

MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL VII.

BOEKAANKONDIGING.

Het eedsvraagstuk.

*Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor
in de rechtswetenschap, door W. J. L. van Es.*

Ongetwijfeld zullen de lezers van het Militair Rechtelijk Tijdschrift met belangstelling kennis nemen van het bovenstaand proefschrift, waarin op uitnemende wijze een onderwerp wordt behandeld dat van een beslist actueel belang is.

Werden toch door het bekende arrest van den Hoogen Raad van 23 Mei 1910 betreffende de interpretatie van art. 161 S.v. aller gemoederen in heftige beroering gebracht, de daarop gevolgde indiening van de noodwet, haar mutileering en verdere behandeling, ten slotte leidende tot de aanneming van het eedswetje waarbij slechts een algemeen eedsformulier werd vastgesteld, heeft de belangstelling voor het eedsvraagstuk dermate levendig gehouden dat de heer VAN ES er tevoren van overtuigd kon zijn dat zijn proefschrift de algemeene aandacht trekken moest.

Verondersteld mag worden dat de zekerheid dienaangaande er toe heeft bijgedragen om het resultaat van zijn diepgaande studie van dien aard te doen zijn dat het proefschrift die algemeene aandacht ten volle verdient.

Reeds bij een vluchtige kennisneming van den inhoud springt het in het oog dat de schrijver door een praktische indeeling van zijn boekje het overzicht zeer gemakkelijk maakt en de stof door hem zoodanig wordt verwerkt dat ook een niet-jurist met vrucht de beschouwingen over het eedsvraagstuk kan volgen en beoordeelen, hetgeen met het oog op het feit dat de quaestie van de eedsvrijheid ook buiten de juridische wereld veelvuldig wordt overzocht en besproken een bijzondere waarde aan zijn arbeid verschaft.

Een zeer kort overzicht van den inhoud moge hier volgen.

De schrijver vangt zijn werk aan met een duidelijke uiteenzetting van het verschil tusschen den eed en de belofte en doet uitkomen dat dit verschil uitsluitend in den aard van de plechtige verzekering is gelegen, welke bij de belofte een persoonlijk, bij den eed daarentegen een godsdienstig karakter draagt.

Na voorts het eedsbegrip te hebben ontleed, waarbij de schrijver tot de conclusie komt dat de eed slechts is een gebrekkig hulpmiddel tot beperking der onwaarachtigheid en hij overbodig wordt naarmate de zedelijke ernst in de maatschappij toeneemt, wordt vervolgens een historisch overzicht der bezwaren tegen den eed en de opheffing dier bezwaren gegeven. Hierop volgt een overzicht van de regeling van het eedsvraagstuk in ons stellig recht, waarna ons in het 5de Hoofdstuk de hoofdschotel wordt voorgezet en de opvatting van den Hoogen Raad betreffende den rechtseid onder het mes wordt genomen, waarbij de schrijver op talentvolle en scherpzinnige

wijze in een klaar en grondig betoog tot het besluit komt dat de wetsuitlegging van genoemd rechtscollege, hetwelk het woord: „gezindheid” in art. 161 S.v., art. 1948 B. W. en artt. 84, 88 en 138 G. W. 1815 opvat als te beduiden: „kerkgenootschap”, onjuist is en dat alzoo ons geldend recht (althans vóór de invoering van het jongste eedswetje, waarvan de invloed op de jurisprudentie nog dient te worden afgewacht) van niemand een eed eischt wanneer zijn godsdienstige opvattingen hem tot het afleggen van een belofte nopen en dat de betreffende wetsartikelen niets anders hebben willen doen, dan den betrokkene de verplichting opleggen den gevraagden eed af te leggen of de belofte al naar zijn godsdienstige gevoelens het hem voorschrijven.

Na voorts een hoofdstuk aan de toekomst van het eedsvraagstuk te hebben gewijd, bespreekt de schrijver ten slotte in een naschrift het aangenomen eedswetje.

De waarde van het werk en speciaal van het betoog in het 5de hoofdstuk wordt in belangrijke mate verhoogd door een onder de bijlagen opgenomen „Geschiedenis van den eed in Nederland”, waarin een goed gedocumenteerde uiteenzetting der historische ontwikkeling van de hier te lande gegolden hebbende formulieren en opvattingen wordt gegeven tot de jongste interpretatie van den Hoogen Raad toe.

Men mag er zich van overtuigd houden dat bij een wellicht spoedig te verwachten oplossing van de eedsquaestie het op historische gronden gebaseerde betoog van den heer VAN ES zijn invloed zal doen gelden en hopen wij hiermede voldoende te hebben doen uitkomen dat het proefschrift van genoemden schrijver aandachtige lezing en waardeering verdient.

G. H. HAMERSMA,

Off. van Adm. 1ste kl. K. M.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 Mei 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Eerste desertie in tijd van vrede.

Krijgsraad spreekt beklagde, milicien-soldaat, vrij. H. M. G. doet dat vonnis te niet en veroordeelt beklagde, omdat zijn verschillende opgaven omtrent de redenen, die hem belet hebben tijdig op te komen, niet voldoende aannemelijk zijn om zijn wegblijven te rechtvaardigen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 19den Maart 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, den 6den Maart 1909 gewezen in de zaak tegen Z., oud 24 jaar, geboren te Schiedam, milicien-soldaat bij het 4de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging als zoude hij te Leiden, als verlofganger der militie, op den 24sten Augustus 1908 niet hebben voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, waartoe hij krachtens artikel 111 der Militiewet 1901 was verplicht, hebbende hij zich op 13 Februari 1909 vrijwillig te Rotterdam aan de Mariniers-kazerne gemeld, — de kosten te dragen door den Staat.

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 26sten Maart 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan, en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk

te Lande, 4, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), de artikelen 6, 111, 117 en 133 der Militiewet 1901, 1 der Wet van 5 December 1903 (*Staatsblad* n°. 293), 1 der Wet van 5 December 1908 (*Staatsblad* n°. 347), 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door, als verlofganger der militie, niet te voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige, het meest overeenkomst hebbende met eerste desertie gevolgd door arrestatie, en te dier zake veroordeeld tot eene militaire detentie van vier maanden, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre,

en

genoemden Z., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op hetgeen beklaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan ter zake:

dat hij te Leiden als verlofganger der militie op den 24sten Augustus 1908 niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, waartoe hij krachtens artikel 111 der Militiewet 1901 verplicht was, hebbende hij zich op 13 Februari 1909 vrijwillig gemeld aan de Mariniers-kazerne te Rotterdam;

Overwegende dat beklaagde omtrent het hem te last gelegde zoo in eersten aanleg als in hooger beroep heeft opgegeven:

dat hij, dienende als loteling van de lichte 1904 sedert 25 April 1905 en ingedeeld als milicien-soldaat bij de 1ste compagnie 4de bataillon van het 4de Regiment Infanterie, in Juli 1906 met groot verlof is vertrokken uit zijn garnizoen te Leiden en zijn zakboekje heeft laten afteekenen door den burgemeester van 's Gravenhage;

dat hij wist in Augustus 1908 voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te moeten komen, maar niet wist op welken dag;

dat hij, na bekomen toestemming tot het doen van buitenlandsche zee-reizen voor den tijd van Maart tot en met Augustus 1908, dienst heeft genomen als matroos op het stoomschip „Charlois” voor een reis naar Philadelphia en terug, waarvan de duur op vijf of zes weken werd geraamd;

dat, terwijl dat schip te Philadelphia aan de kade lag te wachten om geladen te worden, hij den 12den Juni 1908 des voormiddags na verrichten

nachtdienst vrij zijnde, de stad is ingegaan en des namiddags om drie uur terugkomende zijn schip vertrokken vond, ofschoon hij van den pompmeester vernomen had dat zulks nog niet zoo spoedig zou kunnen geschieden; dat hij, ten einde zoo spoedig mogelijk weder naar Nederland te komen, zich heeft laten aanmonstren op een kustvaarder, die echter den 14den Augustus 1908 nabij New-Foundland is vergaan, waarop hij, door visschers gered zijnde, vervoerd werd naar New-York, waar hij den 21sten Augustus 1908 aankwam, hem door den Nederlandschen consul, op zijn verzoek om hulp, de deur gewezen is, en vanwaar hij tevergeefs getracht heeft op een schip naar Nederland dienst te nemen, zoodat hij, na het doen van verschillende reizen te Liverpool is aangekomen, waar hij in Februari 1909 gelegenheid heeft gevonden naar Hull te varen, vanwaar hij den 13den Februari te Rotterdam is aangekomen en zich op dien dag heeft gemeld aan de Mariniers-kazerne aldaar;

Overwegende dat uit de navolgende ten processe aanwezige en aan beklagde vertoonde bescheiden blijkt:

1°. een extract uit het register van manschappen der Nationale Militie die zich met verlof bevinden binnen de gemeente 's Gravenhage, voor gelijk-luidend afgegeven door den secretaris dier gemeente: dat beklagde zich op 8 Augustus 1906, nadat hem op 28 Juli te voren de verlofpas was uitgereikt, heeft gemeld bij den burgemeester dier gemeente en sedert daar niet heeft gedaan de kennisgeving dat hij zich in een andere gemeente ging vestigen;

2°. een afdruk van de oproeping in werkelijken dienst van de miliciens-verlofgangers der lichtingen 1901, 1902, 1903, 1904, 1905 en 1906 en van hen, die met eene dier lichtingen onder de wapenen moeten komen, gedaan door den burgemeester der gemeente 's Gravenhage bij openbare kennisgeving, en, blijkens daarop door dezen gestelde verklaring, aangeplakt ter plaatse zooals in die gemeente algemeen gebruikelijk is, den 6den April 1908 voor eensluidend geteekend door den secretaris dier gemeente, dat voormelde miliciens van het 4de Regiment Infanterie, van 24 Augustus tot 26 September 1908, voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst onder de wapenen moeten komen bij hun Korps;

3°. een uittreksel uit het stamboek van het 4de Regiment Infanterie overeenkomstig het oorspronkelijke uitgegeven door den secretaris der hoofdadministratie te Leiden, dat beklagde, in 1905 ingedeeld als loteling als voormeld, op den 30sten October 1908 is afgevoerd als deserteur;

4°. een uittreksel uit een brief van den Minister van Oorlog van 24 October 1908, voor eensluidend geteekend door den commandant van beklagdes compagnie, dat de Minister den last heeft verstrekt om den beklagde als deserteur af te voeren;

Overwegende dat onder eede is verklaard, door:

J. S., sergeant der Mariniers te Rotterdam:

dat zich op den 13den Februari 1909 bij hem als commandant der kazernewacht te Rotterdam heeft aangemeld een burger, zeggende te zijn Z., milicien-verlofganger bij de 1ste compagnie van het 4de bataillon, 4de Regiment Infanterie te Leiden, die, volgens zijn beweren, den 24sten Augustus 1908 te Leiden had moeten opkomen;

D. G. M. R., sergeant bij het 4de Regiment Infanterie te Leiden:

dat hij aldaar op 24 Augustus 1908 als sergeant van de week bij de 1ste compagnie van het 4de bataillon in de Morschoort-kazerne te Leiden den beklagde mankeerend heeft gemeld op het middag- en het avondappél en evenzoo op het morgenappél van den 25sten Augustus d.a.v.;

W. F. H. G., sergeant-majoor-administrateur bij de 1ste compagnie, 4de bataillon, 4de Regiment Infanterie te Leiden:

dat beklaagde hem vertoond en door hem herkend, op den 24sten Augustus 1908 onder de wapenen moest komen maar niet is verschenen en tot den 13den Februari 1909 voortdurend afwezig is gebleven;

Overwegende dat door de aangehaalde bescheiden, de verklaringen der getuigen en de opgaven van beklaagde wettig en overtuigend is bewezen wat den beklaagde is te last gelegd;

dat beklaagdes beweren, als zou hij door schipbreuk, derhalve door overmacht, verhinderd zijn geworden om op den tijd voor de opkomst bepaald, bij zijn korps te verschijnen, door geen enkel bewijsmiddel is gestaafd en zijne verschillende opgaven omtrent de redenen, die hem belet hebben tijdig op te komen, niet voldoende aannemelijk zijn om zijn wegblijven te rechtvaardigen, weshalve door de aangevoerde bewijsmiddelen ook beklaagdes schuld aan het hem te last gelegde wettig en overtuigend is bewezen, en het vonnis, waarbij hij van het hem te last gelegde is vrijgesproken, behoort te worden vernietigd;

Gezien de artikelen 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), de artikelen 6, 111, 117 en 133 der Militiewet 1901, 1 der Wet van 5 December 1903 (*Staatsblad* n°. 293), 1 der Wet van 5 December 1908 (*Staatsblad* n°. 347), 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Gravenhage, den 6den Maart 1909 tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw rechtdoende;

Verklaart beklaagde schuldig aan: eerste desertie in tijd van vrede, door als verlofganger der Militie niet te voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping voor den werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie gevolgd door arrestatie;

Veroordeelt hem te dier zake tot de straf van militaire detentie voor den tijd van zeven dagen;

Verwijst beklaagde in de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat hij zich met die vrijspraak niet vereenigen kan;

dat volgens de eigen opgave van den beklaagde, deze verhinderd is geworden om op 24 Augustus 1908 bij zijn Korps terug en onder de wapenen te komen, omdat hij in den voorzomer van dat jaar met het stoomschip „Charlois” te Philadelphia zijnde, daar dat schip zoogenaamd had achterzeild;

dat dat achterzeilen nu de beklaagde zich zelf geheel te wijten heeft, vermits hij, toen hij te Philadelphia aan wal ging, zich niet behoorlijk had vergewist, wanneer zijn schip vertrekken zou;

dat alzoo eene omstandigheid, die, ten deze, de strafbaarheid van den beklaagde zou opheffen, niet aanwezig is.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 Juni 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT,

Verdediger: Mr. F. A. VAN ENGEN.

Mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening.

De Krijgsraad veroordeelt beklagde. H. M. G. spreekt hem vrij, omdat niet overtuigend is bewezen dat beklagde bij het toebrengen van een schop aan den agent van politie, heeft geweten of heeft moeten weten dat hij een schop gaf, veel minder, dat hij wist dat de persoon, wien hij raakte, was een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een soldaat bij de Koloniale Reserve, oud 28 jaren, geboren te Tilburg, eerst gedetineerd te Arnhem, doch, ingevolge 's Hofs Resolutie van den 28sten Mei 1909, den 1sten Juni daaraanvolgende bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, gewezen den 17den Mei 1909, met aanhaling der artikelen 300, 304 aanhef en sub 2°, 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Cjimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: mishandeling, gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van twee maanden, met bepaling dat de tijd, door beklagde sedert 17 Mei 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf zal worden in mindering gebracht, alsmede verwezen in de proceskosten;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eis cher ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behage het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen en hem, impetrant, vrij te spreken van het hem te last gelegde

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hofs Resolutie van den 28sten Mei 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi ;

Gezien de processtukken ;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd :

dat hij te Zutphen in de Barlheze op 25 April 1909, des avonds omstreeks half twaalf, opzettelijk W. G., agent van politie tevens onbezoldigd rijksveldwachter, die aldaar in uniform gekleed surveilleerde en werkzaam was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, toen hij beklaagde, die in staat van dronkenschap verkeerde en door zingen en schreeuwen de nachtrust verstoorde, tot stilte aanmaande, opzettelijk een trap tegen het onderlijf heeft toegebracht ;

Overwegende dat de Krijgsraad het aan beklaagde te last gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door het ambtseedig proces-verbaal en de beëdigde verklaring van den getuige, den agent van politie en onbezoldigd rijksveldwachter W. G. ;

dat echter de getuige bij zijn verhoor heeft verklaard :

dat het ter plaatse van het gebeurde niet erg verlicht was ; dat beklaagde, volgens zijn (getuige's) indruk, wel heeft geweten dat hij iemand een schop toebrecht, maar het zeer wel mogelijk te achten dat beklaagde niet heeft geweten dat hij aan een politieagent een schop toebrecht, terwijl hij in zijn op den ambtseed opgemaakt rapport verklaart dat die schop hem een weinig pijn veroorzaakte ; dat beklaagde zeer dronken was, door twee kameraden werd vastgehouden en het hoofd had hangen, kennelijk in verband met den staat van dronkenschap waarin hij verkeerde ;

Overwegende dat door deze verklaringen van den genoemden getuige, die kennelijk zijn afgelegd met groote zorg om niets meer te verklaren dan wat hij kon verantwoorden, niet overtuigend is bewezen dat beklaagde bij het toebrengen van een schop aan dien getuige, heeft geweten of heeft moeten weten dat hij iemand een schop toebrecht, veelmin, dat hij wist dat de persoon, wien hij raakte, was een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, weshalve appellant van het hem te last gelegde behoort te worden vrijgesproken ;

Gezien art. 181 der Rechtspleging bij de Landmacht ;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin !

Doet te niet het vonnis den 17den Mei 1909 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen appellant gewezen ;

En opnieuw recht doende :

Spreekt beklaagde vrij van het hem te last gelegde ;

Heft op het verband waaronder hij zich tengevolge van het ontslag bij handtasting bevindt ;

Laat aan den Commandeerenden Officier over te beoordeelen of beklaagde ter zake van zijn gedrag op straat den 25sten April 1909 krijgstucltelijk moet worden gestraft ;

Bepaalt dat de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen, zullen komen ten laste van den Staat ;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Verdediger voerde als grond voor zijne conclusie aan:

dat impetrant zich door 's Krijgsraads vonnis bezwaard acht en door het Hof in het appel daarvan is geadmitteerd;

dat hij toch ontkent zich aan het hem te last gelegde feit te hebben schuldig gemaakt en dit niet wettig en overtuigend wordt bewezen door de in het vonnis genoemde bewijsmiddelen;

dat hij volgens de verklaring van de getuigen B. en W. zoodanig dronken was, dat zij hem op hun rug hebben gedragen en naar de kazerne hebben gebracht, hetgeen wel uitsluit, dat impetrant, zooals in het proces-verbaal staat vermeld, naar den verbalisant G. is toegelopen en dezen heeft getrapt;

dat het al heel zonderling zoude zijn dat iemand, die zoo dronken is dat hij naar huis gedragen moet worden, een ander zoude kunnen trappen; immers dat hij op beide beenen al niet kan staan en dus zeker niet één been opheffen en trappen en op één been zijn evenwicht bewaren;

dat de verbalisant G. nu wel zegt, dat impetrant door twee kameraden werd vastgehouden, maar daaruit voortvloeit, dat die kameraden hem als 't ware gebruikten om te trappen en hij als willoos werktuig heeft getrapt en in ieder geval hebben moeten zien, dat impetrant den verbalisant heeft getrapt;

dat noch de getuige W. noch de getuige B. hebben verklaard dit gezien te hebben, integendeel laatstgenoemde verklaart dat hij dit niet heeft gezien en het had moeten merken, indien impetrant het had gedaan, terwijl deze ook te dronken was om te schoppen;

dat de verbalisant G. bovendien heeft verklaard, dat het zeer wel mogelijk is, dat impetrant niet heeft geweten, dat hij aan een politieagent een schop toebracht, en omdat het ter plaatse niet erg verlicht was en omdat impetrant zeer dronken was;

dat impetrant om aan het in de artt. 300 j°. 304, 2° van het Wetboek van Strafrecht gestelde misdrijf te worden schuldig verklaard, de wetenschap van de qualiteit van den ambtenaar moet hebben gehad en voor deze wetenschap in het geheel geen bewijs is bijgebracht, integendeel; (Conf. Noyon III, 2e druk, bladz. 112, aant. 4 ad art. 304).

Op welke gronden de impetrant concludeert dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen en hem vrij te spreken van het hem te last gelegde;

Subsidiair: dat voor het geval het Hof mocht oordeelen, dat nog niet voldoende vaststaat dat impetrant niet schuldig is aan het hem te laste gelegde en derhalve behoort te worden vrijgesproken, deze eerbiedig verzoekt, dat het den Hove moge behagen nader als getuigen te hooren W. T., B., W. C. W. en K., allen soldaten van de Koloniale Reserve in garnizoen te Zutphen, van wie W. reeds is gehoord, doch niet omtrent de vraag, of impetrant al dan niet in staat was om te schoppen, of hij, getuige, dit heeft gezien en zoo neen, of hij het niet had moeten bemerken, als impetrant zulks had gedaan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 Juli 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER ADZN.

Beklaagde werd door den Krijgsraad schuldig verklaard aan: 1°. feitelijke insubordinatie tweemaal begaan; 2°. feitelijke insubordinatie viermaal begaan en 3°. beledigen van een meerdere in rang; alles beschouwd als één voortgezette handeling.

Het H. M. G. overweegt dat de Krijgsraad beklagde te recht aan al die feiten heeft schuldig verklaard, doch ten onrechte bij het vonnis die feiten zijn beschouwd als uitmakende ééne voortgezette handeling; dat dat wel het geval is met de feitelijke insubordinatie, maar niet met het beledigen van zijn meerdere in rang.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een soldaat bij het 4de Regiment Infanterie, oud 19 jaren, geboren te Amersfoort, gedetineerd te 's Gravenhage, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, gewezen den 4den Juni 1909, met aanhaling der artikelen 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 4, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 56 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

1°. het als soldaat slaan van een meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand, tweemaal begaan, als ééne voortgezette handeling beschouwd;

2°. het als soldaat plegen van een daad van geweld tegen een meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand, viermaal begaan als ééne voortgezette handeling beschouwd;

3°. het als soldaat met woorden beledigen van een meerdere in rang; alles één voortgezette handeling uitmakende;

en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van één jaar, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de tijd, na beklagdes eerste verhoor in de residentie van den Krijgsraad op den 4den Juni 1909 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo im-

petrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage het vonnis van den Krijgsraad te verbeteren en aan beklaagde eene lichtere straf op te leggen, met veroordeeling van den Staat in de kosten van het hooger beroep, — en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 15den Juni 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de aan de gepleegde feiten gegeven qualificaties en de opgelegde straffen betreft, en dat alsnog de impetrant en verweerder, met aanhaling tevens van de artikelen 10 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 58 van het Wetboek van Strafrecht, zal worden schuldig verklaard aan:

1°. het als soldaat slaan van een meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand, tweemaal gepleegd, als ééne voortgezette handeling beschouwd;

2°. het als soldaat plegen van een daad van geweld tegen een meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand, viermaal gepleegd, als ééne voortgezette handeling beschouwd;

makende de feiten sub 1° en 2° ééne voortgezette handeling uit;

3°. het als soldaat met woorden beleedigen van een meerdere in rang; en te dier zake veroordeeld tot: 1°. eene militaire gevangenisstraf van acht maanden en 2°. eene militaire detentie van eene maand, met bepaling dat de tijd, na beklaagdes eerste verhoor in de residentie van den Krijgsraad, zijnde 4 Juni 1909, in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken eerst van de opgelegde straf van militaire detentie en daarna van de militaire gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis; de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd dat hij op 21 Mei 1909 te Gouda: 1°. zijn meerdere in rang, korporaal W. F. v. d. M., opzettelijk tot tweemaal toe een klap in het gezicht heeft gegeven, hem tot driemaal toe een stomp in den rug heeft toegebracht en ten slotte hem nog een schop heeft gegeven;

2°. zijn meerdere in rang, den korporaal W. F. v. d. M. voornoemd, opzettelijk heeft beleedigd door hem toe te voegen de woorden: „kwajongen” en „snotneus”.

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door beklaagdes gedeeltelijke bekentenis en door de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen, waarvan de hoofdinhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was te last gelegd,

maar dat bij het vonnis ten onrechte die bewezen verklaarde feiten zijn beschouwd als alle één voortgezette handeling uitmakende;

dat toch wel het in het gezicht slaan, het stompen en het schoppen van genoemden meerdere door beklaagde als gevolg van hetzelfde ongeoorloofd besluit, dus als ééne voortgezette handeling kunnen worden beschouwd, maar dat het opzet om dien meerdere met woorden te beleedigen niet is geweest het gevolg van hetzelfde ongeoorloofd besluit dat zich uitte in de eerstgenoemde handelingen, weshalve het vonnis, zoo ten aanzien van de qualificatie aan de bewezen verklaarde feiten gegeven als ten aanzien van de daarbij opgelegde straf moet worden verbeterd;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en bovendien artikel 58 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 4den Juni 1909 door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Gravenhage, tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel betreft de daarbij aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en de aan beklaagde opgelegde straffen;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart beklaagde schuldig aan:

1°. het als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand tweemaal slaan van zijn meerdere in rang en vier malen plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang, te zamen als ééne voortgezette handeling te beschouwen;

2°. het als soldaat met woorden beleedigen van zijn meerdere in rang; Veroordeelt hem te dier zake:

a. tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden;

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

b. tot militaire detentie voor den tijd van eene maand;

Bepaalt dat de tijd, door beklaagde sedert vier Juni 1909 in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf van militaire detentie en daarna van die van militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen blijven ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Verdediger voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat 't hem voorkomt, dat de uitspraak van den Krijgsraad niet met juistheid is gewezen;

dat toch de Memorie van Toelichting op artikel 56 van het Wetboek van Strafrecht zegt, dat beleediging en mishandeling altijd afzonderlijk strafbaar zijn, al dient de laatste om denzelfden wrok te koelen waarin de eerste haar oorsprong heeft (SMIDT I pag. 480);

dat beklaagde den Hove verzoekt te bedenken dat een oogenblik van drift den beklaagde tot het hem ten laste gelegde heeft gebracht;

dat hij mitsdien concludeert dat het den Hove behage het vonnis van den Krijgsraad te verbeteren en den beklaagde eene lichtere straf op te leggen, met veroordeeling van den Staat in de kosten van het hooger beroep,

terwijl door den

Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht bij zijne conclusie voor antwoord (eisch à minima) werd betoogd:

dat, naar Vertooners oordeel, vermits de feiten, den beklaagde *sub 1°*. ten laste gelegd, wèl het uitvloeisel van hetzelfde misdadige besluit zijn, doch het feit, den beklaagde *sub 2°*. ten laste gelegd, zulks niet is, de beklaagde, overeenkomstig den eisch van den Auditeur-Militair, had moeten zijn schuldig verklaard;

dat de, deswege, door den Auditeur-Militair, tegen den gedetineerde geëischte straffen Vertooner ook voorkomen in goede verhouding tot die misdrijven te staan.

Krijgsraad in het 2de Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch.

Vonnis dd. 17 Juli 1908.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 27sten Juli 1908.

President: F. J. A. H. HENDRIKS, Majoor.

Leden: C. W. J. RINK en J. H. DE HAAS, Kapiteins; L. J. STARKENBURG, C. D. KNIJSTRA, J. W. EGBERTS en M. C. VAN HOUTEN, Luitenanten.

Auditeur-Militair: Mr. E. F. M. HANLO.

Beledigen van een meerdere in rang door middel van een ingezonden stuk in het te Middelburg verschijnende vrij-socialistisch Weekblad „de Toekomst”.

Toepassing van art. 17 Cr. W. Kr. t. L.

DE KRIJGSRAAD IN HET 2DE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS 's HERTOGENBOSCH,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, r. o. eischer op en jegens T., oud 21 jaren, geboren te Bergen op Zoom, van beroep werkmán, wonende te Middelburg, voorheen van 2 Mei 1902 tot 1 Mei 1908 tamboer bij de 4de compagnie, 1ste bataillon van het 3de Regiment Infanterie, in garnizoen te Bergen op Zoom, beklaagde en gearresteerde.

De Krijgsraad,

Gezien en geëxamineerd hebbende de processale stukken, door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft bekend en ook anderszins is gebleken, dat hij ingevolge zijn engagement het Rijk in bovengemelde hoedanigheid heeft gediend en hem de krijgsmartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat den beklagde is te last gelegd:

dat hij in een door hem in de maand April 1908 te Bergen op Zoom, althans elders in Nederland geschreven en op zijn verzoek in de te Middelburg verschijnende en uitgegeven wordende „de Toekomst, vrij-socialistisch „Weekblad voor het Zuiden des lands” van Zaterdag 25 April 1908, n°. 4, 16e jaargang, op de gewone wijze te Middelburg en elders in den lande verspreid, geplaatst en gepubliceerd stuk, opzettelijk de eer en goeden naam van den kapitein der Infanterie N., zijnen meerdere in rang, ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening als compagnies-commandant — het opleggen van disciplinaire straffen — heeft aangerand door dezen in voormeld stuk te laste te leggen met het, door voorschreven opname in voornoemd vrij-socialistisch weekblad „de Toekomst”, kennelijk doel om daaraan ruchtbaarheid te geven, zooals luidt als volgt: „Bepaald om dien „tamboer, die natuurlijk zonder permissie toch naar Vlissingen ging, weer „eens heerlijk te kunnen straffen, want het hoofdoel van dien officier is: „zijne minderen te negeeren en te straffen, dan wordt hij door zijn meerderen aangezien voor een model en heeft hij kans de hoogte in te gaan. „De officiers-leuze schijnt wel te zijn: „Behandel de minderen als honden, „kruip voor de meerderen”. De christelijke kapitein heeft werkelijk zijn „hart kunnen ophalen, want de tamboer heeft de niet geringe straf gekregen „van 14 dagen provoost, om den anderen dag water en brood”,
althans:

dat hij, beklagde, door voormelde te laste legging in bovenaangehaald stuk opzettelijk in het openbaar voornoemden kapitein N., zijnen meerdere in rang, ter zake van door dezen in het jaar 1908 opgelegde straffen, in de rechtmatige uitoefening zijner bediening als compagnies-commandant te Bergen op Zoom, heeft beleedigd.

Overwegende dat de beklagde heeft bekend zich aan het hem te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt; dat hij met „negeeren” heeft bedoeld „negeren”, dat hij „de Toekomst” ontving door tusschenkomst van zijn broer; dat hij echter zelf geen vrij-socialist is; dat hij de hem ten processe voorgehouden courant ook aan anderen heeft laten lezen; dat hij met het schrijven van dat stuk heeft bedoeld wereldkundig te maken, dat naar zijne meening kapitein N. te zwaar en onbillijk strafte; dat nu hij de mutatie van de straffen aan K. opgelegd, ten processe heeft gehoord, hem blijkt, dat hij verkeerd is ingelicht; dat, had hij de mutatie juist geweten, hij dat stuk niet had geschreven; dat hij dat stuk uit eigen beweging heeft geschreven; dat hij, toen hij in dienst was, abonné was van „de Toekomst”; dat hij niet gedacht had, dat hij voor dat stuk vervolgd zou worden; dat, toen hij dat stuk schreef en ter opneming en publicering opzond naar de redactie van „de Toekomst”, hij nog in dienst en in garnizoen te Bergen op Zoom was; dat hij intrekt, dat kapitein N. een dergelijke behandeling verdiende; dat hij toen de mutatiën der straffen niet wist; dat zijn daad hem zeer spijt; dat hij overijld heeft gehandeld; dat hij is afgegaan op inlichtingen van K.;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. J. P. L. N., oud 48 jaren, kapitein der Infanterie, in garnizoen te Bergen op Zoom:

dat in het hem ten processe voorgehouden nummer van „de Toekomst”, vrij-socialistisch weekblad voor het zuiden des lands, dd. 25 April 1908, op de 4de pagina 2de kolom, onder de rubriek Bergen op Zoom een bericht voorkomt, waarin hem wordt ten laste gelegd, dat hij een tamboer onrechtvaardig zou gestraft hebben; dat die tamboer niemand anders kan

zijn dan de tamboer K., want dat sedert vele maanden bij de compagnie, aan welker hoofd hij staat, slechts één tamboer is en dat dat K. is; dat waar is dat die tamboer door hem met 14 dagen kwartier-arrest is gestraft, maar dat, zooals uit het extract-straftregister blijken zal, deze door hem niet alleen is gestraft wegens het wederom loopen met een kwast aan zijne sabel, maar ook wegens het, op wacht zijnde, vergunning verkregen hebbende om eenige uren uit te gaan, misbruik van die vergunning gemaakt door twee uren te laat terug te keeren; dat de bataljons-commandant van die straf van 14 dagen, drie weken heeft gemaakt; dat eveneens onwaar is, dat hij, zooals in het meergenoemde stuk in „de Toekomst”, dd. 25 April 1908, staat vermeld, dien tamboer zou gestraft hebben met 8 dagen kwartier-arrest, omdat hij met zijn nieuwe jas, in plaats van met de oude is gaan schieten; dat die straf door hem aan dien tamboer is opgelegd, omdat deze met defecte kleeding onder de wapenen is gekomen en gemankeerd heeft bij het uitbetalen der soldij; dat, wat aangaat het niet verleenen van verlof aan dien tamboer om naar Vlissingen te gaan, dit door hem is geschied, omdat hij anders niet voldoende manschappen zou over hebben, terwijl toch voor het verkrijgen van verlof het eerst in aanmerking komen zij, die geen straf hebben beloopt; dat hij zich in zijn eer en goeden naam ten zeerste beleedigd acht door den inhoud van dat gedeelte van voornoemd stuk, waar het begint met „bepaald om dien tamboer”, en eindigt met „om den anderen dag water en brood”; dat hij hieraan toevoegt, dat hetzij men het woord „negeeren” in letterlijken zin opvat, hetzij dat men lezen moet „negeren”, naar zijne meening in beide gevallen aan hem plichtsverzaking wordt te last gelegd; dat, waar staat vermeld, dat zijn hoofddoel is zijn minderen te straffen, hij dit als een ernstige beleediging opvat aan hem als kapitein, aan den compagnies-commandant aangedaan; dat hij opmerkt, dat het zeer noodig is dat deze beleediging wordt vervolgd; dat, ware zij hem in privé aangedaan, hij er geen nota van had genomen, maar dat nu zij hem, als kapitein belast met het bevel over zijne minderen en bevoegd zijnde tot het opleggen van noodzakelijke straffen en bovendien als meerdere van beklaagde is aangedaan, hij dat feit niet straffeloos mocht laten voorbijgaan en daarom zijne klacht heeft ingediend; dat de beklaagde T. niet bij zijne compagnie onder hem heeft gediend; dat de inhoud van dat stuk, beginnende bij „bepaald om dien tamboer” en eindigende met „water en brood”, voor hem krenkend en eerroovend is; dat hij het hem ten processe voorgehouden proces-verbaal dd. 8 Mei 1908 n°. 795, zelf heeft ondertekend;

2°. J. L. A. DE L., oud 38 jaren, bakkersgezel, wonende te Middelburg: dat hij met S. W. C. te Amsterdam en C. C. te Parijs redacteur is van het te Middelburg verschijnende weekblad „de Toekomst”, vrij-socialistisch blad voor het Zuiden des lands, welk weekblad te Middelburg wordt gedrukt en uitgegeven door 3 socialistische vereenigingen, gevestigd te Middelburg, Vlissingen en Dordrecht; dat dat blad wordt verspreid door toezending per post aan de abonnés en aan de verschillende agenten in Nederland, terwijl het Zaterdagavond wordt gecolporteed in Middelburg en Vlissingen; dat van elk nummer aldus 2000 à 2100 exemplaren worden verspreid; dat ingezonden stukken gewoonlijk aan hem worden toegezonden; dat hij die leest en corrigeert, waarna ze door VAN S. en W. gezet worden voor „de Toekomst”; dat het hem bekend is, dat op de 4de bladzijde van n°. 4 van den 25sten April 1908 in al de exemplaren van genoemd blad voorkomt het stuk, waarboven staat „Bergen op Zoom” en dat eindigt met de woorden „water en brood”; dat dat nummer op de gewone wijze is verspreid

en o. a. aan een viertal abonnés te Bergen op Zoom, wier namen hij zich echter thans niet kan herinneren, is opgezonden; dat, daar hij op Donderdag 23 en Vrijdag 24 April 1908 uit de stad is geweest, hem het voormelde ingezonden stuk niet onder de oogen is gekomen; dat dit behandeld is door VAN S. en W.; dat hij de copie niet heeft gezien, zoodat hij niet uit eigen wetenschap kan verklaren, wie de inzender was; dat, nadat hij de vorige maal door den rechter-commissaris was gehoord, hij met W. daarover heeft gesproken en dat deze hem toen heeft medegedeeld, dat het stuk was toegezonden door den beklaagde T.; dat de copie niet meer bestaat en verbrand schijnt te zijn;

3°. H. D. M. W., oud 25 jaren, van beroep letterzetter, wonende te Middelburg:

dat hij letterzetter is op de drukkerij te Middelburg, alwaar het weekblad „de Toekomst”, vrij-socialistisch weekblad voor het Zuiden des lands, verschijnt; dat hij als zoodanig gezet heeft het hem ten processe vertoonde stuk, waarboven staat „Bergen op Zoom” en hetwelk eindigt met de woorden: „water en brood”, welk stuk is gedrukt op de 4de bladzijde van n°. 4 van den 25sten April 1908 van dat blad en dat is opgenomen in alle exemplaren van dat nummer; dat, toen dat stuk gedrukt werd, de redacteur DE L. uit de stad was; dat hij zich herinnert dat dat stuk op de drukkerij is ingekomen en dat hij dat stuk voor de courant heeft gereed gemaakt, d. w. z. dat hij er gedeelten heeft uitgelaten, welke hem overbodig schenen en dat hij het heeft gecorrigeerd; dat, nadat hij de eerste maal door den rechter-commissaris te Middelburg was gehoord, hij zich heeft herinnerd dat dat stuk geschreven was door den beklaagde T.; dat hij er dezen nog over heeft gesproken en dat deze hem dat later heeft bevestigd; dat dat stuk per post uit Bergen op Zoom was toegezonden; dat bedoeld nummer van „de Toekomst” op de gewone wijze is verspreid door toezending per post aan de abonnées en aan de verschillende agenten in Nederland, terwijl het Zaterdagavond door hem, getuige, is gecolporteed te Middelburg;

Overwegende dat het feit den beklaagde primair ten laste gelegd, evenals diens schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen door de bekentenissen van den beklaagde, bevestigd door het ten processe overgelegde en den beklaagde voorgehouden ingezonden stuk in het weekblad „de Toekomst”, en door de aanwijzingen voortvloeiende uit de hierboven omschreven beëdigde verklaringen van J. P. C. N., J. L. A. DE L. en H. D. M. W.;

Overwegende dat dit feit oplevert: het door een soldaat in een weekblad doen publiceeren van een ingezonden door hem opgesteld stuk van beleedigende strekking voor zijn meerdere in rang, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met het door een soldaat met woorden beleedigen van zijnen meerdere in rang;

Overwegende dat waar aan eenen meerdere in rang wordt toegeschreven door eenen mindere in rang, dat diens hoofddoel is zijne minderen te negeeren en te straffen en dat die meerdere zijn hart heeft kunnen ophalen nu een mindere een straf van 14 dagen provoost, om den anderen dag water en brood, heeft gekregen, zonder twijfel moet worden beschouwd als eene dien meerdere aangedane belediging;

Gezien art. 4, 17 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27, 55 2e al., 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde schuldig aan:

het door een soldaat in een weekblad doen publiceeren van een ingezonden, door hem opgesteld stuk van beledigende strekking voor zijnen meerdere in rang, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met het door een soldaat met woorden beledigen van zijnen meerdere in rang;

en veroordeelt hem tot eene militaire detentie van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire detentiestraf van af den 17den Juli 1908 in mindering zal worden gebracht;

Condemneert den beklaagde eindelijk in de kosten en misen van de Justitie, alsmede in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Krijgsraad

in het 3e Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 10 Februari 1911.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof.

President: Luit.-Kolonel H. M. A. VIGELIUS.

Leden: Kapiteins B. W. KRAAKE en H. JANSSEN en de Luitenants J. E. HAITSMA MULIER, J. L. A. KREMER, Mr. Dr. J. S. BARBAS en H. J. PHAFF.

Aud.-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Beklaagde, milicien-soldaat, die bij het middageten niet op zijn plaats was, werd gelast door zijn escouade-commandant, een korporaal, om op zijn plaats te gaan zitten. Bekl. weigerde zulks en heeft zulks opzettelijk nagelaten, zeggende: „dat zal ik zelf weten”.

Aud.-Mil. concludeert tot vrijspraak, daar de order niet betrof een bepaalde dienstverrichting.

De Krijgsraad veroordeelt beklaagde op grond van art. 95 C. W. Kr. t. L., omdat de wet voor de toepasselijkheid van dit artikel alleen eischt dat het bevel is gegeven in dienst, maar niet dat het bevel zou moeten betreffen een bepaalde dienstverrichting.

Het H. M. G. vereenigt zich hiermede niet.

Voor het misdrijf van art. 95 Cr. W. K. t. L. is wel noodig dat het bevel een bepaalde dienstverrichting betreft. Het Hof is van oordeel dat in dit geval de order betrof den dienst en van beklaagde eene bepaalde dienstverrichting eischte en dat het vonnis alzoo juist is gewezen maar onjuist gemotiveerd.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT,
HOOFDPLAATS ARNHEM:

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat S. J., oud 20 jaar, geboren te Jubbega Schurega, gemeente Schoterland, milicien-soldaat bij het 5de Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort, gerequireerde in persoon, voor den Krijgsraad is gesteld ter zake:

dat hij te Amersfoort op 18 Januari 1911 op de eerste soldatenkamer der 2de compagnie 2de bataljon, 5de Regiment Infanterie in de Infanteriekazerne, toen hij bij het middageten te omstreeks 4 uur bij zijn escouade-commandant, korporaal W. F. M., kwam om nog wat eten en deze hem in het belang der goede orde meermalen gelastte op zijn plaats te gaan zitten, uitdrukkelijk geweigerd en opzettelijk nagelaten heeft die order te gehoorzamen en na te komen, zeggende: „dat zal ik zelf weten”;

Overwegende dat beklagde heeft bekend zich aan het hem te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, opgevende dat hij eten moest halen voor de schoolcompagnie en dus groote haast had;

Overwegende dat als getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. W. F. M., korporaal bij het 5de Regiment Infanterie te Amersfoort:

Op 18 Januari 1911 te ongeveer 4¼ uur namiddag zaten de korporaals en manschappen op de 1ste soldatenkamer, 2de compagnie, 2de bataljon, 5de Regiment Infanterie in de Infanteriekazerne te Amersfoort aan het middagmaal. Voordat de meeste manschappen het eerste bord rats ophadden, kwam beklagde naar mij toe en vroeg om eten. Ik zeide hem dat hij naar zijn plaats moest gaan, waarop hij antwoordde: „Ik sta hier net zoo goed”. Daarna gelastte ik hem naar zijn plaats te gaan, waarna hij antwoordde: „Dat zal ik zelf weten”. Daarop zeide ik hem evenals de vorige maal: „Ik „gelast je naar je plaats te gaan”, waarop hij weder antwoordde: „Dat „zal ik zelf weten”. Hij bleef in mijn nabijheid en ging niet naar zijn plaats. Eerst toen ik hem eten had gegeven, ging hij naar zijn plaats aan tafel. Beklaagde moest eten halen voor de schoolcompagnie;

en 2°. E. D., als de vorige getuige:

Op 18 Januari 1911, des namiddags omstreeks 4 uur, zaten de korporaals en manschappen aan het middagmaal op de 1ste soldatenkamer, 2de compagnie, 2de bataljon, 5de Regiment Infanterie te Amersfoort. Nadat de vorige getuige voor de eerste maal had opgescheept en voordat hij gezegd had dat voor de tweede maal eten kon worden gehaald, stond beklagde op en vroeg aan korporaal-opschepper M. om voor de tweede maal eten te krijgen. Deze zeide hem dat hij naar zijn plaats zou terugkeeren, doch hij bleef staan. Toen gelastte de korporaal hem naar zijn plaats terug te keeren, waarop beklagde een pas achterwaarts deed zonder verder te gehoorzamen. Daarop gelastte de korporaal hem nogmaals hetzelfde, waarop hij zeide: „dat zal ik zelf weten” en niet aan den last voldeed, maar bleef staan. Beklaagde moest eten halen voor de schoolcompagnie. De etenhalers moesten dadelijk na tafel daarvoor klaarstaan.

Overwegende dat de Krijgsraad zich niet vereenigt met de bij conclusie van eisch voorgedragen meening, dat beklagde zou behooren te worden vrijgesproken naardien de aan hem gegeven order niet betrof een bepaalde dienstverrichting, door een meerdere aan hem opgedragen en door hem opzettelijk nagelaten. Dat toch art. 95 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, geheel algemeen en zonder de beperking die de Auditeur-Militair daarin leest, straf bedreigt tegen elk militair die uitdrukkelijk weigert of opzettelijk nalaat de orders van dengene, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen of na te komen; dat het beginsel van dit artikel nader

wordt aangegeven in art. 80 waarbij aan elk militair de verplichting wordt opgelegd in den dienst de orders van zijn meerdere terstond te gehoorzamen, zonder eenig onderscheid te maken in den aard der orders; dat dus voor de toepasselijkheid van art. 95 de wet alleen eischt *dat het bevel is gegeven in dienst*, hetgeen in de onderhavige zaak niet twijfelachtig is, maar de nadere onderscheiding van den Auditeur-Militair *dat bovendien het bevel zou moeten betreffen een bepaalde dienstverrichting* niet op de wet berust, integendeel met het stelsel daarvan in strijd is en de krijgstucht op ernstige wijze zou ondermijnen;

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de beëdigde verklaringen der getuigen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan;

Gezien de art. 95 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 17 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 117 der Militiewet 1901 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verklaart het aan beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als: het door een minder militair in een andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, opzettelijk nalaten de orders van dengene die boven hem gesteld is te gehoorzamen en na te komen;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden;

Verwijst hem in de proceskosten.

Dit vonnis is door het H. M. G. geapprobeerd met opmerking:

Dat het Hof zich niet vereenigt met de overweging van het vonnis dat, om het misdrijf van artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande te doen aanwezig zijn, niet noodig zou zijn dat het bevel eene bepaalde dienstverrichting betreft;

dat echter in dit geval de korporaal, geroepen om te zorgen voor handhaving der orde aan den disch, bevoegd was den beklaagde te gelasten zijne plaats aan tafel in te nemen;

dat die order dus betref den dienst en van beklaagde eene bepaalde dienstverrichting -- het innemen van zijne plaats aan tafel -- eischte;

dat het vonnis alzoo juist is gewezen, maar onjuist gemotiveerd.

En zal het vonnis alzoo, met de daarbij behoorende stukken, bij extract dezer, onder geleidende missive, ten fine van executie, aan voormelden Krijgsraad worden teruggezonden.

Aanteekening van den Aud.-Militair:

(Bij conclusie van eisch was tot vrijspraak geconcludeerd, op grond dat de aan beklaagde gegeven order niet betref een bepaalde dienstverrichting door zijn meerdere aan hem opgedragen en door hem opzettelijk nagelaten. Cf. Polz, het Crimineel Wetboek, 2de uitgave, blz. 298).

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 21 Februari 1911.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 3den Maart 1911.

President: H. M. A. VIGELIUS, Luit.-Kolonel.

Leden: de Kapiteins B. W. KRAAKE en P. C. MEIJER en de Luitenants J. E. HAITSMAN MULIER, J. L. A. KREMER, Mr. Dr. J. S. BARBAS en N. J. M. F. VAN EVERDINGEN.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Beklaagde, korporaal-kok A., heeft van korporaal B. een dezen niet toebehoorende broek in bruikleen gekregen. Bij inspectie wordt deze broek, die naar A. beweert, door hem van B. is gekocht, in zijn bezit gevonden. Bekl. wordt veroordeeld voor het „van een krijgsman beneden den rang van officier „goederen behorende tot de kleeding, uitrusting of wapening in bewaring „nemen zonder schriftelijke vergunning door of vanwege den bevelvoerende officier afgegeven”.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat beklagde, oud 30 jaar, geboren te Arnhem, korporaal-kok bij het 8ste Regiment Infanterie, in garnizoen te Doesburg, gerequireerde in persoon, voor den Krijgsraad is gesteld ter zake:

dat hij in de Maurits-kazerne te Doesburg in November 1910 een blauw laken militaire broek, tot de kleeding en uitrusting behorende van een milicien-grootverlofganger, in gebruik, althans in bewaring heeft genomen van korporaal J. H. VAN L., zonder schriftelijke vergunning door of vanwege den bevelvoerende officier afgegeven;

Overwegende dat beklagde heeft opgegeven, dat hij in November 1910 op kamer 27 in de Maurits-kazerne te Doesburg laken pantalons zag liggen in het kastje van korporaal J. H. VAN L.; dat deze hem zeide, dat hij er wel een kon meekrijgen en, als die hem beviel, voor f 1.— koopen; dat hij daarop de broek in zijn kastje heeft gelegd; dat er verder tusschen hen niet over gesproken is; dat de broek op 16 Januari 1911 in zijn kastje is gevonden en in beslag genomen;

Overwegende dat de navolgende getuigen, dienende bij het 8ste Regiment Infanterie te Doesburg, onder eede hebben verklaard:

1°. J. H. VAN L., korporaal:

In of vóór November 1910 heb ik een blauw laken militaire broek aan beklagde in bruikleen gegeven. De broek was van de deponeerkamer

afkomstig. Later probeerde ik, die voor f1.— aan hem te verkoopen, maar hij wilde die niet van mij koopen. Ik had de broek weggenomen om die aan beklaagde te geven, opdat deze er inspectie mee zou kunnen maken.

2°. B. A. J., kapitein:

Ik heb in hoedanigheid van bevelvoerend officier van de 4de compagnie, 1ste bataljon, 8ste Regiment Infanterie aan beklaagde geen schriftelijke vergunning gegeven als bedoeld in art. 439 Wetboek van Strafrecht, om een blauw laken broek als geschenk of in gebruik aan te nemen. Bij een gehouden onderzoek is gebleken, dat op de deponieerkamer der 4de compagnie te Doesburg in Januari 1911 twee broeken ontbraken, 8 D. 4331 en 8 D. 5300. De bij beklaagde in beslag genomen broek vertoont het merk 8 D. en een uitgewischt wapennummer. De broek is nieuw en van het voorgeschreven model.

3°. A. B. H., sergeant-majoor-instructeur:

Op 17 Januari 1911 heb ik op last van den vorigen getuige een inspectie over beklaagde gehouden. Daarbij vond ik in zijn bezit de ten processe aanwezige laken broek, gemerkt 8 D., wapennummer onleesbaar; ik heb die in beslag genomen.

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de beëdigde verklaring des eersten getuige en de aanwijzingen, voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen der overige getuigen, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan, met dien verstande dat hij de broek in bewaring heeft genomen;

Gezien de artt. 23, 91 en 439 aanhef en 1°. van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verklaart het aan beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, in voege voorschreven;

Kwalificeert het als: van een krijgsman beneden den rang van officier goederen behorende tot de kleeding, uitrusting of wapening in bewaring nemen, zonder schriftelijke vergunning door of vanwege den bevelvoerenden officier afgegeven;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot een geldboete van vijf gulden;

Bepaalt dat de boete bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis van vijf dagen;

Verwijst hem in de proceskosten;

Spreekt hem vrij van het wijders ten laste gelegde.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord.

Dispositie van 17 November 1910.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 6den December 1910.

President: G. WITSEN ELIAS, Kapitein ter Zee.

Leden: A. H. BAKKER en J. W. WIJNANDS, Kapiteins der Mariniers en de Luitenants ter Zee der 2de klasse Mr. J. C. JAGER, F. A. BUDDINGH, J. L. WIJN en H. A. GREGORIJ.

Fiscaal: J. F. DE HART, Off. van Adm. der 1ste klasse.

Secretaris: H. G. GERDES, Off. van Adm. der 2de klasse.

De Zeekrijgsraad te Willemsoord verklaart zich onbevoegd om over den persoon en de zaak van beklagde te oordeelen, omdat beklagde, hoewel behoorende tot de rol van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, gedetacheerd was aan boord van Hr. Ms. Buffel te Hellevoetsluis en dus behoorde onder de bevelen van den Directeur en Commandant der Marine te Hellevoetsluis.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE WILLEMSOORD,

Gezien de missive van den Schout bij Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord van den 16den November 1910, n°. 1025, waarbij deze Krijgsraad is bijeengeroepen om te oordeelen over eene door Officieren-Commissarissen vermeend wordende onbevoegdheid van dezen Krijgsraad om te oordeelen over den persoon van W., matroos 3de klasse, beschuldigd van de feiten:

1°. dat hij te Hellevoetsluis aan boord van Hr. Ms. „Buffel”, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen:

A. op den 2den October 1910 uit het ongesloten kastje van den licht matroos W. B. een baaien hemd, toebehoorende aan genoemden B.;

B. op den 2den October 1910 uit het ongesloten kastje van den licht matroos E. een katoenen borstrok, toebehoorende aan genoemden E.;

C. op den 4den October 1910 een pijjeker, toebehoorende aan een ander dan aan hem, beklagde;

2°. dat hij te Hellevoetsluis, dienende aan boord van Hr. Ms. „Buffel”, rolle „van Galen”, den 4den October 1910 van boord is weggegaan, zonder verlof voortdurend afwezig is geweest, hebbende hij zich den 28sten October d.a.v. vrijwillig aangemeld aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam;

Gezien de verhooren afgenomen voor Officieren-Commissarissen en Fiscaal en de verdere stukken tot deze zaak betreffende;

Gezien het advies van den Fiscaal bij dezen Zeekrijgsraad;

Overwegende, dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken: dat beklagde op de in de telastlegging vermelde tijdstippen behoorde tot de rolle van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, doch dat hij toen

was gedetacheerd aan boord van Hr. Ms. „Buffel” (rol van Hr. Ms. „van Galen”), liggende te Hellevoetsluis;

Overwegende, dat in de wet, vaststellende de Rechtspleging bij de Zee-macht, eene bepaling voorkomt, regelende de bevoegdheid der Zeekrijgsraden in eenig commandement;

Overwegende, dat alzoo bij de berechting van misdrijven door het Krijgsvolk te Water gepleegd, van eene territoriale indeeling, waardoor de bevoegdheid der Zeekrijgsraden wordt bepaald, geen sprake is, doch dat alle vervolging van gepleegde misdrijven uitgaat van den Commandeerenden Officier van de vloot, het eskader of minder smaldeel, tot welks bemanning de verdachte behoort tijdens het plegen van het strafbaar feit, waarvan hij wordt verdacht;

Overwegende, dat beklaagde, zooals hierboven reeds werd overwogen, tijdens het plegen van de hem ten laste gelegde feiten, diende aan boord van Hr. Ms. „Buffel” (rolle Hr. Ms. „van Galen”), welke bodem onder de bevelen stond van den Directeur en Commandant der Marine te Hellevoetsluis;

Overwegende, dat mitsdien ten onrechte door den Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord in de zaak van genoemden beklaagde Officieren-Commissarissen, Fiskaal en Secretaris zijn benoemd;

Overwegende, dat alzoo bij de Wet over de zaak en den persoon van beklaagde een ander rechter is gesteld;

Gezien artikel 221 en volgende van de Rechtspleging bij de Zeemacht;
Verklaart zich vooralsnog *onbevoegd* om over den persoon en de zaak van genoemden beklaagde te oordeelen;

Gelast, dat de beklaagde den in deze bevoegden rechter zal worden aangeboden en overgeleverd, nadat deze dispositie door het Hoog Militair Gerechtshof zal zijn goedgekeurd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 21 September 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. M. D. K. S. VAN LIER.

Beklaagden worden door den Krijgsraad te Haarlem schuldig verklaard:
Bekl. A. aan:

1°. *afsprake tot desertie enz. gevolgd door desertie,*

2°. *verduistering tweemaal gepleegd;*

Beklaagde B. aan:

1°. *als A., 2°. verduistering, 3°. het opzettelijk uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen voorwerp voordeel trekken,*
en worden veroordeeld:

ieder der beklaagden voor het sub 1°. genoemde misdrijf tot drie maanden mil. gevangenisstraf,

bovendien de eerste beklaaide voor de beide verduisteringen tot negen maanden gevangenisstraf en

de tweede beklaaide voor de verduistering en de begunstiging tot negen maanden gevangenisstraf, met ontzegging van ieder der beklaaigden van het recht om bij de gewapende macht enz. te dienen voor drie jaren.

Het H. M. G. overweegt:

1°. dat de Krijgsraad het onder 1°. te last gelegde (zie de beschuldiging) ten onrechte bewezen heeft verklaard door de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen;

2°. dat het sub 2°. te last gelegde, zooals dit is geformuleerd, (zie de beschuldiging) niet oplevert een voor beiden strafbaar feit en dus de Krijgsraad ten onrechte den beklaaide daaraan heeft schuldig verklaard;

3°. dat van het sub 3°. te last gelegde, voor den eersten beklaaide, het verteren der opbrengst ten eigen bate door niets in het vonnis wordt bewezen dan de bekentenis van bekl., die geen volledig bewijs oplevert en voor den tweeden beklaaide onder de bewijsmiddelen ook is opgenomen het onwettig bewijsmiddel, de bekentenis van den medebeklaagde.

Het vonnis wordt derhalve vernietigd.

Het H. M. G. veroordeelt:

Bekl. A. wegens: 1°. eerste desertie en 2°. verduistering drie malen gepleegd tot 1°. drie maanden militaire detentie en 2°. negen maanden gevangenisstraf.

Bekl. B. wegens: 1°. eerste desertie, 2°. verduistering tweemaal gepleegd en 3°. het opzettelijk uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen voorwerp voordeel trekken, voor de desertie tot drie maanden militaire detentie en voor de overige feiten tot negen maanden gevangenisstraf, voor beide bekl. met ontzegging enz. voor drie jaren.

Het verzoek van beklaaide A. om hem door psychiaters te doen onderzoeken wordt door het Hof geweigerd.

Het H. M. G. overweegt ook nog:

dat het niet als aanhouding van een deserteur door de politie kan worden aangemerkt, wanneer deze zich tot de politie wendt om nachtverblijf wegens gebrek aan geld, waaraan wordt voldaan en eerst, nadat hij is overgebracht naar Amsterdam als minderjarig zwerfer, blijkt dat hij deserteur is en verder dat dergelijke aanmelding ook niet kan gelden als vrijwillige terugkomst.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 29sten Juni 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, den 8sten Juni 1909 geweest in de zaak tegen A., oud 18 jaren, geboren te Amsterdam en B., oud 19 jaar, geboren te Amsterdam, beiden huzaar bij het 1ste Regiment en gedetineerd te Haarlem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13, 132a, 158 en 169 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 27, 57, 58, 91, 321 en 416 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 2, 17 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijn schuldig verklaard:

de eerste beklaaide aan:

1°. afspraak tot desertie in tijd van vrede tusschen twee militairen, werkelijk gevolgd door desertie, gepleegd door een soldaat ;

2°. verduistering, twee malen gepleegd ;

de tweede beklagde aan :

1°. afspraak tot desertie in tijd van vrede, tusschen twee militairen, werkelijk gevolgd door desertie, gepleegd door een soldaat ;

2°. verduistering ;

3°. het opzettelijk uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen voorwerp voordeel trekken ;

en dewege veroordeeld :

ieder der beklagden, ter zake van de desertie, tot eene militaire gevangenisstraf van drie maanden ;

de eerste beklagde, ter zake van de beide verduisteringen, tot eene gevangenisstraf van negen maanden ;

de tweede beklagde, ter zake van de verduistering en de begunstiging, tot eene gevangenisstraf van negen maanden ;

met bepaling dat de tijd, door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf van 26 Mei 1909 in mindering zal worden gebracht ;

met ontzegging aan ieder der beklagden van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van drie jaren, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad ;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 10den September 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteevend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagden alsnog, met aanhaling der artikelen 13 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 159 van dat Wetboek zooals het is gewijzigd bij de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), 1, 2, 10, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 19, 27, 57, 58, 91 en 321 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, ieder zullen worden schuldig verklaard aan: 1°. eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen, gevolgd door arrestatie; 2°. verduistering, twee malen gepleegd, en te dier zake veroordeeld ieder tot *a.* drie maanden militaire detentie, *b.* negen maanden gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door de gedaagden vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs Sententie voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hun opgelegde straffen, voor ieder hunner, van 26 Mei 1909, eerst voor wat de detentiestraf betreft en dan wat de gevangenisstraf aangaat, in mindering zal worden gebracht, voorts aan ieder der gedaagden het recht te ontzeggen om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van drie jaren, alles met verdere veroordeeling van de gedaagden in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe in eersten aanleg gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, op ieder hunner voor de helft te verhalen en met vrijspraak van het hun meerder te last gelegde, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer

ambtshalve ter eenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima,

en

genoemden A. en B., gedaagden in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischers à minima, voor wie, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen, bij aldien de eerste beklagde A. niet mocht worden onderworpen aan een deskundig onderzoek, aan beide beklagden een zoodanig lichtere straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de gedaagden, bij hun verhoor voor het Hof, hebben in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklagden voor den Krijgsraad hebben terecht gestaan, ter zake dat zij:

1°. te Amsterdam op 13 Mei 1909 in de kazerne der cavalerie, na vooraf afspraak te hebben gemaakt om hun korps en garnizoen en 's Lands dienst voor goed te verlaten en zich naar 's Gravenhage te begeven om aldaar werk te zoeken, op het avondappel hebben gemankeerd, na de kazerne te hebben verlaten met het oogmerk 's Lands dienst voor goed te verlaten en moedwillig en zonder verlof van hun korps en garnizoen afwezig te zijn gebleven, totdat de eerste beklagde zich op 17 Mei 1909 vrijwillig heeft aangemeld bij de politie te 's Gravenhage en de tweede beklagde op 18 Mei 1909 door de politie te 's Gravenhage is aangehouden;

2°. te Amsterdam op 14 Mei 1909 opzettelijk twee rijwielen, toebehoorende aan K. P., wederrechtelijk zich hebben toegeëigend, de eerste beklagde door die beide rijwielen aan zich en aan den tweeden beklagde in huur te doen afgeven en den huurprijs te betalen, de tweede door de beide rijwielen te beleenen en voorts beiden door het geld, dat de tweede beklagde voor de rijwielen ontving, te verdeelen en ten eigen bate te verteren;

bovendien:

3°. *a.* de eerste beklagde dat hij te Amsterdam op 14 Mei 1909 opzettelijk een rijwiel, toebehoorende aan J. J. S., welk rijwiel hij van dezen in huur had ontvangen voor den tijd van een uur, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door het te verkoopen en de opbrengst ten eigen bate te verteren;

b. de tweede beklagde, dat hij terzelfder tijd en plaats opzettelijk voordeel heeft getrokken uit de opbrengst van het door den eersten beklagde ten nadeele van J. J. S. verduisterde rijwiel, door (wetende dat het rijwiel verduisterd was) de helft van de opbrengst van dat rijwiel van zijn medebeklagde aan te nemen en ten eigen bate te verteren;

Overwegende dat de Krijgsraad het onder 1°. te last gelegde, met de schuld der beklagden daaraan, ten onrechte bewezen heeft verklaard door de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen, als zijnde dit bewijs door die middelen niet geleverd;

Overwegende dat het sub 2°. te last gelegde, zooals dit is geformuleerd,

niet oplevert een voor beiden strafbaar feit en dus de Krijgsraad ten onrechte de beklaagden daaraan schuldig heeft verklaard;

Overwegende dat — wat betreft het onder 3a aan den eersten beklaagde te last gelegde — het vonnis niets bevat ten bewijze, dat deze beklaagde het voor het aan S. toebehoorende rijwiel ontvangen geld ten eigen bate heeft verteerd, behalve beklaagdes bekentenis te dezen aanzien, die, zonder meer, geen volledig bewijs oplevert, en — wat betreft het onder 3b aan den tweeden beklaagde te last gelegde — dat onder de bewijsmiddelen, waardoor dit onderdeel bewezen wordt verklaard ten laste van den tweeden beklaagde, te weten de onder 3b vermelde bewijsmiddelen, ook is opgenomen het onwettige bewijsmiddel, de bekentenis van den medebeklaagde;

Overwegende dat op grond van een en ander het vonnis waarvan hooger beroep, moet worden vernietigd;

Overwegende dat door den beklaagde A. den Hove is verzocht hem te doen onderzoeken door psychiaters;

Overwegende dat nòch in de persoonlijkheid van dezen beklaagde, gelijk hij zich op 8 September 1909 voor het Hof heeft vertoond, nòch in den door den verdediger overgelegden brief van dezen beklaagde, nòch in eenige bij het onderzoek gebleken omstandigheid aanleiding te vinden is om aan dit verzoek te voldoen;

Overwegende dat door den Advocaat-Fiscaal, met 's Hofs toestemming, ter terechtzitting van 8 September 1909 aan de beklaagden nader is te last gelegd:

a. aan den beklaagde A. afzonderlijk:

althans dat hij, in den namiddag van 13 Mei 1909 te Amsterdam, zonder verlof zijn korps heeft verlaten en daarvan zonder geldige reden afwezig is gebleven, totdat hij op 17 Mei 1909 door de politie te 's Gravenhage is aangehouden;

b. aan beklaagde B. afzonderlijk:

althans dat hij in den namiddag van den 13den Mei 1909 te Amsterdam zonder verlof zijn korps heeft verlaten en daarvan zonder geldige reden tot 18 Mei 1909 afwezig is gebleven, toen hij te 's Gravenhage door de politie is gearresteerd;

c. aan A. en B. gezamenlijk:

althans dat zij op den 14den Mei 1909 te Amsterdam, na onderling het plan gemaakt te hebben om, ten einde aan geld te komen, rijwielen te huren en die dan te verkoopen of te beleenen, ter uitvoering van dat plan, te zamen en in vereeniging opzettelijk: 1°. eerst het heerenrijwiel merk „Slonqui” aan den rijwielhandelaar J. J. S. te Amsterdam, althans niet aan hen, beklaagden, toebehoorende en dat zij, nadat A. het van dien rijwielhandelaar in huur gekregen had, anders dan door misdrijf over zich hadden, wederrechtelijk zich toeëigend en er als heer en meester over beschikt hebben, door het — zonder recht en zonder vergunning — aan den rijwielhandelaar M. van R. te Amsterdam te verkoopen en de geldelijke opbrengst daarvan ten eigen bate aan te wenden en te verteren; 2°. daarna de twee heerenrijwielen, onderscheidenlijk gemerkt „Transvaalsche Vrijstaat” en „Hondje”, aan den rijwielhandelaar K. P. te Amsterdam, althans niet aan hen, beklaagden, toebehoorende en die zij, na ze van dien rijwielverhuurder, door tusschenkomst van diens knecht W. W. te hebben gehuurd, anders dan door misdrijf over zich hadden, wederrechtelijk zich toeëigend en als heer en meester er over beschikt hebben, door zonder recht en zonder vergunning het eerstgenoemde rijwiel in de Stadsbank van leening n°. 6 en het laatstgenoemde rijwiel in de Stadsbank van leening n°. 7 te Amsterdam

te beleenen en de geldelijke opbrengst daarvan ten eigen bate aan te wenden en te verteren;

A. Overwegende dat nòch het onderzoek in eersten aanleg, nòch dat in hooger beroep, het wettig en overtuigend bewijs heeft opgeleverd van hetgeen de beide beklagden oorspronkelijk onder 1°. was te last gelegd, zoodat zij daarvan behooren te worden vrijgesproken;

B. Overwegende dat beklagden eveneens van hetgeen oorspronkelijk onder 2°. was telast gelegd behooren te worden vrijgesproken, omdat deze telastlegging — zooals zij is geformuleerd — geen strafbaar feit behelst;

C. ten aanzien van hetgeen oorspronkelijk onder 3°. aan den eersten beklagde afzonderlijk is te last gelegd:

Overwegende dat de beklagde A. heeft bekend dat hij te Amsterdam op 14 Mei 1909 bij den rijwielandelaar S. in de Huidenstraat een rijwiel heeft gehuurd; dat hij dat rijwiel denzelfden dag op het Waterlooplein te Amsterdam aan een anderen rijwielandelaar voor 9 gulden heeft verkocht; dat hij van dat geld de helft aan beklagde B. heeft gegeven; dat hij voor zijn aandeel burgerkleeren heeft gekocht; dat hij zijn militaire kleeding in bewaring heeft gegeven bij een melkverkoopster in de Damstraat;

Overwegende dat de navolgende personen als getuigen onder eede hebben verklaard als volgt:

1°. J. J. S.:

dat hij op 14 Mei 1909 aan beklagde A. voor een uur een rijwiel heeft verhuurd; dat hij dat rijwiel later, in tegenwoordigheid van een rechercheur, heeft teruggezien in handen van getuige VAN R. en het van dezen heeft teruggekocht;

2°. M. VAN R.:

dat hij op 14 Mei 1909 te Amsterdam van den beklagde A. voor 9 gulden een rijwiel heeft gekocht in tegenwoordigheid van nog een huzaar en datzelfde rijwiel heeft overgedaan aan getuige S.;

Overwegende dat in het ambtseedig proces-verbaal van den onbezoldigd rijksveldwachter J. A. H., rechercheur van politie te Amsterdam, is gelineerd:

dat hij op 18 Mei 1909 bij den rijwielandelaar M. VAN R. aan het Waterlooplein te Amsterdam een rijwiel heeft aangetroffen en dat heeft vertoond aan getuige S., bij wien hij het in beslag heeft genomen, nadat deze het van VAN R. had teruggekocht, en dat hij op 18 Mei 1909 ten huize van een houdster van een melksalon in de Damstraat te Amsterdam heeft in beslag genomen twee pakken, inhoudende militaire kleedingstukken;

Overwegende dat door deze bekentenis van beklagde, bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de voormelde verklaringen der getuigen en den voormelden inhoud van het proces-verbaal, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den eersten beklagde onder 3°. was te last gelegd, alsmede zijn schuld daaraan;

D. ten aanzien van hetgeen onder 3b aan den tweeden beklagde oorspronkelijk is te last gelegd:

Overwegende dat beklagde heeft bekend, dat hij te Amsterdam op 14 Mei 1909 er bij tegenwoordig is geweest, dat beklagde A. bij een rijwielandelaar in de Huidenstraat een rijwiel huurde en dat A. dit rijwiel voor 9 gulden op het Waterlooplein aan een anderen rijwielandelaar verkocht; dat hij van de opbrengst van dat rijwiel de helft van A. heeft ontvangen, dat geld aan het koopen van burgerkleeren heeft besteed en dat hij zijne militaire kleeding in bewaring heeft gegeven bij een melkverkoopster in de Damstraat;

Overwegende dat de navolgende personen als getuigen onder eede hebben verklaard als volgt:

1°. J. J. S.:

dat hij op 14 Mei 1909 aan beklaagde A. voor een uur een rijwiel heeft verhuurd; dat hij dat rijwiel later in tegenwoordigheid van een rechercheur heeft teruggezien in handen van getuige VAN R. en het van dezen heeft teruggekocht;

2°. M. VAN R.:

dat hij op 14 Mei 1909 te Amsterdam van beklaagde A. in tegenwoordigheid van nog een huzaar, voor 9 gulden een rijwiel heeft gekocht en datzelfde rijwiel in tegenwoordigheid van een rechercheur heeft overgedaan aan getuige S.;

Overwegende dat in het ambtseedig proces-verbaal van den onbezoldigd rijksveldwachter J. A. H., rechercheur van politie te Amsterdam, is gerelateerd:

dat hij op 18 Mei 1909, ten huize van den rijwielhandelaar M. VAN R. aan het Waterlooplein te Amsterdam, een rijwiel heeft aangetroffen en dat rijwiel bij J. J. S. in beslag genomen heeft, nadat deze het van VAN R. had teruggekocht, en dat hij denzelfden dag ten huize van de houdster van een melksalon in de Damstraat te Amsterdam heeft in beslag genomen twee pakken, inhoudende militaire kleedingstukken;

Overwegende dat door deze bekentenis van beklaagde, bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de voormelde verklaringen der getuigen en den voormelden inhoud van het proces-verbaal, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den tweeden beklaagde oorspronkelijk onder 3b was te last gelegd, alsmede zijn schuld daaraan;

E. ten aanzien van het door den Advocaat-Fiscaal nader te last gelegde: sub a. aan A. afzonderlijk:

Overwegende dat beklaagde heeft bekend zich aan dit hem te last gelegde te hebben schuldig gemaakt, daarbij opgevend, dat hij einde Februari 1909 zich voor vier jaar heeft verbonden bij het 4de eskadron, 1ste Regiment Huzaren te Amsterdam en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen; dat hij op Donderdag 13 Mei 1909 te ongeveer 5 uur namiddag de kazerne te Amsterdam heeft verlaten; dat hij den volgenden dag is vertrokken naar 's Gravenhage, verder zonder verlof afwezig is gebleven en zich daar op 17 Mei 1909 bij de politie heeft aangemeld om onderdak te krijgen; dat hij toen niet aan de politie heeft gezegd dat hij deserteur was; dat hij naar Amsterdam is overgebracht en dat daar werd bemerkt dat hij deserteur was en hij verder als zoodanig is behandeld;

Overwegende dat de wachmeester D. K. V., als getuige onder eede, heeft verklaard:

dat hij den 13den Mei 1909 wachmeester van de week was van het 4de eskadron 1ste Regiment Huzaren te Amsterdam en hij op het avondappel geconstateerd heeft dat beklaagde mankeerde; dat beklaagde afwezig is gebleven tot hij den 19den Mei 1909 van het politiebureau is afgehaald;

Overwegende dat in het ambtseedig proces-verbaal van den inspecteur van politie T. M. L., onbezoldigd gemeente-veldwachter te 's Gravenhage, is gerelateerd:

dat zich in den nacht van 17 op 18 Mei 1909 te onge eer 12.10 bij hem heeft aangemeld een persoon, opgevend te zijn A., geboren te Amsterdam, van beroep suikerbakker, wonende te Amsterdam ten huize zijner ouders, vragende om nachtverblijf; dat hij dezen persoon heeft gesteld ter beschikking van den commissaris van politie der 1ste Afdeling, als minder-

jarig zwerver, ten einde te worden teruggebracht onder het ouderlijk gezag; en dat in het ambtseedig proces-verbaal van den inspecteur van politie te Amsterdam H. I. DE J., buitengewoon gemeente-veldwachter, is gerelateerd: dat op 18 Mei 1909 A. hem, relatable, heeft verklaard dat hij op 13 Mei 1909 uit de kazerne te Amsterdam was gedeserteerd;

Overwegende dat door deze bekentenis van beklagde, bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de voormelde verklaring van getuige V. en den voormelden inhoud van de processen-verbaal, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen beklagde bij dit onderdeel is te laste gelegd, alsmede zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat beklagde niet op 17 — dat als een schrijffout in de telastlegging in plaats van 18 door het Hof wordt aangemerkt — Mei 1909 door de politie te 's Gravenhage, maar op 18 Mei 1909 door de politie te Amsterdam is aangehouden;

Overwegende toch dat het niet als aanhouding van een deserteur door de politie te 's Gravenhage kan worden aangemerkt, wanneer hij zich — gelijk van dezen beklagde is gebleken — tot de politie Wendt om nachtverblijf, wegens gebrek aan geld en werk, aan welk verzoek wordt voldaan en dan eerst nadat beklagde door de politie naar Amsterdam is overgebracht, om als minderjarig zwerver onder het ouderlijk gezag te worden hersteld, te Amsterdam blijkt dat beklagde deserteur is en hij als zoodanig wordt behandeld;

Overwegende dat beklagde zich door deze aanmelding te 's Gravenhage al evenmin stelde ter beschikking van het militair gezag en dus die aanmelding ook niet als vrijwillige terugkomst kan gelden;

F. ten aanzien van het sub *b* aan B. afzonderlijk nader door den Advocaat-Fiscaal telast gelegde:

Overwegende dat beklagde heeft bekend zich aan dit hem telast gelegde te hebben schuldig gemaakt, daarbij opgevende, dat hij op 11 Januari 1909 zich vrijwillig verbonden heeft als huzaar voor den tijd van 4 jaar en hem de krijgswet artikelen zijn voorgelezen; dat hij op Donderdag 13 Mei 1909 te ongeveer 5 uur namiddag de kazerne te Amsterdam heeft verlaten; dat hij den volgende dag is vertrokken naar 's Gravenhage en verder zonder verlof afwezig is gebleven tot hij op 18 Mei 1909 door de politie te 's Gravenhage is gearresteerd;

Overwegende dat de wachtmeester D. K. V. als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij den 13den Mei 1909 wachtmeester van de week was van het 4de eskadron 1ste Regiment Huzaren te Amsterdam en hij op het avondappel geconstateerd heeft dat beklagde mankeerde; dat beklagde afwezig is gebleven tot hij op 19 Mei 1909 van het politiebureau is afgehaald;

Overwegende dat in het ambtseedig proces-verbaal van den agent van politie, onbezoldigd rijksveldwachter te 's Gravenhage, L. N. DE B., van 18 Mei 1909 is gerelateerd:

dat hij op dien dag te 's Gravenhage heeft aangehouden B. huzaar in garnizoen te Amsterdam;

Overwegende dat door deze bekentenis van beklagde, bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de voormelde getuigenverklaring en den voormelden inhoud van het proces-verbaal, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen bij dit onderdeel beklagde is telast gelegd, alsmede zijn schuld daaraan;

G. ten aanzien van het door den Advocaat-Fiscaal nader onder C 2°. aan de beide beklagden te zamen te last gelegde:

Overwegende dat het wettig en overtuigend bewijs van deze feiten en

van de schuld der beklaagden daaraan, is geleverd door de navolgende bewijsmiddelen :

1°. de bekentenis van beklaagde A.:

dat hij op 14 Mei 1909 te Amsterdam met B. heeft afgesproken om fietsen te huren en die te gelde te maken wanneer ze die gekregen hadden; dat hij en zijn medebeklaagde daarna, overeenkomstig deze afspraak, twee fietsen hebben gehuurd bij den rijwielhandelaar P. aan de Weteringschans te Amsterdam; dat hij, beklaagde, de huur van de beide rijwielen vooruit heeft betaald; dat zijn medebeklaagde daarna de beide rijwielen heeft beleend, het kleinste in de Stadsbank van leening n°. 6 aan de Prinsengracht te Amsterdam voor 18 gulden en het andere in de Stadsbank van leening n°. 7 aan de Marnixstraat te Amsterdam voor 16 gulden; dat zij de opbrengst dier rijwielen samen hebben gedeeld en hij voor het geld burgerkleeding heeft gekocht en hij zijn militaire kleeding aan de houdster van een melksalon aan de Damstraat heeft in bewaring gegeven;

wordende de bekentenis als bewijsmiddel alleen gebezigd ten aanzien van beklaagde A.;

2°. de bekentenis van beklaagde B.:

dat hij op 14 Mei 1909 te Amsterdam met A. heeft afgesproken om fietsen te huren en om die te gelde te maken, wanneer zij die gekregen hadden; dat hij en zijne medebeklaagde daarna, overeenkomstig die afspraak, ieder een rijwiel hebben gehuurd bij een rijwielverhuurder aan de Weteringschans en dat hij, beklaagde, die rijwielen heeft beleend, het kleinste voor 18 gulden in de Stadsbank van leening n°. 6 aan de Prinsengracht te Amsterdam en het andere voor 16 gulden in de Stadsbank van leening n°. 7 aan de Marnixstraat te Amsterdam; dat hij met A. de opbrengst der rijwielen heeft gedeeld en hij voor het geld burgerkleeding heeft gekocht en hij zijne militaire kleeding aan de houdster van een melksalon aan de Damstraat in bewaring heeft gegeven;

wordende deze bekentenis als bewijsmiddel alleen gebezigd ten aanzien van beklaagde B.;

3°. door de verklaringen van de getuigen onder eede:

a. W. W.:

dat hij is rijwielhersteller in dienst van den rijwielverhuurder K. P. te Amsterdam; dat hij in den namiddag van 14 Mei 1909 in de zaak van zijn patroon aan de Weteringschans aan twee huzaren elk een rijwiel heeft verhuurd; dat den volgenden dag een rechercheur hem beide rijwielen heeft vertoond;

b. J. K., huisvrouw van K. P.:

dat omstreeks half Mei 1909 de beide beklaagden in den winkel van haar man ieder een rijwiel hebben gehuurd en de huur vooruit is betaald;

c. K. P.:

dat op 15 Mei 1909 een rechercheur hem heeft vertoond twee hem toebehoorende rijwielen gemerkt „Transvaalsche Vrijstaat” en „Hondje”;

d. N. S., beambte aan de Stadsbank van leening n°. 6 te Amsterdam:

dat hij in den namiddag van 14 Mei 1909 van beklaagde B. een rijwiel heeft in beleening genomen voor 18 gulden, dat den volgenden dag door een rechercheur van politie in beslag is genomen;

e. H. VAN M., assistent-boekhouder aan de Stadsbank van leening n°. 7 te Amsterdam:

dat hij in den namiddag van 14 Mei 1909 van beklaagde B. die vergezeld was van een anderen huzaar, voor 16 gulden heeft in beleening

genomen een rijwiel dat den volgenden dag door een rechercheur van politie in beslag is genomen ;

4°. door het amtseedig proces-verbaal van den onbezoldigd rijksveldwachter C. S. dd. 15 Mei 1909, vermeldende de inbeslagneming van twee rijwielen bij de getuigen S. en VAN M. en de vertooning daarvan aan de getuigen W. en P. ;

5°. door het proces-verbaal van den onbezoldigden rijksveldwachter J. A. H., houdende dat hij op 18 Mei 1909 ten huize van de houdster van een melksalon aan de Damstraat heeft in beslag genomen twee pakken, inhoudende militaire kleedingstukken ;

Overwegende dat aldus wettig en overtuigend bewezen is, met de schuld der beklagden daaraan :

A. van hetgeen oorspronkelijk was te last gelegd :

1°. dat beklagde A. te Amsterdam op 14 Mei 1909 opzettelijk een rijwiel, toebehoorende aan J. J. S., welk rijwiel hij van dezen in huur had ontvangen voor den tijd van een uur, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door het te verkoopen en de opbrengst ten eigen bate te verteren ;

2°. dat beklagde B. terzelfder tijd en plaats opzettelijk voordeel heeft getrokken uit de opbrengst van het door den eersten beklagde ten nadeele van J. J. S. verduisterde rijwiel, door (wetende dat het rijwiel verduisterd was) de helft van de opbrengst van dat rijwiel van zijn medebeklaagde aan te nemen en ten eigen bate te verteren ;

B. van hetgeen nader door den Advocaat-Fiscaal is ten laste gelegd :

a. dat beklagde A. in den namiddag van 13 Mei 1909 te Amsterdam zonder verlof zijn korps heeft verlaten en daarvan zonder geldige reden afwezig is gebleven totdat hij op den 18den Mei 1909 door de politie te Amsterdam is aangehouden ;

b. dat beklagde B. in den namiddag van 13 Mei 1909 te Amsterdam zonder verlof zijn korps heeft verlaten en daarvan zonder geldige reden tot 18 Mei 1909 afwezig is gebleven, toen hij te 's Gravenhage door de politie is gearresteerd ;

c. dat de beide beklagden A. en B., na onderling het plan gemaakt te hebben om, ten einde aan geld te komen, rijwielen te huren en die dan te verkoopen of te beleenen, ter uitvoering van dat plan, te zamen en in vereeniging opzettelijk twee heerenrijwielen, onderscheidenlijk gemerkt „Transvaalsche Vrijstaat” en „Hondje”, aan den rijwielverhuurder K. P. te Amsterdam toebehoorende en die zij, na ze van dien rijwielverhuurder door tusschenkomst van diens knecht W. W. te hebben gehuurd, anders dan door misdrijf onder zich hadden, wederrechtelijk zich toegeëigend en als heer en meester er over beschikt hebben, door zonder recht en vergunning het eerstgenoemde rijwiel in de Stadsbank van leening n°. 6 en het laatstgenoemde rijwiel in de Stadsbank van leening n°. 7 te Amsterdam te beleenen en de geldelijke opbrengst daarvan ten eigen bate aan te wenden en te verteren ;

Overwegende dat de beklagden ter zake van de door hen gepleegde feiten ongeschikt zijn om in den militairen stand te blijven ;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan de beide beklagden, afzonderlijk of te zamen, meer of anders is te last gelegd dan als bewezen is aangenomen, zoodat zij daarvan behooren te worden vrijgesproken ;

Gezien de artikelen 13 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 159 van dat Wetboek, zooals dat gewijzigd is bij de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), 1, 2, 10, 12 en 19 der Wet

van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 19, 27, 57, 58, 91, 321 en 416 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht; Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie, recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis den 8sten Juni 1909 ten laste van de beklaagden gewezen door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem;

Weigert het gevraagde onderzoek door psychiaters;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is overwogen;

Verklaart de beklaagden daaraan schuldig;

Qualificeert het als volgt:

het feit onder A 1 ten laste van den eersten beklaagde als:

„Verduistering”;

dat onder A 2 ten laste van den tweeden beklaagde als:

„het opzettelijk uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen voorwerp voordeel trekken”;

dat onder B a en b te laste van elk der beklaagden als:

„Eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen der rechters te kunnen bewijzen, gevolgd door arrestatie”;

en dat onder B c ten laste van elk der beklaagden als:

„verduistering tweemaal gepleegd”;

Veroordeelt de beklaagden A. en B., ieder ter zake van de desertie, tot eene militaire detentie van drie maanden;

den beklaagde A., ter zake van de drie verduisteringen, tot eene gevangenisstraf van negen maanden;

den beklaagde B., ter zake van de twee verduisteringen en het opzettelijk voordeel trekken uit de opbrengst van eenig door misdrijf verkregen voorwerp, tot eene gevangenisstraf van negen maanden;

Ontzegt aan beide beklaagden het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van drie jaren;

Bepaalt dat de tijd, door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, sedert zes en twintig Mei 1909 in mindering zal worden gebracht, eerst op de detentie en vervolgens op de gevangenisstraf.

Veroordeelt de beklaagden in de proceskosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen de beklaagden meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hen hiervan vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertooner zich met dat vonnis niet kunvende vereenigen, daarvan bij het Hoog Militair Gerechtshof is gekomen in hooger beroep;

dat hij voorts, met 's Hofs toestemming, ter 's Hofs terechtzitting van 8 September 1909 aan de beklaagden alsnog heeft tenlaste gelegd... enz. (zie de nadere tenlastelegging van den Advocaat-Fiscaal in de Sententie);

waarop het Hof daaromtrent de beklaagden heeft gehoord, die, ieder

voor zich, bekend hebben zich aan het hun nader ten laste gelegde schuldig gemaakt te hebben ;

dat nu door die bekentenis en de overige reeds in eersten aanleg bijgebrachte bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan de beklagden nader is tenlaste gelegd, evenals de schuld van de beklagden daaraan ;

dat meer, rechtens niet bewezen is en beklagden derhalve van wat hun meer of anders werd tenlaste gelegd, behooren te worden vrijgesproken ;

dat de beklagden ter zake van de door hen gepleegde feiten tijdelijk ongeschikt zijn om in den militairen stand te blijven of de betrekking van militair geëmployeerde te behouden ;

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd :

dat beklagde A. bij zijn verhoor voor den Hove op 8 September 1909 een zeer dementen indruk maakte ;

dat dan ook deze beklagde herhaaldelijk bij zijne verhooren verklaarde zich suffig te voelen en bij zijn eerste verhoor voor Officieren-Commissarissen te Amsterdam op 22 Mei 1909 in vraagartikel 9 antwoordt: „Ik „sukkel erg met mijn gezondheid, vooral met mijn hoofd, omdat ik daar „vroeger een klap op gehad heb. Ik raakte in alles achter en wilde wel „den dienst uit” ;

dat in verband hiermede wordt gewezen op den wonderlijken brief dd. Amsterdam 27 Mei 1909 ;

dat men met het oog op de veiligheid der maatschappij dergelijke aanwijzingen van geestelijke afwijking niet mag verwaarloozen omdat wanneer men een beklagde, die behoort tot de Crimineele krankzinnigen, voor korten tijd opsluit in eene gevangenis, men deze dan weer na dien — en misschien des te gevaarlijker — op de maatschappij loslaat ;

dat daarentegen een krankzinnigengesticht hem misschien langer opneemt en hij daar de behandeling vindt, die hij behoeft ;

dat wanneer men redeneert, dat men niet bij elke kleine verduistering als in casu een deskundig onderzoek kan bevelen, omdat, volgens de nieuwste verklaringen van psychiaters, de gevangenis voor vele krankzinnigen lang niet kwaad is als tuchtmiddel, men later zich misschien zal hebben te verwijten dat men dienzelfden beklagde in de gelegenheid heeft gesteld een moord te begaan ;

dat hij op al deze gronden verzoekt dat het Uw Hof moge behagen te gelasten, dat beklagde A. worde onderzocht door psychiaters ;

dat deze beklagde verder kan wijzen op zijn schoone straflijst en daarom een beroep doet op Uwe clementie ;

dat beklagde B., wat betreft het heerenrijwiel merk „Slonqui” van den rijwielhandelaar S. onschuldig is aan de verduistering daarvan ;

dat hij toch dat feit niet gepleegd of rechtstreeks deelgenomen heeft aan hetgeen tot de constitutieve elementen daarvan behoort ;

dat toch A. bij S. het woord gevoerd heeft, het rijwiel meegenomen en naar M. VAN R. gebracht en aan dezen verkocht heeft en de koopsom in zijn zak gehouden heeft en daarvan voor de 2 andere fietsen later f 1.— statiegeld betaald heeft ;

dat daarmede de verduistering voltooid was, en dat al heeft hij *misschien* ook van *deze* overschietende f 8.— (immers dit kan hem ook gekort zijn

in zijn aandeel in de 2 andere fietsen) zijn aandeel gehad, na de voltooiing gepleegde handelingen, geen mededaderschap meer opleveren;

dat hij daaraan ook niet is medeplichtig, zijnde hij nòch daarbij behulpzaam geweest, nòch daarvoor hebbende gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaft;

dat hij gaarne in militairen dienst zou blijven;

dat in elk geval, behalve reeds op bovenstaande gronden, het vonnis van den Krijgsraad zal moeten worden vernietigd;

dat toch is recht gedaan op de bijzondere meening of gissing, althans bij redeneering opgemaakte verklaring van den getuige, wachtmeester D. K. V., dat beklagden afwezig zijn geweest, tot zij den 19den Mei 1909 door een wachtmeester van het politiebureau zijn gehaald;

dat deze getuige toch hoogstens kan verklaren, dat hij ze in dezen tijd niet gezien heeft;

dat bovendien is recht gedaan op wat het vonnis noemt „op den ambts-eed opgemaakte processen-verbaal” van: 1°. Th. M. L., inspecteur van politie en onbezoldigd veldwachter (niet rijksveldwachter) der gemeente 's Gravenhage en 2°. J. K., buitengewoon veldwachter en agent van politie der gemeente Amsterdam;

dat veldwachters en beambten der gemeentepolitie die niet tevens zijn rijkspolitie, niet belast zijn met het opsporen van strafbare feiten, althans niet van desertie, verduistering en begunstiging en derhalve aan hun relazen of verbalen in deze geen bewijskracht is toegekend;

dat beklagden in elk geval een beroep doen op de clementie van het Hof;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen bij aldien de eerste beklagde A. niet mocht worden onderworpen aan een deskundig onderzoek, aan beide beklagden een zoodanig lichtere straf op te leggen, als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 October 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord verklaart bekl., stoker 2de klasse, schuldig aan: 1°. feitelijke insubordinatie en 2°. beledigen met woorden van een meerdere in rang en veroordeelt hem tot zes weken mil. gevangenisstraf.

Het H. M. G. overwoog, dat niet is gebleken van eenige handelingen van beklagde, die zoodanige krachtsontwikkeling vorderde dat zij als geweld kan worden beschouwd en evenmin dat die aanraking (bekl. had nl. zijn

meerdere in rang opzettelijk ter hoogte van den hals aangeraakt) den aangeraakten sergeant eenig letsel of pijn heeft veroorzaakt en ook niet dat het in bekl.'s bedoeling lag aan dien onderofficier eenig letsel of pijn toe te brengen.

Het H. M. G. spreekt bekl. vrij van het plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang.

Tegen het sub 2°. te last gelegde (het beleedigen enz.) is op grond van art. 182 R. Z geen hooger beroep toegelaten en is het H. M. G. dus niet geroepen daarover te oordeelen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 3den September 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord den 22sten Juli 1909 gewezen in de zaak tegen een stoker 2de klasse, oud 22 jaren, geboren te Dordrecht, eerst gedetineerd aan boord van gemelden bodem, doch, ingevolge 's Hofs Resolutie van den 5den Augustus 1909, den 9den Augustus d. a. v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 1, 2 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 57 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 163 en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, met vrijspraak van hetgeen meer is te last gelegd dan als bewezen is aangenomen, is schuldig verklaard aan :

1°. het door een minderen schepeling plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang, in tijd van vrede en niet voor den vijand ;

2°. het door een minderen schepeling met woorden beleedigen van zijn meerdere in rang ;

en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der militaire gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van 10 Juli 1909, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad ;

Welke Advocaat-Fisikaal, bij Resolutie van den 14den September 1909, verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de veroordeeling sub 1°. en den duur der opgelegde militaire gevangenisstraf betreft en dat de gedaagde alsnog zal worden vrijgesproken van de hem sub 1°. te last gelegde beschuldiging, voorts aan den Commandeerenden Officier van den bodem, waartoe gedaagde behoort, de beslissing zal worden overgelaten of gedaagde wegens oneerbiedige behandeling van zijn meerdere krijgstuuchtelijk dient te worden gestraft ; eindelijk, in verband met de vrijspraak sub *a*, den duur der aan den gedaagde opgelegde militaire gevangenisstraf verkort en tot eene maand teruggebracht zal worden, met instandhouding overigens

van het beroepen vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden beklaagde, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen hem eene zoodanig lichtere straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd dat hij:

1°. in den avond van den 26sten Juni 1909, te ongeveer 10 uur, in het koffiehuis van J. C. VAN L. in de Voorstraat te Dordrecht, den miliciensergeant J. B. opzettelijk ter hoogte van den hals heeft aangeraakt;

2°. dat hij ten tijde en ter plaatse als onder 1°. vermeld:

a. genoemden miliciensergeant opzettelijk heeft beleedigd door hem, onder meer toe te voegen: „een sergeant staat bij mij nog minder in tel „als een hoop str...”, althans woorden van eene beleedigende strekking;

b. meergenoemden miliciens-sergeant in diens tegenwoordigheid opzettelijk heeft bedreigd door hem toe te voegen: „als jij rapport durft maken, steek „ik je overhoop”, althans woorden van eenzelfde dreigende strekking;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de verklaringen der getuigen B., VAN L. en L., huisvrouw van VAN L., wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan beklaagde in de eerste plaats was te last gelegd, maar dat de Krijgsraad ten onrechte dat bewezen verklaarde feit heeft gequalificeerd als het plegen van een daad van geweld;

dat toch niet is gebleken van eenige handelingen van beklaagde die zoodanige krachtsontwikkeling vorderde dat zij als geweld kan worden beschouwd en evenmin dat die aanraking den aangeraakten sergeant eenig letsel of pijn heeft veroorzaakt en ook niet dat het in beklaagdes bedoeling lag aan dien onderofficier eenig letsel of pijn toe te brengen, weshalve van eene daad van geweld tegen zijn meerdere in den zin der wet hier niet is gebleken en beklaagde van het hem onder 1°. te last gelegde, als zijnde niet bij eenige strafwet strafbaar, moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat het onder 2°. *a* en *b* aan beklaagde te last gelegde en het daaromtrent door den Krijgsraad overwogene en besliste betreft feiten, waartegen bij artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water geen andere of hoogere straf is gesteld dan het vallen van de raa en laarsen, weshalve, ingevolge het bepaalde bij art. 182 der Rechtspleging bij de Zeemacht, hooger beroep tegen dit gedeelte van het vons niet is toegelaten en het Hof niet geroepen is over dat gedeelte van het vonnis te oordeelen;

dat echter, nu de Krijgsraad, ingevolge de bepaling der Wet, ter zake

van de feiten waaraan hij den beklagde had schuldig bevonden, ééne straf heeft uitgesproken, bij het wegvallen der schuldigverklaring aan het onder 1°. te laste gelegde, het vonnis, voor zooveel de opgelegde straf betreft, moet worden teniet gedaan en de zaak teruggewezen naar den Krijgsraad, ten einde de straf te bepalen voor de in eerste en hoogste ressort aan zijne kennisneming onderworpen feiten ;

Gezien artikel 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht ;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin !

Doet te niet het vonnis den 22sten Juli 1909 door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord tegen beklagde gewezen voor zoover hij daarbij is schuldig verklaard aan: 1°. het als minderen schepeling plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang, in tijd van vrede en niet voor den vijand, en voor zoover hij deswege, in verband met de andere feiten, waaraan hij bij het vonnis is schuldig bevonden, is veroordeeld tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes weken met toerekening der voorloopige hechtenis sedert 10 Juli 1910 en hij is veroordeeld in de kosten en misen der Justitie en die van den processe ;

Verklaart het aan beklagde onder 1°. te last gelegde feit niet strafbaar ;
Spreekt hem daarvan vrij ;

Bepaalt dat de kosten ter zake van dit gedeelte van het aan beklagde te last gelegde zullen worden gedragen door den Staat ;

Blijvende onverkort de bevoegdheid van den Commandeerenden Officier van beklagde ter zake van het omtrent dat feit geblekene krijgstuchtelijk te straffen, indien daartoe, na de ondergane voorloopige hechtenis, nog grond mocht worden bevonden ;

Heft op het verband, waaronder beklagde zich tengevolge van zijn ontslag bij handtasting bevindt ;

Wijst de zaak voor het overige terug naar den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, opdat deze, met inacht-neming van 's Hofs uitspraak ten aanzien van het onder 1°. te last gelegde feit en van de opgelegde straf, bepale en aan beklagde oplegge voor de feiten hem onder 2°. te last gelegd, de straf die hem te dier zake naar 's Krijgsraads oordeel behoort te worden opgelegd en het deswege door hem te dragen aandeel in de kosten ;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan :
dat, naar Vertooners meening, beklagde met het begaan van het hem sub 1°. te laste gelegde feit, wel het Reglement van Krijgstucht heeft overtreden — door zijn meerdere oneerbiedig te behandelen, doch geen daad van geweld tegen dien meerdere begaan heeft ;

dat, gevolgelyk, beklagde van het plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang had moeten zijn vrijgesproken en het aan de beslissing van den Commandeerenden Officier van den bodem, waartoe beklagde behoort, had moeten zijn overgelaten om beklagde, wegens oneerbiedige behandeling van zijn meerdere, krijgstuchtelyk te straffen ;

dat, in verband met het bovenstaande, Vertoonner de aan beklagde opgelegde militaire gevangenisstraf verlicht, en haar duur op eene maand bepaald zou willen zien ;

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd:

dat gedaagde zich gaarne vereenigt met de conclusie van den Heer Advocaat-Fiscaal voor zooverre de tenlastelegging sub 1°. betreft;

dat hem echter eene straf van eene maand militaire gevangenisstraf voorkomt niet in verhouding te staan tot de ten laste gelegde eenvoudige belediging;

en mitsdien concludeert dat het den Hove moge behagen hem eene zoodanig lichtere straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 29 October 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARPT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

Overtreding der Motor- en Rijwielwet.

De Krijgsraad spreekt bekl. vrij, omdat de veiligheid van het verkeer niet vorderde dat bekl. zijn motorrijtuig deed stilsthouden, maar moet worden geconcludeerd dat de veiligheid van het verkeer door het doorrijden van bekl. met in rust gebrachten motor voldoende gewaarborgd en niet in gevaar gebracht werd.

Het H. M. G. veroordeelt bekl., omdat deze heeft opgegeven bemerkte en begrepen te hebben dat de bestuurder van een met een paard bespannen rijtuig, die bekl. moest passeeren, wilde hebben dat bekl. stopte en dat art. 12 van het rijwielreglement niet aan het oordeel van den berijder van een motorfiets overlaat of hij met ééne der beide daarin genoemde maatregelen kan volstaan, maar het nemen van beide maatregelen voorschrijft ook wanneer slechts ééne daarvan door de veiligheid van het verkeer gevorderd wordt.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 21sten September 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceren van het vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord den 6den September 1909 gewezen in de zaak tegen een korporaal-stoker 2de klasse, oud 33 jaar, geboren te 's Gravenhage, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis,

met aanhaling van artikel 163 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, is vrijgesproken van de beschuldiging als zoude hij op den 8sten Augustus 1909 omstreeks 1¼ uur des namiddags als bestuurder van een motorrijtuig, rijdende over den openbaren weg langs het Noord Hollandsch Kanaal onder de gemeente Helder, het motorrijtuig niet hebben doen stilsthouden, toen de veiligheid van het verkeer zulks vorderde, door, bij het ontmoeten van den met een paard bespannen wagen van den landbouwer J. G., door te rijden en zulks ondanks genoemde G. bij zijn nadering met paard en wagen op den berm langs den weg was gaan staan en zijn zweep omhoog had gestoken,

met opheffing van het verband waaronder beklaagde zich ten gevolge van het ontslag onder handtasting bevindt, en onder bepaling dat de kosten en misen der Justitie en die van den processe zullen worden gedragen door den Staat;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 5den October 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 1 en 2 der Motor- en Rijwielwet, 1, 12 en 29 van het Motor- en Rijwielreglement en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zal worden schuldig verklaard aan: als bestuurder van een motorrijtuig daarmede over een weg rijdende, het rijtuig niet te doen stilsthouden toen de veiligheid van het verkeer zulks vorderde en deswege veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop 's Hofs Sententie kan worden tenuitvoer gelegd, te vervangen door tien dagen hechtenis en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre,

en

genoemden beklaagde, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, door wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen en beklaagde van het hem te last gelegde vrij te spreken.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:

dat hij op den 8sten Augustus 1909 omstreeks kwart over één uur des namiddags, als bestuurder van een motorrijtuig rijdende over den openbaren weg langs het Noord-Hollandsch Kanaal onder de gemeente Helder, het motorrijtuig niet heeft doen stilsthouden toen de veiligheid van het verkeer zulks vorderde, door bij het ontmoeten van den met een paard

bespannen wagen van den landbouwer J. G. door te rijden, en zulks ondanks genoemde G. bij zijne nadering met paard en wagen op den berm langs den weg was gaan staan en zijn zweep omhoog had gestoken;

Overwegende dat beklagde heeft bekend het hem te last gelegde feit te hebben gepleegd en heeft opgegeven:

dat hij op een Zondag in het begin van de maand Augustus j.l. vermoedelijk op den 8sten, met zijn tweewielig motorrijtuig over den weg langs het Noord-Hollandsch Kanaal reed, toen hem onder de gemeente Helder een met een paard bespannen wagen tegemoet kwam; dat hij toen gezien heeft, dat de daarin gezeten voerman met zijn wagen op den berm van den weg ging staan en zijn zweep in de hoogte stak; dat hij hieruit begreep dat het de bedoeling van dien voerman was om hem te doen verstaan dat hij stoppen moest; dat, aangezien het paard erg kalm was, hij het evenwel voldoende achte alleen den motor van zijn rijwiel tot stilstaan te brengen; dat evenwel door de vaart zijn rijwiel doorreed en hij niet van zijn rijwiel is afgestapt; dat hij, dwars van het rijtuig gekomen zijnde, den motor weder heeft aangezet; dat hij toen bemerkte dat hierdoor het paard schrikte; dat hij evenwel slechts een oogenblik is doorgereden en toen den motor weder heeft afgezet en van zijn rijwiel is afgestapt; dat wel is waar het paard wat steigerde, doch dat het tegelijkertijd doorreed, waaruit hij voor zich de gevolgtrekking maakte, dat het gevaar geweken was; dat hij daarom met zijn motorrijwiel is weggereden en van het omvallen van den wagen niets gezien heeft; dat hij ook niet gezien heeft of iemand het paard bij den kop vasthield; dat hij zich den dag na het gebeurde naar den voerman van den wagen begeven heeft; dat hij met meergenoemden voerman ondershands is overeengkomen de schade aan het rijtuig te betalen;

Overwegende dat ter zake door den onder eede gehoorde getuige J. G., landbouwer te Koegras, het volgende wordt medegedeeld:

dat hij Zondag 8 Augustus j.l. met zijn door een paard getrokken wagen, waarin ook zijn vrouw en twee kinderen gezeten waren, over den weg langs het Noord-Hollandsch Kanaal reed; dat hij tegen kwart over één uur onder de gemeente Helder een motorfiets in de verte zag naderen; dat hij tegen zijn zoonje gezegd heeft uit het rijtuig te stappen en het paard, dat voor die dingen erg schrikachtig is, bij den kop vast te houden; dat hij daarop met paard en wagen op den berm van den weg is gaan staan en het paard met de teugels stevig in de hand gehouden heeft; dat hij bovendien zijn zweep in de hoogte gestoken heeft, ten einde den berijder van de motorfiets te beduiden dat hij stoppen moest; dat hij voor zich meende dat het afzetten van den motor voldoende was, vermits, wanneer dit plaats heeft, hij nooit last van zijn paard heeft; dat, bij het naderen van het motorrijwiel, zijn paard zenuwachtig begon te trillen, zoodat hij zijn aandacht uitsluitend op zijn paard gevestigd had; dat hij daardoor niet zeker weet of bij het passeeren de motor van het rijwiel in rust stond; dat evenwel de fiets met een vrij groote snelheid voorbijging, waaruit hij de gevolgtrekking maakte, dat de motor te vroeg was aangezet of wel dat de berijder haar in het geheel niet had afgezet; dat bij het passeeren van de motorfiets zijn paard ineens hevige schrok en een sprong naar voren deed, waardoor de wagen met paard tegen een grindhoop reed en omviel, waardoor zijn vrouw een verwonding aan het voorhoofd bekam, terwijl de wagen zwaar beschadigd werd; dat zijn vrouw, die een week na dat voorval bevallen is, behalve de verwonding geen nadeelige gevolgen daarvan ondervonden heeft; dat de beklagde den volgenden dag nog bij hem gekomen is;

Overwegende dat de Krijgsraad heeft aangenomen, dat het feit den beklagde te last gelegd, niet wettig en overtuigend is bewezen omdat in de gebleken omstandigheden de veiligheid van het verkeer niet vorderde dat beklagde zijn motorrijtuig deed stilhouden, maar integendeel uit het feit, dat aan beklagde de geheele breedte van den weg ter passeering werd vrijgelaten, en uit de omstandigheid, dat het voor den wagen gespannen paard, uitgezonderd het spitsen der ooren en eene zenuwachtige trilling, geen merkbare teekenen van groote onrust vertoonde, veeleer moet worden geconcludeerd dat de veiligheid van het verkeer door het doorrijden van beklagde met in rust gebrachten motor voldoende gewaarborgd en niet in gevaar gebracht werd;

Overwegende dat deze redeneering is in strijd met de gebleken feiten en met de duidelijke bepaling van art. 12 van het Motor- en Rijwielreglement;

dat toch door getuige G. is verklaard dat zijn paard erg schrikachtig was voor motorfietsen; dat hij daarom zijn zootje gezegd heeft uit het rijtuig te stappen en het paard bij den kop vast te houden, hij zelf daarna met paard en wagen op den berm van den weg is gaan staan, het paard met de teugels stevig in de hand heeft gehouden en bovendien zijn zweep in de hoogte gestoken heeft ten einde den berijder te beduiden dat hij stoppen moest;

terwijl beklagde heeft opgegeven een en ander te hebben bemerkt en begrepen te hebben dat het de bedoeling van den voerman was hem te beduiden dat hij stoppen moest, maar dat hij gemeend heeft dat het voldoende was den motor stil te zetten en dus doorreed;

Overwegende dat daaruit blijkt dat, op het oogenblik dat getuige G. den beklagde zag aankomen, die getuige, als bestuurder van zijn met paard bespannen wagen, van oordeel was, dat, vanwege de schrikachtigheid van zijn paard, bijzondere voorzorgsmaatregelen moesten genomen worden en dat hij, zijn paard kennende, in den ruimst mogelijken zin den maatregel heeft genomen dien hij nemen kon, en hij bovendien den beklagde heeft beduid dat hij gevaar dachtte en dat deze dit goed heeft begrepen, terwijl, uit het daarop gevolgde ongeval, blijkt dat de veiligheid van het verkeer vorderde dat beklagde hetzij zijn rijtuig deed stilstaan hetzij den motor in rust bracht, zoodat beklagde, door zijn rijtuig niet te doen stilstaan, de bepaling van artikel 12 van het Motor- en Rijwielreglement heeft overtreden;

dat immers dat voorschrift den bestuurder van een motorrijtuig waarmede over een weg wordt gereden verplicht het rijtuig te doen stilhouden en den motor in rust te brengen, telkens wanneer de veiligheid van het verkeer het een of het ander vordert, welke bepaling niet aan het oordeel van den berijder overlaat de beslissing of hij met ééne der beide genoemde maatregelen kan volstaan, maar het nemen van beide maatregelen voorschrijft ook wanneer slechts ééne daarvan door de veiligheid van het verkeer gevorderd wordt;

dat de juistheid van dit duidelijke voorschrift, hoewel niet ter beoordeeling staande van den rechter, in dit geval is gebleken, daar het niet met wiskunstige zekerheid is uit te maken of het ongeval is veroorzaakt enkel door het doorrijden van beklagde of wel door dat deze den motor weder aanzette toen hij het rijtuig van G. nog niet geheel voorbij was, vermits, indien beklagde had gedaan wat het reglement hem voorschrijft, hij dien motor niet weder had kunnen aanzetten zonder eerst zijn rijtuig weder in beweging te hebben gebracht, en in den daartoe vereischten tijd

de getuige G. de gelegenheid zou hebben gehad om met zijn rijtuig rustig op te rijden ;

Overwegende dat derhalve het aan beklagde te last gelegde, en zijne schuld daaraan, door diens bekentenis en de verklaring van den getuige G. wettig en overtuigend is bewezen en het vonnis moet worden vernietigd ;

Gezien de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 der Motor- en Rijwielwet, 1, 12 en 29 van het Motor- en Rijwielreglement en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht :

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin !

Doet te niet het vonnis den 6den September 1909 door den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord tegen beklagde gewezen ;

En opnieuw recht doende ;

Verklaart beklagde schuldig aan: „als bestuurder van een motorrijtuig „waarmede over een weg wordt gereden, het rijtuig niet te doen stilhouden „toen de veiligheid van het verkeer zulks vorderde” ;

Veroordeelt hem te dier zake tot betaling eener geldboete van vijf gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze Sententie kan worden tenuitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van twee dagen ;

Verwijst den veroordeelde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen ;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertooncr zich met die vrijspraak niet kan vereenigen ;

dat hij met den fungerenden Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, op de gronden door dezen ambtenaar in zijne conclusie van eisch vooropgesteld en ontwikkeld, van oordeel is, dat de gerequireerde de hem te last gelegde overtreding wel heeft begaan en dat, gevolgelijk, de gerequireerde ten onrechte is vrijgesproken van de hem te last gelegde beschuldiging,

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd :

dat de Krijgsraad volkomen terecht zich de vraag heeft voorgelegd of in casu de veiligheid van 't verkeer vorderde, dat de beklagde zijn motorrijtuig deed stilhouden en die vraag ontkennend heeft beantwoord ;

dat toch G. heeft verklaard: „Ik dacht dat 't enkel afzetten van de „motor wel voldoende zou zijn omdat, wanneer dat maar gebeurt, ik nooit „last van mijn paard heb” ;

„Het was mijne bedoeling niet de man heelemaal te laten afstijgen, ik „dacht dat motor-afzetten voldoende was” ;

dat dus de voerman zelf, kennende de schrikachtigheid van zijn paard, stilhouden niet noodig vond, hoeveel te minder mag dan aan beklagde de eisch worden gesteld dat hij wél moest stilhouden ;

dat de vraag of beklaagde den motor al dan niet in rust gebracht had irrelevant is, daar aan beklaagde het niet-in-rust-brengen van den motor terwijl de veiligheid zulks vorderde niet is te last gelegd;

zoo concludeert de beklaagde dat het den Hove behage het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen en hem van het te last gelegd vrij te spreken.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. A. VAN SOEST.

Overtreding der Motor- en Rijwielwet.

Vrijspraak door den Krijgsraad op grond van overmacht daar beklaagde een bevel opvolgde hem door zijn superieur gegeven.

Het H. M. G. spreekt bekl. ook vrij doch op anderen grond en wel omdat beklaagde de overtreding pleegde ter uitvoering van een ambtelijk bevel hem door het daartoe bevoegd gezag gegeven.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 5den October 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, den 21sten September 1909 gewezen in de zaak tegen B. oud 19 jaren, geboren te Arnhem, soldaat bij het 7de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 23, 24, 29d van het Motor- en Rijwielreglement, 1, 2, en 17 der Motor- en Rijwielwet, 40 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging:

dat hij te Amsterdam op 3 September 1909 des namiddags omstreeks 9 uur 5 minuten, dat is tusschen 1 uur na zonsondergang en 1 uur vóór zonsopgang, zich als bestuurder met een tweewieligen handwagen — zijnde deze niet een voertuig op vaste assen in het landbouwbedrijf gebezigd en evenmin achter een ander rij- of voertuig gekoppeld — heeft bevonden op den openbaren kunstweg, Prinsengracht, zonder dat het voertuig was voorzien van minstens één lantaarn, die vooraan geplaatst is aan de linkerzijde en voorwaarts een helder wit licht uitstraalt, met opheffing van het verband, waaronder beklaagde zich tengevolge van zijn ontslag onder handtasting bevindt, en met verwijzing van den Staat in de kosten;

Welke Advocaat-Fisikaal, bij Resolutie van den 26sten October 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling van de artikelen 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 43 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken van de hem ten laste gelegde beschuldiging; de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen te dragen door den Staat, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden B. gedaagde in voorschreven cas, ten andere zijde.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de beklagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan beschuldigd:

dat hij te Amsterdam op 3 September 1909 des namiddags omstreeks vijf minuten over negen, dat is tusschen één uur na zonsondergang en één uur vóór zonsopgang, zich als bestuurder van een tweewieligen handwagen — zijnde deze niet een voertuig op vaste assen in het landbouwbedrijf gebezigd en evenmin achter een ander rij- of voertuig gekoppeld — heeft bevonden op den openbaren kunstweg, „Prinsengracht,” zonder dat het voertuig was voorzien van minstens één lantaarn die vooraan geplaatst is aan de linkerzijde en voorwaarts een helder wit licht uitstraalt;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde was te laste gelegd;

dat evenzeer terecht door den Krijgsraad is aangenomen dat het bewezen verklaarde feit, door beklagde bedreven, niet strafbaar is;

dat toch beklagde, van den boven hem gestelden korporaal v. S. de order ontvangen hebbende van met een handwagen uit de kazerne te vertrekken om koffers van Officieren te halen, met dien wagen, onder geleide van dien korporaal is vertrokken toen het nog licht was; dat hij, toen het donker werd, den korporaal er op gewezen heeft dat zij een lantaarn moesten hebben, maar dat de korporaal op dat oogenblik geen kans zag om er een te verkrijgen en zonder hem bepaald te gelasten door te rijden, tot hem zeide: „laten wij maar doorrijden”;

Overwegende dat derhalve beklagde, toen hij de overtreding beging die hem is te last gelegd, handelde ter uitvoering van een hem door zijn meerdere, die evenals hij zelf tot de gewapende macht behoorde en dus als ambtenaar wordt beschouwd, binnen den kring van diens bevoegdheid gegeven ambtelijk bevel om uit te rijden tot het verrichten van den bevolen dienst en dat het voldoen aan dat bevel niet was afgeloopen toen de tijd aanbrak waarop de door beklagde bestuurde handwagen van licht voorzien moest worden, terwijl de korporaal — toen beklagde hem op die omstandigheid wees — niet heeft gezorgd dat beklagde aan zijne verplichting,

om den wagen van licht voorzien te hebben, kon voldoen en evenmin het door hem eenmaal gegeven bevel heeft ingetrokken of schorsing daarvan bewerkt ;

dat beklaagde derhalve moest doorrijden, wilde hij niet nalatig blijven of weigeren te voldoen aan een hem in den dienst gegeven order, weshalve hij wegens het hem te last gelegde niet strafbaar is als hebbende de overtreding gepleegd ter uitvoering van een ambtelijk bevel hem door het daartoe bevoegde gezag gegeven ;

Overwegende dat — ofschoon de Krijgsraad in de verhouding van den beklaagde tot korporaal v. S. — zijn meerdere — ten onrechte heeft gezien een geval van overmacht — echter bij het vonnis, zij het op niet juisten grond, terecht het bewezen verklaarde feit is verklaard niet strafbaar en zulks op de gronden hierboven ontwikkeld, zoodat het vonnis moet worden bevestigd ;

Gezien de artikelen 43 van het Wetboek van Strafrecht en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht ;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis den 21sten September 1909 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, tegen beklaagde gewezen ;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen komen ten laste van den Staat.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan : dat op Vertooners verzoek het Hof, in de onderwerpelijke zaak, alsnog heeft gehoord, als getuige onder eede, den milicien-korporaal-verlofganger C. VAN S. ;

dat daarmede, naar Vertooners meening, de instructie dezer zaak vol-
dongen en rechtens genoegzaam aangetoond is, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit wèl heeft gepleegd, doch niet strafbaar is ;

dat beklaagde heeft gehandeld op last van voornoemden korporaal, zijn meerdere in rang ;

dat daardoor zijn aansprakelijkheid uitgesloten is ;

dat op des korporaa's bevel beklaagde, met de handkar, officierskisten is gaan halen, en

dat, toen onder het rijden beklaagde om een lantaarn vroeg, de korporaal zijn bevel niet gewijzigd, doch, integendeel gewild heeft dat beklaagde, met door te rijden, het verder ongewijzigd zou uitvoeren.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

Beklaagde, maréchaussée te voet, mishandelt op eene ronde drie personen en wordt door den Krijgsraad veroordeeld wegens mishandeling, drie malen gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende.

In hooger beroep wordt hij door het H. M. G. veroordeeld wegens mishandeling door een ambtenaar, drie malen gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende, door het begaan van welke strafbare feiten die ambtenaar een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden.

Het H. M. G. vindt geen termen aanwezig om bekl. van het recht te ontzetten om een ambt bij de politie te bekleeden, gelijk de Adv.-Fiscaal voor den tijd van drie jaren had geëischt.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een maréchaussée te voet bij de 4de Divisie, oud 25 jaren, geboren te Est, gemeente Est en Opijnen, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Leeuwarden, gewezen den 16den September 1909, met aanhaling der artikelen 10, 56 en 300 1° van het Wetb. van Strafrecht, 1 en 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 15 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191). 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 185 der Rechtspleging bij de Landmacht en 35 van het Reglement op de politie, de discipline en den dienst der Koninklijke Maréchaussée, vastgesteld door den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden den 30sten Juni 1815, is schuldig verklaard aan: mishandeling driemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende, en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie weken, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklagde zich heeft beroepen op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven dat hij zich voor eisch en conclusie wenschte te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de te last gelegde feiten en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straf, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima.

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij s' Hofs Resolutie van den 28sten September 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Autiteur-Militair in het Vijfde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Leuwarden, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de qualificatie, den duur der opgelegde gevangenisstraf en de niet-ontzetting betreft, en dat alsnog de impetrant en verweerder, met aanhaling tevens der artikelen 28, 29, 31, 44 en 84 van het Wetboek van Strafrecht, zal worden schuldig verklaard aan „mishandeling, door een ambtenaar drie malen gepleegd, ééne voortgezette „handeling uitmakende, door het begaan van welke strafbare feiten die „ambtenaar een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden”, en te dier zake, veroordeeld tot zes weken gevangenisstraf, met ontzetting van het recht om een ambt bij de politie te bekleeden voor den tijd van drie jaren, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de beklaagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde bij den Krijgsraad is te laste gelegd dat hij op 25 Juli 1909 des avonds omstreeks te tien uur, te Giekerk, gemeente Tietjerksteradeel, de personen van S. J. P., van boerenbedrijf, J. F. L., dephouder van veevoederartikelen en A. W. DE B., van boerenbedrijf, heeft mishandeld, door opzettelijk met een hard voorwerp, althans met zijn arm en hand, achtereenvolgens P. en L. tegen het hoofd en DE B. tegen diens hand te slaan, tengevolge waarvan die personen pijnlijk werden getroffen;

Overwegende dat aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd dat hij bij het begaan van voorschreven misdrijven een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden;

Overwegende dat de beklaagde, zoowel bij den Krijgsraad als in hooger beroep bij het Hof, heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem is te laste gelegd;

Overwegende dat terecht door den Krijgsraad is beslist dat door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend is bewezen dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem bij den Krijgsraad is te laste gelegd, met dien verstande dat bewezen is dat de beklaagde *met zijn arm en hand* de in de telastlegging vermelde personen heeft geslagen;

Overwegende dat door die bewijsmiddelen tevens wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is te laste gelegd;

Overwegende toch dat de beklaagde heeft erkend in den avond van 25 Juli 1909, omstreeks 10 uur, te Giekerk eene ronde te hebben gedaan met

den maréchaussée S., welke erkenntenis is bevestigd door de onder eede afgelegde verklaring van laatsgemelden beambte, terwijl artikel 576, tweede zinsnede, van de dienstvoorschriften voor de Koninklijke Maréchaussée bepaalt dat één der voornaamste plichten van de maréchaussée is te trachten het plegen van strafbare feiten te voorkomen, hebbende de beklagde, door, tijdens hij in de uitoefening van zijn dienst als maréchaussée was, zelf zich aan mishandeling van personen schuldig te maken, geschonden die op hem rustende bijzondere verplichting om te trachten het plegen van strafbare feiten, derhalve ook van mishandelingen van personen te voorkomen ;

Overwegende dat, in aanmerking genomen hetgeen aan den beklagde in hooger beroep bij het Hof nader is te laste gelegd en bewezen is, de Krijgsraad minder volledig den beklagde heeft schuldig verklaard aan „mishandeling drie maal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende” ;

Overwegende dat, in verhouding tot hetgeen door den beklagde is gepleegd, niet te zwaar en ook niet te licht is de deswege door den Krijgsraad aan hem opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van drie weken ;

Overwegende dat er geene termen zijn den beklagde voor den tijd van drie jaren te ontzetten van het recht om een ambt bij de politie te bekleden, aangezien de door den beklagde gepleegde mishandelingen geene ernstige gevolgen hebben gehad en het verleden van den beklagde blijkens de hem voorgehouden uittreksels uit het burgerlijke strafregister en uit de militaire straflijst, zoowel buiten als in den militairen dienst, gunstig is geweest ;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen met bijvoeging van de artikelen 44 en 84 van het Wetboek van Strafrecht ;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin !

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklagde in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd ;

Verbeteret het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Leeuwarden 16 September 1909 in de zaak tegen beklagde gewezen, alleen wat betreft de qualificatie door den Krijgsraad aan de door den beklagde gepleegde feiten gegeven ;

Verklaart den beklagde schuldig aan mishandeling door een ambtenaar driemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende door het begaan van welke strafbare feiten die ambtenaar een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden ;

Bevestigt overigens het vonnis, onder andere wat betreft de veroordeeling van den beklagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken ;

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep ;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLICK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TLIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

Beklaagde, milicien-soldaat, wordt door den Krijgsraad veroordeeld wegens:

- 1°. verduistering;
- 2°. het zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden;
- 3°. dienstweigering;
- 4°. zaakbeschadiging;

tot:

- a. drie maanden gevangenisstraf;
- b. een maand militaire gevangenisstraf;
- c. eene geldboete van drie gulden.

In hooger beroep eischt de Adv.-Fiscaal voor het sub 1°. genoemde misdrijf verandering der kwalificatie in „het als militair ontvreemden van equipemensgoederen” (art. 194 C. W. Kr. t. L) en veroordeeling voor dit en het sub 3°. genoemde misdrijf tot vijf maanden militaire gevangenisstraf en voor het misdrijf sub 4°. veertien dagen gevangenisstraf met instandhouding overigens van het vonnis.

Het H. M. G. overweegt dat het sub 1°. genoemde misdrijf door de bewijsmiddelen niet bewezen is en spreekt bekl. daarvan vrij en doet overigens het vonnis te niet, daar uit de opgelegde straffen niet blijkt of voor de sub 2°. genoemde overtreding wel afzonderlijk straf is opgelegd, daar het sub 4°. genoemde misdrijf ook met geldboete kan worden gestraft.

Het H. M. G. veroordeelt bekl. voor de sub 2°., 3°. en 4°. genoemde feiten en veroordeelt hem voor het sub 2°. genoemde feit tot drie gulden geldboete, voor dat onder 3°. genoemd tot één maand militaire gevangenisstraf en voor dat onder 4°. vermeld tot zeven dagen gevangenisstraf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 22sten October 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Hertogenbosch, den 14den October 1909 gewezen in de zaak tegen een milicien-soldaat bij het 6de Regiment Infanterie, oud 23 jaren, geboren te Rotterdam, thans gedetineerd te 's-Hertogenbosch, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 13 en 95 van het Crimineel Wetboek voor het

Krijgsvolk te Lande, 1, 3, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9, 10, 23, 27, 57, 58, 62, 91, 321, 350 en 453 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 van het Koninklijk Besluit van 19 Februari 1901, n°. 61 (*Recueil Militair* 1901, pag. 59) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan :

1° verduistering, 2° het zich in kenlijken staat van dronkenschap bevinden op den openbaren weg, 3° het door een minderen militair, in andere gelegenheid dan in een affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is, opzettelijk nalaten de orders van dengene die boven hem gesteld is te gehoorzamen of na te komen; 4° het opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed, dat aan een ander toebehoort, vernielen; en deswege veroordeeld tot *a* eene gevangenisstraf van drie maanden, *b* eene militaire gevangenisstraf van eene maand, *c* eene geldboete van drie gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van drie dagen, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde vóór de ten uitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf sedert den 5den October 1909 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 29sten October 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis wat de sub 1° gegeven qualificatie en de onder dit nummer en nummer 4° opgelegde straf betreft en dat de gedaagde alsnog, met weglating van artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht en aanhaling van artikel 194 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, zal worden schuldig verklaard sub 1° aan: „het als militair ontvreemden van equipmentsgoederen”, en veroordeeld voor dit en het misdrijf sub 3° tot vijf maanden militaire gevangenisstraf en voor het misdrijf sub 4° tot veertien dagen gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door beklaaigde vóór de ten uitvoerlegging van 's Hofs uitspraak sedert 5 October 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering der hem opgelegde vrijheidsstraffen en wel eerst van de gevangenisstraf en dan van de militaire gevangenisstraf zal worden gebracht, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden milicien-soldaat, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage hem van het sub 1° te last gelegde vrij te spreken, terwijl hij zich voor het overige wenscht te refereeren aan de dispositie van den Hove,

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

1° dat hij op den 11den September 1909 te Breda de navolgende aan het Rijk toebehoorende en door het Rijk aan hem als milicien-soldaat ten gebruike gegeven goederen nl.: een kwartiermuts nieuw model, een overjas, twee tunieken, twee pantalons, een hemd, een onderbroek, een paar schoenzakjes, een borstrok, een paar wollen handschoenen, een paar schouderbedekkingen-tuniek, een kepi, twee paar schoenen, een paar broekdraagbanden, een haarkam en een knipmes, opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door deze de kazerne uit te brengen en weg te maken;

2° dat hij op den 12den September 1909 des middags te ongeveer 3 uur, zich heeft bevonden in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg te Breda, de Ginnekenstraat aldaar;

3° dat hij op 13den September 1909 te Breda in het arrestanten-lokaal van de Chassé-kazerne aldaar, toen de sergeant bij de 4de compagnie, 2de bataillon van het 6de Regiment Infanterie B. N. G., zijn meerdere in rang, hem visiteerde en een riem op hem bevond, hem herhaaldelijk gelaste dien riem af te geven, opzettelijk heeft nagelaten dien hem door dien meerdere in rang verstrekten last na te komen;

4° dat hij op den 13den September 1909 een ruit, zich bevindende in het arrestanten-lokaal van de Chassé-kazerne te Breda en toebehoorende aan het Rijk, heeft vernield door deze opzettelijk stuk te slaan;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte door de in het vonnis vermelde bewijsmiddelen, het onder 1° te laste gelegde feit met beklagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, vermits de opgave van beklagde, dat hij zich de bedoelde voorwerpen heeft toegeëigend, door geen ander bewijsmiddel bevestigd, deze toeëigening niet bewijst;

Overwegende dat dus te dezen aanzien het vonnis behoort te worden vernietigd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht de aan beklagde onder 2°, 3° en 4° te last gelegde feiten, met beklagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen verklarende door de in het vonnis vermelde bewijsmiddelen en die feiten naar behooren qualificeerende, wegens de overtreding strafbaar gesteld in artikel 453 van het Wetboek van Strafrecht — overeenkomstig art. 62 van dat Wetboek — afzonderlijk straf had moeten opleggen;

Overwegende dat niet blijkt dat dit is gebeurd, omdat, behalve de tegen het onder 3° bewezen verklaarde feit bedreigde militaire gevangenisstraf, waartoe de Krijgsraad beklagde veroordeelde, voor de drie andere feiten, waaraan beklagde werd schuldig verklaard, de Krijgsraad slechts twee straffen heeft opgelegd, te weten drie maanden gevangenisstraf en drie gulden geldboete, zonder dat wordt verklaard voor welke feiten elk dezer straffen is opgelegd, hetgeen noodig was, omdat de feiten onder 1° en 4° waarvoor de Krijgsraad beklagde veroordeelde, met gevangenisstraf en ook met geldboete kunnen worden gestraft;

Overwegende dat ook om deze reden het vonnis moet worden vernietigd;

Overwegende dat de behandeling in eersten aanleg, noch die in hooger

beroep, het wettig en overtuigend bewijs heeft opgeleverd, dat beklagde heeft gepleegd hetgeen hem in de eerste plaats is te last gelegd, zoodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat beklagde heeft bekend zich aan het hem onder 2°, 3° en 4° te last gelegde te hebben schuldig gemaakt;

Overwegende dat door de navolgende getuigen onder eede is verklaard:
1° door den eerste-luitenant H.:

dat hij op Zondag 12 September 1909 in de openbare Ginnekenstraat te Breda, den milicien C. VAN D. heeft aangetroffen in kenlijken staat van dronkenschap, blijkende uit zijn zwaaienden en waggelenden gang;

2° door den sergeant G.:

dat hij als commandant van de wacht aan de Chassé-kazerne te Breda, op 13 September 1909 het arrestantenlokaal in die kazerne, waarin zich de beklagde bevond, heeft gevisiteerd; dat beklagde toen een riem bij zich had en hij, getuige, hem tweemaal heeft gelast dien riem af te geven; dat beklagde aan die order niet heeft voldaan; dat beklagde op 13 September 1909 een aan het Rijk toebehoorende ruit in dat arrestantenlokaal heeft stuk geslagen;

Overwegende dat het onder 2° aan beklagde te last gelegde, alsmede zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen is door zijne bekentenis en door de voormelde verklaring van getuige H. en oplevert de overtreding „het zich in kenlijken staat van dronkenschap bevinden op den openbaren weg”, strafbaar volgens artikel 453 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat de onder 3° en 4° aan beklagde te last gelegde feiten, alsmede zijn schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen zijn door de bekentenis van beklagde en door de voormelde verklaring van getuige G., telkens voor zooveel die een der feiten betreft, en opleveren onderscheidenlijk: dat onder 3° de misdaad: „het door een minderen militair „in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in een „plaats welke dadelijk belegerd of berend is, opzettelijk nalaten de orders „van dengene, die boven hem gesteld is, na te komen” en dat onder 4° het misdrijf: „het opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed dat geheel „aan een ander toebehoort, vernielen”, strafbaar onderscheidenlijk volgens artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en artikel 350 van het Wetboek van Strafrecht.

Gezien de voormelde wetsartikelen, benevens de artikelen 117 der Militiewet 1901, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 3, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9, 10, 23, 27, 58, 62 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 14den October 1909 ten laste van beklagde gewezen;

Verklaart den beklagde schuldig aan de drie feiten, welke hem onder 2°, 3° en 4° zijn te last gelegd en welke hiervoren als bewezen zijn aangenomen, zooals die hierboven zijn gequalificeerd;

Veroordeelt hem, ter zake van het feit onder 2°. vermeld, tot eene geldboete van drie gulden, met bepaling dat die boete bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door één dag hechtenis; voor het feit onder 3°. vermeld, tot eene militaire gevangenisstraf van ééne maand, en voor dat onder 4° vermeld, tot eene gevangenisstraf van zeven dagen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak sedert vijf October 1909 voorloopig in verzekerde bewaaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde straf zal worden in mindering gebracht, eerst op de gevangenisstraf, vervolgens op de militaire gevangenisstraf en ten slotte op de geldboete;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde meer is te last gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verstaat dat de kosten in hooger beroep zullen blijven ten laste van den Staat;

Onzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertooncr ook van oordeel is, dat de aan den beklaagde ten laste gelegde strafbare feiten, evenals beklaagdes schuld daaraan, naar eisch van rechten zijn bewezen;

dat de kwalificatie aan de strafbare feiten sub 2°. 3°. en 4°. gegeven juist, doch die aan het strafbare feit sub 1°. gegeven onjuist is;

dat op dit misdrijf artikel 194 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande toepasselijk is en, gevolgelijk, het behoort te worden gekwalificeerd als: „het door een militair ontvreemden van equipments-goederen”;

dat op dit misdrijf militaire gevangenisstraf is gesteld.

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd:

dat het sub 1°. aan beklaagde ten laste gelegde feit niet strafbaar is;

dat toch het brengen van goederen uit de kazerne en het „wegmaken” daarvan op zich zelve geen, althans niet noodzakelijk eene daad van toeëigening daarstelt;

dat immers deze feiten ruimte toelaten voor opzettelijke vernieling, voor verlies door onachtzaamheid, verduistering, opzettelijk wegwerpen, enz.;

dat dan ook, noch uit beklaagdes bekentenis, noch uit de gehoorde getuigenverklaringen is gebleken wat beklaagde met de goederen heeft uitgericht;

dat al ware overigens daaromtrent gebleken, dit aan den grondslag der ten deze ingestelde strafactie niet zoude veranderen, welke geen stafbaar feit inhoudt.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Beklaagde, 1ste luitenant der cavalerie, wordt door den Krijgsraad wegens eene overtreding der Motor- en Rijwielwet veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cents.

In hooger beroep veroordeelt het H. M. G. hem tot tien gulden geldboete, omdat er geen reden bestaat den beklagde, die officier is, de minst mogelijke straf op te leggen, te minder daar is gebleken dat hij zich tegenover den arbeider, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, die overeenkomstig zijn plicht hem onderhield over het begane strafbare feit, zeer ongepast heeft gedragen door dien beambte toe te snauwen: „beroerde, akelige vent”.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtholve en als bij Resolutie van den 2den November 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 18den October 1909, gewezen in de zaak tegen een Eerste Luitenant bij het 1e Regiment Huzaren, oud 35 jaar, geboren te Kampen, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 2 en 17 der Motor- en Rijwielwet, 1, 25 en 29 van het Motor- en Rijwielreglement, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* no. 64), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

„het buiten noodzaak berijden van een rijwielpad anders dan met motorrijtuigen op twee wielen of met rijwielen”,

en deswege veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cent, met bepaling dat de boete, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis, zal worden vervangen door hechtenis van één dag, alsmede verwezen in de proceskosten;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 16den November 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de opgelegde straf betreft, en dat de gedaagde alsnog zal worden veroordeeld tot eene geldboete van tien gulden, met bepaling dat de boete, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van 's Hofs uitspraak, zal worden vervangen door hechtenis van tien dagen, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie

en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden Eerste-luitenant, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Soest op 17 September 1909 buiten noodzaak te paard heeft bereden het rijwielpad, hetwelk als zoodanig is aangeduid door een kenteeken van een model vastgesteld door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, zich bevindende langs den Rijksstraatweg;

Overwegende dat te recht door den Krijgsraad is beslist dat door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen is dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen hem is ten laste gelegd;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht den beklaagde ter zake daarvan heeft schuldig verklaard aan „het buiten noodzaak berijden van een rijwielpad anders dan met motorrijtuigen op twee wielen of met rijwielen”;

Overwegende echter dat te licht is de deswege door den Krijgsraad aan den beklaagde opgelegde straf van geldboete ten bedrage van vijftig cents, in geval van niet-betaling te vervangen door hechtenis voor den tijd van één dag;

Overwegende toch dat er geene reden bestaat om aan den beklaagde, die officier is, de minst mogelijke straf op te leggen, te minder daar uit het aan den beklaagde voorgehouden procesverbaal opgemaakt op zijn ambtseed door P. A., arbeider bij de Rijkswaterstaatswerken en onbezoldigd rijksveldwachter, blijkt, dat, toen gemelde op surveillance zijnde beambte, overeenkomstig zijn plicht, den beklaagde onderhield over het door dezen begane strafbare feit, deze zich op zeer ongepaste wijze tegenover dien beambte heeft gedragen, onder andere door dien beambte toe te snauwen: „beroerde, akelige vent”.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Rechtdoende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, 18 October 1909 tegen beklaagde gewezen, alleen wat betreft de aan den beklaagde opgelegde straf;

Veroordeelt den beklaagde tot eene geldboete ten bedrage van tien gulden, met bepaling dat, indien de veroordeelde die geldboete niet betaalt binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoer gelegd, die geldboete zal worden vervangen door eene hechtenis voor den tijd van tien dagen;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep.

De Advocaat-Fisikaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertooncr zich met die schuldigverklaring des beklaaqden best kan vereenigen, doch het afkeurt, dat aan den beklaaqde slechts het minimum der boete is opgelegd;

dat daarvoor allcrminst redcn bestond, nòch om de overtreding zelve en de omstandigheden waaronder zij is begaan, nòch om den persoon des daders;

dat, waar beklaaqde erkent, het kenteeken, waardoor het rijwielpad werd aangeduid, te hebben waargenomen, het feit dat dat kenteeken eerst kort vóór de overtreding was geplaatst, hier aan de zaak niets toe- of afdoet en voor beklaaqde geen verzachtende omstandigheid is;

dat, ook ten deze, beklaaqde het goede voorbeeld had moeten geven, door het rijwielpad en niet minder den ambtenaar, die hem bekeurde, te ontzien en

dat de militair, met de *militaire* wetten en reglementen niet te overtreden, slechts een deel zijner plichten vervult.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Mei 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPEJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Verdediger: Mr. A. VAN SOEST.

Beklaagde, milicien-soldaat van de lichtung 1909 gaat 15 Juni 1910 met groot verlof. De verlofgangers der lichtung 1909 zijn, ingevolge Kon. Besl. van 7 Febr. 1910, opgeroepen om van 16 Aug. tot 10 Sept. 1910 voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te komen, dat in de gemeente, waar bekl. zich 15 Juni 1909 vestigt, den 7den Maart 1910 door aanplakking is bekend gemaakt. Beklaagde is niet opgekomen omdat hij, ziek geweest zijnde, zich nog niet beter gevoelde.

Bekl. is, op machtiging van den Min. van Oorlog, 18 Nov. 1910 afgevoerd als deserteur.

De krijgsraad spreekt bekl. vrij, omdat de oproeping van 7 Maart 1910 de verlofgangers gold en bekl. toen nog geen verlofganger was.

Het H. M. G. veroordeelt wegens eerste desertie tot vijf dagen mil. detentie.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 25sten April 1911 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde

Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 13den April 1911 geweest in de zaak tegen Z. oud 22 jaren, geboren te Baarn, milicien-soldaat bij het 5de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging:

dat hij als milicien-soldaat dienende bij het 5de Regiment Infanterie, waarbij hij op 23 September 1909 was ingedeeld als loteling van de lichter van 1909 uit de gemeente Baarn, en als verlofganger gevestigd te Baarn, bij openbare kennisgeving van den burgemeester dier gemeente van 7 Maart 1910 aldaar opgeroepen om van 16 Augustus tot 10 September 1910 bij zijn korps te Amersfoort voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te komen, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Amersfoort op 7 Februari 1911 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn bij zijne compagnie heeft teruggemeld,

met opheffing van het verband, waaronder hij zich door het ontslag onder handtasting bevindt en met verwijzing van den Staat in de proceskosten;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 2den Mei 1911 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat betreft de gronden, waarop het steunt, en dat de gedaagde alsnog, met aanvulling en verbetering dier gronden, zal worden vrijgesproken van het hem te last gelegde, — de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen, te dragen door den Staat, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden Z. gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien, voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen gedaagde vrij te spreken van de te last gelegde beschuldiging, kosten rechtens.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

dat hij, als milicien-soldaat dienende bij het 5de Regiment Infanterie, waarbij hij op 23 September 1909 was ingedeeld als loteling van de lichter van 1909 uit de gemeente Baarn, en als verlofganger gevestigd te Baarn, bij openbare kennisgeving van den burgemeester dier gemeente van 7 Maart 1910 aldaar opgeroepen om van 16 Augustus 1910 tot 10 September 1910 bij zijn korps te Amersfoort voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te komen, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Amersfoort op 7 Februari 1911 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn bij zijn compagnie heeft teruggemeld;

Overwegende dat beklagde, blijkens het ten processe overgelegd uittreksel uit het stamboek van onderofficieren en minderen van het 5de Regiment Infanterie, voor gelijkkluidend ondertekend den 18den November 1910 door den Secretaris der hoofdadministratie van dat Regiment, op 23 September 1909 is ingedeeld als loteling van de lichter van 1909 uit de gemeente

Baarn, op 15 Juni 1910 is gesteld in het genot van groot verlof en op 18 November 1910 als deserteur is afgevoerd wegens het niet voldoen aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst;

dat, blijkens ten processe overgelegden verlofpas van 15 Juni 1910, de Commandeerende Officier van het 5de Regiment Infanterie op dien dag den beklaagde, behoorende tot de 3de compagnie van het 2de bataillon van dat Regiment, verlof heeft verleend tot nadere oproeping;

dat deze verlofpas, aan den beklaagde uitgereikt om zich te begeven naar Baarn, op den 16den Juni 1910 voor aankomst te Baarn als „gezien” is geteekend door den burgemeester dier gemeente;

Overwegende dat de Minister van Oorlog ter uitvoering van het Koninklijk Besluit van 7 Februari 1910 n°. 39, heeft bepaald dat de verlofgangers van het 5de Regiment Infanterie lichting 1909, behoorden te worden opgeroepen om van 16 Augustus tot 10 September bij hun korps voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te komen, welk besluit van dien Minister is opgenomen in het Recueil-Militair van 1910 bldz. 203 en volgende;

Overwegende dat de Burgemeester van Baarn, blijkens ten processe voorhanden voor gelijkloidend door hem geteekend afschrift eener openbare kennisgeving van 7 Maart 1910 (welke, blijkens daarop door dien ambtenaar gestelde verklaring, op dien 7den Maart 1910 is gedaan bij aanplakking ter plaatse als daartoe bij gemeenteverordening aangewezen) ter kennis van belanghebbenden heeft gebracht, dat door den Minister van Oorlog, bij beschikking van 22 Februari 1910 n°. 271, bevolen was de oproeping onder de wapenen, krachtens artikel 111 der Militiewet 1901 van de verlofgangers, onder meer, van de lichting van 1909, behoorende tot het 5de Regiment Infanterie, voor den tijd van 16 Augustus tot 10 September 1910;

Overwegende dat de Minister van Oorlog, blijkens ten processe in afschrift aanwezigen brief aan den Commandeerenden Officier van het 5de Regiment Infanterie, van 11 November 1910, machtiging heeft verstrekt om beklaagde, wegens het niet voldoen aan de te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst, als deserteur af te voeren, indien hij bij ontvangst van dat schrijven nog niet bij het korps was aangekomen;

Overwegende dat beklaagde heeft bekend op 15 Juni 1910 te Amersfoort te zijn gesteld in het genot van groot verlof, zich toen te hebben begeven naar Baarn, aldaar zijn verlofpas te hebben laten afteekenen en dat hij dien niet weder voor vertrek naar elders aldaar heeft laten afteekenen; dat hij niet op de oproeping tegen 16 Augustus 1910 onder de wapenen is gekomen ofschoon die hem bekend was, opgevende toen pas hersteld te zijn van eene longontsteking en zich niet geheel beter te hebben gevoeld;

Overwegende dat is verklaard door de onder eede behoorde getuigen:

1°. M. R. sergeant-majoor-administrateur bij het 5de Regiment Infanterie: dat hij in den beklaagde herkent Z. milicien-soldaat bij de 3de compagnie, 2de bataillon van het 5de Regiment Infanterie; dat beklaagde op 16 Augustus 1910 niet bij zijn korps is aangekomen en tot 7 Februari 1911 afwezig is gebleven, op welken dag hij zich bij den getuige vrijwillig heeft aangemeld op het compagnies-bureau in de kazerne te Amersfoort;

2°. P. H. milicien-sergeant:

dat beklaagde van 16 Augustus 1910 tot 4 Februari 1911 toen hij, getuige, met verlof ging, niet bij de 3de compagnie van het 2e bataillon van het 5de Regiment Infanterie is aanwezig geweest;

3°. W. H. N. sergeant:

dat beklaagde van 3 tot 7 Februari 1911 niet aanwezig is geweest bij zijne compagnie, waarbij hij, getuige, destijds dienstdoend fourier was;

Overwegende dat uit eene door beklaagde overgelegde verklaring van doctor medicinae Meller te Düsseldorf blijkt dat deze hem van 6—13 Augustus 1910 wegens borst-catarre heeft behandeld en hem op 13 Augustus, als bekwaam tot het verrichten van arbeid, uit zijne behandeling heeft ontslagen;

Overwegende dat, door beklaagdes bekentenis, bevestigd door de verklaringen der getuigen hiervoren weergegeven, in verband met den inhoud der aangehaalde stukken, wettig en overtuigend bewezen is dat beklaagde het feit heeft gepleegd gelijk het hem is te last gelegd alsmede zijne schuld daaraan;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte heeft aangenomen dat de oproeping van 7 Maart 1910 den beklaagde niet heeft gegolden om reden, dat die oproeping betref de verlofgangers der lichting 1909 van het 5de Regiment Infanterie en beklaagde, tijdens het Koninklijk Besluit van 7 Februari en tijdens de Ministerieele beschikking van 22 Februari 1910, nog niet den bij artikel 107 der Militiewet bepaalden tijd onder de wapenen had doorgebracht, noch zich, overeenkomstig artikel 118 dier wet, met verlof bevond;

Overwegende immers dat, blijkens den aangehaalden verlofpas in verband met het extract-stamboek, beklaagde op 15 Juni 1910 den bij artikel 107 der Militiewet 1901 bepaalden tijd onder de wapenen had doorgebracht, hij zich na dien dag, overeenkomstig artikel 118 dier wet met verlof bevond en derhalve verplicht was op den dag en gedurende den tijd daarvoor door het bevoegd gezag aangewezen, voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te komen;

dat voor die opkomst was aangewezen den 16den Augustus 1910 en het bevel van den Minister van Oorlog, waarbij die dag bepaald was, den 7den Maart 1910 ter openbare kennis is gebracht in de gemeente Baarn, in welke beklaagde zich, na zijn vertrek van het korps, als verlofganger heeft gevestigd;

dat die kennisgeving, zonder eenige beperking, de opkomst gelastte van de verlofgangers der lichting 1909 behorende tot het 5de Regiment Infanterie en voor den beklaagde geldig en van kracht bleef niettegenstaande hem bij den verlofpas op 15 Juni 1910 verlof was verleend tot nadere oproeping;

dat toch de woorden in dien verlofpas voorkomende „tot nadere oproeping” niet beteekenen dat het verlof zou eindigen op het oogenblik dat eene nadere oproeping zou worden gedaan, maar dat het zou duren tot den tijd bij oproeping nader aangeven voor de opkomst onder de wapenen;

dat in verband hiermede ook niet aan den beklaagde is te last gelegd het niet verschijnen onder de wapenen op 7 Maart 1910 — den dag der openbare oproeping —, maar het niet verschijnen op den 16ste Augustus 1910, den dag voor de opkomst onder de wapenen aangegeven;

Overwegende dat derhalve door bewoordingen van den verlofpas, dien de Commandeerende Officier, ingevolge machtiging van het Departement van Oorlog, op den 15den Juni 1910 aan beklaagde heeft afgegeven, niet buiten werking is gesteld de last door den Minister van Oorlog den 22sten Februari 1910, krachtens Kon. Besluit van 7 Februari 1910, verstrekt tot opkomst in werkelijken dienst, maar die verlofpas zich aan dat eenmaal gegeven bevel aansloot, zoodat dit voor den beklaagde geldig bleef toen hij den 16den Juni 1910 zijn verlofpas te Baarn deed afteekenen, en hem daar de dag van opkomst uit de openbare kennisgeving bekend werd;

Overwegende dat de reden door beklaagde opgegeven, waarom hij niet

op den 16den Augustus 1910 zich heeft aangemeld, blijkens de door hem overgelegde geneeskundige verklaring, zijn wegblijven niet rechtvaardigt en hij derhalve als deserteur moet worden behandeld ;

Gezien de artikelen 117 en 133 der Militiewet 1901, 17, 159 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35) en de artikelen 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht ;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin !

Doet te niet het vonnis den 13den April 1911 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, tegen beklaagde gewezen, waarbij hij van het hem te last gelegde is vrijgesproken ;

En opnieuw rechtdoende ;

Verklaart beklaagde schuldig aan : eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, door als verlofganger der nationale militia niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, gevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd door arrestatie ;

Veroordeelt hem tot militaire detentie voor den tijd van vijf dagen ;

Verwijst hem in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan : dat ook Vertoonster de vrijspraak van den beklaagde, zij het ook al op een anderen grond, goedkeurt ;

dat beklaagde wél door den Burgemeester der gemeente Baarn ingevolge beschikking van den Minister van Oorlog van 22 Februari 1910, op 7 Maart 1910 oproepen is, om van 16 Augustus tot 10 September 1910 onder de wapenen te komen, doch diezelfde Minister daarna den Commandeerenden Officier van het Korps, waartoe beklaagde behoort, gemachtigd heeft om aan beklaagde verlof te verleenen om, tot nadere oproeping, huiswaarts te gaan ;

dat beklaagde dan ook, uit kracht van dat verlof, op 15 Juni 1910 naar huis is gegaan, doch dat zijne nadere oproeping achterwege is gebleven ;

dat met dat, tot nadere oproeping, huiswaarts zenden van den beklaagde, zijne aanvankelijke oproeping, door den Burgemeester van Baarn, van 7 Maart 1910 om van 16 Augustus tot 10 September 1910 onder de wapenen te komen, feitelijk buiten werking werd gesteld ;

dat anders toch in den verlofpas had moeten zijn vermeld, dat hem, en slechts tot 16 Augustus 1910, verlof werd verleend, wat niet is geschied ;

dat beklaagde, na ontvangst van zijn verlofpas, zich niet meer volgens de oproeping van den Burgemeester van Baarn te gedragen maar enkel zich naar den verlofpas te richten had, als zijnde dit stuk van jongeren datum.

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd :

dat de gedaagde, zich verenigende met de gronden en motieven door den Heer Advocaat-Fiscaal in het midden gebracht, mede concludeert dat het den Hove moge behagen hem vrij te spreken van de ten laste gelegde beschuldiging.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie dd. 2 Maart 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klager, marinier 2de klasse, was gestraft met 5 dagen strafdienst wegens „een ongepast gezegde gebezigd tegen zijn baksmeester”.

De baksmeester had nl. driemaal geroepen: „trek een werkkiel aan”. Klager begreep niet dat de baksmeester dit tegen hem riep, maar toen hij dit wel begreep, heeft hij een werkkiel aangetrokken. Langs den baksmeester gaande, had klager hem gezegd: „ik heb toch ook een naam”.

Klacht ongegrond bevonden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring dd. 6 Januari 1909 van den marinier 2de klasse R. dienende aan boord van Hr. Ms. pantserdekschip „Friesland”, houdende dat hij zich wenscht te beklagen bij het Hoog Militair Gerechtshof over de straf en de strafreden van vijf dagen strafdienst, hem 4 Januari 1909 opgelegd door zijn commandant, den Kapitein ter Zee S., wegens: „Een ongepast gezegde gebezigd tegen zijn baksmeester”;

Gelezen de bij deze klacht behorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot wettigverklaring der klacht en doorhaling van straf en strafreden in het strafregister;

Overwegende dat de aangevallen straf aan klager is opgelegd, naar aanleiding van een rapport, over hem uitgebracht door den korporaal der Mariniers F. S, betreffende het met klager voorgevallene op den 4den Januari 1909;

Overwegende dat door klager daaromtrent bij het onderzoek door Officieren-Commissarissen is medegedeeld, dat hij 'smorgens van den 4den Januari 1909 onder het schaften in zijn frokje op de timmermanskist zat, toen er driemaal geroepen werd: „trek een werkkiel aan”; dat hij toen niet wist dat die woorden tot hem gericht waren totdat de marinier Z. hem aanstiet; dat hij daarop naar den korporaal keek, die zijn woorden nog eens herhaalde en dat hij toen opstond, naar zijn kastje ging en een werkkiel aantrok; dat hij, toen hij langs den bak kwam, zeide: „korporaal, ik heb toch ook een naam” en daarmede wilde te kennen dat de korporaal niet driemaal voor niets had behoeven te roepen, indien deze gezegd had: „R. trek een werkkiel aan”; dat de korporaal hem toen op parade heeft gebracht wegens „ongepast gedrag tegenover zijn baksmeester”; dat het hem toescheen alsof de korporaal het liet voorkomen alsof hij de bedoelde woorden op een brutale wijze geuit had, terwijl dit toch in 't geheel niet waar was;

Overwegende dat door den korporaal der Mariniers F. S., als getuige onder eede door Officieren-Commissarissen gehoord, een verklaring omtrent het voorgevallene is afgelegd, in hoofdzaak geheel overeenstemmend met de ververklaring van klager, alleen daaraan toevoegende dat de bedoelde woorden op zeer sarcastischen toon werden gesproken;

Overwegende dat de door Officiëren-Commissarissen onder eede gehoorde getuigen allen een in hoofdzaak gelijklopende verklaring omtrent het gebeurde hebben afgelegd, eveneens in hoofdzaak overeenkomende met de verklaringen van klager en van korporaal S., doch alleen hierin verschillende dat de marinier O. verklaart dat de woorden werden gesproken op beleefden toon, de marinier Z. op gewonen toon, terwijl de mariniers N. en P. niets omtrent den toon verklaren;

Overwegende dat klager in zijn bericht aan het Hof nog heeft medegedeeld dat hij gezegd heeft: „korporaal, ik heb toch ook een naam”, in tegenstelling met de verklaring van den korporaal S. en van marinier Z., die verklaarden dat hij zoude gezegd hebben: „ik heb toch ook een naam” en dat de laatste hem later heeft gezegd, dat hij de woorden niet zoo goed had onthouden;

Overwegende dat straffer in zijn bericht aan het Hof heeft medegedeeld dat hij klagers betuiging van misnoegen, zonder voldoende grond en niet in de meest gepaste bewoordingen geuit, niet zonder straf mocht laten voorbijgaan, ook omdat bij het detachement mariniers, aan boord van zijnen onderhebbenden bodem, voortdurend van een vijandige stemming tegenover de korporaals blijkt en dat hij bij de strafbepaling buiten rekening heeft gehouden of klagers gezegde tegen den korporaal al dan niet op brutalen of sarcastischen toon is geuit;

Overwegende dat de toon, waarop klagers gezegde is geuit, derhalve buiten beschouwing kan blijven en alleen moet worden uitgemaakt of het gezegde, als zoodanig, ongepast is geweest;

Overwegende dat de order door den korporaal-baksmeester aan klager gegeven om gedurende het schaften zijn werkkieel aan te trekken, rechtmatig was, en dat die order niet op een verkeerde wijze werd gegeven, door het niet daarbij noemen van klagers naam, daar immers, in het geval dat klager de eenige was zonder werkkieel, hij, bij het hooren van het bevel, kon begrijpen, dat zulks hem betrof, ook zonder dat zijn naam genoemd werd, terwijl, indien er meer mariniers zonder werkkieel waren, het toch voor den korporaal onnoodig was om ieders naam te noemen bij het geven van een duidelijk bevel, hetwelk dan allen zonder werkkieel betrof;

Overwegende dat er derhalve voor klager geen aanleiding bestond om een opmerking tot den korporaal te richten, over de wijze waarop deze zijn order gegeven had, en dat dit dus ongepast en strafbaar was;

Overwegende dat klager dus schuldig is aan het in de strafreden genoemde feit en daarvoor terecht en niet te zwaar is gestraft;

Gezien de artikelen 9-12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die ongegrond;

Handhaaft straf en strafreden;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 9 Maart 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een huzaar beklaagt zich over de straf van 14 dagen kwartierarrest wegens: „het richten van een verzoek tot den Commandeerenden Officier, welk verzoek, met het oog op zijn beide laatste straffen en in verband met „het toonen van buitengewoon weinig plichtsgevoel bij zijn verzoek, hoogst „ongepast is te noemen”.

Het H. M. G. wijzigt de strafreden, doch handhaaft de straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht op 30 Januari 1909 ingediend door M., destijds huzaar bij het 2de depôt te Haarlem, thans bij het 4de Regiment te Zutphen, over een straf van veertien dagen kwartierarrest hem op 27 Januari te voren opgelegd door den majoor bij het 3de Regiment Huzaren C., belast met het toezicht over de depôts huzaren te Haarlem, om reden: „het richten van een verzoek tot den Commandeerenden Officier, welk verzoek, met het oog op zijn beide laatste straffen en in verband met het toonen van „buitengewoon weinig plichtsgevoel bij zijn verzoek, hoogst ongepast is „te noemen”;

Gelet op de schriftelijke toelichting door den klager van de gronden zijner klacht en door den straffer van de redenen, die hem tot het opleggen der straf hebben bewogen, alsmede op hetgeen door elk van hen mondeling in het midden is gebracht bij de behandeling der zaak voor het Hof en op hetgeen toen door de getuigen onder eede is verklaard;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal bij de Zee-en Landmacht, strekkende tot handhaving der straf met wijziging der strafreden als volgt: „bij den Majoor, belast met het toezicht over de depôts huzaren te Haarlem „zich, met woorden, over diens behandeling onvergenoegd betoond en zich „eene onbetamelijke uitdrukking tegen dien meerdere veroorloofd”;

Onverwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat op 23 Januari 1909, toen wegens de koude op last van den geneeskundigen dienst de arrest-lokale moesten worden ontruimd, door straffer de volgende nota is uitgegeven: „In verband met de weersgesteldheid zullen „de provoost-en politiekamerstraffen tijdelijk geschorst worden; de gestraften „houden arrest in de kazerne”;

dat, nadat klager, op grond van deze nota, uit het provoostarrest, waarin hij zich sedert 19 Januari 1909 bevond, was ontslagen en vervolgens arrest in de kazerne had gehouden, hij op 27 Januari den ritmeester de V. heeft verzocht uit dit arrest te worden ontslagen;

dat de ritmeester hem toen heeft gezegd, dat de majoor-straffer aan de ritmeesters had medegedeeld, dat zijn bedoeling was aan de met provoost gestraften voorloopig arrest te geven en, naar mate van den duur van de nog niet ondergane provooststraf en in verband met het al of niet aanhouden van de koude, dit arrest geheel of gedeeltelijk in vervanging te

stellen van de provooststraf en dat—als klager deze uitlegging niet voldoende achtte—hij den majoor, die de straf had opgelegd, te spreken moest vragen;

dat klager daarop zijn wensch te kennen heeft gegeven om den Majoor te mogen spreken en de ritmeester dit verzoek aan den majoor heeft overgebracht;

dat vervolgens klager, bij den straffer toegelaten zijnde, dezen heeft gevraagd hoelang het kwartierarrest nog zou duren;

dat straffer hierop zeide, dat dit zijn zaak was en dat klager toen antwoordde: „het kan nog wel een maand vriezen en dan zou ik zoolang gestraft blijven”;

dat straffer om deze uitdrukking aan klager een straf van acht dagen kwartierarrest oplegde;

dat straffer, toen hij die straf oplegde, er klager op wees, dat hij zeer onverstandig handelde met zich zoo te gedragen, terwijl hij pas gestraft was wegens mankeeren;

dat daarop klager zeide: „daar had ik mijn reden voor” en dat straffer om deze uitdrukking de te voren opgelegde straf van acht dagen heeft verzwaard tot veertien dagen arrest in het kwartier;

Overwegende dat klager zijn bezwaar tegen de opgelegde straf hierop grondt, dat hij meende te mogen weten voor hoelang hij gestraft was met arrest in het kwartier gedurende de schorsing der provooststraf; dat hij wel begreep, dat het door den majoor bij die schorsing gelaste arrest in het kwartier niet zou tellen voor provooststraf; dat hij daarom, door tusschenkomst van den ritmeester DE V., den majoor te spreken heeft gevraagd en toen den majoor heeft verzocht hem uit het kwartierarrest te ontslaan, zeggende, dat het wel een maand kon blijven vriezen en dat hij dan zoolang gestraft zou blijven, omdat hij meende dat zijn straf toen al om was;

Overwegende dat straffer zoo mondeling als schriftelijk heeft aangevoerd, dat hij, toen de provooststraffen wegens de koude werden geschorst, van klager en de andere gestrafte huzaren arrest in het kwartier heeft gelast omdat er op 11 en 12 Januari 1909 bij de depôts onordelijkheden waren voorgevallen en hij, als commandant verantwoordelijk voor de conduites zijner onderhoorigen op 23 Januari nog niet overtuigd was dat een goede geest in de eskadrons heerschte en daarom niet kon toelaten dat de gestraften vrij in en uitliepen; dat klager op 19 Januari te voren gestraft was met 7 dagen provoost wegens mankeeren op het avond-appèl; dat hij, straffer, voornemens was het kwartierarrest van klager, als zijn gedrag goed bleef, met de nog door klager te ondergane dagen provoost te verrekenen; dat hij dit aan de ritmeesters als zijn bedoeling had medegedeeld en wist dat de ritmeester DE V. dit aan klager had gezegd; dat hij het komen van klager met zijn verzoek daarom ongepast vond, evenals zijn zeggen „het kan nog wel een maand vriezen en dan zou mijn straf zoo lang kunnen duren”; dat hij klager heeft geantwoord, dat het zijn — straffers — zaak was te beslissen hoelang het kwartierarrest nog zou duren en dat het gezegde van klager „daar had ik mijn reden voor”, toen hij — straffer — hem er op wees, dat hij pas te voren voor mankeeren was gestraft, een zoodanig gebrek aan plichtsgevoel bij klager aantoonde, dat hij de straf van acht dagen kwartierarrest, die hij klager had opgelegd voor het eerste gezegde, heeft verzwaard tot veertien dagen;

Overwegende dat in verband met de mededeeling van ritmeester DE V. aan klager, dat, als hij zijn uitlegging niet voldoende achtte, klager den

majoor, die het kwartierarrest gelast had, te spreken moest vragen, en de omstandigheid, dat de ritmeester zelf het gehoor bij den majoor voor klager had aangevraagd, het verzoek van klager aan den majoor, om dit kwartierarrest op te heffen, op zich zelf niet ongepast is;

Overwegende echter, dat de uitdrukking van klager „het kan nog wel „een maand vriezen en dan zou ik zoolang gestraft blijven”, terwijl hij wist, dat de majoor voornemens was, bij goed gedrag, het kwartierarrest met de nog niet ondergane dagen provooftstraf te verrekenen, ongepast is, omdat klager daardoor toonde geen vertrouwen te hebben in de bedoeling van den straffer die hem door den ritmeester was meedeeld en hij zich daarmede tevens onvergenoegd betoonde over de handelwijze van den Commandeerenden Officier, terwijl het gezegde „daar had ik mijn reden „voor”, toen straffer hem wees op zijn mankeeren, volkomen gebrek aan plichtsgevoel verraadt en die uiting eveneens ongepast is;

Overwegende dat derhalve klager terecht is gestraft en dat de straf van veertien dagen kwartierarrest niet te zwaar is;

Overwegende echter, dat, in verband met het als voormeld geblekene, de strafreden moet worden gewijzigd;

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 15 en 17 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht;

Gezien artikel 16 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande;

Beslist dat klager terecht is gestraft;

Wijzigd de strafreden, zoodat zij zal luiden: „Bij zijn commandeerenden „officier zich met woorden over diens behandeling onvergenoegd betoond „en zich ongepaste uitdrukkingen bij een aan hem door dezen officier „verleend gehoor veroorloofd”;

Bepaalt, dat deze gewijzigde strafreden, inplaats van de oorspronkelijke, in klagers strafregister zal worden ingeschreven;

Handhaaft de opgelegde straf van veertien dagen kwartierarrest;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 16 Maart 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klager, matroos 2de klasse, was aan boord „Friesland” bij het sloepen strijken geplaatst bij den voorstopper van de kapiteinssloep.

Nadat „takels afnemen” was gefloten, zag hij dat de achtertakel werd afgenomen, doch de voortakel niet en waarschuwde hij daarom in het belang van den dienst tot tweemaal den daarbij geplaatsten matroos, hoewel de schipper reeds „stille” had gefloten.

Verschillende getuigen bevestigen dit, ook de officier der wacht. Klager

wordt gestraft met twee dagen strafdienst wegens: „Praten onder een manoeuvre na herhaalde waarschuwing”, waarover klager zich beklaagt.

Het H. M. G. verklaart de klacht wettig en doet straf en strafreden te niet.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring dd. 22 Januari 1909 van een matroos 2de klasse, dienende aan boord van Hr. Ms. pantserdekschip „Friesland”, houdende: dat hij zich wenscht te beklagen bij het Hoog Militair Gerechtshof over de reden van de straf van twee dagen strafdienst, hem den 20sten Januari 1909 opgelegd door zijn Commandant, den Kapitein ter Zee S., wegens: „Praten onder eene manoeuvre na herhaalde waarschuwing”;

Gelezen de bij deze klacht behorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, strekkende tot wettigverklaring der klacht en tenietdoening van straf en strafreden;

Overwegende dat de aangevallen straf aan klager is opgelegd tengevolge van een rapport van den officier der wacht, luitenant ter zee 2de klasse H., over het met klager voorgevallene op den 20sten Januari 1909;

Overwegende dat door klager daaromtrent bij het onderzoek door Officieren-Commissarissen is verklaard dat, toen bij aankomst te Curaçao van de „Friesland” op 20 Januari 1909 alle stuurboordssloepen moesten gestreken worden, hij geplaatst was bij den voorstopper van de kapiteinsvloep;

dat, nadat door den schipper „takels afnemen” was gefloten, hij zag dat de achtertakel werd afgenomen, doch dat de matroos 1ste klasse P., die bij den voortakel stond, niets scheen gehoord te hebben, daar hij dien niet afnam; dat hij (klager) daarom tegen hem zeide dat het al lang afnemen was geweest; dat P. hem niet goed verstond, zoodat hij het nog eens moest zeggen; dat de officier van de wacht, luitenant ter zee 2de klasse H., toen van de brug af riep dat hij op het rapport zoude komen; dat de schipper vóór dien tijd reeds „stilte” had gefloten en ook de officier van de wacht reeds verboden had te praten; dat hij bij het onderzoek der zaak op parade toegaf dat hij gepraat had, doch dat hij dit praten in het belang van den dienst achtte; dat hij weet dat bij het strijken der sloepen steeds een onderofficier is, doch dat hij er dien morgen geen gezien had en eerst later hoorde dat de kwartiermeester van U. er bij was; dat, als hij den matroos P. niet had gewaarschuwd, de sloep bij het commando „vieren” wel van achteren, doch niet van voren zoude gevierd zijn, hetgeen hem toen leek gevaarlijk te kunnen zijn; dat hij echter nu begrijpt dat er geen gevaar voor sloep of menschen uit had kunnen ontstaan; dat hij meent dat hij niet gestraft had moeten worden, omdat het niet zijn doel was te spreken nadat er stilte geboden was, doch dat hij voelde dat het zijn plicht was om de bedoelde opmerking te maken, omdat anders de manoeuvre niet goed van stapel zoude zijn geloopen; dat hij eenige dagen te voren behulpzaam zijnde bij het strijken van de stoomsloep, zag dat de voortakel knijp liep en daarvan den kwartiermeester M. waarschuwde en dat hem toen geen aanmerking is gemaakt, hoewel er ook „stilte” was gefloten;

Overwegende dat de matroos 1ste klasse P., als getuige onder eede door Officieren-Commissarissen gehoord, een verklaring omtrent het gebeurde heeft afgelegd, geheel overeenkomende met die van klager;

Overwegende dat de kwartiermeester M., als getuige onder eede door Officieren-Commissarissen gehoord, heeft verklaard dat hij zich het gebeurde bij het strijken van de stoomsloep wel herinnerde, doch niet meer wist of

het klager was geweest, die hem had gewaarschuwd, doch dat dit best mogelijk was;

Overwegende dat de luitenant ter zee 2de klasse H., als getuige onder eede door Officieren-Commissarissen gehoord, eene verklaring omtrent het gebeurde heeft afgelegd, overeenkomende met die van klager en daaraan heeft toegevoegd dat, hoewel hij het praten om de reden door klager opgegeven niet zoo erg vond, hij het rapport heeft doorgezonden omdat hij het eenmaal had ingeschreven;

Overwegende dat straffer in zijn bericht aan het Hof heeft medegedeeld dat het bevel van „stilte” tijdens een manoeuvre aan boord van zijn onderhebbenden bodem reeds zóó dikwijls moest gegeven worden dat een matroos 2de klasse zeer goed kan begrijpen, hierin aan de jongere matrozen het voorbeeld te moeten geven en alleen bij bepaalde noodzakelijkheid, in het belang der veiligheid, daartegen te mogen handelen; dat, nu het duidelijk was dat het belang der veiligheid van personen of goederen niet bij de zaak betrokken was geweest en dus daarin geen verontschuldiging voor klagers praten was gelegen, hij gemeend heeft dezen licht te moeten straffen; dat hij daarbij rekening heeft gehouden met de omstandigheid dat klager gemeend heeft in het belang van den dienst te handelen, daar, wanneer een matroos 2de klasse, enkel uit praatzucht, tegen het bevel van „stilte” tijdens een manoeuvre had gezondigd, hij dezen zeker zwaarder zoude gestraft hebben;

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt dat klager, nadat er „stilte” was bevolen, gedurende de manoeuvre van gelijktijdig sloepen strijken, gesproken heeft, doch dat niet is wederlegd klagers verdediging, dat hij meende een waarschuwing te moeten doen in het belang van den dienst;

Overwegende dat, hoewel er, indien klager de waarschuwing niet had gedaan, geen gevaar voor menschen of goederen had kunnen ontstaan, wel kans bestond dat de manoeuvre niet behoorlijk zoude zijn afgelopen en dat aan klager niet kan worden kwalijk genomen dat hij zulks trachtte te voorkomen, ook al overtrad hij daardoor eenigermate het bevel van „stilte”;

Overwegende dat klager dus niet strafbaar is voor het feit waarvoor hij 20 Januari 1909 is gestraft;

Gezien de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die te zijn wettig;

Doet te niet de straf en de strafreden;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 26 Maart 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een matroos 1ste klasse klaagt zich over de straf van 24 uur provoost-arrest, wegens: „ongepast gedrag in het gelid bij exercitie landingsdivisie nadat hem een aanmerking gemaakt was”.

Het H. M. G. verklaart de klacht ongegrond en wel zóódanig ongegrond en lichtvaardig dat zij alleen aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en legt klager bovendien eene straf op van 24 uur provoostarrest.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring van den matroos 1ste klasse S., dienende aan boord van H. M. pantserdekschip „Noord Brabant”, houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenschte te beklagen over de straf van 24 uur provoostarrest met vermindering van kost, hem 3 Februari 1909 opgelegd door zijn commandant, kapitein ter Zee T., wegens: „ongepast „gedrag in het gelid bij exercitie landingdivisie nadat hem een aanmerking „gemaakt was”;

Gelezen de bij deze klacht behorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht en aanvulling der strafreden;

Overwegende dat de straf aan klager is opgelegd tengevolge van een over hem uitgebracht rapport, door den luitenant ter zee 1ste klasse DE H., over het met hem voorgevallene op den 2den Februari 1909, bij een exercitie der landingsdivisie;

Overwegende dat klager daaromtrent bij het onderzoek door Officieren-Commissarissen heeft opgegeven, dat, bij een inspectie der landingsdivisie door den Luitenant ter Zee 1ste klasse DE H., hij tot de 4de sectie behoorde; dat deze Officier bij de 1ste sectie stond en dat hij, klager, na de commando's voor „richten”, recht voor zich uit keek en kort daarop een aanmerking kreeg van den Luitenant ter Zee DE H. om recht vooruit te kijken; dat hij hierop niets antwoordde;

dat toen die Officier hem naderde en tegen hem zeide dat hij van hem geen goed- of afkeuring behoefde te verwachten, of iets dergelijks; dat hij (klager) daarop vroeg wat hij dan deed, waarop de Luitenant ter Zee DE H. hem zeide te zwijgen en recht vooruit te kijken; dat hij daarop dien officier nog even aankeek en daarna zijn hoofd recht vooruit draaide; dat er verder niets is gebeurd; dat, toen de Luitenant ter Zee DE H. op parade zijn rapport toelichtte, deze zeide, dat, toen hij hem (klager) een aanmerking maakte, hij had gebromd als een varken; dat hij denkt dat, toen hij vroeg wat hij dan deed, de Luitenant ter Zee DE H. dit als een gegrom heeft opgevat, omdat hij nog al zwaar spreekt; dat bootsman VAN DE P., matroos 2de klasse Z, matroos 3de klasse VAN V., matroos 2de klasse C. en kwartiermeester K., die onderscheidenlijk rechts van hem,

links van hem, achter hem, links achter hem en rechts achter hem stonden, moeten gehoord hebben dat hij niet geknord heeft als een varken, doch met een zware stem heeft gesproken; dat hij overigens niets heeft mede te deelen;

Overwegende dat door den Luitenant ter Zee 1ste klasse DE H. bij het onderzoek door Officiëren-Commissarissen omtrent het gebeurde onder eede is verklaard dat, na zijn commando „geeft acht”, klager met zijn hoofd geheel rechts naar het voetbalspel van soldaten bleef zien; dat hij dien matroos daarom toeriep recht voor zich uit en niet naar de spelers te zien; dat dit onmiddellijk door klager werd beantwoord door een onderdrukt gebrom, lijkende op het geknord van een varken; dat hij hem daarop toeriep niet gediend te zijn van dat geluid, wanneer hij hem een aanmerking maakte; dat daarop door klager nog iets is gezegd, hetgeen hij niet verstond, doch waaraan hij een einde maakte door klager te gelasten in het gelid zijn mond te houden; dat het bepaald onmogelijk is dat een ander dan klager het geluid maakte, daar hij diens stem er geheel uit herkende en het geluid onmiddellijk volgde na zijn opmerking aan klager over diens niet recht vooruit zien; dat hij klager en diens geluid zeer goed kent, daar hij reeds 16 maanden met hem gediend heeft op de „Noord Brabant”, en ook op verschillende andere schepen en zich in dat geluid niet kan vergissen;

Overwegende dat door bootsman W. L. v. d. P. bij het onderzoek door Officiëren-Commissarissen onder eede is verklaard dat hij bij de bedoelde exercitie, na het maken van een aanmerking over „stilstaan” door den luitenant ter zee DE H., zeer duidelijk aan zijn linkerzijde naast zich, alwaar klager stond, een brommend geluid hoorde, waarop de Luitenant ter Zee DE H. onmiddellijk tegen klager zeide dat hij diens aardigheden niet had te verdragen, welke antwoordde dat hij niets deed; dat hij positief zeker weet dat klager het geluid maakte en, toen de Luitenant ter Zee DE H. er een aanmerking over maakte, hij begreep dat klager het gedaan had, om „de zaak” aan het lachen te maken;

Overwegende dat de matroos 2de klasse J. A. Z., matroos 3de klasse G. VAN V., matroos 2de klasse M. C., en kwartiermeester H. C. K., onder eede bij het onderzoek door Officiëren-Commissarissen hebben verklaard dat zij wel hebben gehoord dat klager bij de bedoelde gelegenheid een aanmerking heeft gekregen van den Luitenant ter Zee DE H., en dat hij daarop heeft geantwoord door te zeggen dat hij niets deed, of te vragen wat hij deed, doch dat zij nòch door klager, nòch door iemand anders bij die gelegenheid geluiden hebben hooren maken;

Overwegende dat straffer in zijn bericht aan het Hof heeft medegedeeld dat toen hij, na het onderzoek der zaak op parade, den Luitenant ter Zee DE H. vroeg of deze positief zeker was dat klager schuldig was aan het hem te last gelegde, deze Officier zulks uitdrukkelijk bevestigde; dat klager zeide dat hij recht voor zich uit keek, toen hem gelast werd voor zich uit te kijken; dat hij (straffer) niet kan aannemen dat de Luitenant ter zee DE H. aan iemand zoude gelasten voor zich uit te kijken, als deze dit reeds deed; dat verder klager erkent op diep brommenden toon iets geantwoord te hebben; dat dit feit alleen naar zijne meening reeds „ongepast gedrag” is te noemen, daar het niet aangaat om, na een opmerking van den Commandant eener troep een twistgesprek te beginnen, door uitdrukkingen als „ik doe niets” of „wat doe ik dan”;

Overwegende dat de verklaringen van den Luitenant ter Zee DE H. en van den bootsman v. d. P. niet worden ontzenuwd door die der overige gehoorde getuigen, en dat uit eerstgenoemde verklaringen blijkt dat klager, na een aanmerking van den Commandant der langsdivisie, een brommend

geluid heeft doen hooren. en uit de laatstgenoemde, evenals uit klagers eigen erkentenis, dat, toen hij een aanmerking kreeg, hij niet heeft gezwegen, doch een opmerking heeft gemaakt of een vraag heeft gedaan;

Overwegende dat dit gedrag ongepast is en klager daarvoor te recht en niet te zwaar is gestraft terwijl de reden met juistheid is omschreven;

Overwegende dat niets het indienen eener klacht over deze straf rechtvaardigt en deze dus aan verregaande oneerbiedigheid moet worden toegeschreven;

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 der Provisioneerle Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die zoodanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager deswege met 24 uur provoostarrest;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 14 December 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klager, milicien-soldaat, werd gestraft met 4 dagen politiekamer, wegens: „ziek ziek gemeld en niet ziek bevonden”. Hij beklagt zich eerst bij den Krijgsraad, die de klacht ongegrond verklaart en straf en strafreden handhaaft. Van deze beschikking gaat hij in hooger beroep. Het H. M. G. verklaart de klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en legt hem bovendien eene straf van vier dagen provoost op.

Vier geneeskundige verklaringen omtrent niet ziek zijn.

Memorie van verdediging met geneeskundige verklaring, dat het den geneeskundige lang niet onbedenklijk voorkomt om klager te dwingen zijne militaire plichten te vervullen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de verklaring van een milicien-soldaat bij de 4de compagnie, 4de bataillon, van het 2de Regiment Infanterie, in garnizoen te 's Hertogenbosch, van den 13den Augustus 1909, waarbij hij verklaart zich in hooger beroep te voorzien van eene beschikking door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, gegeven den 13den Augustus 1909 op de klacht den 9den Juli 1909 door hem ingediend over de straf van vier dagen politie-kamer, hem den 8sten Juli 1909 opgelegd door zijn compagnies-commandant, den kapitein B., wegens: „ziek gemeld en niet ziek bevonden”, bij welke beschikking de klacht is verklaard ongegrond en de straf met de daarvoor aangegeven reden is gehandhaafd;

Gezien de gezegde beschikking en de stukken en verhooren in eersten aanleg overgelegd en gehouden, alsmede de opgaven daaromtrent door den klager gedaan;

Gelet op eene memorie den 30sten October 1909 door appellants raadsman te zijnen behoeve ingediend, alsmede op het verhoor van appellant den 19den November 1909 voor het Hof gehouden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht den 3den December 1909 uitgebracht, strekkende tot bevestiging der aangevallen beschikking;

ten aanzien der feiten en procedūres overnemende wat daaromtrent vermeld is in de beschikking van den Krijgsraad;

Overwegende dat de vraag, die ten deze te beslissen valt, is: of klager, zich op den 30sten Juni 1909 met grond heeft ziek gemeld, en — zoo neen — of klager te goeder trouw gemeend heeft ziek te zijn;

Overwegende te dien aanzien:

dat klager, in Maart 1909 in dienst getreden als loteling, reeds kort daarna heeft geklaagd over pijn in den rechterarm, die hij zeide te ondervinden bij de oefeningen met geweer en in de gymnastiek en die hij toeschreef aan eene verwonding vóór ongeveer vier jaren veroorzaakt doordat hij, bij de uitoefening van het slagersbedrijf, de trekpees van zijn rechterduim aan eene vleeschhaak had gescheurd, van welke verwonding een litteken is overgebleven;

dat hij dientengevolge herhaaldelijk is onderzocht door den Officier van gezondheid J. J. F. M. NOOREN met Dr. H. A. VAN DER HOUT en Dr. J. CASPARIE te 's Hertogenbosch die, na nauwgezet en langdurig onderzoek, niets aan klager hebben bevonden waardoor de pijn, die deze beweerde te hebben, verklaard kon worden;

dat klager daarop in April is opgenomen in het militair hospitaal te Breda, waar de hem behandelende Officier van Gezondheid J. W. DEKNATEL hem nauwkeurig heeft onderzocht en geen afwijkingen bij hem heeft bevonden, die konden verklaren, dat klager werkelijk de pijn gevoelde die hij op gaf te lijden, terwijl een onderzoek naar klagers psychischen toestand dezen niet als hystericus deed kennen;

dat klager daarna van één tot 28 Juni 1909 in het hospitaal te Utrecht in onderzoek is geweest van Dr. A. VAN DER MINNE, officier van gezondheid 1ste klasse, en dat deze evenmin aan klagers arm eenige verschijnselen heeft kunnen vinden, die de mindere geschiktheid van dat lichaamsdeel konden verklaren;

dat al de genoemde deskundigen, op grond van het door hen met zorg ingesteld onderzoek, tot de slotsom zijn gekomen dat klager hetzij simuleert hetzij — indien hij al eenige pijn of hinder ondervindt — in erge mate verzwart;

Overwegende dat de eenstemmige opgaven en beoordeelingen der gehoorde deskundigen alleszins aannemelijk zijn en door het Hof, op de gronden door hen daarvoor aangegeven, worden aanvaard, terwijl aan de juistheid daarvan niet wordt te kort gedaan door de mededeelingen van den door den raadsman van klager geraadpleegden geneeskundige, wiens oordeel niet op zoo herhaalde en zoo langdurige waarneming berustte als dat der bovengenoemden, weshalve als juist moet worden aangenomen het oordeel den 30sten Juni 1909 door Dr. CASPARIE uitgesproken: dat klager niet ziek is bevonden;

Overwegende dat uit de verklaringen van getuige N. en uit een schrijven den 28sten Juni 1909 door klager in het hospitaal te Utrecht achtergelaten

aan het adres van den Officier van Gezondheid 2de klasse H. DE GROOT, hetwelk klager bij zijn verhoor voor het Hof heeft erkend door hem te zijn geschreven, blijkt dat klager zich tegenover beide Officieren van Gezondheid heeft uitgelaten in zoodanigen zin, dat zijne klachten over ondervonden pijn niet kunnen worden toegeschreven aan eene te goeder trouw bij hem bestaande overtuiging dat hij werkelijk de pijn leed, waarover hij klaagde;

Overwegende dat klager derhalve terecht is gestraft, de straf niet te zwaar en de daarvoor opgegeven reden juist is, zoodat zijn klacht terecht door den Krijgsraad is verklaard ongegrond en de straf, gelijk die is opgelegd, is gehandhaafd;

dat klager, in stede van te berusten in deze welverdiende straf, zich daarover beklaagd heeft, terwijl hij wist dat voor beklag behoorlijke gronden niet bestonden, weshalve de klacht zóó ongegrond en lichtvaardig is bevonden dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, en dat dientengevolge de beschikking van den Krijgsraad moet worden aangevuld;

Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende in hooger beroep;

Verbetert de beschikking van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 13den Augustus 1909 op de klacht van klager gegeven;

Verklaart de klacht door klager ingediend zóódanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Handhaaft de straf met de daarvoor aangegeven reden;

Legt aan klager bovendien eene straf op van vier dagen provooft;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht.

MEMORIE VAN VERDEDIGING.

*Aan
het Hoog Militair Gerechtshof.*

Geeft eerbiedig te kennen.

Mr. JAN BAPTIST BARON VAN HUGENPOTH, advocaat, wonende te 's Hertogenbosch, ten deze optredende als raadsman en lasthebber van V. milicien-soldaat bij de 4de Compagnie, 4de Bataljon van het 2de Regiment Infanterie in garnizoen te 's Hertogenbosch;

dat bij beschikking van den Krijgsraad te 's Hertogenbosch, d.d. 12 Augustus 1909, is ongegrond verklaard de klacht van dien milicien tegen een hem door den commandant van voormelde Compagnie, den kapitein B. op 8 Juli 1909 opgelegde straf van vier dagen politiekamer en tegen de daarbij vermelde strafreden n.l. „ziek gemeld en niet ziek bevonden;”

dat de klager zich door deze beschikking ernstig bezwaard gevoelt, daa. van tijdig bij Uw Hof in hooger beroep is gekomen en daartegen s. r. de volgende grieven meent te kunnen aanvoeren;

dat de klager in de eerste plaats protesteert voor zijn goede trouw en Uw Hof de eerlijke verzekering geeft, dat hij in der daad de pijnen voelt, waarover hij klaagt en zich niet in staat gevoelt met zijn zieken arm de

oefeningen met het geweer en aan brug en rekstok te verrichten, die men van hem gevorderd heeft;

dat, zooals uit de stukken blijkt, de klager destijds slager van beroep, circa vier of vijf jaren geleden de trekpees van zijn rechterduim heeft gescheurd aan eene vleeschbaak, welke verwonding een duidelijk zichtbaar litteken heeft nagelaten en tengevolge heeft gehad, dat de gelaedeerde duim niet zoover gebogen kan worden als zijn gezonde duim;

dat na deze verwonding zijn rechterduim en arm altijd eenigszins pijnlijk gebleven zijn en hij daarom bij zijne slagerswerkzaamheden deze hand en arm altijd eenigszins heeft ontzien, met gevolg dat zijn rechterhand en arm thans minder ontwikkeld zijn dan de andere hand en arm en dat de ruwe kracht rechts veel minder is dan links;

dat na zijn in dienst treden in Maart 1909 tengevolge van de oefeningen aan rekstok en brug en met het geweer de pijn in zijn duim en arm is doorgetrokken naar zijn schouder en zoo hevig is geworden, dat gedurende verschillende weken zijne kameraden hem moesten helpen bij het aan- en uitkleeden en hij geen kans zag voorschreven oefeningen voort te zetten en zich daartoe ook thans nog niet in staat gevoelt;

dat de militaire doktoren die hem onderzocht hebben van oordeel zijn, dat hij zijn werk goed zou kunnen doen, omdat het litteken niet zou vast zitten en hij geen anatomische afwijkingen zou vertoonen;

dat de eene dokter hem beschouwt als een simulant, de andere als iemand, die onder de werking van autosuggestie te goeder trouw agraveert en allen van oordeel zijn, dat deze simulatie of agravatie door tucht moet worden onderdrukt en hij moet worden gedwongen de militaire oefeningen te verrichten;

dat klager tegenover het oordeel der militaire doktoren, die hem houden voor een simulant meent te mogen stellen het geloof in zijn eerlijkheid van personen, die hem geregeld hebben gadeslagen meer speciaal van den Commandant, den luitenant en de sergeants zijner compagnie, de Heeren B., P., F., B. en v. d. Z. en van zijne kameraden die hem geruimen tijd hebben geholpen bij het aan- en uitkleeden, de miliciens G. en H.;

dat hij zich verder beroept op het oordeel van den bekenden hoogst bekwamen medicus Dr. FREERIKS te 's Hertogenbosch, die hem onlangs op verzoek van requestrant heeft onderzocht en zijne bevindingen heeft neergelegd in een schrijven d.d. 23 October 1909 dat bij deze aan Uw Hof wordt overgelegd;

dat volgens Dr. FREERIKS de klager zeker niet is een simulant, maar een hystericus, die gevoeliger dan een ander mensch voor welke laesie dan ook, inderdaad de beweerde pijn gevoelt en de mogelijkheid bestaat, dat ernstige nerveuse stoornissen zich zullen ontwikkelen, wanneer men hem dwingt tot voor hem pijnlijke oefeningen;

dat bij deze tegenspraak tusschen de deskundigen niet mag worden beslist, dat de klager eene ziekte heeft voorgewend en veilig mag worden aangenomen, dat zijn compagniescommandant hem op 8 Juli ten onrechte heeft gestraft;

dat het groote belang van den klager bij deze zaak in het oog springt, wanneer men bedenkt, dat bij bevestiging van de beschikking van den Krijgsraad te 's Hertogenbosch zijne superieuren hem zullen moeten gelasten voorschreven oefeningen met zijn rechterhand en arm te doen en dat daarvan waarschijnlijk dienstweigerings het gevolg zal zijn omdat die oefeningen voor hem te pijnlijk zijn, waarbij het onverschillig is of die pijn een gevolg is van autosuggestie of van hysterie of van eene andere oorzaak;

dat zelfs wanneer men aanneemt, dat in het onderhavige geval tucht een geneesmiddel kan zijn, het aanwenden van dit middel behoort te geschieden door deskundigen, maar men het ingrijpen in een abnormaal zenuwgestel nooit mag overlaten aan korporaals en sergeants, die uit den aard der zaak niet weten hoever zij mogen gaan en niet kunnen berekenen de schadelijke gevolgen die hun dringend optreden kan hebben;

dat ten slotte de requestrant meent Uw College te moeten mededeelen, dat hij ook aan professor HEILBRONNER te Utrecht verzocht heeft zijnen client te onderzoeken en hem zijne diagnose mede te deelen, maar dat deze aan dit verzoek niet heeft voldaan, omdat hij in principe zich nooit inlaat met strafzaken, tenzij de rechter hem daartoe mocht noodzaken. (Mogelijk vindt Uw College hierin aanleiding om dezen geleerden psychiater op te dragen den klager te onderzoeken en U omtrent zijnen toestand voor te lichten).

Redenen waarom de requestrant namens klager Uw College eerbiedig verzoekt voorschreven beschikking van den Krijgsraad te 's Hertogenbosch te vernietigen en opnieuw recht doende voorschreven klacht te verklaren gegrond met bevel tot doorhaling van de straf en de strafreden in de straffijst van den klager.

's HERTOGENBOSCH, 30 October 1909.

(get.) J. VAN HUGENPOTH.

BIJLAGE.

's BOSCH, 23 October 1909.

Onlangs onderzocht ik ingevolge Uw verzoek V., v/h 2de Regiment Infanterie alhier.

De jongen maakt op mij ook een zeer gunstigen indruk en zeker *niet* dien van een simulant.

Het bekende lidteeken schijnt mij toe eenigszins vergroeid te zijn met de groote trekpees van den duim.

Opvallend is verder dat de zieke duim actief noch *passief* even ver kan gebogen worden als de gezonde.

Rechterarm en -hand zijn een weinig atrophisch, wat van te meer belang is omdat men normaliter het omgekeerde ziet.

Voorts is de ruwe kracht rechts veel minder dan links.

Een en ander is het gevolg van minder gebruik van hand en arm na 't ongeval.

V. schijnt mij toe een hystericus te zijn, die, gevoeliger dan een ander mensch, voor welke laesie ook, pijn blijft accuseeren al is de wond, die aanvankelijk de pijn veroorzaakte, reeds lang genezen.

Door het trekkende lidteeken wordt bij verdere beweging der hand telkens weer de aandacht gevestigd op het vroegere ongeval en daardoor geneest een man als deze (zenuwlijder) langzaam of waarschijnlijk nooit.

Op grond van het voorgaande komt het mij dan ook lang niet ondenkbaar voor V. te dwingen om zijne militaire plichten te vervullen.

Ontwikkeling van zijne hystero-epileptische toevallen zouden daar zeer goed het gevolg van kunnen zijn.

(get.) DR. FREERIKS.

Geneeskundige verklaring omtrent klager afgelegd door J. J. F. M. NOOREN, Officier van Gezondheid 1ste klasse te 's Hertogenbosch.

In het begin van zijn diensttijd, Maart 1909, begon klager na oefening met geweer en andere oefeningen te klagen over pijn in zijn arm.

Aan de huid bij het eerste middenhandsbeen van de rechterhand bevonden wij, Dr. VAN DER HOUT, Dr. CASPARIE en ik na onderzoek een litteken. Afwijkingen van spieren hebben wij niet gevonden. Klager klaagde niet alleen over pijn aan den arm, maar soms ook over pijn in het been. Voornoemd litteken was niet vastzittend. De bewegingen van zijn arm en schouder zijn volkomen normaal. Hij is naar Breda geëvacueerd en daar in het hospitaal opgenomen. Ook daar werden geen afwijkingen waargenomen. Vandaar teruggekomen is hij naar het hospitaal te Utrecht geëvacueerd. Ook daar werden geen atrophieën van spieren gevonden en werd aangenomen dat, zoo hij niet simuleert, hij toch stellig aggraveert. Uit Utrecht is hij even hier teruggekomen, maar hij meldde zich weer ziek. Toen werd wederom door ons uitgemaakt, dat hij zich ziek had gemeld maar dat hij niet ziek was bevonden. Naar mijne meening simuleert klager en mankeert hem niets. Ook de pijn aan het been, waarover hij klaagt, is niet te verklaren. In het hospitaal heeft hij zich steeds aan- en uitgekleed zonder hulp. Ik acht klager in staat om alle mogelijke militaire diensten te verrichten.

In de eerste helft van Mei 1909 liet ik, nadat wij hem onderzocht hadden, hem uit, omdat hij mij even spreken wilde. Toen deelde hij mij mede, dat hij er wel f 100.— voor over had, als hij uit den dienst ontslagen werd. Ik zeide toen: „scheer je weg”. Hij heeft volstrekt niet gesproken over een burgerdokter. Zijn gesprek werd toen door hem fluisterend gevoerd. Hij was volstrekt niet zenuwachtig, doch deed geheimzinnig. Zoolang wij hem behandeld hebben, hebben wij van geestesstoornissen bij klager niets bespeurd.

Wanneer de wonde door klager verkregen, een spierscheuring was geweest, dan zou een vergroeiing het gevolg geweest zijn en de huid aan de onderliggende deelen zijn vastgegroeid. Die wonde is een huidwonde geweest.

Geneeskundige verklaring omtrent klager afgelegd door Dr. J. CASPARIE, arts, Officier van Gezondheid 1ste klasse te 's Hertogenbosch.

Klager heeft zich herhaaldelijk ziek gemeld en is herhaaldelijk door mij nauwkeurig onderzocht. Ik vond bij hem aan de rechterhand een niet vastzittend litteken, overgebleven tengevolge waarschijnlijk van eene verwonding. Functie-stoornissen tengevolge van die verwonding trof ik zoo goed als niet aan. De adductie en oppositiebeweging van den duim was iets beperkt. Hij had voortdurend klachten over heftige pijnen in rechter bovenarm en schouder, afwijkingen trof ik daar niet aan. Verband met het niet vastzittend litteken kon ik niet vinden, zoodat na onderzoek van alle andere organen, voor mij de vraag bleef of hier sprake was van traumatische neurose of van eenige andere stoornis in het zenuwleven, zoodat ik hierop hoofdzakelijk mijn aandacht heb gevestigd. Dat onderzoek heeft mij geleid tot de meening, dat we hier te doen hebben met een man, die geen andere karaktereigenschappen heeft, dan die welke wij aantreffen bij personen, welke een zeer sterke auto-suggestie hebben. Mijn rijpe ervaring

heeft mij geleerd dat auto-suggestie leidt tot een zich inleven in een bepaalden toestand, welke toestand blijft een simulatie-toestand. Waar bij mij de overtuiging bestaat, dat een dergelijke toestand bij klager aanwezig is, kan ik niet zeggen dat hij ongeschikt is voor den dienst.

Na door ons herhaaldelijk te zijn onderzocht, is hij naar Breda geëvacueerd en de resultaten van de behandeling daar zijn dan ook dat klager best in staat is zijn dienst te doen; eveneens te Utrecht. Ook daar hebben de deskundigen hem met Röntgenstralen onderzocht en geen afwijkingen gevonden.

Mijn aandacht is door den Chef van den Geneeskundigen Dienst te Utrecht ook gevestigd op mogelijke geestelijke afwijkingen, die naar mijne meening bij klager niet bestaan. Over het al of niet dienst kunnen doen, kunnen wij als Officieren van Gezondheid oordeelen. Voor het welzijn van klager is het bovendien noodig, dat hij dienst blijft doen en dat die auto-suggestie bestreden worde; door tucht wordt die soort simulatie onderdrukt. Toen klager zich op 30 Juni bij mij ziek meldde, was hij niet ziek, was hij geschikt om zijne militaire oefeningen te doen. Het eenige geneesmiddel voor klager is tucht. Tijdens de oefeningen heb ik klager niet geobserveerd. Wel heb ik zijn compagniescommandant aangeraden door moreel overwicht, opwekking, hem te overtuigen dat hem niets mankeert. Transpireeren en bleek zien kan verband houden met den auto-suggestischen toestand.

Wanneer moreel overwicht niet helpt, dan is de tucht therapeuticum.

Atrophie heb ik noch in rechterarm, noch in rechterschouder gevonden.

Mijn conclusie is dat klager op 30 Juni 1909 niet ziek was en geschikt was voor oefening. Het geheele spierstelsel van klager duidt er op, dat hij steeds gewoon gewerkt heeft.

Geneeskundige verklaring omtrent klager afgelegd door J. W. DEKNATEL, Officier van Gezondheid 1ste klasse te Breda:

Op 21 April 1909 is klager in het hospitaal te Breda opgenomen. Hij klaagde over pijn in den arm, wat het gevolg zou zijn van eene aan den duim vóór zijn in dienst treden gekregen verwonding. Ik constateerde bij hem een lidteeken bij den rechterduim. Dat lidteeken zat niet vast, was verschuifbaar; afwijkingen in de functiën van den rechterarm heb ik bij hem niet geconstateerd. Neuritis heb ik bij klager niet aangetroffen. Hij klaagde ook over pijn in schouder en lendenen, waarvoor geen afwijkingen aansprakelijk waren te stellen. De manier waarop hij klaagde, maakte een zonderlingen indruk. Hij overdrijft. Ik heb hem onderzocht op hysterie. Hysterie openbaart zich in karakterveranderingen, waaronder ook voorkomt simuleeren en aggraveeren en bovendien door zoogenaamde stigmata, waaronder verstaan worden afwijkingen in de functies der zintuigen. Stigmata ontbreken bij klager. Wij hebben klager daarop onderzocht en hij is geen hystericus. Hij aggraveert zijn toestand. Ik heb den indruk dat simulatie in het spel is. Onmogelijk is niet, dat door auto-suggestie hij pijn gevoelt.

Wij beschouwen hem als simulant en achten hem geschikt voor den dienst. Naar onze opvatting probeert hij uit den dienst te komen. Aangenomen dat er auto-suggestie in het spel is bij klager, dan vindt die auto-suggestie haar basis in misleiding. Om die auto-suggestie te beperken en te bedwingen is als therapeuticum tucht noodig, wanneer moreel overwicht niet helpt. Naar mijne meening lijdt klager niet aan traumatische neurose. Het spierstelsel mankeert niets. Het transpireeren en bleek zien kan verband houden

met de auto-suggestie. De manier waarop klager zijn klachten uitte, was niet conform aan een organisch lijden. Liggende, na eenige dagen bedrust, had hij geen pijn, maar opgestaan zijnde klaagde hij overdreven over pijn. Mindere voedingstoestand van de spieren van den rechterarm heb ik niet waargenomen.

Geneeskundige verklaring omtrent klager afgelegd door Dr. A VAN DER MINNE, arts, officier van gezondheid 1e klasse te Utrecht, luidende:

dat hij van 1 tot 28 Juni 1909 klager in het militair hospitaal te Utrecht in observatie heeft gehad; dat klager toen geëvacueerd was van uit 's Bosch tot speciaal onderzoek; dat klager hem opgaf, dat hij wegens pijn zijn rechterarm niet kon gebruiken en in dien arm geen kracht genoeg had om daarmede de oefeningen met het geweer te maken; dat klager dit toeschrijft aan een litteken aan de rechterhand bij het eerste middenhands-beentje; dat dit litteken aanwezig is, maar niet vastzittend; dat het een oppervlakkig litteken is; dat volgens klager die pijn in den arm zou uitstralen van dat litteken; dat klager in de opgaven omtrent de pijns-oorzaak zeer vaag is;

dat klager hem ook wel mededeelde, dat hij den duim niet in den palm van de hand kan leggen; dat bij onderzoek van dien arm van mindere voeding der spieren, van atrophie niets bleek; dat de spieren aan beide armen even flink waren; dat daardoor die machteloosheid in den arm moeilijk te verklaren was, terwijl ook niet te verklaren was, waarom hij dien arm niet kon oplichten, omdat er geen enkel mechanisch beletsel was, noch in elleboog-gewricht, noch in schouder-gewricht; dat, omdat hij die pijn niet kon verklaren, hij hem neurologisch heeft onderzocht; dat hij bij klager geen neurologische afwijkingen kon vinden om die pijn te verklaren; dat zijne conclusie is, dat zoo klager niet simuleert, deze toch zeer sterk aggraveert en dat deze daarvoor voor den dienst zal moeten worden aangewezen; dat er geen termen zijn tot ongeschiktverklaring; dat op den dag, dat klager uit het hospitaal wegging daar een brief van dezen werd gevonden gericht aan Dr. DE GROOT, waarin klager poging tot omkoopning doet; dat, naar aanleiding daarvan en door diens vreemde gedragingen in de laatste dagen, er reden bestond te denken aan de mogelijkheid van storing der geestvermogens; dat een onderzoek dienaangaande door hem aan den chef van den Geneeskundigen Dienst te 's Bosch is voorgesteld; dat tucht voor klager een therapeuticum is; dat hij een moreel overwicht op klager uitoefenen, ze r geschikt acht; dat, voor zoover hij klager kent, hij dezen geschikt acht om de oefeningen mede te maken; dat hij den indruk heeft, dat klager in den burgerstand met dien arm alles gedaan heeft; dat hij zelf klager zich heeft zien aankleeden en dat dat goed ging; dat klager daarbij over pijn klaagde; dat bij onderzoek met Röntgen-stralen geen afwijkingen zijn geconstateerd; dat, naar de meening van hem, deskundige, klager zonder gevaar voor diens constitutie best dienst kan doen.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 17 Juli 1908.

President: Majoor J. D. GREVINCK.

Leden: de kapiteins A. A. H. v. HEUSDEN en W. ABRESCH en de luitenants C. D. VIEHOFF, W. F. NIJLAND, Mr. J. S. BARBAS en H. J. KOOLE.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

*Beledigen met woorden en dreigen met gebaren van zijn meerdere in rang.
Beklaagde ontoerekenbaar verklaard als zijnde een imbeciel en vrijgesproken.*

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe,

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat H. R. 21 jaar, geboren te Amsterdam, stukrijder 2de klasse bij het 4de regiment Veld-Artillerie, gerequireerde in persoon, verpleegd wordende in het Militair Hospitaal te Arnhem, voor den Krijgsraad is gesteld als beschuldigd:

dat hij op 21 Mei 1908 des middags omstreeks 12 uur in de kazerne der Veld-Artillerie te Ede in de kamer bewoond door korporaaals en manschappen der 4de Batterij, den korporaal J. K., die een schriftelijk rapport opmaakte over een door beklaagde gepleegde krijgstuchtelijke overtreding, opzettelijk beleedigend heeft toegevoegd: „Schijthuis, je bent een kwa-jongen,” met opgeheven hand een dreigende houding tegen hem aannemende alsof hij den korporaal wilde slaan;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven zich niet precies te herinneren het ten laste gelegde te hebben gepleegd; dat er in den morgen van 21 Mei 1908 iets tusschen korporaal K. en hem was voorgevallen; dat hij des middags omstreeks 12 uur zag dat de korporaal op kamer 58 zat te schrijven; dat hij, vermoedende dat de korporaal rapport van hem opmaakte, driftig is geworden en hem heeft uitgescholden, maar dat hij niet weet met welke woorden; dat hij wel een uitdagende, maar geen dreigende houding tegen den korporaal heeft aangenomen, dat hij niet de hand heeft opgestoken;

Overwegende dat de navolgende getuigen, allen dienende bij het 4de regiment Veld-Artillerie in garnizoen te Ede, onder eede hebben verklaard:

1°. J. K. korporaal:

In den middag van 21 Mei 1908 omstreeks 12 uur was ik op kamer 58 in de kazerne der Veld-Artillerie te Ede bezig schriftelijk rapport te maken omtrent een door beklaagde dien morgen gepleegd krijgstuchtelijk vergriep. Hij hinderde mij hierbij voortdurend. Aan mijn herhaalden last zich te verwijderen, gaf hij geen gehoor. Ten slotte trok hij het rapport weg en verfrommelde het. Hij ging met gebalde vuisten, de armen achteruit brengende, voor mij staan. Zijn houding was dreigend, de uitdrukking van

zijn gezicht eveneens. Hij zeide, op mijn aanmaning kalm te zijn: „Wat heb ik met jou te maken, schijthuis, je bent een kwajongen.” Hij keek mij hierbij aan, hij stond op een pas afstand van mij;

2°. W. J. K. F. P. M., korporaal:

In den morgen van 21 Mei 1908 heeft beklagde zich onordelijk in den dienst gedragen; korporaal K. gelastte hem te zwijgen. 's Middags te 12 uur kwam ik op de kamer 58, korporaal K. zat te schrijven. Beklaagde pakte het papier, waarop korporaal K. schreef, beet, verfrommelde het en stak het in zijn zak. Korporaal K. ging naar hem toe, zeggende: „Geef hier dat rapport”, waarop beklagde een dreigende houding tegen hem aannam, met gebalde vuisten en met een dreigende uitdrukking van het gelaat. Later heb ik beklagde hooren zeggen: „Je bent een schijthuis en een kwajongen.” Korporaal K. was toen wel aanwezig, maar, aangezien ik bij mijn kast stond, kan ik niet verklaren, dat die woorden tegen hem gericht waren. Toen beklagde daarop in arrest is gesteld, was hij erg driftig; hij hilde van woede;

3°. H. W., milicien:

In den morgen van 21 Mei 1908 was beklagde gedurende den dienst luidruchtig en tegen den korporaal K. brutaal en onwillig; 's middags om 12 uur op de kamer komende, kamer 58, zag ik den korporaal schrijven, beklagde zag naar hetgeen de korporaal schreef. Later zag ik dat beklagde, na een woordenwisseling tusschen hen, een stuk papier uit den zak haalde en ontvouwde, het was een rapport. Ik heb gehoord, dat beklagde den korporaal uitschold; hij bezigde meermalen het woord „kwajongen” tegen hem. Of hij bepaaldelijk den korporaal heeft toegevoegd: „Je bent een „schijthuis”, weet ik niet, wel waren het dergelijke woorden. Op een gegeven oogenblik dreigde hij den korporaal, door de gebalde vuisten achteruit te brengen, hij stond vlak bij den korporaal en keek dezen pal aan. Hij was opgewonden, hij heeft vaak een grooten mond. Hij is ver volgens met veel moeite door vier man in arrest gesteld;

en 4°. G. W., milicien:

Op 21 Mei 1908 kwam ik 's middags te 12 uur op kamer 58, korporaal K. zat te schrijven. Beklaagde zeide tegen hem: „Je bent een schijthuis”; bij het bezigen dier woorden zag hij naar den korporaal. Deze zeide hem, dat hij zich moest verwijderen. Hij antwoordde: „dat doe ik voor jou niet”.

Overwegende dat door de beëdigde verklaringen der getuigen wettig en overtuigend is bewezen, dat beklagde zich aan het hem te laste gelegde heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat de Krijgsraad, met het oog op de vreemde wijze waarop beklagde zich bij zijn verhoor voor den Krijgsraad gedroeg, als deskundigen heeft benoemd om een onderzoek in te stellen naar de verstandelijke vermogens, J. L. DOBERKE, arts, en dr. J. A. ROMELIJN, officier van Gezondheid, beiden te Arnhem;

dat deze deskundigen een rapport hebben uitgebracht, waarbij zij nader in de zitting van den Krijgsraad gehoord hebben volhard, waarbij zij tot de conclusie kwamen „dat beklagde lijdt aan gebrekkige ontwikkeling der verstandelijke vermogens met geestelijke minderwaardigheid en labiliteit, waarom het aannemelijk is dat hij bij geringe aanleiding in een toestand van zenuwoverprikkeling geraakt, waarbij hij dingen doet of zegt die hij zich niet ten volle bewust is en die hem dus niet ten volle kunnen worden toegerekend; dat een dergelijke geestestoestand een goede vervulling van den militairen dienst onmogelijk maakt; dat hij ter afkeuring voor den militairen dienst zal worden voorgedragen; dat hij een imbecil is; dat zij simulatie buiten gesloten achten”;

Overwegende dat de Krijgsraad, zich met dit oordeel der deskundigen vereenigende en het tot het zijne makende, beklaagde niet strafbaar acht, als hebbende het ten laste gelegde feit begaan, dat hem wegens de gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend, weshalve hij zal behooren te worden vrijgesproken;

Gezien de artt. 99 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 19, 14, en 10 wet 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191); 9 wet 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64); 37, 91 Wetboek van Strafrecht en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verklaart het aan beklaagde te laste gelegde wettig en overtuigend be-
wezen;

Kwalificeert het als: het met woorden beleedigen en met gebaren dreigen van zijn meerdere in rang;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Verstaat dat het begane feit hem wegens de gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend;

Spreekt hem vrij;

Verwijst den Staat in de kosten van het geding.

PRO JUSTITIA.

Op verzoek van den Krijgsraad in het III mil. Arrondissement en na in handen van den voorzitter den voorgeschreven eed te hebben afgelegd hebben ondergeteekenden J. L. DOBBERKE arts en dr. J. A. ROMELJN arts en Officier van gezondheid der 1ste klasse, beiden te Arnhem, een onderzoek ingesteld naar de verstandelijke vermogens van den kanonnier H. van het 4den Reg. Veldartillerie in garnizoen te Ede en gedetineerd in het Huis van Bewaring te Arnhem, in het bijzonder ter beoordeeling van de vraag of de gepleegde daad van insubordinatie door gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis dier vermogens hem al of niet kan worden toegerekend. Van hunne bevinding is door hen opgemaakt dit

RAPPORT.

Voorgeschiedenis. De vader van R. is overleden in het krankzinnigen-gesticht „Bloemendaal” te Loosduinen op 40 jarigen leeftijd. Hij had grootheidswaanbeelden en spraakstoornissen (vermoedelijk dementia paralytica). De moeder is in leven en tamelijk zenuwachtig, 3 zusters zijn in leven, ook eene van deze is zenuwachtig.

R. was altijd zeer zenuwachtig en beverig. Hij waterde tot zijn 13de jaar in het bed en stotterde als kind. Op school kon hij slecht meekomen. Het hoofd der school verzekerde dat het aan zijn geestvermogens lag en geen onwil was, daar hij wel zijn best deed, doch zeer vergeetachtig was. Hij was ook lichamelijk zwak en had gedurig duizelingen, waarbij hij wel op den grond neerviel (epilepsie). Van stoornis in de geestvermogens hebben zijn familieleden nooit gemerkt. Daar hij lichamelijk zwak en geestelijk achterlijk was, kon hij geen beroep leeren, en verrichtte los werk als huis-knecht in hotels e. d. belast met schoenpoetsen en boodschappen doen.

In Maart 1906 werd hij opgeroepen als milicien, doch dadelijk weer met verlof gestuurd. Daar hij nu echter zijn betrekking kwijt was en niets verdienen kon teekende hij toen voor 3 jaren als vrijwilliger.

In de batterij stond hij als achterlijk bekend en werd, volgens zijn op-

gave, veel voor den mal gehouden, had dikwijls ruzie met anderen waarbij hij veel geplaagd werd.

Hij geraakte dan spoedig in een zenuwachtigen toestand en wist niet goed wat hij zeide of deed.

Den dag waarop hij de insubordinatie pleegde was hij door herhaalde onaangenaamheden in een zenuwachtig overprikkelden toestand gekomen.

Na de insubordinatie schijnt een acces te zijn gevolgd, waarbij hij om zich heen sloeg en beet en waarvan de herinnering geheel bij hem verloren is gegaan.

Tegenwoordige toestand. R. is een bleek en tenger gebouwde persoon, die bij het onderzoek suf voor zich uit zit te kijken en bij het gesprek den vrager niet in de oogen ziet. Nu en dan kijkt hij angstig rond. Hij stottert bij het spreken, antwoordt zeer langzaam op de gestelde vragen en vertoont duidelijk eene algemeene remming, een ziekelijk verzet tegen bewegingen. Hij is wel geïntendeerd in plaats en tijd en wel compos-mentis.

Over zijn levensgeschiedenis geeft hij voldoende inlichtingen en maakt daarbij wel een betrouwbaren indruk. Zijne verstandelijke vermogens zijn zeer weinig ontwikkeld. Hij meent dat een rijksdaalder 20 halve stuivers heeft en kan de maanden van het jaar niet in omgekeerde volgorde opnoemen. Ook met kleine rekensommen heeft hij veel moeite. Abstracte begrippen ontbreken bijna geheel, alleen blijkt hij zeer gehecht aan zijn moeder.

Lichamelijk valt op zijn bleeke gelaatskleur, met sluik en lang haar en vluchtend voorhoofd. Hij is overgevoelig voor speldenprikken, zijn kniepees-reflexen zijn verhoogd. Een zekere rigiditeit wordt in de verschillende spieren waargenomen.

Hij klaagt dat hij in de gevangenis veel suffer wordt en dat hij wel dood zal gaan als het lang duurt; ook maakt hij zich zeer bezorgd over zijne moeder.

Zinsbegoochelingen en visioenen zijn niet bij hem waargenomen.

Toch werkt de isoleering blijkbaar heel slecht op hem in. Vandaar dat zijn overbrenging naar het militaire hospitaal alhier wenschelijk werd geoordeeld.

Hij zal ter afkeuring voor den militairen dienst worden voorgedragen.

Conclusie. Op grond van het voorafgaande zijn ondergeteekenden van meening, dat R. lijdt aan gebrekkige ontwikkeling der verstandelijke vermogens met geestelijke minderwaardigheid en labiliteit, waarom het aanmerkelijk is, dat hij bij geringe aanleiding in een toestand van zenuwoverprikkeling geraakt, waarbij hij dingen doet of zegt, die hij zich niet ten volle bewust is, en die hem dus niet ten volle kunnen worden toegerekend.

Een dergelijke geestestoestand maakt een goede vervulling van den militairen dienst onmogelijk.

ARNHEM 17 Juli 1908.

(w.g.) J. L. DOBBERKE.

(w.g.) Dr. J. A. ROMEIJN.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 20 Juli 1908.

President: Majoor J. D. GREVINCK.

Leden: de kapiteins A. A. H. VAN HEUSDEN en W. ABRESCH en de luitenants
C. D. VIEHOFF, W. F. NIJLAND, Mr. J. S. BARBAS en H. J. KOOLE.

Auditeur-Militair: Mr. J. R. H. VAN SCHAIK.

Dienstweigering.

Vrijspraak wegens ontoerekenbaarheid.

*Rapport van deskundigen, die tot de conclusie komen dat beklagde een
imbecil is.*

Het vonnis geaprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT,
HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk
ter tafel overgelegd;

Overwegende dat J. G. G., oud 20 jaar, geboren te Amsterdam, miliciensoldaat bij het 11de regiment Infanterie, thans verpleegd wordende in het Militair Hospitaal te Arnhem, gerequireerde in persoon, voor den Krijgsraad is gesteld als beschuldigd:

dat hij te Nijmegen op 1 Juni 1908 tot tweemaal toe niet voldaan heeft aan den uitdrukkelijken last van zijn sectie-commandant om zich bij den namiddagdienst te begeven;

Overwegende dat beklagde heeft opgegeven, dat hij, toen de eerste getuige hem dien middag omstreeks 2 uur toevoegde: „G. naar buiten, aantreden”, geweigerd heeft aan dien last te voldoen; dat hij toen op zijn bed zat; dat getuige toen tegen hem gezegd heeft: „Ik gelast je bij den dienst te gaan”, waarop hij tegen getuige gezegd heeft: „Nee, nee dat doe ik niet”, met het hoofd van „neen” schuddende; dat hij wel weet, dat getuige hem voor de tweede maal gelast heeft bij den dienst te gaan, maar dat hij zich niet weet te herinneren wat hij hem hierop geantwoord heeft; dat hij niet aan den last voldaan heeft; dat hij hoofdpijn had en ziek en misselijk was; dat hij den militairen dienst vervloekt;

Overwegende dat de navolgende getuigen, allen dienende bij het 11de regiment Infanterie en in garnizoen te Nijmegen, onder eede hebben verklaard:

1°. J. L. L. sergeant:

Beklaagde dient in mijn sectie. Op 1 Juni 1908 omstreeks 2 uur 's middags kwam ik op de tweede kamer van de chambrée van de 2de compagnie, 3de bataljon, 11de regiment Infanterie, om inspectie te houden over het personeel mijner sectie. Beklaagde lag te bed. Ik riep hem toe: „G. aantreden en naar buiten, toe, aantreden”. Hij schudde met het hoofd van neen. Ik

gelastte hem zich aan te kleeden en bij den dienst te gaan. Hij stond van zijn nachtleger op, zette zijn burgerpet op en antwoordde mij, terwijl hij in het straatje bij zijn krib stond: „Neen, neen, dat doe ik niet”, hierbij met het hoofd van neen schuddende. Hierop gelastte ik hem nogmaals: „Ik gelast je nogmaals je aan te kleeden en bij den dienst te gaan”, waarop hij antwoordde: „Dat doe ik niet, ik ga de stad in, want ik ben in veertien dagen de stad niet meer in geweest”. Ik zette mijn inspectie voort, en toen ik zag dat beklaagde mijn last niet opvolgde, heb ik hem in de politiekamer in voorloopig arrest gesteld.

Ik houd beklaagde voor niet-toerekenbaar.

2°. F. J. V. korporaal:

Beklaagde is iemand van mijn escouade. In den middag van 1 Juni 1908 was beklaagde op de tweede kamer van de chambrée van de 2de compagnie, 3de bataljon; ik riep „aantreden”. Beklaagde ging op zijn bed liggen en zeide tot den sergeant: „Neen dat doe ik niet, ik doe geen dienst”, terwijl hij met het hoofd van neen schudde. De sergeant gaf hem opnieuw de order: „G. naar buiten, aantreden”; deze zeide: „Neen, dat doe ik niet”.

3°. H. A. E., milicien-soldaat:

Beklaagde behoort tot dezelfde compagnie als ik. Ik was op 1 Juni 1908 kamerwacht. Beklaagde zeide tot mij: „Ik ga de stad in, ik doe van middag geen dienst”. Sergeant L. kwam op de kamer; deze zeide tot beklaagde dat hij moest aantreden voor den dienst, waarop deze antwoordde: „Neen, dat doe ik niet, ik doe van middag geen dienst”.

4°. J. A. L., milicien-soldaat:

Op 1 Juni 1908 omstreeks 2 uur kwam sergeant L. op de 2de kamer van de 2de compagnie van het 3de bataljon. Beklaagde lag op zijn bed. Sergeant L. riep hem toe: „Allez, G. vlug aantreden” of zoo iets. Beklaagde antwoordde: „Neen, ik doe het niet”, met het hoofd van neen schuddende. Sergeant L. zeide andermaal tot hem: „Allez, G. vooruit, een beetje vlug wat, aantreden”, of zoo iets; beklaagde antwoordde: „Neen, ik doe geen dienst.”

Overwegende dat door de beëdigde verklaringen der getuigen wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde zich aan het hem ten laste gelegde heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat de Krijgsraad als deskundigen heeft benoemd om een onderzoek in te stellen naar beklaagdes verstandelijke vermogens J. L. DOBBERKE arts en H. S. VAN DER STEMPER Officier van Gezondheid 2de klasse, beiden te Arnhem; dat deze deskundigen een rapport hebben uitgebracht, waarbij zij in de vergadering van den Krijgsraad hebben volhard, waarin zij tot de slotsom komen, dat, op grond van de waargenomen defecten op ethisch en intellectueel gebied, van den imbecilen groothedswaan, van de armoede aan voorstellingen, van het stereotype lachen en van het stereotype herhalen van uitdrukkingen en handbewegingen, beklaagde is een imbecil, die ontoerekenbaar is voor het door hem bedreven feit; dat zij in den Krijgsraad nog hebben verklaard, dat zij ontwijfelbaar achten, dat beklaagde zal worden afgekeurd voor den militairen dienst;

Overwegende dat de indruk, dien beklaagde bij zijn verhooren gemaakt heeft, bepaaldelijk is die van een krankzinnige; dat hij, zooals blijkt uit het rapport van zijn compagnies-commandant en uit het proces-verbaal van het korpsonderzoek, voortdurend zinnelooze praat uit over papieren, die hem vrijdom van dienst zouden geven;

Overwegende dat de Krijgsraad derhalve, zich geheel vereenigende met en overnemende het gevoelen der deskundigen, van oordeel is, dat het

begane feit aan beklaagde niet kan worden toegerekend wegens de ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens;

Gezien de art. 95 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 37 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 117 Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verklaart het aan beklaagde te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als: het anders dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten de orders van dengene die boven hem gesteld is te gehoorzamen en na te komen;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Verstaat dat het begane feit hem wegens de ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens niet kan worden toegerekend;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verwijst den staat in de proceskosten.

PRO JUSTITIA.

RAPPORT

van J. L. DOBBERKE, arts, en H. S. VAN DER STEMPEL, arts, Off. van Gez. omtrent de verstandelijke vermogens van den miliciens-soldaat bij het 11de Regiment Infanterie J. G. G., beklaagd van insubordinatie.

Voorgeschiedenis. J. G. G., 20 jaar oud, is volgens inlichtingen door zijne moeder verstrekt, enig overgebleven kind van 4 kinderen, die allen jong stierven. Zijn vader, een gepensionneerd Indisch militair, is potator en leed waarschijnlijk aan syphilis, in aanmerking genomen de vele miskramen, die patient's moeder gehad heeft (5).

De ouders van patient leven gescheiden, aanleiding daartoe zou de slechte behandeling geweest zijn, die de moeder van haren man ondervond.

Als kind zou patient reeds vreemd geweest zijn, in den laatsten tijd zou dit zijn toegenomen, terwijl volgens opgave van de moeder, zijn gedrag en vorderingen op school ook slecht waren.

Den laatsten tijd was G. als kostganger bij zijne moeder thuis, was toen in zijn optreden tegen haar hoogst onbehoorlijk, mishandelde haar zelfs. Zijn gedrag was in dien tijd zoo vreemd, dat zijne moeder de hulp van een geneesheer inriep, die hem echter door zijn agressief optreden niet kon onderzoeken (zie brief van Dr. SNOEK te Amsterdam).

In het Huis van Bewaring te Arnhem was het den bewaarders opgevallen dat G. vreemd deed, op alle vragen steeds: „Och, dat gaat vrijwel” antwoordde, en den geheelen dag met zijn hoofd in het water zat te plassen.

Lichamelijk worden bij G. geene afwijkingen gevonden.

Onderzoek naar de geestvermogens. G., ter onderzoek voorgebracht, herkent de doctoren als zoodanig, doch weet geen reden op te geven waarom hij medisch onderzocht moet worden. Hem mankeert niets, alleen af en toe hoofdpijn. Hem mankeert niets, de bewaarder zeide: „ga mee naar den dokter”, en toen is hij maar mee gegaan, waarom, „dat weet ik bij God niet”! „Of hij hier of daar is, is hem ook 't zelfde.”

Hij blijkt matig georiënteerd te zijn in den tijd; jaartal en maand worden goed opgegeven, datum niet, „hij is ook al 22 dagen hier, en dan raak je

in de war"; hij is verder goed georiënteerd in plaats, weet dat hij te Arnhem in het Huis van Bewaring in voorarrest is. Hij weet ook te vertellen waarom hij hier is.

Met groote onverschilligheid, een stereotyp imbecillachje op 't gelaat, bij alles wat hij zegt, vertelt hij dat hij 't hier best kan schikken, dat hij, nu ja, wel liever in de buitenlucht en in vrijheid is, maar dat hij nu maar moet afwachten wat de Krijgsraad over hem beschikt. Vervelen doet hij zich hier niet, evenmin ziet hij ongeduldig naar den afloop zijner zaak uit.

Het gebeurde, waarom hij hier is, herinnert hij zich heel goed, hij wist, wat hij deed. Als oorzaak geeft hij aan, dat hij eens uit wou; andere jongens gingen ook uit, hij was in 14 dagen niet uitgeweest; hij was verder in de meening dat hij geen dienst behoefde te doen, omdat men hem dat in Amsterdam gezegd heeft. Hij heeft de pest aan den dienst, heeft nooit met den dienst opgehad. Hij was, toen hem bevolen werd op te staan, driftig geworden, en kan dan iemand wel een klap geven. 'n Enkele maal krijgt hij wel meer 'n driftbui, hetgeen overeenkomt met de verklaring van zijn moeder en van Dr. SNOEK te Amsterdam.

Berouw, over hetgeen gebeurd is, heeft hij niet, evenmin verdriet van, of schaamte over zijn verblijf in het Huis van Bewaring. Met steeds denzelfden stereotypen glimlach en stereotype handbewegingen antwoordt hij op verschillende daarop betrekking hebbende vragen: „Ja, dat gaat vrij wel, er is toch niets meer aan te doen, ik moet maar afwachten wat de Krijgsraad zegt”. Opvallend veel worden de uitdrukkingen „dat gaat vrij wel”, „bij God, dat weet ik niet” gebruikt.

Het blijkt verder dat de abstracte begrippen van berouw, goed, slecht, schamen, enz. bij beklagde niet diep verwerkt zijn. Zijn opvattingen daarover gaan niet verder dan hetgeen hem waarschijnlijk uit den omgang met anderen bijgebleven is, en 't geen hij gehoord en onthouden heeft. Zoo qualificeert hij voor slecht: „b.v. als je iemand op zijn donder komt”.

Zijn ethisch defect demonstreert hij verder in een gesprek over zijne moeder. Deze, eene gescheiden vrouw, heeft, 't geen hem bekend is, hard tobben om er te komen, is failliet gegaan, de inboedel is voor schuld verkocht. Hij was den laatsten tijd kostganger bij haar, gaf haar zes gulden van de twaalf die hij verdiende, wilde haar niet met meer helpen, ze moest maar zien hoe ze er kwam, ieder moet maar zien hoe hij door de wereld komt; hij had zelf zes gulden noodig voor kleeren (hij houdt veel van opschik), snoepen, 't geen hij gaarne deed, 't bezoeken van harddraverijen, waar hij ook wedde. Voor sterken drank gaf hij geen geld uit, ontkent eerst ooit sterken drank te gebruiken, doch geeft later toe, wel eens 'n borreltje te drinken.

Hij kent de benarde omstandigheden zijner moeder, waartegenover hij de grootste onverschilligheid en gevoelsstompheid aan den dag legt; weet, dat zij zich geldelijke opofferingen getroost, om hem eenige malen te Nijmegen en hier te bezoeken, doch vindt daar niets bijzonders in, „wat is nu zoo'n reisje? hij heeft al zooveel gereisd, dat hij van 'n reisje van Amsterdam naar Nijmegen geen ophef kan maken”. Bij het bezoek zijner moeder in het Huis van Bewaring, gedraagt hij zich zeer onhebbelijk, wil haar niet langer zien.

Op de vraag, of hij van zijne moeder houdt, antwoordt hij: „Och, dat „gaat vrijwel, houden neen, gewone genegenheid, meer niet”. Lachend erkent hij, dat het best mogelijk is, dat hij zijn moeder misschien wel eens geslagen heeft.

Volgens zijn zeggen is hij tot zijn 15de jaar school gegaan en was daar

'n goed leerling. Met de verkregen kundigheden is hij best tevreden. Zijn intellectueele ontwikkeling is miniem. $7 \times 8 = 48$. Met hem samenrekenend $1 \times 8 = 8$; $2 \times 8 = 16$ enz. . . . $7 \times 8 = 56$ komt hij met horten en stooten tot 'n goed resultaat. $10 \times 12 = 120$; $11 \times 12 = 108$.

Van de vorstelijke familie kent hij de voornamen, meer niet, daar heeft hij zich nooit zoozeer mee opgehouden. Als plaats in de provincie Gelderland, noemt hij Doesburg, Goes, als hoofdplaats Amersfoort. Hij weet dat er 11 provinciën zijn, kan er slechts 2 of 3 noemen, „hij heeft altijd „moeite met de provincies gehad”, terwijl hij van 'n reis van Amsterdam naar Groningen, die hij zelf gemaakt heeft, de tusschenliggende stations goed kan opnoemen.

Zijn beroep was sjeesdraver, daarna reisde hij met circus Schumann, daarna is hij 'n poosje bleeker geweest. Het reizen en trekken, 't ongegelde leven met een circus, trekt hem aan.

Over 't algemeen ingenomen met zijn kennis en kundigheden, beschouwt hij zich als een der beste sulkeydravers, wil na afloop zijner straf naar Engeland, om als jockey te rijden. Ook dit geeft hij voor goed te kennen, hoewel bij dieper navragen blijkt, dat hij nooit als zoodanig gefungeerd heeft.

Hij denkt dat er in Engeland meer geld te verdienen is, wil daarom daarheen, want „hij is iemand die alles om 't geld doet”. Met zekere pedanterie vertelt hij, dat hij goed op de hoogte van de Engelsche taal is, dat hij er zich best mee redden kan, terwijl blijkt dat zijn geheele kennis bestaat in 'n gebrekkig stamelen der woorden goes good, very well, yes en no!

Zijn voorraad voorstellingen is zeer gering, alles concentreert zich bij hem om het idee in Engeland sjeesdraver te worden, terwijl van een goed over-dacht plan niets blijkt. Hij gaat met de boot naar Harwich en . . . Op de vraag: „wat is Arnhem voor 'n stad?” antwoordt hij: „Arnhem is 'n luxestad”; met luxe verbindt hij wederom paarden, en komt zoo weer op sjeesdraven.

Na bovenstaand onderzoek geven ondergeteekenden als hunne meening te kennen, dat op grond van de waargenomen defecten op ethisch en intellectueel gebied, van den imbecilen groothedswaan, van de armoede aan voorstellingen, van het stereotype lachen, het stereotype herhalen van uitdrukkingen en handbewegingen, J. G. G. is een imbecil, die ontoerekenbaar is voor het door hem bedreven feit.

ARNHEM, 16 Juli 1908.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. E. W. H. DULZINGS.

De Krijgsraad veroordeelt beklaagde wegens:

- 1°. *het zijnen kameraad in het slaapkwartier bestelen en*
- 2°. *valscheid in eene authentieke akte en het opzettelijk gebruik maken daarvan.*

Het H. M. G. kwalificeert het sub 2°. genoemde feit als: „valscheid in „geschrift en het opzettelijk gebruik maken daarvan als ware het echt en „onvervalscht”, omdat het door beklaagde valschelijk onderteekende formulier der kwijting van terugontvangen gelden uit de rijkspostspaarbank, ook al wordt daarin verwezen naar de aan de keerzijde zich bevindende machtiging van den Directeur der Rijkspostspaarbank, niet is een authentieke akte.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 29sten October 1909 geautoriseerd aan den Hove te provooceren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 20sten October 1909 gewezen in de zaak tegen een soldaat bij de Koloniale Reserve, oud 18 jaar, geboren te Amsterdam, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 9, 27, 39 septies, 56, 58, 91, 225 en 226 van het Wetboek van Strafrecht, der Wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n° 63) en der artikelen 13 en 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 7 en 19 der Wet van 14 November 1979 (*Staatsblad* n° 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n° 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan I het zijnen kameraad in het slaapkwartier bestelen, II valscheid in een authentieke akte en het opzettelijk gebruik maken daarvan, en deswege veroordeeld voor het eerste feit tot eene militaire gevangenisstraf van eene maand en voor het tweede feit tot eene gevangenisstraf van een maand en veertien dagen, met bepaling dat de tijd, door beklaagde sedert 7 Augustus 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straffen in mindering zal worden gebracht, allereerst op de militaire gevangenisstraf, alsmede verwezen in de proceskosten;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 9den November 1909 verkregen hebbende 's Hof's mandament van appel, ten dage in rechten beteevend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de qualificatie sub II en de opgelegde straffen betreft, en dat de gedaagde alsnog, met weglating van

artikel 226, 1ste lid van het Wetboek van Strafrecht, zal worden schuldig verklaard sub II aan: valsheid in geschrift en het opzettelijk gebruikmaken van het valsche geschrift als ware het echt en onvervalscht, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan, en veroordeeld voor het feit sub I tot drie maanden* militaire gevangenisstraf en voor het feit sub II tot vier maanden gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den gedaagde van den 4den September 1909 tot den 20sten October d. a. v. voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de op te leggen militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambts-halve, ter eenre

en

genoemden soldaat, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien, voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd, dat hij te Nijmegen:

I. op 31 Juli 1909 heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, een rijkspostspaarbankboekje, kantoor den Haag, Loosduinsche weg n°. 725, bevattende een geldelijk tegoed van f 27.27, toebehoorende aan den medebewoner zijner kamer, den soldaat I. D., van de door hen gezamenlijk bewoonde kamer n°. 20 in de Valkhofkazerne;

II. op 5 Augustus 1909, op een order van betaling n°. 9276 G van 3 Augustus 1909, waarbij de Directeur der Rijkspostspaarbank het kantoor te Nijmegen, Hezelstraat, machtigde tot terugbetaling eener som van f 25.— op het spaarbankboekje n°. 725, kantoor Loosduinsche weg (den Haag), aan I. DIJKSTRA te Nijmegen, Valkhofkazerne, valschelijk de kwijting luidende: „De aan de keerzijde vermelde som groot vijf en twintig gulden (f 25.—) „is aan mij uitbetaald”, welk stuk bestemd was om tot bewijs van eenig feit te dienen, heeft opgemaakt door, na in het gedrukte formulier der kwijting de woorden „vijf en twintig gulden (f 25.—)” te hebben doen invullen, het aldus ingevulde formulier valschelijk te onderteekenen met den naam van „I. D. . .”, met het oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken en vervolgens daarvan opzettelijk gebruik heeft gemaakt als ware het echt en onvervalscht, door zich daarop door den klerk der posterijen en telegrafie A. VAN V. f 25.— te doen afgeven, uit welk gebruik in beide gevallen nadeel kon ontstaan;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen in het vonnis vermeld, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen beklagde was telast gelegd, met zijne schuld daaraan, en de hem opgelegde straffen in juiste verhouding staan tot beklagdes schuld;

Overwegende dat de Krijgsraad echter ten onrechte het onder II telast

gelegde feit heeft gequalificeerd als: valsheid in een authentieke acte en het opzettelijk gebruik maken daarvan;

Overwegende toch dat het door beklaagde valschelijk onderteekende stuk, luidende: „de aan de keerzijde vermelde som groot vijf en twintig gulden „(/ 25.—) is aan mij uitbetaald”. wel verwijst naar een aan de keerzijde zich bevindende machtiging van den Directeur der Rijkspostspaarbank tot uitbetaling van dat bedrag, doch dat hierdoor het door beklaagde onderteekende stuk niet wordt een authentieke acte, dat is eene zoodanige, welke in den wettelijken vorm verleden is door of ten overstaan van een daartoe bevoegd openbaar ambtenaar;

Overwegende dat derhalve het feit had behooren te worden gequalificeerd als: „valsheid in geschrift en het opzettelijk gebruik maken daarvan”, en het vonnis in dit opzicht moet worden verbeterd;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen met weglating van artikel 226 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 20sten October 1909 ten laste van beklaagde gewezen in dier voege dat het tweede feit wordt gequalificeerd als: „valsheid in geschrift en het opzettelijk gebruik maken daarvan, „als ware het echt en onvervalscht”;

Houdt overigens het vonnis in stand in het bijzonder voor zoover beklaagde daarbij is veroordeeld tot: 1°. eene militaire gevangenisstraf van één maand en 2°. tot een gevangenisstraf van een maand en veertien dagen met de bepaling dat de door hem sedert zeven Augustus 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebrachte tijd in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen blijven ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertoonster de kwalificatie sub 1°. juist doch die sub 2°. verkeerd acht;

dat toch het kwijtingsbewijs, waarmede beklaagde valsheid heeft gepleegd, in den zin der wet geen authentieke akte is;

dat Vertoonster ook van meening is, dat ten deze recht behoort te worden gedaan naar de bepalingen ten aanzien van de personen boven den leeftijd van 18 jaren geldende, doch daarenboven het gevoelen toegedaan is, dat beklaagde te licht is gestraft, wegens *de heel leelijke* omstandigheden waaronder deze de strafwet heeft overtreden,

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd:

dat wel is waar het gepleegde feit zeer ernstig is en de opgelegde straf betrekkelijk clement, aan Uw Hof wordt verzocht de jeugd van den gedaagde en de eervolle militaire loopbaan zijner familie te beschouwen als termen om de opgelegde straf zoo mogelijk niet te verzwaren en den gedaagde niet de gelegenheid te ontnemen door eene voorbeeldige militaire loopbaan in de toekomst het misdrevene zooveel mogelijk te herstellen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal; Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. A. VAN SOEST.

Beklaagde, soldaat, wordt door den Krijgsraad veroordeeld wegens:

- I. a. *eene overtreding der motor- en rijwielwet;*
 - b. *het opzettelijk niet voldoen aan een bevel krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar belast met de opsporing van strafbare feiten;*
 - c. *wederspanningheid;*
 - d. *opgave van een valschen naam;*
- II. *eerste desertie.*

In hooger beroep eischt adv.-fiskaal vrijspraak van het misdrijf sub Ib genoemd en instandhouding overigens van het vonnis.

Het H. M. G. spreekt hem vrij van het sub Ib genoemde misdrijf, omdat bij geen wettelijk voorschrift een agent van politie bevoegd is verklaard tot het doen van de vordering aan een op heeterdaad betrapt en door hem aangehouden pleger van een strafbaar feit om zijn naam op te geven, terwijl ook aan den aangehouden persoon niet bij eenige wetsbepaling de stellige verplichting is opgelegd om op die vordering te antwoorden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 26sten October 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 11den October 1909 gewezen in de zaak tegen een soldaat bij de Koloniale Reserve, oud 25 jaar, geboren te Coevorden, gedetineerd te Arnhem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 20, 22 en 29 van het Motor en Rijwielreglement, 2 en 17 der Motor en Rijwielwet, 23, 27, 62, 57, 91, 184, 185 en 435 van het Wetboek van strafrecht, 159 134 en 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 3 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan I a. bestuurder zijnde van een rijwiel daarmede te hebben gereden over den openbaren weg tusschen een half uur na zonsopgang en een half uur vóór zonsopgang zonder dat het rijwiel was voorzien van minstens één lantaarn die voorwaarts een heider wit licht uitstraalde;

- b. *het opzettelijk niet voldoen van een bevel krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar belast met de opsporing van strafbare feiten;*
- c. *wederspanningheid;*

d. het door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd, een valschen naam opgeven;

II eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen, opgevolgd door arrestatie, en deswege veroordeeld: voor het feit sub Ia. tot eene geldboete van vijftig cents, met bepaling dat de boete, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis zal worden vervangen door hechtenis van één dag, voor het feit sub Ib. en dat sub Ic. tot eene gevangenisstraf van zes weken, voor het feit sub Id. tot eene geldboete van tien gulden, met bepaling dat de boete bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis, zal worden vervangen door hechtenis van tien dagen, en voor het feit sub II tot een militaire detentie van twee maanden, onder bepaling dat de tijd, door beklagde sedert 9 September 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straffen in mindering zal worden gebracht, allereest der militaire detentie, alsmede verwezen in de proceskosten;

Welke Advocaat Fiskaal, bij Resolutie van den 5den November 1909 verkregen hebbende s'Hof mandament van appel, ten dage in rechten teekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, wat de schuldigverklaring en veroordeeling sub Ib betreft en dat de gedaagde alsnog, met weglating der aangehaalde artikelen 57, 184 en 185 van het Wetb. van Strafrecht, met aanhaling van artikel 180 van dat Wetboek, toevoeging van „3° lid” achter artikel 435 van evengenoemd Wetboek en aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken van de hem sub Ib te last gelegde beschuldiging, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis; de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden soldaat, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring van den impetrant en eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd: I dat hij op 15 Juli 1909 des avonds omstreeks kwart vóór tien uur te Apeldoorn,

a. op den openbaren weg, den Sprengeweg, als bestuurder van een rijwiel daarop heeft gereden, zonder dat het was voorzien van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde;

b. op den openbaren weg, den Sprengeweg, opzettelijk niet voldaan heeft aan een vordering van den agent van politie B. M. om zijn naam op te geven door, toen die agent hem betrapt op wielrijden zonder licht, hem naar zijn naam vroeg, dezen te antwoorden: „daar gaat je geen bliksem van aan, ik heb de schijt aan jou en je moet mij loslaten of ik sla je de hersens in”;

c. op den openbaren weg, den Sprengeweg, zich met geweld heeft verzet

tegen den in de rechtmatige uitoefening van zijne bediening verkeerenden agent van politie B. M. door, toen die agent hem had vastgegrepen ten einde hem te bekeuren of te geleiden voor den burgemeester van Apeldoorn, omdat hij bezig was te wielrijden zonder licht, zóó te rukken, te wringen en dien agent te slaan, dat deze gedwongen was hem los te laten;

d. den valschen naam van Antonius B. te Zwolle heeft opgegeven toen meergenoemde agent van politie B. M. hem, wegens het sub *a* genoemde feit, naar zijn naam vroeg;

II dat hij te Zutphen op 16 Augustus 1909, na op 14 Augustus 1909 met verlof zijn korps, de eerste reconvalescenten-compagnie der Koloniale Reserve, te hebben verlaten tot 16 Augustus 1909, aan het einde niet daarbij is teruggekomen, voortdurend afwezig is gebleven en den 9den September 1909 door de politie te Leiden is gearresteerd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde onder I *a. c.* en *d.* en onder II was te last gelegd, zulks ofschoon verzuimd is in het vonnis te vermelden: dat de processen-verbaal van den agent van politie te Apeldoorn, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, waarop in verband met zijne verklaring als getuige is recht gedaan, door dien beambte zijn opgemaakt den 16den Juli 1909; alsmede dat die beambte in het huisje in de Nieuwe Enk, waar hij stemmen hoorde en voor 't welk hij twee fietsen zag staan, den beklagde terugvond en herkende;

Overwegende ten aanzien van het onder I *b* te last gelegde:

dat de agent van politie M. voornoemd, zoowel in zijn op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal van 16 Juli 1909 als bij zijn verklaring als getuige, heeft verklaard dat hij bij de daarin vermelde gelegenheid den beklagde heeft gevraagd naar zijn naam; maar niet heeft verklaard een bepaalde vordering tot beklagde te hebben gericht om zijn naam aan hem, verbalisant, op te geven;

dat ook, al wilde men in dit enkel vragen door dien beambte zien eene vordering zijnerzijds, het niet voldoen aan die vordering toch niet zou opleveren het misdrijf strafbaar gesteld bij artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht, vermits de vraag of vordering van een politiebeambte aan of tot een op heeter daad betrapt en door hem aangehouden pleger van een strafbaar feit, om zijn naam op te geven, wel in verband staat met de aan dien ambtenaar opgedragen taak: het opsporen van strafbare feiten, maar die ambtenaar tot het doen dier vordering niet bij eenig wettelijk voorschrift is bevoegd verklaard, terwijl ook aan den aangehouden persoon niet bij eenige wetsbepaling is opgelegd de stellige verplichting om op die vraag of vordering te antwoorden;

Overwegende dat bij geene andere wet of wettige verordening tegen het gebleken feit, vermeld onder I *b* straf is bedreigd, weshalve beklagde daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat de overige wettig en overtuigend bewezen verklaarde feiten bij het vonnis naar behooren zijn gequalificeerd en dat de straf van twee maanden militaire detentie, ter zake van het onder II te last gelegde en bewezen verklaarde feit opgelegd, in goede verhouding staat tot den ernst van het feit;

dat een en ander mede het geval is met het onder I *d* te last gelegde en bewezen verklaarde;

dat het onder I *c* te last gelegde en bewezen verklaarde bij het vonnis met juistheid is gequalificeerd als weerspelligheid;

dat echter geen grond bestaat om den beklagde, ter zake van het onder I a te last gelegde en bewezen verklaarde feit, eene geldboete op te leggen van het laagst bij de wet toegelaten bedrag;

dat eindelijk bij de aanhaling van artikel 435 van het Wetboek van Strafrecht in het vonnis moet worden gevoegd „3°” en verzuimd is in het vonnis aan te halen artikel 180 van dat Wetboek;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglating van de artikelen 57, 184 en 185 van het Wetboek van Strafrecht en met aanhaling van de artikelen 180 en 435 3°. van dat Wetboek en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, den 11den October 1909 tegen beklagde gewezen, voor zoover hij daarbij is schuldig verklaard onder I b aan het opzettelijk niet voldoen aan een bevel krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar belast met de opsporing van strafbare feiten;

Spreekt hem vrij van het onder I b aan hem telaste gelegde,

en doet te niet de straf van zes weken gevangenis hem te dier zake in verband met zijne schuldigverklaring aan wederspanningheid, bij het vonnis opgelegd;

Doet te niet dat vonnis voor zooveel daarbij ter zake van de overtreding, waaraan hij onder I a is schuldig verklaard, aan den beklagde is opgelegd eene geldboete van vijftig cent, bij wanbetaling te vervangen door hechtenis van één dag;

Veroordeelt hem te dier zake tot geldboete van één gulden vijftig cent;

Bepaalt dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze Sententie kan worden tenuitvoergelegd, wordt vervangen door hechtenis van twee dagen;

Houdt het vonnis in stand voor zoover beklagde daarbij is schuldig verklaard aan wederspanningheid;

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Houdt het vonnis in stand voor zooveel beklagde daarbij is schuldig verklaard aan: het, door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd, een valschen naam opgeven en hij daarbij is veroordeeld tot geldboete van tien gulden met vervangende hechtenis van tien dagen;

Houdt het vonnis mede in stand voor zoover beklagde daarbij is schuldig verklaard aan eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat, door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen, opgevolgd door arrestatie en hij te dier zake is veroordeeld tot militaire detentie van twee maanden,

en daarbij bepaald is dat de tijd, door beklagde sedert negen September 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straffen in mindering zal worden gebracht, allereerst der militaire detentie, en de beklagde daarbij is veroordeeld in de proceskosten;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen verblijven ten laste van den Staat.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertoonner zich met de schuldigverklaring van den beklagde aan het feit hem sub I b ten laste gelegd en zijne veroordeeling wegens dat feit niet vereenigen kan;

dat immers de vordering van den politieagent B. M. aan beklaagde gedaan om zijnen naam op te geven, niet krachtens wettelijk voorschrift is geschied;

dat, zal beklaagde alzo van de hem sub I b gedane beschuldiging behooren te worden vrijgesproken, dit nog geen aanleiding is om den duur der tegen hem uitgesproken gevangenisstraf te verminderen, daar hij door zijne wederspanningheid wel zes weken gevangenisstraf heeft verdiend.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 14 December 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD EN Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

De Krijgsraad veroordeelt beklaagde wegens mishandeling (recidive) tot vijf maanden gevangenisstraf.

Aanvulling der belastlegging door Advocaat-Fiscaal.

Het H. M. G. veroordeelt beklaagde wegens mishandeling tweemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende, terwijl tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren waren verlopen sedert hij eene tegen hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel had ondergaan en vermindert de straf tot twee maanden gevangenisstraf.

In de zaak voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve, en als bij Resolutie van den 15den October 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 27sten September 1909 gewezen in de zaak tegen A. oud 23 jaar, geboren te den Ham, miliciensoldaat bij het 5de Regiment Infanterie, gedetineerd te Arnhem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 300, 422 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 117 der Militiewet 1901 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan mishandeling, terwijl tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren waren verlopen sedert de schuldige een tegen hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel had ondergaan, en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van vijf maanden, met bepaling dat de tijd, door beklaagde sedert 27 September 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht,

bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, alsmede verzezen in de proceskosten;

Welk Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 23sten November 1909 verkregen hebbende 's Hof's mandament van appel, ten dage in rechten bettekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 300, 422 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 117 der Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: „mishandeling, terwijl tijdens het plegen „van het misdrijf nog geen vijf jaar waren verlopen, sedert de schuldige „eene tegen hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel had ondergaan”, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie maanden, met bepaling dat de tijd, door beklagde sedert 27 September 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, met vrijspraak van het meerdere hem ten laste gelegde, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden A. gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage het door beklagde gepleegde niet strafbaar te verklaren en mistdien beklagde vrij te spreken van het hem te last gelegde.

HET HOF,

Gelet op hetgeen beklagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklagde bij den Krijgsraad is te last gelegd dat hij op 4 September 1909 ongeveer 11 uur des voormiddags op de soldatenkamer D IV der Infanterie-kazerne nummer I te Amersfoort:

1°. den milicien-soldaat G. DE J. heeft mishandeld door dezen opzettelijk met een ijzeren blok een slag op het hoofd naast het linkeroog toe te brengen, waardoor eene bloedende wond is ontstaan;

2°. den milicien-soldaat D. V. heeft mishandeld door dezen opzettelijk met een ijzeren blok eenige slagen op het hoofd toe te brengen, waardoor dit bloedend is verwond;

na eene gevangenisstraf van zes weken wegens mishandeling krachtens vonnis van de Arrondissements Rechtbank te Zwolle van 11 Juni 1908 te hebben ondergaan;

Overwegende dat aan den beklagde in hooger beroep bij het Hof nader

subsidiar is te laste gelegd, dat hij de hem te last gelegde strafbare feiten heeft gepleegd met een hard voorwerp;

Overwegende dat de beklagde zoowel bij den Krijgsraad als in hooger beroep bij het Hof heeft bekend te hebben gepleegd hetgeen aan hem bij den Krijgsraad is te last gelegd, maar heeft beweerd, uit zelfverdediging gehandeld te hebben;

Overwegende dat terecht door den Krijgsraad is beslist dat door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem bij den Krijgsraad is te last gelegd, terwijl daaruit volgt dat ook wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan den beklagde in hooger beroep bij het Hof subsidiar is te last gelegd;

Overwegende dat niet is gebleken, dat de beklagde hetgeen aan hem is te last gelegd heeft begaan uit noodzakelijke verdediging van zich zelven tegen oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding;

Overwegende dat de Krijgsraad minder volledig den beklagde heeft schuldig verklaard aan „mishandeling, terwijl tijdens het plegen van het misdrijf nog „geen vijf jaar waren verlopen sedert de schuldige eene tegen hem wegens „mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel had ondergaan”, aangezien bewezen is verklaard dat de beklagde achtereenvolgens twee personen heeft mishandeld;

Overwegende voorts, dat, in verhouding tot hetgeen door den beklagde is gepleegd, te zwaar is de deswege door den Krijgsraad aan hem opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden met aftrek sedert 27 September 1909 van den tijd, door den beklagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, wanneer men in aanmerking neemt dat gebleken is dat de twee door den beklagde mishandelde personen eenige aanleiding hebben gegeven tot de hun aangedane mishandeling;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen, met bijvoeging van artikel 56 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklagde in hooger beroep bij het Hof subsidiar is te last gelegd;

Verbetert het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, 27 September 1909 in de zaak tegen beklagde geweest, alleen wat betreft de qualificatie, door den Krijgsraad gegeven aan hetgeen door den beklagde is gepleegd, en den duur van den aan den beklagde door den Krijgsraad opgelegde gevangenisstraf;

Verklaart den beklagde schuldig aan:

„Mishandeling, twee malen gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende, terwijl tijdens het plegen daarvan nog geen vijf jaar zijn verlopen „sedert de schuldige eene tegen hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan”;

Veroordeelt den beklagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de bepaling dat de tijd door den beklagde sedert zeven en twintig September 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertoonster met 's Hofs toestemming, ter 's Hofs terechtzitting van 12 November 1909, aan beklaagde alsnog en subsidiair ten laste heeft gelegd: dat hij de hem ten laste gelegde strafbare feiten heeft gepleegd met een hard voorwerp;

dat thans door de bewijsmiddelen, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep bijgebracht, rechtens bewezen is hetgeen den beklaagde subsidiair is tenlaste gelegd;

dat als verzachtende omstandigheden voor beklaagde in aanmerking komen, dat hij in zijn slaap gestoord en wakker gemaakt is door het leven en het lawaai, dat V., DE J. en J. op de chambree maakten;

dat beklaagde daarover gemopperd en dat toen V. hem nog meer geprikkeld heeft, door hem toe te voegen: „wat hebt gij met ons te maken, „leelijke big!“;

dat, wegens het een en het ander, de aan beklaagde opgelegde straf Vertoonster dan ook wel wat zwaar voorkomt;

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd:

dat, naar 't hem, gedaagde, voorkomt, de toedracht der vechtpartij nog niet tot volle klaarheid is gebracht en dat juist over dat moment, waaruit zou kunnen blijken of beklaagdes verdediging noodzakelijk is te achten en of hij binnen de grenzen der noodzakelijke zelfverdediging is gebleven, de gegevens ontbreken;

dat V., DE J. en J. in een bijzonder opgewonden toestand verkeerden, hetwelk blijkt uit de omstandigheid dat zij van H.'s bed de dekens afhaalden en dat hun zoogenaamde pretmaken van dien aard was dat H. was gaan huilen; dat V. zelfs even te voren een bajonet had genomen om een milicien te steken;

dat beklaagde door die pret wakker maar ook onrustig geworden was, van zelf spreekt;

dat alstoen, nadat beklaagde zijn misnoegen over het lawaai had kenbaar gemaakt, V. naar de krib van VAN M. ging, met dit gevolg dat beklaagde V. van zich afstootende, dezen op een krib wierp, terwijl beklaagde zelf nog in bed lag;

dat dit feit moet beschouwd worden als 't begin der zelfverdediging van beklaagde;

dat dit feit tevens de prikkelbaarheid van V. en DE J. zoodanig moet hebben verhoogd, dat zij naar de krib van beklaagde liepen, eene omstandigheid, die beklaagde uit zijn bed deed springen, omdat oogenblikkelijk gevaar dreigde;

dat 't nog niet opgehelderd is wie 't eerst de klap heeft gegeven maar dat niet mag worden voorbijgezien dat de geheele houding van beklaagde niet is die van aanvaller maar van verdediger en dat, vermits het voorval plaats greep op 't oogenblik dat beklaagde uit den slaap gewekt was, staande tegen drie baldadige aanvallers, de grenzen van de noodzakelijke verdediging wat ruimer zullen behooren te worden getrokken.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Sententie van 15 April 1911.

Voorzitter:

Mr. S. J. HIRSCH, Vice-President van het Hooggerechtshof in Ned.-Indië.

Leden: W. A. A. VISSER en G. H. L. F. O. ILGEN, gep. Kolonels der Infanterie; W. P. WETSELAAR, gep. Luitenant-Kolonel der Infanterie; Mr. J. F. ENGELBRECHT en Mr. R. H. KLEIJN, leden van het Hooggerechtshof in Ned.-Indië.

Krijgsraad te Padang.

Vonnis van 12 Januari 1911.

President: D. MERENS, Majoor der Genie.

Leden: A. H. J. G. P. SCHEEPENS, Kapitein-kwartiermeester; C. A. J. DE BRUINE en C. A. ROGGE, Kapiteins der Infanterie; J. E. M. VAN GRONDEELE, 1ste Luitenant der Infanterie; P. C. J. SCHEFFELAAR en J. P. WISSEMA, 2de Luitenants der Infanterie.

Substituut-Auditeur-Mil.: Mr. H. J. BOSWIJK.

Beklaagde, Europeesch fuselier, wordt door den Krijgsraad veroordeeld wegens: „feitelijke insubordinatie, gepleegd onder verzachtende omstandigheden”, tot vier jaar militaire gevangenisstraf. (Het betrof een vechtpartij tusschen eenige fuseliers en eenige korporaal-stokers der Marine).

De Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Ned.-Indië concludeert tot bevestiging van het vonnis.

Het H. M. G. in Ned.-Indië veroordeelt den beklagde wegens: „het „moedwillig toebrengen van slagen, geenerlei ziekte of onbekwaamheid tot „persoonlijken arbeid en slechts onbeduidende kwetsuren ten gevolge hebbende” tot drie maanden gevangenisstraf te vervangen door militaire detentie van gelijken duur en spreekt hem vrij van feitelijke insubordinatie, omdat de aanrander tot het leger van Nederlandsch-Indië en de aangerande tot de Kon. Ned. Marine behoort, tusschen hen geen hiërarchische verhouding bestaat en de belediger dus niet ondergeschikt is aan den beledigde.

EXTRACT.

VONNIS,

gewezen door den daartoe benoemden Krijgsraad te Padang, inzake den Auditeur-Militair, Eischer r. o.

contra

J. A., oud 24 jaren, geboren te Nijmegen (Gelderland), laatst dienende als Europeesch fuselier van de 1ste compagnie van het 17de bataljon Infanterie te Padang, sedert den 3den December 1910 in preventieve hechtenis.

De Krijgsraad,

Gezien, enz.

Gehoord, enz.

Overwegende, enz.

Gelet, enz.

Recht doende in naam en vanwege de Koningin!

Verklaart den in hoofde dezes nader aangeduiden beklagde J. A. schuldig aan het misdrijf van „feitelijke insubordinatie gepleegd door een „soldaat”;

Veroordeelt hem te dier zake onder aanneming van mitigeerende omstandigheden tot militaire gevangenis voor den tijd van vier jaren;

Verwijst hem wijders hoofdelijk met zijn medebeklaagde X in de kosten en misen der Justitie, mitsgaders in die van den processe.

SENTENTIE DEFINITIEF,

in de zaak, hangende voor het Hoog Militair Gerechthof van Nederlandsch-Indië, tusschen A., oud 24 jaar, geboren te Nijmegen, laatstelijk dienende als Europeesch fuselier van de 1ste compagnie van het 17de bataljon Infanterie te Padang, appellant

en

den Advocaat-Fisikaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, r. o. geappelleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien het vonnis van eenen daartoe benoemden Krijgsraad te Padang tegen den in hoofde dezer genoemden beklagde gewezen en uitgesproken den 12den Januari 1911, waarbij hij is schuldig verklaard aan het misdrijf van „feitelijke insubordinatie gepleegd door een soldaat”, deswege veroordeeld onder aanneming van verzachtende omstandigheden tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren en verwezen in de kosten en misen der Justitie, mitsgaders in die van den processe;

Gelezen de namens den appellant op den 20sten Februari 1911 gediende schriftuur van eisch in appel, waarbij wordt geconcludeerd tot vernietiging of correctie van het vonnis;

Nog gelezen de door den geappelleerde r. o. op den 8sten Maart 1911 gediende schriftuur van antwoord in appel, waarbij wordt geconcludeerd, dat het Hof met ontzegging van den eisch in appel, het vonnis, waarvan appel, verbeterende, beklagde zal veroordeelen in de te zijnen aanzien gemaakte kosten en misen der Justitie mitsgaders in die van den processe en overigens het vonnis moge bekrachtigen met verwijzing van beklagde in de te zijnen aanzien gevallen kosten der appellatoire instantie;

Gezien de verdere stukken van den processe, zoo ter eerste instantie als in appel gediend;

Overwegende dat beklagde, thans appellant, te bekwamer tijd van het tegen hem gewezen vonnis, is gekomen in hooger beroep;

Overwegende, dat de Krijgsraad in deze naar behooren geprocedeerd, en op de gronden in zijn vonnis vermeld, terecht een schuldigverklaring en veroordeeling tegen den beklagde uitgesproken heeft, doch aan het gepleegde feit niet de juiste qualificatie heeft gegeven; dat immers het mis-

drijf van insubordinatie eerst dan aanwezig kan zijn, wanneer er een hiërarchische verhouding bestaat tusschen den beleedigde en den beleediger en de laatste ondergeschikt is aan den eerste; immers alleen om die ondergeschiktheid te waarborgen de beleediging en mishandeling van superieuren wordt gestraft op de wijze als in de artikelen 99 en 100 van het Crimineel Wetboek omschreven, zoodat, waar, zooals in casu, die verhouding niet bestaat, nu de aanrander tot het leger van Nederlandsch-Indië en de aangerande tot de Koninklijke Nederlandsche Marine behoort, de toepassing van artikel 100 van het Crimineel Wetboek is uitgesloten;

Overwegende dat het gepleegde en wel bewezen feit oplevert het misdrijf, omschreven en strafbaar gesteld bij artikel 228a van het Strafwetboek voor Europeanen, zoodat 's Krijgsraads vonnis zoowel ten aanzien der qualificatie als van de opgelegde straf, welke tengevolge van de veranderde qualificatie niet meer overeenkomstig de wet is, en van de uitspraak omtrent de kosten, waarin beklagde slechts behoort te worden verwezen voor zoover ze hem betreffen, verbetering behoeft, doch overigens als wel en terecht gewezen, kan worden bekrachtigd;

Gelet, behalve op de in het vonnis aangehaalde wetsbepalingen op artikel 228a van het Strafwetboek voor Europeanen en artikelen 50 en 58 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in naam en vanwege de Koningin!

Ontvangt het appel;

Verbeterd het vonnis, waarvan appel;

Verklaart appellant, ter zake in het vonnis vermeld, schuldig aan het moedwillig toebrengen van slagen, geenerlei ziekte of onbekwaamheid tot persoonlijken arbeid en slechts onbeduidende kwetsuren tengevolge gehad hebbende;

Veroordeelt hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, te vervangen door militaire detentie van gelijken duur;

Verwijst appellant in de te zijnen aanzien gevallen kosten in beide instanties;

Bekrachtigt het vonnis voor het overige.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK. (1)

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 27sten December 1910.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE en
J. A. A. BOSCH.

*De bewering dat zou zijn recht gedaan op de verklaring van één enkelen
getuige mist feitelijken grondslag.*

*De wet laat toe een door den beklagde erkend feit als aanwijzing te
gebruiken zonder te verbieden die erkenntenis los te maken van eenige bijvoeging
door den beklagde daaraan vastgeknoopt, ook dan niet als het geheel van
de opgave van beklagde eene ontkenntenis vormt van het hem te laste geleyde.*

H. J. v. d. B., oud 43 jaren, tapper, geboren te Bloemendaal, wonende te Amersfoort, is requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Utrecht van 21 Juli 1910, waarbij in hooger beroep met vernietiging van: in de eerste plaats een op verzet gewezen vonnis van den Kantonrechter te Amersfoort van 6 Juni 1910, bij hetwelk werd vernietigd een bij verstek gewezen vonnis van 25 Febr. 1910 van denzelfden Kantonrechter, en in de tweede plaats van dit laatste bij verstek gewezen vonnis — de requirant werd schuldig verklaard aan het zonder de vereischte vergunning sterken drank in het klein verkoopen, en met toepassing van de artt. 50 I 1°. der Drankwet en art. 23 Strafr., is veroordeeld tot eene geldboete van f 15 en vervangende hechtenis van 10 dagen, met beschikking over een stuk van overtuiging zooals in het vonnis is vermeld.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer Bosch, heeft de Adv.-Gen. Orr de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Het eenig middel van cassatie, voorgesteld bij memorie, luidt: Schending van art. 427 en art. 442 n°. 4 Strafv. en steunt hierop dat het te laste

(1) Uit het Weekblad van het Recht overgenomen. (Red.)

gelegde feit niet wettig is bewezen, vermits de veroordeeling zou zijn uitgesproken op de verklaring van slechts één getuige welke naar art. 433 van genoemd Wetboek niet als wettig bewijs kan gelden, — terwijl ook, waar in strijd met de wet beklagde's erkentenis te zijnen nadeele door de Rechtbank is gesplitst, dat gedeelte daarvan hetwelk ontdaan van de voor beklagde tot bevrijding dienende toevoeging overbleef, niet als erkentenis is aan te merken en *daarvan toch*, in strijd met art. 442 Strafv., als aanwijzing is gebruik gemaakt.

Deze verschillende artikelen in het middel genoemd, zijn blijkbaar door den steller der memorie opgeteekend uit het Wetboek van Strafv. gelijk het *vóór* 1 Sept. 1886 gold. De bedoeling zal dus wel zijn de schending te stellen van de daarmede overeenkomende artikelen van het *na genoemd tijdstip* geldend wetboek, — terwijl bovendien alsdan voor het gesteld art. 442 n°. 4 Strafv. *oud*, moet gedacht worden art. 443 n°. 4 *oud*.

Maar zelfs aldus opgevat wijst het middel geen wetsschennis aan.

Bewezen werd aangenomen dat de requirant op 15 Jan. 1910 te Amersfoort in een daarbij aangeduid perceel waarin door hem een café en tapperij wordt gehouden en waarvoor destijds geen andere vergunning was verleend dan tot verkoop van sterken drank in het klein *voor gebruik ter plaatse van verkoop*, aan I. N. (d. i. de getuige op wiens verklaring in het middel wordt gewezen) twee deciliter jenever heeft verkocht voor gebruik *elders* dan ter plaatse van verkoop.

De Rechtbank deed dit bewijs steunen op de door haar als aanwijzing aangemerkte *erkenntenis* van den beklagde ter terechtzitting gedaan en de verklaring van den getuige N., in verband met den inhoud van de daarbij aangeduide bescheiden bestaande in verklaringen van Burg. en Weth. te Amersfoort en Gedeep. Staten van Utrecht, inhoudende dat noch aan den beklagde noch aan iemand anders *vóór* of op 15 Jan. 1910 voor gemeld perceel eene vergunning was verleend voor den verkoop van sterken drank in het klein voor gebruik *elders* dan ter plaatse van verkoop.

Ten aanzien nu van de bij de samenstelling van het bewijs als bron van aanwijzing gebezigde erkentenis, doe ik opmerken dat -- ook volgens Uwe leer, — in de terminologie onzer wet onder „erkenntenis” is te verstaan elke opgave van beklagde omtrent door hem verrichte of waargenomen feiten en dat de wet nergens verbiedt de opgaven los te maken van bijvoegingen daaraan door den beklagde geknoopt, — ook *dan niet als het geheel der opgaven* van beklagde eene ontkenntenis vormt van het hem te laste gelegde. (H. R. 28 Oct. 1907, W. 8607 en de door den adv.-gen. Jhr. Mr. RETHAAN MACARÉ in zijne aan het arrest voorafgaande conclusie aangehaalde jurisprudentie) — geldende dan ook de regel van het Burgerlijk recht dat eene *bekentenis* niet mag worden gesplitst ten nadeele van dengene die haar heeft afgelegd, *niet* bij de toepassing van art. 407 sub 4 Strafv. welk als geschonden aangemerkt artikel in het middel abusievelijk is aangeduid door vermelding van artikel 442 n°. 4. (De Raad vergel. zijn arrest van 1 Dec. 1902, W. 7853 en de in mijne daaraan voorafgaande conclusie vermelde jurisprudentie).

Waar derhalve de Rechtbank de in het vonnis opgenomen verklaring van den beklagde, betreffende zoowel een hem uit eigen wetenschap bekend feit als een door hem zelf verrichte handeling als erkentenis heeft aangemerkt en daarvan heeft losgemaakt eene bijvoeging van beklagde waarbij hij ontkende de jenever voor gebruik *elders* dan ter plaatse van verkoop te hebben verkocht, handelde zij niet in strijd met genoemd art. 407 n°. 4, noch met art. 406 Strafv.

En hieruit volgt dat niet, gelijk requirant beweert, op de verklaring van een getuige *alleen* het bewijs is aangenomen, — want daarnaast is o. a. daarvoor gebezigd een rechtsgeldige erkenenis, zoodat hier de afzonderlijke getuigenis van een enkelen getuige *niet*, in strijd met art. 397 al. 1 Strafv. (door requirant aangeduid met art. 433) als wettig bewijs heeft gegolden, doch slechts als bewijsmiddel is aangewend.

Mijne conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie:

Schending van art. 427 en art. 442 n°. 4 Strafv.;

Overtegende, dat bij het bestreden vonnis overeenkomstig de aanklacht ten laste van den requirant, met diens schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen is verklaard: dat hij op 15 Jan. 1910 des namiddags omstreeks 8¼ uur in perceel 37 aan den Leusderweg te Amersfoort, waarin door hem een café en tapperij wordt gehouden, en waarvoor destijds geene andere vergunning was verleend dan eene voor den verkoop van sterken drank in het klein voor gebruik ter plaatse van verkoop, aan een persoon zich noemende J. N., in een fleschje ongeveer 2 deciliter jenever voor 22 centen voor gebruik elders dan ter plaatse van verkoop heeft verkocht;

dat verder bij het bestreden vonnis die feiten zijn gequalificeerd en aan den requirant straf is opgelegd als aan het hoofd van dit arrest is vermeld;

O dat blijkens de toelichting bij het middel is bedoeld als gronden tot cassatie tegen het vonnis aan te voeren:

a. dat het bewijs der aanklacht is aangenomen op de verklaringen van slechts één getuige, en

b. dat als bewijsmiddel is gebezigd de door den requirant ter terechtzitting afgelegde erkenenis „dat hij den in de aanklacht bedoelden sterken drank had verkocht” ontgaan van de daarvan door den requirant „onafscheidelijk verbonden” bijvoeging „dat die verkoop had plaats gehad onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat de drank op de plaats van verkoop moest worden gebruikt”, waardoor de rechter die erkenenis in strijd met de wet ten nadeele van den requirant zou hebben gesplitst;

O dat hieruit blijkt, dat in het middel met de aangehaalde maar niet bestaande artt. 427 en 442 n°. 4 Strafv. zijn bedoeld de artt. 391, 397 en 407 sub 4°. van dat Wetboek;

O alsnu ten aanzien van het eerste onderdeel van het middel:

dat in het bestreden vonnis de aanklacht wordt bewezen verklaard door de als aanwijzing gebezigde erkenenis van den requirant, de verklaring van één getuige en ter terechtzitting voorgelezen bescheiden, van al welke bewijsmiddelen de inhoud in het vonnis is opgenomen, zoodat de bewering, dat het bewijs der aanklacht zou zijn aangenomen op grond der „afzonderlijke en op zich zelf staande verklaring van één enkelen getuige” feitelijken grondslag mist en dus dit onderdeel van het middel niet tot cassatie kan leiden;

O ten aanzien van het tweede onderdeel van het middel:

dat de wet toelaat een door den beklagde erkend feit als aanwijzing te gebruiken zonder ergens te verbieden die erkenenis los te maken van eenige bijvoeging door den beklagde daaraan vastgeknoopt, ook dan niet als het geheel van de opgave van den beklagde eene ontkenenis vormt van het hem ten laste gelegde, en dus dit onderdeel van het middel is ongegrond.

Verwerpt het beroep.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 23sten Januari 1911.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsbeeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE en
A. FENTENER VAN VLISINGEN.

Art. 426bis Sub. is slechts toepasselijk, indien een hinderlijk volgen na en ondanks den uitdrukkelijk verklaarden wil van den gevolgte, dat daarmede worde opgehouden, wordt voortgezet.

De Off. van Just. bij de Arrond.-Rechtbank te Arnhem, is requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank, van 25 Oct. 1910, waarbij in hooger beroep, met vernietiging van een vonnis door den Kantonrechter te Arnhem op 6 Juli 1910 bij verstek ten laste van de gerequireerden gewezen, zoomede van een vonnis door dienzelfden Kantonrechter op 10 Aug. 1910 na verzet gewezen en houdende bekrachtiging van de bij verstek gedane uitspraak, de gerequireerden 1°. J. G. V., 34 jaar, 2°. T. J. S., 29 jaar; 3°. J. V., 31 jaar, allen metselaar, geboren te Rheden en wonende te Velp, zijn ontslagen van alle rechtsvervolging ter zake van het hun bij dagvaarding ten laste gelegde.

Nadat was gehoord het verslag van den Raadsheer FENTENER VAN VLISINGEN, heeft de adv.-gen. ORT de volgende conclusie genomen :

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Bij het bestreden in hooger beroep gewezen vonnis werden de drie gerequireerden schuldig verklaard aan het hun te laste gelegde feit dat zij op den daarbij aangeduiden tijd te Arnhem op den openbaren weg, den Velperweg, W. B. en G. R., welke zich, ieder gezeten op een rijwiel van Arnhem naar Velp begaven, te zamen eveneens op rijwielen gezeten op korten afstand hebben gevolgd en nadat hun, beklaagden, ter hoogte van het Sanatorium door B. voornoemd, mede namens R., uitdrukkelijk was verklaard dat zij niet meer gevolgd wilden worden, wederrechtelijk te zamen hen op hinderlijke wijze zijn blijven volgen, door tot in het dorp Velp naast en onmiddelijk achter hen te blijven rijden, onder het uiten van scheldwoorden en voor de gevolgden krenkende gezegden, — doch te dier zake ontslagen van alle rechtsvervolging.

De Rechtbank achtte namelijk het feit niet strafbaar omdat daarin *niet* is opgenomen dat *het op hinderlijke wijze volgen* reeds geschiedde toen het verbod werd gegeven, terwijl alleen dan van een strafbaar hinderlijk blijven volgen d. w. z. van een *voortgaan* met op hinderlijke wijze te volgen nadat de gevolgte uitdrukkelijk zijn wil tot ophouden heeft te kennen gegeven, sprake kan zijn wanneer ook *reeds vóór* die wilsverklaring het volgen op hinderlijke wijze geschiedde.

Het tegen deze uitspraak voorgesteld middel van cassatie: „Schending door niet-toepassing van art. 426bis Strafr.“, houd ik voor ongegrond.

Ik stel op den voorgrond dat de Rechtbank, door in den voorschreven zin als beteekenis der dagvaarding aan te nemen dat daarin *niet* is te laste gelegd dat de beklaagde de genoemde personen *reeds op hinderlijke wijze volgde* toen het verbod geschiedde, daaraan eene uitlegging heeft gegeven die in cassatie moet worden aanvaard, zoodat daarop moet afstuiten de opmerking van den heer requirant dat in de waarschuwing (d. i. het genoemd verbod) al feitelijk zou liggen opgesloten dat het daaraan voorafgaand volgen reeds op hinderlijke wijze was geschied.

En dan komt het mij voor voor dat het artikel geene andere opvatting toelaat dan die der Rechtbank, vermits in de woorden „tegen diens uitdrukkelijk verklaarden wil op hinderlijke wijze blijft volgen”, is gelegen de eisch dat de wil is te kennen gegeven om ontslagen te worden *van het hinderlijk* volgen en dit hinderlijk volgen toch is blijven voortduren, — m. a. w. het artikel onderstelt *hinderlijk volgen* reeds vóór de wilsverklaring: Men zie ook Noyon III, bl. 372.

Mijne conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie:

Schending door niet-toepassing van art. 426*bis* Strafr.;

Overwegende, dat aan de gerequireerden bij inleidende dagvaarding ten laste is gelegd: dat zij in den namiddag van 20 Mei 1910 te ongeveer 6¾ uur te Arnhem op den openbaren weg den Velperweg W. B. en G. P., welke zich ieder gezeten op een rijwiel van Arnhem naar Velp begaven te zamen, eveneens op rijwielen gezeten op korten afstand hebben gevolgd en nadat hun, beklaagden, ter hoogte van het sanatorium door B. mede namens P. uitdrukkelijk was verklaard, dat zij niet meer gevolgd wilden worden, wederrechtelijk te zamen hen op hinderlijke wijze zijn blijven volgen door tot in het dorp Velp naast en onmiddelijk achter hen te blijven rijden onder het uiten van scheldwoorden en voor de gevolgden krenkende gezegden;

dat dit feit met de schuld der gerequireerden daaraan bij het bestreden vonnis wettig en overtuigend bewezen is verklaard doch de gerequireerden te dier zake zijn ontslagen van alle rechtsvervolging voor welke laatste beslissing als grond wordt aangegeven dat „slechts dan van een strafbaar hinderlijk volgen, d. w. z. van een *voortgaan* met op hinderlijke wijze te volgen, nadat de gevolgde uitdrukkelijk zijn wil tot ophouden heeft te kennen gegeven sprake kan zijn, wanneer ook *reeds voor* die wilsverklaring het volgen op hinderlijke wijze geschiedde”, hetgeen hier niet zou zijn gesteld;

dat het middel zich tegen die beslissing richt en tot toelichting daarvan wordt aangevoerd, dat hetgeen in den aanvang der aanklacht is gesteld, n. l. dat de gerequireerden, B. en H., welke zich, ieder gezeten op een rijwiel van Arnhem naar Velp begaven, op korten afstand hebben gevolgd, geheel kon worden gemist en dit slechts een „aanloop” vormt tot de eigenlijke telastelegging, waarin is gesteld, dat de gerequireerden zijn blijven volgen op hinderlijke wijze na waarschuwing om het niet te doen;

dat daarmede aan den eisch der wet is voldaan, vermits in die waarschuwing feitelijk ligt opgesloten, dat het volgen den gevolgden hinderlijk was;

O. hieromtrent:

dat de Rechtbank in het bestreden vonnis omtrent de dagvaarding deze feitelijke en dus in cassatie onaantastbare beslissing heeft gegeven:

dat „niet is ten laste gelegd dat beklaagden die getuigen” (B. en P.) „reeds op hinderlijke wijze volgden, toen het verbod geschiedde”;

dat de Rechtbank bij die opvatting der dagvaarding te recht heeft aangenomen, dat het ten laste gelegde niet door art. 426bis Strafr. wordt getroffen, vermits dit artikel slechts toepasselijk is, indien een *hinderlijk volgen*, na en ondanks den uitdrukkelijk verklaarden wil van den gevoligde, dat daarmede worde opgehouden, wordt voortgezet;

dat dus het middel is ongegrond;

Verwerpt het beroep.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 30sten Januari 1911.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, J. A. A. BOSCH, A. FENTENER VAN VLISSINGEN en A. M. PLEYTE.

Uit de door de wettige bewijsmiddelen bewezen feiten kan de rechter afleiden dat door den beklaagde is gehandeld, zooals bij dagvaarding was te laste gelegd.

Onder „listige kunstgrepen” moeten worden verstaan bedriegelijke handelingen, geschikt om leugenachtige voorgevens en valsche voorstellingen ingang te doen vinden en kracht bij te zetten.

Het ten laste van beklaagde bewezene is terecht als een listige kunstgreep aangemerkt.

R. S., oud 27 jaar, veehouder, geboren te Woltersum, gemeente Ten Boer, wonende te Onderdendam, gemeente Bedum, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te Leeuwarden van 6 Oct. 1910, waarbij in hooger beroep — met bevestiging van het vonnis door de Arrond.-Rechtbank te Groningen den 30 Juni 1910 voor zoover de requirant daarbij was vrijgesproken van het hem primair bij akte van dagvaarding ten laste gelegde en wat aangaat de beslissing omtrent het stuk van overtuiging — doch overigens met vernietiging van dat vonnis de requirant is schuldig verklaard aan het misdrijf van „oplichting” en met toepassing van art. 326 Strafr. veroordeeld tot gevangenisstraf van één jaar.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer PLEYTE, en het beroep namens den requirant was toegelicht door Mr. A. HIJMANS, advocaat te 's-Gravenhage, heeft de adv.-gen. VAN HANGEST baron d'YVOY de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Deze voorziening in cassatie is gericht tegen een arrest van het Gerechtshof te Leeuwarden, waarbij de requirant, met vernietiging van een vonnis der Rechtbank te Groningen werd veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf ter zake van oplichting. Het bij dagvaarding ten laste gelegde en bewezen ver-

klaarde feit, dat als zoodanig werd gequalificeerd, bestond hierin „dat requirant op nader omschreven tijd te Groningen, met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, door listiglijk eene schriftelijke verklaring, ondertekend K. J. L., inhoudende dat een hem toebehoorend nader aangeduid paard was gestorven ten gevolge van hoogst acute ingewandsziekte, met name krampoliek, als bewijs van den doodsoorzaak van dat in de eerste Groninger paardenverzekeringmaatschappij verzekerd paard, aan den Directeur dier maatschappij J. A. S. in te leveren, dezen Directeur heeft bewogen hem een bedrag van f 216 op de verzekerde som uit te betalen; zulks ofschoon hem, beklagde, bekend was dat het paard niet aan den in die verklaring vermelden doodsoorzaak doch aan door hem beklagde veroorzaakte verworping en verstikking was gestorven”.

Bij pleidooi zijn twee middelen van cassatie voorgesteld:

het eerste luidt: „Schending en verkeerde toepassing van art. 326 Strafr. omdat het bij dagvaarding ten laste gelegde en door het Hof als bewezen aangenomene geen oplichting in den zin der wet oplevert, daar hetgeen het Hof als listige kunstgreep beschouwt, zulks volgens den geest en letter der wet niet is”. Dit middel komt mij niet aannemelijk voor; blijkens de geschiedenis van art. 326 Strafr. is, evenals dit reeds in art. 405 C. P. het geval was, onder kunstgreep te verstaan eene handeling bestemd en geschikt om iemand te verschalken; eene handeling waardoor men aan leugen zoodanigen schijn van waarheid geeft dat iemand met gewone omzichtigheid begaafd, daarvan het slachtoffer kan worden. Onder listig is niet te verstaan iets bijzonder behendigs of slim maar slechts bedriegelijk; immers waarom in het artikel bedriegelijk door listig is vervangen blijkt niet, zoodat daaraan geen speciale betekenis behoeft te worden toegekend. In het onderhavige geval is nu als vaststaande aangenomen dat requirant ter verkrijging van de uitbetaling van de verzekeringssom van het door hem verzekerde paard aan den Directeur der verzekeringmaatschappij heeft ingeleverd een bewijs van een veearts omtrent den doodsoorzaak van dat paard, terwijl hij wist dat die opgegeven doodsoorzaak (krampkoliek) onwaar was, en dat de hem bekende werkelijke doodsoorzaak ten gevolge van eigen toedoen hem geen recht op eenige uitkeering gaf. Daaruit volgt dat die inlevering had een bedriegelijk doel en dat zij onder de bestaande omstandigheden tegenover een met gewone omzichtigheid te werk gaand persoon, geschikt was om dat doel te bereiken, zooals ook is geschied. Nu is wel bij de toelichting van het pleidooi aangevoerd dat de handeling alléén, afgezien van den inhoud van het stuk, niet voldoende is om een listige kunstgreep op te leveren; maar de overgifte van het stuk behoort ook niet te worden afgescheiden van den inhoud, zijnde toch juist in de overgifte van het stuk de bedoeling tot uitdrukking gebracht om hem die het stuk ontvangt tengevolge van de daarin vervatte leugenachtige opgaven te bewegen tot afgifte van het verlangde. De overgifte is het kenbaar maken van den inhoud van het stuk; door die handeling in haar geheel wordt de schijn van waarheid gegeven aan hetgeen in werkelijkheid niet bestaat.

Er is ook aangevoerd dat het verzwijgen van de waarheid alleen nooit kan zijn een listige kunstgreep; dienaangaande merk ik op dat in casu niet alleen negatief de waarheid wordt verzwegen, maar dat ook positief (daarvoor) iets anders in de plaats van de waarheid wordt gesteld.

Het tweede middel luidt: „schending of verkeerde toepassing van artt. 221 j^o. 211 Strafv. omdat het ten laste gelegde is bewezen verklaard op grond van in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit de erkenning van den beklagde en uit de verklaringen

van vijf getuigen in verband met het door het Hof overgenomen oordeel van deskundigen; terwijl noch die erkenenis, noch die verklaringen, noch het deskundig oordeel iets bevatten omtrent de bij dagvaarding ten laste gelezde omstandigheid dat beklagde door listiglijk een schriftelijke verklaring in te leveren den Directeur heeft bewogen tot de betreffende uitbetaling”.

Omtrent dit middel wensch ik slechts dit op te merken dat, wanneer het woord listig is op te vatten in den zin van bedriegelijk, zonder daaraan een speciaal karakter van behendig of slim toe te kennen, wat m. i. niet wordt vereischt, uit de door het Hof opgesomde bewijsmiddelen de door requirant gewraakte omstandigheid kan worden afgeleid. Ik acht daarom ook dit middel ongegrond.

Subsidiair is nog aangevoerd dat ten bezware van requirant zoude zijn acht geslagen op de *niet* voorgelezen verklaring van den veearts L., in strijd met de bepaling van art. 177 Strafv.

Dit moet echter op een misverstand berusten aangezien uit het proces-verbaal van het verhandelde ter openbare terechtzitting der Rechtbank te Groningen blijkt dat de voorlezing van het bewuste stuk heeft plaats gehad.

Mijne conclusie strekt op grond van het bovenstaande tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz. ;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

I. Schending en verkeerde toepassing van art. 326 Strafr., omdat het bij dagvaarding ten laste gelezde en door het Hof als bewezen aangenomene geene oplichting in den zin der wet oplevert, daar hetgeen het Hof als listige kunstgreep beschouwt, zulks volgens den geest en den letter der wet niet is;

II. Schending of verkeerde toepassing van art. 221 j^o. 211 Strafv., omdat het ten laste gelezde is bewezen verklaard op grond van in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit de erkenenis van den beklagde en uit de verklaringen van 5 getuigen, in verband met het door de Rechtbank overgenomen oordeel van deskundigen, terwijl noch die erkenenis, noch die verklaringen, noch het deskundig oordeel iets bevatten omtrent de bij de dagvaarding ten laste gelezde omstandigheid, dat beklagde, door *listiglijk een schriftelijke verklaring in te leveren, den Directeur heeft bewogen tot de betreffende uitbetaling*;

III. Subsidiair: Schending van art. 177, 239, Strafv., doordat ten bezware van beklagde door het Hof is acht geslagen op de schriftelijke verklaring van den veearts Laméris, terwijl niet blijkt dat dit stuk ter terechtzitting is voorgelezen;

Overwegende, dat bij het bestreden arrest van het den requirant bij inleidende dagvaarding ten laste gelezde, met zijne schuld daaraan is bewezen verklaard: dat hij in het 1ste kwartaal van 1910 te Groningen met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen door listiglijk eene schriftelijke verklaring, onderteekend K. J. L., luidende: „Onderdendam 23 Dec. 1909. Ondergeteekende K. J. L., veearts, wonende te Warffum verklaart door dezen nauwkeurig te hebben onderzocht de romp met bijbehorende boist- en buikorganen van een afgeslacht vijfjarig ruipaard geteekend met kleine kol en achter lage sokjes toebehoord hebbende aan den heer R. G. S., landbouwer te Onderdendam en dat hem bij dat onderzoek is gebleken, dat bedoeld paard bezweken moet zijn door een hoogst acute ingewandsziekte

met name krampkoliek, waarbij als complicatie een scheur in het middenrif is ontstaan. De ondergeteekende voornoemd K. J. L.", als bewijs van de(n) doodsoorzaak van zijn in de te Groningen gevestigde: Eerste Groninger Paardenverzekeringmaatschappij verzekerd paard aan den directeur dier Maatschappij J. A. S. in te leveren, dezen directeur heeft bewogen hem een bedrag van f 216 op de verzekerde som uit te betalen, zulks ofschoon hem requirant bekend was dat het paard niet aan de(n) in die verklaring vermelde(n) doodsoorzaak, doch aan door hem requirant veroorzaakte verworping en verstikking was gestorven, — en de requirant deswege is schuldig verklaard en veroordeeld als in het hoofd van dit arrest is vermeld;

O. wat de tegen deze beslissing aangevoerde cassatiemiddelen betreft, dat het 2de en het in de 3de plaats subsidiair voorgestelde als beide den vorm betreffende het eerst moet worden onderzocht;

O. met betrekking tot het 2de middel, dat blijkens het bestreden arrest de requirant heeft erkend dat hij eene verklaring van een veearts omtrent de doodsoorzaak van zijn paard aan de verzekeringmaatschappij moetende overleggen, de door den veearts L. afgegeven verklaring aan den directeur heeft ingeleverd om van die doodsoorzaak te doen blijken; — dus opdat deze uit die verklaring de doodsoorzaak zou leeren kennen — dat die directeur als getuige heeft verklaard dat hij door den inhoud dezer verklaring, vertrouwende op hare juistheid is bewogen tot uitbetaling, zijnde voorts op grond van wettige bewijsmiddelen waarvan de inhoud in het arrest is opgenomen, bewezen verklaard dat die inlevering door requirant is gedaan terwijl hij wist dat de inhoud der verklaring ten aanzien der doodsoorzaak geheel onwaar was;

dat uit deze door wettige bewijsmiddelen bewezen feiten het Hof aanwijzingen kon putten dat de inlevering geschiedde opdat de directeur van den inhoud der verklaring kennis zoude nemen en dat zij listiglijk, dat is in den zin van art. 326 Strafr. bedriegelijk geschiedde, om tegen beter weten in den directeur omtrent de doodsoorzaak van het paard te misleiden, ten gevolge waarvan deze tot uitbetaling is overgegaan; dat dus dit middel niet tot cassatie kan leiden;

O. ten aanzien van het 3de subsidiair voorgestelde middel:

dat dit zijn feitelijken grondslag mist daar blijkens het proces-verbaal van de behandeling dezer strafzaak in eersten aanleg door de Rechtbank te Groningen op 20 Juni 1910 gehouden, de bedoelde verklaring van den veearts L. ter openbare terechtzitting door den griffier is voorgelezen, zoodat dit middel ongegrond is;

O. met betrekking tot het in de eerste plaats voorgestelde middel:

dat bij de toelichting daarvan bij pleidooi is aangevoerd dat waar de eenige handeling van den requirant bestond in het inleveren der echte geneeskundige verklaring afgegeven door den veearts L., daarin niets listigs noch bedriegelijks stak en door die handeling aan geen enkel leugenachtig voorgeven van requirant kracht werd bijgezet, zijnde zoodanig voorgeven dan ook niet in de dagvaarding vermeld;

O. dat uit de geschiedenis van art. 326 Strafr. blijkt dat de wetgever met „*listige kunstgrepen*” in dit artikel gebezigd, niets anders heeft willen uitdrukken dan het onder de werking van art. 405 C. P. vaststaand begrip der daarin genoemde „*manoeuvres frauduleuses*” t. w.: bedriegelijke handelingen geschikt om leugenachtige voorgevens valsche voorstellingen ingang te doen vinden en kracht bij te zetten;

O. dat de requirant door zich bij den directeur der maatschappij bij welke zijn paard verzekerd was, aan te melden om uitbetaling der ver-

zekerde som, het aan dezen deed voorkomen, alsof het paard zijn natuurlijke dood was gestorven, immers door eene zoodanige oorzaak dat de verzekering kon worden uitbetaald en deze voorstelling, die zooals hij wist onwaar was, aannemelijk maakte door aan dien directeur, ten bewijze van de doodoorzaak van het paard, de desbetreffende verklaring van den veearts in te leveren, waaruit deze zou vernemen dat het paard naar het oordeel van dien veearts, gegrond op zijn in de verklaring omschreven onderzoek, was gestorven aan de acute ziekte in de verklaring genoemd;

O. dat het Hof hierin terecht eene listige kunstgreep heeft gezien, waar het overleggen van eene door een veearts opgemaakte en onderteekende geneeskundige verklaring — waarvan de inhoud zooals requirant wist geheel in strijd met de waarheid was, kon strekken, om de onware voorstelling dat het paard door zoodanige oorzaak gestorven was, dat de verzekering kon worden uitbetaald, ingang te doen vinden en geschikt kon zijn om den directeur der verzekeringmaatschappij die de juistheid der verklaring vertrouwde, zelfs al gebruikte hij groote omzichtigheid, te verschalken;

dat het Hof art. 326 Strafr. dus met juistheid heeft toegepast en het voorgestelde middel derhalve niet kan opgaan;

Verwerpt het beroep.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 30sten Januari 1911.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE en J. A. A. BOSCH.

Een brievenbesteller bij de postereien is een ambtenaar die bij het bezorgen van postpakketten is in de uitoefening zijner bediening.

J. S., oud 31 jaren, van beroep brieven- en telegrambesteller, geboren te Harderwijk, wonende te Nijkerk, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te Arnhem, van 22 September 1910, waarbij, in hooger beroep, bevestigd is het vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Zwolle van 27 Juli 1910, bij welk vonnis de requirant is schuldig verklaard aan „knevelarij” en met toepassing van art. 366 Strafr., veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van 4 maanden.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer HANLO, en het beroep namens den requirant was toegelicht door Mr. W. FRANCKEN, advocaat te 's Gravenhage, heeft de adv.-gen. VAN HANGEST baron d'YVOY de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Requirant heeft zich in cassatie voorzien tegen een arrest van het Gerechtshof te Arnhem van 22 Sept. jl. waarbij hij met bevestiging van een

vonnis der Rechtbank te Zwolle werd veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf ter zake van „knevelarij”. Het aan requirant bij inleidende dagvaarding ten laste gelegde en in het bevestigde vonnis als bewezen aangenomen feit bestond hierin „dat hij op 7 Juni 1910 te Nijkerk als brievenbesteller in de uitoefening van zijn beroep als zoodanig, bij het bezorgen van een postpakket ten huize van mevr. de weduwe G. v. d. F., als verschuldigd (aan hemzelve of althans) aan de kas der Nederlandsche posterijen voor kosten op dit postpakket gevallen, van de dienstbode F. v. A. heeft gevorderd en van haar in ontvangst heeft genomen een bedrag van 40 cent, terwijl hij wist dat die 40 cent niet waren verschuldigd”. Bij pleidooi is als eenig middel van cassatie voorgesteld „schending van art. 366 Strafr., door op het ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit dit artikel toe te passen”. Blijkens de toelichting steunt dat middel hierop dat de feiten zooals zij zijn ten laste gelegd en als bewezen zijn aangenomen de toepasselijkheid van art. 366 niet wettigen omdat uit de omschrijving niet blijkt dat requirant is ambtenaar en evenmin dat hij het feit pleegde in de uitoefening zijner bediening. Het middel komt mij met de gronden waarop het berust onjuist voor.

Blijkens art. 2 sub littera *r* van het K. B. van 6 Juni 1900 (*Staatsblad* n°. 101) tot regeling van den dienst van het personeel der posterijen enz. behoort tot het *ambtenaarspersoneel* voor den Post- en Telegraafdienst de *brievenbesteller*. Deze wordt door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid benoemd en ontslagen, zijn salaris en werkkring is in art. 9 van voormeld K. B. geregeld. Het zijn van brievenbesteller is dus een openbare betrekking door het uitvoerend gezag opgedragen, waarin hij die ze bekleedt, tot den Staat of althans tot het publiekrechtelijk onderdeel, de posterijen, in eene verhouding van ondergeschikte staat; terwijl zijn functiën, de voorwaarden van aanstelling en ontslag en bezoldiging publiekrechtelijk zijn geregeld. Hij valt dus, ook afgezien van zijne opsomming onder het ambtenaarspersoneel in meergenoemd K. B., geheel onder het begrip ambtenaar. Waar nu in het K. B. met brievenbesteller officieel wordt aangeduid een bepaald soort ambtenaar der posterijen, is door de vermelding van „brievenbesteller” in de dagvaarding ook implicite aangeduid dat dit is een ambtenaar. Tot den werkkring van den brievenbesteller behoort blijkens art. 9 van voormeld K. B. in de eerste plaats het bezorgen van brieven *en pakketten*; hierdoor wordt, dunkt mij, duidelijk aangetoond, mede in verband met art. 1 der Wet van 21 Juni 1881, *Staatsblad* n°. 70, luidende „de dienst der posterijen wordt dienstbaar gemaakt aan het overbrengen van pakketten”, dat een brievenbesteller een postpakket bezorgende, handelt in de uitoefening zijner bediening.

Mijne conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi, luidende:

Schending van art. 366 Strafr., door op het telastgelegde en bewezen verklaarde feit dit art. toe te passen.

Overwegende, dat aan den requirant bij de inleidende dagvaarding is ten laste gelegd: dat hij op 7 Juni 1910 te Nijkerk als brievenbesteller, in de uitoefening van zijn beroep als zoodanig, bij het bezorgen van een postpakket ten huize van mevr. de weduwe G. v. d. F. als verschuldigd aan hem zelven of althans aan de Kas van de Nederlandsche Posterijen voor kosten op dit pakket gevallen, van de dienstbode F. v. A. heeft gevorderd

en van haar in ontvangst genomen heeft een bedrag van 40 cent, terwijl hij wist dat die 40 cent niet waren verschuldigd;

dat bij het in hooger beroep bevestigde vonnis der Rechtbank dit feit, met requirants schuld daaraan wettig en overtuigend is bewezen verklaard, met dien verstande, dat het bedrag van 40 cent door beklaagde werd gevorderd en ontvangen als verschuldigd aan de kas der Nederlandsche Posterijen;

dat dit feit is gequalificeerd en de requirant te dier zake is veroordeeld, zooals in het hoofd van dit arrest is vermeld;

O. wat het eenig cassatiemiddel betreft, dat tot ondersteuning daarvan bij pleidooi is aangevoerd, dat op het telastgelegde en bewezen verklaarde feit art. 366 Strafr. niet toepasselijk is, omdat niet is ten laste gelegd dat de requirant was ambtenaar in Rijksdienst en dat hij het feit pleegde in de uitoefening van zijne bediening als zoodanig;

O. hieromtrent:

dat blijkens het in hooger beroep bevestigde vonnis de beklaagde ter terechtzitting der Rechtbank heeft opgegeven „dat hij den 7den Juni l.l. als brievenbesteller in 's Rijks dienst, daartoe benoemd door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en te Nijkerk werkzaam gesteld door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie, aldaar des morgens omstreeks acht uur ten huize van mevr. de weduwe G. v. d. F. een aan deze geadresseerd postpakket met adreskaart heeft overhandigd aan de getuige v. A.”;

dat de Rechtbank, blijkens de voorlaatste overweging van het voornoemd vonnis, door voormelde opgave van den beklaagde, de verklaringen van twee getuigen en de aanwijzingen uit een en ander voortvloeiende, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen den beklaagde bij dagvaarding is ten laste gelegd, alsmede zijn schuld daaraan —, met dien verstande dat het bedrag van 40 cent door beklaagde werd gevorderd en ontvangen als verschuldigd aan de kas der Nederlandsche Posterijen;

dat uit het bovenstaande volgt dat de Rechtbank de dagvaarding kennelijk in dien zin heeft opgevat, dat daarin het woord „brievenbesteller” beteekent „brievenbesteller bij de posterijen” en in aansluiting daaraan, de woorden „in de uitoefening van zijn beroep” de beteekenis hebben van „in de uitoefening van zijne bediening als brievenbesteller bij de posterijen”;

O. dat het K. B. van 6 Juni 1900 n°. 101 (Bijvoegsel *Staatsblad* 1900 n°. 209) tot regeling van den dienst van het personeel der posterijen en der telegrafie, bepaalt in art. 2:

„Het ambtenaarspersoneel voor den post- en telegraafdienst, behalve dat van het Hoofdbestuur, bestaat uit: a. enz., i. brievenbestellers”.

„De ambtenaren onder a tot en met i vermeld, worden door Ons en de overigen door onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid benoemd en ontslagen”, en in art. 9 „De bestellers zijn in de eerste plaats met bezorging of overbrenging van brieven, pakketten en telegrammen, alsmede met het lichten der brievenbussen belast”;

O. dat art. 1 der Wet van 21 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 70) gewijzigd bij de Wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* n°. 87) bepaalt: „De dienst der posterijen wordt dienstbaar gemaakt aan het overbrengen van pakketten, het gewicht van 5 Kilogram niet te boven gaande”;

O. dat uit bovengenoemde bepalingen volgt dat een brievenbesteller der posterijen is een ambtenaar, daar hij door het openbaar gezag is aangesteld tot eene openbare betrekking om te verrichten een deel van de taak van

den Staat of zijne organen, dat is in het onderhavige geval, het bezorgen van postpakketten ;

dat derhalve de Rechtbank op het ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit terecht art. 366 Strafr. heeft toegepast en het Hof op dezelfde gronden haar vonnis heeft kunnen bevestigen zonder voormeld art. 366 te schenden en hieruit de ongegrondheid van het eenig middel van cassatie volgt ;

Verwerpt het beroep in cassatie.

Gerechtshof te Leeuwarden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 26sten Januari 1911.

Voorzitter: Mr. H. BINNERTS.

Raden: Mrs. W. KOLFF en F. J. CAMPHUIS.

O. M.: Mr. A. MACLAINE PONT.

Waar het opzet tot een gepleegde daad vaststaat, ligt daarin opgesloten het opzet tot het van die daad onafscheidelijk gevolg, ware zij geheel tot uitvoering gekomen.

J. J. J. koperslager te Leek, thans gedetineerd, appellant en geappelleerde van een vonnis op den 15 Dec. 1910 door de Arr.-Rechtb. te Groningen gewezen, verschijnende in persoon, raadsman Mr. J. E. HESSE, advocaat te Groningen.

Het Hof ;

Gezien de akten van hooger beroep van den 28 en den 29 Dec. 1910, en het exploit van den 29 Dec. 1910, waarbij van wege den O. v. J. aan den beklagde aanzegging is gedaan van het zijnerzijds ingesteld hooger beroep ;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen ;

Gehoord het verslag van den raadsheer Mr. CAMPHUIS ;

Gehoord den Proc.-Gen. in zijne vordering: „dat het gerechtshof te Leeuwarden het vonnis, waarvan appèl, vernietige en opnieuw recht doende, den beklagde schuldig verklare aan poging tot zware mishandeling en veroordeele tot twee jaren gevangenisstraf, met bepaling dat de preventieve hechtenis geheel in mindering zal worden gebracht, en vrijspreke van het niet bewezen gedeelte der aanklacht, met last tot vernietiging van de in beslag genomen sabel, waarmede het strafbare feit is gepleegd, en met bevel tot teruggave van de in deze als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen overeenkomstig art. 219 al. 1 Strafv.”;

Gehoord den beklagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door en namens hem aangevoerd ;

Overwegende dat de beklagde is gedagvaard om op den 8sten Dec. 1910 voor de Arrond.-Rechtbank te Groningen te verschijnen en op dien dag is terechtgesteld, ter zake: „dat hij op 15 Oct. 1910 te Leek heeft gepoogd opzettelijk W. B. van het leven te berooven, althans hem opzettelijk zwaar

lichamelijk letsel toe te brengen door met dat betreffende opzet dezen gewelddadig met een sabel een hevigen slag in het aangezicht en een hevigen slag op het hoofd toe te brengen, zijnde de uitvoering van dat betreffende misdrijf niet voltooid alleen tengevolge der van zijn, beklaagdes, wil onafhankelijke omstandigheden, dat de kracht van den laatsten slag werd gebroken, doordien gemelde B. het hoofd bedekt had met een pet, waarvan de klep en de stormband door den sabelhouw werden doorgesneden, en de beide slagen slechts niet levensgevaarlijke wonden, die overigens geen blijvend of ander letsel veroorzaakten, toebrachten;

„althans dat hij op tijd en plaats voormeld opzettelijk, toen de rijksveldwachter W. B. om hem, wyl hij, verkeerende in staat van dronkenschap op den openbaren weg, de orde verstoorde door met een sabel rondzwaaiende de omstanders er mee te bedreigen, aan te houden dicht achter hem aanging ten einde hem van achteren onvoorziens beet te pakken en te ontwapenen, alstoen die aanhouding heeft belet en gemelde poging er toe verijdeld, door met dat opzet zich tegen dien ambtenaar te keeren, hem te ontspringen, een slag met den sabel te geven, hem te ontloopen en ten slotte hem met den sabel een tweeden slag toe te brengen”;

O. dat de Rechtbank bij haar voormeld vonnis wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard de aan den beklagde bij dagvaarding als poging tot misdrijf te laste gelegde feiten, alsmede zijne schuld daaraan, met uitzondering van het opzet om W. B. van het leven te berooven en met dien verstande dat de Rechtbank aanneemt dat de toegebrachte slagen wel letsel, hoewel niet van blijvenden aard, hebben veroorzaakt, het bewezene heeft gequalificeerd als het voortgezet misdrijf van strafbare poging tot zware mishandeling en den beklagde, na hem hieraan te hebben schuldig verklaard, met toepassing van art. 302 j^o. art. 45, artt. 10, 27 en 56 Strafr., heeft veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde vóór de ten uitvoerlegging van de uitspraak voorloopig in verzekere bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht — voorts met vrijspraak van het den beklagde bij dagvaarding te laste gelegde opzet om te dooden en met last, dat, na verloop van 8 dagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, de als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen zullen worden teruggegeven aan den beklagde, met uitzondering van de sabel, welke gediend heeft tot het plegen van het misdrijf en waarvan de vernietiging is bevolen;

O. dat de beklagde en de Officier van Justitie voornoemd, onderscheidenlijk bij genoemde akten — alzoo tijdig van dit vonnis zijn gekomen in hooger beroep, eerstgenoemde voorzooverre hij daarbij is veroordeeld;

Ten aanzien van dat hooger beroep:

O. dat, blijkens haar vonnis, de Rechtbank het bewijs voor het door haar in dezen als bewezen aangenomene heeft geput uit den in het vonnis opgenomen inhoud van een ambtseedig proces-verbaal van den rijksveldwachter B., de verklaringen der gehoorde getuigen, de uit een en ander en uit de opgaven van den beklagde en uit de *verklaring van den gehoorde deskundige*, welke laatste de Rechtbank met de gronden, waarop zij rust, tot de hare maakt, *voortloeiende aanwijzingen*;

O. nu, dat, volgens art. 407 Strafv. aanwijzingen niet anders kunnen worden bewezen dan door getuigen, door schriftelijke bescheiden, door persoonlijk onderzoek of bezichtiging, bij den rechter gedaan en door de eigen erkenning door den beklagde gedaan zelfs buiten het gerecht, doch

niet door de verklaring van een deskundige, door de Rechtbank tot de hare gemaakt;

O. dat er mitsdien in casu recht is gedaan op onwettig bewijs, zoodat het vonnis a quo, reeds op dien grond, behoort te worden vernietigd, en er opnieuw recht zal moeten worden gedaan;

O. dat het in eersten aanleg voorgelezen *ambtseedig proces-verbaal van W. B.*, rijksveldwachter brigadier-titulair te Leek, dd. 17 Oct. 1910, onder meer inhoudt: dat hij in den avond van 15 Oct. 1910 heeft gezien en waargenomen dat de beklaagde zich op den openbaren weg te Leek bevond, bedreigingen uitende tegen de aldaar aanwezige personen en hevig vloekende en schreeuwende, dat de beklaagde na in zijne woning te zijn geweest, met eene sabel gewapend opnieuw op den weg kwam, met welke sabel hij om zich heen sloeg en de menschen, die zich op den weg bevonden bedreigde; dat hij — relatant — toen trachte hem van achteren beet te pakken en hem te arresteren, ten einde hem voor den Burgemeester te geleiden; dat de beklaagde, toen hij — relatant — hem bijna was genaderd, een sprong maakte en daarop hem — relatant — onder het uiten der woorden: „kom hier Godverdomme, ik zal je wel” met zijne sabel met kracht een hevigen slag in het aangezicht toebrecht, waardoor hij — relatant — daar ter plaatse verwond werd; dat, toen hij — relatant — daarop andermaal trachtte den woesteling te vatten en hem zijn wapen afhandig te maken, deze brullende hem — relatant — een tweeden slag met de sabel toebrecht en hem toen trof op den schedel boven het linkeroog; dat hij — relatant — door dien slag in die mate verwond en pijnlijk aangedaan werd dat het hem duizelde, terwijl het bloed hem langs het aangezicht liep, zijnde later door hem — relatant — waargenomen dat ter plaatse waar hij op den schedel getroffen was, de klep van zijne uniformpet in de volle breedte was doorgesneden, terwijl dit ook het geval was met den stormband van die pet;

O. dat als getuigen in eersten aanleg hebben verklaard:

1°. W. B. meergenoemd, dat hij geheel blijft volharden bij voormelden inhoud van zijn proces-verbaal, onder bijvoeging nog: dat hij den beklaagde kort voor den eersten slag, waardoor hij, getuige, werd getroffen ter hoogte van den buitenhoek van het linkeroog, tot hem — getuige — hoorde zeggen: „jij bent rijkspolitie”; dat de tweede slag, welke de beklaagde hem toebrecht vlak bij de deur van zijne — beklaagdes — woning, hem — getuige — buiten staat stelde verder handelend op te treden, dat hij — getuige — zich terstond onder behandeling heeft gesteld van getuige K., die de wonden heeft gehecht en verbonden; dat de in judicio aanwezige sabel is eene soortgelijke als die waarmede de beklaagde hem heeft geslagen, terwijl de uniformpet, mede in judicio aanwezig, is dezelfde, welke door hem — getuige — op tijd en plaats meergemeld werd gedragen;

2°. J. H., ten tijde en ter plaatse voorschreven te hebben waargenomen, dat de beklaagde toen aldaar vloekte en tierde en met de sabel liep te zwaaien; dat hij — beklaagde — terwijl getuige B. zich achter hem bevond, zich eenklaps omdraaiende en zeggende: „wel Godverdomme”, met de sabel in de richting van diens hoofd sloeg en even daarna — vlak vóór zijne woning — opnieuw met dat wapen naar dien getuige sloeg en hem toen op het hoofd raakte, waarna die getuige bloedend verwond was;

3°. R. W. op tijd en plaats te hebben waargenomen dat de beklaagde, die dronken op den openbaren weg liep te razen en te tieren en met eene sabel de menschen bedreigde, toen getuige B. kwam, in huis ging en van achter zijn naam riep: „als je een kerel bent, kom er maar in”; dat hij —

beklaagde — vervolgens weer op den weg kwam en toen, terwijl getuige B. achter hem stond, met zijn sabel naar dezen sloeg; dat hij vervolgens naar de deur zijner woning liep, achtervolgd door getuige B.; dat deze zijn hoofd stak in de deur van die woning en direct daarop zijn hoofd bebloed en verwond terugtrok — zijnde er nog door getuige aan toegevoegd dat hij alles van op zij heeft gezien;

4°. G. K. arts, dat in meergemelden avond getuige B. bij hem is gekomen, verwond zijnde aan zijn hoofd; dat hij — getuige — toen heeft geconstateerd, dat die getuige twee scherp gerande wonden had, en wel eene van ± 4 c.M. aan den linkerbuitenhoek van het oog en eene van ± 8 c.M. gaande van de linkerwenkbrauw naar boven en corresponderende met de snede in de klep van de uniformpet, wanneer getuige B. die pet opzet;

O. dat de beklaagde ter terechtzitting in eersten aanleg heeft verklaard, dat hij ten tijde en ter plaatse meergemeld in de deur van zijne woning met de in judicio aanwezige, hem toebehoorende sabel, heeft staan zwaaien;

O. dat het Hof, na bezichtiging van de in judicio aanwezige sabel, uit eigen wetenschap aanneemt dat — waar met een dusdanig scherp voorwerp, met kracht een slag wordt toegebracht op iemands schedel en waar alsdan, hoezeer de slag gebroken wordt als in casu is geschied, daardoor nog een verwonding ontstaat gelijk bij getuige B. is ontstaan — ware die slag niet gebroken, deze noodzakelijk tengevolge zou moeten hebben eene verbrijzeling van den schedel en als gevolg daarvan den dood;

O. dat door de bijgebrachte, hierboven vermelde bewijsmiddelen, wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde op 15 Oct. 1910 te Leek heeft gepoogd opzettelijk W. B. van het leven te berooven door met dat opzet dezen gewelddadig met eene sabel een hevigen slag op het hoofd toe te brengen, zijnde de uitvoering van dat misdrijf niet voltooid, alleen tengevolge der van zijn — beklaagdes — wil onafhankelijke omstandigheid dat de kracht van dien slag werd gebroken doordien gemelde B. het hoofd bedekt had met een pet, waarvan de klep en de stormband door den sabel werden doorgesneden zoomede zijne schuld daaraan;

O. met betrekking tot het voor strafbare poging tot doodslag gevorderde opzet: dat uit de plaats waar de slag is toegebracht, het wapen waarmede dat is geschied, de kracht welke daarbij is aangewend, de verwonding die de slag heeft veroorzaakt, de woorden welke door den beklaagde zijn gebezigd — een en ander met elkaar in verband beschouwd — naar het oordeel van het Hof genoegzaam blijkt, dat bij beklaagde heeft voorgezeten het opzet om getuige B. van het leven te berooven, immers en in elk geval dat hij heeft gehad het opzet tot het plegen van de daad zooals deze door hem is gepleegd, terwijl mag worden aangenomen, dat daarin mede ligt opgesloten het opzet tot het van die daad onafscheidenlijk gevolg, dat, gelijk hierboven is overwogen, in casu — ware de daad geheel tot uitvoering gekomen — zou zijn geweest de dood van getuige B.;

O. dat het als bewezen aangenomene behoort te worden gequalificeerd als „strafbare poging tot doodslag” waartegen is voorzien en waarop straf is gesteld bij art. 287, 1°. art. 45 Strafr.;

O. dat de beklaagde zal moeten worden vrijgesproken van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen; Gezien artt. 27, 45 en 287 Strafr.;

Gelet op art. 239, in verband met artt. 214, 216 en 219 en op art. 247 en 391 Strafv.;

Rechtdoende op het hooger beroep;

Vernietigt het vonnis der Arrond.-Rechtbank te Groningen, waarvan is geappelleerd;

En alsnu opnieuw rechtdoende:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen het den beklaagde te laste gelegde, voorzoover en in voege het hierboven als bewezen is aangenomen;

Verklaart hem deswege schuldig aan het misdrijf hierboven gequalificeerd;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd, dan hierboven als bewezen is verklaard;

Veroordeelt den schuldigverklaarden J. J. J. voormeld, tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel zal worden in mindering gebracht;

Gelast de vernietiging van de als stuk van overtuiging gediend hebbende sabel, waarmede het strafbare feit is gepleegd;

Beveelt, dat na verloop van 8 dagen, nadat dit arrest in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, de als stuk van overtuiging gediend hebbende uniformpet zal worden teruggegeven aan den rijksveldwachter W, B., die haar tijdelijk als zoodanig heeft afgestaan.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

De uitslag van het door de commissie, bestaande uit de heeren Professoren Mr. G. A. VAN HAMEL en Mr. Dr. A. A. H. STRUIJCKEN en den Inspecteur van Administratie bij de Zeemacht N. J. J. VAN RIJN VAN ALKEMADE, naar de meer uitgebreide rechtskennis van de Officieren van Administratie 2de klasse bij de Zeemacht P. A. KEMPEN, P. M. SCHREUDERS, W. L. G. J. F. CRAMER VON BAUMGARTEN en H. RIEM, is dat de heeren KEMPEN en CRAMER VON BAUMGARTEN **voldoen**, de heer SCHREUDERS **ruimschoots voldoet** en de heer RIEM **volkomen voldoet** aan de Algemeene Eischen vermeld in Hoofdstuk XI A, pagina 6 (1—2) Deel I V. K. M.

Bij Koninklijk Besluit van 30 September 1911, n°. 44 is hun met dien datum de vastgestelde toelage à f 200.— 's jaars toegekend.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Een greep uit de huidige Surinaamsche militaire rechtspleging.

Bij publicatie van den Gouverneur van Suriname van 17 December 1909 werd afgekondigd het Koninklijk besluit van den 30sten October 1909 (*Staatsblad* n°. 350) tot „regeling van de Rechtspleging bij de Landmacht „en van de rechtsmacht van het Hoog Militair Gerechtshof in de koloniën „Suriname en Curaçao.”

Door genoemd Koninklijk besluit verviel o. a. dat van 19 Februari 1832 n°. 25, waarbij „het reglement op de Militaire Rechtspleging bij de Land- „macht in de Ned. West-Indische bezittingen” werd vastgesteld en aangezien bereids de datum, waarop het besluit in werking trad, bepaald werd op 1 Januari 1911, zoo heeft thans de rechtspleging in de kolonie Suriname plaats volgens de nieuwe regelen.

In meer dan één opzicht is zoowel in het materieele als in het formeele gedeelte van het militair strafrecht door de nieuwe regeling wijziging gebracht.

Om in dit verband slechts een drietal voorbeelden te noemen, zij vermeld:

1°. dat nu *alle* vonnissen, waarbij de krijgsraden iemand tot straf hebben veroordeeld, voor hooger beroep vatbaar zijn. (Resolutie v. h. H. M. G. van 21 Maart 1905 in verband met artikel 2 van het Kon. Besluit van 1909), want tot nu toe werd in Suriname strikt de hand gehouden aan het bepaalde bij artikel 56 j^o. I van het Surinaamsch reglement van 1832, dat bepaalde:

„aan het Hof valt beroep van alle vonnissen waarbij door de krijgsraden „bij de landmacht enkel op *convictie* zal zijn recht gedaan.”

Volgens de Surinaamsche jurisprudentie was dus bij volledige „Confessie” het appèl uitgesloten.

2°. dat, nu het Militair Gerechtshof voor de Ned. West-Indische bezittingen, resideerende in de kolonie Suriname, is opgeheven, thans ingeval van hooger beroep de militaire rechtspleging wordt uitgeoefend door het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland. (vgl. M. R. T. 1911 deel VI blz. 273).

3°. dat de militaire strafbaar gestelde feiten voortaan in éérste instantie worden berecht door krijgsraden voorgezeten door een burgerrechtsgeleerde.

Om het nieuwe reglement juridisch te bespreken behoort uiteraard niet tot mijne competentie, alleen beoogt dit opstel eenige cardinale punten van het Koninklijk besluit onder de aandacht van ter-zake-bevoegden te brengen.

In de allereerste plaats zij dan aangehaald artikel 8, luidende:

„De behandeling van bezwaren tegen opgelegde straffen geschiedt door „den rechter, die bevoegd zou zijn indien de klager als *beklaagde* moest terecht staan.”

De formatie nu van de landmacht, vastgesteld bij Kon. besluit van 22 October 1908 n°. 52, bestaat uit 1 Kapitein Commandant der troepen, (tevens Commandant der Compagnie), 14 officieren en 292 minderen.

Vermits (mede volgens artikel 7) alleen *die* militairen voor het Hoog Militair Gerechtshof terechtstaan die een rang hebben hooger dan dien van kapitein, kan practisch de interpretatie van artikel 8 niet anders zijn dan dat in de kolonie Suriname *alle* reclames door een *krijgsraad* beoordeeld zullen moeten worden.

Volgens de heerschende practijk in Nederland zou de reclame-procedure voor den *krijgsraad* niet in overeenstemming zijn te achten met het gestelde in artikel 7 dat bepaalt in punt A:

„Voor het Hoog Militair Gerechtshof staat in eersten aanleg de Com-, mandant der troepen in de kolonie terecht.”

In afwijking derhalve van het gestelde in artikel 51 van de Provisioneele Instructie voor het H. M. G. staat alzoo deze autoriteit — kapitein zijnde — terecht voor dat Hof.

De klachten tegen die autoriteit door mindere militairen terzake van opgelegde krijgstuchtelijke bestraffing ingediend, zouden dan ook bij dat Hof moeten worden behandeld.

(Zie Militair Strafprocesrecht Mr. ROLLIN COUQUERQUE art. 17 j^o. I en Handleiding KOOLEMANS BEIJEN 1898 blz. 370).

Aan deze geldende practijk is voor Suriname een einde gemaakt.

Volgens de memorie van toelichting op het Koninklijk besluit van 1909, vervat in de gemeenschappelijke rapporten der Ministers van Justitie en Koloniën dd. 18/8 Juni 1909 resp. 2e Afd. A n°. 549 en Afd. B n°. 10 heeft men, evenals in Nederlandsch-Indië het forum in beklagzaken laten afhangen van den rang van beklagde (reclamant) en *niet* van den rang van den strafoplegger (in casu den kapitein-commandant der compagnie tevens commandant der troepen).

Bij beklagzaken kan het derhalve in Suriname gebeuren dat de door de hoogste militaire autoriteit opgelegde straf, moet beoordeeld worden door hare *onmiddellijk* ondergeschikte officieren.

Dat zulks niet wenschelijk is, zal aan geen tegenspraak onderhevig zijn.

Zooals uit het voorgaande blijkt, verkeeren de militairen in de kolonie in den eigenaardigen toestand dat de hoogste militaire autoriteit tevens de functiën uitoefent van compagnies-commandant en dus strafoplegger in eerste instantie (1), waardoor de disciplinair gestrafte nimmer zijne klacht bij eenen *hooger* chef kan inbrengen. (Zie in dit verband tevens artikel 36 van het Reglement van Krijgstucht).

Weliswaar is de Gouverneur opperbevelhebber van land- en zeemacht (artikel 30 van het regeeringsreglement vastgesteld bij de Wet van 31 Mei 1865, *Staatsblad* n°. 55), doch oefent dat bevelhebberschap practisch niet uit en kan men den Gouverneur moeilijk beschouwen als eene „hoogere *militaire* autoriteit.”

Aan den bovengenoemden „eigenaardigen toestand” zou tegemoet te komen zijn door aan een hoog in de ranglijst staanden luitenant het

(1) De straffen door den postcommandant te Albina — een post sterk 1 officier en 27 minderen — opgelegd, zijn buiten beschouwing gelaten.

commando over de compagnie op te dragen, waardoor het voordeel bereikt wordt:

1°. dat niet voor iedere reclame een krijgsraad behoeft te worden geordonneerd, wyl de militaire commandant — aangewezen zijnde de reclame te behandelen — in de gelegenheid is daaraan, indien noodig, tegemoet te komen.

2°. dat de militaire justiciabelen meerdere rechtszekerheid hebben. (Vgl. Wetboek v. Mil. Strafrecht en Wet op de Krijgstucht. v. DIJK blz. 255 e. v.).

Een Krijgsraad nu — en hiermede ben ik gekomen tot het tweede gedeelte van mijn opstel — bestaat volgens artikel 4 uit een rechtsgeleerden voorzitter (lid van het Hof van Justitie telkens voor den duur van 2 jaren door den Gouverneur te benoemen) en 4 leden die den rang van officier bekleeden.

Dat een *burger* rechtsgeleerde, een persoon staande buiten het militaire verband, wordt en is benoemd, is eene belangrijke verbetering waarover verder uit te weiden overbodig wordt geacht. (1)

De eerste burgerpresident is iemand die jarenlang als lid zitting had in het militair Hof en daardoor in de gelegenheid geweest zich het militair strafrecht eigen te maken, want, en ook dit behoeft geene nadere verklaring, allen die geroepen zijn het militair strafrecht toe te passen, zijn genoodzaakt dat recht te bestudeeren.

Het aantal leden is, met wijziging van dat in het reglement op de rechtspleging bij de Landmacht vastgesteld bij Z. M. besluit van 20 Julij 1824, van 7 (2) op 4 teruggebracht, hetgeen voor Suriname van groote beteekenis is te achten.

Immers door de inkrumping der militaire bezetting was het aantal officieren voor den Krijgsraad beschikbaar niet groot, mede in aanmerking genomen dat nog 4 militaire zetels in het Gerechtshof moesten bezet zijn.

Alhoewel het Hof is opgeheven, wordt het aantal krijgsraadleden nog te groot geacht, indien men bedenkt dat in de naaste toekomst — het ontwerp op de militaire strafrechtspleging aangenomen zijnde, —

1°. de officieren-commissarissen niet tot de deliberatiën van den Krijgsraad zullen mogen worden toegelaten.

(Vgl. M. R. T. 1909/1910 deel V blz. 283 en gewijzigd artikel 145 R. L.).

2°. dat onder het aantal officieren der Surinaamsche Landmacht mede rekest een *tweede*-luitenant, die volgens het nieuw artikel 132 op de Rechtspleging bij de Landmacht (ontwerp militaire strafrechtspleging) geene zitting mag nemen.

(Vgl. artikel 59 punt 4 der Justitieele Voorschriften).

3°. dat bij de bestaande formatie, na aftrek van genoemde commissarissen, den *tweede*-luitenant en 1 officier op post Albina (3), slechts 2 officieren beschikbaar zijn voor een zetel, officieren die eene 2 à 3-jarige opleiding in het militair strafrecht aan de militaire inrichtingen van onderwijs hebben genoten.

De ontbrekende zetels zijn weliswaar aan te vullen door ter plaatse aanwezige officieren van gezondheid of den militairen apotheker, doch, waar de Regeering zelve in genoemd artikel 132 voor lid van den Krijgs-

(1) Bedoeld is dat zulks voor Suriname een belangrijke verbetering is. (Red.).

(2) 6? (Red.).

(3) Deze officier kan bezwaarlijk voor elke zaak zitting nemen waar hij naast zijne functien van postcommandant tevens die van districts-commissaris vervult.

raad de voorkeur geeft aan hen, die den graad van doctor in de rechts-wetenschap hebben of met goeden uitslag eene rechtsgeleerde studie hebben genoten, daar kan men toch als *minsten* eisch stellen dat in Suriname alleen *die* officieren zitting nemen die eenigszins met de militaire strafrechtspleging bekend zijn. (1)

Waar het bovendien kan voorkomen dat officieren als getuigen moeten fungeeren of door ziekten als anderszins verhinderd kunnen zijn zitting te nemen, zal de bepaling dat de Krijgsraad uit 4 officieren-leden moet bestaan, in de practijk eigenaardige moeilijkheden opleveren.

Artikel 4 biedt nu wel ruimte aan tot benoeming (ook tot officier-commissaris) van officieren der zeemacht of gepensioneerden (artikel 140 R. L.), doch de eersten zijn niet steeds beschikbaar wyl het oorlogschip in de Carabische Zee voor het grootste gedeelte van het jaar te Curaçao in station is en de laatsten eene benoeming als lid (2) niet *behoeven* te aanvaarden. (Min. anschr. van 28 Maart 1825 en Justitieele Voorschriften artikel 60).

Een en ander geeft aanleiding de voorkeur te geven aan een Krijgsraad, bestaande uit een burgerpresident en 2 officieren-leden.

Bij de installatie van den Krijgsraad, voorgezeten door een lid van het Hof van Justitie, deed zich de vraag voor of deze voorzitter en diens plaatsvervanger den eed moesten afleggen als bedoeld in de artt. 393 en 394 van de Rechtspleging der Landmacht en of art. 395 ook van toepassing was.

Op eene desbetreffende vraag van den Garnizoenscommandant antwoordde de Gouverneur het navolgende:

„Er bestaat bij mij twijfel of het wel noodig is dat de voorzitter en „plaatsvervangend voorzitter overeenkomstig het meergemeld artikel 4 „voor 2 jaren door mij aangewezen, den eed afleggen als bedoeld in art. „394 R. L., een eed die, trouwens gelet op de omstandigheid dat de „Krijgsraad permanent is samengesteld voor den duur van 2 jaren, niet „ongewijzigd kan worden afgelegd.”

„Voor alle zekerheid heb ik de tegenwoordige titularissen den eed afge- „nomen met *verandering* van de woorden: „dat ik mij in de zaak bij den „Krijgsraad voorkomende”, in: „*dat ik mij in de zaken bij den Krijgsraad „voorkomende*”.

Het Hoog Militair Gerechtshof daartoe aangezocht zijne meening te doen kennen, heeft gemeend zich van advies te moeten onthouden nopens de vraag of de, door den Gouverneur van Suriname uit de leden van het Hof van Justitie benoemde Voorzitter en plaatsvervangend Voorzitter van den Krijgsraad als zoodanig moesten worden beëdigd en welken eed zij dan behoorden af te leggen.

Deze onthouding geschiedde op de navolgende overweging:

„Vermits de gestelde vragen betreffen de toepassing van eene bepaling „eener wettelijke regeling in de kolonie omtrent welke juistheid het Hof „te zijner tijd geroepen kan worden in eenig aanhangig rechtsgeding uit- „spraak te doen, in welk geval het alleen kan beslissen naar zijne dan te

(1) Dit klemt te meer met het oog op artikel 5 van het Kon besluit, waarbij bepaald is dat het Openbaar Ministerie bij het Hof van Justitie tevens het ambt van Auditeur-Militair uitoefent.

Door den omvangrijken werkring van genoemd ministerie zou er wellicht gevaar kunnen bestaan dat het „militaire strafrecht” in 't gedrang komt.

(2) In deze kolonie vertoeven thans 4 gepensioneerde officieren n.l. 1 majoor, 1 kapitein en twee luitenants waarvan een niet ter residentie van den Krijgsraad.

„vormen overtuiging, moet ons college bezwaren maken thans door het „uitbrengen van advies op eventueele dan te nemen beslissingen vooruit „te loopen.”

„Ook volgens het beginsel ten grondslag liggende aan artikel 2 der Wet, „houdende algemeene Bepalingen der Wetgeving van het Koninkrijk meent „ons college zich van het uitbrengen van advies te moeten onthouden.”

Den Minister van Justitie kwamen de redenen door het Hof opgegeven voor zijne onthouding, niet afdoende voor en gaf deze autoriteit als *zijne* meening te kennen dat, waar den leden van het Hof van Justitie een *nieuw* ambt werd opgedragen, het voorzichtig moet geacht worden hen eenen afzonderlijken eed te doen afleggen.

Zulks kwam bovendien Zijner Excellentie noodzakelijk voor op grond van artikel 2 van het Koninklijk besluit van 1909.

Onder deze zijn wel allereerst te verstaan de voorschriften vervat in de Rechtspleging bij de Landmacht en dus ook die van de artikelen 393 en 394 dier Rechtspleging van welke bij meergenoemd Koninklijk besluit niet werd afgeweken.

De handeling van den Gouverneur is hiermee door den Minister van Justitie gesanctionneerd, doch de vraag blijft alsnog open of de eedsaflegging in handen van den Gouverneur en de wijziging in het eedsformulier wel door het Hoog Militair Gerechtshof toelaatbaar wordt geacht.

Naar mijne meening kan de vraag niet anders dan ontkenkend worden beantwoord.

Nu de in Nederland geldende voorschriften alhier van toepassing zijn, zou voorschreven eed ook moeten aangelegd zijn in handen van den commandeerenden officier (zie artikel 395 R. L.) en niet in die van den Gouverneur.

Dit was evenwel niet de meening van den Gouverneur blijkens het hieronder volgende:

„Op grond van het bestaan van een Krijgsraad van *blijvend* karakter „voor de kolonie en op grond van dat het hier niet gold een *militairen* „president als in artikel 135 R. L. bedoeld, heb ik artikel 395 R. L. voor „*deze* voorzitters niet van toepassing geacht.

„In gewone gevallen toch is de president van een Krijgsraad onder- „geschikt aan de autoriteit die den Krijgsraad samenstelt. Dit is thans niet „het geval en het zou m. i. niet passend zijn den bewusten eed door de „beide aangewezen leden van het Hof van Justitie in handen van den „Garnizoenscommandant te doen afleggen.”

Bij de samenstelling van een Krijgsraad wordt de aandacht gevestigd op de omstandigheid dat de leden van den Krijgsraad meestentijds zijn officieren, die *onmiddellijk* onder het commando dienen van den strafoplegger, tevens autoriteit belast met de bijeenroeping van dit college.

Het zij natuurlijk verre van mij aan de rechtschapenheid en eerlijkheid der officieren te twifelen, maar waar bijna nimmer *andere* dan diens inferieure officieren kunnen worden benoemd, moet zelfs de schijn van partijdigheid of onzelfstandigheid bij het onderzoek worden vermeden (M. R. T. 1910 deel VI blz. 84).

Men kan hier nu eenmaal geen Krijgsraad formeeren, die, ingeval van reclame tegen eene, door de hoogste militaire autoriteit opgelegde straf, zou moeten bestaan uit leden hóóger in de ranglijst staande dan de strafoplegger, hetgeen uit een militair oogpunt wenschelijk is.

(Vgl. nieuw artikel 129a R. L.; Mr. DE BEAUJON, Tijdschrift voor Strafrecht 1892; Handleidingen KOOLEMANS BEIJNEN 1898 blz. 385 en COLLETTE & v. DIJK 1901 blz. 303).

Daarom ware het wellicht beter geweest de *reclame-procedure* bij de kleine troepenmacht in Suriname te doen behandelen door het Hof van Justitie, opdat het „indien hetzelfde des klagers klagten wettig bevindt, zorge dat aan hem het geleden ongelijk behoorlijk gebeterd worde.”

In dit college zou een gepensionneerd officier (1) kunnen zitting nemen om meer eigenaardige, specifiek militaire toestanden of begrippen toe te lichten.

De grootste waarborg voor onpartijdigheid is daarmede verkregen.

Ten slotte wordt nog opgemerkt dat, waar de West-Indische landmacht een gedetacheerd onderdeel is geworden van het Oost-Indische leger, de officieren voortaan betrokken zullen worden uit dat leger.

Nu volgens artikel 2 van het Koninklijk besluit van 30 October 1909, *Staatsblad* n°. 350, de in *Nederland* geldende voorschriften, welke in zoo-vele opzichten afwijken van de Ned-Indische, in Suriname van toepassing zullen zijn, wordt het den officieren, die geroepen zullen worden de rechterlijke functiën alhier waar te nemen, werkelijk niet gemakkelijk gemaakt.

PARAMARIBO, Juli 1911.

MAC KENZIE,

1e Luitenant-Kwartiermeester.

(1) De gepensionneerde majoor oud-Commandant der troepen in Suriname zou m.i. voor deze functie de aangewezen man zijn.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 Januari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

Beklaagde, milicien-soldaat, die vergunning had buitenslands te vertoeven, kreeg van den Min. van Oorlog een jaar. uitstel voor opkomst voor de herhalingsoefeningen, doch komt niet op.

De Krijgsraad neemt aan dat de Min. van Oorlog niet bevoegd was aan beklagde die vergunning te verleenen en spreekt hem vrij van desertie.

Het H. M. G. beslist dat de Min. van Oorlog die bevoegdheid, die voortvloeit uit het laatste lid van art. 123 Militiewet 1901, wel heeft en veroordeelt beklagde wegens eerste desertie.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve, en als bij Resolutie van den 23sten November 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Leeuwarden, den 6den November 1909 gewezen in de zaak tegen D., oud 26 jaar, geboren te Workum, milicien-soldaat bij het 1ste Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 176 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht en 117 Militiewet 1901, is vrijgesproken van de beschuldiging:

dat hij, die was verlofganger der nationale militie der lichting van 1903 en als zoodanig stond ingeschreven in het door den burgemeester der gemeente Assen gehouden register van binnen die gemeente gevestigde verlofgangers der nationale militie, die was opgeroepen door den burgemeester van Assen bij behoorlijk gepubliceerde oproeping dd. 16 Mei 1908,

om op 17 Augustus 1908 bij zijn korps, het 1ste Regiment Infanterie te Assen, onder de wapenen te komen, doch wien door den Minister van Oorlog op 29 Juli 1908 vergunning was verleend om eerst in 1909 tegelijk met de miliciens der lichte van 1904 van het korps onder de wapenen te komen, niet heeft voldaan aan voormelde oproeping en evenmin aan de behoorlijk gepubliceerde oproeping van den burgemeester dier gemeente, dd. 25 Mei 1909, om op 30 Augustus 1909 voor herhalingsoefeningen bij zijn korps onder de wapenen te komen en dat hij alzoo van 17 Augustus 1908 af geen dag bij zijn korps heeft gediend totdat hij, die op 21 October 1909 deswege als deserteur was afgevoerd, zich op 26 October 1909 vrijwillig heeft aangemeld bij zijn voormeld korps, ten einde aan zijne militaire verplichtingen te voldoen,

met bepaling dat de kosten en misen van de Justitie en die van den processe zullen worden gedragen door den Staat, en met opheffing van het verband waaronder de beklagde zich bevindt tengevolge van het ontslag uit de voorloopige verzerke bewaring bij handtasting.

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 3den December 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis, en dat de gedaagde alsnog met aanhaling der artikelen 117, 123 en 133 der Militiewet 1901, 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35) en der artikelen 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door als verlofganger der Nationale Militie niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, gevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd door arrestatie, en te dier zake veroordeeld tot eene militaire detentie voor den tijd van zes weken, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre,

en

genoemden milicien-soldaat, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien, voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage de vrijspraak van beklagde door den Krijgsraad te bevestigen.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

(Zie de beschuldiging hiervoren).

Overwegende dat blijkt uit de volgende ten processe aanwezige en aan gedaagde voorgehouden bescheiden :

a. een uittreksel uit het stamboek van onderofficieren en soldaten van het 1ste Regiment Infanterie: dat de gedaagde op 5 Maart 1903 als loteling is ingedeeld bij dat Regiment en op 15 September 1906 met groot verlof is gegaan; dat hij op 21 October 1909 als deserteur is afgevoerd wegens het niet voldoen aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst;

b. gedaagdes zakboekje: dat hem als loteling van de lichte van 1903, behorende tot de 1ste compagnie, 3de bataljon, 1ste Regiment Infanterie, laatstelijk een verlofpas is uitgereikt op 15 September 1906, welke door den burgemeester der gemeente Assen op 4 October 1906 is afgeteekend geworden;

c. een extract uit het door den burgemeester van Assen gehouden register van verlofgangers van de Nationale Militie gevestigd binnen de gemeente Assen: dat de gedaagde daarin voorkomt als hebbende hij zijn verlofpas bij dien burgemeester doen afteekenen op 4 October 1906, en dat hij daarna niet uit dat register is afgeschreven geworden wegens vertrek naar eene andere gemeente;

d. eene oproeping van den burgemeester der gemeente Assen dd. 16 Mei 1908: dat o. a. de verlofgangers der Nationale Militie lichte van 1903 behorende tot het 1ste Regiment Infanterie worden opgeroepen om op 17 Augustus 1908 bij hun korps onder de wapenen te komen, ieder in de voor hem bestemde garnizoensplaats, en uit een daarop door dien burgemeester gestelde verklaring, dat die oproeping is gepubliceerd bij aanplakking ter plaatse als daartoe algemeen gebruikelijk is;

e. eene aanschrijving van den Minister van Oorlog dd. 29 Juli 1908 (M.) n°. 70 aan den Commandeerenden Officier van het 1ste Regiment Infanterie: dat aan den gedaagde de vergunning is verleend om eerst in 1909, tegelijk met de miliciens der lichte van 1904 van het korps, onder de wapenen te komen tot het vervullen van den werkelijken dienst, waartoe hij in 1908 was opgeroepen;

f. eene oproeping van verlofgangers der Nationale Militie van den burgemeester der gemeente Assen dd. 25 Mei 1909: dat de verlofgangers behorende tot het 1ste Regiment Infanterie der lichte van 1904, werden opgeroepen om op 30 Augustus 1909 onder de wapenen te komen, ieder in de voor hem bestemde garnizoensplaats, en uit een daarop gestelde verklaring van dien burgemeester, dat die kennisgeving is gepubliceerd bij aanplakking ter plaatse als daartoe algemeen gebruikelijk is;

g. eene aanschrijving van den Minister van Oorlog dd. 19 October 1909 aan den Commandeerenden Officier van het 1ste Regiment Infanterie: dat daarbij machtiging is verleend den beklagde als deserteur af te voeren;

Overwegende dat onder eede is verklaard:

door den getuige M. M., sergeant-majoor-administrateur bij de 1ste compagnie, 3de bataljon van het 1ste Regiment Infanterie:

dat de beklagde, die tot voormelde compagnie als milicien-soldaat behoort, niet op 17 Augustus 1908 noch op 30 Augustus 1909 bij voormelde compagnie is gekomen onder de wapenen en geen dag daarbij heeft gediend tusschen dien 17den Augustus 1908 en den 26sten October 1909, op welken laatstgemelden dag de beklagde zich bij hem in de Hendrik-kazerne te Assen heeft aangemeld bij zijn, getuiges, compagnie;

door den getuige K. K., sergeant-fourier te Assen:

dat hij den hem getoonden beklagde herkent als te zijn D.

Overwegende dat de beklaagde heeft bekend, dat hij is verlofganger der Nationale Militie der lichting van 1903 en zijn verlofpas laatstelijk in 1906 heeft doen afteekenen bij den burgemeester van Assen; dat hij niet op 17 Augustus 1908 bij zijn korps, het 1ste Regiment Infanterie aldaar, onder de wapenen is gekomen; dat hem vóór dien 17den Augustus, op zijn verzoek, vergunning was verleend door den Minister van Oorlog om eerst in 1909, tegelijk met de miliciens der lichting van 1904 van het korps, onder de wapenen te komen; dat hij evenmin op 30 Augustus 1909 voor herhalingsoefeningen bij zijn korps onder de wapenen is gekomen en van 17 Augustus 1908 af geen dag bij zijn korps heeft gediend, totdat hij zich op 26 October 1909 vrijwillig heeft aangemeld bij zijn voormeld korps ten einde aan zijne militaire verplichtingen te voldoen; dat hij ongeveer in 't begin van Augustus 1909 bericht kreeg van den burgemeester van Assen dat hij op 30 Augustus d. a. v. voor herhalingsoefeningen onder de wapenen moest komen;

Overwegende dat door beklaagdes bekentenis, bevestigd door den inhoud der aangehaalde stukken en getuigenverklaringen, wettig en overtuigend is bewezen wat aan den beklaagde is te last gelegd;

Overwegende dat, ingevolge het Koninklijk besluit van 6 Maart 1908 n°. 8, met bijbehorenden staat (opgenomen in het Recueil-Militair van 1908 blz. 284 en volgende), de verlofgangers der Nationale Militie, van het 1ste Regiment Infanterie van de lichting van 1903, zijn aangewezen om op den 17den Augustus 1908 voor 28 dagen voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te komen, terwijl bij Koninklijk besluit van 14 Januari 1909 n°. 32 met bijbehorenden staat (opgenomen in het Recueil-Militair van 1909 blz. 255 en volgende) de verlofgangers der Nationale Militie van 1904, behoorende tot het 1ste Regiment Infanterie, zijn aangewezen om op den 30sten Augustus 1909 voor 26 dagen onder de wapenen te komen voor herhalingsoefeningen, krachtens art. 111 der Militiewet 1901;

dat beklaagde derhalve verplicht was om, overeenkomstig de openbare oproeping (hiervoren onder *d* vermeld) op den 17den Augustus 1908 in werkelijken dienst te komen, ware het niet dat hem, blijkens het schrijven van den Minister van Oorlog (hiervoren onder *e* vermeld) vergunning was verleend om eerst in 1909, tegelijk met de miliciens der lichting van 1904 van het korps, onder de wapenen te komen, tot vervulling van den werkelijken dienst waartoe hij in het jaar 1908 is opgeroepen;

Overwegende dat bij het vonnis ten onrechte is aangenomen dat de Minister van Oorlog niet bevoegd was om aan beklaagde die vergunning te verleen;

dat wel in geen van beide aangehaalde Koninklijke besluiten die bevoegdheid is toegekend, maar dat zij voortvloeit uit het bepaalde bij het laatste lid van art. 123 der Militiewet 1901;

dat toch, blijkens ten processe aanwezig afschrift (voor eensluidend uitgegeven door den griffier der Staten van Drenthe) van eene beschikking van den Commissaris der Koningin in die provincie van 10 Juli 1908, aan den beklaagde, namens den Minister van Oorlog, vergund is om zich gedurende twaalf maanden na dien dag in een der vreemde Rijken in Europa op te houden, onder verplichting om te zorgen dat zijn adres buitenslands steeds bij den burgemeester zijner woonplaats hier te lande bekend zij en hij, op de eerste oproeping tot opkomst in werkelijken dienst, onverwijld terugkeere;

dat de Minister van Oorlog bevoegd was die eenmaal overeenkomstig de wet aan het verlof verleende voorwaarde op verzoek en ten behoeve

van den beklagde, te wijzigen in dier voege als door Zijne Excellentie bij de aangehaalde beschikking van 29 Juli 1908 is geschied;

dat tengevolge daarvan de openbare oproeping van de miliciens der lichting van 1904 voor beklagde verbindend werd en hij verplicht was, tegelijk met de manschappen dier lichting van het korps waartoe hij behoorde, in werkelijken dienst te komen op den dag bij de openbare oproeping bepaald en tot welke opkomst hij, blijkens zijn opgave, nog bij schrijven van den burgemeester van Assen, in het begin van Augustus is opgeroepen, door welke oproeping tevens was voldaan aan het bepaalde bij het Koninklijk besluit van 9 Januari 1909 (*Staatsblad* n°. 10);

Overwegende dat beklagde geene andere omstandigheden heeft aangevoerd waardoor zijn niet-voldoen aan de gedane oproeping in 1909 kan worden verschoond, zijn schuld aan het bewezen verklaarde feit derhalve evenzeer is bewezen en hij dus ten onrechte bij het vonnis is vrijgesproken;

Gezien de artikelen 117, 123 en 133 der Militiewet 1901, 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), de artikelen 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 6den November 1909 door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Leeuwarden, tegen beklagde gewezen;

En opnieuw recht doende;

Verklaart beklagde schuldig aan:

misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd door arrestatie, door als verlofganger van de nationale militie niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst;

Veroordeelt hem tot de straf van militaire detentie voor den tijd van acht dagen;

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert acht en twintig October 1909 voorlooppig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst hem in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertoonster zich met die vrijspraak niet kan vereenigen;

dat ingevolge art. 123 der Militiewet 1901 de Minister van Oorlog in het jaar 1908 aan beklagde toestemming verleend heeft om zich buitenslands op te houden;

dat, ingevolge het laatste lid van gezegd artikel, Zijne Excellentie aan die toestemming zoodanige voorwaarden verbinden kon, als hij, in het belang van den dienst, noodig oordeelde;

dat aanvankelijk eene dier voorwaarden was, dat beklagde op de eerste oproeping tot opkomst in werkelijken dienst onverwijld zou terugkeeren;

dat de Minister die voorwaarde later heeft gewijzigd door te bepalen, dat beklagde eerst in het jaar 1909, tegelijk met de miliciens der lichting

van 1904 van het korps, onder de wapenen behoefde te komen tot het vervullen van den werkelijken dienst, waartoe hij in het jaar 1908 was opgeroepen ;

dat beklaagde echter in gebreke is gebleven aan deze nadere bepaling, die volmaakt in orde was, te voldoen, in het jaar 1909 niet tijdig onder de wapenen gekomen en daardoor deserteur geworden is ;

dat beklaagde dan ook in plaats van vrijgesproken, aan desertie schuldig verklaard en deswege veroordeeld had moeten zijn,

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd :

dat het den beklaagde toeschijnt, dat de Krijgsraad en de heer Auditeur-Militair van het zijns inziens onjuiste standpunt uitgaan als zoude de Minister bij missive van 20 Juli 1908 hebben verklaard, dat beklaagde moet geacht worden tot de lichting 1904 te behooren ;

dat re vera beklaagde is en blijft behooren tot de lichting 1903 en hij dus 28 dagen onder de wapenen zal hebben te komen en niet als de lichting 1904, 26 dagen ;

dat, gelijk de heer Advocaat-Fiscaal terecht opmerkt, de Minister heeft gebruik gemaakt van de bevoegdheid, die art. 123 slotalinea Militiewet 1901 Zijne Excellentie geeft ;

dat de Minister bepaald heeft, dat beklaagde eerst in 1909 tegelijk met de miliciens der lichting 1904 van het korps onder de wapenen zal hebben te komen, een bepaling, die blijkbaar verband houdt met 't feit, dat de lichting 1903 in 1909 niet onder de wapenen opkomt ;

dat in de beschikking van den Commissaris der Koningin van 10 Juli 1908 aan den beklaagde uitgereikt, bijlage T, geene mededeeling wordt gedaan van de bepaling van den Minister omtrent den datum, waarop beklaagde onder de wapenen zou moeten komen, zoodat beklaagde van dien datum niet op de hoogte kon zijn ;

dat buitendien, al ware 't anders, beklaagde ingevolge art. 82 van het Koninklijk besluit van 2 December 1901, gewijzigd bij Koninklijk besluit van 9 Januari 1909 moet worden opgeroepen en door eene openbare kennisgeving en door een brief van oproeping ;

dat de openbare kennisgeving van 25 Mei 1909 niet als eene oproeping ten aanzien van beklaagde kan gelden, daar hij niet behoort tot de lichting 1904, zoodat in casu eene bijzondere oproeping van beklaagde bij openbare kennisgeving noodig was ;

dat beklaagde nog de aandacht vestigt op een afschrift van eene beschikking van den heer Commissaris der Koningin van 26 Juli 1909, waarbij aan beklaagde van af dien datum 12 maanden vergunning is verleend zich in 't buitenland te bevinden, zoodat hij volgens die beschikking in Augustus 1909 niet behoefde op te komen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 7 Januari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELIARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

Beklaagde staat terecht wegens „dienstweigering”.

Hij had tijdens een marsch zijn hand niet in de voorgeschreven houding gebracht, bewerende dit niet te kunnen doen, daar zijn hand dan opzvol en pijnlijk werd.

De Krijgsraad veroordeelt beklagde en het H. M. G. verklaart in hooger beroep den beklagde niet te zijn bezwaard bij het vonnis van den Krijgsraad.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een sergeant bij het 2de Regiment Vesting-Artillerie, oud 25 jaren, geboren te Schiedam, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, gewezen den 15den October 1909, met aanhaling der artikelen 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: het door een onderofficier uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten een order van dengeen, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen of na te komen, in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van veertien dagen, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen te verklaren dat beklagde niet met opzet de order heeft overtreden, niet met moedwil de order niet is nagekomen en mitsdien hem aan 't hem te last gelegde vrij te spreken,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hofs Resolutie van den 19den October 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde;

HET HOF,

Gelet op hetgeen beklaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij op 23 September 1909 tijdens een marsch van de legerplaats bij Oldebroek naar het station Elburg-Oldebroek, toen zijn compagnies-commandant, de kapitein H., hem gelastte zijne linkerhand, die hij tegen zijn borst hield, in de voorgeschreven houding te brengen, uitdrukkelijk heeft geweigerd aan dien last te voldoen, zeggende: „dat kan ik niet, als ik mijn hand niet op de borst houd maar haar in de voorgeschreven „houding beweeg, zwellen mijne vingers op en krijg ik pijn in die hand”, en het dan ook opzettelijk heeft nagelaten;

Overwegende dat de beklaagde, zoowel bij den Krijgsraad als in hooger beroep bij het Hof, heeft ontkend, op tijd en plaats voormeld, opzettelijk te hebben nagelaten na te komen de order van zijn compagnies-commandant, den kapitein H., om zijne linkerhand, die hij tegen zijn borst hield, in de voorgeschreven houding te brengen, beweerende dat hij daartoe niet in staat is geweest;

Overwegende dat in hooger beroep bij het Hof Dr. A. VAN DER MINNE, arts, Officier van Gezondheid 1ste klasse te Utrecht, als deskundige onder eede heeft verklaard — nadat de beklaagde eenigen tijd den ransel had gedragen —: dat hij, na den beklaagde op het ontbloote lichaam te hebben onderzocht, het niet onmogelijk rekent dat, op tijd en plaats als in de telastlegging is vermeld, tengevolge van het verschuiven van den ranselriem, eenige drukking is uitgeoefend op de bloedvaten in den linkerarm van den beklaagde, waardoor eenige stuwung van bloed in dien arm heeft plaats gehad; dat de beklaagde, op tijd en plaats als in de telastlegging is vermeld, dus wel eenigen last kan hebben gehad van een slapenden linkerarm, maar dat zulks niet in die mate heeft kunnen zijn dat de beklaagde dien arm niet meer heeft kunnen laten hangen;

Overwegende dat te recht door den Krijgsraad is beslist dat door de onder eede afgelegde verklaringen van den kapitein L. H., als getuige, van den tweede-luitenant, G. VAN M. als getuige en van den Officier van Gezondheid 1ste klasse J. F. T., als getuige en deskundige, van welke verklaringen de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen is, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem is te last gelegd, zijnde die verklaringen niet ontzenuwd door de bovengemelde verklaring van Doctor A. VAN DER MINNE;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht den beklaagde ter zake daarvan heeft schuldig verklaard aan: „het door een onderofficier uitdrukkelijk „weigeren en opzettelijk nalaten een order van dengene, die boven hem „gesteld is, na te komen, in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen „den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is”;

Overwegende dat, in verhouding tot het door den beklaagde gepleegde feit, niet is te zwaar de deswege door den Krijgsraad aan hem opgelegde militaire gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde niet te zijn bezwaard bij het vonnis, 15 October

1909 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, tegen hem geweest;

Bevestigt dat vonnis;

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep.

De Verdediger voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan:

dat beklaagde het College dankbaar is voor 't nader verhoor waaruit o. a. gebleken is dat Dr. v. D. MINNE de mededeelingen van beklaagde op medische gronden niet absoluut onaannemelijk en onverklaarbaar acht;

dat beklaagde, hoeveel eerbied hij ook heeft voor de wetenschappelijke verklaring van de door hem ondervonden gewaarwordingen, in alle oprechtheid en waarheid er bij volhardt, dat zijn arm machteloos was en dat zijn hand opzwol;

dat dit feit dan ook is geconstateerd door luitenant v. M., blijkens zijne verklaring op 2 October 1909, een getuigenis die allen twijfel omtrent den werkelijken en feitelijken toestand wegneemt;

dat tot zijn leedwezen kapitein H. hem met in 't oog loopende hardheid bejegent;

dat 't hard is, maar bovendien met de feiten in strijd is, te zeggen, dat beklaagde niet zou getracht hebben de order op te volgen, hebbende hij toch wel getracht zijn arm te laten zakken, daarbij toen met de andere hand den riem onder den oksel van zijn linkerarm wegtrekkende, doch met resultaat dat, toen hij die eene hand even terugtrok, de pijnen en opzwellingen toenamen;

dat kapitein H. de hand van beklaagde niet geïnspecteerd heeft en beklaagde een half uur voor den afmarsch den ransel op den rug had;

dat beklaagde het volgende ter Uwer kennis brengt:

dat de straf van 22 April 1909, hem door kapitein H. opgelegd, door den kapitein zelven later verminderd is;

dat de straf van October 1909 aanvankelijk was geroyeerd door den afdelings-commandant, maar dat die straf, toen kapitein H. van zijn verlof is teruggekomen, is verminderd tot op 2 dagen kwartierarrest, welk royement een gevolg is geweest van beklaagdes stappen om zich tegenover de hem ten laste gelegde tekortkomingen te verdedigen;

dat de order „geeft acht” gegeven was, maar dat, wanneer de troep op marsch is buiten de bebouwde kom eener gemeente, daaraan niet zoo stipt de hand wordt gehouden; niettemin zou beklaagde toch de order hebben opgevolgd indien hij daartoe in staat was geweest, deelende hij dit alleen mede om den aard van de order te bezien onder 't licht der gegeven omstandigheden;

dat beklaagde in 1905, 1907 en 1908 instructeur was te Naarden, een functie, waaruit de genegenheid zijner chefs tegenover hem, en zijne geschiktheid blijkt;

dat kapitein H. reeds bij zijn eerste kennismaking tegenover hem zich heeft uitgelaten dat beklaagde op zijn hoede moest zijn, tot welke uitlating beklaagde geenerlei reden heeft gegeven;

dat diezelfde gezindheid tegenover beklaagde sinds in scherpte is toenomen zonder dat beklaagde het bewijs kan leveren, welke de oorzaak dien gramstorigheid van kapitein H. tegenover hem is;

dat hij zijn beste krachten inspant om zijn carrière eer aan te doen;

dat hij dientengevolge concludeert dat het den Hove moge behagen te verklaren dat beklagde niet met opzet de order heeft overtreden, niet met moedwil de order niet is nagekomen en mitsdien hem van de hem ten laste gelegde strafbare feiten vrij te spreken.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 21 Januari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

Verduistering, gepleegd door hem die het goed uit hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft.

Beklaagde, korporaal-kok, had 3½ KG. hem niet toebehoorend, uitgebeend vleesch aan een geniewerkman voor een kwartje verkocht.

Veroordeeling door den Krijgsraad.

Wegens verschil in datum het vonnis van den Krijgsraad vernietigd, doch beklagde door het H. M. G. opnieuw wegens datzelfde feit veroordeeld.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een korporaal-kok bij het 7de Regiment Infanterie, oud 35 jaar, geboren te Amsterdam, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, gewezen den 10den December 1909, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27, 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: verduistering, gepleegd door hem, die het goed uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft, en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van vier maanden met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf sedert 24 November 1909 in mindering zal worden gebracht, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met verwijzing in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij

schrifture ter rolle is te kennen gegeven dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de te last gelegde feiten en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straffen,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 21sten December 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, door wien, voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat omtrent den datum, waarop het telastgelegde strafbare feit is geschied, bij den Krijgsraad eene vergissing heeft plaats gehad, welk abuis voor den Hove in hooger beroep is hersteld;

en is geconcludeerd dat de impetrant met inachtneming dezer fouterstelling bij het vonnis niet bezwaard zal worden verklaard.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de beklagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklagde naar den Krijgsraad is verwezen en daar heeft terecht gestaan, ter zake dat hij te Amsterdam in den namiddag van 16 November 1909, terwijl hij in de kazerne „Oranje-Nassau” in de keuken van het 3de bataillon 7de Regiment Infanterie als korporaal-kok werkzaam was, opzettelijk ongeveer 3½ KG. uitgebeend vleesch en vet, aan de soldatenmenage van voormeld bataillon, althans aan een ander dan aan hem, beklagde, toebehoorende, en dat hij uithoofde van zijne voornoemde persoonlijke dienstbetrekking, alzo anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte dit feit, met beklagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de in het vonnis genoemde bewijsmiddelen, omdat in al die bewijsmiddelen sprake is van een op 15 November 1909 — en niet gelijk in de verwijzing en in de telastlegging vermeld is, op 16 November 1909 — gepleegd feit, terwijl bovendien de Krijgsraad heeft nagelaten te beslissen aan wien het bedoelde vleesch en vet toebehoorde;

Overwegende dat om deze redenen het vonnis behoort te worden te niet gedaan;

Overwegende dat de Advocaat-Fiscaal voor het Hof, ter terechtzitting van 11 Januari 1910, den beklagde, met aanvulling en verbetering der klacht, heeft telast gelegd, dat hij te Amsterdam in den namiddag van 15 November 1909 — terwijl hij in de Oranje-Nassaukazerne in de keuken van het 3de bataillon, 7de Regiment Infanterie als korporaal-kok werkzaam was — opzettelijk ongeveer 3½ KG. uitgebeend vleesch en vet, aan de soldatenmenage van dat bataillon, althans aan een ander dan beklagde toebehoorende, en die hij uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking

en alzoo anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend ;

Overwegende dat beklaagde heeft erkend dat hij op 15 November 1909 was korporaal-kok, werkzaam in de keuken van het 3de bataillon, 7de Regiment Infanterie te Amsterdam ; dat hem te ongeveer 2 uur namiddag de sleutel van de vleeschmand is ter hand gesteld ; dat hij het vleesch heeft uitgebeend en het uitgebeende vleesch in de mand heeft gedaan ;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard :
1°. P. V. :

dat hij op Maandag 15 November 1909 werkzaam was in de kazerne „Oranje-Nassau” te Amsterdam en des namiddags te ongeveer 4 uur in de keuken van het 3de bataillon is gekomen en aan beklaagde gevraagd heeft of deze niet een *puntje* vleesch voor hem had, waarop beklaagde vroeg of hij een zakje bij zich had ; dat hij aan beklaagde zijn broodzakje heeft uitgereikt, waarop beklaagde dat zakje, met vleesch gevuld, aan hem heeft teruggegeven ; dat hij aan beklaagde daarvoor een kwart-gulden gegeven heeft, dien beklaagde heeft aangenomen ; dat hij een half uur later, de kazerne willende verlaten, door getuige M. is staande gehouden, die hem vroeg wat hij onder zijn jas had ; dat toen het zakje met vleesch is voor den dag gekomen en hem dit door getuige M. is afgenomen ;

2°. adjudant-onderofficier M. :

dat hij op 15 November 1909, des namiddags te ongeveer half vijf, bij het hek van de kazerne „Oranje-Nassau” te Amsterdam heeft staande gehouden getuige V. ; dat deze van onder zijn jas een zakje met vleesch en vet te voorschijn bracht ; dat V. in tegenwoordigheid van getuige aan den rechercheur van politie C. opgaf, dat hij het vleesch had ontvangen van beklaagde en dezen daarvoor een kwart-gulden had gegeven ; dat hij, getuige, daarop beklaagde uit de keuken heeft geroepen en naar het wachtlokaal bij den kapitein van de week, getuige v. D., heeft gebracht ; dat hij beklaagde aan dien kapitein heeft hooren antwoorden : „ja, kapitein”, toen de kapitein aan beklaagde vroeg of hij dat vleesch aan getuige V. had verkocht, en dat beklaagde daarna — toen de mand met vleesch uit de keuken in de wacht was gebracht — toegaf, dat hij dat vleesch had afgenomen van het dien middag gefourageerde en zich in die mand bevindende vleesch ;

3°. de rechercheur van politie C. :

dat hij in den namiddag van 15 November 1909 in de kazerne „Oranje-Nassau” te Amsterdam is gekomen ; dat hij aan beklaagde een zakje met vleesch heeft vertoond, hetwelk getuige M. hem had gegeven en tot beklaagde heeft gezegd : „dat heb je vandaag aan den werkmán V. verkocht, „en daar heb je een kwartje voor gekregen” ; dat beklaagde daarop antwoordde : „ja” ; dat het gewicht van het vleesch was $3\frac{1}{2}$ KG. ;

4°. de kapitein der Infanterie v. D. :

dat hij, als kapitein van de week, in het lokaal van den wachtcommandant, in de Oranje-Nassau-kazerne te Amsterdam, op 15 November 1909 aan beklaagde heeft gevraagd : „hebt ge vandaag vleesch verkocht aan een „genie-werkman voor een kwartje?” en dat beklaagde daarop heeft geantwoord : „ja, kapitein” ; dat hij, getuige, wijzende op de uit de keuken gehaalde mand met vleesch, aan beklaagde heeft gevraagd : „is het van dat „vleesch” en dat beklaagde daarop heeft geantwoord : „ja, kapitein” ;

5°. de sergeant van V. :

dat hij op 15 November 1909 te ongeveer twee uur in de kazerne

„Oranje-Nassau” te Amsterdam, den sleutel van de vleeschmand aan beklagde heeft ter hand gesteld;

Overwegende dat, nu het opzet van beklagde blijkt uit het feit zelf, door de aanwijzingen voortvloeiende uit voormelde erkensten van beklagde en uit de verklaringen der getuigen, meer in het bijzonder voor zoover daaruit blijkt van een buitengerechtelijke erkensten door beklagde gedaan, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen beklagde nader door den Advocaat-Fiscaal in hooger beroep is te last gelegd, alsmede zijn schuld daaraan, met dien verstande dat het vleesch en vet toebehoorde aan een ander dan aan beklagde;

Overwegende dat dit feit moet worden gequalificeerd als verduistering gepleegd door hem, die het goed uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft;

Overwegende dat beklagde ter zake van het feit, waaraan hij zich schuldig heeft gemaakt, niet geschikt is langer in den militairen dienst te blijven;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27, 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, den 10den December 1909 in de zaak tegen beklagde gewezen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklagde bij den Krijgsraad was te last gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklagde nader bij het Hof is te last gelegd, zooals dat hierboven als bewezen is aangenomen, met beklagdes schuld daaraan;

Qualificeert het als: verduistering gepleegd door hem die het goed uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene gevangenisstraf van vier maanden;

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair ge-employeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde sedert vier en twintig November 1909 vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Veroordeelt beklagde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep;

Ontzegt allen anderen eisch.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 4 October 1909.

President: Majoor F. A. NIEUWENHUIJS.

Leden: Kapiteins G. W. F. EPKEMA en J. SUERMONT en de Luitenants L. W. A. v. BOXMEER, Mr. J. S. BARBAS, W. A. BOSWIJK en W. SCHMOUTZIGER.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Deskundigen verklaren dat beklagde lijdende is aan „poriomanie” en de handeling der desertie is geschied onder den invloed van ziekelijke storing der verstandelijke vermogens.

De Krijgsraad veroordeelt beklagde desnietteenstaande tot drie maanden militaire detentie.

Het H. M. G. bevestigt in hooger beroep het vonnis, doch verandert de straf in drie maanden militaire gevangenisstraf.

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat C. P. C. VAN DER S., oud 24 jaar, geboren te Woensel (N.-B.), milicien-hoornblazer bij het 11de Regiment Infanterie, gedetineerd te Arnhem, voor den Krijgsraad is gesteld, beschuldigd:

dat hij te Ede op 5 Maart 1909 zonder verlof zijn korps, het 11de Regiment Infanterie, heeft verlaten, voortdurend afwezig is gebleven en zich te 's Hertogenbosch op 2 Augustus 1909 vrijwillig bij den Commandant der wacht aan de St. Jacobs-kazerne heeft aangemeld, na een straf van twee maanden militaire detentie te hebben ondergaan wegens eerste desertie krachtens vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 29 Januari 1909;

Overwegende dat hebben verklaard, beklagde en de onder 2—4 genoemden, als getuigen onder eede:

1°. de beklagde:

Ik ben op 5 Maart 1909, na de straf van twee maanden militaire detentie wegens eerste desertie krachtens vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 29 Januari 1909, ondergaan te hebben in het Huis van Bewaring te Arnhem, ontslagen en per trein naar Ede vertrokken. Ik herinner mij niet, mij toen bij mijn korps te Ede te hebben aangemeld. Na 8 of 9 dagen bevond ik mij met mijn vrouw te Antwerpen, zonder dat ik weet hoe ik daar gekomen ben. Daar ik toen toch al deserteur was, ben ik maar gebleven totdat ik mij in Den Bosch op 2 Augustus 1909 bij den Commandant der wacht aan de St. Jacobs-kazerne heb aangemeld. Een bepaald bevel om terug te keeren, nadat ik 8 of 9 dagen na mijn ontslag uit het Huis van Bewaring bemerkte te Antwerpen te zijn, heeft niet bestaan. Ik heb in de laatste 6 jaren vaak dagen, dat ik niet weet wat ik doe.

2°. H. L. B., sergeant-majoor-administrateur bij het 11de Regiment Infanterie te Ede:

Ik herken beklaagde als den milicien-hoornblazer C. P. C. VAN DER S. van de 4de compagnie, 2de bataljon, 11de Regiment Infanterie te Ede. Op 5 Maart 1909 heeft hij zich aldaar op het compagniesbureau gemeld. Ik heb hem des middags de krijgsartikelen voorgelezen; halverwege zeide de compagnies-commandant mij de voorlezing te staken, daar beklaagde onder den invloed van sterken drank verkeerde. De compagnies-commandant zond hem weg. Kort daarna bleek mij, dat hij in de kazerne mankeerde. Ik heb hem daarna niet weder bij de compagnie gezien.

3°. J. D., sergeant-fourier als de vorige getuige:

Op 5 Maart 1909 heb ik beklaagde des middags omstreeks half een in de cantine der Infanterie-kazerne te Ede gezien. Later op den dag zag ik hem op het compagnies-bureel, alwaar hem de krijgsartikelen werden voorgelezen. Hij stelde zich vreemd aan; de compagnies-commandant liet hem van het bureel gaan. Na dat oogenblik heb ik beklaagde niet weder gezien, totdat ik hem thans in rechte weder zie; en

4°. Th. H. H., sergeant bij het 2de Regiment Infanterie te 's Hertogenbosch:

Ik ben van 2 tot 3 Augustus 1909 commandant van de Hoofdwacht geweest aan de St. Jacobs-kazerne te 's Hertogenbosch. Op 2 Augustus 1909 des avonds omstreeks 11 uur heeft zich in burgerkleeding bij mij vrijwillig als deserteur aangemeld een persoon, opgevende te heeten C. P. C. VAN DER S., milicien-hoornblazer van de 4de compagnie, 2de bataljon, 11de Regiment Infanterie.

Overwegende dat blijkens ten processe overgelegd extract-vonnis beklaagde bij vonnis van den Krijgsraad te Arnhem van 20 Januari 1909, wegens eerste desertie in tijd van vrede is veroordeeld tot eene militaire defentie van twee maanden, welke straf blijkens een daarop gestelde ambtseedige verklaring van den Auditeur-Militair is ondergaan van 4 Januari tot 5 Maart 1909;

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de beëdigde verklaringen der getuigen en, wat de herhaling betreft, mede door het extract-vonnis en de daarop gestelde ambtseedige verklaring van den Auditeur-Militair, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is te laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan;

Overwegende dat Officieren-Commissarissen als deskundigen benoemd hebben, om een onderzoek in te stellen naar beklaagdes verstandelijke vermogens, Dr. J. A. ROMELJN, Officier van Gezondheid 1ste klasse en H. S. VAN DER STEMPEL, Officier van Gezondheid 2de klasse, beiden te Arnhem; dat dezen, na te zijn beëdigd, een rapport hebben uitgebracht, nader door hen voor Officieren-Commissarissen onder eede bevestigd, waarbij zij tot de slotsom komen: „dat de handeling der desertie is geschied onder den invloed van ziekelijke stoornis der verstandelijke vermogens, terwijl de gelegenheid daartoe door omstandigheden buiten zijn wil bijzonder gemakkelijk was gemaakt (het in bezit hebben van geld, het weinige toezicht in de kazerne); dat uit verschillende omstandigheden blijkt, dat beklaagde overigens een achterlijk, minderwaardig man is (zooals uit zijn rondtrekkend leven, het niet terugkeeren naar zijn garnizoen, nadat hij tot bewustzijn was gekomen dat hij weggelopen, dat hij deserteur was; het leven van de hand in de tand); dat de overweging dat hij strafschuldig was en dus terug moest, voor hem een te zwak motief was om hieraan gevolg te geven; dat de epilepsie, ook wanneer zij latent is, leidt tot zwakzinnigheid, tot ethische defecten, moreele ongevoeligheid en gemis aan sociaal verantwoordelijkheidsgevoel”;

Overwegende dat de Krijgsraad zich met het gevoelen der deskundigen,

op de door hen aangegeven gronden, vereenigende en dat tot het zijne makende, van oordeel is dat, al kan, wat de deskundigen noemen, de handeling der desertie, d. i. het zich op 5 Maart 1909 zonder verlof verwijderen van zijn garnizoen te Ede, zoomede de daarop gevolgde afwezigheid gedurende 8 of 9 dagen, aan beklaagde niet worden toegerekend wegens ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens, het strafbare feit in zijn geheel, te weten de ongeoorloofde afwezigheid van zijn korps tot 2 Augustus 1909, niet geacht kan worden te zijn begaan onder den invloed van ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens; dat de deskundigen in het Rapport vermelden, dat de overweging, dat hij door spoedigen terugkeer het gebeurde door hem minder nadeelig kon maken, verdrongen werd door de meer voor de hand liggende motieven om geld te verdienen en met vrouw en kinderen samen te zijn; dat hij nu toch gedeserteerd was en tegenvoorstellingen op ethische of verstandsgronden berustend om hem te doen besluiten terug te keeren, niet bij hem zijn opgedoken; dat de Krijgsraad van oordeel is, dat hierin grond is, niet om de strafbaarheid als uitgesloten te beschouwen, maar wel om beklaagde een straf van niet langen duur op te leggen;

Gezien de artt. 17, 136 en 159 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), 27 en 91 Wetboek van Strafrecht, 185 der Rechtspleging bij de Landmacht en 117 der Militiewet 1901;

Verklaart het aan beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als: „tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door „een soldaat, door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps „afwezig te zijn, opgevolgd door vrijwillige aangifte doch niet binnen vier „weken, zonder de reden van afwezigheid ten genoegens des rechters te „bewijzen, na vroegere bestraffing wegens eerste desertie, misdrijf wat het „misdadige betreft de meeste overeenkomst hebbende met tweede desertie „in tijd van vrede, opgevolgd door arrestatie”;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot een militaire detentie van drie maanden;

Bepaalt dat de tijd, door beklaagde sedert 3 Augustus 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst hem in de proceskosten.

Bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 5 November 1909 is het vonnis bevestigd, behalve de straf, die veranderd is in 3 maanden militaire gevangenisstraf.

RAPPORT VAN DESKUNDIGEN.

Ondergeteekenden, Dr. J. A. ROMELIJN en H. S. VAN DER STEMPEL, beiden arts te Arnhem, hebben ingevolge de opdracht van den Krijgsraad in het 3de Militaire Arrondissement een onderzoek ingesteld naar den toestand der geestvermogens van den milicien 1905 C. P. C. VAN DER S., van het 11de Regiment Infanterie, beschuldigd van desertie. Zij hebben daartoe beschuldigde herhaaldelijk bezocht, en inlichtingen over hem ingewonnen. Van hunne bevinding is door hen opgemaakt het hierbij volgende rapport.

Ouders van patient zijn in leven en gezond; voor zoover hem bekend

komen er bij hen geen teekenen van geestes- of zenuwlijden voor. Hij weet niet te zeggen of deze ziekten zich voordoen bij zijne aanverwanten. Vroeger was vader van patient sterk potator; in welke mate hij dit thans nog is, weet patient niet aan te geven. Wel weet hij mede te deelen, dat in het begin van het huwelijk misbruik van sterken drank gemaakt is. Zijne moeder gebruikt geen alcohol. Of zijne moeder miskramen gehad heeft weet hij niet, evenmin heeft hij ooit gehoord, of zijne geboorte een abnormaal verloop gehad heeft, of daarbij instrumenten gebruikt zijn, of dat hij bewusteloos geweest is. Hij heeft talrijke broërs en zusters in leven. Van zijne eerste kinderjaren weet hij zich niets te berinneren, bijzonderheden daaruit zijn hem evenmin bekend; ook van zijn schooltijd weet hij niet veel meer; hij weet niet meer dat hij voor 't eerst naar school is gegaan, hoeveel klassen hij heeft doorlopen, wel weet hij dat hij 't tot de hoogste klasse gebracht heeft. Hij is ongeveer met 12 jaar van school gegaan, had daar steeds goed opgepast, haast nooit straf gehad, kreeg eerste prijzen. Of hij vrienden gehad heeft weet hij niet meer, ook niet, of hij meestal voor den gek gehouden werd, of zelf anderen plaagde. Dat hij op school geschiedenis, aardrijkskunde, lezen, schrijven en rekenen leerde, weet hij te vertellen. Op 12 jaar deed hij de H. Communie. Toen hij van school ging is hij bij zijn vader kleermaker geworden, heeft daar misschien \pm 2 jaar gewerkt, daarna werkte hij als kleermaker bij een anderen baas, hoelang weet hij niet, hij denkt \pm 1 jaar. Daarna beweert hij voor de eerste maal naar Antwerpen te zijn gegaan, doch als hem dan voorgerekend wordt dat hij dan \pm 15 jaar oud geweest moest zijn, zegt hij: „neen, ik was toen veel ouder, minstens 17 jaar”. Er is hier dus eene gaping in zijne herinnering, die door patient, op welke wijze dit ook beproefd wordt, niet aangevuld kan worden. Dit eerste verblijf te Antwerpen duurde \pm 14 dagen, hij werkte daarvan één dag bij een baas, bracht den overigen tijd bij eene tante door, ging op wensch zijner ouders naar Helmond terug, toog daar weer aan 't werk; of dit bij zijn vader of bij een ander was, weet hij niet. Hij vertelt nu verder van zijn 17de (of zijn 15de jaar) tot zijn 19de jaar niet meer goed opgepast te hebben, terwijl volgens zijne opgave zijn schoolgedrag zoo goed was, 't geen bevestigd wordt door een schrijven van den heer B., Hoofd der bijz. R. K. School te Helmond, die de beste herinneringen van VAN DER S. heeft. Hij had 'n goed intellect, was van uitstekend gedrag en karakter, zijn verstand was flink middelmatig, terwijl van patient's leven, nadat hij de school verlaten had, geen inlichtingen verstrekt kunnen worden. Zijn beroep van kleermaker oefende hij niet bij voorkeur uit, scheen liever datgene te doen waarbij hij zich minder behoefde in te spannen, verdiende dan ook tijdens zijn laatste verblijf te Antwerpen, geld door handel in prentbriefkaarten. Wanneer over dit onderwerp gesproken wordt, verandert de wijze waarop patient mededeelingen doet, geheel. Is er van een aaneengeschakeld verhaal weinig sprake en moet ieder woord, ieder antwoord, met moeite uit patient gehaald worden, de wijze waarop hij over zijn handel in prentbriefkaarten spreekt, is tamelijk levendig en wekt het vermoeden, dat zijn gedachtengang vrij wel op dit onderwerp geconcentreerd is, dat hij van dien handel op de hoogte schijnt te zijn en daarmede zooveel wist te verdienen, dat hij geld op de spaarbank kon plaatsen. Er is hier dan waarschijnlijk ook geen sprake van een bedelend vagabondeeren, maar van een in zijn soort reëel bedrijf.

In Maart 1905 werd hij als milicien 1905 geplaatst te 's Bosch, paste niet goed op en werd overgeplaatst naar Nijmegen, alcoholgebruik wordt erkend. Vaak mankeerde hij op het avondappel en wordt door hem na eenig

vragen erkend, dat hij soms naar Helmond gaande met permissie en langer wegblijvende, wist, dat hij daarvoor gestraft zou worden; echter zijn er ook gevallen voorgekomen, die buiten zijn bewustzijn om zijn geschied. Het zich ergens heen begeven zonder dat dit voldoende gemotiveerd kon worden, heeft meer plaats gehad. Soms bleef hij 's nachts van huis weg, kwam terug, zonder dat hij wist waar hij geweest was, is ook wel bij die gelegenheden ver van huis verwijderd geweest. Ook is hij tweemaal in Duitschland geweest. Eenmaal bracht hij kameraden naar het station, die te Essen gingen werken. Hij schijnt toen plotseling het idee gekregen te hebben mee te gaan. Hij verklaart daarvan niets geweten te hebben, kwam in Duitschland, was er niet op voorbereid, dus zonder middelen, kreeg daar geen werk en keerde te voet terug. De tweede maal gelooft hij met vooraf beraamd plan gegaan te zijn, hij heeft daar toen 'n paar maanden gewerkt en beschouwt dit als het bewijs dat hij zijn vertrek daarheen vooraf overdacht heeft. In Antwerpen is hij eens 4 dagen van zijne vrouw weggebleven, hij wist daarvan niets en zou waarschijnlijk langer weggebleven zijn, hadde hij haar niet toevallig ontmoet. Toen dorst hij niet meer naar zijn oud kosthuis terug te keeren uit vrees dat men daar zou denken dat hij zijne vrouw moedwillig verlaten had. Patient geeft op zeer driftig te zijn, trok éénmaal in drift zijn mes, heeft vaak zijn vrouw geslagen, waarom weet hij niet, en zou dit niet gedaan hebben als hij wist wat hij deed. Hij heeft haar ook wel geslagen, zonder dat hij later daarvan iets wist. Uit de correspondentie, gevoerd terwijl hij de eerste keer in het Huis van Bewaring te Arnhem vertoefde, bleek dat hij het plan had om, nadat hij vrij zou zijn, met zijne vrouw naar België te gaan, ten einde daar voor haar den kost te verdienen. Zijne vrouw zette hem daartoe aan, wegens de nijpende armoede waarin zij verkeerde, daar de onderstand ophield toen hij in detentie was. Hij had eenig Fransch geld bij zich (18 fr.) en toen hij ontslagen was, had de Directeur van het Huis van Bewaring dit gezonden naar het garnizoensbureau, omdat volgens de bestaande bepalingen aan gestrafte deserteurs bij hun ontslag geen geld in handen wordt gegeven. Intusschen meende men op het garnizoensbureau, dat dat vreemd geld wel moest worden overhandigd aan den ontslagene. Daardoor kwam v. d. S. bij zijn ontslag uit het Huis van Bewaring in het bezit van ongeveer 18 francs. Hij werd op weg gebracht naar Ede, maar daar hij geld bij zich had, keerde hij terug, wisselde het geld in in een herberg, waar hij 'n glas bier dronk, kocht sigaren en ging daarna met den trein naar Ede. Van dit oogenblik af herinnert hij zich niets meer. Hij herinnert zich niet meer zijn binnenkomen in de kazerne te Ede, doch vermoedt dat hij toen niet dronken geweest zal zijn, daar ze hem anders daar wel zouden hebben gehouden. Uit de stukken blijkt, dat hij op zijn compagnies-commandant bij aankomst den indruk maakte dronken te zijn. Het is moeilijk uit te maken of hier sprake is van werkelijke dronkenschap, veroorzaakt door meerdere glazen bier, of door het enkele glas bier, dat hij na lange onthouding hier heeft gebruikt toen hij het geld wisselde, of wel dat hier alleen een vreemde houding het gevolg is geweest van een stoornis in het bewustzijn. Waar de kazerne te Ede dicht bij het station ligt, is deze makkelijk te bereiken, blijkbaar is hij daarheen gegaan en is hij door onvoldoende toezicht in de gelegenheid geweest de kazerne te verlaten en per trein naar Helmond te gaan. Hij geeft op, dat hij blijkens mededeeling van zijne vrouw, daar 's avonds is aangekomen en toen gezegd heeft, dat hij zijn tijd had uitgediend, waaraan lichtvaardig (?) geloof werd gehecht, en den volgenden morgen werd de reeds vroeger geprojecteerde reis naar

Antwerpen ondernomen. Hier is hij volgens zijne opgave meerdere dagen later tot bewustzijn gekomen. De overweging dat hij door spoedige terugkeer het gebeurde voor hem minder nadeelig kon maken werd verdrongen door de meer voor de hand liggende motieven van geld te verdienen en met vrouw en kinderen samen te zijn. Hij was nu toch deserteur en tegenvoorstellingen, op ethische of verstandsgonden berustend, om hem te doen besluiten terug te keeren, zijn niet bij hem opgedoken. Indien nu vertrouwen geschonken kan worden aan hetgeen beklaagde zegt, moet hij beschouwd worden te lijden aan bewustzijnsstoornissen, waarin hij onbewuste handelingen verricht en waarvan later wegens het onbewuste elke herinnering is uitgewischt, en waarvoor hij dan niet verantwoordelijk mag worden geacht. Het komt ons voor, dat men te dien opzichte beklaagde vertrouwen kan schenken; van simulatie of dissimulatie is bij herhaald onderzoek niets gebleken, zijne opgave voor zoover te controleeren komen uit, ook het voor hem ongunstige wordt niet verzwegen, en houden wij beklaagde intellectueel niet genoeg ontwikkeld om door expresselijk verkeerde opgaven het onderzoek in een voor hem gunstige richting te leiden. Trouwens zeker bij de eerste samenkomsten was hem de portée van het onderzoek niet duidelijk, en besepte hij niet, dat hij aan een geneeskundig onderzoek onderworpen werd. Uit hierboven aangehaalde voorbeelden blijkt, dat patient dergelijke bewustzijnsstoornissen ook had, wanneer hem dit niet met den rechter in aanraking bracht. Het objectief onderzoek bij patient levert het volgende op: De indruk, dien hij maakt, is niet die van een normaal persoon. Zijn schuchtere, verlegen, indolente houding, de moeite, die men moet aanwenden om antwoorden te krijgen, de zacht uitgesproken monotone moeilijke verstaanbare antwoorden, waarbij de woorden a. h. w. reeds door de lippen gevormd zijn, voor ze hoorbaar worden, de ingevallen neus (zadelneus), de dikke lippen, de wenkbrouwbogen, geven dadelijk den indruk van den minderwaardige. Zijn psychische functiën zijn overigens goed (geen desorientatie, geen hallucinaties, geen betrekkingsideën, enz.); hij beschikt voor zijn doen over voldoende schoolkennis, rekent goed uit 't hoofd, onthoudt getallen, beantwoordt eenvoudige vragen uit geschiedenis en aardrijkskunde goed. Toch schijnt zijn kennis geheel beperkt te zijn tot het in de vroege jeugd geleerde; dingen, die hij zich in lateren leeftijd zelf eigen gemaakt kan hebben, weet hij niet (de ansichtenhandel dan uitgezonderd) en valt 't op provincies en hoofdsteden goed te hooren noemen, door iemand, die den naam van regiments- en bataljonscommandant niet kent, en zich alleen den naam van kapitein en luitenant zijner compagnie kan herinneren. Ook militaire begrippen ontbreken. Wat hij gedaan heeft is niet goed, omdat 't niet mag, verdere rekenschap heeft hij zich blijkbaar niet gegeven. Ook over kleermakersaangelegenheden weet hij weinig te zeggen, en erkent hij 'n middelmatig werkman te zijn. Zijn stemming is verdrietig, in de cel verdrijft hij zijn verdriet door zingen, anders zou hij 't niet uithouden. Hij is affectief. Het spreken over vrouw en kinderen (van wie hij zeer veel schijnt te houden) is voldoende om bij hem 'n huilbui te verwekken. Over hoofdpijn wordt niet geklaagd, wel over 't gevoel van prop in de keel (globus). Er is aanduiding van katatonie, het keelslijmvlies is ongevoelig, het pijngevoel is over het geheele lichaam zeer verminderd (hoewel wisselend in intensiteit), het tastgevoel normaal. Overwogen moet thans worden, wat wetenschappelijk bekend is over deze bewustzijnsstoornissen. Deze ziekte poriomanie, dromomanie, automatisme ambulatoire, loopdwang genaamd, het eerst beschreven door CHARCOT, komt werkelijk voor als uiting van twee zenuwziekten, de hysterie en de epilepsie. Van

geen dezer beide ziekten komen hier aperte symptomen voor, al zijn de aanduiding van katatonie, de pharynxaesthesie, de analgesie, het globusgevoel pathologisch, en is het met zorg strikken van de das in een fraaien zeemansknop op 't punt dat hij naar de cel terugkeert, terwijl gelaat en houding verdriet uitdrukken, iets dergelijks als men vaak bij hysterici aantreft.

Wij zijn geneigd hier een aequivalent van epilepsie aan te nemen, zich uitende door de poriomanie, wegens de volslagen amnesie (verlies aan herinnering), de intolerantie voor alcohol (waar het duidelijk is, dat in dit geval de droomtoestand onder den invloed van alcohol is ingeleid) en de zekere graad van dementie, die eerst op lateren leeftijd verkregen is.

Dat de gebruikte hoeveelheid alcohol gering is geweest pleit hier niet tegen, daar hier een langdurig tijdperk van geheele onthouding is voorafgegaan, en de vatbaarheid voor alcohol dus groot kan zijn, terwijl bekend is, dat sommigen reeds op zeer geringe hoeveelheden alcohol pathologisch reageeren.

Ondergeteekenden zijn van meening dat werkelijk de handeling der desertie is geschied onder den invloed van ziekelijke stoornis der verstandelijke vermogens, terwijl de gelegenheid daartoe door omstandigheden buiten zijn wil bijzonder gemakkelijk is gemaakt (het in zijn bezit hebben van geld, het weinige toezicht in de kazerne). Dat hij overigens een achterlijk minderwaardig man is, blijkt uit verschillende omstandigheden, zijn rondtrekkend leven zonder vaste betrekking, het leven van de hand in de tand, het niet terugkeeren naar zijn garnizoen, nadat hij tot bewustzijn kwam dat hij weggelooopen was, dat hij deserteur was. De overweging, dat hij strafschuldig was en dus terug moest, was voor hem een te zwak motief om hieraan gevolg te geven.

Hierbij moet nog worden vermeld, dat de epilepsie, ook wanneer zij latent is, leidt tot zwakzinnigheid, tot ethische defecten, moreele ongevoeligheid en gemis aan sociaal verantwoordelijkheidsgevoel.

ARNHEM, 27 September 1909.

(w.g.) Dr. J. A. ROMELIJN.

(w.g.) H. S. v. D. STEMPEL.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 24 Mei 1910.

President: Luit.-Kolonel H. M. A. VIGELIUS.

Leden: de kapiteins J. SUERMONDT, D. A. VAN DER WEDDEN en de luitenants T. H. DOLLEMAN, J. L. A. KREMER, Mr. J. S. BARBAS en N. J. M. F. VAN EVERDINGEN.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Beklaagde staat terecht wegens desertie.

Benoeming van deskundigen om een onderzoek in te stellen naar beklagde's verstandelijke vermogens. Deskundigen komen tot de conclusie dat beklagde voor het door hem gepleegde feit verantwoordelijk moet worden gesteld.

De Krijgsraad veroordeelt beklagde tot 2 maanden militaire detentie.

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe ;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd ;

Overwegende dat A. E. t. B. H., oud 32 jaar, geboren te Neede (Gld.), soldaat bij het 8ste Regiment Infanterie, gedetineerd te Arnhem, voor den Krijgsraad is gesteld, beschuldigd :

dat hij te Arnhem op 29 Maart 1910 zonder verlof zijn korps, het 8ste Regiment Infanterie, heeft verlaten, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Utrecht op 3 April 1910 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn heeft aangemeld bij den commandant der wacht aan de Geniekazerne, na op 25 October 1909 te zijn gestraft geweest met provooststraf wegens eerste desertie ;

Overwegende dat beklagde heeft bekend zich aan het hem te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, zoomede dat hij niet door iets tot die afwezigheid is gedwongen geweest en op 25 October 1909 met provooststraf is gestraft geweest wegens eerste desertie ; opgevende een drang in zich te hebben gehad om weg te gaan ; dat hij te Nijmegen, Zutphen, Amersfoort en Utrecht is geweest en zich te Utrecht op 3 April 1910 gemeld heeft bij den commandant der wacht aan de Geniekazerne.

Overwegende dat beklagde blijkens het ten processe overgelegde uittreksel uit de straffijst op 25 October 1909 is gestraft met provooststraf wegens eerste desertie ;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard :

1°. W. VAN K., sergeant 1ste klasse bij het 8ste Regiment Infanterie te Arnhem :

Ik herken in beklagde den soldaat t. B. H., van de 2de compagnie, 3de bataljon, 8ste Regiment Infanterie, in garnizoen te Arnhem in de Menno van Coehoornkazerne. Ik was op 29 Maart 1910 sergeant van de week bij die compagnie ; beklagde heeft daarbij op het avondappèl gemankeerd ; hij heeft bij zijn korps sinds dien dag op alle appels en in alle diensten ontbroken tot 3 April 1910 ;

2°. W. J. M., sergeant bij het Regiment Genietroepen te Utrecht :

Op 3 April 1910 heeft zich bij mij, als commandant van de kazerne-wacht der Geniekazerne te Utrecht, een soldaat aangemeld opgevende te heeten A. E. t. B. H. ; ik heb hem in voorloopig arrest gesteld.

Overwegende dat door de bekentenis van beklagde, bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen der getuigen en, wat de herhaling betreft, bevestigd door het uittreksel uit de straffijst, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen hem is te laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan ;

Overwegende dat Officieren-Commissarissen als deskundigen hebben benoemd, ten einde een onderzoek in te stellen naar beklagde's verstandelijke vermogens, Dr. J. A. ROMELIJN en H. S. VAN DER STEMPEL, onder-

scheidenlijk Officieren van Gezondheid 1ste en 2de klasse te Arnhem; dat dezen, na in hun handen den eed te hebben afgelegd verslag te zullen geven naar hun geweten, een rapport hebben uitgebracht, waarbij zij in rechten hebben volhard; dat zij hierbij als hun oordeel uitspreken, dat naar hun meening beklagde voor het gepleegde feit van desertie verantwoordelijk moet gesteld worden;

Overwegende dat de Krijgsraad van oordeel is, dat het te laste gelegde feit niet is begaan onder den invloed van gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing van beklaagdes verstandelijke vermogens;

Gezien de artt. 137 en 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 19 en 10 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verklaart het aan beklagde te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als: tweede desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, gevolgd door vrijwillige aangifte binnen vier weken;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot een militaire detentie van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd, door beklagde sedert 3 April 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst hem in de proceskosten.

RAPPORT VAN DESKUNDIGEN.

PRO JUSTITIA.

De ondergeteekenden Dr. J. A. ROMELJN en H. S. VAN DER STEMPEL, beiden arts en Officier van Gezondheid te Arnhem, hebben in opdracht van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, en na in handen van den heer Auditeur-Militair den eed te hebben afgelegd, een onderzoek ingesteld naar den toestand der verstandelijke vermogens van den soldaat-vrijwilliger A. E. t. B. H., ter beantwoording van de vraag of het dezen ten laste gelegde feit van desertie, hem wegens den toestand zijner verstandelijke vermogens al dan niet kan worden toegerekend.

Bij het, in opdracht van HH. Officieren-Commissarissen van den Krijgsraad in het 3de Militaire Arrondissement te Arnhem, ingestelde onderzoek hebben de deskundigen zich in de eerste plaats ten taak gesteld, om eene rationeele verklaring te vinden voor de strafbare handeling waarvoor beklagde A. E. t. B. H. terechtstaat. Vervolgens hebben zij zich de vraag voorgelegd, of die verklaring ruimte geeft voor de onderstelling, dat eene ziekelijke stoornis der verstandelijke vermogens bij den beklagde tot deze handelingen dwingend heeft geleid, c. q. op die handelingen heeft geïnflueneerd. In het eene geval zou er grond zijn aan te nemen, dat beklagde voor die handeling niet verantwoordelijk te stellen is, in het tweede geval zou er aanleiding kunnen zijn om hem slechts gedeeltelijk verantwoordelijk te stellen, wat misschien tot het aannemen van verzachtende omstandigheden zoude kunnen leiden.

Het is daartoe noodzakelijk zich een beeld te vormen van beklagde, zooals dit uit eigen waarneming en uit de inlichtingen bij hem zelf, bij

de familie of bij personen uit de vroegere omgeving verkregen, kan worden opgebouwd.

Van erfelijke aanleg is bij beklagde weinig bekend.

Een oom was potator.

Van zijne geboorte (tang, bewusteloosheid) weet hij niets, heeft ook nooit iets daaromtrent gehoord, evenmin weet hij of hij in zijne kindsheid stuipen gehad heeft, of hij laat liep, op tijd tanden gekregen heeft, op tijd sprak, of langen tijd onzindelijk was. Volgens zijne meening was dit alles normaal. Tot zijn 8ste jaar was hij voortdurend sukkelend, had steeds keelpijnen, 3 maal diphtheritis, en liep hij van zijn 6de tot zijn 8ste jaar in beugels na ruggegraatsverkromming tengevolge van een val. Op school kon hij goed en gemakkelijk leeren. Hij was te Arnhem op eene voorbereidende school geweest, ging vandaar op zijn 11de of 12de jaar naar het gymnasium te Doetinchem, omdat hij hier gezakt was. Er op gewezen dat dit niet slagen toch in tegenspraak is met zijn goed en makkelijk leeren, beweert hij dat de eischen te Doetinchem gesteld, veel verschilden met die van hier. Hij rolde volgens zijne opgave door 't examen van de 1ste naar de 2de klasse, zou niet slagen voor het overgangsexamen van de 2de naar de 3de klasse, omdat hij weinig gewerkt had en er door de weduwe waar hij te Doesburg in de kost was, weinig toezicht op zijn werk gehouden werd. Tijdens het examen ging hij dan ook weg, omdat hij er niet veel lust in had en zijne moeder 't beter vond, dat hij bij 't notariaat kwam. Hij kwam toen op een notariskantoor te Neede, bleef daar een jaar, paste volgens zijn zeggen goed op en zou zijn patroon hem graag gehouden hebben. Hij ging daar weg om bij een anderen notaris te Eibergen te komen, waar hij lessen van diens zoon kreeg, als vergoeding voor den door hem te verrichten arbeid. Hij bleef daar 1½ jaar, paste er volgens zijne opgave goed op, bleef nooit zonder voorkennis weg. Daarna, hij was toen 16 à 17 jaar, kwam hij op een cursus voor 't notariaat te Ubbergen, woonde toen in bij een broeder. Hij bleef daar ruim twee jaar, ging toen in de voornaamste kringen uit, reed paard, tenniste, jaagde, dronk toen al reeds 'n borrel, was wel eens dronken, ging niet veel met vrouwen om. Hij zakte voor het examen, had niet veel gewerkt, vooral theoretisch was hij niet klaar, het practische gedeelte kende hij goed, hij was van 14—16 jaar op een notariskantoor geweest, deed daar volgens zijn zeggen alles, en vindt 't geen heksenwerk. Op zijn 18de jaar, tijdens zijn verblijf te Ubbergen, is hij ook eens gedurende 2 dagen weg geweest, naar den Bosch. Aanleiding had hij daarvoor niet, in den Bosch had hij niets te doen, ging zonder eenig motief daarheen, heeft daar geen kennissen. Van de geheele reis herinnert hij zich alleen, dat hij in den trein zat. Den volgenden dag keerde hij naar huis terug, omdat hij bevreesd was, dat zijne familie in ongerustheid verkeerde. Nadat hij gezakt was voor zijn examen kwam hij te Wageningen op 'n steenfabriek. Eerst zou hij bij zijn broer in de zaak komen. Dit werd echter tegengewerkt door zijne schoonzuster, niet om redenen van persoonlijke aard, doch omdat zij bang was, dat zijn broer te veel hooi op den vork nam voor zijne familie. Op die steenfabriek was hij 4 maanden. Toen kende hij dit vak ook al weer volkomen (antwoordt hij op een desbetreffende vraag).

Hij is vandaar weggegaan omdat hij ziek werd, waarschijnlijk eene bloeditstorting in de maag (?) na een val van zijn rijwiel, welke echter niet ernstig was, en waarbij geen bewusteloosheid optrad. Hij bleef toen 3 maanden sukkelend, hoestte toen veel, vermagerde, was spoedig vermoeid. (Tuberculose komt niet in zijne familie voor, zijn vader stierf na eene operatie). Beklagde kwam toen op de steenfabriek zijner moeder, bleef

daar $\pm \frac{1}{2}$ jaar en hield zich hoofdzakelijk bezig met den aankoop van landerijen. Hij gelooft wel in staat te zijn de directie van een steenfabriek te voeren, zeker de administratie, de fabricage is in den laatsten tijd eenigszins veranderd.

Toen, ongeveer 20 jaar oud, ging hij voor de Cölnische Tiefbau-Gesellschaft (waarvan zijn broeder directeur is) naar Emden. Aanvankelijk als boekhouder (Italiaansch boekhouden kent hij niet); na een jaar krijgt hij het technisch beheer van het werk (bagger-, zuig-, spuit- en heiwerk) er bij. Hij werkte toen tot tevredenheid der directie. Er van door is hij in dien tijd niet geweest. Wel dronk hij veel, 't geen hij voornl. wijt aan den aard van het werk en den omgang met Duitsche opzichters. Eenmaal had hij gonorrhoe. Na ± 3 jaar verliet hij Emden en zijne betrekking; als reden geeft hij op, het doorzetten van zijn huwelijk met eene door zijne familie niet gewenschte vrouw. Daarna ondertrouwde hij te Breda, doch daar zijne moeder geen toestemming tot het huwelijk gaf, ging hij naar Engeland waar hij trouwde. Van toen af begon voor hem een zwervend leven, woonde te Rotterdam, als inspecteur eener levensverzekering-maatschappij. In dien tijd schijnt zijne vrouw ook in een bordeel geweest te zijn, gedurende welken tijd hij nog omgang met haar had (inlichtingen van de familie). Daarna ging hij naar Brussel, werkte nu eens als mechanicien in automatische restaurants, dan weer als knecht op publieke aucties enz. Intusschen had zijn vrouw hem verlaten, en kwam hij in Holland terug, waar hij door toedoen van zijn broer werkzaam gesteld werd bij eene duikersfirma te Rotterdam. Hij ging daar na $\pm \frac{3}{4}$ jaar weer vandaan, volgens zijn zeggen, omdat hij niet met het zeer ruwe werkvolk overweg kon.

Daarna reiziger in verschillende artikelen, circa $\frac{3}{4}$ jaar werkzaam in het Zeemanshuis te Amsterdam, 2 maal verblijf houdend (eens zelfs langeren tijd) in de Landkolonie van het Leger des Heils te Lunteren, meldde hij zich Juli 1909 als soldaat bij het 8ste Regiment Infanterie te Arnhem. Beklaagde zegt steeds nog al zenuwachtig te zijn geweest, dit uit zich volgens hem door schrikken, daarop volgt dan drift, snauwen tegen zijne omgeving, tot handtastelijkheden of bedreigingen is 't bij hem nooit gekomen. Hij schrikt steeds zeer spoedig, heeft dit niet in zijn slaap, heeft daarin ook niet het gevoel alsof hij misstapt. Wel slaapt hij onrustig, ligt 's nachts veel wakker, droomt niet. Tot zijn 10de jaar liep hij vaak in zijn slaap het bed uit, liep dan de huiskamer binnen, daarna wist hij er niets van, doch hoorde het later vertellen. Aan bedwateren leed hij niet, heeft nooit hoofdpijn, nooit duizelingen of het gevoel van wegraken gehad. Hij voelt en voelde zich nooit, ook niet als kind, verongelijkt of achteraf gezet, heeft niet het idee dat men hem voortdurend gadeslaat, om hem lacht of hem bespreekt. Hij was nooit plagerig van aard, zelfs 'n dierenviend; als knaap stookte hij wel eens vuurtjes. Eenzelvig was hij nooit, karakterveranderingen zijn noch door hem zelve, noch door zijn familie waargenomen. Hij vindt zich zelf niet zelfstandig, is soms makkelijk over te halen, hoewel hij weer op andere punten bijzonder koppig kan zijn; hij vindt zich zelf 'n optimist, denkt steeds dat alles wel terecht zal komen, is niet zwaartillend, hoewel hij een zeer juist besef van zijn toestand heeft. Bepaalde psychische afwijkingen zijn bij beklagde niet waar te nemen, evenmin zijn zij aanamnestisch vast te stellen; ook lichamelijk vertoont hij niets bijzonders, behalve geringe afwijkingen op den rechterlongtop (achter). Hysterische stigmata zijn niet aanwezig. Zijn intellect is goed, zijn schoolkennis is meer dan voldoende, hij heeft den loop der wereldgebeurtenissen gevolgd; toch bevreemdt het, dat iemand van zijne ontwikkeling, die beweert geregeld couranten te lezen,

gevraagd eenige aviateurs te noemen, Wright, Zeppelin en Lebaudy noemt, en geen enkele naam, systeem of feit kan noemen, betreffende een onderwerp zoo veelvuldig in de dagbladen besproken. Hetgeen dus het onderzoek van beklagde oplevert, zou alléén zijn: de zekere mate van eigendunk, waarmede hij zijne bekwaamheden renommeert, het als kind 's avonds 't bed verlaten, het matige(?) alcoholgebruik, het zich indertijd zonder reden naar den Bosch begeven, en de 12 ambachten 13 ongelukken, waarmede hij te kampen heeft gehad. Het door beklagde bij herhaalde bezoeken, waarin er steeds op aangedrongen werd om met vrouwen de volle waarheid te zeggen, gegeven verhaal is zeker niet gelogen. Echter uit zeer betrouwbare inlichtingen, gewonnen uit beklagde's vroegere omgeving blijkt, dat hij in groote mate de gave bezit om zonder bepaald te liegen de waarheid te verzwijgen, en de feiten in dusdanig licht te plaatsen, dat zijn bij een onzer vroegere gesprekken geüit gezegde: „Ik geloof niet veel aan vrijen wil, alles is omstandigheden en aanleg”, op hem bijzonder toepasselijk schijnt te zijn. Uit verstrekte inlichtingen blijkt, dat men beklagde in zijne familie nooit als abnormaal beschouwde, wel als iemand niet sterk genoeg van wil, om de goede voornemens, die hij vaak gekoesterd heeft, door te zetten; dat hij hoogmoedig van aard is, graag den grand seigneur speelde, zich daardoor uitgaven veroorloofde ver boven zijn krachten, daardoor schulden maakte en daarna door bedrieglijke handelingen steeds geld zocht los te krijgen; zijn verlaten van verschillende betrekkingen stond meestal of steeds in verband met bedriegelijke handelingen, en zijn verdwijnen uit Emden b.v., door hem voorgesteld als het gevolg van de tegenwerking in een huwelijk (met eene of andere publieke vrouw), had tot onmiddellijke oorzaak het verduisteren van een aanzienlijk bedrag uit de brandkast der firma. Overal waar hij werkzaam was gebeurde iets dat een of anderen finantieelen achtergrond had; te Rotterdam kocht hij meubelen op afbetaling, die hij niet kon betalen, kwam daardoor in verwickelingen; ook tijdens hij bij de duikersfirma werkzaam was, heeft hij (volgens opgave van zijn broeder) geld besteed voor een ander doel dan waarvoor het hem gegeven was, en zal dit meer aanleiding geweest zijn tot het verlaten van die firma, dan de door beklagde opgegeven reden niet met het werkvolk te kunnen omgaan. Uit Lunteren verdween hij eveneens met medenemen van een rijwiel; hij zelf stelt dit voor als een weinig beteekenend feit, uit baloorigheid ging hij per fiets weg, niet met 't doel om weg te blijven, terwijl uit gevoerde correspondentie blijkt, dat hij de hem geleende fiets verkocht. Nieuw ondergoed, hem gestuurd om het te dragen, bracht hij naar den lommerd. Beklagde reist het geheele land af om overal geld te leenen op den naam van r. B. H. en deed, zooals ons uit schrifturen bleek, bestellingen op dien naam bij leveranciers van zijne familie, met de wetenschap niet te kunnen betalen. Volgens zijne familie is hij geen matig gebruiker maar sterk popator, die meermalen dronken thuis kwam, te Velp voor eenige jaren een proces-verbaal heeft gehad wegens dronkenschap en zelfs op de begrafenissen zijner moeder naar drank rook. Dobbelen was een zijner liefhebberijen.

Hetgeen beklagde van zijn eigen bekwaamheden opgeeft, schijnt geen zelfoverschatting te zijn, volgens inlichtingen van zijn broeder (directeur der Cöln. Tiefbau-Gesellschaft) is hij een zeer bruikbaar persoon, die zeer veel capaciteiten bezit, voor geen examen slaagde omdat hij er nooit iets voor uitvoerde, niet omdat hij niet leeren kon. Dat beklagde zich, zooals vroeger werd medegedeeld, zonder reden naar den Bosch begeven zou hebben, is niet aan te nemen, waarschijnlijk ging hij daarheen met 't doel een meisje

te ontmoeten, dat een officieus engagement met hem verbroken had; ook kan deze zegsman moeilijk aannemen dat zijne laatste desertie niet met een of ander verband hield: ons werd inzage verstrekt van een schrijven dd. 4 April 1910, waarin om geld gevraagd werd ten behoeve van „cantine-
verwickelingen”. In ieder geval heeft beklagde van zijne desertie, waarvoor hij pertinent ontkent een reden gehad te hebben, volkomen herinnering behouden, en zijn daar waarschijnlijk alcoholgebruik of finantieele moeilijkheden, of beide niet vreemd aan.

Uit al hetgeen hierboven medegedeeld is, blijkt, dat beklagde intellectueel zeker niet als achterlijk of minderwaardig kan worden beschouwd. Hij heeft enkele malen eene verantwoordelijke betrekking (Emden) met succes bekleed en wanneer hij in alle opzichten maatschappelijk schipbreuk heeft geleden, mag dit zeker niet aan omstandigheden buiten zijn wil gelegen worden toegeschreven.

Beklaagde is van zeer goede familie, aan deugdelijk onderwijs en alle mogelijke hulp heeft het hem niet ontbroken, in zijne naaste familie heeft hij steeds goede voorbeelden voor oogen gehad en allerlei hulpmiddelen gevonden, die hem den strijd om het bestaan, het verwerven van eene goede positie zoo gemakkelijk mogelijk maakten. Hoe heeft hij aan de verwachtingen beantwoord? Er is geen gebied van afdwalingen dat hij niet heeft betreden, excessen in Venere en in Baccho pleegde hij herhaaldelijk, hij liet geene gelegenheid voorbijgaan om de bewijzen te geven dat onvastheid van karakter, gemis aan energie, gemis aan ethische begrippen bij hem in hooge mate aanwezig waren, hem tot een minderwaardige op moreel gebied stempelen. Dit gemis aan ethische begrippen blijkt meer uit zijn daden dan uit de met hem gevoerde gesprekken, alle abstracte begrippen worden goed door hem gedefinieerd; hetgeen hij echter over „moraal”, „berouw”, „moederliefde” zegt, is waarschijnlijk meer het gereproduceerde oordeel van anderen over die begrippen dan het resultaat van gevoelens werkelijk bij hem aanwezig. Wanneer men nu iedere handeling (hier beklagdes levensloop, en meer speciaal het feit van desertie) waartoe geen voldoende motiveering bestaat als abnormaal wil beschouwen, als een gevolg van storing in, of gebrekkige ontwikkeling van de verstandelijke vermogens, dan zou men beklagde het door hem gepleegde feit niet kunnen aanrekenen. Deskundigen echter kunnen zich niet op dat standpunt plaatsen, het is voor hen niet aannemelijk, dat zijn verkeerde handelingen en speciaal zijne desertie, voortkomen uit neigingen, die zoodanig op zijn wil hebben ingewerkt, dat het hem onmogelijk is geweest die handelingen na te laten of de gevolgen van die handelingen te overzien; ook kunnen zij noch in toevallen, noch in epileptische of hysterische droomtoestanden, noch in dwangvoorstellingen, eene verklaring voor het door beklagde gepleegde feit aannemen. Zijne strafbare handelingen worden door deskundigen verklaard, niet als gevolg van minderwaardigheid op intellectueel gebied, ook niet op moreel gebied, maar door de neiging zich aan finantieele moeilijkheden te onttrekken, gepaard met misbruik van sterken drank. Is hij een kwartaaldrinker? Bij de onbetrouwbaarheid van beklagde is het onmogelijk zich hieromtrent zekerheid te verschaffen. Ten slotte spreken deskundigen als hun oordeel uit, dat naar hunne meening beklagde voor het door hem gepleegde feit van desertie verantwoordelijk gesteld moet worden.

ARNHEM, 17 Mei 1910.

(w.g.) Dr. J. A. ROMELJN.

(w.g.) H. S. VAN DER STEMPEL.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 7 September 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een matroos 2de klasse over eene straf van drie dagen provoost-arrest op water en brood, wegens: „Onwillig in het uitvoeren van hem opgedragen werkzaamheden, zulks naar aanleiding van een laakbare verdenking ten aanzien van een meerdere en in verband daarmee een ongepast verzoek aan den schipper gedaan”.

De klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig verklaard, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en aan klager eene straf van acht dagen provoost-arrest opgelegd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene klacht d.d. 9 Juni 1909 van een matroos 2de klasse, dienende aan boord van het pantserschip „de Ruijter”, over de omschrijving der strafreden, behoorende bij de hem op 7 Juni 1909, door den Commandant van dien bodem, den Kapitein ter Zee O., opgelegde straf van drie dagen provoost-arrest op water en brood, welke luidt: „Onwillig in het uitvoeren van hem opgedragen werkzaamheden, zulks naar aanleiding van een laakbare verdenking ten aanzien van een meerdere en in verband daarmee een ongepast verzoek aan den schipper gedaan”;

Gelezen de verhooren afgenomen door de Commissie tot onderzoek der klacht den 9den Juni 1909 door den Commandant van den bodem benoemd, alsmede de memorie van den bestraffer;

Gelezen de consideratiën en het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht door het Hof ter zake ingewonnen, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht, en de indiening er van toe te schrijven aan verregaande oneerbiedigheid en klager deswege een disciplinaire straf op te leggen;

Overwegende dat naar aanleiding der klacht door den stuurman-majoor R., onder eede is verklaard: dat hij Vrijdag 4 Juni, tegen 2 uur, naar de brug ging om zich te overtuigen of de seiners, waartoe klager behoorde, met de gewone werkzaamheden bij generaal schoon schip bezig waren, dat klager ontbrak en dat hij, daar niemand wist waar deze was, matroos 2de klasse v. d. V. weg zond om hem te zoeken;

dat VAN DE V. na ongeveer 10 minuten weerom kwam opgevende hem niet te kunnen vinden, waarop hij hem weer wegzond met last hem te zoeken totdat hij hem gevonden had en dat hij, na ongeveer 5 minuten, terugkwam met de boodschap, dat hij hem gewaarschuwd had;

dat hij in de veronderstelling, dat klager dadelijk zou komen, nog even wachtte, maar, toen dit na eenige minuten nog niet gebeurde, hij van de brug afgang en klager op het voorschip aantrof bezig met het afnemen van wit;

dat klager, op zijn vraag waarom hij niet bij zijne werkzaamheden op de brug was, kort en onverschillig antwoordde: „Ik ben op het voorschip gegaan”;

dat hij op nog eenige vragen, die hij hem deed, geen antwoord kreeg, en hem toen maar meegenomen heeft naar het tentdek, waar hij hem heeft gezet aan het poetsen op het standaard peilkompas ;

dat de seiners en de hulpseiners wisten dat zij in den middag van 4 Juni op de brug moesten zijn ;

dat klager weinig lust heeft in de werkzaamheden van seiner en daarom reeds verscheidene malen gevraagd heeft om zijn brevet in te trekken, hetgeen dan ook is geschied, met de bepaling dat hij dan toch aan den dienst als seiner bleef toegevoegd ;

Overwegende dat klager beweert, dat hij den 4den Juni 's morgens, na kolenladen door den bootsman v. O. op het voorschip aan het dekspoelen was gezet ;

dat 's middags na rusten door den schipper gefloten werd: „torpedisten en kanonniërs aan hun werk, de overigen aan hun werkzaamheden” ;

dat hij toen doorgegaan is met afnemen van wit op het voorschip ;

dat hij door v. d. V. een boodschap kreeg om bij den majoor op de brug te komen, maar dat hij eerst het gedeelte dat hij op zich genomen had wou klaar maken ;

dat juist toen hij gaan wilde, de majoor bij hem kwam, hem eenige vragen deed die hij niet beantwoordde, omdat zijn gevoel er tegen opkwam, want dat hij het land heeft aan den majoor, evenals deze een hekel heeft aan hem ;

dat hij nu weer door den majoor aan het poetsen werd gezet, zooals steeds gebeurt, omdat dat werk bekend staat als een onaangenaam werk ;

dat hij aan den schipper gevraagd heeft hem in arrest te stellen omdat hij zich wou vrijwaren voor handelingen te plegen in zijne opgewondenheid, die hem zware straf zouden bezorgen ;

dat hij den schipper als reden voor het verzoek opgaf, niet langer onder den majoor te kunnen werken ;

dat hij dit laatste beweerde omdat de majoor „een pik” op hem heeft ;

Overwegende dat D. F., schipper aan boord van de „de Ruijter” onder eede heeft verklaard, dat op dien 4den Juni, 's namiddags 3 uur, klager naar hem toekwam en hem verzocht, hem in arrest te willen stellen ;

dat hij vroeg wat hem mankeerde, waarop hij ten antwoord kreeg: „ja, schipper, als ik bij den stuurman moet blijven werken, raak ik in de gevangenis” ;

dat hij de zaak even met hem besprak en hem toen, met het oog op zijn opgewonden toestand, maar naar voren stuurde om daar weer te soppen ;

dat onder de seiners een slechte geest heerscht ;

dat, wanneer bij de regeling der werkzaamheden niets gefloten wordt omtrent de seiners, deze zich bij den stuurman moeten melden, die hun werk regelt ;

Overwegende dat uit een en ander volgt: dat klager, wetende dat hij bij den stuurman moest werken, zich daar eigendunkelijk aan heeft onttrokken, door op het voorschip te gaan werken ;

dat hij, na bij den stuurman te zijn geroepen om zijn werk daar te doen, hieraan geen gevolg gegeven heeft ;

dat hij als verontschuldiging daarvoor opgeeft, dat hij niet onder dien stuurman kon werken, omdat hij „het land” aan hem heeft en omgekeerd de stuurman aan hem ;

dat deze hem altijd het onaangenaamste werk opdraagt omdat hij „een pik” op hem heeft ;

Overwegende dat van opzettelijke achterstelling niets is gebleken en deze

ook niet te verwachten is van een onderofficier, van wien de Commandant getuigt dat hij is fatsoenlijk, kalm en betrouwbaar ;

dat dus de verdenking van zoo iets hoogst ongepast en laakbaar is ;

dat de vraag aan den schipper om hem, klager, in arrest te stellen, omdat hij vreest anders in de gevangenis te komen, geen zin heeft, daar klager zelf maar moest zorgen, dat het zoover niet kwam ;

dat die vraag dus moet beschouwd worden als een nieuwe poging om zich te onttrekken aan het door den stuurman opgegeven werk en dat verzoek aan den schipper dus zeker ongepast is ;

Overwegende dat de strafreden juist blijkt te zijn en de klacht daarover ongegrond ;

dat het onbegrijpelijk is dat iemand, na gehandeld te hebben als klager, zich nog durft te beklagen, zoodat de klacht niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid moet worden toegeschreven ;

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie ;

Recht doende op voormelde klacht ;

Verklaart die zóódanig ongegrond en lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven ;

Legt den klager eene disciplinaire straf op van acht dagen provoost-arrest om den anderen dag op water en brood ;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 11 Juni 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een sergeant over de straffen van: 1°. vier dagen kamerarrest, hem den 10den Maart te voren opgelegd door zijnen bataillonscommandant, den Majoor H. J. S., met de strafreden: „gemankeerd op het appèl voor de „wachtpirade”, en 2°. vier dagen politiekamer, hem den 16den Maart d.a.v. opgelegd door zijn Regiments-commandant, den Kolonel L. W. v. H., met de strafreden: „Zijn beklag gedaan over eene hem opgelegde straf, welk „beklag zóódanig ongegrond en lichtvaardig werd bevonden, dat dit aan „oneerbiedigheid moet worden toegeschreven”.

Klacht ongegrond verklaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht gedagteekend 19 Maart 1909 van een sergeant bij de 2de compagnie, 2de bataillon, 5de Regiment Infanterie, in garnizoen te Amersfoort, over de straffen van: „1°. vier dagen kamerarrest, hem den 10den Maart te voren opgelegd door zijnen bataillons-commandant, den Majoor H. J. S., met de strafreden: „gemankeerd op het appèl voor de

„wachtparade”, en 2°. vier dagen politiekamer, hem den 16den Maart d. a. v. opgelegd door zijn Regiments-commandant, den Kolonel L. W. v. H., met de strafreden: „Zijn beklag gedaan over eene hem opgelegde straf, welk „beklag zóódanig ongegrond en lichtvaardig werd bevonden dat dit aan „oneerbiedigheid moet worden toegeschreven”;

Gehoord klager, de beide bestraffers en, onder eede, den sergeant v. d. E., in de zaak betrokken:

Gelezen de verschillende berichten en verklaringen der bestraffers en van den klager alsmede die der personen die geacht werden de zaak tot klaarheid te kunnen brengen;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal strekkende tot vermindering der onder 1°. genoemde straf en tenietdoening der straf onder 2°. aangehaald;

Overwegende dat, wat de eerstbedoelde straf betreft, is verklaard:

door den sergeant-majoor-instructeur J. v. O., van de compagnie waartoe ook klager behoort, fungerend-adjutant-onderofficier van de kazerne-week tijdens het voorgevallene met klager:

dat hij op Dinsdag den 9den Maart, volgens gewoonte, om 6 uur n.m. appèl heeft gehouden over de op wacht komende manschappen van het 2de bataillon waarbij de klager, als de week hebbende, ontbrak; dat hij, na 8 minuten te hebben staan wachten, last gaf aan den oudsten der aanwezige sergeants van de week om met die op wacht komende manschappen af te marcheeren naar het 1ste bataillon, waar het algemeen appèl voor de wachten werd gehouden; dat hij dien oudsten sergeant van de week tevens opdroeg den klager mankeerend te melden; dat hij om 6 u. 10 m. zag dat de klager zich, zonder zich bij hem, dienstdoend adjutant-onderofficier, te melden, rechtstreeks wilde begeven naar die algemeene appèlplaats; dat hij hem toen bij zich riep en vroeg waarom hij niet tegenwoordig was geweest bij het appèl voor de wachtparade; dat hij daarop ten antwoord kreeg: „ik heb eerst gegeten en het eten was ook zoo laat klaar”; dat hij aan klager daarop gelastte zich te gaan melden bij den adjutant-onderofficier van algemeenen dienst, aan wien hij, klager, mankeerend was gemeld; dat dit gaan niet met den meesten spoed plaats vond; dat hij een en ander den volgenden dag aan den bataillons-commandant heeft medegedeeld en klager toen aan dezen als verontschuldiging opgaf: „ik had geen tijd om „te eten, want het eten was niet op tijd klaar”; dat aan klager, nadat hij door den bataillons-commandant was gestraft, nog gevraagd is of hij nog iets te zeggen had en daarop door hem is geantwoord: „neen, majoor”;

door den klager zoowel schriftelijk als mondeling:

dat het tijdstip waarop het appèl voor de op wacht komenden bij de bataillons gehouden moet worden niet is aangegeven, wel dat van 6 u. 15 m. voor de algemeene wachtparade; dat het eerstgemelde tijdstip na zijn straf op het signaal tableau is bijgeschreven als te zijn 6 uur en later in eene order voor het bataillon is bepaald op 6 u. 5 m.; dat hij op den bewusten middag van den 9den Maart zich om 5 u. 40 m. naar de eetzaal onderofficieren heeft begeven en zich daaruit omstreeks 6 u. 5 m. verwijderd heeft, overtuigd dat hij alstoen nog tijd genoeg had om den op wacht komenden man van zijne compagnie te inspecteeren en naar de algemeene appèlplaats te geleiden; dat, toen hij echter op de appèlplaats voor het bataillon kwam, de daartoe behoorende op wacht komende manschappen reeds naar de verzamelplaats, welke ongeveer twee minuten van de appèlplaats van het bataillon gelegen is, waren afgemarcheerd; dat, toen hij persoonlijk op die verzamelplaats kwam, hij bemerkte dat ook daar de algemeene wachtparade

al was afgelopen doordat, zooals de adjudant-onderofficier voor den algemeenen dienst zelf erkende, die algemeene wachtparade 10 minuten te vroeg was gehouden; dat, als dit laatste niet was gebeurd en er destijds een tijd ware aangegeven waarop de wachtparade bij het bataillon moest plaats hebben, hij niet zou hebben gemankeerd; dat hij eerst om 6 u. 7 m. op de appèlplaats van het bataillon is verschenen omdat dien middag de bediening aan tafel zóó slecht was dat het eten der onderofficieren, dat gewoonlijk om 5 u. 40 m. aanvangt, dien dag eerst om 5 u. 55 m. kon beginnen; dat hij zich den volgenden dag, in zenuwachtigen toestand, met deze omstandigheid heeft gemeend te kunnen verantwoorden, maar, tot kalmte gekomen, gevoelde niet schuldig te zijn omdat het uur van het appèl voor de wachtparade van het bataillon niet was aangegeven; dat hij daarom verzocht heeft den Regimentscommandant te mogen spreken; dat onderofficieren van de week, wilden zij om 6 uur op de wachtparade tegenwoordig zijn, in ongeveer $\frac{1}{4}$ uur hun middagmaal zouden moeten gebruiken, want dat eerst, nadat hij gestraft is, de bepaling is gemaakt dat dezen na de algemeene wachtparade zullen kunnen eten; dat de sergeant v. d. E. en andere onderofficieren zouden kunnen getuigen, dat de wachtparade bij de bataillons, waarvan het appèl om 6 uur wordt gehouden, zeer onregelmatig plaats heeft; dat men zich destijds altijd moest haasten om te 6 uur klaar te zijn met eten maar dat, als op den bewusten middag het eten op tijd gereed was geweest, hij toch op het genoemde uur op het appèl zou zijn geweest; dat hij in dat geval den man zijner compagnie, die op wacht kwam, van die compagnie had moeten halen; dat hij nooit geklaagd heeft over onvoldoenden tijd om te eten; dat hij erkent op het appèl te hebben tegenwoordig moeten zijn;

door den bestraffer, den majoor S., mondeling en schriftelijk:

dat hem op 10 Maart door den sergeant-majoor v. O., als dienstdoend adjudant-onderofficier van de week, een schriftelijk rapport werd ter hand gesteld waarin stond dat klager den vorigen dag op het appèl voor de wachtparade van het bataillon had gemankeerd; dat bij het daarop gevolgd onderzoek klager zich enkel verontschuldigde met de bewering dat dien middag het eten te laat was gereed geweest; dat een voortgezet onderzoek echter aan den dag bracht dat deze bewering niet juist was daar de sergeant-menagemeester zelf, die dien dag op wacht was gekomen en hij en twee der vier sergeanten, die dien middag aan tafel hadden gegeten, op het bedoelde appèl waren tegenwoordig geweest; dat eerst den volgenden dag, toen aan klager de vraag was gesteld waarom hij, door zijnen compagniescommandant, een verzoekschrift had ingezonden om den Regimentscommandant te mogen spreken, als reden van zijn verzoek werd opgegeven dat hij zich over de opgelegde straf wenschte te beklagen omdat hij niet bekend was geweest met het uur van het appèl voor de op wacht komenden van het bataillon; dat hij, bestraffer, den klager toch zou hebben gestraft indien hij de laatste verontschuldiging bij hem had ingebracht, omdat deze er geene is; dat klager, die sedert 23 Juni 1906 bij het Regiment dient, tal van malen als sergeant van de week op het bedoeld appèl is tegenwoordig geweest en hem het uur daarvan, evenals aan het geheele personeel van het Regiment, bekend was; dat, zoo het uur van dat appèl later in de dagelijksche orders nog in herinnering is gebracht, dit enkel is geschied om te voorkomen dat nieuw aangekomenen zich met onbekendheid van dat uur zouden kunnen verontschuldigen; dat de onmiddellijke nabijheid van het 2de bataillon tot de appèlplaats aanleiding heeft gegeven dat op 16 Maart het uur van het appèl door hem, bataillons-commandant, 5

minuten later is kunnen gesteld worden; dat door hem op 1 Maart, na de invoering van het z.g. zomertableau, maatregelen zijn genomen welke hem hebben bewezen niet alleen dat het meerendeel der onderofficieren met het vastgestelde uur van 5 uur 40 minuten voor het middageten tevreden was, maar tevens, en in de eerste plaats, dat dit uur de sergeanten der week in de gelegenheid stelde om den telkens terugkeerenden dienst bij het appèl voor de wachtparade, zonder overhaasting, naar behooren waar te nemen; dat die sergeanten dan ook nooit daarover hebben geklaagd;

door den sergeant v. d. E. onder eede voor dit Hof:

dat bij het 2de bataillon, waartoe hij behoort, de gewoonte bestaat dat om 6 uur appèl wordt gehouden voor de wachtparade; dat het signaal voor dat appèl sedert 3 jaren afgeschafd is, doch vóór dien gegeven werd om 6 u. 5 m. omdat, voor dat appèl, werd aangetreden om 6 uur; dat hij dan ook overtuigd is dat dit het officieele uur is; dat die bepaling echter niet zwart op wit staat, waarom er niet erg de hand aan wordt gehouden;

door tien onderofficieren van het bataillon schriftelijk in eene door hen ondertekende verklaring:

dat, zoolang zij daarbij hebben gediend, het uur van appèl voor de wachtparade, toen de signalen nog geblazen werden, werd gegeven 15 minuten vóór de wachtparade en dit signaal bestond in het signaal: „tamboers-appèl”; dat, na de afschaffing der signalen, het appèl werd gehouden 15 minuten vóór de wachtparade zelve;

Overwegende dat uit het bovenstaande is gebleken dat klager opvolgend twee redenen van verontschuldiging heeft aangevoerd voor zijn te laat komen en mankeeren op het appèl voor de wachtparade, eerst het te laat gereed zijn van zijn middageten, daarna de ongeregeldheid van het uur van appèl voor dien dienst; dat hij de eerst opgegeven reden echter heeft laten varen, waarschijnlijk omdat hij begreep dat, zelfs al ware deze omstandigheid bevestigd, dit geen verhindering in zijn dienst had mogen teweegbrengen omdat deze daaronder niet mocht lijden; dat echter ook de daarna aangevoerde verontschuldiging geen grond heeft omdat de verschillende verklaringen aantonen dat het appèl voor de op wacht komenden van het bataillon sinds jaren op zijn laatst tien minuten vóór het algemeen appèl, dus in dit geval om 6 u. 5 m., wordt gehouden en klager erkent dat hij, eerst na dat uur, de eetzaal heeft verlaten, toen nog den op wacht komenden man zijner compagnie had moeten inspecteeren en hem daarna naar de appèlplaats van het bataillon had moeten geleiden, waar hij dus in elk geval te laat zoude zijn gekomen; dat derhalve klager in zijn dienst tekort schoot en strafbaar werd op het oogenblik dat hij, te laat voor zijn dienst, de eetzaal verliet; dat daarom de opgelegde straf gerechtvaardigd en, in verband met klagers straffijst, niet te zwaar is;

Overwegende dat wat de tweede straf betreft, is verklaard:

door den klager, zoowel schriftelijk als mondeling:

dat hij, vermeenende niet schuldig te zijn aan eene overtreding waarvoor hij door zijnen bataillonscommandant op den 10den Maart was gestraft, den 13den d. a. v. verzocht heeft zich bij den Regiments-commandant te mogen beklagen; dat dit verzoek werd ingewilligd doch hij, na het doen van zijn beklag, door den Regiments-commandant werd gestraft met de straf en de strafreden waarover hij zich thans wenscht te beklagen;

door den bestraffer, zoowel schriftelijk als mondeling voor dit Hof:

dat, toen hij het verzoek van den klager ontving, hij aan andere onderofficieren van het 2de bataillon aan ieder afzonderlijk de vraag heeft gesteld hoe laat bij hun bataillon het appèl voor de wachtparade werd gehouden

en van allen onmiddellijk tot antwoord kreeg: „om 6 uur”; dat op zijne tweede vraag, hoe zij dit wisten en of hun daaromtrent eene schriftelijke order bekend was, zij antwoordden dat zoolang zij bij het bataillon dienden dit steeds, in gewone omstandigheden, zoo geweest was, al hadden zij nooit daarvan een schriftelijke order gezien; dat hij toen zijn onderzoek voortzette bij den adjudant-onderofficier van het 2de bataillon, die de ontvangen antwoorden bevestigde er bijvoegende dat, toen destijds dergelijke diensten door signalen werden aangegeven, het betreffend signaal op den signaalstaat voorkwam als om 6 uur te geven; dat het hem verder bleek dat de klager, die ruim twee jaren onderofficier is, en dus herhaaldelijk weekdienst had verricht, vroeger nooit te laat op het bedoeld appél was gekomen, maar tevens dat klager behoort tot die onderofficieren wien de laatste regeling van het etensuur niet aangenaam was en zijn telaar komen vermoedelijk ten doel heeft gehad om aan te toonen dat hem geen voldoende tijd was gegeven om te eten, zooals hij dan ook oorspronkelijk had aangevoerd; dat hij (bestraffer), die wist dat klager, als leerling van den cursus, genoeg ontwikkeld was om zelf te begrijpen dat zijne klacht allen grond miste en alleen steunde op een voorgeven van onbekendheid met iets dat alle onderofficieren, en hij zelf ook, moesten weten, heeft gestraft omdat hij de klacht ongegrond en lichtvaardig oordeelde;

Overwegende dat uit het bovenstaande in verband met hetgeen over de eerste straf werd gezegd, is gebleken dat klager geen gegronde aanleiding heeft gehad om zich bij den Regiments-commandant over die straf te beklagen en dat, toen hij dit toch deed, met eene gezochte reden, hij zelf overtuigd moet zijn geweest van de ongegrondheid van zijn beklag; dat de Regiments-commandant dit beklag dan ook terecht in de strafreden lichtvaardig heeft geoordeeld en den klager deswege eene straf heeft opgelegd die, in verband met diens straflijst, niet te zwaar is;

Overwegende dat derhalve ook in deze te recht is gestraft, met eene juiste strafreden en niet te zware straf;

Gezien de artikelen 15 en 16 der Rechtspleging bij de Landmacht, 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op bovengenoemde twee klachten;

Verklaart die ongegrond;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan de beide straffers en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 1 Juni 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een soldaat (grenadier) over eene hem opgelegde disciplinaire straf van acht dagen provoost enz. wegens: „Niettegenstaande hij door den „Officier van Gezondheid geneeskundig onderzocht en niet zóódanig ziek

„bevonden is, dat hij buiten staat wordt geacht zijnen dienst te kunnen verrichten, toch zich hierin onwillig betoond door in deze nalatig te blijven, voorgevende ongesteld te zijn”.

De Krijgsraad verklaart de klacht ongegrond en het H. M. G. in hooger beroep eveneens.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring van 17 April 1909 waarbij de soldaat W., grenadier bij de 1ste compagnie, 2de bataillon, van het Regiment Grenadiers en Jagers, in garnizoen te 's Gravenhage, zegt in hooger beroep te komen van eene beschikking van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, waarbij zijne klacht, over de straf van acht dagen provoost om den anderen dag te water en te brood, hem den 24sten Maart te voren, met machtiging van zijn Regimentscommandant, door zijnen compagniescommandant, den kapitein M. opgelegd met de strafreden: „Niettegenstaande hij door den Officier van Gezondheid geneeskundig onderzocht en niet zóódanig ziek bevonden is, dat hij buiten staat wordt geacht zijnen dienst te kunnen verrichten, toch zich hierin onwillig betoond door in deze nalatig te blijven, voorgevende ongesteld te zijn”, werd ongegrond verklaard;

Gehoord den klager en onder eede den Officier van Gezondheid der 1ste klasse Dr. B. in de zaak betrokken;

Gelezen de nadere mededeelingen van den bestraffer en de overige bescheiden ter zake dienende;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot vernietiging van 's Krijgsraads beslissing en wettigverklaring der klacht;

Overwegende dat door klager, in verband met zijne verklaringen voor den Krijgsraad, aan het Hof is opgegeven dat hij geappelleerd heeft van de beschikking van den Krijgsraad waarbij zijne klacht ongegrond werd verklaard, omdat hij zich niet bewust is iets strafbaars te hebben gedaan en toch gestraft is; dat hij op den bewusten morgen van 22 Maart geen dienst kon doen omdat hij ziek was, den vorigen nacht had gebraakt en dien morgen diarrhee had; dat de dokter hem op het ziekenrapport bij de visitatie niet heeft onderzocht, doch hem wel wat poeders heeft toegegooid, welke hij daarna niet heeft ingenomen omdat hem geen gebruiksaanwijzing was verstrekt; dat hij daarom niet heeft gevraagd omdat de dokter bedreigd had hem van de kamer te laten gooien waar de visitatie plaats vond; dat hij zich vóór dien ook nog had ziek gemeld maar niet juist kan zeggen wanneer; dat hij op den bewusten morgen na de visitatie nog een tafel had opgeruimd als zijnde kamerwacht, maar toen niet meer kon; dat hij zich eenigen tijd vroeger, op het terrein bij den Wassenaarschenweg, tijdens een militairen marsch naar Leiden, ook had ziek gemeld en toen onder geleide naar het hospitaal is gebracht; dat het hem goed zoude zijn als hij uit den dienst verwijderd werd, doch liefst fatsoelrijk; dat hij den dag na 22 Maart weer gewoon dienst heeft gedaan; dat, waar de dokter zich beroept op klagers flink uiterlijk bij de zieken-visitatie, dit is toe te schrijven aan de militaire houding die klager toen had aangenomen en dat men soms flinker lijkt dan men zich gevoelt; dat hij zich niet bijzonder inspant als hij zich in dienst niet goed voelt, omdat hij zijn lichaam later in den burgerstand nog te veel noodig zal hebben;

Overwegende dat Dr. B. bij zijn verhoor nader heeft verklaard:

dat hij klager, toen deze op den bewusten morgen zich ziek meldde, geschikt heeft geacht om zijn dienst te doen na een onderzoek zooals door hem gewoonlijk plaats heeft; dat de daarbij aan klager verstrekte poeders ter plaatse van de visitatie aanwezig zijn en alleen na het onderzoek worden gegeven; dat hij thans niet meer kan zeggen op welke wijze die poeders zijn uitgereikt, noch op welke wijze het onderzoek is geschied; dat er op den genoemden morgen een twintigtal zieken waren; dat klager in flinke houding voor hem stond en hij zich klager herinnerde als hebbende zich ziek gemeld in Augustus of September van het verleden jaar, kort na den aanvang van een militairen marsch naar Leiden; dat hij zich ook herinnert omtrent klager op den morgen van 22 Maart te hebben gezegd, toen deze geen plaats maakte voor den volgenden patient, iets als „laat dezen grenadier weggaan”; dat hij betwijfelt toen het woord „uitgooien” te hebben gebezigd; dat hij van collega's heeft vernomen dat klager dikwijls op het zieken-rapport voorkomt; dat klager op den genoemden morgen, toen hij voor hem verscheen, goed door hem is opgenomen en omtrent zijne geschiktheid om dienst te doen dan ook een beslist rapport is uitgebracht dat door hem bij den Krijgsraad is herhaald; dat na afloop van de z.g. visitatie hem inderdaad door den sergeant der week van klagers compagnie is medegedeeld dat klager te bed was gegaan, zeggende geen dienst te kunnen doen en is gevraagd wat hij met hem moest aanvangen; dat hij toen heeft geantwoord: „je kent mijne beslissing”, omdat hij den indruk had dat klager overdreef en zijn dienst kon doen; dat hij toen niet meer naar den klager is gaan zien; dat, op den bovenbedoelden marsch naar Leiden, toen klager, kort na den afmarsch, zich ook ziek meldde, hij, getuige, ook heeft verklaard dat klager mede kon marcheeren maar deze het toch niet gedaan heeft;

Overwegende dat door den bestraffer nader schriftelijk is medegedeeld: dat klager een wispelturig en lastig soldaat is, voldoende ontwikkeld om bij eenigen goeden wil naar behooren te dienen; dat er veel over hem wordt geklaagd wegens aanhoudende tekortkomingen in dienst, en straffen of vaderlijke vermaningen op hem geen invloed hebben en hij daar zelfs onverschillig voor is; dat hij hem in handel en wandel onbetrouwbaar acht; dat, toen klager op den morgen van den bewusten dag voor hem verscheen, ter onderzoek en afdoening van hetgeen met hem was voor-gevallen, hij hem toescheen normaal te zijn en volkomen in staat om den lichten dienst van kamerwacht te kunnen waarnemen; dat klager zich vermoedelijk plaatst op het standpunt dat de dokter toch niet kan zien of hem iets scheelt en dit vermoeden rust op klagers uitlatingen welke overeenkomen met die door hem omtrent zijne gezondheid en zijn persoon aan het Hof gegeven; dat de verklaring van Dr. B. omtrent het voor-gevallene op den manoeuvre-dag in Augustus van het vorig jaar juist is en klager zich toen ongeveer 20 minuten nadat was afgemarcheerd ziek meldde waarschijnlijk om te ontkomen aan de straf die hem wachtte omdat was gebleken dat hij zonder schoenen in den ransel en zonder veldflesch op het appél was verschenen; dat, toen klager bij die ziekmelding hem, compagniescommandant, met een lachend gezicht zeide niet verder te kunnen gaan, hij hem persoonlijk bij den Officier van Gezondheid Dr. B. bracht, die hem geschikt achtte om dienst te doen; dat klager toen ook weder in de colonne plaats nam doch daar verklaarde niet verder mede te kunnen, waarop hij naar de kazerne werd teruggezonden; dat hij, bestraffer, toen ook den indruk had gekregen dat klager in staat was den marsch voort te zetten doch dit niet verkoos met het voorwendsel zich onwel te gevoelen;

Overwegende dat uit de bovenstaande verklaringen, in verband met hetgeen voorkomt in 's Krijgsraads beschikking, blijkt dat klager op den 22sten Maart j.l., toen hij zich ziek meldde, bij de morgen-visitatie, door den daarvoor aangewezen Officier van Gezondheid, in staat is bevonden om zijn dienst te doen; dat die dienst voor hem bestond uit den lichten dienst van kamerwacht welke weinig inspanning doch goeden wil vereischt; dat die goede wil bij klager heeft ontbroken, zooals blijkt uit de omstandigheden waaronder hij geweigerd heeft dien lichten dienst te volbrengen en op zijn bed is gaan liggen; dat derhalve de Krijgsraad op goede gronden de strafreden juist en de daarvoor opgelegde straf niet te zwaar heeft bevonden waarom de klacht terecht ongegrond is verklaard;

Overwegende dat 's Krijgsraads beschikking mitsdien moet worden bevestigd;

Gezien artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende in hooger beroep;

Bevestigt de voormelde beschikking;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan bestraffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 18 Juni 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een matroos 3de klasse over een straf van 10 dagen provoost-arrest om den derden dag gewone voeding, wegens: „Bij het ontvangen van „eene aanmerking een hoogst ongepaste uitdrukking gebezigd”.

Klacht zoo ongegrond en lichtvaardig bevonden, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring van den matroos 3de klasse E. J. H. T., dienende aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Jacob van Heemskerck”, houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over de reden van de straf van tien dagen provoost-arrest met vermindering van kost, om den derden dag gewone voeding, hem 26 April 1909 opgelegd door zijn commandant, den Kapitein ter Zee M., wegens: „Bij het ontvangen „van een aanmerking een hoogst ongepaste uitdrukking gebezigd”;

Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot vermindering der straf tot vier dagen provoost-arrest;

Overwegende dat de bedoelde straf aan klager is opgelegd naar aanleiding van een rapport over hem uitgebracht door korporaal-konstabel L., over zijn gedrag op 25 April 1909;

Overwegende dat klager, omtrent het gebeude op 25 April 1909, in zijne mededeeling aan het Hof en later bij een onderzoek op last van dat

Collegē ingesteld, heeft verklaard dat hij dien dag, als zeuntje, van den korporaal-konstabel L., last kreeg om de vulling schoon te maken, terwijl deze daarbij wees op de achterste vulling aan B. B.; dat, toen hij daarmede gereed was, hij naar het galjoen ging en, daar even zittende, van korporaal-konstabel L. order kreeg om er af te komen; dat daarop matroos Iste klasse G., die er ook zat, tot hem zeide: „ja, daar ben je zeuntje „voor en vrij van baksgewijs, en je zou misschien moeten aanvegen of zoo”; dat hij (klager) daarop aan G. antwoordde: „Laat ze allemaal naar der „vuile vaer gaan”, en dat hij daarmede de zeuntjes bedoelde; dat de korporaal-konstabel hem, toen hij naar beneden wilde gaan, op den trap zijn naam vroeg en zeide dat hij op parade moest komen, omdat hij niet alle vullings had schoongemaakt en hij (korporaal-konstabel) daarvoor een aanmerking had gekregen; dat de korporaal-konstabel, toen hij (klager) een oogenblik later bij zijn kast stond, weer zijn naam vroeg en zeide: „je hebt me zeker niet uitgelachen en uitgescholden voor je vuile vaer?”; dat hij den korporaal-konstabel vroeg of deze zich op dat gezegde wilde verantwoorden; dat hij den volgenden dag, bij het onderzoek van het rapport op voorparade en op parade bij den Commandant, alles verteld heeft wat bij zijn kastje gebeurd was, daar hij niet vermoedde dat het rapport sloeg op het gebeurde bij het galjoen; dat hij eerst om half elf dien morgen, toen de zaak nog eens onderzocht werd, hoorde dat men het had over het gebeurde op het galjoen; dat hij er toen geen touw meer aan kon vastknoopen en wegging zonder tegen te redeneeren; dat hij eerst later, in de provoost zittende, begreep dat hij zich op een verkeerd punt had verdedigd; dat hij nu veronderstelt dat de kwartiermeester W. buiten zijn weten op het galjoen de uitdrukking „laat ze allemaal naar der vuile vaer gaan” heeft gehoord en dit aan korporaal-konstabel L. heeft verteld; dat deze zelf van die uitdrukking niets kan gehoord hebben, daar hij reeds weg was; dat deze dus, zonder er verder van te weten, maar rapport van hem heeft gemaakt;

Overwegende dat bij het nader, op last van het Hof ingesteld onderzoek der zaak, door korporaal-konstabel L. is verklaard: dat bij de bedoelde gelegenheid, klager, na slechts een gedeelte van het hem opgedragen werk te hebben gedaan, zonder iemand te waarschuwen naar het galjoen is gegaan; dat, toen de officier van de week hem (L.) er op wees dat er nog bijna niets was opgeredderd, hij wel dacht dat klager op het galjoen zoude zitten, omdat het een onsympathiek werk is eens anders rommel op te ruimen; dat hij klager dan ook op het galjoen vond en hem vroeg of hij er haast afkwam; dat klager hem leelijk aankeek en, toen hij zich omdraaide, antwoordde: „Loop jij ook naar je oude vaer?”; dat hij dit duidelijk heeft gehoord; dat de kwartiermeester W. hem later nog op het gezegde opmerkzaam heeft gemaakt; dat, toen klager later beneden kwam, hij dezen, eerst bij den trap en later bij diens kastje, er heeft opmerkzaam op gemaakt, dat hij zich aan de werkzaamheden had onttrokken en dat hij dergelijke uitdrukkingen in het vervolg na moest laten; dat klager hem toen bedreigde den volgenden dag over hem te zullen gaan spreken;

dat hij daarop het voorgevallene aan den adelborst van de week heeft gerapporteerd;

Overwegende dat bij het onderzoek, op last van het Hof ingesteld, door kwartiermeester W. is verklaard: dat, bij het gebeurde op 25 April 1909, hij, met één opening tusschenruimte, naast klager op het galjoen zat; dat, toen korporaal-konstabel L. aan klager kwam zeggen dat hij beneden moest komen bij het opruimen van het tusschendeks, en zich daarna omdraaide

en wegliep, klager zeide: „Loop naar je dooie moër. Als je zeuntje bent „zou je niet eens mogen schijten”; dat, toen hij van het galjoen afkwam, hij naar L. ging en hem vertelde wat klager gezegd had; dat L. daarop zeide dat hij het ook gehoord en reeds gerapporteerd had:

Overwegende dat door matroos 1ste klasse G. bij het, op last van het Hof, ingesteld nader onderzoek is verklaard: dat hij bij het gebeurde op 25 April naast klager op het galjoen zat en dat, toen de korporaal-konstabel L. klager kwam waarschuwen om beneden te komen, deze zeide: „wat is „nou weër aan de hand?”; dat hij (G.) toen zeide: „Ja, daar ben je zeuntje „voor en vrij van baksgewijs”, waarop klager zeide: „laten ze naar hun „oude vaër loopen”; dat toen korporaal-konstabel L. nog vlak voor de deur van het galjoen stond;

Overwegende dat door straffer in zijn berichten aan het Hof is medegedeeld dat korporaal-konstabel L. en kwartiermeester W. hem bij het onderzoek der zaak hebben verklaard dat de door klager gebezigde uitdrukking een onmiddellijk antwoord was op de aanmerking van eerstgenoemde aan klager; dat ook matroos 1ste klasse G. dit zelf toen zeer beslist verklaarde;

Overwegende dat door de verklaringen van korporaal-konstabel L. en kwartiermeester W. blijkt dat klager op den 25sten April 1909 op een aanmerking van eerstgenoemde heeft geantwoord door te zeggen: „Loop „jij ook naar je oude vaër” of „Loop naar je dooie moër”, althans met eene uitdrukking van dergelijke strekking, terwijl de latere verklaring van den matroos 1ste klasse G. diens eerste verklaring noch de verklaringen van korporaal-konstabel L. en kwartiermeester W. ontzenuwt;

Overwegende dat klager zich dus heeft schuldig gemaakt aan het in de strafreden genoemde feit en dat dit strafbaar is ingevolge art. 21 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat derhalve klager op 26 April 1909 terecht is gestraft, de reden dier straf met juistheid is omschreven en de straf niet te zwaar is met het oog op het hoogst ongepaste der door klager gebezigde uitdrukking tegen zijn meerdere;

Overwegende dat niets het indienen der klacht rechtvaardigt en dit dus aan verregaande oneerbiedigheid moet worden toegeschreven;

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht, 50 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof en 2 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 194);

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die zóódanig ongegrond en lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Straft klager wegens het indienen daarvan met één dag provoost-arrest;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 24 Januari 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENITÉ.

Auditeur-Militair weigert medewerking te verleenen om een geapprobeerd vonnis te executeeren omdat de veroordeelde gratie heeft gevraagd.

De Krijgsraad van meening zijnde dat het vonnis dadelijk moet worden geëxecuteerd vraagt aan het H. M. G. zoodanige maatregelen te willen nemen als aan het Hof noodig zullen voorkomen.

Het H. M. G. bestist dat er geen termen zijn om ten deze eenigen maatregel te nemen.

X., den 30sten December 1910.

De Krijgsraad te X. heeft de eer het navolgende aan het Hoog Militair Gerechtshof te melden :

Bij Resolutie van Uw College van 20 December 1910 is geapprobeerd het vonnis van den Krijgsraad van 9 dezer, waarbij een kanonnier 1ste klasse, gerequireerde in persoon, is veroordeeld tot 14 dagen militaire gevangenis straf wegens diefstal in de chambree. Tezelfden dage is het vonnis onder geleidende missive *ter fine van executie* aan den Krijgsraad teruggezonden. Op 23 December 1910 is de uitspraak van het vonnis ingevolge de wet geschied, waarna de veroordeelde dadelijk een verzoek aan Hare Majesteit de Koningin, om gratie, aan den President heeft overhandigd. Deze heeft, ingevolge art. 217 der Rechtspleging bij de Landmacht, twee Officieren-Commissarissen benoemd, ten einde te hunnen overstaan de executie van het vonnis, dadelijk na de pronunciatie, geschiede. Officieren-Commissarissen hebben in de volgende zitting van den Krijgsraad gerapporteerd, dat de executie niet heeft kunnen plaats hebben, aangezien de Auditeur-Militair weigerde zijn medewerking hiertoe te verleenen, met het oog op het ingediende verzoek om gratie.

Aangezien de Krijgsraad zich niet met deze opvatting van den Auditeur-Militair kan vereenigen, naardien art. 216 der Rechtspleging bij de Landmacht stellig is en een beroep op het bij de Grondwet aan de Koningin verleende recht van gratie niet tengevolge kan hebben dat een duidelijke bepaling der wet als niet geschreven zou beschouwd worden, zijnde toch volgens art. 121, 2de lid der Grondwet de wetten onschendbaar, heeft de Krijgsraad de eer den Hove te verzoeken zoodanige maatregelen ten deze te willen nemen als Uw College noodig zullen voorkomen.

Bovenstaande brief werd bij Resolutie van het Hoog Militair Gerechtshof van 10 Januari 1911 in handen gesteld van den betrokken Auditeur-Militair met uitnodiging om met terugzending daarvan den Hove in deze te dienen van bericht.

De Auditeur-Militair heeft daarop het navolgende bericht :

X., den 17den Januari 1911.

De Auditeur-Militair te X. heeft de eer den Hove te dienen van bericht, ingevolge 's Hoves Resolutie van 10 Januari 1911.

Ondergeteekende heeft geweigerd zijn medewerking te verleen tot het executeeren van het bij 's Hofs Resolutie van 20 December 1910 geapprobeerde vonnis in bovengenoemde zaak, naardien de veroordeelde, dadelijk na de uitspraak, aan den President des Krijgsraads een verzoekschrift om gratie had overhandigd, waarna, naar het oordeel van ondergeteekende, met de verdere tenuitvoerlegging behoorde te worden gewacht tot de beschikking daarop. De meening van den Krijgsraad dat art. 216 der Rechtspleging bij de Landmacht zich hiertegen zou verzetten en de executie, niettegenstaande het gedane verzoek om gratie, zou moeten geschieden, schijnt moeilijk houdbaar. In de eerste plaats geeft de wet zelf geen aanleiding aan het woord „dadelijk” een zoo enge beteekenis te hechten als de Krijgsraad doet. Art. 210 strekt ten bewijze. Maar in de tweede en voornaamste plaats wordt het grondwettig recht van gratie des Konings geheel denkbeeldig bij 's Krijgsraads opvatting. Het oorspronkelijke art. 26 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande noemt als straffen : 1°. de straf des doods met den kogel, 2°. de kruiwagen, 3°. de cassatie, 4°. de slagen met het weggagen uit den dienst als een eerlooze schelm, 5°. de slagen met het afnemen der kokarde en arrest of detentie, 6°. de slagen met het afnemen der kokarde, 7°. de slagen met arrest of detentie, 8°. de slagen, 9°. het arrest of detentie, terwijl het oorspronkelijke art. 22 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water de navolgende straffen kent: 1°. straffe des doods met den kogel, 2°. kielhalen en laarsen, 3°. van de ra vallen en laarsen, 4°. als schelm aan de wal zetten, 5°. cassatie, 6°. degradatie, 7°. slagen met handdaggen en 8°. arrest of detentie.

Het springt in het oog, dat het meerendeel der straffen van dien aard is dat het recht om gratie als niet-geschreven zou moeten worden beschouwd, indien tenuitvoerlegging geschiedde ongeacht het verzoek. Het verdient bovendien opmerking dat art. 49 van de Grondwet van 1814 (art. 67 G. W. 1815, art. 66 G. W. 1840, art. 66 G. W. 1848 en art. 68 tegenw. G. W.) kennelijk van den gedachtengang uitgaat van schorsing der tenuitvoerlegging; immers er verstrijkt uiteraard eenige tijd alvorens het advies is ingekomen. Art. 339 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dan ook, dat de tenuitvoerlegging van alle arresten en vonnissen *van rechtswege* geschorst blijft zoolang de Koning over een verzoek om gratie raadpleegt.

Het zij mij ten slotte vergund op te merken dat de praktijk in deze auditie — althans gedurende de laatste 40 jaren — geweest is, dat de tenuitvoerlegging geschorst blijft hangende het verzoek. Een andere opvatting zou m. i. ook kwalijk verenigbaar zijn met den eerbied dien de rechter behoort te hebben voor het aan den Koning toegekende grondwettelijk recht. De leer van den Krijgsraad zou een bedenkelijke krenking zijn van een recht dat tot nu toe ieder veroordeelde militair geacht werd te bezitten in voege als ieder ander staatsburger dat bezit. Welke reden kan er zijn naar een wetsuitlegging te zoeken, die den militairen veroordeelde in zooveel ongunstiger positie zou plaatsen?

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien een schrijven van den Krijgsraad in het . . . Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats X., van 30 December 1910, gefungeerd hebbende in de zaak tegen een kanonnier 1ste klasse, daarbij mededeelende: dat de Auditeur-Militair op 23 December 1910 heeft geweigerd zijne medewerking te verleen tot de executie van het vonnis den 9den December 1910 door den Krijgsraad voormeld gewezen tegen gezegden beklaagde, welk vonnis den 20sten December 1910 door het Hof is geaprobeerd en den 23sten daaraanvolgende geprononceerd. — en wel omdat de veroordeelde, die zich niet in hechtenis bevond, dadelijk een verzoek om gratie aan Hare Majesteit de Koningin had overhandigd aan den President van den Krijgsraad;

Gelet op het bericht van den Auditeur-Militair voormeld dd. 17 Januari 1911, waaruit blijkt dat hij bezwaar heeft gemaakt tot voormelde executie van het vonnis over te gaan, hoofdzakelijk op grond dat, bij letterlijke toepassing van het bepaalde bij artikel 216 van de Rechtspleging bij de Landmacht, het aan den Koning bij de Grondwet toegekend recht van gratie denkbeeldig zou worden, en dat het dan ook gedurende de laatste veertig jaren bij de auditie te X. gebruikelijk is geweest de tenuitvoerlegging van het vonnis te schorsen gedurende den tijd dat over een verzoek om gratie wordt beraadslaagd;

In aanmerking nemende:

dat bij artikel 6 van het Koninklijk Besluit van 13 December 1887 (*Staatsblad* n°. 215) is bepaald dat de ambtenaar van het Openbaar Ministerie in wiens handen is gesteld een overeenkomstig de wettelijke voorschriften aan den Koning ingediend verzoek om vermindering, verwisselen of kwijtschelden van straffen, om daarop aan den rechter, die tot het uitbrengen van advies is geroepen, verslag uit te brengen, zorgt dat de tenuitvoerlegging der straf, waarvan gratie is gevraagd, niet aanvangt zoolang de Koning over dat verzoek raadpleegt;

dat bij artikel 337 Wetboek van Strafvordering is geregeld de wijze, waarop het verzoek om gratie — zal het bovenvermelde werking hebben — behoort te worden ingediend;

dat zoodanige regeling niet voorkomt in de militaire strafrechtspleging maar dat de in dit geval door den veroordeelde gevolgde wijze om dadelijk na de uitspraak van het vonnis zijn verzoek om gratie aan den President des Krijgsraads of aan den Auditeur-Militair te overhandigen, als alleszins geschikt kan worden aangenomen, zoodat daardoor het verzoek kan geacht worden te zijn ingediend, daar genoemde ambtenaren niet zullen nalaten het aan Hare Majesteit de Koningin op te zenden;

Overwegende dat artikel 216 van de Rechtspleging bij de Landmacht bepaalt dat de vonnissen, waarvan geen appèl valt, wanneer zij volgens de wet zijn geaprobeerd of executabel verklaard dadelijk na de pronuntiatio zullen worden geëxecuteerd, en dat derhalve de Auditeur-Militair door, als voormeld, zijne medewerking tot de dadelijke tenuitvoerlegging van het vonnis tegen dien kanonnier te weigeren, niet heeft voldaan aan de letter van gezegde bepaling, maar dat tot het nemen van eenigen maatregel tegen genoemden ambtenaar te dier zake voldoende grond niet aanwezig is;

Heeft besloten:

aan den Krijgsraad door toezending van een afschrift dezer, te berichten dat het Hof geen termen vindt om ten deze eenigen maatregel te nemen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 17 Januari 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

De Krijgsraad te Haarlem verklaart zich onbevoegd omdat beklagde, als behoorende tot de 1ste compagnie hospitaal-soldaten, wel behoort tot het garnizoen Amsterdam, maar dat, door de omstandigheid dat beklagde zijne herhalingsoefeningen te Amersfoort moest volbrengen, deze op 16 Augustus 1910, den dag waarop hij was opgeroepen voor die oefeningen, behoort tot het garnizoen Amersfoort.

Het H. M. G. verklaart den Krijgsraad te Haarlem wel bevoegd, omdat de oproeping inhield dat de milicien-verlofgangers zich moesten aanmelden bij hun korps en de 1ste compagnie hospitaal-soldaten als standplaats Amsterdam heeft, beklagde zich dus daar had moeten melden en het feit, waarvan hij wordt verdacht, dus te Amsterdam is gepleegd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de dispositie genomen door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement. ter hoofdplaats Haarlem, den 10den Januari 1911, waarbij deze zich, naar aanleiding van eene door den Auditeur-Militair in gemeld Arrondissement vermeend wordende onbevoegdheid van dien Krijgsraad, onbevoegd heeft verklaard om te oordeelen over den persoon en de zaak van A., oud 21 jaar, geboren te Amsterdam, milicien-ziekendrager, behorende tot de 1ste compagnie Hospitaal-soldaten, die bij klacht van den Commandant dier compagnie van 3 December 1910 verdacht werd zich te hebben schuldig gemaakt aan desertie in tijd van vrede door het niet voldoen aan eene te zijnen opzichte gedane oproeping in werkelijken dienst;

Welke beklagde, bij beschikking van den plaatselijken Commandant te Amsterdam van 5 Januari 1911 naar den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement te Haarlem is verwezen ter zake: „dat hij op den 16den „Augustus 1910 niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst voor herhalingsoefeningen te Amersfoort „waarvan kennisgeving is gedaan door den heer burgemeester der gemeente „Amsterdam ter plaatse waar zulks behoort”;

Waarop de Krijgsraad heeft overwogen dat — hoewel de 1ste compagnie Hospitaal-soldaten behoort tot het garnizoen Amsterdam — de omstandigheid, dat beklagde zijne herhalingsoefeningen moest volbrengen te Amersfoort, medebrent dat op 16 Augustus 1910, de dag waarop het feit gepleegd werd, beklagde behoorde tot het garnizoen Amersfoort, waartoe hij ook behoorde toen hij, na afloop van zijne eerste oefening, met groot verlof gezonden werd; dat derhalve het feit, waarvoor beklagde terecht staat, is gepleegd in eene plaats buiten het Vierde Militaire Arrondissement, daar de garnizoensplaats Amersfoort niet tot dat Arrondissement behoort;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, daartoe strekkende dat het Hof voorschreven beschikking zal te niet doen, verstaan dat over de zaak en den persoon van den be-

klaagde A. geen ander rechter dan de Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Haarlem, bij de Wet is gesteld, en Officieren-Commissarissen zal autoriseeren om de informatiën in die zaak voort te zetten;

Overwegende dat, blijkens ten processe overgelegd uittreksel uit het stamboek van de 1ste compagnie Hospitaal-soldaten, voor overeenkomstig het daarin vermelde geteekend door den Commandant dier compagnie, beklagde den 17den Mei 1909 als loteling der lichting 1909 uit de gemeente Amsterdam is ingedeeld bij het 5de Regiment Infanterie en den 1sten Juli 1909 is overgeplaatst van dat Regiment bij de 1ste compagnie Hospitaal-soldaten;

dat bij openbare kennisgeving van den burgemeester van Amsterdam van 14 Maart 1910, blijkens ten processe overgelegden door den secretaris dier gemeente voor gelijkkluidend geteekenden afdruk, welke kennisgeving, blijkens daarop door dien secretaris gestelde verklaring, is gedaan ter plaatse daarvoor gebruikelijk, de milicien-verlofgangers van de lichting 1909, behorende tot de 1ste compagnie Hospitaal-soldaten, zijn opgeroepen om zich op 16 Augustus 1900 voor herhalingsoefeningen aan te melden bij hun korps;

Overwegende dat bij Koninklijk besluit van 7 April 1869 n°. 15 (Recueil-Militair 1869 blz. 156) zijn opgericht twee compagnieën Hospitaal-soldaten, welker standplaatsen, krachtens artikel 2 van dat besluit, door den Minister van Oorlog zijn bepaald, bij beschikking van 10 Mei 1869 voor de 1ste compagnie te Amsterdam en voor de 2de compagnie te Utrecht en dat in die aanwijzing van standplaats bij de latere instelling van nog meer compagnieën Hospitaal-soldaten geene wijziging is gebracht;

dat derhalve het korps waartoe beklagde behoorde, was gevestigd te Amsterdam, hij zich, overeenkomstig voormelde oproeping, bij dat korps te Amsterdam behoorde te melden en, als hij zulks op 16 Augustus 1910 niet heeft gedaan, hij het feit, ter zake waarvan de klacht tegen hem is ingebracht, gepleegd heeft te Austerdam;

Overwegende dat hierin geen verandering is gebracht door de omstandigheid dat beklagde, blijkens den aan hem op 31 Januari 1910 uitgereikten verlofpas, was gedetacheerd bij het 5de Regiment Infanterie te Amersfoort en daarom, krachtens artikel 10 der aangehaalde beschikking van den Minister van Oorlog van 10 Mei 1869, bij dat korps op de monsterrollen gesteld, vermits daaruit niet volgt dat hij ook, bij latere opkomst in werkelijken dienst, aldaar zou worden gedetacheerd, wordende dan ook in de „Lastgeving” achter in zijn zakboekje voorkomende, vermeld dat hij, bij opkomst met spoed, bij zijn korps te Amsterdam onder de wapenen moet komen;

dat evenmin van gewicht kan zijn eene gedrukte oproeping, welke ten huize van beklagdes vader te Amsterdam is bezorgd en waarin vermeld staat dat hij zich te Amersfoort moet aanmelden, daar ten deze alleen in aanmerking komt de oproeping bij openbare kennisgeving gedaan;

dat wel de verwijzing door den plaatselijken commandant te Amsterdam ook gewaagt van het niet opkomen van beklagde te Amersfoort, maar dat deze minder juiste omschrijving van het feit, waarvoor beklagde naar den Krijgsraad werd verwezen, voor Officieren-Commissarissen niet is bindend en hen niet belette naar het werkelijk gepleegde feit onderzoek te doen, desnoods met toepassing van artikel 77 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Overwegende dat derhalve bij de wet geen ander rechter over de zaak of den persoon des beklagden is gesteld dan de Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem;

Gezien de artikelen 239—245 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Doet te niet de beschikking van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, van 10 Januari 1911 hiervoor vermeld;

Verklaart dat er geen termen zijn om den beklagde aan een anderen rechter dan dien Krijgsraad over te geven;

Gelast dat de beschikking en de processtukken aan den Krijgsraad zullen worden teruggezonden ten einde ten deze verder te handelen volgens de bepalingen der Wet.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK. (1)

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 5den December 1910.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, J. A. A. BOSCH
en A. FENTENER VAN VLISSINGEN.

Het is voldoende dat de Rechtbank haar oordeel dat twee feiten van heling niet stonden in zoodanig verband, dat toepassing van art. 56 Sub. kan worden gevorderd, heeft kunnen gronden, en kennelijk gegrond heeft op de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen.

Eene afzonderlijke motiveering te dien aanzien is niet vereischt.

P. DE G., oud 35 jaar, aannemer, geboren te Jubbega-Schurega, wonende te Rijswijk, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te 's Gravenhage van 16 Juni 1910, waarbij in hooger beroep, behalve ten aanzien der straf, werd bevestigd een vonnis der Arrond.-Rechtbank te 's Gravenhage op 24 Maart 1910 geweest, bij hetwelk de requirant werd schuldig verklaard aan „twee misdrijven van heling” en, met toepassing van de artt. 416 en 57 Strafr., veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van 4 maanden, zijnde bij gezegd arrest na vernietiging van het beroepen vonnis te dien opzichte, de requirant veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van 2 maanden.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer FENTENER VAN VLISSINGEN, en het beroep namens requirant was toegelicht door Mr. E. G. S. BOURLIER, advocaat te 's Gravenhage, heeft de adv.-gen. VAN HANGEST baron d'YVOY de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Deze voorziening in cassatie is gericht tegen een arrest van het Gerechtshof te 's Gravenhage, waarbij, behalve ten aanzien van de opgelegde straf, was bevestigd een vonnis van de Rechtbank aldaar, waarbij requirant was

(1) Uit het Weekblad van het Recht overgenomen. (Red.).

schuldig verklaard aan „twee misdrijven van heling” en te dier zake o. a. met toepassing van art. 57 Strafr. was veroordeeld tot gevangenisstraf.

Het bij pleidooi voorgesteld eenig middel van cassatie luidt: „Schending, althans verkeerde toepassing van de artt. 211, 221, 223 jis 239, 246, 247 Strafv., in verband met de artt. 56, 57, 416 Strafr.; doordien in het door het Hof (met uitzondering als vermeld) bevestigde vonnis van de Rechtbank is verzuimd te motiveeren, waarom de op onderscheiden tijdstippen als bewezen aangenomen feiten van heling zijn te beschouwen als meerdere feiten die opleveren samenloop van feiten die als op zich zelf staande handelingen moeten worden beschouwd, en waarop krachtens art. 57 Strafr. slechts ééne straf wordt opgelegd, zonder te motiveeren waarom de Rechtbank het bestaan eener voortgezette handeling waarop art. 56 Strafr. toepasselijk is, heeft verworpen”.

Ik acht dit middel niet aannemelijk; dat de rechter bij de toepassing van eenig wetsartikel ook negatief zou moeten motiveeren, waarom hij een ander artikel *niet* toepast, vindt geen steun in de wet. De eenige vraag is of de rechter, blijkens de qualificatie „twee misdrijven van heling” en de aanhaling van art. 57 Strafr. in het vonnis, van oordeel dat de bewezen verklaarde feiten opleveren zoodanige feiten, die als op zich zelf staande handelingen moeten worden beschouwd en meerdere misdrijven opleveren, verplicht is dat oordeel afzonderlijk te motiveeren. Die vraag kan ontkenkend worden beantwoord, vermits uit de bewijsgronden, in het bevestigde vonnis opgenomen waarop de rechter heeft aangenomen dat de meerdere feiten van heling op verschillende tijdstippen gepleegd zijn op de wijze in de dagvaarding vermeld, valt af te leiden dat die feiten zijn te beschouwen als zelfstandige op zich zelf staande handelingen, en hij blijkens de aanhaling van art. 57 dan ook die gevolgtrekking heeft gemaakt.

Die gevolgtrekking steunt dus op de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen, waarop ook de bewezenverklaring der feiten zelve is gegrond, en is evenals deze voldoende met redenen omkleed.

Mijne conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

Schending, althans verkeerde toepassing van de artt. 211, 221, 223 jis 239, 246, 247 Strafv. in verband met de artt. 56, 57, 416 Strafr., doordien in het door het Gerechtshof te 's Gravenhage, met uitzondering van de den requirant opgelegde straf, bevestigde vonnis der Arrond.-Rechtbank is verzuimd te motiveeren, waarom de op onderscheidene tijdstippen als bewezen aangenomen feiten van heling zijn te beschouwen als meerdere feiten die opleveren samenloop van feiten, die als op zich zelf staande handelingen moeten worden beschouwd en waarop krachtens art. 57 Strafr. slechts ééne straf wordt opgelegd, zonder te motiveeren, waarom de Rechtbank het bestaan eener voortgezette handeling waarop art. 56 Strafr. van toepassing is, heeft verworpen.

Overwegende, dat aan den requirant bij inleidende dagvaarding is ten laste gelegd en bij het vonnis, hetwelk bij het bestreden arrast in zooverre is bevestigd — met zijne schuld daaraan — wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat hij: *a.* op 28 Oct. 1909, *b.* op 1 Nov. 1909 te 's Gravenhage opzettelijk en desbewust, telkens eene hoeveelheid steenen, welke hij wist, begrijpen moest en begreep, dat door P. K. en H. J. S. waren verduisterd, van deze heeft gekocht;

dat die feiten zijn gequalificeerd en requirant deswege is veroordeeld, zooals hierboven is vermeld;

O. ten aanzien van het eenig middel van cassatie:

dat de Rechtbank, blijkens de aan het bewezene gegeven qualificatie luidende: „twee misdrijven van heling”, waaronder in dit verband niet anders kan worden verstaan dan twee zelfstandige misdrijven van heling, zoomede blijkens de aanhaling van art. 57 Strafr., duidelijk te kennen heeft gegeven, dat, naar haar oordeel, de twee feiten, op onderscheidene tijdstippen met een tusschenruimte van 4 dagen gepleegd, niet stonden in zoodanig verband, als voor toepassing van art. 56 Strafr. wordt gevorderd;

dat de Rechtbank dit oordeel heeft kunnen gronden en kennelijk gegrond heeft op dezelfde in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen, als waarop de schuldigverklaring van den requirant aan die twee feiten berust en geen enkele wetsbepaling haar de verplichting oplegt hare beslissing te dezen aanzien *afzonderlijk* te motiveeren;

dat dus het Hof, door het vonnis der Rechtbank te bevestigen, niet de in het middel aangehaalde artikelen heeft geschonden of verkeerd toegepast; Verwerpt het beroep.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 12den December 1910.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, A. FENTENER VAN VLISSINGEN en A. M. PLEYTE.

Een vonnis moet als niet voldoende met redenen omkleed worden vernietigd, wanneer de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen niets inhouden omtrent eene omstandigheid tot de bestanddeelen van het strafbare feit behoorende en in de dagvaarding vermeld.

J. N. D., oud 42 jaren, kleermaker, geboren en wonende te Amsterdam, is requirant van cassatie tegen een vonnis van den Kantonrechter in het 2de kanton Amsterdam van 11 Juli 1910, waarbij hij is schuldig verklaard aan: het als vader krachtens de wet belast met de verzorging van een bij hem inwonend kind, dat als leerling op een lagere school is geplaatst en nog niet buiten de leerverplichting valt, niet zorgen dat dat kind die school geregeld bezoekt, terwijl nog geen zes maanden zijn verlopen sedert eene aanzegging als bedoeld in art. 21 § 3 der Leerplichtwet, betreffende datzelfde kind, aan den overtreder is uitgereikt, en, met toepassing der artt. 23 § 1 sub 2 der Leerplichtwet, en 23 Strafr. veroordeeld tot eene geldboete van f 0.50, en vervangende hechtenis van één dag.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer NYPELS, heeft de Adv.-Gen. ORT de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Bij het bestreden vonnis werd de requirant schuldig verklaard aan het

hem te laste gelegde feit, dat hij, als vader krachtens de wet belast met de verzorging van het bij hem inwonend dochtertje L. P. H. D., geboren 31 Aug. 1902, welk kind als leerling op de openbare lagere school n°. 66, gevestigd in perceel n°. 436 van het Rustenburgerpad te Amsterdam was geplaatst en nog niet op grond van art. 3 der Leerplichtwet buiten de leerverplichting viel, niet heeft gezorgd dat dit kind die school geregeld bezocht, hebbende dat kind op 1 en 2 April 1910 de voor- en namiddag-schooltijden verzuimd en zulks niettegenstaande hem op 29 Maart 1910 eene aanzegging als bedoeld in art. 21 § 3 der Leerplichtwet, op genoemd dochtertje betrekking hebbende, was toegezonden.

Uit het vonnis blijkt echter niet van eenig onderzoek naar het aanwezig zijn van het in de dagvaarding gesteld, bij art. 1 der Leerplichtwet vermeld, bestanddeel der overtreding: dat het kind *bij requirant inwoonde*, zoodat de uitspraak niet voldoende met redenen is omkleed, waarvan krachtens artt. 211, 221, 223 j^o. 253 Strafv. nietigheid het gevolg is.

Mijn conclusie strekt daarom tot vernietiging ambtshalve van het bestreden vonnis en verwijzing der zaak naar de Arr.-Rechtbank te Amsterdam ten einde op de bestaande dagvaarding te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad enz.;

Overwegende, dat noch bij de aantekening van het beroep, noch naderhand door of van wege den requirant gronden voor zijn beroep zijn aangevoerd;

O. ambtshalve:

dat bij het bestreden vonnis overeenkomstig de dagvaarding ten laste van den requirant, met zijne schuld daaraan, als bewezen is aangenomen, dat hij, terwijl hij als vader krachtens de wet belast was met de verzorging van het bij hem inwonend dochtertje L. P. H. D., geboren 31 Aug. 1902, welk kind als leerling op de openbare lagere school n°. 66, gevestigd in perceel n°. 436 aan de Rustenburgerstraat te Amsterdam was geplaatst en nog niet op grond van art. 3 der Leerplichtwet buiten de leerverplichting viel, niet heeft gezorgd, dat dit kind die school geregeld bezocht, hebbende dat kind op 1 en 2 April 1910 de voor- en namiddag-schooltijden verzuimd, en zulks niettegenstaande hem op 29 Maart 1910 eene aanzegging als bedoeld in art. 21 § 3 der Leerplichtwet, op genoemd kind betrekking hebbende, was toegezonden;

dat de requirant vervolgens bij het bestreden vonnis te dier zake is veroordeeld met qualificatie en strafoplegging als hierboven is vermeld;

O. dat volgens art. 1 der Leerplichtwet, de verplichting om te zorgen, dat voldoende lager onderwijs aan hunne kinderen wordt gegeven, slechts dan op de ouders rust, wanneer die kinderen bij hen inwonen, zoodat het inwonen van zijn bovengenoemd dochtertje bij den requirant ten tijde van het schoolverzuim een bestanddeel uitmaakt van de boven te zijnen laste bewezen verklaarde overtreding der Leerplichtwet;

dat dit bestanddeel der overtreding in de dagvaarding was vermeld en ook in het bestreden vonnis, blijkens het boven daaruit aangehaalde, met den ganschen overigen inhoud der dagvaarding door den Kantonrechter is bewezen verklaard „door den inhoud van de processen-verbaal, het geboorte-extract en de ter terechtzitting afgelegde getuigenverklaring”, terwijl van deze bewijsmiddelen in het vonnis de inhoud van één proces-verbaal, van het geboorte-extract en van de getuigenverklaring is opgenomen;

dat daarin evenwel niets te vinden is, waaruit aan den Kantonrechter is kunnen blijken, dat voormeld kind destijds bij den requirant inwoonde,

en bijgevolg zijn vonnis in dit opzicht niet behoorlijk met redenen is omkleed, waardoor zijn geschonden de artt. 211, 221 in verband met art. 253 Strafv., hetgeen volgens art. 223 van hetzelfde Wetboek nietigheid tengevolge heeft;

Vernietigt het vonnis door den Kantonrechter in het tweede kanton te Amsterdam den 11den Juli 1910 in deze zaak geweest;

Recht doende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar de Arrond.-Rechtbank te Amsterdam, ten einde op de bestaande dagvaarding opnieuw te worden berecht en afgedaan.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 19den December 1910.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, A. FENTENER
VAN VLISSINGEN en A. M. PLEYTE.

Nergens in de wet is de eisch gesteld, dat in het vonnis moet worden aangegeven, door welk bewijsmiddel elk onderdeel der aanklacht moet worden bewezen verklaard (Vgl. HULSHOFF, aant. 3 en 5 op art. 221).

Uit de in het vonnis opgenomen aanwijzingen kan worden afgeleid de wetenschap van beklagde omtrent de misdadige herkomst der gekochte voorwerpen. Het vonnis is dus te dien aanzien voldoende met redenen omkleed.

H. B., oud 58 jaren, koopman en winkelier, geboren te Oosterhout, wonende te Rotterdam, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te 's Gravenhage van 30 Juni 1910, waarbij in hooger beroep is bevestigd een vonnis door de Arrond.-Rechtbank te Rotterdam den 3den Mei 1910 tegen den requirant geweest bij welk vonnis deze is schuldig verklaard aan het misdrijf van „heling, tweemaal gepleegd” en met toepassing van art. 416 al. 1 en 57 Strafr., veroordeeld tot eene gevangenisstraf van 6 maanden, met last tot teruggave der stukken van overtuiging als in dat vonnis is vermeld.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer PLEYTE, en het beroep namens requirant was toegelicht door Mr. J. C. BRONS, advocaat te Rotterdam, heeft de adv.-gen. ORT de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Het middel van cassatie luidt: „Schending immers verkeerde toepassing van artt. 221, 391 en 392 Strafv. doordien het in appèl bevestigde vonnis der Arrond.-Rechtbank te Rotterdam aanneemt dat het aan den requirant ten laste gelegde en zijne schuld daaraan wettig en overtuigend is bewezen door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit de erkenning van beklagde en de verklaringen der

getuigen zonder aan te wijzen uit welke verklaringen hetzij van getuigen, hetzij van dezen requirant die schuld, het weten der misdadige herkomst der bij hem gevonden en in beslag genomen goederen is gebleken, zoodat de schuld van requirant niet door wettige bewijsmiddelen is bewezen en in ieder geval het door het Gerechtshof bevestigde vonnis te dien aanzien niet voldoende met redenen is omkleed”.

Bij het door het bestreden arrest in hooger beroep bevestigd vonnis der Arrond.-Rechtbank te Rotterdam werd de beklagde, thans requirant; schuldig verklaard aan het feit dat hij te Rotterdam opzettelijk op 25 Sept. 1909 vijf zakken haver en op 27 Sept. 1909 zes zakken haver, alle welke B. VAN B. door oplichting had verkregen, van dezen heeft gekocht, met dien verstande, — zoo luidt het vonnis — dat de beklagde wist dat de zakken door *misdrif*f waren verkregen.

Dit feit en beklagde's schuld daaraan, waaronder dus is begrepen het in het middel bedoelde „weten der misdadige herkomst der bij hem (d. i. requirant) gevonden en in beslag genomen goederen”, werd bewezen verklaard op grond van de aanwijzingen in onderling verband en samenhang beschouwd, alle welke waren geput uit in het vonnis naar hunnen inhoud opgenomen wettige bewijsmiddelen, nl. de erkenning van den beklagde en de verklaringen der getuigen, d. z. dus, blijkens art. 407 sub 4 en 1 Strafv., door de wet erkende bronnen van aanwijzingen.

Requirants schuld was derhalve door wettige bewijsmiddelen bewezen, terwijl, vermits het vonnis ten aanzien van het *geheele* te laste gelegde *feit* gemotiveerd is, en de wet niet vordert afzonderlijke motiveering voor ieder onderdeel der dagvaarding het ook in dat opzicht aan den eisch der bij de in het middel als geschonden voorgestelde artikelen voldoet. De jurisprudentie van den Hoogen Raad is in dien zin gevestigd, waarbij ik meer in het bijzonder de aandacht vestig op het arrest van 28 Nov. 1898, W. 7207.

Mijne conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

Schending, immers verkeerde toepassing van artt. 221 jns 391 en 392 Strafv., doordien het in appèl bevestigde vonnis der Arrond.-Rechtbank te Rotterdam aanneemt, dat het aan den requirant ten laste gelegde en zijne schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de erkenning van beklagde en de verklaringen der getuigen, zonder *aan te wijzen* uit welke verklaringen, hetzij van getuigen hetzij van den requirant die schuld, d. i. het weten der misdadige herkomst der bij hem gevonden en in beslag genomen goederen is gebleken, zoodat *de schuld* van den requirant niet door wettige bewijsmiddelen is bewezen en *in ieder geval* het door het Gerechtshof bevestigde vonnis te dien aanzien niet voldoende met redenen is omkleed;

Overwegende, dat de requirant voor de Rechtbank te Rotterdam is gedagvaard als zoude hij te Rotterdam opzettelijk op 25 Sept. 1909 vijf zakken haver en op 27 Sept. 1909 zes zakken haver, alle welke B. VAN B. door oplichting, althans door *misdrif*f had verkregen, van dien B. v. B. hebben gekocht;

dat de Rechtbank bij haar in hooger beroep bevestigd vonnis heeft overwogen en beslist dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit de erkenning van requirant en de verklaringen

der getuigen — alle in het vonnis opgenomen — de ten laste gelegde feiten met requirants schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen met dien verstande dat VAN B. de zakken haver door oplichting verkregen had en *dat requirant wist dat die zakken door misdrijf waren verkregen* en hem heeft veroordeeld als in het hoofd dezes is vermeld;

O. dat de Rechtbank dus het bewijs der geheele ten lastelegging — met dien verstande als even gezegd — *en dus ook van requirants wetenschap omtrent de misdadige herkomst* der door hem gekochte zakken haver, toen hij deze kocht, welk punt in het vonnis nog uitdrukkelijk is beslist, heeft aangenomen op grond van aanwijzingen, geput deels uit requirants erken-tenis, deels uit verklaringen van getuigen — alle in het vonnis opgenomen, alzoo van wettige bewijsmiddelen, terwijl nergens in de wet de eisch is gesteld dat in het vonnis bepaaldelijk moet worden aangegeven, door welk bewijsmiddel elk onderdeel der aanklacht bewezen wordt verklaard;

dat dus ten onrechte in het voorgestelde cassatiemiddel wordt beweerd dat requirants schuld ten aanzien van die wetenschap niet door wettige bewijsmiddelen zou zijn bewezen;

dat evenmin kan opgaan het subsidiair voorgestelde middel dat het bevestigde vonnis ten aanzien van dat deel der aanklacht — de wetenschap der misdadige herkomst van de zakken haver niet behoorlijk met redenen zou zijn omkleed;

dat toch het vonnis voor die beslissing wel degelijk gronden inhoudt en wel de navolgende wettig gebleken feiten: dat het den requirant bekend was dat de verkooper der haver, VAN B., geen koopman in granen, maar slechts sleepersknecht was en deze dan ook telkenmale als sleepersknecht was gekleed;

dat hij dezen VAN B. van te voren gezegd heeft dat deze alles, wat het ook was, bij hem kwijt kon en hij als hij wat had, het bij hem kon neerzetten, dat over den verkoop van de zakken haver dan ook tusschen hen niet vooraf onderhandeld is, doch VAN B. telkenmale de zakken haver bij requirant deed brengen en daarna van hem betaling ontving en wel zooveel als requirant wilde geven waarbij deze hem telkenmale waarschuwde: „denkt er om dat je wat uitkijkt en niet in de gaten loopt” — in al welke feiten de Rechtbank aanwijzingen heeft kunnen vinden ten bewijze dat de requirant heeft geweten dat de haver door misdrijf was verkregen;

dat derhalve het subsidiair voorgestelde middel zijn feitelijken grondslag mist;

dat de voorgestelde middelen dus niet tot cassatie kunnen leiden;

Verwerpt het beroep.

Dit arrest treedt in eene waardeering van de bewijsvoering van het aangevallen vonnis door na te gaan of er onder de aanwijzingen zijn, welke een der bestanddeelen van het strafbare feit *kunnen* bewijzen. Het is in zoverre met vroegere rechtspraak in overeenstemming en daarvan eene treffende illustratie. Met die rechtspraak nadert de H. R. dicht tot de taak van den *judex facti*.

REDACTIE VAN HET WEEKBLAD VAN HET RECHT.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 19den December 1910.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, CH. KRABBE, J. A. A. BOSCH en A. M. PLEYTE.

De vraag wie dader is van een strafbaar feit vindt ook waar het geldt de toepassing van plaatselijke verordeningen haar antwoord in art. 47 Sub.

Waar de overtreding bestaat in een verboden toestand moet als dader worden aangemerkt hij, die het in zijne macht hebbende daaraan een einde te maken, dien toestand doet voortduren (arrest 4 Mei 1903, W. 7924).

Onderzocht had moeten worden of dit ten aanzien van den bij dagvaarding vermelden toestand met den beklagde het geval was.

De Ambt. van het O. M. bij het Kantongerecht te Middelburg. is requirant van cassatie tegen een vonnis van het Kantongerecht te Middelburg van 11 Juni 1910, waarbij W. G., oud 44 jaar, winkelier, wonende te Vlissingen, bij verstek is ontslagen van alle rechtsvervolging.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer HANLO, heeft de adv.-gen. VAN HANGEST baron d'YVOY de volgende conclusie genomen :

Edele Hoog Achtbare Heeren!

De Amt. O. M. bij het Kantongerecht te Middelburg is requirant van cassatie tegen een vonnis van den Kantonrechter aldaar waarbij gerequireerde is ontslagen van alle rechtsvervolging op grond dat hij, die had terechtstaan, beklagd „dat op den 14den April 1910 te Vlissingen is bevonden dat de bij hem in gebruik zijnde welwaterbak, uitkomende aan den openbaren weg de St. Jacobsstraat en behoorende tot de door hem bewoonde woning niet met een slot was gesloten”, welk feit met de schuld van beklagde als bewezen is aangenomen, niet strafbaar zoude zijn.

Bij tijdig ingediende memorie is als middel van cassatie voorgesteld : „Schending door niet-toepassing van art. 68*bis* en 145 der Algemeene Verordening van Politie voor de gemeente Vlissingen dd. 30 Dec. 1892, zooals die is gewijzigd en van artt. 47 aanhef en sub 1 in verband met art. 91 Strafr.

Schending door verkeerde toepassing van art. 216 Strafv.

Het bedoelde art. 68*bis* luidt : „regen- en welwaterbakken aan den openbaren weg uitkomende moeten gedekt en met een slot afgesloten zijn”, terwijl in art. 145 elke overtreding van art. 68*bis* wordt gestraft met geldboete. De Kantonrechter heeft post alia in zijn vonnis overwogen dat, nu wel in de dagvaarding beklagde voor den bij art. 68*bis* omschreven verboden toestand aansprakelijk is gesteld, omdat hij is de gebruiker van dien waterbak, doch dat in gemelde verordening de daarvoor aansprakelijke persoon niet wordt genoemd, en op dien grond het ontslag van rechtsvervolging gegrond. Terecht is m. i. door den Ambt. O. M. in deze beslissing niet berust en met de door requirant in zijne memorie ontwikkelde gronden

kan ik mij zeer wel vereenigen. Het komt ook mij voor dat bij niet-aanwijzing van een voor de overtreding aansprakelijke persoon in de verordening zelve, aan art. 47 Strafr. moet worden getoetst, wie als de dader van de begane overtreding is te beschouwen; vermits ingevolge art. 91 Strafr. dat artikel ook van toepassing is op plaatselijke verordeningen, tenzij de wet anders bepaalt; en waar nu het voorschift van art. 68*bis* voornoemd dat een waterbak aan den openbaren weg met een slot moet zijn afgesloten eene verplichting oplegt aan hem, die over dien bak de beschikking en het zeggen heeft, en dit in casu is de gebruiker van den bak en de bewoner van het perceel, waartoe die bak behoort, ben ik van oordeel dat voor de hier aanwezige verboden toestand, bestaande in het niet afgesloten zijn van den bak, de gerequireerde die zoowel gebruiker als bewoner is, als pleger van het feit is aan te merken. Wel zoude het denkbaar zijn dat, indien de gerequireerde niet tevens is eigenaar van het door hem bewoonde perceel, die eigenaar aansprakelijk zoude *kunnen* zijn; maar daargelaten dat hieromtrent niets is gebleken zoude toch in dit geval de feitelijke heerschappij over het perceel en den daarbij behoorenden bak door den gerequireerde worden uitgeoefend en deze ook dan met uitsluiting van den eigenaar de aansprakelijke persoon zijn.

Ik acht op grond van het vorenstaande het eerste middel gegrond, hetwelk tevens de gegrondheid van het tweede medebrengt; en waar zoowel het ten laste gelegde feit als de schuld van beklagde (gerequireerde) als bewezen is aangenomen, en rechtspraak ten principale zal kunnen volgen, strekt mijne conclusie „tot vernietiging van het bestreden vonnis en dat de Hooge Raad recht doende krachtens art. 105 R. O. zal rechtspreken overeenkomstig het requisitoir van den Ambtenaar van het O. M.”

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij memorie:

Schending door niet toepassing van art. 68*bis* en 145 Alg. Verordening van Politie voor de gemeente Vlissingen dd. 30 Dec. 1892, zooals deze Verordening later is gewijzigd en van art. 74 aanhef en sub 1°. in verband met art. 91 Strafr.;

Schending door verkeerde toepassing van art. 216 Strafv.;

Overwegende, dat bij de inleidende dagvaarding aan den gerequireerde is ten laste gelegd: dat op den 14den April 1910 te Vlissingen is bevonden, dat de bij hem, beklagde, in gebruik zijnde welwaterbak uitkomende aan den openbaren weg de St. Jacobsstraat en behoorende tot het door hem, beklagde, bewoonde perceel niet met een slot was afgesloten;

dat dit feit bij het bestreden vonnis wettig en overtuigend bewezen is verklaard met gerequireerdes schuld daaraan, doch gerequireerde niet strafbaar is geoordeeld en te dier zake ontslagen is van alle rechtsvervolging op grond van de navolgende overwegingen:

„dat art. 68*bis* der Algemeene Verordening van Politie voor de gemeente Vlissingen luidt:

„Regen- en welwaterbakken aan den openbaren weg uitkomende, moeten gedekt en met een slot afgesloten zijn”, terwijl art. 145 dier verordening luidt: „Elke overtreding van de bepalingen van Hoofdstuk III dezer verordening wordt gestraft als volgt: die van de artt. 65, 68*bis* etc.”;

„dat nu wel in de dagvaarding beklagde voor den bij gemeld art. 68*bis* omschreven verboden toestand aansprakelijk wordt gesteld, omdat hij is de

gebruiker dier welwaterbak, doch dat in gemelde verordening de daarvoor aansprakelijke persoon niet wordt genoemd;

„dat derhalve beklaagde ter zake van het hem ten laste gelegde en be-
wezen geoordeelde van alle rechtsvervolging behoort te worden ontslagen”;

O. dat tegen deze beslissing het middel van cassatie in zijne beide deelen is gericht, dat in hoofdzaak hierop gegrond is:

dat de gerequireerde ten onrechte is ontslagen van alle rechtsvervolging;

dat ook zonder dat de Verordening een aansprakelijk persoon aanwijst, aan art. 47 Strafr. had moeten getoetst worden of de gerequireerde de dader van de hem ten laste gelegde overtreding was;

dat de gerequireerde als bewoner van het perceel, waartoe de bak behoort en tevens als gebruiker van den bak, had moeten veroordeeld zijn ter zake van de hem ten laste gelegde overtreding;

O. hieromtrent en tevens ambtshalve:

dat ingevolge art. 91 Strafr. de vraag wie dader is van een strafbaar feir, ook waar het geldt de toepassing van plaatselijke Verordeningen, tenzij de wet anders bepaalt, wat hier het geval niet is, haar antwoord vindt in art. 47 Strafr.;

dat volgens dat artikel dader van het strafbare feit is in de eerste plaats hij, die het pleegt, als hoedanig waar de overtreding bestaat in een verboden toestand, moet worden aangemerkt hij, die, het in zijn macht hebbende daaraan een einde te maken, dezen doet voortduren;

dat derhalve in het onderwerpelijk geval, waar de verboden toestand bestaat in het hebben van een niet met een slot afgesloten, aan den openbaren weg, uitkomenden welwaterbak, strafrechtelijk verantwoordelijke voor dien toestand, m. a. w., dader van de daardoor geschapen overtreding kan zijn, hetzij de eigenaar van den welwaterbak, van wiens macht afhankelijk is den met de Verordening strijdenden toestand al of niet te doen ontstaan, en, is hij ontstaan, al of niet te doen voortduren; hetzij wanneer de feitelijke heerschappij over den welwaterbak wordt uitgeoefend door een ander dan den eigenaar, die ander;

dat derhalve de Kantonrechter had behooren te onderzoeken en te beslissen of de gerequireerde voor dien verboden toestand al of niet strafrechtelijk aansprakelijk was;

O. dat de Kantonrechter door dit na te laten en den gerequireerde van alle rechtsvervolging te ontslaan, geschonden heeft de in de beide deelen van het cassatiemiddel aangehaalde artikelen in verband met de artt. 211, 221 en 253 Strafv., waartegen artt. 223 van dat Wetboek nietigheid bedreigt, zoodat het cassatiemiddel in zijn beide deelen gegrond is en het vonnis van den Kantonrechter moet vernietigd worden;

Vernietigt het vonnis door den Kantonrechter te Middelburg den 11den Juni 1910 in deze zaak gewezen;

Recht doende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar de Arrond.-Rechtbank te Middelburg om op de bestaande dagvaarding op nieuw te worden berecht en afgedaan.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 13den Februari 1911.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, J. A. A. BOSCH en A. M. PLEYTE.

Ook de verklaring van een beklagde mag slechts als bewijsmiddel worden gebezigd, wanneer zij loopt over feiten door den beklagde persoonlijk verricht of waargenomen. (Vgl. Hulshoff, aant. 4 op art. 403 en aant. 7 op art. 407).

R. C. S., oud 61 jaar, onderstationchef bij de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij, geboren te 's-Gravenhage, wonende te Haarlem, is requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Haarlem van den 23 Juni 1910, voor zoover hij daarbij is veroordeeld, waarbij in hooger beroep, met vernietiging van een vonnis van het Kantongerecht te Haarlem van 23 Maart 1910, en met gedeeltelijke vrijspraak van den requirant, deze werd schuldig verklaard aan „het zonder toegelaten te zijn tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen”, en met toepassing van de artt. 436, 23 en 62 Strafr., is veroordeeld tot drie geldboeten ieder van f 5 en één dag vervangende hechtenis voor iedere boete.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer BOSCH en het beroep namens den requirant was toegelicht door Mr. P. TIDEMAN, advocaat te Haarlem, heeft de adv.-gen. VAN HANGEST Baron d'YVOY de volgende conclusie genomen.

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Aan dezen requirant was bij inleidende dagvaarding ten laste gelegd „dat hij in de gemeente Haarlem op verschillende tijdstippen van het jaar 1909 zonder te zijn toegelaten tot de uitoefening van de geneeskunst, buiten noodzaak het beroep van geneeskundige als bedrijf heeft uitgeoefend door een aantal nader aangeduide personen, welke zich tot hem gewend hadden om genezing te bekomen van ziekten of kwalen, waaraan zij opgaven te lijden, tot dien einde te behandelen, welke behandeling telkens bestond ten opzichte van iederen patiënt, in het op korten afstand van den patiënt zich plaatsend, en dezen aanhoudend aanzierend, dicht bij en langs diens lichaam manipulatiën te maken in een of meer richtingen gedurende eenigen tijd, om den patiënten dusgenaamden magnetischen invloed van hem, beklagde, te doen ondergaan totdat door hem een slothandeling werd verricht bestaande in het blazen in het gelaat of knijpen in den neus”. Bij vonnis van de Rechtbank te Haarlem werd, met vernietiging van een vonnis van den Kantonrechter aldaar, het ten laste gelegde ten aanzien van drie patiënten bewezen verklaard, en beklagde te dier zake veroordeeld tot drie geldboeten van f 5 bij wanbetaling te vervangen

elk door een dag hechtenis. Tegen dit vonnis heeft requirant zich voorzien in cassatie, en bij pleidooi werden door zijnen raadsman twee middelen van cassatie voorgesteld:

1o. Schending, immers verkeerde toepassing van art. 436 Strafr. in verband met art. 1 der wet van 1 Juni 1867, Stbl. 60 en artt. 211, 216 en 221 Strafv. door te beslissen dat de aan requirant ten laste gelegde en als bewezen aangenomen handelingen, opleveren uitoefening der geneeskunst, speciaal het verleen van geneeskundigen bijstand als bedrijf;

2o. Schending, immers verkeerde toepassing dierzelfde artikelen door te beslissen dat onder geneeskundigen bijstand „ook elke bijstand moet worden verstaan, die zij het dan ook met gewaande krachten is aangewend om genezende kracht op een krank lichaamsdeel uit te oefenen en ook tot dat einde door de lijders werd ingeroepen” waardoor de Rechtbank 1o. ten onrechte het door de wet gestelde objectieve vereischte voor het verleen van geneeskundigen bijstand gelijk stelde met eene bedoeling om bijstand te verleenen en om dien te ontvangen; 2o. onbeslist heeft gelaten of inderdaad geneeskundigen bijstand verleend is, althans verzuimd heeft eene beslissing in dien zin behoorlijk te motiveeren.

Het eerste middel steunt geheel op deze vraag: Is de wet goed toegepast, vallen de door requirant gepleegde en als bewezen aangenomen handelingen onder het bereik van strafbare uitoefening der geneeskunst. Bij pleidooi is de nadruk gelegd hierop dat in art. 1 der wet regelende de uitoefening der geneeskunst onder geneeskunst is te verstaan toepassing der wetenschap en technische vaardigheid die tot onderzoek van zieken en tot behandeling door kunstbewerkingen vereischt wordt, aangeleerde wetenschap en vaardigheid alzoo; en wordt daaruit de gevolgtrekking gemaakt dat onbevoegden alleen dan strafbaar zouden zijn als zij geneeskundige wetenschap of technische vaardigheid toepasten op hunne patiënten. M. e. evenwel ten onrechte; immers is het juist de strekking van voornoemde wet om de geneezingzoekenden te beschermen tegen het optreden van personen die onbevoegd zieken behandelen, onverschillig of de wijze van behandeling al of niet met die, van bevoegde geneeskundigen vereischt, overeenkomt. Daaronder vallen zoowel de onbevoegden tot uitoefening van de wetenschap der geneeskunde als zij die onder een of andere vorm een schijnwetenschap toepassen; allen die in het algemeen tegenover een ziekelijken toestand van menschen handelingen plegen die werkelijk of schijnbaar ten doel hebben de geneezing daarvan te bevorderen. Onder de zoodanigen behooren zonder twijfel die, in dit geval in de dagvaarding vermeld. Het komt mij daarom voor dat de wet met juistheid is toegepast, en dat het middel is ongegrond. Ten aanzien van het tweede middel merk ik, mede in verband met hetgeen hier boven reeds is gezegd, op, dat het door de wet gestelde objectieve vereischte van het verleen van geneeskundigen bijstand, in den zin als door requirant bedoeld, een vereischte is dat gesteld wordt aan hen die bevoegdelijk de geneeskunst wenschen uit te oefenen, doch naar het mij voorkomt geen betrekking kan hebben op hen die onbevoegd geneeskundigen bijstand verleen.

Dat onbeslist zoude zijn gelaten of inderdaad geneeskundige bijstand is verleend kan niet worden toegegeven, nu in het vonnis door de Rechtbank is overgenomen het oordeel van den deskundige die verklaart dat de handelingen van requirant ongetwijfeld zijn te beschouwen als geneeskundigen bijstand, nadere motiveering daarvan was dunkt mij niet noodig, ook dit middel komt mij alzoo niet gegrond voor.

Ambtshalve meen ik evenwel uwe aandacht te moeten vestigen op het

volgende, waarop bij pleidooi wel is gewezen, nogthans onder uitdrukkelijke verklaring dat daarvan geen middel werd gemaakt. In het vonnis der Rechtbank wordt overwogen dat het bewijs is verkregen door aanwijzingen mede voortvloeiende uit beklaagdes erkenenis. Tot die erkenenis behoort onder meer de opgave van beklaagde, dat door de behandeling, die hij zijne patienten deed ondergaan, een magnetische stroom uit beklaagde in het lichaam van den patient werd overgebracht, waardoor de ziektekiemen uit diens lichaam werden gewasemd; dat door het knijpen in den neus de stroom ontladen werd en het blazen diende om de stroom af te leiden"; deze verklaring houdt in of eene meening of een deskundig oordeel omtrent het bestaan en de werking van den van beklaagde uitgaanden magnetischen stroom en mocht als zoodanig niet als bewijsmiddel worden gebezigd. Nu dit wel is geschied, is daardoor recht gedaan op onwettig bewijs, zoodat uit dien hoofde m.i. het vonnis behoort te worden vernietigd. Ik heb mitsdien de eer te concludeeren tot vernietiging van het vonnis, waartegen beroep en verwijzing der zaak naar het Gerechtshof te Amsterdam ter verdere berechting.

De Hooge Raad enz.;

Gezien de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

a. Schending, immers verkeerde toepassing van de artt. 436 Strafr., in verband met art. 1 der wet van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 60) en de artt. 211, 216 en 221 Strafv., door te beslissen dat de aan requirant ten laste gelegde en als bewezen aangenomen handelingen (t.w.: dat beklaagde verschillende personen welke zich tot hem gewend hadden om genezing te bekomen van ziekten of kwalen, waaraan zij opgaven te lijden tot dien einde zou hebben „behandeld”, welke behandeling telkens ten opzichte van iederen lijder bestond in het op korten afstand van den patient zich plaatsende en dezen aanhoudend aanziende, dicht bij en langs diens lichaam manipulatiën te maken in een of meer richtingen gedurende eenigen tijd, om den patient dusgenaamden magnetischen invloed van hem beklaagde, te doen ondergaan, totdat door hem, beklaagde, een slothandeling werd verricht, bestaande in het blazen in het gelaat of knijpen in den neus opleveren uitoefening der geneeskunst, speciaal het verleenen van *geneeskundigen bijstand* als bedrijf (zijnde toch het verleenen van geneeskundigen raad als bedrijf niet ten laste gelegd en evenmin bewezen);

b. Schending, immers verkeerde toepassing van dezelfde artikelen door te beslissen dat onder *geneeskundigen bijstand* „ook elke bijstand moet worden verstaan, die, zij het dan ook met gewaande krachten, is aangewend om genezende kracht op een krank lichaamsdeel uit te oefenen en ook tot dat einde door de lijders werd ingeroepen”, waardoor de Rechtbank 1°. ten onrechte het door de wet gestelde objectieve vereischte van het verleenen van geneeskundigen bijstand gelijkstelde met een *bedoeling* om bijstand te verleenen en om dien te ontvangen; 2° onbeslist heeft gelaten of inderdaad geneeskundige bijstand verleend is, althans verzuimde een beslissing in dien zin behoorlijk te motiveeren;

Overwegende, dat bij het bestreden vonnis overeenkomstig de aanklacht met des requirants schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen is verklaard; dat de requirant in de gemeente Haarlem op na te melden tijdstippen in 1909 zonder toegelaten te zijn tot de uitoefening van de geneeskunst, buiten noodzaak het beroep van geneeskundige als bedrijf heeft uitgeoefend, door na te noemen personen, welke zich tot hem gewend

hadden om genezing te bekomen van ziekten of kwalen waaraan zij opgaven te lijden, te dien einde te behandelen, welke behandeling felkens ten opzichte van ieder patient bestond in het op korten afstand van den patient zich plaatsende en dezen aanhoudend aanziende dicht bij en langs diens lichaam manipulatiën te maken in een of meer richtingen gedurende eenigen tijd, om den patient dusgenaamden magnetischen invloed van hem, requirant, te doen ondergaan, tot door Lem, requirant een slothandeling werd verricht, bestaande in het blazen in het gelaat of knijpen in den neus, zijnde aldus behandeld:

I^o. H. van Z., wonende te Haarlem in April 1909; II°. J. H. G., wonende te Haarlem in Sept. 1909 en III°. J. van den B., wonende te Haarlem in Oct. en Nov. 1909;

dat die feiten zijn gequalificeerd en te dier zake straf is opgelegd als aan het hoofd van dit arrest is vermeld;

O. dat in het bestreden vonnis is opgenomen en tot het bewijs der aanklacht heeft medegewerkt eene opgave van den requirant houdende o. m. „dat door die behandeling een magnetische stroom uit beklaagde (thans requirant) in het lichaam van den patient werd overgebracht waardoor de ziektekiemen uit diens lichaam werden gewasemd; dat door het knijpen in den neus de stroom ontladen werd en het blazen diende om den stroom af te leiden”;

dat die verklaring van den requirant niet loopt over feiten, die door hemzelf kunnen zijn waargenomen of verricht, maar uitdrukking geeft aan zijne meening ten aanzien der werking van een veronderstelden magnetischen stroom uit den requirant in het lichaam van een ander overgebracht;

dat door die meening van den requirant als bewijsmiddel te bezigen de Rechtbank art. 391 in verband met art. 407 aanvang en 4°. Strafv. heeft geschonden, daar ook de verklaring van een beklaagde slechts dan als bewijsmiddel mag worden gebezigd, wanneer zij loopt over feiten door den beklaagde persoonlijk verricht of waargenomen;

O. dat derhalve op dezen den vorm betreffenden grond het bestreden vonnis ambtshalve behoort te worden vernietigd, met het gevolg dat een onderzoek der voorgestelde middelen van cassatie, die den grond der zaak betreffen, achterwege moet blijven;

Vernietigt het vonnis der Arrond.-Rechtbank te Haarlem van 23 Juni 1910, doch alleen voor zoover de requirant daarbij werd veroordeeld;

Recht doende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar het Gerechtshof te Amsterdam, ten einde met inachtneming van voormeld voorbehoud, op het bestaande hooger beroep, op nieuw te worden berecht en afgedaan.

Arrond.-Rechtbank te Arnhem.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 27sten December 1910.

Voorzitter: Mr. P. GRATAMA.

Rechters: Mrs. H. J. v. D. POEL HIDDINGH en Jhr. J. A. VAN DER DOES.

Art. 184 Sr. Niet voldoen aan een bevel, krachtens wettelijk voorschrift gegeven. — Ontslag van rechtsvervolging.

Opzettelijk niet voldoen aan een bevel, door een rijksveldwachter gegeven, is slechts dan strafbaar, wanneer het bevel een uitvloeisel is en tevens steunt op een speciaal wettelijk voorschrift, waarbij de bevoegdheid tot het geven van een dergelijk bevel uitdrukkelijk wordt erkend.

Uit art. 3 van het K. B. van 11 Nov. 1856 (Stbl. n°. 114) vloeit voor de rijksveldwacht dergelijke bevoegdheid niet voort.

W. M., voerman te Mehr bij Cranenburg (Duitschland) was gedagvaard ter zake: dat hij op Zondag 24 Juli 1910 te Millingen ter gelegenheid van een aldaar gehouden schietwedstrijd, toen de aldaar op surveillance zijnde rijksveldwachter J. M. RAMAEKERS, hem, beklaagde, na hem te vergeefs daartoe te hebben aangemaand, gelast en bevolen had om zich van den openbaren weg, alwaar hij zich bevond, voor zijn eigen veiligheid te verwijderen, aangezien hij, naar de meening van genoemden rijksveldwachter, aldaar gevaarlijk stond, welk bevel door genoemden rijksveldwachter werd gegeven krachtens de bepaling van art. 3 van het Kon. Besluit van 11 Nov. 1856 (Stbl. 114) gewijzigd bij Kon. Besluit van 28 Aug. 1899 (Stbl. 203) houdende bepalingen omtrent den dienst der rijksveldwachters, opzettelijk niet heeft voldaan aan dat bevel, doch van den openbaren weg is moeten verwijderd worden;

De Rechtbank:

Gehoord het requisitoir van den Off. van Justitie tot veroordeeling van beklaagde tot een geldboete van f 10 subsidiair 10 dagen hechtenis;

Overwegende dat het proces-verbaal van den rijksveldwachter J. M. RAMAEKERS, te Millingen, dd. 26 Juli 1910, ter terechtzitting door den verbalisant onder eede bevestigd en toegelicht, als diens eigen waarneming inhoudt:

dat hij in den namiddag van 24 Juli 1910, zich bij gelegenheid van het door eene vereeniging te Millingen gehouden vogelschieten op het schietterrein bevond en toen eenige personen zag staan op den openbaren weg, langs dat terrein, die naar zijn oordeel aldaar zeer gevaarlijk stonden;

dat hij wijzende op het gevaarlijke om daar te staan, die personen verzocht om eenige passen terug te willen gaan, waaraan allen voldeden, behalve een persoon; dat hij na dien persoon verzocht en gelast te hebben zich te verwijderen, hem terugduwde, doch die persoon zich niet verwijderde; dat die persoon opgaf genaamd te zijn W. M.;

O. dat de navolgende getuigen ter terechtzitting op grond van eigen waarneming hebben verklaard:

1°. J. M. RAMAEKERS, rijksveldwachter te Millingen: dat hij ten tijde en ter plaatse als in zijn verbaal gerelateerd, surveilleerende bij eene schiet-

wedstrijd van oordeel was eenige personen, die stonden op een openbaren weg, langs dat schietterrein, gevaar liepen bij eene mogelijke onhandigheid van een schutter, getroffen te worden en daarom zich daarheen begaf en deze personen gelastte achteruit te gaan, daarbij zeer luid sprekende, dat allen daaraan voldeden, behalve beklaagde, aan wien hij nogmaals beval zich van die plaats te verwijderen, doch deze daaraan niet voldeed, waarop getuige hem terugduwde en eene worsteling ontstond, tengevolge waarvan beklaagde vandaar weg raakte; dat getuige in uniform was gekleed;

2°. B. VERSTEGEN, brigadier-titulair der Kon. Maréchaussée: dat hij in den namiddag van 24 Juli 1910 dienst deed als politiebeambte bij een schietwedstrijd te Millingen en toen heeft gezien dat de vorige getuige een openbaren weg, loopende langs het schietterrein, gedeeltelijk ontruimde van menschen; dat getuige op eenigen afstand daarvan zich bevond, doch duidelijk zag dat RAMAEKERS herhaaldelijk met beide handen terugwijzende bewegingen maakte en de menschen die voor hem stonden teruggingen; dat alle personen, die in de nabijheid van RAMAEKERS stonden op dat oogenblik teruggingen, behalve de beklaagde, die staan bleef, waarop hij door RAMAEKERS werd op zijde geduwd, doch nog niet wegging en dat toen tusschen hen beiden een worsteling ontstond; dat hij van oordeel is, dat ter plaatse, waar beklaagde en de andere menschen stonden, eenig gevaar was bij onhandigheid of onvoorzichtigheid van den schutter;

O. dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft ontkend;

O. dat echter in weerwil van zijne ontkenenis door de feiten en omstandigheden bovengemeld gebleken uit den gemelden inhoud van het ambts-eedig proces-verbaal en de verklaringen der beide gehoorde getuigen, wettig en overtuigend is bewezen het aan beklaagde ten laste gelegde feit zoomede zijne schuld daaraan;

O. in het bijzonder nog omtrent het opzet van beklaagde, dat de omstandigheden: *a.* dat de getuige RAMAEKERS was gekleed in uniform der rijksveldwacht (gebleken uit de verklaring van RAMAEKERS), *b.* dat de getuige RAMAEKERS luidkeels gelastte weg te gaan en dit aan beklaagde herhaalde (eveneens gebleken uit die verklaring), *c.* dat de menschen in de nabijheid van hem en beklaagde staande allen teruggingen (gebleken uit de verklaringen van beide getuigen) dit opzet afdoende bewijzen;

O. omtrent de strafbaarheid van het feit dat wel is waar bij art. 184 Strafr. strafbaar is gesteld het opzettelijk niet voldoen aan een bevel krachtens wettelijk voorschrift, door een ambtenaar belast met de uitoefening van eenig toezicht of bevoegd verklaard tot het opsporen van strafbare feiten gedaan, doch dat het de bedoeling van dit artikel niet is, elke weigering om te voldoen aan een bevel van een dergelijk ambtenaar, binnen de grenzen zijner bevoegdheid gedaan, met straf te bedreigen, doch slechts dan, wanneer het bevel gedaan wordt krachtens wettelijk voorschrift, d.w.z. wanneer het bevel een uitvloeisel is en tevens steunt op een speciaal wettelijk voorschrift, waarbij de bevoegdheid tot een dergelijk bevel uitdrukkelijk wordt erkend;

O. dat nu wel bij art. 3 van het Kon. Besluit van 11 Nov. 1856 (*Stbl.* 114) aan de rijksveldwacht is voorgeschreven dag- en nachtrondes te doen ter handhaving der openbare orde en ter beveiliging van personen, enz. doch daarin hoogstens kan gelegen zijn eene bevoegdverklaring van de rijksveldwacht om ter handhaving der openbare orde en ter beveiliging van personen werkzaam te zijn, doch die ambtenaren daardoor geenszins worden bevoegd verklaard ter uitoefening van die taak de bevelen te geven die zij daartoe noodig achten en in geen geval daaruit voortvloeit, dat niet

voldoening aan een dergelijk bevel door art. 184 Strafr. met straf wordt bedreigd;

O. dat ook geen ander wettelijk voorschrift de rijksveldwachters bevoegd verklaart een bevel als het onderhavige te geven en derhalve nu het ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit noch bij art. 184 Strafr. noch bij eenige andere wettelijke bepaling strafbaar is gesteld, de beklaagde behoort te worden ontslagen van alle rechtsvervolgving;

Gezien artt. 214 en 216 Strafv.;

Recht doende enz.;

Verklaart den beklaagde schuldig aan het hiervoren vermelde feit;

Verklaart dit feit niet strafbaar;

Ontslaat hem te dier zake van alle rechtsvervolgving;

Verklaart dat de kosten van de dagvaardingen en schadeloosstellingen der door den beklaagde te zijner ontlasting geproduceerde getuigen noodeloos zijn gemaakt.

Dit vonnis werd op het door den Off. van Justitie ingesteld hooger beroep door het Gerechtshof te Arnhem, bij arrest dd. 2 Maart 1911, bevestigd.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 20sten Februari 1911.

Voorzitter, Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren, Mrs.: A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE en J. A. A. BOSCH.

Het afleiden van het oogmerk en het doel van een beklaagde met de door hem gepleegde, door getuigen waargenomen handelingen, behoort tot de taak van den rechter.

Het Hof heeft uit de in het arrest opgenomen verklaringen kunnen afleiden, dat de beklaagde heeft gehandeld met het oogmerk om te doden.

De beoordeeling der bewijskracht van hetgeen uit wettige bewijsmiddelen is gebleken is aan den rechter in cassatie onttrokken.

J. P. DE G., oud 23 jaar, geboren en wonende te Rotterdam, van beroep bootwerker, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage van den 13 Oct. 1910, waarbij in hooger beroep is vernietigd een vonnis door de Arrond.-Rechtbank te Rotterdam op 30 Juni 1910, in deze zaak gewezen en de requirant, met vrijspraak van een deel der ten lastelegging, is schuldig verklaard aan: 1°. mishandeling, 2°. poging tot doodslag, en te dier zake, met toepassing van de art. 45, 47, 300 en 287 Strafr., veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van één jaar met bevel tot vernietiging van den revolver en kogel en tot teruggave der stukken van overtuiging zooals in het arrest is vermeld.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer KRABBE, en het beroep namens den requirant was toegelicht door Mr. W. VAN TRAA, advocaat te Rotterdam, heeft de adv.-gen. ORT de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Namens den requirant, bij het bestreden arrest veroordeeld ter zake van mishandeling en poging tot doodslag, een en ander gepleegd op H. K., is bij pleidooi als middel van cassatie voorgesteld: „Schending van artt. 391, 407, 398 Strafv. en artt. 287 j^o. 45 Strafr.“.

Volgens de mondelinge toelichting zoude het Hof bij de samenstelling van het bewijs van de „poging tot doodslag“, hebben gebruik gemaakt van niet-wettige bewijsmiddelen.

De verklaringen der getuigen waarop steunt het bewijs dat de requirant heeft gehad *den wil om te dooden*, zouden daartoe niet kunnen dienen, als betreffende geen dezer een feit waaruit dit laatste kan worden afgeleid. Het Hof zoude derhalve — zoo werd gepleit — als getuigenissen hebben gequalificeerd wat zij in werkelijkheid niet zijn. En er werd nog aan toegevoegd dat recht is gedaan op meeningen of gissingen.

Het zal den Raad blijken dat het bewijs van de te laste gelegde poging tot doodslag is aangenomen op grond van de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen gelegen in de bij het arrest aangeduide en naar haren inhoud opgenomen verklaringen van de getuigen. Deze verklaringen bevatten geen enkel feit hetwelk niet voor zintuiglijke waarneming vatbaar was.

Maar bovendien heeft het Hof er op gewezen meer in het bijzonder requirants oogmerk om K. van het leven te berooven, bewezen te hebben aangenomen op grond van drie op diezelfde wettige bewijsmiddelen steunende aanwijzingen, in het arrest uitdrukkelijk vermeld.

En hieruit volgt dat geen der in het middel genoemde artikelen is geschonden.

Want waar aanwijzingen zijn verkregen door getuigenissen die voldoen aan den eisch der wet, is schending van de artt. 398 en 407 Strafv. uitgesloten, — terwijl waar het wettig bewezen verklaarde feit betrof „poging tot doodslag“, van schending der artt. 287 en 45 Strafr. de rede niet zijn kan.

En de vraag of inderdaad door de op wettige bewijsmiddelen steunende aanwijzingen het oogmerk om te dooden *was* bewezen, betreft de beoordeeling der kracht dier aanwijzingen in *dit* geval, welke door de wet aan den *judex facti* is overgelaten.

Mijne conclusie strekt tot niet-ontvankelijkverklaring van het beroep voor zoover gericht tegen de in het arrest vervatte vrijspraak en overigens tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

Schending van de artt. 391, 467 en 398 Strafv. en art. 287 in verband met art. 45 Strafr.; doordat het Hof geen wettige bewijsmiddelen heeft gebruikt om tot de constructie van het bewijs te komen en doordat voor poging tot doodslag moet aanwezig zijn de wil om te dooden, en slechts recht is gedaan op meeningen en gissingen;

Overwegende, dat het beroep onbeperkt is ingesteld, doch niet-ontvankelijk is, voor zoover het is gericht tegen de in het arrest vervatte vrijspraak;

O. voor zoover het beroep ontvankelijk is:

dat bij het bestreden arrest wettig en overtuigend bewezen is verklaard met requirants schuld daaraan, gelijk hem bij dagvaarding ten laste was gelegd: 1°. dat hij te Rotterdam in den nacht van 6 op 7 Dec. 1909

opzettelijk en met geweld H. K. een vuistslag tegen het hoofd heeft toegebracht waardoor deze op den grond kwam te vallen; 2°. dat hij in den nacht van 6 op 7 Dec. 1909 te Rotterdam kort na de hierboven bewezen mishandeling toen K. was opgestaan en vlak achter een ander persoon in de deuropening van zijne woning stond, opzettelijk, met het oogmerk om genoemden K. van het leven te berooven uit een met scherp geladen revolver welke hij, staande op ongeveer 4 meter afstand van K., in diens richting gericht had, een kogelpatroon op K. heeft afgeschoten, zijnde de uitvoering niet voltooid alleen door de van zijnen wil onafhankelijke omstandigheid, dat de kogel K. niet heeft getroffen maar ongeveer ter hoogte van zijn maagstreek vlak naast hem in de ruit van de deur is terechtgekomen.”

dat die feiten zijn gequalificeerd en requirant deswege is veroordeeld gelijk aan het hoofd van dit arrest is vermeld;

dat blijkens het bestreden arrest, het bewijs der bovengemelde feiten door het Hof is geput uit de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen gelegen o. a. in de verklaringen der gehoorde getuigen van welke verklaringen de inhoud in het arrest is opgenomen;

dat het cassatiemiddel, blijkens de toelichting daarvan bij pleidooi gegeven — meer bepaald de bewijsmiddelen van het in de tweede plaats ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit op het oog heeft en ter ondersteuning daarvan is aangevoerd: 1°. dat de gehoorde getuigen niet geacht kunnen worden wettige getuigen te zijn omdat zij omtrent het oogmerk van requirant en diens opzet om te dooden geen verklaringen hebben afgelegd;

2°. dat uit de door die getuigen medegedeelde feiten, — waarnit naar 's Hof's oordeel dit oogmerk en opzet valt af te leiden — de wil om te dooden niet volgt en bovendien de verklaringen dier getuigen slechts meeningen en gissingen zijn;

O. daaromtrent:

dat de verklaringen van getuigen, om als wettig bewijsmiddel te kunnen gelden, slechts mogen loopen over door hen waargenomen feiten, niet over door hen uit die feiten opgemaakte gevolgtrekkingen, en dus terecht, de in het arrest opgenomene, tot bewijs strekkende getuigenverklaringen geen rechtstreeksche opgaven bevatten omtrent het oogmerk en doel van requirant met de door hem gepleegde door die getuigen waargenomen handelingen;

dat het juist de taak des rechters is, uit, door verklaringen van getuigen gebleken feiten af te leiden welk doel de beklaagde met zijne handelingen beoogde en het Hof dit dan ook te dezen heeft gedaan, waar het op grond o. m. van de door de getuigen afgelegde verklaringen, het den requirant ten laste gelegde, dus ook diens opzet en oogmerk om te dooden, als wettig en overtuigend bewezen aannam, en het Hof dit nog eens uitdrukkelijk doet uitkomen waar het overweegt „dat gemeld opzet en oogmerk meer in het bijzonder volgt uit de voormelde bewijsmiddelen in onderling verband waarbij wordt geconstateerd:

„1°. dat de beklaagde de revolver heeft afgeschoten terwijl hij zich op zeer korten afstand bevond van de deur van de woning van K. in welke deur deze stond;

„2°. dat beklaagde even te voren K. na een woordenwisseling had mishandeld;

„3°. dat beklaagde even te voren tegen personen die hem vasthiielden heeft geroepen, ga weg anders doe ik het jou”;

dat nu wel ten slotte nog is aangevoerd, dat de in het arrest opgenomen getuigenverklaringen meeningen en gissingen bevatten en uit de door die

getuigen medegedeelde feiten niet valt af te leiden wat daaruit door het Hof is afgeleid, doch ook deze bewering niet tot cassatie kan leiden;

dat toch requirant niet aangeeft welke van de in het arrest opgenomen getuigenverklaringen als gissing of meening zijn aan te merken en den Hoogen Raad niet is gebleken dat in de verklaringen iets voorkomt dat niet op eigen waarneming kan berusten;

dat voorts het Hof uit die verklaringen, mede de overtuiging heeft kunnen putten, dat requirant het hem, ten laste gelegde heeft gepleegd, dus ook dat requirant opzettelijk heeft gehandeld en met het oogmerk om te dooden, en de beoordeeling der bewijskracht van hetgeen uit wettige bewijsmiddelen is gebleken, aan den rechter van cassatie is onttrokken; dat alzoo het middel niet tot cassatie kan leiden;

Verklaart requirant niet-ontvankelijk in zijn beroep voor zooverre dit ook is gericht tegen de in het bestreden arrest vervatte vrijspraak;

Verwerpt het beroep overigens.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 27sten Februari 1911.

Voorzitter, Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadshereen, Mrs.: CH. KRABBE, J. A. A. BOSCH, A. FENTENER VAN VLISSINGEN en A. M. PLEYTE.

De rechter mag zonder enig wetsvoorschrift te schenden of verkeerd toe te passen de verklaring van een getuige-deskundige deels als getuigenverklaring deels als verklaring van een deskundige gebruiken zonder aan te geven welk deel als getuigen-verklaring, welk deel als deskundigen-verklaring wordt gebruikt.

De beoordeeling van door den rechter overgenomen en tot de zijne gemaakte wetenschappelijke beschouwingen en gevolgtrekkingen is als van geheel feitelijken aard aan den rechter in cassatie onttrokken.

J. V., oud 49 jaren, wissellooper, geboren te Klundert, wonende te Princenhage, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch van den 16 Nov. 1910, waarbij in hooger beroep met vernietiging van een vonnis der Arrond.-Rechtbank te Breda van 29 Sept. 1910, de requirant werd schuldig verklaard aan poging tot moord en met toepassing van de artt. 45 en 289 Strafr. is veroordeeld tot eene gevangenisstraf van 10 jaren met beschikking over de stukken van overtuiging zooals in het arrest is omschreven.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer BOSCH, en het beroep namens den requirant was toegelicht door Mr. E. W. HOLLEMAN, advocaat te 's-Hertogenbosch, heeft de adv.-gen. VAN HANGEST baron d'YVOY de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Requirant heeft zich voorzien in cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch van 16 Nov. 1910 waarbij hij ter zake van poging tot moord werd veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf. Bij tijdig ingediende memorie, bij pleidooi nader toegelicht, wordt als eenig middel van cassatie voorgesteld „schending van artt. 211, 391, 392, 398 j°. 246 Strafv. op grond dat in dat arrest voor het bewijs van het feit dat requirant zijne echtgenoot met nitras strychnine zoude hebben willen vergiftigen almede gebruik gemaakt wordt van de volgende verklaring van den getuige-deskundige VAN WAEGENINGK „dat de inhoud van voormeld fleschje is nitras of salpeterzure strychnine en dat in de maag van den hond is gevonden strychnine, dat een en ander hetzelfde vergif is, maar dat strychnine onoplosbaar is en er daarom salpeterzuur bij gedaan wordt, waardoor het oplosbaar wordt; dat het vergif in de maag van den hond dus is geweest nitras strychnine waarvan door de werking de maagsappen het salpeterzuur is opgelost en de strychnine is overgebleven”. De in die verklaring voorkomende bewering „dat strychnine in de maag van den hond gevonden zijnde, het vergif in die maag dus is geweest nitras strychnine” wordt geacht niet te zijn een getuigenis op eigen waarneming berustend, evenmin eene wetenschappelijke gevolgtrekking maar slechts eene meening of gissing; waarop het Hof alzoo ten onrechte zoude hebben recht gedaan.

Dit middel komt mij ongegrond voor; kan aan requirant worden toegegeven dat de bewering „dat strychnine in de maag van den hond gevonden zijnde, het vergif in die maag dus is geweest nitras strychnine” niet is een getuigenis; dat het niet zoude zijn een wetenschappelijke gevolgtrekking kan zeker niet worden toegegeven. Het lijdt m. i. geen twijfel dat die door den deskundige getrokken conclusie op gronden van wetenschap en ervaring berustend is een deskundig oordeel. De verklaring van getuige-deskundige VAN WAEGENINGK, die zich aansluit aan diens rapport, bedoelt blijkbaar niet anders dan dit „het vinden van strychnine in de maag van den hond laat zich verklaren, wanneer die hond salpeterzure strychnine heeft binnen gekregen omdat die salpeterverbinding zich door de maagsappen oplost en de strychnine overblijft”; het woord „dus” is wellicht minder juist, maar is in casu verklaarbaar nu de gedachtengang hiervan uitgaat of hetzelfde vergif dat in het op requirant bevonden fleschje aanwezig was, ook in de maag van den hond is aangetroffen. Van die praemisse uitgaand is de deskundige gevolgtrekking dunkt mij subjectief gerechtvaardigd. Maar verondersteld dat de door den deskundige gemaakte gevolgtrekking geheel onjuist ware, dan heeft dit wetenschappelijk oordeel, dat alleen dienen kan, en blijkens het arrest ook alleen gediend heeft tot voorlichting van den Rechter, niet mede gewerkt ter verkrijging van het bewijs van het ten laste gelegd strafbaar feit, en kunnen alzoo de aangehaalde artikelen van het Wetb. van Strafv. niet zijn geschonden.

Mijne conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij memorie en toegelicht bij pleidooi:

Schending van de artt. 221, 391, 392, 398 j°. 246 Strafv.;

Overwegende, dat de requirant in eersten aanleg heeft terecht gestaan ter zake dat hij op 1 Febr. 1910 ten omstreeks 1 ure te Princenhage heeft gepoogd om opzettelijk en met voorbedachten rade zijne echtgenoot

M. Z. van het leven te berooven, door na te voren het plan beraamd te hebben om zijne echtgenootte voornoemd te dooden, ter volvoering van dat plan en dat besluit, opzettelijk eene hoeveelheid vergift en wel ongeveer 131 miligram nitras strychnine te brengen in of op het voor genoemde echtgenootte bestemde middageten, zijnde de verdere uitvoering van voorzegd door hem voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen ten gevolge van de van zijnen wil onafhankelijke omstandigheid dat gemelde echtgenootte, toen zij van voorbedoeld eten in haar mond genomen had een bitteren smaak heeft geproefd en terstond, wat zij in haar mond had, uitgespuwd heeft en bedoeld voedsel daarna niet verder heeft genuttigd;

dat bij het bestreden arrest die feiten, alsmede des requirants schuld er aan, wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard met qualificatie en strafoplegging als aan het hoofd van dit arrest is vermeld;

O. alsnu ten aanzien van het voorgestelde middel:

dat tot ondersteuning daarvan is bijgebracht, dat in het bestreden arrest voor het bewijs van het feit, dat de requirant zijne echtgenootte met nitras strychnine zoude hebben willen vergiftigen, alsmede gebruik gemaakt wordt van de verklaring van den deskundige-getuige VAN WAEGENINGK, „dat de inhoud van voormeld fleschje is nitras of salpeterzure strychnine en dat in de maag van den hond is gevonden strychnine, dat een en ander hetzelfde vergift is, maar dat strychnine onoplosbaar is en er daarom salpeterzuur bij gedaan wordt, waardoor het oplosbaar wordt;

dat het vergift in de maag van den hond dus is geweest nitras strychnine, waarvan door de werking der maagsappen het salpeterzuur is opgelost en de strychnine is overgebleven”, welke verklaring, die als getuigenverklaring moet worden beschouwd, inhoudt eene bloote meening of gissing en dus is een onwettig bewijsmiddel — terwijl zij, — zoo mocht worden aangenomen, dat zij door VAN WAEGENINGK als deskundige werd bijgebracht — geene wetenschappelijke gevolgtrekking is, daar, al zoude de wetenschap leeren, dat nitras strychnine onder de werking van maagsappen zijn salpeterzuur verliest, dan daarom nog niet omgekeerd waar is, dat strychnine, die men in een maag vindt per se afkomstig is van de ontleding in die maag van nitras strychnine in salpeterzuur en strychnine;

O. hieromtrent:

dat inderdaad het boven weergegeven onderdeel van de verklaring van den als getuige en als deskundige gehoorde VAN WAEGENINGK in het bestreden arrest is opgenomen, terwijl die verklaring in haar geheel ten deele als bewijsmiddel van aanwijzingen is gebezigd, ten deele als deskundige beschouwing en gevolgtrekking door het Hof is overgenomen, zonder dat werd aangegeven wat door VAN WAEGENINGK als getuige, wat door hem als deskundige werd verklaard;

dat terecht niet is betwist, dat het Hof bij zijne bewijsvoering aldus kon te werk gaan, zonder eenig wetsvoorschrift te schenden of verkeerd toe te passen;

dat nu, het in het middel gewraakte deel der verklaring van VAN WAEGENINGK klaarblijkelijk weergeeft, niet door hem waargenomen feiten, maar zijne op gronden van wetenschap steunende slotsom, dat zich in de door hem onderzochte maag van een hond dezelfde soort vergift bevond, als in een mede door hem onderzocht fleschje, zoodat ook moet worden aangenomen, dat dit deel der verklaring door het Hof werd beschouwd en gebezigd, niet als getuigenverklaring, maar als deskundige beschouwing en gevolgtrekking;

dat dus het middel voor zoover het steunt op de stelling dat werd

recht gedaan op eene getuigenverklaring, die inhield eene bloote meening of gissing, zijn feitelijken grondslag mist;

dat verder de in de tweede plaats bijgebrachte bewering dat de gewraakte verklaring als wetenschappelijke gevolgtrekking op eene onjuiste redeneering zou steunen, in cassatie niet kan worden onderzocht, daar de beoordeeling van door den rechter die over de feiten oordeelt, overgenomen en tot de zijne gemaakte wetenschappelijke beschouwingen en gevolgtrekkingen als van geheel feitelijken aard, aan den rechter in cassatie is onttrokken;

dat dus het voorgestelde middel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 6den Maart 1911.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE en A. FENTENER VAN VLISSINGEN.

Een vonnis moet worden vernietigd, wanneer daarin niet is opgenomen de inhoud van eene getuigenverklaring en van een proces-verbaal, welke als bewijs zijn gebezigd.

F. V., 61 jaar, schoenmaker, geboren en wonende te Breda, is requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Breda van 17 Nov. 1910, waarbij in hooger beroep is bevestigd een vonnis door het Kantongerecht te Breda op 8 Juli 1910 gewezen, bij welk vonnis de requirant is schuldig verklaard aan: „het niet voorzien van eene daartoe betrekkelijke akte en van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende visschen in eens anders vischwater”, en met toepassing van de artt. 1, 2, 40, 45 der Wet van 13 Juni 1857 (*Staatsblad* n°. 87), 10, 14°. en 11 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 23 en 34 Strafr., veroordeeld tot twee geldboeten, elk van f 3.— en vervangende hechtenis van twee dagen voor elke boete, met verbeurdverklaring van het inbeslag genomen vischtuig, benevens de niet inbeslag genomen visch bij waardeering bepaald op 30 cent en bevel tot uitlevering dier visch of tot betaling der geschatte waarde, zulks met bepaling, dat hij niet voldoening aan dat bevel binnen den bij het vonnis bepaalden tijd, de veroordeelde deswege eene hechtenis zal ondergaan van een dag.

Nadat was gehoord het verslag van den Raadsheer FENTENER VAN VLISSINGEN, heeft de adv.-gen. ORT de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

De memorie van cassatie is door den requirant niet tijdig ingediend, zoodat daarop geen acht kan worden geslagen.

Het bestreden vonnis zal echter niet kunnen worden gehandhaafd, omdat

daarbij in hooger beroep is bevestigd een veroordeelend vonnis van den Kantonrechter, waarin niet is opgenomen de inhoud van de gebezigde bewijsmiddelen, wordende in dat vonnis alleen vermeld *wat* door die bewijsmiddelen door den Kantonrechter als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen.

Hierdoor zijn geschonden de artt. 211, 221, 223 j^o. 256 Strafv.

Mijne conclusie strekt daarom tot cassatie ambtshalve van het vonnis door de Arrond.-Rechtbank te Breda op 17 Nov. 1910 gewezen en verwijzing der zaak naar het Gerechtshof te 's Hertogenbosch ten einde op het bestaand hooger beroep te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad enz. ;

Overwegende, dat op hetgeen is aangevoerd bij de memorie van cassatie — als zijnde deze niet ingediend binnen den termijn bij art. 358 Strafv. gesteld, geen acht mag worden geslagen ;

O. echter ambtshalve:

dat bij het vonnis van het Kantongerecht te Breda van 8 Juli 1910, overeenkomstig de aanklacht, wettig en overtuigend is bewezen verklaard, met requirants schuld daaraan, dat hij op tijd en plaats als bij dagvaarding omschreven in een perceel vischwater, hetwelk met ander water in verbinding staat, in eigendom toebehoorende aan de gemeente Breda en in pacht bij het bestuur van de(n) Baroniesche(n) Hengelaarsbond, waarvan voorzitter is Dr. Soer te Ginneken met een zoogenaamd moordtuig heeft gevischt op de wijze als bij dagvaarding omschreven en zonder voorzien te zijn van eene daartoe betrekkelijke vischakte, kosteloze vergunning, noch van een schriftelijk bewijs van vergunning van den rechthebbende op het vischrecht van dat perceel om daar te mogen visschen ;

dat dit bewijs blijkens de eerste overweging van gezegd vonnis is verkregen door de verklaring van den ter terechtzitting onder eede gehoorde getuige-verbalisant in overeenstemming met en ter bevestiging van zijn ten deze op den ambtseed en op grond van eigen bevinding ter terechtzitting voorgelezen proces-verbaal alsmede door den inhoud daarvan ;

dat echter in dat vonnis de inhoud dier bewijsmiddelen niet is opgenomen, zoodat niet kan worden beoordeeld of recht is gedaan op wettig bewijs ;

dat de Kantonrechter door dit verzuim heeft geschonden de artt. 211 en 221 Strafv., op welke schending art. 223 in verband met art. 253 van datzelfde Wetboek nietigheid bedreigt ;

dat de Rechtbank, door bij het bestreden vonnis de uitspraak des Kantonrechters te bevestigen diezelfde artt. in verband met art. 256 heeft geschonden, zoodat haar vonnis behoort te worden vernietigd ;

Vernietigt het vonnis door de Arrond.-Rechtbank te Breda op 17 Nov. 1910 gewezen ;

Recht doende krachtens art. 106 R. O. :

Verwijst de zaak naar het Gerechtshof te 's Hertogenbosch ten einde op het bestaande hooger beroep opnieuw te worden berecht en afgedaan.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 6den Maart 1911.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE, J. A. A. BOSCH en A. M. PLEYTE.

Een vonnis houdende schuldigverklaring aan diefstal is niet voldoende gemotiveerd, wanneer daarin niets voorkomt, waaruit het oogmerk tot wederrechtelijke wegneming kan worden afgeleid.

Zoodanig vonnis moet door den rechter in hooger beroep worden vernietigd. Hij kan niet volstaan met aanvulling van de motieën van het vonnis. (Vgl. HULSHOFF, aant. 1 op art. 247 Strafv.; de daar vermelde arresten hebben echter betrekking op het geval, dat in het beroepen vonnis recht is gedaan op een onwettig bewijsmiddel).

W. K., oud 54 jaren, arbeider, geboren te Westenbork, wonende te Annen, gemeente Anloo, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te Leeuwarden van 1 Dec. 1910, waarbij in hooger beroep met aanvulling der gronden is bevestigd een vonnis der Arrond.-Rechtbank te Assen van 17 Oct. 1910, bij hetwelk de requirant is schuldig verklaard aan: „diefstal tweemaal gepleegd” en met toepassing der artt. 310 en 57 Strafr. is veroordeeld tot gevangenisstraf van twee maanden.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer BOSCH heeft de adv.-gen. ORR de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Bij het bestreden arrest werd, met overneming en aanvulling der gronden, in hooger beroep bevestigd een vonnis der Arrond.-Rechtbank te Assen waarbij de requirant was schuldig verklaard aan het hem te laste gelegde feit dat hij in den morgen van 15 Aug. 1910 op twee verschillende tijdstippen te Annen, gemeente Anlo, telkens eene hoeveelheid afgemaaide haver, toebehoorende aan H. KUIPERS, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen, het bewezene was gequalificeerd als „diefstal tweemaal gepleegd” en de schuldigverklaarde was veroordeeld, met toepassing van art. 310 j°. 57 Strafr., tot eene gevangenisstraf van twee maanden.

De Rechtbank had het bewijs geleverd geoordeeld door de verklaring van den beklagde dat hij op de bedoelde tijdstippen de door KUIPERS afgemaaide haver, door dezen op een stuk land verbouwd, van dat land met een kruiwagen weggevoerd en in zijn schuur geborgen had, — door de verklaring van KUIPERS dat hij die hem toebehoorende haver op dien tijd heeft vermist en de verklaring van den rijksveldwachter WESTERBAAN dat op 15 Aug. 1910 een kruiwagenspoor zichtbaar was van het land van KUIPERS tot de schuur van beklagde en dat beklagde op 16 Aug. 1910 in zijne schuur zoowel in het zaadvlak als op de balken eene groote hoeveelheid gemaaide haver aanwezig had.

Het Hof overwoog dat de getuige KUIPERS in beide instantiën, blijkens het proces-verbaal der terechtzitting heeft verklaard dat hij aan den beklaagde geen vergunning had verleend om de door hem, getuige, op zijn land gezaaide en door hem gemaaide haver van dat land weg te nemen, — en dat hieruit blijkt dat de beklaagde *zich de haver wederrechtelijk heeft toegeëigend* en alzoo, waar zulks in het vonnis a quo niet is vermeld, de gronden van dat vonnis met bovenstaande verklaring behooren te worden aangevuld.

Waar echter het Hof — en zulks terecht — oordeelde dat het vonnis a quo niet inhield eenige vermelding van feiten of omstandigheden waaruit bleek van het *wederrechtelijke* der handeling, kon het m. i. niet volstaan met aanvulling der gronden, maar had daarvan vernietiging van het beroepen, niet voldoende met redenen omkleede vonnis, het gevolg moeten zijn.

Al had echter het Hof in dit geval kunnen volstaan met aanvulling der gronden, dan nog acht ik de aanvulling op zich zelf onvoldoende. Want, ofschoon daarbij wordt beslist dat uit de verklaring van den getuige H. KUIPERS blijkt dat de beklaagde zich de haver *wederrechtelijk heeft toegeëigend*, ontbreekt ieder onderzoek naar en beslissing over het element van het misdrijf: of en dat de beklaagde bij de wegneming had *het oogmerk* zich de haver *wederrechtelijk toe te eigenen*.

Door een en ander zijn m. i. geschonden de artt. 211, 221, 247 j^o. 239, 223 Strafv. en strekt mijne conclusie tot vernietiging ambtshalve van het bestreden arrest en verwijzing der zaak naar een aangrenzend Gerechtshof, ten einde op het hooger beroep te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad enz.;

Overwegende, dat noch bij de aantekening van het beroep, noch naderhand door of vanwege den requirant eenige gronden voor dat beroep zijn aangevoerd;

O. echter ambtshalve:

dat bij het bevestigde vonnis met qualificatie en strafoplegging als aan het hoofd van dit arrest is vermeld, ten laste van den requirant met diens schuld daaraan, overeenkomstig de aanklacht wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat de requirant in den morgen van 15 Aug. 1910 op twee verschillende tijdstippen te Annen, gemeente Anloo, telkens eene hoeveelheid afgemaaide haver, toebehoorende aan H. KUIPERS, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen;

dat de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen niets inhouden waaruit kan worden afgeleid, dat de requirant de in de bewezen verklaarde feiten bedoelde haver heeft weggenomen met het oogmerk om zich die haver wederrechtelijk toe te eigenen, zoodat ten aanzien van dit onderdeel der aanklacht het vonnis niet met redenen is omkleed;

dat het Hof, klaarblijkelijk ter tegemoetkoming van dit gebrek een niet in het vonnis opgenomen verklaring van een getuige in het arrest heeft vermeld, daarna heeft overwogen, dat uit die verklaring blijkt, dat de requirant de haver wederrechtelijk wegnam, en ten slotte met aanvulling der gronden van het vonnis ten aanzien van dit punt, dat vonnis heeft bevestigd;

O. echter, dat het Hof niet met zoodanige aanvulling kon volstaan, maar het vonnis als niet behoorlijk met redenen omkleed had behooren te vernietigen;

dat het Hof door dit niet te doen en het vonnis te bevestigen heeft geschonden de artikelen 211, 221, 247 in verband met artt. 239 en 223 Strafv., en het bestreden arrest alzoo behoort te worden vernietigd;

Vernietigt het arrest door het Gerechtshof te Leeuwarden op 1 Dec. 1910 in deze zaak gewezen;

Recht doende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar het Gerechtshof te Arnhem, ten einde op het bestaande hooger beroep opnieuw te worden berecht en afgedaan.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 27sten Maart 1911.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, A. FENTENER VAN VLISSINGEN en A. M. PLEYTE.

Een vonnis is voldoende met redenen omkleed wanneer het bewijs wordt aangenomen op grond van de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de in het vonnis opgenomen verklaringen der getuigen.

Bij overneming van de gronden, in het vonnis in eersten aanleg opgenomen, in de uitspraak in hooger beroep is aanvulling dier gronden geheel overeenkomstig art. 247 Sr.

De als aanwijzing gebezigde buiten gerechtelijke bekentenis van den beklagde is bewezen op grond van de verklaring van één getuige.

J. T. v. W., 35 jaren, van beroep reiziger, geboren te Nijmegen, wonende te Rotterdam, gedetineerd, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Hof te Arnhem van 5 Jan. 1911, waarbij, in hooger beroep met niet-ontvankelijkverklaring van den requirant in zijn hooger beroep ingesteld tegen het vonnis a quo voor zoover hij daarbij was vrijgesproken, gedeeltelijk is bevestigd, gedeeltelijk vernietigd het vonnis der Rechtbank te Arnhem van 1 Nov. 1910, bij welk vonnis de requirant is schuldig verklaard aan „diefstal” en met toepassing van art. 310 Strafr. veroordeeld tot gevangenisstraf van twee jaren met bevel tot teruggave van het overtuigingsstuk aan den in het slot van het vonnis genoemden persoon, en met vrijspraak van hetgeen hem bij dagvaarding meer is ten laste gelegd dan bewezen is verklaard; zijnde bij voornoemd arrest met vernietiging van het beroepen vonnis wat de vrijspraak en de opgelegde straf betreft en met aanvulling van de qualificatie en van de toegepaste wetsartikelen, de requirant schuldig verklaard aan „diefstal tweemaal en gepleegd” en met toepassing der artt. 10, 57, 310 Strafr. veroordeeld tot eene gevangenisstraf van vier jaren, en het vonnis voor het overige bevestigd, met aanvulling der gronden.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer HANLO, heeft de adv.-gen. VAN HANGEST BARON D'YVOY de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Requirant heeft zich in cassatie voorzien tegen een arrest van het

Gerechtshof te Arnhem, waarbij hij met gedeeltelijke vernietiging en gedeeltelijke bevestiging van een vonnis der Rechtbank aldaar werd veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf ter zake van diefstal tweemaal gepleegd.

De ten laste gelegde en als bewezen aangenomen feiten bestonden hierin „dat hij op 31 Aug. 1906 te Arnhem des voormiddags omstreeks 10¼ uur en op dienzelfden datum des middags omstreeks twaalf uur, telkens heeft weggenomen met het oogmerk zich wederrechtelijk toe te eigenen een rijwiel, welke rijwielen waren eigendom, respectievelijk van A. L. C. VAN DEINSE en R. J. ROELOFS, (althans van anderen dan hem, beklaagde).”

Bij tijdig ingediende memorie worden drie cassatiemiddelen voorgesteld:

1°. Schending, immers verkeerde toepassing van artt. 211, 216, 221, 223 in verband met artt. 239, 247, 406 en 407 Strafv. doordat de Rechtbank ten aanzien van den diefstal van het rijwiel van getuige ROELOFS recht doet op eene aanwijzing die steunt op eene aanwijzing of zoo men aanneemt dat alle getuigenverklaringen rechtstreeksche aanwijzingen van den diefstal en den dief zijn, de Rechtbank dit schijnbaar onaannemelijke niet behoorlijk motiveert, doch slechts zeer in 't algemeen spreekt van in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaringen der gehoorde getuigen, terwijl het Hof opnieuw recht doende dit onjuiste en niet behoorlijk gemotiveerde gedeelte van het vonnis der Rechtbank niet heeft vernietigd;

2°. Schending, immers verkeerde toepassing van artt. 211, 216, 221, 223 in verband met artt. 239, 247 Strafv. doordat het Hof, ofschoon het vonnis der Rechtbank niet behoorlijk gemotiveerd of onjuist was, in strijd met de wet en nietig, dit vonnis ten aanzien van den diefstal van het rijwiel van getuige ROELOFS niet heeft vernietigd, noch ook met verbetering der gronden ten aanzien van dit gedeelte, het vonnis heeft bevestigd; maar de aanwijzingen heeft aangevuld met de verklaring van getuige RUDOLFUS, door de Rechtbank niet gehoord, daarmede wel te kennen gevende dat de door de Rechtbank gebezigde bewijsmiddelen onvoldoende waren;

3°. Schending, immers verkeerde toepassing van artt. 211, 216, 221, 223, 239, 247 in verband met artt. 397, 404, 406, 407 Strafv. doordat het Hof ten aanzien van het rijwiel van getuige VAN DEINSE, zijn vonnis motiveert met de aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaringen der getuigen VAN DEINSE en RUDOLFUS; zijnde nu in de verklaringen van laatstgenoemde getuige omtrent het damesrijwiel alleen opgenomen dat hij beklaagde opgegeven heeft „dat hij het op dien dag uit het postkantoor te Arnhem weggenomen heeft en naar Amsterdam gezonden”, zoodat hier niet is eene aanwijzing bewezen door eene getuigenverklaring, maar een aanwijzing die zou bewezen zijn door eigen erkentenis van den beklaagde, welke weer bewezen zou zijn door eene getuigenverklaring.

Wat betreft het eerste middel:

Blijkens de voorlaatste overweging van het bevestigde vonnis der Rechtbank, waarvan de gronden nogthans zijn aangevuld bij het arrest, waartegen het cassatieberoep is gericht, is de ten laste gelegde diefstal van het rijwiel van ROELOFS bewezen verklaard door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen der gehoorde getuigen; eene zoodanige motiveering zonder dat de aanwijzingen afzonderlijk worden vermeld, is naar de jurisprudentie, ook van Uwen Raad, voldoende. Uit die motiveering blijkt geenszins dat eene aanwijzing steunt op eene andere aanwijzing; immers kan het vinden van een *gestolen* voorwerp in de woning van den verdachte eene rechtstreeksche aanwijzing zijn voor het plegen van dien diefstal door den verdachte. Ik acht het middel ongegrond.

Wat betreft het tweede middel: Het Hof heeft het vonnis der Rechtbank ten aanzien van den diefstal van het rijwiel van ROELOFS bevestigd met aanvulling der gronden; dit verbiedt art. 247 Strafv. niet. — Bevestiging met aanvulling der gronden houdt niet noodzakelijk in dat het reeds in prima geleverde bewijs onvoldoende is, alleen dat het voor versterking vatbaar is; het houdt echter wel noodzakelijk in dat het reeds geleverd bewijs wordt overgenomen, anders zoude van aanvulling geen sprake kunnen zijn; immers veronderstelt aanvullen iets bestaands dat aangevuld kan worden. Voor verbetering van gronden was in casu geen plaats omdat daarvoor vereischt wordt dat de reeds bestaande gronden verbetering behoeven, iets waarvan niets is gebleken, ook in verband met hetgeen reeds met betrekking tot het eerste middel is gezegd. Ook dit middel komt mij alzoo niet gegrond voor.

Wat betreft het derde middel:

Uit de derde overweging van het aangevallen arrest blijkt dat de ten laste gelegde diefstal van het rijwiel, toebehoorende aan A. L. C. VAN DEINSE, als bewezen wordt aangenomen door de in onderling verband en samenhang genomen aanwijzingen, voortvloeiende uit de voorafgaande verklaringen der getuigen, één van die aanwijzingen is eigen erkentenis van den beklaagde buiten het gerecht gedaan omtrent het wegnemen van het rijwiel en het bestaan daarvan blijkt uit de verklaring van een der getuigen.

In de toelichting van het middel wordt gezegd dat deze aanwijzing wordt bewezen door de eigen erkentenis van den beklaagde en dat die erkentenis wederom wordt bewezen door eene getuigenverklaring. Hierbij wordt voorbij gezien dat de aanwijzing bestaat in de buitengerechtelijke erkentenis vernoemd en dat slechts het bestaan daarvan door een getuige wordt bewezen. Dit laatste is geoorloofd, vermits niet elke aanwijzing op zich zelve door wettig bewijs behoeft te blijken zooals schijnt te worden verondersteld. Ook dit middel komt mij niet gegrond voor. Ik heb mitsdien de eer te concludeeren tot verwerping van het ingesteld beroep

De Hooge Raad enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende:

(Zie hieromtrent conclusie adv.-gen.);

Overwegende, dat aan den requirant bij inleidende dagvaarding is ten laste gelegd: dat hij op 31 Aug. 1906 des voormiddags omstreeks 12 uur te Arnhem, telkens heeft weggenomen met het oogmerk zich wederrechtelijk toe te eigenen een rijwiel, welke rijwielen waren eigendom resp. van A. L. C. VAN DEINSE en R. J. ROELOFS, althans van anderen dan hem, beklaagde;

dat het eerste ten laste gelegde feit bij het bestreden arrest, met vernietiging van het vrijsprekend vonnis op dat punt, en het tweede ten laste gelegde feit bij het in zooverre door het Hof, met aanvulling der gronden, bevestigde vonnis der Rechtbank, wettig en overtuigend is bewezen verklaard, met requirants schuld daaraan, respectievelijk met dien verstande dat het eerste rijwiel eigendom was van A. L. C. VAN DEINSE en het tweede van R. J. R.;

dat die feiten zijn gequalificeerd en de requirant te dier zake is veroordeeld, zooals in het hoofd van dit arrest is vermeld;

O. wat het eerste middel betreft:

dat tot ondersteuning daarvan bij de memorie in hoofdzaak wordt aangevoerd, dat de Rechtbank niet vermeldt uit welke aanwijzingen zij het bewijs heeft geput, zoodat niet is na te gaan of de aanwijzingen berusten

op wettige bewijsmiddelen en of de Rechtbank niet verkeerdelijk eene aanwijzing op eene andere aanwijzing heeft doen steunen, en het vonnis bijgevolg niet naar behooren is gemotiveerd;

O. hieromtrent :

dat, blijkens de tweede overweging van voormeld vonnis der Rechtbank het bewijs van het te laste gelegde feit en requirants schuld daaraan geput is uit de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaringen der gehoorde getuigen ;

dat de daaraan voorafgaande eerste overweging de verklaringen inhoudt van vier ter terechtzitting onder eede gehoorde getuigen ;

dat de aanwijzingen derhalve zijn bewezen op de wijze in art. 407 Strafv. vastgesteld en alzoo door wettige bewijsmiddelen, wier inhoud in het vonnis is opgenomen ;

dat daardoor is voldaan aan het voorschrift der wet dat de uitspraak van den rechter met redenen moet zijn omkleed en de wet eene nadere omschrijving der aanwijzingen niet vordert ;

dat uit het vonnis niet blijkt, dat recht is gedaan op eene aanwijzing bewezen door eene aanwijzing ;

dat alzoo het eerste middel ongegrond is ;

O. wat het tweede middel van cassatie betreft :

dat tot ondersteuning hiervan bij de memorie in hoofdzaak is aangevoerd, dat het Hof het vonnis der Rechtbank als onvoldoende gemotiveerd had moeten vernietigen, of met verbetering der gronden had moeten bevestigen, maar de aanwijzingen niet had mogen aanvullen, daar zulks in strijd is met art. 247 Strafv. ;

O. hieromtrent :

dat het Hof in de 6de overweging van het bestreden arrest ten aanzien van het aan den beklagde bij dagvaarding ten laste gelegde betreffende het rijwiel toebehoorende aan R. J. ROELOFS overweegt: „dat het Hof na het gehouden onderzoek van oordeel is dat het vonnis des eersten rechters met aanvulling van de desbetreffende aanwijzingen, voortvloeiende uit de voormelde verklaring van getuige RUDOLFUS dient te worden bevestigd” en ten slotte zegt: „Bevestigt dat vonnis, wat betreft de wettig en overtuigend bewezenverklaring van het ten laste gelegde ten aanzien van het rijwiel, eigendom van R. J. ROELOFS en beklagdes schuld daaraan echter met aanvulling van gronden als gemeld” ;

dat uit een en ander blijkt, dat bij het arrest de gronden van het vonnis zijn overgenomen, maar tevens dat die gronden door aanvulling met anderen verbeterd zijn, zoodat van de bepaling van art. 247 Strafv. niet is afgeweken, terwijl het onverschillig is welke bewoordingen door het Hof daarbij gebezigd zijn ;

dat derhalve het tweede middel ongegrond is ;

O. wat het derde middel betreft :

dat de diefstal van het rijwiel, toebehoorende aan A. L. C. VAN DEINSE, in de vierde overweging van het bestreden arrest wettig en overtuigend bewezen wordt verklaard met requirants schuld daaraan door de desbetreffende in onderling verband en samenhang genomen aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaringen van de getuigen VAN DEINSE en RUDOLFUS ;

dat een dier aanwijzingen bestaat in de buitengerechtelijke erkenning door den beklagde aan RUDOLFUS gedaan ;

dat die aanwijzing dus niet bewezen wordt door eene andere aanwijzing, zooals het middel beweert, maar door de verklaring van één getuige ;

dat tot het wettig bewijs eener aanwijzing, de beëdigde verklaring van een enkele getuige voldoende is;
 dat alzoo ook het derde middel ongegrond is;
 Verwerpt het beroep in cassatie.

Gerechtshof te Amsterdam.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 9den Maart 1911.

Voorzitter: Mr. J. G. VOGEL.

Raadsheeren: Mrs. C. VAN DER ZWEEP en P. J. BIJLEVELD.

Bij het verrichten eener handeling met het oogmerk om een bepaalden persoon te dooden met het opzet gericht op het dooden van een anderen persoon mede aanwezig geacht worden, wanneer bij beklaagde de met wetenschap gelijk te stellen overtuiging heeft bestaan dat zijne daad ook den dood van een anderen persoon tengevolge zal kunnen hebben.

De voorbedachte raad geldt zoowel voor het oogmerk, om den eenen als voor het opzet om den anderen persoon te dooden.

De bewering van beklaagde dat als hij niet gehoopt had dat het gevolg ten aanzien van den tweeden persoon niet zou intreden, hij zijne handeling niet zou hebben verricht, is met andere omstandigheden in strijd en niet aannemelijk.

Het opzet om te dooden niet aangenomen ten aanzien van een derden persoon en de beklaagde in zooverre vrijgesproken.

Het Gerechtshof te Amsterdam, rechtdoende in hooger beroep;

Gezien het vonnis door de Arrond.-Rechtbank te Alkmaar recht doende in strafzaken, op den 13den Dec. 1910 in eersten aanleg gewezen in de zaak van:

J. J. B., oud 63 jaren, winkelier en kantoorbediende van beroep, geboren te Hoorn, en wonende te Hoorn, gedetineerd;

Waarbij deze ter zake van:

a. doodslag, en b. poging tot moord, met toepassing der artt. 45, 285 en 55 Strafr.;

Onder vrijspraak van een gedeelte der aanklacht, is veroordeeld tot 15 jaren gevangenisstraf, onder bevel tot teruggave der overtuigingsstukken enz.;

Gezien enz.;

Gehoord het requisitoir van den procureur-generaal daartoe strekkende:

„dat het Gerechtshof voornoemd rechtdoende in hooger beroep, het voormelde vonnis zal vernietigen, onder anderen op grond dat recht is gedaan op eene bekentenis door den beklaagde ter terechtzitting afgelegd, die re vera eene ontkenenis inhoudt, en dat beklaagde ten onrechte schuldig is verklaard aan doodslag en ten onrechte is vrijgesproken van het hem ten opzichte van G. A. ten lasse gelegde, opnieuw rechtdoende den beklaagde zal schuldig verklaren aan moord en poging tot moord, en veroordeelen tot levenslange gevangenisstraf”;

Gelet op de door en namens beklaagde voor den Hove gevoerde verdediging;

Overwegende dat blijkens de 10e in verband met de 7e overweging van het beroepen vonnis tot bewijs van het den beklaagde ten laste gelegde, voor zoover door de Rechtbank als bewezen aangenomen, mede heeft gestrekt de omstandigheid, dat beklaagde, toen hij de taart ter verzending afgaf, heeft verwacht dat ook de echtgenoot van M. van die taart zou eten en daardoor sterven, welke verwachting naar de Rechtbank overweegt, volgt onder anderen uit de omstandigheid, dat beklaagde bij het afzenden van de taart aan die vrouw heeft gedacht, welke laatste aanwijzing volgens diezelfde overweging op haar beurt blijkt uit die, gelegen in beklaagdes opgaven, dat hij, toen hij de taart ter verzending afgaf meende dat de vrouw van M. ziek was;

dat hier dus het bestaan eener aanwijzing is bewezen door eene aanwijzing, welke bewijsvoering is in strijd met art. 407 Strafv. weshalve mede met het oog op art. 391 van dat wetboek het vonnis moet worden vernietigd:

Gezien ook art. 247 Strafv.;

Vernietigt het vonnis waarvan hooger beroep;

En alsnu opnieuw rechtdoende;

O. dat den beklaagde bij de inleidende dagvaarding is te laste gelegd:

„dat hij te Amsterdam, Haarlem, Hoorn of elders in Nederland in het laatst van Sept. 1910 opzettelijk en met voorbedachte rade M. M., huisvrouw van W. M. van het leven heeft beroofd en heeft gepoogd W. M. en G. A. van het leven te berooven, doordat hij, na vooraf het voornemen te hebben opgevat en het besluit genomen te hebben W. M. voornoemd en tevens andere personen die van na te noemen taart zouden eten — hebbende hij toch niets gedaan om te voorkomen dat andere personen dan meergenoemde M. van die taart zouden gebruiken — van het leven te berooven, ter uitvoering van dat misdadig voornemen en met het oogmerk om hem, en het opzet om ook andere personen, die van de taart mochten eten te dooden, op 28 Sept. 1910 te Haarlem eene letale hoeveelheid arseniktrioxyde (rattenkruid), zijnde een voor hem die het inneemt levensgevaarlijk vergift, hetwelk hij voor dit doel uit Hoorn had medegekomen heeft gedaan in eene door hem te Haarlem gekochte taart, welke aldus vergiftigde taart bij op dien zelfden dag te Amsterdam per van Gend en Loos en Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij heeft verzonden aan het adres van „den heer MARKUS, markmeester, Groote Oost te Hoorn” en welke taart aan dat adres den 29 Sept. 1910 is bezorgd en aangenomen en van welke taart hij beklaagde allen grond had aan te nemen dat door W. M. en zijne huisgenooten zoude worde gegeten, en waarvan inderdaad in den namiddag van gemelden 29 Sept. 1910 door bovengenoemde M. M., huisvrouw van W. M. en door hun dienstbode G. A. is gegeten met gevolg dat M. M. voornoemd den 30 Sept. 1910 tengevolge van arsenicum vergiftiging is overleden, zijnde alleen ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijnen (beklaagdes) wil, en wel doordat W. M. niet van de taart heeft gebruikt en onder andere doordat bij G. A. de dosis vergift in zoo groote hoeveelheid ingenomen spoedige braking heeft veroorzaakt, zij na die taart nog ander voedsel heeft gebruikt, en zij tengevolge harer jeugd meer weerstandsvermogen had, deze beide laatsegenoemde personen niet overleden, doch de laatste slechts ernstig ongesteld geworden;

O. dat de beklaagde voor den Hove heeft erkend:

dat hij deels uit wrok tegen W. M., op wiens aangifte hij \pm 3 jaar geleden wegens nalatigheid in het afdragen van gelden van de gemeente

als gemeentebode en marktmeester te Hoorn was ontslagen, deels in de hoop, dat hij dien M. zou opvolgen als afslager bij veilingen van vaste goederen, besloten heeft dien M. van het leven te berooven;

dat hij dat besluit eene weken in zich heeft omgedragen en te rade is geworden het uit te voeren door middel van een taart vergiftigd met rattenkruid; dat hij zich dat plan heeft gedacht en uitgevoerd als volgt: dat hij in den voormiddag van Woensdag 28 Sept. 1910 van Hoorn te voet naar het station Scharwoude Avenhorn is gegaan en vandaar met den trein naar Amsterdam; dat hij uit Hoorn had medegenomen:

1°. het overschot van een hoeveelheid rattenkruid hem in Aug. 1910 op zijn verzoek door getuige V. verstrekt en door hem voor een gedeelte en met goed gevolg ter dooding van ratten aangewend;

2°. een stuk pakpapier, hetzelfde dat voor de Rechtbank als S. v. O. aanwezig was;

3°. den brief en het adres, eveneens aldaar aanwezig beiden door hem te voren met de linkerhand geschreven, luidende dat adres: „den heer MARKUS, marktmeester, Groote Oost te Hoorn”;

dat hij vervolgens van Amsterdam met den trein is gegaan naar Haarlem waar hij te \pm 2 ure 's namiddags aankwam en waar hij in eene banketwinkel aan de getuigen H. en van W. de J. heeft besteld een taart voor f 1 daarbij te kennen gevende dat de taart opengemaakt moest kunnen worden zóó dat er wat tusschen gedaan kon worden en dat noch op de taart noch op de verpakking een naam mocht voorkomen; dat hij na afgesproken te hebben de taart tegen 4 uur te zullen komen halen, naar een café is gegaan, waar hem op zijne bestelling door getuige W. een borrel is verstrekt; dat hij te \pm 4 uur naar den banketwinkel is teruggegaan waar hem tegen betaling van f 1 door getuige van W. de J. in een doos een taart is overhandigd, nadat die getuige hem had getoond, hoe de taart kon worden opengemaakt; dat hij die doos en een stuk van die taart voor de Rechtbank heeft aanwezig gezien; dat hij vervolgens met die taart is gegaan naar voormeld café en in den tuin daarvan haar uit de doos heeft genomen, het rattenkruid dat hij bij zich had, gelijkmatig heeft gestrooid over de oppervlakte der taart tusschen twee lagen in, daarna de taart met den voormelden brief weer in de doos heeft gedaan, deze in voormeld pakpapier heeft gewikkeld en het alzoo verkregen pakje heeft voorzien van voormeld adres; dat hij vervolgens met dat pakje naar Amsterdam is gegaan en het te \pm 6 ure persoonlijk ter verzending heeft afgegeven aan het Bestelkantoor van Van Gend en Loos aan den Dam, alwaar hij, gevraagd naar den naam van den afzender, heeft gewezen op den naam M. op het adres en als woonplaats van den afzender heeft opgegeven Nieuwe Zijds Voorburgwal no. 16; dat hij 's avonds te 10½ ure met den trein te Hoorn is teruggekeerd, dat hij bij het volvoeren van dat een en ander de overtuiging had dat degene, die van die taart zou eten, sterven zou tengevolge van vergiftiging door het zich daarin bevindende rattenkruid; dat hij wist dat M. was gehuwd en aan het bovengemeld adres samenwoonde met M. M.; dat hij vroeger wel had opgemerkt, dat die vrouw in haar echtelijke woning veel in te brengen had; dat hij bij de uitvoering van zijn gemeld plan ook wel aan die vrouw gedacht heeft; dat hij ter voorkoming dat die vrouw van die taart met den geadresseerde haar man mede huisgenoot zoude eten niets heeft gedaan en evenmin in dit opzicht iets ten behoeve van anderen;

O. dat de beklagde ter terechtzitting van de Rechtbank blijkens daarvan gehouden proces-verbaal heeft erkend:

dat hij in den trein tusschen Amsterdam en Hoorn tot het duidelijk inzicht en tot de stellige verwachting is gekomen dat de vrouw van M. wel van de taart zou eten; dat hij desondanks evenwel, hoewel hel toen daarvoor nog tijd was, niets gedaan heeft om te voorkomen dat genoemde M. M. van die taart gebruikte;

O. dat de beklagde voor den Hove wel op deze erkenenis is teruggekomen, in zoover als hij daar beweerd heeft niet dienzelfden avond tot het bedoeld inzicht en verwachting te zijn gekomen, doch eerst den volgenden dag toen hij eveneens van Hoorn naar Amsterdam en des avonds terug is gereisd en toen niet meer kon voorkomen, dat M. M. van de taart zou eten, daar zij — zooals gebleken is — dat toen reeds gedaan had, maar dat het Hof daaraan geen waarde kan toekennen, waar de beklagde in gebreke is gebleven aannemelijk te maken, hetzij dat zijne opgave voor de Rechtbank waarin kenmerklijk wordt gesproken van Woensdag 28 Sept. 1910, den dag waarop hij volgens zijn opgave zijn plan volvoerde, inderdaad niet aldus door hem is gedaan, hetzij dat hij die erkenenis in strijd met de waarheid aflegde;

O. dat ter terechtzitting van de Rechtbank, blijkens voormeld proces-verbaal door de navolgende getuigen is verklaard, enz.;

O. dat door de aanwijzingen voortvloeiende uit de bovenomschreven erkenenissen en getuigenissen en beschouwd in verband zoewel onderling als met bovenomschreven onderscheidenlijk door ieder der genoemde deskundigen gegeven oordeel hetwelk het Hof op de telkens daarbij aangegevene gronden overneemt en tot de zijne maakt wettig en overtuigend is bewezen van het den beklagde bij de inleidende dagvaarding te laste gelegde het navolgende met beklagdes schuld daaraan:

dat hij te Amsterdam in het laatst van Sept. 1910 opzettelijk en met voorbedachte rade M. M., huisvrouw van W. M., van het leven heeft beroofd en opzettelijk en met voorbedachte rade heeft gepoogd W. M. van het leven te berooven, doordat hij na vooraf het voornemen te hebben opgevat en het besluit genomen te hebben W. M. voornoemd van het leven te berooven, ter uitvoering van dat misdadig voornemen en met oogmerk om hem en het opzet om ook andere personen, die van de taart mochten eten, te dooden, op 28 Sept. 1910 te Haarlem eene letale hoeveelheid arseniktrioxyde (rattenkruit) zijnde een voor hem die het inneemt levensgevaarlijk vergift, hetwelk hij voor dit doel uit Hoorn had medegenomen, heeft gedaan in eene door hem te Haarlem gekochte taart welke aldus vergiftigde taart hij op dien zelfden dag te Amsterdam per van Gend en Loos en Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij heeft verzonden aan het adres van: „den Heer M., Markmeester, Groote Oost te Hoorn” en welke taart aan dat adres den 29 Sept. 1910 is bezorgd en aangenomen en van welke taart hij, beklagde, allen gronden had aan te nemen, dat door W. M. en zijne huisgenoot M. M. voornoemd zoude worden gegeten en waarvan inderdaad in den namiddag van gemelden 29 Sept. 1910 door die vrouw is gegeten, met het gevolg dat zij den 30 Sept. 1910 tengevolge van arsenicum vergiftiging is overleden, zijnde alleen tengevolge van de van zijn (beklagdes) wil onafhankelijke omstandigheid, dat W. M. niet van de taart heeft gebruikt deze niet overleden:

O. dat alzoo door de opgesomde bewijsmiddelen is bewezen, het door den beklagde in kalm beraad opgevat en uitgevoerd opzet betreffende niet alleen den door hem beoogden dood van W. M. doch ook den werkelijk ingetreden dood van diens vrouw;

dat toch beklagdes, met wetenschap gelijk te stellen gegronde overtuiging,

dat eten van de taart doodelijk zou zijn en voorts zijn wetenschap, dat de vrouw van M. met dezen samenwoonde aan het adres, waarheen hij die taart van dien prijs en dat gewicht zond, en het feit, dat hij bij het volvoeren van zijn plan aan die vrouw wel heeft gedacht — bij welk een en ander hij nochtans geen enkelen beveiligingsmaatregel ten haren behoeve genomen heeft — omstandigheden alle, onderscheidenlijk als bovenomschreven door den beklagde erkend en de getuigen verklaard, voldoende aantonen, dat hij den dood dier vrouw, zij het dan ook enkel om den begeerden dood van M. te bereiken tevens heeft gewild;

O. dat het Hof zulks aanneemt ondanks beklagdes opgaven voor den Hove: 1°. dat hij destijds meende dat de vrouw van M. ziek was en dus wel niet van de taart zou eten; 2°. dat hij wel dacht, dat M., dien hij als een egoïst kende, de taart geheel alleen zou opeten en 3°. dat in ieder geval, als hij niet gehoopt had, dat de vrouw niet van de taart zou eten, hij de taart niet zou hebben verzonden;

dat immers wat het 1ste betreft, deze bewering in het bedoelde verband niet te rijmen is met beklagdes voorschreven erkentenis voor de Rechtbank, dat hij des avonds in den trein reeds tot het duidelijk inzicht en de stellige verwachting kwam dat die vrouw wel van de taart zou eten;

dat wat zijne bewering sub 2 betreft, het onaannemelijk is dat de beklagde — zoo hij al werkelijk die gedachte heeft gehad — daarop bij zijn in kalm beraad uitgedacht en uitgevoerd bedrijf heeft gebouwd, waar hij de taart adresseerde naar de woning van M. en zoowel de aard van dat (quazi) geschenk als het vroeger reeds door hem opgemerkte, dat de vrouw van M. aldaar veel in te brengen had, hem noodzakelijkerwijze al dadelijk tot het loslaten dier gedachte hebben moeten nopen;

dat ook het sub 3 aangevoerde door het Hof wordt verworpen, want dat het nauwelijks denkbaar is, dat tegenover de in de vorige overweging in aanmerking genomen omstandigheden de beklagde ook maar eenigen grond had te hopen, dat de vrouw van de taart *niet* gebruiken zou;

O. dat het, als tegen M. M. en tegen haar echtgenoot W. M., beiden voornoemd gepleegd, bewezen aangenomene onderscheidenlijk behoort te worden gequalificeerd als in het dictum dezer uitspraak aan te geven en deswege den beklagde de na te melden bij art. 289 Strafr. bepaalde straf behoort te worden opgelegd;

O. dat niet wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoren als bewezen is aangenomen;

Gezien behalve gemeld art. 289 nog de artt. 45 en 55 van dat Wetboek benevens de artt. 239, 247, 216, 219, 220 Strafv.;

Verklaart in voege en met uitzondering als bovenoverwogen wettig en overtuigend met beklagdes schuld daaraan bewezen het hem bij de inleidende dagvaarding te laste gelegde en dat het bewezene oplevert:

„*Moord en poging tot moord*”;

Verklaart den beklagde schuldig hieraan;

Veroordeelt den schuldige J. J. B. tot levenslange gevangenisstraf;

Verklaart niet bewezen hetgeen den beklagde meer of anders is te laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem hiervan vrij en gelast in zooverre zijne invrijheidstelling;

Gelast behoudens de bepalingen van art. 219 Strafv. de teruggave enz.

Arrond.-Rechtbank te Groningen.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 9den Februari 1911.

Voorzitter: Jhr. Mr. W. ALBERDA VAN EKENSTEIN.

Rechters: Mrs. N. VAN HASSELT AZN. en L. B. LOHMAN.

ART. 310 W. v. SR.

Het wegnemen van een voorwerp enkel met het doel om in de gevangenis te komen, levert niet op het misdrijf van diefstal.

R. H., arbeider, geboren te Tjamsweer, gem. Appingedam 30 Oct. 1868, gedomicilieerd te Appingedam, thans gedefineerd in het Huis van Bewaring te Groningen, beklaagde, ter terechtzitting verschenen.

De Rechtbank;

Gezien de dagvaarding enz.;

Overwegende dat aan beklaagde ingevolge voormeld bevelschrift van verwijzing bij dagvaarding is ten laste gelegd:

dat hij op 16 Dec. 1910 te Appingedam:

1°. met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een ketel, toebehoorende aan E. BRAAM, althans aan een ander dan hem, beklaagde, heeft weggenomen;

2°. enz.;

O. wat betreft het den beklaagde bij dagvaarding initio et sub 1°. ten laste gelegde, dat de Rechtbank niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde heeft gehad het oogmerk om zich den ketel wederrechtelijk toe te eigenen, zoodat van dit deel der aanklacht vrijspraak moet volgen;

O. toch, dat de beklaagde heeft opgegeven den ketel te hebben weggenomen *om den schijn op zich te laden* van diefstal te hebben willen plegen teneinde door de politie te worden aangehouden, doch in geen deele eenige toeëigening van dat voorwerp te hebben beoogd, integendeel de bedoeling reeds dadelijk bij de wegneming te hebben gehad om dat voorwerp slechts een oogenblik onder zich te houden en het aan den recht-hebbende terug te geven, indien zijn plan om door arrestatie van de straat te komen, mocht mislukken, en dat door geen enkele ter terechtzitting gebleken omstandigheid de onwaarheid of onaannemelijkheid van beklaagdes bedoeling van teruggave is aangetoond;

O. dat integendeel de Rechtbank beklaagdes verklaring daaromtrent aannemelijk acht met het oog op de verklaring van den getuige VAN BRUGGEN, houdende dat beklaagde verkeerde in een toestand van uitputting en reeds tevoren hem had gesmeekt hem wegens landlooperij aan te houden, wat getuige hem had geweigerd;

O. wat betreft het bij dagvaarding initio et sub 2°. te laste gelegde, enz.

De dactyloscopie in den dienst van de justitie. (1)

Het is een overdroeve waarheid, dat de crimineele politiek er niet in is geslaagd het *aantal* misdrijven eenigzins belangrijk te verminderen. Veranderd is het *karakter* van de criminaliteit. Meer wetenschap, minder geweld. En precies in denzelfden zin is de crimineele politiek veranderd, Wij ontwingen den schreienden verdachte geene bekentenis op de pijnbank meer. Wij hebben de associatiemethode, zonder geluid en geweld. (2) Van spannende vervolgingen en ontsnappingen, ruiter te paard, over weg en water, geen sprake meer. Als 't de moeite waard is wordt de man per telegraaf of marconigram gearresteerd voor hij voet aan wal in 't vreemde land heeft gezet, waar hij dacht veilig te zijn. Bertillonage: verraad en en onheil voor de recidivisten. Verleden jaar deed de politiehond zijn intree in het strafproces. Heden is het de dactyloscopie.

Het geval is medegedeeld door Dr. R. DR JOSSELIN DE JONG prosector-bacterioloog van het gemeente-ziekenhuis te Rotterdam in het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde van 18 Maart jl. Volgens den schrijver is dit het eerste geval van dien aard in de Nederlandsche jurisprudentie (vonnis van Rotterdam van 9 Febr. jl.) Wellicht dat dit referraat sommigen lezen van dit Weekblad genoegen doet.

Eerst iets over de dactyloscopie in het algemeen. Zij berust op de waarneming, dat het verloop van de huidlijnen van de vingertoppen bij alle menschen verschillend is. Maar ook: ieder verloop is tot een van twee typen te brengen: Lustype of Werveltype. Terwijl de huidlijnen gedurende het gansche leven niet veranderen, wat met de lichaamsmaten zelfs bij volwassenen niet het geval is. Bovendien is iedere meting onnauwkeurig en subjectief. Wanneer een aantal personen denzelfden persoon bertillonneeren zijn alle uitkomsten verschillend. Voor twee vingers nu zijn vier combinaties van dactyloscopische typen denkbaar: LL, LW, WL, WW. Voor elke vinger meer wordt het aantal verdubbeld. Voor tien vingers is het 1024. Dat is 32×32 . Door eene zeer vernuftige methode, waarvan de preciese uiteenzetting in het opstel van Dr. DE JONG te vinden is, kan men iedere denkbare combinatie in eene breuk uitdrukken. Voor iemand, die beginnend bij den duim van de rechterhand en eindigend bij den duim van de linkerhand achtereenvolgens heeft L(us) W(ervel) L. L. W. W. L. L. L. W. is de formule $\frac{4}{21}$. Gesteld nu, dat de bedoelde persoon gevat is en men weten wil of hij reeds eerder met de justitie in aanraking is geweest, dan behoeft men slechts zijne vingerafdrukken te nemen. De 1024 combinaties liggen in 32 rijen van 32 vakjes. Wie de formule $\frac{4}{21}$ heeft zal dus te vinden zijn in het 4de vakje van de 21ste rij. Het aantal kaarten in ieder vak is natuurlijk $\frac{1}{1024}$ gemiddeld van het geheel.

Bovendien heeft iedere lus en iedere wervel naast het algemeene type bijzondere kenmerken. Dat twee lussen van verschillende personen éénzelfde bijzonder kenmerk hebben is volgens de dactylografen eene kans van 1 op 5. Dat tien bijzondere kenmerken gelijk zijn is eene kans van een op tien millioen. Onzegbaar klein is dus de kans, dat twee verschillende personen de lussen en wervels gelijkelijk verspreid hebben over beide handen en verder *alle* bijzondere kenmerken van *alle* lussen en wervels gelijk.

(1) Overgenomen uit het W. v. h. R. n° 9128. (Red.)

(2) Men leze ter zake het artikel van den Inspecteur van politie te Rotterdam. D. A. te Wechel, en de toelichting daarop van de redactie T. v. Str. Deel XXII, afl. 3. (Red.)

En nu het geval van Dr. DE JONG. Er was ingebroken in een kantoor en men had zich toegang verschaft door het breken van glasruiten en het wegschuiven van een grendel. De eenige sporen waren:

- 1o. drie, even zichtbare, vingerafdrukken op een glasscherf;
- 2o. bloedsporen en een stukje huid op een andere scherf.

Twee oude bekenden van de politie werden verdacht deze inbraak te hebben gepleegd. Een van hen had een wondje aan de pink van de rechterhand waarvan de vorm verdacht veel overeenkomst met het gevonden stukje huid had. Bovendien stond met zekerheid vast, dat dit een stukje menschenhuid was. Teneinde volstrekte zekerheid te krijgen werd van het huidlapje en van de wonde plek een dactylogram gemaakt, en de huidlijnen dier beide figuren vielen zóó opvallend samen, dat met zekerheid te zeggen viel, dat het huidlapje van den eenen beklagde afkomstig was.

De vingerafdrukken op de andere glasscherf werden gefotografeerd, vergroot en vergeleken met de dactylogrammen van de vingers van den anderen verdachte. Zij kwamen precies overeen met die van pink, duim en ringvinger van de rechterhand. Twee van de drie vertoonden ieder tien gemeenschappelijke bijzondere kenmerken, waardoor het wel absoluut vaststond, dat de vingerafdrukken van den tweeden beklagde afkomstig waren.

Bij vonnis van 9 Febr. jl. werden de beide beklagden veroordeeld tot gevangenisstraf van 4 en 6 jaar. Uit de slotwoorden van Dr. DE JONG: *dit is het eerste vonnis in Nederland, waarbij de resultaten van het dactyloskopisch onderzoek den doorslag hebben gegeven* mogen wij wel opmaken, dat de beklagden bij hunne ontkenenis hebben volhard.

JACOB ISRAËL DE HAAN.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Redactie Militair Rechtelijk Tijdschrift.

Bij Koninklijk Besluit van 4 November 1911 No. 29 werd aan den Hoofdinspecteur van Administratie D. G. KROL VAN DER HOEK op diens verzoek wegens langdurigen dienst eervol ontslag uit den Zeedienst verleend met ingang van 16 November 1911, onder toekenning van pensioen en met dankbetuiging voor de langdurige en zeer goede diensten door hem aan den lande bewezen. In verband hiermede werd genoemde hoofdofficier bij gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Marine (Marine) 12 Januari 1912 B n°. 23

en van Oorlog van (Oorlog) 6 Februari 1912 1e afd. n°. 176 met ingang van 16 November 1911 eervol ontheven van de tijdelijke waarneming der Redactie van het Militair Rechtelijk Tijdschrift, onder dankbetuiging voor de toewijding waarmede deze functie door hem werd vervuld. Bij beschikking van de genoemde Ministers van gelijke data werd de Hoofdinspecteur van Administratie der Koninklijke Marine N. J. J. VAN RIJN VAN ALKEMADE tijdelijk belast met de functie van redacteur van het tijdschrift, onder mededeeling dat deze opdracht beschouwd werd als te zijn ingegaan met 16 November A^o P^o en met bepaling dat, aangezien zijne ambtsbezigheden hem niet den tijd zullen laten tot meerderen arbeid ten behoeve van het tijdschrift dan daarvoor door zijnen ambtsvoorganger verricht werd, ook thans de inhoud van het tijdschrift, zoo noodig en te zijner beoordeeling, voorloopig voornamelijk tot de militaire jurisprudentie beperkt zal kunnen blijven.

Gedurende zijn diensttijd en ook bij het verlaten van den dienst mocht de kolonel KROL VAN DER HOEK van hooger hand op officieele wijze onder vinden de erkenning en waardeering van zijne bijzondere plichtsbetrachting en toewijding aan 's lands belang, door welke eigenschappen hij steeds was een voorbeeld tot navolging voor de officieren van zijn korps en den goeden naam van dat korps heeft hoog gehouden.

In verband met zijn uittreden uit de Marine en zijn aftreden als tijdelijk redacteur van het Tijdschrift mag een kort woord over en tot afscheid aan dezen hoofdofficier te dezer plaatse niet achterwege blijven.

Den 1sten November 1872 op 17-jarigen leeftijd als scheepsklerk bij de Marine in dienst getreden, behoorde KROL VAN DER HOEK tot de mannen van den ouden stempel, die zonder eenige opleiding door eigen werkkraft en lust tot studie zich de kennis moesten eigen maken, noodig voor de goede vervulling der betrekking van officier van administratie, d. w. z. het verwerven der bekwaamheid als administrateur en van die, vereischt voor de militair-rechterlijke functie, welker vervulling aan zijne betrekking ver-

bonden was. De bewijzen van die bekwaamheid, zoowel op het eene als op het andere gebied, heeft hij ruimschoots geleverd. Hoezeer de belangen van zijn korps en de in 'slands belang en dat van de Marine-schepelingen noodige bekwaamheidseischen, aan de officieren van dat korps te stellen, hem ter harte gingen, bleek in den tijd (1893 t/m 1897) gedurende welken hij als officier van administratie der 1ste klasse belast was met de betrekking van leeraar en leider van het onderwijs bij de opleiding van Adspirant-Administrateurs aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord. De doeltreffende overbrenging van die opleiding naar Amsterdam in 1898, gepaard gaande met ingrijpende en groote verbeteringen van het onderwijs, zoowel in de administratieve als in de rechtskundige vakken, kan gerust gezegd worden in hoofdzaak het gevolg te zijn geweest van de krachtige en juiste wijze waarop hij in het licht stelde, hoe gebrekkig de vorming der aanstaande officieren van administratie toen was en van zijn onvermoeid streven om daarin de vereischte verbeteringen te doen brengen. Het groote belang van den werkkring van den officier van administratie, waarin als het ware samenloopen de materiele en de rechtsbelangen van de schepelingen, de verpleging en de rechtsbedeeling van het Marinepersoneel, kende hij ten volle en heeft hij steeds naar vermogen behartigd. Van zijne kennis en toewijding, ook op speciaal militair-rechtelijk gebied, getuigden mede de wijze waarop door hem, onder moeielijke omstandigheden, de redactie van het M. R. T. werd waargenomen en zijne werkzaamheden als lid van de door de Ministers van Justitie, van Marine en van Oorlog aangewezen commissie in zake de voorbereiding der wijziging van de militaire rechtspleging.

Zonder te treden in verdere bijzonderheden omtrent zijn diensttijd en werkzaamheid mag worden gereleveerd dat KROL VAN DER HOEK, bij het verlaten der Marine op 56-jarigen leeftijd met voldoening kan terugzien op een werkzaam, welbestede leven bij Hr. Ms. Zeemacht gedurende 39 jaren. Decepties, in sommige gevallen wellicht ondervonden wanneer hij meende dat het belang der zaak anders wilde dan geschiedde en zijn in den laatsten tijd eenigszins zwakke gezondheid mogen voor hem al eenigen schaduw werpen op den afgelegden loopbaan, doch verminderen niet het groote lichtpunt, dat hij, in alle opzichten, heeft gedaan wat hij kon.

Bij de aanvaarding der hem verstrekte opdracht tot voortzetting der redactie van dit tijdschrift mag ondergeteekende niet nalaten te vermelden, dat hij zich daartoe niet dan met zekeren schroom beschikbaar stelde. Immers, wilde dit tijdschrift zijn wat het moest wezen en eertijds onder de redactie van den oud-officier van administratie Mr. B. M. TAVERNE was, dan zou hij aan de bewerking van redactioneële mededeelingen, ontleend aan verschillende binnen- en buitenlandsche tijdschriften en weekbladen op het gebied van algemeen en militair strafrecht, belangrijk meer tijd moeten besteden dan waarover hij nu, in verband met zijne gewone dienstbezigheden, te beschikken heeft. De moeielijkheid om onder deze omstandigheden de redactie te voeren, deed zich voor hem vooral gevoelen, omdat de opdracht daartoe samenviel met de aanvaarding van den voor hem nieuwen werkkring als Hoofdinspecteur van Administratie. Als dadelijk te betreuren doch onvermijdelijk gevolg van de redactiewisseling en van de minder gunstige omstandigheden waaronder deze door o.g. werd aanvaard, moest de geregelde verschijning van het tijdschrift stoornis ondervinden en konden inmiddels ingekomen bijdragen niet zoo spoedig als gewenscht tot hun recht komen.

Wat betreft de wijze, waarop hij in staat zal zijn de redactie te voeren, verkeert o.g. in gelijke omstandigheden als zijn hooggeachte voorganger en kan hij dus, korthedshalve, verwijzen naar diens mededeeling in Deel III bladzijde 275/276.

Daaraan moge echter te dezer plaatse nog worden toegevoegd een hernieuwd beroep op de welwillendheid van de officieren van land- en zeemacht, die daartoe door hunne studie in de rechtswetenschap in staat zijn, en van de burger-rechtsgeleerden, die met de militaire rechtspraak in aanraking komen of van het militaire recht eene speciale studie maken, of althans daarin belang stellen, om door bijdragen in dit tijdschrift de waarde daarvan te helpen verhoogen en hun kennis en ervaring zoodoende ook dienstbaar te maken aan de militaire rechtspraak.

Wat de officieren betreft, hunne medewerking aan dit tijdschrift kan inderdaad niet anders dan ten goede komen aan het streven, dat ook bij o.g. voorzit, om bij hen, die met den feitelijken toestand der militaire rechtspleging onbekend zijn en daarover alleen op grond van den inhoud der bestaande slechte militaire wetten — en daarom ongunstig — oordeelen, den verkeerden indruk weg te nemen, dat voor den officier kennis der rechtswetenschap onbereikbaar is of dat de daarin door sommige verkregen kennis onvoldoende en hun officier-zijn een beletsel is om eene deugdelijke strafrechtspraak te waarborgen, zoolang zij daaraan deelnemen.

Het ongunstig oordeel, in dit opzicht door buitenstaanden vrij algemeen geveld, is voor een groot deel te wijten aan de omstandigheid, dat, uit overdreven bescheidenheid, officieren die daartoe volkomen de bekwaamheid bezitten, zoo uiterst zelden hun stem doen hooren over onderwerpen, die de strafrechtswetenschap betreffen.

V. RIJN V. ALKEMADE.

Herziening van het formeel Militair Strafrecht.

In het gemeenschappelijk schrijven dd. 20/23/30 Mei 1910, waarbij de Minister van Justitie (a. i.) HEEMSKERK, van Marine WENTHOLT en van Oorlog COOL, aan de Tweede Kamer inzonden eene tweede nota van wijzigingen met nader gewijzigd wetsontwerp tot partieele herziening van de militaire rechtspleging, werd de wensch uitgesproken „dat de bij deze missive behandelde aangelegenheid *spoedig* in beraadslaging worde gebracht, opdat daardoor hunne bedoeling worde bevorderd om het wetsontwerp, gelijk dit thans luidt, zoodra mogelijk tot stand te brengen.” (1)

Wenschen om zoo spoedig mogelijk de zoo dringend noodige verbetering in het militaire strafrecht tot stand te brengen, waren sedert tal van jaren herhaaldelijk geuit en steeds onvervuld gebleven. Ook nu bleef onvervuld de Regeeringwensch, waarbij zich o. a. de Redactie van het Weekblad van het Recht (No. 9006) aansloot met de woorden: „Eene korte zomerezitting ware hier niet misplaatst. Het groote belang rechtvaardigt wel eenige opoffering.”

De lijdensgeschiedenis van het militaire strafrecht mocht echter nog geen einde nemen! Vóór het intreden der zomersche rustperiode van de Tweede Kamer verscheen geen (eind-)verslag van de Commissie van Rapporteurs; van opoffering van een vacantedag behoefde geen sprake te zijn.

Het daaruit gerezen vermoeden dat de Commissie van Rapporteurs voor het meerdere, door de Regeering bij dit ten tweede male gewijzigde wets-

(1) Zie Mil. Recht. Tijdschr. Deel V, blz. 276 v.v.

ontwerp (toe-)gegevene mogelijk wel dankbaar, doch daardoor nog niet voldaan was, schijnt bewaarheid.

Immers 1 Maart 1912 (1) werden door de Regeering (Minister van Justitie Mr. E. H. REGGOUT, van Marine, WENTHOLT en van Oorlog, COLIJN) aan de Tweede Kamer ingediend Nota's van nadere wijzigingen, na overleg met de Commissie van Rapporteurs aangebracht in de Regtspleging bij de Landmagt en in die bij de Zeemagt, vergezeld van de noodige toelichtingen, van een dientengevolge nader — dus ten derde male — gewijzigd Ontwerp van Wet en van opnieuw gewijzigde teksten (thans gedrukt in *zwart, groen* en *rood!*) der R. L. en R. Z.

Alle deze stukken (1 t/m 7) zijn gedrukt onder No. 21 der Zitting 1911—1912 en, zooals den lezers bekend zal zijn, verkrijgbaar ter Landsdrukkerij.

Ongeveer gelijktijdig (in dato 2 Maart 1912 — stuk 8 Zitting 1911—1912 No. 21) bracht de Commissie van Rapporteurs verslag uit (thans *eind-*verslag), aan het slot daarvan als haar oordeel uitsprekende „dat thans de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende is voorbereid.”

In dit verslag wordt eerst een kort overzicht van de geschiedenis van het oorspronkelijke, bij Koninklijke Boodschap van 8 Maart 1904 ingediende, wetsontwerp gegeven. Vervolgens blijkt er uit dat de Commissie, na de indiening in 1910 van het (tweede) gewijzigd ontwerp, overleg met de Regeering gewenscht geacht had, dat dit overleg in Februari 1912 plaats gehad heeft en op bijna alle punten leidde tot het verkrijgen van overeenstemming tusschen de Regeering en de Commissie, terwijl de resultaten te vinden zijn in de van toelichtingen voorziene wijzigingen, welke op 1 Maart j.l. reeds aan de Kamer werden ingediend. Ten slotte merkt de Commissie op, dat, gelijk in de Memorie van Toelichting werd gezegd, „het wetsontwerp niet strekt om in verband met het nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht het militaire strafproces aan eene algeheele herziening te onderwerpen, maar enkel om, in afwachting van die herziening, eenige gebreken van de militaire rechtspleging, welke sedert lang zijn erkend en dringend verbetering vragen, reeds thans weg te nemen, en dat daarom in het wetsontwerp alleen die wijzigingen kunnen worden opgenomen, welke passen in het kader eener partieele herziening”.

De bij het tweede gewijzigd ontwerp voorgestelde veranderingen mogen wij veronderstellen van algemeene bekendheid te zijn. De voornaamste veranderingen, thans aangebracht door het nader gewijzigd ontwerp, zijn de navolgende.

De militaire autoriteiten aan wie bij de R. L. en R. Z. de beslissing is opgedragen of de van een strafbaar feit verdachte militair al of niet naar den Krijgsraad zal verwezen worden, zullen die beslissing eerst nemen na bekomen advies van den Auditeur-Militair (Fiscaal). Een nieuw artikel is ingebracht, waarbij aan den Auditeur-Militair (Fiscaal) de bevoegdheid wordt toegekend om, ingeval de militaire autoriteit in strijd met zijn advies den verdachte niet naar den Krijgsraad verwijst, aan die Autoriteit schriftelijk en met opgaaf van redenen te verzoeken, de beslissing in te roepen van het Hoog Militair Gerechtshof. Aan dit verzoek zal binnen 5

(1) Nagenoeg 2 jaren hebben de militaire justiciabellen zich inmiddels weder de offering van *elke* verbetering in de *wettelijke* regeling der rechtsbedeeling moeten getroosten; hetgeen, zal men zeggen, op de *vele* jaren wachters niet veel beteekent.

Gelukkig evenwel, dat door de wijze waarop in de praktijk die wettelijke regeling werd uitgevoerd, reeds lang aan vele bezwaren werd tegemoet gekomen.

dagen gevolg gegeven worden; de bedoelde autoriteit zal tevens de stukken en hare beschouwingen alsmede het verzoek van den Auditeur-Militair (Fiscaal) aan het Hof inzenden, dat vervolgens bij resolutie de al of niet verwijzing van den verdachte bepalen zal.

In verband met deze regeling is het vroeger uit de R. L. geschrapte, haast berucht geworden artikel 316, betreffende de vervolgingsbevoegdheid van den Auditeur-Militair, in eenigszins gewijzigden vorm weder in eere hersteld. Van de hem aangebrachte of bekend geworden strafbare feiten, door militairen begaan, moet hij den betrokken Garnizoens-commandant dadelijk en vergezeld van zijn advies kennisgeven en is ook dan de bepaling nopens het beroep op het Hof, indien tegen zijn advies geen vervolging ingesteld wordt, toepasselijk. Volgens de toelichting wordt „daardoor tevens de waarborg gegeven, dat de commandeerende officier van alle binnen zijn commandement gepleegde strafbare feiten behoorlijk op de hoogte blijft”. In de R. Z. is voor den Fiscaal een nieuw artikel 240a, gelijkkluidend met het herstelde artikel 316 R. L., opgenomen.

De vroeger in het wetsontwerp opgenomen bepaling (art. 29b en 132 R. L., 14k en 112a R. Z.), dat tot Officier-Commissaris, Secretaris, leden en — bij den zee-krijgsraad buitenslands — militairen President „bij voorkeur zouden benoemd worden” Officieren, welke den graad van doctor in de rechtswetenschap aan eene Nederlandsche Universiteit hebben verworven of met goeden uitslag eene rechtsgeleerde opleiding hebben genoten, welke omvang en inrichting door Ons wordt vastgesteld” is nu weder geschrapd. Volgens de toelichting der Regeering behoort die bepaling te vervallen „vermits het niet gewenscht is bij de wet te bepalen, dat officieren die den graad van doctor in de rechtswetenschap bezitten, bij voorkeur tot Officier-Commissaris of Secretaris zullen worden benoemd. Nog minder gewenscht is die voorkeur toe te kennen aan officieren, die eene rechtsgeleerde opleiding hebben genoten welke omvang en inrichting door Ons worden vastgesteld. Door deze bepaling zou bij de regeling der militaire rechtspleging aan de Regeering eene machtiging gegeven worden tot inrichting van eene soort van militaire juridische faculteit. Al ware dit gewenscht, dan behoort toch eene beslissing omtrent dit punt niet genomen te worden bij eene herziening der militaire rechtspleging”.

Verder blijkt uit de toelichting, dat het naar de bedoeling der Regeering voldoende is tot die functies Officieren te benoemen die „daarvoor het geschiktst geacht” worden. (1)

Voorts is de vroeger in art. 132a R. L. en 113 R. Z. voor de benoeming van den rechtsgeleerden President van den Krijgsraad gegeven „voorkeur” aan hen, „die gedurende ten minste zeven jaren als Officier bij de Landmagt of de Zeemagt hebben gediend”, vervallen.

„Er bestaat,” zoo luidt de toelichting op dit punt, „geen gegronde reden om aan deze personen een *wettelijken* voorrang te verleenen. Anderen kunnen voor president van eenen krijggsraad veel meer geschiktheid bezitten dan zij die zeven jaren gediend hebben en dan nog niet den rang van kapitein behoeven verworven te hebben.

Het argument, dat slechts gewezen militairen zich met militaire beklagden en getuigen psychisch zouden kunnen vereenzelvigen, gaat zeker niet op in

(1) In verband met de opgegeven reden voor het intrekken der bedoelde bepaling, vergelijkte men het Voorloopig Verslag betreffende de Marinebegroting 1910 (pag. 19—20); zie Mil. Recht. Tijdschr. Deel V pag. 280.

de praktijk, want als er personen goed op de hoogte zijn van de militaire toestanden, zijn het zeker wel de auditeurs-militair. Het argument doet denken aan den kastegeest, die oudtijds in het leger bestond, toen het grootendeels was samengesteld uit vrijwilligers, doch die geest bestaat thans bijna niet meer, nu het leger voor een groot deel uit dienstplichtigen bestaat.

Bovendien zitten er vier militaire leden in den krijgsraad, die den burger-president in zuiver militaire aangelegenheden kunnen voorlichten, als deze daarvan niet voldoende op de hoogte mocht zijn".

In artikel 132 R. L. is nu ook ten overvloede vermeld dat de President van den Krijgsraad een „burger-rechtsgeleerde" moet zijn. Invoering van deze woorden wordt noodig geacht om te doen uitkomen „dat de Krijgsraadpresident niet alleen doctor in de rechtswetenschap moet zijn, maar ook dat actief dienende officieren voor die functie zijn uitgesloten".

Werd in het vorige nader gewijzigd wetsontwerp in artikel 132d R. L. en 113e R. Z. voor plaatsvervangend President bij de Krijgsraden der Landmacht en bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa bestemd een der burgerlijke leden van het Hoog Militair Gerechtshof, ook daarin is verandering gebracht. Een burger-rechtsgeleerde, die „den graad van doctor in de rechtswetenschap aan eene Nederlandsche Universiteit" moet hebben verworven, zal door de Koningin, op gemeenschappelijken voordracht van de Ministers van Justitie en van ^{Oorlog} _{Marine}, voor het leven tot President-plaatsvervanger benoemd worden.

Eene zeer ingrijpende wijziging, waarvan de urgentie of de wenselijkheid tot dusver in de stukken nog niet was aangeeroerd, is thans voorgesteld omtrent de benoeming van Fiscaal bij de Zeekrijgsraden. Voor benoeming tot Fiscaal bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa zal niet meer in aanmerking kunnen komen een Officier van Administratie bij de Zeemacht, ook al heeft hij den graad van doctor in de rechtswetenschap verworven. Artikel 115 R. Z. toch bepaalt nu uitdrukkelijk dat de Fiscaal bij dezen Zeekrijgsraad, „welke den graad van doctor in de rechtswetenschap aan eene Nederlandsche Universiteit verworven" en „den vollen ouderdom van dertig jaren bereikt moet hebben", „*geen militair mag zijn*". Hetzelfde geldt voor den Fiscaal-plaatsvervanger bij dien Krijgsraad.

Als reden, waarom deze wijziging, welke door hen, die met de praktijk der rechtspraak bij de Zeemacht bekend zijn, zeker allerminst zal zijn verwacht, vinden wij in de toelichting van de Regeering het volgende vermeld. „Nu, blijkens den brief van de Regeering aan de Tweede Kamer van 20/23/30 Mei 1910 het de bedoeling is, dat voortaan hier te lande enkel te Amsterdam een Krijgsraad zal rechtspreken, bestaat er zeker alle reden om, in navolging van de Landmacht, ook hier een burgerrechtsgeleerde als Fiscaal te doen fungeeren. Zonder te kort te doen aan de uitnemende diensten, welke de Officiëren van Administratie tot dusver als Fiscaal hebben bewezen en buitengaats nog zullen hebben te bewijzen, schijnt het toch gewenscht, voor de vaste en uitsluitende betrekking van Fiscaal deze officieren niet meer aan hun dienst te onttrekken en liever gebruik te maken van een der talrijke juristen, welke zich ongetwijfeld voor die functie zullen beschikbaar stellen. Het spreekt wel van zelf, dat de mogelijkheid om een rechtsgeleerde die als officier bij de zeemacht ook kennis van marinetoestanden heeft verkregen, tot vasten Fiscaal te benoemen, door deze regeling niet bij voorbaat is uitgesloten".

Bij de zeekrijgsraden buiten het Rijk in Europa, dus ook in Oost- en West-Indië, zal evenwel de functie van Fiscaal door een Officier van Admini-

stratie vervuld worden. Ook bij deze benoeming is echter de voorkeur, te voren gegeven aan de Officiëren die den graad van doctor in de rechts-wetenschap verworven of met goeden uitslag eene bij Kon. besluit te regelen rechtsgeleerde opleiding genoten hebben, vervallen om dezelfde reden als boven vermeld voor het vervallen van die voorkeur bij andere militair-rechterlijke functies. Het wetsontwerp keert hier dus feitelijk terug tot hetgeen de wetgever in 1814 verlangde: benoeming, uit de „Eerste Schrijvers” (Officiëren van Administratie), van „een geschikt persoon” tot Fiscaal, geen wettelijke eischen van bekwaamheid.

Behalve de vorenstaande veranderingen, die op de verwijzing en de militair-rechterlijke organisatie betrekking hebben, zijn ook in de regeling van het militaire strafproces eenige niet onbelangrijke wijzigingen gebracht.

Waar tot nu toe uit de bepalingen der rechtspleging voortvloeide dat de Auditeur-Militair (van zelf omdat hij tevens secretaris was) en de Fiscaal steeds bij de verhooren, bij de informatiën voor Officiëren-Commissarissen tegenwoordig was en daarbij feitelijk de leiding had, zoo is nu, door een nieuw ingevoegd artikel 44a R. L. en 23a R. Z. het voorschrift van artikel 60 (2-3) W. v. Sv. overgenomen. Bij de informatiën, gehouden ter standplaats van den Auditeur-Militair (Fiscaal), zal deze bij de verhooren tegenwoordig kunnen zijn, indien de Officier-Commissaris hem daartoe uitnodigt en is dan bevoegd vraagpunten voor het verhoor op te geven, waarop de Officier-Commissaris „naar bevind van zaken zal beschikken”.

Door eene aanvulling van art. 55 R. L. en 34 R. Z. (nieuwe nummering) zal de Krijgsraad niet alleen over ontslag uit arrest maar ook over in-arrest-stelling van den beklagde gedurende de informatiën hebben te beslissen.

Met behoud van den na-eed is in artikel 106 R. L. en 85 R. Z. het eeds-vraagstuk voor getuigen beter geregeld in overeenstemming met de bepalingen van het W. v. Sv.

Artikel 99 R. L. en 78 R. Z. handelende over gerechtelijke bezichtiging en schouw, is aangevuld met eene bepaling, waardoor thans in de wet de bevoegdheid tot het hooren van deskundigen bij de informatiën is vastgelegd en tevens de door artikel 158, 1e lid Grondwet gevorderde vormen voor het binnentreden eener woning, nader worden geregeld.

Verschillende wijzigingen hebben ook betrekking op de behandeling der zaak voor den Krijgsraad. Zoo zijn de regelen omtrent het gekozen of toegevoegd worden van advocaten en officieren als raadsliden aangevuld met de bepaling, dat officieren slechts met toestemming van den beschuldigde als raadsman kunnen worden toegevoegd. Dit wordt als volgt toegelicht: „Voor officieren kan het moeilijk en ongewenscht zijn een afkeurend oordeel uit te spreken over handelingen van hun superieuren. Geeft de beklagde zelf aan verdediging door een officier de voorkeur of heeft hij daartegen geen bedenking, dan mag men aannemen, dat gemeld bezwaar niet bestaat.”

Hetgeen voor den raadsman was bepaald betreffende het inzage nemen van de stukken, is thans ook toepasselijk gemaakt op den beschuldigde die geen raadsman heeft.

De beklagde is gedurende de geheele behandeling ter terechtzitting tegenwoordig. Niettemin kan de President bevelen, dat de beklagde de gehoorzaal verlate, ten einde een getuige of medebeklaagde buiten zijne tegenwoordigheid worde ondervraagd. In dat geval wordt, op straffe van nietigheid, daarna met het onderzoek der zaak niet voortgegaan, dan nadat vooraf de beklagde is onderricht van hetgeen in zijne afwezigheid is overgevallen.

De artikelen 187 en 188 R. L. (169 en 170 R. Z.) zijn vervallen, daar

zij bij de thans aan de verdediging gegeven rechten geen zin meer hebben. Het hoofdstuk, dat uit deze beide artikelen bestond, is nu bestemd voor de regeling eener verkorte procedure in zake overtredingen van het commune strafrecht. Die regeling scheidt thans de mogelijkheid tot eene verstekbehandeling, mits de beklagde daartoe zelf het verzoek hebbe te kennen gegeven, zoomede tot eene mondelinge procedure ter zitting, waarbij mutatis mutandis van de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering kan worden gebruik gemaakt. De toelichtingen voegen hier aan toe, dat hoewel in beginsel de invoering van het burgerlijk strafproces in *alle* militaire zaken wenschelijk scheen, hiervan thans moest worden afgezien, omdat dit dan ook het geheele vooronderzoek zou omvatten en dit practisch op het vervaardigen van een geheel nieuw wetboek zou neerkomen. De termijn van dagvaarding is belangrijk verkort en ook overigens is eene zeer spoedige berechtiging mogelijk gemaakt, o. a. doordat de Commandeerende Officier, die over de verwijzing heeft te beslissen, kan bepalen (mits overeenkomstig het advies van den Auditeur of Fiscaal) dat in de zaak informatiën niet zullen worden genomen.

In het hoofdstuk betreffende de vonnissen en derzelver executie zijn regelen gegeven voor de opschorting der executie bij verzoek om gratie, waarbij tevens met de mogelijkheid van gratieverleening in de Koloniën is rekening gehouden.

De Regeering achtte het wenschelijk, dat, voorzover mogelijk, den beklagden, die buiten Europa worden veroordeeld, dezelfde waarborgen voor eene deugdelijke behandeling hunner zaak worden verschafft als aan andere beklagden. De lang verwachte regeling daarvan vindt men echter in dat ontwerp niet, doch de toelichtingen vermelden te dien aanzien het navolgende:

„Bij het overleg der Commissie van Rapporteurs met de Regeering werden verschillende regelingen aan de hand gedaan, volgens welke hetzij van alle veroordeelende vonnissen, die in Nederlandsch-Indië worden gegeven, appèl zou openstaan bij het Hoog Militair Gerechtshof aldaar, hetzij van die vonnissen hooger beroep zou worden gegeven op het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland, behalve voorzoveel betreft vonnissen, geveld terzake van enkele misdrijven, of waarbij geene zwaardere straf dan gevangenisstraf of militaire detentie van drie maanden zou zijn bepaald. Bovendien werd het denkbeeld geopperd, eene regeling te scheppen, waarbij appèl van veroordeelende vonnissen, in Nederlandsch-Indië gegeven, bij een bijzonderen Opperkrijgsraad, te Batavia te vestigen, zou worden toegelaten.

Waar het toekennen van beroep van Indische vonnissen bij het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht onoverkomelijke bezwaren zou opleveren, gelet op de daardoor noodzakelijke verlenging van preventieve hechtenis en met het oog op de wenschelijkheid van het hooren van getuigen en beklagden door den appèlrechter zelve, is thans door de Regeering de verwerkelijking van eene der beide andere genoemde oplossingen in overweging genomen en wordt door de Ministers van Justitie en van Marine met hun ambtgenoot van Koloniën te dier zake overleg gepleegd. Waar deze bewindslieden van de wenschelijkheid van het hier bedoeld appèl geheel zijn doordrongen, zal met kracht naar eene spoedige oplossing van het vraagstuk worden gestreefd en zal, nu eene daartoe strekkende regeling, tengevolge van het noodzakelijke overleg met het Indische Bewind, niet meer vóór de behandeling van dit wetsontwerp zou kunnen worden ontworpen, een afzonderlijk wetsontwerp, houdende zoodanige regeling, ten spoedigste bij de Staten-Generaal worden aanhangig gemaakt.”

Met bovenstaande aankondiging der voornaamste wijzigingen meenen wij

te moeten volstaan. Eene beoordeeling dier wijzigingen ligt niet op onze weg; wij verwijzen hiervoor naar het dienaangaande voorkomende onder „Uit de Pers”.

Uit de Pers.

In verschillende dag- en weekbladen kwamen na de indiening van het nader gewijzigd wetsontwerp in zake de partieele herziening der militaire rechtspleging artikelen voor, waarin de voornaamste der voorgestelde wijzigingen besproken en over het algemeen gunstig beoordeeld worden. Wij kunnen in dit tijdschrift deze artikelen bezwaarlijk overnemen, hetgeen ook trouwens niet noodzakelijk schijnt, waar zij op vele punten overeenstemmen. Enkele gedeelten er van meenen wij hieronder toch te kunnen vermelden, omdat zij o. i. wel de aandacht van de lezers van dit tijdschrift waard zijn.

Algemeen Handelsblad van 18 en 19 Maart 1912.

Een hoofdartikel van eenige kolommen druks is in dit blad gewijd aan de „Militaire Rechtspraak”. De schrijver beziet het aanhangige wetsontwerp en zegt naar aanleiding daarvan o. a.:

„Men mag gerust zeggen, dat het thans lang genoeg overdacht en befiguurzaagd is geworden, telkens gewijzigd en andermaal gewijzigd, — wij hebben nu reeds Kamerstukken voor ons liggen met roode, met blauwe en met groene inkt, — om voor de parlementaire afhandeling rijp te zijn.

De zaak is van 1903 af hangend, en heeft gesukkeld onder een steeds voortdurend wisselen van Ministers van Justitie, Oorlog en Marine, met steeds wisselende meningen; onder een omstandig overleg tusschen drie elk op hun eigen stuk staande Departementen van Algemeen Bestuur, en eene commissie van rapporteurs, — na dezen langdurigen dwarrelweg is hier thans iets, wat in 't algemeen gesproken wel aannemelijk is.

De rechtspleging voor militairen is ten onzent waarlijk een hopeloos anachronisme; overblijfsel van een algemeen als onbillijk en ondeugdelijk erkend rechtstelsel. Dat men onze militairen, — de gewone zonen van het volk dus, — zoolang zij 's konings rok dragen, wegens door hen gepleegde strafbare feiten niet voor den gewonen rechter, doch voor eene bijzondere militaire jurisdictie wil brengen, is een algemeen beginsel dat wij op 't oogenblik ter zijde laten. Er is tegen, er is voor, — en het blijft de vraag of de hedendaagsche militaire belangen zoo'n afzonderlijke rechtspleging nog wel vorderen; of niet integendeel de toch van nagenoeg alle kanten gewenschte doordringing der gewone burgerlijke en maatschappelijke opvattingen in het militaire wereldje voor een bescheiden deel ook zou kunnen worden bevorderd door de berechting der daar voorvallende strafwaardige vergrijpen te leggen in de hand der gewone civiele justitie des lands. Deze algemeene vraag is thans niet aan de orde, en het ware onverstandig, thans allereerst op hare afdoening aan te dringen.

Immers, er is voorloopig en dadelijk al reeds iets goeds te doen.

Men kan meenen, dat eene afzonderlijke militaire jurisdictie hare voordeelen heeft, omdat de zaken en omstandigheden dan beter in haar eigen lijst beoordeeld zullen worden, omdat het onderlinge begrijpen tusschen rechters en beklaagden of getuigen veel bevredigender zal zijn; en aan een zoo groote groep van mannen, als leger en vloot opleveren, wel een eigen rechtsorgaan gelaten kan worden. Het is volstrekt niet uitgesloten, dat militaire rechtspraak, in den eigen kring, beter en voor de justitiabelen

begrijpelijker is, dan de gewone algemeene, door magistraten die vaak o zoo ver van het leven der goê-gemeente afstaan. In menschkundigheid en menschelijkheid behoeven de krijgsrechters lang niet per se onder te doen.

Stelt men zich op dit gezichtspunt, — laat men dus het wel wat gezochte en ouderwetsche argument ter zijde, dat vooral ook de *krijgstucht* vordert dat een militair steeds uitsluitend van militaire autoriteiten afhankelijk en hùn alleen verantwoordelijk te zijn (een exclusivistische leer die ons eer antipathiek tegen het denkbeeld stemmen zou) — dan kan men toch tot nader order vrede hebben met de handhaving eener militaire rechtspleging.

Maar dan stelt men in dubbele mate den eisch, dat die rechtspleging bevredigend zij ingericht, voldoe aan alle voorwaarden van recht en billijkheid, onpartijdigheid en zuiverheid van oordeel. Hoe de rechters zijn, en hoe zij recht moeten spreken, — dit komt er ten slotte voor een goede rechtspraak veel meer op aan, dan of zij deel uitmaken van de algemeene magistratuur, of eene bijzondere organisatie vormen. Is de laatste *goed*, dan kan zij alle waardeering genieten."

Na er op gewezen te hebben „dat het militaire proces van het oogenblik een volmaakt verouderd en onhoudbaar stelsel is”, wordt in het thans ter sprake zijnde ontwerp gezien „t loffelijke streven, om de rechtsbeginselen van het hedendaagsche strafproces zooveel mogelijk op die oude vormen te enten”. Dat echter dit loffelijke streven nog niet leiden kan tot volkomen instemming met hetgeen gegeven wordt, blijkt wel uit de verzuchting:

„Wij hebben ons de vraag gesteld, waarom men nog iets van dat oude moet behouden, waarom men nog moet verseeën in het „recollement der verhooren”, in de examinatie door commissarissen enz., in „schrifturen van eisch”, in „aandrang tot confessie”, terwijl 't toch een eenvoudige moeite zou zijn geweest, voor den militairen rechter het gewone Wetboek van Strafvordering toepasselijk te verklaren. (1) Dit zou dan tevens het voordeel hebben gehad, dat de eerlang te verwachten vernieuwing van dat procesrecht ook in eens voor de militaire wereld in werking kan komen. De ombouw en de moeite zouden eigenlijk gezegd geringer zijn geweest, dan die nu aan dit zetten van „nieuwe lappen op een oude deken” moesten worden besteed. En met instemming lezen wij wat de tegenwoordige ministers bij hun laatste wijzigingspunten zeggen: „dat in beginsel invoering van het burgerlijk strafproces in alle militaire zaken wenschelijk scheen”; en voelen niet hun bezwaar: „dat dit practisch op het vervaardigen van een heel nieuw wetboek zou zijn neergekomen”. Had de minister LOEFF — met behoud van de organisatie der krijgswaarden, — in 1903 deze aanpassing onmiddellijk bewerkstelligd, of aan den sterken aandrang daartoe uit de Kamer toegeven, — dan zou denkelijk het werk coulanter, en 't resultaat bruikbaar zijn geweest. Want wij beklagen wel de officieren, militaire rechters en auditeurs, die zich met deze lappendeken vertrouwd zullen moeten maken. Zoo iemand, dan heeft zeker de leekenrechter behoefte aan overzichtelijke Wetgeving, en die kan zeker het gewone Wet-

(1) Wij merken hierbij op dat „moeite” maar hoogst zelden „eenvoudig” kan zijn en dat i. c. ook de ijverige pogingen om het Wetboek van Strafvordering om te zetten in een Wetboek van Militaire Strafvordering („toepasselijk verklaren” zou onmogelijk zijn) schipbreuk leden en die omwerking lang niet zoo eenvoudig bleek! Wel vinden wij het jammer, dat men begonnen is aan het „oplappen” van de oude rechtspleging in plaats van dadelijk eene nieuwe militaire strafprocesregeling op te zetten, die toch zeker tusschen 1903 en 1912 gereed had kunnen zijn. Dat het heel wat moeite zal kosten vertrouwd te raken met de o. i. zeer gecompliceerde „lappendeken”. zijn wij dadelijk eens!

boek van Strafvordering hem nog beter bieden. En men zou dan tevens een goed bewijsrecht krijgen, wat nu achterwege blijft.

Al degenen die op dit standpunt staan, zal het in elk geval verheugen, dat het overleg der Commissie van Rapporteurs de ministers REGOUT, COLIJN en WENTHOLT geleid heeft tot invoering in hun ontwerp van het burgerlijke strafproces tenminste voor *overtredingen*; zoodat in dit opzicht althans de toestand zuiverder en minder omslachtig zal worden.

Wat de berechting der misdrijven betreft, zal overigens niet worden ontkend, dat de ontwerpen eene hoogst belangrijke omwerking van 't bestaande brengen; eene aanpassing aan 't commune recht."

Wat de verbeteringen betreft, die het ontwerp aanbiedt, wordt o.a. gezegd:

„Wij zien verder ingevoerd een soort van dagvaarding, en daardoor eene precisering van de verdediging, en van de beraadslagingen van den krijgswaad zelf in de hand gewerkt. Wij zien de „correctieve middelen" om eenen beklagde aan het spreken te krijgen, afgeschafft.

En wij zien eindelijk de *openbaarheid* der terechtzittingen, en het recht van den beklagde tot verdediging, ingevoerd. De openbaarheid zal zeker ook het prestige der militaire rechtspleging kunnen verhoogen; en haar ook vrijwaren van 't verwijt, (1) dat het in militaire kringen er toch maar te licht om te doen is, vergrijpen en misdragingen in het donker te houden.

De beteekenis der terechtzitting blijft weliswaar nog altijd en zeer sterk achterstaan bij die van het moderne strafproces. Het algemeen mondelinge proces wordt niet voorgesteld. De krijgswaad zal immers nog steeds recht kunnen doen op schriftelijke verklaringen, door de getuigen voor den officier-commissaris afgelegd, en het recht van elken beklagde „om elken getuige voor zich gesteld te zien", wordt niet ten volle gehuldigd. Zoo leeft het inquisitoire proces voort. Maar aan den anderen kant is het persoonlijk voorkomen van getuigen toch veel sterker voorgeschreven dan voorheen, en krijgt ook de beklagde recht, zijne getuigen à décharge mede te brengen.

Wat dit getuigenverhoor betreft, brengt 't ontwerp overigens ook een onjuiste bepaling. Onder de menschkundige voorschriften, welke de ouderwetsche proceswetten ongetwijfeld soms boven de moderne voor hebben, behoort de verplichting van den voorzitter om den getuige vooraf „te herinneren aan het gewicht van den eed, de gevolgen van den meened en de straffen van alle valsche getuigenissen". Het ontwerp is terecht gaan spreken nevens den eed, van de „verklaring" (belofte); maar nu wil de laatste wijziging de presidiale vermaning omtrent haar gewicht *niet* voorschrijven? Waarom? Is de plechtige verklaring dit niet waard? Moet hiermede weer hare minderwaardigheid voelbaar worden gemaakt? Ligt dit er in elk geval niet in besloten? Tegen deze onderscheiding zal moeten worden opgekomen, ook al wil men verder den status quo der eedquaestie handhaven.

Is onder de geldende regeling alléén het openbaar ministerie de volgerechtigde tot den rechter sprekende partij, — het ontwerp geeft den beklagde het recht tot tegenspraak en verdediging, ja, het traditioneele „laatste woord" en laat ook verdedigers, advocaten of officieren (is het noodig hier onderofficieren uit te sluiten?) toe.

De plaats van den auditeur-militair (den *fiscaal* bij de zeemacht) wordt

(2) Een verwijt, dat niet door de feiten gerechtvaardigd is; de uitzonderingen bevestigden in deze niet den regel. (Red. M. R. T.).

aldus ook meer zuiver gemaakt tot die van *partij*, van openbaar ministerie; er komt een einde aan, dat hij tevens, — naïve samenkoppeling, — de taak vervult van secretaris en rechtskundig adviseur van 't rechterlijk college. De beraadslagingen zal hij niet meer bijwonen.

En de officier-commissaris, die als zoodanig natuurlijk door 't vooronderzoek zijn oordeel over de zaak reeds gevormd heeft, wordt onbevangenheidshalve van den krijgsraad uitgesloten.

Wij zien eindelijk ook de motiveering der vonnissen, tot dusverre niet vereischt, verplichtend gesteld. Het recht tot hooger beroep algemeener gemaakt, en den appèltermijn verlengd. De geheel verouderde „veroordeeling in de proceskosten” vervalt, en wordt deze, als in 't gewone proces, gebracht voor rekening van den staat.

In 't kort gezegd heeft men dus het mogelijke gedaan, om de ouderwetsche bedeeeling der militaire justitie, zooveel mogelijk tot een behoorlijk en bruikbaar *proces* te vervormen. En dit mag men welkom heeten”.

Na het overzicht van de herziening der militaire rechtspleging wordt behandeld de samenstelling der militaire rechtbanken (krygsraden), aanvangende met eene opsomming der verschillende denkbeelden omtrent de eischen voor de rechtspraak aan officieren te stellen, door opvolgende, bij het ontwerp betrokken ministers ontvouwd. Gewezen wordt daarbij op den weg, bij de Marine ingeslagen om „in overleg met de juridische faculteit der Amsterdamsche hoogeschool een program van rechtskundige opleiding vast te stellen, voor officieren van administratie en marine-officieren, die dienovereenkomstig in straf-, staats- en volkenrecht speciale academische vorming, ook dieper gaande opleiding in het militaire strafrecht, zouden genieten, en aan 't eind een diploma moesten verwerven”, terwijl het bij de Landmacht „bleef bij vergoeding van collegegelden en studiekosten aan elken officier, die den volledigen universitaireren doctorsgraad wenschte te behalen.

Beide soorten van rechtskundige vorming zijn door officieren aangegrepen, — de belangstelling van een aantal officieren voor nevenstudie in de rechten is als verschijnsel van den laatsten tijd wel opmerkelijk, — zoodat op de voldoende bezetting der krijgsraden reeds dadelijk kon worden gerekend.

Doch nu wordt wéér het roer omgeworpen, en bij eene wijzigingsnota van Maart 1912 komen de ministers REGOUT, COLIJN en WENTHOLT voorstellen, als president eenen *burger*-rechtsgeleerde te behouden; doch trekken voor de overige leden der militaire rechtscolleges en der officieren-commissarissen de ontworpen wettelijke voorkeur voor rechtskundig gevormden in.

De ontwikkeling der voorstellen is gedeeltelijk zeker in de goede richting gegaan. De leiding van een rechtsprekend college, van het eindonderzoek en van de beraadslagingen berust het best bij eenen op breeden grondslag gevormden jurist, buiten de militaire hiërarchie gesteld. Iets anders is het voor zijne bijzitters, vier in getal. Met een behoorlijk, op ruime voorlichting des rechters en publiciteit ingericht proces, waarnaar thans is gestreefd, is het verstandig hen te zoeken onder ontwikkelde militairen zelve; en is 't zelfs goed van hen geene te permanente rechters te maken. Routine is voor de rechtspraak ook een bezwáár; dat men het best voorkomt door een permanenten leider te doen plaats nemen met tijdelijk en bij afwisseling benoemde leden. Dezen zullen ten processe voldoende het besef hunner rechterstaak krijgen, om de vrees voor „onvrije” of „onderdanige” ambtsvervulling op te heffen. En dan is er zelfs een voordeel, een zekere frisheid in, personen uit den actieven dienst met de rechterstaak te belasten.

Maar hoe staat 't dan met de eischen van rechtskundige opleiding voor

hen? Begrijpelijk is, dat de officieren, die nu langzamerhand juridische studiën hebben gemaakt, in de verwachting daardoor bij de ontworpen militaire rechtspleging betrokken te worden, zich door de hun nu weer onthouden „*voorkeur*” teleurgesteld zien. Ongeveer 15 officieren van administratie bij de zeemacht hebben met landsgelden een paar jaren van hun leven zich aan de rechtstudie gewijd; een half zoo groot aantal land- of marine-officieren op gelijke wijze naar den doctorsgraad gestreefd. Zij achten, nu de regeering zegt, dat anderen wellicht nóg geschikter zullen zijn, hunne moeite wat miskend; en de kosten, ten deele door de regeering zelve toegekend, niet goedge maakt.

Wij voor ons meenen, dat zekere juridische vorming voor de officieren-rechters ongetwijfeld haar voordeel zal hebben; en dan wel eene, die niet schoolsch en reglementair, doch wetenschappelijk plaats heeft gehad. Nu men er langzamerhand in geslaagd is, aldus breeder opgeleide officieren te verkrijgen, zal men voor de bezetting der krijgswaarden zeker daarmede zijn voordeel moeten doen. En allermint kan de vrees worden gedeeld, dat door voortzetting en uitbreiding der bestaande bijzondere universitaire opleiding „een soort van militaire juridische faculteit” zou worden opgericht. Neen, men maakt slechts gebruik van een bestaande gelegenheid om officieren, die immers behalve hun gewonen dienst met de zoo gewichtige taak van rechtspreken kunnen worden belast, ook meer met den geest van het recht vertrouwd te maken.

Intusschen behoeft daarom de wensch der tegenwoordige regeering om rechtskundig gevormden niet *per se* de voorkeur te geven, nog niet te worden afgekeurd. Meer nog dan rechtsgeleerdheid zal ook voor deze rechters ten slotte karakter en inzicht van beteekenis wezen. Kan men die vereenigd vinden met juridische vorming, zooveel te beter; en zeker zullen dan bij de benoemingen tot krijgsraadsleden aldus gevormden inderdaad de voorkeur genieten. De rechtstudien der officieren, behoeven dus allermint te vervallen. Dat is ook niet te hopen. De regeering zegt dit zelve. Maar de vrijheid, om voor de te benoemen rechters ook op andere qualiteiten te letten, en niet „bij voorkeur” tot een uiteraard nog zeer beperkte keuze beperkt te zijn, behoeft niet te worden opgegeven. Daarom is de thans aanhangige oplossing wel aannemelijk; en zullen de betrokkenen met de *practijk* ook wel tevreden kunnen zijn.

Nog eenige bijzondere aandacht vraagt het echter, dat men voor de waarneming van het openbaar ministerie bij den marinekrijgsraad, voortaan alleen te Amsterdam te vestigen, niet meer, gelijk thans, een officier van administratie als fiscaal wil doen optreden, doch een burgerjurist, — gelijk bij de landmacht reeds lang het geval is. De opmerking is gemaakt, dat dit de deskundige vervolging der strafbare feiten niet in de hand zal werken, daar alleen een bevaren man, een zee-officier, volkomen op de hoogte kan zijn van den aard der aanhangige feiten. Daarbij komt, dat men, gelijk gezegd, hiervoor inderdaad de beschikking over juridisch gevormde officieren van administratie heeft, en dat deze toch ook buitengaats als fiscaal zullen blijven optreden.

Men kan inderdaad zeggen, dat hier Marine Oorlog wat slaafs gevolgd is. De toestanden bij de Landmacht zijn niet zòd apart, dat burger-juristen zich daarin niet zouden hebben kunnen indenken, voorzoover zij dat als openbaar ministerie moesten. Wat de marine betreft, is dat echter nog wel iets anders, en 't is de vraag of het belang der justitie bij dien dienst door de voorgestelde wijziging gediend zal zijn — of een vervolgings-ambtenaar, die er niet in is, of geweest is, wel het noodige doorzigt zal

bezitten in wat onder het marinepersoneel voorvalt, het doorzicht dat èn voor zijn aplomb, èn voor zijn juistheid van oordeelen en handelen toch is vereischt. Aan den anderen kant worde evenwel niet vergeten, dat nu voortaan ook de marinekrijgsraad door een burger-rechtsgeleerde zal worden gepresideerd, en daarbij advocaten kunnen optreden, volkomen juridische zelfstandigheid bij den vertegenwoordiger van het openbaar ministerie onmisbaar zal zijn. Doch in elk geval schijnt deze creatie van een nieuw „burgerbaantje” niet voldoende gemotiveerd. Is de Minister van Marine zeker, nimmer hiertoe iemand onder zijne Officieren van Administratie te vinden? Anders zou daaraan voor dit geval toch stellig véél waarde moeten worden gehecht. En waar de Regeering, blijkens het voorgaande, over 't geheel gaarne ruim in haar keuze blijft, zou zij in elk geval wijzer doen, zich hier òók niet door de wet te laten binden, maar de benoeming tot vasten fiskaal bij den Krijgsraad binnen het Rijk in Europa, ook van eenen deskundig gevormden, actieven officier van administratie, al is die niet meester in de rechten, mogelijk te maken.

Men handhaaft dan immers het stelsel van vrije beoordeeling der geschiktheid, dat in deze omstandigheden, waar verschillende qualiteiten om den voorrang dingen, het meeste aanbeveling verdient! Eene wijziging in dit opzicht zal trouwens slechts terugkeer tot het oorspronkelijk ontwerp betekenen, met toevoeging, dat tot fiskaal òók een burger-rechtsgeleerde benoembaar is.”

De Nieuwe Courant van 3 April 1912.

Onder den titel „Het Militaire Strafproces” geeft een hoofdartikel in dit blad eerst een overzicht van de geschiedenis van het aanhangige wetsontwerp. Over dat ontwerp, zooals het na de laatstelijk aangebrachte wijzigingen luidt, wordt het volgende gezegd:

„Dat men zich den langen tijd, die verlopen is, niet ten nutte heeft gemaakt om, zich geheel losmakende van den verouderden vorm, een geheel nieuw wetsontwerp samen te stellen, laat zich begrijpen. Met de indiening daarvan zou de oude strijd over de vraag, of er al dan niet behoefte bestaat aan een afzonderlijke militaire rechtspraak in tijd van vrede en, zoo ja, of dan uit die rechtspraak het militaire element niet behoort te worden geweerd, van nieuws zijn ontbrand. En het gevaar ware dan niet denkbeeldig, dat, ter wille van het verlangde betere, het goede, dat thans geboden wordt, weder voor ettelijke jaren verschoven zou zijn.

Er is trouwens een afdoende en op het oogeblik waarschijnlijk wel aan allen welkome reden om deze beginselquaestie te laten rusten, t. w. de erkende behoefte aan een herziening der burgerlijke strafvordering. Dat zal nog wel een onafzienbaren tijd duren en daarom verdient het aanbeveling, de thans geboden gelegenheid om het militair strafproces zooveel mogelijk in overeenstemming te brengen met de gewone wijze van berechting, met beide handen aan te grijpen.

In het gewijzigde wetsontwerp, zooals het nu is aangeboden, zijn alle wenschen in vervulling gekomen, welke door ons, in het bijzonder bij de bespreking van het oorspronkelijk regeeringsvoorstel (1), werden geuit.

In de eerste plaats is aan het juridisch element een blijvende plaats en wel de voornaamste, in den Krijgsraad verzekerd, naardien toch de leiding der procedure, in den persoon van den president, aan een rechtsgeleerde

(1) N. C. van 15 en 16 April 1904.

wordt toevertrouwd; het ontwerp verlangt zelfs bepaaldelijk een burger-rechtsgeleerde. De vraag kan hier gedaan worden of het in de bedoeling ligt een rechtsgeleerde, die toevallig tevens landweer- of reserveofficier is, van deze functie uit te sluiten. Wie met ons overtuigd is van de noodzakelijkheid, dat het instituut van landweer- en reserve officieren, die nimmer beroeps-officier zijn geweest, wordt uitgebreid tot de hoofdofficiersrang en de meergevorderde leeftijden, zou die uitsluiting betreuren.

De rechten der verdediging zijn thans op afdoende wijze verzekerd. Getuigen en deskundigen kunnen worden gedagvaard, vragen aan hen kunnen worden gesteld; op de schriftuur van eisch kan een schriftuur van antwoord volgen; pleidooien, waarbij het laatste woord aan den beklagde of diens raadsman zal zijn, kunnen worden gehouden. Voor het ambt van verdediger worden de mannen van de balie vooropgesteld, de officieren naar het tweede plan gebracht; bij ambtshalve toevoeging mag de beschuldigde zelfs een officier weigeren.

De officieren, leden van den Krijgsraad, in aantal van 6 op 4 verminderd, zullen, in stede van één jaar, als in het oorspronkelijk wijzigings-ontwerp, *minstens* een jaar in functie blijven. Hierdoor is meerdere continuïteit waarschijnlijk, vooral nu het aantal officieren, die een graad in de rechten hebben verworven, toegenomen is en zich waarschijnlijk nog wel verder uitbreiden zal.

Eindelijk is het ambt van den auditeur-militair thans ten volle teruggebracht tot dat van openbaar aanklager, naardien hij zijn functie als griffier overdraagt aan den officier, secretaris van den krijgsraad, die tevens als zoodanig optreedt bij het voorloopig onderzoek voor den officier-commissaris.

De vroeger driedledige taak van den auditeur-militair is dus in haar factoren ontbonden, in dier voege dat de openbaar-aanklager zal zijn een burger; de griffier (secretaris) een militair en de verdediger een burger of een militair. Ons wil het voorkomen dat, waar het hier toch een militaire procedure geldt, het openbaar ministerie beter in handen ware gelegd van een militair, mits een militair-jurist, de griffie in die van een burger.

Op deze wijze ware dan ook, bij den krijgsraad der zeemacht te Amsterdam, de officier-fiscaal te behouden, hetgeen van te meer belang moet worden geacht, omdat de functie van openbaar aanklager bij de buitengaatsche krijgsraden in handen van officieren moet blijven".

Weekblad van het Recht van 20 Maart 1912 (No. 9281).

Met verwijzing naar hare bespreking der Regeeringsvoorstellen van 1910 in zake de „Herziening van het Militaire Strafproces" in het W. v. h. R. No. 9006 beschouwt de redactie van dit rechtsgeleerde weekblad in het kort de laatste wijzigingen, in het wetsontwerp aangebracht. Haar oordeel luidt als volgt:

„De nota van wijzigingen van Maart j.l. brengt vele veranderingen, die niet van overwegend belang zijn en meer den vorm of details raken. Toch zijn er enkele bij, die wel de aandacht waard zijn. De belangrijkste betreft het voorzitterschap der Krijgsraden. Reeds in 1910 was door de Regeering toegegeven aan het van vele zijden uitgesproken verlangen om een rechtsgeleerde met de leiding van het krijgsraad-proces te belasten. Zooals wij echter destijds opmerkten was het niet geheel duidelijk wat de Regeering bedoelde, een rechtsgeleerde tevens officier met het voorzitterschap te be-

lasten, dan wel die taak op te dragen aan een burgerrechtsgeleerde. (1) Thans wordt die vraag in art. 132 uitdrukkelijk in laatstbedoelden zin belist en in verband daarmee ook de bepaling geschrapt uit art. 132c, dat de president bij voorkeur zal worden benoemd uit degenen, die gedurende ten minste zeven jaren als officier bij de landmacht of de zeemacht hebben gediend. Wij constateeren met genoegen, dat op deze wijze eene o. i. belangrijke verbetering in de samenstelling der krijgsraden wordt gebracht. Nu doet weliswaar de Regeering in een ander opzicht een kleine schrede terug. In art. 29c was bepaald, dat als officier-commissaris bij het vooronderzoek en als secretaris, welke secretaris tevens als zoodanig bij den krijgsraad zou optreden, bij voorkeur zouden worden aangewezen officieren, die den graad van doctor in de rechtswetenschap aan eene Nederlandsche Universiteit hadden verworven of met goeden uitslag eene rechtsgeleerde opleiding hadden genoten. Dit voorschrift is nu geschrapt. De Regeering achtte het niet gewenscht eene dergelijke voorkeur in de wet uit te spreken. Benoemd kunnen worden wie het meest geschikt zijn, zoo wordt gezegd. Het is ongetwijfeld altijd het verstandigst den meest geschikte te benoemen. Nu zou men allicht zeggen dat, ceteris paribus, een rechtsgeleerde voor rechtsgeleerd werk het meest geschikt is. De nu geschrapte bepaling was dus zeker niet irrationeel. Doch het zal wel niet veel verschil maken voor de practijk of zij in de wet staat dan wel niet. Wat zij als wenschelijk uitspraak, zal toch wel geschieden.

De taak van den auditeur-militair volgens art. 316 Rechtspleging gaf dezer dagen tot een belangwekkend geding aanleiding. De uitspraak van het Hoog Militair Gerechtshof wordt zeker met groote belangstelling tegemoet gezien. Het komt ons minder gepast voor, zoolang de beslissing nog niet is gevallen, de quaestie die gerezen is, te gaan bespreken. Doch zeker is het wenschelijk, dat de wetgever haar uitdrukkelijk oplost. Dit geschiedt in art. 14b nieuw. Bij verschil tusschen den Commandeerenden Officier en den auditeur-militair over de verwijzing eener zaak naar den Krijgsraad, d.w.z. indien de eerste de verwijzing nalaat tegen het advies van den auditeur in, zal het oordeel van het Hoog Militair Gerechtshof moeten worden ingeroepen, dat naar bevind van zaken zal beslissen.

De militaire rechter moet bij ons kennisnemen ook van die strafbare feiten door militairen gepleegd, welke naar het gemeene recht als overtredingen gelden. Ook voor die berechting geldt de gewone omslachtige procedure. De Regeering beproeft hier in de nieuwe artt. 187 en 188 voor dergelijke gevallen eene vereenvoudiging te maken, door het verplichte vooronderzoek af te schaffen en de voornaamste bepalingen, voor het gewone strafproces ter terechtzitting geldende, van toepassing te doen zijn. Een vrijwat verstandiger regeling ware het althans voor die delicten de bijzondere militaire strafrechtsspraak af te schaffen. Doch aan eene dergelijken radicalen maatregel kan thans niet worden gedacht. Men moet dus reeds dankbaar zijn voor de poging, die nu gedaan wordt.

Eene belangrijke wijziging wordt nog voorgesteld voor de rechtspleging bij de zeemacht. Die rechtspleging zal, naar de bedoeling is, hier te lande

(1) De juistheid der opmerking was wel aan enigen twijfel onderhevig (vgl. de Noot Red. M. R. T. Deel V pag. 285). Dat nu in art. 132 R. L. invoering plaats had van „burger-rechtsgeleerde” was meer het gevolg van het vervallen in art. 132 d R. L. van den wettelijken voorrang aan gewezen officieren met den doctorstitel voor het presidium der krijgsraden. Daardoor werd het noodig, indien men geen *militair* als president wenschte, uitdrukkelijk te bepalen dat de president burger-rechtsgeleerde moet zijn.

(Red. M. R. T.).

alleen worden opgedragen aan een krijgsraad te Amsterdam. Thans wordt de functie van fiscaal bij de zeemacht waargenomen door een officier van administratie. Naar nu in art. 115 wordt voorgesteld zal voortaan een burgerrechtsgeleerde met de functie van fiscaal worden belast. Eene o. i. toe te juichen verbetering (1).

Wij merken destijds op dat in het ontwerp van 1910 voor de getuigen eed en belofte zonder meer naast elkander waren gesteld. Waarschijnlijk lag het niet in de bedoeling den getuige in het militaire strafproces eene vrijheid te geven, die hij in het burgerlijk proces niet heeft. De Regeering schrapte thans het woord „belofte” om den schijn te vermijden, alsof eene dergelijke vrijheid werd ingeruimd. Eene zoodanige oplossing van het eedsvraagstuk schijnt niet te dezer plaatse te behooren, zoo wordt gezegd. Ongetwijfeld juist. Doch men blijft benieuwd, te welker plaatse ten slotte de oplossing van het eedsvraagstuk wel zal blijken te behooren.

Onze opvatting over het nu aanhangige ontwerp is bekend. Wij bewonderen het allerminst. Het is en blijft lapwerk. Doch het geeft wat thans bereikbaar is. Wij zouden het onverantwoordelijk vinden het gebodene af te wijzen. Het brengt belangrijke verbeteringen, verbeteringen waarop lang is aangedrongen. Moge, nu Regeering en Commissie tot eenstemmigheid zijn gekomen, de Kamer aan het voorstel haar zegel hechten zonder zich te veel in bijzonderheden te verdiepen. Het is voorloopig werk, dat moet worden verricht al vreezen wij dat het voorloopige ook hier wel lang zal duren. Als eenmaal het burgerlijke strafproces is herzien en het afzonderlijke militaire strafproces blijft behouden, dan zal ook daarvan eene geheel nieuwe regeling moeten volgen. Doch wie wil zoolang wachten met datgene te verbeteren, wat het dringendst om verbetering roept, reeds jaren en jaren lang. Moge er althans eindelijk iets gedaan worden!”

Voorts werd ons door den schrijver (den Officier van Administratie 2e klasse H. RIEM) eene zeer lezenswaardige brochure over dit onderwerp toegezonden, voor den inhoud waarvan wij verwijzen naar pag. 252.

Benoeming Regeerings-Commissaris.

Bij koninklijk besluit van 18 Maart 1912 No. 63 is Mr. H. C. DRESSELHUIJS, secretaris-generaal bij het Departement van Justitie, aangewezen als commissaris, bedoeld bij art. 110 2e lid der Grondwet en is hem opgedragen, de Ministers van Justitie, van Marine en van Oorlog bij te staan bij het behandelen van het ontwerp van wet tot wijziging van de Regtspleging bij de Landmagt en van die bij de Zeemagt, alsmede van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, in de vergaderingen der Staten-Generaal.

(1) Hoezeer wij ons, om verklaarbare redenen, van het geven van ons oordeel over deze inderdaad belangrijke en thans plotseling aan de orde gestelde wijziging moeten onthouden, doet het ons leed dat de Redactie van het W. v. h. R. zonder opgaaf van redenen die wijziging als „verbetering” toejuicht. Wij moeten natuurlijk aannemen dat die toejuiching berust op het voor de Redactie W. v. h. R. door de praktijk der Rechtspraak bij de Zeemacht bewezen feit, dat een officier van administratie het fiscaalschap bij den krijgsraad te Amsterdam *niet* en dat bij de krijgsraden der Zeemacht elders wel kan vervullen. Ziet die Redactie verschil in de bekwaamheid, vereischt voor het O. M. bij een krijgsraad binnen- en buiten het Rijk in Europa of waarin moet de toe te juichen verbetering gezocht worden? Waar het hier geldt een geheel nieuw, tot dusver onaangeroerd punt der herziening, zou een nadere toelichting van de ter zake deskundige Redactie W. v. h. R. zeker door belangstellenden op hoogen prijs gesteld zijn.

(Red. M. R. T.).

Rechtsgeleerde studie bij de Landmacht.

De vertraging in de verschijning van het tijdschrift is oorzaak dat eerst nu melding kan gemaakt worden van de promotie op 26 Januari 1912 van den Kapitein der Artillerie J. EYSTEN tot doctor in de rechtswetenschap aan de Rijks-Universiteit te Utrecht op een proefschrift, getiteld „Enkele opmerkingen over Art. 357 Wetboek van Strafrecht, in verband met de verhouding tusschen het burgerlijk en het militair gezag”, — uitgegeven bij P. DEN BOER te Utrecht — en na verdediging van stellingen.

Hoewellaat, wenschen wij den Heer EYSTEN met zijne promotie hartelijk geluk.

Wat het proefschrift van Mr. EYSTEN betreft vestigen wij de aandacht op het daaromtrent op blz. 258 hierna vermelde en op de beschouwingen daaraan gewijd in „De Nieuwe Courant” van 23 en 24 Februari jl.

In het voorwoord van zijne dissertatie zegt de schrijver o. a.: „Bij het „einde mijner studiën sta ik niet op het standpunt, dat ik gehoopt had „dan te zullen innemen. De reeds sedert jaren voorgestelde Ontwerpen „van Wet tot verbetering van de militaire rechtspraak hebben hun weg „helaas! nog niet weten te vinden, de samenstelling onzer Krijgsraden is „nog niet veranderd. Moge de toekomst hierin, binnen niet al te langen „tijd verbetering brengen!”

Het is ons niet bekend welk standpunt Mr. EYSTEN gedacht had na volbrachte studie te zullen innemen, doch wij vermoeden dat bedoeld werd een voor den officier-rechtsgeleerde bij de militaire justitie aangewezen standpunt. In elk geval stemmen wij volkomen in met den aan het slot uitgesproken wensch, doch voegen daaraan onzerzijds nog deze toe, dat de wijziging in de samenstelling der krijgsraden bij de land- en zeemacht, indien het thans ingediende nader gewijzigde wetsontwerp op dat punt onveranderd tot wet verheven wordt, moge blijken werkelijk eene verbetering te zijn. D. w. z. niet alleen opleveren eene verbetering uit theoretisch juridisch oogpunt, doch ook in de praktijk der militaire rechtspraak eene verandering ten goede en een maatregel dus, die, tegen-gestelde verwachtingen ten spijt, geen schade doet aan de militaire belangen.

Mr. EYSTEN moge profijt hebben van zijne studiën, door een plaats als officier in de militaire justitie waarbij zijne kennis op juridisch en militair gebied tot haar recht kan komen.

De tegenstrijdige stellingen zijn wel opgeworpen dat de jurist als zoodanig evenzeer als de officier goede militaire denkbeelden bezit zonder militaire vorming, doch dat de officier als zoodanig geen goede juridische denkbeelden kan bezitten — geen goed jurist kan zijn — of, als hij jurist is, niet meer kan zijn een goed officier. De eerste stelling laten wij voor rekening van de niet-militairen die haar juist achten. Het moge Mr. EYSTEN, met de andere officieren die met succes de rechtswetenschap beoefenden, gegeven zijn de onhoudbaarheid der tweede stelling aan te toonen.

Rechtsgeleerde studie bij de Zeemacht.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den Minister van Marine dd. 23 September 1911 zijn de Luitenant ter zee der 2e klasse O. BENDER en de Officieren van Administratie der 2e klasse D. TOLLENAAR, W. H. HEERIS en P. H. SLUJTER, in de gelegenheid gesteld tot het volgen van een tweejarigen cursus aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, ter verkrijging van het getuigschrift voor „meer uitgebreide rechtskennis” (Hoofdstuk XIA. blz. 6 (1-2) Deel I V. K. Marine).

Fisikaal te Willemsoord.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den Minister van Marine is de Officier van Administratie der 1e klasse Mr. G. J. JUTTE met 18 April 1912 geplaatst te Willemsoord en uitsluitend belast met de functie van Fisikaal bij de Zeekrijgsraden aldaar, ter vervanging van den Officier van Administratie der 1e klasse J. F. DE HART, die met gelijken datum eervol wordt ontheven van die functie, door hem bekleed sedert 16 September 1908.

Bij totstandkoming binnen korten tijd van de laatste wijzigingen in de R. Z. (Art. 115) zal Mr. JUTTE al spoedig het Fiskaalschap moeten nêerleggen, vermits dan de Fiskaal bij den eenigen zeekrijgsraad binnenslands geen officier mag zijn, ook al is de officier doctor in de rechtswetenschap.

Ingetrokken wetsontwerpen.

Krachtens Koninklijke machtiging zijn ingetrokken:

1°. door de Heeren Ministers van Justitie, van Buitenlandsche Zaken, van Binnenlandsche Zaken, van Marine en van Oorlog, het bij Koninklijke Boodschap van 5 December 1906 ingediende ontwerp van wet tot vaststelling van bepalingen tot het brengen van bestaande wetten in overeenstemming met de wetten van 6 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 62), 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 63) en 12 Mei 1902 (*Staatsblad* n°. 61) en de regeling van de toepasselijkheid der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 63) op jeugdige militairen. (Zie Mil. Recht. Tijdschr. Deel II bladz. 309 v.v.).

2°. door den Heer Minister van Oorlog, het bij Koninklijke boodschap van 26 November 1904 ingediende ontwerp van wet tot vaststelling van verplichtingen en bevoegdheden van de militaire macht bij haar optreden tot hulp van het burgerlijk gezag en ten aanzien van de burgerij. Zie Mil. Recht. Tijdschr. Deel II bladz. 8 v.v. en academisch proefschrift Mr. J. EYSTEN.

Het opleggen van eene zwaardere straf door het H. M. G. bij appel van den beklagde.

De sententies van 3 September 1909 en 5 April 1910 (afgedrukt op z. 301 en 361), waarbij de beklagden in appel gingen en werden veroordeeld tot zwaardere straf dan bij de vonnissen was opgelegd, geven ons aanleiding tot de volgende opmerking.

In het militair strafproces heeft het O. M. (auditeur-militair of fiscaal) *niet* de bevoegdheid om tegen een vonnis van den Krijgsraad hooger beroep in te stellen. In zooverre gaat de militaire rechtspleging reeds in de tegenwoordige, o. i. terecht door verscheidene juristen (vgl. het voorstel van wet Mrs. G. A. v. HAMEL & VAN LIMBURG en W. v. h. R. No. 9015, daarentegen ook COHEN TERVAERT T. v. Sr. XXII blz. 49 e.v.) gewilde richting, waar zij bij de gewone rechtspleging de daartoe bestaande bevoegdheid (art. 228 Sv.) aan het O. M. ontnomen willen zien. Bij de krijgsraden kan het dus ook niet voorkomen, dat het O. M. afwacht, wat de beklagde doet en eerst wanneer deze hooger beroep instelt, daarin medegaat. Een middel om de voor den beklagde gunstige bepaling van art. 248 Sv. te annihilieren is daarom — o. i. weder terecht — door velen afgekeurd.

Het hooger beroep in militaire strafzaken heeft echter de eigenaardigheid, dat het kan worden ingesteld niet alleen door den beklagde, doch óók

door den Adv.-Fiscaal na daartoe ontvangen autorisatie van het H. M. G. *zelve* (art. 62 P. I.), zulks wanneer het Hof, bij onderzoek van een ter approbatie aangeboden vonnis het „bedenkelyk” oordeelt, of het feit bewezen of de straf „overeenkomstig met de wet” is, maar *niet* wanneer het vonnis inkomt als gevolg van het aantekenen van appel door den beklagde.

Alzoo kwamen i. c. feitelyk alleen de beklagden in hooger beroep. En al moge het oordeel van het Hof, dat de eene beklagde ter zake van de gepleegde verduistering ongeschikt was om in den militairen dienst te blijven en den anderen beklagde zwaarder straf behoorde te worden opgelegd, geëerbiedigd worden, moet ons de bescheiden vraag van het hart, waarom in zoodanige gevallen het Hof, dat in zoo vele opzichten waar mogelijk de betere bepalingen van de gewone strafvordering navolgt, ook niet art. 248 W. v. Sv. in waarde houdt?

Strafrechterlyke vervolging ter zake van een feit, dat reeds krijgstuchtelyk afgedaan was.

Aan den Directeur en Commandant van eene Directie der Marine werd toegezonden een ambtseedig proces-verbaal van de politie, betreffende eene vechtpartij waarbij een marinier aan een burger met een boksijzer eene lichte hoofdwond en aan een anderen burger met een knipmes tweelichte verwondingen zou hebben toegebracht. De vlootvoogd stelde dit verbaal bij apostillaire beschikking in handen van den Commandant van het schip, waarop de verdachte diende, ter behandeling overeenkomstig de artikelen 5 t/m 8 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 4 t/m 6 der Justitieele Voorschriften der Zeemacht. Genoemde commandant strafte den marinier met acht dagen provoost-arrest met vermindering van kost, om den derden dag gewone voeding, wegens: 1°. Vechterij — aan den wal — met burgers en 2°. Met een boksijzer gaan passagieren.

Met deze strafoplegging werd de vlootvoogd in kennis gesteld, die vervolgens den genoemden commandant, met verwijzing naar de artikelen 300 v.v. W. v. Sr., 1, 3 (sub 2a) en 5 der Wapenwet en 5 en 7 der Rechtspleging bij de Zeemacht, uitnoodigde alsnog te berichten op welke gronden diens oordeel berustte, dat de zaak „van dien aard” was „dat dezelve buiten krijgsraad kon worden afgedaan”. Blijkens de daarop verstrekte inlichtingen waren de redenen, die den commandant tot krijgstuchtelyke afdoening hadden, geleid. o. m. dat de verwonding niet van ernstigen aard was geweest en dat de marinier bovendien iemand verwondde die volgens eigen verklaring niets met de zaak te maken had, en dus blykbaar in den wilde had rondgestoken en vermoedelyk in staat van zelfverdediging was.

De Vlootvoogd, die zich al reeds op grond van den inhoud van het proces-verbaal niet met de krijgstuchtelyke afdoening had kunnen vereenigen, stemde ook met de nader daarvoor opgegeven redenen niet in. Z. i. was de lichte aard van de toegebrachte verwonding louter als toeval te beschouwen en zou, in geval van wettige zelfverdediging — door den Commandant *vermoed*, doch welke voor den rechter zou moeten blyken — de strafbaarheid zijn opgeheven en er dus ook geene aanleiding zijn geweest om eene krijgstuchtelyke straf op te leggen. Bovendien leverde z. i. de krijgstuchtelyke afdoening moeilijkheden op, wat betreft de door de politie in beslag genomen en overgelegde overtuigingsstukken, aangezien de marinier had verklaard dat het knipmes, door de politie in beslag genomen en waarmede hij zou gestoken hebben, niet door hem was gebruikt en

ook niet het zijne was, terwijl door deze wijze van afdoening de militaire autoriteit verplicht was den marinier weder in het bezit te stellen van het in beslag genomen boksijzer.

In verband met de verschillende beslissingen, door het Hoog Militair Gerechtshof genomen ten aanzien van de berechting door den Krijgsraad van disciplinair afgedane strafzaken (referte dispositiën dd. 24 October 1905 en 11 December 1906) (1), deelde de Vlootvoogd het een en ander mede aan den Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, onder toezending der stukken en met verzoek diens zienswijze ter zake te mogen vernemen.

Blijkens het daarop ontvangen antwoord van den Advocaat-Fiscaal, was ook deze van oordeel, dat de bedoelde marinier, wegens het met een boksijzer en een knipmes mishandelen van de in het proces-verbaal genoemde burgers, „alsnog naar den Krijgsraad kon en moest verwezen worden”. Immers behoorde „tegen dergelijke misdrijven met kracht te worden opgekomen”. Wel echter zou de Krijgsraad, „bij de eventueel op te leggen straf, rekening moeten houden met de krijgstuchtelijke bestraffing”, welke den betrokken marinier bereids werd opgelegd.

Overeenkomstig dit advies werd door den Vlootvoogd alsnog rechts-ingang verleend tegen bedoelden marinier.

Voor den afloop der zaak wordt verwezen naar het vonnis, opgenomen op bladzijde 403.

(1) Vgl. Militaire Jurisprudentie, Deel I Nos. 1 en 2 en Mil. Recht. Tijdschr. Deel III pag. 7, 48 en 78. (R.).

CORRESPONDENTIE.

De Ancienneteit van Officieren van de Landmacht, die op non-activiteit geweest zijn.

Wanneer vastgesteld moet worden, wie van twee officieren van gelijken rang de oudste in dien rang is, dan slaat men het „Officiersboekje” op en vindt daar de officieren gerangschikt. En naar die rangschikking rekent men in de practijk hunne ancienneteits-verhouding.

Is de rangschikking in het officiersboekje eene rangschikking naar ancienneteit?

Ja — maar ook neen.

Er zijn twee soorten van ancienneteit. Die, welke in verband staat met de bevordering en die in krijgstuhtelijken zin (1). Zij zijn in de meeste gevallen gelijk. Doch voor officieren, die non-actief geweest zijn, zijn de beide soorten van ancienneteit, naar mijne bescheiden meening, ongelijk. Na non-activiteit blijft m. i. de disciplinaire ancienneteits-rangorde dezelfde; de rangorde in verband met bevordering wordt gewijzigd.

Nu was vóór de invoering van de Bevorderingswet 1902 de Redactie van het Officiersboekje deze meening ook toegedaan. Wanneer toen een officier, non-actief geweest zijnde, in activiteit hersteld werd, dan bleef hij zijne plaats in de ranglijst behouden; met een noot werd dan aangeduid, van welken datum hij voor bevordering gerekend werd (2). Volkomen correct.

Wat doet de Redactie thans? Wanneer zulk een officier in activiteit hersteld wordt, dan wordt hij een stuk achteruit gezet in de ranglijst, dus verandert, naar de meening der Redactie, de disciplinaire ancienneteit op gelijke wijze als de andere ancienneteit. Een noot onder aan de bladzijde (3) geeft aan, dat dit is geschied krachtens art. 19 Bevorderingswet 1902. Dit artikel nu geeft aan (laatste alinea), dat officieren, na herplaatsing in activiteit, *voor wat hun ouderdom van rang betreft*, geacht (worden) zoo-veel later in hunnen rang te zijn benoemd, als hunne non-activiteit heeft geduurd. De gecursiveerde woorden geven de Redactie blijkbaar aanleiding tot de thans gevolgde handelwijze.

In zijne toelichting op Art. 11 van de Bevorderingswet van 1851 zeide de toenmalige Referendaris bij het Departement van Oorlog H. E. KLEYN (4):

(1) Bijv.: Wanneer bij eene compagnie twee Eerste-Luitenants zijn, zal, bij afwezigheid van den Kapitein, de oudste Luitenant hem vervangen, d. w. z. de hoogste in *krijgstuchtelijke* ancienneteit.

(2) Zie bijv. Officiersboekje 1911 blz. 118.

(3) Zie bijv. Officiersboekje 1911 blz. 142 en tal van andere plaatsen.

(4) Wet van den 28sten Augustus 1851 met toelichtende aantekeningen, door H. E. KLEYN. Referendaris bij het Departement van Oorlog. Tweede uitgave 1895. Bladz. 2 en 23.

„Men heeft in dit verlies van ouderdom van rang somwijlen gezien een verlies ook van ancienneteitsrechten in krijgstuchtelyken zin; m. a. w. men meende wel eens, dat een officier, die krachtens Art. 11 op non-activiteit was geweest, door die omstandigheid ook in krijgstuchtelyken zin in zijnen rang de jongere kon worden van een officier, die na hem in dien rang werd aangesteld. Dit is echter de bedoeling van het artikel niet. Het artikel wil alleen, dat de officier, door zijne non-activiteit, zal achteruitgaan in zijne aanspraken op bevordering”. Zoolang de Wet van 1851 van kracht was, werd deze meening door de Redactie van het Officiersboekje gedeeld.

Waarom nu sedert 1902 anders gehandeld?

Voooreerst zal men bij vergelijking van de redactie van Art. 19 Bevorderingswet 1851 — al houdt men zich aan de *letter* — geen voldoende steun vinden voor de opvatting als zoude thans ook in krijgstuchtelyken zin de ancienneteit gewijzigd worden na non-activiteit. Trouwens, de Minister van Oorlog zelf schreef in de Memorie van Toelichting: „Artikel 19, hoewel anders geredigeerd, drukt hetzelfde uit als artikel 11 van de bestaande wet”. (1) Maar in de tweede plaats: kan Art. 19 in deze aan gelegenheid een leidraad zijn? Mij dunkt, evenmin als Art. 11 van de Wet van 1851. Letten wij toch niet slechts op de woorden, maar ook op de plaats van het artikel. Art. 19 (Wet 1902) behoort (evenals Art. 11 Wet 1851) tot de Afdeeling der Wet, die getiteld is: „Van de bevordering”. Er wordt in die afdeeling slechts over bevordering gesproken. Hoe zou men daarin kunnen zoeken naar bepalingen over ancienneteit in krijgstuchtelyken zin? Men weet vooruit, dat ze er niet gevonden zullen worden.

De bepalingen betreffende laatstgenoemde ancienneteit staan eigenlijk nergens. Alleen bepaalt Art. 7 Bevorderingswet een en ander omtrent de ranglijsten, waarop de officieren geplaatst worden. En ofschoon ook hier wel de lijsten ten behoeve van de bevordering bedoeld zullen worden, zal niemand bezwaar maken tegen de usance, de ancienneteit te rekenen naar de rangorde, waarin de Koningin de officieren geplaatst heeft. Dit is immers altijd zoo gedaan en iedereen zal dit ook billijk vinden. Maar in die volgorde mag dan geene verandering gebracht worden dan bij Koninklijk Besluit, tenzij te eeniger plaatse anders ware voorgeschreven. Dit nu is niet het geval. Art. 19 kan in dezen geen leidraad zijn indien men het leest zonder het uit zijn verband te rukken.

Nu door de Redactie van het Officiersboekje wijziging in de ranglijsten gebracht wordt, geven zij niet meer de rangorde in krijgstuchtelyken zin aan.

Dit is te betreuren, want deze ancienneteit is nu nergens te vinden. Behalve het Officiersboekje toch, staat geen enkele bron tot onze beschikking. Dat dit tot bezwaren aanleiding kan geven, behoeft geen betoog.

Het ware te wenschen, dat de Redactie van het boekje de ranglijsten weer inrichtte als vóór 1902. Het boekje zou erdoor in bruikbaarheid winnen.

Het ware ook te wenschen, dat bij Koninklijk Besluit eene regeling van de ancienneteit der officieren in krijgstuchtelyken zin werd vastgesteld; onzekerheid omtrent de rangsverhouding moest niet kunnen voorkomen.

KAMPEN, November 1911.

P. J. STIGTER.

Eerste-Luitenant der
Infanterie.

(1) Mem. v. Toel. Wet 1902: Bijl. Hand. 2e Kamer 1899—1900 No. 161 Blz. 40.

De beschouwingen van den geachten inzender omtrent „disciplinaire” of „Krijgstuchtelijke ancienneteit” van officieren, in verband met non-activiteit, wijzen op een mogelijk verschil van opvatting voor het geval dat ten aanzien van een weder in activiteit hersteld officier moet worden bepaald of hem in den dienst de voorrang moet worden toegekend ten opzichte van andere officieren van zijn rang. Dit kan betreffen de vraag aan wien in een bepaald geval het commando moet worden opgedragen en kan voorkomen bij het bepalen van „den rang of de orde” waarin de leden van een Krijgsraad zullen zitting nemen (Art. 138 R. L. en 128 R. Z.)

Uit dien hoofde voldoen wij dan ook gaarne aan het verzoek tot plaatsing dezer bijdrage in het M. R. T. en tot mededeeling onzer zienswijze aan den geachten inzender.

Op den voorgrond stellende dat „ancienneteit” beteekent het bepalen der volgorde naar leeftijd of diensttijd, kunnen wij met de onderscheiding, welke de geachte inzender maakt tusschen ancienneteit van officieren voor bevordering en die in krijgstuchtelijken zin, niet geheel medegaan.

Naar onze meening vindt de opgeworpen ancienneteitkwestie ten aanzien van officieren die op non-activiteit zijn geweest, hare volledige oplossing in de Bevorderingswet (voor de Landmacht en die voor de Zeemacht) 1902.

De ancienneteit, de volgorde in den dienst, der officieren wordt zoowel uit een krijgstuchtelijk oogpunt als met het oog op de bevordering bepaald door de ranglijst, welke ingevolge de Bevorderingswet 1902 (art. 7 Landmacht, art. 5 Zeemacht) bestaat voor elken rang en voor elk wapen, elken staf en elk dienstvak afzonderlijk. In die ranglijst worden de officieren, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen, vermeld naar de orde van den datum van ingang der Koninklijke benoeming in hunnen rang of, wanneer die datum niet bepaald werd, naar de orde van de dagteekening van het besluit dier benoeming. Bij benoeming tot den officiersrang van meer dan één persoon bij hetzelfde besluit, worden zij gerangschikt naar de volgorde, door de Koningin bij de benoeming te bepalen.

Volgens deze ranglijst klimt ieder officier geleidelijk in rangnummer in een bepaalden rang op, tenzij hij onder omstandigheden verkeerd of verkeerdt heeft waarvoor de wet anders bepaalt. Die ranglijst beslist dus ook zoowel omtrent het standpunt waarop een officier uit een krijgstuchtelijk oogpunt — hooger of lager in rang — staat ten opzichte van een ander officier van gelijken rang, als omtrent het in aanmerking komen voor bevordering, indien de betrokkene overigens aan de daarvoor gestelde eischen voldoet.

De Bevorderingswet Landmacht 1902 bevat verschillende bepalingen omtrent de non-activiteit van officieren. Zijn zij non-actief om de redenen genoemd in art. 70, 1° t/m 5°, dan behouden zij (de uitzonderingen kunnen hier buiten beschouwing blijven) hun plaats in de ranglijst en blijven dan ook daarin opklimmen; zij komen tijdens hunnen non-activiteit voor bevordering in aanmerking, mits zij aan de daarvoor gestelde eischen voldoen (artt. 17, 18). Is dit laatste niet het geval, dan kan het derhalve voorkomen dat zij in de ranglijst blijven staan. Zijn zij echter non-actief op grond van art. 70, 6°, d. i. op verzoek, dan rekent de tijd, gedurende welken zij non-actief zijn, niet mede bij het bepalen van hun ouderdom in rang; bij herplaatsing in activiteit worden zij, „voor wat hun ouderdom in rang betreft”, geacht „zooveel later in hunnen rang te zijn benoemd als hunne non-activiteit heeft geduurd” (art. 19 2° en 3° lid). De hier bedoelde non-activiteit van officieren der Landmacht heeft derhalve hetzelfde gevolg als art. 23 j^o. 4 der Bevorderingswet Zeemacht 1902 voor officieren der

Zeemacht verbindt aan eene hun verleende vergunning tot het waarnemen eener lands- of particuliere betrekking buiten het zeewezen, namelijk *stilstand* van opklimming in de ranglijst voor den duur der vergunning. Zij zullen derhalve bij herstel in activiteit kunnen ervaren, dat een aantal officieren, die oorspronkelijk gelijk met hen doch lager in volgorde in den rang benoemd werden en zelfs officieren die een of meer jaren later dan zij in den rang werden benoemd, in de ranglijst boven hen zijn komen te staan, ja wellicht reeds eenigen tijd tot hooger rang zijn bevorderd, zoodat zij dan ten opzichte van die officieren van ouderen in rang zijn geworden jongeren in rang of wellicht van lageren rang. En dan heeft natuurlijk deze stilstand in de ranglijst gedurende korter of langer tijd niet alleen ten gevolge dat zij hun standpunt voor bevordering verloren hebben, maar ook dat zij bij gezamenlijke dienstverrichtingen met die aanvankelijk jongere officieren niet meer kunnen doen gelden de aanspraak op het voeren van het commando, dat die officieren bij benoeming in krijgsraden boven hen zitting nemen.

Dit gevolg van de non-activiteit moge voor het gevoel van den betrokken officier wellicht minder aangenaam zijn, uit een oogpunt van billijkheid en uit een militair oogpunt is het alleszins gerechtvaardigd.

Hierbij zij nog opgemerkt, dat zooals door den inzender wordt aangevoerd het bepaalde omtrent rangschikking van officieren na herplaatsing in activiteit weliswaar voorkomt in de Bevorderingswet onder het hoofd „Bevordering”, doch dat daarbij is uitgegaan van de in de „Algemeene Bepalingen” dierzelfde wet genoemde ranglijst. Die ranglijst geeft aan de volgorde der officieren, en ondergaat verandering door omstandigheden, later in die wet genoemd, dus zonder dat daartoe een Koninklijk besluit noodig is.

Uit het voorafgaande blijkt tevens, dat naar onze meening het officiersboekje voor de Landmacht is ingericht in overeenstemming met de Bevorderingswet 1902 en ook de door den inzender bedoelde „rangorde in krijgstuuchtelijken zin” met juistheid aangeeft.

(Red.).

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

Wie zijn ambtenaren?

In den 30sten jaargang van het Rechtsgeleerd Magazijn komt een artikel voor, getiteld: „Wie zijn ambtenaren?” van de hand van Mr. J. A. EIGEMAN, leeraar aan de Hoogere Krijgsschool. Van den schrijver ontvingen wij een afdruk van dit ook voor ons tijdschrift zeer belangrijke artikel, hetwelk wij, met toestemming van de Redactie van het Rechtsgeleerd Magazijn, in zijn geheel hier laten volgen. Hetzelfde onderwerp is door genoemden schrijver ook behandeld in zijn artikel: „Verschil in Staatsopvatting” Januari 1912, opgenomen in de „Vragen des Tijds”.

Wie zijn ambtenaren? (1) door Mr. J. A. Eigeman, Leeraar aan de Hoogere Krijgsschool.

In zijn arrest van 30 Januari 1911 (*W.* 9149) heeft de Hooge Raad overwogen, dat een brievenbesteller der posterijen is een ambtenaar, daar hij door het openbaar gezag is aangesteld tot eene openbare betrekking om te verrichten een deel van de taak van den Staat of zijne organen, dit is in het onderhavige geval het bezorgen van postpakketten.

Een zeer belangrijke en in hare gevolgen ver strekkende beslissing, waarbij het begrip ambtenaar door ons hoogste rechtscollege op zóó ruime wijze geïnterpreteerd wordt, dat velen misschien — zie ik wel — voor de logische gevolgtrekkingen daarvan zullen terugschrikken.

Met goedvinden van de redactie van dit tijdschrift zou ik gaarne eenige beschouwingen willen wijden aan dit belangrijke vraagstuk.

Het is bekend, dat in ons positieve recht geen bepaling voorkomt van het begrip ambtenaar; wel wordt in de Grondwet, in verschillende wetten en koninklijke besluiten uitdrukkelijk van ambtenaren gesproken, zelfs worden in art. 84 *W. v. S.* allerlei personen als ambtenaren *beschouwd* en weer anderen *mede* onder ambtenaren *begrepen*, doch de taak, eene juiste omschrijving te geven van wat onder ambt en ambtenaar moet worden verstaan, is aan de wetenschap overgelaten. Welk eene verwarring er dan ook heerscht ten aanzien van deze begrippen, en hoe verschillend men denkt over de qualificatie, welke moet worden toegekend aan allerlei personen, die werkzaam zijn in eenigen tak van staats- en overheidsdienst, heeft de behandeling geleerd van art. II van het ontwerp der wet van 11 April 1903, *Staatsblad* n°. 101, en van het, nu wet geworden, art. 1637z *Burg. Wetb.* In het algemeen verstond men toen — en verstaat men ook

(1) Met gedeeltelijke gebruikmaking van een artikel in het October-nummer van *Onze Eeuw*, jg. 1910: *Vereenigingen van ambtenaren en militairen*.

nu nog — onder ambt „de door het uitvoerend gezag opgedragene openbare betrekking, waarin hij die ze bekleedt tot den Staat of een zijner publiekrechtelijke onderdeelen in eene verhouding van ondergeschiktheid staat, terwijl zijne functie en de voorwaarden van aanstelling, ontslag en bezoldiging publiekrechtelijk geregeld zijn”. Aldus NOYON, *Het Wetboek van Strafrecht verklaard*, I, op artt. 28—31.

Deze omschrijving riekt sterk naar Duitsche opvattingen, niet te verwonderen, omdat — naar de opmerking van KRABBE — op Duitschland, het klassieke land der ambtenaren, bij deze materie het oog gevestigd moet worden. Ook de advocaat-generaal bij den Hoogen Raad, VAN HANGEST baron d'Yvoy, bedient zich van deze qualificatie in zijne conclusie, voorafgaande aan het hierboven genoemde arrest, ter bevestigende beantwoording van de vraag, of een brievenbesteller bij de posterijen een ambtenaar is. En toch, hoe weinig houvast deze algemeene begripsomschrijving geeft voor de oplossing van de grootste moeilijkheid, die zich bij het geheele ambtenarenvraagstuk voordoet, nl. de beantwoording der vraag, wie nu eigenlijk ambtenaar is, blijkt wel overtuigend uit het volgende.

NOYON, in zijn hierboven vermeld werk, constateert zeer uitdrukkelijk, dat het begrip ambt en ambtenaar moet worden omschreven in den reeds vermelden zin. Hij vervolgt nu, dat buiten dit begrip alzoo vallen allen, die zich krachtens gewone dienstovereenkomst aan een publiekrechtelijk lichaam verbonden hebben: tusschen hen en dit lichaam bestaat niet eene verhouding van ondergeschiktheid, maar van gelijkheid, beiden zijn partij in eene overeenkomst, de betrekking is van privaatrechtelijken, niet van publiekrechtelijken aard. De schrijver heeft hier het oog bijv. op een aannemer of leverancier, die krachtens bijzondere overeenkomst ten behoeve van Staat, provincie, gemeente of waterschap een werk verricht, bijv. een kazerne of een school bouwt, een stoomgemaal inricht, geweren of kanonnen levert, of iets dergelijks: ontwijfelbaar valt deze aannemer buiten het begrip ambtenaar, tusschen hem en het publiekrechtelijk lichaam bestaat eene verhouding van gelijkheid, niet van ondergeschiktheid. Hoe luidt nu echter de uitspraak van NOYON op het terrein, waar de meeste oneenigheid bestaat, op het terrein der staats- en overheidsexploïtatie, waar een publiekrechtelijk lichaam een werk in eigen beheer neemt?

In den eersten druk van zijn werk lezen wij op bl. 114, deel I, dat iemand, door het gemeentebestuur aangesteld in eenige functie, betrekking hebbende op private aangelegenheden der gemeente, als een geëmployeerde der gemeentelijke gasfabriek, *geen ambtenaar zal kunnen zijn* (1).

In den tweeden druk van ditzelfde werk (I, bl. 126) is de schrijver lang niet zoo positief in zijne verklaring: integendeel erkent hij uitdrukkelijk, dat gemeentewerklieden, zoo ook geëmployeerden bijv. in private gemeentebedrijven als een gasfabriek, *in het algemeen dus geen ambtenaar zijn, ofschoon aanstelling en regeling van positie hen dat kunnen maken* (1). Uitgaande van dezelfde algemeene begripsomschrijving, komt NOYON dus tot onderling tegenstrijdige gevolgtrekkingen. Hoe nu bovendien die aanstelling en regeling van positie zal moeten zijn om bijv. een smid, werkzaam aan de gemeentelijke gasfabriek, tot ambtenaar te stempelen, wordt niet vermeld: misschien dat de commentator van het Wetboek van Strafrecht het criterium zoekt in het tijdelijke of vaste van de aanstelling, in de wijze van bezoldiging, in den aard der dienstovereenkomst, die, naar de Duitsche onderscheiding, publiekrechtelijk of privaatrechtelijk geregeld kan zijn, — waartegenover

(1) Cursivering van mij.

anderen dan weer opmerken, dat zulk een publiekrechtelijke overeenkomst, zulk een contrat administratief of contrat de droit public eene contradictio in terminis is —, een feit is het, dat over al deze vraagpunten geen licht ontstoken wordt.

Maar bovendien, voor de beantwoording der vraag, of zulk een *gemeente*-werkman een ambtenaar is voor wat betreft de toepassing van de *rijks*-strafwet, zal toch de *gemeentelijke* aanstelling en regeling van positie van weinig belang zijn: anders zou bijv. de Raad of het college van Burgemeester en Wethouders het in hun macht hebben den *rijks*-strafwetgever voor te schrijven wie hij wel, wie niet als ambtenaar heeft te beschouwen. Schromelijke rechtsonzekerheid zou daarvan het gevolg zijn en de machinist der gemeentelijke gasfabriek in A. zou bijv. wel, die daarentegen in B., voor wat betreft de toepassing van de *rijks*-strafwet, niet als ambtenaar moeten worden aangemerkt, al naarmate de plaatselijke overheid dit wenschelijk had geoordeeld.

Om al deze redenen — hetzij met alle bescheidenheid gezegd — heeft de lezing van de conclusie van het O. M., voorafgaande aan het hierboven vermelde arrest, een onbevredigenden indruk bij mij nagelaten: de advocaat-generaal argumenteert, dat „blijkens art. 2 sub littera *r* van het K.B. van 6 Juni 1900, *Staatsblad* n°. 101, tot regeling van den dienst van het personeel der posterijen enz., tot het *ambtenaars*-personeel voor den Post- en Telegraafdienst behoort de *brievenbesteller*. Deze wordt door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid benoemd en ontslagen, zijn salaris en werkring is in art. 9 van voormeld K.B. geregeld. Het zijn van brievenbesteller is dus eene openbare betrekking door het uitvoerend gezag opgedragen, waarin hij die ze bekleedt, tot den Staat of althans tot het publiekrechtelijk onderdeel, de posterijen, in eene verhouding van ondergeschikte staat, terwijl zijne functiën, de voorwaarden van aanstelling en ontslag en bezoldiging publiekrechtelijk zijn geregeld. Hij valt dus, ook afgezien van zijne opsomming onder het ambtenaarspersoneel in meerge- noemd K. B., geheel onder het begrip ambtenaar.”

Het is nu echter juist de vraag of men, naar de opvattingen der wetenschap, mag spreken van een publiekrechtelijke regeling van het ambt, ook al worden, gelijk in dit voorbeeld, benoeming, ontslag, salaris en werkring bij K. B. of ministeriële beschikking geregeld: een groot aantal schrijvers en schier even zoovele theorieën zouden hier de revue kunnen passeeren. Een enkel voorbeeld zij voldoende om aan te toonen, dat de moeilijkheid juist schuilt in de beantwoording van deze vraag; in de *Handelingen van de Nederlandsche Juristenvereniging* 1897 merkt de prae-adviseur Prof. KRABBE (bl. 77 en 78) het volgende op: „Is de taak door een ambtenaar te vervullen eene zoodanige, dat zij ook den inhoud eener verbintenis tusschen bijzondere personen kan uitmaken, dan zou mogen worden vermoed, dat zijne verhouding met den Staat door de regelen van het privaatrecht wordt beheerscht; in alle andere gevallen ware zij eene publiekrechtelijke.” Wanneer men van dit criterium uitgaat, moet men tot de gevolgtrekking komen, dat de regeling van het ambt van brievenbesteller zuiver privaatrechtelijk is, omdat het bezorgen van brieven en pakketten wel degelijk den inhoud eener verbintenis tusschen bijzondere personen kan uitmaken, waarbij dan tevens de verhouding van ondergeschiktheid tegenover den Staat of een zijner onderdeelen — in de conclusie van den adv.-gen. een der elementen van het begrip ambt — wordt omgezet in eene verhouding van gelijkheid.

En dat ook de wetgever de rechtsbetrekking tusschen Staat, provincie,

gemeente en waterschap eener- en hunne ambtenaren anderzijds niet als publiekrechtelijk *uit haren aard* beschouwt, blijkt uit art. 1637z B. W., zooals dit luidt na de anneming van de wet op het arbeidscontract: hoewel in het algemeen deze wet hare bepalingen niet van toepassing verklaart „ten aanzien van personen in dienst van Staat, provincie, gemeente, waterschap of eenig ander publiekrechtelijk lichaam”, staat zij echter uitdrukkelijk toe, dat hetzij wet of verordening, hetzij partijen zelf bij den aanvang der dienstverbintenis deze bepalingen *wel* van toepassing verklaren. Door den wetgever wordt dus geen partij gekozen in de vraag, wanneer de dienstverhouding ten aanzien van de overheid publiekrechtelijk, wanneer zij privaatrechtelijk van aard is, integendeel veronderstelt hij wel degelijk de mogelijkheid, dat dit vraagstuk voor verschillende beantwoording, *afhankelijk van den wil van partijen*, vatbaar is: immers ware die rechtsbetrekking *uit haren aard* publiekrechtelijk, dan zou zij door den enkelen wil van partijen dat karakter zeker niet plotseling kunnen verliezen (1).

Veel scherper omljnd staat hiertegenover de overweging van den Hoogen Raad in het vermelde arrest, waarin uitdrukkelijk verklaard wordt, dat „een brievenbesteller der posterijen een ambtenaar is, daar hij door het openbaar gezag is aangesteld tot eene openbare betrekking om te verrichten een deel van de taak van den Staat of zijne organen, dat is in het onderhavige geval, het bezorgen van postpakketten.” Het treft onmiddellijk, dat in deze overweging niet gesproken wordt van eene publiekrechtelijke regeling van het ambt, een soort caoutchouc-formule, waarmede, uit een practisch standpunt bezien, zoo weinig gezegd wordt, omdat het juist altijd de vraag is, wanneer men wel, wanneer niet met eene dergelijke publiekrechtelijke regeling te maken heeft; ten overvloede herinner ik hier nog aan de opvatting, die in wetenschappelijke kringen gehuldigd wordt ten aanzien van het karakter van die dienstverbintenis tegenover de overheid, welke, volgens sommigen, eigenlijk uit twee rechtsverhoudingen bestaat, eene publiekrechtelijke *zoowel* als eene privaatrechtelijke.

Ons hoogste rechtscollege heeft bij de behandeling van de vraag, wie ambtenaar is, zich eenigszins losgemaakt van de theoretische beschouwingen van onze Oostelijke burea, en, zich op practisch standpunt plaatsende, eene beslissing gegeven, die voor het dagelijksche leven houvast geeft, en van het meeste gewicht is, want — zie ik wel —, dan wordt door dit arrest een ambtelijk cachet gegeven aan de zeer velen, die bij ons nog vaak beschouwd worden als werklieden, zij het dan ook als werklieden in eene eenigszins eigenaardige rechtspositie door hunne verhouding tegenover de overheid. Het gewicht van het vraagstuk springt onmiddellijk in het oog, wanneer ik in herinnering mag brengen art. 358bis W. v. S., hetwelk o. m, strafbaar stelt den ambtenaar die, kortweg gezegd, zich schuldig maakt aan werkstaking. De helderheid van 's Hoogen Raads omschrijving doet mij denken aan de oplossing, door de Fransche rechtswetenschap aan dit vraagstuk gegeven, en het zou mij niet verwonderen, wanneer het college bij de bespreking in raadkamer, in ruime mate gebruik gemaakt heeft van de gegevens, door mannen als BERTHÉLÉMY, DUGUIT, HAURIU, ESMÉIN e.a. verstrekt. Met alle waardeering voor de vele voortreffelijke geschriften, hier te lande op Duitsch voorbeeld aan de behandeling van deze kwestie in haar geheel gewijd, zou ik in de volgende bladzijden dit vraagstuk vnl. willen bezien onder het licht der Fransche rechtsliteratuur.

(1) Zie Mr. KRANENBURG, *De tegenstelling tusschen publiek- en privaatrecht*, bl. 65.

In Frankrijk is het ambtenarenvraagstuk — om aldus het geheel der moeilijkheden te noemen, die op dit gebied kunnen rijzen — van eene politieke, eene wetenschappelijke kwestie geworden; ontstaan een 20 à 25 jaar geleden, dankt het zijne actualiteit in de eerste plaats hieraan, dat het gekoppeld is aan het recht van vereeniging en vergadering (1). Verklaarbaar, wanneer men denkt aan de tweeledige regeling van dit recht, daar te lande vervat in de wet van 21 Maart 1884 op de „syndicats professionnels”, de vakvereenigingen van patroons en arbeiders, en die van 1 Juli 1901 op de vereenigingen in het algemeen. Deze wetten zijn over het geheel zeer vrijgevig en loopen in de groote trekken evenwijdig: de vakvereeniging heeft ipso jure rechtspersoonlijkheid, de gewone vereeniging (de association) kan deze door eenvoudige aangifte eveneens verkrijgen: de vakvereenigingen kunnen zich onderling aanéensluiten, de gewone vereenigingen evenzeer. Als voornaamste verschilpunten noemen wij eenerzijds, dat de gewone vereenigingen, de associations, iets minder vrij zijn in het bezit van vermogen, terwijl anderzijds de wet van 1884 het doel der vakvereeniging beperkt tot de behartiging van de zuivere vakbelangen: zoo bepaalt art. 3 van die wet: „Les syndicats professionnels ont *exclusivement* pour objet l'étude et la défense des intérêts économiques, industriels, commerciaux et agricoles.” Uit dit laatste artikel volgt nu in de eerste plaats, dat alleen zij eene dergelijke vakvereeniging kunnen oprichten, die industrieele, commercieele of landbouwbelangen te behartigen hebben, zoodat bijv. een vakvereeniging, een syndicat professionnel van dokters niet wel denkbaar is, en in de tweede plaats, dat dit vakvereenigingsrecht niet toekomt aan ambtenaren, zooals dan ook door de jurisprudentie algemeen is aangenomen (2). Dit laatste nu werd een teer punt in het Fransche politieke leven, vooral in verband met de uitbreiding der overheidsexploitatie; te recht of ten onrechte, dit valt hier niet te onderzoeken, werd aan de bevoegdheid, een vakvereeniging op te richten, gekoppeld het recht van staking: „le gouvernement a refusé aux fonctionnaires le droit au syndicat, parcequ'il a lié au syndicat la grève, dont elle est évidemment le moyen normal d'action; elle lui est incontestablement liée, sinon dans les textes, au moins dans les faits” (3). In welke verhouding staan nu allen, die in de overheidsbedrijven werkzaam zijn, tegenover den Staat, hun werkgever? Wanneer zij gebruik mogen maken van een vakvereenigingsrecht, van een droit au syndicat, dan beteekent dit, dat zij voor hunne vakbelangen mogen opkomen zooals hunne collega's in de vrije bedrijven, en in het uiterste geval desnoods door staking aan hunne eischen kracht bijzetten. De oplossing van al deze vragen hangt hiervan af, of men deze functionarissen mag beschouwen als ambtenaren, ja dan neen. Om ons nu een goed denkbeeld te geven van den omvang dezer overheidsbemoeiing met hare ongeveer 800.000 beambten en werklieden, omschrijft MAXIME LEROY de taak van den Staat als volgt: „l'État fait et vend des cigares, de la poudre, des objets d'art, des armes, il construit des routes, des canaux, des bateaux, il est transporteur, commissionnaire, postier, téléphoniste, télégraphiste, il est journaliste, bibliothécaire, médecin, philanthrope, collectionneur, maître d'école, manufacturier, architecte, armateur, il est même bookmaker; il est enfin riche propriétaire de meubles et

(1) Zie JULES JEANNENY, *Associations et Syndicats de Fonctionnaires* (Paris, librairie Hachette et Cie)

(2) Zie ESMEIN, *Éléments de droit constitutionnel*, 5e druk. bl. 1034.

(3) Aldus MAXIME LEROY, *Les transformations de la puissance publique, les syndicats de fonctionnaires*, bl. 236.

d'immeubles, de vastes forêts, de maisons de rapport et de châteaux de plaisance" (1).

Het Fransche staats- en administratief recht geeft echter, evenmin als het onze, eene omschrijving van het ambtenaarsbegrip, zoodat het aan de wetenschap was overgelaten hiervoor een passende formuleering te vinden. BERTHÉLÉMY, hoogleeraar te Parijs, heeft in zijn boek: *Traité élémentaire de droit administratif*, eene stelling ontwikkeld, die, nader toegelicht door NÉZARD, hoogleeraar te Nancy, in zijn geschrift *Théorie juridique de la fonction publique*, en in hare uiterste gevolgtrekkingen aanvaard door MAX. LEROY in zijn reeds geciteerd werk, van veel invloed geweest is niet alleen in Frankrijk, maar ook ver daar buiten. Uitgaande van het verschil in werkzaamheden van den Staat, onderscheidt BERTHÉLÉMY les actes d'autorité tegenover les actes de gestion, alnaarmate aan deze handelingen het karakter van dwangmaatregel, ja dan neen, ten grondslag ligt: d'une part, des fonctions de police et d'ordre, assurées par des moyens de coercition et de contrainte; d'autre part, des fonctions de nature technique, commerciale et industrielle, comme les routes, les tabacs, les postes, l'enseignement. In overeenstemming hiermede onderscheidt men dan den fonctionnaire d'autorité, den gezagsambtenaar, die is dépositaire de quelque partie d'autorité publique, als de rechter, de militaire, tegenover den fonctionnaire de gestion, die op naam en ten voordeele van den Staat handelingen verricht, welke vreemd zijn aan de taak om te bevelen en te dwingen, handelingen die, wat hun inwendige, beteekenis betreft, volmaakt gelijk zijn aan die, welke in de vrije bedrijven verricht kunnen worden, bijv. de telegrafist, de winkelier in de staatstabakwinkel, de onderwijzer, kortom al diegenen, qui mettent simplement leur temps et leur intelligence au service de l'état dans des conditions identiques à celles, dans lesquelles le font les employés des particuliers. Op deze onderscheiding worden gewichtige gevolgtrekkingen gebaseerd: het is duidelijk — „il est de doctrine en fait unanime,” zegt zelfs LEROY op bl. 127 van zijn boek — dat de fonctionnaires de gestion geen ambtenaren zijn in den eigenlijken zin van het woord; zij zijn slechts personen, die tegenover den Staat verbonden zijn, zooals een arbeider in het vrije bedrijf verbonden is tegenover zijn werkgever. Hieruit volgt, dat de Staat zijnerzijds onderworpen is aan dezelfde voorschriften van het burgerlijk recht welke gelden voor den particulier, terwijl anderzijds de fonctionnaire de gestion verzekerd is van al die rechten die aan zijne vrije medeburgers, niet-ambtenaren, zijn toegekend. In den eigenlijk gezegden staats- of overheidsdienst bestaat eene verhouding van *ondergeschiktheid*, de fonctionnaire d'autorité is een der organen, door middel waarvan het gezag zich openbaart, en die als zoodanig onderworpen is aan de bevelen, die zijn meerdere, binnen de grenzen van zijne bevoegdheid, goedvindt hem te geven, maar van eene dergelijke ondergeschiktheid is ten aanzien van den fonctionnaire de gestion geen sprake.

In dezen gedachtengang voortredeneerende, begrijpt men reeds, wat de verhouding zal worden van de eigenlijk gezegde arbeiders of werklieden in dienst van openbare lichamen tegenover de overheid: de smid, de timmerman, de metselaar, de schoenmakersknecht, werkzaam in de marine-arsenalen, artillerie-inrichtingen, staatsparken, musea enz. enz., ils ne sont détenteurs d'aucune puissance publique, *ils ne sont même pas des fonctionnaires de gestion*, en hunne verhouding tegenover de overheid, gelijk die

(1) T. a. p., bl. 29.

van de overheid tegenover hen, wordt geheel en al beheerscht door privaatrechtelijke beschouwingen. Zij allen zijn tegenover den Staat niet verbonden door eene eenzijdige overheidshandeling, maar slechts door eene privaatrechtelijke overeenkomst van huur en verhuur van diensten.

Vooral MAX. LEROY aanvaardt deze theorie tot in haar uiterste gevolgtrekkingen: allen die in dienst zijn van een publiekrechtelijk lichaam, en die niet behooren tot den zeer kleinen groep der fonctionnaires d'autorité, der gezagsambtenaren, staan in eene vrije contractueele verhouding tegenover de overheid. „De werklieden aan de fabrieken van CREUSOT zijn tegenover hunnen werkgever, fabrikant van kanonnen en pantseringen voor fortén, in dezelfde verhouding van burgerlijk recht als de werklieden van den Staat-werkgever, fabrikant van oorlogschepen.” Maar dit beteekent dan tevens, rechtskundig gesproken, dat al deze titularissen, omdat zij geen ambtenaren zijn, gebruik mogen maken van hun vakvereenigingsrecht en ingevolge de wet van 1884 een syndicat professionnel mogen oprichten, welke ten doel heeft de behartiging van industrieele, commercieele of landbouwbelangen: m. a. w. dat zij gebruik mogen maken van hun stakingsrecht.

Het geheele personeel der posterijen, telegrafie en telefonie, de arbeiders werkzaam aan artillerie-inrichtingen, gewerenfabrieken, kruidfabrieken, in het kort aan alle militaire werkplaatsen, de werklieden aan de marine-etablisseménten, het geheele personeel van het openbare lager, middelbaar en hooger onderwijs, de beambten van den waterstaat en het verkeerswezen (ponts et chaussées), het bureau-personeel der onderscheidene staatsadministratiën en evenzeer dat van de departementen van algemeen bestuur, zij behooren, volgens LEROY, geen van allen tot de dépositaires de l'autorité et de la force publique, m. a. w. zij zijn geen ambtenaren.

Dat deze theorie, met Fransche helderheid voorgedragen, eene groote aantrekkelijkheid heeft, blijkt wel hieruit, dat bij ons te lande niemand minder dan Mr. LEVY onder hare bekoring is geraakt: in een rede, getiteld *Straffen en hare berechting*, 24 Sept. 1910 gehouden in eene vergadering van den Bond ter verkrijging eener wettelijke regeling van den rechtstoestand der burgerlijke ambtenaren, wordt door hem de vraag, wie ambtenaar is, aldus beantwoord: „al wie bekleed is met overheidsgezag. De werkkring, hooger of lager, enger of ruimer, is onverschillig. Op den aard van het gezag, en daarop alleen, ligt de klemtoon. Zoo een wet een functie geschapen en deze begiftigd heeft met overheidsgezag, hoe gering ook, staat gij voor een ambt, en hebt gij, in den drager, een ambtenaar voor u. Zoo niet, niet.” Ik geloof wel te mogen constateeren, dat de invloed van de onderscheiding, door BERTHÉLÉMY gemaakt, zich hier heel duidelijk laat gelden. LEVY spreekt dan ook uitdrukkelijk van hen „die, hoezeer in publieken dienst, ambtenaren niet zijn,” en vermeldt dan met name de schoonmaaksters van onze Paleizen van Justitie of departementen van algemeen bestuur.

Echter, de onderscheiding is in het vaderland zelf van wie haar in het leven riep, niet onaangetast gebleven, en niemand minder dan DUGUIT, HAURIOL, ESMEIN e. a., ontkennen het recht van haar bestaan, al geschiedt dit eensdeels op gronden, ontleend aan de algemeene rechtstaatsgedachte, anderdeels op utiliteits-overwegingen.

Ad primum. Als gevolg van deze wetenschappelijke vondst constateerde men in de eerste plaats, dat het „staatsproletariaat”, onder den invloed van het Marxistische historisch-materialisme, zich ging organiseren in

syndicats professionnels, in vakvereenigingen, en, met een beroep op het hun, als niet-ambtenaren, toekomstige stakingsrecht, met dezelfde middelen ging strijden voor lotsverbetering als de arbeider in de vrije maatschappij: de Staat-werkgever had in het geheel geen aanspraak op eenige consideratie van de zijde van den werkman, om de eenvoudige reden dat in dezen „loonstrijd” beide gelijkgerechtigde partijen zijn. Met een beroep op dit argument verdedigde men de staking van het personeel der Parijsche lichtfabrieken, en evenzeer in den loop van het vorig jaar die van het spoorweg- en postpersoneel. Maar tevens zag men in, dat de Staat een dergelijken toestand niet als wettig kan erkennen dan op straffe van te verdwijnen, van als het ware zelfmoord te plegen: wanneer men bijv. leest bij DUBIEF, in zijn boek: *A travers la législation sociale*: „La vérité est que les agents de l'État seraient livrés sans défense au caprice de l'Administration toute puissante, s'ils n'avaient pas le droit de grève”, dan bestaat er alle aanleiding de vraag te stellen, wat er van den Staat zelf moet worden bij toepassing van deze theorieën? Wanneer de gezagsidee nog steeds inhaerent is aan het staatsbegrip, moet men tot de gevolgtrekking komen, dat de Staat in moeilijkheden geraakt, door CHARLES BENOIST kortweg geschetst als „crise de l'état moderne”. En verklaarbaar in dit verband wordt dan tevens de titel van een werk van PAUL LOUIS: *Le syndicalisme contre l'État*. De zeer duidelijk uitgesproken bedoeling van deze syndicalistische beweging, die haar hoogtij viert in de Confédération générale du Travail, blijkt dan ook wel degelijk te zijn de vernietiging van den tegenwoordigen Staat, om in de plaats daarvan te stellen de federatie der arbeidersklasse (1).

En zoo naderen wij, naar ik meen, de kern van het geheele vraagstuk: de juridische constructie van den Staat. Het kan hier natuurlijk niet de plaats zijn, op dit vraagstuk van algemeen staatsrecht als het ware incidenteel in te gaan, maar toch zou ik gaarne met een enkel woord de strekking ervan willen aangeven. Moet men zich n.l. de Overheid denken metaphysisch als een rechtens ongebonden en onontbindbaar gezag, eene theorie, die bij ons te lande nog ten grondslag ligt aan de aanhangige onderwerpen tot regeling der administratieve rechtspraak (2), waarbij men zich den Staat voorstelt als een persoon, een rechtssouverein, toegerust met een eigen geweten, en een wil, welke sterker is dan de wil der individuen en der gemeenschappen, welke zich op zijn grondgebied bevinden? Of gaat deze theorie uit van een onvergeeflijke fout, een vice irrémissible, en zou zij eene juridische constructie zijn, die berust op oude schoolsche opvattingen, waardeloos naar inhoud en vorm, en dus onwetenschappelijk? DUGUIT, in zijn onlangs verschenen werk, *Traité de droit constitutionnel* (3), beantwoordt deze laatste vragen volmondig bevestigend; wel moet men volgens hem trachten een inzicht te krijgen in de juridische organisatie van den Staat, mais il faut la débarasser de tout le fatras métaphysique qui l'encombre. DUGUIT dan stelt voorop, dat de werkelijkheid ons laat zien menschen, door dezelfde behoeften verbonden, en door historische oorzaken tot volkeren gegroepeerd; in deze groupement social, deze economische belangen-

(1) Zie bijv. PAUL LOUIS, t. a. p., bl. 6: „Or, l'abolition de l'État, — organe d'une société déterminée, instrument de compression des catégories sociales qui se rébellent et qui luttent — est l'objectif même du socialisme moderne.”

Zie andere voorbeelden door TREUB aangehaald, *Handelingen van de Tweede Kamer*, zitting 1910—1911, bl. 2007.

(2) Zie STRUYCKEN, *Administratie of rechter*, bl. 3.

(3) I. bl. 47 (Paris, Fontemoing et Cie, 1911).

gemeenschap, kan men onderscheiden de sterken en de zwakken: de sterken worden de bestuurders, terwijl de zwakken degenen zijn, die geregeerd worden. Maar die bestuurders, die heerschen of door zedelijke of door stoffelijke kracht, of misschien ook alleen door de kracht van het getal, zij oefenen geen soevereiniteitsrechten uit, om de eenvoudige reden, dat de Staat geen soevereiniteit bezit; volgens DUGUIT is de Staat niet tegenover het individu, maar is hij in werkelijkheid niets anders dan eene coöperatie van openbare diensten, terwijl de regeerders als het ware de gérants, de zaakwaarnemers van deze takken van dienst zijn (1). Er kan dan ook in zulk een volk geen sprake zijn van een wil, die hooger staat of krachtiger is dan de wil der individuen, maar de wil der regeerders heeft slechts in zoover reden van bestaan als hij overeenstemt met den wil der geregeerden. De Staat mag dan ook niet opgevat worden als eene personificatie der gemeenschap, bekleed met een bevelende of dwingende macht: „or, ce sont là purs concepts de l'esprit, dénués de toute réalité positive,” maar dit is de werkelijkheid, dat in eene bepaalde gemeenschap eene zekere differentiatie bestaat, zoodat de groep der sterksten het recht formuleert, het van gezag voorziet, en de openbare diensten inricht en controleert. Daarom is het, strikt geredeneerd, onjuist te spreken van de rechten en de verplichtingen *van den Staat*, maar moet men spreken van de rechten en de verplichtingen der *regeerders en hunne ondergeschikten*.

Deze opvatting is, volgens DUGUIT, realistisch en positief; de Staat is voor hem eenvoudig een feit, en men heeft met de werkelijkheid, niet met fictiën te maken: grondslag van het maatschappelijk leven is de sociale differentiatie die onder de verschillende individuen van eenzelfde volk kan worden opgemerkt, en het gezag in die maatschappij moet dan ook naar deze differentiatie worden georganiseerd. De interdépendance sociale, de onderlinge maatschappelijke afhankelijkheid, betreft zoowel de sterken, de regeerders, als de zwakken, de geregeerden: richtsnoer voor de handelingen der regeerders zij verwezelijking *van het recht*, voor de handelingen der geregeerden gehoorzaamheid aan de voorschriften, door de regeerders gegeven, voorzoover deze de uitdrukking van een rechtsregel zijn. Wanneer DUGUIT in den vervolge dan ook het woord Staat gebruikt, beteekent het niet cette prétendue personne collective et souveraine qui est un fantôme, maar de menschen van vleesch en bloed, die inderdaad de macht uitoefenen.

Waar als grondslag voor het maatschappelijk leven zulk een federatief syndicalisme, zulk een belangengemeenschap wordt aanvaard, en de Staat van thans moet worden omgezet in eene organisatie der gemeenschap, waarbij de vakorganisatie op den voorgrond treedt, daar moet de macht van het Parlement, als orgaan van den Staat-persoon, en daarmee tevens het gezag van de wet, verminderen: zoo schrijft HAURIU, die in zijn *Droit administratif* een dergelijke juridische constructie van den Staat aanvaardt als DUGUIT, de volgende kenmerkende woorden: „La souveraineté et la loi ne sont plus au premier rang et ne jouent plus le premier rôle dans la combinaison pratique des forces.”

Dit verschil van opvatting is in ons Nederlandsch Parlement zeer sterk aan den dag gekomen bij eene interpellatie van den heer TROELSTRA betrekkelijk het recht van vereeniging onder het spoorwegpersoneel. Naar aanleiding van de stelling, door den afgevaardigde van Amsterdam III en zijne partijgenooten herhaalde malen ontwikkeld, dat wel de ambtenaren in dienst zijn van den Staat individueel, maar dat hunne vakvereeniging

(1) I, bl. 427.

volkomen vrij is en zich als gelijke kan stellen tegenover den Minister, antwoordde de heer TREUB, dat hier niet, gelijk in het gewone verkeer, gelijke machten tegenover elkaar staan, maar dat hier aan den eenen kant zich bevindt de Staat zelf, vertegenwoordigd door de Regeering of den chef van een of ander Departement, en anderzijds eene vereeniging, opkomende voor het belang van een groep arbeiders. Eenerzijds dus het algemeen belang en anderzijds een misschien op zich zelf zeer beteekend belang van een bepaalde groep, maar toch een bijzonder belang. Hiertegen nu komt de heer TROELSTRA in verzet, en het zijn de argumenten van DUGUIT e. a. die hij in het vuur brengt:

„De heer TREUB zegt: de Regeering moet doen, alsof de Staat het geheel is. Neen, dat is een fictie, en met ficties komen wij niet verder, wij hebben met de werkelijkheid te maken. De Staat is eene machtsorganisatie van een deel der maatschappij, dat deze organisatie gebruikt om de geheele maatschappij te beheerschen.

„Het zoogenaamde algemeene belang is een phrase, waarmede wij absoluut niet verder komen.

„Waar dit het geval is, is in de eerste plaats deze praemisse onjuist, dat wat de Staat wil, altijd het algemeen wil, en aan den anderen kant is niet volkomen juist, ten minste kan men zich vergissen, wanneer men zegt, dat de ambtenaren-organisaties altijd kleine fractie-belangen vertegenwoordigen.

„Dit kan natuurlijk zoo zijn, maar wanneer zij als deel van het grootste deel van het volk streven naar verbetering, wanneer zij in publieken dienst iets nastreven, kan dit zijn in haar eigen belang, maar tegelijk de uiting van het belang van een zeer groot deel van het volk.

„*Zoo kan eene organisatie de draagster zijn van een meer algemeen belang, niet zooals dit in den Staat zou zijn belichaamd, maar gelijk het bestaat in de maatschappij zelf (1)*”.

Dit is, dunkt mij, de feitelijke staatstheorie — als ik dit zoo eens noemen mag — verkondigd door DUGUIT, HAURIQU en vele anderen. Het loont nu echter wel de moeite te constateeren, dat TROELSTRA in de consequenties van deze theorie veel verder gaat dan de Fransche rechtsgeleerden; de afgevaardigde van Amsterdam III meent nl. dat „uit zijn theoretisch standpunt, zooveen ontwikkeld, principieel voortvloeit het recht van staking van ambtenaren en personen in publieken dienst”, zoodat hij vooropstelt een gelijkheid tusschen den Staat, dat zijn dus de vertegenwoordigers van den Staat, eenerzijds, en allen die in dienst van dien Staat zijn anderzijds. Plaast men zich nu op het standpunt van den klassenstrijd, zooals TROELSTRA doet, in wiens gedachtengang de Staat eene machtsinstelling is, die door een deel van het volk, de kapitalistische klasse, gebruikt wordt om de macht dier klasse te handhaven, dan zijn al die ambtenaren en personen in publieken dienst niets meer dan fonctionnaires de gestion, die in een zuiver privaatrechtelijke betrekking staan tegenover hun werkgever, die nu toevallig de Staat is. De maatschappij is dan geworden een georganiseerde belangengemeenschap, een fédéralisme économique, een fédéralisme autarchique, waar de oude Staat verdwenen is. Zeer scherp wordt het door LEROY gezegd: „Si le facteur, si l'allumettier, si le poudrier, si le rédacteur de ministère, peuvent demander d'autres conditions de travail, discuter l'intérêt public, intervenir dans la hiérarchie, qu'est ce que tout cela veut dire, sinon que l'État cesse d'être un impératif catégorique? S'il y a

1) Cursivering van mij.

discussion, il y a malgré les formes plus ou moins hiérarchiques, contrat; s'il y a contrat, la puissance publique disparaît dans le personnage de quelque société civile; s'il y a société civile, il n'y a plus ni obéissance, ni hiérarchie, mais collaboration, gestion, commerce" (1). *Mede-arbeiders* aan de taak der gemeenschap zijn deze functionarissen, maar niet ambtenaren of ondergeschikte staatsdienaren.

DUGUIT neemt wel aan, dat de Staat niets meer is dan eene coopération des services publics, organisés et controlés par des gouvernants, maar hij geeft eene zoodanige omschrijving van zulk een openbaren dienst, dat het beginsel van *dwingende* meerderheid toch gerechtvaardigd blijft. Hij noemt als notion de service public: toute l'activité dont l'accomplissement doit être réglé, assuré et contrôlé par les gouvernants, parce que l'accomplissement de cette activité est indispensable à la réalisation et au développement de l'interdépendance sociale et qu'elle est de telle nature qu'elle ne peut être assurée complètement que par l'intervention de la force gouvernementale (2). Als oudste en primaire openbare diensten noemt hij dan de zorg voor de verdediging der gemeenschap tegen een buitenlandschen vijand, de handhaving der inwendige orde en rust, en de zorg voor de justitie; maar behalve deze drie services publics, zijn er nog talloze andere functies van soms zuiver technischen aard, die aan de gemeenschap ter behartiging zijn opgedragen. In dezen gedachtengang noemt DUGUIT nu een ieder, die meewerkt aan een dergelijken openbaren dienst, mits hij niet zij regeerder of vertegenwoordiger, een ambtenaar, die dus niet mag staken, omdat de geregelde gang en ontwikkeling van die openbare diensten een algemeen belang is. — Toch aanvaardt DUGUIT de splitsing tusschen de *fonctionnaires proprement dits* en de *agents employés*, maar onder de laatsten rekent hij alleen de werklieden bijv. in de fabrieken van Sévres-porcelain of Gobelins: wel bewijst de Staat een dienst, die, zooals in het onderhavige geval, ten doel heeft de handhaving van een tak van kunstnijverheid, waarin Frankrijk eene wereldvermaardheid heeft, maar deze staatsbemoeiing krijgt niet het karakter van een openbaren dienst. In zijne theorie zijn dus allen, die werkzaam zijn in bedrijven die de gemeenschap in eigen beheer heeft, als de werklieden in de tuighuizen van de marine, van de militaire werkplaatsen, van de fabrieken die gemonopoliseerde artikelen maken, wel degelijk ambtenaren: ces arsenaux et ces manufactures sont destinés à assurer le fonctionnement des services de la guerre, de la marine, des services financiers qui sont incontestablement des services publics (3).

Verskil van inzicht in de juridische constructie van het staatsbegrip is dus beheerschend ten aanzien van de vraag, wie ambtenaar is. Zij die vasthouden aan de theorie van den Staat-persoon, zooals ESMÉIN en bij ons bijv. TREUB, moeten tot de gevolgtrekking komen dat ieder, die, om welke reden ook, in dienst is der overheid, aan haar onderworpen is en

(1) T. a. p., bl. 249.

(2) Ook TROELSTRA aanvaardde, in *het Volk* van 3 en 5 Sept. 1907, „als basis van ons politiek stelsel geen andere dan de organisatie op den grondslag van economische belangengemeenschap, waaronder de vakorganisatie een eerste plaats inneemt. Deze organisatie zal een zekere mate van politiek gezag, met dwingende kracht over minderheden, moeten bezitten. Boven haar moet staan het orgaan, waarin het belang en de wil van het volk in zijn geheel hunne uitdrukking vinden.”

In verband met zijne principieele aanvaarding van het stakingsrecht — een punt waarover hij vroeger dubieerde, zie *het Volk* van 8 Nov. 1908 -- schijnt de opmerking gewettigd, dat TROELSTRA voor dit politiek gezag niet veel meer gevoelt. Aanvaardt hij dan de consequentie van het Fransche syndicalisme? TREUB heeft het dien afgevaardigde verweten; zelve ontkent hij het echter.

(3) T. a. p., I, bl. 428.

dus als ambtenaar moet worden beschouwd; in *zijn* gedachtengang zegt ESMEN zoo duidelijk, dat „l'ordre administrativement donné au fonctionnaire public, quelque soit l'objet auquel il s'applique, acte de puissance ou acte de gestion, est toujours donné au nom de l'Etat. C'est toujours en droit, la volonté nationale qui commande, et toujours elle commande dans l'intérêt public, puisque même quand il s'agit d'un acte de gestion, il est accompli dans l'intérêt de tous (1). Ce n'est point la similitude de la besogne matérielle accomplie par le fonctionnaire et par l'employé des particuliers, qu'il faut considérer: c'est la qualité de celui qu'ils servent; l'Etat, d'un côté, *maître nécessairement impérieux* et, d'autre part, un particulier avec lequel on dispute sur le pied d'égalité” (2). Overtuigend is deze argumentatie voor den aanhanger van de theorie van den Staat-persoon, maar dan ook alleen voor hem: noch DUGUIT, noch bij ons TROELSTRA, zullen voor deze met klem voorgedragen redeneering veel gevoelen.

Ook de Hooge Raad, blijkens zijn hierboven vermeld arrest, huldigt de theorie van den Staat-persoon: de brievenbesteller der posterijen is door het openbaar gezag aangesteld tot eene openbare betrekking om te verrichten een deel van de taak *van den Staat of zijne organen*: de Staat moet hier gedacht zijn als persoon, als soeverein, vertegenwoordigende en behartigende het algemeen belang. Overal waar die Staat, natuurlijk door middel van menschen, optreedt, hetzij zijn taak bestaat in het handhaven der orde, of in het rechtspreken, of in het telefoneeren en telegrafeeren, of in het maken van kruit, of, als in het onderhavige geval, in het bezorgen van postpakketten, daar is hij als overheid tegenover ondergeschikte, tegenover *ambtenaar*. Logisch in dezen gedachtengang doorredeneerende moeten wij dus, om tot het voorbeeld van Mr. LEVY terug te keeren, de schoonmaaksters van onze paleizen van justitie of departementen van algemeen bestuur wel degelijk onder het ambtenaren-corps rangschikken: om de uitoefening van zijn dienst mogelijk te maken heeft de Staat gebouwen noodig, waarin zijne ambtenaren in eene behoorlijke omgeving hunne werkzaamheden verrichten, zoodat het tot de taak van den Staat behoort te zorgen voor het schoonhouden der regeeringsgebouwen.

Ik kom tot het tweede punt van kritiek op de onderscheiding door BERTHÉLÉMY gemaakt (3), la *prétendue* distinction des fonctionnaires d'autorité et de gestion, zooals DUGUIT zich uitdrukt. Deze verwerpt de onderscheiding als te eenenmale valsch en onhoudbaar; hij ontkent onvoorwaardelijk, dat er een scherpe grens te trekken is tusschen actes d'autorité eener- en actes de gestion anderzijds, en dat mitsdien de hoedanigheid van ambtenaar in den eigenlijken zin van het woord slechts toegekend zou mogen worden aan den gezagsambtenaar. Die zoo vaak gebruikte uitdrukking „fonctionnaire détenant une parcelle de la puissance publique”, bij ons door LEVY vertaald als „ambtenaar bekleed met overheidsgezag”, noemt DUGUIT zinledig, totalemente vide de sens. Wat is dat overheidsgezag en is het een bruikbaar criterium van den ambtenaar? Wanneer men op het voetspoor van de hierboven geciteerde Fransche schrijvers daarmede alleen bedoelt die kleine categorie van ambtenaren die, als de militaire, de diplomaat, de rechter of de politieagent, aan hunne handelingen kracht kunnen bijzetten en dwingend kunnen optreden tegenover hunne medeburgers, dan

(1) Vergelijk de hierboven aangehaalde woorden van TREUB.

(2) *Eléments de droit constitutionnel*, 5e druk, bl. 635.

(3) Zie hierboven bl. 240.

moet men alle andere titularissen, die tot de overheid in een hiërarchisch verband staan, en die door haar gebruikt worden ter uitvoering van de op haar rustende verplichtingen, niet als ambtenaren beschouwen: het personeel der posterijen — om bij het arrest van Hoogen Raad te blijven — valt dan zeker niet onder het ambtenarencorps. Maar bovendien — en hier wordt m. i. de onderscheiding in het hart aangetast — er zijn tal van personen in overheidsdienst, die tegelijkertijd *actes de gestion* en *actes d'autorité* verrichten: ministers en burgemeesters bijv. zullen in het algemeen als gezagsambtenaren optreden, maar daar, waar zij eene zuivere administratieve functie te verrichten hebben, zal aan hunne handelingen veel meer het karakter van *actes de gestion*, van bestuurshandelingen, dan van *actes d'autorité* moeten worden toegekend; omgekeerd zal het personeel der belastingen in hoofdzaak zuiver administratief werkzaam zijn, maar vaak kunnen de ambtenaren van dezen tak van dienst onaangenaam dwingend optreden bijv. bij het uitbrengen van dwangbevelen of het opmaken van processen-verbaal. Wanneer men dan ook vasthoudt aan de onderscheiding van BERTHÉLÉMY, en als kenmerk van de taak van den gezagsambtenaar noemt, dat deze niet vervuld kan worden door een particulier, wat wel het geval zou zijn met de taak van den *fonctionnaire de gestion*, dan komt men bijv. ten aanzien van den burgemeester tot zeer eigenaardige gevolgtrekkingen: als hoofd der politie zou hij dan wel degelijk zijn ambtenaar in den eigenlijken zin van het woord, maar als hoofd van de administratie der gemeente, omdat het hier betreft het verrichten van bezigheden, die den inhoud eener verbintenis tusschen bijzondere personen kunnen uitmaken, zou hij gelijk zijn aan diegenen, *qui mettent simplement leur temps et leur intelligence au service de l'autorité dans des conditions identiques à celles, dans lequel le font les employés des particuliers!* Het geheele corps titularissen aan de departementen van algemeen bestuur, van den secretaris-generaal af tot den jongsten bode of knecht toe, het personeel der provinciale griffiën, der gemeente-secretarieën enz., zij zouden geen van allen ambtenaar zijn, omdat zij niet met overheidsgezag bekleed zijn. Het gekunstelde van de onderscheiding blijkt m. i. al zeer sterk bij de volgende overweging: *fonctionnaire d'autorité* bij uitnemendheid is toch zeker de Minister van Oorlog, die aan zijn departement verschillende burgerpersonen, in hoogen of lagen rang, verbonden heeft. Staan dezen nu tegenover dien Minister in dezelfde verhouding als het kantoorpersoneel tegenover zijn werkgever? Overeenkomst bestaat er tusschen deze twee rubrieken van administratief personeel in zoover, dat zij de stukken redigeeren of de rapporten opmaken, of zorgen voor de verzending der verschillende brieven, maar toch gevoelt ieder, dat het nog geheel iets anders is, op grond van deze materieele overeenstemming in hunne bezigheden, te concludeeren tot gelijke rechtspositie, en als uiterste consequentie voor beide te aanvaarden het recht van staking. Toepassing van dit recht in het eene geval zal gansch andere gevolgen hebben dan in het tweede, en bij de theorieën van BERTHÉLÉMY, LEROY e.a. — al moet men erkennen, dat de eerstgenoemde niet zoo consequent is in het aanvaarden der gevolgtrekkingen, en bijv. aan het personeel van het openbaar onderwijs het recht, zich in vakverenigingen te organiseeren, ontzegt — zal het zelfs in vele gevallen voor de gezagsambtenaren onmogelijk zijn dwingend op te treden tegenover hunne medeburgers.

Een laatste voorbeeld om het onhoudbare van de onderscheiding in *actes d'autorité* en *actes de gestion* te doen gevoelen; het technische personeel in dienst der gemeente, als de brugwachters, behoort uit den aard

der zaak tot de fonctionnaires de gestion: het open- en dichtdraaien van een brug, het onderhouden daarvan, is een taak die zeer wel den inhoud eener verbintenis tusschen bijzondere personen kan uitmaken, en men kan niet zeggen, dat dit personeel, uit den aard zijner zuiver technische bezigheden, behoort tot de „dépositaires de la moindre parcelle de puissance coercitive”. En toch zal die brugwachter van tijd tot tijd zijn gezag moeten laten gelden om voor een geregeld verkeer op zijn brug — en ook daaronder -- zorg te dragen, en krachtens deze bevoegdheid evenzeer dwingend moeten optreden tegenover voetgangers of schippers als een politieagent. Wat is die titularis nu, ambtenaar bekleed met overheidsgezag, of eenvoudig fonctionnaire de gestion? Naar de omschrijving van LEVY behoort hij tot de eerstgenoemde rubriek, maar naar de opvattingen van LEROY e.a. wel degelijk tot de eigenlijk gezegde arbeiders of werklieden in openbaren dienst.

Mag men DUGUIT gelooven, dan heeft de onderscheiding van BERTHÉLÉMY reeds haar besten tijd gehad en wordt zij tegenwoordig in Frankrijk bijna niet meer gehuldigd; zoo verklaarde CLEMENCEAU den 23sten Mei 1907 bij de behandeling van een wetsontwerp regelende het recht van vereeniging en vergadering der ambtenaren: „Il n'y a plus à faire la distinction entre les fonctionnaires de gestion et les fonctionnaires d'autorité” (1).

Het is de niet geringe verdienste van het boven aangehaalde arrest van den Hoogen Raad, dat het voor alle twijfelingen, als hier bedoeld, geen ruimte overlaat: een brievenbesteller der posterijen is een ambtenaar, omdat hij door het openbaar gezag is aangesteld tot eene openbare betrekking om te verrichten een deel van de taak van den Staat of zijne organen. Hier wordt geen onderscheid gemaakt tusschen den Staat als overheid en den Staat als ondernemer, en het zijn de woorden van KRABBE waarop ik hier de aandacht wil vestigen: „Of in sommige deelen der staatszaak het bevelend karakter van den staat op den achtergrond treedt en de staat dus evenals bijzondere personen eene administratie waarneemt, kan geen reden zijn om onderscheidingen te maken, in elk geval niet om aan die onderscheidingen eenig rechtsgevolg vast te knooopen” (2).

Door dit arrest worden dus al diegenen, die als arbeiders werkzaam zijn in de onderscheidene staatsbedrijven, als bijv. de werklieden aan de marine-werven, 's rijks artillerie-inrichtingen, telegraaf- en telefoonwezen, enz. ambtenaren: immers, door het openbaar gezag aangesteld tot eene openbare betrekking, verrichten zij een deel van de taak van den Staat of zijne organen, d.i. het herstellen van oorlogsmaterieel, het bezorgen van telegrammen, het bedienen van de telefoon, enz. Ook het lagere administratieve personeel, als de klerken der departementen van algemeen bestuur, die bij de rijksbedrijven e.a. vallen allen onder het begrip ambtenaar, zooals dit door den Hoogen Raad is omschreven.

Behalve dit terrein van staatswerkzaamheid is er een nog veel ruimer gebied van overheids-exploitatie, waar de behandeling van de vraag, wie ambtenaren zijn, van het meeste gewicht is: ik bedoel het terrein van de gemeente-bedrijven, als de electriciteits- en gasfabriek, het abattoir, de telefoon, de tram, de waterleiding, de havenwerken, de park- en boschaanleg, in het kort al die ondernemingen, welke de gemeente in eigen beheer heeft, en waarin de arbeiders werkzaam zijn als in het vrije bedrijf.

(1) T.a.p. I, bl. 429.

(2) *De burgerlijke staatsdienst in Nederland*, bl. 11.

Moet men deze allen als ambtenaren beschouwen, of moet men ook hier onderscheid maken tusschen den smid, werkzaam bij de gemeentelijke centrale, en den smid, in dienst bij een particulieren baas, tusschen den timmerman, verbonden aan de gasfabriek, en den timmerman, werkzaam in bijzonderen loondienst?

Naar den aard hunner bezigheden valt evenmin te onderscheiden als zulks bijv. bij het Rijk het geval was ten aanzien van den brievenbesteller en het personeel van VAN GEND en LOOS, dat ook pakjes bezorgt, en de door hen bewezen diensten bij het smids- en timmerwerk kunnen geen aanleiding geven verschillende rechten en verplichtingen voor hen vast te stellen. Wanneer echter de Staat besluit zich te belasten met het bezorgen van postpakketten, een bezigheid, die evengoed door een particulier kan worden verricht, en men noemt het personeel, dat daarvoor noodig is, en dat dus door of namens het openbaar gezag tot eene openbare betrekking is aangesteld, ambtenaren, omdat zij belast zijn met het verrichten van een deel van de taak van den Staat, dan moet daar m.i. noodzakelijk uit voortvloeien, dat de personen, in dienst der gemeente als ondernemer, evenzeer ambtenaren zijn. Wanneer de gemeente, om welke reden dan ook, besluit gas of drinkwater of electrisch licht te leveren, en dit bedrijf in eigen beheer neemt, dan zijn allen, die zij voor de uitoefening van dit openbaar bedrijf noodig heeft, door het openbare gezag aangesteld tot eene openbare betrekking om te verrichten een deel van de taak van de gemeente of hare organen, d.i. het leveren van gas of water of electriciteit. In hoever de *tijdelijk* aangestelde krachten van de gemeente- of rijksbedrijven onder de ambtenaren moeten worden begrepen, zal afhangen van de voorwaarden waarop zij in dienst genomen zijn, maar wanneer men op het voetspoor van den Hoogen Raad het *vaste* personeel der rijksbedrijven ambtenaren noemt, dan moet men tot dezelfde gevolgtrekking komen ten aanzien van hen, die in dienst zijn bij de gemeentebedrijven.

Het zal dus niet meer afhangen van de aanstelling en regeling der positie van den gemeente-werkman, of hij ambtenaar is, ja dan neen — zooals NOYON meent, — en evenmin van het goedvinden van het bestuur der betrokken gemeente, maar het geheele beambten- en werkliedenpersoneel, door of namens het gemeentebestuur tot eene openbare betrekking aangesteld om te vervullen een deel van de taak van die gemeente, zal, overeenkomstig het arrest van den Hoogen Raad, met ambtenaren zijn gelijk te stellen.

Eene oplossing die zich ook door haren eenvoud aanbeveelt, wat zich duidelijk doet gevoelen, wanneer wij bijv. nader kennis nemen van de rede van Mr. LEVY, hierboven aangehaald. Als criterium voor de behandeling van de vraag, welke personen, in dienst der gemeente, ambtenaren zijn, antwoordt Mr. LEVY: „Voor hetgeen de gemeente *doen moet*. heeft zij ambtenaren noodig, aan wie zij overdraagt het haar toegekende overheidsgezag. Het staat echter niet aan haar ambten te scheppen voor hetgeen zij ook *laten kan*.” De kennelijk uitgesproken bedoeling (zie bl. 8 en 9 dier redevoering (1)) is om niet mede te werken „aan eene uitbreiding van het ambtsbegrip, die den werklieden den stralenkrans van het ambtenaarschap, toebedeelde, doch tevens het uitzicht op de cel opende”: evenmin als de schoonmaaksters der departementen van algemeen bestuur een corps ambtenaren vormen, evenmin is dit het geval — volgens LEVY — met het werkliedenpersoneel in dienst der gemeente.

(1) Gedrukt te 's Gravenhage, boekh. vh. Gebr. BELINFANTE (1910).

De vraag is nu echter: wat *moet* de gemeente doen, en wat *kan* zij ook *laten*? Ongetwijfeld moet de gemeente zorgen voor de algemeene veiligheid door de inrichting harer politie, en art. 135 der Gemeentewet legt den Gemeenteraad de verplichting op de verordeningen te maken, die in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid worden vereischt: maar die openbare orde, en vooral die zedelijkheid, worden bevorderd door eene goede verlichting, en — ik wees er reeds op in mijn verhandeling in *Onze Eeuw* — het produceeren van gas en electriciteit zou, aldus opgevat, wel degelijk zijn in het algemeen belang, waarvoor de gemeente *zorgen moet*. En zoo is het evenzeer gesteld ten aanzien van andere takken van gemeente-dienst: goed en zuiver drinkwater is van zoo bijzonder groot belang met het oog op de openbare gezondheid, dat de gemeente het verschaffen daarvan *niet laten kan*. Tegen de bedoeling van Mr. LEVY zou dan al het personeel in deze bedrijven onder ambtenaren moeten worden begrepen.

De eenige oplossing, die voor de practijk houvast geeft, en richtsnoer kan zijn voor het dagelijksche leven is die, welke door den Hoogen Raad is gegeven: iedereen die in overheidsdienst werkzaam is om te verrichten een deel van de taak van den Staat of zijne organen, *welke die taak ook zij*, is ambtenaar. „Les agents qui participent d'une façon permanente et normale au fonctionnement d'un service public — aldus DUGUIT — sont des fonctionnaires quel que soit le caractère des actes qu'ils font, actes juridiques ou simples opérations matérielles. Ce qui donne son caractère à l'agent public, c'est le caractère du service auquel il participe, et non pas la nature des actes qu'il fait. Ainsi les ouvriers des services publics, tous ceux qui font un travail simplement manuel, sont tout aussi bien des fonctionnaires que les agents qui ne sont pas ouvriers. L'affirmation si souvent répétée que les ouvriers de l'État sont des ouvriers comme ceux de l'industrie privée, ayant exactement la même situation, est parfaitement erronée. Il ne peut en être ainsi, parceque participant d'une manière permanente et normale à un service public, ils ont tous les caractères du fonctionnaire” (1).

Wat hierboven is opgemerkt, geldt voor al die bedrijven welke de overheid, hetzij Staat, provincie, gemeente of waterschap, *in eigen beheer* heeft; er rijst echter eene moeilijkheid ten aanzien van hen, die werkzaam zijn in de door de overheid geconcessioneerde ondernemingen: welke qualificatie moet bij ons worden gegeven aan het personeel der spoorwegmaatschappijen, en aan het tram- of telefoonpersoneel daar, waar de gemeente die bedrijven niet zelve exploiteert? In de vergadering van de Tweede Kamer van 17 Mei 1911 noemde TREUB die spoorwegmaatschappijen die *een publieken dienst* beheeren en de arbeiders, daarbij werkzaam niet staatsambtenaren maar slechts *semi-ambtenaren* (2); ook TROELSTRA bediende zich van deze qualificatie.

Naar de opvatting van den Hoogen Raad valt dit personeel zeker niet onder het begrip ambtenaar, omdat het niet door het openbaar gezag is aangesteld om te verrichten een deel van de taak van den Staat of zijne organen. Of die concessie is „un mode d'exploitation des services publics, et une activité qui est un service public en elle-même ne cesse pas de l'être parce qu'elle est concédée” — zooals DUGUIT zich uitdrukt, — of

(1) *Traité de droit constitutionnel*, I, bl. 428.

(2) *Handelingen*, bl. 2006.

dat men die concessie eenvoudig noemt een overeenkomst tusschen een bestuursorgaan en een particulier, deze punten van geschil behoeven hier niet besproken te worden ten aanzien van de vraag die ons bezighoudt. omdat men i. c. niet kan beweren dat de titularis door het openbaar gezag is aangesteld.

Ook hieruit blijkt weer de scherpte van het hierboven vermelde arrest, waardoor de *juridische* moeilijkheid van het ambtenarenvraagstuk te onzent hare oplossing gevonden heeft: de kwestie wie ambtenaar is, is m. i. voor tweeledige beantwoording niet meer vatbaar. Dat van *economische* zijde deze oplossing niet onaanvechten zal blijven, moet ieder duidelijk zijn, die kennis genomen heeft van de opvattingen der maatschappelijke organisatie bij de uiterste linkerpartijen.

Ambtshalve verdediging ?

Onder dit opschrift deelt de Redactie van het Weekblad van het Recht in No. 9285 het navolgende mede:

Men vestigt onze aandacht op eene mededeeling, opgenomen in het Koloniaal Weekblad, Orgaan der Vereeniging Oost en West, nummer van 14 Maart jl., welke mededeeling is ontleend aan een verslag van de zitting van het Hof van Justitie te Paramaribo van 31 Jan. en 1 Febr., voorkomende in De West van 2 Febr. Twee Britsch-Indiërs stonden terecht wegens een moord op een landgenoot, gepleegd onder zeer verzwarende omstandigheden. Het O. M. eischte tegen beide de doodstraf en de beide verdedigers sloten zich bij dit requisitoir aan, de eene onder betuiging van zijn spijt dat de beschuldigten waarschijnlijk niet zouden worden opgehangen. Hij zou dit een uitstekend voorbeeld vinden voor anderen. De verslaggever besluit zijne mededeeling aldus: „Dit is inderdaad de mooiste verdediging, die wij ooit in eene rechtzaal hebben gehoord”. Onzerzijds zouden wij er willen bijvoegen, dat eene dergelijke verklaring de grenzen overschrijft van wat aan den toegevoegden raadsman past. Weet hij niets ten voordeele van zijn cliënt te zeggen, laat hij dan zwijgen. Een leedwezen over niet voldoende gestrengheid, nota bene over niet toepassing van de doodstraf, is in den mond van den tot verdediging aangewezen practizijn zeker misplaatst.

Academie voor Internationaal recht.

Eene uitgebreide commissie van Nederlandsche staatslieden, staatsrechts-beoefenaren en rechtsgeleerden heeft zich gevormd om de oprichting te bevorderen van eene te 's-Gravenhage te vestigen Academie voor Internationaal recht. Het plan is om voorloopig niet aan deze Academie vaste hoogleeraren te verbinden doch telken jare, gedurende de daarvoor meest geschikte maanden, cursussen te doen houden door geleerden van verschillende nationaliteit, bij uitnemendheid bevoegd om als gids bij de door hen te behandelen onderwerpen op te treden. De voordrachten zullen, althans aanvankelijk, in de lokalen van het vredespaleis worden gehouden, waar de meest volledige bibliotheek van internationaal recht gevestigd zal zijn. Door het Bestuur van de „Carnegie Endowment for international peace” is eene jaarlijksche bijdrage toegezegd. Zoodra de grondslagen van de nieuwe Academie zullen zijn gelegd, zal de voorloopige commissie hare taak overgeven aan een te vormen internationaal Curatorium, dat ook de op te treden geleerden zal hebben aan te wijzen. In de circulaire van de Commissie

wordt herinnerd aan de woorden van den Rumeenschen Minister STOURDZA in een brief over soortgelijk plan aan den Voorzitter der Vredesconferentie, waarin de wenschelijkheid van het nu in uitvoering gebrachte denkbeeld wordt bepleit: „afin que la pratique et la théorie puissent marcher de pair et s'aider mutuellement”.

(Overgenomen uit het Weekblad van het Recht No. 9288).

De Tweede Haagsche Vredesconferentie.

Bij DUNCKER & HUMBLOT te Leipzig is verschenen „Die Zweite Haager Friedensconferenz” II. Teil: Das Kriegsrecht, von OTFRIED NIPPOLD.

Onder „Notices Bibliographiques” schrijft de Revue de Droit International et de Législation Comparée (Deuxième Série Tome XIV 1912 No. 1) hierover het navolgende:

„Die Zweite Haager Friedenskonferenz. II. Teil: Das Kriegsrecht, von OTFRIED NIPPOLD. Un volume de 267-xvii pages. — Leipzig, DUNCKER & HUMBLOT, 1911.

Ce volume forme la deuxième partie de l'excellente étude d'ensemble que M. NIPPOLD a consacrée à l'œuvre de la deuxième conférence de la Haye. La première partie, qui s'occupait du règlement des conflits internationaux, a été signalée précédemment à l'attention de nos lecteurs (1). Celle que nous avons sous les yeux traite du droit de la guerre, en tenant compte de la Conférence navale de Londres (1909).

L'auteur considère les résultats obtenus à la Haye, en ce qui concerne le droit de la guerre, comme remarquables. L'œuvre n'a pas encore atteint la perfection, mais les questions qui n'ont pu être résolues ont du moins été clairement posées et leur solution a, par suite, été préparée pour l'avenir. On ne doit pas perdre de vue, fait remarquer l'auteur, que dans la discussion de problèmes comme ceux dont ont eu à s'occuper les délégués aux conférences de la Haye, il y a lieu de tenir compte des exigences politiques des divers États participants. Les intérêts de ceux-ci étant, sous ce rapport, divergents, il est inévitable que l'on aboutisse à des situations qui rendent la conciliation impossible. Tel a été le cas notamment dans la question des mines sous-marines, dans celle de la transformation de bâtiments de commerce en vaisseaux de guerre sur la haute mer, et dans celles de la contrebande de guerre et du droit de prise. On devrait donc séparer soigneusement les considérations politiques des considérations juridiques, et rechercher si, réellement, dans une question donnée, il n'y a pas moyen de faire triompher le point de vue juridique, qui est commun à tous les États. Un examen approfondi montrerait que les intérêts des différents États ne sont pas si opposés qu'on l'a cru généralement jusqu'à présent. Et s'il arrivait que ces intérêts fussent vraiment inconciliables, on devrait s'efforcer d'arriver à des transactions. Tel État pourrait faire une concession sur un point donné, et tel autre sur un autre. L'esprit de conciliation devrait tout particulièrement s'exercer de manière que les neutres subissent aussi peu que possible les conséquences de la guerre (restriction de la notion de contrebande: suppression de la contrebande relative), que la guerre soit limitée aux belligérants et que la propriété privée ennemie soit respectée, et enfin

(1) Voir *Revue*, 1909, p. 217.

que les moyens de guerre soient plus conformes aux sentiments d'humanité. Ce dernier vœu est d'une actualité spéciale en présence des progrès réalisés par la navigation aérienne. C'est aussi une des questions les plus importantes dont aura à s'occuper la troisième conférence de la paix.

L'auteur, qui, au moment de terminer son livre, s'était placé dans l'hypothèse où les travaux de la Conférence de Londres seraient ratifiés par le Parlement anglais, émet l'opinion que l'adoption de la convention navale de Londres ne serait pas de nature à empêcher une nouvelle conférence de la Haye de s'occuper des mêmes matières. Les grandes puissances qui se sont réunies à Londres ne peuvent pas s'ériger en mandataires de tous les États. Ceux-ci gardent le droit d'examiner et de modifier les résolutions prises par quelques-uns d'entre eux avant de donner leur adhésion. Au surplus, la présence de parties moins intéressées aux problèmes discutés à Londres ne pourrait que favoriser l'adoption de solutions transactionnelles. Il faut encore remarquer que la deuxième conférence de la Haye a réservé la rédaction d'un règlement sur la guerre maritime à une conférence ultérieure.

En ce qui concerne le problème du désarmement, l'auteur pense qu'il vaudrait mieux ne pas en charger le programme des conférences de la paix. Cette question est plutôt du domaine de la politique que du droit, et son importance est telle qu'il est préférable d'en faire l'objet d'une conférence spéciale. Les conférences de la Haye doivent se borner à traiter les questions de droit international, domaine dans lequel elles ont pu réaliser des progrès notables.

D. C."

Brochure van den Officier van Administratie 2e klasse H. Riem.

Militaire Strafrechtspleging.

Dezer dagen werd door de Regeering aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingezonden een nader gewijzigd Wetsontwerp tot wijziging der Rechtspleging bij de Landmacht en van die bij de Zeemacht, alsmede van de Prov. Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

Een nieuwe en ten derdenmale herziene editie alzoo van het sedert 1904 aanhangige ontwerp.

De meest bedenkelijke gebreken der bestaande wetgeving, tot welker verbetering het ontwerp de voorstellen bevat, zijn reeds te veel besproken en beschreven om er nog lang bij stil te staan. Onder de nieuwste veranderingen, die het ontwerp tot wijziging van de rechtspleging *bij de Zeemacht* heeft ondergaan, is er echter eene, die zóózeer de verbazing heeft opgewekt van ieder, die niet geheel onkundig is in zake deze rechtspleging, dat zij wel eene speciale bespreking waard geacht mag worden.

Bij den Zeekrijgsraad binnengaats verschijnt thans plotseling een burgerambtenaar op de plaats van het Openbaar Ministerie, den Fiskaal, eene plaats, die tot heden door de Officieren van Administratie der Marine, als behoorende tot hunne betrekking, werd ingenomen.

Naar de verklaring der Regeering zelf hebben deze Officieren als zoodanig uitstekende diensten bewezen en zullen zij die ook in de toekomst nog moeten bewijzen bij de Zeekrijgsraden buitengaats.

De wijziging van de Militaire Rechtspleging heeft, het wordt in het Eindverslag nog eens gereleveerd, geene andere strekking, dan, om in

afwachting eener algeheele herziening, eenige gebreken, welke sedert lang zijn erkend en dringend verbetering vragen, te verhelpen.

Al dadelijk valt het op, dat het bekleeden van het fiskaalsambt binnengaats door genoemde officieren niet tot die algemeen erkende, dringend verbetering vragende gebreken in de Rechtspleging bij de Zeemacht kan behooren, waar de Regeering zelve hunne goede diensten als zoodanig erkent.

Zij zou trouwens moeielijk anders kunnen doen.

Zij, die er zich niet toe bepaald hebben met dikke woorden de militaire justitie te veroordeelen, daarbij meest alleen afgaande op den inhoud der verouderde en gebrekkige militaire wetboeken, doch die hunne belangstelling ook hebben uitgestrekt tot de, onder sanctie van het Hoog Militair Gerechtshof, instane rechtspraktijk, welke verrassend meer waarborgen voor eene goede rechtspraak geeft dan de enkele kennismeming der Militaire Strafwetgeving zou doen vermoeden, die weinigen — want het zijn er helaas slechts weinigen — weten, dat het voor een belangrijk deel aan de onvermoeide werkzaamheid van Officieren van Administratie te danken is, dat eene zoodanige praktijk in het leven werd geroepen en is gebleven. Die weinigen weten, dat het vooral de „militaire” fiskaals zijn, die er onvermoeid naar streven, om, zoolang geene uitdrukkelijke wetsbepaling daaraan in den weg staat, alle waarborgen voor een goede rechtsbedeeling zoo veel mogelijk in de praktijk op te nemen.

Het is dus niet om gebleken ongeschiktheid of onbekwaamheid, dat de functie van fiscaal binnengaats uit de handen van de officieren van administratie wordt genomen.

Trouwens, dan ware het onverantwoordelijk hen buitengaats met dat ambt te blijven belasten, zooals het ontwerp voorstelt.

Welke mag dan de reden zijn?

De Regeering motiveert de wijziging slechts sober. Zij geeft het merkwaardig argument dat: „het toch gewenscht (schijnt) voor de vaste en uitsluitende betrekking van Fiscaal deze Officieren niet meer aan hunnen dienst te onttrekken en liever gebruik te maken van een der talrijke juristen, welke zich ongetwijfeld (!) voor die functiën zullen beschikbaar stellen”.

Zonderling klinkt dit naast het Kon. Besluit van 16 Maart 1904, no. 2, 't welk de regeling inhoudt van het korps Officieren van Administratie.

Art. 3 (5) van dat Besluit somt de diensten op, waarmede die Officieren worden belast.

Daaronder komt voor: „de functie van fungeerend fiscaal in alle zaken voorkomende op plaatsen en op schepen door den Minister aan te wijzen”.

Men vermindert dus den dienst van deze officieren, omdat het beter schijnt hen voor dien dienst niet aan hunnen dienst te onttrekken.

Het is even zonderling alsof men zou verklaren, dat het beter schijnt de Luitenant ter Zee geene wacht meer te laten doen om hem daarvoor niet aan zijnen dienst te onttrekken.

Het fungeeren als fiscaal werd en wordt door de Officieren van Administratie als een zeer gewichtig en schoon deel van hunnen dienst beschouwd en allerminst als een lastige interruptie daarvan. Bij hunne opleiding worden tijd noch moeite of kosten gespaard om hen daarvoor bekwaam te maken. Door zeer velen onder hen wordt daarna elke gelegenheid om zich in die richting te ontwikkelen gretig aangevat en met succes.

Daarvan getuigen de veelvuldige aanvragen om in de gelegenheid te worden gesteld zich aan de Universiteit te Amsterdam in de rechtswetenschap te bekwamen op den voet van Circulaire voor de Zeemacht n°. 416 en de goede uitslag van de examens door hen afgelegd voor de door den

Minister van Marine benoemde Commissie, waarin twee hoogleraren in de rechten zitting hebben.

Er zijn thans 12 Officieren van Administratie in dienst, die op die wijze in de rechtswetenschap hebben gestudeerd en drie zijn daarmede bezig. Bovendien is er nog een Officier van Administratie meester in de rechten in dienst.

En het mag hierbij vermeld worden, hoe, voordat deze gelegenheid werd opengesteld, verscheidene hunner zich maandenlange non-activiteit, met het daaraan verbonden groot finantiëel nadeel hebben getroost om de colleges in Strafrecht en Strafprocesrecht aan eene Universiteit te kunnen volgen.

Het laat zich moeilijk anders denken: „de ware reden wordt in de officiële stukken niet gezegd”.

Welke kan zij zijn?

Waarom acht men in het algemeen eenen burger, die doctor in de rechtswetenschappen is, beter geschikt voor fiscaal dan de menschen, die daarvoor speciaal wetenschappelijk en practisch sinds jaren zijn bekwaamd?

Toch niet omdat zij officieren zijn?

Wat is toch de geheimzinnige bekorning van dien *burgerambtenaar*?

Want het moet speciaal een burger zijn. Uitdrukkelijk zegt het ontwerp, dat hij *geen militair* mag zijn. Een officier, die het doctoraat in de rechten behaalde, mag binnengaats geen fiscaal worden.

En waarom niet?

Daarover laat men ons totaal in het duister.

't Kan toch niet zijn alléén, omdat de Auditeur-Militair bij de Krijgsraden der Landmacht ook een burger-ambtenaar is? De toelichting spreekt van „navolging van de Landmacht”. De uniformiteit alzoo verkregen, zou half werk zijn; er worden evenveel krijgswraden binnen- als buitengaats gehouden en buiten komt de burgerambtenaar niet.

In eene wijzigingswet tot het wegnemen van de meest ernstige gebreken, neemt men toch geene bepalingen op om eenen bestaanden goeden toestand te veranderen, ter wille van eene toch zeer gebrekkig blijvende uniformiteit en waardoor de uniformiteit bij de Justitie voor de Marine juist verbroken wordt.

Want daar krijgen we dan twee soorten van fiscaals!

Er is ook geen grond om te beweren, dat de rechtspraak bij de Marine thans achterstaat bij die van de Landmacht.

Kan het dan zijn, dat men, al spreekt men het niet uit, toch bevreesd is, dat de Officieren van Administratie in de toekomst niet meer berekend zullen blijken voor hunne taak, vooral omdat de beklagden dan, meer dan thans, binnengaats terzijde zullen worden gestaan door rechtsgeleerde raadslieden?

Voor die vrees is evenmin een redelijke grond.

Zullen de rechtsgeleerde raadslieden tot die eminente juristen behooren tegenover wie alleen een eminent M. O. kan stand houden?

De beklagden, die voor den militairen strafrechter verschijnen behooren bijna zonder uitzondering tot diegenen, die er niet over kunnen denken het honorarium van een gekozen raadsman te betalen; hun zal een raadsman worden toegevoegd.

Die toevoegingen zullen te Amsterdam geschieden uit de jongste advocaten, zooals ook bij Rechtbank en Hof plaats vindt.

De ervaren officieren, die tot heden het fiscaalsambt vervulden, zullen tegenover die rechtsgeleerde raadslieden niet verlegen staan.

Niettemin, ook juristen van naam zullen hoewel zeldzaam voor den Krijgs-

raad hunne pleidooien houden, maar waarborgt nu het doctoraat in de rechtswetenschap, dat ook tegenover dezen een waardig tegenstander als fiscaal zal staan?

Valt dat doctoraat dan alleen te beurt aan mannen van groote capaciteiten? Men weet toch te goed, dat zeer middelmatigen en wel minder dan middelmatigen het kunnen verwerven.

Reeds herhaaldelijk is het voorgekomen dat de beklagden voor den Zee-krijgsraad binnengaats terzijde werden gestaan door officieren- en burger-juristen en steeds zonder enig bezwaar. Men sla daarop het Militair-Rechtelijk Tijdschrift na. Hier gaat het om persoonlijke capaciteiten, niet om een titel.

En al de eigenschappen, die vereischt worden in een goed openbaar aanklager kunnen evenzeer gevonden worden bij hen die de uniform dragen als onder de juristen.

Bovendien zal een militair fiscaal bij den krijgsraad *beter* op zijn plaats zijn. Men is in beginsel voor het behoud van eene afzonderlijke militaire rechtspraak. Waarom doet hier niet ter zake. Ik kan mij er mede vereenigen, dat men er prijs op stelt ook in die rechtspraak een zuiver juridisch element te hebben en daarvoor eenen burger kiest.

De Nederlanders voelen nu eenmaal veel voor rechtspraak door juristen. Maar de ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij een militair college moet zeker de laatste zijn in wien dat element zal worden belichaamd.

Hij toch, die ook speciaal de belangen van de rechtsorde in de militaire samenleving in het oog moet houden en daarvoor moet opkomen, mag die samenleving wel zoo door en door kennen en moet er zooveel voor voelen als alleen verwacht kan worden van iemand, die er zelf toe behoort, en er zelf in leeft, nooit van iemand die er buiten staat.

Ik kan er mij evenzeer mede vereenigen, dat het zuiver juridisch element wordt belichaamd in een burger-president, in een burgerlid, maar daarvoor het O.M. te kiezen is het laatste, waartoe men kan overgaan.

De algemeen theoretische bezwaren, die men tegen de niet voor het leven benoemde, niet onafzetbare, en naar 't heet, niet onafhankelijke militaire rechters pleegt in te brengen, gelden juist niet voor het O.M. En bovendien, vreemd in de militaire samenleving, in 't bijzonder vreemd in het militaire leven aan boord, dat een eigenaardig, zonderling, men zou kunnen zeggen, soms abnormaal bestaan is, zal de burgerambtenaar van het O.M. zich tot in het oneindige moeten laten voorlichten over de belangen zelve van en de toestanden in de militaire maatschappij aan boord, welke belangen hij juist in het bijzonder moet voorstaan, of zal hij, wat erger is, denkend dat hij het wel weet, onvoldoende voorgelicht zijn taak vervullen.

En verder dit.

Aan onze hooge scholen wordt de studie van het militaire strafrecht geheel verwaarloosd, om niet te zeggen, totaal genegeerd. De graad van meester in de rechten beteekent dus niets ten opzichte van de kennis der militaire strafwetgeving. Dit is ook een door de Regeering zoo erkend feit dat, naar aanleiding van opgedane ervaring, de Minister van Marine bij circulaire noodig vond te bepalen, dat „de officieren, die zich den graad van meester of doctor in de rechtswetenschappen hebben verworven, alvorens zij bij H. M. de Koningin worden voorgedragen tot toekenning van de toelage (voor bijzondere kennis) voor den vervolge gehouden zijn, op voldoende wijze een aanvullings-examen in militair recht (formeel en materiëel militair straf- en tuchtrecht) af te leggen voor de examen-commissie te

Amsterdam, waartoe zij de aanvraag hebben te richten tot den Minister van Marine”.

Dit spreekt.

Reeds rept ik met een enkel woord van het eigenaardige karakter van het scheepsleven. Het is in de Marine een bekend feit, dat zelfs officieren, die langdurig aan den wal geplaatst zijn geweest, wat men noemt „er uit geraakt zijn” d.w.z. het eigenaardige scheepsleven zoozeer zijn ontwend, dat ze vaak een geheel averechtsche blik op menschen en toestanden aan boord krijgen.

Elk officier, die eene walplaatsing van langen duur heeft gehad, kan dat bij zichzelf constateeren.

Nu vraag ik: „hoe moet een burger-ambtenaar, die dat leven nooit heeft meegелеefd en het nooit zal meelevē, die, misschien als hij heel ambitieus is wel eens aan boord van een in de haven of ter reede liggend schip zal gaan kijken, zich een zuiver denkbeeld vormen van de gemoeds-toestanden, waarin menschen aan boord tot bepaalde daden komen, en eene zuivere voorstelling hebben van de omstandigheden, waaronder daar een feit gepleegd wordt?

Zijn niet de officieren, die tijdenlang het scheepsleven hebben medege-maakt, die gedurende hun jarenlang verblijf in de tropen onder gelijksoortige omstandigheden hebben verkeerd als het scheepsvolk, die voortdurend dat volk van nabij kunnen gadeslaan, die zelve de band van de militaire tucht om zich voelen zoo goed als ieder ander, zijn niet die officieren bevoegder beoordeelaars en van de eischen van orde, die het militaire scheepsleven stelt en van de menschen die daartegen zondigen, dan een burgerambtenaar, die het nooit zoo begrijpen zal, omdat hij er buiten staat en het van hooren zeggen moet hebben.

En zijn de tegenwoordige officieren-fiscaal, die na eene 2-jarige studie van de niet eenvoudige militaire strafwetgeving onder bekwame leiding, na langdurige praktijk als secretaris en als lid van den Krijgsraad of als raadsman van beklaagden, eindelijk op rijpen leeftijd tot het fiscaalsambt geroepen worden, wanneer ze daarenboven nog 2 jaren met goed resultaat in de rechtswetenschap studeerden te Amsterdam, niet beter geschikt voor die functie dan iemand, die ondanks zijn doctorstitel, in de militaire strafwetgeving en rechtspraktijk even vreemd kan zijn als in het scheepsleven?

Maar daar wringt de schoen ook niet. Anders kon men den officier, meester in de rechten, ook benoemen. En men wil een burger.

Nu zegge men niet, dat de eerste nieuwe titularis een gewezen officier-jurist zal zijn.

Dat is het ontwijken voor éénmaal van de nadeelige gevolgen eener slechte bepaling. Ze wordt daardoor eer veroordeeld dan verdedigd.

De eigenlijke oorzaak der verschijning van den burgerfiscaal kan dan nog zijn een vooropgezet grooter vertrouwen in een burger-ambtenaar dan in de militairen, die op dit gebied hunne sporen reeds verdiend hebben.

Als dat zoo is, dan zegge men dat openlijk; dan verklare men, dat men dien mannen, op wier plichtsbeseft, bekwaamheid en goede eigenschappen men op een gegeven oogenblik in rechtmatig vertrouwen de zwaarste wissels zal trekken, dat vrouwen opzegt nu het gaat om een justitiële functie „binnengaats”.

’t Kan ook zijn eene concessie aan hen, die de militaire rechtspraak liefst zouden brengen in handen van voor de orde in de militaire maatschappij niet verantwoordelijke burgers. Om dezen het ontwerp wat smakelijker te maken.

Voor hen, die de noodzakelijkheid van eene afzonderlijke militaire rechtspraak gevoelen, krijgt het daardoor echter een onfrisch bijmaakje. Voor de rechtspraak bij de Zeemacht is het te hopen, dat deze bepaling geene kracht van Wet verkrijgt.

H. RIEM,

Officier van Administratie 2e klasse
Koninklijke Marine.

BOEKAANKONDIGING.

Mr. J. Eysten. — Enkele opmerkingen over artikel 357 Wetboek van Strafrecht in verband met de verhouding tusschen het burgerlijk en het militair gezag.

Het bovenstaande opschrift geeft het onderwerp aan van het proefschrift van den Kapitein der Artillerie Mr. J. EYSTEN, welk werk mij door de redactie van dit tijdschrift werd toegezonden met verzoek daarvan een aankondiging te willen samenstellen.

Gaarne aanvaardde ik die opdracht; niet alleen omdat het onderwerp uit een militair-rechterlijk oogpunt zoo belangrijk is, maar ook omdat het proefschrift afkomstig is van een militair die zich tot jurist heeft bekwaamd en wiens streven en werken daarom, naar mijne meening en naar ik veronderstellen mag ook naar het gevoelen van alle lezers van dit tijdschrift, sympathie en waardeering verdient.

Ofschoon het niet mijn bedoeling is een tot in bijzonderheden afdalende beoordeeling te geven van des schrijvers beschouwingen en voorstellen, dewijl zoodanige bespreking door haar te groote uitvoerigheid niet meer zou passen in de rubriek „Boekaankondiging”, zoo kan ik toch, met het oog op de belangrijkheid van het onderwerp, niet nalaten naast de vermelding van den korten inhoud eenige aantekeningen te maken.

Na in de inleiding te hebben opgemerkt, dat sinds tal van jaren de meeningen verdeeld zijn, zoowel over de grenzen die de wet aan de bevoegdheid der burgerlijke autoriteiten in geval van oproer e. d. g. ten opzichte van de militaire macht stelt, als over de absolute macht van den burgemeester zooals deze in art. 186 der Gemeentewet aan dien ambtenaar wordt toegekend, geeft de schrijver te kennen dat een nauwkeurige afbakening van de wederzijdsche rechten en plichten van de bedoelde autoriteiten noodzakelijk is, opdat de bevelhebber der gewapende macht bedoeld in art. 357 W. v. Sr. zijn verplichting tot gehoorzamen wettelijk en stellig zal zien vastgesteld en geeft hij ten aanzien van dit onderwerp eenige beschouwingen en desiderata.

De schrijver verdeelt zijn werk in twee hoofdstukken; in het eerste wordt art. 357 W. v. Sr. geanalyseerd in dier voege dat na een beknopte geschiedenis van het artikel de beteekenis van de daarin voorkomende woorden en begrippen: „bevelhebber”, „gewapende macht”, „wettige vordering”, „bevoegd burgerlijk gezag” en ten slotte de toepassing van het artikel zelf wordt besproken. In het tweede hoofdstuk wordt daarna niet alleen de geschiedenis en toepassing der artikelen 184—186 der Gemeentewet behandeld en getracht de beteekenis van het begrip „oproerige beweging”

(art. 184) en van de woorden „alle bevelen” (art. 186) te verklaren, doch tevens treffen wij hier des schrijvers breed geargumenteerde eigen opvatting aan, welke ten slotte wordt belichaamd in nieuw voorgestelde redacties der besproken artikelen en in eenige wijzigingen welke de redactie van het „ontwerp van wet houdende vaststelling van verplichtingen en bevoegdheden van de militaire macht bij haar optreden tot hulp van het burgerlijk gezag en ten aanzien van de burgerij” (ingediend bij Kon. Boodschap van 26 November 1904) zou moeten ondergaan, welk ontwerp met de door den schrijver voorgestelde wijzigingen in de bijlagen wordt aangetroffen.

Voorts mag niet onvermeld blijven dat onder de belangrijke bijlagen, die aan het werk zijn toegevoegd, zich enkele schrifturen bevinden waarin ons een blik wordt gegund op de regeling der besproken quaesties in Frankrijk, Engeland en Duitschland.

Mag uit de bovenstaande indeeling blijken dat de schrijver door een systematische behandeling van zijn werk een gemakkelijk overzicht van de door hem verwerkte materie heeft trachten te verschaffen, zoo wil het mij toch voorkomen dat de volgorde dier indeeling niet logisch is gedacht. Immers, daar de interpretatie van art. 357 W. v. Sr. zoo belangrijk wordt beïnvloed door de uitlegging van art. 186 Gem. wet, zou het naar mijn bescheiden meening aanbeveling hebben verdiend om de bespreking der artikelen van de gemeentewet aan de analyse van art. 357 W. v. Sr. te doen voorafgaan. Zoo wordt o. a. thans bij de bestudeering van het eerste hoofdstuk herhaaldelijk de indruk gewekt dat de behandeling van laatstgenoemd artikel onvolledig is, terwijl de lezer eerst bij de beëindiging van het tweede hoofdstuk zich er van bewust wordt dat deze onvolledigheid gewild is en verband houdt met de bijzondere interpretatie van art. 186.

Thans, voor de taak gesteld om een kort overzicht te geven van de door Mr. EYSTEN ontwikkelde denkbeelden, ben ik genoodzaakt mij te beperken tot het aangeven van de voornaamste conclusiën en voorgestelde wijzigingen. Een volledige opsomming toch zou slechts mogelijk zijn door vele bladzijden over te schrijven. Ik meen echter te mogen constateeren dat de kern der behandelde quaesties, waaromheen zich, behoudens enkele punten van meer ondergeschikt belang, alle beschouwingen en wenschen van den schrijver concentreeren, is gelegen in de vragen: wie, in geval de burgemeester gebruik maakt van zijn bevoegdheid om de hulp van de krijgsmacht te requireeren, de sterkte en de soort der benooidigde troepen zal bepalen en vooral ook welke de beteekenis is van de woorden „alle bevelen” in art. 186 der Gemeentewet, alwaar de burgemeester wordt bevoegd verklaard om in geval de troepen zijn gerequireerd alle bevelen te geven die hij tot handhaving der orde noodig acht.

Ten aanzien van deze hoofdpunten nu betoogt de schrijver dat, ofschoon de redactie van art. 186 ook hem duidelijk voorkomt, dit artikel niet de bevoegdheid van den burgemeester tegenover de *burgers* regelt maar dat het de verhouding bepaalt tusschen de burgerlijke en *militaire autoriteiten* en tracht hij aan te toonen dat het gezag van de civiele autoriteit zich niet mag uitstrekken tot het geven van wat hij noemt „bevelen van zuiver militaire aard”.

Naar 's schrijvers meening behoort de burgemeesterlijke macht na het requireeren van krijgsvolk beperkt te blijven tot het aangeven aan den militairen bevelhebber van het te bereiken doel, terwijl daarentegen de militaire commandant heeft te beoordeelen:

- 1°. hoeveel troepen er gebruikt zullen worden,
- 2°. van welke wapensoort en waar,

3°. of de wapens zullen worden gebruikt en zoo ja, hoelang, tegen wie en wanneer,

4°. van welke wapenen (geweer, karabijn, revolver, sabel, charge, artillerievuur) zal worden gebruik gemaakt.

Ten einde een en ander duidelijk uit de Gemeentewet te doen blijken stelt Mr. EYSTEN o. a. een gewijzigde redactie van art. 186 voor, waarin in stede van „alle bevelen” wordt gesproken van: „aan de bevelhebbers te geven algemeene opdrachten”.

De voornaamste argumenten die den schrijver tot de bovenstaande conclusiën leiden meen ik als volgt te kunnen samenvatten. Voor het optreden van de militaire macht kunnen niet de regels van het recht maar die van het gevecht beslissen.

Alleen de militaire chef kan beoordeelen of al dan niet geweld zal moeten worden gebruikt. De burgemeester, zelfs al ware hij bij uitzondering vakman, kan en mag niet bepalen wat gedaan zal moeten worden. Hij *kan* het niet omdat hij vooral in grootere gemeenten niet overal tegelijk kan zijn en omdat indien hij zich in de voorste gelederen bevindt, tegenover het oproer, hij daar in den weg loopt zonder nut te stichten. Hij *mag* het niet omdat het niet wenschelijk is dat hij zich onnoodig aan gevaar blootstelt en zijn eventuele bevelen verlamvend en nadeelig op het optreden en den geest der troepen zullen werken. Voorts wijst de schrijver er op dat wat de verantwoordelijkheid betreft de militaire commandant, die bekwaam en waardig wordt gekeurd om in tijd van oorlog over het leven van tientallen ja, wellicht honderden zijner landgenooten te beschikken, genoeg besef van plicht zal hebben om, bij het bedwingen van een oproer, met beleid te handelen en niet op nuttelooze wijze bloed te vergieten.

Ik haalde deze motieven, die begrijpelijkerwijze een min of meer technisch-militairen tint hebben, opzettelijk eenigszins uitvoerig aan, omdat m. i. hier de zwakke zijde van het betoog duidelijk aan het licht komt. Deze argumenten toch geven mij den indruk dat zij eensdeels niet zijn vrij te pleiten van overdrijving en anderdeels de zaak te veel van één zijde belichten.

In dit verband moet ik er dan ook met nadruk de aandacht op vestigen, dat men bij de bespreking van deze materie vooral niet mag vergeten dat hier hoogstens de rede is van oproerige beweging, samensholling of andere stoornis der openbare orde en deze gevallen wél dienen te worden onderscheiden van de omstandigheden van ernstiger aard, welke zich voordoen wanneer, zooals de wet houdende bepalingen ter uitvoering van art. 187 der Grondwet het noemt, binnenlandsche onlusten de inwendige veiligheid van het Rijk of van een gedeelte daarvan in dringend gevaar brengen.

Treedt in het laatstbedoelde geval het civiele bestuur op den achtergrond en geeft het de teugels van het bewind in handen van de militaire autoriteit, ik vermeen dat er ook dan eerst sprake mag zijn van „regelen van het gevecht” van „oproer” e. d. g., uitdrukkingen die, in de motiveering van den schrijver voorkomende, aanleiding geven tot de gedachte dat hij de grenslijn die tusschen de bovenbedoelde categoriën van gevallen te trekken is uit het oog verliest.

Ik kan dan ook niet nalaten te constateeren dat m. i. in 's schrijvers motiveering te duidelijk de *militair* spreekt, die, n'en déplaise zijn bewering dat onder geen voorwendsel aan het beginsel mag worden getornd dat de militaire autoriteit steeds tijdens den staat van vrede ondergeschikt moet blijven aan de burgerlijke, te veel oog blijkt te hebben voor de eischen die van militaire zijde zoo gaarne worden gesteld om ook in die

gevallen waarin de staat van oorlog of beleg nog niet is geproclameerd de handen vrij te hebben, doch die daarentegen te weinig aandacht schenkt aan het feit, dat de burgemeester in tijd van vrede toch de bestuurder blijft op wiens schouders de geheele verantwoordelijkheid voor de handhaving der openbare orde blijft rusten.

De behandelde strijdvraag is niet nieuw. De schrijver doet uitkomen dat het door hem verdedigde standpunt ook in 1855 werd ingenomen in een aanschrijving van den Minister van Justitie DONKER CURTIUS, aan de Commissarissen des Konings en aan de fungeerende Directeuren van Politie gericht en tegelijk door het Departement van Oorlog aan de militaire autoriteiten toegezonden. Die aanschrijving werd voorts in 1899 door den Minister van Oorlog ELAND wederom in herinnering gebracht en ook in het in 1904 door den Minister van Oorlog vastgestelde „voorschrift betreffende het verleenen van bijstand en hulp door militairen” ingelascht.

Met klem en m. i. op zeer krachtige gronden werd bovengenoemde aanschrijving van 1855 bestreden door professor OPPENHEIM in zijn standaardwerk „het Nederlandsch Gemeenterecht” (Deel II blz. 302 en vlg., speciaal 310—312), naar welk werk ik gemakshalve verwijfs.

Grondt professor OPPENHEIM zijn zienswijze voornamelijk op de duidelijke bewoordingen van artikel 186 en het systeem der gemeentewet, naar mijne meening behoort ook in de toekomst de absolute autoriteit van den burgemeester te blijven gehandhaafd en zou ik daarom de door den schrijver voorgestelde nieuwe redactie van genoemd artikel geen verbetering achten.

Het wil mij toch voorkomen dat door de voorstanders van schrijvers standpunt veelal uit het oog wordt verloren, dat de militairen die op vordering van den burgemeester hun bijstand ingeval van stoornis der openbare orde verleenen, welke hulp alleen wordt gevraagd omdat de plaatselijke politie niet talrijk genoeg is, uitsluitend *politiedienst* verrichten en dat het logische gevolg daarvan moet zijn dat de burgemeester, als hoofd der plaatselijke politie tevens de verantwoordelijkheid dragend voor de handhaving der orde, de eenige man is en blijft die, zoowel aan de politie als aan hen die bij gebrek aan beter krachten tijdelijk tot haar versterking zijn aangewezen, bevelen geven kan en hij geen andere autoriteit, die in zijn rechten zou treden, naast zich dulden *mag* en ook niet dulden *kan*.

Weliswaar, ik zeide dit reeds, erkent de schrijver (blz. 80) dat de militaire autoriteit steeds in staat van vrede ondergeschikt moet blijven aan de burgerlijke en dat slechts het civiele gezag zich niet mag uitstrekken tot het geven van bevelen van zuiver militairen aard, doch het wil mij toeschijnen dat deze erkenning niet in overeenstemming is te brengen met schrijvers standpunt. De bevelen toch, die hij als van zuiver militairen aard noemt, zijn van zoo ingrijpende beteekenis en van zoo verstrekkende gevolgen dat zij met een blijvende ondergeschiktheid van het militaire aan het civiele gezag onvereinigbaar zijn.

De punten van meer ondergeschikt belang zou ik nu kunnen voorbijgaan. Toch wil ik nog even stilstaan bij de voorgestelde redactie van art. 357 W. v. Sr., waarmede ik mij niet kan vereenigen. Waar schrijver toch het daarin voorkomende woord „wettige” wil doen vervallen, vermeen ik te moeten opmerken dat het m. i. strijdig zou zijn met het rechtsgevoel om een bevelhebber die niet wil voldoen aan een *onwettige* vordering te ver-

oordeelen. En tòch zou de gewijzigde redactie tot deze buitensporigheid moeten leiden.

Bovendien komt het mij niet voldoende gemotiveerd voor om in dit artikel de woorden in te lasseten: „behoudens zijn algemeene bevelen of instructies”. Waartoe toch zou dit dienen? De artikelen 40—43 W. v. Sr. zijn m. i. ruim genoeg gesteld om zoodanige speciale rechtvaardigingsgrond onnoodig te maken.

Ten slotte moet ik er nog de aandacht op vestigen dat enkele passages in het proefschrift aanleiding kunnen zijn tot misverstand en den indruk geven dat de schrijver een minder juiste beteekenis hecht aan artikel 55 Wetboek van Militair Strafrecht en hij ook de begrippen „tijd van oorlog” en „staat van oorlog” niet altijd voldoende scherp onderscheidt.

Zien wij toch dat, op blz. 71, bedoeld art. 55 wordt aangehaald in verband met een daar genoemde ruime *bevoegdheid* die de wet den militairen commandant zou toekennen, terwijl toch dit artikel geen bevoegdheden verleent doch slechts in de daar bedoelde gevallen verscherpte strafbepalingen, en zelfs alleen voor het gerequireerde krijgsvolk zelf, toepasselijk verklaart, het is mij evenmin duidelijk wat de schrijver op blz. 19 bedoelt waar hij, ingeval er oproerige beweging aanwezig was, dit artikel wil doen toepassen op den bevelhebber die militaire hulp geweigerd heeft. Mocht de schrijver wellicht vermenen dat in zoodanig geval de weigering met toepassing van art. 98 j^o. 55 W. v. M. Sr. zou moeten worden gestraft, dan zou ik daartegen willen aanvoeren dat, afgescheiden van de vraag of hier van een „dienstbevel” in den zin der wet sprake is — hetgeen ik ten stelligste zou ontkennen —, art. 357 W. v. Sr. een bijzondere strafbepaling bevat die ingevolge het 2e lid van art. 55 W. v. Sr. prevaleert.

Ook op blz. 75 meen ik bovendien een aanwijzing voor de bedoelde onjuiste opvatting aan te treffen, waar de schrijver beweert dat het te hulp roepen van krijgsvolk verstrekkende gevolgen heeft, o. m. invoering van den toestand „tijd van oorlog”, met al de ingrijpende gevolgen die daaraan zijn verbonden, zooals deze in art. 18 (lees 187) der Grondwet en in de wet van 23 Mei 1899, *Stbl.* 128 vermeld zijn. Is het toch waar dat het te hulp roepen van krijgsvolk de invoering van den toestand van „tijd van oorlog” ten gevolge heeft, (dit is echter slechts het geval indien oproerige beweging aanwezig is, en dan alleen voor het gerequireerde krijgsvolk zelf en in geen geval voor de burgers tegen wie moet worden opgetreden), dat daaraan de ingrijpende gevolgen zouden zijn verbonden die schrijver opnoemt is niet juist uitgedrukt, daar deze alleen intreden in de gevallen waarin de „staat van oorlog” of „staat van beleg” is geproclameerd.

Ofschoon uit het bovenstaande blijkt dat ik mij met de strekking van schrijvers conclusiën niet kan vereenigen, zoo vlei ik mij met de hoop dat ik toch voldoende heb doen uitkomen dat het werk van Mr. EYSEN aandachtige lezing en overweging verdient. Het proefschrift toch, een strijdvraag behandelende die van zoo actueel belang is, nu juist in deze tijden de werkstakingen, die zoo licht aanleiding tot ordeverstoringen geven, een chronische kwaal der maatschappij zijn geworden, verschaft aan hen die in de besproken verhouding van het civiele en militair gezag belang stellen niet alleen een heldere en degelijke uiteenzetting van het onderwerp doch ook een zeer rijke bron van gegevens voor welker samenvoeging wij den schrijver dank verschuldigd zijn.

HAMERSMA.

Off. v. Adm. 1e kl. K. M.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 8 September 1891.

President: Mr. G. J. FABIUS (Presideerend lid).

Leden: W. VON WRANGEL AUF LINDENBERG, R. A. JACKSON, G. P. J. MOSSSEL,
J. H. BEAUJON en S. KRAIJENHOFF VAN DE LEUR.

De Advocaat-Fisikaal geeft ingevolge opdracht van het H. M. G. kennis aan een auditeur-militair, dat nu uit de stukken eener zaak gebleken is, dat ook een ander militair dan beklagde zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, derhalve ook deze behoort te worden vervolgd. De auditeur-militair had aanvankelijk den garnizoens-commandant geadviseerd, dien militair niet te vervolgen, doch geeft nu die autoriteit in overweging daarop terug te komen.

De garnizoenscommandant blijft bij zijne meening dat er geen termen zijn tot vervolging en weigert ook te voldoen aan de uitnoodiging van den Adv.-Fisk. om den man alsnog naar den Krijgsraad te verwijzen.

Het Hof beslist, dat uit art. 56 P. I. blijkt dat het H. M. G. het toezicht heeft over de uitvoering der militaire justitie en dat dit toezicht medebrenge, dat het Hof de bevoegdheid heeft de vervolging eener zaak te gelasten; gelast den auditeur-militair, onverwijld de vervolging in te stellen in verband met art. 316 R. L.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gehoord de mededeeling van den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, in de zitting van den 2den dezer, dat hij in voldoening aan de uitnoodiging hem bij missive van den 30sten Junill. gedaan, den Auditeur-Militair te X. kennis heeft gegeven van 's Hofs oordeel dat uit de processtukken in de zaak van den korporaal der Veld-Artillerie te X. R. gebleken is dat de stukrijder S., mede van het garnizoen te X., zich in den avond van den 15den Maart, in vereeniging met dien korporaal te X. heeft schuldig gemaakt aan verzet en gewelddadigheid tegen de politie en dat derhalve ook hij te dier zake behoort te worden vervolgd; dat de Auditeur-Militair hem op zijne uitnoodiging om die vervolging te doen, den wensch te kennen heeft gegeven te vernemen krachtens welke wetsbepalingen hij eene vervolging zoude kunnen provoceeren, nadat de Garnizoens-Commandant, op zijn advies, beslist had dat er geen termen bestonden om den genoemden stukrijder voor den Krijgsraad te stellen; dat dit

aanleiding heeft gegeven tot eene correspondentie tusschen hem en den Auditeur-Militair, die eindelijk tengevolge heeft gehad dat de Auditeur-Militair den Garnizoens-Commandant kennis heeft gegeven dat de stukrijder S. naar het oordeel van het Hof en van hem Advocaat-Fiscaal behoort terecht te worden gesteld, en hem, namens het Hof en hem Advocaat-Fiscaal in overweging heeft gegeven om terug te komen op zijne beslissing en den stukrijder S. alsnog voor den Krijgsraad te stellen; dat hij Advocaat-Fiscaal bij de terugzending van het advies van den Auditeur-Militair hem door den Garnizoens-Commandant ter inzage toegezonden, dezen ook zelf met 's Hof's zienswijze heeft bekend gemaakt en daarbij te kennen heeft gegeven, dat naar hij vertrouwdde de Garnizoens-Commandant geen bezwaar meer zoude hebben om ten spoedigste de terechtstelling van S. voor den Krijgsraad te gelasten; — dat hem echter door den Garnizoens-Commandant is geantwoord dat hij van den Auditeur-Militair kennis had bekomen van de motieven op grond waarvan het Hof van oordeel is dat de stukrijder S. had moeten zijn vervolgd; dat hij zijne beslissing niet genomen had enkel en alleen op het advies van den Auditeur-Militair, maar omdat hij op grond van hetgeen hem uit het onderzoek gebleken was, vermeende dat er geen termen bestonden om S. wegens verzet tegen of mishandeling van politiebeamten in de rechtmatige uitoefening hunner bediening te vervolgen en dat hij na rijpe overweging niet overtuigd is dat zijne zienswijze onjuist is en derhalve bij zijne beslissing volhardt;

Overwegende dat welke ook de zienswijze van den Garnizoens-Commandant moge wezen omtrent de vraag of de door den stukrijder S. tegen dienstdoende politiebeamten gepleegde gewelddadigheden al dan niet onder de strafwet vallen, de beslissing daaromtrent niet aan hem maar aan den rechter behoort.

Overwegende dat art. 316 van de Rechtpleging bij de Landmacht bepaalt dat de Auditeurs-Militair zullen inquireeren op zoodanige misdrijven als door de militairen tot hun arrondissement of district behorende, mogen worden begaan en ter cognitie van de Krijgsraden behooren, voorts die misdrijven vervolgen, zonder zulks na te laten om gunst of ongunst, om lief of leed, of om welke oorzaak het ook zoude moge wezen;

Overwegende dat blijkens de beëdigde verklaringen van de agenten van politie G. en K., de stukrijder S. zich in den avond van 15 Maart ll. in vereeniging met den korporaal R. te X., waar beiden zich blijkens hunne verhooren voor Officieren-Commissarissen, zonder verlof bevonden, door rukken, trappen en slaan tegen die agenten heeft verzet en vervolgens aan den agent van politie van D., blijkens diens beëdigde verklaring, bevestigd door die van den agent K., opzettelijk een schop tegen de rechterdij heeft toegebracht toen die beambte hem de sabel, waarmede hij zwaaiende onder een dichte volksmenigte had geloopt, in het belang der publieke veiligheid wilde afnemen alvorens hem naar het politiebureau over te brengen.

Overwegende dat niet zonder reden door den Rechter-Commissaris te X., wien bij het onderzoek der zaak bij rogatoire commissie het verhoor van getuigen was opgedragen, in zijn schrijven van 8 Mei dezes jaars aanden Officier van Justitie aldaar, bij de processtukken overgelegd, er op gewezen wordt hoe zwaar de taak der politie te X. is en hoe moeielijk inzonderheid wanneer in de omgeving van het station een paar militairen moeten worden aangehouden, die als woestelingen met getrokken sabels rondloopen en een vreedzaam burger zonder eenige aanleiding op dergelijke wijze verwonden, dat diens oor in den letterlijken zin van het woord er half bij hing; waarbij de Rechter-Commissaris de opmerking heeft gevoegd dat de politie

bij die gelegenheid in alle opzichten haar plicht heeft vervuld en de agenten bij niet aanhouding der militairen zeker in groote mate hun plicht om voor de openbare orde en veiligheid te waken zouden hebben verzuimd en zich daardoor aan een zeer gemotiveerd ontslag zouden hebben blootgesteld;

Overwegende dat de handhaving van de Justitie en van eene goede militaire discipline niet gedooft dat feiten als door den stukrijder S. zijn begaan straffeloos kunnen worden gepleegd.

Overwegende dat uit de bepaling van artikel 56 van 's Hofs Provisioneele Instructie dat alle vonnissen van krijgsraden, welke bij de Wet niet speciaal zijn uitgezonderd aan de approbatie van het Hof onderworpen zijn, blijkt dat het Hof het toezicht heeft over de uitoefening der militaire Justitie.

Overwegende dat dit toezicht medebrengt dat waar gelijk hier, nalatigheid in het vervolgen van misdrijven plaats vindt, het Hof de bevoegdheid heeft de vervolging daarvan te gelasten,

Heeft goedgevonden en besloten,

1°. Den Auditeur-Militair te X. te gelasten *zonder verder verwijl* den stukrijder S. op de in het proces aanwezige bewijsstukken ter zake van de tegen hem door de politie ingebrachte beschuldiging voor den Krijgsraad te vervolgen;

2°. Den Advocaat-Fiscaal uit te noodigen om:

a. voor de stipte uitvoering van dien last zorg te dragen;

b. aan de Heeren Ministers van Justitie en Oorlog van de handelwijze van den Garnizoens-Commandant te X. in deze zaak, kennis te geven.

Afschriften hiervan te zenden aan den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht en aan den Auditeur-Militair te X., tot bericht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie dd. 18 Maart 1912.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

Advocaat-Fiscaal; Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

Een auditeur-militair stelt op last van den Advocaat-Fiscaal een onderzoek in naar een door dezen uit de nieuwsbladen vernomen ongeval bij eene militaire oefening. Vervolgens deelt hij den betrokken garnizoens-commandant mede, dat hij eene strafvervolging heeft ingesteld tegen den officier, die tijdens het ongeval de leiding had van de oefening, en verzoekt daarbij toezending van stukken. De garnizoens-commandant weigert op verschillende gronden die toezending, alsmede de verwijzing van den bedoelden officier naar den Krijgsraad.

Zelfstandige verwijzing door den Auditeur-Militair op grond van artikel 316 R. L.

De Commandeerende Officier van het Militaire Arrondissement, tevens Commandant der Militaire Afdeeling, gelast den Garnizoens-Commandant, om aan de vordering van den Aud.-Mil. om beklagde voor Officieren-Commissarissen te doen verschijnen, geen gevolg te geven en evenmin aan verdere dagvaardingen, en het den betrokken officier wegens het niet verschijnen voor Officieren-Commissarissen opgelegd arrest op te heffen. Hij staat deswege voor het H. M. G. terecht.

De Advocaat-Fiscaal eischt schuldigverklaring aan het misdrijf van art. 184, 1ste lid W. v. Sr.

De verdediger concludeert vrijspraak en betoogt, dat alle handelingen, bij conclusie van eisch vermeld als verricht door den Aud.-Mil. en den plaatsel. Comm. te 's Hertogenbosch, in strijd waren met de wet.

Het H. M. G. overweegt:

dat de Aud.-Mil. bevoegd en verplicht is te onderzoeken naar strafbare feiten, door militairen in zijn arrondissement gepleegd; dat hij tot vervolging dier feiten geroepen is en bevoegd is te bepalen, dat de verdachte voor den Krijgsraad zal terecht staan;

dat echter het verzoek van den Aud.-Mil. aan den garnizoens-commandant om den verdachte en de getuigen voorloopig te doen hooren, door dien garnizoens-commandant kon worden opgevat en blijkbaar is opgevat als advies;

dat de Aud.-Mil. bij zijn schrijven, waarin hij den verdachte naar den Krijgsraad verwees, had moeten vorderen dat de garnizoens commandant het noodige zou doen tot het houden der instructie in het garnizoen, bij welke gelegenheid hij niet gerechtigd was te vorderen de verzending der stukken en de overbrenging van den verdachte;

dat de handeling van den Aud.-Mil. niet was ondernomen ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift en voor de later genomen maatregelen naar aanleiding der artikelen 63—65 R. L. geen voldoende grond was, omdat de zaak nog niet verkeerde in den stand, waarin die artikelen toepassing behooren te vinden.

Vrijspraak door het H. M. G. (1).

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve eischer

en

L. DE B., oud 59 jaar, geboren te Zwolle, Generaal-Majoor, Commandeerende Officier in het Tweede Militaire Arrondissement, tevens Bevelhebber in de Derde Militaire Afdeeling, ter standplaats Breda, gedaagde ter andere zijde, ingevolge artikel 51 van de Provisioneele-Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, in eersten aanleg voor het Hof terechtstaande.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de conclusie door den eischer ambtshalve genomen, daartoe strekkende dat de gedaagde, met aanhaling der artikelen 51 van 's Hof's Provisioneele-Instructie, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 23, 44, 56, 84, 3de lid en 184, 1ste lid van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan „het opzettelijk met gebruikmaking van macht, hem door zijn ambt van Generaal-Majoor, Commandeerende officier in het Tweede Militaire Arrondissement, tevens Bevelhebber in de Derde Militaire Afdeeling geschonken, eenige handeling door ambtenaren belast met- en bevoegd verklaard tot het opsporen en onderzoeken van strafbare feiten, ondernomen ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift, beletten, belemmeren en verijdelen, vier malen gepleegd, welke feiten, ofschoon elk op zich zelf misdrijf opleverende, in zóódanig verband staan, dat zij als ééne voortgezette handeling moeten worden beschouwd”, en te dier zake veroordeeld tot eene geldboete van drie honderd gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoergelegd, te vervangen door twee maanden hechtenis, alsmede in de kosten en misen der Justitie en van den processe, desnoods ter taxatie of moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof, in goede Justitie verstaan zal te behooren;

Gezien de stukken van het proces, voor zooveel daarvan gebruik wordt gemaakt, aan gedaagde voorgehouden en medegedeeld;

Gezien een uittreksel uit het Stamboek van Heeren Officieren van het

(1) Wij ontvingen deze sententie, terwijl deze aflevering van het Tijdschrift reeds ter perse was. Daar wij het wenschelijk achtten ze zoo spoedig mogelijk te plaatsen, moesten de opmerkingen, waartoe deze zaak ons aanleiding geeft, achterwege blijven.

2de Regiment Vesting-Artillerie, voor overeenkomstig het oorspronkelijke uitgegeven door den Secretaris der Hoofdadministratie R., waaruit blijkt dat gedaagde, na bij Koninklijk Besluit van 26 Juli 1873 te zijn benoemd tot Officier, laatstelijk bij Koninklijk Besluit van 25 October 1909, met ingang van 1 November 1909 is benoemd tot Generaal-Majoor, Commandant der Stelling van het Hollandsch Diep en het Volkerak, tevens Bevelhebber in de IIIde Militaire Afdeeling;

Gezien een voor eensluidend uitgegeven afschrift door den Secretaris-Generaal van het Departement van Oorlog DE B., van het proces-verbaal nopens het afleggen van den Eed als Officier door den gedaagde afgelegd den 8sten Augustus 1873;

Overwegende dat aan gedaagde is te last gelegd:

dat hij te Breda, onderscheidenlijk en opvolgend op 30 September-, 6-, 10- en 24 October 1911, met gebruikmaking van macht en door misbruik van gezag, hem als ambtenaar — Generaal-Majoor, Commandeerende Officier in het Tweede Militaire Arrondissement, tevens Bevelhebber in de Derde Militaire Afdeeling — geschonken, opzettelijk heeft belet, belemmerd en verijdeld, dat aan:

a. de, krachtens en ter uitvoering van wettelijk voorschrift, op 28 September 1911 door den Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, belast met- en bevoegd verklaard tot het opsporen, onderzoeken en vervolgen van strafbare feiten, gedane vordering aan den Kolonel Garnizoenscommandant te Venlo — om op Woensdag 4 October 1911, ten 10¹/₂ ure voormiddags, den ritmeester J. J. N., van het 2de escadron, 2de Regiment Huzaren, in garnizoen te Venlo, voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad te 's Hertogenbosch, te doen verschijnen, ten einde als beklagde te worden gehoord, en hem Auditeur-Militair te doen toekomen een uittreksel-stamboek, een afschrift-straflijst en een afschrift van het proces-verbaal van beëdiging als Officier, dien ritmeester betreffende, — door dien Garnizoenscommandant gevolgd werd gegeven, door aan dezen Hoofdofficier, den 30sten September 1911 te gelasten en derhalve hem te dwingen aan deze vordering van den Auditeur Militair niet te voldoen;

b. het, eveneens krachtens en ter uitvoering van wettelijk voorschrift, op 5 October 1911, door dien Auditeur-Militair, op verzoek van Officieren-Commissarissen, belast met de instructie van strafzaken, gegeven bevel — tot dagvaarding van genoemden Ritmeester, — ten einde op Maandag den 9den October 1911 des voormiddags ten 10¹/₂ ure, te verschijnen in het administratie-gebouw der gevangnissen te 's Hertogenbosch aan de St. Jorisstraat n°. 29, in de zaal bestemd voor de terechtzittingen van den Krijgsraad om voor Officieren-Commissarissen over de aanklacht van het veroorzaken van den dood door schuld, op de vraagartikelen die hem, door of vanwege den Auditeur-Militair, zullen worden voorgehouden, te worden gehoord, met de daarop op 7 October 1911 gevolgde dagvaarding van — en betekening aan dien Ritmeester — werd voldaan door aan genoemden Garnizoenscommandant, langs telegrafischen weg, op 6 October 1911, te bevelen, mitsdien hem te dwingen om, indien, op welke wijze ook, dagvaarding geschiedt, dien Ritmeester daaraan niet te laten voldoen;

c. het, wederom krachtens en ter uitvoering van wettelijk voorschrift, op 11 October 1911, door denzelfden Auditeur-Militair en op verzoek van dezelfde Officieren-Commissarissen, herhaald bevel — tot dagvaarding van den voornoemden ritmeester — om te verschijnen op Zaterdag den 14en October 1911, ten ure, ter plaats en ten einde als onder *b* reeds opge-

geven, met de daarop, op 12 October 1911, gevolgde dagvaarding van -- en beteekening aan den ritmeester — uitvoering werd gegeven, door op 10 October 1911 per telegram aan gezegden Garnizoens-commandant te gelasten, derhalve hem te dwingen den Ritmeester geen gevolg te laten geven aan nieuwe requisitie;

d. het nogmaals krachtens en ter uitvoering van wettelijk voorschrift, op 21 October 1911, door den Luitenant-Kolonel waarnemenden Plaatselijke-Commandant te 's-Hertogenbosch — een met toezicht en onderzoek van straffbare feiten belast ambtenaar — geordonneerd arrest van Ritmeester N. werd uitgevoerd, door aan dien Plaatselijke Commandant, per telegram, op 24 October 1911, te gelasten, alzoo hem te dwingen, dat arrest in te trekken;

Overwegende dat is verklaard en met eede bevestigd door de volgende getuigen:

1°. Mr. J. S. L. A., Auditeur-Militair in het Tweede Militaire Arrondissement te 's-Hertogenbosch;

van het op 28 Juli 1911 verdrinken van twee huzaren bij het overtrekken van de Maas bij Neer, heb ik kennis gekregen door een brief van den Advocaat-Fiscaal van 29 Juli 1911, die mij daarbij opdroeg te dier zake een onderzoek in te stellen; ik heb dat onderzoek opgedragen aan den Brigade-commandant der marechaussee te Venlo, en wel telegrafisch en daarna per brief, waarop ik met verlof op reis ben gegaan en den 21en Augustus 1911 mijne werkzaamheden heb hervat; toen vond ik een schrijven van den Garnizoens-commandant te Venlo, den Kolonel M., van den 9en Augustus, waarin hij zijne bevreesing te kennen gaf over de door mij aan de maréchaussée gedane opdracht, mij vroeg, krachtens welk wets-artikel ik die opdracht had verstrekt, en mededeelde dat de commissie van drie Officieren, die hij had aangewezen tot het instellen van een onderzoek, dat onderzoek niet had ingesteld; toen ik in het laatst van Augustus alle stukken van de maréchaussée ontvangen had, heb ik den Garnizoens-commandant te Venlo, bij schrijven van 13 September 1911 bericht, dat ik eene strafvervolging had ingesteld tegen den ritmeester N. ter zake van het verdrinken van twee huzaren op 28 Juli 1911, en hem verzocht onder toezending van de betreffende processen-verbaal, den beklagde, benevens een aantal getuigen die ik opgaf, te hooren en den genoemden ritmeester naar den Krijgsraad te verwijzen; bij schrijven van 21 September antwoordde de Kolonel mij, dat hij dit verzoek opvatte als een advies, dat hij zich niet gerechtigd achtte dit advies in overweging te nemen alvorens het onderzoek der Commissie, bedoeld in artikel 7 der Justitieele Voorschriften, die door hem op 29 Juli was samengesteld, beëindigd was en hij daarover mijn advies ontvangen had; dat hij in de termen, waarin ik adviseerde den ritmeester N. naar den Krijgsraad te verwijzen, velerlei bezwaren had en dat de lezing der verhooren hem niet de overtuiging gegeven had, dat op goede gronden vermoeden van schuld bij den ritmeester kon worden gevonden, en hij dus zou komen tot het oordeel door de Commissie uitgesproken, maar eerst mijn advies, gegrond ook op de door die Commissie afgenomen verhooren, wenschte af te wachten; de commissie kwam tot de uitspraak dat bij den ritmeester N. geen schuld was;

ik heb toen aan den Kolonel Garnizoens-commandant geschreven dat ik uit zijn schrijven opmaakte dat hij bezwaar maakte om den ritmeester, ter zake van de feiten door mij omschreven, naar den Krijgsraad te verwijzen; dat ik daarom, gebruik makende van de bevoegdheid mij toegekend bij artikel 316 der Rechtspleging bij de Landmacht, den ritmeester wegens

die feiten naar den Krijgsraad verwees; dat ik den Garnizoens-commandant verzocht mij eenige stukken toe te zenden en hem uitnoodigde den ritmeester te bevelen den 4den October 1911 voor Officieren-Commissarissen te 's Hertogenbosch te verschijnen ten einde als beklaagde te worden gehoord; verder bracht ik eenige wijzigingen aan in de telastlegging;

bij schrijven van 30 September 1911 n°. 32 antwoordde mij de Kolonel-Garnizoens-commandant te Venlo, dat hij mijn advies van 13 September 1911 n°. 28 niet kon opvolgen, dat hij nog niet in het bezit was van mijn advies door hem gevraagd op het onderzoek der commissie van artikel 7 en dat hij, om te kunnen voldoen aan mijn verzoek om den ritmeester als beklaagde te doen verschijnen, het noodzakelijk achtte bevelen af te wachten van den Bevelhebber in de Derde Militaire Afdeeling;

den 2den October 1911 kreeg ik een telegram van den Garnizoens-Commandant te Venlo, dat de Commandeerende Officier in het Tweede Militaire Arrondissement hem opdroeg den ritmeester voorshands niet naar 's Hertogenbosch te dirigeren; dienzelfden dag had ik een onderhoud met dien Garnizoens-commandant, 't welk in zijne opvatting geen wijziging bracht;

Op 5 October 1911 heb ik den Garnizoens-commandant geschreven dat de vraag, in hoeverre in deze mijn macht ging, niet door de Militaire Overheid maar door het Hoog Militair Gerechtshof moest worden beslist; dat de rechter moest uitmaken of de woorden der telastlegging juist zijn; dat, indien hij bezwaar bleef maken de verwijzing naar den Krijgsraad te doen luiden zooals ik had aangegeven, dit stuk wel achterwege kon blijven daar de overlegging daarvan in de Rechtspleging bij de Landmacht niet is voorgeschreven; dat ik den Officier van Justitie bij de Rechtbank te Roermond had verzocht den ritmeester te doen dagvaarden tegen Maandag 9 October 1911, en dat ik hem, Garnizoens-commandant, verzocht te willen zorgen, dat de ritmeester dien dag te 's Hertogenbosch aanwezig was;

den 6den October 1911 schreef mij de Garnizoens-commandant dat hij geen beslissing kon nemen tot al of niet verwijzen naar den Krijgsraad; dat hij bezwaar bleef maken tegen mijne formuleering daarvan en dat hij de bevelen van meergenoemden Bevelhebber had gevraagd om gevolg te kunnen geven aan mijn verzoek om den ritmeester naar 's Hertogenbosch te dirigeren;

de ritmeester N. is op 7 October 1911 gedagvaard tegen den 9den, tegen welken dag ik de benoeming van Officieren-Commissarissen had verzocht aan den waarnemend Plaatselijke Commandant te 's Hertogenbosch en, nadat hij den 9den niet verschenen was, is hij den 12den gedagvaard tegen 14 October 1911; den 9den October ontving ik een telegram van den Garnizoens-commandant dat de ritmeester geen gevolg zou geven aan de dagvaarding, ingevolge bevelen; den 10den October kreeg ik een telegram van den Garnizoens-commandant, gevolgd door een schrijven van denzelfden dag n°. 55, houdende verzoek mij de verhooren van de Commissie van artikel 7 te zenden, zulks ter voldoening aan het bevel van den Commandeerenden Officier in het Tweede Militaire Arrondissement, waarna hij, omtrent de verwijzing, eene beslissing zou nemen en, in geval van niet verwijzen, ingevolge de bevelen van dien Commandeerenden Officier, de stukken aan dezen opzenden en, in geval van verwijzen, te Venlo Officieren-Commissarissen zou benoemen tot het houden van het onderzoek bedoeld in artikel 22 der Justitieele Voorschriften; nog ontving ik den 10en October 1911 een telegram van den Garnizoens-commandant, houdende dat de Bevelhebber hem had opgedragen geen gevolg te geven aan de nieuwe dagvaarding; nadat ik van Officieren-Commissarissen te 's Hertogenbosch, die op 9 en

14 October 1911 bijeengekomen waren, rapport had ontvangen, dat de ritmeester niet voor hen verschenen was, heb ik dat rapport gezonden aan den waarnemend Plaatselijke-Commandant te 's Hertogenbosch en verzocht het in artikel 65 der Rechtspleging bij de Landmacht bedoelde arrest te gelasten, aan welk verzoek hij den 21en October 1911 heeft voldaan, waarna ik den Districts-Commandant der Marechaussee te Roermond verzocht heb het arrest ten uitvoer te leggen en te bewerken dat de ritmeester op 25 October 1911 voor Officieren-Commissarissen te 's Hertogenbosch verscheen; op 22 October 1911 ontving ik van den Districts-commandant een telegram dat de ritmeester beloofd had present te zijn; dienzelfden avond kwam de waarnemend Plaatselijke-Commandant te 's Hertogenbosch mij mededeelen dat de Commandeerende-Officier in het Tweede Militaire Arrondissement hem had opgedragen het arrest op te heffen, aan welke opdracht hij had voldaan; dat de Commandeerende-Officier ook had gelast de opdracht aan den Districts-Commandant in te trekken, doch dat hij daaraan niet kon voldoen omdat hij den last niet had gegeven; daarop heb ik den Districts-commandant geseind dat het geordonneerde arrest was ingetrokken;

uit het schrijven van den Garnizoens-commandant te Venlo van 21 September 1911 n°. 28, in verband met de voorafgegaane correspondentie, maakte ik op, dat deze weigerde den ritmeester N. naar den Krijgsraad te verwijzen, daarom achtte ik mij verplicht zelve eene vervolging in te stellen; toen het mij bleek dat de Garnizoens-Commandant te Venlo meende den ritmeester N. niet naar den Krijgsraad te moeten verwijzen, heb ik mij daaromtrent niet gewend tot den gedaagde als Commandeerende-Officier in het Tweede Militaire Arrondissement, omdat ik uit de met dezen in 1910 en in Januari 1911 gevoerde correspondentie, wist dat hij, omtrent mijne toepassing van artikel 316 der Rechtspleging bij de Landmacht, een ander gevoelen had dan ik en omdat mij uit eene door hem den 31en Januari 1911 uitgevaardigde circulaire bleek dat hij bekend was met mijne zienswijze te dien aanzien;

bij mijne bespreking met den Garnizoens-commandant te Venlo, in een der eerste dagen van October 1911, vernam ik van dezen, dat hij op de door mij geformuleerde telastlegging geene verwijzing zou doen; ik heb er hem toen op gewezen dat ik in het belang der zaak, waarin een spoedig onderzoek dringend vereischt werd, het niet wenschelijk achtte de quaestie, omtrent mijne bevoegdheid uit artikel 316 de Rechtspleging bij de Landmacht, in deze op te werpen;

den Plaatselijke-Commandant te 's Hertogenbosch heb ik op de gewone wijze, volgens gedrukt formulier, verzocht Officieren-Commissarissen te benoemen, zonder hem toe te lichten omtrent een al of niet verwijzen van den ritmeester N. naar den Krijgsraad; in eenigen waan heb ik dien Plaatselijken-Commandant niet gebracht;

ik verzocht op 28 September 1911 aan den Garnizoens-commandant te Venlo den ritmeester N. op 4 October 1911 voor Officieren-Commissarissen te doen verschijnen zonder vooraf zulks te verzoeken aan Officieren-Commissarissen die nog niet benoemd waren, overtuigd zijnde dat de te benoemen Officieren-Commissarissen tegen dien dag geen bezwaren zouden hebben;

ofschoon te 's Hertogenbosch een provoost-geweldige bestaat, heb ik den ritmeester doen dagvaarden door een deurwaarder, door den Officier van Justitie aangewezen, omdat zulks is bepaald bij een Koninklijk besluit van 28 Februari 1827 n°. 111 (Recueil-Militair 1827 blz. 112);

de benoeming van Officieren-Commissarissen heb ik gevraagd aan den Plaatselijke-Commandant te 's Hertogenbosch en niet aan den Garnizoens-

commandant te Venlo, omdat de zaak van den beginne af door mij behandeld was en ik die zelf in handen wenschte te houden;

2°. H. Ch. P. L. M., Kolonel Commandant van het 2e Regiment Huzaren, tevens Garnizoens-Commandant te Venlo:

Op 28 Juli 1911 voor dienstzaken te Roermond zijnde vernam ik dat bij eene oefening in het doorwaden van de Maas van een escadron, onder commando van den ritmeester N. twee huzaren van mijn Regiment verdronken waren; ik heb toen te Roermond dadelijk den ritmeester N. over het gebeurde gehoord; den volgenden dag heb ik te Venlo voor het front van mijn escadron, mijn leedwezen over het gebeurde betuigt en ieder in de gelegenheid gesteld mij op mijn bureau inlichtingen te geven; daar is echter niemand verschenen; ik heb toen ook nog gehoord den ritmeester, de luitenant en opperwachtmeester-instructeur en heb met den adjudant nagegaan welke Officieren eene commissie van onderzoek zouden vormen en hunne namen in gedachte vastgesteld, maar aanwijzing eener commissie in het orderboek heeft niet plaats gehad;

ik heb den Minister van Oorlog per telegraaf met het gebeurde in kennis gesteld en den volgenden dag een schriftelijk rapport gezonden;

op 1 Augustus naar Roermond geweest zijnde, vernam ik, bij mijn terugkomst te Venlo, dat een brigadier-titulair der marechaussee in de kazerne een onderzoek instelde, ik heb hem daar een lokaal aangewezen waar hij dat onderzoek kon voortzetten, heb hem meegedeeld wat ik van de zaak wist en hem gevraagd mij in te lichten als hem nog iets anders bekend werd; de commissie, bedoeld in artikel 7 der Justitieele Voorschriften, heb ik voorloopig laten rusten en van een en ander mededeeling gedaan aan den Auditeur-Militair bij brief van 9 Augustus 1911 n°. 360;

onder dagteekening van 13 September 1911, n°. 1539, ontving ik van den Auditeur-Militair een brief met elf bijlagen, mij berichtende dat hij tegen den ritmeester N. eene strafvervolging had ingesteld en mij verzocht hem naar den Krijgsraad te verwijzen ter zake dat hij op 28 Juli 1911 door schuld den dood van twee milicien-huzaren zou hebben veroorzaakt, met verzoek eenige stukken te zenden betreffende dien ritmeester en hem, als beklagde, en eenige andere met name aangeduide personen als getuigen te doen hooren;

ik heb, bij schrijven van 21 September 1911 n°. 28 den Auditeur-Militair teruggezonden de verhooren, door den brigadier der marechaussee opgesteld, en er bijgevoegd de verhooren afgenomen door de commissie die door mij was bijeengeroepen terstond nadat ik den brief van den Auditeur-Militair van 13 September ontvangen had; ik schreef verder aan den Auditeur-Militair dat ik dat schrijven beschouwde als advies, 't welk ik in overweging zou nemen, zoodra ik zijn advies had over het door de commissie ingestelde onderzoek; verder gaf ik hem te kennen in welke opzichten de termen, waarin hij adviseerde den ritmeester naar den Krijgsraad te verwijzen, behoorden te worden gewijzigd, — dat de lezing der verhooren mij niet de overtuiging had gegeven dat op goede gronden schuld van den escadrons-commandant vermoed kon worden, en ik geneigd was met het oordeel der commissie mede te gaan: dat er geen reden was den ritmeester N. naar den Krijgsraad te verwijzen, ware het niet dat ik het advies van den Auditeur-Militair, gegrond op de verhooren der commissie, wenschte af te wachten;

bij schrijven van 28 September 1911 n°. 1657 ontving ik van den Auditeur-Militair bericht dat hij, aannemende dat ik niet zelf wenschte te verwijzen, zelf, ingevolge artikel 316 der Rechtspleging bij de Landmacht,

den ritmeester N. naar den Krijgsraad verwees, en daarbij het verzoek dien ritmeester te bevelen als beklaagde voor Officieren Commissarissen uit den Krijgsraad te 's Hertogenbosch te verschijnen; dit verzoek vond ik niet onrechtmatig maar vreemd, wees daarop den Auditeur-Militair bij schrijven van 30 September 1911 n°. 32 en berichtte daarbij dat ik, om te kunnen voldoen aan zijn verzoek om den ritmeester als beklaagde voor Officieren-Commissarissen te 's Hertogenbosch te doen verschijnen, het noodzakelijk achtte daartoe bevelen te ontvangen van den Bevelhebber in de Derde Militaire Afdeling; wel is mij geene wetsbepaling bekend, die mij als Garnizoens-commandant beperkt in de vrijheid om naar mijne overtuiging al dan niet naar den Krijgsraad te verwijzen, maar als militair gevoel ik dat mijn onmiddellijke Chef bevoegd is mij verwijzing te gelasten, wanneer ik zou besloten hebben daartoe niet over te gaan;

ik heb nooit geweigerd te verwijzen maar wel bezwaar gehad tegen de formulering van den Auditeur-Militair;

op bevel van gedaagde heb ik op 2 October 1911 bepaald dat aan het verzoek van den Auditeur-Militair van 28 September voorshands geen uitvoering zou worden gegeven en ritmeester N. niet op 's Hertogenbosch gedirigeerd zou worden; daarvan heb ik den Auditeur-Militair kennis gegeven; ik deed dit omdat ik den Bevelhebber in deze als mijn chef beschouwde;

den 7den October 1911 heb ik aan gedaagde geseind mij te houden aan zijn telegram van 6 October om ritmeester N. te gelasten niet te voldoen aan eventueele dagvaarding; ik deed dit om den gedaagde in de gelegenheid te stellen op zijn gevoelen terug te komen, indien het door mij tevens geseinde, omtrent 't geen de Auditeur-Militair mij had medegedeeld, hem daartoe aanleiding gaf;

ik heb, ingevolge de bevelen van den gedaagde, den ritmeester N. belet gevolg te geven aan het beveldschrift tot dagvaarding van 5 October 1911 om tegen 9 October 1911 voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad te 's Hertogenbosch te verschijnen; de ritmeester is te Venlo gebleven, en daarvan heb ik den Auditeur-Militair op 10 October 1911 telegrafisch onderricht, daarna heeft gedaagde aan mij overgelaten zelfstandig te beslissen omtrent al dan niet verwijzen;

ook het beveldschrift van 11 October 1911 tot dagvaarding van ritmeester N., om op 14 October 1911 voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad te 's Hertogenbosch te verschijnen, heb ik niet geëerbiedigd en ik heb den ritmeester belet daaraan gevolg te geven, en de ritmeester is weggebleven, zulks nadat ik op 13 October 1911 aan gedaagde had getelegrafeerd dat de tweede dagvaarding op zijn last niet zou worden opgevolgd;

van den tijd dat ik den gedaagde in de zaak geroepen had heb ik slechts gedaan wat gedaagde van mij vorderde en omdat hij het vorderde, omdat naar mijne meening de Auditeur-Militair de bepalingen der Wet niet opvolgde;

toen ik voldeed aan de order van den gedaagde, om ritmeester N. niet te doen verschijnen, heb ik er niet over doorgedacht in hoeverre ik het eens was met de mij gegeven opdracht maar daaraan eenvoudig voldaan;

3°. H. G. F., Luitenant-Kolonel der Infanterie, waarnemend Plaatselijke-commandant te 's Hertogenbosch:

op 30 September 1911 heb ik voor het eerst vernomen dat de Auditeur-Militair strafrechtelijk wilde optreden tegen den ritmeester N.; ik heb toen, op zijn schriftelijk verzoek, Officieren-Commissarissen benoemd, maar, op mondeling bericht van den Auditeur-Militair, is geen verder gevolg

aan de zaak gegeven; op 7 October 1911 heb ik wederom, op schriftelijk verzoek van den Auditeur-Militair, commissarissen gecommandeerd in dezelfde zaak tegen den volgenden Maandag; een dergelijk verzoek bereikte mij weder op 13 October 1911 en daaraan heb ik voldaan; onder dagteekening van 20 October 1911 ontving ik van den Auditeur-Militair een rapport, van de door mij benoemde Officieren-commissarissen, houdende dat de ritmeester N. niet verschenen was, met het verzoek om, ingevolge artikel 65 der Rechtspleging bij de Landmacht het arrest van dien ritmeester te ordonneeren; uit het rapport bleek mij dat de ritmeester, beide bepaalde dagen niet voor commissarissen was verschenen en ik heb toen het arrest van den ritmeester geordonneerd overeenkomstig het model, mij door den Auditeur-Militair gegeven; den 24sten October 1911 verzocht de Auditeur-Militair mij schriftelijk Officieren-Commissarissen aan te wijzen om op den 25sten d. a. v. den ritmeester te hooren; later, op denzelfden 24sten October, kreeg ik een telegram van den Garnizoens-commandant te Venlo, o. m. inhoudende dat de commandeerende-Officier in het Tweede Militaire Arrondissement hem had opgedragen dat geen arrest aan ritmeester N. moest worden geordonneerd en dat hij aan dagvaarding geen gevolg mag geven; aan den gedaagde heb ik daarvan per telegram kennis gegeven en hem verzocht mij hieromtrent te bevelen, waarop ik denzelfden dag van gedaagde telegrafisch opdracht kreeg het geordonneerde arrest in te trekken en ook de aan den districtscommandant der marechaussee te Roermond gegeven bevelen, tot overbrenging met den sterken arm, in te trekken; ik heb daarvan den Auditeur-Militair kennis gegeven, gezegd dat ik het arrest had ingetrokken en van hem vernomen dat hij het door hem gegeven bevel aan den districts-commandant der marechaussee te Roermond, tot overbrenging met den sterken arm, zou intrekken; daarna seinde ik den Garnizoens-commandant te Venlo, dat ik het arrest op last van den Commandeerenden Officier had ingetrokken, waarop hij mij telegrafisch vroeg of de ritmeester toch nog den volgenden dag moest verschijnen; denzelfden dag seinde ik hem terug dat overbrenging van den ritmeester N. verviel, maar dat overkomst van dezen, tegen den volgenden dag 2 uur, verwacht werd; den 25sten October 1911 ontving ik weer een telegram van den Garnizoenscommandant te Venlo, dat de Bevelhebber seinde dat niet moest voldaan worden aan mijne uitnoodiging om ritmeester N. naar 's Hertogenbosch te zenden, en dit telegram heb ik persoonlijk aan den Auditeur-Militair overhandigd;

4°. J. J. N., ritmeester bij het 2de Regiment Huzaren, in garnizoen te Venlo:

op een der eerste dagen van October 1911 heeft de Garnizoens-commandant te Venlo mij medegedeeld dat hem bij brief was verzocht mij naar 's Hertogenbosch te dirigeren om als beklaagde voor Officieren-Commissarissen te worden gehoord; de Kolonel deelde mij den inhoud van den brief mede en tevens dat ik van hem order kreeg om niet naar 's-Hertogenbosch te gaan; als reden gaf de Kolonel op dat hij meende dat het aan hem stond over al of niet verwijzen eene beslissing te nemen; aan de order van den Kolonel, om niet naar 's-Hertogenbosch te gaan, heb ik voldaan; toen ik later eene dagvaarding kreeg om op 9 October 1911 voor Officieren-Commissarissen te 's-Hertogenbosch te verschijnen, heb ik daaraan niet voldaan op order van den Overste W. die daaromtrent met den Kolonel M., die te Nijmegen was, in mijne tegenwoordigheid telefoneerde; Maandag 9 October 1911 heeft de Kolonel persoonlijk mij het verbod herhaald; op grond van een dergelijk verbod, mij persoonlijk

mondeling door den Kolonel Garnizoens-commandant gegeven, heb ik ook aan de dagvaarding om op 14 October 1911 voor Officieren-Commissarissen te 's-Hertogenbosch te verschijnen, niet voldaan; de Districts-commandant der Marechausse te Roermond heeft mij wel den brief vertoond, waarbij door den waarnemend Plaatselijke-Commandant te 's Hertogenbosch mijn arrest werd gelast, maar dat arrest is niet ten uitvoer gelegd, omdat de Districts-commandant genoeg nam met mijne belofte den volgende dag naar 's Hertogenbosch te zullen gaan; dien dag, 19 October 1911, was ik reeds op het station te Venlo, voorzien van een plaatsbewijs, toen mij door den Garnizoens-commandant werd medegedeeld de inhoud van een door hem ontvangen telegram van den Bevelhebber in de Derde Militaire Afdeling, dat deze gelast had het arrest op te heffen en de overbrenging met den sterken arm niet te doen geschieden; zonder tegenbevelen van hoogerhand zou ik mij ter beschikking gesteld hebben van Officieren-Commissarissen;

Overwegende dat gedaagde, bij zijne verschillende verhooren heeft erkend de handelingen te hebben gepleegd zooals die in de telastlegging zijn vermeld en te dien aanzien heeft opgegeven:

dat hij, uit een brief van den Garnizoens-commandant te Venlo van 13 September 1911 kennis heeft gekregen van hetgeen tusschen dezen en den Auditeur-Militair te 's Hertogenbosch hangende was betreffende den ritmeester N., in verband met het verdrinken van twee huzaren op 28 Juli 1911; dat op 14 September 1911 die Garnizoens-commandant, op zijn verzoek, een onderhoud met hem had over die zaak, waarbij hij dezen zeide dat hij goed moest bedenken, dat het verwijzen van den ritmeester naar den Krijgsraad, zijne zaak was, hij dus goed moest overdenken wat hij deed; dat hij den Garnizoens-commandant daaromtrent volkomen vrijheid heeft gelaten;

dat hij, uit een brief van den Garnizoens-commandant van 29 September 1911, vernam dat de Auditeur-Militair den ritmeester N. naar den Krijgsraad had verwezen en hem verzocht dien ritmeester te gelasten op zekeren dag en uur te 's Hertogenbosch te verschijnen voor Officieren-Commissarissen om te worden gehoord; bij welken brief gevoegd was een afschrift van het schrijven van den Auditeur-Militair van 28 September 1911; dat de Garnizoens-commandant hem vroeg zijne tusschenkomst te verleen tot handhaving der wettelijke voorschriften of wel hem te bevelen den ritmeester naar 's Hertogenbosch te dirigeren;

dat hij daarop den Garnizoens-commandant, bij brief van 30 September 1911, heeft geantwoord: dat het dezen bleef overgelaten omtrent de verwijzing te beslissen en hem heeft geraden opnieuw van den Auditeur-Militair advies te vragen;

dat verder in dien brief stond: „het spreekt wel van zelve, dat aan „den brief van den Auditeur dd. 28 September j.l. voor 's hands geene „uitvoering moet worden gegeven, omdat de Auditeur niet bevoegd wordt „geoordeeld. De beleefdheid brengt mede, dat u hem daarvan mede- „deeling doet”;

dat hij, uit een telegram van den Garnizoens-commandant van 6 October 1911, vernemende dat de Auditeur-Militair geen advies had gezonden en den Officier van Justitie verzocht had den ritmeester tot verschijning te 's Hertogenbosch te dagvaarden en dat hij, Garnizoens-commandant, bevelen verzocht, per telegram den Garnizoens-commandant heeft opgedragen om, indien op welke wijze ook dagvaarding geschiedt, den ritmeester te gelasten daaraan niet te voldoen;

dat hij op 10 October 1911 van den Garnizoens-commandant telegrafisch bericht kreeg dat de Auditeur-Militair een tweede dagvaarding zou doen uitgaan en vroeg of hij daaraan gevolg moest geven; dat hij daarop den Garnizoens-commandant per telegram heeft opgedragen den ritmeester te gelasten geen gevolg te geven aan de nieuwe requisitie;

dat hij den 11en October 1911 aan den Garnizoens-commandant heeft geschreven te verwachten dat de oproeping van den Auditeur-Militair gevolgd zou worden door het rapport bedoeld bij artikel 65 der Rechtspleging bij de Landmacht, en hem bij voorbaat machtigde in voorkomend geval het daar genoemde arrest niet te ordonneeren;

dat hij op 24 October 1911, na ontvangst van een telegram van den Garnizoens-commandant berichtende dat de Districts-commandant der Marechaussee een onderhoud met hem en ritmeester N. vroeg, telegrafisch heeft geantwoord dat die Districts-commandant geheel buiten de zaak stond en dat hij, Garnizoens-commandant, in geen geval het arrest moest ordonneeren bedoeld in artikel 65 der Rechtspleging bij de Landmacht;

dat de Garnizoens-commandant te Venlo hem dien 24en October verder seinde: dat de Districts-commandant der Marechaussee handelde ingevolge bevelen van den Auditeur-Militair om zoo noodig den ritmeester met den sterken arm naar 's Hertogenbosch te brengen en dat de Garnizoens-commandant aldaar Officieren-Commissarissen had benoemd en, op grond van artikel 65 der Rechtspleging bij de Landmacht, arrest had gelast, daarbij nadere bevelen vragende;

dat hij, op een telegrafisch verzoek van den waarnemend Plaatselijke-commandant te 's Hertogenbosch, om bevelen hoe te handelen, dezen op dien 24en October telegrafisch heeft gelast in te trekken het door hem geordonneerde arrest van den ritmeester N. en evenzoo de bevelen aan den Districts-commandant der Marechaussee te Roermond tot overbrengen van dien ritmeester in te trekken of te doen intrekken;

dat hij dienzelfden dag aan den Garnizoens-commandant te Venlo op diens vraag of de ritmeester toch naar 's Hertogenbosch moest gaan, teruggeseind heeft dat dit niet noodig was omdat de ritmeester nog niet naar den Krijgsraad was verwezen;

dat hij den 25en October 1911 op een nader telegram van den Garnizoens-commandant te Venlo heeft teruggeseind „ritmeester blijft te Venlo”;

Overwegende dat door de bekentenis van den gedaagde, bevestigd door de verklaringen der getuigen A., M., F. en N., elke van deze voor zooveel zij betrekking hebben op elk der maatregelen door den Auditeur-Militair te 's Hertogenbosch genomen om den ritmeester N. voor Officieren-Commissarissen te 's Hertogenbosch te doen verschijnen, wettig en overtuigend is bewezen dat gedaagde aan den Garnizoens-commandant te Venlo heeft bevolen den ritmeester N. op de bij de telastlegging aangegeven tijden niet te doen verschijnen voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad te 's Hertogenbosch;

dat hij den waarnemend Plaatselijke-commandant te 's Hertogenbosch heeft bevolen in te trekken het door dezen geordonneerd arrest van dien ritmeester, en dat ten gevolge van die bevelen de ritmeester op die tijden niet is verschenen voor die Officieren-Commissarissen;

dat wel de woorden in den boven aangehaalden brief van 30 September 1911 aan den Garnizoens-commandant te Venlo gebezigd, niet een bepaald bevel inhouden, maar dat een zoo beslissende verklaring van gedaagde aan den in rang beneden hem geplaatsten Kolonel Garnizoens-commandant door dezen terecht is opgevat als een bevel, terwijl de verder door gedaagde

verzonden telegrammen bepaaldelijk de opdracht of het bevel inhielden om aan de vordering van den Auditeur niet te voldoen;

Overwegende dat gedaagde, tot verklaring van zijn optreden ten deze zich heeft beroepen op het Koninklijk Besluit van 17 Maart 1881 n°. 14 bij hetwelk hij, als Bevelhebber in de Derde Militaire Afdeeling, is aangevoerd als Commandeerende-Officier in het Tweede Militaire Arrondissement en bij artikel 2 waarvan hij is geroepen om in deze zijne hoedanigheid te waken, dat de onderscheidene bepalingen betreffende de Rechtspleging bij de Landmacht behoorlijk worden nagekomen; en hij verder heeft aangevoerd:

dat, volgens die Rechtspleging, de Garnizoens-Commandant en niet de Auditeur-Militair bevoegd is een militair naar den Krijgsraad te verwijzen;

dat hij het niet eens is met de opvatting van den Auditeur-Militair als zou de Garnizoens-commandant te Venlo onwillig zijn geweest den ritmeester N. naar den Krijgsraad te verwijzen, zoodat — ook al ware de Auditeur-Militair daartoe bevoegd geweest, er voor hem geen voldoende reden bestond om zulks te doen, daar de Garnizoens-commandant tot die verwijzing genegen was en nog wachtte op het nader advies van den Auditeur-Militair:

uit welk een en ander hij afleidt, dat hij niet alleen bevoegd maar verplicht was te handelen zooals hij gedaan heeft;

Overwegende dat, naar aanleiding van deze verwerping, te onderzoeken valt of de handelingen die door gedaagdes bevelen derhalve door hem zijn belet, belemmerd of verijdeld, waren ondernomen door een ambtenaar belast met het opsporen of onderzoeken van strafbare feiten ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift;

Overwegende te dien aanzien:

dat, nadat in artikel 296 der Rechtspleging bij de Landmacht is bepaald, dat de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden zullen vervolgen alle zoodanige misdrijven, als waarvan de erkenning aan dezelve is opgedragen, en hunne werkzaamheid zoo in 't algemeen als in den Krijgsraad in de bepalingen der volgende artikelen is geregeld, bij artikel 316 wordt bepaald dat zij zullen inquireeren op zoodanige misdrijven, als door de militairen tot hun Arrondissement behoorende, mogen worden begaan en ter cognitie van de Krijgsraden behooren; voorts die misdrijven vervolgen, zonder zulks na te laten om gunst of ongunst, om lief of leed of om welke oorzaak het zoude mogen wezen;

Overwegende dat deze opdracht is algemeen, niet bepaald wordt tot de misdrijven waarvan de vervolging reeds buiten hun medewerking bij den Krijgsraad wordt of is ahangig gemaakt, maar hen wordt gegeven omtrent alle strafbare feiten, begaan door militairen tot hun Arrondissement behoorende; dat zij hen roept tot het instellen van onderzoek zoodra hen een zoodanig feit in hun ambt is aangebracht of bekend gemaakt en tot vervolgen daarvan indien het misdrijf ter cognitie van den Krijgsraad behoort, zullende zij — indien zulks het geval niet is — krachtens het bepaalde bij artikel 317, onverwijld daarvan kennis geven daar en zoo het behoort;

dat deze algemeene opdracht aan den Auditeur-Militair eene bijzondere beteekenis krijgt nu zij bij de Wet is verstrekt nadat bij den eersten titel der Rechtspleging tot in bijzonderheden is geregeld het meest voorkomende geval dat een strafbaar feit, begaan door een militair, ter kennis komt van een Officier of onderofficier en deze deswege den dader het arrest aanzegt, waarna in dien titel verder is voorgeschreven, wie het voorloopig onderzoek moet instellen en waarbij ten slotte aan den Garnizoens-commandant wordt opgedragen te bepalen dat in de zaak door een Krijgsraad

moet worden uitspraak gedaan, zonder dat bij dat alles van den Auditeur-Militair wordt gewag gemaakt;

dat immers daaruit blijkt dat de Wet niet uitsluitend aan den Korps-commandant overlaat het instellen van een onderzoek naar het strafbaar feit, noch het vervolgen van den dader uitsluitend overlaat aan den Garnizoens-commandant, maar dat zij daartoe ook roept den Auditeur-Militair binnen den kring van het geheele Militaire Arrondissement, waar hij zijn ambt uitoefent;

Overwegende dat de noodzakelijkheid dezer bij de artikelen 316 en 317 verstrekte opdracht volgt uit de omstandigheid dat strafbare feiten kunnen worden gepleegd en vaak gepleegd worden door militairen (zelfs door ontslagen militairen) die tot geen garnizoen behooren of op plaatsen van hun garnizoen ver verwijderd, in welke gevallen het instellen van een onderzoek door den betrokken korps-commandant niet doenlijk zou zijn maar gevoegelijk kan geschieden door den ambtenaar tot inquireeren aangewezen;

Overwegende dat deze opvatting bevestigd wordt bij vergelijking van de bepalingen der Rechtspleging bij de Landmacht omtrent den Auditeur-Militair met die van de bij dezelfde wet vastgestelde bepalingen der Rechtspleging bij de Zeemacht omtrent den fungeerenden Fiskaal bij Krijgsraden van de Zeemacht;

dat toch in de laatstgenoemden in nagenoeg dezelfde bewoordingen als in eerstgenoemden zijn vervat al de bepalingen die den Fiskaal roepen en hem in staat stellen tot vervolgen van zaken die door den Commandeerenden Officier bij den Krijgsraad zijn aanhangig gemaakt, maar dat daarin niet voorkomt eenige opdracht tot inquireeren, beoordeelen en vervolgen als in de artikelen 316 en 317 der Rechtspleging bij de Landmacht aan den Auditeur-Militair wordt verstrekt;

Overwegende dat derhalve de Auditeur-Militair bevoegd en verplicht is te onderzoeken naar strafbare feiten door militairen in zijn Arrondissement gepleegd; dat hij daarbij in den regel overleg zal plegen met den betrokken Garnizoens-commandant, maar, wanneer het feit gepleegd is buiten de garnizoensplaats en het niet zeker is of wellicht niet-militairen er in zijn betrokken, hij beter doet en het hem in elk geval volkomen vrij staat het onderzoek op te dragen aan een der ambtenaren bij het Wetboek van Strafvordering belast met het opsporen van strafbare feiten;

Overwegende dat de Auditeur-Militair, uit het door hem ambtshalve ingesteld onderzoek als voormeld, de overtuiging bekomen hebbende, dat een feit is gepleegd 't welk door den Krijgsraad moet worden beoordeeld, bij de artikelen 316 en 318 der Rechtspleging bij de Landmacht tot vervolging van dat feit geroepen is;

dat hij ook hierbij wel in den regel overleg zal plegen met den Commandeerenden Officier van het garnizoen, indien de verdachte tot een bepaald garnizoen behoort, maar hij, bij het vervullen der hem opgelegde verplichting tot vervolgen, niet is gebonden aan het oordeel van den Garnizoens-commandant, indien deze niet van meening is dat de zaak door een Krijgsraad moet worden onderzocht, en hij — indien het belang van het onderzoek het wenschelijk doet zijn het gerechtelijk onderzoek niet uit te stellen — de beslissing van den Garnizoens-commandant niet behoeft af te wachten, maar bevoegd is, ook voordat deze zijn besluit neemt, te bepalen dat de verdachte voor den Krijgsraad zal terechtstaan ter zake van de feiten door hem aanvankelijk als door hem gepleegd aangenomen;

Overwegende dat derhalve de Auditeur-Militair te 's-Hertogenbosch, kennis

gekregen hebbende van het gebeurde te Neer, verplicht was in deze zaak, van zooveel gewicht, een onderzoek in te stellen;

dat hij dat onderzoek terecht heeft opgedragen aan den Brigade-commandant der marechaussee te Venlo, die, als hulp-officier van Justitie belast met het onderzoek van strafbare feiten, terstond gereed was om dat onderzoek, zoo noodig ter plaatse van het ongeval, in te stellen en zulks ook naar behooren heeft verricht;

dat de Garnizoens-commandant te Venlo, na het vernemen van het verdrinken der beide huzaren op 28 Juli 1911, wel bij den Escadrons-commandant daarnaar heeft onderzocht en er over gedacht welke officieren hij met het voorloopig onderzoek zou belasten, maar hij op 1 Augustus 1911 in den namiddag de opdracht daartoe nog niet had verstrekt en hij, vernemende dat de Brigadier-titulair der marechaussee in de kazerne bezig was met het hem door den Auditeur-Militair opgedragen onderzoek, terecht aan dien ambtenaar dat onderzoek heeft overgelaten, hem de gelegenheid daartoe in de kazerne heeft verschafte en aan zijn voornemen, om een voorloopig onderzoek door Officieren te doen plaats hebben, nog geen gevolg heeft gegeven;

dat de Auditeur-Militair, uit het door de Marechaussee ingesteld onderzoek de overtuiging hebbende bekomen dat de ritmeester N., ter zake van het gebeurde voor den Krijgsraad moest worden terechtgesteld, te recht zulks aan den Garnizoens-commandant te Venlo heeft medegedeeld en aan dezen heeft verzocht dien ritmeester naar den Krijgsraad te verwijzen ter zake van de feiten, in den brief van 13 September 1911 nauwkeurig omschreven, en dat hij uit het antwoord van den Garnizoens-commandant van 21 September 1911 terecht heeft opgemaakt dat deze de verwijzing naar den Krijgsraad weigerde;

dat toch in dat schrijven de Garnizoens-commandant bezwaar maakt tegen die gedeelten van de telastlegging door den Auditeur-Militair geformuleerd, waarin het kenmerk van het strafbare feit was uitgedrukt, en zich begeeft in eene beoordeeling van het gebeurde, die alleen aan den rechter behoort en daarbij mededeelt dat het onderzoek hem niet de overtuiging heeft gegeven, dat op goede gronden vermoeden van schuld bij den Escadrons-commandant gevonden kan worden;

dat de Auditeur-Militair daarin terecht aanleiding heeft gevonden om bij schrijven van 28 September 1911 aan den Garnizoens-commandant te berichten dat hij, gebruik makende van de bevoegdheid hem toegekend bij artikel 316 der Rechtspleging bij de Landmacht, den ritmeester J. J. N. naar den Krijgsraad verwees ter zake als in dat schrijven nauwkeurig door hem aangegeven;

Overwegende dat, door deze beslissing van den Auditeur-Militair, eene beslissing van den Garnizoens-commandant omtrent het al dan niet terechtstellen van den ritmeester N. voor den Krijgsraad niet meer werd vereischt en, krachtens het bepaalde bij artikel 319 der Rechtspleging bij de Landmacht, door den Auditeur-Militair de zaak moest worden voortgezet op de wijze verder bij de Rechtspleging bepaald;

Overwegende dat derhalve, overeenkomstig het bepaalde bij de artikelen 19 en 20 der Rechtspleging, de Garnizoens-commandant te Venlo verplicht was terstond Officieren-Commissarissen en een secretaris te benoemen tot het instellen van het onderzoek bij het eerste Hoofdstuk van den Tweeden titel der Rechtspleging voorgeschreven, vermits het hier gold een beklagde tot het garnizoen te Venlo behoorende en daar aanwezig;

dat toch de Wetgever als regel heeft gesteld dat het onderzoek naar

het strafbaar feit t. w.: het hooren van den beklaagde en het onder eede hooren der getuigen, plaats heeft in het garnizoen door de Officiëren-Commissarissen, door den Commandeerenden Officier benoemd en dat, eerst nadat dit onderzoek heeft plaats gehad, door hem de stukken aan den Auditeur-Militair worden opgezonden en de beklaagde wordt overgebracht naar de plaats waar de Auditeur-Militair resideert;

dat op dezen regel, gesteld in overeenstemming met hetgeen in de meeste gevallen ter bevordering van het onderzoek vereischt wordt, geen uitzondering is gemaakt voor het geval dat de zaak door beslissing van den Auditeur-Militair — buiten die van den Garnizoens-commandant — bij den Krijgsraad ahangig wordt en die regel derhalve gevolgd moet worden in alle gevallen waarin de beklaagde tot een garnizoen behoort of daarin aanwezig is;

dat, indien de Garnizoens-commandant mocht weigeren te voldoen aan den eisch van den Auditeur-Militair om Officiëren-Commissarissen te benoemen met opdracht als voormeld, de Auditeur-Militair de tusschenkomst van den Bevelhebber in het Arrondissement kan invoeren opdat deze, krachtens de hem opgedragen taak om te waken voor het nakomen van de bepalingen der Rechtspleging bij de Landmacht, den Garnizoens-commandant bevele Officiëren-Commissarissen te benoemen tot instructie der zaak tegen den door den Auditeur-Militair naar den Krijgsraad verwezen beklaagde, terwijl, eerst indien ook deze poging mocht falen, de Auditeur-Militair genoodzaakt zou zijn maatregelen te nemen om de instructie der zaak terstond te doen plaats hebben in de residentie van den Krijgsraad;

Overwegende dat nu wel de Auditeur-Militair den aangegeven weg aanvankelijk heeft gevolgd en bij zijn brief van 13 September 1911 den Garnizoens-commandant verzoekt den ritmeester N. en getuigen voorloopig te doen hooren, maar dat die brief door den Garnizoens-commandant kon worden opgevat en blijkbaar is opgevat als advies en poging tot overleg, terwijl de eigenlijke beslissing van den Auditeur-Militair om den ritmeester voor den Krijgsraad te doen terechtstaan eerst is verval in zijn schrijven van 28 September 1911 waarin ook de telastlegging nog eenigszins anders werd geformuleerd dan bij het vorige schrijven, en waarbij hij had moeten vorderen dat de Garnizoens-commandant het noodige zou doen tot het houden der instructie in het garnizoen, maar bij welke gelegenheid hij nog niet gerechtigd was te vorderen de overzending der stukken en de overbrenging van den verdachte naar 's Hertogenbosch;

Overwegende dat mitsdien de handeling van den Auditeur-Militair, te weten: zijn schrijven aan den Garnizoens-commandant te Venlo van 28 September 1911 tot het op 4 October 1911 doen verschijnen van den ritmeester N. voor Officiëren-commissarissen uit den Krijgsraad te 's Hertogenbosch, ten einde als beklaagde te worden gehoord, niet was ondernomen ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift en dat voor de maatregelen later door hem, naar aanleiding van de artikelen 63—65 der Rechtspleging bij de Landmacht genomen of uitgelokt, de bepalingen dier artikelen geen grond opleverden, omdat de zaak nog niet verkeerde in den stand waarin die artikelen toepassing behooren te vinden;

Overwegende dat derhalve de bewezen verklaarde feiten niet bij artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht noch bij eenige andere wetsbepaling met straf zijn bedreigd en gedaagde moet worden vrijgesproken;

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende ter eerste instantie in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen dat gedaagde de verschillende

maatregelen door den Auditeur-Militair te 's Hertogenbosch genomen om den ritmeester N. voor Officiëren-Commissarissen te 's Hertogenbosch te doen verschijnen, gelijk die bij de telastlegging zijn omschreven, opzettelijk heeft belet, belemmerd en vrijdeld;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen dat die handelingen van den Auditeur-Militair waren ondernomen ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift;

Spreekt den gedaagde L. de B. vrij van het hem telastgelegde;

Bepaalt dat de kosten zullen blijven ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

PLEITMEMORIE VAN DEN ADVOCaat-FISKAAL.

In den Militairen Spectator van Februari 1900 staat een artikel van den toenmaligen Luitenant der Infanterie VAN DIJK, getiteld „Militaire Rechtspleging“;

daarin stipt de heer VAN DIJK aan, dat eene zaak bij den militairen Rechter kan worden aanhangig gemaakt:

a. na een voorbereidend onderzoek, als aangegeven in Titel I der R. L.;

b. wanneer een militair persoon op heeterdaad door de Militaire of Burgerlijke Justitie op het plegen van eenige misdaad, staande ter beoordeeling van den Militairen Rechter, is gearresteerd of gesupprehendeerd, volgens het voorschrift van art. 19 R. L.;

c. door ambtshalve vervolging van den Auditeur-Militair, krachtens art. 316 R. L.;

Bij deze vervolging zal, volgens den heer VAN DIJK, de Auditeur-Militair, ten einde geheel overeenkomstig den *geest* der Wet te handelen, wanneer hem bekend is, dat een militair zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, den betrokken Garnizoens-Commandant van de zaak kennis moeten geven en dezen in de gelegenheid stellen zelf rechtsingang te verleenen;

Het is niet aan te nemen, schrijft de heer VAN DIJK verder, dat in dergelijke gevallen de Garnizoens-Commandant bezwaren tegen de vervolging zal maken;

Mocht dit, onverhoopt, evenwel plaats vinden, dán zal de Auditeur-Militair *ambtshalve* moeten procederen, c. q. de tusschenkomst inroepen van den Advocaat-Fiskaal, opdat aan de *Wet* kunne worden voldaan;

Wat den heer VAN DIJK in 1900 onaannemelijk voorkwam, heeft zich in 1911 tóch voorgedaan en zelfs nog veel meer dan dat;

De onderwerpelijke zaak levert daarvan het bewijs;

toch was in 1900 de Rechtspl. b/d Landm. niet anders dan in 1911;

wat in 1900 Wet was, is het ook nu nog;

daarenboven had tot dusverre, dus ongeveer een eeuw lang, de Jurisprudentie steeds aangenomen, dat den Auditeur-Militair ambtshalve inquiriment toekomt en was de praktijk daarmede óók steeds in overeenstemming.

Op 30 Juli 1911 vermeldden de nieuwsbladen, dat op Vrijdag 28 Juli bevorens een eskadron huzaren, onder bevel van den ritmeester N., de Maas onder de gemeente Neer, bij Venlo, te paard had moeten overtrekken en dat bij die gelegenheid twee huzaren, miliciens van dat Escadron verdronken waren;

Na lezing van dat bericht heb ik gemeend goed te doen, vermits aan Mr. AGHINA, Auditeur-Militair in het 2e Militaire Arrondissement, door Uw Hof toegestaan was om van 30 Juli tot 30 Augustus 1911 van zijn

standplaats, 's Hertogenbosch, afwezig te zijn, op den 30en Juli den, waarnemen, Auditeur-Militair opmerkzaam te maken op hetgeen de courant over het noodlottig voorval te Neer schreef;

ik noodigde daarbij den Auditeur-Militair uit te onderzoeken en te doen onderzoeken, of aan eens anders schuld de dood van genoemde huzarenmiliciens te wijten was!

voorts berichtte ik nog aan den Auditeur-Militair, dat ik het noodig achtte, dat de oorzaak van den dood der miliciens gerechtelijk vastgesteld zou worden, b. v. b. door schouwing hunner lijken;

De Auditeur-Militair is op mijne uitnoodiging tot onderzoek ingegaan en heeft het aan den Brigade-Commandant der Koninklijke Marechaussee te Venlo opgedragen;

de brigadier titulair G. DEEN, toen waarnemend Brigade-Commandant, heeft zich van die opdracht gekweten en van de uitkomsten van zijn onderzoek bij processen-verbaal doen blijken;

hoewel DEEN nog maar Brigadier titulair en ook niet bereden is, heeft hij blijkbaar toch goed begrepen, waar het in de opdracht op aankwam; heeft hij, bij zijne nasporingen, het doel daarvan goed in 't oog gehouden en, dienvolgens, naar wat ter zake dienende is gezocht;

de processen-verbaal toonen eveneens aan, dat de Brigadier nauwkeurig en gewetensvol te werk is gegaan;

ik aarzel dan ook geen oogenblik om zijn onderzoek deugdelijk, knap werk te noemen;

ik vind het zelfs noodig dit hier eens te zeggen, omdat op dat onderzoek, door de Militaire Overheid, is afgegeven;

die Overheid schijnt te veel op den militairen graad van DEEN gelet — en niet, of niet voldoende, er aan gedacht te hebben, dat de Brigadier ook, en vóóral, hulp-Officier —, ambtenaar belast met de opsporing der strafbare feiten, is;

De fungeerend-Auditeur-Militair heeft indertijd — 11 Augustus '11 — aan den Garnizoens-Commandant te Venlo ontvouwd, waarom hij met het onderzoek den Brigade-commandant had belast;

de redenen, die de Auditeur aanvoerde, vind ik zóó klemmend en afdoende, dat ik ze hier herhaal:

„Waar”, zoo schrijft de Auditeur-Militair, „bij dit onderzoek lijkshouwing „noodzakelijk was, waarbij het nemen van verschillende maatregelen en „het vervullen van talrijke formaliteiten noodig is en tevens een verhoor „van burgers (o. a. den veerman, bewoners langs den oever enz.) vereischt „was, vermeende ik, waar de wet mij geen weg voorschrijft, dat ik het „spoedigste één geheel van inlichtingen en gegevens zou kunnen verkrijgen, „door dat onderzoek op te dragen aan den Brigade-commandant”;

Zelfs een burgerlijken ambtenaar, of beambte, had de Auditeur-Militair met dat onderzoek kunnen belasten;

want toen het opgedragen werd, moest nog nagegaan worden, of er een strafbaar feit was gepleegd en door wien het zou zijn gepleegd;

de burgerlijke opsporingsambtenaar zou zich eerst dan hebben moeten terugtrekken, wanneer hem genoegzaam gebleken zou zijn, dat het strafbaar feit door een militair, en geen burger, nóch in vereeniging met burgers, was begaan;

Dat het van het grootste belang is, dat het voorloopig onderzoek deskundig worde geleid, —

dat juiste maatregelen genomen — en de formaliteiten behoorlijk nageleefd worden, zal ik aan Uw Hof wel niet weder behoeven uiteen te zetten;

ik breng slechts in herinnering eene vervolging, voor den Militairen Rechter, van een gruwelijk, verradelijk misdrijf, waarop vrijspraak is gevolgd, omdat bij het eerste onderzoek een overtuigingsstuk niet verzegeld was;

Ik geloof dan ook bepaald, dat het algemeen belang, waarvoor bijzondere belangen moeten wijken, zéér gediend is met het onderzoek, waarom de Auditeur-Militair den Brigade-commandant heeft verzocht;

want anders zou het, van wege de Militaire Overheid, eenvoudig gebleven zijn zonder in uitzichtstelling zelfs van verder onderzoek, bij eene kennisgeving aan den Minister van Oorlog, den Commandant van het Veldleger en den Divisie-Commandant van het verdrinken der huzaren miliciens; een verslag van den betrokken Ritmeester N. zelve omtrent dat ongeval, met een onderschrift van den Commandant van het 1ste en 2de Escadron 2de Regiment Huzaren en voor „gezien” teekening door den Regiments-Commandant, in verband met het bepaalde in militaire voorschriften, wanneer aan militairen, beneden den rang van Officier, een ernstig ongeluk overkomt;

op dit punt heb ik ervaring;

vóór het onderwerpelijke ongeval, doch in den loop van hetzelfde jaar 1911, had in een der Garnizoenen van het Rijk, bij eene militaire oefening, een soldaat-milicien zóódanig lichamelijk letsel bekomen, dat hij er aan bezweken is;

óók van dit ongeval was slechts aan de vermelde militaire Autoriteiten kennisgegeven en verslag gedaan;

de nieuwsbladen hadden echter van het ongeval melding gemaakt;

dit gaf het vervolgings-Officie bij de Landmacht aanleiding naar dat ongeval een gerechtelijk onderzoek in te laten stellen en daarna, om de vervolging van den leider der oefening voor den Krijgsraad te stellen;

zonder ingrijpen van het gezegd Officie zou óók in dit geval een en ander achterwege gebleven zijn;

maar toen hier het Officie eenmaal een rechterlijk onderzoek wilde, heeft de militaire Overheid, zonder voorbehoud, daartoe haar volle medewerking verleend;

en in zooverre verschilt deze zaak geheel met de zaak N., waar de Militaire Autoriteit het gerechtelijk onderzoek belet, belemmerd en verijdeld heeft;

ten bewijze dat dit door het Nederlandsche Volk volstrekt niet verwacht werd, integendeel, dat het verwachtte, dat het ongeval te Neer gerechtelijk zou worden onderzocht, haal ik hier een gedeelte aan van hetgeen een der nieuwsbladen, naar aanleiding van dat ongeval, schreef:

„Wij wenschen de vraag, of hier al of niet schuld aanwezig is, niet te „stellen;

„De zaak is in handen der Militaire Autoriteiten, derhalve, naar wij „overtuigd zijn, in goede handen;

„Een dergelijk drama, waarbij twee menschenlevens verloren gingen, „mag zich niet herhalen;

„het Nederlandsche Volk, dat zijn zonen voor eenigen tijd aan den „Staat, ter oefening, afstaat, moet weten, dat daarbij niets verzuimd wordt „om, ten allen tijde, te voorkomen, dat hun letsel geschiedt;

„geëischt mag worden, dat bij het houden van oefeningen het noodige „aanwezig is om, bij dreigend levensgevaar, onmiddellijk én afdoende hulp „te bieden;

„Onze miliciens, die, zoo noodig, tegenover den vijand het leven willen

„laten, mag, in het belang óók van het leger zelf, bij de vervulling van „hun dienstplicht geen benadeeling aan den lijve dreigen”;

Later heeft óók de Volksvertegenwoordiging den Minister van Oorlog om opheldering gevraagd naar het te Neer gebeurde en heeft Zijne Excellentie toen geantwoord, dat hij zijn eindoordeel opschort, totdat de Militaire Justitie, omtrent de zaak, uitspraak zal hebben gedaan;

Nadat de Auditeur-Militair de stukken van het politieonderzoek in handen had gekregen, heeft hij die, bij schrijven van 13 September 1911, aan den Garnizoens-Commandant te Venlo doorgezonden; heeft hij aan dezen hoofdofficier verzocht den Ritmeester N., als beklaagd van feiten, die opleveren het misdrijf van het veroorzaken van den dood door schuld, naar den Krijgsraad te verwijzen en den beklaagde, als zoodanig, mitsgaders verschillende andere personen, als getuigen onder eede, te doen hooren;

Feitelijk heeft de Auditeur-Militair, aldus, getracht van den Garnizoens-Commandant gedaan te krijgen, dat deze zou handelen volgens art. 19 R. L.; dat de Garnizoens-Commandant Officieren-Commissarissen uit zijn garnizoen zou benoemen, om den Ritmeester, als beklaagde, en de overige gemelde personen, als getuigen onder eede, te hooren;

De Auditeur-Militair is dus geenszins den Garnizoens-Commandant voorbijgegaan;

integendeel, hij heeft hem de gelegenheid gegeven den Ritmeester naar den Krijgsraad te verwijzen en informaties te doen houden;

de Auditeur-Militair heeft dus willen medewerken, dat én de beklaagde én de getuigen door Officieren-Commissarissen buiten de Residentie van den Krijgsraad, te Venlo, zouden worden gehoord;

zoo men dus zou willen beweren, dat een onderzoek te Venlo meer waarborg voor eene juiste waardeering van het ongeval te Neer moest opleveren, ofschoon toch ook buiten het garnizoen Venlo gelegen en daarvan zelfs 19 Kilometers verwijderd, dan kan en mag de Auditeur-Militair zeggen:

hieromtrent heb ik mij niets te verwijten; ik heb beproefd de informatie te Venlo te laten houden, maar de Garnizoens-Commandant is er niet op ingegaan;

Op 15 September 1911 schrijft de Garnizoens-Commandant dan ook aan den Generaal, den nu beklaagde, dat tot heden bij hem geen aanleiding bestond om te denken, dat een misdrijf was gepleegd en dat hij nog niet heeft kunnen besluiten tot verwijzing van den Ritmeester naar den Krijgsraad;

op 21 September d.a.v. deelt de Garnizoens-Commandant aan den Auditeur-Militair mede, dat de lezing der verhooren hem niet de overtuiging gegeven heeft, dat op goede gronden vermoeden van schuld bij den Escadrons-Commandant gevonden kan worden en dat hij zou komen tot het oordeel uitgesproken door de Commissie;

deze Commissie nu had eenparig als hare meening uitgesproken, dat er geen reden was den Ritmeester N. naar den Krijgsraad te verwijzen;

in aansluiting met hetgeen ik bij den aanvang van dit pleidooi, uit een artikel van den heer VAN DIJK, mededeelde, wijs ik er hier op, dat het volstrekt niet noodig is dat altijd en in elke zaak een voorbereidend onderzoek gehouden wordt, als aangegeven in Titel I R. L.;

Op andere wijze, door politieonderzoek, onderzoek bij den Rechter, enz. enz. kunnen den Garnizoens-Commandant gegevens verstrekt worden voor het nemen eener beslissing;

Zelfs artikel 7 (4) der Justitieele Voorschriften, op welke Voorschriften de beklaagde zich telkens en zoo gaarne beroept, zegt, dat, bij een voldoende

proces-verbaal der politie, aanhangig-making der zaak bij de Commissie van voorloopig onderzoek achterwege kan blijven;

ook art. 17 (2) dier zelfde Voorschriften wil, dat de artt. 7—14 R. L. slechts naar gelang van omstandigheden opgevolgd zullen worden;

Maar als men de verwijzing van den Ritmeester naar den Krijgsraad wilde voorkomen, dán moest het voorbereidend onderzoek van Titel I R. L. in elk geval plaats hebben;

dán was dit onderzoek onmisbaar;

immers, met dát onderzoek kreeg de Garnizoens-Commandant de gelegenheid om eene beslissing te nemen, dat de zaak N. *niet* bij den Militairen Rechter aanhangig zou worden gemaakt;

ging daarentegen de Garnizoens-Commandant op het voorstel van den Auditeur-Militair in, bepaalde hij, gevolgelijk, dat over de daad van Ritmeester N. door den Krijgsraad moet worden erkend, dan werd daardoor de Ritmeester, van verdachte, beklaagde en kwam het strafproces wél in gang;

Van daar dát, met hand en tand, zich vastklemmen aan het onderzoek van Titel I R. L.;

want de Militaire Overheid begreep heel goed, dat slechts dit onderzoek voor den Garnizoens-commandant den weg opende om eene militaire rechtsvervolging te voorkomen;

als er geen tegenwicht was, zou deze bevoegdheid van den Garnizoens-commandant inderdaad buitensporig wezen en aanleiding geven tot het nemen van allerlei willekeurige beslissingen;

dat tegenwicht geeft echter art. 316 R. L.;

de tekst van dát artikel is duidelijk genoeg en wordt nader onderstreept door het in de artt. 133, 296, 318 en 396 R. L. bepaalde;

gezaghebbende schrijvers op militair rechterlijk gebied erkennen zulks allen eenstemmig;

wel vinden die schrijvers, voorzover zij militairen zijn, dát artikel blijkbaar onaangenaam en trachten zij het, in zijne uitwerking, te verzwakken, door een zoogenaamd beroep te doen op den geest der wet;

Regel was het dan ook, tot dusverre, dat de Militaire Overheid, wanneer de Auditeur-Militair, in het algemeen belang, waarmede hij, het zij herhaald, slechts te rade heeft te gaan, eene rechtsvervolging van een militair voor den Krijgsraad noodig achtte en bleef achten, zich daarbij, ten slotte, neerlegde;

Vóór het onderwerpelijk geval is, voor zoover mij bekend, slechts eenmaal op dien regel inbreuk gemaakt door een Garnizoens-commandant, die een stukrijder, wegens verzet tegen de politie, niet voor den Krijgsraad terechtgesteld wilde hebben;

toen heeft het Hoog Militair Gerechtshof den Auditeur-Militair gelast, zonder verder verwijl, den stukrijder voor den Krijgsraad te vervolgen;

Naast de bevoegdheid van den Garnizoens-commandant, om een militair voor den Krijgsraad te brengen, gelijke bevoegdheid van den Auditeur-Militair; dit ter verzekering en instandhouding eener goede militaire rechtsbedeeling;

Maar wat bijna honderd jaren lang als recht gegolden heeft, daaraan heeft de nu beklaagde, met eene pennestreek, een eind willen maken;

hij zegt: voor het in behandeling komen eener zaak bij den Krijgsraad is, m. i. eene verwijzing naar den Krijgsraad, door den Garnizoens-commandant, een bepaald vereischte; derhalve, als de Garnizoens-commandant die verwijzing niet doet, dán komt de zaak ook niet bij den Krijgsraad;

de Garnizoens-commandant houde zijn gezag hoog en geve daarvan niets prijs!

Op 28 September 1911 bericht de Auditeur aan den Garnizoens-commandant, dat hij uit diens, hiervoor vermeld schrijven, van 21 September bevorens, opmaakt, dat door hem, Garnizoens-commandant, bezwaar wordt gemaakt ritmeester N. naar den Krijgsraad te verwijzen; dat hij, Auditeur-Militair, nu, krachtens art. 316 R. L., die verwijzing doet; voorts verzoekt hij aan den Garnizoens-commandant, om den ritmeester, op 4 October 1911, voor Officieren-commissarissen uit den Krijgsraad te 's Hertogenbosch te doen verschijnen, teneinde, als beklagde, te worden gehoord;

de Garnizoens-commandant had immers geweigerd om informatiën voor Officieren-commissarissen te Venlo, buiten de residentie van den Krijgsraad, te houden, Titel II, hoofdstuk I, R. L., waarom de Auditeur-Militair wel in de noodzakelijkheid kwam de zaak te laten informeeeren voor Officieren-Commissarissen in de residentie van den Krijgsraad, Titel II hoofdstuk II R. L.;

dat de Auditeur-Militair goed ingezien heeft, dat de Garnizoens-commandant bezwaar maakte, wordt door den beklagde toegegeven; want in zijn brief van 30 September 1911, aan den Garnizoens-commandant, schrijft de beklagde, dat het hem niet verwondert, dat de Garnizoens-commandant door den Auditeur-Militair beantwoord is zóó als deze op dien 28en September deed;

De Garnizoens-commandant heeft den volgenden dag, 29 September 1911, den beklagde om *bevelen* gevraagd, krachtens welke hij den ritmeester op dien 4en October naar 's Bosch zou moeten zenden;

Het antwoord van den beklagde luidde: het spreekt wel van zelve, dat aan den brief van den Auditeur, van 28 September j.l., voorhands *geen* uitvoering moet worden gegeven, omdat de Auditeur niet bevoegd wordt geoordeeld;

De Garnizoens-commandant heeft dit ter harte genomen en op 2 October 1911 aan den Auditeur-Militair het navolgende medegedeeld: *Mij voegende* naar deze uitspraak heb ik de eer U te doen kennen, dat ik aan den ritmeester N. voorhands *geen* order verstrek om als beklagde voor Officieren-Commissarissen te 's Bosch te verschijnen;

De Auditeur-Militair heeft daarop, den 5en October 1911, den Garnizoens-commandant doen weten, dat, door tusschenkomst van den Officier van Justitie te Roermond, ritmeester N. zou worden gedagvaard, om tegen 9 October 1911 voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad te 's Hertogenbosch te verschijnen, ten einde als beklagd van het veroorzaken van den dood door schuld te worden gehoord;

Naar aanleiding dier inlichting heeft de Garnizoens-commandant op 6 October 1911:

a. aan den Auditeur-Militair gemeld: Aan den Bevelhebber der IIIe Militaire Afdeeling heb ik *bevelen* verzocht om gevolg te geven aan uw verzoek om den ritmeester N. als beklagde op 's Hertogenbosch te dirigeren, zoodra daartoe eene dagvaarding van den Officier van Justitie te Roermond is ontvangen;

b. aan den beklagde geseind: Auditeur heeft Officier Justitie verzocht ritmeester te dagvaarden, om op 9 October 's Bosch te verschijnen; verzoeken *bevelen* om daaraan al of niet gevolg te geven;

De beklagde heeft dit telegram als volgt beantwoord: *Ik draag U op* om indien, op welke wijze ook, dagvaarding geschiedt, den ritmeester te gelasten daaraan *niet* te voldoen;

Op dit telegram heeft de Garnizoens-commandant, per draad, bericht, den :
 1°. 7 October 1911, aan den beklaagde, ik houd mij aan uw telegram van gisteren om ritmeester *te gelasten niet* te voldoen aan eventueele dagvaarding;

2°. 8 October 1911, wederom aan den beklaagde, ritmeester N.'s dagvaarding, op morgen, beteekend; ik reken er op, dat hij *niet* moet gaan;

3°. 9 October 1911, aan den Auditeur-Militair, ritmeester N. geeft geen gevolg aan de dagvaarding op heden, ingevolge *bevelen* Bevelhebber;

(de ritmeester heeft, na dagvaarding, deze bij den deurwaarder teruggebracht, onder mededeeling, dat hij er geen gevolg aan kon geven, zonder toestemming van zijn chef en heeft er dan ook geen gevolg aan gegeven);

De rol, dien de Garnizoens-commandant alzoo was gaan vervullen, was een geheel ongeschikte en lijdelijke geworden;

hij liet zich nu door den beklaagde *bevelen*, vroeg aan den beklaagde zelfs om *bevelen* en handelde *slechts* naar die *bevelen*;

Op 9 October 1911 heeft het den beklaagde behaagd het navolgende aan den Garnizoens-commandant voor te schrijven:

Thans, dat is, let wel, ongeveer 10 weken nadat de huzaren-miliciens omgekomen waren, *zal* door U eene beslissing moeten worden genomen omtrent het al dan niet naar den Krijgsraad verwijzen van ritmeester N.; zijn de noodige stukken bij den Auditeur-Militair, vraag ze dan aan hem op; en de Garnizoens-Commandant, om in zijn lijdelijke rol te blijven, heeft, ingevolge beklaagde's *bevelen*, des anderen daags, telegrafisch, de stukken aan den Auditeur-Militair opgevraagd;

Op dienzelfden 9en October heeft de Garnizoens-Commandant den beklaagde verzocht, den Auditeur-Militair te gelasten te adviseeren naar aanleiding van een zoowel door de Marechaussee als door de Commissie van Officieren gehouden onderzoek;

dit verzoek is al heel eigenaardig: de Auditeur-Militair staat niet onder de bevelen van den beklaagde; deze heeft geen recht om genen te comandereren;

het, tot dusverre, door den Garnizoens-Commandant, als niet deskundig aangevallen onderzoek der Marechaussee, wordt nu, door denzelfden Garnizoens-Commandant, verheven tot een stuk óók geschikt om er een oordeel, over al dan niet rechtsvervolging van een Officier, op te gronden;

dan is niet waar, dat de Auditeur geen acht geslagen zou hebben op het onderzoek der Commissie van Officieren; de stukken van dat onderzoek waren den Auditeur-Militair, door den Garnizoens-Commandant, reeds op 21 September 1911 aangeboden en hij heeft ze gelezen; maar zij brachten geen verandering in de opvatting van den Auditeur-Militair, dat de Ritmeester verzuimd had om de noodige maatregelen van voorzorg en afdoende hulp, bij dreigend levensgevaar, te nemen en dat daarom aan de schuld van dien Ritmeester de dood der huzaren-miliciens van Rooy en Hiel te wijten was;

Op de telegrafische opvraag om stukken van den Garnizoens-Commandant, heeft de Auditeur-Militair aan dezen teruggeseind, dat hij de stukken nu niet meer kan afstaan en dat hij Ritmeester N. nogmaals zal doen requireeren;

in verband met dit telegram, heeft de Garnizoens-Commandant aan den beklaagde gevraagd: Moet ik aan requisitie gevolg geven? en heeft de beklaagde geantwoord: *ik draag u op Ritmeester te gelasten* geen gevolg te geven aan nieuwe requisitie;

van deze opdracht heeft de Garnizoens-Commandant aan den Auditeur-Militair, op 10 October 1911, als volgt onderricht: Bevelhebber seint mij,

ik draag u op ritmeester te gelasten geen gevolg te geven aan nieuwe requisitie; ik teeken hierbij aan, dat de Auditeur-Militair steeds legaal is willen blijven en gebleven is en de requisities van den Ritmeester volgens de artt. 63, e. v. R. L. heeft doen geschieden;

dat heeft de beklaagde óók ingezien en begrepen;

Op 11 October 1911 schrijft hij aan den Garnizoens-Commandant: waar de requireering, die thans door den Auditeur-Militair zal geschieden, zich vermoedelijk baseerende op art. 64 R. L., waarschijnlijk nóg gevolgd zal worden door het rapport, bedoeld in art. 65 R. L., machtig ik u bij voorbaat, in voorkomend geval, het dààr genoemde arrest *niet* te ordonneeren; alzoo de beklaagde kent de wettelijke voorschriften, weet, dat de requisities op die voorschriften steunen en toch miskent hij die voorschriften; hij gaat daarbij zoover, dat hij zich zelfs tegen nog niet aangevangen handelingen richt;

Uw College gelieve hiervan bijzondere nota te nemen!

13 October d. a. v. heeft de Garnizoens-Commandant aan den Auditeur getelegrafeerd: Aan tweede dagvaarding van Ritmeester N. om Zaterdag 14 October voor Officieren-Commissarissen te 's Bosch te verschijnen wordt geen gevolg gegeven:

Ook nu is de Ritmeester weggebleven;

Op dien 13en October heeft de Garnizoens-Commandant óók nog aan den beklaagde geseind:

Gisteren avond, ongeveer half tien, tweede dagvaarding door deurwaarder Venlo beteekend, op last Auditeur-Militair, ter requisitie Officier van Justitie Roermond, om Zaterdag 14 October voor Officieren-Commissarissen te Bosch te verschijnen; wordt *op uw last niet* opgevolgd;

geen oogenblik dus valt de Garnizoens-Commandant uit zijn aangenomen lijdelyken rol!

Op 20 October 1911 heeft de Plaatselijke-Commandant te 's Hertogenbosch, krachtens art. 65 R. L., het arrest van ritmeester N. geordonneerd;

Op 24 October d. a. v. heeft de beklaagde aan den Garnizoens-Commandant te Venlo geseind: ordonneer *in geen geval* het arrest, bedoeld in art. 65 R. L.;

Daarop heeft die Garnizoens-Commandant aan den Plaatselijken-Commandant telegrafisch voorgesteld, om of de arrest-ordonnantie in te trekken, dan wel bevelen te vragen aan den beklaagde;

De Plaatselijke-Commandant heeft dit laatste gedaan, waarop de beklaagde hem als volgt, per telegram, heeft geantwoord:

Ik *gelast* U ten opzichte van Ritmeester N. het door U geordonneerde arrest, *waarvan sprake is in art. 65 R. L.*, en de, naar het mij blijkt, aan den Districts-Commandant der Marechaussee te Roermond gegeven bevelen, tot overbrenging met den sterken arm, in te trekken of te doen intrekken;

Andermaal geeft de beklaagde alzoo blijk te weten, dat de handeling, die hij wil beletten, is ondernomen ter uitvoering van een wettelijk voorschrift;

Vervolgens heeft de beklaagde op dien 24en October geseind aan den:

1°. Garnizoens-Commandant te Venlo, Ik heb den Plaatselijken-Commandant te 's Hertogenbosch *gelast* het door hem geordonneerde arrest en de opdracht ter zake overbrenging met sterken arm van bedoelden Ritmeester, in te trekken of te doen intrekken;

2°. Districts-Commandant Marechaussee Roermond, Door mij is aan den Plaatselijken-Commandant te 's Hertogenbosch *gelast* om in zake Ritmeester N. het door hem geordonneerde arrest en de opdracht ter zake overbrenging met sterken arm van bedoelden Ritmeester in te trekken of te doen intrekken;

De Plaatselijke-Commandant heeft wijders op dien 24en October aan den

Garnizoens-Commandant te Venlo getelegrafeerd, dat door intrekking arrest overbrenging Ritmeester N. vervalt; Officiëren-Commissarissen zijn tegen morgen Woensdag 2 uur n. m. bijeengeroepen tot behandelen zaak N.; overkomst wordt verwacht;

daarop heeft de Garnizoens-Commandant aan den beklaagde om *bevelen* gevraagd, of hieraan moet worden voldaan! en heeft de beklaagde geantwoord, dat aan de uitnoodiging van den Plaatselijken-Commandant te 's Hertogenbosch om ritmeester N. derwaarts te zenden, *niet* moet worden voldaan;

Den 25en October 1911 heeft de Garnizoens-Commandant te Venlo aan den beklaagde het volgende telegram gezonden:

Ritmeester niet vertrokken; Plaatselijke-Commandant 's Bosch in kennis gesteld Ritmeester niet verschijnt; Rechtskundig adviseur wijst op art. 35 en art. 8 R. L.; acht mij verplicht u te vragen, of uw bevel gehandhaafd blijft? Zoo noodig kan Ritmeester 12.19 vertrekken en 2.37 te 's Bosch aankomen; in dit geval verzoek ik vóór 11 uur bericht en zal dan seinen aan Garnizoens-Commandant 's Bosch;

waarop beklaagde terug getelegrafeerd heeft:

N. blijft te Venlo;

de Ritmeester is ook toen wêr weggebleven.

Telkens hebben Officiëren-Commissarissen daartoe gecommandeerd en bijgestaan door den Auditeur-Militair, zich vereenigd om den beklaagden Ritmeester te hooren, doch telkens hebben zij, door beklaagde's toedoen, er voor niets gezeten.

Dienzelfden 25sten October heeft de Garn. Comdt., in aansluiting met- en ter toelichting van zijn gemeld telegram, aan den beklaagde nog bericht, dat hij aan den Kapitein der Marechaussee gezegd had zijne medewerking niet te kunnen verleenen om ritmeester N. op 25 October voor Officiëren-Commissarissen te doen verschijnen, tenzij hij, Garn. Commandant, daartoe den last ontving van een boven hem gestelde autoriteit;

Op gemelden 25sten October heeft de beklaagde nóg aan den Pl. Comdt. te 's Hertogenbosch medegedeeld, dat door zijne, bekl's, tusschenkomst thans het arrest is ingetrokken en de overbrenging van den Ritmeester naar 's Hertogenbosch niet plaats vond;

dat in geen geval de Ritmeester voor den Krijgsraad mag worden terechtgesteld langs den weg, die thans werd gevolgd, zoodat in den vervolge door U geene handelingen zullen behooren te worden verricht, die een voortschrijden op dien weg mogelijk zouden maken;

Op 16 November 1911 heeft de Auditeur nog een laatste poging beproefd, dat de Generaal op zijn verbod aan den Pl. Comdt. zou terugkomen, door aan deze Autoriteit het navolgende te schrijven:

Na kennisneming van Uwe mededeeling, dat door U, op bevel van den Generaal, het geordonneerde arrest van den niet verschenen gerequireerden Ritmeester N. is ingetrokken, hoorde ik nóch Uwerzijds, nóch van de zijde van den Generaal, iets naders omtrent gemelde zaak;

Aangezien ik niet kan aannemen, dat de last tot intrekking van het opgelegde arrest een onherroepelijke geweest is, waardoor U zoudt verhinderd worden eene handeling uit te voeren, die krachtens wettelijk voorschrift werd genomen, heb ik de eer U uit te noodigen bij den Generaal bericht in te winnen, of hij blijft bij zijn aan U gedaan verbod en aan mij het door U ontvangen antwoord mede te deelen;

de Pl. Comdt. heeft op 17 November 1911 den beklaagde om de gewenschte inlichtingen verzocht, doch heeft deze den volgenden dag geant-

woord, dat bovenvermeld schrijven van 25 October ll. onverminderd blijft gehandhaafd;

Ten slotte zij hier nog vermeld, dat ik op 22 en 23 November 1911, in verband met de onderwerpelijke zaak, een paar inlichtingen, omtrent data enz., aan den Pl. Comdt. te 's Bosch heb gevraagd;

dat daarop de Pl. Comdt. aan den beklaagde medegedeeld heeft, wat ik gevraagd had en wat hij daarop geantwoord heeft en dat daarna de beklaagde aan den Pl. Comdt. geschreven heeft, dat er bij hem geen bezwaar tegen bestond, dat de Pl. Comdt. eventueel te ontvangen vragen om informatie, betreffende feiten, die zich hebben voorgedaan en die den Pl. Comdt. volledig bekend zijn, zullen worden beantwoord.

Uit vorenstaand verslag blijkt, dat de beklaagde heeft begaan, de feiten, die hem zijn telastgelegd;

de beklaagde erkent zulks dan ook;

het optreden van den beklaagde was van den aanvang of geheel verkeerd, omdat hij handelde, alsof hij Garnizoens- of Plaatsl. Commandant was, terwijl hij zulks niet was;

beklaagde heeft dan ook toegegeven, dat het een beginsel der R. L. is, dat in Militaire Justitiezaken de Garnizoens- of Plaats. Commandant, op eigen gezag en onder eigen verantwoordelijkheid, geheel zelfstandig en vrij moet handelen en beslissen;

en toch op die zelfstandigheid en vrijheid heeft bekl., ten deze, aldoor inbreuk gemaakt, het gezag van den Garnizoens- en Plaats. Commandant steeds miskend;

in plaats van die heeren te laten beslissen, hoe er gehandeld moet worden, beveelt hij hen voortdurend wat zij hebben te doen of na te laten;

de beklaagde heeft den Plaats. Comdt. te 's Hertogenbosch zóó angstig gemaakt, dat deze de verantwoordelijkheid niet meer durfde dragen van aan mij een paar data medegedeeld te hebben en daarover met den beklaagde heeft gecorrespondeerd;

Aan den beklaagde is de vraag gesteld: Gij beroept er U op het vertrekken, c.q. de overbrenging van den Ritmeester N. naar 's Bosch, met de U ten dienste staande middelen te hebben verhinderd; deed de Wet U die middelen aan de hand en zoo ja in welk artikel of welke artikelen dán? en was zijn antwoord: „Een wet, die mij deze bevoegdheid geeft, is mij niet bekend”;

beklaagde geeft toe, dat hij voor zijne tegenwerking, dat ritmeester N. voor den Krijgsraad zou komen, geen beroep kon doen op de Wet, doch dat de door ambtenaren ondernomen handelingen om dien Ritmeester voor den Krijgsraad te brengen, wél op de wet steunen;

En desalniettemin gaat hij tegen deze handelingen, met alle kracht in;

beklaagdes' opzet en strafbaarheid wordt hierdoor dan ook afdoende aangetoond;

had de beklaagde werkelijk den geregelden loop der Militaire Justitie willen verzekeren, dan had hij met mij in overleg moeten treden, in plaats van in te grijpen en door te tasten (Zie ook aanschrijving van den Minister van Oorlog van 31 October 1870, Recueil-Militair, beknopte-Uitgave 1ste Deel blz. 280);

Hier komt nog bij, dat de gedane vordering, gegeven bevelen en geordonneerd arrest *formeel* volkomen in orde waren;

Op grond daarvan reeds behoorde er, als allereerste verplichting, aan te worden voldaan, zonder verder onderzoek;

tegenover het formeel verzoek, de formeele verplichting om er gevolg

aan te geven; anders wordt, zooals hier, de geregelde werking van de organen van het staatsgezag belemmerd;

Maar waarom dan toch die tegenkanting van den beklagde?

Wilde de Auditeur verkeerd?

Wel neen; die wilde dwingen tot goed; dat de rechter uit zou maken, of al dan niet aan de schuld van ritmeester N. te wijten is, dat te Neer twee zijner onderhebbende manschappen verdronken zijn;

Maar de Militaire Overheid wilde er maar niet toe besluiten, om de zaak N. voor den Rechter te brengen;

Zij kon niet velen, dat de Auditeur-Militair haar tot gerechtelijk onderzoek drong en dwong; inde irae!

Toen is de Militaire Overheid zich gaan vastklampen aan den eisch:

eerst voorbereidend onderzoek van Titel I R. L.;

alsof dit onderzoek altijd noodig ware, om eene zaak bij den militairen rechter aanhangig gemaakt te krijgen;

maar dit is, ik zeide het reeds, niet het geval, het is eene van de manieren, maar niet de eenige manier!

Waartoe dit voorbereidend onderzoek?

Ter beslissing slechts, of de zaak door een Krijgsraad zal worden onderzocht en beoordeeld;

Tot het vormen van dat besluit gaven de uitvoerige processen-verbaal, door en in opdracht der Marechaussee opgemaakt reeds meer dan voldoende gegevens;

waarbij nog komt, dat de Auditeur ook aanried om van de zaak eene krijgsraadzaak te maken;

om kleine bij-omstandigheden, of b.v. de verdronken ruiters de kwartiermuts, in plaats van den kolbak, gedragen hadden, ging het hier nog niet;

die details behoorden eerst bij het onderzoek van Titel II, 1° hoofdstuk, R. L., nagegaan te worden, welk onderzoek ook nog min of meer een vooronderzoek is;

Eene zóó ernstige zaak als de zaak N. moest in elk geval voor den rechter worden gebracht;

Zij mocht nooit, na een voorbereidend onderzoek slechts, enkel door den Garnizoens-commandant definitief afgedaan worden;

daartegen verzette zich het algemeen belang!

Dit belang had de beklagde hoog moeten houden;

In plaats daarvan maakt hij een zeer ernstige inbreuk op de rechtshoogheid van den Staat;

maakt hij het onmogelijk, dat de verheven taak der Rechtspleging volbracht kon worden.

Ten slotte nog iets over het, in deze zaak, meermalen ter sprake gekomen artikel 316 R. L.;

wellicht dat uw College zich ook zal afvragen, zooals ik mij afgevraagd heb, waaraan dat artikel zijn ontstaan te danken heeft?

Ik kan daar nu antwoord op geven:

Op 1 October 1807 werd door den Koning aan eene Commissie opgedragen om Hem een Ontwerp aan te bieden van eene *Instructie* voor de Fiskaals bij de subalterne Krijgsraden in de militaire Departementen van het Volk van Oorlog te Lande;

van die taak heeft de Commissie zich in de maand Februari 1808 gekwetten, door indiening, aan Zijne Majesteit, van een concept-instructie voor de Fiskaals bij de subalterne Krijgsraden in de militaire Departementen;

in artikel 18 dier instructie werd als volgt bepaald:

„Zij zullen inquireeren op zulke misdrijven, als door de Militairen, tot hun Departement behoorende, mogen worden begaan, en ter cognitie van de Krijgsraden behooren; — voorts die misdrijven vervolgen, zonder zulks na te laten uit gunst of ongunst, — om lief, of leed, of om welke oorzaak het zoude mogen wezen;”

behalve dat voor „Departement”, „arrondissement of district” in de plaats is gesteld, is art. 316 R. L. dus woordelijk gelijk aan gezegd art. 18;

Alvorens hunne functiën te aanvaarden, moesten de Fiscaals ook den eed op de behoorlijke en getrouwe nakoming van deze hunne instructie afleggen; (zie art. 1 dier Instructie);

Deze *Instructie* is daarna opgenomen in het concept-wet op de rechterlijke instellingen en Rechtspleging voor het Volk van Oorlog te Lande en te Water van het Koninkrijk Holland en is ondergebracht in den 3en titel, 3o hoofdstuk, tot opschrift dragende: „Van de Procureurs des Konings bij Hoogst deszelfs Landmacht;”

is bij het ontwerpen der nu nog geldende R. L. zeer veel overgenomen uit evenvermelde concept-wet, het zoo juist aangehaald 3e hoofdstuk is geheel en al, in den 5en Titel 1e Hoofdstuk R. L., overgenomen, al worden thans in de R. L. de Procureurs des Konings bij hoogst deszelfs Landmacht, Auditeurs-Militair, de Hooge Militaire Vierschaar, Militair Gerechts-hof en de Procureur des Konings bij de Hooge Militaire Vierschaar, Advocaat-Fiscaal genoemd en al is voor louwmaand, grasmaand, hooimaand en wijnmaand, Januari, April, Juli en October gesteld;

Wat blijkt hieruit nu?

dat den Auditeur-Militair *in het bijzonder en bepaald* opgedragen is strafbare feiten, door militairen van hun Departement begaan, te onderzoeken en te vervolgen en

dat zij zich daarbij, *over het algemeen*, gedragen zullen naar het Militaire Wetboek, voor zooverre hetzelfde op hunne ambtsverrichtingen *eenigszins* toepasselijk is; (art. 333 R. L.);

die gedragslijn heeft de Auditeur willen volgen, doch de beklaagde heeft het hem belet;

in verband met het bovenstaande wijs ik er nog op, dat voormelde Commissie als haar oordeel heeft uitgesproken, dat de Rechtsgeleerde Auditeur, als de Wetten van den Lande kundig, *leiding* behoort te hebben in de militaire Rechtsbedeeling;

En al kon de Koning zich aanvankelijk niet verbeelden, dat bij de militair rechterlijke Justitie ook politieken, rechtsgeleerden, te pas moesten komen, heeft hij zich toch, ten slotte, met die gedachte verzoend en er zich bij neêrgelegd. (Zie geschiedenis onzer militaire strafwetgeving van den voormaligen hoogleeraar VAN DER HOEVEN).

Mijne Heeren, ik verwacht als u de onderwerpelijke zaak in studie neemt en er dieper in zult doordringen, het u zal gaan gelijk het mij is gegaan, te weten, dat u de onwrikbare overtuiging zult bekomen, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hem telast gelegd misdrijf;

dát misdrijf en beklaagdes schuld daaraan is aan de orde;

daaromtrent moet uitspraak worden gedaan;

al moge aanvankelijk het nemen eener beslissing in deze zaak u moeilijk lijken, bij nader onderzoek der zaak, ontleding der feiten en toetsing aan de wet, zal u blijken, dat de beslissing zich als van zelve aanwijst;

Niet bij een ander, maar bij beklaagde is schuld;

hij had de hand in eigen boezem behooren te steken;

Tegenover de Justitieele Voorschriften stond en staat de Auditeur nog ; als tegenover een leiddraad voor militairen die, hoewel geen jurist, tóch geroepen kunnen worden om tot rechtsbedeeling mede te werken ;

Door die Voorschriften is echter in de wet geen verandering gebracht ; dat kon niet ;

art. 1 der Voorschriften is dan ook eene warme aanbeveling tot stipte naleving der Wet.

En is het dat ik, op grond van het bij mijne conclusie van eisch vooropgestelde en heden nader ontwikkelde, de eer heb te concludeeren tot enz. (zie conclusie van eisch in de sententie).

PLEITMEMORIE.

In zake Generaal L. DE B.

Korte inleiding naar aanleiding van het pleidooi, gehouden door den Advocaat-Fiscaal.

FEITELIJKE TOEDRACHT DER ZAAK.

Ongeluk te Neer.

Maatregelen van den Garnizoens-Commandant te Venlo.

Ingrijpen van den Auditeur op last van den Advocaat-Fiscaal.

Onderzoek door een brigadier der Marechaussee naar feiten, gepleegd door den ritmeester N.

Correspondentie gevoerd tusschen Auditeur-Militair en Garnizoens-Commandant te Venlo over de verwijzing.

Zelfstandige verwijzing van Auditeur-Militair met beroep op artikel 316 R. L.

Door de voorafgegane correspondentie van December 1910 en Januari 1911 wist Auditeur-Militair dat deze handeling tot een conflict moest leiden.

Het niet eens zijn met de gegeven formulering van Garnizoens-Commandant was geen geldig motief voor eigen verwijzing *omdat die formulering er niets op aankwam*. Uit geheele houding blijkt opzet, om een conflict uit te lokken. Aanbrengen der zaak door Auditeur-Militair bij den Krijgsraad, door kennisgeving aan den Plaatselijken Commandant te 's Hertogenbosch op 30 September 1911, met verzoek tot ordonneeren van Officieren-Commissarissen.

Voorafgaand schrijven aan Garnizoens-Commandant te Venlo dd. 28 September met requisitie van ritmeester N. naar 's Hertogenbosch.

Hieruit blijkt de abnormale meegaandheid van Plaatselijk-Commandant te 's Bosch. Auditeur-Militair kende zijne menschen. Anders had hij het niet gewaagd op deze wijze zijn wil door te drijven.

Niet verschijnen van ritmeester N. op 4 October gevolg van Commandeerenden Officier doch geen *dwang* (zie verhoor M. op 26 Februari 1912).

5 October 1911 wordt door Auditeur-Militair bevel gedaan tot dagvaarding van ritmeester N.

Feitelijke onjuistheid in ten laste legging, dat dit zou zijn geschied op verzoek van Officieren-Commissarissen.

Tot benoeming van deze eerst op 7 October d.a.v. verzoek gedaan aan Plaatselijk-Commandant te 's Bosch.

Wederom abnormale lijdzaamheid van dezen, die zich zelfs toen nog niet op de hoogte stelde van den toestand en daardoor het den Auditeur-

Militair mogelijk maakte op den ingeslagen weg voort te gaan, ondanks de onwettigheid zijner handelwijze.

Niet verschijnen van N., op 9 October wederom gevolg van ingrijpen van Commandeerend Officier.

11 October 1911 herhaalde dagvaarding tegen 14 October 1911. Verschijnen wederom door den Commandeerend Officier verhinderd.

Dagvaardingen zijn door tusschenkomst van den Officier van Justitie uitgebracht door een deurwaarder.

Zelfs toen zag Plaatselijk-Commandant te 's Bosch nog geen wolkje aan de lucht en ordonneerde arrest N., eenvoudig omdat de Auditeur hem dat vroeg en zonder zich rekenschap te geven van hetgeen intusschen gebeurde.

Uitvoering opgedragen aan kapitein der Marechaussee B.

Door de waakzaamheid van den Garnizoens-Commandant te Venlo werd echter de Commandeerende Officier nog tijdig in de gelegenheid gesteld de ten uitvoerlegging van het geordonneerde arrest te verhinderen.

Wat verder gebeurde, kan hier blijven rusten, daar het niet voor deze zaak van belang is.

EERSTE VRAAG.

Welke is de positie van den Auditeur-Militair in de Militaire Strafrechtspleging?

Artikel 316 R. L. wordt zoo aanstonds besproken, en kan dus hier nog buiten beschouwing blijven.

Zijne taak is te zorgen, dat het onderzoek naar- en de vervolging van misdrijven niet blijven rusten, doch geregeld worden voortgezet en verder dat de procedures voor den Krijgsraad hunnen geregelden loop hebben.

Daarnaast is hij uitsluitend adviseur, assistent (art. 65 en 99) en secretaris (art. 133) zoowel bij Officieren-Commissarissen in de residentie van den Krijgsraad als bij den Krijgsraad zelve.

Principieel verschil tusschen Auditeur-Militair en ambtenaren van het Openbaar Ministerie.

Deze laatste beslissen over al of niet vervolging eener zaak, de Auditeur-Militair is verplicht (zie art. 296 R. L.) *alle* misdrijven te vervolgen, waarvan de erkenning aan de Krijgsraden is opgedragen, onverschillig of hij de vervolging gewenscht, noodig of op de wet gegrond acht. Niet hij, doch de Garnizoens-Commandant beslist over het al of niet instellen der vervolging (artt. 12 en 13 R. L.) Nergens in de R. L. wordt deze beslissing aan den Auditeur-Militair opgedragen.

De ambtenaren O. M. mogen zich partij stellen tegen den beklagde; de Auditeur-Militair moet zoowel de schuld als de onschuld van dezen opsporen.

De ambtenaar O. M. is alleen opspoorder en vervolger van misdrijven; de Auditeur-Militair is daarnaast en wel in hoofdzaak adviseur en secretaris. Hij heeft zich te gedragen naar de wenschen en bevelen van Officieren-Commissarissen (o. a. artt. 74, 77 en 79 R. L.) is afhankelijk van hun ander inzicht (o. a. art. 45 R. L.) en heeft in den Krijgsraad slechts de positie van adviseur en secretaris. Verg. hiervoor POLS-Preaadvies voor de Nederlandsche Juristen-Vereeniging blz. 254—259 j.g. 1881.

TWEEDE VRAAG.

Welke rechten worden in verband hiermede den Auditeur-Militair verleend in artikel 316 R. L.

Meeningen zijn zeer verschillend.

I. Advokaat-Fiscaal en Auditeur-Militair maken art. 316 R. L. los van elk verband met de overige bepalingen van de R. L. Als zij Art. 316 R. L. lezen, zijn zij plotseling alle overige bepalingen vergeten en redeneeren uit dit artikel als volgt:

Art. 316 R. L. verplicht den Auditeur-Militair te inquireeren en te vervolgen.

Krijgt deze nu buiten de militaire autoriteiten om kennis van een strafbaar feit, dan stelt hij een onderzoek in.

Art. 316 R. L. zegt niet, hoe dit onderzoek moet geschieden, dus, zoo zeggen zij: wij onderzoeken, zooals ons goeddunkt. Geven andere artikelen een bepaalde wijze van onderzoek aan, het doet niets ter zake, want art. 316 R. L. verwijst naar die artikelen niet.

Vervolgen van het misdrijf gaat niet zonder een Krijgsraad. Auditeur-Militair lokt dus zelf de benoeming van den Krijgsraad uit, zonder de beslissing van den Garnizoens-Commandant af te wachten, want art. 316 R. L. spreekt niet van den Garnizoens-Commandant, en eventueele beslissing van dezen.

Heeft de Garnizoens-Commandant zelf ook een onderzoek doen instellen, dit doet niet ter zake, want art. 316 R. L. spreekt over dit onderzoek niet.

Principieele fouten van deze opvatting.

a. Art. 316 R. L. wordt losgerukt uit het verband en zou zoodoende toelaten, dat de Auditeur-Militair er in strijd met de duidelijke voorschriften der R. L. een soort eigen gemaakte rechtspleging op na gaat houden, afhingende van zijne willekeur en van de vraag, wat hem practisch en doelmatig voorkomt (Zie antwoord Auditeur-Militair op art. 37 verhoor van 26 Februari 1912).

b. De door Auditeur-Militair en Advokaat-Fiscaal gemaakte onderscheiding tusschen misdrijven, die door de militaire autoriteiten en die buiten deze om ter kennis van den Auditeur-Militair mochten komen, en de bewering dat Art. 316 R. L. alleen op deze laatste betrekking zou hebben, vindt in dat artikel zelf geen steun en evenmin in eenig ander artikel der R. L.

Art. 316 R. L. doelt zonder eenige restrictie op alle misdrijven. Voor elk misdrijf, dat ter cognitie van den Krijgsraad behoort, wordt den Auditeur-Militair deze plicht om te inquireeren en te vervolgen opgelegd. Misschien zweefde den Auditeur-Militair het „ambtshalve” van art. 317 R. L. voor den geest, en beschouwde hij dit „ambtshalve” identiek met „buiten de militaire autoriteiten om”.

Art. 317 R. L. heeft echter met de uitlegging van art. 316 R. L. niets te maken.

c. Bij deze uitlegging wordt het een soort vliegenafvangerij tusschen Auditeur-Militair en Garnizoens-Commandant. Telkens als de Auditeur-Militair den Garnizoens-Commandant voor is, zou eerstgenoemde, laatstgenoemden kunnen uitschakelen. Daar komt voor het onderhavige geval nog bij, dat de Auditeur-Militair den Garnizoens-Commandant niet voor was. Immers het onderzoek van zijn brigadier der marechaussee was posterieur aan dat van den Kolonel M.

d. Art. 316 R. L. slaat *alleen* op het vóóronderzoek, gelijk hieronder nader zal worden uiteengezet. Deze opvatting is dus inderdaad onhoudbaar en al te dwaas.

II. Opvatting COLLETTE en VAN DIJK (blz. 141—143).

Zij zeggen: „De bedoeling des wetgevers, blijkende uit den opzet der „wet, is gericht geweest op een normale manier van aanhangig maken der „zaak (Eerste Titel en art. 19 R. L.) en daarnaast als aanvulling op een „ambtshalve vervolging”.

„Heeft de Auditeur-Militair kennis van een strafbaar feit bekomen, „begaan door een militair tot zijn Arrondissement of District behoorende, „dan zal de Auditeur-Militair, om in den geest der wet te handelen, alvorens „ambtshalve” tegen den dader te procedeeeren, van de zaak kennis moeten „geven aan den betrokken Garnizoens-Commandant, ten einde dezen in de „gelegenheid te stellen zelf, krachtens art. 12 R. L., rechtsingang te „verleenen. Het is niet aan te nemen, dat in dergelijke gevallen, de Gar- „nizoens-Commandant bezwaren tegen de vervolging van den dader zal „maken. Mocht dit evenwel onverhoopt gebeuren, dan zal de Auditeur- „Militair ambtshalve moeten procedeeeren.”

Dezelfde misvatting heerscht hier, als bij Auditeur-Militair en Advokaat-Fiscaal. De onderscheiding tusschen gewone vervolging en ambtshalve vervolging door den Auditeur-Militair kent de wet niet. en kan ook met den besten wil uit art. 316 R. L. niet gelezen worden.

316 R. L. maakt geen beperking, doch doelt op alle misdrijven zonder uitzondering. 316 R. L. staat niet tegenover de overige bepalingen der R. L., doch past zich daarbij aan, wijzende alleen op de algemeene taak, die de Auditeur-Militair in die gewone procedure heeft.

Auditeur-Militair is steeds en overal de stimulans agens, die de zaken in gang houdt. Meer is hij echter nooit geweest, en mag hij ook niet worden (1).

III. *Opvatting* KOOLEMANS BEYNEN.

Deze zegt weinig of niets van de quaestie.

Men moet uit het verband opmaken, dat hij de artikelen 316 en 317 R. L. met elkander in verband brengt, en dan art. 316 doet slaan op de gevallen, dat reeds naar den Krijgsraad is verwezen en art. 317 op de gevallen waarin nog geen verwijzing heeft plaats gehad en waarin dan de Auditeur-Militair niets anders te doen zoude hebben dan kennis te geven daar en zoo het behoort, dit is bij den Garnizoens-Commandant.

Bij aandachtige lezing der beide artikelen schijnt deze opvatting min juist.

IV. *Opvatting* Generaal DE B.

Art. 316 R. L. moet men lezen in verband met art. 318 R. L. Art. 316 R. L. betreft alleen het vooronderzoek, Art. 318 R. L. daarentegen de procedure voor den Krijgsraad.

Art. 316 schrijft Auditeur-Militair voor, zorg te dragen, dat het vooronderzoek voortgang hebbe. Een zaak niet in de doofpot gerake. Hij mag bij dat vooronderzoek echter geen andere middelen gebruiken, dan de R. L. kent, immers er worden hem geen andere middelen bij het wetsartikel ten dienste gesteld.

In art. 316 wordt geenerlei onderscheiding gemaakt tusschen misdrijven, die door de militaire autoriteiten of die buiten deze om ter kennis van den Auditeur-Militair worden gebracht. Deze onderscheiding moet dus, als niet gegrond op eenig artikel der R. L. worden verworpen als geheel willekeurig.

Zoo uitgelegd passen artt. 316 en 318 volkomen logisch in het geheele raderwerk der militaire Rechtspleging, terwijl zij daarentegen, uitgelegd,

(1) Zie ook Mr. L. M. ROLLIN COUQUERQUE in de Militaire Spectator 72e jaargang 1903 blz. 16 e. v.
(Red. M. R. T.)

zoals Advocaat-Fiscaal en Auditeur-Militair willen, de geheele Rechtspleging overhoop werpen. Art. 296 R. L. gelijk aan 318 R. L.

Tusschen de werkzaamheden, den Auditeur-Militair in 316 opgedragen en die van art. 318 in zit de beslissing van den Garnizoens-Commandant, of de zaak al dan niet voor den Krijgsraad behandeld zal worden.

Dit tusschenstation is in de strafrechtspleging niets buitengewoons.

Ditzelfde recht komt bij de gewone strafrechtspleging toe aan de Rechtbank, die blijkens art. 127 W. v. Sv. heeft te beslissen of na afloop der instructie een zaak al of niet naar de openbare terechtzitting zal worden verwezen.

Een zelfstandig recht, om een zaak naar den Krijgsraad te verwijzen, kent art. 316 R. L. den Auditeur-Militair dus niet toe, en er is geen artikel te vinden, dat in bepaalde gevallen dat recht wèl aan hem zou toekennen.

Het wetsontwerp tot wijziging der R. L. zooals dit laatstelijk is veranderd, beslist de quaestie geheel op dezelfde wijze. Het zegt daarmede echter niets nieuws, doch wijst alleen de juiste methode aan, die ook thans reeds in de R. L. staat te lezen en er volkomen logisch uit valt af te leiden voor iedereen, die die wet slechts onbevooroordeeld lezen wil.

DERDE VRAAG.

Indien artikel 316 R. L. den Auditeur-Militair een zelfstandig recht van onderzoek en vervolgen verleent, op welke wijze moet dan dit recht worden uitgeoefend?

Hierop wordt het antwoord gegeven door art. 319 R. L. en art. 1 dier wet.

Zij zullen bij het onderzoeken en vervolgen van misdrijven volgen de wijze van procederen, door de R. L. aangegeven. Onverschillig dus, of men uit art. 316 al of niet een zelfstandig recht van onderzoek afleidt, de proceswijze blijft beheerscht door de andere artikelen der R. L.

De Artikelen 316 en 318 R.L. houden niet in de wijze, waarop de Auditeur-Militair zijn onderzoek en vervolging moet instellen en voortzetten. Hij heeft zich dus te houden aan de gewone proceswijze.

Het recht eindelijk om te beslissen of in eenige zaak door den Krijgsraad zal worden erkend, wordt den Auditeur-Militair nergens gegeven. Dit recht komt uitsluitend toe aan den Garnizoens-Commandant.

VIERDE VRAAG.

Heeft de Auditeur-Militair zich gehouden aan de bij de R.L. voorgeschreven wijze van procederen?

Justitieele Voorschriften en Koninklijke Besluiten voorloopig ter zijde gelaten.

Neen, want:

a. de R.L. kent geen onderzoek door de marechaussee (eerste titel);

b. de R.L. geeft aan den Garnizoens-Commandant met uitzondering van ieder ander het recht om te beslissen, of een zaak voor den Krijgsraad zal komen, of disciplinair afgedaan worden (artt. 12 en 13 R.L.);

Had de Auditeur-Militair ditzelfde recht, dan had zulks expressis verbis ergens vermeld moeten staan.

c. de R.L. schrijft voor, dat Officieren-Commissarissen in de plaats, waar de beklagde in garnizoen of waarheen hij is overgebracht zullen worden benoemd (artt. 19, 31 en 35 R.L.);

Benoeming van Officieren-Commissarissen te 's Bosch was dus onwettig.

Meende Auditeur-Militair te mogen doen, wat des Garnizoens-Commandants was en dus op te mogen treden als Garnizoens-Commandant, dan had hij zich ook te houden aan het voor deze voorgeschrevene en derhalve art. 19 R.L. moeten naleven.

d. geen bepaling der R.L. geeft den Auditeur-Militair het recht, een beklagde te dagvaarden op de wijze, als is geschied. Officier van Justitie mag niet in de zaak worden gemengd. Niet deurwaarder heeft te dagvaarden, doch provoost-geweldige heeft te requireeren (art. 63 R.L.)

Oorzaak was, dat beklagde elders in garnizoen was en toen ook elders verbleef dan waar de Officiëren-Commissarissen zitting hielden. Deze buitengewone omstandigheid gaf Auditeur-Militair aanleiding tot buitengewone handelwijze. Het buitengewone lag echter juist daarin dat de geheele gevolgde proceswijze in strijd was met de R.L. Onwettige wijze van handelen was voor Auditeur-Militair wel noodzakelijk, want hij wist zeer goed, dat hij bij den Garnizoens-Commandant te Venlo geen resultaat te verwachten had.

e. Het arrest is onwettig geordonneerd en geëxecuteerd op een wijze, die de R.L. niet kent. Geene bepaling daarvan schrijft voor of laat toe, den Districtscommandant der Marechaussee hiervoor te gebruiken.

VIJFDE VRAAG.

Wat is beteekenis der Justitieele Voorschriften?

De J. V. hebben ten doel een leidraad te geven, in te lichten — voor den rechter echter geven zij geen authentieke interpretatie; de rechter blijft vrij; oordeelt hij omtrent de beteekenis van een wetsbepaling anders dan de J.V. dan moeten deze laatste wijken. — (oordeel van den oud-minister Mr. E. E. VAN RAALTE). —

Dit is de beteekenis, die de J.V. voor den rechter hebben.

Is het evenzoo voor de militairen en voor den Auditeur-Militair en den Advocaat-Fiscaal?

Voor de militairen zeker niet. Deze zijn gebonden door een voorschrift, dat hun chef, de Minister van Oorlog geeft. Zoolang de J.V. dus niet zijn ingetrokken, of door andere voorschriften vervangen, hebben de militairen deze voorschriften op te volgen.

De discipline brengt mede, dat het bevel van den meerdere door den mindere wordt opgevolgd, — ook al vindt hij het bevel of voorschrift onjuist —, totdat het uitdrukkelijk wordt ingetrokken.

Voor den Commandeerend officier en den Garnizoens-Commandant heeft dus art. 132 J.V. jo. 17 bindende kracht en zijn zij verplicht, naar die artikelen te handelen, zoolang niet bij K.B., gecontrasigneerd door den Minister van Oorlog deze bepalingen worden ingetrokken of door anderen vervangen.

Is dit ook het geval met Advocaat-Fiscaal en Auditeur-Militair? Zeer zeker, ja! Ook zij zijn als ambtenaren gebonden aan de voorschriften bij K. B. uitgevaardigd en gecontrasigneerd door hunnen chef, den Minister van Justitie, zoolang deze voorschriften niet zijn ingetrokken, of door andere vervangen.

De interpretatie, aan art. 316 R. L. gegeven in art. 132 J. V. in verband met art. 17 J. V., — overigens een volkomen juiste en logische — is voor Advokaat-Fiscaal en Auditeur-Militair een authentieke interpretatie, zij hebben er zich aan te houden, evenals de militairen. Vrij in het interpreteren zijn alleen de rechters.

Aan hem, die zich houdt aan de interpretatie, die zijn chef aan de wet geeft, kan nu door het Hof wél worden tegengeworpen: „De interpretatie van Uwen chef deugt niet”. Hij kan echter niet worden gestraft want hij deed zijn plicht, immers hij gehoorzaamde zijnen chef.

Aan Advocaat-Fiscaal en Auditeur-Militair, die zich niet hielden aan de interpretatie, die hun chef gaf, moge het Hof eventueel zeggen: „Uwe interpretatie achten wij beter, dan die van Uwen chef”. Het is niet denkbaar, dat dit in casu gezegd zou worden! Toch zijn zij strafwaardig, want zij deden niet hun plicht, immers handelden niet, zooals hun chef dat voorschreef.

ZESDE VRAAG.

Wat is de beteekenis der Koninklijke Besluiten, in deze zaak aangehaald?

Auditeur-Militair beriep zich op een Koninklijk Besluit van 28 Februari 1827 ter rechtvaardiging zijner wijze van dagvaarden.

Dit beroep gaat niet op, want zoo iets, dan is dit K. B. in lijnrechten strijd met de wet, immers met artikel 63 R. L.

Immers vervanging van provoost-geweldige door een gewonen deurwaarder kon alleen bij de wet geregeld worden. Evenzoo kon het voorschrift, dat de benoeming niet meer zou uitgaan van den Garnizoens-Commandant doch van den Auditeur-Militair alleen bij de wet worden vastgesteld. In ieder geval is echter dit K. B. te niet gedaan door het nadere K. B. gevende de Justitieele Voorschriften, immers door art. 34 daarvan. Wil Auditeur-Militair zich dus op Koninklijke Besluiten beroepen, dan doe hij dit op een K. B. dat nog van kracht is, en niet op een, dat reeds lang door een ander is vervangen.

Generaal DE B. beriep zich op K. B. 17 Maart 1881, ter rechtvaardiging zijner handelingen, waarbij hij ingreep en verhinderde, wat de Auditeur-Militair onwettig wilde teweegbrengen.

Dit K. B. komt met geen enkel voorschrift der R. L. in strijd. Veeleer ligt het in de lijn der artikelen 276, 277, 279, 292, 300, 301, 305 en 309 en 310.

Waartoe de bepalingen van art. 300 en 305 R. L. als de Commandeerende Generaal toch niet zou mogen ingrijpen, en dus lijdelijk zou moeten toezien, dat in strijd met de wet werd gehandeld.

Gemeld K. B. gaf hem dus recht tot handelen.

Op juiste wijze maakte generaal DE B. gebruik van de macht, hem, door zijn ambt geschenken. Van misbruik van gezag is in deze geen sprake.

ZEVENDE VRAAG.

Wat blijft in verband met vorenstaande beschouwingen van de ten laste legging over?

Sub A. Geen wetsvoorschrift bestaat er, krachtens en ter uitvoering waarvan de Auditeur-Militair de daar bedoelde vordering deed.

Handeling dus onwettig en tevens in strijd met de J. V., in ieder geval was het een handeling, die in de bevoegdheid tot opsporen haren grondslag niet vond (NOYON II blz. 299).

Gedaagde niet alleen gerechtigd, doch zelfs verplicht, daartegen op te komen!

Handeling Auditeur-Militair vond zijn oorsprong in zijne onwettige verwijzing.

Daarenboven requisitie op 28 September in ieder geval zonder kracht, omdat eerst op 30 September d.a.v. verzoek tot benoeming van Officier-Commissarissen werd gedaan.

Sub B. Geen wetsvoorschrift bestaat, krachtens en ter uitvoering waarvan de Auditeur-Militair dit bevel tot dagvaarding gaf.

Oorsprong onwettig, dus ook hier gevolg onwettig.

Dagvaarding niet geschied op verzoek van Officier-Commissarissen, want deze zijn eerst op 7 October benoemd (zie brief FRASER 27 October 1911).

Bij dagvaarding voorgeschreven formaliteiten niet in acht genomen.

Sub C. Dagvaarding sub *b* nietig. Die sub *c* kan dus niet als tweede dagvaarding beschouwd worden.

Sub D. Geen twee geldige dagvaardingen voorafgegaan, dus art. 65 R. L. was in ieder geval nog niet toepasselijk.

Arrest niet ten uitvoer gelegd op voorgeschreven wijze.

Ook op grond hiervan vervalt dit punt.

Resumé. Alle handelingen, bij conclusie van eisch vermeld als verricht door Auditeur-Militair en Plaatselijken Commandant te 's Bosch waren in strijd met de wet.

Gedaagde was door zijne kwaliteit van Commandeerend Generaal niet alleen bevoegd, doch zelfs verplicht, daartegen op te komen. Niet de Generaal, doch Auditeur-Militair en hij, op wiens last hij handelde, d. i. de Advocaat-Fisikaal zijn in deze de strafwaardige personen. Niet de houding van den Generaal, doch die van den Auditeur-Militair was ongehoord, nooit voorgekomen. Het ergste is in deze zaak, dat de Auditeur-Militair vanaf 31 Januari 1911 af gelegenheid heeft gehad, het conflict te voorkomen, doch daartoe niet de geringste moeite heeft gedaan.

LAATSTE VRAAG.

Wordt, aangenomen dat de Generaal de B. gehandeld zou hebben, als hem wordt ten laste gelegd en derhalve misbruik van gezag zou hebben gemaakt, zijne strafbaarheid niet uitgesloten tengevolge van het feit, dat de Minister van Oorlog het met hem eens is?

Zeer zeker. De militair, die handelt zooals zijn Chef wenscht, mag niet gestraft worden omdat hij op die wijze handelde!

Vaststaat, dat Generaal DE B. handelde zooals de Minister wenschte en goedkeurde. Dit sluit onder alle omstandigheden zijne strafbaarheid krachtens art. 184 Sr. uit!

Conclusie: vrijspraak.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 September 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. M. D. K. S. VAN LIER.

In de Rechtspleging bij de Zeemacht is geen nietigheid bedreigd tegen het met in acht nemen der openbaarheid bij het uitspreken of uitlezen van het vonnis. In casu is er geen enkele grond om aan te nemen dat de openbaarheid niet zou zijn in acht genomen.

Vervanging van een lid van den Krijgsraad na het wijzen van het vonnis kan, evenmin als het optreden van den nieuw-benoemde bij de verdere werkzaamheden des Krijgsraads, nietigheid van het vonnis tengevolge hebben.

Het niet bedingen van een huurprijs bij het in huur geven van een rijwiel is geen reden om aan te nemen dat geen huurovereenkomst bestond, waar blijkens de verklaring van den verhuurder als getuige onder eede geen huurprijs is bedongen omdat de beklagde goed bij hem bekend was en deze zijn huurprijzen kende; de bewijsmiddelen in het vonnis worden met deze opgave aangevuld.

Onder de overwegingen was opgenomen dat ten processe aanwezig was een van den Commissaris van Politie te Groningen ontvangen, bij S. S. in beslag genomen rijwiel. De verdediger voert aan dat deze Commissaris het rijwiel niet zelf in beslag genomen heeft, dat zijn getuigenis dus niet loopt over feiten welke hij zelf gehoord, gezien of ondervonden heeft. Het Hof verwerpt zulks, op grond dat die getuigenis niet is opgenomen onder de bewijsmiddelen, waardoor des Krijgsraads overtuiging is gevestigd.

Het Hof bevestigt het vonnis, met dien verstande, dat de veroordeelde ter zake van het misdrijf van verduistering ongeschikt wordt geacht om in den militairen stand te blijven.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een marinier 3e klasse, oud 23 jaar, geboren te Haren, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, gewezen den 17den Mei 1909 met aanhaling der artikelen 1, 2, 137 j^o. 135 en 145 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, 1, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 27, 58, 91 en 321 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan:

1°. desertie in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen

afwezig te zijn gebleven van den bodem, waarop hij diende, zonder de reden der afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen;

2°. Verduistering,

en veroordeeld ter zake van het eerste feit, tot twee maanden militaire gevangenisstraf en

ter zake van het tweede feit, tot zes maanden gevangenisstraf;

met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straffen zal worden in mindering gebracht van den 28sten April 1909, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklagde zich heeft beroepen op het Hof, voor zooveel betreft de schuldigverklaring aan en de veroordeeling wegens „verduistering”, alzo impetrant van mandament van appel en eisicher, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen hem eene zoodanig lichtere straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof's Resolutie van den 1sten Juni 1909 geautoriseerd om dit appel voor den fungeerend Fisikaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Willemsoord te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eisicher à minima, door wien, voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat den duur der opgelegde gevangenisstraf en het niet uitspreken der ontzegging betreft, en dat alsnog de impetrant en verweerder, met aanhaling tevens der artikelen 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193) ter zake van verduistering zal worden veroordeeld tot tien maanden gevangenisstraf en hem voorts het recht zal worden ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF.

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

1°. dat hij, dienende aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, den 1sten April 1909 van passagieren is achtergebleven, zonder verlof afwezig is gebleven en zich den 21sten April d. a. v. vrijwillig aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord heeft aangemeld;

2°. dat hij te Groningen in het begin van de maand April 1909 opzettelijk een van den rijwielandelaar G. J. N. VAN V. te Groningen gehuurd rijwiel, dat aan dezen althans aan een ander dan aan hem beklagde

toebehoorde, en dat hij anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend en er als heer en meester over heeft beschikt door het eigendunkelijk en ten eigen bate aan den arbeider S. S. te verkoopen ;

Overwegende dat, van wege den appelland, bij conclusie zijn aangevoerd de na te melden omstandigheden die nietigheid van het vonnis zouden tengevolge hebben :

a. dat niet blijkt dat het vonnis door den Secretaris openlijk is uitgesproken of uitgelezen ;

b. dat bij beschikking van den Schout bij Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord van 21 Mei 1909 in de samenstelling van den Krijgsraad wijziging is gebracht en de luitenant ter zee 2de klasse H. VAN N. als lid vervangen is door den Officier van Administratie 2de klasse P. M. S. ;

dat wel de eerstgenoemde, geen lid zijnde, maar niet de laatstgenoemde, lid van den Krijgsraad, meegewerkt heeft het vonnis te wijzen ;

Overwegende ten aanzien van het onder *a.* vermelde :

dat wel bij artikel 193 der Rechtspleging bij de Zeemacht is bepaald dat het vonnis openlijk moet worden uitgesproken of uitgelezen door den Secretaris in den vollen Krijgsraad in bijzijn van den fiscaal en den veroordeelde, en dat bij artikel 208 dier Rechtspleging nagenoeg hetzelfde is bepaald voor het geval de veroordeelde zich in hooger beroep voorziet, echter zonder dat daarbij het vereischte der openbaarheid is herhaald, maar dat geene bepaling dier Rechtspleging tegen het niet in acht nemen van die openbaarheid nietigheid bedreigt ;

dat wijders bij de artikelen 197 en 209 der Rechtspleging wel is bepaald dat, zoodra een vonnis zal zijn gepronuntieerd, zulks boven aan het hoofd van het origineele vonnis zal worden aangeeteekend met bijvoeging van den datum, maar dat daarbij niet is voorgeschreven dat die aantekening ook moet bevatten de verklaring dat het vonnis openlijk is uitgesproken, terwijl door appelland niet is beweerd en er ook geen enkele grond bestaat om aan te nemen, dat ten deze niet volledig zou zijn voldaan aan het bepaalde bij artikel 193 der Rechtspleging, vermits van de voldoening daaraan geregeld wordt melding gemaakt in de notulen van het verhandelde in de vergaderingen des Krijgsraads, welke, ingevolge het bepaalde bij artikel 112 der Rechtspleging worden gehouden maar, krachtens het bepaalde bij artikel 257, ingeval van hooger beroep, niet bij de processtukken gevoegd ; dat derhalve van nietigheid van het vonnis, op grond van het onder *a.* aangevoerde geen sprake kan zijn ;

Overwegende ten aanzien van het onder *b.* vermelde : dat, blijkens de ten processe aanwezige beschikking van den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord van 12 Mei 1909, tot lid van den Krijgsraad in deze zaak mede is benoemd de luitenant ter zee 2de klasse van N., die den 17den Mei 1909 heeft medegewerkt tot het wijzen van het vonnis, waarna, bij beschikking van den genoemden Commandant van 21 Mei 1909, het lid van N. voornoemd is vervangen door den Officier van Administratie 2de klasse P. M. S., welke benoeming, geschied overeenkomstig het bepaalde bij artikel 118 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zoo min als het optreden van den benoemde bij de verdere werkzaamheden des Krijgsraads, nietigheid van het vonnis kan tengevolge hebben ;

Overwegende wat betreft het bewijs van het den beklagde in de tweede plaats te last gelegde feit :

dat door den getuige van V. onder eede is verklaard, bij zijn verhoor van 12 Mei 1909 dat hij bij het afgeven van het rijwiel aan beklagde,

van dezen geen huurprijs heeft bedongen omdat beklaagde goed bij hem bekend was en deze zijne prijzen kende;

dat mitsdien door de bewijsmiddelen in het vonnis weergegeven, aangevuld met het voorafgaande uit de verklaring van den getuige van V., wettig en overtuigend is bewezen wat aan beklaagde in de tweede plaats is te last gelegd;

dat de Krijgsraad, bij zijne uitspraak omtrent het bewezene van dat te last gelegde, niet heeft gebruik gemaakt van een getuigenis van den Commissaris van politie te Groningen als waarvan door beklaagde in zijne conclusie wordt gewag gemaakt, vermits in de processtukken eenige verklaring van dien ambtenaar niet is te vinden en het vonnis zoodanige verklaring niet opnoemt onder de bewijsmiddelen waardoor des Krijgsraads overtuiging is gevestigd;

Overwegende dat het aan beklaagde in de tweede plaats te last gelegde en bewezen verklaarde feit bij het vonnis terecht is gequalificeerd als verduistering en dat de deswege opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden in goede verhouding staat tot de zwaarte van het misdrijf;

dat echter de veroordeelde ter zake van het gepleegde feit ongeschikt is om in den militairen stand te blijven en derhalve het vonnis moet worden aangevuld met de dientengevolge op te leggen bijkomende straf van ontzegging;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en bovendien de artikelen 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193).

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis den 17den Mei 1909 door den Krijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord tegen beklaagde gewezen, waarbij deze is schuldig verklaard aan 2°. verduistering,

en te dier zake veroordeeld tot gevangenisstraf van zes maanden met toerekening van den tijd, door hem sedert acht en twintig April 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de twee maanden militaire gevangenisstraf, waartoe hij, bij dat vonnis, wegens desertie is veroordeeld en op de zes maanden gevangenisstraf voormeld en — dat vonnis ten aanzien van het gedeelte daarvan waarvan is geappelleerd verbeterend — ontzegt den veroordeelde het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Verwijst den appellant in de kosten van het hooger beroep;

Ontzegt allen anderen eisch.

Na het verwijzen der Sententie is het vonnis voor zooveel betreft de desertie, voorzien van het „fiat executie”.

De Verdediger voerde als grond voor zijne conclusie aan:

dat het vonnis van den Zeekrijgsraad is nietig;

dat immers niet blijkt, dat het vonnis openlijk uitgesproken of uitgelezen is door den Secretaris (Rechtspleging Zeemacht art. 193);

dat onder de overwegingen overwogen wordt „dat eindelijk nog ten processe aanwezig is een van den Heer Commissaris van politie te Groningen ontvangen, bij S. S. in beslag genomen rijwiel, waaraan een rem ontbreekt”;

dat deze Commissaris niet uit eigen wetenschap kon weten dat dit rijwiel, dat niet door hem is in beslag genomen, bij S. S. is in beslag genomen;

dat deze getuigenis dus niet loopt over feiten, welke de getuige zelf gehoord, gezien of ondervonden heeft; en trouwens elke opgave van redenen

van wetenschap ontbreekt (Wetboek van Strafvordering 398), maar is eene meening of gissing bij redeneering opgemaakt;

dat bij beschikking van den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord dd. 21 Mei 1909 in de samenstelling van den Zeekrijgsraad wijziging is gebracht en de Luitenant ter Zee 2de klasse van N. als lid vervangen is door den Officier van Administratie 2de klasse S.;

dat wel van N. geen lid zijnde, maar niet S., lid van den Zeekrijgsraad, meegewerkt heeft het vonnis te wijzen en dit dus is nietig (Rechtspleging Zeemacht art. 174 en 193);

dat de eerste getuige van V., blijkens de achtste overweging van het vonnis, verklaart, dat hij geen huurprijs bedongen heeft;

dat dus geen huurovereenkomst is tot stand gekomen (Burgerlijk Wetboek art. 1584 en 1596 2°.);

dat desniettegenstaande de twaalfde overweging van het vonnis luidt dat beklaagde het rijwiel van den handelaar van V. in huur ontvangen had en hij het aldus anders dan door misdrijf onder zich had;

dat het vonnis derhalve ook om deze reden behoort te worden vernietigd;

dat beklaagde meent te zwaar gestraft te zijn;

dat hij toch gedeserteerd is, omdat hij gaarne zijne moeder wilde bezoeken, die hij in geen 8 maanden gezien had, terwijl hij meende geen verlof te kunnen krijgen;

dat hij, toen hij het rijwiel in gebruik nam, niet reeds de bedoeling had dit te verkoopen, maar later op den dag berouw kreeg over zijne desertie en zich vrijwillig willende aanmelden te Willemsoord maar geen geld hebbende om de reis te bekostigen, eerst later het plan heeft opgevat zich dit te verschaffen, door het rijwiel te verkoopen;

dat dit de eerste maal is, dat beklaagde zich aan een misdrijf schuldig maakt;

dat hij derhalve eerbiedig een ernstig beroep doet op de clementie van het Hof;

en mitsdien concludeert dat het den Hove moge behagen hem eene zoodanig lichtere straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren,

terwijl door den

Advocaat-Fiscaal bij zijne eisch à minima werd betoogd:

dat de, wegens verduistering van een rijwiel, tegen beklaagde uitgesproken gevangenisstraf Vertoonster te licht voorkomt en daarenboven, beklaagde ter zake dier verduistering ongeschikt is om in den militairen stand te blijven of de betrekking van militairen geëmployeerde te behouden.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 4 October 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Toegevoegde Raad: E. COENEN.

Een schepeling beklagt zich bij het H. M. G. over een hem door zijn commandant opgelegde straf wegens: „het plegen van ontuchtige handelingen”.

Het Hof acht de klacht wettig en doet straf en strafreden te niet.

Vervolgd door toespelingen van de overige schepelingen op het gebeurde raakt klager in een overprikkelden toestand. In dien toestand pleegt hij het misdrijf van dienstweigering, ten einde te ontkomen aan eene overplaatsing. Hij wordt ter zake naar den Krijgsraad verwezen.

Beklaagde wordt gedurende eenigen tijd in observatie gehouden in het Mil. hospitaal te Soerabaia. De deskundige kan den beklagde niet ontorekenbaar verklaren voor zijn daad van dienstweigering, wel echter verzachtende omstandigheden aanvoeren. Naar zijne meening heeft diens emotioneele natuur van erfelijk belast zenuwlijder in deze wellicht sterkeren invloed doen gelden dan van een gezond mensch te verwachten zou zijn.

De Fiskaal eischt veroordeeling. De den beklagde toegevoegde officier-raadsman bepleit vrijspraak wegens overmacht.

De Krijgsraad verklaart hem schuldig, doch verstaat dat hij, het feit gepleegd hebbende onder overmacht, niet strafbaar is, en spreekt hem op dien grond vrij.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring dd. 2 Augustus 1910 van den lichtmatroos A., dienende aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Hertog Hendrik” in Nederlandsch-Oost-Indië, houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenschte te beklagen over de strafreden van de straf van vijf dagen provoostarrest met vermindering van kost, hem den 1en Augustus 1910 opgelegd door zijn Commandant, den Kapitein ter Zee H., wegens: „Het plegen van ontuchtige handelingen”;

Gelezen de bij de klacht behoorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht;

Overwegende dat de bestreden strafreden is aangegeven voor de straf, die aan klager is opgelegd, naar aanleiding van hetgeen door getuigen is verklaard in den loop van een onderzoek naar een klacht door den matroos 3e klasse S., mede dienende aan boord van Hr. Ms. „Hertog Hendrik”, bij voormelden commandant ingebracht, uit welke verklaringen de commandant de overtuiging verkreeg, dat in de barkas onzedelijke handelingen hadden plaats gehad tusschen den bootsman G. en klager;

Overwegende dat uit de verhooren, voor Officieren-commissarissen, van de navolgende personen blijkt:

1o. van den matroos 1e klasse v. d. Z.:

dat reeds bij het vertrek van Hare Majesteits „Hertog Hendrik” uit

Nieuwediep praatjes liepen omtrent verdachte handelingen van bootsman G. met lichtmatroos A.; dat het meermalen is voorgekomen en dat hij zelf heeft gezien, dat matroos 1e klasse v. d. H., die paai is van de barkas, er door bootsman G. werd uitgestuurd en A. in zijn plaats door den bootsman in de barkas werd gestuurd; dat de bootsman dan ook in de barkas ging, het kleed heelemaal gesloten werd en de bootsman zoo drie kwartier, soms een uur, in de barkas bleef; dat dit gedrag van den bootsman zijn aandacht heeft getrokken; dat, naar hij zich herinnert, toen Hare Majesteits „Hertog Hendrik” te Soerabaia was (4—9 Mei) de voortop en de achtertop moesten worden schoongemaakt; dat hij bij die werkzaamheden was ingedeeld en kwartiermeester v. D. het toezicht had; dat A. dien morgen van den bootsman in de barkas moest, wat hem direct opviel; dat hij den bootsman in eens door de tent in de barkas zag gaan; dat hij wilde kijken of de praatjes, over hetgeen waarvan men den bootsman verdacht, waarheid waren, om reden de bootsman weer minstens een half uur in de barkas zat; dat hij toen kwartiermeester v. D. heeft gewaarschuwd dat hij in de barkas ging om te kijken naar luiwagens en lange kwasten; dat hij toen ook in de barkas is gegaan maar daartoe eerst achter het kleed moest openmaken, waarna hij heelemaal de barkas is ingegaan; dat hij eerst naar A. keek en toen naar den bootsman en dezen vroeg of er lange kwasten en luiwagens in de barkas lagen; dat hij A. zag zitten vooruit op, op een na, de voorste dolft met zijn gezicht naar achteren een spoorlat in zijn handen en met zijn gulp wijd open; dat hij anders bij A. niets bijzonders heeft opgemerkt; dat de bootsman met zijn gezicht naar voren zat op de achterste doft; dat, toen de bootsman zijn hoofd omdraaide, om getuige op zijn vraag te antwoorden, getuige vond dat de bootsman een vuurrood gezicht had en heelemaal bezweet was; dat de bootsman hem antwoordde: „als ik wat vind in de „barkas, zal ik het je laten brengen”; dat hij verder in de houding van den bootsman niets bijzonders heeft opgemerkt; dat de bootsman kalm bleef zitten met zijn hoofd omgedraaid;

2o. van kwartiermeester v. D.:

dat hij op een keer dat het „tuigschoonmaken” was, matroos v. d. Z. heeft weggestuurd om te zoeken naar gereedschap voor het schoonmaken van den mast en hem er op heeft gewezen, dat hij ook in de sloepen moest gaan; dat v. d. Z., terugkomende, hem heeft gezegd dat hij niets gevonden had en op de vraag of hij ook in de barkas was geweest, heeft geantwoord dat de bootsman zelf in de barkas was met A.; dat hij, omtrent den datum van het gebeurde, niets met zekerheid kon opgeven; dat hij alleen weet, dat de rookkleeden nog niet omgenomen waren, naar zijn gissing nog wel twee maanden daarvoor;

3o. van matroos 1e klasse G. J. v. d. H.,

dat hij, als paai van de barkas, door bootsman G. verscheidene malen uit de sloep is gehaald, om ander werk te verrichten en dat dan een ander in de barkas werd gestuurd, meestal A.; dat dit zijn aandacht heeft getrokken omdat hem dan hetzelfde werk werd opgedragen als aan matroos 3e klasse en hij dus beter aan zijn eigen werk in de sloep had kunnen blijven; dat het hem reeds meermalen was opgevallen dat de bootsman in de sloep ging als A. er al in was; dat het kleed dan over de barkas was gehaald en de bootsman dan soms wel ongeveer een half uur in de barkas bleef;

4o. van matroos 3e klasse H. H. van A.:

dat hij meermalen heeft bijgewoond, dat de bootsman den paai (v. d. H.)

uit de barkas stuurde en A. er in; dat de bootsman dan een minuut of vijf later ook in de barkas ging en daar geruimen tijd, ongeveer 10 of 20 minuten, bleef;

50. van kwartiermeester J. v. d. M.

dat hij meermalen — op welke tijdstippen kan hij niet opgeven — heeft gezien, dat bootsman G. in de barkas was, terwijl A. er aan het werk was en dat de bootsman dan tegen hem zeide: „v. d. M. ik ga eens in de barkas kijken”; dat hij met zekerheid kan zeggen dat de bootsman soms een half uur in de barkas bleef, en dat het ook wel op wachtdagen gebeurde;

60. van bootsman A. G.

dat hij nooit langer in de barkas is geweest dan hoog noodig was, d. i. hoogstens een kwartier of 20 minuten; dat het niet waar is dat hij speciaal A. in de plaats van v. d. H. in de barkas stuurde, maar dat hij ook meermalen S. en G. en andere jongelui in de barkas heeft gezonden; dat matroos 1e klasse v. d. Z. nooit om lange kwasten en luiwagens heeft gevraagd, terwijl hij in de barkas was; dat hem van het geheele verhaal van v. d. Z. niets bekend is; dat hij niet gelooft ooit een half uur in de barkas te zijn geweest; dat een half uur zeer lang is en dat zijn dienst dat nooit toeliet; dat hij kwartiermeester v. d. M. altijd waarschuwde als hij in de barkas ging; dat hij nooit gelooft dat het een half uur duurde en nog minder dat het op wachtdagen gebeurde; dat hij dikwijls den kwartiermeester niet dadelijk zag als hij er uit kwam waardoor de kwartiermeester misschien den indruk heeft gekregen dat hij langer in de barkas is gebleven, dan in werkelijkheid is gebeurd;

Overwegende dat klager voor Officieren-Commissarissen heeft verklaard:

dat hij, van begin November tot half December, ongeveer een keer of 7 door den bootsman in de barkas is gestuurd; dat de bootsman dan elken keer zijn werk kwam controleeren en, naar zijn schatting, hoogstens 10 minuten in de barkas bleef; dat het kleed wel over de barkas was maar nooit geheel gesloten, omdat klager het zelf voor de warmte altijd opengooide; dat hij zeker weet, dat de keeren, dat hij met den bootsman alleen in de barkas was, v. d. Z. nooit is komen vragen om kwasten en luiwagens; dat hij v. d. Z. nog nooit ergens voor in de barkas heeft zien komen, terwijl hij er in was;

Overwegende dat Officieren-Commissarissen in hun proces-verbaal van den 4den Augustus, met betrekking tot de verklaringen van getuige v. d. Z. het navolgende aantekenen:

dat, volgens de rol, klager van 5—11 Januari, van 22—24 Februari en van 4 Maart—22 Juni werkzaam is geweest in de kombuis en in die perioden slechts een enkele maal door den schipper aan dek is gebruikt om letters te schilderen; dat getuige v. d. Z. zich niets positiefs herinnerde omtrent den datum en dat zijne opgave van den datum, waarop hij is gaan kijken in de barkas, waarschijnlijk *5 maanden fout is*, aangezien, volgens het journaal het tuig te Colombo is schoongemaakt op 28 December 1909 en het niet waarschijnlijk is dat bij andere gelegenheden, dat het tuig werd schoongemaakt, de barkas in de takels hing of dat A. daarin kon zijn werkzaam geweest en dat sedert eind April de rookkleeden zijn omgenomen;

Overwegende dat, uit de beëdigde verklaringen der getuigen v. d. Z., v. d. H., v. A. en v. d. M., blijkt dat bootsman G. meermalen geruimen tijd alleen met klager in de barkas is geweest, wanneer hij aan klager werkzaamheden in die sloep had opgedragen, zonder dat iets gebleken is

van hetgeen dan in de sloep voorviel en dat getuige v. d. Z. éénmaal, toen hij zich wilde overtuigen of de praatjes omtrent bootsman G. waarheid waren, dezen en klager in de barkas heeft aangetroffen onder de hiervoren genoemde omstandigheden ;

Overwegende dat, hoewel in deze omstandigheden, in verband met hetgeen bij het onderzoek naar de handelingen en gedragingen van bootsman G. was verklaard, voor den Commandant aanleiding bestond om tot de overtuiging te komen van klagers schuld, het bewijs daarvoor niet is geleverd ;

Overwegende dat derhalve *niet* is gebleken dat klager zich heeft schuldig gemaakt aan het plegen van ontuchtige handelingen ;

Gezien de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op voormelde klacht,

Verklaart die wettig.

Bepaalt dat straf en strafreden zullen worden te niet gedaan.

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer, een aan den Advocaat-Fisikaal en een uittreksel aan klager.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

President: C. H. DE LUSSANET DE LA SABLONIERE, Kap.-Luit. ter Zee.

Leden: A. A. J. SCHILT, Officier van Adm. 1ste klasse, J. P. A. TERMAAT, Kapitein der Mariniers, A. L. BOESER, Luit. ter Zee 1ste klasse, T. DE JONGE, Officier-Machinist 2de klasse en de Luitenants ter Zee der 2de klasse R. POLIS en G. C. J. WIJNMALEN.

Fungeerend-Fisikaal: J. P. ZUR MUHLEN, Officier van Adm. 1ste klasse.

Fungeerend-Secretaris: C. J. WIT, Adjunct-Administrateur.

Raadsman: C. L. HEIJL, Officier van Adm. 2de klasse.

Eisch en conclusie den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia overgegeven door den fungeerenden fisikaal, eischer ambtshalve ter eenre op en jegens A., gedaagde en gedetineerde in voorschreven zaak, ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat zoo uit de bekentenis van den gedetineerde, als uit de verdere ten processe overgelegde stukken is bewezen:

dat de gedetineerde, oud naar zijne opgave 19 jaren, geboren te Leeuwarden, laatstelijk gediend hebbende als lichtmatroos aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia, sedert 20 Januari 1911 gedetineerd aan boord van dezen bodem, zich den 18den Maart 1908 vrijwillig voor den tijd van acht jaar in den Zeedienst heeft verbonden en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen ;

dat de gedetineerde terechtstaat beschuldigd van het feit dat hij op 8 Januari 1911 des namiddags ten ongeveer 4 uur terwijl hij behoorde tot

het wachtsvolk aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia, uitdrukkelijk heeft geweigerd de order hem gegeven door den onderofficier der wacht, den kwartiermeester P. G., „om aan de talie van de brandspuit te gaan”, na te komen.

dat de gedetineerde bekent zich aan het hem ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt en opgeeft:

dat hij op 8 Januari 1911 behoorde tot het wachtsvolk van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia en des middags om 4 uur door den kwartiermeester, onderofficier der wacht, werd gefloten „wachtsvolk bij de brandspuit” maar hij aan dat sein geen gevolg gaf, omdat hij juist naar het galjoen moest waarvoor hij reeds papier in zijn hand had;

dat hij niet weet, hoelang op het galjoen te zijn geweest, maar toen hij er afkwam, door den kwartiermeester werd geroepen en ofschoon hij eerst weg wilde loopen, toch naar dien kwartiermeester is toegegaan;

dat de kwartiermeester hem vroeg, waarom hij niet bij het wachtsvolk was gekomen, waarop hij antwoordde: „ik heb geen idee meer in mijn werk” en hem daarop mede naar den Officier der wacht, den Luitenant ter Zee J. heeft genomen, aan wien het voorgevallene werd gerapporteerd;

dat de Luitenant ter Zee J. hem vroeg, of hij wel wist wat hij deed, waarop hij bevestigend antwoordde en ook dat zijn gemoed vol was en liever in arrest ging om erger te voorkomen, want dat hij dien dag met het idee had rondgelopen om zich te verdrinken;

dat de Officier der wacht den kwartiermeester last gaf de order te herhalen, waarop deze hem gelastte om aan de brandspuit te gaan;

dat hij zich niet meer herinnert, welke uitdrukking precies door den kwartiermeester is gebruikt, maar hij daarop geantwoord heeft, geen idee meer in zijn werk te hebben en aan de orde geen gevolg heeft gegeven;

dat hij wist wat er te doen is bij het ontvangen van de order om aan de brandspuit te gaan, maar het met opzet niet gedaan heeft;

dat hij de trap opgaande om naar het galjoen te gaan, niet gehoord heeft dat de kwartiermeester de order gaf „wachtsvolk aan de brandspuit”, en al had hij het gehoord, er toch geen gevolg aan had gegeven, omdat het zijn doel was in arrest te gaan en zoo van die plaatsing aan boord „Holland” af te komen, waarheen hij niet durfde te gaan;

dat beklagde als reden voor het door hem gepleegde feit opgeeft:

dat hij op 1 Augustus van het vorige jaar, terwijl hij diende aan boord Hr. Ms. „Hertog Hendrik”, door den Commandant van dien bodem is gestraft voor het toelaten van ontuchtige handelingen met den bootsman G. en hij zich daarover beklagd heeft bij het Hoog Militair Gerechtshof, omdat hij zich onschuldig gevoelde en in December ongeveer van het Hoog Militair Gerechtshof is afgekomen dat zijn klacht gegrond was, de straf werd geroyeerd en hij uit arrest was ontslagen, welke beslissing op baks-gewijs in tegenwoordigheid van de geheele equipage is bekend gemaakt;

dat hij gedurende zijn verblijf aan boord Hr. Ms. Wachtschip tijdens zijn arrest verschillende keeren zinspelingen heeft gehoord op het geval waarover hij zich beklagd had en dat hij aan het pikeren is geraakt omdat hij zich die zaak erg aantrok en er zelfs vrij van dienst van is geweest;

dat hij op 8 Januari 1911 vernam, overgeplaatst te zijn op Hr. Ms. „Holland” en dat hij geen leven aan boord van dat schip zou hebben in verband met het gebeurde aan boord van Hr. Ms. „Hendrik”, omdat hij geen lid van den bond was, waarvoor hij bedankt had omdat zijne kameraden hem van voornoemd feit beschuldigen, een verzoek aan den

1sten Officier heeft gedaan om de overplaatsing in te trekken, maar deze zeide er niets aan te kunnen doen, omdat de overplaatsing door het Departement was gelast;

dat hij bang was om naar de „Holland” te gaan, wat voornamelijk zijn oorzaak had in een behandeling aan boord van de „Hendrik” op Nieuwjaarsdag, toen hij daar aan boord kwam om een kameraad van der G. op te zoeken en hij door matroos 1ste klasse V. op minachtende wijze was behandeld;

dat het zijn doel is om naar Holland gezonden te worden, omdat hij hier in Indië geen leven meer heeft;

dat de bekentenis van den gedetineerde wordt bevestigd door de navolgende onder eede afgelegde verklaringen:

1°. P. G., oud 28 jaar, kwartiermeester aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia:

dat hij op 8 Januari 1911 onderofficier der wacht was aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia en als zoodanig 's middags om half vier floot: „alles wat de wacht heeft aan de talie van de brandspuit” en dit floot aan dek voor de Inlanders en beneden in de kuil;

dat hij daarna rollezen hield om te zien of alles present was en toen A. die dien dag tot het wachtvolk behoorde, miste, waarop hij aan de trap van het tusschendek ging staan om A. op te fluiten en deze juist naar boven komende, hij tot beklaagde zeide: „A., kom aan de talie van de brandspuit”;

dat beklaagde geen antwoord gaf en het toch moet gehoord hebben omdat hij geen 2 meter van beklaagde afstond, maar deze doorliep en hij nog eens floot en daarbij A. riep, maar deze niet omkeek en het galjoen binnen ging;

dat hij naar beneden is gegaan om de brandspuit in de barkas te geven en daarna aan dek beklaagde uit het galjoen zag komen en deze op zijn vraag „waarom hij niet kwam als hij geroepen werd”, antwoordde „er geen trek in te hebben”;

dat hij beklaagde heeft medegenomen naar den Officier der Wacht, den Luitenant ter zee J. en het gebeurde heeft gerapporteerd en deze Officier beklaagde op het verkeerde van zijne handelingen heeft gewezen, waarop beklaagde antwoordde dat het hem niet kon schelen;

dat hij daarna op last van den Officier der wacht de order heeft herhaald en tot A. zeide: „A. ik gelast je aan de talie van de brandspuit te gaan”, waarop deze antwoordde: „Ik heb er geen trek in” en de order ook niet is nagekomen;

dat het geven van de brandspuit in de barkas elken dag gebeurt, wanneer de barkas niet meer noodig is en het tot de diensten van den onderofficier der wacht behoort te zorgen dat de brandspuit in de barkas wordt gegeven;

2°. C. C. F. J. Luitenant ter zee 2e klasse;

dat hij op 8 Januari 1911 de wacht had aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia en dien dag 's morgens matroos A. aangezegd had dat deze den volgenden dag was overgeplaatst op de „Holland”, waarop beklaagde niets zeide maar met een zuur gezicht wegging en verder is rond blijven loopen in een werkpakje terwijl het zondagsch tenue gefloten was;

dat hij hierop geen aanmerking heeft gemaakt, omdat hij reeds van den 1sten Officier had vernomen, dat beklaagde er erg tegen opzag om naar de Holland te gaan;

dat de kwartiermeester G., onderofficier der wacht, hem 's middags om

half vier kwam rapporteeren, dat A. de order, „om aan de talie van de brandspuit te gaan” weigerde op te volgen;

dat hij toen A. bij zich heeft laten komen die eene onmilitaire houding aannam en beklaagde tot tweemaal toe heeft gewezen op de gevolgen van een dergelijke handeling, maar deze bleef weigeren om alsnog aan de order te voldoen;

dat hij kwartiermeester G. de order heeft laten herhalen en deze tot beklaagde zeide: „A. ga aan de talie van de brandspuit”, waarop beklaagde antwoordde: „dat doe ik niet kwartiermeester”;

dat het gaan aan de talie van de brandspuit door het wachtsvolk is een dagelijksche werkzaamheid voorgeschreven in het scheepsorderboekje, ten einde die brandspuit in de barkas te geven om gereed te zijn bij eventueele brand op de reede;

dat beklaagde op hem den indruk maakte kalm te zijn en op zijn vraag of beklaagde opgewonden of zenuwachtig was deze antwoordde, heel goed te weten wat hij deed”;

dat mitsdien door de bekentenis van den beklaagde bevestigd door de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen G. en J. wettig en overtuigend is bewezen het aan beklaagde ten laste gelegde, zoomede zijn schuld daaraan;

dat een kwartiermeester de superieur is van een lichtmatroos en als onderofficier der wacht ingevolgt art. 393 van het Reglement op den Inwendigen dienst aan boord van Hr. Ms. Oorlogsschepen, rechtstreeks is gesteld over allen die voor den wachtdienst zijn aangewezen en derhalve als zoodanig bevoegd is de voormelde order te geven;

dat de rechtspraak aanneemt dat de order stellig tot de schepeling gericht moet zijn en moet betreffen een bepaalde dadelijke dienstverrichting;

dat in het onderhavige geval aan die eischen is voldaan;

dat de dienstverrichting is een uitvloeisel van de voorschriften in het scheepsorderboekje, dat steeds een brandbarkas aanwezig is, ten einde bij brand hulp te verlenen, welke hulpverlening weder voortvloeit uit de Instructie voor den Commandant van het Wachtschap te Soerabaia;

dat door beklaagde en getuigen verschillende uitdrukkingen in hunne verklaringen worden vermeld, welke beklaagde bij het weigeren om de order op te volgen zou hebben gebezigd, maar zulks niets ter zake doet, omdat die uitdrukkingen dezelfde strekking hebben en eene uitdrukkelijke weigering daarstellen;

dat de als bewezen aangenomen feiten opleveren het misdrijf van:

„het in andere gelegenheden dan in een affaire tegen den vijand, in de nabijheid van denzelfden of in oorlogstijd op de brandwacht, uitdrukkelijk weigeren de door zijn superieur gegeven order na te komen”;

dat beklaagde ter verdediging van het door hem gepleegde feit zich beroept op de navolgende omstandigheden:

dat hij op 1 Augustus 1910 door den Commandant van Hr. Ms. Hertog Hendrik is gestraft geworden voor het toelaten van ontuchtige handelingen met den bootsman G. en zich volkomen onschuldig gevoelende, daarvoor een klacht heeft ingediend bij het Hoog Militair Gerechtshof, waarop eene beslissing is afgekomen dat zijne klacht gegrond was;

dat hij gedurende den tijd dat zijne klacht werd behandeld en ook nadat de gunstige beslissing was afgekomen, nog steeds aan boord werd achtervolgd door de overige schepelingen met zinspelingen op het geval, waarover hij zich beklaagd had;

dat hij hierdoor in een overprikkelde toestand is geraakt en doordat die bedekte aantijgingen zich ook voordeden aan boord van Hr. Ms. „Hertog Hendrik” waar hij op Nieuwjaarsdag een bezoek bracht, hij tot de overtuiging is gekomen dat aan boord Hr. Ms. „Holland”, op welken bodem zijn overplaatsing op den 8en Januari 1911 was gelast, hij weder aan dezelfde vervolging zou zijn bloot gesteld;

dat hij direct heeft verzocht om zijne overplaatsing in te trekken, maar daar aan zijn verzoek geen gevolg kon worden gegeven, tot deze daad is overgegaan ten einde van deze overplaatsing af te komen;

dat naar aanleiding van deze verklaring van beklagde nog ten processe zijn gehoord de navolgende getuigen terwijl tevens het gedrag van beklagde aanleiding heeft gegeven hem aan een psychiatrisch onderzoek te onderwerpen waartoe de Officier van Gezondheid Dr. G. A. HOEFER als deskundige is benoemd, die op den 27en Januari 1911 als zoodanig den eed heeft afgelegd:

1°. C. v. d. G. oud 19 jaar, matroos 3e klasse aan boord van Hr. Ms. „Hertog Hendrik”:

dat A. hem op 1 Januari 1911 is komen bezoeken aan boord Hr. Ms. „Hertog Hendrik” en dat toen A. op eenigen afstand van hem stond, matroos V. tegen hem zeide „komt *die vent* jou bezoeken, hij moest hier niet aan boord mogen komen” en toen hij tot V. zeide dat A. niet om hem kwam, V. daarop antwoordde: „als ik zie, dat je met dien vent naar den wal gaat, zal ik je elken dag een pak slaag geven, je moet mij beloven dat je niet met dien vent naar den wal gaat, daar is zijn gedrag niet naar”;

dat hij begreep hiermede bedoeld werd het feit waarvoor A. gestraft was, zijne handelingen met bootsman G.;

2°. P. V. oud 30 jaar matroos 1ste klasse aan boord Hr. Ms. „Hertog Hendrik”:

dat hij op 1 Januari 1911 A. aan boord Hr. Ms. „Hertog Hendrik” zag en daar hij een haat tegen dien persoon heeft tegen hem zeide „wat doe je hier aan boord”;

dat hij even later A. met matroos 3de klasse VAN DER G. zag praten en hij toen tot v. d. G. zeide „wat doe je nu weer met dien slampamper, die moest hier eigenlijk niet meer aan boord komen, als ik je vandaag of morgen toch met dien vent zie, zal ik je op je pens komen”;

dat A. iemand is, die een grooten mond heeft en het beter is dat de kameraden van A. dezen links laten liggen naar aanleiding van het gebeurde op de „Hertog Hendrik” met bootsman G.;

dat hij wel eens heeft hooren spreken over de beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof ten opzichte van A., maar het juiste daarvan niet weet;

3°. J. V. Officier van Gezondheid 1ste klasse aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia, als getuige en deskundige:

dat A. met allerlei nerveuse klachten, zich voornamelijk uitende in hoofdpijn, onder behandeling is geweest en daarvoor als oorzaak opgaf steeds nog gebukt te gaan onder de vroegere beschuldiging van onzedelijke handelingen, welke door hem zouden gepleegd zijn, waarop aan den bak steeds indirect werd gezinspeeld;

dat door den deskundige Dr. G. A. HOEFER een rapport is ingediend, waarbij hij tot de conclusie komt:

dat A. met zijn volle oordeel gehandeld heeft, toen hij zich verzette

tegen zijne overplaatsing, doch zijne emotioneele natuur van erfelijk belast zenuwlijder in deze wellicht sterkeren invloed heeft doen gelden, dan van een gezond mensch te verwachten zou zijn. In hoeverre A. reeds overwaardig opvat de gedragingen van zijne kameraden aan boord is voor deskundige moeielijk uit te maken, doch op den duur zou een zeer overwaardige ziekelijk geprononceerde opvatting bij dezen persoon niet uitblijven, waarom Dr. HOEFER dan ook een verwijdering uit zijne tegenwoordige omgeving zal voorstellen;

dat deskundige A. niet ontoerekenbaar kan verklaren voor zijn daad van dienstweigerig maar dat er wel verzachtende omstandigheden voor hem zijn aan te voeren;

dat eischer ambtshalve de conclusie van den deskundige overneemt en tot de zijne maakt;

dat uit de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen v. D. G. en V., in verband met de onder eede afgelegde verklaring van den getuige en deskundige V., blijkt, dat beklaagde werkelijk is blootgesteld geweest aan vervolgingen door zijne kameraden, door zinspelingen en minachtende behandelingen naar aanleiding van het feit, waarvoor hij in Augustus A. P. aan boord Hr. Ms. „Hertog Hendrik” werd gestraft en welke straf ingevolge beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof op een door beklaagde ingediende klacht is geroyeerd;

dat het ongetwijfeld groote afkeuring verdient dat enkele personen vóór en zelfs nadat door het Hoog Militair Gerechtshof eene beslissing in de klachtzaak was genomen en derhalve met negatie van die na grondig onderzoek door het hoogste militaire Rechtscollege genomen beslissing, beklaagde hebben lastig gevallen met bedekte aantijgingen en dat het dan ook geen verwondering mag baren, dat iemand zooals beklaagde met een erfelijk belast zenuwgestel in een overprikkelden toestand is geraakt en daardoor is teruggeschikt voor een verblijf aan boord Hr. Ms. „Holland”;

dat echter de wijze waarop beklaagde thans met volle bewustzijn zich heeft onttrokken aan die overplaatsing, in de militaire maatschappij onduelbaar is en niet straffeloos mag geschieden, maar dat er zeker reden is om de toestand waarin beklaagde zich door de treurige handelingen van zijne kameraden bevindt, bij het bepalen der op te leggen straf in aanmerking te nemen en de strafwet niet te gestreng toe te passen;

dat er redenen zijn om den tijd door den beklaagde voorloopig in verzeerde bewaring doorgebracht, in mindering te brengen van de op te leggen straf;

En vermits het alzoo uit al het bovenstaande blijkt, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan bovenomschreven en gequalificeerd misdrijf waartegen is voorzien bij de artikelen 1, 2, 9, 97 j°. 98 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193) 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en art. 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zoo concludeert de eischer ambtshalve dat de gedaagde en gedetineerde zal worden veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie weken, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzeerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der militaire gevangenisstraf van en met 16 Februari 1911 zal worden in mindering gebracht, mitsgaders in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den krijgsraad, of te worden veroordeeld tot

zoodanige andere straf, als de krijgsraad in goede justitie zal verstaan te behooren.

In den Zeekrijgsraad overgegeven den 6den Maart 1911.

De Fungeerende Fiskaal

(get.) ZUR MÜHLEN.

MEMORIE VAN VERDEDIGING.

Door den beklagde A. aangezocht om hem als raadsman in zijne zaak ter zijde te staan en als zoodanig ingevolge beschikking van den Commandant der Zeemacht in Oost-Indië d.d. 18 Februari 1911 n°. 1950 optredende, heb ik de eer, na bekomen inzage van de processtukken en van den eisch en conclusie door den eischer ambtshalve aan Uwen Raad ingediend, en na overleg met den beklagde, namens dezen en in zijn belang, het navolgende onder de aandacht van Uwen Raad te brengen:

Beklaagde staat terecht beschuldigd van het feit dat hij op 8 Januari 1911, des namiddags ten ongeveer 4 uur, terwijl hij behoorde tot het wachtsvolk aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia, uitdrukkelijk heeft geweigerd de order hem gegeven door den onderofficier van de wacht, den kwartiermeester P. G. „om aan de talie van de brandspuit te gaan” na te komen; m. a. w. zich te hebben schuldig gemaakt aan het feit genoemd in art. 97 2de gedeelte van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en gesanctionneerd in art. 98 van dat Wetboek.

Het ligt niet in mijne bedoeling juridische beschouwingen over dit geval van dienstweigering te geven, daar ik èn uit de processtukken èn uit persoonlijke mededeelingen van den beklagde de vaste overtuiging verkregen heb dat het feit is gepleegd door den beklagde zooals het hem ten laste is gelegd en het in die vorm ontegenzeggelijk aan de door de jurisprudentie gestelde eischen voldoet.

Toch mijne Heeren vraag ik voor dezen beklagde vrijspraak van het hem ten laste gelegde op grond van het aanwezig zijn van een rechtvaardigingsgrond, de overmacht, van het toepasselijk zijn van art. 40 Wetboek van Strafrecht, ingevolge art. 91 van dat Wetboek ook van kracht voor feiten waarop bij andere wetten of verordeningen straf is gesteld, tenzij de Wet anders bepaalt.

Alvorens nu dit geval te toetsen aan art. 40 Wetboek van Strafrecht acht ik het wenschelijk hier eenige beschouwingen over dit artikel te geven, zooals wij die vinden in standaardwerken als: „Inleiding tot de studie van het Nederlandsche Strafrecht” van professor Mr. G. A. VAN HAMEL, en „Het Wetboek van Strafrecht” verklaard door Mr. F. J. NOYON, Deel I.

Volgens de memorie van toelichting heeft de wetgever met opzet vermeden in dit artikel eenige bepaling van overmacht te geven, men vond dit niet noodig daar het begrip in het algemeen: „elke kracht, elke dwang, elke drang, waaraan men geen weerstand kan bieden” vaststaat.

Blijkens de uitwerking nu erkent de wetgever drie hoofdgevallen waarin de overmacht werkt:

die van fysieke dwang, van psychische dwang en van den zoogenaamden „Nothstand”.

Het zal nu mijn streven zijn aan te toonen dat toen beklagde het feit pleegde hij in „Nothstand” verkeerde.

Wat moeten wij nu onder „Nothstand” verstaan?

De „Nothstand”, staat van nood, valt onder den relatieven psychischen dwang, waarbij in tegenstelling tot den absoluten (physisch of psychischen) dwang de wil werkzaam blijft en alleen de machtige druk waaronder een beklagde stond op het moment dat hij het feit pleegde, straffeloosheid kan medebrengen.

De psychische werking der overmacht is altijd deze dat zij vrees voor gevaar voor den overmochte opwekt, een vrees die haren grondslag vindt in bedreiging, welke bedreiging bij den staat van nood bestaat in het dreigen van gevaar ten gevolge van een oogenblikkelijken staat van zaken, maar waarbij het op zich zelf niet noodzakelijk is dat het gevaar onmiddellijk dreigde.

Waar van overmacht sprake is moet de beginselvraag voor straffeloosheid zijn: „moest de dader rechtens weerstand bieden”, waarbij echter niet geëischt mag worden iets dat òf zedelijk heldenmoed òf zedelijk dwaasheid zou vereischen.

In hoeverre er in een bepaald geval tengevolge van staat van nood straffeloosheid moet zijn, moet in de tweede plaats beantwoord worden in verband met het middel dat tot afwending van het gevaar gebezigd wordt, het middel moet noodzakelijk zijn en door de omstandigheden rechtstreeks geboden; zoolang er een ander middel wasdat geene of mindere rechtskrenking medebracht, kan het gekozone niet gerechtvaardigd worden (Vergl. Rechtbank Alkmaar 4 October 1892, Weekbl. v/h Recht 6279).

De noodzakelijkheid van het middel zal echter niet beoordeeld mogen worden buiten verband met de individualiteit van den dader en den toestand waarin hij verkeerde, men kan niet eischen dat de gepleegde daad à posteriori blijke noodzakelijk te zijn geweest, men zal steeds de noodzakelijkheid van hetgeen gedaan werd moeten vaststellen naar het standpunt waarop de dader, zijn eigen karakter en wezen in aanmerking genomen, zich redelijkerwijze plaatsen mocht.

Angst en de vatbaarheid van den dader voor die aandoening moet een element zijn voor de beoordeeling der strafbaarheid.

Ziehier in het kort wat overmacht is en welke eischen voor het aanwezig zijn van overmacht moeten worden gesteld.

Waarom nu spreek ik als mijne vaste overtuiging uit dat A. op het moment hij zich aan dienstweigering schuldig maakte in noodtoestand verkeerde?

Die overtuiging is gevestigd op beklagdes eigen verklaringen, de omstandigheden waarin beklagde verkeerde, de deskundige verklaring van Dr. G. A. HOEFER en den indruk dien ik van A. gekregen heb, alles gesteund en bevestigd door verschillende onder eede afgelegde verklaringen van getuigen.

Die omstandigheden, wij kennen ze allen; wij weten hoe beklagde dienende aan boord van Hr. Ms. pantserschip „Hertog Hendrik”, in Augustus van het vorig jaar door den Commandeerenden Officier van dien bodem gestraft werd voor het toelaten van ontuchtige handelingen door den bootsman G.; dat hij zich hierover beklagd hebbende bij het Hoog Militair Gerechtshof in het gelijk gesteld werd, m. a. w. zijn klacht gegrond verklaard werd en zijn straf geroyeerd werd.

Genoemde bootsman, die nog meer op zijn kerfstok scheen te hebben, o. a. het leenen van geld van minderen, werd gedegradeerd tot matroos 1ste klasse en naar Holland opgezonden.

Ongelukkiger kon het niet voor A.; hoewel de uitspraak van het Hoog Militair Gerechtshof op „baksgewijs” aan het dek werd voorgelezen, ge-

loofden velen niet aan zijn onschuld daar men, niet precies wetende waar bootsman G. voor gestraft was, diens straf in verband bracht met het hem ten laste gelegde plegen van ontuchtige handelingen en men het zeer vreemd vond dat waar deze bootsman zoo zwaar gestraft werd A's straf geroyeerd werd, zoodat dit aan gebrek aan bewijs werd toegeschreven.

Van dien tijd neemt de lijdensperiode van dezen jeugdigen beklaagde een aanvang.

Hoe treurig moet zijne teleurstelling geweest zijn, toen hij zich, door de uitspraak van het Hoog Militair Gerechtshof eindelijk vrij wanende van de verdenking die nog steeds op hem rustte, tot de ontdekking kwam dat velen aan zijn schuld bleven gelooven.

Niet in staat zich boven bedekte toespelingen en gehoon van kameraden en ouderen te verheffen werd het leven voor beklaagde een hel; waar hij trachtte door argumenteeren zijn onschuld te bewijzen ontmoette hij ongeloovige glimlachjes; trachtte hij door een hooghartig stilzwijgen zijn positie te handhaven zoo viel men hem lastig met schijnbaar belangstellende vragen naar het gebeurde, die den zenuwachtigen langzamerhand geheel overspannen jongen vaak tot het uiterste brachten, zoodat hij zich met alle geweld moest bedwingen zijn kwelgeest niet naar den keel te vliegen.

Beklaagde bracht klacht op klacht in dan over dezen dan over genen, hetgeen, den aard van het volk, vaak uit de laagste volksklasse stammende, kennende zijn positie natuurlijk eerder verzwakte dan versterkte.

Is het een wonder dat beklaagde in zijn ziekelijk overspannen toestand in allerlei opmerkingen, terecht of ten onrechte toespelingen op het gebeurde meende te hooren; het liep zooals te verwachten was uit op zich ziek melden, steeds komende met nerveuse klachten betreffende zijn omstandigheden, met klachten over slapeloosheid en benauwdheden.

De dokter, Officier van gezondheid aan boord van Hr. Ms. Wachtschip, geen termen aanwezig achtende beklaagde naar Holland te evacueeren, stond machteloos tegenover een toestand waaraan alleen een algeheele verandering van milieu verbetering kon brengen en gaf hem den goeden raad zich, door zijn bezigheden flink aan te pakken, afleiding te verschaffen.

A. trachtte dit, maar het mocht hem niet gelukken.

Het is de heeren uit de processtukken bekend, hoe ergerlijk A behandeld werd toen hij, na eenige maanden in afwachting van de beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof beroofd te zijn geweest van passagieren, op Nieuwjaarsdag een kameraad aan boord van Hr. Ms. „Hertog Hendrik” kwam opzoeken.

Hoe diep deze behandeling beklaagde geschokt moet hebben, blijkt wel uit het feit dat hij telkens en telkens, in gesprek met mij zijnde, daarop terugkwam en het later als reden opgeeft waarom alles in hem zich ver-zette tegen eene overplaatsing naar Hr. Ms. „Holland”.

Op het Wachtschip was het nog wel voor hem uit te houden, zoo deelde hij mede; het aantal Europeesche schepelingen is betrekkelijk gering en zooals ons allen bekend is, men leeft aan boord van het Wachtschip meer op zich zelf, de gemeenschapsband is veel losser dan aan boord van andere schepen, men bemoeit zich minder met elkaar.

Voegen wij aan bovenstaande nu nog toe dat beklaagde een groote angst had aan boord van een schip te komen waar zich vele bondsleden bevinden, daar hij, door kameraden veracht en gehoond, als lid van den bond voor mindere schepelingen bedankt had en wist dat er geregelde briefwisseling gevoerd wordt tusschen leden dier bond aan boord der verschillende schepen, waarbij natuurlijk niet nagelaten zou worden over hem

te schrijven, dan kunnen wij er ons eenigszins indenken hoe beklaagde moet te moede zijn geweest toen hem op 8 Januari jl. zijne overplaatsing naar Hr. Ms. „Holland”, een schip waarop naar zijn zeggen zeer vele leden dier bond zijn, werd bekend gemaakt, en de eerste Officier aan boord van dezen bodem hem mededeelde dat die overplaatsing niet kon worden ingetrokken.

Allerlei dwaze ideeën kwamen in het hoofd van den beangsten en overspannen jongen op; het was de gedachte aan zijn moeder die hem er van terughield zelfmoord te plegen.

Dien dag kwam het tot bewustzijn bij hem dat hij niet zou kunnen weggaan, voelde hij de angst in zich groeïen voor het komen in een milieu waar verachting en hoon zijn deel zouden zijn, totdat hij besepte dat hij ten koste van alles niet moest gaan om erger te voorkomen. Ik hoef hier slechts aan te stippen hoe hij, buiten zich zelven van woede, zich met moeite bedwong met een voor de hand staande bajonet of sabel den matroos V. te lijf te gaan.

Ik kan verder kort wezen; het resultaat is bekend. A. weigerde willens en wetens dienst met het volle besef van hetgeen hem te wachten stond.

Beklaagde wordt door den deskundige Dr. G. A. HOEFER geschetst als erfelijk zwaar belast zenuwlijder van een zeer emotioneele natuur.

Moest nu beklaagde hier rechtens weerstand bieden? neen, luidt het antwoord, beklaagde kennende en mij herinnerende zijne eigen verklaringen, gesteund en bevestigd door Dr. HOEFER in zijn deskundig verslag, handelde hij om erger te voorkomen.

Wij kunnen toch van dezen persoon niet verwachten dat hij de moreele kracht, ik durf het moreele heldenmoed noemen, zal bezitten zich in casu tegen den machtigen druk der omstandigheden te verzetten.

En het middel? was dit, nadat ziek melden en verzoeken zonder resultaat gebleven waren, niet het eenigste, rechtstreeks door de omstandigheden gebodene?

Hij kon toch niet anders.

Mij beroepende op wat ik hiervoren aanhaalde:

dat de noodzakelijkheid van het middel niet beoordeeld mag worden buiten verband met de individualiteit van den dader en den toestand waarin hij verkeerde;

dat men niet mag eischen dat de gepleegde daad à posteriori blijke noodzakelijk te zijn geweest;

dat angst en vatbaarheid voor angst elementen moeten zijn voor de beoordeeling der strafbaarheid, heb ik de eer den Krijgsraad voor dezen beklaagde vrijspraak te verzoeken op grond van art. 40 Wetboek van Strafrecht j^o. art. 91 van dat Wetboek.

Ondergeteekende hoopt dat, mocht de Krijgsraad een ander gevoelen zijn toegedaan en beklaagde schuldig verklaren, hem op gronden door den eischer ambtshalve aangevoerd, slechts een lichte straf zal worden opgelegd.

Den Zeekrijgsraad overgegeven den 6den Maart 1911.

De toegevoegde Raadsman,

(get.) C. L. HEIJL.

Vonnis dd. 10 Maart 1911.

Fiat-executie verleend te Batavia den 22sten Maart 1911 door den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement van Marine in Nederlandsch-Indië, A. H. HOEKWATER.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP
TE SOERABAIA:

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processtukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Gezien de memorie van verdediging, ingediend door den raadsman van den beklaagde;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken dat de gedetineerde, oud enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit:

dat hij enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat de gedetineerde bekend zich aan het hem ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt en opgeeft:

dat hij enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat beklaagde als reden voor het door hem gepleegde feit opgeeft:

dat hij enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat de bekentenis van den gedetineerde wordt bevestigd door de navolgende onder eede afgelegde verklaringen:

1°. enz. (zie conclusie van eisch).

Overwegende dat mitsdien door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen G. en J. wettig en overtuigend is bewezen het aan beklaagde ten laste gelegde feit, zoomede zijn schuld daaraan;

Overwegende dat een kwartiermeester de superieur is van een lichtmatroos en als onderofficier der wacht ingevolge art. 393 van het Reglement op den Inwendigen dienst aan boord van Hr. Ms. Oorlogsschepen, rechtstreeks is gesteld over allen die voor den Wachtdienst zijn aangewezen en derhalve als zoodanig bevoegd is de voormelde order te geven;

dat de rechtspraak aanneemt dat de order stellig tot de schepeling gericht moet zijn en moet betreffen een bepaalde dadelijke dienstverrichting, waarmede de Krijgsraad zich vereenigt;

dat in het onderhavige geval aan die eischen is voldaan;

Overwegende dat de dienstverrichting is een uitvloeisel van de voorschriften in het scheepsorderboekje, dat steeds een brandbarkas aanwezig is, ten einde bij brand hulp te verlenen, welke hulpverlening weder voortvloeit uit de Instructie voor den Commandant van het Wachtschip te Soerabaia;

Overwegende dat door beklaagde en getuigen verschillende uitdrukkingen in hunne verklaringen worden vermeld welke beklaagde bij het weigeren om de order op te volgen zou hebben gebezigd, maar zulks niets ter zake doet, omdat die uitdrukkingen dezelfde strekking hebben en eene uitdrukkelijke weigering daarstellen;

dat de als bewezen aangenomen feiten opleveren het misdrijf van:

het in andere gelegenheden dan in een affaire tegen den vijand in de

nabijheid van denzelfen of in oorlogstijd op de brandwacht, uitdrukkelijk weigeren de door zijn superieur gegeven order na te komen ;

Overwegende dat beklaagde ter verdediging van het door hem gepleegde feit zich beroept op de navolgende omstandigheden :

dat hij enz. (zie conclusie van eisch) ;

Overwegende dat naar aanleiding van deze verklaring van beklaagde nog ten processe zijn gehoord de navolgende getuigen terwijl tevens het gedrag van beklaagde aanleiding heeft gegeven hem aan een psychiatrisch onderzoek te onderwerpen waartoe de Officier van Gezondheid Dr. G. A. HOEFER als deskundige is benoemd, die op den 27en Januari 1911 als zoodanig den eed heeft afgelegd ;

1°. enz. (zie conclusie van eisch) ;

Overwegende dat door den deskundige Dr. G. A. HOEFER een rapport is ingediend, waarbij hij tot de conclusie komt :

dat enz. (zie conclusie van eisch) ;

Overwegende dat de Krijgsraad de conclusie van den deskundige overneemt en tot de zijne maakt ;

dat uit de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen v. d. G. en V. in verband met de onder eede afgelegde verklaring van den getuige en deskundige V. blijkt dat beklaagde werkelijk is blootgesteld geweest aan vervolgingen door zijne kameraden, door zinspelingen en minachtende behandelingen naar aanleiding van het feit, waarvoor hij in Augustus A. P. aan boord van Hr. Ms. „Hertog Hendrik” werd gestraft, en welke straf ingevolge beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof op een door beklaagde ingediende klacht is geroyeerd ;

Overwegende dat het ongetwijfeld groote afkeuring verdient, dat enkele personen vóór en zelfs nadat door het Hoog Militair Gerechtshof eene beslissing in de klachtzaak van beklaagde was genomen en derhalve met negatie van die na grondig onderzoek, door het hoogste militaire Rechtscollege genomen beslissing, beklaagde hebben lastig gevallen met bedekte aantijgingen en dat het dan ook geen verwondering mag baren dat iemand zooals beklaagde met een erfelijk belast zenuwgestel in een overprikkelden toestand is geraakt en daardoor is teruggeschrikt voor een verblijf aan boord Hr. Ms. „Holland” ;

Overwegende dat de Krijgsraad aanneemt dat beklaagde uit vrees voor zijne overplaatsing naar Hr. Ms. „Holland” gehandeld heeft ;

dat hij het door hem gepleegde feit als laatste middel heeft aangewend om van die overplaatsing af te komen, nadat een door hem gedaan verzoek tot intrekking dier overplaatsing door den 1sten Officier was geweigerd op grond dat de plaatsing door het Departement was gelast ;

Overwegende dat de Krijgsraad verder aanneemt dat beklaagde, die in een zeer overspannen toestand verkeerde en door den psychiater Dr. G. A. HOEFER als een erfelijk zwaar belast zenuwlijder van emotioneele natuur geschetst wordt, het door hem begane feit moest plegen als eenig door de omstandigheden aangewezen middel om zich te onttrekken aan eene omgeving, waar hij zulk een ontzettende angst voor had, een angst, die, voortgesproten eenerzijds door de smadelijke bejegening zijner kameraden waaraan beklaagde aan boord van Hr. Ms. „Holland”, waar zich vele leden bevinden van den bond, waar ook beklaagde eens lid van was, zeer zeker niet zou ontkomen, anderzijds door toespelingen op hetgeen aan boord Hr. Ms. „Hertog Hendrik” gebeurd zou zijn, hem buiten zich zelve bracht en hij zich dan slechts met de grootste moeite kon bedwingen zijn kwelgeest te lijf te gaan ;

Overwegende dat de Krijgsraad op grond van het bovenstaande in verband met beklaagdes verklaring, de verklaringen der getuigen v. d. G. en V. en van den getuige en deskundige V. en de conclusie van den deskundige Dr. G. A. HOEFER, aanneemt dat beklaagde in overmacht ge handeld heeft ;

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 97 j^o. 98 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water; 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 40 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart den gedetineerde A. schuldig aan het in andere gelegenheden dan in een affaire tegen den vijand, in de nabijheid van denzelfden of in oorlogstijd op de brandwacht, uitdrukkelijk weigeren de door zijn superieur gegeven order na te komen ;

Verstaat dat beklaagde, het feit gepleegd hebbende onder overmacht, niet strafbaar is ;

Spreekt hem vrij met last dat hij uit zijn arrest zal worden ontslagen, bij aldien hij om andere redenen daarin niet moet verblijven.

Ontzegt den eischer ambtshalve allen verderen of anderen eisch ten deze gedaan en genomen.

Geneeskundig rapport betreffende den beklaagde A.

Op den 27sten Januari 1911 verscheen voor ondergeteekende: A., lichtmatroos, ten einder onder observatie te worden gesteld voor zijn al of niet toerekenbaarheid voor dienstweigering bij zijne overplaatsing aan boord Hr. Ms. „Holland” daar hij sedert geruimen tijd reeds als zenuwlijder beschouwd werd.

A. is erfelijk zwaar belast. Van zijn prilste jeugd af herinnert hij zich overal te zijn beschouwd als een zenuwachtigen jongen. Hij blijkt intellectueel algemeen goed ontwikkeld te zijn; hij spreekt gemakkelijk; neemt vlug op, heeft een zuiver oordeel over algemeene dingen. A. is gedurende zijn verblijf in 't Hospitaal gedrukt en onrustig; hij tobt steeds over 't geplaag van zijn kameraden naar aanleiding van de verdenking die op hem rustte betrokken te zijn geweest in een zaak van homosexualiteit, waaraan de vrijspraak door het Hoog Militair Gerechtshof geen verandering heeft gebracht. Dit maakt hem 't leven hier onhoudbaar, verklaart hij; zijn overplaatsing naar de „Holland” dreef hem tot wanhoop, daar aldaar zijn grootste kweigeesten dienden. „Dan liever straf opgelopen dan op den duur tot een wanhoopsdaad gedreven te worden” was zijn overlegging bij zijn verzet tegen dusdanige overplaatsing.

De angst naar boord terug te moeten is hem een voortdurend schrikbeeld; hij slaapt slecht; is uiterst licht gemotioneerd; steeds maakt hij den indruk zeer gedeprimeerd te zijn. Zijn omgeving in 't Hospitaal beoordeelt hij juist; daarbij komt geen ziekelijke neiging voor den dag personen er op aan te zien hem het gebeurde na te geven.

Ondergeteekende is er van overtuigd dat A. met zijn volle oordeel gehandeld heeft toen hij zich verzette tegen zijne overplaatsing; doch zijn emotioneele natuur van erfelijk belast zenuwlijder heeft in deze wellicht sterkeren invloed doen gelden dan van een gezond mensch te verwachten zou zijn.

In hoeverre A. reeds overwaardig opvat de gedragingen van zijn kameraden aan boord is voor ondergeteekende moeilijk uit te maken; doch op den duur zou een zeer overwaardige ziekelijk geprononceerde opvatting bij dezen persoon niet uitblijven, waarom ondergeteekende dan ook eene verwijdering uit zijn tegenwoordige omgeving zal voorstellen.

Ontoerekenbaar verklaren voor zijn daad van dienstweigering kan ondergeteekende A. niet; verzachtende omstandigheden voor hem zijn echter wel aan te voeren.

Aldus op den Eed aan den Lande volgens zijn beste weten opgemaakt door ondergeteekende te Soerabaya op den 9den Februari 1911.

De Officier van Gezondheid 2de klasse,

(get.) G. A. HOEFER.

Krijgsraad in het 1e Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage.

Vonnis van 24 November 1910.

President: J. BURGER, Luitenant-Kolonel.

Leden: Kapiteins J. C. P. W. A. STEENKAMP en W. N. BAKKER, en de Luitenants Mr. W. H. DE GREVE, P. F. W. VAN ROMONDT, L. ROELFSEMA en J. E. HAITSMA MULIER.

Auditeur-Militair: Mr. G. M. PALTHE WESENHAGEN.

Raadsmans: H. P. VAN DEN HAM VAN HEIJST, 1ste Luitenant.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 14 Februari 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Verdediger: Mr. J. WINKEL Jr.

Beklaagde is naar den Krijgsraad verwezen ter zake, dat hij . . . met het oogmerk om J. v. W. zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, althans om hem te mishandelen, dien man met zijn bajonet heeft gestoken, welke steek den dood van genoemden J. v. W. heeft tengevolge gehad.

Auditeur-militair neemt het primair ten laste gelegde als bewezen aan en concludeert tot schuldigverklaring aan: „zware mishandeling, hebbende het feit den dood tengevolge gehad, gepleegd door een ambtenaar, tot de

gewapende macht behoorend persoon, die bij het begaan van het strafbare feit gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken'' en veroordeeling tot zes jaren gevangenisstraf met vervallenverklaring van den militairen stand.

Officier-raadsman bepleit bij memorie het niet bewezene van het primair ten laste gelegde en het niet bestaan van opzet, vereischt voor het subsidiair ten laste gelegde en vraagt vrijspraak. Krijgsraad verklaart schuldig aan: „mishandeling, hebbende het feit den dood tengevolge gehad, gepleegd door een ambtenaar, enz.” en veroordeelt tot vijf jaren gevangenisstraf met vervallenverklaring van den militairen stand.

Aanvulling der telastlegging in hooger beroep door Advocaat-Fiscaal met toestemming H. M. G.

Advocaat-Fiscaal concludeert tot tenietdoening van het vonnis, schuldigverklaring conform conclusie Auditeur-Militair en veroordeeling tot zeven jaren gevangenisstraf met vervallenverklaring.

H. M. G. verklaart schuldig, conform het vonnis van den Krijgsraad, aan „mishandeling, den dood tengevolge hebbende, gepleegd door een ambtenaar enz.” en veroordeelt, met verbetering van het vonnis in zooverre, tot vier jaren gevangenisstraf met vervallenverklaring.

CONCLUSIE VAN EISCH.

De Auditeur-Militair in het 1e Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage;

Gezien de stukken en gelet op de informatiën in de zaak contra A. oud 20 jaren, geboren te Zaamslag, milicien soldaat bij het 3e Regiment Infanterie, thans gedetineerd te 's-Gravenhage, genomen;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde bescheiden en de opgaven des beklagden is gebleken dat hem de krijgswetten zijn voorgelezen;

Overwegende dat de beklagde naar den Krijgsraad is verwezen ter zake dat hij te Middelburg in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1910 met het oogmerk om J. VAN W. zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, althans om hem te mishandelen, dien man met zijn bajonet heeft gestoken in de 3e tusschenribsruimte ter hoogte van het hartezakje, welke steek den dood van genoemden J. VAN W. heeft tengevolge gehad;

Overwegende dat beklagde het hem te laste gelegde heeft ontkend opgevende dat hij in den nacht van 31 Augustus j.l. op 1 September d.a.v. op den Kanaalweg is geweest even voorbij het station te Middelburg in gezelschap van na te noemen getuigen T. en V., dat hij aldaar bij eenige boerenjongens met meisjes geweest is die borreltjes stonden te drinken, dat V. toen vroeg of wij ook wat kregen, dat hij achter den man met de flesch in de hand ging staan; dat die burgers antwoordden, dat wij er geen kregen; dat hij toen zijn bajonet heeft getrokken omdat zij niets kregen en onder den arm van den man die de flesch in de hand hield, door, tegen de flesch heeft getikt, dat een der burgers zich omdraaide en naar hem heeft geschopt, dat hij nadat hij tegen de flesch had getikt, zijn bajonet had opgestoken en deze evenals na te noemen getuige F. weer heeft getrokken, en daarmee heeft gezwaaid, toen de boerenjongens op hen wilden afkomen, dat hij geen der boerenjongens heeft zien vallen, dat een der burgers hem een slag op het hoofd heeft gegeven met een flesch zoodat hij op den grond viel, dat hij daarop is opgestaan, zijn bajonet heeft opgeraapt en met de twee andere soldaten is weggegaan; dat hij

niemand met zijn bajonet heeft gestoken dien nacht op straat te Middelburg; dat hij dien nacht niet het oogmerk heeft gehad iemand, speciaal den persoon van J. VAN W., die hem onbekend is, te mishandelen;

Overwegende dat door de navolgende getuigen onder eede is verklaard:

1°. C. T., milicien-soldaat bij het 3de Regiment Infanterie te Middelburg;

dat hij in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1910 omstreeks half twee in de nabijheid was van het station te Middelburg in gezelschap van beklaagde en na te noemen getuige V.; dat hij daar 5 jongens en 5 meisjes naar hij gelooft, heeft ontmoet die sterken drank stonden te drinken; dat V. vroeg of de soldaten ook mee mochten drinken, dat de man die schonk zeide „och loop naar je moeder”, dat hij wat achteruit was gegaan; dat hij niet precies weet hoever hij van beklaagde afstond, doch naar zijne schatting zowat een meter of drie; dat beklaagde toen zijn bajonet trok en tegen de hals van de flesch sloeg die de burger in de handen had; dat hij toen gerinkel van glas op de straat hoorde, dat beklaagde daarna zijn bajonet eenige malen in den rondte zwaaide en deze toen op de borst van een burger stak; dat hij dien burger ineen zag krimpen met zijn handen op de borst; dat beklaagde onmiddellijk daarna van een ander burger een slag met de flesch op zijn hoofd kreeg en achterover op den grond rolde en een oogenblik daarna weer opstond; dat beklaagde na nog eenige scheldwoorden tegen de burgers te hebben geuit, naar hem, getuige toekwam; dat eenige boeren toen hun messen trokken en riepen: „kom nu nog eens weerom als je durft”; dat daarop V. en hij, getuige, ook de bajonet hebben getrokken en zij daarop naar de kazerne zijn gegaan; dat beklaagde onderweg op de groote kanaalbrug vertelde dat hij een goeden donder had gekregen, maar ook een goeden donder had gegeven en dat de boer ineenkromp en „hu” zeide, dat hij in genoemden nacht om een uur of een zich met na te noemen getuige V. en beklaagde bevonden heeft in de herberg aan den Tol op den Nieuwlandschen dijk, dat aldaar door beklaagde werd gesproken over vechten met boerenjongens en deze in het algemeen zeide dat, als de boerenjongens begonnen hij beklaagde, deze met de bajonet zou steken;

2°. C. DE N., paardenknecht te Arnemuiden:

dat hij ten tijde en plaatse voormeld, met 5 meisjes en 4 jongens toen zij een borreltje wilden drinken, drie soldaten heeft ontmoet, waarvan een aan VAN W. vroeg of er voor hem ook niet een beetje was, waarop deze antwoordde: „er is voor jullie niet gekocht”, dat een van die soldaten toen zijn bajonet heeft getrokken en VAN W. daarmee op den schouder heeft geslagen; dat VAN W. zich toen omdraaide en naar dien soldaat schopte, dat de soldaat een eindje achteruitging, zijn bajonet niet heeft opgestoken en daarmee zwaaide, dat hij VAN W. ineens naast hem zag neervallen en hij toen op dien soldaat, dien hij wilde kenmerken is toegelopen en dezen met het halve fleschje een slag op het hoofd heeft gegeven, dat die soldaat achterover viel maar dadelijk weer opstond en met de twee andere soldaten wegliep, die dicht bij stonden; dat hij J. VAN W. een mes in de hand heeft zien hebben; dat bedoelde J. v. W. vlak naast hem neerviel, dat hij nog getracht heeft VAN W. op te helpen doch dat deze zowat direct dood was en geen geluid meer heeft gegeven.

3°. CH. V., milicien-soldaat bij het 3de Regiment Infanterie te Middelburg;

dat hij zich ten tijde en plaatse voormeld in gezelschap bevond van beklaagde en getuige T. voornoemd, dat hij daar ook burgers heeft ontmoet en wel 4 of 5 jongens en 4 of 5 meisjes, dat die burgers een borreltje stonden te drinken en hij toen tegen die meisjes heeft gezegd, „laat mij

ook een borreltje drinken", waarop deze zeide „neen we hebben zoo weinig", dat beklagde tusschen de jongens was gaan staan en dat hij glas op den grond hoorde vallen en ook hoorde dat er ruzie werd gemaakt tusschen beklagde en die boerenjongens, dat hij bemerkte dat die boerenjongens op hem afkwamen met het mes getrokken, waarop hij achteruitging en zijn bajonet ook trok, daarmede zwaaiende, zonder iemand te raken, dat getuige T. voornoemd op het oogenblik dat beklagde aan het vechten was, ongeveer een meter of drie van beklagde af stond bij een lantaarn; dat hij toen naar T. is gegaan en beklagde daar ook bij hem kwam en toen zijn bajonet heeft opgestoken, dat zij toen dadelijk naar huis zijn gegaan; dat beklagde bij de Kanaalbrug tegen hem zeide „dat hij geslagen „had en gestoken ook op zijn rok, maar dat hij niet wist of het er door „was, dat die boerenjongens altijd zooveel goed aan hebben, maar hij toch „kuchte", dat hij dien nacht om een uur of een met beklagde en getuige T. voornoemd is geweest in een herberg aan den Tol op den Nieuwlandschen dijk, waar over vechten is gesproken; dat beklagde tegen hen zeide dat hij nooit bang was want dat als de boerenjongens naar hem toekwamen hij ze met de bajonet zou steken;

4°. L. L., landarbeider te Kleverskerk:

dat hij ten tijde en plaatse voormeld zich met 12 personen, 6 jongens en 6 meisjes in gezelschap bevond;

dat zij een half fleschje brandewijn wilden opdrinken en er toen drie soldaten bij kwamen, waarvan een vroeg of hij ook een borreltje kreeg, waarop ontkennend werd geantwoord, dat een van die soldaten zijn bajonet had getrokken en twee keer tegen de flesch met de bajonet sloeg en daarop zijn bajonet nog in de hand hield, dat J. VAN W. zich toen omkeerde en naar dien soldaat schopte, dat hij er niets van heeft gezien dat VAN W. zijn mes heeft getrokken, dat die soldaat toen met zijn bajonet zwaaide en J. VAN W. toen ineens in elkaar zakte, dat hij ook dien soldaat op den grond zag rollen, welke na een oogenblik weer opsprong en met de andere soldaten wegging, dat die andere twee soldaten, toen VAN W. tegen den grond viel, daar een eindje vandaan stonden;

5°. M. L., zonder beroep te Kleverskerke:

dat ten tijde en plaatse voormeld en onder de omstandigheden als door getuige sub 4°. genoemd opgegeven, drie soldaten bij hen kwamen, die vroegen of ze ook wat kregen, dat getuige de N. voornoemd die de flesch had niets zei, maar dat J. VAN W. het weigerde, dat een van die soldaten toen zijn bajonet trok en op het fleschje sloeg, dat zij hem daarna de bajonet in de hand zag houden, dat zij toen VAN W. zich zag omdraaien, terwijl de soldaat met zijn bajonet zwaaide, dat zij getuige de N. voornoemd met de flesch op het hoofd van den soldaat zag slaan, terwijl J. VAN W. toen al op den grond lag, dat die soldaat toen is gevallen en dadelijk weer is opgestaan en met de twee andere soldaten, die een paar meter van dien soldaat afstonden is weggegaan, dat de man die zijn bajonet zwaaide, dezelfde was als die de flesch op zijn hoofd kreeg;

6°. J. B. landbouwersknecht te Aagtekerke, dat hij ten tijde en plaatse voormeld en onder de omstandigheden als boven meer opgegeven, gezien heeft dat een van de soldaten de bajonet trok en tweemaal met de bajonet tegen de flesch tikte, dat J. VAN W. zich toen omdraaide en hij toen zag dat diezelfde soldaat, die tegen de flesch getikt had, met de bajonet op den schouder van J. VAN W. sloeg, dat hij niet heeft gezien dat J. VAN W. zijn mes heeft getrokken;

7°. F. T., dienstbode te Kleverskerke :

dat zij ten tijde en plaatse en onder de omstandigheden als boven meergemeld heeft gezien, dat een der drie soldaten met zijn bajonet tegen de flesch heeft getikt en deze niet dadelijk heeft opgestoken, dat zij dien soldaat met de bajonet boven het hoofd van J. VAN W. heeft zien zwaaien, dat zij er niets van heeft gezien dat J. VAN W. zijn mes heeft getrokken, dat een van de andere twee soldaten een eindje van de jongens afstond en de andere soldaat bij na te noemen getuige N. F. stond ;

8°. K. O., landbouwersknecht te Kleverskerke :

dat ten tijde en plaatse en onder de omstandigheden als meergemeld, drie soldaten zich bij hen voegden, die om een borrel vroegen, wat geweigerd werd, dat hij toen twee tikken tegen de flesch hoorde en zag dat dit met een bajonet gebeurde en dat VAN W. naar een soldaat schopte, waarop een van die soldaten met een bajonet zwaaide, dat de soldaat, die met de bajonet tegen de flesch tikte, deze niet dadelijk heeft opgestoken, dat hij niet heeft gezien dat VAN W. een mes in de hand had ; dat hij VAN W. toen ineens zag neervallen, dat getuige N. voornoemd toen op de soldaten toeliep en hij dezen een van hen met het fleschje op het hoofd zag slaan ; dat, toen VAN W. op den grond viel, een der drie soldaten dicht bij dezen stond, terwijl de twee anderen een eindje er vandaan stonden ;

9°. P. J. dienstbode te Kleverskerke :

dat ten tijde en plaatse en onder de omstandigheden als meergemeld, drie soldaten aankwamen, die ook een glaasje wilden hebben, hetgeen werd geweigerd, dat zij toen een der soldaten met de bajonet op de flesch zag slaan en J. VAN W. zich toen omkeerde, dat zij kort daarna genoemden VAN W. op den grond zag liggen, evenals een der soldaten, dat deze soldaat dadelijk weer opsprong en met de twee anderen wegliep, dat, toen VAN W. zich omdraaide, een der soldaten dicht bij dezen stond, terwijl de anderen er een eindje vandaan stonden, dat zij niet heeft gezien dat J. VAN W. zijn mes heeft getrokken ;

10°. M. F. dienstbode te Kleverskerke :

dat ten tijde en plaatse en onder de omstandigheden als meergemeld, drie soldaten naar hen toekwamen, die ook een borreltje wilden hebben, waarop J. VAN W. antwoordde, dat er niet voor hen was ingekocht, dat een van die soldaten bij haar stond, een bij VAN W. en een daar een eindje vandaan ; dat zij heeft gezien dat de soldaat, die bij VAN W. stond, de bajonet omhoog stak, waarop VAN W. zich omdraaide en naar dien soldaat schopte, dat zij toen op zij ging omdat zij bang was en toen zij weder naar hen keek. zij J. VAN W. achterover zag vallen, dat zij toen genoemden getuige de N. met de flesch op het hoofd van een soldaat zag slaan, welke soldaat op den grond viel en dadelijk weer opsprong en met de andere soldaten wegliep, dat zij niet heeft gezien dat J. VAN W. zijn mes heeft getrokken ;

11°. A. DE K., arbeider te Nieuw- en St. Joosland :

dat hij zich in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1910 bevond in het bierhuis aan den Tol aan den Nieuwlandschen dijk waar, na een poosje, ook drie soldaten binnen kwamen, welke een glaasje bier dronken bij een tafel, dat hij toen een van die soldaten hoorde zeggen : „als die boerenkerels vanavond wat willen, dan steek ik ze de bajonet in der donder”, dat die soldaten kort daarop zijn weggegaan, dat hij beklaagde, ten processe aanwezig, beslist herkent als den soldaat, in zijne verklaring bedoeld ;

Overwegende dat blijkens ten processe overgelegd ambtseedig proces-

verbaal van J. G. W., agent van politie 3de klasse te Middelburg, tevens onbezoldigd gemeente-veldwachter, blijkt, dat deze zich in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1910 ten ongeveer 1 $\frac{3}{4}$ uur heeft begeven naar den Kanaalweg aldaar en ter hoogte van het station een hem onbekend manspersoon, gekleed als Walchersche boer, tegen den grond heeft zien liggen, terwijl hem bleek, dat de dood reeds vermoedelijk was ingetreden, dat Dr. SCHOUTEN er bij geroepen, na voorloopig onderzoek, den dood constateerde, waarop bedoeld lijk door hem ten dienste der justitie is in beslag genomen;

Overwegende dat blijkens ten processe overgelegd uittreksel uit het register van overlijden, van den burgerlijken stand der gemeente Middelburg op 1 September 1910 te Middelburg is overleden J. VAN W., oud 24 jaren, ongehuwd, zoon van L. VAN W. en van J. V.;

Overwegende dat uit het rapport, opgemaakt door de deskundigen A. W. V., arts en waarnemend Officier van gezondheid bij het garnizoen te Middelburg en Dr. D. S., arts en chirurg te Middelburg, na den daartoe vereischten eed te hebben afgelegd, aangewezen op 1 September 1910 om de gerechtelijke lijkschouwing en sectie te verrichten op het lijk van J. VAN W., ten deze bedoeld, blijkt, dat zij hebben bevonden op genoemd lijk een vingerbreed beneden en buiten de rechterborsttepel, een wondje met ingedroogd bloed, vijfhoekig van vorm, een cM. doorsnede, in de derde tusschenribsruimte rechts een 1 cM. lang schuin loopende opening ter plaatse van genoemd wondje welke, bij sondering, toegang bleek te geven tot de borstholte, dat bij de opening van de borstkas de longen niet zijn samengevallen, maar dat voortdurend ter hoogte van de 3de rib bij den top van het hartzakje bloed vloeide uit eene opening, gelegen onder den rand van de bovenkwab der linkerlong;

dat wanneer deze bovenkwab opgelicht is er een gat blijkt te zijn in het hartzakje, welke opening is een snede met scherpe randen van een cM. lengte;

dat het hartzakje geheel gevuld is met bloed dat gedeeltelijk geocoaguleerd is;

dat in de linkerborstholte een groote hoeveelheid bloed aanwezig is;

dat na verwijdering van het bloed uit het hartzakje en opening van dit zakje blijkt, vlak onder het linker-hartoor en de aorta een wondje aanwezig te zijn van 3 mM. lengte, juist ter plaatse van een der halvemaanvormige klapvliesen, tengevolge waarvan interstitieele bloedingen hebben plaats gehad over 5 cM. lengte der aorta;

dat in dit lijk geen andere ziekelijke afwijkingen zijn aangetroffen;

Overwegende dat genoemde deskundigen, op grond van het bovenstaande zijn gekomen tot de navolgende conclusie: dat zij door de sectie van genoemd lijk overtuigd zijn dat de dood is ingetreden door inwendige verbloeding en wel uit de aanwezige aorta-wond, alsmede dat de steek, die tot deze verwonding aanleiding gegeven heeft, toegebracht moet zijn met een lang smal scherp en puntig voorwerp; dat zij mitsdien van oordeel zijn dat de dood het gevolg kan zijn geweest van eene verwonding door een bajonetsteek, welke conclusie de Eischer overneemt en tot de zijne maakt;

Overwegende dat het toebrengen van eene verwonding door een steek met een bajonet aan een persoon, zoodat deze verwonding den dood tengevolge heeft als zwaar lichamenlijk letsel moet worden aangemerkt;

Overwegende dat ondanks beklagdes ontkenenis het feit aan beklagde primair ten laste gelegd nl.: dat hij te Middelburg in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1910 met het oogmerk om J. VAN W. zwaar

lichamelijk letsel toe te brengen, dien man met zijn bajonet heeft gestoken in de 3de tusschenribsruimte ter hoogte van het hartezakje, welke steek den dood van genoemden J. VAN W. heeft tengevolge gehad, zoomede diens schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen door de verklaring onder eede van getuige T. voornoemd en de aanwijzingen gelegen in de onder eede afgelegde verklaringen van de sub 2°. tot en met 11°. hierboven genoemde getuigen, alles in onderling verband en samenhang beschouwd;

Overwegende voorts dat beklagde door met zijn bajonet in de borst van meerbedoelden van W. te steken het opzet heeft gehad dien persoon zwaar lichamelijk letsel toe te brengen;

Overwegende dat beklagde als ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken,

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2, 11 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad n°. 191*) 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad n°. 64*) 117 der Militiewet 1901, 27, 44, 84, 91, 302 van het Wetboek van Strafrecht en 185 van de Rechtspleging voor de Landmacht;

Concludeert dat de Krijgsraad, recht doende in naam der Koningin, den beklagde hiervoren breeder aangeduid, zal verklaren schuldig aan: zware mishandeling hebbende het feit den dood tengevolge gehad, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, die bij het begaan van het strafbare feit gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken en hem deswege zal veroordeelen tot eene gevangenisstraf van zes jaren, met vervallen verklaring van den militairenstand, of tot zoodanige andere straf als de Krijgsraad in goede justitie zal vermeenen te behooren;

met bepaling dat de tijd na beklagdes arrestatie in de Residentie van den Krijgsraad zijnde 13 September 1910 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht in mindering zal strekken van de opgelegde straf;

en in de kosten.

MEMORIE VAN VERDEDIGING

ingediend aan den Krijgsraad in het 1^e Militaire Arrondissement te 's Gravenhage, teneinde te dienen in de zaak van A. dienende als milicien bij het 3^e Regiment Infanterie te Middelburg.

Door den beklagde A. aangezocht om hem als raadsman ter zijde te staan in zijne zaak en als zoodanig ingevolge beschikking van den plaatselijken Commandant der Residentie van 26 September 1910 optredende, heb ik de eer, na bekomen inzage van de processtukken en van den eisch en conclusie door den eischer ambtshalve aan Uwen Raad ingediend en na overleg met den beklagde, namens dezen en in zijn belang, het navolgende aan de aandacht van uwen raad te onderwerpen.

In den nacht van 31 Augustus op 1 September 1910 is beklagde met twee zijner kameraden F. en V. uit geweest. Alle drie waren zij met een meisje en na zich in de stad op geoorloofde wijze te hebben vermaakt zijn zij weggegaan ten einde de meisjes naar huis te brengen. Allen waren zij volkomen kalm en sterken drank, de aanleiding van zoo menige vechtpartij en van zooveel onheilen, hadden zij, zooals duidelijk uit de getuigenverhooren blijkt, niet gebruikt.

Op den Nieuwlandschen dijk heeft beklaagde, zooals uit de getuigenverhooren van P. B., M. P., en J. F. blijkt, getracht onzedelijke handelingen te plegen met eerstgenoemde getuige. Deze afkeurenswaardige handeling zou niet voor beklaagde pleiten, indien hij er zich thans niet over schaamde en er het slechte niet van inzag. Beklaagde heeft mij echter verklaard, dat dit feit, dat een ongunstig licht op hem zou kunnen werpen, thans door hem zéér wordt betreurd en dat hij ten volle voelt, hoe hij zich toen als man en zeker als militair, die een beschermer der vrouwen en in het algemeen der zwakkeren moet zijn, heeft misdragen. Dit feit tot de zaak verder niets afdoende, kan verder gevoegelijk buiten beschouwing blijven.

Het tweede feit waarvoor ik Uw aandacht vraag, is het optreden van beklaagde tegenover A. de V. Het trekt hier de aandacht dat de verklaring van beklaagde volkomen overeenstemt met die van genoemden A. de V. en E. K. namelijk, dat hij A. de V. een duw in den rug en een schop tegen zijn achterste heeft gegeven. Uit dit feit zou men kunnen opmaken dat beklaagde zeer vechtlustig was. Hij zelf zal dit ook wel gevoeld hebben en hij heeft zeker begrepen dat het in geen geval vóór hem zal pleiten. Dat hij des niettegenstaande ruitelijk bekent, pleit voor zijn waarheidsliefde. Bij de beschouwing van dit feit vergete men niet, dat beklaagde in een opgewonden stemming was, door de — gelukkig — mislukte poging om P. B. geweld aan te doen. Zijn boosheid uitte zich op dengenen die hij het eerst ontmoette. Wel is dit niet goed te keuren, maar misschien voor sommige onder U begrijpelijk en zeker zal men het karakter van beklaagde niet door dit feit onder de gegeven omstandigheden gepleegd, vechtlustig kunnen noemen.

Het derde m. i. zéér belangrijke feit is de ontmoeting met 5 burgers op den Nieuwlandschen dijk. Hier toch begint de getuige T. een rol te spelen. Wat daar is gebeurd doet weinig tot de zaak af, daar er geen handtastelijkheden hebben plaats gehad en de misschien eenigszins ironisch uitgesproken woorden van één der 5 burgers, wel aanleiding kunnen hebben gegeven tot een antwoord dat minder vriendelijk was.

Wat doet nu getuige T.? Hij verklaart in zijn verhoor dat beklaagde zijn bajonet trok. Getuige T. begrijpt natuurlijk ten volle, dat deze handeling, na hetgeen is voorafgegaan en hetgeen is gevolgd voor beklaagde in de allerhoogste mate bezwarend is.

Niettegenstaande getuige T. hier dus de hooge ernst van zijn verklaring moet gevoelen, deelt hij — nog wel onder eede — een feit mede dat niet is gebeurd, dat onwaar is. Immers de getuigen V., B., K. en V. verklaren dat beklaagde met de hand aan de bajonet stond, zonder die te trekken — een zeer natuurlijke houding bij een gesprek — en getuige L. en de R. verklaren ook dat zij geen bajonet hebben zien trekken.

Ik heb dan ook hier den indruk gekregen, dat getuige T., misschien uit angst zelf beschuldigd te worden, voor beklaagde opzettelijk valsche en bezwarende getuigenis aflegde en waar ook de volgende verklaringen van dezen getuige dien geest ademen, zooals ik U zal aantonen, daar is bij mij de vraag gerezen of er hier geen termen aanwezig zijn getuige T. wegens meened te doen vervolgen.

Ik geef dit punt met den meesten nadruk Uwen Raad in overweging. Beklaagde met zijn beide kameraden loopt nu door en komt omstreeks half twee 's nachts op den Kauaalweg, waar 5 burgers met 5 meisjes staan, die sterken drank uit een flesch drinken.

Wie zal nu precies zeggen wat hier gebeurd is?

Ten einde dit na te kunnen gaan zou men met de meeste beslistheid

de plaatsing der personen moeten weten op het oogenblik, dat het te plaats vond. Dit te vernemen moet helaas een vrome wensch blijven, daar door de duisternis en de schrik na het feit geen betrouwbare gegevens te verkrijgen zijn.

Zeker is het, dat een der soldaten om een borreltje vroeg, wat door een der burgers werd geweigerd.

Om nu de burgers wegens hun weigering wat te plagen, tikt beklaagde met zijn bajonet tegen de flesch aan teneinde het glaasje te doen overloopen. Geen spoor dus van vechtlust of van woede. De bajonet werd gebruikt, omdat beklaagde anders onder den arm van den burger door, de flesch onmogelijk kan raken. Hierop wordt van W. boos, draait zich om en schopt naar beklaagde. Kortom tijd hierna zakt hij in elkaar en moet zooals uit het geneeskundig onderzoek is gebleken, nagenoeg onmiddellijk dood zijn geweest.

Beklaagde en de getuigen T. en V. verklaren dat op een gegeven oogenblik de boeren hun messen trokken. Dit wordt echter van de zijde der burgers ontkend.

Het komt mij hoogst onwaarschijnlijk voor, dat de verklaringen der drie soldaten hier ten eenen male onwaar zouden zijn, daar het voor hen in geen enkel opzicht van belang is om onwaarheid te spreken, althans zeker niet voor de getuigen T. en V.; eerder schijnt het mij waarschijnlijk toe, dat de waarheid als bij zoovele zaken, in het midden ligt, zoodat sommige burgers *wel* andere *niet* hun mes hebben getrokken.

Getuige O. heeft op een pas of drie van van W. een mes op den grond gevonden, dat naderhand is gebleken aan den verslagene te hebben toebehoord, terwijl getuige L. naderhand de scheede op een andere plaats heeft gevonden. Blijkt hieruit nu niet ten duidelijkste dat van W. zijn mes *moet* hebben getrokken.

Immers het is niet aan te nemen dat het mes uit zijn zak is gevallen. Hoe dan toch zou zulk een betrekkelijk zwaar voorwerp als een mes is, op ongeveer drie schreden van hem af kunnen vallen en hoe zou dan de scheede op een andere plaats komen te liggen? Volgens mijne besliste overtuiging heeft hij het mes uit de zak gehaald, het met de rechterhand uit de scheede getrokken en de scheede in de linkerhand gehouden. Toen hij de steek met de bajonet kreeg heeft hij mes en scheede uit zijn vermoedelijk uitgestoken handen losgelaten, die (mes en scheede) daarop op den grond zijn gevallen.

Wil Uwe Raad nu de schuld van beklaagde bewezen achten — welk bewijs volgens mijne meening door den eisch in geen opzicht is geleverd, dan schijnt het mij toch zeker dat beklaagde heeft gehandeld uit noodweer. Beklaagde toch heeft zijn bajonet getrokken om tegen de flesch te tikken, hij deed daarmee geen enkele bedreiging.

De verslagene echter heeft naar hem geschopt, is op hem afgekomen met een mes in de hand en bedreigde aldus zijn leven of dat van getuige T., die dicht bij hem stond. Daarop heeft hij met zijn bajonet gezwaaid, uit noodweer, ter afwering van het getrokken mes.

Dat de verslagene na het toebrengen van den steek zijn mes nog zou hebben getrokken is niet aan te nemen, daar de dood nagenoeg onmiddellijk moet zijn ingetreden.

Het vierde feit waarvoor ik nu Uwe aandacht vraag, is het verhoor van getuige T. Waar ik reeds Uwe aandacht vestigde op zijne verklaringen betreffende het trekken van de bajonet door beklaagde op den Nieuwlandschen dijk, daar geven de volgende punten m.i. aanleiding om aan de juistheid en onpartijdigheid van zijn getuigenis te twijfelen.

a. Getuige verklaart op de vraag, waar of hij stond toen beklaagde stak: Een meter of 8 of 10 er vandaan bij de lantaarn.

Getuige V. zegt:

Een meter of drie er vandaan bij de lantaarn;

Terwijl de getuigen M. T., M. L., G. J., C. DE N. en K. O. respectievelijk zeggen:

een van die soldaten stond een eindje van de jongens af, — die andere soldaat stond een paar meter van die jongens af, — stonden er een eindje vandaan, — die andere 2 stonden er een eindje vandaan, — de andere twee stonden *dichtbij* den soldaat, die zijn bajonet getrokken had — de andere twee stonden er een eindje vandaan.

Uit de getuigenverhooren blijkt, dat V. met M. T. stond te praten en dus niet de dader kon zijn.

Rest dus T. en beklaagde.

Getuige T. vergist zich al even deerlijk in zijn idee van den afstand waarop hij van beklaagde stond als in het trekken van de bajonet door beklaagde op den Nieuwlandschen dijk.

De andere getuigen toch varieren tusschen 3 meter — een paar meter — een eindje en dichtbij.

Wat verstaat men nu onder „een eindje”? Een eindje toch kan zóó dichtbij zijn dat ook T. den verslagene heeft kunnen raken indien hij zijn bajonet getrokken had.

b. In verband hiermede vestig ik Uwe aandacht op het feit dat, L. L. verklaart: „dat een van die twee (andere soldaten) zijn bajonet getrokken had, maar ik weet niet welke dat geweest is”; terwijl getuige B. ongeveer hetzelfde verklaart.

V. kan het niet zijn, deze stond met M. T. te praten en indien hij de persoon geweest ware, die toen zijn bajonet getrokken had, dan zou zij het hebben moeten zien.

De andere getuigen hebben niet gezien of een der 2 andere soldaten al dan niet de bajonet getrokken had.

Beklaagde daarentegen heeft het wel gezien, en waar hij, ook in voor hem ongunstige feiten waarheid spreekt, zooals ik memoreerde in het geval op den Nieuwlandschen dijk, terwijl getuige T. eens onwaar en meermalen eigenaardig is in zijn verhoor, zoo is het voor mij vaststaand in verband met de getuigenis van L. L. en van B., dat getuige T. op het oogenblik, dat de verslagene getroffen werd, zijn bajonet getrokken had.

Mocht Uwe Raad zich met mijne redeneering kunnen vereenigen, dan zal het duidelijk zijn, dat alnu de vraag moet rijzen of het onmogelijk was dat de dodelijke stoot door hem is toegebracht en dat zonder verdere gegevens dit reeds voldoende is om een veroordeeling van beklaagde onmogelijk te maken.

c. Getuige T. verklaart, dat hij zag dat beklaagde zijn bajonet *op* de borst van een burger stak. Ziehier wederom een verklaring, die niet juist *kan* zijn. Men denke zich eens in, wat het wil zeggen de bajonet *op* iemands borst te steken. Dit moet toch noodwendig een zoogenaamd gepunte stoot zijn, een stoot verticaal gericht op het lichaam van de persoon, die men wil treffen.

Blijkens het geneeskundig onderzoek echter is het een schuine steek geweest, een steek geheel anders dan getuige T. wil aangeven.

d. Getuige T. ziet hoe D. de hals van den flesch afslaaf. Dit is zeer zeker eene buitengewone praestatie, waar hij volgens zijn verklaring 8 of 10 Meter er van afstand, de andere getuigen er om heen stonden en het

's nachts om half twee toch niet zeer licht is. In verband met de andere verklaringen van dien getuige spreekt het boekdeelen.

e. Onder het naar huis gaan verklaart beklagde volgens getuige T.: „dat hij een goeien donder had gegeven, dat de boer ineenkromp en hu zei”; volgens getuige V. dat „hij een boer op zijn rok had gestoken, maar dat hij niet wist of het er door was, maar hij kuchte toch.”

Is hier niet een belangrijk verschil in het wezen der beide verklaringen?

Uit die van T. spreekt de overtuiging dat hij gestoken heeft en uit die van V. daarentegen de twijfel of hij wel gestoken heeft zoodat het er doorheen was.

Natuurlijk is de bezwarende getuigenis van getuige T.

Beklaagde wil geenszins ontkennen die woorden gesproken te hebben. Hij kan zich niets herinneren van hetgeen er na het toebrengen van den slag met een flesch op zijn hoofd is gebeurd. „Indien T. en V. zouden verklaren,” zoo zegt hij, „dat ik *na* den slag een burger met de bajonet had gestoken, zoo zou ik niet durven ontkennen, vóór dien tijd echter heb ik het niet gedaan.”

Kan men nu iemand onder den invloed van een harden slag op het hoofd voor zijn gezegden verantwoordelijk stellen of is een persoon onder die omstandigheden mogelijk ontoerekenbaar voor wat betreft zijn uitlatingen, zoodat tenminste die uitlatingen niet op een goudschaaltje moeten worden gewogen.

Hiermede ben ik gekomen aan het eind van mijn memorie, voor wat betreft de toedracht der feiten en de waarde der getuigenverhooren. Thans nog rest mij de bespreking omtrent de conclusie en den eisch door den eischer ambtshalve aan Uwen Raad ingediend.

Alvorens hier echter toe over te gaan, wilde ik nog het volgende aan Uw aandacht onderwerpen.

Blijkens mededeeling mij door den eischer gedaan is gedagvaard om als getuige voor Uwen Raad te verschijnen A. DE K., die verklaart in een koffiehuis te hebben gehoord, dat een der soldaten zou hebben gezegd doelende op een bajonet die een van hen getrokken had: „Als die boeren-kerels mij van avond wat willen doen, steek ik ze de bajonet in den „donder,” en verder verklaart den soldaat, die deze woorden gesproken heeft, te zullen herkennen.

Waar ik als verdediger door de eischen der militaire rechtspraak gebonden ben, en ik slechts mijn memorie mag voorlezen, daar sta ik natuurlijk verre ten achter bij den verdediger in de burger rechtspraak.

Thans, mijn memorie voorlezende, heeft het getuigenverhoor en de confrontatie van getuige DE K. met beklagde reeds plaats gehad en is beklagde door getuige DE K. misschien reeds als de zegsman van de gecrimineerde woorden herkend. Ik vraag mij echter af, is het niet mogelijk, dat getuige hier te goeder trouw een verklaring heeft afgelegd die hij onder andere omstandigheden niet zou hebben durven afleggen.

Het herkennen toch van een persoon die zich door geen bijzondere ken-teekenen onderscheidt en die men één enkele maal terloops, te midden van eenige op gelijke wijze gekleede personen heeft waargenomen zonder op hem zijn bijzondere aandacht te vestigen, is voor den normalen waarnemer niet gemakkelijk.

Indien men eenige soldaten van het 3e Regiment Infanterie in uniform gekleed op een rij had gezet, waar beklagde bijv. niet bij was en dan den getuige had gevraagd of hij (beklaagde) er bij was, wanneer getuige dan had gezegd dat de bedoelde persoon er *niet* bij was en naderhand

uit eenige andere soldaten, waar beklaagde *wel* bij was, hem als zegsman der meergenoemde woorden had aangewezen, dan zou zijn getuigenis voor mij waarde hebben. Nu houde men mij ten goede dat die verklaring door mij niet wordt aangenomen met het gewicht dat zij oogenschijnlijk verdient. Een paar blozende boerenjongens, die men drie maanden geleden in uniform heeft gezien, thans nog uit elkaar te kennen, schijnt mij in casu onwaarschijnlijk.

Nu zal Uwe Raad mij opmerken dat getuige zag, dat het de grootste en de dikste was. In dit geval echter veroorloof ik mij U op te merken de getuigenis van P. V., ook in de herberg aanwezig en die getuigt dat een der soldaten over de bajonet sprekende zou hebben gezegd:

„dat ding zou ik niet graag gebruiken, als ze mij te lijf willen kan ik het wel met mijn handen af, ik ben voor niemand benauwd”. Getuige zou hem niet herkennen maar het was de dikste en de grootste (zie ant. n°. 6).

Ziehier een getuige lijnrecht in strijd met getuige de K. Getuige de K. zou dus om meerder gezag aan zijn getuigenis te geven, dan aan die van P. V., beklaagde aan zijn gelaatstrekken uit verschillende andere als soldaat gekleede miliciens moeten hebben herkend, wilde zijn getuigenis voor mij waarde hebben.

Uwe Raad veroorloove mij een oogenblik Uwe aandacht te vragen voor het navolgende:

Men onderscheidt in de strafprocedure:

1°. Zware mishandeling;

2°. Mishandeling;

De zware mishandeling kan tengevolge hebben: den dood.

De mishandeling kan tengevolge hebben: (behalve natuurlijk eenvoudige mishandeling)

a. het toebrengen van (zwaar) lichamelijk letsel.

b. den dood.

In het eerste geval is „zware mishandeling” het delict en is het genoemde gevolg de verzwarende omstandigheid.

In het tweede geval is „mishandeling” het delict en zijn de sub a en b genoemde feiten de verzwarende omstandigheden.

Bij het delict „zware mishandeling” moet het opzet van den dader er op gericht zijn en tevens bewezen zijn om een ander persoon zwaar te mishandelen, zwaar lichamelijk letsel toe te brengen.

Bij het delict mishandeling moet het opzet aanwezig en bewezen zijn een persoon te mishandelen.

Uwe Raad gelieve dit te memoreeren bij het aanhooren van de rest mijner memorie, daar met deze redeneering, die niemand Uwer zal ontkennen juist te zijn, de eisch en conclusie geheel wordt weerlegd.

Gaan wij nu de loop der feiten na.

In de conclusie meende ik te zullen aantreffen:

a. Eene beschouwing omtrent de psychologie der zaak.

b. Een precisering der feiten.

ad a. Dat ik geen beschouwing heb aangetroffen omtrent de psychologie der zaak, heeft mij bevreed. Het nagaan toch van de gronden, die beklaagde zou kunnen hebben gehad tot het volvoeren van de daad, zijn van het grootste belang voor de strafmaat en het ontbreken van alles wat daarop betrekking heeft, schijnt mij in de conclusie een zeer bedenkelijke leemte.

ad b. In de conclusie zijn de feiten niet gepreciseerd. Kan den eischer

hieromtrent eenig verwijt treffen? Mij dunkt neen! Immers de feiten zijn, gezien de door de omstandigheden verwarde en onvolledige getuigenverklaringen door niemand met eenige mogelijkheid te preciseeren, hetgeen op zich zelf al een reden is om beklaagde vrij te spreken.

Hoewel dus het opsommen der feiten plicht is van den eischer, daar wil ik, geheel onverplicht de feiten opnoemen voor zoover de conclusie hier m.i. in gebreke blijft.

Toen de drie soldaten bij de burgers kwamen, stonden deze uit een flesch sterken drank te schenken. Reeds dit feit doet de vraag rijzen in hoeverre die burgers mogelijk door eerder gebruik onder den invloed waren van den sterken drank en hoe zij hierdoor eerder prikkelbaar en vechtlustig waren.

Beklaagde tikt nu met zijn bajonet die hij — ik wijs hier met den meesten nadruk op — getrokken heeft voor dit doel en niet om te vechten, tegen het fleschje.

Wat doet nu van W. Hij draait zich om, trapt naar beklaagde en trekt vermoedelijk zijn mes, zoodat beklaagde zich gerechtigd acht, zijn bajonet — die hij niet daarvoor getrokken heeft — te gebruiken om een zwaaiende beweging te maken, teneinde het mes van van W. af te weren. Dat is, zooals vroeger reeds werd medegedeeld, noodweer

of wel

de verslagene al dan niet met een mes in de hand is trappende op beklaagde afgekomen en heeft beklaagde zonder zich zelf misschien rechtstreeks bedreigd te zien, een zeer natuurlijke afwerende beweging gemaakt met de bajonet die — ik wijs er nogmaals op — niet met dit doel was getrokken, doch die hij reeds in de hand had en is de toeloopende van W. als het ware in de bajonet geloopt, in welk geval we hoogstens kunnen aannemen het delict van dood door schuld.

In het eerste geval behoorde beklaagde te worden ontslagen van rechtsvervolging, in het tweede geval vrijgesproken, want toebrengen van dood door schuld is hem niet ten laste gelegd; hem is wel ten laste gelegd zware mishandeling, waarvan geen sprake kan zijn daar het opzet J. van W. zwaar lichamelijk letsel toe te brengen niet bewezen is.

Zware mishandeling toch is het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel, dat niet voor herstel vatbaar is of dat een groot nadeel bevat voor den persoon, die men zwaar mishandelt.

Nu zal Uwe Raad toe moeten geven, dat beklaagde zoover niet gedacht heeft.

Subsidiar wordt beklaagde ten laste gelegd mishandeling den dood tengevolge hebbende, hetgeen al evenmin bewezen is, daar uit niets blijkt, dat de steek opzettelijk is toegebracht, ik bedoel dat beklaagde werkelijk de bedoeling heeft gehad van W. te raken.

Zoolang eischer een en ander niet heeft bewezen brengt de toepassing van een behoorlijke rechtspraak mede, dat beklaagde moet worden vrijgesproken.

Ik merk nog op, dat indien beklaagde werkelijk de steek heeft toegebracht, wat ik zooals vroeger reeds gezegd niet bewezen kan achten, de wijze waarop de steek is toegebracht, ingaande onder de rechterborst naar het hartzakje en zoo naar de aorta, bewijst, dat van W., terwijl beklaagde met de bajonet zwaaide, op de bajonet dus op de steek moet zijn ingeloopt.

Opzet en schuld, ze zijn geheel verschillend en ik citeer hier Prof. Pols, Tijdschrift voor Strafrecht III bldz. 117.

Is hetgeen ik ten opzichte van den aard en het ontstaan van opzet en schuld aanvoerde, juist, dan volgt daaruit niet slechts, dat er tussehen beide een principieel verschil bestaat, maar dat ze door een breede kloof

zijn gescheiden, die alle toenadering of tusschenliggende graden, uitsluit.

Wel kan men ook bij schuld evenzeer als bij opzet verschillende graden aannemen, die bij de waardeering der strafwaardigheid in het oog te houden zijn. Gewoonlijk onderscheidt men er twee: de onvoorzichtigheid of nalatigheid, waarbij verzuim ontstaat door onvoldoend nadenken, en de roekeloosheid en baldadigheid, waarbij men alle nadenken over boord werpt. Maar de ergste graad van schuld staat nog ver af van het opzet, is daarvan nog door een breeden kloof gescheiden. Het maakt voorzeker verschil of ik door het woest voorthollen van een tweespan iemand overrijd, omdat ik zonder voldoende nadenken ondernomen heb, een paar vurige paarden te besturen, of verzuimd heb de eene of andere voorzorg te nemen, waardoor ik ze in mijn macht kon houden, of wel, omdat ik onbesuisd zonder eenig acht te geven op de gevolgen, ze in woeste ren door een bevolkte straat voortdrijf.

Maar zelfs de laatste daad heeft geenerlei overeenkomst met, biedt geenerlei toenadering tot de daad van woest door de straat te rijden, met het oogmerk om een voorbijganger te overrijden. Het is mitsdien onvoorwaardelijk verwerpelijk eenige soort van schuld, voor zooveel de strafwaardigheid betreft, met opzet gelijk te stellen, onverdedigbaar haar als opzet toe te rekenen.

In verband hiermede releveer ik het feit, dat de bajonet van beklaagde slechts half was ingezet. Neemt men aan, dat dit is een aanwijzing, dat hij de stoot heeft toegebracht dan is het voor mij vaststaande, dat hij het niet heeft geweten. Zou hij anders zoo dom zijn geweest, zijn bajonet, in de kazerne gekomen, niet nog eens geheel in te vetten?

Ik meen ten slotte nog Uw aandacht te moeten vestigen op het feit dat, indien ik mij niet bedrieg, de eischer in zijn conclusie wel getuige de H. als zéer bezwarend voor beklaagde aanhaalt, doch niet getuige V. die een absoluut andere verklaring geeft, gunstig voor beklaagde, terwijl hun beider definitie van den zegsman is „de langste en de dikste”.

Voorts leg ik bij mijn memorie over twee brieven van de burgemeesters van Axel en Zaamslag.

Hoewel in den eersten brief staat, dat beklaagde zich dikwijls in het gezelschap van vechtersbazen bevond, zoo wil dit niet zeggen, dat hij zelf een vechtersbaas was. Ware dit wel het geval, allicht had hij dan aan de een of andere vechtpartij deelgenomen en zou dan vanzelf of met de politie in contact zijn gekomen of als vechtersbaas gesignaleerd zijn.

De brief van den burgemeester van Zaamslag is onverdeeld gunstig.

Resumeerend kom ik tot het besluit dat:

1°. Niet is bewezen, dat beklaagde en niet getuige T., die ook zijn bajonet had getrokken, de steek heeft toegebracht;

2°. Dat getuige T. in zijn verklaringen soms onwaar soms onjuist is;

3°. Dat de eischer in gebreke is gebleven eenig opzet van zware mishandeling subsidiair mishandeling aan te toonen, zoodat vrijspraak moet volgen;

4°. Dat aangenomen dat beklaagde de steek heeft toegebracht, hij kan gehandeld hebben uit noodweer of

5°. Dat van W. op de zwaaiende bajonet kan zijn ingelooopen.

Uit naam van beklaagde en in zijn belang doe ik een beroep op Uwen raad, om de vorenstaande beschouwingen, uit het oogpunt der verdediging tegenover de vordering van den openbaren aanklager aan den raad voorgedragen, wel in ernstige overweging te willen nemen alvorens tot de beslissing in deze zaak over te gaan.

In verband met het langdurige voorarrest waarin beklaagde zich bevindt,

meen ik bovendien de vrijheid te mogen nemen bij Uwen raad aan te dringen op de onmiddellijke invrijheidstelling van beklaagde.

In verband met de plaats gehad hebbende getuigenverhooren, wil ik nog opmerken :

a. Dat wederom uit de verklaring van getuige de N. blijkt de onbetrouwbaarheid van getuige T. die den hals van de flesch heeft zien slaan, terwijl dit *niet* waar is.

b. Dat de verklaring van getuige de N. als zoude beklaagde de eenige geweest hebben kunnen zijn, die den verslagene op dat oogenblik kon treffen, als zijnde slechts door hem *alleen* getuigd, geen kracht van bewijs heeft, maar dat, gezien de andere getuigenverhooren door mij eerder aangehaald en gezien de duisternis en de in de praktijk bewezen betrekkelijke waarde van menig ooggetuige ik met den meesten nadruk blijf volhouden dat niet *bewezen* is, dat getuige T. die volgens 2 getuigen de bajonet getrokken had, beklaagde niet zou hebben kunnen treffen.

c. Dat het in getuige V. niet is goed te keuren, na eerst woordelijk te hebben aangehaald wat getuige op den weg naar huis heeft gezegd, dit thans na drie maanden nog te gaan uitbreiden en m. i. verzwaren, zoodat ik deze nadere omschrijving van de woorden van beklaagde slechts onder voorbehoud meen te moeten aanvaarden.

d. Dat het thans mededeelen van de uitdrukking „dan steek ik ze met een bajonet” door getuige V., als zijnde geheel anders dan de uitdrukking door getuige de K. genoemd, zoo niet in den geest van het gezegde, dan toch in woordenkeus, die, indien ze werkelijk was gebezigd wel zou zijn blijven hangen bij getuige V., voor mij niets verandert aan hetgeen ik daaromtrent heb betoogd in het eerste deel van mijn memorie, zoodat ik het bezigen van een dergelijke uitdrukking door beklaagde niet bewezen acht.

's GRAVENHAGE, 24 November 1910.

De 1e Luitenant

(get.) VAN DER HAM VAN HEIJST.

VONNIS.

DE KRIJGSRAAD IN HET EERSTE MILITAIRE ARRONDISSEMENT STANDPLAATS 's-GRAVENHAGE.

Gezien en geëxamineerd de stukken van den processe in de zaak van den Auditeur Militair in hetzelfde Militaire Arrondissement R. O. Eischer tegen A. oud 20 jaar, geboren te Zaamslag, milicien soldaat bij de 1ste compagnie, 2de bataillon 3de Regiment Infanterie, gedetineerd.

Gehoord den beklaagde in zijne verdediging en in de antwoorden op de aan hem gedane vragen ;

Gelet op de door den Auditeur Militair genomen conclusie van eisch, strekkende tot veroordeeling ;

Overwegende dat den beklaagde de krijgswetten zijn voorgelezen ;

Overwegende dat de beklaagde naar den Krijgsraad is verwezen, terzake dat hij . . . enz. (zie conclusie van eisch) ;

Overwegende dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft ontkend, opgevend dat hij . . . enz. (zie conclusie van eisch) ;

Overwegende dat blijkens ten processe overgelegd ambtseedig proces-verbaal van J. G. W. agent van politie 3de klasse te Middelburg, tevens

onbezoldigd gemeente veldwachter blijkt: dat deze... enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat blijkens ten processe overgelegd uittreksel uit het register van overlijden... enz.: (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat uit het rapport opgemaakt door de deskundigen... enz.: (zie conclusie van eisch).

Overwegende dat genoemde deskundigen, op grond van het bovenstaande zijn gekomen tot de conclusie: dat zij door de sectie van genoemd lijk overtuigd zijn dat de dood is ingetreden door inwendige verbloeding en wel uit de aanwezige aortawond, alsmede dat de steek, die tot deze verwonding aanleiding gegeven heeft, toegebracht moet zijn met een lang, smal, scherp en puntig voorwerp, dat zij mitsdien van oordeel zijn dat de dood het gevolg kan zijn geweest van eene verwonding door een bajonetsteek, welke conclusie de Krijgsraad overneemt en tot de zijne maakt.

Overwegende dat ondanks beklagdes ontkenenis het feit aan beklagde subsidiair ten laste gelegd n.l.: dat hij te Middelburg in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1910 met het oogmerk om J. VAN W. te mishandelen, dien man met zijn bajonet heeft gestoken in de 3de tusschenruimte ter hoogte van het hartzakje, welke steek den dood van genoemden J. VAN W. heeft tengevolge gehad, zoomede diens schuld daaraan, wettig en overtuigend zijn bewezen door de verklaring onder eede van getuige T. voornoemd en de aanwijzingen gelegen in de onder eede afgelegde verklaringen van de sub 2° tot en met 11° hierboven genoemde getuigen, alles in onderling verband en samenhang beschouwd.

Overwegende dat beklagde als ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken.

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2, 11 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) 117 der Militiewet 1901, 44, 84, 91, 27, 300 van het Wetboek van Strafrecht en 185 van de Rechtspleging voor de Landmacht.

Rechtdoende op de vordering van den Auditeur Militair voornoemd,
In naam der Koningin.

Verklaart den beklagde A. hiervoren aangeduid, schuldig aan: mishandeling, hebbende het feit den dood tengevolge gehad, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van een middel, hem door zijn ambt geschonken.

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf van vijf jaren.

Verklaart hem vervallen van den militairen stand.

Bepaalt dat de tijd, na beklagdes arrestatie op 13 September 1910 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde gevangenisstraf.

Verwijst hem wijders in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

A., oud 20 jaar, geboren te Zaamslag, milicien-soldaat bij het 3de Regiment Infanterie, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, gewezen den 24sten November 1910, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 11 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 117 der Militiewet 1901, 44, 84, 91, 27 en 300 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: mishandeling, hebbende het feit den dood tengevolge gehad, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorende persoon, die bij 't begaan van het strafbaar feit gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken, en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van vijf jaren, met vervallenverklaring van den militairen stand en met bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert 13 September 1910 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde gevangenisstraf, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd op de gronden en middelen nader bij pleidooi aan te voeren, dat het den Hove moge behagen hem vrij te spreken van het hem te last gelegde feit, kosten rechtens, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 6den December 1910 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat alsnog bij Sententie de impetrant en verweerder, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 11 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 44, 84, 91 en 302 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: Zware mishandeling, hebbende het feit den dood tengevolge gehad, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorende persoon, die bij het begaan van het strafbare feit gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken, en deswege veroordeeld tot zeven jaren gevangenisstraf, met vervallenverklaring van den militairen stand en met bepaling dat de tijd, door den impetrant voor de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem op te leggen gevangenisstraf, sedert 13 Sep-

tember 1910, in mindering zal worden gebracht, alsmede veroordeeling van den impetrant in de kosten en misen der Justitie en in die van den processe in eersten aanleg en in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gehoord de pleidooien;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde bij den Krijgsraad is te last gelegd, dat hij te Middelburg in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1910 met het oogmerk om J. VAN W. zwaar lichamenlijk letsel toe te brengen, althans om dezen man te mishandelen, dien man met zijn bajonet heeft gestoken in de derde tusschenribsruimte ter hoogte van het hartezakje, welke steek den dood van genoemden J. VAN W. heeft tengevolge gehad;

Overwegende dat in hooger beroep bij het Hof de Advocaat-Fiscaal in bovengemelde telastlegging de woorden „met zijne bajonet” aldus heeft aangevuld: „met zijne getrokken bajonet, een middel hem, tot de gewapende „macht behoorend persoon, door zijn ambt geschonken”;

Overwegende dat de beklaagde zoowel bij den Krijgsraad als in hooger beroep bij het Hof heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem is te last gelegd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht heeft beslist dat door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend is bewezen dat de beklaagde op tijd en plaats als in de telastlegging is vermeld, met het oogmerk om J. VAN W. te mishandelen, dien man met zijne bajonet heeft gestoken in de derde tusschenribsruimte, ter hoogte van het hartezakje, welke steek den dood van genoemden J. VAN W. heeft tengevolge gehad, zijnde niet wettig en overtuigend bewezen dat de beklaagde gemelden steek aan J. VAN W. heeft toegebracht met het oogmerk om dezen zwaar lichamenlijk letsel toe te brengen;

Overwegende dat door die bewijsmiddelen tevens wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen door den Advocaat-Fiscaal in hooger beroep bij het Hof nader te last gelegd is, namelijk dat de bajonet, waarmede de beklaagde J. VAN W. heeft gestoken, was getrokken, en dat die bajonet een middel was, hetwelk aan den beklaagde, een tot de gewapende macht behoorend persoon, door zijn ambt was geschonken;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht den beklaagde, ter zake van het door dezen gepleegde feit, heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van „mishandeling, den dood tengevolge hebbende, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, die bij het begaan van het strafbaar feit heeft gebruik gemaakt van een middel, hem door zijn ambt geschonken”;

Overwegende echter dat de omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, grond opleveren om de door den Krijgsraad aan den beklaagde opgelegde straf van gevangenis voor den tijd van vijf jaren, eenigszins te verminderen.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde in hooger beroep nader is te last gelegd;

Verbeterd het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, 24 November 1910, in de zaak tegen beklaagde geweest, alleen wat betreft den duur van de aan den beklaagde opgelegde gevangenisstraf;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier jaren;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de verklaring dat de beklaagde is vervallen van den militairen stand en de bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert dertien September 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne eisch à minima aan: dat Vertoon, met 's Hof's toestemming, ter 's Hof's terechtzitting van 6 Januari 1911, aan beklaagde aangezegd heeft, dat hij de telastlegging aan hem beklaagde, wijzigt en aanvult, door voor de, daarin voorkomende, zinsnede: „dien man met zijn bajonet heeft gestoken” in de plaats te stellen: „met zijn getrokken bajonet, een middel hem door zijn ambt, tot „de gewapende macht behoorend persoon, geschonken, dien man heeft „gestoken”, waarna, daaromtrent, beklaagde, als zoodanig is gehoord;

dat thans rechtens ook is bewezen, wat in hooger beroep aan beklaagde is ten laste gelegd, evenals beklaagdes schuld daaraan;

dat met de kwalificatie van den eersten Rechter en den duur der, door hem, opgelegde gevangenisstraf Vertoon zich niet vereenigen kan;

dat Vertoon toch met den Auditeur-Militair in het 1ste Militaire Arrondissement, van oordeel is dat beklaagde, door moedwillig, met zijn getrokken bajonet, in de borst van J. VAN W. te steken, ten einde dezen een goeden donder te geven, het opzet heeft gehad om aan VAN W. zwaar lichamelijke letsel toe te brengen;

dat zulks nog te meer aannemelijk is wegens beklaagdes uitlatingen na het toebrengen van dien steek, namentlijk:

dat hij gestoken had; dat hij niet wist of het er door was; dat die boerenjongens altijd zooveel goed aan hebben, maar dat de boer toch ineengekrompen was, „hu” gezegd en gekucht had;

dat beklaagde onder die mededeeling met de hand op zijn zijde wees.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 26 September 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRINITÉ.

Pronunciatie van een vonnis kan geen gevolg hebben, (i. c. het instellen

van hooger beroep) wanneer ze niet geschied is overeenkomstig het bepaalde bij art. 229 R. L., t. w. „in presentie van den gecondemneerden.”

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien een schrijven van den Auditeur-Militair in het Militaire Arrondissement van den 27sten Augustus 1911, daarbij met de processtukken aan het Hof toezendende, het vonnis door den Krijgsraad in dat arrondissement geweest den 22sten Augustus 1911, geresumeerd den 29sten Augustus d. a. v. en dienzelfden dag geprononceerd in de zaak tegen K., milicien-kanonnier bij een der Regimenten Veld-Artillerie, wordende bij dat schrijven medegedeeld dat de veroordeelde bij de uitspraak van dat vonnis niet is tegenwoordig geweest omdat hij bij zijn korps mankeert.

Gezien een schrijven van gemelden Krijgsraad van 12 September 1911, waarbij deze, op de te dier zake gedane vraag, bericht dat Officieren-Commissarissen aan den veroordeelde het vonnis hebben medegedeeld en hem hebben aangezegd dat hij drie dagen tijd had om zich te beraden of hij daarvan al dan niet in beroep wilde komen, waarop hij verklaard heeft zich gedurende drie dagen te willen beraden; dat daarop aan den Garnizoens-Commandant te Z. is gezonden eene nota, houdende verzoek den veroordeelde na verloop van drie dagen vóór zich te doen verschijnen, hem af te vragen of hij van het vonnis wil appelleeren, zijne beslissing daaronder te stellen en hem die te doen onderteekenen, waarop de veroordeelde heeft verklaard te willen appelleeren en die verklaring heeft onderteekend, waarop Officieren-Commissarissen in den Krijgsraad hebben bericht dat beklagde verklaard heeft te willen appelleeren en het vonnis den 29sten Augustus 1911 in den Krijgsraad is uitgesproken buiten tegenwoordigheid van den beklagde daar deze, volgens opgave van den Garnizoens-Commandant te Z. bij zijn korps mankeert;

In aanmerking nemende:

dat bij de artikelen 229 en 230 der Rechtspleging bij de Landmacht is bepaald dat, wanneer een veroordeelde verklaart voornemens te zijn van het vonnis des Krijgsraads te appelleeren, daarvan onverwijld door Commissarissen, die hem, ingevolge het bepaalde bij artikel 224 dier Rechtspleging's Krijgsraads beslissing hebben medegedeeld, aan den Krijgsraad rapport zal worden gedaan en vervolgens het vonnis in den Krijgsraad in bijzijn van den veroordeelde zal worden uitgesproken, waarna de veroordeelde dadelijk na de uitspraak het hooger beroep aan het Hoog Militair Gerechtshof zal instellen, waarvan bij de aantekening van de gedane pronunciatie op het origineele vonnis tevens melding zal worden gemaakt;

dat K. voormeld bij de bovenaangehaalde verklaring in overeenstemming met het bij gemeld artikel 229 bepaalde niet anders heeft verklaard dan dat hij wilde appelleeren van het vonnis maar dat deze verklaring niet ten gevolge kan hebben dat tegen het vonnis hooger beroep is ingesteld zoolang niet de veroordeelde zulks heeft gedaan dadelijk nadat het vonnis in den vollen krijgsraad in presentie van den gecondemneerde geprononceerd is;

dat vooralsnog niet is gebleken van welke redenen beklagde's niet aanwezig zijn bij zijn korps het gevolg is, zoodat het niet mogelijk is te beslissen of uit die afwezigheid kan worden afgeleid een besluit zijnerzijds om af te zien van zijn aanvankelijk medegedeeld besluit om te appelleeren, kunnende de Krijgsraad daaromtrent een besluit eerst nemen wanneer beklagde weder vóór den Krijgsraad zal zijn gebracht;

dat intusschen de pronunciatie van het vonnis welke, blijkens de daarop gestelde aantekening, in 's Krijgsraads zitting van 29 Augustus 1911 heeft plaats gehad, geen gevolg kan hebben, als zijnde niet geschied overeenkomstig het bij artikel 229 der Rechtspleging bij de Landmacht bepaalde.

Heeft besloten :

het vonnis met de stukken aan den Krijgsraad terug te zenden met last het verder daaraan te geven gevolg op te schorten totdat de veroordeelde voor den Krijgsraad zal zijn gesteld ;

daarna den veroordeelde te ondervragen omtrent de redenen zijner afwezigheid van zijn korps ;

naar gelang daarvan te beslissen of beklagde alsnog kan worden toegelaten tot het instellen van hooger beroep en verder te handelen overeenkomstig het bepaalde bij de wet.

N.B. De in deze Resolutie bedoelde Nota aan den Garnizoens-Commandant had o. i. geen zin en de voor die autoriteit door den veroordeelde na verloop van drie dagen afgelegde en ondertekende verklaring van te willen appelleren, kon niet aanvaard worden als de in art. 229 R. L. bedoelde declaratie van zijn voornemen om te appelleren, aangezien voor het geval de veroordeelde gebruik maakt van den bedenktijd, art. 226 R. L. uitdrukkelijk voorschrijft dat de Off.-Comm., geassisteerd door den Auditeur, na verloop van drie dagen den gecondemneerde *vóór zich* zullen requireeren en hem zullen afvragen of hij van het vonnis „begeert” te appelleren.

(Red. M. R. T.).

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 1 October 1909.

President: Majoor F. A. NIEUWENHUIJS.

Leden: Kapiteins G. W. F. EPKEMA en J. SUERMONT en de Luitenants L. W. A. v. BOXMEER, Mr. J. S. BARBAS, W. A. BOSWIJK en W. SCHMÖTZIGUER.

Auditeur-Militair: J. R. H. VAN SCHAIK, plaatsvervangend.

De Krijgsraad veroordeelt beklagde wegens mishandeling en mishandeling, gepleegd door een ambtenaar met gebruikmaking van een middel, hem door zijn ambt geschonken.

De telastelegging in hooger beroep voor het H. M. G. aangevuld.

Het H. M. G. spreekt vrij, zijnde het wettig en overtuigend bewijs van de schuld van den bekl. aan het hem ten laste gelegde niet voldoende geleverd.

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT,
HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe ;

Gehoord de conclusie van eisch van den auditeur Militair schriftelijk ter tafel overgelegd ;

Overwegende dat beklaagde oud 20 jaren, geboren te Groesbeek, miliciensoldaat bij het 11de Regiment Infanterie, in garnizoen te Nijmegen en gedetineerd te Arnhem, voor den Krijgsraad is gesteld beschuldigd :

„dat hij te Wijler (Duitschland) op 18 Juli 1909 des namiddags omstreeks 6 uur opzettelijk K. C. L. een slag op het hoofd heeft toegebracht en met zijn bajonet in den rug heeft gestoken, ter hoogte van het schouderblad en aan het hoofd heeft verwond” ;

Overwegende, dat de beklaagde heeft ontkend, zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen hem is ten laste gelegd ;

Overwegende, dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard :
K. C. L., Letterzetter te Nijmegen :

in den namiddag van 18 Juli 1909 te ongeveer 6 uur liep ik met mijne vrouw en mijn broer J. VAN B. over den Duivelsberg in de richting van de Pannenfabriek, gelegen onder Wijler in Duitschland. Op een afstand van ongeveer 40 pas van het cafe van ARNTZ kwam in onze nabijheid de verdachte (bekl.), uit het bosch te voorschijn en liep naar ons toe. Zonder eenige aanleiding sloeg hij met de woorden : „Wat moet jullie, godverdomme van ons hebben !” opzettelijk mij met een zijner handen op mijn kastoren hoed, welke slag mij erg verschrikte, doch geen pijn deed. Mijn vrouw zeide daarop tegen hem : „Laat ons met rust, wij hebben u niets misdreven”. Daarop trok beklaagde de bajonet en sloeg mij daarmede opzettelijk op meergemelden hoed ; de bajonet kwam bij die gelegenheid door mijn hoed heen en trof mij op het hoofd, tengevolge waarvan ik aldaar een onbeduidend wondje bekwaam, dat mij echter hoegenaamd geen pijn heeft veroorzaakt.

Vervolgens zag ik, dat een in burgerkleding gekleed persoon boven op mijn broer op den grond lag en dezen met een open mes in de hand dreigde te slaan. Ik vloog toen op dit tweetal toe om mijn broer te verdedigen, en terwijl ik dit deed, kreeg ik met een scherp voorwerp een steek in den rug op het rechter schouderblad ; ik zag niet door wien mij die steek werd toegebracht, doch vermoed, dat de verdachte dit heeft gedaan, omdat hij de eenige persoon was behalve mijn vrouw, die zich op dat oogenblik achter mij bevond. Den volgenden dag ontdekte ik, in de fabriek werkzaam zijnde, dat ik op de getroffen plek op het schouderblad een bloedend wondje had ;

G. E. T., echtgenoot van K. C. L. te Nijmegen :

In den namiddag van 18 Juli 1909, omstreeks zes uur, liep ik met mijn man en schoonbroeder J. VAN B. over den Duivelsberg in de richting naar de pannenfabriek onder Wyler in Duitschland. Niet ver van het café A. rustig wandelende met ons drieën, zagen wij plotseling den verdachte in onze nabijheid uit het bosch te voorschijn komen en naar ons toelopen. Hij riep ons toe : „Wat moet jullie, godverdomme van ons hebben.” Ik zeide toen tegen den verdachte : „Laat ons met rust, wij hebben u niets misdreven,” en trachtte hem te kalmeeren. Terwijl ik daarmede bezig was, sloeg hij opzettelijk met de hand mijn man op het hoofd of tegen het gezicht. Daarop kwam een meisje, dat bij hem was, hem tegenhouden, en zag ik nog, dat de verdachte de bajonet trok. Ik werd op dat oogenblik echter zoo zenuwachtig, dat ik verder niet gezien heb, wat er voorviel ; naderhand heb ik gezien, dat mijn man een onbeduidend wondje had op het hoofd en een licht wondje op het rechter schouderblad. Zijn hoed was doorboord en ter hoogte van de wonde in het schouderblad waren al zijn kleeren doorstoken.

Overwegende, dat door de boven opgenomen beëdigde getuigenverkla-

ringen wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan;

Overwegende dat de feiten zijn gepleegd in Duitschland, en het Deutsche Wetboek van Strafrecht daarop straf stelt;

Gezien de artt. 300, 5 al 1 sub 2, 44, 84, 56 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 117 der Militiewet 1901 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het aan beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als: mishandeling en mishandeling gepleegd door een ambtenaar met gebruikmaking van een middel hem door zijn ambt geschonken;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

Bepaalt dat de tijd door beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht sinds 1 October 1909 bij de tenuitvoerlegging der straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Verwijst hem in de proceskosten.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fisikaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-soldaat bij het 11de Regiment Infanterie, oud 20 jaren, geboren te Groesbeek, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem gewezen den 1sten October 1909, met aanhaling der artikelen 300, 44, 84, 56 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 117 der Militiewet 1901 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: mishandeling, en mishandeling gepleegd door een ambtenaar, met gebruikmaking van een middel hem door zijn ambt geschonken en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van vier maanden, onder bepaling dat de tijd, door beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht, sedert

1 October 1909, bij de tenuitvoerlegging van de straf geheel in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de proceskosten ;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven dat hij zich voor eisch en conclusie wenschte te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de te laste gelegde feiten, en de qualificatiën daaraan te geven, als den aard en duur der op te leggen straf en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 12en October 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur Militair in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat alsnog de impetrant en verweerder, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 5, 10, 27, 44, 56, 84, 3e lid en 300, 1e lid van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, § 223 van het Duitsche Strafwetboek, der artikelen 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan Mishandeling en mishandeling, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, die, bij het begaan van dat strafbaar feit, gebruik heeft gemaakt van een middel — bajonet, — hem door zijn ambt geschonken, welke feiten, ofschoon, elk op zich zelf misdrijf opleverende, in zóódanig verband staan, dat zij moeten worden beschouwd als eene voortgezette handeling, en deswege veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs Sententie voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier gevangenisstraf, sedert 1 October 1909, geheel in mindering zal worden gebracht, alsmede veroordeeld in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF.

Gelet op hetgeen de beklaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht ;

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi ;

Gezien de processtukken ;

Overwegende dat aan den beklaagde bij den Krijgsraad is te last gelegd dat hij te Wijler (Duitschland) op 18 Juli 1909 des namiddags omstreeks 6 uur opzettelijk K. C. L. een slag op het hoofd heeft toegebracht en met zijne bajonet in den rug heeft gestoken ter hoogte van het schouderblad en aan het hoofd heeft verwond ;

Overwegende dat aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd dat hij, Nederlander zijnde, in den namiddag van 18 Juli 1909 omstreeks 6 uur te Wijler in Duitschland, ter plaatse genaamd „Duivelsberg”, opzettelijk en opvolgend :

1°. met een zijner handen op het hoofd van K. Ch. L. heeft geslagen;
 2°. met gebruikmaking van een middel, bajonet, hem door zijn ambt, tot de gewapende macht behoorend persoon, geschonken heeft gestoken in het hoofd en den rug van dien L., met het gevolg dat onstonden op de kruin van L.'s hoofd eene geringe ontveling en op diens rechterschouderblad een bloedend wondje.

Overwegende dat de beklaagde in hooger beroep bij het Hof, evenals in eersten aanleg bij den Krijgsraad heeft ontkend, zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem bij den Krijgsraad is te last gelegd;

Overwegende dat de beklaagde in hooger beroep bij het Hof, erkennende te zijn Nederlander, heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd;

Overwegende dat door de verklaringen van de getuigen, zoowel in eersten aanleg als in hooger beroep onder eede afgelegd, niet voldoende is geleverd het wettig en overtuigend bewijs van de schuld van den beklaagde aan hetgeen aan hem in eersten aanleg bij den Krijgsraad en in hooger beroep bij het Hof nader is te laste gelegd;

Gezien artikel 181 van de Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 117 der Militiewet 1901.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, 1 October 1909 in de zaak tegen beklaagde geweest, waarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen aan den beklaagde is te last gelegd, deze ter zake daarvan is schuldig verklaard aan mishandeling en mishandeling gepleegd door een ambtenaar met gebruikmaking van een middel hem door zijn ambt geschonken en deswege is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met aftrek sedert 1 October 1909 van den tijd, door den beklaagde in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde in eersten aanleg bij den Krijgsraad en in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Gelast zijn ontslag uit het arrest, waarin hij zich bevindt ter zake van hetgeen aan hem is te last gelegd;

Bepaalt dat de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van antwoord (eisch à minima) aan:

dat Vertoonner, met 's Hof's toestemming, ter 's Hof's terechtzitting van 26 October 1909, aan den beklaagde nader ten laste heeft gelegd . . . enz., (zie de nadere tenlastelegging in de Sententie);

dat nu, door de zoo in eersten aanleg als in hooger beroep bijgebrachte bewijzen, de nieuwe tenlastelegging, met beklaagde's schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen;

dat beklaagde, als Nederlander, zich wel is waar in Duitschland, alzoo buiten het Rijk in Europa aan voorschreven misdrijf heeft schuldig gemaakt, doch dat daarop door de wet van dit land ook straf is gesteld.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 Februari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

Ten onrechte is door den Krijgsraad aangenomen, dat de wet voor het aanwezig zijn der verzwarende omstandigheid in art. 304, 2°. van het Wetboek van Strafrecht genoemd, niet eischt de wetenschap bij den dader, dat hij een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening mishandelt.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 21sten Januari 1910 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 11den Januari 1910 gewezen in de zaak tegen een milicien-stukrijder bij het 4de Regiment Veld-Artillerie, oud 23 jaren, geboren te Apeldoorn, thans gedetineerd te Utrecht, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 300 al. 1, 304 aanhef en 2°. en 422 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht en 117 der Militiewet 1901, is schuldig verklaard aan: mishandeling, gepleegd tegen een ambtenaar, gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, terwijl tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren zijn verlopen, sedert de schuldige een tegen hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf heeft ondergaan, en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie maanden, met vrijspraak van het wijders te last gelegde, met ontzegging van het recht om bij de gawapende macht te dienen of een betrekking van militair geëmployeerde te vervullen voor vijf jaren, alsmede verwezen in de proceskosten;

Welke Advocaat-Fiscaal bij Resolutie van den 28sten Januari 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel ten dage in rechten beteeekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de qualificatie der bewezen strafbare feiten en de opgelegde straf betreft en dat de gedaagde alsnog, met weglating der aangehaalde artikelen 304 aanhef en 2°. van het Wetboek van Strafrecht, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en aanhaling der artikelen 10, 27 en 422 van het genoemd Strafwetboek, zal worden schuldig verklaard aan: „mishandeling, terwijl tijdens het plegen „van dat misdrijf nog geen vijf jaren waren verlopen sedert hij eene tegen „hem wegens mishandeling uitgesproken gevangenisstraf geheel had onder-

„gaan” en deswege veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering dier gevangenisstraf van den 7den Januari 1910 in mindering zal worden gebracht, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden milicien-stukrijder, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij te Maanen, gemeente Ede, op 6 November 1909 des avonds omstreeks half tien uur, nabij het verloflokkaal van H. VAN M., opzettelijk C. V., onbezoldigd rijksveldwachter, die aldaar surveilleerde, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, met een blinkend voorwerp een harden klap op de borst heeft toegebracht, waardoor deze pijnlijk werd getroffen, — na eene gevangenisstraf van eene maand te hebben ondergaan wegens mishandeling, krachtens vonnis van de Arrondissements Rechtbank te 's-Hertogenbosch van 12 September 1907;

Overwegende dat de Krijgsraad door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde was te last gelegd en zijne schuld daaraan, met uitzondering van de omstandigheid dat hij den getuige V. den klap heeft toegebracht met een blinkend voorwerp;

Overwegende echter dat door de verklaringen der gehoorde getuigen noch door eenig ander wettig bewijsmiddel is gebleken, dat beklagde, toen hij aan V. den klap toebracht, wist dat deze onbezoldigd rijksveldwachter was, en derhalve gerekend kon worden als ambtenaar zich te bevinden in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, terwijl ook niet aannemelijk is dat beklagde zulks geweten heeft daar V. niet in uniform gekleed, zich in het lokaal had bevonden en daar zelf sterken drank had gebruikt, terwijl hij, daarna buiten gekomen, aan den getuige M. zijn qualiteit bekend heeft gemaakt en zijn ambtspenning vertoond, en de getuige v. d. B. aan den beklagde, eerst nadat deze den klap aan V. had toegebracht, heeft gezegd dat beklagde moest oppassen, want dat het iemand van de politie was;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte heeft aangenomen dat de Wet, voor het aanwezig zijn der verzwarende omstandigheid in artikel 304, 2° van het Wetboek van Strafrecht genoemd, niet eischt de wetenschap bij den dader dat hij een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening mishandelt, vermits de door beklagde aan V. opzettelijk toegebrachte klap hem wel aansprakelijk deed zijn voor de daardoor aan dezen

aangedane mishandeling maar niet voor het aan beklagde niet bekende en niet door hem gewilde gevolg zijner handeling: dat die klap gericht was tegen en dus de mishandeling werd aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, zoodat beklagdes schuld, voor zooveel dit gedeelte van het te last gelegde feit betreft, niet is bewezen en hij van dit gedeelte der aanklacht moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat beklagde, ter zake van het door hem gepleegde feit, niet ongeschikt is om in den militairen stand te blijven en hij derhalve bij het vonnis ten onrechte uit de gelederen is verwijderd;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglating van de artikelen 304, 2° van het Wetboek van Strafrecht en 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191).

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 11den Januari 1910 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem tegen beklagde gewezen voor zoover daarbij wettig en overtuigend is bewezen verklaard beklagdes schuld ten opzichte van de omstandigheid dat de door hem gepleegde mishandeling was gericht tegen een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, de qualificatie aan het bewezen verklaarde feit gegeven en de deswege aan hem bij het vonnis opgelegde hoofd- en bijkomende straffen.

En opnieuw rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen dat beklagde bij het toebrengen van den klap aan den onbezoldigd rijksveldwachter V. wist dat deze was ambtenaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening;

Spreekt hem vrij van dit gedeelte van het hem te last gelegde;

Houdt het vonnis in stand voor zooveel daarbij wettig en overtuigend is bewezen verklaard, dat beklagde te Maanen, gemeente Ede, op 6 November 1909, des avonds omstreeks halftien uur, nabij het verlofokaal van H. VAN M. opzettelijk C. V. een harden klap op de borst heeft toegebracht, waardoor deze pijnlijk werd getroffen, zulks nadat beklagde krachtens vonnis der Arrondissements Rechtbank te 's-Hertogenbosch van 12 September 1907 eene maand gevangenisstraf had ondergaan wegens mishandeling, alsmede beklagdes schuld daaraan, en niet wettig en overtuigend bewezen is verklaard dat de mishandeling is geschied met een blinkend voorwerp

Verklaart beklagde schuldig aan: mishandeling, gepleegd terwijl nog geen vijf jaren waren verlopen sedert hij eene tegen hem, wegens mishandeling, uitgesproken gevangenisstraf geheel had ondergaan;

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde sedert zeven Januari 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Houdt het vonnis in stand voor zooveel beklagde daarbij is verwezen in de kosten in eersten aanleg gevallen.

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen gedragen worden door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 Februari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. A. PH. W. ALTA.

Door de enkele opgave van bekl. dat hij zich niet kan herinneren het hem ten laste gelegde te hebben gepleegd, is dit „niet kunnen” niet bewezen. In de overwegingen van het vonnis behoort dus te worden opgenomen, dat hij opgeeft zich dit niet te kunnen herinneren, en niet dat hij zulks niet kan.

Een woord moet geacht worden beledigend te zijn, wanneer het minachting te kennen geeft voor den persoon, wien het wordt toegevoegd. Dit is het geval met het woord „choleralijders” in den volksmond, waar het tallooze malen als scheldwoord wordt gebezigd.

De woorden „vuile sodemieter” en „flikker” zijn eveneens van beledigenden aard; zij leggen zeer afkeurenswaardige daden of eigenschappen te laste aan den persoon, wien zij worden toegevoegd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

1°. D. oud 22 jaren, geboren te 's Gravenhage, matroos der 1e klasse en

2°. H. oud 20 jaren, geboren te Amsterdam, matroos 3e klas, gerequieerden in persoon, die bij vonnis van den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, gewezen den 20en December 1909, met aanhaling der artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879, (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 267j° 266 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zijn schuldig verklaard aan: eenvoudige belediging, een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening aangedaan, en deswege veroordeeld tot een gevangenisstraf van veertien dagen, alsmede ieder van hen verwezen voor de helft in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad; van welk vonnis beklagden zich beroepen hebben op het Hof, alzoo impetranten van mandament van appel en eischers, ter eenre, voor wie bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven dat zij zich voor eisch en conclusie wenschen te refereren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de te last gelegde feiten en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straf

en

den Advocaat-Fiscaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve

en als bij 's Hofs Resolutie van den 28en December 1909 geautoriseerd om dit appel voor den fungeerend Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Willemsoord te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF.

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen door de beide beklagden bij hun verhoor voor het Hof is in het midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellanten voor den Krijgsraad hebben te recht gestaan, ter zake:

1°. beklagde D.:

dat hij te Helder in den nacht van 13 op 14 November 1909 te ongeveer 2 u. 30 m. zich bevindende op den openbaren weg vóór de Westpoort van 's Rijkswerf, opzettelijk de aan die poort dienstdoende portiers A. K. en J. J. J., met het oogmerk om beiden te beledigen, het woord: „choleralijders” heeft toegevoegd;

2°. beklagde H.:

dat hij te Helder in den nacht van 13 op 14 November 1909 te ongeveer 2 u. 30 m., zich bevindende op den openbaren weg vóór de Westpoort van 's Rijkswerf, opzettelijk den aan die poort dienstdoenden portier J. J. J., toen deze hem den toegang tot die werf weigerde, met het oogmerk om hem te beledigen, de woorden: „vuile sodemieter” en „flikker” heeft toegevoegd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen in het vonnis opgenomen — behoudens na te melden verbetering — wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen aan elk der beklagden was te laste gelegd, het juist heeft gequalificeerd, en de straf niet te zwaar is;

Overwegende dat de Krijgsraad echter ten onrechte in de vierde overweging zegt dat beklagde H. zich niet kan herinneren het hem te last gelegde te hebben gepleegd;

Overwegende toch dat beklagde wel kan opgeven en ook inderdaad heeft opgegeven, dat hij zich niet kan herinneren het hem te last gelegde te hebben gepleegd, doch dat hierdoor dit „niet kunnen” niet bewezen is en dan ook deze opgave van beklagde, — en niet het feit hetwelk hij opgeeft — in de overweging had behooren te zijn opgenomen;

Overwegende dat dus te dezen aanzien het vonnis behoort te worden verbeterd;

Overwegende dat ook de zevende overweging van het vonnis, luidende: „dat de door beklagden ten aanhoore van beide portiers geuite woorden „choleralijders, vuile sodemieter en flikker”, niet anders gebezigd kunnen zijn, dan om het eergevoel van die portiers te krenken, terwijl het opzet „om te beledigen ten duidelijkste blijkt uit den aard der gebezigde „woorden”, niet kan worden goedgekeurd en zalks omdat de Krijgsraad verzuimt daarbij de reden van zijn beslissing op te geven;

Overwegende dat dus ook in dit opzicht het vonnis behoort te worden verbeterd;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis den 20sten December 1909 door den Krijgsraad

aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord geweest en den 23sten d. a. v. geresumeerd, in zooverre:

1°. dat in den aanvang der vierde overweging, tusschen de woorden: „H. . .” en „zich” worden ingevoegd de woorden: „opgeeft dat hij”, en

2°. dat de zevende overweging wordt vervangen door:

„Overwegende dat een woord moet geacht worden beleedigend te zijn, „wanneer het minachting te kennen geeft voor den persoon, wien het wordt „toegevoegd, en dat dit met het woord „choleralijders”, in den volksmond, „waar het tallooze malen als scheldwoord wordt gebezigd, het geval is.

„Overwegende, wat betreft de woorden „vuile sodemieter” en „flikker”, „dat ook deze woorden van beleedigenden aard zijn, dat zij zeer afkeurens- „waardige daden of eigenschappen te last leggen aan den persoon, wien „zij worden toegevoegd.

„Overwegende dat in verband met de beide laatst voorafgaande over- „wegingen het opzet om te beleedigen uit de toevoeging der woorden „zelf blijkt”;

Houdt overigens het vonnis in stand, in het bijzonder voor zoover elk der beklagden daarbij is veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen en in de helft der kosten;

Veroordeelt elk der beklagden in de helft der kosten in hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 4 Maart 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAART SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. E. W. H. DUYZINGS.

*Art. 191 C. W. L. „het zijnen kameraad in het slaapkwartier bestelen”.
Krijgsraad veroordeelt deswege — met aanhaling van de artikelen 53 en
54 C. W. L. — tot geldboete.*

*Het H. M. G. overweegt, dat de straf van geldboete niet is opgenomen
onder de militaire straffen in het C. W. L. bedreigd, en de personen behoo-
rende tot het krijgsvolk te lande, volgens de bepaling van art. 13 van dat
Wetboek, slechts naar het algemeen Wetboek van Strafrecht en andere in
gebruik zijnde wetten gestraft kunnen worden wegens zoodanige misdaden
en overtredingen, waarop bij het C. W. L. geen bijzondere straf is gesteld
en welke den militairen dienst niet uitsluitend betreffen.*

*Op het bewezen verklaarde feit is bij het C. W. L. gesteld de bijzondere
straf van militaire gevangenis.*

Beklaagde wordt door het Hof tot die straf veroordeeld.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 4den Februari 1910 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 20sten Januari 1910 gewezen in de zaak tegen een huzaar bij het 1ste Regiment, oud 19 jaar, geboren te Amersfoort, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 53, 54 en 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 3 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: het zijnen kameraad in het slaapkwartier bestelen en deswege veroordeeld tot eene geldboete van twee gulden, met bepaling dat de boete, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis, zal worden vervangen door hechtenis van twee dagen, alsmede verwezen in de proceskosten.

Welk Advocaat-Fisikaal, bij Resolutie van den 15den Februari 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten teekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis alleen wat de opgelegde straf betreft en dat de gedaagde alsnog, met weglating van de aanhaling der artikelen 53 en 54 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 23 van het Wetboek van Strafrecht, en aanhaling tevens van de artikelen 7 der gemelde Wet van 14 November 1879 en 10 van genoemd Strafwetboek, zal worden veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van acht dagen, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden huzaar, gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schiffure ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen den gedaagde eene zoo kort mogelijke gevangenisstraf op te leggen.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij te Ede op 20 November 1909 heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, eene halsdas, toebehoorende aan

den medebewoner zijner kamer, huzaar D. W. L., uit diens ongesloten kist zich bevindende op kamer 38 in de Cavalerie-kazerne;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door beklaagdes bekentenis, bevestigd door de verklaringen der gehoorde getuigen in het vonnis in hoofdzaak weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan beklagde was te last gelegd, en dat dit bewezen verklaarde feit bij het vonnis met juistheid is gequalificeerd;

Overwegende dat de Krijgsraad verder bij het vonnis heeft aangenomen dat de verleiding, waaraan beklagde heeft blootgestaan, de geringe waarde van het ontvreemde, het vrijwillig herstel van de schade, het gunstige strafregister en het betoonde berouw, wettige redenen van versooning en verontschuldiging zijn, die in goede Justitie klaarblijkelijk het opleggen van eene mindere straf vereischen dan de bij de Wet gestelde, en hij daarin grond heeft gevonden den beklagde eene geldboete op te leggen;

Overwegende dat het goed gedrag van den beklagde in den dienst en het door hem betoond berouw wel kunnen worden aangenomen als redenen om hem eene lichte straf op te leggen, maar dat als zoodanig niet kan gelden de geringe waarde van het ontvreemde, vermits, bij artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, het bestelen van zijn kameraad in het slaapkwartier door een militair met straf is bedreigd „hoe gering de ontvreemding ook wezen moge”;

Overwegende dat — ook al neemt men aan dat de aangeroeerde omstandigheden kunnen worden aangenomen als wettige redenen van versooning of verontschuldiging als bij artikel 53 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande bedoeld — daarvan wel het gevolg kan zijn dat de Krijgsraad — ingevolge het bij artikel 54 bepaalde — zoodanige mindere straf mag kiezen als met den aard der gepleegde misdaad meest overeenkomt, en tevens van de soort, bij de Wet bepaald, het minst afwijkt, maar dat de militaire rechter aan die bepaling niet de bevoegdheid ontleent om die straf te doen bestaan in het opleggen van geldboete;

dat toch de straf van geldboete niet is opgenomen onder de militaire straffen in het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande — zooals het is gewijzigd bij de Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) — bedreigd, en de personen behoorende tot het Krijgsvolk te Lande, volgens de bepaling van artikel 13 van dat Wetboek, slechts naar het algemeen Wetboek van Strafrecht en andere in gebruik zijnde wetten geoordeeld en *gestraft* kunnen worden, wegens zoodanige misdaden en overtredingen, waarop bij het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande geene bijzondere straf is gesteld en welke den militairen dienst niet uitsluitend betreffen;

dat op het bewezen verklaarde feit bij het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande is gesteld de bijzondere straf van militaire gevangenis en derhalve tot het opleggen eener geldboete geene bevoegdheid bestaat;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen (met weglating der aanhaling van de artikelen 53 en 54 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 23 van het Wetboek van Strafrecht) en gezien artikel 7 der aangehaalde Wet van 1879 en artikel 10 van het Wetboek van Strafrecht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 21en Januari 1910 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem tegen beklagde gewezen, alleen voor zooveel hij daarbij is veroordeeld tot betaling eener geldboete van twee gulden met vervangende hechtenis van twee dagen;

En in zooverre opnieuw rechtdoende :

Veroordeelt hem ter zake van het „zijnzen kameraad in het slaapkwartier bestelen”, waaraan hij bij het vonnis is schuldig verklaard, tot de straf van vier dagen militaire gevangenis ;

Houdt overigens het vonnis in stand ;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen blijven ten laste van den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan : dat Vertooncr zich met die straf niet vereenigen kan ;

dat immers, ingevolge het stellige voorschrift van artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, de geringe waarde van het gestolene bij diefstal in de chambree niet als verzachtende omstandigheid mag gelden ;

dat daarenboven, en in elk geval, door den militairen Rechter voor de militaire gevangenisstraf, tegen gezegd misdrijf bedreigd, geen geldboete in de plaats kan worden gesteld,

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd :

dat de versoonden omstandigheden, die den Krijgsraad aanleiding gaven tot het opleggen eener zeer kleine geldboete, ten deze voor den Hove evenzeer gelden ;

dat, nu de wet niet toelaat, dat eene geldboete als straf wordt opgelegd en het Hof gevangenisstraf zal moeten uitspreken, er termen kunnen worden gevonden om de op te leggen gevangenisstraf eveneens eene minimale te doen zijn ;

dat de door den Heer Advocaat-Fiscaal geëischte straf, hoewel in abstracto niet zwaar, in casu redelijkerwijze voor vermindering vatbaar is ;

dat daarom het Hof moge verstaan den gedaagde eene zoo kort mogelijke gevangenisstraf op te leggen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 10 November 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLUCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

Een besluit van den Krijgsraad om het vonnis te doen executeeren aan boord van het schip waar hij zitting houdt, heeft geen zin, aangezien zulks in de wet is voorgeschreven.

Het richten van een uitnoodiging tot den commandant van een ander

oorlogsschip om zijne equipage bij de executie tegenwoordig te doen zijn, is onbestaanbaar en ligt buiten de bevoegdheid des Krijgsraads.

Het vaststellen van de plaats, waar de executie zal geschieden, moet plaats hebben nadat het vonnis is geapprobeerd en executabel verklaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien het vonnis den 26sten October 1911 gewezen door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord tegen M. oud 23 jaar, matroos 1ste klasse gedetineerd aan boord van dien bodem, met de daarbij behorende processtukken en de notulen van het verhandelde in de zittingen van den Krijgsraad, waaruit blijkt:

dat in de zitting van den Krijgsraad van 26 October 1911 is besloten het gewezen vonnis, na approbatie door het Hof aan dek te doen executeeren en per brief den Commandant van Harer Majesteits „Evertsen” uit te noodigen zijne equipage bij deze executie te doen tegenwoordig zijn;

Overwegende dat, bij de artikelen 193—196 der Rechtspleging bij de Zeemacht, regelen zijn gesteld omtrent de executie van vonnissen door de Zeekrijgsraden gewezen, welke in het kort daarop neerkomen: dat elk vonnis, 't welk kracht van gewijsde heeft verkregen, openlijk in den vollen Krijgsraad in bijzijn van den Fiskaal en den veroordeelde moet worden uitgesproken en bovendien nog moet worden uitgesproken op zoodanige andere plaats waar de executie geschieden zal of het belang der Justitie zulks zoude mogen vorderen;

dat die executie geschiedt ten overstaan van twee daartoe door den President des Krijgsraads benoemde Officiëren-Commissarissen en wel in den regel daar waar de Krijgsraad zitting houdt, zijnde in artikel 196 aan den Krijgsraad de bevoegdheid toegekend de executie te doen geschieden op een andere plaats, als wanneer zulks bij het vonnis moet worden bepaald;

dat de voorschriften in deze wetsbepalingen zijn stellig en afwijking daarvan niet geoorloofd is, en zij den President des Krijgsraad, krachtens den door hem als zoodanig afgelegden eed, verplichten de voormelde benoeming te doen en te zorgen dat de door hem aangewezen commissarissen aan de hun verstrekte opdracht gevolg geven; zulks echter eerst nadat het vonnis is geapprobeerd of executabel verklaard;

Overwegende dat een besluit als ten deze door den Krijgsraad is genomen, daargelaten dat het is genomen vóór de approbatie of het executabel verklaren van het vonnis, geen zin heeft;

dat, wanneer de Wet heeft voorgeschreven dat de executie moet geschieden zooals bij de aangehaalde artikelen is bepaald, zulks moet geschieden krachtens dat voorschrift op initiatief van den President des Krijgsraads en niet krachtens een besluit van den Krijgsraad;

dat immers een besluit van een Krijgsraad om te doen wat de wet voorschrijft dat geschieden moet, veronderstelt de bevoegdheid dat de Krijgsraad ook zou kunnen besluiten na te laten datgene wat de wet bepaalt dat moet geschieden, hoedanig besluit zou zijn onbestaanbaar en onvereinigbaar met de verplichting door de leden eens krijgsraads bij eede op zich genomen;

Overwegende dat de Krijgsraad, geroepen om volgens de Wet recht te spreken, krachtens artikel 11 der Wet houdende Algemeene Bepalingen der Wetgeving van het Koninkrijk, in geen geval de innerlijke waarde of billijkheid der Wet mag beoordeelen, en dat hij zulks zou doen door aan voormelde bepalingen der Wet op de rechtspleging in het eene geval wel

in 't andere niet gevolg te geven, gezwezen nog van het bezwaar dat daardoor tusschen de verschillende overtreders der strafwet eene onderscheiding zou worden gemaakt, die tot stuitende onbillijkheid zou kunnen leiden;

Overwegende dat in dit geval uit 's Krijgsraads besluit mag worden afgeleid dat hij het nuttig oordeelt de executie van het vonnis te doen plaats hebben in bijzijn van de bemanning van Harer Majesteits „Evertsen”, op welken bodem de strafbare feiten zijn gepleegd waaraan beklagde is schuldig bevonden;

dat indien zulks het geval is, artikel 196 der Rechtspleging bij de Zeemacht het middel aangeeft om gezegd doel te bereiken, terwijl de administratieve voorschriften aangeven of en in hoeverre de bemanning van den bodem, waar de executie plaats vindt, daarbij tegenwoordig zal zijn;

dat echter het richten van eene uitnoodiging als voormeld door een Krijgsraad tot een Commandant van een oorlogsschip onbestaanbaar is en ligt buiten de bevoegdheid van den Krijgsraad;

Overwegende dat derhalve de Krijgsraad door het nemen van voormeld besluit zijne bevoegdheid is te buiten gegaan, dat besluit geen gevolg kan hebben en — ten overvloede — moet worden vernietigd, waarna de Krijgsraad zal hebben te beoordeelen en te beslissen of het noodig is de door de Wet bevolen executie te doen geschieden op eenige andere plaats dan waar de Krijgsraad zitting houdt en, indien zijne beslissing in dien zin valt, zulks met aanwijzing dier andere plaats bij het vonnis te bepalen;

Gezien artikel 58 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Doet te niet het besluit van den Krijgsraad om „het vonnis aan dek te doen executeeren, na approbatie van het Hof, en per brief den Commandant van Hr. Ms. „Evertsen” uit te noodigen zijne equipage bij deze „execucie te doen tegenwoordig zijn”, alsmede alles wat na dat besluit door den Krijgsraad is verricht;

Stelt het vonnis met de stukken weder in handen van den Krijgsraad opdat deze de behandeling der zaak weder opvatte daar waar zij door het onwettige besluit van 26 October 1911 is afgebroken en die ten einde brenge overeenkomstig de Wet;

Bepaalt dat afschrift van deze resolutie zal worden gezonden aan den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht en aan den Vice-Admiraal, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 26 Maart 1912.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

Onvolledige formuleering der telastlegging.

Uit de wijze waarop eene zaak in eersten aanleg door een Krijgsraad der Landmacht was behandeld bleek, dat de zaak niet behoorlijk was onderzocht.

Het H. M. G. besluit den betrokken auditeur-militair hierop te wijzen in verband met de eerlang te verwachten wijziging R. L., waarbij eene bepaling zal zijn vastgesteld van dezelfde strekking als art. 143 W. v. Sv.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Nader voorgenomen de Sententie gepronuntieerd in de zaak tegen een wachtmeester bij een der Regimenten Veld-Artillerie, appellant van een vonnis van den Krijgsraad in een der Militaire Arrondissementen des Rijks.

In aanmerking genomen:

dat uit de wijze waarop deze zaak in eersten aanleg is behandeld blijkt, dat niet behoorlijk is onderzocht hoe het beheer der cantine in de kazerne waarin de beklaagde was gehuisvest, was geregeld en gevoerd werd en in welke betrekking beklaagde daarbij geplaatst was;

dat daardoor het noodig is geweest in hooger beroep de telastlegging te wijzigen en de zaak geheel opnieuw te onderzoeken;

dat, indien in de ten deze geldende Rechtspleging had gegolden een voorschrift als vervat in artikel 143 van het Wetboek van Strafvordering, de in eersten aanleg ingestelde vervolging had moeten leiden tot een ontslag van rechtsvervolging of een vrijspraak van dezen beklaagde, die zich aan een ernstig strafbaar feit had schuldig gemaakt;

dat, indien bij de eerlang te verwachten wijziging der Rechtspleging bij de Landmacht eene bepaling zal zijn vastgesteld van dezelfde strekking als het aangehaalde artikel 143 van het Wetboek van Strafvordering, de met vervolging der strafbare feiten belaste ambtenaar, die er zich niet op heeft toegelegd, het telastgelegde feit zóó te formuleeren dat het bewijsbare feiten bevat, die de bestanddeelen van een bij de Wet strafbaar gesteld feit opleveren, zal ondervinden dat zijn werk niet het vereischt gevolg kan hebben, en menig bedrijver van een strafbaar feit vrij zal uitgaan.

Gezien artikel 59 van 's Hof's Provisioneele Instructie;

Is besloten

den Auditeur-Militair in genoemd Arrondissement met nadruk te wijzen op zijne verplichting om de in behandeling komende zaken zorgvuldig te onderzoeken en zich, zoo bij het uitbrengen van advies als bij het formuleeren van het feit waarvoor de beklaagde terechtstaat, behoorlijk rekenschap te geven zoo van de juistheid der omschrijving van de belast te leggen feiten als van de strafrechterlijke beteekenis daarvan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 4 Februari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. VAN ENGEN.

Beklaagde is door den Krijgsraad ter zake van „diefstal” (art. 310 W. v. Sr.) veroordeeld tot gevangenisstraf.

Het H. M. G. verklaart hem schuldig aan het misdrijf van: „door een militair bestelen van zijn kameraad in de chambrée (art. 191 C. W. L.) en veroordeelt hem tot militaire gevangenisstraf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 14en Januari 1910 geautoriseerd aan den Hove te provooceren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 28en December 1909 gewezen in de zaak tegen een sergeant bij het 8e Regiment Infanterie, oud 22 jaren, geboren te Zwolle, gedetineerd te Arnhem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 27, 91 en 310 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: „diefstal” en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van twee maanden, met bepaling dat de tijd, door beklagde sedert 14 December 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, met degradatie en mitsdien terugbrenging tot den stand van soldaat, alsmede verwezen in de proceskosten.

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 21en Januari 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de qualificatie van het te last gelegde feit en de soort der opgelegde vrijheidsstraf betreft en dat de gedaagde alsnog, met weglating der aanhaling van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht en aanhaling der artikelen 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), zal worden schuldig verklaard aan: „het door een militair bestelen van zijnen kameraad in de chambrée”, en deswege veroordeeld tot twee maanden militaire gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, ook wat betreft het aftrekken van het voorarrest, doch nu van de militaire gevangenisstraf, en degradatie; de kosten in hooger

beroep gevallen te dragen door den Staat; of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden sergeant, gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

HET HOF.

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hof's dispositie en afstand doet van pleidooi.

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat aan den beklagde bij den Krijgsraad is te last gelegd: dat hij te Doesburg op 10 December 1909 heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een bankbiljet van tien gulden en twee guldens, toebehoorende aan den medebewoner zijner kamer, den milicien-sergeant Th. G. O. uit diens gesloten kast op kamer 12 in de Mauritskazerne, na de kast geopend te hebben met den sleutel, die zich bevond in de aan de kast hangende broek.

Overwegende dat de beklagde heeft bekend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem is te last gelegd.

Overwegende dat te recht door den Krijgsraad is beslist dat door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend is bewezen dat de beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem is te last gelegd.

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte, met toepassing van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht, den beklagde ter zake van het door dezen gepleegde feit heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van „diefstal”, aangezien dat feit strafbaar is gesteld in het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande;

Overwegende dat de Krijgsraad derhalve ook ten onrechte aan den beklagde heeft opgelegd de straf van gevangenis in plaats van de straf van militaire gevangenis.

Overwegende dat de Krijgsraad te recht den beklagde heeft gedegradeerd en hem mitsdien teruggebracht tot den stand van soldaat, daar hij, ter zake van het feit door hem gepleegd, ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen met weglating van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht en met bijvoeging van de artikelen 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191).

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 28en December 1909 in de zaak tegen beklagde gewezen, alleen voor zoover daarbij de beklagde is schuldig verklaard aan het misdrijf van „diefstal” en veroordeeld is tot de straf van gevangenis in plaats van tot de straf van militaire gevangenis.

Verklaart den beklagde schuldig aan het misdrijf van „door een militair bestelen van zijn kameraad in de chambrée”.

Veroordeelt hem deswege tot eene militaire gevangenisstraf voor den

tijd van twee maanden, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert veertien December 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht.

Houdt overigens het vonnis in stand onder andere wat betreft de daarbij uitgesproken degradatie van den beklaagde en mitsdien zijne terugbrenging tot den stand van soldaat.

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 5 April 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

De Krijgsraad verklaart twee beklaagden schuldig aan: „het aan zijn schuld te wijten zijn dat, terwijl hij als ambtenaar belast was met de bewaking van iemand, die op openbaar gezag van de vrijheid was beroofd, deze ontsnapt is”.

Beklaagden beroepen zich van dit vonnis op het H. M. G.

Het H. M. G. verbetert het vonnis alleen wat betreft het bedrag van de aan ieder opgelegde geldboete en legt een hoogere boete op.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

1°. A., marechaussee te paard 1ste klasse en
2°. B., brigadier-titulair te paard beiden bij de 2de Divisie, gerequireerden in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, gewezen den 15den Februari 1910, met aanhaling der artikelen 23 en 367 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijn schuldig verklaard ieder hunner aan: het aan zijn schuld te wijten zijn, dat, terwijl hij als ambtenaar belast was met de bewaking van iemand, die op openbaar gezag van de vrijheid was beroofd, deze ontsnapt is, en deswege veroordeeld: beklaagde A. tot eene geldboete van vijf gulden met bepaling dat de boete, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis, zal worden vervangen door hechtenis van vijf dagen, en beklaagde B. tot eene geldboete van tien gulden, met bepaling

dat de boete, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis, zal worden vervangen door hechtenis van acht dagen, alsmede verwezen in de proceskosten ;

van welk vonnis beklagden zich beroepen hebben op het Hof, alzoo impetranten van mandament van appel en eischers, ter eenre, voor wie bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, op de gronden en middelen nader bij pleidooi aan te voeren, dat het den Hove moge behagen, de impetranten vrij te spreken, kosten rechtens, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerders à minima

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof's Resolutie van den 1sten Maart 1910 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur Militair in het Derde Militaire Arrondissement hoofdplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, wat de opgelegde straffen betreft, en dat alsnog de impetranten en verweerders, met weglating der artikelen 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 23 van het Wetboek van Strafrecht, doch met aanhaling van artikel 19 van dat Wetboek, alsmede artikel 35 van het Reglement op de politie, de discipline en den dienst der Koninklijke Marechaussée, zullen worden veroordeeld: A. tot acht dagen hechtenis en B. tot tien dagen hechtenis, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF.

Gelet op hetgeen de beklagden bij hun verhoor voor het Hof hebben in 't midden gebracht ;

Gehoord de pleidooien ;

Gezien de processtukken ;

Overwegende dat aan de beklagden is te last gelegd dat het aan hunne schuld te wijten is dat te Abcoude op 13 December 1909, terwijl zij belast waren met de bewaking van den gevangene J. W., die op verzoek van de Nederlandse Regeering was uitgeleverd door de Zwitsersche Regeering ter zake van diefstal en valsheid in geschrift en per spoor nummer 48 vervoerd werd naar Amsterdam en op openbaar gezag van de vrijheid was beroofd, deze J. W. die niet geboeid noch gebonden was, des namiddags omstreeks 6 uur door het privaat is ontsnapt en zich door de vlucht aan de Justitie heeft onttrokken, voorwendende te moeten braken, en de deur van het privaat achter zich op slot doende, terwijl beklagden niet hebben opgevolgd het dienstvoorschrift dat de gevangenen tusschen de geleiders moeten verblijven.

Overwegende dat door den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht in hooger beroep bij het Hof in bovengemelde telastlegging het woord „spoor” is veranderd in het woord „trein”.

Overwegende dat de beklagden, zoowel bij den Krijgsraad als in hooger beroep bij het Hof, hebben ontkend dat het aan hunne schuld is te wijten

dat op tijd en plaats en onder de omstandigheden, in de telastlegging vermeld, de daarin vermelde ontvluchting heeft plaats gehad.

Overwegende dat terecht door den Krijgsraad is beslist dat door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettigen overtuigend is bewezen dat de beklaagden zich hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hen is te last gelegd, en wel in dier voege dat door de woorden „spoor nummer 48” in de telastlegging en het vonnis voorkomende, moet verstaan worden „trein nummer 48 van den winterdienst der Maat-, schappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen”.

Overwegende toch dat artikel 80 van het „Algemeen Reglement voor den inwendigen dienst der Marechaussée” gedaan en gearresteerd te Brussel 20 Maart 1815 door den Luitenant Generaal, Inspecteur Generaal van de Infanterie, belast met de administratie van Oorlog (welk reglement thans nog van kracht is), bepaalt dat de voorzorgen, tot het nemen van welke de marechaussées, met het geleiden der gevangenen belast, verplicht zijn, bestaan in het zóódanig doen omringen dier gevangenen, dat de marechaussées de geringste hunner bewegingen niet uit het oog kunnen verliezen en dat zij opmerkzaam zijn of de gevangenen geen pogingen doen om door list te ontvluchten, zijnde voldoende gebleken dat de beklaagden bovengemelde voorzorgen niet hebben in acht genomen.

Overwegende dat de Krijgsraad terecht ieder der beklaagden heeft schuldig verklaard aan: „het aan zijn schuld te wijten zijn, dat, terwijl hij als ambtenaar belast was met de bewaking van iemand, die op openbaar gezag van de vrijheid was beroofd, deze ontsnapt is”.

Overwegende echter, dat al bestaat er geen reden om aan ieder der beklaagden hechtenis op te leggen, zooals door den Advocaat-Fiscaal is gevorderd, de door den Krijgsraad aan ieder der beklaagden opgelegde geldboete, zijnde eene geldboete van vijf gulden voor den eersten beklaagde en eene geldboete van tien gulden voor den tweeden beklaagde, is te licht in verhouding tot hetgeen, waaraan beklaagden zich hebben schuldig gemaakt.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem 15 Februari 1910 gewezen in de zaak tegen A. en B. alleen wat betreft het bedrag van de aan ieder der beklaagden opgelegde geldboete.

Veroordeelt den beklaagde A. tot eene geldboete ten bedrage van vijftien gulden en den beklaagde B. tot eene geldboete ten bedrage van vijf en twintig gulden.

Houdt overigens het vonnis in stand, o.a. wat betreft de bepaling dat, ingeval van niet-betaling door A. van de aan hem opgelegde geldboete, deze zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van vijf dagen en de bepaling dat ingeval van niet-betaling door B. van de aan hem opgelegde geldboete, deze zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van acht dagen;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door de beklaagden.

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijn eisch à minima aan: dat Vertoonner zich met de schuldigverklaring der beklaagden aan het

misdrijf, waartegen voorzien en straf bedreigd is in artikel 367, 2de lid, van het Wetboek van Strafrecht wél, doch met hunne veroordeeling tot slechts geldboete — onderscheidenlijk van vijf en tien gulden —, volstrekt niet vereenigen kan;

dat beklaagden bij de overbrenging naar Amsterdam van den, door de Zwitsersche Regeering op verzoek der Nederlandsche Regeering aan deze uitgeleverden misdadiger, de allereerste grondbeginselen van bewaking niet hebben opgevolgd en zelfs verregaand achteloos zijn geweest;

dat die nalatigheid te erger is, nu daardoor een zwaar misdadiger de gelegenheid kreeg zich aan den arm der gerechtigheid te onttrekken, waarvan hij dan ook tot zijn voordeel, doch tot overgroote schande van zijn bewakers, gebruik heeft gemaakt;

dat wat vreemde ambtenaren, over het lange traject van Zwitserland naar Nederland, wél konden volbrengen, Nederlandsche ambtenaren, over het betrekkelijk korte traject van Nijmegen naar Amsterdam, niet hebben kunnen volvoeren;

dat deze daardoor niet alleen zich zelve onteerd, maar ook den goeden naam der Nederlandsche Politie in opspraak gebracht hebben.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 17 Januari 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TREMITÉ.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. A. VAN SOEST.

Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch.

Vonnis dd. 5 Augustus 1910.

President: Majoor J. VAN TOORENENBERGEN.

Leden: Kapiteins VAN LINDEN TOL en DE REEDE en de Luitenanten EGBERTS, POLL, REIMERS en VAN BAAK.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. AGHINA.

Een milicien-huzaar stond terecht ter zake van het opzettelijk nalaten, een hem tijdens een rijles door zijn meerdere in rang verstrekten last om „door te rijden” na te komen, doch gaf voor niet door te hebben kunnen rijden door pijn aan zijn been.

Deskundigen verklaren een beenbreuk, waarvoor beklaagde te voren werd behandeld, goed genezen en achten beklaagde volkomen gezond en in staat om

te arbeiden en ook om paard te rijden; zij achten evenwel in verband met beklagdes neurasthenischen aanleg en met het veelvuldig voorkomen van pijngevaarwordingen na genezen fracturen, beklagdes pijnen niet geheel gesimuleerd, terwijl ook angst voor een nieuwe breuk het zijne daartoe bijdraagt, zoodat het in hooge mate waarschijnlijk is, dat beklagde de waarheid sprak toen hij, nadat hem gelast was paard te rijden, beveerde: „ik wil wel, maar ik kan niet”.

De Krijgsraad neemt aan dat beklagde heeft gehandeld onder een zoodanigen psychischen dwang (1), dat hij moet worden geacht tot zijne handeling te zijn gedrongen door overmacht, zoodat hij niet strafbaar is, en spreekt hem vrij.

Het H. M. G. benoemt andere deskundigen. Deze komen tot de conclusie, dat het niet waarschijnlijk is, dat de pijn — als zij bestond — zoo hevig was of werd, dat zij het paardrijden voor beklagde tot zulk eene kwelling maakte dat het rijden onmogelijk geacht mag worden. Voorts dat er bij beklagde geen verschijnselen bestaan, die aantoonen, dat hij angst voor pijn bij het paardrijden gevoelt of gevoelde. De lichamelijke en geestelijke gesteldheid van beklagde is niet zoodanig, dat het aannemelijk is dat hij niet in staat is of was dien angst — zoo deze bestond — te overwinnen.

Het Hof, recht doende in hooger beroep, verklaart beklagdes schuld aan het hem ten laste gelegde bewezen en veroordeelt hem.

VONNIS.

DE KRIJGSRAAD IN HET 2DE MILITAIRE ARRONDISSEMENT,
HOOFDPLAATS 's HERTOGENBOSCH,

Gezien en geëxamineerd hebbende de processale stukken door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd. Overwegende dat de beklagde, oud 21 jaren, geboren te Ede, milicien-huzaar bij het 3e escadron van het 2e Regiment Huzaren, in garnizoen te Roermond, gerequireerde in persoon, heeft bekend en ook anderszins is gebleken, dat hij, het Rijk in bovengemelde hoedanigheid dient en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen.

Overwegende dat den beklagde is te last gelegd:

dat hij op den 28en April 1910, des voormiddags te ongeveer 10 uur in de manege van de kazerne Hamstraat te Roermond, toen de ritmeester bij het 2e Regiment Huzaren G. J. M., zijn meerdere in rang, hem tijdens de rijen gelastte door te rijden, opzettelijk heeft nagelaten dien hem door dien meerdere in rang verstrekten last na te komen.

Overwegende dat de beklagde heeft bekend zich aan het hem te last gelegde te hebben schuldig gemaakt, onder opgave dat hij wel getracht heeft om aan dien last te voldoen, maar niet kon van de pijn; dat hij eenige malen de manege is rondgereden in stap en draf, doch toen zoodanige pijn kreeg, dat hij naar binnen kwam, zeggende, toen hem gelast werd te rijden: „ik wil wel, maar ik kan niet;” dat hij altijd pijn aan zijn been heeft bij verandering van weer.

Overwegende dat de navolgende getuigen, in garnizoen te Roermond, onder eede hebben verklaard:

1°. de ritmeester G. J. M.:

dat hij op 28 April 1910, des voormiddags circa 10 uur, te Roermond

(1) Of drang? (R.).

in de manege van de kazerne Hamstraat was; dat zich daar ook bevond de beklaagde, dat hij dezen heeft lastgegeven om te rijden, dat die milicien toen eenige malen in de manege is rond gereden en toen naar binnen is gekomen, voorgevende niet meer te kunnen rijden van de pijn in zijn been; dat hij, getuige, beklaagde toen tot driemaal toe heeft gelast door te rijden, maar dat deze daaraan niet heeft voldaan, zeggende; „Ik wil wel, maar ik kan niet, ik heb te veel pijn”.

2°. de Officier van gezondheid 1e klasse Th. W. H. PAULUSSEN:

dat de beklaagde op 28 April 1910 op het ziekenrapport is geweest; dat hij toen beklaagde heeft onderzocht en bevonden dat hij op dien dag, wat zijn been aanging, zeer zeker niet slechter was dan op het oogenblik, waarop hij terugkwam uit het hospitaal te Amsterdam, waar hij door de geneeskundige commissie was aangewezen om dienst te doen; dat beklaagde op hem gedurende zijne verpleging in de ziekenkamer te Roermond een zeer gunstigen indruk heeft gemaakt en zeer gewillig was.

Overwegende dat door G. J. P. DANIELS en F. W. C. DE GRAVE, beiden arts, wonende te 's Hertogenbosch, voor den Krijgsraad als deskundigen onder eede gehoord, is verklaard gelijkkluidend en elk voor zich:

dat de beenbreuk van het linker kuit- en scheenbeen, waarvoor beklaagde onder behandeling is geweest, goed is genezen; dat zij op de plaats dier genezen breuk geen callus vorming hebben aangetroffen, waaruit de pijnen zijn te verklaren waaraan beklaagde klaagt, noch ook zoodanige atrophie der onderbeenspieren, abnormale stand van scheen- en kuitbeen of verkorting van het been; dat zij ook beklaagdes pijnen niet kunnen verklaren uit anatomische afwijkingen in andere van beklaagde's organen; dat zij beklaagde een volkomen gezond mensch achten, in staat om te arbeiden en ook om paard te rijden; dat zij evenwel beklaagde een neurasthenisch aangelegd persoon achten, wiens neurasthenia er waarschijnlijk niet op is verminderd na al wat er aan hem is onderzocht; dat zij daarom, ook in verband met het veelvuldig voorkomen van pijn gewaarwordingen na genezen fracturen, beklaagde's pijnen niet geheel gesimuleerd achten; dat ook angst voor een nieuwe breuk het zijne daartoe bijdraagt; dat zij dus in hooge mate waarschijnlijk achten dat beklaagde de waarheid sprak op 28 April 1910 toen hij in de rijbaan te Roermond door den ritmeester M. gelast om paard te rijden, beweerde: „Ik wil wel, maar ik kan niet”;

dat zij meenen dat beklaagde, met geduld en beleid en in tegenwoordigheid van medische deskundigen geoefend en aangespoord, binnen betrekkelijk korten tijd weer zonder pijngebaarwording zal kunnen leeren rijden.

Overwegende dat het feit, den beklaagde te last gelegd, wettig en overtuigend is bewezen door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de beeëdigde verklaring van den getuige G. J. M. en oplevert:

het door een minder militair opzettelijk nalaten een order van dengene die boven hem is gesteld te gehoorzamen en na te komen, niet in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is;

Overwegende dat evenwel uit de beeëdigde verklaringen der voor den Krijgsraad gehoorde deskundigen G. J. P. DANIELS en F. W. C. DE GRAVE voornoemd, welker oordeel de Krijgsraad op de daarvoor aangevoerde gronden overneemt en tot het zijne maakt, is gebleken dat de beklaagde heeft gehandeld onder een zoodanigen psychischen dwang, n.l. vrees voor pijn en angst voor een nieuwe beenbreuk, dat hij moet geacht worden tot zijne handeling te zijn gedrongen door overmacht, zoodat hij niet strafbaar is;

Gezien de artikelen 117 der Militiewet, 40 van het Wetboek van Strafrecht en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in naam der Koningin!

Spreekt den beklaaigde vrij van het hem te last gelegde.

De kosten ten laste van den Staat.

Geneeskundige conclusie van de in bovenstaand vonnis genoemde geneeskundigen DANIELS en DE GRAVE, naar aanleiding van het geneeskundig onderzoek van den milicien-huzaar . . . , ingesteld ingevolge de benoeming als deskundigen door den Auditeur-Militair dd. 4 Mei 1910.

Bij den milicien-huzaar . . . is te constateeren een goed genezen breuk van het linker scheen- en kuitbeen met weinig callusvorming, goede stand van genoemde beenderen, een weinig atrophie der onderbeenspieren en zeer geringe verkorting. Goede electrische reactie van genoemde spieren, *evenmin* anatomische afwijkingen, die de pijnen, waarover onderzochte klaagt, kunnen verklaren.

De onderzochte vertoont geen anatomische afwijkingen in andere organen, zoodat wij voor ons hebben:

„Een volkomen gezond persoon, instaat arbeid te verrichten, zoo ook „paardrijden”.

Na langdurig, ook vertrouwelijk met hem gesproken te hebben en na hem in onze tegenwoordigheid in de manege te 's Hertogenbosch rij oefeningen te hebben laten houden op 10 Juni 1910, komen wij tot de volgende conclusie:

De geaccuseerde pijnen bij de rij oefeningen 10 Juni j. l. zijn niet geheel gesimuleerd, dit op grond van het veelvuldig voorkomen van pijngewaarwordingen na genezen fracturen, zonder dat anatomische oorzaken daarvoor te vinden zijn, vooral bij neurasthenisch aangelegde personen, waarbij veelal angst voor een nieuwe breuk in het spel is. In onze meening werden wij nog meer gesterkt bij de genoemde rij oefeningen, waarbij na 10 maal mislukte pogingen tot opstijgen 't ons eindelijk gelukte onder krachtig aansporen, 't zetten van den linkervoet in den stijgbeugel in de goede houding etc., den onderzochte geheel zonder hulp te laten opstijgen en eenige malen de manege rond te laten rijden.

Onze overtuiging is 't, dat met geduld en beleid in tegenwoordigheid van medische deskundigen 't mogelijk is hem binnen betrekkelijk korten tijd weer te laten rijden zonder pijn gewaarwording; daar 't ons gebleken is, dat de milicien-huzaar wat men noemt een neurasthenisch aangelegd persoon is en dat zijn neurasthenie na al hetgeen er aan hem onderzocht is na zijn bekomen fractuur, er niet op verminderd is.

's HERTOGENBOSCH, 20 Juli 1910.

(get.) DANIELS.

(get.) A. W. C. DE GRAVE.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 25 Augustus 1910 geautoriseerd aan den

Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement hoofdplaats 's-Hertogenbosch, den 5den Augustus 1910 gewezen in de zaak tegen . . . , oud 22 jaar, geboren te Echt, milicienhuzaar bij het 2de Regiment, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 Militiewet 1901, 40 van het Wetboek van Strafrecht en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging, dat hij op den 28sten April 1910 des voormiddags te ongeveer 10 uur in de manege van de kazerne Hamstraat te Roermond, toen de ritmeester bij het 2de Regiment. Huzaren G. J. M., zijn meerdere in rang, hem tijdens de rijles gelastte door te rijden, opzettelijk heeft nagelaten dien hem door dien meerdere in rang verstrekten last na te komen; met verwijzing van den Staat in de proceskosten.

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 6den September 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: het door een minder militair opzettelijk nalaten een order van dengene, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen en na te komen, gepleegd in eene andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, en te dier zake veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van zes weken, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambts-halve ter eenre

en

genoemden . . . gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

HET HOF.

Gehoord de pleidooien.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd, dat hij op den 28sten April 1910 des voormiddags te ongeveer 10 uur, in de manege van de kazerne Hamstraat te Roermond, toen de ritmeester bij het 2de Regiment Huzaren G. J. M., zijn meerdere in rang, hem tijdens de rijles gelastte door te rijden, opzettelijk heeft nagelaten dien hem door dien meerdere in rang verstrekten last na te komen.

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft bekend zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt.

Overwegende dat de ritmeester G. J. M. als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij op 28 April 1910, des voormiddags circa 10 uur te Roermond in de manege van de kazerne Hamstraat was; dat zich daar ook bevond de beklagde; dat hij dezen heeft lastgegeven om te rijden; dat die milicien toen eenige malen in de manege is rondgereden en toen naar

binnen is gekomen, voorgevende niet meer te kunnen rijden van de pijn in zijn been; dat hij, getuige, toen den beklaagde tot driemaal toe heeft gelast door te rijden, maar dat deze daaraan niet heeft voldaan zeggende: „ik wil wel, maar ik kan niet, ik heb te veel pijn”.

Overwegende dat door deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde is ten laste gelegd.

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven, dat hij getracht heeft aan den gegeven last te voldoen, maar niet kon van de pijn; dat hij altijd pijn aan dat been heeft bij verandering van weer; dat hij eenige malen de manege is rondgereden in stap en draf, doch toen zóódanige pijn kreeg dat hij naar binnen kwam, zeggende toen hem gelast werd te rijden, „ik wil wel, maar ik kan niet”.

Overwegende dat de Krijgsraad, het oordeel van de door hem gehoorde deskundigen G. J. P. DANIELS en F. W. C. DE GRAVE, op de daarvoor aangevoerde gronden overnemende en tot het zijne makende, heeft aangenomen, dat gebleken is, dat beklaagde heeft gehandeld onder een zóódanigen psychischen dwang, nl.: vrees voor pijn en angst voor een nieuwe beenbreuk, dat hij moet geacht worden tot zijn handeling te zijn gedrongen door overmacht, zoodat hij niet strafbaar is, en den beklaagde heeft vrijgesproken — de kosten ten laste van den Staat;

Overwegende dat het Hof

kennis genomen hebbende van het, op verzoek van beklaagdes verdediger, door Dr. W. NOORDENBOS arts te Utrecht, uitgebracht en door den verdediger overgelegd rapport betreffende gedaagdes toestand, in welk rapport deze deskundige op de door hem aangeroeerde gronden tot de conclusie kwam dat patient geleden moet hebben aan een breuk van scheen- en kuitbeen links, dat deze breuk zóó fraai genezen is dat het den medicus, die deze breuk behandeld heeft, tot eer strekt; dat hij, deskundige, niet kan geven een anatomische verklaring, waarom patient niet zonder veel pijn zou kunnen loopen of rijden; dat hem geen enkel verschijnsel is bekend geworden bij patient waardoor onvermogen tot het meemaken van het gewone dagelijksche werk, verklaard wordt; dat het bekend is dat in een beenbreuk zelfs na maanden nog eenige „gevoeligheid” bestaat, en ook bij patient aanneembaar is; dat dit ook verklaarbaar is uit de veranderingen in de nieuw gevormde beenmassa (callus), die zelfs nog maanden na het genezen zijn van de breuk plaats hebben,

heeft benoemd de heeren Dr. K. HEILBRONNER, hoogleeraar en Dr. W. NOORDENBOS, arts, beiden wonende te Utrecht, als deskundigen, met uitnoodiging om — na kennis te hebben genomen van de op deze strafzaak betrekking hebbende stukken — den beklaagde voornoemd te onderzoeken en een schriftelijk rapport uit te brengen van hunne bevinding met hun advies over de vragen:

1°. Verhindert de beenbreuk, die aan beklaagde op 13 Maart 1909 is overkomen, hem het paard rijden? Is het aannemelijk dat zulks in April 1910 het geval was?

2°. Zijn bij beklaagde verschijnselen waar te nemen, die het aannemelijk maken dat hij thans niet kan en in April 1910 niet kon paardrijden zonder pijn in het linkerbeen te ondervinden?

Zoo ja

3°. Is te beoordeelen of die pijn zóó hevig is of wordt, was of werd, dat zij het paardrijden voor beklaagde tot zulk een kwelling maakt dat het rijden onmogelijk geacht mag worden!

4°. Bestaan er bij beklaagde verschijnselen die aantoonen dat hij angst

voor pijn of voor een nieuwe beenbreuk bij het paardrijden gevoelt of in April 1.1. gevoelde?

Zoo ja

5°. Is de lichamelijke of geestelijke gesteldheid van beklaagde zóódanig dat hij niet in staat is of was dien angst te overwinnen?

Overwegende dat deze deskundigen, na beëdigd te zijn, een omstandig rapport hebben uitgebracht, volgens hun opgave, gegrond op den inhoud der stukken, aangevuld met op hun verzoek door het Hof ingewonnen inlichtingen, in het bijzonder de verklaringen der nader buiten eede gehoorde personen, te weten den ritmeester M., den eersten luitenant VAN D. en den gepensionneerden wachmeester M., en het reeds te voren door dr. NOORDENBOS ingesteld onderzoek en hun gemeenschappelijk onderzoek — waarin zij tot de slotsom komen, dat de vragen moeten beantwoord worden als volgt:

de 1°. De beenbreuk, die den beklaagde op 13 Maart 1909 is overkomen (i. c. de door den breuk ontstane mechanische verandering) verhindert hem niet het paard rijden; het is niet aannemelijk, dat zulks in April 1910 het geval was;

de 2°. Waar een gebroken been langen tijd pijnlijke gewaarwordingen kan geven, is het aannemelijk (N. B. *niet bewezen*) dat hij niet kan, resp. in April 1910 niet kon paardrijden, zonder pijn in het linkerbeen te ondervinden;

de 3°. Het is (uit analogie met andere gevallen) niet waarschijnlijk dat deze pijn (indien zij bestaat) zóó hevig is of wordt, was of werd, dat zij het paardrijden voor beklaagde tot zulk een kwelling maakt, dat het rijden onmogelijk geacht mag worden;

de 4°. Er bestaan bij den beklaagde geen verschijnselen, die aantoonen, dat hij angst voor pijn of voor een nieuwe beenbreuk bij het paardrijden gevoelt of in April 1910 gevoelde;

de 5°. (Beantwoord, niettegenstaande de ontkenning van de 4°, aangezien het ontbreken der sub 4° genoemde verschijnselen niet uitsluit, dat angst kan resp. kon bestaan).

De lichamelijke en geestelijke gesteldheid van den beklaagde is niet zóódanig dat het *aannemelijk* is, dat hij niet in staat is of was, dien angst (*zoo deze bestond*) te overwinnen.

Overwegende dat de deskundigen in dat rapport deze beantwoording motiveeren onder meer op deze gronden:

dat, volgens de getuigenverklaringen, de beklaagde vóór het feit waarvoor hij terecht staat, zich in niets onderscheidde van de andere miliciens, niet zenuwachtig, niet bijzonder bang en verstandelijk niet minder ontwikkeld was dan anderen en dat hij met paardrijden en gymnastiek goed mee kon komen; dat de deskundigen DANIELS en DE GRAVE hebben bericht dat zij de feiten, resp. waarnemingen, waarop de beklaagde als neurasthenisch door hen werd gequalificeerd, thans moeilijk schriftelijk kunnen aangeven; dat het indertijd gebroken been van beklaagde volkomen goed geheeld is; dat de bewegingen en de kracht van dat linkerbeen, bij onderzoek in bed, in alle gewrichten ongestoord zijn en in het geheele lichaam geen bewegingsstoornissen zijn aangetroffen;

dat bij het laten loopen in den gang van het hospitaal even op te merken valt, dat beklaagde met het linkerbeen iets minder krachtig optreedt dan met het rechter, dat hij staan en hinken kan op beide beenen, het laatste links iets minder handig;

dat overigens zich geen lichamelijke afwijkingen vertoonen, in het bijzonder niet aan de hersenzenuwen incl. gezichtsveld en ophthalmoscopisch onderzoek, hart en longen; dat beklaagde precies antwoordt en goed begrijpt;

dat hij niets weet van zenuwziekten in de familie; dat hij niet meent zenuwachtig te zijn noch geweest te zijn, of bijzonder schrikachtig of gevoelig voor pijn; dat derhalve moet geconcludeerd worden, dat plaatselijke afwijkingen, welke beklaagde het rijden zouden kunnen beletten, niet bestaan; dat ook het neurologisch onderzoek, niet alleen plaatselijk, maar ook algemeen, geen afwijkingen heeft laten zien; dat vooral geen der hoofdverschijnselen die door sommigen nog steeds als bewijzen der zoogen. traumatische neurose worden beschouwd, geconstateerd zijn; dat beklaagde ook niets heeft medegedeeld wat tot het bestaan van een algemeen toestand van zenuwachtigheid zou kunnen doen besluiten, en hij den indruk heeft gemaakt ten minste niet beneden het peil van een eenvoudigen boerenjongen te staan;

dat toestanden bekend zijn, dat men uit angst of pijn een of andere verrichting niet doen kan, zonder dat daaraan lichamelijk letsel verbonden is en de stoornis zuiver psychisch is en, alleen het denkbeeld van weer in dezelfde situatie te kunnen komen, het onmogelijk maakt de verrichting te doen, zelfs niettegenstaande goeden wil; dat zij — de deskundigen — aannemen, dat de toestand van beklaagde niet met dezen toestand als analoog mag opgevat worden; dat, in tegenstelling met wat men bij dergelijke toestanden ziet gebeuren, beklaagde bij het hem overkomen ongeval — de vroegere beenbreuk — niet is geschrokken en zijn bezwaren niet voorkomen als hij zich in dezelfde situatie moet begeven als waarin hem het ongeval overkwam, maar wel, terwijl hij bij het springen over den bok gevallen was, bij het paardrijden en — wat uit een medisch oogpunt van belang is — ook als hij staldienst moet verrichten; dat in alle vroegere rapporten alleen sprake is van pijn, niet van angst voor een nieuwe breuk of iets wat op een dwangangst zou kunnen wijzen en vooral dat beklaagde — uitdrukkelijk gevraagd of hij uit angst of uit pijn niet kan rijden — zonder aarzelen antwoordt „uit pijn” en pas, op afzonderlijk vragen, wel ook den angst toegeeft; dat dus een dwangangst als buitengesloten mag worden beschouwd; dat echter de vraag, of en, zoo ja, in welke mate hij bij het paardrijden pijn had en, met het oog op de hem bekende, weer te voorziene pijn, hij tegen het paardrijden opzag, niet met dezelfde zekerheid kan worden beantwoord; dat toch pijn geen objectief waar te nemen verschijnsel is, evenmin, ook maar bij benadering, in haar quantiteit af te leiden is uit lichamelijke afwijkingen; dat dit zelfs het geval is wanneer afwijkingen bestaan, die zóó geregeld tot pijn aanleiding geven, dat het ontbreken van pijn direct pathologisch moet geacht worden; dat echter ook in deze gevallen het onmogelijk is uit te maken hoe groot de subjectief gevoelde pijn is en hoe groot de pijn uitingen juist mogen zijn om niet overdreven genoemd te worden; en dat aan den anderen kant het bekend is, dat voor niet weinige juist bijzonder pijnlijke toestanden een oorzaak heelemaal niet aangetoond kan worden; dat bij beklaagde niet bestaat een toestand, die noodzakelijk tot hevige pijn aanleiding zou moeten geven; dat objectief zelfs niet is uit te maken of beklaagde wel pijn gevoelt of wel zijn pijnen simuleert; dat zij — de deskundigen — geen waarnemingen hebben gedaan waaruit zij zouden mogen afleiden dat beklaagde simuleert; dat zij zelfs de bereidwilligheid waarmede beklaagde alle bewegingen enz. verrichtte als bewijs zouden kunnen aannemen, dat hij te goeder trouw handelt, ware het niet, dat, behalve de inderdaad zich ziek gevoelenden, juist ook de meest slimme of ook geïnstrueerde simulanten zich van dergelijke kunsten onthouden; dat ten slotte de beslissing daarvan zal moeten afhangen of men beklaagde's verklaring

pijnen te hebben al dan niet geloofwaardig acht, een vraag, die door den *rechter* zal moeten worden beslist, nu geen pathologische of psychische afwijkingen in aanmerking komen, die op de geloofwaardigheid van invloed zijn; dat, ten aanzien van de vraag welke invloed en beteekenis aan deze pijnen toegekend mag worden — gesteld dat men beklaagde's bewering geloofwaardig meent te mogen achten — de deskundigen opmerken, dat de ondervinding leert, niet alleen dat pijnlijke gewaarwordingen op de plaats van een gewezen beenbreuk nog lang kunnen achterblijven, doch tevens dat de beteekenis van zoodanige residuaire pijngewaarwordingen in het algemeen voor den lijder een zeer geringe is;

dat de meesten er overheen weten te komen en het haast niet aan twijfel onderhevig is, dat het geregeld gebruiken van het getroffen lichaamsdeel er bijzonder toe bijdraagt den getroffene de gewaarwordingen te leeren verwaarloozen; dat zij — de deskundigen — zich niet alleen verantwoord, maar zelfs verplicht zouden achten om een patient, die met analoge klachten als beklaagde hun raad kwam vragen, zeer ernstig te adviseeren met het — zij het dan ook nog pijnlijke — paardrijden door te gaan en zij niet twifelen, dat het hun in het algemeen, lang vóór afloop van den termijn van 13 ½ maand (het tijdsverloop tusschen het ongeluk van beklaagde en het nu te berechten feit) zou gelukken een zoo behandelde patient weer tot paardrijden geschikt te maken; dat, op deze algemeene ondervinding, een eerste uitzondering wordt gemaakt door al die personen, die reeds vóór een ongeval ook als geestelijk minderwaardig, in welken vorm ook (geesteszwak, zenuwachtig, hysterisch) moesten beschouwd worden; dat wel ook van dezen een groot gedeelte bij geschikte behandeling geneest, doch dat hun geestestoestand meebrengt, dat sommigen, of heelemaal niet of toch eerst veel later dan volwaardigen, *die* energie kunnen toepassen welke noodig is om over de pijngewaarwordingen heen te komen; dat zij — deskundigen — daarom zooveel mogelijk hebben getracht na te gaan of van een zoodanige minderwaardigheid bij beklaagde iets was aan te toonen; dat het onderhoud met beklaagde niets in deze richting heeft opgeleverd, niet eens iets van den anders zoo dikwijls te constateeren erfelijken aanleg; dat ook het resultaat der ingewonnen informatiën negatief was, terwijl zij — de deskundigen — met het oordeel van de in eersten aanleg gehoorde deskundigen geen rekening konden houden, omdat deze in gebreke zijn gebleven hun oordeel door mededeelingen van feiten of waarnemingen, waarop het gegrond is, te staven, terwijl er op gewezen moet worden, dat het natuurlijk niet zou aangaan eerst uit beklaagdes gedrag tot zenuwachtigheid en dan uit deze — zóó bewezen — zenuwachtigheid tot het ziekelijke (resp. het niet gesimuleerd zijn) van zijn gedrag te besluiten; dat niets er voor pleit dat sedert het feit, waarvoor beklaagde terecht stond, eenige verandering in zijn toestand zou zijn gekomen, zoodat alles, wat aangaande den tegenwoordigen toestand van beklaagde is gezegd, geacht kan worden ook voor April 1910 toepasselijk te zijn.

Overwegende dat op de door de deskundigen medegedeelde hier te voren in hoofdzaak opgenomen gronden, waarmede het Hof zich vereenigt, en in verband met het oordeel der deskundigen, dat het Hof tot het zijne maakt, vaststaat dat beklaagde op 28 April 1910 niet tengevolge van de hem op 13 Maart 1909 overkomen breuk van het linkerbeen verhinderd werd om paard te rijden;

en dat, al is het wel aan te nemen dat beklaagde op 28 April 1910 niet kon paardrijden zonder pijn in het linkerbeen te ondervinden, het niet aannemelijk is, dat deze pijn — als zij bestond — zóó hevig was of werd,

dat zij het paardrijden voor beklaagde tot zulk een kwelling maakte, dat het rijden onmogelijk mag worden geacht; dat bij beklaagde geen verschijnselen bestaan, die aantoonen dat hij op 28 April 1910 angst voor pijn of voor een nieuwe beenbreuk gevoelen moest en dat de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van beklaagde niet zoodanig was, dat hij dien angst, zoo die bestond, niet kon overwinnen.

Overwegende dat beklaagdes opgave, dat hij op 28 April 1910 pijn gevoelde bij het paard rijden, als waar kan worden aangenomen doch dat uit niets gebleken en niet aannemelijk is, dat beklaagde die pijn niet kon verdragen, na, gelijk hierboven werd overwogen, geen afwijkingen bij beklaagde zijn geconstateerd, die hem voor pijn — gelijk die na een beenbreuk in den regel nog geruimen tijd voorkomt, doch van weinig beteekenis is — buitengewoon gevoelig zouden maken en hem buiten staat zouden stellen die pijn te verdragen.

Overwegende dat derhalve de waarheid van beklaagdes hierboven vermelde opgave niet is gebleken en de Krijgsraad ten onrechte heeft beslist dat beklaagde door overmacht tot zijn handeling gedrongen is.

Overwegende dat derhalve het vonnis van den Krijgsraad waarvan appèl moet worden te niet gedaan.

Overwegende dat evenmin als van het bestaan van dwangangst, die als overmacht zou kunnen worden aangemerkt, gebleken is van eenige gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van beklaagdes verstandelijke vermogens, wegens welke hem het feit niet zou kunnen worden toegerekend.

Overwegende dat, door dezelfde bewijsmiddelen als het feit, ook de schuld van beklaagde bewezen is.

Gezien de artikelen 117 der Militiewet 1901, 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 5den Augustus 1910 gewezen in de zaak tegen

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan dezen beklaagde is ten laste gelegd, met zijn schuld daaraan.

Qualificeert het als: het door een minder militair in andere gelegenheden dan in een affaire tegen den vijand of in een plaats welke dadelijk belegerd of berend is opzettelijk nalaten de orders van dengene, die boven hem gesteld is, na te komen.

Veroordeelt beklaagde te dezer zake tot eene militaire gevangenisstraf van zes weken en in de kosten in eersten aanleg en hooger beroep gevallen.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat volgens den Officier van Gezondheid 1ste klasse Th. W. H. PAULISSEN, de beklaagde op 28 April 1910, na aan den last van zijn ritmeester M., om door te rijden, niet te hebben voldaan, daarbij zeggende: „ik wil wel, maar ik kan niet”, zeker er niet slechter aan toe was, wat zijn been aangaat, dan op het oogenblik toen hij uit het hospitaal te Amsterdam terugkwam, alwaar hij door de geneeskundige commissie was aangewezen om dienst te doen;

dat voorts de geneesheeren DANIELS en DE GRAVE, welke beklaagde

ingevolge opdracht van Officieren-Commissarissen uit de Krijgsraad te 's Hertogenbosch, geneeskundig hebben onderzocht, op 20 Juli 1910 hebben verklaard: dat beklagde een volkomen gezond persoon is, in staat arbeid te verrichten, zoo ook paardrijden; dat beklagde echter ook neurasthenisch aangelegd is, waarom het aannemelijk is, dat beklagde, wiens linker scheen- en kuitbeen vroeger gebroken, doch goed genezen is, zich bij het paardrijden beangstigt en dan pijngewaarwordingen krijgt;

dat nu, naar Vertooner dunkt, uit een en ander dit besluit moet worden getrokken, dat beklagde op dien 28sten April, bij wat meer goeden wil en zelfbeheersching, wèl den dienst, die toen van hem gevorderd werd, zou hebben kunnen doen en

dat, gevolgelijk, beklagdes strafbaarheid, wegens dienstweigering, niet geheel uitgesloten, doch slechts beperkt is.

Geneeskundig rapport betreffende beklagde, uitgebracht door Dr. K. HEILBRONNER, hoogleeraar en Dr. W. NOORDENBOS, arts, beiden wonende te Utrecht.

UTRECHT, 14 December 1910.

Volgens opdracht van het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht brengen wij bij deze, ons beroepende op den eed, afgelegd op 14-X-'10, in de bij het Hof in appel aanhangige zaak tegen den milicien-huzaar . . . van het 2de Regiment, rapport uit over de vragen:

1°. Verhindert de beenbreuk, die aan beklagde op 13-III-'09 is overkomen, hem het paardrijden? Is het aannemelijk dat zulks in April 1910 het geval was?

2°. Zijn bij beklagde verschijnselen waar te nemen, die het aannemelijk maken dat hij thans niet kan en in April 1910 niet kon paardrijden zonder pijn in het linkerbeen te voelen,

Zoo ja,

3°. Is te beoordeelen of die pijn zóó hevig is of wordt, was of werd, dat zij het paardrijden voor beklagde tot zulk een kwelling maakt dat het rijden onmogelijk geacht mag worden?

4°. Bestaan er bij beklagde verschijnselen, die aantoonen dat hij angst voor pijn of voor een nieuwe beenbreuk bij het paardrijden gevoelt of in April 1910 gevoelde?

Zoo ja:

5°. Is de lichamelijke of geestelijke toestand van beklagde zoodanig, dat hij niet in staat is of was dien angst te overwinnen?

Ons rapport is gegrond op den inhoud der stukken van het Hof, aangevuld met op ons verzoek ingewonnen inlichtingen, een reeds vroeger door een onzer (Dr. NOORDENBOS) ingesteld onderzoek van beklagde en een gemeenschappelijk op 22 en 25-X-'10 ingesteld onderzoek.

I.

Beklagde geboren 50-IX-1888, is 28-IX-1908 als milicien in dienst getreden, kwam (cf. bericht van den chef van den militair geneeskundigen dienst te Venlo van 10-VIII) op 13-III-1909 bij het springen over den bok te vallen, en brak zijn onderbeen. Het gipsverband werd 7 Mei afgenomen;

27 Mei werd hij als hersteld uit de ziekenkamer te Roermond ontslagen. Wegens nog bestaande klachten werd hij 20-VI naar Venlo geëvacueerd, waar hij tot 13-VIII-'09 bleef; het objectief onderzoek liet een prachtig genezen breuk met nagenoeg geene verkorting zien. Er op gewezen, dat zijne klachten met de bestaande afwijkingen niet overeenkwamen, gaf hij te kennen: dat hij toch zijn been gebroken had, dat hij goed in dienst gekomen was en nu ook recht had, om er goed weer uit te gaan. Hij bleef, gedurende zijn verblijf te Venlo klagen over pijn, vooral bij slecht weer, trok dan ook meer of minder met het been. Volgens den voornoemden Chef lag de opvatting voor de hand, dat patient, die op het gebied van dienst niets wenscht te verrichten, op schromelijke wijze overdrijft, ten einde in het genot te komen van pensioen.

Analoog waren bevinding en opvatting van den toestand in het militair hospitaal te Utrecht (Dr. VAN DER MINNE 6-IX-1909), nadat Röntgen-onderzoek geen verklaring der pijnen gegeven en drie weken lange behandeling in de Krukenberg-apparaten, geen succes behaald hadden. Men achtte den toestand van het been zoodanig, dat hij daarmede al zijn dienst zou kunnen doen, in weerwil van zijn als schromelijk overdreven beschouwde klachten, en zond hem naar zijn korps terug om dienst te doen. 7-IX-1909 uit het militair hospitaal ontslagen, werd hij 13-IX (straflijst) met twee dagen kwartierarrest gestraft omdat hij zich aan den dienst (morgen staltijd) onttrokken had, terwijl de Officier van gezondheid constateerde dat hij, in weerwil van zijn beweren, daartoe wèl in staat was. Van 21-IX tot 8-XI, was hij (cf. commissoriaal onderzoek) weer in het militair hospitaal te Venlo; nadere gegevens over zijn verblijf aldaar konden wij in de stukken niet vinden; 17-XI-1909 werd door Dr. VAN DER MINNE te Utrecht geconstateerd, dat het Röntgen-beeld niet veranderd was, (hij was in het militair hospitaal te Utrecht opnieuw van 8—18-XI-1909); 30-XI-'09 werd hij om dezelfde redenen als voren met acht dagen kwartierarrest gestraft. Van 14-XII-1909 tot 12-III-1910 was hij opgenomen in het militair hospitaal te Amsterdam. Daar werd, volgens een door drie deskundigen uitgebracht rapport, geconstateerd, dat hij kreupel liep — „echter met het verkeerde been.” Afgezien van de genezen breuk konden lichamelijke of psychische afwijkingen niet geconstateerd worden, met name geen traumatische neurose; zij oordeelden — en volgens het rapport lieten ook zijn uitingen daaromtrent geen twijfel — dat zijn streven was, om uit het ongeval een pensioen voor het leven te bemachtigen. Hij werd zonder meer geschikt voor de waarneming van den militairen dienst verklaard. Reeds 14-III werd hij wederom met acht dagen politiekamer gestraft, omdat hij getracht had zich aan den staltijd te onttrekken en zich ongepast tegen den escadrons-commandant gedragen had.

1 April 1910 werd hij door den Krijgsraad te 's Hertogenbosch veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van vier weken, omdat hij op 17-III-1910, niettegenstaande hem dit door een meerdere in rang tot drie keeren toe gelast was, geweigerd had, in de manege door te rijden, met de motiveering dat hij *niet kòn* rijden. De veroordeelde kwam in hooger beroep bij het Hoog Militair Gerechtshof (bij de stukken bevindt zich een, naar verondersteld moet worden eigenhandig uitvoerig schrijven met inlichtingen voor zijn advocaat); het Hof hield 15-V-1910 het vonnis (behalve eene formeele verbetering) in stand. Bij de tenuitvoerlegging van het vonnis werd de tijd, in voorloopige bewaring doorgebracht, sedert 26-III-1910, in mindering gebracht. Reeds 28-IV-1910 herhaalde zich hetzelfde als op 17-III; na eenige keeren de manege te zijn rondgereden, beweerde hij, door

pijn niet meer te kunnen rijden. Er werd door den Krijgsraad (waarvoor hij wederom moest terechtstaan) een deskundig onderzoek opgedragen aan de artsen DANIELS en DE GRAVE te 's Hertogenbosch. Hun conclusie was, dat beklagde is „een volkomen gezond persoon, in staat arbeid te verrichten, zoo ook paardrijden”, dat echter „de geacuseerde pijnen niet geheel „gesimuleerd” waren, aangezien „deze nu genezen beenbreuken optreden, „vooral bij neurasthenisch aangelegde individuen waar veelal angst voor „nieuwe breuken mee in 't spel is”; aan de deskundigen „was gebleken dat „bekl. wat men noemt een neurasthenisch aangelegd persoon is, en dat zijn „neurasthenie na al hetgeen er aan hem onderzocht is na zijn bekomen „fractuur, er niet op verminderd is”.

De Krijgsraad, het oordeel der deskundigen overnemende en tot het zijne makende, veronderstellende dat beklagde gehandeld had „onder zoodanigen „psychischen dwang, nl. vrees voor pijn en angst voor een nieuwe beenbreuk, dat hij moest geacht worden tot zijne handeling te zijn gedreven „door overmacht”, sprak hem 5-VIII-1910 vrij.

Terwijl deze zaak bij het Hoog Militair Gerechtshof in appel aanhangig was, werd eerst door een onzer (Dr. NOORDENBOS), op verzoek van beklagde's advocaat, een onderzoek van den beklagde verricht en daarover een rapport uitgebracht, en vervolgens ons beiden een nieuw onderzoek opgedragen (waarbij zooals bijgevoegd mag worden, hoewel het onderzoek gemeenschappelijk geschiedde en het rapport na onderling overleg werd uitgebracht, uit den aard der zaak het chirurgisch resp. neurologisch gedeelte vooral op verantwoording van den op dit gebied meer onderlegden der nu aan het woord zijnde deskundigen mag gesteld worden).

Op ons verzoek zijn door het Hof, ter aanvulling, nog nadere inlichtingen ingewonnen.

En de ritmeester M., en de eerste luitenant v. D. en de gepensioneerde wachtmeester M., allen destijds meerderen van den beschuldigde, zijn aangaande dezen gehoord; hunne haast identieke verklaringen komen daarin overeen, dat hij zich (n.b. vóór het ongeval) in niets onderscheidde van de andere miliciens, niet zenuwachtig, niet bijzonder bang en verstandelijk niet minder ontwikkeld was dan anderen; de getuige wachtmeester M. bericht nog bijzonder, dat hij met paardrijden en gymnastiek ook goed mee kon komen.

De deskundigen DANIELS en DE GRAVE berichten schriftelijk (22-XI-'10), dat zij de feiten resp. waarnemingen, waarop de beklagde als neurasthenisch aangelegd werd gequalificeerd, thans moeilijk schriftelijk kunnen aangeven.

II

Beklagde is een gezond uitziend individu; aangaande den plaatselijken toestand van het indertijd gebroken been meenen wij naar het reeds bij de stukken aanwezig rapport van een onzer te mogen verwijzen; in dien toestand is sedert geen verandering gekomen.

De bewegingen en de kracht van het linkerbeen zijn bij onderzoek in bed in alle gewrichten ongestoord zooals immers in het geheele lichaam geen bewegingsstoornissen bij dit onderzoek zijn aangetroffen.

Bij het laten loopen in de gang van het hospitaal valt even op te merken, dat hij met het linkerbeen iets minder krachtig optreedt dan met het rechter; staan en hinken kan hij op beide beenen, het laatste links *iets* minder handig.

Hem langeren tijd achtereen te zien loopen zijn wij niet in de gelegenheid geweest.

De pees- reflexen zijn levendig; de huidreflexen gewoon; aanrakingen en speldeprikken worden rechts en links goed waargenomen en aangegeven; aan de hersenzenuwen incl. gezichtsveld en ophthalmoscopisch onderzoek geen afwijkingen. De pols is beide malen laag (tot beneden 60), stijgt bij druk op de plaats der fractuur c^a. 7 schokken, schijnt soms heel licht irregulair. Overigens aan hart en longen geen afwijkingen.

De beklagde is zonder moeite te onderzoeken, voldoet zonder aarzeling aan wat hem opgedragen wordt, (ook de bewegingen enz. van het linkerbeen), begrijpt goed, wat hem bij het onderzoek der gevoelsgebaarwording, het gezichtsveld, enz. wordt opgedragen, let goed op.

Hij is van den loop van het geding, de data der vroegere straffen, enz. goed op de hoogte, bericht dat hij al den laatsten tijd te 's Hertogenbosch bij „de veld” was, waar hij geen waren dienst deed, en waar, behalve hem, nog een milicien in onderhoud was, welke, wegens eene verwonding van zijn vinger geen dienst meende te kunnen doen.

Hij bericht, dat hij gaarne in dienst was, ook van paarden hield. Met het ongeval bericht hij, nòch bijzonder geschrokken te zijn, nòch bijzonder pijn gevoeld te hebben; pas toen men hem trachtte op te beuren, voelde hij pijn. Toen hij weer meende te kunnen loopen, voelde hij zich zóó zwak dat hij meende te moeten vallen; nu heeft hij — zooals hij terloops opmerkt — wel eens pijn in het been als het slecht weer is, vooral echter bij het opstijgen op het paard. Gevraagd of hij uit angst of uit pijn niet kon rijden, antwoordt hij zonder aarzeling: *uit pijn*; pas op vragen laat hij uitkomen, dat hij wel ook — en niettegenstaande de verzekeringen der geneesheeren — bang is, bet been weer te kunnen breken; bij meerder vragen verklaart hij dat hij bang wordt „als hij het voelt”; hij meent dat de zwakte er in zit; hij beweert dat hij alle moeite gedaan heeft, zich tot het rijden te dwingen, echter vergeefs.

Over de quaestie van pensioen hebben wij met opzet niet met hem gesproken.

Zijn antwoorden op vragen komen zonder aarzeling, hij begrijpt goed, antwoordt precies. Hij bericht ook dat hij goed kon leeren, dat hij echter, doordat hij één jaar uit school was, uit de op één na hoogste klasse ontslagen werd. Hij weet, zoover dit door ons te controleeren viel, over militaire- en landelijke toestanden vrij aardig te berichten, ook waar hij verschillen moet opgeven (b.v. tusschen kwartierarrest en politiekamer) de kenmerken er goed aan te geven. (N.B.! ook de beteekenis der straflijst, welke wij hem vluchtig laten zien, is hem bekend en weet hij te omschrijven). Hij weet niets van zenuwziekten enz. in de familie; de vader is gezond, de moeder aan hem onbekende oorzaak overleden.

Hij meent, niet, wat men noemt zenuwachtig te zijn, noch geweest te zijn, evenmin bijzonder schrikachtig of gevoelig voor pijn. Hij was alleen een keer, met c^a. 16 jaren, ziek aan reumatiek zonder veel pijn, die zonder medische behandeling overging (zoodat daarover ook geen nadere informatiën konden ingewonnen worden).

Zijn gedrag buiten ons onderzoek kon — uit den aard der zaak — door ons niet gecontroleerd worden.

III

In overeenstemming met alle vroegere rapporten (ook het door een onzer reeds uitgebrachte) moet ten eerste geconstateerd worden, dat *plaatselijke*

afwijkingen, welke den beklagde het rijden zouden kunnen beletten, niet bestaan. Het kan er aan toegevoegd worden, dat ook het neurologisch onderzoek, niet alleen plaatselijk maar ook algemeen, geen afwijkingen heeft laten zien, dat vooral geen van de hoofdverschijnselen, welke door sommigen nog steeds als bewijzen der z.g. traumatische neurose worden beschouwd, geconstateerd zijn; de beklagde heeft ook bij een — om voor de hand liggende redenen — voorzichtig vragen niets bericht, wat tot een algemeenen toestand van zenuwachtigheid zou kunnen doen besluiten, hij heeft verder, in zoverre dat uit een zuiver ondervragen mag geconcludeerd worden, den indruk gegeven van intellectueel ten minste niet beneden het gemiddelde peil van een eenvoudigen boerenjongen te staan, een indruk die door het bericht van zijne superieuren wordt bevestigd. Het zal later te bespreken zijn, in hoeverre deze totaal negatieve uitkomsten van het onderzoek voor de opvatting van den toestand van belang zijn.

In afwijking van de volgende der ons gestelde vragen, meenen wij — vooral met het oog op den inhoud van het rapport der deskundigen voor den krijgsraad — eerst de vraag te mogen beantwoorden, of het aannemelijk is, dat de beklagde uit angst voor pijn of — zooals het rapport aanneemt — voor een nieuwe breuk, niet kon paardrijden. Dergelijke toestanden zijn bekend. Het voorbeeld is de machinist, die na een treinongeluk dat hem overkomen is, het niet meer aandurft, een machine te besturen. Kenmerkend voor den aard dezer toestanden mag het heeten, dat daaraan lichamenlijk letsel niet eens verbonden behoeft te zijn; de stoornis is zuiver psychisch; het idee alleen, weer in eenzelfde situatie te kunnen komen, maakt het aan deze lijdens soms onmogelijk, hun beroep verder uit te oefenen, niettegenstaande hun goeden wil zooals deze blijkt uit hun bereidwilligheid en geschiktheid tot werken, als zij maar niet met een voortbewegende machine te maken hebben. De toestanden hebben het meeste analogie met andere dwangtoestanden.

Wij meenen niet te mogen aannemen, dat de toestand van den beklagde met deze toestanden als analoog mag opgevat worden. Hij is, volgens zijn bericht, in tegenstelling met wat men bij de bovenvermelde toestanden ziet gebeuren, bij zijn ongeval niet geschrokken; zijn bezwaren komen niet als hij zich in dezelfde situatie moet begeven, als waarin hem het ongeval was overkomen, maar terwijl hij bij het springen over den bok gevallen was, bij het paardrijden, en wat — niet strafrechtelijk maar uit een medisch oogpunt — van belang is, ook indien hij staldienst moet verrichten (cf. de straffen van 13-IX-'09 en 14-III-1910).

Terwijl deze beschouwingen niet als *bewijzend* mogen opgevat worden, aangezien op deze regels uitzonderingen toegelaten moeten worden, lijkt het van des te grooter belang, dat in alle vorige rapporten steeds alleen van *pijnen* sprake is, dat daar van angst voor een nieuwe breuk of iets wat op een dwangangst zou kunnen wijzen, geen sprake is en vooral dat de beschuldigde uitdrukkelijk gevraagd, of hij uit angst of uit pijn niet kan rijden, ons zonder aarzelen antwoordt „uit pijn”, en pas op afzonderlijk vragen wel ook den angst toegeeft. Daarmede komt immers ook overeen, dat hij ook van het loopen hinder beweert te hebben en, volgens de vroegere rapporten, vooral na langer loopen of met slecht weer met het been trok.

Mag dus een dwangangst zooals boven omschreven, en welke uitsluitend, met het oog op het voorafgaande rapport en de ons gestelde vragen, overwogen moest worden, als buiten gesloten beschouwd worden, niet met dezelfde zekerheid kan de vraag beantwoord worden, of, en zoo ja, in

welke mate, hij bij het paardrijden pijn had en met het oog op deze hem bekende en weer te voorziene pijn tegen het paardrijden opzag.

Pijn is geen objectief waar te nemen verschijnsel, evenmin ook maar bij benadering in haar quantiteit af te leiden uit bestaande lichamelijke afwijkingen. Wel bestaan afwijkingen, welke zoo geregeld tot pijn aanleiding geven, dat het ontbreken van pijn direct pathologisch geacht moet worden; zelfs in deze gevallen is het echter onmogelijk uit te maken, hoe groot de subjectief gevoelde pijn is en hoe groot de pijnuitingen juist mogen zijn, om *niet* overdreven genoemd te worden; aan den anderen kant is het bekend, dat voor niet weinige juist bijzonder pijnlijke toestanden een oorzaak heelemaal niet aangetoond kan worden.

Een toestand, die noodzakelijk tot hevige pijnen aanleiding zou *moeten* geven, bestaat bij den beklagde niet; ook al veronderstelt men, dat een goed genezen beenbreuk nog onaangename gewaarwordingen geeft, zeer zeker behoort hij niet in de eerste der hier genoemde categoriën. Objectief is dus zelfs niet met zekerheid uit te maken, of de beklagde wél pijn gevoelt, of wel zijne pijnen simuleert.

Door de militaire deskundigen is de beklagde vrijwel met algemeene stemmen als simulant beschouwd; objectieven steun vindt deze opvatting in de waarneming te Amsterdam, dat hij met het verkeerde been kreupel liep; wij hebben dergelijke waarnemingen niet kunnen doen; wij zouden zelfs de bereidwilligheid waarmede de beklagde alle bewegingen enz. verrichtte, en het gemis aan overdrijvingen, als bewijs kunnen in het midden brengen, dat hij te goeder trouw handelt -- ware het niet, dat, behalve de inderdaad zich ziek gevoelenden juist ook de meest slimme of ook geïnstrueerde simulanten zich van dergelijke kunsten onthouden. Terwijl wij ons niet gerechtigd achten, op grond van een kort onderzoek de op langdurige observatie gegronde conclusie der militaire geneeskundigen tegen te spreken, meenen wij toch op grond van ons onderzoek niet gerechtigd te zijn den beklagde zonder meer als simulant te verklaren. De beslissing zal ten slotte daarvan af moeten hangen, of men zijne verklaring „pijnen te hebben” al dan niet geloofwaardig acht, dus waar hier *geen* pathologische psychische afwijkingen in aanmerking komen, welke op de geloofwaardigheid van invloed zijn, door den rechter getroffen moeten worden.

Juist daarom meenen wij ook de vraag nog onder de oogen te moeten zien, welke invloed en beteekenis aan deze pijnen toegekend mag worden, gesteld, dat men zijne bewering geloofwaardig meent te mogen achten.

Terwijl niet met zekerheid is uit te maken, of in een bepaald geval pijn bestaat, nog minder hoe hevig deze pijn is, leert de ondervinding dat pijnlijke gewaarwordingen ook op de plaats van een genezen beenbreuk nog lang kunnen achterblijven; een onzer weet uit toevallige eigen ondervinding hoe zelfs een veel minder ernstige op zich zelf niets beteekenende contusie van een been langen tijd eene gevoeligheid achter kan laten.

De ondervinding juist in deze gevallen leert echter verder dat de beteekenis van zoodanige residuaire pijngebaarwordingen in het algemeen voor den „lijder” eene zeer geringe is; de meesten weten er over heen te komen en het kan haast niet aan twijfel onderhevig zijn, dat het geregeld gebruiken van het getroffen lichaamsdeel er bijzonder toe bijdraagt, den getroffene de gewaarwordingen te leeren verwaarloozen; wij zouden beiden ons niet alleen verantwoord maar zelfs verplicht achten, aan een patient, die met analoge klachten als de beklagde, onzen raad kwam vragen, zeer ernstig te adviseeren met het -- zij het dan ook nog pijnlijke -- paard-

rijden door te gaan, en wij twijfelen niet, dat het ons *in het algemeen* lang vóór afloop van den termijn van 13½ maand (het tijdsverloop tusschen het ongeluk van den beklaagde en het nu te berechten feit) zou lukken een zoo behandelde patient weer tot paardrijden geschikt te maken. Een eerste uitzondering op deze algemeene ondervinding wordt gevormd door al die personen welke reeds voor een ongeval als geestelijk minderwaardig, in welken vorm ook (geesteszwak, zenuwachtig, hysterisch) moesten beschouwd worden.

Wel geneest ook van hen een groot gedeelte bij geschikte behandeling; hun geestestoestand brengt echter mede, dat sommigen of heelemaal niet of toch eerst veel later dan volwaardigen *die* energie kunnen toepassen, welke noodig is om over de pijngevaarwording heen te komen. Het was daarom dat wij zooveel mogelijk hebben getracht na te gaan, of van een zoodanige minderwaardigheid bij den beklaagde iets was aan te toonen. Het onderhoud met den beklaagde heeft niets in deze richting opgeleverd, niet eens iets van den anders zoo dikwijls te constateeren erfelijken aanleg, ook het resultaat der ingewonnen informaties was negatief, met het *oordeel* der deskundigen van den krijgsraad, dat de beklaagde van zenuwachtigen aanleg is, kon door ons geen rekening gehouden worden, waar deze in gebreke gebleven zijn, dit oordeel door mededeeling der feiten of waarnemingen waarop het gegrond is te staven. Alleen meenen wij even er op te mogen wijzen, dat het natuurlijk niet zou aangaan eerst uit zijn gedrag tot zenuwachtigheid en dan uit deze zoo „bewezen” zenuwachtigheid tot het ziekelijke (resp. niet-gesimuleerde) van zijn gedrag te besluiten.

Een tweede uitzondering op de bovenvermelde ondervinding vindt men algemeen bij al die menschen, voor welke uit het voortbestaan van pijnen resp. eene vermindering in hun werken voordeelen — van welken aard ook — kunnen voortvloeien. Het prototype vormen de toestanden na „ongevallen”. Het mag nu als algemeen bekend verondersteld worden, dat met het instellen van de ongevallenverzekering deze toestanden in onverwacht aantal ter observatie kwamen en als ongevalse neurosen een zeer belangrijke rol spelen.

Mocht een deskundige, welke van het bestaan van pijnlijke gewaarwordingen bij den beklaagde overtuigd is, zijn toestand eveneens als traumatische neurose wenschen te bestempelen, dan zou daartegen geen bewijzend argument in het midden te brengen zijn — zelfs niet dit, dat andere verschijnselen op nerveus gebied ontbreken — aangezien men ook van „locale” dergelijke toestanden gesproken heeft. Het lijkt ons ook niet van groote betekenis met welken naam men den toestand — tenzij men eenvoudig kwaadwilligheid en simulatie wenscht aan te nemen — wenscht te bestempelen.

Wel echter dienen wij er op te wijzen, dat de opvatting der betekenis dezer toestanden ook bij de „ongevalse-patienten” zich in de laatste jaren meer en meer gewijzigd heeft, dat men — daargelaten hoe men de klachten der ongevalse-patienten opvat en hoeveel daarvan men op rekening van auto-suggestie, wilswakke, kwaadwilligheid, luiheid of rente-honger, wenscht te brengen — meer en meer zich overtuigd heeft, dat aan deze *locale* klachten niet al te groote invloed op de geschiktheid tot werken mag toegekend worden, en dat het beste wat ook de patienten kan overkomen is, dat zij zoo spoedig mogelijk evenals andere gekwetsten, voor wie geen verzekering zorgt, hun gekwetste deelen, zoo mogelijk weer in het gewone werk gebruiken.

Zooals door een onzer reeds vroeger is uitgesproken, zou de beklaagde gesteld dat het ongeval hem in den arbeid overkomen was, volgens onze overtuiging voor eene rente niet in aanmerking komen.

Wat de militaire verhoudingen aangaat missen wij beiden de speciale ondervinding; het lijkt ons ook eene niet speciale medische, maar meer militaire vraag of een vraag van discipline, of van een milicien, welke hetzij tengevolge van een hem overkomen ongeval, hetzij anderzins pijn meent te gevoelen, geëischt mag worden, dat hij niettegenstaande zijne pijn-gewaarwordingen (altijd verondersteld dat men van hem veronderstelt dat hij deze te goeder trouw beweert!) zijn dienst doet, of niettegenstaande zijn vrees, om pijn te krijgen, het hem opgedragene uitvoert — dit alles bij een resultaat van het geneeskundig onderzoek, zooals dit door ons en andere deskundigen is gevonden en welks beteekenis wij door de voorstaande, iets uitvoerige uiteenzetting, onder verwijzing naar de ondervinding in andere analoge gevallen, getracht hebben aan het Hof toe te lichten.

Wij merken nog op, dat niets er voor pleit, dat sedert het feit eenige verandering in den toestand van den beklaagde zou zijn gekomen, zoodat dus alles, wat aangaande den tegenwoordigen toestand van den beklaagde is bericht, geacht kan worden, ook voor April toepasselijk te zijn — ook al is dit niet steeds ter plaatse afzonderlijk vermeld.

De antwoorden op de gestelde vragen zouden zijn (waarbij wij zeer uitdrukkelijk verzoeken om niet in herhalingen te moeten vervallen, de beteekenis onzer antwoorden uit de voorafgaande nadere omschrijving te willen afleiden):

I°. De beenbreuk, die den beklaagde op 13-III-1909 is overkomen (i. c. de door den breuk ontstane mechanische verandering) verhindert hem niet het paardrijden, het is niet aannemelijk dat zulks in April 1910 het geval was.

II°. Waar een gebroken been langen tijd pijnlijke gewaarwordingen kan geven, is het aannemelijk (N.B.! niet bewezen) dat hij niet kan, resp. in April 1910 niet kon paardrijden, zonder pijn in het linkerbeen te ondervinden.

III°. Het is (uit analogie met andere gevallen) niet waarschijnlijk, dat deze pijn (*indien zij bestaat*) zoo hevig is of wordt, was of werd, dat zij het paardrijden voor beklaagde tot zulk een kwelling maakt, dat rijden onmogelijk geacht mag worden.

IV°. Er bestaan bij den beklaagde geen verschijnselen, die aantoonen, dat hij angst voor pijn of voor een nieuwe beenbreuk bij het paardrijden gevoelt of in April 1910 gevoelde.

V°. (Beantwoord niettegenstaande de ontkenning van IV, aangezien het ontbreken der sub IV genoemde verschijnselen niet uitsluit dat angst kan resp. kon bestaan):

De lichamelijke en geestelijke gesteldheid van den beklaagde is niet zoodanig, dat het aannemelijk is, dat hij niet in staat is of was, dien angst (zoo deze bestond) te overwinnen.

(get.) HEILBRONNER.

(get.) W. NOORDENBOS.

Zeekrijgsraad

aan boord van Hr. Ms. Pantzerschip „Hertog Hendrik”.

Vonnis dd. 31 October 1910.

Fiat-executie verleend te Fremantle den 8sten November 1910 door den Kapitein ter Zee, Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië, W. VAN VOSS.

President: H. T. HOVEN, Kapitein ter Zee.

Leden: de Luitenants ter Zee 1ste klasse M. WIJT en H. J. PEK; de Officier van Gezondheid 2de klasse G. N. A. KETTING en de Luitenants ter Zee der 2de klasse W. L. C. BRUNINGS, L. C. M. VAN EENDENBURG en H. G. JURRIAANS.

Fung. Fyskaal: P. A. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN, Off. van Adm. 2de klasse.

Fung. Secretaris: C. J. WIT, Adjunct-Administrateur.

Een beklagde, door den Zeekrijgsraad bij het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië na het recollement op zijne voor Officierien-Commissarissen afgenomen verhooren onder handtasting uit zijn arrest ontslagen, heeft zich daarna heimelijk van zijn schip verwijderd.

In eene volgende zitting neemt de Krijgsraad kennis van de mededeeling van den commandant van het schip, dat de beklagde voortvluchtig is, verklaart vervolgens de zaak voor voldongen en gaat, nadat de Fyskaal zijn eisch en conclusie heeft ingediend, over tot het wijzen van het vonnis.

Nadat de Commandant van het Ned. Eskader op het vonnis „fiat-executie” heeft verleend, wordt de Krijgsraad door den President voor ontbonden verklaard en het vonnis met de verdere processtukken door den Secretaris toegezonden aan het Hoog Militair Gerechtshof, onder mededeeling dat de veroordeelde gedurende het onderzoek ontvlucht en de Krijgsraad ontbonden is.

Het H. M. G. stelt de zaak in handen van den Advocaat-Fyskaal om consideratie en advies.

De Advocaat-Fyskaal deelt den Commandant van het Ned. Eskader als zijn oordeel mede, dat ingevolge de artt. 13 en 14 R. Z. het door den Krijgsraad na de ontvluchting van den beklagde verrichte, alsmede het verleenen van „fiat-executie”, onwettig was, en geeft dien vlootvoogd in overweging, het verleende „fiat-executie” als niet bestaande te beschouwen en een Krijgsraad te benoemen, welke vervolgens zal hebben te overwegen, dat al hetgene sedert de ontvangst der kennisgeving van de ontvluchting is geschied, als in strijd met de wet is krachteloos, en alsnog zal hebben te handelen als bij de artt. 13 en 14 R. Z. is voorgeschreven, of, indien de beklagde inmiddels is teruggekeerd, de zaak opnieuw te behandelen.

De Commandant van het Ned. Eskader acht zich onbevoegd aan het voorstel van den Advocaat-Fyskaal gevolg te geven en zendt dezen de stukken terug onder uitvoerige mededeeling van de gronden waarop zijne meening berust dat in de zaak is gehandeld overeenkomstig de wet en ook op eene uit een practisch oogpunt juiste wijze.

Het H. M. G., met dit bericht in kennis gesteld, overweegt aat de R. Z. geen vervolging wegens misdrijf kent dan tegen een aanwezigen beklagde;

dat art. 13 R. Z. gedurende den geheelen loop van het geding van toepassing blijft, zoolang de zaak niet voor voldongen is verklaard; dat alles wat na de ontvluchting van den beklaagde door den Krijgsraad is verricht — ook de toezending der stukken aan het Hof — geen gevolg kan hebben en de aanneming der stukken behoort te worden geweigerd, zoolang de toezending daarvan niet geschiedt door de bevoegde autoriteit, zijnde de Commandant van het Ned. Eskader in O. I.; dat een Krijgsraad, door het wettig gezag benoemd om eene zaak overeenkomstig de wet te behandelen, niet geroepen is om te oordeelen of hij kan blijven bestaan en derhalve het besluit tot ontbinding krachteloos is.

Het Hof besluit het vonnis met de verdere processtukken niet aan te nemen en een en ander terug te zenden aan den Krijgsraad, opdat deze daarmede handele zooals zal blijken te behooren.

De Commandant van het Ned. Eskader in O. I. biedt de processtukken daarna het H. M. G. aan, onder mededeeling dat de beklaagde tijdens de behandeling zijner zaak voortvluchtig is geworden.

Het H. M. G. stelt die stukken in handen van den Advocaat-Fiscaal ten einde daarmede te handelen zooals hem dienstig zal voorkomen.

De stukken worden ter griffie van het Hof gedeponeerd.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. PANTSERSCHIP „HERTOG HENDRIK”,

Gezien den eisch en de conclusie van den Eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processtukken, door denzelfden onder behoorlijken Inventaris overgelegd.

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken dat de gerequireerde Z., oud 23 jaar, geboren te Deventer, laatstelijk dienende als marinier 2de klasse aan boord van Hr. Ms. pantserschip „Hertog Hendrik”, thans gerequireerde aan boord van dezen bodem, zich den 4den Juni 1905 vrijwillig voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden en door reëngagement zijn diensttijd heeft verlengd tot 4 Juni 1914, en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen.

Overwegende dat de gerequireerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit: dat hij, dienende aan boord van Hr. Ms. Pantser-schip „Hertog Hendrik” in den namiddag van den 14den October 1910 aan den wal te Hobart, uit misnoegen over van den Kwartiermeester A. B. en den korporaal-konstabel G. M. ontvangen aanmerkingen over zijn onbehoorlijk optreden aan den wal, dezen, onder meer uitdrukkingen die geringschatting te kennen gaven voor een meerdere in rang, heeft toegevoegd: „aap, mispunt” en zulks, wetende met meerderen in rang te doen te hebben”.

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. Kwartiermeester A. B.:

dat hij in den namiddag van den 14den October 1910 te Hobart uit een eethuis kwam en een oploop van menschen zag met marinier Z. en marinier C. in het midden en naar die mariniers toeging en Z. vertelde dat hij zich wat ordelijker moest gedragen en eens rond zich kijken wat hij om hem heen had; dat hij niet alleen voor schandaal liep, maar getuige en den korporaal M. ook voor schandaal zette;

dat marinier Z. hierop antwoordde met eenige vloeken: „godverdomme, ziektelijder” en zoo meer, „wou je hier ook al dienst verkoopen, dan kun je wel eens opkomen, dan kan je je jasje wel uittrekken als je daar

„idee in hebt, dan zal ik je eens laten zien wie marinier Z. is”, getuige tegelijkertijd uitscheldende voor: „aap, mispunt, schijthuis”;

dat Z. toen tegen korporaal M. begon en zeide: „Ja, je moet niet „denken dat ik jou niet ken want je broer is bij mij aan boord op de „Hendrik, die is stoker-olieman” en den korporaal ook uitschold voor „aap, mispunt”, enz.;

dat beklagde korporaal M. heeft aangesproken als „korporaal”;

dat de broer van M. werkelijk stoker-olieman op de Hendrik is;

dat de marinier C. heeft gezegd: „Ga mee, laten we doen wat die kwartiermeester zegt”, waarop Z. antwoordde: „pas op want anders zal ik je ook eens laten zien wie marinier Z. is”;

dat getuige in uniform was gekleed, doch zich niet als meerdere heeft bekend gemaakt daar beklagde hem reeds aansprak met „korporaal”;

dat getuige het voorgevallene op de Hendrik is gaan rapporteeren;

dat marinier Z. dronken was en marinier C. ook onder den invloed van drank was;

2°. korporaal-konstabel G. M.:

dat hij den 14den October 1910 te Hobart een oloop van menschen zag en daar naar is gaan kijken met kwartiermeester B.;

dat zij twee mariniers — één ervan was Z. — daarbij zagen, die op aanraden van de politie niet kalm wilden zijn;

dat getuige de mariniers aanmaande om zich behoorlijk te gedragen;

dat de marinier Z. daarop zeide: „dat gaat je geen sodomieter aan, je moet hier geen dienst verkoopen, jullie zijn ook nog maar apen, al had je streepen tot aan je schouders toe”;

dat Z. toen verder schold: „mispunt, ploert, aap” en nog meer liederlijke woorden en verder zeide: „daar kan je gerust rapport van maken, ik ben „marinier Z., je broer die olieman, kent mij wel en weet wel dat ik een „degelijke orang ben en jij bent een mispunt, je kan gerust dat jasje „uittrekken”;

dat hij kwartiermeester B. nog een paar malen extra uitnodigde om zijn jas uit te trekken en gebaren makende zeide: „dan zal ik je rotslaan”;

dat C. tegen Z. zeide: „Hou je kop dicht, je lult je bek weer voorbij”;

dat getuige naar de Hendrik is gegaan en het voorgevallene heeft gerapporteerd;

dat getuige marinier Z. dien avond voor het eerst gezien heeft;

dat getuige's broer werkelijk stoker-olieman aan boord van de Hendrik is;

dat marinier Z. onder den invloed van drank was, wel waggelde, maar steeds op zijn beenen bleef;

dat getuige in uniform was gekleed en evenals de kwartiermeester B. door Z. is aangesproken met „korporaal”;

dat marinier C., Z. nog aanraadde om kalm te zijn;

3°. Marinier 3de klasse M. P. C.:

dat hij 14 October met Z. heeft gepassagierd;

dat zij om half twaalf aan boord zijn gekomen en om half twee weer naar den wal gegaan zijn en Z. toen niet dronken was.

Overwegende dat beklagde ontkent zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en opgeeft, dat hij 's middags om half twee met marinier C. naar den wal is gegaan, verscheidene bars heeft aangedaan en zooveel heeft gedronken, dat hij zich niets weet te herinneren van een quaestie met een politieagent of met twee korporaals;

dat hij zich eerst weer herinnert den volgenden morgen te zijn wakker geworden en toen hoorde door een patrouille te zijn aan boord gebracht.

Overwegende dat een kwartiermeester evenals een korporaal-konstabel is de meerdere in rang van een marinier 2de klasse;

dat de woorden „aap” en „mispunt”, door een mindere tegen een meerdere gebezigd, beledigend zijn.

Overwegende dat mitsdien door de beëdigde verklaringen van de getuigen B. en M. en C., in onderling verband en samenhang beschouwd. niettegenstaande de ontkenenis van den b. klaagde, wettig en overtuigend is bewezen het feit, waarvoor beklagde terecht staat, zoomede zijn schuld daaraan.

Overwegende dat door beklagde tot zijn verdediging wordt aangevoerd dat hij zóó dronken is geweest dat hij zich van het voorgevallene niets weet te herinneren;

dat aan deze bewering geen geloof gehecht kan worden. daar uit de verklaringen van B. en M. duidelijk blijkt dat beklagde wel degelijk wist wat hij tijdens het voorval zeide en deed, wat speciaal blijkt uit zijn gezegden aangaande den stoker-olieman M.;

dat bij het bepalen der op te leggen straf in aanmerking moet worden genomen dat beklagde zwaar beschonken geweest is en daardoor wellicht anders heeft gehandeld dan hij in nuchteren toestand gehandeld zou hebben, maar dat beklagde aansprakelijk blijft voor het gepleegde feit, te meer daar de dronkenschap ontstaan is in een tijdsverloop van ongeveer drie uren en beklagde ruimschoots tijd heeft gehad om in te zien, in welk een gevaarlijken toestand hij zich vrijwillig bracht;

dat beklagdes conduiteboekje aantoonde dat hij herhaalde malen gestraft is voor feiten die in verband staan met misbruik van sterken drank;

dat hij zelfs gesignaleerd staat als een „dronkenlap”;

dat hij getoond heeft dat disciplinaire straffen geen voldoende uitwerking op hem hebben en nu niet geschroomd heeft, ten aanschouwe van een vreemde natie, tegenover wie de militaire stand hoog te houden zijn plicht was, zijn meerdere in rang te beledigen op een wijze en onder omstandigheden, iederen militair onwaardig;

dat beklagde niet anders tot zijne verdediging weet aan te voeren dan een onaannemelijke onbekendheid met alles wat er op dien dag na ongeveer vier uur in den namiddag is voorgevallen.

Overwegende dat uit al het bovenstaande blijkt dat beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hem ten laste gelegde feit, hetwelk behoort te worden gequalificeerd als: „het door een minderen schepeling met woorden „beledigen van zijn meerdere in rang”.

Gezien de artikelen 1, 2, 9, 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Watea; 1, 7, 12 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Pantserschip „Hertog Hendrik”.

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart den gedetineerde Z. schuldig aan het door een minder schepeling met woorden beledigen van zijn meerdere in rang.

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf van vier maanden, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van 5 jaren.

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen Krijgsraad.

De ontvluchting van bovenbedoelden beklagde vóór het wijzen van het vonnis heeft aanleiding gegeven tot de navolgende correspondentie.

Aan boord Hr. Ms. Pantzerschip „Hertog Hendrik”.
In Zee, 15 November 1910.

Nº. 22.

*Aan
het Hoog Militair Gerechtshof
te Utrecht.*

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht beleefd aan te bieden de processtukken in zake marinier 2e klasse Z., onder mededeeling dat de veroordeelde gedurende het onderzoek zijner zaak door den Krijgsraad te Port Adelaïde is weggelopen en de Krijgsraad ontbonden is.

De Fungeerend Secretaris,
(*get.*) C. J. WIT.

Extract uit het Register der Resolutiën van het
Hoog Militair Gerechtshof.

Vrijdag den 13den Januari 1911.

Gelezen een brief van den fungeerend Secretaris bij den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits pantzerschip „Hertog Hendrik”, gedagteekend: „In Zee, 15 November 1910”, die den Hove daarbij aanbiedt het aan boord van dien bodem den 31sten October 1910 gewezen vonnis met de processtukken in de zaak tegen den marinier 2de klasse Z., onder mededeeling dat de veroordeelde gedurende het onderzoek zijner zaak door den Krijgsraad te Port Adelaïde is weggelopen en dat de Krijgsraad ontbonden is.

Is besloten deze zaak te stellen in handen van den Advocaat-Fiscaal met uitnodiging den Hove in deze te dienen van consideratiën en advies.

Parket v/d Advocaat-Fiscaal
voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht.

UTRECHT, 25 Januari 1911.

Lett. H nº. 1.

*Aan
den Heer Kapitein ter Zee, Commandant
van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië.*

Ik heb de eer UH.Ed.Gestr. te berichten dat het Hoog Militair Gerechtshof mij, ter kennisneming in handen heeft gesteld een schrijven van den fung. Secretaris bij den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantzerschip „Hertog Hendrik” van 15 November j.l. in zake tegen den marinier 2de klasse Z.

Naar aanleiding daarvan acht ik het noodig op te merken, dat in die zaak niet is gehandeld overeenkomstig de voorschriften der wet.

Immers blijkt uit de notulen, dat de beklagde reeds op 31 October 1910 voortvluchtig was.

Derhalve had de krijgsraad toen de behandeling der zaak niet moeten voortzetten, maar, ingevolge de artt. 13 en 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht, had door UHEd.Gest. daarvan kennis gegeven moeten worden aan het Hot.

Het door den Krijgsraad, sedert ontvangst der mededeeling in de vergadering van 31 October 1910, verrichte is derhalve, naar mijne meening, krachteloos. als verricht in strijd met de bepalingen der wet en, op denzelfden grond, had op het gevelde vonnis het „fiat executie” niet moeten verleend worden.

Teneinde de zaak weer te brengen in den stand, waarin zij, volgens de wet verkeert, heb ik de eer in overweging te geven:

1°. terug te komen op het besluit tot verlenen van „fiat executie” en het verleende „fiat executie” te beschouwen als niet bestaande;

2°. ten spoedigste een Krijgsraad te benoemen ter behandeling dezer zaak, welke Krijgsraad alsdan zal hebben te overwegen, dat al hetgeen door den Krijgsraad, sedert ontvangst der kennisgeving, vermeld in de notulen van 31 October 1910, is geschied, als in strijd met het bij de wet bepaalde, is krachteloos en geen gevolg kan hebben, waarna de Krijgsraad alsnog zal hebben te handelen zooals bij de artikelen 13 en 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht is voorgeschreven.

Mocht alsdan de beklagde weder in handen van het gezag zijn gekomen, door aanmelding of aanhouding, dan zou de Krijgsraad, *na* het verrichte te hebben ter zijde gesteld als voormeld, de artikelen 13 en 14 niet behoeven toe te passen, maar zou zelfstandig *opnieuw* de zaak in behandeling moeten nemen en afwerken volgens de bepalingen der wet.

De Advocaat-Fiscaal voor H. M. Zee- en Landmacht,

(get.) C. v. SASSE v. IJSSELT.

In zee, den 7^{en} Maart 1911.

B/n°. 1484.

Aan

*den Heer Advocaat-Fiscaal voor
H. M. Zee- en Landmacht te Utrecht.*

Ik heb de eer UHoogedelgestrenge, naar aanleiding van uw schrijven van 25 Januari 1911 Lett. H. n°. 1, onder terugaanbieding van de daarbij overgelegde stukken, het navolgende mede te deelen:

Toen mij het vonnis met de verdere processale stukken in zake den marinier 2^e klasse Z. werd aangeboden, teneinde daarop het fiat-executie te verkrijgen, is het mijn aandacht geenszins ontgaan dat onder de stukken zich de door den Commandant van H. M. „Hertog Hendrik” aan den Zee-krijgsraad gedane mededeeling bevond, dat de beklagde in den nacht van 27 op 28 October 1910 was gevlucht; evenmin werd verzuimd het geval te beschouwen in het licht van de artikelen 13 en 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht. Ik kwam toen tot het besluit dat de Krijgsraad, door de zaak voort te zetten zoover dit mogelijk was zonder de tegenwoordigheid van den beklagde, niet in strijd met de wet had gehandeld en een uitvloeisel van dat oordeel was, dat ook ik door het verlenen van het

fiat-executie moest medewerken om de zaak in een stadium te brengen de voltooiing zooveel mogelijk nabij komend.

Dat de artikelen 13 en 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht geschonden zouden zijn, was toen niet en is ook thans nog niet mijne meening.

In die artikelen wordt het geval behandeld — en ik laat buiten beschouwing alle nu niet ter zake doende complicaties en excepties — dat de beschuldigde óf vóór óf gedurende het onderzoek der beschuldiging voortvluchtig wordt. Dit geval lag toen niet voor; het onderzoek was afgelopen. Ik voorzie hierbij twee tegenwerpingen. Eerstens zou het verwijt kunnen zijn dat een te enge uitleg wordt gegeven aan de uitdrukking van artikel 13 der R. Z. „hetzij vóór het onderzoek der beschuldiging, hetzij gedurende hetzelfde”, welk tijdvak naar mijne meening niet zou liggen tusschen het oogenblik van rechtsingang en dat waarin het vonnis in kracht van gewijsde gaat, maar waarmee bedoeld zou zijn het tijdvak, loopende van den rechtsingang tot het oogenblik waarop de krijgsraad een verder onderzoek niet meer noodig acht. De ruime uitleg acht ik met de woorden der wet niet vereenigbaar. Maar dan zou men mij kunnen tegenvoeren — en dit is de tweede tegenwerping — zelfs bij uwe opvatting der wet hadden de besproken artikelen moeten worden toegepast, want in den nacht van 27 op 28 October 1910 is beklaagde gevlucht en eerst op den 31^{en} October d.a.v. verklaarde de Krijgsraad de zaak voldoende geïnstrueerd, toen pas was het onderzoek gesloten. Zeker, toen werd door den Krijgsraad formeel verklaard dat de procedures konden worden gehouden voor voldongen, maar toen bleek dan ook tevens dat de laatste daad van onderzoek noodig was geweest op den 26^{en} October 1910 n.l. toen de voor Officieren-commissarissen afgenomen verhooren in den Krijgsraad werden voorgelezen en men sedert dat oogenblik kon stellen zonder de tegenwoordigheid van beklaagde. Mocht men van meening zijn dat deze onderscheiding wat specieus is, dan doe ik opmerken den bestaansgrond van de bijzondere procedure voor het geval van afwezigheid van een beklaagde, die niet gelegen is in het feit van de afwezigheid, maar in het gevolg daarvan n.l. dat de gewone regelen der procedure niet *kunnen* worden toegepast. In het onderwerpelijke geval konden, voorloopig althans, de gewone regelen worden toegepast.

Tot zoover de rechtsgronden waarop mijne beslissing steunde en dewelke ik meende wel bij UHoogedelgestr. te mogen voordragen, en thans nog eene practische overweging. Deze Krijgsraad had geheel van de zaak kennis genomen en was tot oordeelen in staat. Zouden des Krijgsraads werkzaamheden een einde hebben moeten nemen op een oogenblik dat zijn hulp, juist door de ontvlechting van beklaagde, het meest noodig scheen? Zou een andere Krijgsraad, na jaren benoemd misschien, in deze zaak een beter oordeel kunnen vellen, of is het te verwachten dat de rechter die deze zaak te beëindigen zal hebben, dankbaar zal zijn dat men hem voor dit koopje om in de oude zaak recht te spreken, wel heeft willen bewaren? Het wil mij tenminste nog altijd zoo voorkomen.

Het moge Uhoogedelgestrenge uit het bovenstaande blijken dat mijne beslissing na gezette overweging is genomen en verwonderen zou het mij niet als ook dergelijke overwegingen de gedragslijn van den Krijgsraad hadden bepaald.

Wat mijzelf betreft zoude ik echter voor den vervolge bij uw beter oordeel mijn oordeel achterstellen, bij eventueele beslissingen in de toekomst daarmede rekening houdende. Uwe wenschen echter bepalen zich niet bij het toekomstige; Uhoogedelgestrenge geeft mij in overweging:

1°. terug te komen op het besluit tot verleenen van fiat-executie en het verleende fiat-executie te beschouwen als niet bestaande;

2°. ten spoedigste een Krijgsraad te benoemen ter behandeling dezer zaak, welke Krijgsraad alsdan zal hebben te overwegen, dat al hetgeen door den Krijgsraad, sedert ontvangst der kennisgeving, vermeld in de notulen van 31 October 1910 is geschied, als in strijd met het bij de wet bepaalde, is krachteloos en geen gevolg kan hebben, waarna de Krijgsraad alsnog zal hebben te handelen zooals bij de artikelen 13 en 14 der Rechtspleging bij de Zeemacht is voorgeschreven.

Uhoogedelgestrenghe houde het mij ten goede: dat een hoogere macht mijne handelingen buiten effect stelle als zij dit noodig oordeelt en meent krachtens wet of recht daartoe bevoegd te zijn, daarbij kan ik mij geheel neerleggen. Maar ik acht mij niet gerechtigd om eigener autoriteit op dergelijke beschikkingen terug te komen.

Evenmin acht ik mij bevoegd aan uwe tweede, hierboven omschreven, wensch gevolg te geven. Dat ik een Krijgsraad met een dergelijke opdracht als door Uhoogedelgestrenghe gewensch zou benoemen, een Krijgsraad dus, wien de bevoegdheid zou worden gegeven om *al of niet* — want ik meen toch begrepen te hebben dat de door Uhoogedelgestr. gewenschte Krijgsraad vrijelijk zou mogen oordeelen — de handelingen van een anderen Krijgsraad af te keuren met als gevolg nietig verklaring van wat naar zijn oordeel in strijd met de wet was geschied, zou zijn een maatregel van zóó buitengewonen aard, dat ik ook daartoe uit eigen beweging niet zou willen overgaan. Dat ook hierbij wederom een hoogere rechter optrede om te vernietigen wat in strijd met de wet is geschied.

En als men van meening mocht zijn dat de hoogere rechter ten deze dergelijke bevoegdheid niet heeft, dan zoude ik bescheidenlijk willen vragen, waarop mijne bevoegdheid zou steunen te doen wat te doen mij voorgesteld thans wordt. Uhoogedelgestrenghe geloove niet dat ik niet bereid zoude zijn alles te verrichten wat in het belang van eene goede justitie noodig mocht zijn, maar tot het voorgestelde acht ik mij niet bevoegd, en mocht men de voorgestelde wijze van doen toch op de een of andere wijze willen doorzetten, dan zoude ik daarin zien de bron van vele moeilijkheden, waartegen te waarschuwen het mij plichtmatig toeschijnt.

De Kapitein ter zee, Commandant van het
Nederlandsch Eskader in Oost-Indië,

(get.) W. v. Voss.

Nadat de Advocaat-Fiskaal het Hoog Militair Gerechtshof met bovenstaanden brief in kennis had gesteld, heeft het Hof de volgende resolutie genomen:

Extract uit het Register der Resolutiën van
het Hoog Militair Gerechtshof.

Vrijdag den 28 April 1911.

Gezien een schrijven van den fungerend secretaris aan boord van H. M. pantserschip „Hertog Hendrik”, gedagteekend „In zee, 15 November 1910”, waarbij aan het Hof worden aangeboden de processtukken in zake den marinier 2° klasse Z., met mededeeling dat de veroordeelde, gedurende het onderzoek zijner zaak door den Krijgsraad te Port Adelaide is wegeloopen en de Krijgsraad ontbonden is:

Uit welke stukken blijkt:

dat, bij beschikking van den Kapitein ter Zee, Commandant van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië, gedagteekend: „Hobart, den 18den October 1910”, tegen Z., marinier 2de klasse, is verleend rechtsingang met bepaling dat de beklaagde in arrest zal blijven, ter zake van het dien schepeeling te last geleigde feit:

„dat hij, dienende aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „Hertog Hendrik”, „in den namiddag van den 14den October 1910 aan den wal te Hobart, „uit misnoegen over van den kwartiermeester A. B. en den korporaal- „konstabel G. M. ontvangen aanmerkingen over zijn onbehoorlijk optreden „aan den wal, dezen onder meer uitdrukkingen, die geringschatting te „kennen gaven voor een meerdere in rang, heeft toegevoegd: „aap, mis- „punt” en zulks wetende met meerderen in rang te doen te hebben”;

dat, bij beschikking van denzelve, gedagteekend: „Adelaïde, den 25sten October 1910”, op het rapport van Officieren-Commissarissen in gemelde zaak, zijn benoemd de president en leden in den Zeekrijgsraad met fiscaal en secretaris, welke Krijgsraad voormelde zaak in behandeling heeft genomen en, in zijne zitting van 31 October 1910, heeft beslist dat de zaak voldoende geïnstrueerd was, den fiscaal heeft toegelaten tot het doen van eisch tegen beklaagde en daarop vonnis heeft gewezen, waarbij de beklaagde is schuldig verklaard aan het door een minder schepeeling met woorden beledigen van zijn meerdere in rang en veroordeeld tot militaire gevangenisstraf van vier maanden met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, *een en ander nadat* de president in den aanvang der zitting had voorgelezen de schriftelijke mededeeling van den Commandant van Harer Majesteits „Hertog Hendrik” aan den Krijgsraad „dat de beklaagde — die in de zitting van den Krijgsraad van 26 October 1910 uit zijn arrest was ontslagen — zich, gedurende het verblijf van gezegden bodem te Port Adelaïde, heimelijk verwijderd had en bij vertrek van het schip nog niet terug was;

dat daarop in de zitting des Krijgsraads van 1 November 1910 het vonnis is gearresteerd en besloten het aan den Eskader-Commandant voormeld op te zenden ter verkrijging van het „fiat-executie”;

dat die commandant op het vonnis het „fiat-executie” heeft verleend onder dagteekening: „Fremantle, den 8sten November 1910”, waarna de Krijgsraad in zijne zitting van 14 November 1910, op grond dat het vonnis niet is uit te voeren, en het, om redenen van practisch belang, onmogelijk was dezen Krijgsraad te laten bestaan, heeft besloten in dit geval artikel 50 van 's Hof's Provisioneele Instructie toe te passen, de stukken aan het Hof op te doen zenden met kennisgeving dat de veroordeelde is weg-geloopt gedurende het onderzoek zijner zaak, waarna de president den Krijgsraad ontbonden heeft verklaard;

dat bij Resolutie van 13 Januari 1911, deze stukken zijn gesteld in handen van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, die daarop, met den Eskader-commandant voormeld in correspondentie is getreden over de middelen om het door den Krijgsraad verrichte te verbeteren, welk overleg, blijkens antwoord van dien Commandant van 7 Maart 1911, niet heeft geleid tot eenigen maatregel.

Overwegende dat de Rechtspleging bij de Zeemacht geene vervolging wegens misdrijf kent dan tegen een aanwezigen beklaagde, wiens aanwezigheid tot en bij de pronuntiatie van het vonnis wordt voorondersteld en

tegen wien dat vonnis -- voor zoover daartegen geene voorziening is toegelaten -- terstond wordt tenuitvoer gelegd;

dat eene procedure bij indaging, zooals die bij de Landmacht is geregeld, of eene behandeling der zaak bij verstek, zooals de Burgerlijke Strafvordering kent, in de Rechtspleging bij de Zeemacht niet bestaat en het eenige wat daarin voor het geval de beklaagde voortvluchtig wordt, is voorgeschreven vervat is in artikel 13 dier Rechtspleging, bepalende dat in dat geval de commandeerende Officier — zijnde in dit geval de commandeerende Officier van het eskader — van het voortvluchtig zijn van den beschuldigde, met bijvoeging der stukken, kennis geeft aan het Hoog Militair Gerechtshof;

dat dit voorschrift, 't welk, krachtens het bepaalde bij artikel 14 der Rechtspleging, ook geldt voor den beklaagde in deze procedure van toepassing blijft gedurende den geheelen loop van het geding zoolang niet de Krijgsraad overeenkomstig artikel 165 dier Rechtspleging, heeft verstaan dat de zaak kan worden gehouden voor voldongen en den fiscaal heeft toegelaten tot het dienen van zijne conclusie van eisch.

Overwegende dat mitsdien de Krijgsraad, toen, bij den aanvang der zitting van 31 October 1910, het bericht inkwam dat beklaagde voortvluchtig was, daarvan aan den Commandeerenden Officier voormeld, had moeten kennis geven opdat deze aan het bij artikel 13 bepaalde kon voldoen, maar dat de Krijgsraad niet geroepen was om de zaak verder te behandelen noch daaromtrent eenig besluit te nemen, zoodat alles wat sedert door den Krijgsraad is geschied, ook de toezending van het vonnis en de processtukken aan het Hof, geen gevolg kan hebben en, zoolang die toezending niet geschiedt, door de bevoegde autoriteit — zijnde ten deze de commandeerende Officier van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië — de aanneming dier stukken moet worden geweigerd.

Overwegende dat wel, blijkens de notulen der zitting van den Krijgsraad van 14 November 1910, allen zich hebben vereenigd met het voorstel van den president, die had aangevoerd dat het „om redenen van practisch belang onmogelijk is den Krijgsraad te laten bestaan daar dan, bij overplaatsing der leden, fiscaal of secretaris, bij voortdoring vervangingen „plaats zouden moeten hebben” en dat de Krijgsraad, na het vaststellen der notulen, door den president voor ontbonden is verklaard,

maar dat een Krijgsraad, door het wettig gezag benoemd om eene zaak overeenkomstig de Wet te behandelen, niet geroepen is om te beoordeelen of hij kan blijven bestaan en derhalve het besluit tot ontbinding, evenals de verklaring van den president „dat de Krijgsraad ontbonden is”, krachteloos is en geen gevolg kan hebben, terwijl artikel 118 der Rechtspleging bij de Zeemacht voorziet in het geval eenig lid van den Krijgsraad behoort te worden vervangen.

Is besloten :

I. het voormelde vonnis met de daarbij gezonden processtukken niet aan te nemen ;

II. een en ander aan den Krijgsraad aan boord van Harer Majesteits „Hertog Hendrik” terug te zenden met een afschrift dezer resolutie, opdat die Krijgsraad daarmede handele zooals zal blijken te behooren ;

III. afschrift dezer te zenden aan den Advocaat-Fiscaal en aan den Minister van Marine :

TANDJOENG PRIOK, den 6en Juli 1911.

B. n°. 1645.

Aan
het Hoog Militair Gerechtshof
te Utrecht.

Onder bijvoeging der processale stukken in zake den Marinier 2e klasse Z., heb ik de eer het Hoog Militair Gerechtshof kennis te geven dat deze schepeling tijdens de behandeling zijner zaak, op 28 October 1910 te Adelaïde, voortvluchtig is geworden.

De Kapitein ter Zee
Commandant van het Nederlandsch
eskader in Oost Indië.

(get.) TEN CATE.

Extract uit het Register der
Resolutiën van het Hoog
Militair Gerechtshof.

Dinsdag, 3 October 1911.

Is opnieuw ter tafel gebracht de brief gedagteekend „Tandjoeng Priok, den 6en Juli 1911” van den Kapitein ter Zee, Commandant van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië, die den Hove daarbij doet toekomen de processtukken in de zaak tegen den marinier 2e klasse Z., onder mededeeling dat deze schepeling, tijdens de behandeling zijner zaak op 28 October 1910 te Adelaïde voortvluchtig is geworden.

Is besloten deze stukken te stellen in handen van den Advocaat-Fisikaal opdat deze daarmede handele zooals hem dienstig zal voorkomen.

Parket van den Advocaat-
Fisikaal voor Hr. Ms.
Zee- en Landmacht.

UTRECHT, 9 October 1911.

Lett. H. n°. 1.

Aan
het Hoog Militair Gerechtshof.

In zake tegen den marinier 2e klasse Z. heb ik onder terugzending der op die zaak betrekkelijke stukken de eer te berichten, dat ook ik verwacht, dat eene indaging van dien marinier zonder uitwerking zou blijven;

dat het voorts eveneens mijne meening is dat slechts van het signaleeren van Z. in het algemeen politieblad, heil te verwachten is en

dat die signaleering bereids in gemeld blad van 26 Mei van dit jaar, heeft plaats gehad, zij het dan ook enkel wegens desertie.

De Advocaat-Fisikaal voor
Hr. Ms. Zee- en Landmacht.

(get.) C. v. SASSE v. IJSSELT.

Hierna is de zaak ter Griffie van het Hof gedeponceerd tot tijd en wijle beklaagde zal zijn opgespoord.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 21 April 1911.

President: Luit.-Kolonel H. M. A. VIGELIUS.

Leden: de Kapiteins B. W. KRAAKE en P. C. MEIJER en de Luitenants W. YAN INGEN SCHOUTEN, J. L. A. KREMER, Mr. Dr. J. S. BARBAS en W. A. BOSWYK.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Beklaagde was als milicien-verlofganger gevestigd te Haarlemmermeer, verhuisde naar Renkum, doch verzuimde daarvan te Haarlemmermeer aangifte te doen. Voldeed niet aan eene oproeping om in werkelijken dienst te komen, omdat die oproeping hem niet bereikte.

De Krijgsraad spreekt hem vrij op grond der overweging dat de oproeping te Renkum is geschied in plaats van te Haarlemmermeer.

Het Hof probeert de vrijspraak, doch op andere gronden (bekl. had op het gemeentehuis te Renkum verzocht zijn zakboekje naar Haarlemmermeer te zenden om af te teekenen voor vertrek, hetgeen niet is geschied).

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat X., oud 26 jaar, geboren te Renkum, milicien-soldaat bij het 11^e regiment Infanterie, in garnizoen te Nijmegen gerequireerde in persoon, voor den Krijgsraad is gesteld ter zake:

dat hij dienende als milicien-soldaat bij de 4^e compagnie 4^e bataljon 11^e regiment Infanterie en op 3 December 1908 gesteld in het genot van groot verlof, als verlofganger gevestigd te Renkum, bij openbare kennisgeving van den burgemeester dier gemeente van 2 Juli 1910 aldaar opgeroepen om op 1 Augustus 1910 voor 14 dagen in werkelijken dienst bij zijn korps te Nijmegen te komen, naardien hij te Haarlemmermeer woonachtig, zich te Renkum gevestigd hebbende, verzuimd had den burgemeester van Haarlemmermeer in kennis te stellen met zijn voornemen om zich elders te vestigen, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich op 24 Januari 1911 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn heeft aangemeld bij den commandant der wacht aan de Infanteriekazerne I te Nijmegen.

Overwegende dat beklagde blijkens het ten processe overgelegde uittreksel uit het Stamboek van het 11^e regiment Infanterie, na op 18 Mei 1905 te zijn ingedeeld als loteling van de lichtung van 1905 bij het 2^e regiment Infanterie, op 1 Juli 1905 is overgeplaatst bij het 11^e regiment Infanterie en daarbij laatstelijk op 3 December 1908 is gesteld in het genot van groot verlof;

Overwegende dat blijkens ten processe overgelegden verlofpas de commandeerende Officier van het 11^e regiment Infanterie aan beklaagde, behoorende tot de 4^e compagnie van het 4^e bataljon, op 3 December 1908 verlof heeft verleend tot nadere oproeping, dat de burgemeester van Renkum dezen verlofpas op 5 December 1908 heeft gezien voor aankomst en op 9 Maart 1910 voor vertrek naar Haarlemmermeer; dat de burgemeester van Haarlemmermeer den verlofpas op 12 Maart 1910 heeft gezien voor aankomst en de burgemeester van Renkum den verlofpas op 30 Mei 1910 heeft gezien voor aankomst uit Haarlemmermeer;

Overwegende dat de Minister van Oorlog, blijkens ten processe in afschrift overgelegden brief van 23 Juni 1910, Afdeeling Militie en Landweer (M) n°. 11, aan den Commandeerende Officier van het 11^e regiment Infanterie, beklaagde heeft aangewezen om op 1 Augustus 1910 voor veertien dagen onder de wapenen te worden geroepen wegens het niet naleven van art. 121 der Militiewet 1901, naardien hij, in de gemeente Haarlemmermeer woonachtig, zich te Oosterbeek gevestigd heeft, doch verzuimd den burgemeester van Haarlemmermeer met zijn voornemen om zich elders te vestigen in kennis te stellen;

Overwegende dat de burgemeester van Renkum, blijkens ten processe in afschrift overgelegde openbare kennisgeving, op 2 Juli 1910 beklaagde heeft opgeroepen om op 1 Augustus 1910 voor veertien dagen bij zijn korps te Nijmegen in werkelijken dienst te komen; dat de burgemeester aan den voet der kennisgeving heeft verklaard, dat die is gedaan bij aanplakking als daartoe bij gemeentelijke verordening is aangewezen;

Overwegende dat de Minister van Oorlog, blijkens een ten processe in afschrift overgelegden brief van 17 September 1910, Afdeeling Militie en Landweer (M) n°. 91 aan den Commandeerende Officier van het 11^e regiment Infanterie, dezen heeft gemachtigd beklaagde als deserteur af te voeren, althans indien hij bij ontvangst daarvan nog niet bij het korps mocht zijn aangekomen;

Overwegende dat beklaagde te dier zake, blijkens het Uittreksel uit het Stamboek op 21 September 1910 als deserteur is afgevoerd;

Overwegende, dat als getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. H. V., sergeant-majoor-administrateur bij de 4de compagnie 4de bataljon 11de regiment Infanterie te Nijmegen;

Ik herken beklaagde als den milicien-soldaat X. Beklaagde is niet op 1 Augustus 1910 voor veertien dagen bij zijn korps onder de wapenen geweest en heeft sedert 1 Augustus 1910 daarbij in alle diensten en op alle appels ontbroken tot 24 Januari 1911,

en 2°. W. S. sergeant 1ste klasse bij genoemd regiment, gedetacheerd bij de Normaal-Schietschool te 's Gravenhage:

Ik was op 24 Januari 1911 commandant der kazernewacht aan de Infanteriekazerne n°. 1 te Nijmegen. Dien dag heeft zich bij mij als deserteur aangemeld een persoon, opgevende genaamd te zijn X., milicien-soldaat lichte 1905 van het 11de regiment Infanterie.

Overwegende dat beklaagde heeft bekend zich aan het hem te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, opgevende dat hij in Mei 1910, als verlofganger te Haarlemmermeer gevestigd zijnde, die gemeente verliet om werk te zoeken, dat hij te Renkum werk vond en zich toen in het einde van Mei 1910 naar het gemeentehuis aldaar begaf en aan een ambtenaar verzocht of het gemeentebestuur zijn zakboekje naar Haarlemmermeer kon opzenden, ten einde aldaar voor vertrek te worden afgeteekend en daarna te Renkum voor aankomst; dat die ambtenaar beloofde daarvoor te zorgen,

zeggende dat het niet noodig was dat het naar Haarlemmermeer werd opgezonden en dat het voldoende was als het te Renkum werd afgeteekend; dat hij eenige dagen later zijn zakboekje terug ontving en er niet aan gedacht heeft zich ervan te overtuigen of die afteekening wel behoorlijk geschied was; dat hij kort daarop naar Duitschland is vertrokken; dat de oproeping om op 1 Augustus 1910 bij zijn korps onder de wapenen te komen, hem niet tijdig bereikt heeft;

Overwegende dat beklagde, ingevolge den last van den Minister van Oorlog, vervat in zijn brief aan den Commandeerende Officier van 23 Juni 1910, moetende worden opgeroepen om voor 14 dagen bij zijn korps onder de wapenen te komen wegens overtreding van art. 124 der Militiewet 1901, te Haarlemmermeer had behooren te worden opgeroepen; dat hij zich immers op 12 Maart 1910 in die gemeente gevestigd had en de burgemeester dier gemeente op dien dag zijn verlof pas voor aankomst in die gemeente had geteekend; dat de burgemeester dier gemeente die verlof pas daarna niet weder heeft geteekend voor vertrek van beklagde, dat weliswaar toen beklagde die gemeente in Mei 1910 metterwoon verliet en zich vestigde te Renkum, de burgemeester van Renkum den verlof pas heeft geteekend voor aankomst uit Haarlemmermeer en beklagde heeft ingeschreven in het verlofgangersregister van Renkum (blijkens den aanhef van de openbare kennisgeving van 2 Juli 1910) „De burgemeester van Renkum brengt ter openbare kennis, dat de in het verlofgangersregister dezer gemeente ingeschreven verlofgangers, wier namen „hieronder zijn vermeld”, enz., maar dat de burgemeester van Renkum ten onrechte den verlof pas heeft geteekend voor aankomst uit Haarlemmermeer en beklagde ten onrechte heeft ingeschreven in het verlofgangersregister van Renkum, naardien de verlof pas niet bevorens door den burgemeester van Haarlemmermeer was afgeteekend voor vertrek uit die gemeente;

Overwegende dat de oproeping van beklagde, om bij zijn korps onder de wapenen te komen, derhalve verkeerdelijk te Renkum is geschied, het te laste gelegde niet wettig en overtuigend is bewezen en hij daarvan moet worden vrijgesproken.

Gezien de art. 117 Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verklaart het aan beklagde ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen en spreekt hem vrij met opheffing van het verband waaronder hij zich na het ontslag bij handtasting bevindt;

Verwijst den Staat in de proceskosten.

Dit vonnis is geaprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof bij resolutie van 28 April 1911, onder opmerking:

dat beklagde is vrijgesproken van het hem te last gelegde op grond dat de oproeping van hem tot den werkelijken dienst had behooren te geschieden te Haarlemmermeer en niet te Renkum, zooals geschied is;

dat de omstandigheid, dat de oproeping niet te Haarlemmermeer maar te Renkum heeft plaats gehad, den Hove niet voorkomt een voldoende grond op te leveren om aan te nemen dat beklagde niet verplicht was aan die oproeping gevolg te geven;

dat echter in de omstandigheid, dat de Burgemeester van Renkum in het zakboekje van beklagde de aantekening heeft gesteld die daarin onder 30 Mei 1910 voorkomt, in verband met beklagdes opgave omtrent hetgeen door hem ter secretarie te Renkum is gedaan, voldoende grond

is gelegen om den beklagde niet schuldig te achten aan het door hem gepleegd verzuim;

dat derhalve, hoezeer op andere gronden dan die welke de Krijgsraad in het vonnis heeft aangevoerd, de vrijspraak van beklagde voldoende is gerechtvaardigd en zijn belang meebrengt de beslissing dezer zaak niet op te houden.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 25 Juli 1911.

Geapprobeerd door het H. M. G. bij Resolutie van 9 Augustus 1911.

President: Majoor F. A. NIEUWENHUIJS.

Leden: de Kapiteins J. SUERMONDT en P. C. MELJER en de Luitenants W. VAN INGEN SCHOUTEN, J. E. HAITSMA MULIER, Mr. Dr. J. S. BARBAS en W. A. BOSWLIJK.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Het veroorzaken van den dood door schuld.

Bij eene oefening waarbij twee ploegen ingedeeld waren, elk onder een korporaal, te zamen onder toezicht van een sergeant, werd de met de algemeene leiding belaste officier niet aansprakelijk geacht voor het gevolg van een ongeval, voortspruitende uit een fout of verzuim bij die oefening gepleegd; zoodanige aansprakelijkheid vloeit niet voort uit algemeene rechtsbeginselen en berust ook niet op enig wettelijk voorschrift.

Vrijspraak door den Krijgsraad, geapprobeerd door het H. M. G.

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT HOOFDPLAATS ARNHEM:

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd,

Overwegende dat A., oud 27 jaar, geboren te Soerabaya (N.-I.), Eerste-Luitenant bij het 1ste Regiment Vesting-Artillerie in garnizoen te Utrecht, gerequireerde in persoon, voor den Krijgsraad is gesteld ter zake:

dat het aan zijn schuld te wijten is, dat tijdens een avondoefening die gehouden werd op 2 Mei 1911 op het exercitieterrein van de kazerne der Vesting-Artillerie aan de Kroeselaan te Utrecht, te ruim 9 uur, de milicienhoornblazer W. C. E. van genoemd regiment doodelijk is getroffen doordat de disselboom van den belegerings-voorwagen achterover sloeg en daarbij op het hoofd van dien militair terechtkwam, tengevolge waarvan hij op 3 Mei 1911 is overleden door schedelbreuk; dat toch dat achteroverslaan niet zou hebben plaats gehad, indien de disselboom ware vastgehouden en

de koppelketting ware ingehaakt geweest en beklaagde hoewel met de algemeene leiding dier oefening belast en bij het vervoer van den mortier aanwezig, zich niet vergewist heeft, of de disselboom vastgehouden werd en de koppelketting ingehaakt was en ook geen bevelen gegeven, noch andere maatregelen genomen heeft, dat tijdens het vervoer de disselboom wel vastgehouden werd en de koppelketting inderdaad ingehaakt was.

Overwegende dat beklaagde heeft ontkend, dat de dood van E. aan zijn schuld is te wijten; dat op 2 Mei 1911 te ongeveer 8½ uur een avondoefening plaats had op het exercitieterrein van de kazerne Kroeselaan te Utrecht; dat zijn compagnies-commandant, kapitein P., hem vooraf de soort van oefening had aangegeven; dat hij den troep in twee ploegen indeelde; de een voor batterijdienst en de tweede voor het vervoeren van mortieren, dat deze oefening meer als bijoefening bedoeld was, omdat alle manschappen niet voor batterijdienst hadden kunnen worden ingedeeld, dat hij deze tweede ploeg ter sterkte van ± 20 man heeft verdeeld in twee kleinere ieder van 10 man, elk onder leiding van een korporaal terwijl hij een sergeant had aangewezen, om het toezicht te houden, dat hij zelf is gegaan naar de ploeg, die batterij-dienst had, waar een sergeant het commando had; dat hij, voordat hij zich hierheen begaf, een aanwijzing heeft gegeven het vervoer betreffende; dat hij bij den batterij-dienst is gebleven tot omstreeks 9¼ uur; dat toen zijn compagnies-commandant in de batterij kwam; dat hij toen uit de batterij is gegaan, naar de andere ploeg om te zien of alles daar goed ging; dat hij ter plaatse komende zag dat een mortier reeds nagenoeg in batterij stond; dat eenige manschappen daarmede nog bezig waren; dat de overige manschappen bezig waren met trekken aan de balanceerlijn en aan de raden duwden van den tweeden mortier, die reeds geheel tot vervoeren gereed gemaakt was en reeds in beweging was gesteld, dat de mortier toen is gereden naar den kuil, waarin hij moest worden neergelaten en met den mortier naar voren de helling werd afgereden; dat bij het omzetten van den voorwagen, wat noodig was om den mortier te rijden boven het gat waarin die moest worden neergelaten, het raam is losgeschoten van de pin van den belegeringsvoorwagen en op het achterste gedeelte van den voorwagen is geschoten, dat de disselboom toen is achterover geslagen, waardoor het ongeval werd veroorzaakt; dat bij het vervoer van den mortier 3 borstlantaarns waren, dat een uitging bij het naar beneden rijden; dat bij het afrijden in den kuil een der lantaarns rechts en een links van den toegang daartoe geplaatst werden, dat de lantaarns slechts een gebrekkig licht verspreidden; dat hij voorzooveel de duisternis toeliet het geheel waar te nemen, den indruk heeft gekregen, dat alles naar behooren ging; dat hij heeft gezien, dat de disselboom werd omgezet door twee of drie personen; dat hij niet weet of de disselboom later losgelaten is; dat hij niet weet of bij het vervoer gebruik werd gemaakt van een voorwagen voorzien van koppelketting; dat hij zich niet overtuigd heeft of de koppelketting was ingehaakt; dat hij geen bevelen heeft gegeven of andere maatregelen getroffen, opdat de koppelketting zou zijn ingehaakt; dat hij zich niet heeft vergewist dat de disselboom werd vastgehouden, noch maatregelen heeft genomen, dat tijdens het vervoer de disselboom werd vastgehouden, dat toen hij bij het voertuig kwam, dit in beweging was en hij het in het belang van de oefening niet noodig achtte om alles na te gaan, dat hij vanwege de duisternis niet alles kon overzien;

Overwegende dat de navolgende getuigen, allen tijdens het gebeurde dienende bij het 1e Regiment Vesting-Artillerie en in garnizoen te Utrecht, onder eede hebben verklaard:

1e G. v. S., sergeant:

Bij de avondoefening in de kazerne Kroeselaan te Utrecht op 2 Mei 1911 waren twee ploegen ingedeeld, elk onder een korporaal, korporaal H. en korporaal S.; beiden belast met het marschvaardig maken en vervoeren van een mortier van 15 cM. Ik was daarbij met het toezicht belast. Nadat de eene mortier in batterij was gebracht, was de andere zoover dat die in de kuil stond, schuin ten opzichte van de plaats waar die in batterij moest komen. De voorwagen stond toen nog ten deele op de helling. Bij het afrijden stonden twee brandende lantaarns op de plaats waar de mortier naar beneden moest, ter weerszijden van het voertuig een. Ten einde den mortier recht voor zijn standplaats te brengen en op de voor dat doel gelegde beddingplanken, moest de voorwagen worden omgezet en werden de lantaarns ter hoogte van de planken tot dat doel gebruikt. Ik had een der beide lantaarns genomen om het terugbrengen van den mortier te beoordeelen en stond daartoe bij een der beddingplanken. Bij het recht voor de standplaats brengen van den mortier was het noodig dat de voorwagen nog verder werd omgezet, waardoor het eene rad aanmerkelijk hooger is komen te staan dan het andere. Terwijl er aan het voertuig gewerkt werd, hoorde ik gegil. Ter hoogte van den voorwagen zag ik den milicien E. liggen. Ik zag dat de disselboom van den voorwagen achterover geslagen was. Ik wist niet, of bij vervoer een voorwagen werd gebruikt met of zonder koppelketting, ik had niet vooraf aangegeven welk soort voorwagen gebruikt moest worden. Ik heb menschen aan den disselboom zien staan, terwijl de mortier werd omgezet. Ik heb zelf niet bevelen gegeven, en ook niet door een ander hooren geven, omtrent het vasthouden van den disselboom. Uit de beweging van den mortier bespeurde ik, terwijl ik bij de beddingplank stond, dat de disselboom werd bestuurd; ik heb geen bevelen gegeven voor het bevestigen van den koppelketting.

2e M. A. S. korporaal.

Nadat ik in den avond van 2 Mei 1911, in opdracht van den vorigen getuige, bij een avondoefening in de kazerne Kroeselaan te Utrecht een mortier van 15 cM. marschvaardig gemaakt had, heb ik, toen ik daarmede gereed was, een gedeelte mijner manschappen naar Korporaal K. gezonden, die ook een mortier gereed moest maken. Later ben ik zelf met nog eenige manschappen naar den mortier van korporaal K. gegaan, die op ons verraam had moeten wachten. Nadat ik had mede geholpen om den mortier in beweging te brengen, hebben korporaal K. en ik een borstlantaarn genomen en hebben ons aan den ingang van de kuil geplaatst om de plaats aan te geven waar de mortier naar beneden moest worden gereden.

Toen de mortier gereed was, stiet de belegeringsvoorwagen met een rad tegen een paal, ik ben aan den disselboom gaan staan en heb dezen omgezet. Toen dit niet hielp, hebben de milicien Q. en ik een handspak genomen en die tusschen den paal en het rad geplaatst en het rad vrijgemaakt. De sergeant gaf verder aanwijzingen, hoe hij den mortier geplaatst wilde hebben. Er werd nog aan den mortier gewerkt, toen plotseliog de disselboom naar boven sloeg en rechts om den milicien E. op het hoofd sloeg. Toen ik van den mortier ben afgegaan, om bij te lichten, stonden de milicien V. en nog eenige aan den disselboom.

3e C. A. K., korporaal:

Bij een avondoefening op 2 Mei 1911 in de kazerne Kroeselaan te Utrecht was ik door sergeant van S. belast met het marschvaardig maken van een mortier van 15 cM. Ik heb een voorwagen laten halen en een verraam en ben begonnen den mortier marschvaardig te laten maken.

De sergeant was daarbij en heeft de leiding genomen. Toen de afrit zou worden afgereden, heb ik met korporaal S. den doorgang verlicht. Toen de mortier voor het gat kwam, ben ik in het gat gaan staan. Ik ben daar blijven staan, totdat het ongeluk gebeurd is. Milicien V. stond aan den disselboom tijdens het vervoer; hij stond nog daarbij, even voordat de mortier de helling werd afgereden. Toen ik den voorwagen met vervoerraam bij den mortier kreeg, was de koppelketting ingehaakt; ik heb dezen losgemaakt om het vervoerraam er af te halen. Ik wist niet waarvoor de koppelketting dient; ik was nooit opmerkzaam gemaakt op de beteekenis daarvan.

4^e. C. V., milicien;

Bij het vervoer van den mortier van 15 cM. bij een avondoefening op 2 Mei 1911 in de kazerne Kroeselaan te Utrecht, was ik geplaatst aan de balanceerlijn en hielp daaraan trekken. Gedurende het vervoer heb ik aan den disselboom geholpen het voertuig te besturen; de milicien DEN H. bevond zich eveneens aan den disselboom. Bij de kuil gekomen heb ik den disselboom losgelaten en ben aan de balanceerlijn gaan staan. Ik ben aan de balanceerlijn gebleven, totdat het ongeluk gebeurd is.

en 5^e. M. J. DEN H. milicien:

Op den avond van 2 Mei 1911 in de kazerne Kroeselaan te Utrecht had ik batterijdienstgedaan; daarna werd onze ploeg aangewezen voor het vervoer van een mortier van 15 cM. Ik ben uit mij zelf aan de disselboom gaan staan en heb het voertuig gestuurd tot vóór den ingang der kuil en bij het naar beneden rijden in de kuil. Ook bij het verzetten van den mortier, om dezen recht voor de planken te krijgen, heb ik nog aan den disselboom geholpen. Op een oogenblik dat er niet aan den mortier gewerkt werd, heb ik den disselboom losgelaten. Even later sloeg de disselboom plotseling achterover, ik zag toen iemand vallen. V. heeft den mortier helpen sturen aan den disselboom tot den ingang der kuil.

Overwegende dat C. C. E. D' E., kapitein bij het 3^e regiment Vesting-Artillerie te Arnhem, als deskundige, na kennismaking der processtukken onder eede heeft verklaard:

Degenen die waren aangewezen voor den disselboom hadden dien moeten vasthouden, dan had het ongeluk niet kunnen zijn gebeurd. Het is niet noodig geoefende menschen daarop opmerkzaam te maken; verwacht mag worden dat degenen die van een herhalingsoefening zijn, zooals in deze, weten dat degenen die bij den disselboom staan die moeten vasthouden. Ik hecht er geen ernstige beteekenis aan, dat de koppelketting niet in den haak van het raam was ingehaakt. Immers er zijn ook voorwagens en wel de nieuwe voorwagens, waarbij de koppelketting ontbreekt. De fout dat de disselboom is omgeslagen, schuilt dus hierin, dat de daarvoor aangewezen manschappen dien niet hebben blijven vasthouden. Naar mijn meening hebben degenen, die aan den disselboom gestaan hebben, maar dien hebben losgelaten, de schuld van het ongeval. Ik acht de gehouden oefening met den mortier niet zoo gevaarlijk, dat de luitenant belast met de geheele oefening, onmiddellijk toezicht had behoeven te houden op dit onderdeel.

Overwegende dat ten processe is overgelegd een uittreksel uit het overlijdensregister van 1911 van de gemeente Utrecht, waaruit blijkt dat op 3 Mei 1911 is overleden W. C. E.;

Overwegende dat ten processe is overgelegd een procesverbaal op 4 Mei 1911 opgemaakt door de Officieren van Gezondheid S. W. PRAAG en J. P. BILJ, beiden te Utrecht; dat zij, na in handen van den rechter-commis-

saris den door de wet gevorderden eed resp. belofte te hebben afgelegd, sectie hebben verricht van het cadaver dat door eerstgenoemde en den adjudant-onderofficier A. K. herkend werd als te zijn dat van W. C. E.; dat zij tot de slotsom komen, dat als oorzaak van den dood moet worden beschouwd schedelbreuk;

Overwegende dat beklaagde nog heeft opgegeven, dat hij zich niet verantwoordelijk gevoelt, voor de nalatigheid van een korporaal die het voertuig marschvaardig maakte, aangezien hij deze nalatigheid niet heeft kunnen waarnemen door de duisternis; dat de taak van een leider is om te zien of een bepaalde oefening in hoofdtrekken goed gaat, doch dat hij niet in staat is alle onderdeelen na te gaan, waarvoor het kader dient;

Overwegende dat het aan beklaagde te laste gelegde niet wettig en overtuigend is bewezen en hij daarvan zal behooren te worden vrijgesproken; dat immers wel als wettig en overtuigend bewezen kan worden aangenomen, dat de dood van den milicien-hoornblazer W. C. E. op 3 Mei 1911 het gevolg is geweest van de verwonding door hem op 2 Mei 1911 beloopt tijdens een avondoefening onder leiding van beklaagde gehouden; maar dat niet bewezen is, dat het ongeval te wijten is aan de schuld van beklaagde; dat toch bij die avondoefening beoefend werd het vervoeren en in batterij brengen van een mortier van 15 cM., dat bij het in batterij brengen de mortier in een kuil stond en de voorwagen iets hooger, dat bij het omzetten van den voorwagen de disselboom een te groote opwaartsche helling kreeg, achteroversloeg op het hoofd van E. terecht kwam en dezen doodelijk verwondde; dat als vaststaande kan worden aangenomen, dat de avondoefening plaats vond met geoefende menschen, verlofgangers, dat eenigen hunner hadden plaatsgenomen bij den disselboom en het ongeluk niet zou zijn geschied indien zij bij den disselboom gebleven waren, naardien zij dien gemakkelijk hadden kunnen vasthouden; dat die personen nochtans, zonder eenig bevel, hun plaats hebben verlaten en bij een ander onderdeel van de oefening hebben mede geholpen, dat de deskundige, kapitein E., terecht betoogt, dat, als laatstgenoemde manschappen op hun post waren gebleven, het ongeluk niet had kunnen zijn gebeurd; dat de Krijgsraad eveneens medegaat met het oordeel van den deskundige 1^e. dat verwacht mag worden, dat degenen die van een herhalingsoefening zijn, zooals in deze, weten dat degenen die bij den disselboom staan, dien moeten vasthouden, dat het niet noodig is geoefende menschen daarop opmerkzaam te maken, 2^e. dat de oorzaak van het omslaan van den disselboom is, dat de manschappen die bij den disselboom stonden dien hebben losgelaten, 3^e. dat geen ernstige beteekenis te hechten is aan de omstandigheid, dat de koppelketting niet in den haak van het raam was ingehaakt, dat er immers ook voorwagens zijn waarbij de koppelketting ontbreekt, en wel bij de nieuwe wagens en 4^e. dat de oefening niet zoo gevaarlijk was, dat de luitenant belast met de geheele oefening onmiddellijk toezicht had behooren te houden op dit onderdeel; — dat bij verschil van meening, wat het onder 3^e. vermelde betreft, de beslissing toch niet anders kan zijn I. daar bij klachte gesteld wordt het samengaan van deze twee omstandigheden: dat de disselboom niet werd vastgehouden *en* de koppelketting niet was ingehaakt, zoodat, zelfs indien aan beklaagdes schuld ware te wijten, dat de koppelketting niet was ingehaakt geweest, toch vrijspraak zou moeten volgen, naar dien eerstgemelde omstandigheid niet aan zijn schuld te wijten is geweest en voor een veroordeeling noodig zou zijn, dat ook het niet vasthouden van den disselboom aan beklaagdes schuld ware te wijten geweest, hetgeen niet het geval is, en II. dat bij een oefening waarbij

twee ploegen zijn ingedeeld, elk onder een korporaal, te zamen onder toezicht van een sergeant, de met de algemeene leiding belaste officier niet strafrechtelijk aansprakelijk is te achten voor het gevolg van een ongeval voortspruitende uit een fout of verzuim bij die oefening gepleegd; dat zoodanige aansprakelijkheid niet voortvloeit uit algemeene rechtsbeginselen noch berust op eenig wettelijk voorschrift.

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verklaart het aan beklagde te laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Heft op het verband waaronder hij zich na het ontslag bij handtasting bevindt;

Verwijst den Staat in de proceskosten.

Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch.

Vonnis dd. 7 October 1911.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 13den October 1911.

President: H. J. HENDRICKX, Luit.-Kolonel.

Leden: Kapiteins C. M. B. WIEDEMANN en G. J. BLOM en de Luitenants J. W. EGBERTS, JHR. F. S. OF TEN NOORT, C. P. GARJEANNE en P. J. ENTER.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. AGHINA.

Overtreding artt. 1 en 2 Jachtwet.

Het troebel maken van water is een middel om de visch, welke zich in dat water bevindt, te bedwelmelen.

[Onder „visschen”, bedoeld in art. 24 Jachtwet, is ook begrepen het vangen van visch door bedwelmende middelen (vgl. arrest H. R. 13 Februari 1893 W. v. h. R. 6304)].

DE KRIJGSRAAD IN HET TWEEDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, STANDPLAATS 's HERTOGENBOSCH.

Gezien en geëxamineerd hebbende de processale stukken, door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklagde C., oud 20 jaar, geboren te Princenhage, milicien-soldaat bij de 2de compagnie, 3de bataljon van het 6de Regiment Infanterie, in garnizoen te Breda, gerequireerde in persoon, heeft bekend en ook anderszins is gebleken, dat hij, het Rijk in bovengemelde hoedanigheid dient en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat den beklagde is te last gelegd:

dat hij den 5den Juni 1911, des voormiddags omstreeks elf uur, te Princenhage, door een gedeelte van het met ander vischwater in verbinding staande vischwater, de Turfvaart, af te dammen en het zich in dat afgesloten gedeelte bevindende water troebel te maken, heeft gevischt in dat

water, waarvan het vischrecht was bij een ander dan bij hem, beklaagde, terwijl hij niet was voorzien van een vischacte, noch van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende om aldaar te mogen visschen.

Overwegende dat de beklaagde heeft bekend zich aan het hem te last gelege te hebben schuldig gemaakt, onder opgave dat hij op een Zondag in het begin van Juni met verlof te Princenhage geweest is en toen des voormiddags te circa 10½ uur, een stuk van ongeveer 5 Meter van de Turfvaart heeft afgedamd met het doel om het water er uit te scheppen en in dat afgedamde gedeelte te visschen; dat terwijl hij bezig was het water uit te scheppen, de politie is gekomen en hij met zijn kameraden op den loop is gegaan; dat hij het vischwater niet troebel heeft gemaakt; dat hij niet in 't bezit is van een vischacte en ook geen vergunning heeft om ter plaatse te mogen visschen; dat hij niet weet aan wie het vischrecht in het water, waar hij vischte, toebehoort;

Overwegende dat in het ambtseedig proces-verbaal, opgemaakt door R. J. W., gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter en J. M., rijksveldwachter, beiden wonende te Princenhage, is gerelateerd:

dat zij op 5 Juni 1911, des voormiddags omstreeks elf uur, hebben gezien en waargenomen te Princenhage, ter plaatse genaamd Effen, dat drie personen in de aldaar gelegen beek, genaamd Turfvaart, zijnde een water hetwelk met andere rivieren in verbinding staat, aan het visschen waren door een gedeelte van het water af te dammen, het water daaruit te hoozen of te scheppen en onklaar te maken en aldus de visch te bedwelmen en te bemachtigen; dat die personen, zoodra zij relatanten zagen, op de vlucht gingen en zij daarvan een hebben herkend als te zijn beklaagde; dat beklaagde later door hen ondervraagd, verklaarde niet te zijn in het bezit van een vischacte noch vergunning te hebben daar te mogen visschen.

Overwegende dat door J. M. voornoemd, als deskundige onder eede gehoord, is verklaard:

dat, wanneer men een stuk water afdamt, daarin roert, en het water er uithoost, dat afgesloten water troebel wordt; dat de visch, die zich in zulk water bevindt, bedwelmd wordt, boven komt drijven en dan met de hand kan worden gegrepen; dat hij het troebel maken van water een middel acht, dat de daarin zich bevindende visschen bedwelmt.

Overwegende dat uit de beëdigde verklaring van den gehoorde deskundige, wiens oordeel de Krijgsraad op de daarvoor aangevoerde gronden overneemt en tot het zijne maakt, blijkt dat het troebel maken van water is een middel om de visch, welke zich in dat water bevindt, te bedwelmen;

Overwegende dat het feit den beklaagde te last gelegd, evenals diens schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door het ambtseedig proces-verbaal van den onbezoldigd rijksveldwachter P. J. W. en den rijksveldwachter J. M., en oplevert:

1°. visschen zonder acte;

2°. visschen in eens anders vischwater, zonder te zijn voorzien van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende daartoe betrekkelijk.

Gezien art. 117 der Militiewet 1901, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 23, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9, 10 n°. 14, 11 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 1, 2, 24, 40, 44 der

Wet van 13 Juni 1857 (*Staatsblad* n°. 87) tot regeling van de Jacht en Visscherij, en art. 185 van het Wetboek op de Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart den beklagde schuldig aan:

1°. visschen zonder acte;

2°. visschen in eens anders vischwater, zonder te zijn voorzien van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende, daartoe betrekkelijk;

en veroordeelt hem tot twee geldboeten elk van een gulden.

Bepaalt dat die boeten, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoer gelegd, zullen worden vervangen ieder door een dag hechtenis.

Condemneert den beklagde eindelijk in de kosten en misen van de Justitie, alsmede in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis dd. 20 November 1911.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 29sten November 1911.

President: A. M. C. HEIJDEMAN, Kapt-Luit. ter Zee.

Leden: A. L. KOOPS, Kapitein-Kwartiermeester der Mariniers; W. F. VAN GRASSTEK, Off. v. Adm. 1ste klasse en de Luitenants ter Zee der 2de klasse C. L. M. BIJL DE VROE, M. H. VAN DULM, J. J. HEILBRON en J. G. VEENENBOS.

Fung. Fiskaal: J. H. M. NITTEL, Off. v. Adm. 1ste klasse.

Fung. Secretaris: A. A. LAGAAIJ, Off. v. Adm. 2de klasse.

Raadsman: P. H. SLUIJTER, Off. v. Adm. 2de klasse.

Bekl. staat voor den Zeekrijgsraad terecht beschuldigd van het toebrengen van verwondingen met een boksijzer en met een knipmes en van eene overtreding van de wapenwet.

Hij wordt veroordeeld wegens genoemde overtreding en vrijgesproken van het meerder hem ten laste gelegde, zijnde laatstgenoemde feiten geboden door de noodzakelijke verdediging van eigen lijf tegen oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding.

Bij het opleggen der boete is rekening gehouden met de ter zake reeds ondergane krijgstuuchtelijke straf.

De Krijgsraad beslist dat de kosten zullen worden gedragen door den Staat, zijnde die kosten gemaakt voor het hooren van getuigen, wier getuigenissen niet noodzakelijk waren voor het wettig en overtuigend bewijs van de den beklagde ten laste gelegde overtreding.

EISCH EN CONCLUSIE.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat A. is oud 23 jaren, geboren te Maastricht, vrijwillig in dienst is getreden 4 November 1907 als marinier 3^e klasse voor zes jaren, de krijgs-artikelen hem zijn voorgelezen en hij laatstelijk heeft gediend als marinier 2^e klasse aan boord van H. M. Wachtschip te Amsterdam;

dat hij ingevolge beschikking van den Directeur en Commandant der Marine aldaar op 21 October 1911 n°. 1512, waarbij zijn zaak naar den Zeekrijgsraad wordt verwezen, op vrije voeten is gebleven;

dat hij terechtstaat, beschuldigd van:

I^o. dat hij in den nacht van 23 op 24 September 1911, te Amsterdam op den openbaren weg en wel op den Zeedijk, opzettelijk E. D. met een boksijzer tegen het hoofd heeft geslagen, waardoor deze aan het hoofd verwond werd;

II°. dat hij vervolgens en ten tijde en ter plaatse als bovenvermeld, opzettelijk A. Z. met een knipmes heeft gestoken in de linkerzijde, ter hoogte van den vestzak, waardoor Z. pijnlijk getroffen en verwond werd en wegens die verwonding gedurende twee dagen in het Binnengasthuis te Amsterdam is verpleegd;

III°. dat hij, ten tijde en ter plaatse als bovenvermeld, een boksijzer bij zich heeft gehad;

dat beklaagde bekent zich aan de drie hem ten laste gelegde feiten te hebben schuldig gemaakt, opgevende:

dat hij in den avond van 23 op 24 September 1911 met den marinier D. van het Wachtschip alhier is gaan passagieren, dien hij echter is kwijtgeraakt en dat hij ongeveer middernacht op den Zeedijk alleen liep, in het midden van de straat;

dat hij toen drie burgers tegenkwam, bij ongeluk tegen een van hen, die op den rechtervleugel liep, opliep en deze hem een klap in zijn gezicht gaf, waarop beklaagde terugslong en toen met alle drie handgemeen raakte; dat een ander marinier hem toen te hulp kwam en hem een café binnenbracht, waar hij ongeveer een kwartier bleef en een glas bier dronk; dat hij dien avond niet bepaald dronken was, wel zeven glazen bier dronk maar geen jenever; dat hij, het café uitkomende, op den hoek van een steeg een troepje volk zag staan, waaronder de drie burgers van straks; dat beklaagde toen alleen was, zoo iets hoorde zeggen van: „trek hem mee in het straatje”, hij toen door het volk van alle kanten werd aangevallen en geslagen en hij meende zich te moeten verdedigen, al wist hij niet wat ze eigenlijk wilden; dat hij toen een boksijzer uit den zak heeft gehaald en daarmee iemand tegen het hoofd heeft geslagen die hem van achteren aangreep; dat hij later op het politiebureau hoorde dat die man D. heette; dat beklaagde toen weer het café is binnengebracht en daar een twintig minuten is gebleven, doch toen besloot naar boord te gaan omdat het al zoo laat was en het café toch sluiten moest; dat hij, buiten komende, door het volk dat hem weer op den hoek van het steegje wachtte werd aangevallen en beklaagde toen zijn zakmes trok omdat dit hem eerder in handen kwam dan de boksbeugel; dat dit mes een gewoon klein zakmes was met wit beenen heft, dichtgeknipt ongeveer 1 d.M. lang, met twee messen en een kurkentrekker; dat hij met dit mes in den blinde iemand in de zijde heeft geraakt, zooals hem later op het politiebureau bleek, waar hij echter den verwonde niet zag; dat hij dezen op Maandag 17 October j.l. op den Zeedijk ontmoette toen deze beklaagde aansprak

om schadevergoeding; dat hij vernomen had dat de verwonde Z. heette, maar hij hem voor 17 October niet kende;

dat beklaagde het ten processe aanwezige boksijzer met vier punten als het zijne erkent en dat hij daarmede dien nacht op den Zeedijk D. tegen het hoofd sloeg;

dat het zakmes met wit beenen heft, hem vertoond, niet zijn mes is en dat hij dit op het politiebureau dadelijk heeft gezegd; dat uit de overlegging wel blijkt dat ook anderen messen gebruikt hebben;

dat beklaagde van den marinier uit de kazerne, dien hij dien avond in het café ontmoette later heeft vernomen dat deze dien nacht door burgers van den Zeedijk in het water van de Kolk is geworpen;

dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. E. D., sigarenmaker te Amsterdam;

dat hij in den avond van 23 September 1911 met een burger in een café op den Zeedijk was en zijn kameraad daar ruzie kreeg met een marinier over een meisje, zij naar buiten gingen, dat de beklaagde toen van de straat af er bij kwam, zich er mede bemoeide en aan getuige, zonder dat er iets was voorgevallen een klap in het gezicht gaf zeggende: „jullie vechten tegen mariniers”, dat getuige toen beklaagde op de stoep van het café DE V. hem uitdaagde en heeft gezegd: „ik heb de eerste klap van je gehad, nu sta ik voor je voor de tweede”;

dat in het daaropvolgend handgemeen beklaagde een boksijzer uit zijn buitenzak haalde en daarmede getuige tegen het achterhoofd sloeg, zoodat hij pijnlijk werd getroffen en bloedde;

dat beklaagde naar sterken drank riekte en naar getuiges meening dronken was; dat getuige eerst door de politie en later in het gasthuis is verbonden;

2°. A. Z., koopman te Amsterdam:

dat hij op een Zaterdagnacht eenige maanden geleden, ongeveer een uur met zijn broeder J., met M. M., en D. P. op den Zeedijk alhier liep, den kant naar de Nieuwmarkt op; dat een eindje van een café bij een steeg een marinier met een mes stond te zwaaien; dat er een hoop volk bij was, dat uiteenweek toen zij aankwamen en dat toen beklaagde hem met een mes in de linkerzijde stak, ter hoogte van zijn vestzak; dat dit mes was ongeveer 1½ dM. lang, omknipte toen beklaagde het uit de kleeren terugtrok; dat getuige toen tegen een paar agenten daar in de buurt zei: „Mijnheer ik ben gestoken”, maar die agent zei: „Wat kan mij dat schelen”, dat getuige toen is doorgelopen en voelde dat hij nogal bloedde; dat hij, na een eind vrij hard geloopt te hebben terugkeerde en toen door de agenten werd aangehouden, die zeiden: „nu moet je mee”;

dat getuige toen naar het politiebureau is gebracht en daarna naar het gasthuis, waar getuige twee dagen is gebleven;

dat die wond hem pijn deed en zijn hand, dien avond toen hij die ervoor hield, vol bloed zat;

dat getuige ook kent C. D. en hem dien avond op den Zeedijk gezien heeft;

3°. M. M., venter te Amsterdam:

dat hij om 12 à 1 uur in den nacht van 23 op 24 September 1911 liep op den Zeedijk, zowat in het midden van de bocht, met A. Z. en hij toen zag dat beklaagde bij een stoepje tegen een hek stond, zwaaiende met een mes, tusschen een drom volk van misschien wel honderd en die uiteenweek, toen zij aankwamen; dat beklaagde toen Z. in de zijde trof,

even boven zijn broek, getuige niet weet of het rechts of links was; dat zij gewoon tusschen het volk in stonden en niets met den beklaagde te maken hadden gehad; dat ook deze getuige E. D. kent, maar hem na 24 September niet meer heeft gesproken;

4°. D. P., schoenmaker te Amsterdam;

dat hij op een Zaterdagavond, een week of vijf geleden (verhoor 30 October 1911) ongeveer 12 uur op den Zeedijk liep met M. M. en A. Z., toen plotseling een marinier naar hen toekwam en Z. een steek in de zijde gaf — welke weet getuige niet — dat getuige dien marinier aanviel en hem het mes ontnam; dat het wel mogelijk is dat getuige voor de politie heeft verklaard, dat Z. dien marinier het mes wilde ontnemen, maar dat zoo precies niet meer weet;

dat ook deze getuige C. D. kent, maar geen omgang met dien jongen heeft;

5°. H. C. W., marinier 2de klasse bij de Afdeeling te Amsterdam:

dat hij in den nacht van 23 op 24 September 1911 in het café de V. op den Zeedijk alhier was en daar aantrof den matroos 3de klasse v. d. W., die ruzie kreeg met een jodenman; dat er nog meer volk was en zij naar buiten gingen; dat toen die jood getuige een slag wilde geven, hij hem vóór was en er hem een gaf; dat het hierbij bleef en getuige met den matroos weer naar binnen ging; dat kort daarop beklaagde binnen kwam en vertelde dat hij op straat geslagen was; dat deze niet dronken was, maar toch wel wat gehad had; dat hij, na een kwartiertje binnen te zijn geweest weer naar buiten ging en getuige bij de deur wel een twintig man zag zwermen; dat zoodra beklaagde buiten kwam zij hem te pakken hadden; dat getuige en die matroos hem toen uit de handen van die joden vrijmaakten en hem weer binnen brachten;

dat na het gevecht beklaagde zijn petanker en getuige zijn petanker en een schouderanker kwijt was; dat de joden geen wapens gebruikten; dat getuige Zondag 29 October 1911 de persoon heeft gesproken, die Vrijdag 26 October als getuige in deze zaak was gehoord (E. D.), die hem vertelde dat hij beklaagde in dien nacht van 23 op 24 September geschept had; dat getuige dien nacht vrij dronken is geworden en zich niet goed kan herinneren wat er met hem gebeurd is, doch dat hij op Zondagmorgen (24 September) in het Binnengasthuis wakker werd en hem toen voor den geest kwam, dat hij den vorigen avond, na een slag op het achterhoofd te hebben gekregen, in de Burgwal, bij het Kolkje, is te water gegooid; dat hij later in het café de V. heeft vernomen dat hij dien nacht door de politie uit het water is gehaald;

6°. A. v. d. W., matroos 3de klasse aan boord van het Wachtschip te Amsterdam;

dat hij in den avond van 23 September 1911 in het café Zeedijk n°. 53 was tegelijk met een jood die een meisje wilde slaan; dat getuige hem zei: „als je aan die meid komt kom je aan mij” en de jood zei: „als je vechten wilt, kom maar mee naar buiten”, dat getuige toen met marinier W. naar buiten is gegaan, er veel volk bijkwam en nadat W. met dien jood gevochten had, getuige en W. weer in het café zijn gegaan; dat na een poosje beklaagde, die niets met de zaak te maken had, het café binnenkwam en nog aan den ingang van de deur door een kleinen jood, een ander dan die de meid wilde slaan, werd uitgedaagd om in het steegje te komen vechten; dat getuige toen om den hoek keek, zag dat beklaagde door dien jood geschept werd en op den grond viel, dat er veel volk bij kwam en beklaagde toen in het café is gehaald; dat na een

poos deze weer naar buiten ging, na te zijn uitgedaagd door den kleinen jood, die hier Vrijdag jl. (26 October 1911) als getuige werd gehoord; dat getuige buiten had hooren schreeuwen: „leelijke marinier, bokkepoot, kom eruit”; dat getuige niet weet wat er verder met den beklaagde is gebeurd;

7°. A. DE V., zonder beroep, zijn vrouw houdt een café op den Zeedijk n°. 53 te Amsterdam;

dat op een Zaterdagavond in September in zijn café ruzie is geweest tusschen een matroos 3de klasse en een jood over eene vrouw, die achter het buffet stond; dat die personen, vergezeld van een marinier en eenige joden naar buiten zijn gegaan en dat later die marinier en de matroos weer binnen kwamen; dat een poos later beklaagde ook in het café kwam en getuige zag dat hij zijn petanker kwijt was; dat hij aangeschoten was en erg zenuwachtig;

dat getuige hem even later zoo iets hoorde zeggen van: „ik ben een „Limburger, ik ben niet bang voor een man, maar tegen tien kan ik „niet op”; dat beklaagde na ongeveer twintig minuten in het café te zijn geweest en een potje bier te hebben gedronken is weggegaan en een poosje later weer terugkwam, nu ontdaan van zijn schouderbedekkingen; dat getuige toen van verschillende zijden vernam, dat beklaagde gevochten had in de Waterpoortsteeg en zou zijn aangevallen door een troepje joden;

dat de joden, die in het begin van den avond ruzie hadden over de buffetjuffrouw, verdachte lieden zijn, die bij het aftuigen van iemand als een klit aan elkander hangen en die bekend staan als souteneurs.

Overwegende dat mitsdien door beklaagdes bekentenis in verband met het getuigenis van E. D., wettig en overtuigend zijn bewezen de feiten, zooals die sub I en III zijn te laste gelegd, zoomede beklaagdes schuld daaraan; dat mede door die bekentenis in verband met het getuigenis van A. Z., M. M. en D. P. wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde sub II is tenlastegelegd, met zijn schuld daaraan;

dat de feiten sub I en II vermeld moeten worden gequalificeerd als: „mishandeling, twee malen gepleegd”;

dat het feit sub III bedoeld moet worden gequalificeerd als „het op „den openbaren weg een wapen bij zich hebben”, kunnende toch het met vier punten voorziene boksijzer gereedelijk worden gerangschikt onder „diergelijke voorwerpen”, vermeld in artikel 1 der Wapenwet, na eene opsomming, waaronder priemstokken en wapenstokken;

dat beklaagde ter zake van de sub I, II en III vermelde feiten reeds krijgstuuchtelijk werd gestraft door zijn Commandant wegens: „vechterij aan den wal met burgers” en wel met acht dagen provoostarrest met vermindering van kost, om den derden dag gewone voeding, zijnde daarbij tevens in aanmerking genomen dat hij met een boksijzer was gaan passagieren;

dat die straf eene latere vervolging voor den krijgsraad ter zake van die feiten niet behoeft uit te sluiten, nu daarover nog niet bij onherroepelijk gewijsde van den rechter is beslist en dus van geen schending van het beginsel „ne bis in idem”, neergelegd in artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht sprake kan zijn;

dat bovendien door artikel 3d laatste lid der Invoeringswet, in verband met artikel 9 2e lid dier Wet, disciplinaire Voorschriften buiten het strafrecht zijn geplaatst;

dat daargelaten in hoeverre beklaagde door zijn gedrag in dien Zaterdag-nacht aanleiding heeft gegeven tot de vechterij, hij, het sub 1 genoemde feit plegende met het boksijzer, zich verdedigde tegen eene oogenblikkelijke

wederrechtelijke aanranding van den getuige D., die om welke reden dan ook, den beklaagde te lijf ging terwijl door de vijandige houding van het Zeedijkpubliek beklaagde instinctmatig voelde dat hij ernstig gevaar liep, welk gevaar dan ook werkelijk aanwezig was, blijkens de later door den getuige W. ondergane mishandeling;

dat beklaagde zich andermaal schuldig makende aan de verwonding, nu van den getuige A. Z. met een knipmes, zooals in de beschuldiging sub II is omschreven, in dezelfde lijn bleef en hierbij wel duidelijk blijkt dat hij zich zoo goed en kwaad als 't ging tegen eene overmacht verdedigde, nu uit de verklaringen van Z. en die van zijn metgezellen blijkt dat beklaagde met Z. niets had uit te staan en deze personen zich toch in het gevecht hebben gemengd;

dat de verklaringen van de getuigen D., M., Z. en P., voor zoover die betreffen het feit dat beklaagde zonder eenige aanleiding aanvallend tegen hen zou zijn opgetreden, door ondergeteekende niet worden aanvaard en wel op grond van de antecedenten van eenerzijds beklaagde, militair met het certificaat van goed gedrag, tegenover den hoofdgetuige Z. reeds veroordeeld wegens mishandeling en die van zijne metgezellen, als hij bekend bij politie en justitie als lieden van verdacht allooi; dat beklaagde alzoo de sub I en II vermelde feiten pleegde geboden als deze waren door de noodzakelijk geworden verdediging van eigen lijf;

dat immers de oogenblikkelijke noodzaak tot lijfzweer in het algemeen moet worden aangenomen voor hem die bij een wederrechtelijken aanval buiten de mogelijkheid verkeert om de hulp van de openbare macht in te roepen of te verkrijgen en alzoo ook het tijdstip van tegenweer afhangt van de omstandigheden waaronder gehandeld is; dat beklaagde op die hulp niet kon rekenen, zooals objectief gebleken is uit de lotgevallen van den getuige W. in dienzelfden nacht ongeveer terzelfder plaatse en subjectief uit de meening van den agent van politie K.;

dat de omstandigheden waaronder beklaagde verkeerde nu wel aan eigen schuld waren te wijten, maar dat hij daarvoor dan ook terecht reeds door zijnen Commandant werd gestraft;

dat verder wel is waar de dubbel aangehaalde noodzaak in het hier toepasselijk artikel 41 Wetboek van Strafrecht volgens den regel: „*melius est occurrere in tempore quam post exitum vindicare*” naar den letter zou eischen dat de aangevallene de laffe vlucht verkieze boven lijfzweer, doch eene dergelijke opvatting voor een militair toch niet zal mogen worden aanvaard;

dat bovendien het „*best safety lies in fear*” hier ook niet opging tocn beklaagde eenmaal tusschen het hem vijandige publiek was handgemeen geworden;

dat mocht de kriegsraad van oordeel zijn dat de beklaagde de grenzen van noodzakelijke verdediging heeft overschreden, toch zeker die overschrijding moet worden gesteld op rekening van de hevige gemoedsbeweging door de aanranding veroorzaakt;

dat hij alzoo ter zake van de door hem gepleegde feiten van mishandeling niet strafbaar is en hij daarvan behoort te worden vrijgesproken.

Overwegende ten opzichte van de op te leggen straf ter zake van de overtreding der Wapenwet, dat met die overtreding reeds rekening was gehouden door den Commandant bij het bepalen van de disciplinaire straf wegens de vechterij; dat alzoo thans met het minimum van de bij de Wet gestelde straf zal moeten worden volstaan;

dat het boksijzer, beklaagdes eigendom, ter voorkoming van herhaling moet worden verbeurd verklaard.

En vermits uit het vorenstaande blijkt dat de beklaagde en gerequireerde zich heeft schuldig gemaakt aan de hiervoor gequalificeerde overtreding der Wapenwet, zoo concludeert de eischer ambtshalve dat de beklaagde, onder vrijspraak van de punten I en II der beschuldiging, daaraan zal worden schuldig verklaard en met toepassing van de artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 1 en 2 der Wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 81) 23, 300 1e lid, juncto 41 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 3d en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Stbl.* n°. 64) en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, worden veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cents, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door één dag hechtenis, met verbeurdverklaring van het in beslaggenomen boksijzer; mitsgaders zal worden gecondemneerd in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad of zal worden veroordeeld tot zulke andere straffen als de Krijgsraad in goede Justitie verstaan zal te behooren.

In den Krijgsraad overgegeven
Amsterdam, den 20en November 1911.

De Fiskaal,
(get.) NITTEL.

VONNIS.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam,

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken dat gerequireerde, oud naar zijne opgave 23 jaren, geboren te Maastricht, laatstelijk dienende als marinier 2de klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam, zich den 4den November 1907 als marinier 3de klasse vrijwillig voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden en de krijgsartikelen hem zijn voorgelezen.

Overwegende dat gerequireerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van de feiten:

1°., 2°. en 3°. . . . enz. (zie conclusie van eisch);

dat beklaagde bekend zich aan de drie hem ten laste gelegde feiten te hebben schuldig gemaakt, opgevende:

dat hij enz. (zie conclusie van eisch);

dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

(Zie de verklaringen van de getuigen sub 1°. tot en met 7°. in de conclusie van eisch);

dat uit het ten processe aanwezige op den ambtseed opgemaakt procesverbaal van den agent-rechercheur der politie der gemeente Amsterdam en onbezoldigd rijksveldwachter J. H. C. blijkt:

dat hij (C.) in den nacht van 23 op 24 September j.l. omstreeks 1.45 ure op den Zeedijk alhier heeft aangehouden een militair, marinier 2de klasse (thans beklaagde);

dat hij beklaagde, die door C. D. werd herkend voor den persoon die hem even te voren met een boksijzer op het hoofd had geslagen, overgebracht heeft naar het politiebureau in de Warmoesstraat;

dat hij bij fouilleering op beklaagde heeft bevonden een boksijzer met punten, een portemonnaie met geld en een horlogeketting;

dat hij het boksijzer heeft in beslag genomen.

Overwegende dat mitsdien door beklaagdes bekentenis in verband met het getuigenis van E. D., wettig en overtuigend is bewezen het feit, zooals dit sub 1°. is te laste gelegd, zoomede beklaagdes schuld daaraan;

dat mede door die bekentenis in verband met de getuigenissen van A. Z., M. M. en D. P. wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde sub 2°. is te laste gelegd met zijn schuld daaraan;

dat mede door die bekentenis in verband met het ambtseedig procesverbaal van den agent-rechercheur tevens onbezoldigd rijksveldwachter J. H. C., wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde sub 3°. is te laste gelegd met zijn schuld daaraan;

dat de feiten sub 1°. en 2°. vermeld, moeten worden gequalificeerd als: „Mishandeling, twee malen gepleegd”;

dat het feit sub 3°. bedoeld moet worden gequalificeerd als: „Het op den openbaren weg een wapen bij zich hebben”, kunnende toch het met vier punten voorziene boksijzer gereedelijk worden gerangschikt onder „diergelijke voorwerpen”, vermeld in art. 1 der Wapenwet, na eene opsomming, waaronder priemstokken en wapenstokken;

dat beklaagde ter zake van de sub 1°., 2°. en 3°. vermelde feiten reeds krijgstuchtelijk werd gestraft door zijn Commandant wegens „vechterij aan den wal met burgers”, en wel met acht dagen provoost-arrest met vermindering van kost, om den derden dag gewone voeding, zijnde daarbij tevens in aanmerking genomen dat hij met een boksijzer was gaan passagieren;

dat die straf eene latere vervolging voor den Krijgsraad ter zake van die feiten niet behoeft uit te sluiten, nu daarover nog niet bij onherroepelijk gewijsde van den rechter is beslist en dus van geen schending van het beginsel „ne bis in idem” neergelegd in art. 68 van het Wetboek van Strafrecht sprake kan zijn; dat bovendien door art. 3*d* laatste lid der Invoeringswet in verband met art. 9, 2e lid dier Wet, disciplinaire voorschriften buiten het strafrecht zijn geplaatst;

dat daargelaten in hoeverre beklaagde door zijn gedrag in dien Zaterdagnacht aanleiding heeft gegeven tot de vechterij, hij, het sub 1°. genoemde feit plegende met het boksijzer, zich verdedigde tegen eene oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding van den getuige D., die om welke reden dan ook, den beklaagde te lijf ging, terwijl door de vijandige houding van het Zeedijkpubliek beklaagde instinctmatig voelde dat hij ernstig gevaar liep, welk gevaar dan ook werkelijk aanwezig was, blijkens de later door den getuige W. ondergane mishandeling;

dat beklaagde zich andermaal schuldig makende aan de verwonding, nu van den getuige A. Z. met een knipmes, zooals in de beschuldiging sub 2°. is omschreven, in dezelfde lijn bleef en hierbij wel duidelijk blijkt dat hij zich zoo goed en kwaad als 't ging tegen eene overmacht verdedigde, nu uit de verklaringen van Z. en die van zijne metgezellen blijkt dat beklaagde met Z. niets had uit te staan en deze personen zich toch in het gevecht hebben gemengd;

dat de verklaringen van de getuigen D., M., Z. en P., voor zoover die betreffen het feit dat beklaagde zonder eenige aanleiding aanvallend tegen hen zou zijn opgetreden, door den Krijgsraad niet worden aanvaard en wel

op grond van de antecedenten van eenerzijds beklaagde, militair met het certificaat van goed gedrag, tegenover den hoofdgetuige Z., reeds veroordeeld wegens mishandeling en die van zijne metgezellen, als hij, bekend bij politie en justitie als lieden van verdacht allooi;

dat beklaagde alzoo de sub 1°. en 2°. vermelde feiten pleegde geboden als deze waren door de noodzakelijk geworden verdediging van eigen lijf;

dat immers oogenblikkelijke noodzaak tot lijfzweer in het algemeen moet worden aangenomen voor hem die bij een wederrechtelijken aanval buiten de mogelijkheid verkeert om de hulp van de openbare macht in te roepen of te verkrijgen en alzoo ook het tijdstip van tegenweer afhangt van de omstandigheden waaronder gehandeld is; dat beklaagde op die hulp niet kon rekenen, zooals objectief gebleken is uit de lotgevallen van den getuige W. in dienzelfden nacht ongeveer terzelfde plaatse en subjectief uit de meening van den agent van politie H.;

dat verder wel is waar de dubbel aangehaalde noodzaak in het hier toepasselijk artikel 41 W. v. Str. volgens den regel: „Het is beter bijtijds het gevaar te ontloopen dan later tot zelfverdediging over te gaan”, naar den letter zou eischen dat de aangevallene de laffe vlucht verkieze boven lijfzweer, doch eene dergelijke opvatting van een militair toch niet zal mogen worden aanvaard;

dat bovendien het „best safety lies in fear” hier ook niet opging toen beklaagde eenmaal tusschen het hem vijandige publiek was handgemeen geworden.

Overwegende dat beklaagde ter zake van de sub 1 en 2 te laste gelegde feiten niet strafbaar is, omdat deze feiten geboden werden door de noodzakelijke verdediging van eigen lijf tegen oogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding;

Overwegende ten opzichte van de op te leggen straf ter zake van de overtreding der Wapenwet dat met die overtreding reeds rekening was gehouden door den Commandant bij het bepalen van de disciplinaire straf wegens de vechterij.

Overwegende ten opzichte van de kosten dat deze gevallen zijn op het hooren van getuigen wier getuigenissen niet noodzakelijk waren voor het wettig en overtuigend bewijs van het den beklaagde sub 3°. te laste gelegde feit;

Gelet op de memorie van verdediging;

Gezien de artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 1 en 2 der Wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 81), 23, 300, 1° lid j^o 41 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 3d en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 163 en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van H. M. Wachtschip te Amsterdam;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde en gerequireerde schuldig aan: „Het op den openbaren weg een wapen bij zich hebben”, en spreekt hem vrij van de hem sub 1 en 2 te laste gelegde feiten.

Veroordeelt hem tot eene geldboete van vijftig cents, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, te vervangen door één dag hechtenis, met verbeurdverklaring van het in beslag genomen boksjzer.

Bepaalt dat de kosten in deze zaak gevallen zullen worden gedragen door den Staat.

Ontzegt den eischer allen verderen eisch.

Heft op het verband waaronder beklaagde en gerequireerde zich krachtens zijn ontslag bij handtasting bevindt.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 28 November 1911. (1)

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

De Krijgsraad in de kolonie Suriname veroordeelt beklaagde wegens:

1°. wederspanningheid door gewelddadige en feitelijke wederstand tegen de openbare macht gepleegd door een ongewapend persoon, en

2°. het als soldaat met woorden beledigen van zijn meerdere in rang.

Het Hof in hooger beroep doet te niet het vonnis voor zooveel betreft den duur der daarbij opgelegde straffen.

De uitdrukking „Haagsche kluiw” tegen een meerdere in rang is niet als belediging aan te merken.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een fuselier, dienende bij de troepen in Suriname, oud 26 jaar, geboren te Tilburg, in garnizoen en gedetineerd te Paramaribo, zijnde bij 's Hofs resolutie van den 29 September 1911 de fungerend Auditeur-militair uitgenoodigd dezen beklaagde bij handtasting uit zijn arrest te doen ontslaan, die bij vonnis van den Krijgsraad in de kolonie Suriname, standplaats Paramaribo, gewezen den 14 Augustus 1911 met aanhaling der artikelen 54 Herziane Strafvordering van 1874 voor de kolonie Suriname juncto artikel 156 van het Wetboek van Strafrecht voor genoemde kolonie, 53 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, 1, 14 en 17 van het koninklijk besluit van 2 September 1883 n°. 19) Gouvernementsblad van

(1) Ontvangen uit Paramaribo ter opname in het M. R. T. Gaarne voldoen wij aan dit verzoek van den geachten inzender en maken wij tevens melding van zijne opmerking, dat de uitnoodiging van het H. M. G. om den beklaagde uit zijn arrest te ontslaan en de vermindering door het Hof van den duur der door den Krijgsraad opgelegde straffen vermoedelijk een gevolg is van den langen tijd welke verloopt, eer 's Hofs Sententie in de kolonie Suriname bekend is. De geachte inzender geeft daarbij tevens als zijne bescheiden meening te kennen, dat de militaire justiciabelen in de kolonie Suriname, als gevolg van het Kon. Besluit van 30 October 1909 *Stbl.* n°. 350, bij hooger beroep in ongunstiger conditie zijn komen te staan dan de Nederlandsche justiciabelen. Wij erkennen de bezwaren, voor de militaire justiciabelen in Suriname verbonden aan de behandeling van appèlzaken door het H. M. G. te Utrecht, maar vermeen dat zij, vooral waar ook in deze zaken weder blijkt dat het H. M. G. met voor de beklaagden ongunstige omstandigheden rekening houdt, in elk geval heel wat beter af zijn dan de militairen der zeemacht in O. en W.-Indië. Voor deze militaire justiciabelen behoort in die gewesten het hooger beroep van vonnissen door de Zeekrijgsraden gewezen, nog maar steeds tot de vrome wenschen, hoewel juist dit een der voornaamste punten is, die tot de sedert tal van jaren urgent geachte verbeteringen behoorde en dat reeds sedert vele jaren geregeld had kunnen zijn. (Red.)

1883 n°. 47) en 207 en 208 der Rechtspleging bij de landmacht is schuldig verklaard aan:

1°. wederspelligheid door gewelddadigen en feitelijken wederstand tegen de openbare macht, gepleegd door een ongewapend persoon;

2°. het als soldaat met woorden beledigen van zijnen meerdere in rang en deswege veroordeeld ter zake sub 1°. gemeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, ter zake sub 2°. gemeld tot militaire detentie voor den tijd van twee maanden, met bepaling dat de veroordeelde na zijn ontslag uit de detentie zal worden geplaatst in eene klasse van militairen aan eene gestrenge krijgstucht onderworpen voor den tijd van zes maanden, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, bedragende nihil, met vrijspraak van het meerdere ten laste gelegde; van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de ten laste gelegde feiten en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straffen

en

den advocaat-fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hofs resolutie van den 29 September 1911 geautoriseerd om dit appel voor den fungerend Auditeur-militair bij den Krijgsraad te Paramaribo te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde door wien voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat de impetrant bij sententie van den Hove zal worden verklaard bij voormeld vonnis niet te zijn bezwaard.

HET HOF

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaon, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat appellant voor den krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd van te Paramaribo op 30 April 1911

1°. des namiddags omstreeks 2 uur, toen hij als wachthebbende eigendunkelijk de wacht verlaten had en door den Commandant van de wacht eene patrouille onder korporaal C. te zijner opsporing en medebrenging was uitgezonden, nabij het batterijhek binnen het fortterrein zich tegen zijne aanhouding door de manschappen van die patrouille zóódanig te hebben verzet door te rukken, te duwen en te trachten de manschappen der patrouille te bijten en te schoppen, dat hij ten slotte met een touw gebonden, naar de kazerne moest worden overgebracht;

2°. des namiddags omstreeks half 5 uur, toen hij eigendunkelijk de arrestkamer, waarin hij zich als arrestant bevond, verlaten hebbende, door korporaal B. gelast werd zich binnen de arrestkamer weer te begeven, aan voornoemden korporaal B. met het oogmerk dezen te beledigen onder meer te hebben toegevoegd de zinsnede: „Zoo, zoo, korporaal, heb jij ook nog wat te vertellen met die bacoveschilletjes op je mouwen” en de uitdrukkingen „lummel” en „Haagsche kluiif”.

Overwegende, dat de krijgsraad te recht door de wettige bewijsmiddelen,

waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde onder 1° is te last gelegd gelijk het hiervoren is aangegeven, alsmede van het onder 2° te last gelegde dat hij aan den korporaal B. bij gelegenheid als daar aangegeven, met het oogmerk dezen te beledigen, heeft toegevoegd de uitdrukkingen „lummel” en „Haagsche kluiif”;

dat ook de krijgsraad terecht heeft aangenomen dat geene omstandigheden zijn gebleken waaruit zou volgen dat de beklaagde tijdens het plegen der bewezen verklaarde feiten, in staat van krankzinnigheid verkeerde en hij derhalve als toerekeningsvatbaar moet worden beschouwd, tot welk besluit de krijgsraad — al is zulks in het vonnis niet met zoovele woorden gezegd — blijkbaar is gekomen op de gronden door den als deskundige gehoorde arts C. BOESER voor het door hem uitgebracht oordeel — waarmede de krijgsraad zich heeft vereenigd — aangevoerd, welke gronden in het vonnis uitvoerig zijn weergegeven;

Overwegende dat de krijgsraad het onder 1° te last gelegde en bewezen verklaarde feit met juistheid heeft gequalificeerd en dat ook terecht bij het vonnis de uitdrukking „lummel” tegen zijn meerdere in rang, den korporaal B., als voor dezen beledigend is gequalificeerd.

dat echter niet in het vonnis is aangetoond noch door eenig bewijsmiddel ten processe is gebleken dat de uitdrukking „Haagsche kluiif” de strekking heeft om hem tot wien zij gericht is, in zijn eer of goeden naam te krenken of dat die uitdrukking als gewoon scheldwoord bekend en gangbaar is, weshalve beklaagde van dit gedeelte van het hem te last gelegde moet worden vrijgesproken.

Overwegende dat de bij het vonnis opgelegde straffen op zich zelve in goede verhouding staan tot de zwaarte der gepleegde feiten, maar dat de lange tijd door beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, grond oplevert om den duur der opgelegde straffen eenigszins te verkorten.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglating van artikel 53 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande en gezien bovendien artikel 181 der Rechtspleging bij de landmacht en de artikelen 4, 10 en 19 van het kon. Besluit van 2 September 1883 n°. 19 (Gouvernementsblad der Kolonie Suriname n°. 17).

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 14 Augustus 1911 door den krijgsraad te Paramaribo tegen fuselier . . . gewezen, voor zooveel deze daarbij is schuldig verklaard an het met woorden beledigen van z'n meerdere in rang, door aan den korporaal B. toe te voegen de woorden „Haagsche kluiif”.

Spreekt hem vrij van dat gedeelte der beschuldiging.

Houdt het vonnis in stand voor zooveel de beklaagde daarbij is schuldig verklaard ter zake van het te last gelegde onder 1°, en voor zooveel beklaagde ter zake van het bezigen van het woord „lummel” tegen den korporaal B., zijn meerdere in rang, is schuldig verklaard aan: het als soldaat met woorden beledigen van zijn meerdere in rang.

Doet het vonnis te niet voor zooveel betreft den duur der daarbij opgelegde straffen.

Veroordeelt den beklaagde

ter zake van het onder 1° gemelde tot gevangenisstraf van twee maanden, ter zake van het onder 2° gemelde tot militaire detentie van eene maand.

Bepaalt dat de veroordeelde na zijn ontslag uit de detentie zal worden geplaatst in eene klasse van militairen aan eene gestrengte krijgstucht onderworpen voor den tijd van drie maanden.

Houdt het vonnis in stand voor zooveel de veroordeelde daarbij is verwezen in de proceskosten.

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep gevallen zullen blijven ten laste van den staat.

Krijgsraad in de kolonië Suriname.

Vonnis van 6 Maart 1912.

President: Mr. A. P. VISSER.

Leden: 1ste Luitenant-adjutant W. BUENO DE MESQUITA, 1ste Luitenant J. P. NAGTEGAAL, 1ste Luitenant-Kwartiermeester J. J. MAC-KENZIE en 2de Luitenant J. G. A. VAN DER UPWICH.

Auditeur-Militair: Mr. BE VRIES.

De aud.-militair had toepassing geëischt van artikel 191 (diefstal in de chambrée) met behulp van artikel 17 C. W.

De krijgsraad veroordeelt beklaagde wegens diefstal, gepleegd bij nacht in een plaats die bewoond is.

De Gouverneur bevestigt het vonnis van den Krijgsraad.

DE KRIJGSRAAD IN SURINAME, STANDPLAATS PARAMARIBO.

Gezien de stukken van den processe.

Gehoord den eisch en de conclusie van den fung. Auditeur-Militair, in geschriften overgelegd.

Overwegende dat de beklaagde wordt beschuldigd van:

dat hij te Paramaribo op 21 October 1911 des avonds omstreeks 8 uur uit een gesloten loketkastje, staande op de schrijftafel van den adjudant-onderofficier in diens bureau, in de op dat oogenblik in reparatie en dan ook onbewoond zijnde kazerne in het fort Zeelandia, bedriegelijk te hebben weggenomen en zich toegeëigend ten nadeele van voornoemden adj.-onderofficier — of van welken anderen militair het anders mocht aangaan, — een niet aan hem toebehoorend bedrag van zes gulden en een niet aan hem behoorende revolver met vijftien daarbij behoorende scherpe patronen; hebbende hij zich door middel van eene opening onder in het gemeenschappelijk beschot tusschen voormeld bureau en de eigentlijke soldatenkamer begeven binnen meergemeld bureau, waarna hij het voorste van de twee plankjes, waaruit de bodem van voormeld gesloten loketkastje bestond, heeft weten te schuiven uit de gleuven, waarin het in de opstaande zijwanden zich bevond en vervolgens de hand door de aldus in den bodem daarvan ontstane opening in het loketkastje heeft kunnen brengen en aldus door het middenplankje daarvan, waarop het geld zich bevond, omhoog te duwen dit plankje met het geld omlaag heeft doen vallen.

Gelet op de verdsdiging van den beklaagde.

Overwegende dat uit de informatiën is gebleken:

dat de beklaagde heeft bekend het hem ten laste gelegde te hebben gepleegd en verder opgegeven:

dat hij zich herinnert Zaterdagavond 21 Oct. 1911 bij gelegenheid van de fancy-fair in het fort Zeelandia getuige B. in het paardenspel te hebben ontmoet omstreeks half zeven à zeven uur;

dat hij toen geen geld had en daarom van getuige B. een bedrag van vijftig cents heeft geleend, waarvoor hij in de cantine jenever is gaan koopen;

dat hij denkt dat hij op omstreeks acht uur vijf borrels jenever had gebruikt, maar hij toen wel wist wat hij deed;

dat hij eenigen tijd op het terrein van de fancy-fair is gebleven en daarna, ongeveer om 8 uur, de kazerne, die toen gerepareerd werd, is binnengegaan met de bedoeling om in het bureau van den adjudant-onderofficier geld te zien bemachtigen;

dat hij toen geloopt heeft door de soldatenkamer van de kazerne, waarvan op dat oogenblik de vloer was weggebroken; dat hij vervolgens door eene opening in het beschot tusschen bureau en soldatenkamer, ontstaan doordien de twee onderste planken bijna geheel uit dat beschot waren weggebroken, is gekropen in het bureau van den adj.-onderofficier; dat hij reeds den vorigen dag had opgemerkt dat die twee planken in het tusschenbeschot ontbraken;

dat hem echter niet bekend was dat de deuren, toegang gevende tot dat bureau open waren;

dat hij het plan om te stelen eerst den avond van de fancy-fair heeft opgevat toen hij geen geld had om feest te vieren;

dat hij in het bureau gekomen, op een schrijftafel een kastje zag staan met een deurtje in het midden en aan weerskanten daarvan open vakken, waarin papieren waren;

dat hij eerst getracht heeft het loketkastje te openen met een sleutel, dien hij op zak had, doch de sleutel niet op het slot paste;

dat hij ontkent geprobeerd te hebben om de deur op de eene of andere wijze boven het sleutelgat open te wringen;

dat hij daarna aan het plankje van den bodem onder in het loketkastje met beide handen heeft getrokken, zonder daarbij eenig werktuig te gebruiken en dat plankje, toen blijkbaar uit de gleuven, naar zich toeschoof;

dat hij, nadat hij het bodemplankje had weggetrokken, zijn rechterhand door de opening binnen in het loketkastje heeft gestoken en toen een plankje raakte, dat hij omhoog duwde waarna het naar beneden is gevallen;

dat met het plankje ook naar beneden op de schrijftafel is gevallen geld en voorts nog een revolver en een doosje patronen welke blijkbaar op het plankje hadden gelegen;

dat hij vervolgens dat geld, naar hij meent een bedrag van zes gulden, bestaande uit losse guldenstukken, de revolver en patronen heeft weggenomen;

dat hij na den diefstal te hebben gepleegd, omstreeks half negen uur, het kampement wilde verlaten teneinde naar het Militair Tehuis te gaan, doch bij de wacht is aangehouden door getuige korporaal S., die hem zeide dat zijne kleeren vuil waren;

dat hij den 23 October 1911 in het Militair hospitaal is opgenomen omdat hij zijne voeten had doorgeloopt;

dat hij 's Woensdags daarop aldaar bezoek kreeg van getuige P. van wien hij toen vernam dat een ander verdacht werd den diefstal in het bureau van den adjudant-onderofficier te hebben gepleegd en deswege in arrest was gesteld;

dat en hij toen een brief had geschreven aan den adj.-onder-officier met de bedoeling om dien brief aan iemand mede te geven, die hem zou kunnen bezoeken;

dat hij getuige P. verzocht heeft om den adj.-onderoff. te verzoeken bij hem te komen;

dat de adjudant-onderofficier bij hem in het hospitaal is gekomen en hij toen aan dezen verteld heeft dat hij den diefstal heeft gepleegd, terwijl hij tevens aan dien getuige de wijze heeft medegedeeld waarop hij dit had gedaan;

dat hij het door hem ontvreemde geld grootendeels den avond van de fancy-fair heeft verteerd;

dat hij den diefstal heeft gepleegd omdat hij dien avond van de fancy-fair geen geld meer had om feest te vieren;

Overwegende dat de getuigen hebben verklaard:

Overwegende dat door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de verklaringen der getuigen, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde te Paramaribo op 21 October 1911 des avonds omstreeks 8 uur, zich heeft schuldig gemaakt aan het feit in den aanhef dezes omschreven.

Overwegende dat door voormelde bewijsmiddelen eveneens de schuld van den beklaagde aan het hiervoren bewezen verklaarde wettig en overtuigend is bewezen.

Overwegende ten aanzien van de qualificatie dat het bureau van den adjudant-onderofficier uitmaakt een deel van de kazerne en door een houten beschot is afgescheiden van de soldatenkamers;

dat de kazerne, door de reparatie tijdelijk niet bewoond, toch tot bewoning was en bleef bestemd, zoodat die overeenkomstig art. 337 1e lid van het Wetboek van Strafrecht (Suriname) als een bewoond huis wordt aangemerkt;

dat, nu het eigenlijk logies van de militairen tijdelijk in een ander gebouw was ondergebracht, er geen sprake kan zijn van diefstal in de chambrée, daar ten tijde van den diefstal het daartoe vereischte noodzakelijk vertrouwen (dat in de gemeenschappelijke bewoonde of gebruikte lokalen der kazerne tusschen kameraden onderling ten opzichte hunner goederen moet verleend worden) niet bestond en dus het bijzonder militair karakter voor het misdrijf van artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande hier ontbreekt.

Overwegende mitsdien dat het ten laste gelegde en hierboven bewezen verklaarde feit moet worden gequalificeerd „diefstal gepleegd bij nacht op eene plaats die bewoond is”.

Overwegende dat de volledige bekentenis van den beklaagde en diens jeugdige leeftijd ten deze als verzachtende omstandigheden in aanmerking kunnen komen.

Gezien artt. 53 en 54 Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande; art. 1 van het Kon. Besluit van 2 September 1883 n°. 19 (G.B. 1883 n°. 17), art. 334 j^o art. 329 Wetboek van Strafrecht en artt. 207 en 208 Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde en gearresteerde schuldig aan „diefstal gepleegd bij nacht op eene plaats die bewoond is”.

Veroordeelt hem te dier zake onder aanneming van verzachtende omstandigheden tot gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden en voorts in de kosten en misen van de Justitie zoomede in de kosten van dit proces bedragende „nihil”.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 17 September 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een onderofficier over de hem opgelegde straf wegens: „Nagelaten een vermeende onregelmatigheid, die door den milicien-sergeant B. van het bataillon zou zijn bedreven, aan zijn onmiddellijken cheft te rapporteeren, doch wetende dat die onregelmatigheid bij de burgerij bekend was, aan de redactie van een dagblad daarvan kennis gegeven, met de bedoeling het publiek, dat hem voor den dader aanzag, of kon aanzien, in te lichten”.

Het Hof overweegt, dat tijdens het plegen van het feit een onderzoek naar de vermeende onregelmatigheid hangende was en dus op den klager niet de verplichting rustte dit nog eens aan zijn commandant te rapporteeren; dat klager terecht in de meening kon verkeeren, dat de burgerij hem voor den verdachte of schuldige zou aanzien, doch dat het doen plaatsnemen van een stuk op een zoo stelligen toon hangende het onderzoek niet aangaat.

Wijziging van straf en strafreden.

De straf bepaald op vier dagen politiekamer, welke geacht moet worden te zijn ondergaan door het ondergaan der vier dagen provoost, waarover wordt geklaagd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht van J. B., sergeant bij de 1ste compagnie, 3de bataillon van het 9de Regiment Infanterie, in garnizoen te Groningen, dd. 12 Juni 1909, over de hem door zijn bataillons-commandant, majoor C., op 29 Mei 1909 opgelegde en door den Kolonel, commandant van gemeld Regiment, bij beschikking dd. 9 Juni 1909, gehandhaafde straf van vier dagen provoost, om reden: „Nagelaten een vermeende onregelmatigheid, die door den milicien-sergeant B. van het bataillon zou zijn bedreven, aan zijn onmiddellijken chef te rapporteeren, doch wetende dat die onregelmatigheid bij de burgerij bekend was, aan de redactie van een dagblad daarvan kennis gegeven, met de bedoeling het publiek, dat hem voor den dader aanzag of kon aanzien, in te lichten”.

Gelet op de schriftelijke toelichting door den klager van de gronden zijner klacht en door den straffer van de redenen, die hem tot het opleggen der straf hebben bewogen.

Gelet op de schriftelijke beslissing van den Kolonel, Commandant van het Regiment op het beklag van klager.

Gehoord hetgeen door klager en straffer voor het Hof op 22 Juni 1909 in het midden is gebracht.

Gezien het ambtseedig proces-verbaal van den agent van politie, rechercheur der gemeente Groningen, tevens onbezoldigd rijksveldwachter A. J. v. d. K., in het bijzonder voor wat betreft het daarin gerelateerde verhoor van den winkelier K. DE V., wonende te Groningen.

Gelet op het schriftelijk advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht dd. 6 September 1909, strekkende daartoe dat de strafreden zal worden aangevuld met de vóórop te plaatsen woorden „onder verzachtende omstandigheden” en dat de straf zal worden veranderd in vier dagen politiekamer, met bepaling dat van een en ander in klager's strafregister zal moeten blijken.

Gezien het nummer 294, gedagteekend Donderdag 27 Mei 1909 van den 23sten jaargang van het „Dagelijksch Nieuws- en Advertentieblad, Ochtendblad voor de Noordelijke Provinciën”, waarin voorkomt het volgende stuk: „*Oneerlijk*. Naar men ons mededeelt, heeft de mil. sergeant B. van de 4de „compagnie alhier, tijdelijk facteur, tijdens de kermis f 15.— achtergehouden „van het geld (f 25.—), dat per postwissel aan een milicien was toegezonden.

„B. trachtte den milicien om den tuin te leiden, door te beweren, dat „het postkantoor momenteel geen geld voorhanden had, maar dat hij voor- „loopig f 10.— uit zijn eigen beurs zou voorschieten. De zaak is in „onderzoek.

„Men verzoekt ons nog er op te willen wijzen, dat met bovengenoemden „sergeant niet bedoeld is de sergeant J. B. (vrijwilliger) van de 1e comp.”

Overwegende dat straffer heeft verklaard dat hij de straf heeft opgelegd voor het door klager verstrekken van het voormelde bericht.

Overwegende dat op 26 Mei 1909 bij den Commandant van de 3de compagnie van het 3de bataillon van het 9de Regiment Infanterie in onderzoek was eene onregelmatigheid, die door den milicien-sergeant B. van de 4de compagnie als facteur zou zijn gepleegd, en dat dit aan klager bekend was.

Overwegende dat — daargelaten in hoeverre het in andere omstandigheden op den weg van klager zou hebben gelegen om deze onregelmatigheid in eene andere compagnie aan zijn onmiddellijken chef te rapporteeren — nu er naar het gebeurde een onderzoek plaats had, op klager in geen geval de verplichting rustte zulks te doen.

Overwegende dat dus klager, door dit rapporteeren na te laten, geen krijgstuuchtelijke overtreding heeft gepleegd en dit gedeelte der strafreden behoort te vervallen.

Overwegende dat bij de beantwoording der vraag, of klager terecht is gestraft wegens het verstrekken van het bedoelde bericht aan het voormelde ochtendblad, behoort te worden gelet op de omstandigheden, waaronder dit is geschied.

Overwegende dat — al moge niet bewezen zijn dat — gelijk klager beweert — een drietal personen hem, vóór het bericht geplaatst werd — hadden aangesproken over geruchten, die in de stad Groningen liepen over den sergeant-facteur B. — het onderzoek heeft aangetoond, dat op Woensdag 26 Mei 1909 in den winkel van K. DE V. te Groningen werd verteld, dat zich in de kazerne te Groningen een geknoei had voorgedaan met een postwissel met een zekeren sergeant-facteur B.; dat deze DE V. met dezen B. (klager) bekend zijnde, en ook wetende, dat er een sergeant B. in het garnizoen was — dien avond klager ontmoetende, dezen heeft meegedeeld wat er in zijn winkel omtrent een postwisselquaestie met hem, klager, was verteld geworden en dat daarop klager dadelijk heeft gezegd, dat DE V. reeds de derde persoon was, die hem dien avond daarover sprak.

Overwegende dat in deze omstandigheden klager terecht in de meening kon verkeeren, niet alleen dat de onregelmatigheid bij de burgerij bekend was, maar ook dat — gelijk voor de hand ligt — de burgerij klager zelf voor den verdachte of schuldige zou aanzien, te meer nu ook klager zelf kort te voren facteur was geweest, gelijk de andere B. dat toen nog was.

Overwegende dat klager er terecht op gesteld mocht zijn, dat dit niet geschieden zou, en het hem dan ook in het algemeen niet ten kwade mag worden geduid, als hij trachtte daartegen maatregelen te nemen en het publiek in te lichten.

Overwegende dat intusschen voor klager als militair het doen plaatsen van het bewuste stuk in een dagblad niet het in de eerste plaats daarvoor aangewezen middel was, te meer nu de zaak zelve nog in onderzoek was en het daarom niet aanging zoo stellig te spreken als in het bericht gebeurde.

Overwegende dat derhalve klager, door het onverwijld doen plaatsen van het bericht, waarvoor hij, zooals het luidt, verantwoordelijk is, verkeerd heeft gehandeld, immers in strijd met de belangen van den dienst, ten schade voor den goeden naam van den onderofficiersstand en voor den goeden geest onder de onderofficieren, en aldus in strijd met de eischen van een goede krijgstucht, welke hem zouden geboden hebben af te wachten wat het onderzoek zou opleveren, om daarna — desnoods — maatregelen te nemen, hetgeen te meer klemt nu, gelijk hij zelf erkent, men op het redactie-bureau te voren van niets wist en hij dus zelf aan de ruchtbaarheid medewerkte.

Overwegende dat klager derhalve terecht voor het plaatsen van het bericht is gestraft.

Overwegende dat intusschen de straf te zwaar is omdat in hetgeen als voormeld is gebleken, ten aanzien van de bekendheid van het geval bij eenigen uit de burgerij, voor klager verzachtende omstandigheden gelegen zijn.

Overwegende verder dat, in verband met een en ander, de strafreden behoort te worden gewijzigd en een straf van vier dagen politiekamer voldoende is.

Krachtens artikel 51 van 's Hof's Provisioneele Instructie in verband met de artikelen 15—17 der Rechtspleging bij de Landmacht,

Beschikkende op de ingediende klacht;

Wijzigd de strafreden, zoodat zij zal luiden:

„Wetende dat een reeds in onderzoek zijnde onregelmatigheid, die door den miliciens-sergeant B. van het bataillon zou zijn bedreven, bij de burgerij bekend was, aan de redactie van een dagblad van die onregelmatigheid kennis gegeven, met de bedoeling het publiek, dat hem voor den dader aanzag, in te lichten, gepleegd onder verzachtende omstandigheden”.

Bepaalt de straf op vier dagen politiekamer, welke geacht moet worden te zijn ondergaan door het ondergaan der vier dagen provoost waarover wordt geklaagd.

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 9 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een schepeling beklagt zich over eene straf, hem door zijnen commandant opgelegd wegens: „Bij alle hens voor den boeg, toen plaats gemaakt moest worden voor het passeeren van twee machinisten, in de onmiddellijke nabijheid daarvan een uiterst honende uitdrukking gebezigd — laat dat stuk vullis er eens door — zoodanig dat die machinisten den indruk moesten krijgen, dat die uitdrukking op hen bedoeld was”.

Klager geeft op dat de gebezigde uitdrukking bedoeld was tegen een matroos en beroept zich daartoe op een zevental matrozen. Bij het onderzoek van het rapport waren vier matrozen gehoord, die niet eenstemmig waren in hunne verklaringen of de matroos, tegen wien de uitdrukking bedoeld zou zijn, vóór of achter de machinisten liep. Bij het onderzoek door eene commissie waren de getuigen wel eenstemmig op dit punt. Het Hof overveegt, dat die merkwaardige overeenstemming de zaak niet betrouwbaar maakt maar doet denken aan afspraak of suggestie.

Klacht ongegrond verklaard en wel zoo ongegrond en lichtvaardig, dat die niet anders dan aan verreguande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven.

HËT HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht d.d. 5 October 1909 van een matroos bottelier, dienende aan boord van het pantserschip „Heemskerk”, over eene hem den 5den October 1909 door den Commandant van dien bodem, opgelegde straf van veertien dagen provoost om den derden dag gewone voeding wegens: „Bij „alle hens voor den boeg, toen plaats gemaakt moest worden voor het „passeeren van twee machinisten, in de onmiddellijke nabijheid daarvan „een uiterst honende uitdrukking gebezigd „laat dat stuk vullis er eens door”, „zoodanig, dat die machinisten den indruk moesten krijgen, dat die uitdrukking op hen bedoeld was”.

Gelezen de toelichtingen van klager en straffer, benevens het proces-verbaal der verhooren, op last van het Hof door een Commissie te Nieuwediep aan getuigen onder eede afgenomen.

Gelet op de consideratiën en het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht door het Hof ter zake ingewonnen.

Overwegende dat klager bij de toelichting zijner klacht opgeeft, dat hij Maandagmorgen (4 October) bij „alle hens voor den boeg” op het halfdek stond, toen matroos S. achter hem aankwam en met een gemaakte stem riep „hé, denk er eens om, laat me er eens door”, dat hij daarop ten antwoord gaf „hé, laat dat stuk vullis er eens door”;

dat er twee machinisten achter S. aankwamen, die dat gezegde, als op hen bedoeld, opnamen, want dat zij hem aankeken, na gepasseerd te zijn; dat een dier machinisten, de Heer H., na het afgaan der equipage, hem zijn naam vroeg, welken hij opgaf, dat hij hem toen zeide dat dat gezegde

niet op hem bedoeld was, maar op matroos S. den bakker; dat hij op die mededeeling geen antwoord kreeg;

dat hij den volgenden dag op parade moest komen, omdat machinist O., de andere der beide bedoelde machinisten, rapport van hem had gemaakt, dat hij, tijdens het voor den boeg komen der equipage, de uitdrukking „hé, laat dat stuk vullis eens passeeren” had gebruikt, toen rapporteur langs kwam;

dat hij blijft volhouden het gezegde gebezigd te hebben als een grap tegen een zijner kameraden die daar aanleiding toe gaf, en niet om de machinisten te kwetsen of onmilitair tegen hen te zijn; dat hij ze zelfs niet gezien had;

dat hij zich beroept op een zevental matrozen die in zijne onmiddellijke nabijheid stonden.

Overwegende dat straffer opgeeft dat hem bij het persoonlijk onderzoek van het rapport is gebleken, dat de zaak zich als volgt heeft toegedragen:

dat op Maandagmorgen (4 October), na het fluiten van „alle hens voor „den boeg”, toen het overgrootste meerendeel van het volk reeds achteruit verzameld was, twee machinisten O. en H., kwamen aanloopen, die om binnen den kring te komen, zich een weg moesten banen door het verzamelde volk;

dat zij, daar midden tusschen in gekomen, in hunne onmiddellijke nabijheid hoorden roepen „laat dat stuk vullis er eens door”;

dat machinist O. zag dat klager het zeide, en machinist H. de stem herkende als te zijn van den helper van den bottelier;

dat op het bewuste gezegde een onderdrukt gelach bij de omstanders was te bespeuren;

dat klager verklaarde dat de door hem gebezigde uitdrukking gedoeld had op matroos S. en hij zich, tot staving van die bewering, beriep op een viertal matrozen;

dat dezen in denzelfden geest verklaarden, ook dat S. met de machinisten kwam aanloopen, maar dat zij niet eenstemmig waren in hunne verklaringen waar S. zou geloopt hebben, vóór de machinisten uit of achter hen aan;

dat de beide machinisten pertinent verklaren dat er niemand voor hen uitliep en O. daarenboven dat hij S. onder het volk heeft zien staan;

dat beide machinisten beweerden dat klager hen heeft moeten zien, want dat zij vlak langs hem gegaan zijn en hij met het front gekeerd was naar de „Friesland”, dat is in dit geval naar den weg dien zij liepen;

dat aan zijn gelaatsuitdrukking en zijn geheele houding was te bemerken dat het gezegde niet was gebezigd met het oog op een kameraad.

Overwegende dat het Hof door eene Commissie te Nieuwediep onder eede heeft doen hooren de door klager genoemde getuigen nl.: matroos 2de klasse M. C. v. d. K., matroos 1ste klasse A. S. en matrozen 2de klasse P. J. P., M. W., C. P. A. en A. H. K.;

dat deze getuigen allen verklaren, dat zij matroos 1ste klasse S. de genoemde woorden hebben hooren roepen en daardoor dan ook den indruk gekregen hebben dat de woorden van klager op S. doelden;

dat zij echter ook allen beweren dat de machinisten kort achter S. aan liepen, hetgeen niet in overeenstemming is met hetgeen zij bij het onderzoek van het rapport verklaarden, daar de Commandant opgeeft, dat zij juist op dat punt niet eenstemmig waren;

dat matroos 2de klasse K. nu wel beweert dat hij bij dat onderzoek bedoeld had, dat er reeds machinisten op het halfdek waren, maar dat die bewering niet geloofwaardig is;

dat de nu zoo merkwaardige overeenstemming de zaak niet betrouwbaar maakt, maar doet denken aan afspraak of suggestie.

Overwegende dat de beide machinisten door dezelfde commissie onder eede gehoord bij hunne vorige verklaringen blijven volharden:

dat er niemand voor hen geloopt heeft op wien het gezegde kon doelen;

dat klager hen moet gezien hebben, daar zij vlak langs hem gingen en hij front maakte naar de zijde waar zij passeerden.

Overwegende dat de machinisten bovenbedoeld de eenige personen waren, voor wie plaats gemaakt moest worden, daar alleen zij nog op het halfdek moesten zijn, zoodat zij den indruk moesten krijgen, dat de gebezigde uitdrukking hen gold;

dat eene latere verklaring een ander bedoeld te hebben niet als verontschuldiging kan dienen;

dat straffer het feit terecht beschouwd heeft als strafbaar, daar dergelijke voorvallen leiden tot ondermijning der Krijgstucht, en eene gestrenge straf alleszins gerechtvaardigd is;

dat de klacht dus ongegrond is.

Overwegende dat klager zich zelf bewust moet zijn van die ongegrondheid en het indienen der klacht dus door niets gerechtvaardigd is.

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op voormelde klacht.

Verklaart die ongegrond en wel zóó ongegrond en lichtvaardig dat die niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven.

Legt klager deswege eene disciplinaire straf op van twee dagen provoost arrest.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 12 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een officier over de straf van acht dagen kamerarrest met accés, hem door zijnen Regimentscommandant opgelegd, met de strafreden: „Op onjuiste wijze opgetreden omtrent een ranggenoot met wien hij in minder goede verstandhouding verkeerde, door in een schriftelijk rapport aan zijn bataillonscommandant, dien ranggenoot te betrekken in een voorval en de verdenking op dezen te richten als de dader te zijn van eene tegenover hem opzettelijk verrichte laakbare handeling, ondanks hem bekend kon zijn. dat hij daarvoor geen voldoende bewijzen kon bijbrengen en daarop van de zijde der politie is gewezen bij het door hem doordrijven van een proces-verbaal ter zake, welke politie-inmenging dezerzijds als onnoodig wordt afgekeurd.

Voorts door den Regimentscommandant gewezen op de noodzakelijkheid, zijne niet te bewijzen beschuldiging in het belang van den naam van voor-

melden ranggenoot terug te nemen, zich daartoe aanvankelijk wel, doch den volgenden dag wederom niet bereid verklaard."

Het Hof handhaaft de straf, doch bepaalt, dat het tweede gedeelte der strafreden (beginnende met het woord: „Voorts" en eindigende met het woord: „verklaard") zal worden doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht dd. 2 Juli 1909 van een eerste-luitenant der Infanterie, over de straf van acht dagen kamerarrest met accès, hem den 23en Juni te voren opgelegd door zijnen Regimentscommandant, met de strafreden:

„Op onjuiste wijze opgetreden omtrent een ranggenoot met wien hij in „minder goede verstandhouding verkeerde, door, in een schriftelijk rapport „aan zijn bataillonscommandant, dien ranggenoot te betrekken in een voorval „en de verdenking op dezen te richten als de dader te zijn van eene tegenover „hem *opzettelijk* verrichte laakbare handeling, ondanks hem bekend kon zijn „dat hij daarvoor geen voldoende bewijzen kon bijbrengen en daarop van „de zijde der politie is gewezen bij het door hem doordrijven van een „proces-verbaal ter zake, welke politie-inmenging dezerzijds als onnoodig „wordt afgekeurd.

„Voorts door den Regimentscommandant gewezen op de noodzakelijkheid „zijne niet te bewijzen beschuldiging in het belang van den naam van „voormelden ranggenoot terug te nemen, zich daartoe aanvankelijk wel, „doch den volgenden dag wederom niet bereid verklaard”.

Gelezen de toelichtingen van klager, het bericht van den bestraffer en de verschillende bscheiden ter zake dienende.

Gehoord klager en bestraffer en, ouder eede, de getuigen F. en C. B., alsmede den eerste-luitenant K.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal strekkende tot gegrond-verklaring der klacht.

Overwegende dat de klacht tijdig werd ingezonden doch de behandeling is vertraagd door ziekte van den klager, diens verlof tot herstel van gezondheid en tijdelijke afwezigheid van den bestraffer.

Overwegende dat door den bestraffer is opgegeven schriftelijk en mondeling:

dat hem op den 16den Juni door den Commandant van het 2e bataillon van zijn onderhebbend Regiment, onder wiens bevel klager toen diende, een schriftelijk rapport van klager werd ter hand gesteld inhoudende dat hem, terwijl hij in gezelschap was van den heer T., den vorigen nacht opzettelijk een glazen voorwerp op straat was toegeworpen uit het geopend venster van de kamer van den eerste-luitenant K. op de Voorstreek, die op die kamer aanwezig was, met zulk een kracht dat, ware een hunner getroffen, zeker zwaar lichamelijk letsel zou zijn veroorzaakt, en hij den niet ver van daar surveilleerenden politieagent had verzocht daarvan proces-verbaal op te maken; dat aan dit schriftelijk rapport, door den bataillonscommandant, de mededeeling was gevoegd dat het bedoelde proces-verbaal zou volgen;

dat, eenige dagen daarna, dit proces-verbaal van den fungeerend commissaris van politie hem, per apostille van den Auditeur-Militair, in handen werd gesteld en inhield: dat klager bij den inspecteur van politie W. aangifte had gedaan, dat, toen hij in den nacht van 15 op 16 Juni omstreeks één uur, met getuige T. op de Voorstreek liep en zich bevond ter hoogte van de kamer van den eerste-luitenant K., aan de overzije van de gracht gelegen, hij dezen met nog een persoon op die verlichte kamer had gezien

en vervolgens plotseling, kort achter zich, iets op straat aan stukken had hooren vallen; dat hij direct vermoedde dat luitenant K., die hem niet goed gezind is, naar hem had geworpen; dat hem bij onderzoek was gebleken dat het geworpen voorwerp een glazen zoutvaatje was met nikkelen houder; dat op gelijke hoogte met hem, aan de overzijde van de gracht, dus onderlangs de woning van den luitenant K. eenige personen liepen;

dat hem, bestraffer, uit dit proces-verbaal bleek dat de politie den klager als eenige aangever beschouwde en den heer T. als getuige; dat uit het begeleidend schrijven van den fungeerend commissaris van politie aan den ambtenaar van het openbaar Ministerie bij het Kantongerecht, aan wien het proces-verbaal aanvankelijk was toegezonden, eveneens bleek dat, door klager, de eerste-luitenant K. verdacht werd het voorwerp te hebben geworpen en dat het proces-verbaal was opgemaakt op zeer dringend verlangen van den klager; dat hij, bestraffer, daarop den eerste-luitenant K. had gehoord en zich schriftelijk had gewend tot den heer C. B., den persoon die in den bewusten nacht op diens verlichte kamer was geweest; dat de laatste toen had bevestigd de verklaring van den luitenant K. dat nòch laatstgenoemde nòch hijzelf, nòch iemand anders op die kamer, op het genoemde uur met eenig voorwerp uit het raam had geworpen; dat vóór dit onderzoek en onmiddellijk nadat hij, bestraffer het bovengenoemd schriftelijk rapport van klager, door tusschenkomst van dien Bataillons-commandant, had in handen gekregen, hij, bestraffer, den klager had gehoord, hem dat rapport had laten toelichten en hem toen reeds had gewezen op het lichtvaardige zijner beschuldiging doch niettemin het onderzoek had voortgezet in verband met die toelichting en de aanwijzingen der politie;

dat, toen hem uit dat voortgezet onderzoek was gebleken dat klager zijn rangenoot ten onrechte had beschuldigd van het werpen met een glazen voorwerp naar hem, hij hem op den 22en Juni heeft gewezen op de noodzakelijkheid om die onbewezen en lichtvaardige beschuldiging terug te nemen, waarin door klager, na eenige bespreking, werd toegestemd; dat klager echter den volgenden dag op deze toestemming is teruggekomen en den straffer heeft verklaard dat hij zich tot het terugnemen zijner beschuldiging niet meer bereid verklaarde, waarna aan klager, met de vermelde strafreden, de straf is opgelegd waarover thans wordt geklaagd; dat klager, kort te voren, een ernstige quaestie heeft gehad met den luitenant K. waardoor de verstandhouding tusschen de beide officieren der ongunstig is.

Overwegende dat door klager schriftelijk en mondeling is verklaard:

dat hij in den nacht van 15 op 16 Juni j.l. omstreeks één uur, met den heer T. kwam van eene vergadering en met hem, in druk gesprek, liep langs de Kelders en de Voorstreek in de richting van de Spanjaardslaan, waar zijne woning is gelegen; dat hij en zijn metgezel, bij de Amelandspijp gekomen, een verlicht en open venster, aan de overzijde van de gracht, bemerkten waarvoor twee personen zaten op welke zij geen acht sloegen totdat eensklaps een voorwerp langs hunne hoofden suisde en ongeveer een pas links achter hen op den grond uiteenspatte; dat hij, klager, maar vooral de heer T., schrikte omdat deze de gewaardwording kreeg alsof het voorwerp vlak achter zijn hoofd passeerde; dat hij, klager, toen aan een nabijzijnden politieagent vroeg wie op die verlichte kamers woonde en tot antwoord kreeg dat het een officier was waarop hij begreep dat het de kamers waren van den luitenant K., die hem vijandig gezind is; dat hij en zijn metgezel toen de opmerking maakten

dat nergens anders in den omtrek ramen open en verlicht waren en er geen andere menschen op straat waren als drie jongelui, die, te hunner hoogte, aan de overzijde van de gracht liepen zonder in het minst notitie van hen te nemen, waardoor bij hen het vermoeden ontstond dat het geworpen voorwerp, dat een zwaar zoutvat met metalen handvat bleek te zijn, uit de kamer van den luitenant K. kwam, terwijl zij meenden, daar het met ontzettende kracht op den grond was neergekomen, dat het niet gevallen maar gegooid was; dat zij, met het oog op het ernstige van het feit besloten het voorgevallene ter kennis van de politie en van de militaire autoriteiten te brengen waartoe — buiten en behalve hetgeen de aangesproken politieagent zoude doen, de heer T. het gebeurde aan den Commissaris van politie zoude mededeelen terwijl hij, klager, de zaak aan zijnen chef zou rapporteeren; dat eerst later T. zich herinnerde dat hij den volgenden dag geen gelegenheid had om naar den commissaris te gaan en toen aan klager vroeg dit voor hem te doen; dat hij, klager, eerst den 16^{en} Juni bij zijn bataillons-commandant het in de strafreden bedoelde schriftelijk rapport indiende en daarna, omstreeks half twaalf, naar het bureau van politie ging; dat hij daar vernam dat de politieagent, die door hem, klager, den vorigen nacht was aangesproken, het voorgevallene had gerapporteerd en dat de inspecteur van politie zich om één uur bij hem, klager, zou vervoegen om de toedracht der zaak nader te vernemen;

dat deze inspecteur hem toen het gebeurde liet verhalen en vroeg of de heer T. of hij had zien gooien en, op zijn betreffend ontkennend antwoord, opmerkte dat er dan vermoedelijk geen voldoende bewijs zoude zijn om tot vervolging over te gaan; dat hij, klager, toen een gebaar maakte dat van teleurstelling getuigde en de inspecteur daarop zeide dat hij nog eens bij den ambtenaar van het Openbaar Ministerie zou informeren en hem, klager, zou berichten indien er nog termen tot vervolging zouden gevonden worden;

dat hij verder het verloop der zaak afwachtte tot hij op den 22^{en} Juni bij den Regiments-commandant op het rapport werd ontboden waar de Kolonel begon met hem zijne groote ontevredenheid te betuigen over de wijze waarop hij, klager, in deze zaak had gehandeld en hem voorlezing gaf van het proces-verbaal der politie en van een brief, waarin de heer C. B., die in den bewusten nacht met den luitenant K., op de kamer van dezen, aan het open raam had gezeten, ontkende dat hij of laatstgenoemde met enig voorwerp uit het raam had geworpen; dat de Kolonel hem daarop zeide dat hij, naar aanleiding daarvan en van klagers bevordering der politie-inmenging, er over dacht hem te straffen en in ieder geval vorderde dat hij de beschuldiging, in het rapport neergelegd, zou intrekken; dat klager den kolonel daarop één dag bedenktijd vroeg die hem werd geweigerd waarop hij toen in zenuwachtigen toestand, antwoordde bereid te zijn het woord „opzettelijk”, dat in het rapport voorkwam en waarop de kolonel hem gewezen had, terug te nemen, zulks per brief, dien hij den volgenden dag aan den kolonel zou ter hand stellen, aan den luitenant K. mede te deelen; dat hij zich echter den volgenden dag bij den kolonel had gemeld met de mededeeling, op diens betreffende vraag, dat hij ernstig over de zaak had nagedacht en dat zijne innige overtuiging was dat zijn schriftelijk rapport slechts waarheid bevatte en hij derhalve hetgeen daarin stond niet kon en wilde terugtrekken waarom hij dan ook den bedoelden brief niet had geschreven; dat hem daarop door den kolonel werd medegedeeld dat hij hem zoude straffen hetgeen 's middags

dan ook geschied is en wel met de straf en de strafreden waarover thans door hem wordt geklaagd; dat hij nooit met den luitenant K. ruzie heeft gehad maar ook nooit met hem omging.

Overwegende dat door den getuige T. mondeling is verklaard:

dat hij, in den bewusten nacht omstreeks één uur, met klager bij de Amelandsche pijp gekomen, een verlicht raam zag en toen aan zijn metgezel de opmerking maakte dat men daàr nog aan het feestvieren was, welke opmerking zóó werd gemaakt dat de beide personen vóór het verlichte venster gezeten, haar onmogelijk hebben kunnen hooren; dat een oogenblik later een voorwerp achter langs zijn hoofd op de straat neerkwam en in stukken sprong; dat hij onmiddellijk naar dat voorwerp en vervolgens naar het verlichte raam heeft gezien en geen der beide personen eenige beweging heeft zien maken; dat aan de overzijde der gracht eenige personen liepen die, naar zijne meening, niet hebben kunnen gooien met het voorwerp dat uit de richting van het venster kwam; dat hij het gebeurde te bar vond, het noodig oordeelde het aan de politie aan te geven en dit aangeven van hem is uitgegaan en niet van den klager, die tijdens het werpen nog druk sprak over de vergadering waar zij vandaan kwamen; dat hij en laatstgenoemde daarop aan een politieagent hebben gevraagd of deze er zich van overtuigen wilde wie daar op de verlichte kamer woonde, waarop de agent zich naar de overzijde van de gracht had begeven terwijl hij, getuige, en zijn metgezel zijn gaan zien met welk voorwerp er geworpen was;

dat hij denzelfden nacht den klager heeft gevraagd of hij eens naar het politiebureau wilde gaan en vragen hoe de zaak zou afloopen omdat hij dit zelf niet kon doen daar hij den volgenden dag zijn vader, die op reis moest, in diens zaak moest vervangen; dat hij het mogelijk acht dat de personen in de verlichte kamer hem en zijn metgezel hebben herkend omdat zij liepen in het licht van een brandenden lantaarn; dat, toen de politieagent naar de andere zijde der gracht ging informeeren wie op de bedoelde kamers woonde, de daar zijnde personen nog altijd in dezelfde houding vóór het geopende venster zaten; dat hij den luitenant K. van aanzien kent en hij nu nog den indruk heeft dat het voorwerp uit dat geopende venster kwam omdat de personen die aan de andere zijde van de gracht, dus onder de verlichte ramen liepen hem en zijn metgezel voor waren.

Overwegende dat door den getuige C. B. schriftelijk en mondeling is verklaard:

dat hij en de luitenant K. in den bewusten nacht, circa één uur, uit het raam van diens kamer zaten te kijken; dat hij toen drie personen onder dat raam zag passeeren terwijl aan de overzijde der gracht twee personen in burgerkleeren liepen;

dat hij plotseling aan die overzijde een zwaar voorwerp op de straat hoorde neerslaan waaruit hij opmaakte dat het geworpen werd; dat hij niet gezien heeft wie geworpen heeft, maar beslist kan verklaren dat nòch de luitenant K. nòch hij met eenig voorwerp, dus ook niet met een zoutvat gegooid heeft, terwijl er geen andere personen op de kamer waren; dat hij eerst later gehoord heeft dat de beide personen aan de overzijde der gracht de klager en de heer T. waren; dat het neerslaan van het geworpen voorwerp klonk alsof een stuk ijs op de straat neerkwam en dat nòch hij nòch de luitenant K. aan het werpen van dat voorwerp deel hebben gehad;

Overwegende dat door den getuige, den eerste-luitenant K. mondeling is verklaard:

dat hij in den bewusten nacht, met den heer C. B., om kwart na twaalf, op zijne kamer aan de Voorstreek is gekomen en dáár omstreeks één uur nog was; dat hij en zijn metgezel uit het raam hebben zitten kijken omdat er aan de overzijde van de gracht ergens bruiloft was; dat hij op het laatstgenoemde uur twee heeren aan den overkant van de gracht heeft zien voorbijgaan terwijl, aan de zijde waar zijne kamers zijn gelegen en ongeveer 20 à 30 M. achter deze heeren, drie personen liepen; dat, toen die drie personen voorbijgingen, hij iets hard op de straat hoorde vallen en zag dat een der drie personen eene gooibeweging maakte en wel eene benedenhandsche; dat nòch hij, nòch de heer C. B. met een zoutvat uit het raam heeft geworpen.

Overwegende dat uit het bovenstaande en uit de verschillende bijgevoegde bescheiden is gebleken dat klager op verkeerde wijze, na het voorgevallene in den nacht van 15 op 16 Juni is opgetreden jegens een ranggenoot, met wien hij in minder goede verstandhouding verkeerde, door dezen in een schriftelijk rapport, gericht tot zijnen bataillons-commandant, in dat voorval te betrekken en op hem bepaaldelijk de verdenking te laden van te hebben deelgenomen aan een laakbare handeling opzettelijk tegen hem en een hem vergezellend persoon ondernomen en dit niettegenstaande hem bekend was dat de bedoelde laakbare handeling zeer goed had kunnen verricht zijn door anderen die tijdens het voorval in de nabijheid waren en tevens dat hij, die schriftelijk van het voorgevallene aan zijnen onmiddellijken Chef had kennis gegeven, omdat het betrof een laakbare handeling van een ranggenoot, onnoodig daaromtrent inmenging van de politie en een proces-verbaal van deze heeft bevorderd, hoewel hem van bevoegde zijde was bekend geworden dat er, tot staving van het vermoeden omtrent den persoon des daders, geen voldoende bewijs voorhanden was;

Overwegende dat het maken van een schriftelijk rapport, gericht aan een meerdere, waarin een ranggenoot, zonder goede gronden en op vermoedens, welke later blijken onjuist te zijn, wordt verdacht gemaakt van het plegen eener laakbare handeling alsmede het onnoodige mengen van de politie in eene aangelegenheid welke den goeden naam van een ranggenoot ten onrechte in verdenking bracht, handelingen zijn welke niet zijn overeen te brengen met de instandhouding eener goede krijgstuicht en daarom eene overtreding daarvan vormen welke terecht is bestraft.

Overwegende ten aanzien van het tweede gedeelte der reden voor de opgelegde straf:

dat klager zich bij het onderhoud met den bestraffer, op aandrang van dezen, bereid heeft verklaard aan luitenant K. schriftelijk te berichten dat hij het woord „opzettelijk” uit zijn rapport terugnam;

dat de bereidverklaring, volgens klagers opgave, door den bestraffer niet weersproken, door hem is gedaan nadat de bestraffer hem geweigerd had één dag bedenktijd om zich deswege te verklaren en dat klager, weder rustig over de zaak denkende, het niet met zijn overtuiging kon overeenbrengen de verklaring aan luitenant K. te zenden; dat in die omstandigheden dit terugkomen op zijn aan den Regimentscommandant gedane verklaring niet opleverde een voldoende grond om den klager straf op te leggen.

Overwegende dat ook na het vervallen van dit tweede gedeelte der strafreden de opgelegde straf niet te zwaar is in verband met klagers strafregister, en dient te worden gehandhaafd.

Gezien de artikelen 15 en 16 der Rechtspleging bij de Landmacht, 27

van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en 51 van 's Hofs Provisioneel Instructie,

Beschikkende op bovengenoemde klacht.

Verklaart die ongegrond wat de straf betreft doch gegrond wat het tweede gedeelte der strafreden aangaat.

Handhaaft de straf doch bepaalt dat het tweede gedeelte der strafreden (beginnende met het woord „Voorts” en eindigende met het woord „verklaard”) zal worden doorgehaald.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan bestraffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie dd. 26 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

De Krijgsraad verklaart klager niet ontvankelijk in zijne klacht, op grond dat de gestrafte niet binnen den termijn van drie dagen, gerekend van den tijd, dat hij zijn straf heeft ondergaan, verzocht heeft zich voor den Krijgsraad over die straf te mogen beklagen (terwijl, naar het oordeel van den Krijgsraad, geen bijzondere omstandigheden zijn bevonden, die den klager hebben verhinderd, zijn klacht binnen drie dagen in te dienen).

Het H. M. G. bevestigt deze beschikking.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de beschikking van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, op 2 November 1909 genomen op de klacht van een soldaat bij het 11de Regiment Infanterie, in garnizoen te Nijmegen, over de hem op 14 September 1909 door zijn compagniescommandant, met autorisatie van den Regimentscommandant opgelegde straf van twee dagen provoost met deze reden: „Op het avondappel om „10 uur gemankeerd en zich bij terugkomst niet aan de wacht gemeld, „voorgevende om half elf te zijn thuis gekomen”, bij welke beschikking de Krijgsraad den klager niet ontvankelijk heeft verklaard in zijn klacht op grond dat de gestrafte eerst op 18 October 1909 heeft verzocht zich voor den Krijgsraad te mogen beklagen over de voormelde straf, welke hem op 14 September 1909 werd opgelegd, en dus niet binnen den termijn van drie dagen, gerekend van den tijd dat hij zijn straf heeft ondergaan, terwijl, naar het oordeel van den Krijgsraad, geen bijzondere omstandigheden zijn bevonden, die den klager hebben verhinderd zijn klacht binnen drie dagen in te dienen.

Gelezen het proces-verbaal van 9 November 1909, door Officiere-Commissarissen van genoemden Krijgsraad opgemaakt, waaruit blijkt, dat de gestrafte heeft verklaard van 's Krijgsraads beschikking in hooger beroep te komen.

Gezien de verklaringen van den klager en van den straffer en de verdere bescheiden, bij de beschikking van den Krijgsraad overgelegd.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot bevestiging van de onderwerpelijke beschikking.

Overwegende dat uit de stukken blijkt, dat klager op 14 September 1909 is gestraft als voormeld; dat hij die straf dadelijk heeft ondergaan, en dat hij op 18 October 1909 heeft verzocht zich te beklagen.

Overwegende dat er dus tijdens dit beklag meer dan drie dagen verlopen waren sedert de straf was ondergaan.

Overwegende dat wel bij de wet geen termijn is gesteld binnen welken klachten over krijgstuchtelijke straffen moeten worden ingediend, maar dat daaruit niet volgt, dat de bevoegdheid daartoe aan geen termijn is gebonden;

dat veeleer, naar analogie van den termijn door de Wet gesteld voor het instellen van hooger beroep van vonnissen, waarbij straf is opgelegd, moet worden aangenomen dat ook het indienen van de klacht over krijgstuchtelijke bestraffing moet geschieden binnen den termijn van drie dagen, bij artikel 224 der Rechtspleging bij de Landmacht gesteld, welke termijn moet geacht worden te loopen van den dag, waarop de straf is ondergaan of van dien, waarop het beklag bij de hoogere militaire autoriteit ongegrond is verklaard en ter kennis van den gestrafte is gebracht, tenzij blijken mocht, dat gegronde redenen hebben bestaan, welke de indiening der klacht binnen dien termijn verhinderden.

Overwegende dat de Krijgsraad terecht heeft beslist dat zoodanige gegronde reden niet gelegen was in de omstandigheid, dat klager, nadat de straf was goedgekeurd, eene verklaring ontving van den stationschef te Ede, behelzende, dat de trein van 9.38 nam., waarmede hij op 12 September 1909 van Arnhem te Ede was aangekomen, ongeveer een kwartier vertraging had gehad en klager die verklaring aan zijn compagniescommandant heeft doen overhandigen, en hij meende dat, naar aanleiding daarvan, de compagniescommandant de zaak zou onderzoeken.

Overwegende dat derhalve de beslissing van den Krijgsraad juist is en behoort te worden bevestigd.

Beschikkende krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Bevestigt de onderwerpelijke beschikking van den Krijgsraad waarbij klager niet ontvankelijk is verklaard in zijn klacht.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden gezonden aan den verzoeker, aan den straffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 30 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een huzaar had zich op den Krijgsraad beroepen ter zake van eene hem met autorisatie van den Regimentscommandant door zijn escadronscommandant opgelegde straf wegens: „als stalwacht een paard eenige malen kort in zijn vak rondgedraaid, zoodat het heftig kreupel is geworden.”

De Krijgsraad veranderde de strafreden in „als stalwacht een paard kort in zijn vak rondgedraaid, welk paard den volgenden dag heftig kreupel was.”

Het Hof overweegt dat het verband tusschen het kreupel zijn van het paard en het ronddraaien van dat beest door klager op den vorigen dag niet genoegzaam is gebleken.

Klacht gegrond verklaard, straf en strafreden te niet gedaan.

HET HOOG MILITAIR GERECHSHOF,

Gelezen de verklaring den 22sten September 1909 geteekend door een huzaar bij het 1ste eskadron van het 1ste Regiment, houdende: dat hij in hooger beroep komt van de beschikking door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, den 6den September 1909 genomen en den 22sten September 1909 geresumeerd, op zijne klacht, den 27sten Augustus 1909 ingediend, over de straf van acht dagen provoost, hem den 25sten Augustus 1909 opgelegd, met autorisatie van den Regimentscommandant, door zijn eskadrons-commandant, den ritmeester L., wegens: „als stalwacht een paard eenige malen kort in zijn vak rondgedraaid, „zoodat het heftig kreupel is geworden”.

Gezien de toelichting door klager gegeven voor zijn ingesteld beroep en de mededeelingen van straffer naar aanleiding daarvan.

Gelet op het verhoor van klager en van den getuige H. op 22 October 1909 en van den paardenarts G. op 2 November 1909, onder eede als getuige gehoord.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot wijziging der strafreden gelijk die door den Krijgsraad is geformuleerd en overigens tot bevestiging dier beschikking.

Overwegende dat uit het onderzoek zoo in eersten aanleg als in hooger beroep is gebleken:

dat klager, als oppasser van den opperwachtmeester S. belast met de zorg voor diens paard n°. 90, op den 20en Augustus 1909 dienst deed als stalwacht in den stal van het 1e eskadron, 1e Regiment Huzaren te Amersfoort, van waar, des voormiddags acht uur, opperwachtmeester S. op het aan hem ingedeelde paard n°. 90, met het eskadron uittrakte; dat reeds zeer spoedig bleek dat dat paard kreupel was en dit nog duidelijker werd bij het eerste aandraven, waarom genoemde S. afsteeg om te onderzoeken of er aan den hoof van het paard iets haperde, hetgeen echter bleek niet het geval te zijn; dat na een klein kwartier rijden het paard merkbaar kreupel bleek te zijn, de opperwachtmeester voormeld, op last van den straffer, het paard van den milicien H. heeft bestegen, waarna het zijne (n°. 90) door dien milicien aan de hand naar den stal is geleid;

dat straffer, in den stal teruggekomen, aan het been van het paard, waaraan het kreupel was gebleken, niets van zwelling, bloedstolling of wond-infectie kon bemerken;

dat op den 2en September 1909 het paard n°. 90 in den ziekenstal onder behandeling is gekomen van den paardenarts 1e klasse G.; dat het toen een stinkende wond had aan de kroon van den linkerachterpoot, dat die wond kan zijn ontstaan doordat het paard met het ijzer van den eenen poot staat op den hoof van den andere; dat het, in den ziekenstal staande, aan een der achterbenen een leeren lap had.

Overwegende dat straffer aan klager de straf heeft opgelegd nadat hem

op 24 Augustus 1909 door den milicien H. was medegedeeld: dat klager toen op 20 Augustus het paard n°. 90 door H. in den stal werd teruggebracht en deze aan hem zeide dat het paard thuishwam omdat het kreupel was, klager hem geantwoord had: „dat kan ik mij best voorstellen, ik heb „hem gisterenavond in zijn vak rondgedraaid”, en nadat klager, naar dit gesprek ondervraagd, verklaard had niets bijzonders aan het paard te hebben gedaan en opgaf dat het door H. medegedeelde geheel onwaar was;

dat H., zoo in eersten aanleg als in hooger beroep als getuige gehoord, heeft verklaard dat klager, toen getuige het paard aan de hand op stal bracht, en aan klager mededeelde dat het paard kreupel was, heeft geantwoord: „dat kan ik mij best voorstellen, ik heb het gisteren in zijn vak „rondgedraaid”, terwijl klager heeft ontkend zich in dien zin tegen getuige H. te hebben uitgelaten.

Overwegende dat straffer, op grond der verklaring van getuige H., heeft aangenomen dat het kreupel zijn van het paard n°. 90 op 20 Augustus 1909 het gevolg is geweest van het door klager ronddraaien van dat paard in zijn vak, terwijl uit het heftige van de gebleken kreupelheid door hem is afgeleid dat klager het paard eenige malen kort in zijn vak heeft rondgedraaid;

dat echter, ook al meent men aan dat klager wel tegen getuige H. de uitdrukking heeft gebezigd, die deze verklaart van hem vernomen te hebben, uit die uitdrukking van klager nog niet volgt dat klager het paard *eenige malen kort* in zijn vak heeft rondgedraaid, zoodat in deze formuleering der strafreden meer is vervat dan met zekerheid is gebleken, weshalve de Krijgsraad terecht de reden voor de opgelegde straf niet juist heeft geoordeeld en naar eene andere motiveering daarvan heeft gezocht;

dat echter de reden door den Krijgsraad in de plaats gesteld van die welke door den straffer was aangegeven, t.w.: „als stalwacht een paard „kort in zijn vak rondgedraaid, welk paard den volgenden dag heftig kreupel was” evenzeer als bewezen aanneemt dat het paard door klager „kort” in zijn vak was rondgedraaid, zonder dat zulks gebleken is, terwijl in die reden der straf niet is aangegeven dat, tengevolge van dat ronddraaien door klager, het paard kreupel is geworden.

Overwegende dat dit verband, tusschen het kreupel-zijn van het paard op 20 Augustus, als gevolg van het in zijn vak ronddraaien van dat beest door klager op den vorigen dag als oorzaak, niet genoegzaam is gebleken om den klager deswege te straffen, zoodat de klacht van klager gegrond is en de beschikking waartegen beroep zoowel als de straf waartegen het beklag gericht is moet worden te niet gedaan.

Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende in hooger beroep.

Doet te niet de beschikking door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, den 6en September 1909 genomen op klagers klacht en den 22en September d. a. v. geresumeerd.

Verklaart des klagers klacht tegen de straf, hem als in den aanhef dezer vermeld opgelegd, gegrond.

Gelast dat die straf en de daarvoor aangegeven reden in klagers strafregister zullen worden doorgehaald.

Bepaalt dat afschrift dezer zal worden uitgereikt aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en dat de inhoud der beslissing bij uittreksel aan klager zal worden medegedeeld.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 30 November 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een officier had zich op den Krijgsraad beroepen ter zake van de hem door zijnen waarnemenden afdeulingscommandant opgelegde straf van vier dagen kamerarrest met accès wegens: „Zich tegenover een meerdere on gepast gedragen door zich zeer misnoegd te toonen over een door dien meerdere vóór ± 2 maanden over hem ingediend rapport, over welk rapport hij toenmaals door zijnen afdeulingscommandant was aangesproken geworden.”

De Krijgsraad verklaarde de klacht ongegrond, doch veranderde de strafreden in: „Zich tegenover een meerdere door woorden onvergenoegd te betoonen over het door dien meerdere voor ± 2 maanden indienen van een rapport hem betreffende” en verminderde de straf tot één dag kamerarrest met accès.

Het Hof overweegt, dat waar het betoon van onvergenoegdheid van den mindere tegenover den meerdere ongeveer twee maanden duurt, terecht door den bestraffer de graad van misnoegdheid met de toevoeging „zeer” werd aangegeven, en dat de oorspronkelijke strafreden juist was en de straf niet te zwaar; doet de beschikking van den Krijgsraad te niet en verklaart de klacht ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring van den 25en October 1909 waarbij een eerste-luitenant van het 3e Regiment Veld-Artillerie, in hooger beroep komt bij dit Hof van eene beschikking genomen door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 22en October te voren waarbij zijne klacht over de straf van vier dagen kamerarrest met accès hem op den 14en September 1909 opgelegd door zijnen waarnemenden afdeulingscommandant, met de strafreden: „zich tegenover een meerdere „ongepast te gedragen door zich zeer misnoegd te toonen over een door „dien meerde vóór ± 2 maanden over hem ingediend rapport, over welk „rapport hij toenmaals door zijnen Afdeulings-commandant was aangesproken „geworden”, ongegrond wordt verklaard, de strafreden veranderd wordt in: „Zich tegenover een meerdere door woorden onvergenoegd te betoonen „over het door dien meerdere voor ± 2 maanden indienen van een rapport hem betreffende”, en de straf verminderd tot één dag kamerarrest met accès.

Gehoord den klager en den bestraffer.

Gelezen de verschillende bescheiden ter zake dienende.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal strekkende om 's Krijgsraads beschikking te bevestigen, voor zoover deze de strafreden verandert, doch haar te niet te doen voor zoover zij den duur der opgelegde straf vermindert door dezen tot den oorspronkelijken duur terug te brengen.

Overwegende dat de Krijgsraad in zijne beschikking terecht heeft aangenomen dat klager zich onvergenoegd heeft betoond tegenover zijn meerdere en dit dan ook in de gewijzigde strafreden heeft uitgedrukt doch, zooals

uit zijne overwegingen en de vermindering van den duur der opgelegde straf blijkt, van oordeel is dat, in dit geval het betoon van onvergenoegdheid eene zóó lichte overtreding der krijgstucht vormde dat zij evengoed door de vingers had kunnen worden gezien, waarom hij dan ook het ernstige der strafreden verminderde door daaruit weg te laten dat klager zich door het betoon van misnoegdheid ongepast tegenover zijn meerdere had gedragen, den graad van de betoonde misnoegdheid verminderde door weglating van het woord „zeer” en verder daaruit de woorden wegliet die alleen tot opheldering konden dienen en daarom buiten beschouwing konden blijven.

Overwegende dat de Krijgsraad in zijne betreffende beschouwingen echter uit het oog verloor dat het betoon van onvergenoegdheid een ongepaste handeling van den mindere tegenover den meerdere oplevert en daarom in de oorspronkelijke strafreden terecht een ongepast gedrag wordt genoemd; dat dit betoon van onvergenoegdheid ongeveer twee maanden heeft geduurd zooals ook in de door den Krijgsraad gewijzigde strafreden voorkomt en daarom door den bestraffer terecht in diens strafreden, de graad van misnoegdheid met de toevoeging „zeer” werd aangegeven en eindelijk dat dit plaats vond ten gevolge van een rapport van den bestraffer, als kapitein der week, aan den Afdeelingscommandant, van welk rapport in zijn geheel, door den klager, de gegrondheid niet wordt ontkend, al wordt de juistheid van het aantal minuten, gedurende welke klager te kort schoot, betwist en de schuld der tekortkoming, bestaande in het te laat uitvoeren van eene aan klager gegeven opdracht, overgebracht op den wachtmeester van de week, die gemeend had te mogen wachten met het begin van uitvoering eener betreffende order van den klager omdat het hard regende.

Overwegende dat de oorspronkelijk opgelegde straf, welke het gevolg was van de ernstige overtreding welke met juistheid is uitgedrukt in de oorspronkelijke strafreden zooals bedoeld wordt in artikel 16 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande, zeker niet te zwaar is te noemen wanneer men bedenkt hoe storend zoodanig betoon van onvergenoegdheid moet werken op de noodzakelijke eensgezindheid welke onder de Officieren moet bestaan opdat ieder met opgewektheid zijn plicht doe.

Overwegende dat uit het bovenstaande volgt dat de oorspronkelijke strafreden juist was en ten onrechte door den Krijgsraad in diens beschikking is gewijzigd, terwijl de straf, door den bestraffer oorspronkelijk opgelegd, in juiste verhouding was met de gepleegde overtreding.

Gezien de artikelen 15 en 16 der Rechtspleging bij de Landmacht, 16 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende in hooger beroep.

Doet te niet de beschikking van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 22sten October 1909 op bovengemelde klacht genomen.

Verklaart die klacht ongegrond.

Handhaaft de oorspronkelijk opgelegde straf met de daarbij behoorende strafreden.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan bestraffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 17 December 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht bij het H. M. G. van een schepeling over de reden der straf van 3 dagen scheepsarrest, hem opgelegd wegens: „Een handeling gepleegd, die onvereenigbaar is met de handhaving eener goede discipline, door het aan boord brengen en verspreiden eener brochure, waarin de krijgstucht ondermijnende gedeelten voorkomen”.

De brochure had het doel en de strekking om het besef te versterken dat de invoering van de nieuwe militaire straf- en tucht wetten voor den minderen militair een dringende behoefte is, een zaak van groote urgentie, om eenige kennis bij te brengen omtrent de militaire strafwetgeving in haar huidigen vorm, om aan te toonen, zij het dan ook in het kort, wat reeds op militair rechterlijk gebied is gedaan.

Een geschrift van deze strekking heeft niets te bevatten wat de krijgstucht ondermijnt, indien het zich bepaalt tot eene zaakrijke bespreking der bestaande wetgeving en het zich niet begeeft in eene beoordeeling van handelingen door een meerdere tot handhaving der krijgstucht ondernomen, welke geheel onafhankelijk zijn van de bestaande wetgeving en die worden beoordeeld in zoodanige bewoordingen, dat de lezing daarvan aanduiding kan geven tot het opzetten van den mindere tegen den meerdere. Aan deze voorwaarden voldoet het hier behandelde geschrift niet. Het lezen, door mindere schepelingen, van eenige gedeelten van dat geschrift werkt mede tot het verwekken van onteverredenheid over den dienst, en het verwekken van die onteverredenheid is strafbaar. Door het verspreiden van dat geschrift maakte klager zich derhalve schuldig aan eene handeling, die onvereenigbaar is met de instandhouding eener goede discipline. Dat geschrift evenwel nog niet opgenomen zijnde onder de algemeen aan boord verboden lectuur, ware het beter geweest de strafreden anders te stellen, daar art. 468a Hoofdstuk V Deel II V. K. M. de meening kan doen ontstaan en bij klager heeft doen ontstaan, dat alleen die lectuur de krijgstucht ondermijnt, welke reeds aan boord wordt geweerd.

Het Hof verklaart de klacht wettig, handhaaft de opgelegde straf en wijzigd de strafreden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring dd. 12 November 1909 van een marinier 2de klasse, dienende aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Willemsoord, houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over de reden der straf van drie dagen scheepsarrest, hem 12 November 1909 opgelegd door zijn Commandant, den kapitein ter zee W. E., wegens: „Een handeling gepleegd die onvereenigbaar is met de handhaving „eener goede discipline door het aan boord brengen en verspreiden eener „brochure waarin de krijgstucht ondermijnende gedeelten voorkomen”.

Gelezen de bij deze klacht behorende bescheiden.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot handhaving der straf met wijziging der straffen.

Overwegende dat de bedoelde straf aan klager is opgelegd wegens het aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Willemsoord brengen en ronddeelen van een brochure getiteld:

„De Rechtspositie van den marine-schepeling”. „Een opwekking tot deelname aan den strijd voor een betere rechtspleging bij de Zeemacht „in Nederland”.

„Samengesteld naar aanleiding van het besluit, de rechtspositie der „militairen betreffende, genomen op de algemeene vergadering van den „bond van minder marine-personeel, op 21 Februari 1909”.

„Druk N. V. electricische drukkerij „Vooruitgang”. Amsterdam”.

Overwegende dat klager in zijn bericht aan het Hof heeft erkend op verzoek van den redacteur van „het Anker” een veertigtal exemplaren der bewuste brochure aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord te hebben willen ronddeelen, en heeft verklaard dat, toen hij bezig was met die exemplaren uit te geven, hij daarmede moest eindigen en de brochures werden in arrest genomen; dat hij in „De Courant” van 30 October j.l. een mooie recensie over die brochure had gelezen; dat hij de brochure daarom las in „Helder's Marinegebouw” en bevond dat inderdaad, zooals in bovengenoemde recensie gezegd was, daarin een betoog werd geleverd voor een betere rechtspleging op de vloot, versterkt door tal van aanhalingen van burger- en militaire autoriteiten op rechtskundig gebied; dat hij daarom besloot een gratis exemplaar bij de redactie van „het Anker” te vragen, en dat, toen hij dit deed, hij bovenvermeld verzoek van den redacteur van dat blad kreeg; dat hij vermeent niet schuldig te zijn aan hetgeen hem in de straffen is te last gelegd; dat, wanneer hij ook maar eenigszins den indruk had gekregen dat de brochure tuchtondermijnd was, of dat zij verboden was geweest, hij haar niet aan boord zoude hebben gebracht; dat hij versterkt wordt in de meening, dat de brochure niet tucht-ondermijnd is, omdat zij, nadat de Commandant van het Wachtschip en, naar hij denkt, ook de Vice-Admiraal van den inhoud hebben kennis genomen, aan boord der schepen nog niet is verboden, hoewel zij overal in grooten getale verspreid is; dat hij vermeent gestraft te zijn naar aanleiding van artikel 32 van de baksorder, luidende: „Lectuur, „welke strekking heeft om de krijgstucht te ondermijnen, zal aan boord „of in de militaire inrichtingen der Koninklijke Marine aan den wal, „worden geweerd;

„Het aan boord of in die inrichtingen brengen, in bezit hebben of verspreiden van zoodanige verboden lectuur is strafbaar”.

Overwegende dat, blijkens het op bladzijde 7 van meergenoemde brochure voorkomende, zij is geschreven „om het besef te versterken dat de invoering „van de nieuwe militaire straf- en tucht wetten voor den minderen militair „een dringende behoefte is, een zaak van groote urgentie, om eenige „kennis bij te brengen omtrent de militaire strafwetgeving in haar huidigen „vorm, om aan te toonen, zij het dan ook in het kort, wat reeds op „militair-rechtelijk gebied is gedaan”.

Overwegende dat, bij lezing van de brochure, blijkt dat werkelijk het hierboven aangehaalde het doel en de strekking van den inhoud der brochure juist weergeeft.

Overwegende dat een geschrift van deze strekking niets behoeft te bevatten wat de krijgstucht ondermijnt, indien het zich bepaalt tot eene zaakrijke bespreking der bestaande wetgeving, en het zich niet begeeft in

eene beoordeeling van handelingen door een meerdere tot handhaving der krijgstuicht ondernomen, welke geheel onafhankelijk zijn van de bestaande wetgeving en die worden beoordeeld in zoodanige bewoordingen, dat de lezing daarvan aanleiding kan geven tot het opzetten van den mindere tegen den meerdere.

Overwegende dat aan deze voorwaarde in het hier behandelde geschrift niet is voldaan, o.a. niet:

op bladzijde 51, waar er, in de 3de alinea, van commandanten gezegd wordt dat zij helaas maar al te veel onverdiende straffen opleggen, in de 7de alinea, dat de commandanten zichzelf maar al te dikwijls vergeten (bij het onderzoek van een rapport), met het gevolg dat een insubordinaire houding door den mindere wordt aangenomen,

in de 8ste alinea, waar gesproken wordt van *deloyale* behandeling van het rapport;

op bladzijde 52, in de 2de alinea, dat er dikwijls onnoodig wordt gestraft en dat de jongere schepelingen dikwijls de dupe van de strafmanie van een officier of commandant zijn;

op bladzijde 53, in de 1ste alinea, dat het veelal gebeurt dat een commandant liever zijn gemak wat neemt en zijn eerste-officier zijn gang maar laat gaan (bij het maken van huishoudelijke bepalingen, die een groote kwelling voor de equipage kunnen zijn en waarvan veel straffen het gevolg zijn);

op bladzijde 67, in de 7de alinea, dat de gedachte: „je komt op parade om gestraft te worden” er bij sommige officieren zóó diep in zit, dat, wanneer het blijkt, dat iemand onschuldig is, of zijn op-parade-komen op een misverstand berust, men met alle mogelijke kleinzielige spitsvondigheid gaat trachten een anderen stok te vinden om den hond te slaan;

op bladzijde 67 onderaan, dat ellenlange strafregisters alleen en uitsluitend het gevolg zijn van onoordeelkundig straffen.

Overwegende dat het lezen, door mindere schepelingen, van de bovenaangehaalde gedeelten medewerkt tot het verwekken van ontevredenheid over den dienst.

Overwegende dat het verwekken van ontevredenheid over den dienst strafbaar is naar aanleiding van het gestelde in artikel 442 van Hoofdstuk V, deel II, der Verordeningen voor de Koninklijke Nederlandsche Zeemacht, in verband met artikel 28 van het Reglement van Krijgstuicht voor het Krijgsvolk te Water.

Overwegende dat klager, door het verspreiden van de brochure, waarin die aangehaalde gedeelten voorkomen, zich dus heeft schuldig gemaakt aan een handeling die onverenigbaar is met de instandhouding eener goede discipline.

Overwegende echter dat nu, volgens bericht van den Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord van 25 November 1909 n°. 55/3187 de meerbedoelde brochure nog niet is opgenomen onder de *algemeen* aan boord verboden lectuur, hoewel daardoor door die autoriteit nog geen oordeel is gegeven over het al dan niet de krijgstuicht ondermijnende karakter van een of meer gedeelten der brochure, het beter ware geweest indien straffer de strafreden anders hadde gesteld, daar artikel 468 a van Hoofdstuk V, deel II, der Verordeningen voor de Koninklijke Nederlandsche Zeemacht, hoewel ten onrechte, de meening zoude kunnen doen ontstaan en ook bij klager heeft doen ontstaan, dat alleen die lectuur de krijgstuicht ondermijnt, welke reeds aan boord wordt geweerd.

Overwegende dat uit al het bovenstaande blijkt dat klager 12 November

j.l. terecht en niet te zwaar is gestraft, doch dat de strafreden dient te worden gewijzigd.

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikkende op voormelde klacht.

Verklaart die wettig.

Handhaaft de opgelegde straf.

Wijzigd de strafreden in:

Een handeling gepleegd, onvereinigbaar met de instandhouding eener goede discipline, door aan boord een brochure te verspreiden, waarin handelingen van een hooger in rang op zoodanige wijze beoordeeld worden dat daardoor ontevredenheid over den dienst kan worden verwekt.

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 7 Januari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een schepeling over eene hem opgelegde straf wegens: „Zich schuldig gemaakt aan eene gedraging, welke met de instandhouding eener goede discipline en krijgstucht in den dienst ter zee onbestaanbaar is, door bij het nader onderzoek op parade door den commandant beslist te ontkennen, het begaan van ten laste gelegde vergrijpen, terwijl hij bij het vooronderzoek van den divisiechef, tevens rapporteur, deze feiten niet ontkende en zich niet verantwoord heeft op parade, zeggende: „ik verantwoord me niet tegeover den (mijn) rapporteur”.

Een schepeling is verplicht om, voor eenig feit op het rapport gebracht, bij het daaromtrent op voorparade ingestelde onderzoek alle geraagde inlichtingen te geven die te zijner ontlasting kunnen dienen. Laat hij zulks na, dan wordt eene rechtvaardige behandeling der zaak bemoeielijkt of onmogelijk gemaakt en mitsdien het instandhouden der krijgstucht tegenwerkt. De redenen, door klager opgegeven, waarom hij zich i. c. niet aan voorschreven verplichtingen gehouden heeft, missen allen grond.

Klacht door het H. M. G. ongegrond bevonden, straf en strafreden blijven gehandhaafd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring dd. 20 November 1909 van een matroos 1e klasse, dienende aan boord van Harer Majesteits pantserschip „de Ruijter”, houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over de hem door den waarnemenden Commandant van dien bodem, luitenant ter zee 1e klasse v. H., op 17 November 1909 opgelegde straf van één dag provoost, met vermindering van kost, wegens: „Zich schuldig „gemaakt aan eene gedraging, welke met de instandhouding eener goede

„discipline en krijgstuicht in den dienst ter zee onbestaanbaar is, door bij „het nader onderzoek op parade door den Commandant, beslist te ont- „kennen het begaan van ten laste gelegde vergrijpen, terwijl hij bij het vóór- „onderzoek van den divisiechef, tevens rapporteur, deze feiten niet ontkende „en zich niet verantwoord heeft op parade zeggende: „Ik verantwoord „me niet tegenover den (mijn) rapporteur””.

Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Land- macht, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht, eene kleine aan- vulling der strafreden en handhaving der straf.

Overwegende dat de bedoelde straf aan klager is opgelegd naar aan- leiding van zijn gedrag op parade van den 17 November 1909, toen de waarnemende commandant een over klager uitgebracht rapport onderzocht, wegens slecht dienst doen als d.d. onderofficier van een volsloep, door zeer slordig te sturen en daarbij iets te eten.

Overwegende dat, bij het onderzoek door Officieren-Commissarissen om- trent deze zaak, door den luitenant ter zee 2^e klasse D. onder eede is verklaard, dat hij klager op den 17 November 1909 op voorparade mede- deelde, dat hij hem op het rapport had gezet wegens slecht dienst doen als onderofficier in de sloep en wegens eten en rooken; dat hij bij de voorparade optrad als divisiechef, en, na het uitleggen van het rapport, aan klager vroeg of deze er iets op te zeggen had, waarop klager ant- woordde: „neen, mijnheer, daar heb ik niets op te zeggen”; dat op parade de waarnemend commandant, na het voorlezen van het rapport, aan klager vroeg of deze daarop iets te zeggen had, waarop klager zeide niet slecht te hebben dienst gedaan als onderofficier in de sloep en niet te hebben gerookt en gegeten; dat hij (luitenant ter zee D.) daarop aan klager vroeg waarom deze dat op voorparade niet had gezegd, waarop klager ant- woordde: „omdat ik mij niet tegenover mijn rapporteur wil verant- woorden”; dat er zich daarna een gesprek tusschen den waarnemend commandant en klager ontspan, waarvan hij zich den inhoud niet juist meer kan herinneren, dat de waarnemend-commandant hem daarna heeft opgedragen de zaak nog verder te onderzoeken en de noodige getuigen te hooren.

Overwegende dat door klager bij het onderzoek der zaak door Officieren- Commissarissen is verklaard dat hij niet gezegd heeft: „Ik verantwoord „mij niet tegenover den (mijn) rapporteur”, doch: „Ik houd het voor „onmogelijk mij tegenover den rapporteur te verontschuldigen, aangezien „die mijn beweringen nooit zou aannemen of mijn belangen behartigen”; dat hij tot staving van zijn beweren die woorden te hebben gebezigd kan aanvoeren dat de Commandant daarop antwoordde: „van belangen is hier „geen sprake, gij verantwoordt U bij den divisiechef en volgens diens „inlichtingen zult gij gestraft worden” en dat daarna een nader onderzoek aan den luitenant ter zee D. werd opgedragen; dat hij 16 November 1909, toen hij, als dd. onderofficier van een sloep passagiers van den wal haalde, van geen der in de sloep zittende onderofficieren een aanmerking heeft gehad en zonder eenig ongeval aan boord kwam; dat hij den volgenden morgen op voorparade moest komen en de waarnemend divisiechef, de luitenant ter zee D., hem zeide, dat hij den 16den November slecht dienst had gedaan als onderofficier van de sloep en daarbij eenige feiten aanhaalde en beweerde dat hij van een stuk koek of iets dergelijks had zitten eten en had gerookt, en dat hij daarom op het rapport stond; dat de luitenant ter zee D. hem vroeg of hij daarop iets had aan te merken en dat hij toen

„neen” antwoordde, omdat hij niet de mogelijkheid inzag om dien officier te overtuigen dat het rapport op een misverstand berustte, daar hij zich niet bewust was slecht te hebben gestuurd, en niet gerookt en gegeten had; dat hij gehoopt had dat de commandant de zaak nader zou onderzoeken, zooals aan boord van Harer Majesteits „de Ruijter” altijd gebeurt; dat op parade de commandant hem het rapport weder heeft voorgelezen en hem heeft gevraagd wat hij er op te zeggen had, waarop hij heeft geantwoord dat hij zich niet bewust was slecht te hebben gestuurd en niet had gegeten of gerookt; dat hem daarop is gevraagd, waarom hij dit niet op voorparade had gezegd en hij daarop heeft geantwoord: „Ik houd „het voor onmogelijk mij tegenover den rapporteur te verontschuldigen, „aangezien die mijne beweringen nooit zou aannemen of mijn belangen „behartigen”; dat hij vermoedde dat een officier, die een rapport maakt, de zaak van één kant zal blijven bezien en nooit getuigen zal aanhalen om hem te bewijzen dat hij schuldig is; dat, indien de waarnemend divisiechef niet tevens rapporteur was geweest, hij zeker op voorparade de zaak nader had uitgelegd; dat hij zich nog beroept op de omstandigheid dat hij meermalen heeft gezien dat de Commandant een andere uitspraak doet als de divisiechef.

Overwegende dat klager in zijn memorie aan het Hof heeft verklaard dat hij niet uit antipathie tegen den luitenant ter zee D. heeft gehandeld doch omdat hij meende dat de Commandant zoude beslissen; dat hij meent onbillijk te zijn behandeld, omdat zijn beide vergripen den 17den November tegelijk zijn gestraft, waarbij de Commandant hem ook mededeelde dat hij zou worden voorgedragen voor ontneming van het certificaat van goed gedrag, en hij van oordeel is dat zijn tweede vergriep een volgende keer had moeten zijn onderzocht en dat dan de divisiechef hem in de gelegenheid had moeten stellen zich op billijke gronden, naar behooren, over beide rapporten te verontschuldigen; dat hij zich niet kan voorstellen dit recht te hebben verbeurd, door onwetend een tweede misdrijf te plegen; dat hij er van overtuigd is dat er geen rekening is gehouden met zijn belangen en hij nu gestraft is met drie zware straffen voor een kleine onplettendheid; dat hij zich niet schuldig gevoelt aan een misdrijf dat in strijd is met de instandhouding eener goede discipline.

Overwegende dat bij het onderzoek voor Officieren-Commissarissen door den sergeant der Mariniers C., door den opperschipper T. en door den sergeant-schrijver B. onder eede is verklaard dat klager de woorden heeft gebezigd, zooals die in de strafreden zijn vermeld.

Overwegende dat Officieren-Commissarissen bij het onderzoek der zaak terecht niet zijn ingegaan op klagers verlangen om, bij zijn verhoor, beschouwingen te doen opnemen omtrent het gebeurde in de sloep op den 16den November, daar een onderzoek naar die zaak niet aan hen was opgedragen.

Overwegende dat ook het Hof het op dien 16den November gebeurde geheel buiten beschouwing laat, daar klager zich niet heeft beklaagd over de hem voor die zaak opgelegde straf.

Overwegende dat straffer geen memorie omtrent de redenen der bestrafing heeft ingediend.

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt dat klager schuldig is aan het in de strafreden genoemde feit en dat dit strafbaar is ingevolge art. 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water.

Overwegende toch dat het de plicht van iederen schepeling is, om, wanneer hij voor een of ander feit op het rapport is gebracht en daaromtrent op voorparade een onderzoek wordt ingesteld, desgevraagd alle inlichtingen te geven die te zijner ontlasting kunnen dienen, daar het om-

gekeerde een rechtvaardige behandeling der zaak bemoeijkt of onmogelijk maakt en dus het instandhouden der krijgstucht tegenwerkt.

Overwegende dat klagers redenen, waarom hij zich in het onderhavige geval niet aan dien plicht heeft gehouden, allen grond missen, daar er van geen aanleiding blijkt voor zijn vermoeden dat de luitenant ter zee D. de zaak niet goed zoude onderzoeken, ook al was hijzelf de maker van het rapport.

Overwegende dat uit niets is gebleken dat het onderzoek omtrent klagers overtredingen niet naar behooren is geschied.

Overwegende dat klager dus den 17den November 1909 terecht is gestraft, de reden daarvoor met juistheid is omschreven en de opgelegde straf niet te zwaar is.

Gezien de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikkende op voormelde klacht.

Verklaart die ongegrond.

Handhaaft straf en strafreden.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 17 September 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS,

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht over eene opgelegde disciplinaire straf ter zake van: „Overtreding van de Motor- en Rijkswielwet (verzuimd behoorlijk ruimte voor passeeren te laten bij het ingehaald worden door een rijwiel).

Het H. M. G. beslist, dat het niet uitwijken voor een rijwiel niet valt onder het plegen van „excessen, baldadigheden of isolentiën op straat”, noch onder eenige andere bepaling van het R. v. K., doch onder art. 4 van het Motor- en Rijkswielreglement.

Het Hof verklaart de klacht gegrond en doet de straf teniet; laat onverminderd de bevoegdheid van den comm. off. den klager naar den Krijgsraad te verwijzen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht den 5en Juli 1909 ingediend door een matroos 2e klasse, over de straf van twee dagen scheepsarrest, hem den 3en Juli 1909 opgelegd door den Luitenant ter Zee 2e klasse H., oudsten Officier aan boord van Hr. Ms. instructieschip „van Speyk”, bij afwezigheid van den Commandant van dien bodem, ter zake: „Overtreding van de motor- en rijwielwet „(verzuimd behoorlijk ruimte voor passeeren te laten bij het ingehaald „worden door een rijwiel)”.

Gezien de toelichting zijner klacht door den klager en het bericht van den straffer.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal strekkende tot te niet doen der straf en overlaten aan den Commandeerenden Officier om den

klager, wegens overtreding van het motor- en rijwielreglement, naar den Krijgsraad te verwijzen.

Overwegende dat de straf is opgelegd naar aanleiding van een rapport door den tweede-luitenant der Artillerie J. B. den 29 Juni 1909 opgemaakt, waarin deze vermeldt: dat hij op den morgen van dien dag per rijwiel reed langs den Huisduinschen weg (te den Helder); dat vóór hem zes matrozen liepen en den weg versperden; dat op zijn herhaaldelijk bellen aanvankelijk door niemand acht werd geslagen; dat, eerst toen hij nog zeer kort achter hen was, enkelen ter zijde gingen doch de klager zich ook toen nog niet aan zijn bellen stoorde, tengevolge waarvan hij noodzakelijk tegen dezen aanreed en hij met het rijwiel op den grond viel.

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij met vier anderen liep op den weg van Huisduinen toen hij plotseling kort achter zich een luid bellen hoorde; dat zij snel links ter zijde sprongen omdat er rechts meer ruimte was om te passeeren;

dat hij de buitenste van de vijf was en daardoor niet zoo spoedig ter zijde kon, waarvan het gevolg was dat de rapportmaker tegen hem aanreed, omdat deze tusschen hem en den vierden man wilde doorrijden; dat de rapportmaker daardoor kwam te vallen; dat hij op den wielrijder geen acht heeft geslagen.

Overwegende dat straffer heeft opgegeven:

dat hij de straf heeft opgelegd naar aanleiding van een onderzoek dat hij den 3en Juli na ontvangst van het rapport heeft ingesteld in bijzijn van den opperschipper V. en den sergeant der mariniers E.; dat klager bij dit onderzoek het voorgevallene anders heeft medegedeeld dan hij het nu weergeeft in zijne toelichting, maar dat hij — straffer — het door klager bij het onderzoek verklaarde terstond heeft opgeschreven; dat klager ook toen opgaf op den wielrijder geen acht te hebben geslagen en eerst toen deze viel gezien te hebben dat het een Officier was.

Overwegende dat in het rapport ook niet is aangegeven dat klager had bemerkt of moest bemerkt hebben dat een officier hem achterop reed, zoodat van eenig onbehoorlijk optreden van klager tegen zijn meerdere in rang geen sprake is;

dat het gebeurde — ook al is het geschied zooals de rapportmaker aangeeft — niet valt onder het begrip: „excessen, baldadigheden of inso-„lentiën op straat”, zoodat het noch krachtens artikel 24 noch krachtens eenige andere bepaling van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water strafbaar is en alleen overblijft de beschuldiging eener overtreding van artikel 4 van het Motor- en Rijwielreglement, welke ter berechting staat van den gewonen rechter over militairen.

Beschikkende, krachtens artikel 9 en volgende van de Rechtspleging bij de Zeemacht in verband met artikel 50 van 's Hof's Provisioneele-Instructie, op de ingediende klacht.

Verklaart die gegrond.

Doet te niet de straf waartegen het beklag is gericht.

Gelast dat die met de daarvoor aangegeven strafreden in klagers con-
duiteboekje zal worden doorgedaald.

Onverminderd de bevoegdheid van den Commandeerenden Officier om klager, ter zake van overtreding van het Motor- en Rijwielreglement naar den Krijgsraad te verwijzen.

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam.

Vacantiekamer.

Zitting van 28 Juli 1911.

Voorzitter: Mr. H. W. B. THOMAS.

Rechters. Mrs. H. VAN GOUDOEVER en B. M. TAVERNE.

LASTER — SMAADSCHRIFT — EENVOUDIGE BELEEDIGING — ALGEMEEN BELANG —
NOODZAKELIJKE VERDEDIGING — BEWIJS.

Door de telastlegging van het bepaalde feit nl. als zoude de korporaal L. hebben medegewerkt en zelfs een leidende rol hebben vervuld bij een tegen den 1 Mei-optocht te Gouda gehouden tegenbetooging en wel op de wijze als nader in de dagvaarding is aangegeven, welk feit zeer zeker in een gegradueerd militair hoogst afkeurenswaardig zou zijn, wordt de eer en de goede naam van dien korporaal aangerand.

Indien een en ander in het door beklagde als secretaris der Goudsche Bestuurdersbond verspreide strooibiljet naar waarheid is geschetst, zou beklagde, nu die bond al openlijk als de oorzaak der bij den optocht ontstane wanorde was aangewezen, naar het oordeel der Rechtbank tot noodzakelijke verdediging gerechtigd zijn geweest om de ware toedracht openlijk bekend te maken, zoodat ter beoordeeling van beklagdes bewering dat hij tot noodzakelijke verdediging gehandeld heeft, hij tot het bewijs van het ten laste gelegde feit moet worden toegelaten.

In de gegeven omstandigheden, zooals in het vonnis is overwogen, moet beklagde geacht worden in dat bewijs wel te zijn geslaagd, zoodat hier geen smaadschrift aanwezig is, weshalve beklagde te dien aanzien moet worden ontslagen van rechtsvervolging met vrijspraak van het meerder ten laste gelegde (laster).

De uitdrukking „gedegradueerd sergeant” achter den naam van korporaal L. is in het verband waarin zij is gebruikt, tot niets anders gebezigd dan om minachting te kennen te geven voor dien korporaal.

Veroordeeling ter zake van het subsidiair ten laste gelegde wegens eenvoudige beleediging tot f 10.— boete.

In de zaak van den heer Officier bij deze Rechtbank

tegen

A. F., volgens zijne opgave oud 30 jaren, geboren en wonende te Gouda, van beroep timmerman.

DE ARRONDISSEMENTS-RECHTBANK TE ROTTERDAM,
KAMER VAN VACANTIE.

Gezien de dagvaarding den beklagde beteekend en inhoudende vermelding van het feit met de omstandigheden hem te laste gelegd.

Gehoord de voordracht van den heer Officier.

Gehoord de voorlezing van: *a.* een proces-verbaal in deze zaak op den ambtsead opgemaakt door den Commissaris van politie te Gouda dd. 6 Mei 1911 houdende klacht van W. A. L.;

b. een strooibiljet, getiteld: „De 1 Mei-betooging”, geteekend: „Het Bestuur van den G. B. B.”, welk strooibiljet begint met de woorden: „Medeburgers!” en waarvan de eerste twee alinea's luiden zooals in de dagvaarding is aangehaald.

Gehoord de beëdigde verklaringen van de getuigen, verklarende ieder voor zich op grond van eigen wetenschap, waarneming en bevinding, alsmede den beklagde ondervraagd.

Gehoord de vordering van den heer Officier, strekkende: „tot schuldig-verklaring van den beklagde aan smaadschrift en veroordeeling deswege „tot 14 dagen gevangenisstraf”.

Gehoord den beklagde in zijne verdediging bijgestaan door den heer Mr. MENDELS, advocaat te Amsterdam.

Overwegende dat de beklagde is gedagvaard als zoude hij te Gouda op of omstreeks 5 Mei 1911 als secretaris van het bestuur van den Goudschen Bestuurdersbond, opzettelijk de eer en den goeden naam van den korporaal der Infanterie W. A. L. hebben aangerand, althans dezen opzettelijk hebben beleedigd door een strooibiljet te doen drukken en in het openbaar door de gemeente en aan de woningen der ingezetenen te doen verspreiden, waarvan de inhoud door hem, beklagde, was opgesteld en dat onderteekend was: „Het Bestuur van de G. B. B.” en waarin onder meer het navolgende voorkwam:

„De 1 Mei betooging. Medeburgers! Gij allen die de beteekenis van het „1 Meifeest nog niet bekend is, willen wij even in 't kort hier meedeelen, „om daarna U zelf een oordeel te laten uitspreken, over de lage en minne „manier waarop door sommige leden der Katholieke Sociale Aktie onder „aanvoering van hun medelid K. uit de Keizerstraat, door een troepje „gestrepte militairen, die ook van onze belastingcenten hun luie lichaam „kunnen mesten, onder aanvoering van de korporaals L. (een gedegradeerd „sergeant, thans heilsoldaat), korporaal H. en korporaal-fourier van O. en „de sergeants B. M. en B. getracht werd een tegen-betooging uit te lokken, „de eerste door het „Wilhelmus” en „Oranje boven” op luidruchtige wijze „te laten hooren, de laatsten om op hun tirailleursfluitjes een vervaarlijk „geluid te laten hooren. 't Heeft hun niet mogen baten, het arbeiderspubliek „was op onze hand.

„Dit zijn nu de menschen die anderen tot voorbeeld moeten zijn, zij „leeren hun minderen vooral op straat zich ordelijk te gedragen en waarom „nu getracht de boel in de war te sturen? Zij wisten het niet, daar zijn „die lui te dom voor”; wordende daarin alzo genoemd L. een bepaald feit ten laste gelegd met het kennelijk doel om daaraan ruchtbaarheid te geven en wel een feit, dat door dezen als ambtenaar, immers als behoorende tot de gewapende macht, in de uitoefening zijner bediening zou zijn begaan, en zijnde deze telastlegging geschied in strijd met de waarheid en tegen beter weten in;

Overwegende dat het hiervoren vermelde proces-verbaal inhoudt dat door

den korporaal der Infanterie W. A. L. op 6 Mei 1911 bij den Commissaris van politie te Gouda klacht is gedaan ter zake van het ter terechtzitting voorgelezen strooibiljet wordende in die klacht in het bijzonder gerelateerd de woorden welke van dat strooibiljet in de dagvaarding zijn aangehaald;

Overwegende dat *de beklaaide* ter terechtzitting heeft *erkend en opgegeven*, dat hij op een der eerste dagen van Mei 1911 als secretaris van het bestuur van den Goudschen Bestuurdersbond het ter terechtzitting voorgelezen hem vertoonde strooibiljet getiteld: „De 1 Mei betooging” heeft opgesteld en onderteekend: „Het Bestuur van de G. B. B.”;

dat hij de copie van dat strooibiljet bij den drukker te Gouda heeft bezorgd, begrijpende en ook bedoelende dat er zou worden gezorgd voor het drukken en verspreiden; dat hij op 5 Mei 1911 op een pak van de afgedrukte strooibiljetten in het gebouw Morgenrood te Gouda een tiental briefjes heeft gelegd, waarop verschillende wijken in Gouda stonden aangeeteekend in de verwachting dat de personen, die dergelijke diensten plegen te verrichten voor den Goudschen Bestuurdersbond, zouden zorgen voor de verspreiding in het openbaar door de gemeente en aan de woningen der ingezetenen in de aangegeven wijken, dat hij dan ook na dien bij verschillende personen te Gouda exemplaren van het strooibiljet heeft gezien;

Overwegende dat ter terechtzitting is verklaard door de getuigen:

L.: *a.* dat hij op 5 Mei 1911 toen hij als korporaal der Infanterie te Gouda in garnizoen was het ter terechtzitting voorgelezen en hem vertoonde strooibiljet heeft ontvangen en dat hij ook nog hier en daar te Gouda exemplaren van dat strooibiljet heeft gezien;

dat hij zich door den inhoud van dat geschrift, en wel door de eerste twee alinea's in het bijzonder, door de aanwijzing als zoude onder zijn aanvoering getracht zijn een tegenbetooging uit te lokken, en door de uitdrukkingen gedegradeerd sergeant, thans heilsoldaat, beleedigd acht, en dat hij te dier zake de ter terechtzitting voorgelezen klacht heeft ingediend, welke klacht hij sedert niet heeft ingetrokken;

B.: dat hij op 5 Mei 1911 in het gebouw Morgenrood te Gouda een pak strooibiljetten heeft ontvangeu, waarvan hij thans een exemplaar ter terechtzitting terugziet; dat daar eenige wijkbriefjes bij waren, welke hij bij dat pak op een tafel heeft neergelegd; dat het neerleggen van zoo'n pak een stilzwijgende opdracht beduidt aan de personen, die gewoonlijk met dat werk zijn belast om die biljetten in het openbaar door de gemeente en aan de woningen der ingezetenen te verspreiden; dat de strooibiljetten den volgende dag van de tafel verdwenen waren en hij op verschillende plaatsen te Gouda die biljetten heeft gezien.

Overwegende dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit beklaaide's voorschreven erkentenis en uit voorschreven getuigenverklaringen, mede in verband met voorschreven inhoud van het voorgelezen strooibiljet, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaaide te Gouda omstreeks 5 Mei 1911 als secretaris van het bestuur van den Goudschen Bestuurdersbond opzettelijk de eer en den goeden naam van den korporaal der Infanterie W. A. L. heeft aangerand, door een strooibiljet te doen drukken en in het openbaar door de gemeente en aan de woningen der ingezetenen te doen verspreiden, waarvan de inhoud door hem, beklaaide, was opgesteld en dat onderteekend was: „Het bestuur van de G. B. B.” en waarin onder meer de bij dagvaarding aangehaalde woorden voorkwamen, wordende daarin alzoo genoemden L. een bepaald feit ten last gelegd met het kennelijk doel daaraan ruchtbaarheid te geven, zijnde de Rechtbank van oordeel dat in de bij dagvaarding aangehaalde

woorden aan voornoemden L. wordt ten last gelegd, dat hij op 1 Mei 1911 zoude hebben medegewerkt en zelfs een leidende rol zou hebben vervuld bij een tegenbetooging, gehouden op de in die woorden nader omschreven wijze, welk feit zeer zeker in een gegradueerd militair hoogst afkeurenswaardig zou zijn en door welke telastlegging derhalve de eer en de goede naam van meergenoemden L. wordt aangerand.

Overwegende dat het hiervoren als bewezen aangenomen feit, de schuldpllichtigheid van beklagde daaraan met zich brengend zou kunnen worden gequalificeerd als smaadschrift, tenzij de dader klaarblijkelijk heeft gehandeld in het algemeen belang of tot noodzakelijke verdediging, in welk geval immers volgens de Wet geen smaadschrift zou bestaan;

Overwegende dienaangaande dat de beklagde zich ter terechtzitting er op heeft beroepen, dat hij zoowel in het algemeen belang als tot noodzakelijke verdediging heeft gehandeld, daarbij in hoofdzaak aanvoerende, dat het publiek te Gouda moest worden ingelicht over de oorzaak der bij de 1 Mei optocht ontstane wanorde, daar immers die wanorde was veroorzaakt niet door de betoogers, maar door de militairen en andere personen, een en ander zooals in het strooibiljet naar waarheid is beschreven; dat dit te meer klemde daar in een te Gouda verschijnend dagblad een beschouwing over de 1 Mei betooging was gehouden, waarbij in den loop van zaken bij die betooging een vingerwijzing voor de bevoegde autoriteiten werd gezien om in het vervolg geen toestemming meer te geven tot het houden van zulk een optocht, welk een en ander ook in meergemeld strooibiljet is vermeld, terwijl toch meergenoemde optocht uitging van den Goudschen Bestuurdersbond aan wien daarvoor door B. en W. vergunning was verleend;

Overwegende dat naar het oordeel der Rechtbank, indien werkelijk een tegenbetooging is gehouden, op de wijze zooals in meergemeld strooibiljet is geschetst de Goudsche Bestuurdersbond of de beklagde voor deze tot noodzakelijke verdediging gerechtigd was om de ware toedracht betreffende het voorgevallene bij den 1 Mei optocht ter kennis van het publiek te brengen, vooral waar de betoogers zelve al openlijk als de oorzaak der wanorde waren aangewezen, zoodat de Rechtbank ter beoordeeling van de bewering van beklagde een onderzoek naar de waarheid van het hiervoren omschreven aan genoemden L. ten laste gelegd feit noodig acht;

Overwegende dat *te dier zake* door na te noemen *getuigen* ter terechtzitting is verklaard:

L. en N., ieder voor zich doch in gelijken zin: dat zij in den avond van 1 Mei 1911 hebben medegedaan aan de te Gouda gehouden 1 Mei betooging; dat deze betooging in de war is gestuurd door een tegenbetooging en onder die tegenbetoogers vele gegradueerde militairen waren, die telkens door fluiten de muziek van de betooging overstemden; dat zij als medebestuurders van den Goudschen Bestuurdersbond, van wien de optocht uitging, met beklagde zijn te rade gegaan om het publiek te Gouda in te lichten over de oorzaak der ontstane wanorde bij die 1 Mei optocht; dat op 2 Mei 1911 in de te Gouda verschijnende „Nieuwe Zuid-Hollander” een stuk over die optocht had gestaan hetwelk in het ter terechtzitting voorgelezen strooibiljet staat afgedrukt en waarin o. m. wordt gevraagd hoe het mogelijk is dat de bevoegde autoriteiten vergunning tot het houden der demonstratiën hebben verleend; dat zij toen hebben besloten een strooibiljet te laten drukken en verspreiden en dat zij de redactie daarvan geheel aan beklagde hebben overgelaten;

N. bovendien: dat hij als gewezen militair in het fluiten der tegen-

betoogers duidelijk het geluid van tirailleursfluitjes herkende; dat hij heeft gezien dat de tegenbetoogers tegen de instrumenten van de muzikanten der betooging aandrongen;

V. en L., miliciens te Gouda, ieder voor zich in gelijken zin:

dat er op 1 Mei 1911 in de kazerne te Gouda druk over werd gesproken dat de onderofficieren met hun tirailleursfluitjes een tegenbetooging zouden houden tegen de op dien avond te houden 1 Mei optocht; dat zij in den middag van dien dag in het waschklokaal te Gouda den korporaal L. zijn ingenomenheid hebben hooren betuigen met een te houden tegenbetooging, terwijl genoemde korporaal een milicien aanspoorde om daaraan mede te doen;

L.: *b.* dat hij in den middag van 1 Mei 1911 in het waschklokaal van de kazerne te Gouda wel in het algemeen zijn instemming heeft betuigd met het houden van een tegenbetooging tegen de 1 Mei optocht welke dien avond zou worden gehouden, al was het geenszins zijn bedoeling dat tot wanordelijkheden zou worden overgegaan; dat hij bij die tegenbetooging niet tegenwoordig is geweest, daar hij dien dag de wacht had;

Overwegende dat de Rechtbank het in de gegeven omstandigheden zooals deze uit de in de voorafgaande overweging gerelateerde getuigenverklaringen zijn gebleken, aannemelijk acht, dat beklagde bij het plegen van het als bewezen aangenomen feit op goede gronden overtuigd was dat de korporaal L. bij de tegenbetooging, zooals die in werkelijkheid heeft plaats gehad, een toonaangevende rol heeft vervuld, waarbij de Rechtbank — gelet op het feit dat beklagde al dadelijk heeft toegegeven, dat L. niet in persoon bij de tegenbetooging aanwezig was — de woorden: „onder aanvoering van”, voorkomende in meergemeld strooibiljet, ten opzichte van L. wil opvatten in de door beklagde daaraan gegeven beteekenis dat L. tot het meedoen aan die tegenbetooging zou hebben aangespoord; zoodat, het aan dezen ten laste gelegd feit aldus opvat, beklagde in het bewijs daarvan wel is geslaagd;

Overwegende derhalve dat de Rechtbank in verband met het hiervoren te dien aanzien overwogene aanneemt, dat beklagde bij het plegen van het als bewezen aangenomen feit — *wat betreft de telastlegging aan L. van het hiervoren aangegeven bepaalde feit* — klaarblijkelijk heeft gehandeld tot noodzakelijke verdediging, zoodat hetgeen den beklagde primair bij dagvaarding is ten laste gelegd en voor zoover dit als bewezen is aangenomen, geen smaadschrift oplevert en beklagde derhalve te dien aanzien moet worden ontslagen van rechtsvervolging;

Overwegende dat in de voorafgaande beslissing ligt opgesloten, dat de telastlegging niet is geschied en in strijd met de waarheid en tegen beter weten in, zoodat de beklagde hiervan, benevens van hetgeen verder primair meer is ten laste gelegd dan als bewezen is aangenomen, moet worden vrijgesproken;

Overwegende dat thans kan worden onderzocht, hetgeen den beklagde bij *dagvaarding subsidiair* is ten laste gelegd nl. als zoude hij op plaats, tijd en wijze voormeld den korporaal L. opzettelijk hebben beleedigd;

Overwegende *dienaangaande* dat door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit beklagdes voorschreven erkensten en uit voorschreven verklaringen van de getuigen L. en B. (die van L. sub *a* vermeld) mede in verband met den inhoud van voormeld ter terechtzitting voorgelezen strooibiljet wettig en overtuigend is bewezen dat beklagde omstreeks 5 Mei 1911 den korporaal der Infanterie W. A. L. opzettelijk heeft beleedigd door een strooibiljet te doen drukken en in het

openbaar door de gemeente en aan de woningen der ingezetenen te doen verspreiden, waarvan de inhoud door hem, beklaagde, was opgesteld en dat onderteekend was: „Het Bestuur van den G. B. B.” waarin o. m. de bij dagvaarding aangehaalde woorden voorkwamen, waarbij de Rechtbank aanneemt dat de woorden: „een gedegradeerd sergeant” achter den naam van korporaal L. gevoegd, voor dezen beledigend zijn en in het verband waarin zij zijn gebezigd tot niets anders kunnen dienen dan om minachting uit te drukken voor den persoon van genoemden L.;

Overwegende dat dit als bewezen aangenomen feit, de schuldplechtigheid van den beklaagde daaraan met zich brengend, moet gequalificeerd worden als: „eenvoudige belediging”.

Gezien artt. 261, 262, 263, 266 en 23 van het Wetboek van Strafrecht, art. 214 en 216 van het Wetboek van Strafvordering;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen den beklaagde primair meer is ten laste gelegd dan als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Ontslaat den beklaagde van rechtsvervolging ter zake van het primair ten laste gelegde, voor zoover dit als bewezen is aangenomen;

Verklaart den beklaagde schuldig aan het misdrijf, boven omschreven;

Veroordeelt hem in een geldboete van tien gulden;

Bepaalt dat de boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop dit vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, vervangen zal worden door eene hechtenis van tien dagen.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Herziening van het formeel militair strafrecht.

Voor velen zal het zeker eene verrassing zijn geweest, dat nog in de laatste periode van het zittingjaar 1911—1912 het wetsontwerp tot herziening der militaire rechtspleging behandeld is geworden in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Inderdaad scheen de kans groot, dat de belangrijke wetsontwerpen in zake de regeling der arbeidersziekteverzekering en het ontwerp-Radenwet zoozeer de aandacht en de werkzaamheid der Kamer zouden eischen dat het voorstel, door de afgevaardigden HUGENHOLTZ en VAN VEEN gedaan, om op Dinsdag 11 Juni 1912 des avonds ten 8 ure een aanvang te maken met de beraadslaging over dat evenzeer belangrijke wetsontwerp, geen meerderheid zou kunnen vinden.

In de kamerzitting van 5 Juni j.l. werd, op verzoek van den afgevaardigde Mr. DRUCKER, de eerder gevoerde beraadslaging over het voorstel HUGENHOLTZ—VAN VEEN heropend, alvorens tot de stemming over dat voorstel werd overgegaan. Wij achten het niet van belang ontbloom, het bij die beraadslaging gesprokene (Handelingen der Staten-Generaal 1911—1912 II bladz. 2593/94) hier te laten volgen, omdat daaruit blijkt het voor en tegen van eene, op dit moment, eigenlijk wel wat overhaaste behandeling en afdoening van een zoo gewichtig onderwerp.

De heer DRUCKER: Gelijk het voorstel hier ligt, zou er bij mij en indien ik mij niet vergis ook bij tal van andere leden van deze Kamer zeer ernstig bezwaar bestaan om met dit voorstel mede te gaan. Deze dagen houden wij ons bezig, en zullen wij ons waarschijnlijk nog vele dagen hebben bezig te houden, met een ingewikkelde en hoogst belangrijke wettelijke regeling, die veel van de krachten van de Kamer vergt. Wanneer men op sommige tijden het aspect van de Kamer bekijkt, moet men zich wel eens afvragen, of er niet reeds van de Kamer *te* veel wordt gevergd. Om nu, naast de behandeling overdag van het aanhangige wetsontwerp, in een serie van avondvergaderingen nog een belangrijk wetsontwerp in behandeling te nemen, stuit, dunkt mij, op zeer groote bezwaren. Ik spreek van een serie van avondvergaderingen. want het voorstel luidt aldus, dat op Dinsdag 11 Juni a.s. een aanvang zal worden gemaakt met de beraadslaging. Wat mij betreft, zou ik over mijn bezwaar willen heenstappen ter wille van het groote belang van deze reeds lang aanhangige aangelegenheid, wanneer bleek, dat met opoffering van een enkelen avond deze zaak in het reine zou kunnen worden gebracht. Nu schijnt het, dat met den goeden wil van degenen die zich het meest voor die zaak interesseeren, dit wetsontwerp in een enkelen avond zal kunnen worden afgedaan.

Ik zou wenschen, dat de heeren hun voorstel zoo zouden willen wijzigen, dat alleen zal besloten worden om den avond van 11 Juni voor deze zaak te bestemmen.

Mocht dan onverhoopt blijken, dat men in één avond niet geheel gereed kan komen en er nog een klein stukje overbleef, dan zou daar wel iets op te vinden zijn.

Wanneer de heeren echter meenen, zooals ik uit de protesten rondom mij meen te moeten opmaken, dat met de behandeling van dit wetsontwerp vele avonden zullen gemoeid zijn, dan zou ik tot mijn leedwezen bezwaar moeten maken met het voorstel mede te gaan.

Ik maak mijn stem dus afhankelijk van een eventueele wijziging en van de nadere toelichting van het voorstel.

De heer VAN VEEN: Ik wil gaarne voldoen aan het verzoek, dat door den geachten afgevaardigde uit Groningen tot mij is gericht. Ik hoop niet anders, dan dat dit wetsontwerp in één avond zal kunnen worden afgedaan. Ik wil er nog even de aandacht van de Kamer op vestigen, dat gisterenavond een afdruk is rondgedeeld van een adres van het marinepersoneel tot de Kamer gericht, waarin wordt aangedrongen, met het oog op het groote belang van de zaak voor het mindere personeel, om dit wetsontwerp te behandelen. Ik hoop en vertrouw, dat zij die zich in het bijzonder interesseeren voor de belangen van het mindere personeel, door zelfbeperking zullen willen medewerken om dit wetsontwerp zoo spoedig mogelijk te doen aannemen.

De heer HUGENHOLTZ: Ik doe in belangstelling voor het werk van het mindere marinepersoneel niet onder bij den heer VAN VEEN; ik weet, dat dit mindere personeel een verzoek tot de Kamer heeft gericht om dit wetsontwerp te behandelen en het voorstel door den heer VAN VEEN en mij gedaan te steunen. Doch indien dit moet geschieden tot den prijs van een verklaring, dat met de behandeling van dit wetsontwerp slechts één avond zal zijn gemoeid, dan kan ik, wat mij persoonlijk betreft, tot mijn groot leedwezen dien prijs niet betalen. Ik kan noch mag mij verbinden tot het afleggen van een dergelijke verklaring. Ik weet persoonlijk, dat deze zaak niet in één avond kan afloopen, en ik heb mijnerzijds zeer ernstig overwogen wat mij in deze te doen stond. Voordat het voorstel tot behandeling ter sprake kwam, had ik op de beide wetsontwerpen van de rechtspleging bij de land- en zeemacht een reeks amendementen ontworpen. Die amendementen zijn besproken met de Commissie van Rapporteurs, die ze op haar beurt weder heeft besproken met de Regeering. Nu was mijn bedoeling, dat, indien de Regeering harerzijds eenige tegemoetkoming wilde toonen, en eenige, of althans een belangrijk amendement, zou willen overnemen, ik van de indiening van de amendementen zou afzien, zoodat, wat mij betreft, de zaak dan niet eens in een avondvergadering had behoeven te worden behandeld, doch de wetsontwerpen op de dagagenda hadden kunnen worden geplaatst, omdat zij dan wellicht zonder discussie onder den hamer van den Voorzitter hadden kunnen doorgaan: want ik erken gaarne, dat, na al de wijzigingen die door de Commissie van Rapporteurs, in overleg met de Regeering, in den loop der jaren zijn aangebracht, zij inderdaad een groote stap voorwaarts beteekenen. Doch er zijn nog altijd belangrijke leemten in de wetsontwerpen, en nu acht ik mij — ik spreek natuurlijk alleen voor mij zelf — niet verantwoord, thans te zeggen: om dit nu binnen te krijgen, laten wij de rest maar gaan, en zullen wij alles maar slikken. Hoezeer het mij dus ook leed doet, mag ik op de vraag van den heer DRUCKER niet

bevestigend antwoorden. Ik geloof niet, dat de zaak in één avondvergadering kan worden afgedaan. Men bedenke slechts, dat er toch algemeene beschouwingen zullen worden gehouden, waarbij ik zeker niet de eenige spreker zal zijn, en dat dan verder ook de amendementen zullen moeten worden behandeld. Den waarborg, dat de behandeling van deze ontwerpen in één avond zal afloopen, kan ik dus voor mij niet geven.

De Voorzitter: Wij zijn nu eenigszins in moeilijkheid gekomen ten aanzien van het voorstel van de heeren VAN VEEN en HUGENHOLTZ; nu de heer VAN VEEN verklaard heeft wat hem betreft in dien zin het voorstel te wijzigen, dat alleen Dinsdag avondvergadering zal worden gehouden, terwijl de heer HUGENHOLTZ verklaard heeft het daar niet mede eens te zijn. Mag ik nu vragen, of het gewijzigd voorstel moet beschouwd worden als alleen te zijn van den heer VAN VEEN?

De heer VAN VEEN: Ik heb destijds voorgesteld den 4den Juni met de behandeling van dit wetsontwerp aan te vangen; ter tegemoetkoming ook aan bezwaren van den heer HUGENHOLTZ heb ik mijn voorstel gewijzigd in den geest van den heer HUGENHOLTZ. Het is dus nog steeds een voorstel VAN VEEN en ik geloof dus, dat ik dat voorstel ook mag wijzigen zonder medewerking van den heer HUGENHOLTZ.

De heer TROELSTRA: Ik wensch even in het kort te motiveeren, waarom ik met enkele mijner politieke vrienden voornemens ben om tegen het voorstel te stemmen.

De vraag is gesteld of het mogelijk zal zijn dit wetsontwerp in één avond af te doen. Ook indien dit mogelijk ware zou ik het geen goede tactiek achten, om op dergelijke wijze belangrijke zaken te behandelen. Volgen wij dezen modus voor dit speciale geval, dan zullen wij morgen hetzelfde gaan doen voor een wetsontwerp van even belangrijken inhoud en wat zal er dan overblijven van de werkwijze van het Parlement?

Als voorstander van een ernstige en degelijke behandeling van de zaken, waarvoor wij tegenover het volk de verantwoordelijkheid kunnen aanvaarden, moet ik mij uit een principieel oogpunt tegen het voorstel van den heer VAN VEEN verklaren.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: Ik geloof, dat en de geachte afgevaardigde uit Amsterdam III en de geachte afgevaardigde uit Weststellingwerf de zaak niet juist inzien. Het geldt hier toch niet het maken van een nieuw Wetboek van Rechtspleging voor militairen, maar slechts het aanbrengen van wijzigingen in de daarop bestaande wetten. Tegen de voorstellen der Regeering dienaangaande heb ik in deze Kamer geen bezwaren hooren opperen; wel zijn er enkele wenschen opgegaan om nog meer wijzigingen te verkrijgen dan zijn voorgesteld. Het wetsontwerp tot wijziging der militaire rechtspleging is dus rijp voor openbare behandeling. Het zou mij daarom zeer spijten als dit wetsontwerp, waarop reeds 25 jaren lang, sedert dat wijlen professor DE GEER hier den wensch uitsprak, dat eindelijk eens zou worden gezorgd voor de rechtspositie der militairen, met verlangen is uitgezien, nu niet zou worden behandeld.

De heer DUYMAER VAN TWIST: In de gegeven omstandigheden heb ik ook bezwaar tegen de behandeling van dit wetsontwerp in avondvergaderingen. Het is mijn innige overtuiging, dat daarmede vele avonden zullen gemoeid

zijn. Ik weet dat behalve de heer HUGENHOLTZ er nog andere leden over het wetsontwerp het woord zullen voeren en dit zal toch wel ons recht zijn? Waar wij bovendien in verband met de avondvergaderingen des middags tijdig, d. w. z. om vier uur, met de behandeling der ziekteverzekering zullen moeten eindigen, zullen wij met deze ontwerpen niet hard opschieten. Ook om die reden moet ik tegen het voorstel bezwaar maken.

De heer DRUCKER: Het is misschien overbodig, maar ik wil toch wel even uitdrukkelijk verklaren, dat bij mij in de verste verte niet de bedoeling heeft bestaan, in welk opzicht ook, hier een debat te smoren of een bedenkelijk parlementair antecedent te helpen stellen. Maar wij staan voor deze moeilijke vraag: zullen wij in de dagen waarop de thermometer wellicht 80 of meer graden zal aanwijzen, eerst overdag en daarna ook des avonds nog eenige uren moeten werkzaam zijn? Ik heb gemeend, dat dit alleen dan kon geschieden, als het ontwerp in hoofdzaak in één avond zou kunnen worden afgedaan. Waar nu in dit debat voldoende is gebleken dat dit niet het geval zal kunnen zijn, zal ik mijn stem tegen het voorstel uitbrengen.

De heer VAN VEEN: Ik ben eerst tegemoet gekomen aan het bezwaar van den heer HUGENHOLTZ. Zooveen ben ik ook tegemoet gekomen aan het bezwaar van den heer DRUCKER, die verklaarde met zijn vrienden voor een in dien geest gewijzigd voorstel te zullen stemmen, en nu de heer HUGENHOLTZ verklaart meer dan één avond noodig te hebben, zegt de heer DRUCKER tegen het op zijn wenk gewijzigd voorstel te zullen stemmen. Ik kan, Mijnheer de Voorzitter, niet toelaten dat de zaak op die manier van de baan geraakt; daarom kom ik nu op mijn oorspronkelijk voorstel terug. Nu doe ik dus opnieuw het voorstel om Dinsdagavond 11 Juni, te 8 uur, een aanvang te maken met de behandeling van dit ontwerp. Ik wil er nog op wijzen, dat nu het psychologisch moment van deze zaak is gekomen. Wij sukkelen al acht jaar met dit wetsontwerp en hebben het geluk dat er nu twee Ministers achter de groene tafel zitten die bereid zijn voor de drie Departementen het wetsontwerp hier te verdedigen.

Ik hoop dat de heeren overtuigd zullen zijn van het groote belang van het ontwerp niet alleen voor het marinepersoneel, maar voor alle militairen. Wanneer men werkelijk vooruitstrevend en democratisch is, dan heeft men hier een gelegenheid om dat te toonen; dan moet men wenschen dat dit ontwerp zoo spoedig mogelijk tot stand komt.

De beraadslaging gesloten zijnde, werd het voorstel van den heer VAN VEEN in stemming gebracht en met 55 tegen 27 stemmen aangenomen.

Bij schrijven dd. 6 Juni jl. deed de Regeering aan de Tweede Kamer toekomen eene Nota van Wijzigingen, door haar, in overleg met de Commissie van Rapporteurs, alsnog aangebracht in het in dato 1 Maart jl. ingezonden nader gewijzigd wetsontwerp, met de toelichting tot die wijzigingen; spoedig gevolgd door een nader gewijzigd ontwerp van wet waarin de bedoelde wijzigingen waren opgenomen (Stukken nos 9, 10 en 13 — Zitting 1911/12 — 21).

Op de voornaamste wijzigingen willen wij hier even de aandacht vestigen. Ingevolge de artikelen 9 en 10 R.L. behoort de Commandeerende Officier onder wien een verdachte ressorteert, wanneer hij, na onderzoek der zaak, bevindt dat deze betreft een krijgstuuchtelijk vergrijp en uit dien hoofde

zelf de straf bepaalt, of den verdachte onschuldig oordeelt en mitsdien uit arrest ontslaat, rapport te doen aan den Garnizoens-commandant. Artikel 12 R.L. stelde wel vast de bevoegdheid van den Garnizoens-commandant tot verwijzing van een verdachte naar den krijgsraad, indien hij zich vereenigt met het in artikel 11 bedoelde rapport van den Korpscommandant dat in de zaak door den rechter uitspraak gedaan moet worden, maar liet feitelijk in het midden of hij tot verwijzing ook bevoegd was, indien de Korpscommandant de zaak eenmaal afgedaan had. Artikel 12 R.L. werd daarom door de Regeering aangevuld in dier voege, dat twijfel te dien aanzien is opgeheven, zoodat, in overeenstemming met het tweede lid van artikel 8 (nieuw) R.Z., „de zelfstandige bevoegdheid van den Commandeerenden Officier, onder wien de verdachte ressorteert, om — naar gelang van den uitslag van het door hem ingestelde onderzoek — een verdachte disciplinair te straffen of onschuldig te oordeelen en c.q. uit het arrest te ontslaan, niet belet de verwijzing van den verdachte naar den krijgsraad door den Garnizoenscommandant, indien deze autoriteit na bekomen advies van den Auditeur-Militair van oordeel is, dat de zaak niet buiten den militairen rechter had kunnen worden afgedaan”.

Met het oog op artikel 157, tweede lid, der Grondwet werd in de R.L. een nieuw artikel 14c en in de R.Z. een nieuw artikel 8c ingevoegd, luidende: „In alle gevallen, waarin bij of na de verwijzing arrest wordt toegepast wordt de gearresteerde, tenzij hem ter gelegenheid van zijn verhoor is medegedeeld, dat hij in arrest zal worden genomen, binnen vier en twintig uren na zijne in-arreststelling door den Officier-Commissaris of, ingeval de in-arreststelling door den Krijgsraad is bevolen, door den Krijgsraad gehoord”.

Voorts kwam het wenschelijk voor, met het oog op bestaande jurisprudentie, om „duidelijk te doen uitkomen, dat, indien, hetzij tijdens de gerechtelijke informatiën, hetzij ter terechtzitting van den krijgsraad, een der in de artikelen 77 of 78 R.L. (56 of 57 R.Z.) vermelde gevallen zich voordoet, het nader gebleken strafbare feit niet aanstonds kan worden vervolgd of berecht — waardoor de beslissing van den betrokken Garnizoens-commandant (of vlootvoogd) in zake het al of niet vervolgen van dat feit zou worden omgaan —, doch op de gewone wijze zal zijn te onderzoeken en c.q. naar den militairen rechter te verwijzen”. Om daartoe te geraken werd in het ontwerp eene nieuwe lezing gegeven van het aanvankelijk vervallen artikel 79 R.L. (58 R.Z.), n.l. dat, indien een der in de aangehaalde artikelen vermelde gevallen zich voordoet, de Auditeur-Militair (Fiscaal) onverwijld de noodige maatregelen zal nemen, opdat omtrent de vervolging van het strafbare feit, van hetwelk de beschuldigde nader verdacht wordt, worde beslist; terwijl aan artikel 173 R.L. (155 R.Z.) werd toegevoegd, dat artikel 79 R.L. (58 R.Z.) daarbij van toepassing is.

De 2de alinea van art. 129 R.L. (108 R.Z.) van het nader gewijzigd ontwerp luidde: „De Auditeur-Militair (Fiscaal) zal aan den voet van dit bevel vermelden het feit dat ten laste wordt gelegd, met bijvoeging omstreeks welken tijd en waar ter plaatse het zou zijn begaan, alles op straffe van nietigheid, alsmede de omstandigheden waaronder het feit zou gepleegd zijn”. Ten einde nog duidelijker te doen uitkomen, dat de vraag, welke naar aanleiding van de genomen gerechtelijke informatiën de inhoud moet zijn der telastelegging, uitsluitend staat ter beoordeeling van den Auditeur-Militair (Fiscaal), is die alinea in dier voege gewijzigd, dat in plaats van: „het feit, dat ten laste wordt gelegd” gelezen wordt: „het feit, dat door hem ten laste wordt gelegd”.

In de 1ste alinea van art. 129*b* R.L. (108*b* R.Z.) zijn de woorden „een raadsman” vervangen door „een gekozen of toegevoegden raadsman”, zulks opdat de verdachte op de mogelijkheid eener toevoeging van een raadsman zal worden opmerkzaam gemaakt.

Bij nader inzien werd er geen voldoende reden aanwezig geacht, waarom de verdachte zou moeten mededeelen, dat hij een raadsman heeft gekozen en wien hij daartoe gekozen heeft, terwijl voorts de termijn van tweemaal vier en twintig uur na de beteekening der telastlegging (binnen welken termijn de verdachte het verzoek om toevoeging van een raadsman moest doen) onnoodig kort gevonden werd, zoodat dit zou kunnen leiden tot een minder gewenschte bemoeijiking en beperking van rechtsbijstand. De 2de alinea van art. 129*b* R.L. (108*b* R.Z.) is dienovereenkomstig gewijzigd; de termijn van tweemaal vier en twintig uur na de ontvangst van het formulier van beteekening werd gebracht op vier dagen vóór den aanvang van het onderzoek ter terechtzitting. Tevens is nu uitdrukkelijk erkend de bevoegdheid van den verdachte, aan wien een raadsman werd toegevoegd, om zich alsnog door een gekozen raadsman te doen bijstaan.

Ten slotte zijn nog eenige wijzigingen gebracht in het veel besproken art. 316 R.L. op grond der overweging, dat het, nu den Auditeur-Militair zijne bevoegdheid tot „inquireren” zal worden ontnomen, noodzakelijk schijnt, waarborgen te scheppen dat een onderzoek naar de feiten, welke door hem ingevolge het nieuw voorgestelde artikel ter kennis van den Garnizoens-Commandant zullen worden gebracht, niet zal kunnen achterwege blijven. Om dit te bereiken is bepaald, dat de Commandeerende Officier van het garnizoen gehouden is, de stukken, gevoegd bij het bericht van den Auditeur-Militair, ten spoedigste te stellen in handen van den Commandeerenden Officier, onder welken de verdachte ressorteert, terwijl voorts niet alleen art. 14*b*, doch de artikelen 8—14*b* R.L. van toepassing verklaard zijn.

Het door den Auditeur-Militair aan den Commandeerenden Officier van het garnizoen te geven bericht behoeft thans niet meer vergezeld te gaan van diens advies, aangezien dit advies toch reeds ingevolge de bepalingen van den eersten Titel na afloop van het onderzoek wordt ingewonnen, terwijl bovendien vóór dien afloop de gegevens voor het advies veelal nog zullen ontbreken; het „berigt” moet echter schriftelijk worden gegeven.

Voor de Zeemacht is art. 240*a* hiermede in overeenstemming gebracht, met toevoeging echter van de bepaling, dat na afloop van het onderzoek de stukken gesteld worden in handen van den Fiskaal, ten einde daarop te dienen van „advijis”, aangezien in het stelsel der artikelen 6—8 R.Z. dit advies anders niet onder alle omstandigheden zou behoeven te worden gevraagd.

Den 7den Juni 1912 werd door de kamerleden HUGENHOLTZ c.s. eene reeks amendementen ingediend, waarvan de strekking in hoofdzaak hieronder wordt samengevat.

Een krijgstuuchtelijk gestrafte worde niet ter zake van hetzelfde feit naar den militairen rechter verwezen, zulks ter toepassing van den rechtsregel „non bis in idem”. Een amendement op art. 207 R.L. diende om (wanneer zulks niet mocht worden aangenomen) ingeval van veroordeeling ter zake van hetzelfde feit waarvoor de betrokkene reeds krijgstuuchtelijk gestraft was, van de krijgstuuchtelijke straf in het vonnis melding te doen maken.

Bij de beschikking tot verwijzing en gëdurende de informatiën zouden voor het bepalen of de beklaagde in arrest zal worden gesteld of zal blijven

in acht genomen moeten worden de gevallen en de gronden, daarvoor aangegeven in een nieuw art. 160 R.L., ten einde de bevoegdheid tot voorloopige vrijheidsberoving in analogie met art. 79 W. v. Sv. aan bepaalde regelen te binden. De artt. 14a, 29 en 55 R.L. worden in overstemming hiermede gewijzigd. De artt. 160 en 164 R.L. zouden dan door bedoeld nieuw art. 160, ontleend aan art. 86 W. v. Sv., vervangen moeten worden.

De termijn, binnen welken de beschuldigde gebruik kan maken van de hem toegekende bevoegdheid om zich ambtshalve een raadsman te doen toevoegen, zou gesteld moeten worden op tweemaal vier en twintig uur na ontvangst van het formulier van beteekening, zulks opdat den beschuldigde tot het laatste oogenblik de gelegenheid open blijve, om een eigen raadsman te verkrijgen.

De toevoeging van een officier als raadsman zou dan alleen moeten geschieden, indien een advocaat niet beschikbaar is, tenzij de verdachte uitdrukkelijk zijn wensch te kennen geeft, dat hem een officier als raadsman worde toegevoegd. Met het oog op de eigenaardige militaire verhoudingen toch werd het beter geacht „den beschuldigde geen keuze te laten doen, die of zijne verdediging, of zijn verdere militaire loopbaan in gevaar kan brengen”.

Aan den Krijgsraad behoorde alleen de bevoegdheid gegeven te worden om redenen, ontleend aan het algemeen belang aan minderjarigen het bijwonen van de behandeling van eenig rechtsgeding geheel of gedeeltelijk te beletten, en dus niet tevens aan „militairen beneden zekeren rang” om redenen „ontleend aan de belangen der krijgstuicht of der ondergeschiktheid”, zooals het wetsontwerp aangaf; aan het nieuwe beginsel van openbaarheid der krijgsraadzittingen toch moest zoo min mogelijk getornd worden.

De Krijgsraad zou moeten bestaan uit een burgerrechtsgeleerde als President en twee burger-rechtsgeleerde leden. Verschillende artikelen zouden in overeenstemming daarmede gewijzigd moeten worden. Nu toch de Regeering terecht gebroken had met „het beginsel dat militairen, ter wille van de tucht en de onafhankelijkheid, uitsluitend door hunne militaire meerderen moeten worden berecht”, meenden de voorstellers dat er geen enkele reden bestond „om niet, ter wille van goed recht, de rechtspraak over militairen aan een geheel uit burger-rechtsgeleerden samengesteld college op te dragen”.

Het bepaalde omtrent de bijeenroeping van de gewone krijgsraden behoorde ook toegepast te worden bij de krijgsraden te velde, ten einde den beklagde ook daar de hulp van een raadsman te verzekeren.

In overeenstemming met art. 177 W. v. Sv. behoorde bepaald te worden, dat ten bezware van den beklagde, op straffe van nietigheid, op geene stukken acht geslagen worde, dan voor zooveel en voor zoover zij zijn voorgelezen, behoudens het bepaalde in de laatste zinsnede van art. 157 R.L.

De schriftuur van eisch en schriftuur van antwoord behoorden voor een uit burger-rechtsgeleerden bestaanden krijgsraad te worden vervangen door eene mondelinge procedure en verschillende artikelen dienovereenkomstig te worden gewijzigd.

Voor de Zeemacht werden wijzigingen van gelijke strekking voorgesteld, met dien verstande dat de samenstelling van den krijgsraad alleen uit burger-rechtsgeleerden en de mondelinge procedure slechts voor krijgsraden binnen het Rijk in Europa worden ingevoerd.

Door het lid der Tweede Kamer Mr. VAN HAMEL werd in dato 8 Juni

1912 een amendement ingediend, strekkende om uit art. 115 2e lid R. Z., betreffende de benoembaarheid tot Fiscaal bij den Krijgsraad der Zeemacht binnen het Rijk in Europa, te doen vervallen de woorden: „en geen militair mag zijn”, en eenige hiermede verband houdende wijzigingen in art. 265 R. Z. en de artt. 59 en 60 der Prov. Instructie H. M. G. aan te brengen. De toelichting vermeldt, dat het gewenscht geacht wordt „dat de Regeering voor het ambt van Fiscaal ook onder de officieren zal kunnen kiezen. Om zoo weinig mogelijk verandering te brengen in het voorgedragen systeem, wordt aan den eisch van het doctoraat in de rechtswetenschap niet getornd. Maar het geval is zeer denkbaar, dat bepaaldelijk onder de officieren van administratie, en wegens hunne opleiding en wegens hunne ervaring, een uitmuntend fiscaal te vinden is, voor ambtsuitoefening bij den hierbedoelden krijgsraad bijzonder aangewezen. Het is gewenscht de mogelijkheid van zoodanige benoeming open te houden”.

In dato 11 Juni 1912 werd door de Regeering nog ingezonden eene nota van wijzigingen, in het wetsontwerp aangebracht in overleg met de Commissie van Rapporteurs en naar aanleiding van de bovenbedoelde amendementen HUGENHOLTZ c.s. Door die wijzigingen werd aan de wenschen dezer voorstellers in zooverre tegemoet gekomen, dat:

1e. toevoeging van een officier-raadsman, behoudens het geval dat een advocaat niet beschikbaar is, alleen geschiede op het uitdrukkelijk daartoe strekkend verzoek van den beklagde.

2e. in het vonnis, bij veroordeeling ter zake van hetzelfde feit waarvoor den betrokken militair reeds eene krijgstuchtelijke straf werd opgelegd, van die straf melding moet gemaakt worden.

In de zitting der Tweede Kamer van 11 Juni 1912 (des avonds te 8 uur) werd door den Voorzitter mededeeling gedaan van een aantal ingekomen bescheiden, waarvan hier de vermelding waard zijn:

a. eene missive (dd. 27 Mei/7 Juni 1912) van den Minister van Oorlog, tevens Minister van Marine a. i., en van den Minister van Justitie, waarbij, in verband met de behandeling van het ontwerp van wet tot wijziging van de Regtspleging bij de Landmagt en van die bij de Zeemagt, enz., worden ingezonden afschriften van het advies van de Eerste Afdeeling van den Raad van Defensie van 15 April 1909 en van een daarbij overgelegde nota van het lid Mr. J. D. VEEGENS, betreffende de vraag, of een militair voorzitter van den krijgsraad moet worden behouden dan wel door een niet-militair rechtsgeleerde dient te worden vervangen;

b. een verzoekschrift omtrent het wetsontwerp betreffende wijziging van de Regtspleging bij de Zeemagt, van het hoofdbestuur van den Algemeenen Bond van Onderofficieren der Koninklijke Marine en het korps Mariniers;

c. adressen van:

I. het hoofdbestuur van den Bond voor Minder Marine Personeel, gevestigd te den Helder, Keizerstraat 72, waarbij het instemming betuigt met het door de betrokken Ministers ingediend ontwerp van wet tot wijziging der rechtspleging bij de zeemacht, maar toch nog verzoekt, daarin de wijzigingen aan te brengen welke met de toelichting daarop bij het adres gevoegd waren en nagenoeg overeenstemden met de amendementen HUGENHOLTZ c.s.;

II. het hoofdbestuur van „Ons Belang”, vereeniging van onderofficieren, enz., laatstelijk goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 3 Januari 1912 n°. 58, waarbij het verzoekt het wetsontwerp betreffende de rechtspleging

bij de landmacht zoo mogelijk te verbeteren, doch in elk geval aan te nemen, omdat dit zal kunnen leiden tot een belangrijke verbetering der rechtspositie van den militair;

III. het hoofdbestuur van den Algemeenen Bond van onderofficieren der Koninklijke Marine en het Korps Mariniers, waarbij dit hetzelfde verzoekt als laatstgemeld hoofdbestuur.

Daarna werd in diezelfde zitting overgegaan tot de algemeene beraadslaging over het wetsontwerp — voortgezet op 12 Juni 1912 —, welke wij hier in haar geheel laten volgen.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: De vorige week veroorloofde ik mij hier reeds er op te wijzen, dat het toen al ruim 25 jaren geleden was, dat wijlen ons geacht medelid prof. DE GEER in deze Kamer aandrang op eene herziening der militaire rechtspleging.

Ik had daarbij op het oog de navolgende merkwaardige rede, die hij uitsprak in de vergadering dezer Kamer van 22 April 1891:

„Maar aan welke rechtspleging wordt dan nu de soldaat onderworpen, die voor den krijgsraad komt?

Zulk een raad is samengesteld uit zeven officieren. De auditeur-militair treedt daar op als beschuldiger en als verdediger tevens. De soldaat zelf mag voor den raad komen, maar zijn geheele verdediging zal nederkomen op de beantwoording van de vraag tot den beschuldigde gericht, of hij zich houdt aan hetgeen de officieren-commissarissen hebben medegedeeld. Hij heeft geen verdediger, slechts de auditeur fungeert als aanklager en, vreemd, niet waar, als verdediger. De soldaat wordt dus eigenlijk door niemand verdedigd en staat hulpeloos tegenover de zeven officieren, die uit een militair en tactisch oogpunt beschouwd, misschien zeer bekwaam kunnen wezen, doch in elk geval geen juristen zijn of mogen geacht worden dat te zijn. En toch komen er in zulke zaken soms hoogst belangrijke vragen aan de orde omtrent strafrecht, over bewijs, opzet, schuld, medeplichtigheid, enz. Over zulke zaken nu moeten de officieren, als jury, een oordeel vellen, zonder dat de man een anderen verdediger kan bijbrengen als den auditeur-militair, die immers zijn aanklager is!”

Wat prof. DE GEER hier sprak was nog al te zacht uitgedrukt.

De auditeur-militair is bij de krijgsraden niet alleen de openbare aanklager en de verdediger van de beklaagden, maar feitelijk ook nog de president der krijgsraden.

Doch dit is nog niet het ergste onzer militaire rechtspleging.

Ergelijk en stuitend voor het rechtsgevoel is het nog meer, dat daarbij de verhooren der getuigen plaats hebben buiten de beklaagden om; dat er een bepaling bestaat als die van art. 82 van de Regtspleging bij de Landmacht, als de beklaagde zich onwillig betoont om op de hem gestelde vragen te antwoorden „de commandeerende officier alsdan, met overleg van commissarissen en den auditeur-militair, zoodanige corrective middelen zal bepalen als kunnen strekken om den beschuldigten te doen besluiten, om, aan zijne verplichting, te voldoen”; dat behalve de klacht, die reeds vóór het gerechtelijk onderzoek door een militaire autoriteit is opgemaakt, geen andere tenlastelegging, aan den beklaagde te doen, is voorgeschreven; dat de krijgsraden in bijna de meeste gevallen alléén rechtspreken op papieren, zonder de getuigen te hebben gehoord; dat een beklaagde niet mag appelleeren wanneer hij bekend heeft, hoe onrechtvaardig ook de hem opgelegde straf zoude zijn.

Er bestaat dus hier te lande voor de militairen het inquisitoriaal straf-

procesrecht, zooals dat na de 15de eeuw is ontaard, waarbij regel was schriftelijke en geheime behandeling; geen voldoende scheiding van strafvervolgving en rechtspraak; geen litis contestatio, ook niet over de feiten; afpersing van de bekentenis, wat oudtijds moest geschieden door middel van de pijnbank, maar volgens art. 82 van de Regtspleging bij de Landmagt door correctieve middelen!

Zoodanige strafvordering bestaat hier te lande nog in de 20ste eeuw!

Het is werkelijk een wonder, dat onder de vigueur van een strafrechtspleging, zooals die hier te lande nog steeds bestaat, er bij de militaire justitie geen ergelijke rechterlijke dwalingen zijn voorgekomen, evenals van tijd tot tijd zich plegen voor te doen in militaire zaken in groote Rijken van Europa, die aan het hoofd der beschaving heeten te staan.

Het moet dan ook worden toegeschreven aan den goeden invloed der auditeurs-militair en der burgerrechtsgeleerden van het Hoog Militair Gerechtshof op de militaire leden der krijgsraden en van het hof en op hun goede gezindheid, een goede gezindheid die in de laatste jaren aan het wankelen is geraakt, sedert onder het vorig Ministerie de justitieele voorschriften zijn uitgevaardigd, dat er hier te lande bij de militaire justitie nog geen ergelijke misslagen zijn voorgekomen.

Doch dit zal ieder mij moeten toegeven: een rechtspleging, die geen waarborgen oplevert voor een deugdelijke rechtspraak, is uit den booze.

Dit zagen in 1894 reeds in de Ministers LOEFF, BERGANSIUS en ELLIS, door een wetsontwerp in te dienen, waardoor aan de slechtste bepalingen der militaire rechtspleging een einde zou kunnen worden gemaakt.

Het was echter een te bescheiden stap in de goede richting.

Belangrijk verder in die goede richting gingen in hun Nota van Wijzigingen de Ministers NELISSEN, COOL en WENTHOLT.

En nog belangrijk verder gingen in die richting de Ministers REGOUT, COLIJN en WENTHOLT.

Aan de goede pogingen van al deze Ministers zal het te danken zijn, dat, als het onderwerpelijk wetsontwerp kracht van wet verkrijgt, onze militairen een rechtspleging zullen krijgen, die voor een goed deel niet voor die der burgers behoeft onder te doen.

Ik breng daarom gaarne aan al deze Ministers mijn hulde voor hun loffelijk streven, waarvan het gevolg zal zijn, dat de rechtspositie van den militair hier te lande belangrijk zal worden verbeterd.

Speciaal breng ik daarbij nog hulde aan de Ministers REGOUT, COLIJN en WENTHOLT, dat zij op een loyale en onbekrompen wijze overleg hebben willen plegen met de Commissie van Rapporteurs en het daardoor mogelijk hebben gemaakt, dat een zoo groot en omvangrijk wetsontwerp als het onderhavige is, waarschijnlijk binnen zeer weinige dagen door deze Kamer zal kunnen worden afgehandeld.

Het heeft nu wel vele jaren geduurd voor en al eer het wetsontwerp-LOEFF-BERGANSIUS-ELLIS in deze Kamer in openbare behandeling kon komen, doch het is met dat ontwerp gegaan evenals met goeden wijn: hoe langer die ligt, des te beter die wordt. De lange duur der vóórbehandeling van dit wetsontwerp was echter vooral te wijten aan de herhaalde aftreding van verscheidene Ministers, waardoor telkenmale die behandeling aanmerkelijk werd vertraagd.

Betuig ik mijn symphathie met het wetsontwerp, dat thans aan de orde is, dan wil dit nog niet zeggen, dat al mijn wenschen omtrent de militaire rechtspleging vervuld zijn.

Liever had ik gezien de invoering van een geheel nieuw Wetboek van

militaire rechtspleging, doch ik moet erkennen, dat, zoolang er nog geen nieuw Wetboek van Strafvordering is, het beter is niet op de totstandkoming daarvan te wachten dan thans reeds zoodanig wetboek voor de militairen te willen ontwerpen, waarbij nog verschillende quaesties aan de orde kunnen komen, zooals die over de autoriteit, welke de commune delicten te berechten zal hebben, het al dan niet doen voortbestaan van militaire rechtbanken, enz., alle zoovele quaesties, die thans, nu het geldt de wijziging van bestaande wetten, niet aan de orde zijn.

Ik ben daarom dankbaar, al ben ik niet geheel voldaan, en hoop, dat zulks ook mijn medeleden zullen zijn, gedachtig aan het *le mieux est souvent l'ennemi du bien*.

De werking van het tegenwoordig ontwerp, als het kracht van wet zal hebben bekomen, zal ook nog dit voordeel hebben dat in afwachting van een nieuw Wetboek van Strafvordering de practijk zal leeren op welke wijze later een Wetboek van Strafvordering voor de militairen zal moeten worden samengesteld.

Ik hoop daarom, dat in vervulling moge gaan de wensch dien de Bond van Onderofficieren in zijn jongste adres aan de Kamer uitsprak, dat n.l. de Volksvertegenwoordiging het onderhavig wetsvoorstel zal aannemen, omdat dit in elk geval een groote verbetering der militaire rechtspleging zal teweegbrengen.

De heer THOMSON: De geachte vorige spreker heeft te recht de aandacht gevestigd op de verbeteringen, die dit wetsvoorstel zal brengen. Dit ontheft mij van den plicht om mijnerzijds hetzelfde te doen en ik kan volstaan met een enkel woord van bescheiden critiek te doen hooren. Dit woord van critiek betreft in de eerste plaats de methode waarop dit wetsvoorstel aan ons oordeel is onderworpen en die waarop het in staat van wijzen is gekomen. Ik kan mij best begrijpen dat de vorige geachte spreker, die zulk een groot aandeel heeft gehad in het tot stand komen van het voor ons liggende ontwerp — waarvoor ik hem en trouwens de geheele Commissie van Rapporteurs mijnerzijds gaarne een woord van hulde wil brengen, te meer omdat hij wel een beetje te bescheiden was, waar hij uitsluitend lof bracht aan de Regeering — op het oogenblik, in de overtuiging dat men niets meer kon bereiken, dankbaar is voor het verkregen resultaat. Ik ben niet zoo gelukkig geweest om dergelijk aandeel gehad te hebben. De Commissie van Rapporteurs is benoemd in een vorige wetgevende periode, niet gekozen door deze kamer, terwijl de leemten, die ontstaan zijn, door u, Mijnheer de Voorzitter, zijn aangevuld.

Wanneer wij een Commissie van Voorbereiding hadden gehad, had de Kamer, althans een groot gedeelte der Kamer, in den vorm van bijzitters, en voorts ook de andere leden, doordat de Commissie van Voorbereiding gehouden is met de verschillende fractiën voortdurend overleg te plegen, de gelegenheid gehad haerzijds zich in de langzame evolutie van dit wetsontwerp in te werken, zelf op de hoogte te komen en dan ook misschien te begrijpen, dat er niets meer te bereiken viel dan thans wordt voorgesteld. Dit is nu echter, wat mij betreft, niet het geval en daarom dit woord van critiek.

Deze critiek heeft nog meer beteekenis als men den vorm van het ontwerp in aanmerking neemt. Nu is het mogelijk, dat ik daarover, als niet-jurist geen behoorlijk oordeel kan vellen, maar ik wil wel zeggen, dat het systeem van wetgeving in deze mij afkeuringswaardig voorkomt.

Men heeft uit de rechtspleging van land- en zeemacht verschillende

artikelen genomen en deze heeft men ondergebracht in verschillende groepen, zoo, dat die verschillende groepen dikwijls dezelfde artikelen bevatten. Toen is men in die verschillende groepen aan het wijzigen gegaan.

Dit heeft deze bedenking, dat in de eerste plaats van een overzicht geen sprake is en in de tweede plaats, dat amendementrecht bezwaarlijk tot zijn recht kan komen.

Men kan het voorstel amendeeren, zooals de heer HUGENHOLTZ heeft getracht te doen, maar hij zal mij moeten toegeven hoe lastig dat geweest is, en voorts zal het mij benieuwen, hoe de Regeering zich ten aanzien van de amendementen bedoelende het inlasschen van nieuwe artikelen zal gedragen. Naar mijn wijze van zien is het eigenlijk formeel uitgesloten om de zoodanige bij den gekozen vorm van het voorstel tot hun recht te doen komen.

Ik heb zelf ook gepoogd, toen ik in de laatste dagen meer nauwgezet deze ontwerpen bestudeerde, eenige wijzigingen voor te stellen, maar practisch stuitte ik bij den korten beschikbaren tijd op groote bezwaren.

Ik had die amendementen gemaakt, zooals waarschijnlijk de heer HUGENHOLTZ ook begonnen is, op den bestaanden tekst der rechtspleging, dat wil zeggen, op den tekst met rood en groen, maar als men dan die amendementen wil onderbrengen in het wetsvoorstel, zit men oogenblikkelijk voor de moeilijkheden.

Ik wijs bijv. op art. 63 dat behoort tot art. 1 van het wetsvoorstel en tot art. 10, en zoo zijn er veel meer, waarvan in het eene artikel een paar regels behandeld worden en in een ander de rest. Natuurlijk is er wel wat op te vinden, maar het blijft bij den gekozen vorm toch hoogst bezwaarlijk.

Ik heb dan ook van mijn voornemen afgezien en behoud mij alleen voor om bij de artikelen nu en dan een vraag tot de Regeering te richten, welke ik dan hoop in verband met hetgeen ik zooeven zeide, dat welwillende aandacht zal ondervinden.

Die methode treft nog te meer omdat het bij die samenvatting van verschillende groepen formeel uitgesloten is om een artikel te amendeeren, hetwelk niet in die groepen voorkomt; daartegenover heeft de Regeering in overleg met de Commissie van Rapporteurs nog weer tal van artikelen in haar wetsontwerp opgenomen die er oorspronkelijk niet in voorkwamen. Dit alles zijn zaken welke met een behoorlijken gang van den wetgevenden arbeid naar mijn bescheiden meening niet te rijmen zijn.

Verder zou ik toch wel het verzoek willen doen dat, wanneer dergelijke wetsontwerpen aan de orde komen, ook de eindredactie van het geheel ons in handen gegeven worde.

Wat betreft het wetsontwerp in zake de rechtspleging bij de landmacht en van die bij de zeemacht, op de eene helft van de pagina heeft men den bestaanden tekst en in den 2den en 3den kolom zijn opgenomen in roode en groene letters de voorgestelde veranderingen, nader aangevuld door wijzigingen van de Regeering, waarbij er zijn die wij hedenavond eerst gekregen hebben. Het wordt zodoende heel lastig om den tekst te lezen.

Ik schrijf het dan ook daaraan toe dat hier en daar die tekst kreupel loopt. De Regeering zal dit wel voorloopig van mij willen aanvaarden; ik kom er straks nog met een woord op terug.

Wat betreft de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, wij hebben daarvan niet eens den bestaanden gewilden tekst gekregen, maar alleen de door de Regeering voorgestelde wijzigingen.

Ik zou dus den wensch willen uitspreken dat, wanneer weder eens

dergelijke wetgevende arbeid ondernomen wordt, de Regeering niet de artikelen in onderscheidene groepen zal splitsen met verbreking van het verband der artikelen, maar dat zij zal volgen, gelijk bij de Militiewet ook gebeurd is, eenvoudig den bestaanden tekst der wetten.

Dan heb ik nog een opmerking te maken over den stijl.

Kort geleden hebben wij gekregen dat mooie verslag over de schrijfwijze van de Nederlandsche taal van de Staatscommissie, die de Regeering van voorlichting heeft gediend „omtrent de vraag, welke de gedragslijn van de Regeering behoort te zijn ten aanzien van de schrijfwijze der Nederlandsche taal wanneer inzichten omtrent die schrijfwijze met elkander in strijd geraken”.

De geachte Premier heeft bij de installatie dier commissie gezegd, dat de beantwoording dezer vraag betreft een punt van Regeeringsbeleid.

De meerderheid der commissie komt in haar conclusie tot den wensch dat zelfs subsidie moet worden ontnomen, als straf, aan de vrije scholen die zouden willen trachten een andere dan de zoogenaamde door de Regeering gevolgde maar feitelijk tot officieele Staatsspelling verklaarde schrijfwijze te doen ingang vinden.

Er wordt dus van de zijde van het volk en „het beste gedeelte van het volk” — zoo zal de Regeering zeggen — zeer veel waarde gehecht aan de wijze waarop zij in de Staatsstukken de taal hanteert. Daarom te meer moet het verwonderen — ja, verwonderen is een te zwak woord, uit parlementaire overwegingen zal ik er geen ander woord voor in de plaats stellen — dat de Regeering ons deze „geradbraakte” taal heeft gegeven, om daarmede haar wet te verbeteren.

De Regeering heeft dan gepoogd haar verbetering van de rechtspleging te brengen in de spraak van een eeuw terug. Ik heb alle waardeering voor de moeite die dat gekost heeft aan de ambtenaren die daarmede belast zijn geweest, maar ik waag het hier toch den twijfel uit te spreken dat dit een aanbevelenswaardige methode zou zijn; ik hoop in elk geval, dat dit de eerste en laatste proeve op dit gebied moge wezen.

Ja, de Regeering is zelfs nog verder gegaan dan tot die taal van het jaar 1814.

Terwijl in 1814 bijv. het woord „verzachting” geschreven wordt met ch — men kan het vinden in art. 161 van de wet — heeft de Regeering het noodig geoordeeld in haar bijvoeging in art. 165 „verzagting” te schrijven met een g. De Regeering wist er geen weg mee. In de artt. 12 en 14 schrijft zij „advies” met ie, in artt. 187 en 188: „advijs”. En ten slotte zag de Regeering geen kans meer om op dit fraaie voetspoor door te gaan en hebben wij te elfder ure, in stuk n°. 10, bladz. 2, bovenaan, een artikel gekregen, dat aldus luidt:

„In alle gevallen, waarin bij of na de verwijzing arrest wordt toegepast, wordt de gearresteerde, tenzij hem ter gelegenheid van zijn verhoor is medegedeeld, dat hij in arrest zal worden genomen, binnen vier en twintig uren na zijne in-arreststelling door den Officier-Commissaris of, ingeval de in-arreststelling door den Krijgsraad is bevolen, door den Krijgsraad gehoord.”

Dat is de meest moderne stijl dien men zich denken kan, die bijna genade zou kunnen vinden in de ooren van den heer KOLLEWIJN. Ik zou de gelegenheid te baat willen nemen om de Regeering vriendelijk in overweging te geven daarvoor in de plaats te stellen: „Ingevalle bij of na de verwijzing de gearresteerde in verzekerde bewaring wordt gehouden, wordt dezelve, tenware hem bij zijn verhoor is gecommuniceerd, dat hij zal worden gearresteerd, binnen 24 uur na het arrest (of de apprehensie, zoo

men dit liever wil) door den Officier-Commissaris, of, bijaldien het arrest door den krijgsraad is geordoneerd, door denzelven gehoord”.

Dit is de stijl dien in de eerste stukken de Regeering zich had voorgesteld voor het geheele wetsontwerp, ook ten aanzien van de nieuwe artikelen, ten toon te spreiden. Intusschen nu de Regeering zoo wijs is geweest — en ik breng haar daarvoor lof — om eindelijk een juistere opvatting te toonen, zou ik haar wel vriendelijk willen verzoeken vóór de tweede lezing alsnog het ontwerp, en niet alleen het wetsontwerp, maar ook de redactie van de geheele rechtspleging, de wijzigingen te laten ondergaan die die rechtspleging zoo dubbel en dwars behoeft. „Ons belang” en het mindere marine-personeel kunnen aan deze wet lof toebrengen, dat is begrijpelijk, maar het is niettemin zeker, dat vooral voor minderen een groot deel van deze wet eenvoudig onverstaanbaar is, niet alleen ten aanzien van „dezelve” en al die oude woorden meer, maar ook ten aanzien van de vreemde woorden, die daarenboven niet eens juist zijn. Zoo staat er b.v. „recollement” met twee l’s, terwijl wordt bedoeld recolement. Men stelt zich voor om de getuigen aaneen te plakken. Dan het „citeeren en requireeren” en „ordonneeren”, en dergelijke, en ik vraag dus aan de Regeering: verlos ons daarvan en geef ons bij de tweede lezing een behoorlijk verstaanbare wet. En nu begrijp ik wel, dat er straks zal worden gezegd: daaraan zijn zulke groote bezwaren verbonden; die woorden hebben in de jurisprudentie een zekere beteekenis verkregen en als wij spreken van „wraken” en „bevelen”, hoe zal het dan in de toekomst gaan met de jurisprudentie? Laten wij ons niet te bang maken daarvoor. Indien inderdaad deze „provisioneele” wetten van ruim een eeuw terug eindelijk in meer blijvende zullen worden omgewerkt, dan moeten wij die vreemde woorden immers toch kwijt raken; en dan stond men voor hetzelfde bezwaar. Laat dus reeds nu de jurisprudentie zich toeleggen op een uitleg van de zuivere woorden, waartoe zij de uitlegging kan houden van de vreemde uitdrukkingen, die zij vervangen. Geef thans een wet die gelezen kan worden door de menschen die met de wet in aanraking komen, niet alleen door den civielen president van den krijgsraad, den officier-commissaris en den auditeur-militair, maar ook door het geheele volk, dat onder die wet zijn rechtsbedeeling vindt.

Nu is ook, ik zeide het reeds terloops, die redactiewijziging gevolgd — en dat is wel curieus — in de toelichting, waar men ook bij voorbeeld hier en daar vindt verdagten met een g; men is langzamerhand dermate geïnspireerd, dat men ging leven in den tijd van honderd jaar terug.

En wanneer nu straks de gesubsidieerde schoolbesturen zeggen: kijk eens, dat is de taal van de Regeering, volg die, of het moet met het subsidie uit zijn, zou dan de Regeering zich zelf niet in een moeilijk parket hebben gebracht? Leek mij dat taaltje, en de onregelmatigheid, aanvankelijk een grief, ik begon later te onderstellen dat het eigenlijk gewoonte schijnt, dat men ten aanzien van wetsredactie niet al te groote nauwkeurigheid betracht. Het trof mij in de wijziging herhaalde malen, dat men, waar men dezelfde redactie voor een gelijke bedoeling kon kiezen, klaarblijkelijk juist gepoogd heeft telkens een andere omschrijving te kiezen. Een onbeteekenend en toch teekenend voorbeeld daarvan is de aanhaling der „Wet op de Regterlijke Organisatie” (art. 132a en b), „wet op de Regterlijke Organisatie en het beleid der Justitie” (art. 156a) en „wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie” (art. 156a). Ze is viermaal aangehaald en is daarvan drie keer op een andere wijze benoemd. Toen ik dat las, dacht ik: hoort dat nu zoo? En toen ben ik

gaan kijken naar het Koninklijk besluit n°. 146 van 14 Juni 1911. En toen begreep ik dat . . . het zoo hoort! Besluit 146 heet: „Besluit, enz. op de samenstelling der regterlijke magt en het beleid der justitie”; — samenstelling met een *s* en alles zonder hoofdletters, maar op de volgende bladzijde van het besluit wordt geschreven: „op de zamenstelling der Regterlijke magt en het beleid der Justitie”. Zamenstelling met *z* en verder hoofdletters. Ik ben toen aan het doorbladeren gegaan en zag dat geschreven werd op bladz. 3 kantongerechten, maar geregtshoven. Op bladz. 12 staat daarentegen: „Van de Kanton-Geregten”. Als ik nu eenmaal weet dat het bij wetten op rechtsgebied zoo hoort, dan zal ik als niet-jurist daarop natuurlijk geen aanmerking maken.

Er zijn nog andere zaken. Er wordt door elkaar gesproken van beschuldigde en beklaagde. Nu zou men kunnen zeggen: die twee staan ook in de oorspronkelijke wet door elkaar, en dat hebben wij niet willen wijzigen, maar het is wel typisch, dat *in de wijzigingen* nu en dan staat „beschuldigde” en dat dat dan later weer door de Commissie of de Regeering in „beklaagde” is veranderd! Ik zou willen dat men ook ten aanzien van dit punt — en zoo zijn er vele meer — bij de tweede lezing eenvormigheid betrachtte.

Ik zeg, zoo is er meer en niet alleen ten aanzien van quaesties van zuiver redactioneelen aard.

Ook op materieel gebied zijn er punten die best nog hadden kunnen worden gewijzigd en waarbij ik op wijziging prijs stel, vooral omdat dan de wet beter kan worden geraadpleegd door hen die er mede te maken hebben. Ik wijs bijv. op de namen die in de wet voorkomen voor „commanderende officier”. Dan heet het „commanderende officier”, dan „commanderende officier van het corps”, dan „commandant”, dan „commanderende officier van het garnizoen”, dan weer „commanderende Generaal”. Wanneer men de practijk van de wet kent, weet men precies wie er mee bedoeld wordt, maar wanneer men de practijk van de wet niet kent, maar er zich in moet werken, dan weet men dat niet. Waarom neemt men niet de juiste benaming? Wanneer men bedoelt den garnizoenscommandant, dan schrijve men garnizoenscommandant, en schrappe den commandeerenden generaal, die geen rol speelt. Of de Regeering voldoende blijk heeft gegeven ten aanzien van de practijk van de wet op de hoogte te zijn, waag ik intusschen te betwijfelen. In stuk 21, n°. 2, 1911—’12, leest men op bladz. 2:

„Art. 316 is in verband met deze regeling gewijzigd en is daardoor tevens de waarborg gegeven, dat de commandeerende Officier van alle binnen zijn commandement gepleegde strafbare feiten behoorlijk op de hoogte blijft.”

Wat beteekent die toelichting?

Intusschen wordt een paar bladzijden verder heel gewoon gezegd:

„De practijk omtrent het oproepen van militairen als getuigen was tot dusverre, dat de garnizoenscommandant schriftelijk verzocht wordt de onder zijne bevelen staande militairen op den aangegeven tijd en plaats te doen verschijnen ten einde getuigenis af te leggen.”

Dat is heel eenvoudig zooals de zaak inderdaad is, en het kost aan de militaire Departementen toch niets geen moeite, de practijk even te bevelen in juiste benamingen. Zoo zijn er meer vragen, die ik op dit oogenblik ter sprake breng, juist omdat het moeilijk bij de artikelen kan gebeuren.

Zoo is er de quaestie van de militaire arrondissementen „en districten”, die in de wet herhaaldelijk worden genoemd, terwijl, zooals men weet, er

geen districten bestaan. Waarom niet eenvoudig dat woord er uit gelicht? Dat is ook zoo noodig omdat er bij de territoriale en gerechtelijke militaire indeelingen verschil is in de commandementen. Zoo is van het tweede militaire arrondissement de hoofdplaats den Bosch, en de bevelhebber in de derde militaire afdeeling woont te Breda.

Ik zal geen verdere uiteenzetting hier geven, maar deze enkele mededeeling moge voldoende zijn om er de aandacht op te vestigen dat het aanbeveling verdient in de wet op verschillende plaatsen in plaats van „de hoofdplaats” te lezen „de plaats waar de krijgsraad zitting heeft”. Wanneer men dat doet, komt men weer geheel in verband met de praktijk.

Vervolgens moet ik nog een paar vragen doen die ik ook op geen enkele plaats bij de artikelen weet onder te brengen. Allereerst wat betreft de quaestie van het voorloopig arrest. Het voorloopig arrest is in de bestaande rechtspleging geregeld in de artikelen 4 en 5. In art. 4 wordt gezegd dat elk officier en onderofficier in het algemeen het recht zal hebben om dezulken die van minderen rang zijn dan hij zelf is het arrest aan te zeggen, en dan volgt in art. 5, dat elk officier en onderofficier bovendien *verplicht* is om van dat recht gebruik te maken wanneer hij vermoeden kan dat er een aanmerkelijke overtreding van de krijgstucht of een strafbaar feit zich heeft voorgedaan.

Nu spreekt het vanzelf, dat art. 4 een zeer buitengewone macht geeft aan elken officier en onderofficier, een macht die door niets in deze wet beperkt wordt. Hier zou ik ook de aandacht van den heer VAN SASSE VAN YSSELT wel eens op willen vestigen; een dergelijke bevoegdheid als hier staat in art. 4, vind ik een te groote bevoegdheid indien ze niet gebreedeld wordt door behoorlijke beperkende bepalingen.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT vraagt mij hier: wat zou u dan voorstellen? Het voorstel is heel eenvoudig, wanneer ik het recht had art. 4 in de wet te betrekken, zooals gij het recht hadt als lid van de Commissie van Rapporteurs, dan had ik dadelijk voorgesteld door dat artikel een schrap te zetten; dat dient nergens voor.

Wanneer men zegt dat in bepaalde omstandigheden een meerdere het arrest *kan* opleggen, desnoods *moet* opleggen, dan is dat heel iets anders en dat wordt in art. 5 gedaan, daar wordt de verplichting opgelegd, en die verplichting wordt opgelegd zoowel voor „aanmerkelijke fouten”, gelijk het eerst luidde, als voor ernstige strafbare feiten. Nu heeft de Commissie van Rapporteurs in overleg met de Regeering van de aanmerkelijke fouten gemaakt aanmerkelijke overtreding van de krijgstucht.

Hierin is dus ondergebracht of opnieuw bevestigd, dat het voorloopig arrest ook voor krijgstuchtelijke overtredingen moet worden opgelegd.

Waarom heeft de Regeering die krijgstuchtelijke regeling bij deze materie betrokken? Er liggen op het oogenblik gearresteerd het wetboek voor militair strafrecht en de wet op de krijgstucht. Deze beide wetten zijn naar ik meen in 1903 aangenomen, maar nog niet ingevoerd. Jaar in jaar uit is mij gezegd, dat de invoering van die wetten wacht op het tot stand komen van de wijziging der rechtspleging bij de landmacht. Thans zullen wij die wijziging ter hand nemen en had het toch dunkt mij alleszins voor de hand gelegen, de regeling van het voorloopig arrest zooals die in de wet op de krijgstucht is opgenomen of ter zijde te laten of eenvoudig over te nemen.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT zegt: noem mij een artikel. Mijnheer de Voorzitter, ik verwijs naar art. 44. Dat artikel luidt:

„Leder meerdere die voldoende aanwijzing heeft gekregen om aan te

nemen, dat een mindere zich aan een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt, is bevoegd, zoo noodig, voorloopig arrest aan te zeggen. De mindere is verplicht aan die aanzegging onmiddellijk gevolg te geven."

Daarop volgen dan de beperkingen, o. a. in art. 45 het voorschrift, dat binnen 24 uren nadat het voorloopig arrest is aangezegd zoo mogelijk het onderzoek afgeloopen en een beslissing in de zaak moet genomen zijn.

Verder wordt er gezegd, waaraan hij, die het voorloopig arrest heeft opgelegd, onderhevig is. Ook wordt daar de bevoegdheid gegeven tot opheffing van het voorloopig arrest.

En wat zien wij thans? Dit, dat in art. 5 wordt neergeschreven — met de bedoeling, dat die bepaling van kracht zal zijn, zoolang de wet op de krijgstucht nog niet is ingevoerd —, dat de meerdere *verplicht* is het voorloopig arrest aan te zeggen. Terwijl voldoende waarborgen tegen misbruik ontbreken.

Dit acht ik niet een goede methode. Waar wij enkele jaren geleden een nieuwe regeling van het voorloopig arrest voor krijgstuchtelijke overtredingen hebben vastgesteld, moeten wij hetzij deze thans in dit wetsontwerp onderbrengen of wel die regeling thans eenvoudig ter zijde laten. Maar men heeft dit standpunt niet ingenomen in art. 5 en principieel heeft men evenzeer een andere gedragslijn gevolgd in art. 15, waarin het reclamerecht wordt geregeld en waarin men de toevoeging heeft opgenomen, dat er kan worden gereclameerd over de omschrijving van de strafreden.

Men kan dus niet beweren, dat men „de krijgstucht” buiten dit wetsontwerp heeft gelaten. Men heeft de zaak hier wel degelijk geregeld en nu is het mijn grief, dat als men haar wilde regelen, men dit had moeten doen op de wijze waarop de Volksvertegenwoordiging in gemeen overleg met de Regeering voor eenige jaren diezelfde materie reeds geregeld heeft.

Ik hoor den kolonel VERHEY daar zeggen, dat deze regeling maar voorloopig is, maar wij weten wat dat beteekent en ik heb dan liever in een voorloopige regeling een dergelijke bevoegdheid, die verkeerd is, die voorloopig aan elken meerdere het recht toekent om vrijheidsberoving toe te passen op iederen mindere zonder dat dit recht voldoende gebreideld wordt, niet opgenomen. Ik weet overigens, dat ik in dit opzicht geheel sta naast den kolonel VERHEY.

Zoo zijn er meer zaken.

Ik noem bijv. de quaestie van de ancienniteitsregeling. Wanneer daar aan dezelfde tafel in een krijgsraad een officier der infanterie en een officier der artillerie zitten, dan wordt hun ancienniteit geregeld volgens dit voorstel, zooals het voor ons ligt, in afwijking van de regeling, die sinds lang is toegepast bij het leger. In § 1 van het voorschrift op den velddienst vindt men een andere regeling dan hier wordt voorgesteld.

Nu kan men wel zeggen, dat men de wet niet verandert, dat het alleen maar een beetje wordt uitgewerkt, maar dat is juist mijn grief. Wanneer men een regeling van de bevelvoering heeft, die het geheele leger sinds jaar en dag kent en toepast, is het dan goed om daarin op deze wijze verandering te brengen? De vraag schijnt mij zelfs gewettigd of de leden van de Commissie van Rapporteurs op de hoogte waren van de regeling der bevelvoering. Het is toch te gek, dat als aan de tafel van den krijgsraad een officier van de infanterie en een officier van de artillerie zitten, volgens deze bepalingen de infanterist bij voorbeeld ouder is dan de artillerist, maar dat, als zij de kamer uitgaan om gezamenlijk te manoeuvreren, nu plotseling de officier van de artillerie de chef van den officier van de

infanterie is geworden. Dat zijn van die zaken die men toch terloops wel even had kunnen regelen.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT. In uw systeem had een geheel nieuw wetboek gemaakt moeten zijn.

De heer THOMSON. Wanneer u u niet met die artikelen bemoeid had, dan zou ik wellicht niet zooveel recht tot spreken hebben. Maar het betreft hier wijzigingen tot stand gekomen door het gemeen overleg tusschen de Regeering en de Commissie van Rapporteurs, het betreft artikelen, waarin gewijzigd is! Ik zal mij echter nu beperken en alleen een paar vragen aan de Regeering doen.

In de eerste plaats dan zou ik willen vragen of de Regeering niet zou willen overwegen, of niet enkele artikelen eenvoudigheidshalve zouden kunnen worden gemist. Ik meen artt. 3, 53, 54, 59, 60, 61, 98. Er zijn er meer.

Voorts wil ik vragen of nu art. 175a ter elfder ure in de wet is gekomen in analogie met art. 191 van het Wetboek van Strafvordering, dit artikel niet zal moeten worden gevolgd door de bepaling van art. 192 Wetboek van Strafvordering.

Voorts staat in het Wetboek van Strafvordering: aan den beklagde; dat is hier vervangen door: aan den Krijgsraad. De Regeering kan voor die wijziging rede hebben; dat zullen wij bij de behandeling van het artikel wel hooren.

Verder zou ik willen vragen wat de functie is van de deurwaarders, die hier nu ook ingelascht zijn. Ik heb herhaaldelijk in krijgsraden gezeten en ken dus wel een weinig de practijk, maar bij mijn weten heeft men maar heel weinig deurwaardersexploten noodig gehad. Wanneer het niet noodig is van die diensten gebruik te maken, zou daarvan een vrij aanmerkelijke besparing van kosten het gevolg zijn. Daarom dring ik in elk geval op beperkte toepassing aan; alleen voor die gevallen waar dit noodig is.

En dan zou ik eindelijk willen vragen: wanneer de Regeering een tweede lezing van het wetsontwerp overweegt, wil zij dan een andere volgorde van sommige artikelen aannemen, zoodat er een logischer ordening komt? Zoo zou ik wenschen: art. 43, art. 36, art. 45, art. 46, art. 47, art. 44, waarin dan art. 51 als eerste lid zou zijn op te nemen. Ik acht dit vooral ook noodig, omdat door de plaats die het ingelaschte art. 44a heeft, niet bij alle getuigenverhooren de auditeur-militair kan worden uitgenoodigd, terwijl het toch wel degelijk in de bedoeling der Regeering heeft gelegen dit mogelijk te maken. Voorts zou ik art. 96 aan art. 95 willen doen voorafgaan. En zoo is er meer, wat de Regeering zelf zal inzien als zij den heelen tekst voor zich heeft met de wijzigingen daarin opgenomen.

Ten slotte herhaal ik met aandrang mijn verzoek aan de Regeering om voor de tweede lezing een wetsontwerp in orde te maken dan in verstaanbaar Hollandsch is geschreven.

De heer HUGENHOLTZ: Mijnheer de Voorzitter! Er is in de Kamer op de leden een zekere aandrang uitgeoefend tot korthed bij de bespreking van dit wetsontwerp. Men heeft er op gewezen, dat de Kamer overladen is met andere werkzaamheden en dat voor de bespreking van dit wetsontwerp waarschijnlijk niet heel veel tijd beschikbaar zal worden gesteld. Bovendien was, naar men meende, thans het psychologisch moment aangebroken om deze materie in het *Staatsblad* te brengen. Immers nu beide militaire Departementen, die bij dit wetsontwerp betrokken zijn, vertegen-

woordigd worden door één functionaris en bij eventueele benoeming van een nieuwen Minister van Marine deze zich weer opnieuw in de geheele zaak zou moeten inwerken, was nu wel het geschikte oogenblik daar om eindelijk de herziening van de militaire rechtspleging tot stand te brengen. Er waren, zoo meende men, toch tal van verbeteringen aangebracht die ieder wenschte; er was dus nu geen reden om lange beschouwingen over deze zaak te houden. Ook, Mijnheer de Voorzitter! is gezegd, en dit wel reeds door de Regeering in de Memorie van Toelichting, dat deze herziening een bijzonder tijdelijk karakter draagt. Immers zoodra het Wetboek van Strafvordering zal zijn herzien, zal ook de definitieve herziening van de militaire rechtspleging moeten plaats hebben. Maar, mijnheer de Voorzitter! ik ben al evenmin als mijn buurman ter rechterzijde zeer optimistisch gestemd ten opzichte van die tijdelijkheid. Immers de bestaande provisioneele instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof dateert reeds van het jaar 1814 en daarbij is al weer provisioneel vastgesteld ten aanzien van de manier van procederen de stijl van praktijk bij het Hof van Holland sedert 1789 in gebruik zijnde. Daar komt bij, dat deze tijdelijke herziening nu al 8 jaar hangende is. Het is dus duidelijk, dat wanneer eenmaal dit wetsontwerp het *Staatsblad* zal hebben bereikt, wij daaraan voor een geruimen tijd zullen zijn gebonden, want een herziening van ons Wetboek van Strafvordering, hoe gewenscht ook en hoe lang in voorbereiding, zal vooreerst niet verwezenlijkt worden. Dit zijn alle redenen om te trachten in dit wetsontwerp nog te verbeteren wat verbeterd kan worden, tevens echter om met het oog op de definitieve herziening, die niet kan uitblijven, een korte principieele beschouwing te houden omtrent de militaire rechtspleging in het algemeen.

Een onderdeel van die quaestie is of commune delicten door den militairen of den gewonen rechter zullen worden behandeld, een onderdeel, waarover ik thans niet spreken zal. Immers de omvang van de rechtsmacht komt, zoo heeft de Regeering ons medegedeeld, ter sprake bij de invoeringswet, die reeds in 1905 in de Memorie van Antwoord werd aangekondigd en die zeker niet lang op zich zal laten wachten. Wanneer die invoeringswet ter tafel komt, zal het oogenblik daar zijn om over de rechtsmacht te spreken.

Dat niet nu reeds een voorstel tot afschaffing van de militaire rechtspleging vóór ons ligt, moet, dunkt mij, worden geweten aan het conservatisme van de drie onderteekenaars van het oorspronkelijk wetsontwerp, en toen men eenmaal den weg van partieele herziening was ingeslagen, konden de opvolgers van die drie bewindslieden moeilijk het eens gedane werk ongedaan maken. Dientengevolge zullen wij nu beduidend achter raken bij den duidelijk uitgesproken wensch van een belangrijke meerderheid onder de juristen en van toonaangevende militairen. Op de vergadering van de Juristenvereniging in 1881 gehouden, werd met 26 tegen 20 stemmen de wenschelijkheid uitgesproken, dat alleen zuivere militaire delicten — en dit zijn er weinige — zouden worden berecht door den krijgsraad, terwijl de eisch werd gesteld, dat in die krijgsraden het juridisch element plaats zou nemen, en dat al de commune en gemengde delicten zouden worden berecht door den gewonen rechter. In 1900 ging men nog verder en werd met 39 tegen 20 stemmen besloten om de militaire rechtspraak in tijde van vrede zelfs voor zuiver militaire delicten ongewenscht te achten. Merkwaardig is het, dat juist militairen als DEN BEER POORTUGAEL, VAN ROSSUM en KOOLEMANS BEYNEN min of meer tornden aan de oppermacht van den rechter, terwijl de afzonderlijke rechtspleging voor militairen werd verdedigd door juristen als POLS, ROLLIN COUQUERQUE, VERLOREN VAN

THEMAAT, waarschijnlijk omdat de eersten van nabij de verregaande slechtheid van de militaire rechtspleging hadden leeren kennen in de practijk, terwijl, dank zij het geheime van de procedure, die slechtheid aan de anderen verborgen bleef. Nu is de verdediging van de militaire rechtspraak deze: Men kan dit vinden in het bekende praeadvies van den heer KOOLEMANS BEYNEN, die aldus redeneert: tucht is de ziel van het leger. Om die te handhaven is noodig absoluut gezag van den meerdere. De hoogste uiting van het gezag is het recht tot oplegging van straf. Daarom moet de militair berecht worden door zijn eigen superieuren en moet de militaire rechtspraak worden behouden. Zij het alleen, zooals de heer KOOLEMANS BEYNEN wenschte, voor de zuiver militaire delicten.

Maar, wat mij getroffen heeft bij het nog eens doorlezen van de verschillende praeadviezen voor de Juristenvereniging is, dat geen der praeadviseurs blijkbaar zich de moeite getroost heeft om eens te zoeken naar den grondslag van de tucht.

De tucht wordt overal vooropgezet als de militaire voorwaarde voor gehoorzaamheid aan de gegeven bevelen. In dien gedachtengang is het opperste gezag, het denkend hoofd, dat beveelt; de minderen denken niet; zij hebben slechts te gehoorzamen. Die absolute lijdelijke gehoorzaamheid is slechts af te dwingen door geweld. Maar dit systeem past in een anderen tijd dan dien wij thans beleven. Het behoorde thuis in den tijd van het huurlleger. De huurlingen werden door geen ander motief gedreven dan de in uitzicht gestelde soldij; zij hadden geen belang bij het resultaat van het oorlogswerk en dus geen belangstelling voor hun beroep als soldaat. Zij waren het willoos instrument ter uitvoering van voor hen onverschillige oogmerken. Innerlijke aandrang tot gehoorzaamheid bestond bij hen niet. Om nu in oorlogstijd nut van hen te trekken, moest, door ijzeren discipline, in hen gedood worden de natuurlijke zucht tot zelfbehoud.

In vreedstijd waren zij door gedwongen ledigheid een last voor de burgerij en diende dezelfde discipline om hen in toom te houden.

Uit dien tijd dateert bij velen de gangbare opvatting van tucht als voorwaarde voor willooze ondergeschiktheid tot in de kleinste kleinigheid toe.

Zoo kon de heer KOOLEMANS BEYNEN in zijn praeadvies schrijven: de kracht van het leger zetelt in subordinatie, het gevoel van geheele onderworpenheid van den mindere aan den meerdere, die ten aanzien van de duizenden, die het leger uitmaken, niet te verkrijgen en te behouden is, zonder het prestige van den meerdere zoo hoog mogelijk op te voeren. Straf is de hoogste uiting van het gezag. Ontneemt men ons die bevoegdheid, zij het ook gedeeltelijk, dan zal de uitkomst leeren, dat men zich zelf straft.

Maar, Mijnheer de Voorzitter, het huurlleger is intusschen vervangen door het staand militieleger. Het vaderland wordt nu niet meer door huurlingen, maar door de landszonen verdedigd, en nu zou men hebben verwacht, dat ook ten opzichte van de opvatting van tucht met die wijziging in het leger een groote verandering zou zijn ontstaan.

Immers het motief voor de noodwendige gehoorzaamheid is niet langer de te verdienen soldij, maar — ik voeg er bij, als men niet beter wist, zou men meenen, dat het nu was het gemeenschappelijk belang van de verdediging van het gemeenschappelijk vaderland. Tucht behoeft — zoo meent men alweer — niet te worden gehandhaafd in de eerste plaats door geweld, omdat het gemeenschappelijk belang, het behoud van het vaderland, niet, als correlaat, het beroep van den soldaat voldoende innerlijke drijf-

veer van gehoorzaamheid kan worden geacht te zijn. Tucht — zoo meende men — zou vrijwillig worden aanvaard, omdat er, voor zoover tucht noodig is ter bereiking van een gemeenschappelijk doel en voor zoover uitwendige handhaving van de tucht tegenover de overtreders noodzakelijk mocht zijn, uitsluitend gebruik wordt gemaakt van dezelfde rechtsmiddelen als worden toegepast op de gewone burgers.

Dergelijke opvatting is geen chimère.

Men behoeft slechts na te gaan wat er geschiedt in menigen heldenstrijd van de georganiseerde arbeiders, niet alleen tegen het lood en staal van hun overheerschers, maar ook tegenover hun veel ernstiger vijand, den honger, om te kunnen concludeeren, dat de mogelijkheid van een zich zelf vrijwillig opgelegde en schitterend volgehouden tucht inderdaad bestaat. En toch ten aanzien van de bestaande militaire verhoudingen klinkt dat alles als spotternij. De behoefte die men bij de militaire autoriteiten gevoelt aan geweld, aan straffen, aan respresieve maatregelen in het algemeen, is niet afgenomen. want wel zijn de huurlingen van vroeger vervangen door de miliciens van tegenwoordig, maar het verheven doel, de verdediging van een gemeenschappelijk belang, de onafhankelijkheid van het vaderland namelijk, is gebleken een fictie te zijn. Niet toch landsverdediging, maar handhaving van de maatschappelijke orde, die indruischt tegen het klassenbelang van de overgroot meerderheid der zoogenaamde landsverdedigers, is hoofddoel van het leger. Er is geen belangstelling en er kan geen belangstelling zijn bij die overgroot meerderheid voor de instandhouding van de bevoorrechte positie van de bezittende klasse, waartoe het leger dient.

Integendeel, er is een innerlijk en steeds stijgend verzet tegen de mogelijkheid, dat zij gebruikt zullen worden om eigen klassengenooten neer te schieten, en daarom moet evenzeer, misschien nog meer dan in de dagen van het huurleger, hun zelfstandige wil gedood worden door stramme discipline. Men vertrouwt het leger niet. Men ziet slechts heil in gewelddadige onderdrukking van het onverzwakte vrijheidsbesef. Daarom heeft men noodig militaire rechters, die niet in de eerste plaats vragen naar het recht dat den gewonen burger toekomt, doch alleen naar ondergeschiktheid, naar algeheele onderworpenheid, hoe kunstmatig en tegennatuurlijk het ook zijn moge.

En zou nu uit een en ander geconcludeerd kunnen worden, dat dus van het standpunt van de bezittende klasse handhaving van een afzonderlijke militaire rechtsplegeng zeer wel te begrijpen zou zijn, de zaak krijgt een geheel ander aanzien wanneer men let op de resultaten van die oude tucht-handhaving.

De huurlingen van vroeger hadden geen hogere aspiratie dan vechten voor betaling. Zij konden de tucht billijken, die hen tot vechtmachines moest africhten; maar vrije burgers die hoe langer hoe meer oog krijgen voor het onrecht dat aan hun klasse geschiedt, die hunkeren naar verlossing uit de klasseoverheersching, komen tegen die tucht in verzet, vooral wanneer die gehandhaafd moet worden ten koste van het recht.

Niets werkt meer tuchtondermijnd dan het bewustzijn van gepleegd onrecht en onder de mindere militairen begint zich dan ook een publieke opinie te vormen, lijnrecht ingaande tegen de slaafsche gehoorzaamheid die men van boven af zou wenschen aan te kweeken. Men doet zijn dienst, zeker; men weigert niet, men verzet zich niet, maar men eischt aan den anderen kant zijn recht; waar onrecht geschiedt wordt dat niet langer lijdelijk aanvaard en men schroomt niet om zeer duidelijk te getuigen van dat gevoel van beleedigd recht. Langzamerhand ontstaat een ander rechts-

bewustzijn, dat het geheele op willooze gehoorzaamheid berustend militaire strafstelsel materieel en formeel, zelfs nog vóór de invoering, tot een anachronisme maakt. Zulk een stelsel kan alleen gehandhaafd worden zoolang het verzet daartegen sporadisch voorkomt en dus lijkt abnormaal, dat wil zeggen, afwijkend van den gewonen regel. Maar wanneer dat verzet wordt een stuk publieke opinie, wanneer het niet meer sporadisch voorkomt, maar als massaverschijnsel, dan zullen alle strafstelsels daartegen machteloos blijken te zijn. Wilde men nu nog de vroegere willooze onderworpenheid handhaven, dan zouden de krijgsraden dag en nacht zitting moeten houden om alle zaken te kunnen berechten. Maar men doet wijselijk hoe langer hoe meer water in zijn wijn, al ware het alleen om niet wereldkundig te maken hoezeer men het vroegere houvast op de mannen is kwijt geraakt.

Er is zeker wel nergens een zóó sterke verandering te bespeuren in karakter en houding van den minderen militair als bij de vloot in de laatste tien jaren. De weeklachten daarover worden in deze Kamer gehoord bij iedere begrooting van Marine. En nu zou men dus daar, bij de vloot, verwachten een enorme toeneming van het aantal veroordeelden door krijgsraden, en toch is van geleidelijke toeneming niets te bespeuren. Het aantal veroordeelden schommelt per jaar om de 250, nu eens 20 meer, dan eens 20 minder, en, uitgedrukt in procenten van de totale sterkte der bemanning, blijkt van een stijgende curve niets.

Van 1901 tot 1910 zijn die procenten de volgende: 2,19, en een stijging in het volgende jaar tot 2,41; weer een stijging in het jaar daarop tot 2,70; dan een plotselinge daling tot 2,36, gevolgd door een nog dieper daling tot 2,23; dan weer een sprong omhoog tot 2,48; weer een val omlaag tot 2,20; weer een stijging tot 2,50; dan een daling tot 2,45; dan een stijging tot 2,77 pct. Men zal moeten toegeven, dat deze cijfers niet wijzen op een meerdere toepassing van het militaire strafrecht bij een zoo sterke wijziging van den militairen geest als in de laatste jaren bij de vloot zich heeft voorgedaan.

Het militaire strafrecht is onmachtig gebleken die veranderingen tegen te houden. Integendeel, veeleer is die militaire rechtspleging een bron van steeds dieper ingrijpende ontevredenheid geworden, en het welbegrepen eigenbelang zal de autoriteiten er toe moeten brengen de militaire rechtspraak af te schaffen, juist tot het behoud van een gezonde en natuurlijke tucht.

Maar de militaire rechtspraak is niet alleen nadeelig voor het leger, zij is ook een gevaar voor elken beschaafden Staat. Nu en dan wordt men opgeschrikt door schreeuwend onrecht, in het buitenland gepleegd, op een DRYFUS, een FERRER, of op de massaslachtoffers van het militair geweld in Rusland. Dan troost men zich hier in Nederland met de gedachte: o, dat kan bij ons niet voorkomen. Maar men vergete niet, dat ditzelfde ook bij ons kan geschieden. In een anderen tijd, waarin het proletariaat een stuk macht tracht te veroveren op de tegenwoordige klasse-overheersching, en de bezittende klasse haar toevlucht zal nemen tot de militaire dictatuur, zullen wij hier ook ondervinden wat de beteekenis is van de militaire rechtspraak. Want al wordt nu één van de giffanden van die rechtspraak uitgetrokken, namelijk de geheimhouding, een ander groot kwaad, de militaire rechter, blijft ongewijzigd behouden. In tijden van beroering zullen de militairen aangewezen zijn tot handhaving van de kapitalistische maatschappelijke orde. Wie zich dan daaraan vergrijpt, zal voor diezelfde militairen terecht moeten staan en deze zullen dan noodwendig de gepleegde

feiten beschouwen als tegen hen zelf gepleegd. In het prae-advies van den heer KOOLEMANS BEYNEN wordt het zoo uitdrukkelijk gezegd: „wij militairen komen op voor ons gezag als meerdere, waarvan wij, indien wij het ernstig meenen, niet voor ons, maar voor de zaak waarvoor wij geroepen zijn, geen schijntje mogen prijs geven.”

Het komt mij voor, dat die waarschuwing duidelijk genoeg is en dat wie de burgerlijke vrijheid verkiest boven het militair geweld en het militair onrecht, niet zal mogen rusten voor en aleeer de afzonderlijke militaire rechtspraak tot het verleden zal behooren.

Hoe nu de tegenwoordige Regeering over de afzonderlijke militaire rechtspleging denkt, is uit de stukken niet met zekerheid op te maken. De Regeering van 1904 wilde op deze quaestie niet verder ingaan, dan door te herhalen dat van haar geen voorstel tot afschaffing te wachten was. Over het algemeen was het oorspronkelijk wetsontwerp een sterk staaltje van behoudzucht. Niet uit eigen beweging kwam de toenmalige Regeering tot de partieele herziening, die ons werd voorgelegd, maar gedwongen door de onweerlegbare critiek, die niet het minst van militaire zijde zelf op die rechtspleging was geoefend. En toch trad de vorige Regeering te dezen aanzien aarzelend en schoorvoetend op. Zij weigerde beslist om de juridische onbekwaamheid van den militairen rechter te compenseeren door de aanstelling van een burgerlijk rechtsgeleerde als president. Slechts door het optreden van de Commissie van Rapporteurs, aan wie ik, evenals de heer THOMSON dat vóór mij gedaan heeft, gaarne een woord van dank breng voor het aanhoudende en volhardende werk dat zij in deze heeft geleverd, werd de onwil van de vorige Regeering gebroken. Bij ministerieelen brief van 20 Mei 1910 deed eigenlijk de burger-rechtsgeleerde als president zijn intrede in den krijgsraad, hoewel daarbij werd bepaald, dat men bij voorkeur dien president zou zoeken onder de officieren, die ten minste zeven jaren bij de land- of zeemacht hadden gediend. Maar weer hield de Commissie van Rapporteurs aan. Zij meende, dat nog een verdere en betere wijziging kon worden verkregen en zij heeft succes gehad op haar volhardend pogen, in zooverre de tegenwoordige bewindslieden eindelijk de concessie hebben gedaan, dat de president zal zijn een jurist zonder meer. Al is daardoor niet uitgesloten, dat men een militair als president zal kunnen aanstellen, dan zal het toch in ieder geval een oud-militair zijn, die onafhankelijk is van de militaire hiërarchie, hoewel hij misschien toch behept zal zijn met de militaire begrippen, die wij, wat mij betreft, geheel uit den krijgsraad zouden moeten verwijderen.

Nu is het niet te ontkennen, dat de tegenwoordige Ministers zich op een veel ruimer standpunt hebben geplaatst ten opzichte van deze quaestie dan de vorige. Ook valt nauwelijks tegen te spreken, dat uit hetgeen zij schriftelijk aan de Kamer hebben voorgelegd bitter weinig sympathie spreekt voor de militaire rechtspraak als zoodanig. Immers als deze heeren het hebben over wijze van procederen, vind ik daaromtrent op bladz. 7 van de Toelichting van hun Nota van nadere wijzigingen:

„Hoewel in beginsel eene invoering van het burgerlijk strafproces in *alle* militaire zaken wenschelijk scheen, moest hiervan worden afgezien, omdat dit dan ook het geheele vooronderzoek zou omvatten en dit practisch op het vervaardigen van een geheel nieuw wetboek zou neerkomen.”

En op bladz. 5 van diezelfde toelichting vind ik dezen merkwaardigen passus, waarmede deze bewindslieden hun onmiddellijke ambtsvoorgangers bestrijden:

„Het argument, dat slechts gewezen militairen zich met militaire be-

klaagden en getuigen psychisch zouden kunnen vereenzelvigen, gaat zeker niet op in de practijk, want als er personen goed op de hoogte zijn van de militaire toestanden, zijn het zeker wel de auditeurs-militair. Het argument doet denken aan den kastegeest, die oudtijds in het leger bestond, toen het grootendeels was samengesteld uit vrijwilligers, doch die geest bestaat thans bijna niet meer, nu het leger voor een groot deel uit dienstplichtigen bestaat.”

Welnu, het komt mij voor, dat in een rechtspleging de wijze van procederen en de soort van rechters de twee hoofdzaken zijn, en wanneer men nu, zooals de tegenwoordige bewindslieden hebben gedaan, ten opzichte van die beide onderdeelen van de rechtspleging een veroordeelend vonnis uitspreekt over het militaire karakter, dan mag ik zeker wel concludeeren, dat deze heeren niet bijster veel symphathie voor die militaire rechtspraak als zoodanig bezitten. Maar dan is het des te meer te betreuren, dat men niet wat verder gegaan is in zijn pogingen om het euvel van die militaire rechtspleging te mitigeeren. Men heeft al dadelijk bij den opzet een fout gemaakt — dat is niet de schuld van deze bewindslieden —, de fout namelijk van te handhaven het schriftelijk onderzoek voor officieren-commissarissen, of laat ik zeggen zooals het dan nu zal wezen voor den officier-commissaris. Dat onderzoek is de spil van de geheele procedure.

Vooraf worden vraagpunten opgemaakt, die aan den beklagde zullen worden gesteld. Die vraagpunten worden ontworpen door den auditeur-militair. Dat is een erkentenis van de onbekwaamheid van den eigenlijken ondervrager, en te recht heeft mr. VAN ENGEN in zijn bekend proefschrift er op gewezen, hoe dwaas die vraagpuntenmethode is, omdat het opzetten van dat heele gebouw van vraagpunten natuurlijk geschiedt naar aanleiding van een vooropgezet denkbeeld omtrent de zaak die men nog te onderzoeken zal krijgen, en wanneer het eerste vraagstuk gesteld is en een antwoord daarop van den beklagde is niet in overeenstemming met het vooropgezette beeld dat men zich van de zaak had gevormd, dan is het heele vraagpuntengebouw ingestort. Toch zullen verklaringen op zoo onbeholpen wijze verkregen, onder eede bevestigd en te boek gesteld, niet meer ongedaan gemaakt kunnen worden, ook niet door het latere aanvullend onderzoek voor den krijgsraad.

Welnu, waar de zaak zoo staat, daar behoorde dat onderzoek te worden opgedragen aan een alleszins bevoegde. Zal de officier-commissaris inderdaad zoo'n bevoegde zijn? Er mag met recht aan getwijfeld worden. De eisch die voorheen nog gesteld was, dat de officieren-commissarissen een rechtskundige opleiding zouden hebben genoten, is — en ik ben er blij om — door de tegenwoordige bewindslieden geschrapt. Maar al was ik er niet blij om, en al was dat niet geschrapt, dan viel het toch in het water, want bij de marine, om mij daartoe even te bepalen, zijn er op het oogenblik onder de officieren slechts twee die den doctersbul bezitten, terwijl er toch in minstens drie directiën van de marine een officier-commissaris moet zijn, om van plaatsvervangers nog niet te spreken, terwijl men bovendien voor den president, den burgerrechtsgeleerde, waarschijnlijk ook wel onder die twee heeren zal zoeken naar een geschikten functionaris. Nu zou de tegenwoordigheid van den raadsman, die bij deze wijziging zijn intrede doet in het militair proces, corrigeerend op een en ander kunnen werken, maar de raadsman is niet toegelaten. Men zal zeggen: dat is in het burgerlijk strafproces ook het geval, de raadsman is niet toegelaten bij het vooronderzoek, maar het groote verschil is, dat in de burgerlijke strafprocedure het voornaamste onderzoek plaats vindt in de openbare zitting, terwijl

hier het voornaamste onderzoek plaats heeft voor den officier-commissaris in het geheim. Hier zou de invloed van den raadsman veel noodzakelijker zijn dan in het burgerlijke strafproces. De krijgsraad oordeelt dus bijna uitsluitend op de door den officier-commissaris opgemaakte stukken. Met het oog daarop, omdat dus de leden van den krijgsraad geen persoonlijke indruk kunnen krijgen van den beklaagde en van de getuigen, wilde de Regeering van 1904 aan dat euvel te gemoet komen door den officier-commissaris tot lid van den krijgsraad te benoemen; die zou dan zijn persoonlijke indruk van den beklaagde en van de getuigen aan zijn medeleden in den krijgsraad kunnen mededeelen, maar zeer te recht heeft de latere Regeering dat voornemen van de hand gewezen, zeer terecht, want de allereerste voorwaarde voor een goed rechter is toch, dat hij volkomen onpartijdig zal zijn. Wie als officier-commissaris heeft medegewerkt om rechtsingang te verlenen, om dien term uit het gewone strafproces te gebruiken, kan niet geacht worden volkomen onpartijdig te zijn, die heeft zich reeds een oordeel gevormd. Zoo blijft dus de officier-commissaris de eenige die een persoonlijke indruk heeft ontvangen van den beklaagde en de getuigen buiten den krijgsraad, maar intusschen ontbreekt bij de heeren rechters elk persoonlijk contact.

Nu zegt de tegenwoordige Regeering: dat kan geen kwaad, want men kan toch den officier commissaris als getuige dagvaarden. Dat kan theoretisch, maar of het practisch kan, — wat mij betreft, ik ben het vrijwel eens met wat de heer van Rossum jr. in zijn pas verschenen proefschrift daaromtrent opmerkt, nl. dat het vrijwel onmogelijk zal wezen dien officier-commissaris, gesteld al dat het gewenscht ware, vaak in den krijgsraad als getuige te hooren, want dan wordt hij telkens onttrokken aan zijn eigen werk. Als men bovendien bedenkt dat de officieren-commissarissen uit een ander garnizoen of een andere directie van de marine telkens de reis zouden moeten maken naar de plaats waar de krijgsraad zetelt, en in dien tusschentijd hun eigen werk zou blijven liggen, dan voelt iedereen dat in de practijk van dat middel niet machtig veel zal terechtkomen.

Intusschen, de fout van dien opzet, dat gevoel ik, is niet meer goed te maken. Ik wijd de fout van dien opzet niet aan deze tegenwoordige bewindslieden, maar wat ik hun als een ernstige grief aanreken is, dat zij niet alles gedaan hebben wat zij konden om nu dat euvel zooveel mogelijk te corrigeeren door toe te laten het mondeling debat voor den krijgsraad. Wat zegt men daarvan? Dat mondeling debat voor den krijgsraad is onmogelijk, want wij hebben immers het geheele schriftelijke onderzoek voor officieren-commissarissen. Dat komt hierop neer, dat men eerst een fout begaat, dat men die fout als een euvel erkent en dat men dan een ander euvel rechtvaardigt als het gevolg van dat vorige euvel, in plaats van te zorgen dat door openbare behandeling voor den krijgsraad althans de invloed van die fout zooveel mogelijk wordt verzacht.

Zoo zal dan vrees ik van het nieuwe beginsel van de openbaarheid bij de krijgsraden bitter weinig terechtkomen. Het onderzoek dat plaats zal hebben, zal niet veel meer dan aanvullend zijn, een herhaling van het eerste onderzoek dat reeds voor den officier-commissaris heeft plaats gehad: vooral omdat gehandhaafd wordt de, laat ik maar zeggen, belachelijke methode van het vooraf opstellen van vraagpunten.

Daar komt nog bij, dat het uitnemende beginsel van openbaarheid door deze bewindslieden niet ongerept is gehandhaafd, daar zij aan de bestaande bepalingen hebben toegevoegd de bepaling, dat mogelijk is de uitsluiting van militairen beneden een zekeren rang.

Ik zal op dit oogenblik op deze zaak niet ingaan, daar ik daaromtrent een amendement heb voorgesteld en bij de bespreking daarvan het noodige hieromtrent kan worden gezegd. Ik mocht echter niet nalaten er reeds nu op te wijzen, dat waar deze Regeering zich niet opwerpt als een verdedigster door dik en dun van de militaire rechtspraak, maar zij integendeel niet onduidelijk te kennen geeft die geheele militaire rechtspraak eigenlijk uit den booze te achten, zij meer had moeten doen om reeds thans aan de euvelen van de militairen rechtspraak te ontkomen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil intusschen dit wetsontwerp niet afwijzen, want, hoe gebrekkig het ook is, ik erken dat het vele verbeteringen inhoudt en, eenmaal wet geworden, een betere toestand in het leven zal roepen. Ik wil slechts de hoop uitspreken, dat de intrrede van den verdediger een helder licht zal werpen op den volkomen onbevredigenden toestand die ook na de aanneming van dit ontwerp zal blijven bestaan en dat daardoor verhaast zal worden het oogenblik waarop bij een algeheele herziening de afzonderlijke militaire rechtspleging geheel zal verdwijnen.

Mijnheer de Voorzitter! Uit de stukken is gebleken, dat tusschen de Regeering en het bestuur in Oost-Indië overleg wordt gepleegd over de vraag, of niet in afwijking van de bepalingen van de thans nog geldende wet ook voor vonnissen buiten het Rijk in Europa gewezen appèl zal worden toegelaten.

Ik vertrouw dat de Regeering met den meest mogelijken spoed deze zaak tot een gelukkig einde zal brengen en dat daardoor zal worden weggenomen de anomalie, dat alleen wegens het toevallig op reis zijn een militair mist de rechtszekerheid, wanneer hij niet op reis was gegaan.

Ten slotte zou ik er bij de Regeering sterk op willen aandringen, dat zooals wij nu voor de marine zullen krijgen een vasten krijgsraad te Amsterdam, er ook een in Indië, bijv. in Soerabaja, zal worden ingesteld, waarvoor dan dezelfde bepalingen zouden moeten gelden als welke thans voor den krijgsraad te Amsterdam worden voorgesteld.

Wanneer de Regeering dit punt zou willen bespreken — en misschien kan dit gebeuren te gelijk met het overleg omtrent die appèlzaak — zal dit wellicht tevens er toe kunnen leiden, dat de krijgsraden aan boord van schepen overbodig worden geacht. Vooral in den tegenwoordigen tijd, nu de schepen zich zoo snel verplaatsen, zou het dan volkomen overbodig zijn nog gedurende de reis een krijgsraad te houden aan boord, waar noodzakelijk moeten ontbreken tal van zaken die voor den krijgsraad aan wal worden ingesteld. Ik hoop dus, dat deze Regeering deze beide onderwerpen spoedig tot een goede oplossing zou kunnen brengen.

De heer VAN HAMEL: Het treft eigenaardig, maar ook zeer zeker aangenaam, dat wij hier thans een ontwerp bespreken over de hoofdbeginselen waarvan wij allen het eens zijn, terwijl wij in de laatste dagen debatten hebben bijgewoond over rechtsbeginselen, die ons zulk een grooten wirwar boden, beginselen die aan de rechterzijde van verschillende kanten uitgesproken waren.

De rechtsbeginselen dan, waarover wij het bij dit ontwerp nu eens zijn, zijn — niemand kan dit weerspreken — duidelijk liberale beginselen van rechtspleging, beginselen die hun oorsprong hebben genomen in het laatst der XVIIIde en nader ontwikkeld zijn in de XIXde eeuw, met name in Frankrijk, — in Engeland golden ze reeds — hier te lande en elders, eerst tegen het midden der eeuw in een deel van Duitschland.

Wij hadden nu, in afwijking van de hervormingen van toen, dit stuk

militaire rechtspleging overgehouden en zijn thans bezig om die nieuwe beginselen, zoover dat gaat, daarin te werken, een arbeid, die heel wat moeilijkheden medebrengt. Ik vind dit dan ook eenigermate in aansluiting aan den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden een methode van wetgeving, die haar natuurlijke bezwaren heeft; en het is wel eigenaardig, dat de Regeering van 1903 zoo vierkant is ingegaan tegen een afdoend woord uit de Heilige Schrift, waar staat, dat men geen nieuwen wijn moet doen in oude lederen zakken, want dat dan de zakken scheuren en de wijn wordt uitgestort. Dit beeld slaat precies op wat hier geschiedt. Men poogt hier nieuwe beginselen met de oude vormen te doen samengaan. Zoo iets kan echter, als de omstandigheden het zoo medebrengen, m. i. heel goed gedaan worden. Wij hebben daarvan steeds treffende voorbeelden in Engeland, dat telkens nieuwe beginselen weet in te voeren, maar toch daarbij de oude vormen weet te bewaren, omdat het die respecteert.

Of die wetgevers daar nu ook zoover gaan, dat zij de oude Engelsche spelling volgen, durf ik niet te zeggen, maar zeker is het, dat onder de Engelsche wetten die tot op het huidige oogenblik in de praktijk worden toegepast, zeer zeker in den ouden stijl geschreven zijn. Men weet, dat in Engeland het Normandische recht een grooten invloed heeft gehad, zoodat nog steeds Fransche woorden in de Engelsche rechtsspraak gelden. Zoo spreekt men bijv. wanneer men de exceptie wil doen gelden, dat men vroeger reeds is vrijgesproken en dus voor dat feit niet meer terecht kan staan, van een „autrefois acquit”, dat is de uitdrukking die dan wordt gebezigd. De heeren rechters die de gevangnissen gaan inspecteeren, heeten „Lords of oyer and terminer”. Dat zijn alle Fransche woorden. Oude vormen te blijven gebruiken acht ik dus in het geheel niet onmogelijk. En ik acht het een voorrecht, dat waar deze wetsontwerpen nu al zoovele jaren aan de orde zijn, ik op dit oogenblik het genoegen heb om hier aanwezig te zijn om aan de behandeling te kunnen deelnemen. Hoe sta ik nu tegenover deze ontwerpen? Met den heer VAN SASSE VAN YSSELT meen ik allereerst, dat deze hervorming absoluut noodig is. Vandaar dan ook, dat wij in een avondvergadering zelfs met de behandeling van deze ontwerpen zijn aangevangen, om toch te zorgen, dat de totstandkoming niet langer op zich late wachten. Ik zal na het gesprokene niet wijzen op de groote voordeelen, die het gevolg zijn van de nieuwe rechtspleging en waarvan de openbaarheid en het recht van verdediging zeker de twee hoofdfactoren vormen, die er toe zullen medewerken om hetgeen verkeerd is aan het licht te brengen en wat aan het licht wordt gebracht, verdwijnt, wanneer het verkeerd is, voor de schelheid van het licht.

Zeker zijn er ook onvolkomenheden in gebleven, daarop is reeds door verschillende sprekers de aandacht gevestigd en ik behoef er dus niets meer over te zeggen. De heer THOMSON heeft over de quaestie van het arrest gesproken en de heer HUGENHOLTZ over het behoud van de schriftelijke procedure en over het gemis van appel in Indië; wat daaromtrent is gezegd, onderschrijf ik geheel. In het behoud van de schriftelijke procedure ligt eigenlijk de hoofdzaak.

Het is jammer en ongelukkig, dat men dit heeft moeten behouden. De Regeering en de Commissie van Rapporteurs hebben dit erkend, maar zij zeiden: wij kunnen niet alles in eens veranderen, dat hangt zoo samen met de geheele militaire rechtspleging in haar geheel, dat het niet zoo voetstoots kon worden veranderd. Nu spijt het mij, dat, terwijl men bij de nieuw ingevoerde sumiere procedure die schriftelijke procedure heeft doen vervallen en de mondelinge daarvoor in de plaats heeft gesteld, men niet

een stap verder is gegaan en die zaken thans niet eenvoudig naar den kantonrechter heeft gervevoerd. Dat heeft mij gespeten en wanneer het mogelijk was bij amendement een dergelijke wijziging aan te brengen, dan zou ik gaarne een stap in die richting hebben gedaan. Doch waar ik het ontwerp toejuich in zijn groote gedachten en het met zijn onvolkomenheden accepteer, omdat die op dit oogenblik niet te overwinnen zijn, daar wil ik toch zeker en sterk over dit ontwerp heen zien.

Men moet dit ontwerp aannemende, daarover heen zien. Dan kan men daaraan in gemoede zijn stem geven. Moesten wij dit ontwerp aannemen als het laatste woord, dan zou ik daartoe niet gaarne medewerken. Doch wij kunnen ook verder zien. En hierin verschil ik met den heer HUGENHOLTZ. Ik geloof, dat dit ontwerp niet alleen tijdelijk moet zijn, maar dat het ook tijdelijk zal zijn.

De omstandigheden zijn in dit opzicht werkelijk niet ongunstig. De heer HUGENHOLTZ heeft wel gezegd, dat het tijdelijk *moest* zijn, maar dat het niet tijdelijk *zou* zijn; ce n'est que le provisoire qui dure; maar ik ben nog jong genoeg om in dit opzicht optimistisch te zijn en ik heb daarvoor goede redenen. Een herziening van de militaire rechtspleging is lang opgehouden geweest door de overweging, dat eerst de burgerlijke strafprocedure moest worden gewijzigd en men zag daarvoor geen weg. Welnu, men heeft sinds dien daarvoor een weg gebaad en die weg wordt met snelheid betreden. Er wordt door de commissie, waarvan de geachte Regeeringscommissaris dien wij in ons midden zien, een van de groote drijfkrachten is, zeer hard aan gewerkt en het vooruitzicht bestaat dat binnen een niet te langen tijd een ontwerp gereed zal zijn. Welnu, mijnheer de Voorzitter, wij hebben de hoop, dat wanneer dat ontwerp wordt aangeboden aan de Regeering het in dien vorm zal worden aangeboden, dat de Regeering het niet lang onder zich zal behoeven te houden en dat zij het spoedig den gewonen legislatieven weg zal kunnen laten gaan.

Dit is een van de redenen waarom ik werkelijk geloof, dat er alle aanleiding is om, wanneer het wetsontwerp voor de strafvordering in behandeling zal zijn gekomen, men tegelijkertijd een nieuw ontwerp militaire rechtspleging zal kunnen gaan ontwerpen. Maar een tweede reden die ik heb voor dit optimisme is gelegen in de nu ingevoerde openbaarheid van de militaire rechtspleging. Door die openbare bespreking, door het inkomen van advocaten in de zaak zullen de gebreken en fouten die aan de schriftelijke procedure kleven zóó sterk worden gevoeld, dat de drang naar reformatie en innovatie groot zal blijven.

Op die twee gronden ben ik op dit punt optimistisch en ik beschouw deze wet alleen als een tijdelijke wet.

Mijnheer de Voorzitter! Nu wil ik nog een derde opmerking maken, namelijk dat deze wet niet alleen groote verbetering brengt en dus in dit opzicht nuttig zal zijn en niet alleen een tijdelijk karakter draagt, maar dat zij ook zal moeten worden beschouwd als een proefregeling, waarvan men de werking zeer nauwgezet zal moeten nagaan, om door die observatie stof te vinden voor de verdere ontwikkeling en van de militaire rechtspleging en van de rechtspleging in het algemeen.

Laat ik in de eerste plaats spreken over de proefregeling in dezen zin, dat het merkwaardig zal zijn na te gaan, hoe zich in die openbaarheid de schriftelijke procedure zal houden. Ik hoop, dat gebruik zal worden gemaakt van al de vrijheid, die men heeft om die schriftelijke procedure in haar schriftelijkheid niet te bezwarend te maken, want ik ben het met den heer HUGENHOLTZ eens, dat het hoofdkarakter van de moderne procedure, in

tegenstelling met de oude procedure, gelegen is in het contact van den rechter die rechtspreekt met den persoon die terechtstaat en met de getuigen die hij hoort, wat de Duitschers noemen de Unmittelbarkeit. Dit hoofdbeginsel wordt in deze regeling gemist, maar de wet laat gelegenheid om die Unmittelbarkeit te doen gelden. Ik lees dit m. i. zeer duidelijk in art. 172, waarin staat, na het bestaande:

„Wanneer de Auditeur-Militair, of de Krijgsraad van begrip is, dat er nog nadere verhooren, hetzij van de beklaagden, hetzij van getuigen, hetzij bij wijze van confrontatie, zouden behooren te geschieden, zullen dezelve in den vollen Krijgsraad worden gehouden”, het volgende:

„Eveneens zullen in den vollen Krijgsraad worden gehoord de getuigen en deskundigen, die, op verzoek van den beklaagden, op last van den Krijgsraad van wege den Auditeur-Militair mochten zijn gedagvaard of opgeroepen, of die, van wege den beklaagden zelf gedagvaard of opgeroepen zijnde, ter terechtzitting zijn verschenen”.

Ik hoop nu, dat van dat artikel veel gebruik zal worden gemaakt. Ik betwijfel niet, of de advocaten zullen er gebruik van maken. Ik hoop, dat het legerbestuur, door zijn invloed op de auditeurs, en het Departement van Justitie, voor zoover ook van daar invloed kan uitgaan, dat artikel gebruik gemaakt wordt. Indien men dit artikel niet goed gebruikt, vrees ik voor de werking van de wet, maar indien men het goed gebruikt zal men daarin vinden een proefregeling, waaraan men kan toetsen hoe in waarheid nieuwe beginselen in het militair recht kunnen worden gebracht. Ik denk mij bijv., dat men door een circulaire aan de auditeurs de aandacht op het gebruik van dit artikel wel zal kunnen vestigen.

Een tweede punt, dat ik van groot belang acht in deze materie, is de deelneming van burgers en militairen te zamen aan deze rechtspraak. Het vraagstuk van de militaire rechtspraak in het algemeen blijft onbesproken, ook door mij; dit is nu niet aan de orde. Intusschen, het komt toch eenmaal aan de orde, en indien men nu de commune overtredingen had gebracht voor den kantonrechter, dan had de practijk reeds nu hieromtrent tot leering kunnen zijn. Wat wij in de practijk nu onder deze wet wel zullen kunnen nagaan, is de werking van het nieuwe instituut der samenwerking van militairen en een burgerpresident. Een gewichtig psychologisch punt is hierbij betrokken Eigenlijk is de taak van den officier altijd een psychologische; hij moet de manschappen opleiden tot de groote taak der landsverdediging; hij moet reeds daarom altijd van een psychologischen gedachtengang doordrongen zijn. Welnu, het strafrecht heeft in den laatsten tijd een zeer sterk psychologischen kant gekregen. Bij de toepassing van het strafrecht zijn zeer zeker juridische rechtsbegrippen betrokken. De heer VAN SASSE VAN YSSELT heeft het zoo juist gevoeld; belangrijke vragen van rechtskundigen aard kunnen voor den rechter ter beslissing liggen. Maar ook twee groote psychologische vragen staan hem ter beantwoording.

Vooreerst de vraag der waardeering van het bewijs, de vorming van zijn overtuiging; is men overtuigd of niet? Is het bewijs geleverd of niet? En in de tweede plaats de groote psychische vraag: wat voor soort van man heb ik voor mij, en wat moet ik met hem doen?

Nu heeft het mij wel getroffen, dat op een ander gebied in het leger het psychische lang niet vreemd is, en ik heb daarbij het oog op de behandeling van psychiatrische gevallen door de officieren van gezondheid. Op veel eenvoudiger en gemakkelijker wijze dan een burgergeneesheer, die plotseling voor patient X of Y komt te staan, kan de officier van gezondheid de van psychiatrische afwijking verdachte soldaten observeren.

Dit is bepaald een feit, wat men uit de verschillende rapporten kan nagaan.

Nu hebben wij in deze combinatie van burgers en officieren gekregen een staaltje van leekenrechtspraak, of liever van medewerking van leeken aan de rechtspraak in den trant der Duitsche Schöffengerichte. Niemand zal ontkennen, dat er in den laatsten tijd hier en daar — in ons land is dit niet zoo sterk, maar heeft het zich toch ook op sommige punten geuit — aandacht is gekomen naar medewerking van leeken aan de rechtspraak.

Dit ligt misschien wel in de ontwikkelingsgang van de rechtsbedeeling. In ieder geval is dit zeker, dat wij nu in de werking van deze wet een belangrijk voorbeeld daarvan kunnen zien en er veel uit kunnen leeren op dit gebied in welke richting dan ook. In zooverre vind ik in deze wet een zeer belangrijke proefneming, gelijk ik reeds gezegd heb.

Wij zullen dus hebben een burgervoorzitter en officieren in dezen Krijgsraad.

Hieraan nu is verbonden de vraag, of die officieren — die derhalve naar deze wet rechters blijven — niet beter onderlegd en geschoold moeten zijn, als tot dusverre over het algemeen het geval was. Het onderricht in strafrechtspleging behoort tot de officieren en wordt aan de Militaire Academie te Willemsoord en ook aan de Krijgsschool gegeven. Maar dit is toch nog niet, wat men noodig heeft; ik acht het zeer gewenscht aan deze officieren eenige rechtskundige opleiding te geven van meer intensieven aard.

Zeker, men heeft ook enkele officieren, die in de rechten gepromoveerd zijn. De Minister van Oorlog, tijdelijk Minister van Marine, heeft het genoegen dagelijks te kunnen spreken met een zeer kundig zeeofficier, die den titel draagt van doctor in de rechtswetenschap en van wien ik de eer heb de promotor te zijn geweest. Maar ik wensch er toch de aandacht van de Ministers van Marine en van Oorlog en het verheugt mij, dat beiden thans in denzelfden persoon zijn vereenigd, want nu kan ik hem in zijn dubbele qualiteit dezelfde zaak voordragen, op te vestigen, dat er een opleiding in bijzondere rechtskennis bij de Marine bestaat, een regeling waarbij hun, die deze studie met goed gevolg hebben doorlopen, daarvoor een toelage van f 200 's jaars wordt toegekend. Dergelijke prikkel moet er zijn en de officieren die zich die moeite geven mogen gerust dergelijke toelage als belooning ontvangen.

Het is een instelling die ik van zeer nabij ken, aangezien ik niet alleen de eer heb zitting te hebben in de commissie die het examen aan het einde van die opleiding afneemt, maar ook het genoegen heb gehad, verscheidene van die officieren op mijn college te zien.

Waarom is dit zulk een gelukkige instelling? Het is niet een cursus, door knappe menschen misschien gegeven, na afloop waarvan examen moet gedaan worden voor een commissie. Neen, het is een stuk universitair onderricht. De officieren die dezen cursus volgen komen aan de universiteit zelf, wonen de colleges bij, worden geëxamineerd door de professoren, die hun onderwijs hebben gegeven gelijk met de studenten het geval is. Alleen omdat in het militaire strafrecht en de militaire strafrechtspleging geen onderwijs wordt gegeven, wordt voor deze vakken een examen afgenomen door den inspecteur van administratie, den hoofd fiscaal, die van dat vak op de hoogte is. Maar het zou zeer goed kunnen zijn — en ik zou dat ook zeer gewenscht achten — dat aan de universiteit of universiteiten verbonden werd een lector, te bezoldigen vanwege de Departementen van Oorlog en Marine, die dat vak doceert en die dan natuurlijk zijn aandeel kon hebben aan het afnemen van het examen.

Dat instituut is daarom zoo gelukkig, omdat de heeren dan op de universiteit zijn, dat wil zeggen, dat zij omgang hebben met de hoogleeraren en ook met de studenten, reeds op de collegekamers, in de z.g. tusschenkwartiertjes; dat zij leven in de universitaire atmosfeer. Daarom is die inrichting zoo goed en ik prefereer haar boven het gepromoveerd zijn in de rechten vooreerst, omdat de gepromoveerden allicht den dienst verlaten en andere betrekkingen zoeken, maar vooral omdat de verdeling van vakken een andere en m. i. betere is. De verdeling van vakken is niet zoo dat men moet studeeren wat voor het doctoraal examen in de rechten noodig is. n.l. het burgerlijk recht in zijn vollen omvang; het is ook niet noodig dat men Latijn en Grieksch geleerd heeft en daarvoor eerst het Staats-examen heeft gedaan. Maar de vakken zijn: strafrecht en strafproces, Staatsrecht en volkenrecht — iets wat voor het doctoraal examen in de rechtswetenschap niet gevraagd wordt — en dan algemeene rechtsleer. d. w. z. een algemeen begrip van recht zooals men die op de encyclopedische colleges kan hooren uiteenzetten. Daarbij komt dan nog het militaire strafrecht en het militair strafproces. In een tweejarigen cursus is de studie afgeloopen en wordt het examen afgelegd, wat steeds met uitstekende resultaten geschied is. Ik zelf kan dat volmondig verklaren en de beide andere leden der examencommissie, de heeren prof. STRUYCKEN en de kolonel VAN RIJN VAN ALKEMADE zullen precies hetzelfde kunnen getuigen.

Wanneer de Regeering daarop attent zou willen zijn, dan zou zij, nu de officieren in het openbaar en onder contrôle van den raadsman aan de rechtspraak zullen deelnemen, en wel onder leiding van een burgerpresident, op die wijze kunnen bevorderen, dat aan de officieren worde bijgebracht een goede studie van deze vakken, in een atmosfeer die hun gedachten op deze punten werkelijk ontwikkelt.

Dat is niet alleen belangrijk voor de rechtspleging en de rechtspraak, maar ook voor de ontwikkeling van de officieren, juist in de psychologische functiën, die ik straks bedoelde. De officier blijft toch altijd iemand die disciplinaire straffen heeft op te leggen en die aan de opvoeding der manschappen heeft te werken, en het zal ook in die opzichten zijn nut kunnen hebben, dat hij van rechtsbeginselen weet en over rechtspsychologie gedacht heeft. Wanneer wij de zaak ruim bezien, dan kan dat niet anders dan aan het leger ten goede komen en juist ook aan den band tusschen leger en volk.

In het bovenstaande gaf ik de redenen op, waarom ik meen, dat de samenwerking van burgers en militairen in het proces, onder de nieuwe wet met bijzondere aandacht zal moeten worden nagegaan en waarom het gewenscht is, de gelegenheid voor meerdere rechtsstudie door de officieren te bevorderen.

Nu is er wat dit laatste punt betreft in deze voordracht een zaak, die mij leed heeft gedaan, dat is dat men den fiscaal van de zeemacht, den officier van administratie, ontnomen heeft de hoogste positie die hij zou kunnen krijgen, de werkzaamheid als fiscaal bij den zeekeijzerraad binnen het Rijk in Europa. Dat heeft mij leed gedaan, want het zijn juist die heeren, die officieren van administratie — aan wie reeds vroeger bij hun opleiding tot aspirant zeer goed onderwijs in het strafrecht werd gegeven — die steeds van zoo'n grooten ijver en toewijding bij de boven besproken universitaire opleiding hebben blijk gegeven. Nu had ik zeer gaarne gezien, dat de Regeering dien fiscaal in Amsterdam niet had willen zoeken onder de burgerrechtgeleerden, maar er voor gehouden had een officier van administratie, met den eisch dat deze die speciale opleiding zoude gehad hebben. De Regeering heeft ze uitgesloten in haar ontwerp, ze heeft gezegd:

men mag daarvoor niet zijn militair. Ik heb dat zeer betreurd, en ik geloof, dat de gronden die zij daarvoor aanvoert, niet sterk zijn.

De Regeering zegt dat, wanneer men aan die officieren van administratie dergelijk werk opdroeg, zij aan hun dienst onttrokken zouden worden. Dit is absoluut onjuist: volgens de regelen voor de officieren van administratie behoort tot hun functie: 1°. het administratief beheer van verschillende oorlogsschepen, en in de tweede plaats het uitoefenen van de functie van fiscaal op alle plaatsen. Dus dat optreden als fiscaal, het optreden als van den auditeur-militair, is van den aanvang af hun werk, en nooit is er aanleiding geweest, voor zoover mij bekend, dat men gezegd heeft, dat zij dat werk niet goed zouden hebben gedaan. De heeren die deze opleiding hebben gehad, die ook heel goed geschreven opstellen in tijdschriften hebben gepubliceerd, hadden inderdaad verdiend, dat men hen als zoodanig had gehandhaafd. Nu heeft de Regeering hun den pas afgesneden.

Ik voor mij had gaarne een ruimer amendement ingediend om ze absoluut te herstellen, zonder den eisch van het doctoraat in de rechten, alleen met den vanzelfsprekenden eisch van de speciale opleiding bovenbedoeld. En ik zou dit nog wel willen doen, indien ik van de Regeeringstafel eenige tegemoetkoming op dit punt zou mogen verwachten. Ik zou willen zeggen: mijnheer de Minister van Marine, gij hebt een uitstekend korps officieren van administratie, en gij ontnemt hun de krans waar zij allen naar streven.

De heer HUGENHOLTZ zegt: zij kunnen uit den dienst gaan. Het doet mij genoegen, dat ik deze interruptie hoor. Mijn openhartige meening is deze, dat het van groot nut is, dat zij in den dienst blijven, met voormelde ontwikkeling. Wanneer zij gepromoveerd zijn, gaan zij er licht uit, worden zij gewone burgerrechtters en het kan toch niet liggen op den weg der Regeering om mannen van zoodanige ontwikkeling uit leger of vloot te drijven; daarvoor geeft zij toch niet het geld uit om hen te steunen. Neen, men wil hun juist die begrippen bijbrengen in het leger en in de marine. Dat is het wat men moet zoeken. Dan zullen de denkbeelden waar de heer HUGENHOLTZ tegen opkwam, veel beter bestreden worden, wanneer men dien officieren een dergelijke opleiding geeft, dan wanneer men tot hen zegt: daar deugt gij in het geheel niet voor; wanneer gij dergelijke rechtskundige gedachten hebt, moet gij buiten de marine en het leger blijven. Dat alles kan ik zeggen, omdat ik ervaring van deze zaak heb, en daarom zou ik ook eenige tegemoetkoming van de Regeering verwachten.

De heer HUGENHOLTZ: Dat had ik van u niet verwacht.

De heer VAN HAMEL: Wat de geachte afgevaardigde van mij verwacht had, kan ik nooit vooruit weten. Ik spreek hier over de ontwikkeling van de verbeterde militaire rechtspleging, die wij nu staan in te voeren. Ik zal daar niet verder over uitweiden. Wij zullen nu hebben een nieuwen vorm van rechtspraak, en wij moeten hiervan uitgaan, dat wij die zoo goed mogelijk willen maken. En dan vraag ik mij af: hoe zullen wij die militairen het meest geschikt maken voor hun taak? Dat is het eenige waaraan ik mij op het oogenblik te houden heb.

De Regeering heeft tegen het denkbeeld om met de speciale rechtskundige opleiding rekening te houden, opgemerkt, dat men op die wijze bij Koninklijk besluit een militaire juridische faculteit zou oprichten in de wet op de rechtspleging en daarom heeft de Regeering dat niet willen uitwerken. Maar dat kan toch wel bij afzonderlijke wet gebeuren en ik zou zeker de

Regeering in overweging geven om, rekening houdende met hetgeen ik opgemerkt heb, inderdaad niet alleen aan die opleiding de aandacht en den steun te schenken, dien ik gevraagd heb, maar te gelijker tijd te voldoen aan den wensch om na die opleiding de fiscalen der zeemacht te continueren in hun functie.

Ik eindig en heb alleen willen ontwikkelen, waarom ik meen dat deze wet, niet alleen belangrijke verbeteringen brengt, maar dat de nieuwe regeling slechts tijdelijk mag en moet zijn en tevens waarom het zaak zal zijn, om met groote aandacht de werking en ontwikkeling dier regeling te volgen.

De heer DRESSELHUYTS, Regeeringscommissaris: Een diepgaande principieele beantwoording van de belangrijke algemeene beschouwingen, door den geachten afgevaardigden gevoerd, ligt uit den aard der zaak niet op mijn weg, en zal waarschijnlijk ook door de Kamer in dit late avonduur niet worden gewenscht. Maar nu de heeren Ministers mij welwillend vooraf de gelegenheid laten voor het maken van eenige juridisch-technische opmerkingen, meen ik deze gelegenheid te kunnen benutten om, naar aanleiding van de gehouden redevoeringen, die voornamelijk betroffen de vraag, waarom dit wetsontwerp nog niet meerdere of diepere regelingen heeft omvat, als éclairneur, als padvinder, eenige voorloopige grenspalen te slaan op het feitelijk geheel onbegrensde gebied van de herziening der militaire rechtspleging; een afbakening, die m. i. noodzakelijk is, allereerst omdat daarin een antwoord zal kunnen gevonden worden op de vraag, waarom de Regeering op dit oogenblik komt met een ontwerp van dezen inhoud en omvang en met geen ander, en omdat daarin dus zeer uitdrukkelijk het antwoord gevonden kan worden op verschillende hoofdvragen, door verschillende geachte afgevaardigden gesteld. Maar voorts moet die afbakening plaats vinden, omdat straks bij het geven van advies omtrent verschillende amendementen m. i. steeds het antwoord zal moeten afhangen van deze vraag: past het amendement in het kader van dit wetsontwerp en gaat daardoor niet het technisch rechtsverband van het geheele wetsontwerp te loor; kan de oude onderbouw der rechtspleging nog nieuwe toevoegingen dragen?

Tot dat doel zij het mij vergund in twee woorden te herinneren aan de wordingsgeschiedenis van dit ontwerp, waarvoor de toenmalige Minister LOEFF in 1901 de figuur heeft geteekend, toen door de bekende DREYFUS-affaire zulk een schrill licht was geworpen op geheime militaire processen, en diengevolge in geheel Europa een drang ontstond naar hervorming van het militaire recht.

En lettende op het feit, dat niet alleen hier, maar in geheel Europa geen recht zich zoo moeilijk hervormt als het militaire recht, en een hervorming daarvan met groote moeite en veel tijdverlies gepaard gaat — ik laat nu daar waarom — besloot Minister LOEFF krachtens zijn verklaring in de Tweede Kamer om los van het materieele recht, reeds dadelijk te pogen om door partieele herziening op den grondslag van de rechtspleging van 1814, een regeling te geven, die de grootste misstanden zou opheffen.

Dat was het kader van het ontwerp, zooals Minister LOEFF dat in 1901 bij zijn mededeeling had getrokken, een mededeeling die aldus werd herhaald in de Troonrede van 1902, en die met zoovele woorden voorkwam in hetgeen die Minister zeide in de vergadering van 30 April 1902 ter gelegenheid van de behandeling van het Militaire Strafwetboek.

Ziedaar dus wat vast stond, dat aanvankelijk het doel zou zijn van deze herziening: eenvoudig een herziening die zich bewoog op hetgeen eenmaal bestond, geen nieuwe regeling dus, maar alleen een aanpassing van datgene waarvan herziening onmiddellijk noodzakelijk was, zij het dan ook met het blijvend ideaal van een geheel nieuw militair strafvorderingswetboek in het verschiet.

Dit kader is consequent gedurende de geheele Ministerswisseling volgehouden, want al is dit wetsontwerp onder vijf Ministers van Justitie en ik weet niet hoeveel andere bewindslieden uitgedijd tot dubbele dikte, men zal toch altijd zien, dat het oorspronkelijk door den Minister LOEFF aangegeven denkbeeld is volgehouden. Steeds is in het oog gehouden, dat dit wetsontwerp beoogt herziening, op den grondslag van de wet van 1814, en alleen van datgene waarvan herziening absoluut noodzakelijk en dringend was.

Of nu opvolgende Regeeringen goed hebben gedaan voort te bouwen op het ontwerp van Minister LOEFF, dat intusschen had gepokt en gemazeld, en dat dus reeds een vrij aanzienlijk gedeelte van den weg naar het *Staatsblad* had afgelegd, dan wel of zij beter hadden gedaan een geheel nieuw wetsontwerp te geven staat uit den aard der zaak niet te mijner beantwoording. Het is een vraag van Regeeringsbeleid. Maar hoe gevaarlijk het is een stukje van den eenmaal bij deze herziening opgelegden weg prijs te geven, bleek mij overtuigend eenige weken geleden toen ik bezoek ontving van een onzer oudste auditeurs-Militair, die mededeelde, dat hij voornemens was de functie, die hij 30 jaar bekleed had, neer te leggen, en ontslag te vragen. Toen ik opmerkte, dat hij het toch wel erg onaangenaam moest vinden zijn betrekking neer te leggen op een tijdstip, dat zeer belangrijke militaire rechtshervormingen op het punt waren haar intrede te doen, die hij dus niet meer geroepen zou worden toe te passen, antwoordde hij met een weemoedigen lach, dat men hem, toen hij 30 jaar geleden in functie trad, zeer bijzonder gelukgewenscht had, omdat hij binnen enkele maanden, althans binnen een jaar, zou kunnen medewerken aan een geheel nieuwe militaire strafvordering, waarbij een raadsman, openbaarheid van de zittingen, enz. zouden komen, kortom alles zou worden geregeld waarnaar wij, althans ik, op het oogenblik, reikhalzend uitzien. Dat neemt niet weg, dat de oude rechtspleging van 1814 op dit oogenblik nog onverzwakt heerschappij voert.

Intusschen, ik herhaal dat de zooeven bedoelde vraag niet op mijn gebied ligt, maar wel mag ik mijzelf de vraag stellen of thans na de wijzigingen, in dit groen-rood-zwarte ontwerp, waarvan zooeven gesproken is, op den grondslag van het plan, omljnd door Minister LOEFF in 1902, door deze Regeering alles is gegeven wat redelijker wijze op dit oogenblik kon en mocht worden verwacht. Wanneer ik dan een vergelijking zou mogen maken, dan zou het deze zijn, dat de Regeering van 1904 zich ongeveer bevond in de positie van een huisvader, die een zeer groot, oud, ruim huis bewoont in de binnenstad en door zijn gezin er van overtuigd wordt, dat de gemakken van een moderne Scheveningsche villa toch inderdaad zoo aantrekkelijk zijn, dat hij zijn huis niet onverbouwd kan laten, maar het van nieuwe gemakken moet doen voorzien. Wanneer die huisvader overlegt met een architect, dan zal diens antwoord waarschijnlijk zijn: indien gij geen geld en tijd hebt om op het oogenblik het huis te sloopen en een nieuw te bouwen, en uw oud, ruim huis op modernen voet wilt inrichten, dan zou ik u raden twee punten in het oog te houden: alleen te doen wat dringend noodzakelijk is en alles wat tot het fundament

behoort, muren draagt, het sousterrain, alles wat van ouds heeft bestaan en alleen kan aangerand worden op gevaar af dat uw huis ineen valt, te laten zooals het is.

Het oude sousterrain, de buitenmuren, de gevel — wat hier bij het wetsontwerp is de taal, de stijl —, dat alles moet nu eenmaal behouden blijven, zoo zou de architect verklaren, wanneer hij niet wilt, dat het geheel in elkaar zal storten.

De geachte afgevaardigde uit Leeuwarden, de heer THOMSON, zegt: dien architect zou ik cadeau geven, — ik, Mijnheer de Voorzitter, zou hem zeer hoog stellen. Iedereen begrijpt, dat, wanneer men in een oud huis gaat tornen aan de buitenmuren, de binnenmuren in elkaar moeten vallen. De architect zou aan de groote illusies van den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden den bodem inslaan, maar achteraf zou blijken, dat de architect den verstandigsten weg gekozen had.

Ik herhaal, wanneer die architect dezen raad gegeven heeft en de huisvader overlegt met zijn gezin gedurende acht jaren, zooals de Regeering acht jaren heeft overlegd met de Kamer, wanneer voortdurend de ombouwplannen uitgebreid worden, komt er een moment, dat het hoofd van het gezin met de overige leden van het gezin tot de conclusie komt: nu zou elke nieuwe wijziging de structuur aantasten, de buitenmuren zouden het andere niet meer kunnen dragen, nu moeten de fundamenteen tot het uiterste toe belast geacht worden en op dit standpunt — deze geschiedenis heb ik gegeven omdat die mij voorkomt precies dezelfde te zijn als die van het wetsontwerp, — staan wij op het oogenblik met de herziening van het militaire strafproces.

Het komt mij voor, dat op dit oogenblik de grondslag van het geldende militaire strafproces werkelijk belast is zoover als eenigermate van den ouden onderbouw van de rechtspleging kan worden gevorderd. Ik geef toe, dat er wel nog een spijker kan worden geslagen, dat voor verf of behang een andere kleur kan worden gekozen, maar alles wat de structuur van het wetsontwerp zou kunnen aantasten — daaronder behoort de beslissing over de verwijzing door de militaire overheid, het schriftelijke vooronderzoek en de schriftelijke behandeling ter terechtzitting — kan thans niet meer worden gewijzigd zonder dat die structuur in hooge mate gevaar loopt.

Daarom zou ik inderdaad bescheidenlijk der Kamer willen adviseeren niet te tornen aan datgene wat behoort tot de essentialia van het wetsontwerp, aan de steunpilaren waarop deze geheele gewijzigde rechtspleging is opgetrokken.

Dat wij hier te doen hebben met een zeer oud gebouw is verschillende malen medegedeeld. Mij dunkt, dat is ook niet twijfelachtig, wanneer wij zelfs — verder gaande dan de heer HUGENHOLTZ — zien, dat de provisioneele instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, dat door zijn jurisprudentie feitelijk den geheelen rechtsgang bij de Krijgsraden behoort te controleren, steunt op een regeling, vastgesteld ten tijde van Karel V, in 1531, en na verschillende amptiaties op het stuk van crimineele zaken laatstelijk gewijzigd in 1570. Er is bij de herziening van deze rechtspleging inderdaad *periculum in mora*. Ik geloof, dat de Kamer, om thans te komen tot een logische en spoedige afdoening, zich het best kan stellen op het standpunt van de Commissie van Rapporteurs, die, zooals de voorzitter, de heer VAN SASSE VAN YSSELT, opmerkte, wel degelijk in het oog heeft gehouden, dat *le mieux est l'ennemi du bien*.

Ik geloof, dat nu inderdaad bereikt is wat op den grondslag van het ontwerp, zooals het oorspronkelijk is opgetrokken, te bereiken was en dat, als men het in bepaalde opzichten ging veranderen — ik denk hier speciaal

ook aan de opmerking van den heer THOMSON omtrent den stijl -- dit leiden zou tot een desorganisatie en destructie die oorzaak zou zijn, dat het wetsontwerp binnenkort aan een tweede lezing zou moeten worden onderworpen, waardoor de zaak weer op de lange baan zou worden geschoven en het ontwerp weer zooveel later het *Staatsblad* zou bereiken.

Mijnheer de Voorzitter! Na deze algemeene beschouwingen mag ik thans misschien komen tot de verschillende punten, die door den geachten afgevaardigde zijn besproken; in de eerste plaats tot hetgeen de heer THOMSON gezegd heeft omtrent de wijze, waarop de Regeering dit wetsontwerp wat betreft taal en stijl, heeft geredigeerd.

Die geachte afgevaardigde zeide, dat de Regeering verkeerd heeft gedaan door niet dadelijk deze ontwerpen over te brengen in wat hij zou willen noemen de spelling zooals die voorgesteld is door de Staatscommissie voor het onderzoek naar de spelling.

Mijnheer de Voorzitter! Waar men, zooals ik mededeelde, alleen datgene wilde wijzigen wat dringend wijziging behoefde, vloeide daaruit van zelf voort dat vorm en taal ongewijzigd zouden blijven.

Ik zeg dit eerder, daar ik in gemoede geloof, dat voor ieder die dit wetsontwerp op zijn gemak leest, het ondanks de vele vreemde woorden geen duisterheid zal bieden. Het is wel merkwaardig, dat juist ook de bond van minder marinepersoneel, dien de heer THOMSON aanhaalde, heeft toegegeven, dat dit ontwerp veel geeft dat gewenscht werd en dat voor zoover mij is gebleken deze bond op het behoud van taal en stijl geen critiek heeft uitgesproken. Daaruit blijkt, dat ook mindere militairen in staat zijn dit ontwerp te lezen.

En dit bevreemdt mij niet; want toen ik eenige maanden geleden van den Minister van Justitie de opdracht ontving, mij bezig te houden met de bestudeering van deze wetsontwerpen en ik de ik weet niet hoeveel honderden bladzijden papier voor mij kreeg, die de Kamer hebben bereikt, heb ik werkelijk, vooral ook met het oog op de oude taal en den ouden stijl, eerst gevreesd, dat ik niet door de studie zou heenkomen, maar bij het lezen van de artikelen vielen mij op de gemoedelijkheid waarin deze ontwerpen zijn gesteld en de groote klaarheid en eenvoud van taal en uitdrukking en kwam ik tot de conclusie, dat deze ontwerpen veeleer zijn een lectuur bij de thee, in tegenstelling met vele moderne sociale wetten, die alleen met groote inspanning zijn te volgen; trouwens ook de Kinderwetten leveren daar een voorbeeld van. Daarbij vergeleken is deze oude rechtspleging in ouden stijl en vorm werkelijk een verademing; zij levert het bewijs, hoe onze voorvaderen de kunst verstonden in zeer eenvoudige en summiere taal op voor ieder begrijpelijke wijze hun gedachten uit te drukken.

De heer THOMSON zegt verder, dat de Regeering in deze niet consequent is gebleven, dat zij de uitdrukkingen nu eens gebruikt heeft in dezen en dan weer in genen zin.

De heer THOMSON: die moderne wijzigingen heb ik juist geloofd.

De heer DRESSSELHUIS, Regeeringscommissaris: Ik meende, dat de geachte afgevaardigde er de Regeering een grief van heeft gemaakt, dat zij niet consequent is gebleven; zij had of geheel in den ouden stijl moeten blijven, of den nieuwen stijl moeten kiezen. Tot staving van zijn meening heeft de geachte afgevaardigde eenige voorbeelden aangehaald, die mij niet gelukkig voorkomen en waaruit ik zou willen afleiden, dat de geachte afge-

vaardigde in deze zijn critiek op de Regeering wat op de spits gedreven heeft.

In de eerste plaats heb ik gehoord, dat in het gewijzigde ontwerp het woord advies herhaaldelijk voorkomt, maar nu eens geschreven met „ie” en dan weder met een „y”, en de geachte afgevaardigde haalt dit als een staaltje aan om te bewijzen, dat de Regeering niet eens wist, welken stijl zij moest volgen, en dat zij nu in afwijking van den rechtsstijl is gekomen tot een stijl die niemand bevredigt. Nu heeft de heer THOMSON juist wat dit woord betreft al heel slecht gelezen. Want wanneer hij de rechtspleging had bestudeerd, en het woord advies had bekeken, dan zou hij gezien hebben, dat het woord advies in de rechtspleging nu eens wordt geschreven als „advies” dan als „advys”. En waar de Regeering nu hetzelfde doet, is zij nu blijkbaar consequent in die inconsequentie, en heeft zij gedaan juist hetgeen de heer HUGENHOLTZ wenschte, n.l. dat zij zoo nauwkeurig mogelijk den ouden stijl zou volgen. Ik zou verder kunnen gaan en ten aanzien van dit woord advies nog kunnen opmerken, dat de heer THOMSON aan de Regeering had kunnen te gemoet voeren, dat zij ook hierin niet consequent is geweest, want dat er nog een derde schrijfwijze is in de Provinciale Instructie, n.l. advis, want ook die schrijfwijze komt in het ontwerp voor.

De heer THOMSON: Waarom hebt u dat dan ook niet gedaan.

De heer DRESSELHUY, Regeeringscommissaris: Wij hebben alleen bij een tweetal gelegenheden het woord kunnen gebruiken. Ik heb nu alleen op dit eene voorbeeld gewezen, om aan te toonen, dat men hiermede de Regeering niet van inconsequentie kan beschuldigen. Wij hebben ons alleen gehouden aan hetgeen bestond.

De heer THOMSON: Ik heb immers juist gepleit voor de moderne stijl.

De heer DRESSELHUY, Regeeringscommissaris: Maar u hebt er de Regeering een verwijt van gemaakt, dat zij eenmaal de oude stijl volgende, daarin niet consequent is geweest. En dat heb ik willen wederleggen.

Het tweede voorbeeld van den heer THOMSON was, en dit schijnt dan het geheele materiaal van dien geachten afgevaardigde te hebben uitgemaakt, de wet tot samenstelling van de regterlijke organisatie en het beleid der justitie.

Nu zegt de heer THOMSON: gij hebt die wet niet aangehaald, gelijk zij luidt, doch gij spreekt van de wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie, en de woorden „tot samenstelling” laat gij weg. Die weglating is volkomen juist. Immers de wet tot samenstelling van de regterlijke organisatie en het beleid der justitie heeft nu eenmaal geen naam, zij behoort niet tot die wetten die gedoopt zijn, zooals de Faillissementswet en andere.

Wanneer men die wet had moeten aanhalen in den modernen stijl, dan had men moeten spreken van de wet van 18 April 1827 (*Staatsblad* n°. 20.) Dat hebben wij echter niet gedaan, omdat dit niet is de practijk.

Want wanneer wij lezen o.a. de wet van 1874, waarbij de wet op de regterlijke organisatie is gewijzigd, dan zien wij dat daarin de wet niet anders wordt genoemd dan de wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie en dat die woorden „tot samenstelling” blijkbaar met opzet zijn weggelaten. Wanneer men opslaat de allernieuwste editie der wetboeken verzameld door mr. FRUIN, dan zal men bemerken, dat in een

noot, betrekking hebbende op art. 1, gezegd wordt: deze wet wordt sinds 1874 niet genoemd „wet tot samenstelling van de regterlijke organisatie en het beleid der justitie”, maar „wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie”.

Men heeft dus eenvoudig gedaan wat vanouds in onze wetgeving gebruikelijk was, toen de aanhaling van groote wetten met datum en nummer van het *Staatsblad* nog niet bekend was. Ook onze Wetboeken van Strafvordering en Burgerlijke Regtsvordering spreken niet zelden over de „wet op de rechterlijke organisatie” zonder meer, op andere plaatsen weder over de wet op de rechterlijke organisatie en het beleid der justitie”.

Wat de Regeering hier gedaan heeft, is dus volkomen consequent en slechts wat in redelijkheid van haar kon worden verwacht. Maar ik geloof ook, dat het herzien van de taal en den stijl viel buiten het kader van deze wetsvoordracht, en omdat het niet noodzakelijk was en omdat, had de Regeering zich ook aan die herziening gezet, dit ontwerp nu nog niet aan de kamer zou zijn voorgelegd en evenmin in de naaste toekomst. Het omzetten van een wet, met behoud harer denkbeelden, in andere woorden, acht ik een zóó enorm moeilijke taak, dat slechts weinig juristen geroepen kunnen geacht worden haar ten einde te brengen. Er is een Staatscommissie tot vertaling van Kinderwetten en misschien zal deze er, dank zij de zeer bekwame leiding dier commissie, in slagen die vertaling tot stand te brengen, maar als zij slaagt, zal dit daarom het geval zijn, omdat de Kinderwetten te uitvoerig zijn en te veel bevatten, omdat haar inhoud met korter woorden zou kunnen worden weergegeven.

Bij een vertaling van deze Reglementen op de Militaire Rechtspleging zou men echter zien, dat zij te summier zijn, dat zij moeten worden aangevuld met de jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof, dat zij alleen kunnen gelezen worden in verband met de lang bestaande practijk bij het Hoog Militair Gerechtshof en met de uitlegging van den rechter die vasthangt aan elk woord.

Wanneer een jurist zou pogen de oude Fransche woorden te vertalen in Hollandsche, zou hij, vrees ik, spoedig genoodzaakt zijn de wet uit te breiden, omdat de wet te kort is en omdat de jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof van een versteende wet gemaakt heeft een goed uitvoerbare wet. Een dergelijke vertaling zou dan ook in hooge mate gevaarlijk zijn. Ten slotte ben ik blijde, dat de wetten niet vertaald zijn en dat zij in den Archaischen primitieven vorm ons zijn voorgelegd, omdat uit dien vorm duidelijk het tijdelijk karakter der wetten blijkt. Komen zij in dezen vorm in het *Staatsblad*, dan zal elk jurist, die ze zal hebben toe te passen, en elk verslaggever, die van de openbare zittingen zal hebben verslag te geven, er op blijven hameren, dat hier ligt een oude wet in een Archaischen vorm. Die vorm zal zijn als het ware een groen licht, dat ons zeggen zal: deze wet is bijzonder tijdelijk en zal zoo spoedig mogelijk moeten worden herzien,

Die vorm zal niet alleen een waarschuwing zijn voor volgende geslachten, maar ook voor eerstvolgende Regeeringen om de wet te wijzigen.

In dit opzicht heeft de Archaische taal en stijl dus nog eenige beteekenis.

De geachte afgevaardigde uit Leeuwarden, de heer THOMSON, heeft nog eenige speciale vragen gedaan, die ik, zoover in mijn vermogen is, gaarne wil beantwoorden.

In de eerste plaats, waarom in de artt. 4 en 5 van de Rechtspleging der Landmacht, die op het oogenblik regelen de bevoegdheid om ter zake van overtreding van de krijgstucht of een ernstig strafbaar feit arrest aan

te zeggen, verandering gebracht is en daarbij niet onmiddellijk een geheel nieuwe regeling is gekozen. Het antwoord is buitengewoon eenvoudig. De Regeering heeft art. 5 *virtualiter*, wat beteekenis en inhoud betreft, niet gewijzigd, omdat de quaestie van de aanzegging van het arrest regeling vond in de wet op de krijgstucht. Wanneer de wet tot invoerig van het nieuwe materiele straf- en tuchtrecht komt, is het niet twijfelachtig of die wet zal inhouden, „dat art. 5 van de wet op de rechtspleging bij de landmacht zal worden gewijzigd als volgt”. En dat de regeling der artt. 4 en 5, waartegen de heer THOMSON bezwaar maakte, thans is gehandhaafd, vindt zijn grond hierin, dat de wetger daaromtrent reeds beslist had. Had men op het oogenblik, zooals de heer THOMSON wilde, een regeling analoog met die van de wet op de krijgstucht opgenomen in het wetsontwerp, dan zou in debat zijn gebracht in deze Kamer wat eenige jaren geleden uitdrukkelijk was beslist, en zou men gevaar geloopt hebben, waar nieuwe ideeën zijn opgekomen en de Kamer anders is samengesteld, dat het punt, dat vaststond, weer in behandeling was gebracht, en dat dit tot destructie van de geheele vorige wet zou hebben geleid.

Wanneer de heer THOMSON vraagt: waarom een verandering gebracht en de zaak niet gelaten zooals zij was, dan is het antwoord, dat de verandering geen andere strekking had dan te zorgen, dat er geen verwarring zou komen.

In art. 5 stond: „Elk officier en onderofficier zal bovendien verplicht zijn om, van dat recht gebruikt te maken, zoodra hem bekend is of bij hem op waarschijnlijk gronden vermoed wordt, dat de mindere in rang zich aan een aanmerkelijke fout, of eenige misdaad heeft schuldig gemaakt.”

Dat woord „misdad” konden wij niet behouden, omdat het in het moderne strafrecht niet bestaat. Had men behouden „aanmerkelijke fout”, dan zou het gevolg zijn geweest, dat men daaronder niet alleen de burgerlijke overtredingen maar ook de krijgstuchtelijke overtredingen had begrepen. Wij moesten dus wel „fout” in „overtreding van de krijgstucht” en „of eenige misdaad” in „of aan een ernstig strafbaar feit” veranderen.

De heer THOMSON zal toegeven, dat in den tegenwoordigen groenen vorm van de wet geen materiele verandering in die artikelen der wet is gebracht.

Wanneer de geachte afgevaardigde vraagt, waarom de artt. 4 en 5, die een zoo belangrijk recht aan den mindere toekennen, niet zijn geschrapt, dan is mijn antwoord eenvoudig dit: omdat op het oogenblik het militair belang deze artikelen niet kan missen. Zij zijn niet anders dan wat in de burgerlijke strafvordering geregeld is in art. 41 en hebben alleen betrekking op de voorloopige aanhouding.

Wanneer de heer THOMSON vraagt, of op het oogenblik deze zaak niet met behoorlijke waarborgen omringd is, dan antwoord ik: dat is zij zeer zeker wel, want in de artt. 4 en 5, juncto de artt. 7 en 8, staat, dat het recht van de mindere zich niet verder uitstrekt dan een ondergeschikte aan te houden en daarover dadelijk te rapporteeren aan den korpscommandant. Deze is verplicht onmiddellijk een beslissing te nemen op het arrest. Wat dus de mindere doet is niet anders dan zijn ondergeschikte vastgrijpen en brengen naar den korpscommandant, wat derhalve neerkomt op hetgeen de bosch- en veldwachter doet, die den op heeterdaad betrapte eveneens vastgrijpt en moet geleiden naar den officier van justitie.

Ik vertrouw, dat de heer THOMSON zal zien en toegeven, dat hier inderdaad, wat in het burgerlijk recht noodzakelijk wordt geacht, dat men namelijk iemand die op een gegeven oogenblik gevaarlijk is, aan de maatschappij onttrekt en afzondert, bij de gedwongen samenleving van de

militairen nog veel meer noodig is, wil men de militairen niet ten eenenmale prijsgeven.

De heer THOMSON: Ik ben tevreden met de wijze, waarop het voorkomt in de wet op de krijgstucht.

De heer DRESSELHUYS, Regeeringscommissaris: Ik ga hierop thans niet dieper in. Het spreekt vanzelf, dat het bepaalde in de wet op de krijgstucht niet mocht worden overgenomen.

De heer THOMSON wijst verder op art. 175a van de Rechtpleging landmacht en vraagt, waarom in dit artikel, wat eenigermate terugslaat op art. 191 van het Wetboek van Strafvordering, niet dezelfde redactie is genomen en dezelfde waarborgen is gegeven, welke voorkomen in art. 192 van dat wetboek.

Nu zegt art. 191 van het Wetboek van Strafvordering: „Indien uit het onderzoek omstandigheden zijn bekend geworden, die, niet in de dagvaarding vermeld, volgens de wet tot verzwaring van straf grond geven, maakt de officier van justitie den beklaagde daarop opmerkzaam”,

en het volgend artikel, het eenige wat met art. 191 in verband staat, zegt: „In het geval, bij het voorgaand artikel bedoeld, kan de regtbank tot nader onderzoek dier omstandigheden, hetzij amtsshalve, hetzij op de vordering van den officier van justitie of op het verzoek van den beklaagde, het onderzoek voor een bepaalden tijd schorsen.”

Dit nu zou de heer THOMSON ook in art. 175a willen zien opgenomen, maar het is volmaakt onnoodig, want thans is de krijgsraad reeds bevoegd te allen tijde schorsing toe te passen.

In het Wetboek van Strafvordering moest deze bepaling worden opgenomen, omdat het daar geldt een doorlopend proces, omdat alles in één zitting afloopt; maar in het Militair Wetboek is het niet noodig, omdat de zitting uit verschillende termijnen bestaat en de krijgsraad competent is haar naar willekeur te verdagen.

Een waarborg van mogelijkheid van schorsing behoeft dus in dit geval niet gegeven te worden.

Wanneer de geachte afgevaardigde vraagt waarom in de Rechtspleging-Landmacht is opgenomen, dat die bezwaren mondeling moeten medegedeeld worden aan den krijgsraad, terwijl zij in het burgerlijk strafproces moeten worden medegedeeld aan den beklaagde zelf, dan antwoord ik daarop het volgende: Hoe is op dit oogenblik in het burgerlijk strafproces de practijk? Dat de officier van justitie de verzwarende omstandigheden aan den beklaagde mededeelt, terwijl deze misschien al in Amerika zit. Wij hebben gevoeld, dat dit een groote anomalie was en de Regeering achtte het verkeerd deze zaak analoog aan art. 191 Strafvordering te regelen. Vandaar dat zij voorstelt, dat de mededeeling niet geschiedt aan den beklaagde, maar mondeling aan den krijgsraad. De mededeeling zal dus overluid geschieden en de beklaagde kan haar verstaan zoo hij aanwezig is. Het kan dus niet voorkomen, dat een mededeeling gedaan wordt aan iemand die haar niet kan hooren.

De heer THOMSON: Dat is toch een afwijking van art. 191 Strafvordering?

De heer DRESSELHUYS, Regeeringscommissaris: Volgens dit artikel wordt een mededeeling gedaan aan iemand die afwezig is.

Ten slotte heeft de geachte afgevaardigde een speciale vraag gedaan

omtrent de beteekening op het moment van de oproeping van getuigen door den deurwaarder, terwijl tot heden die oproeping plaats had door den provoost-geweldige.

In dit opzicht is niets anders gedaan dan in de wet vastleggen wat reeds door de practijk gefixeerd was.

Op dit oogenblik dagvaardt de auditeur-militair den burgergetuige door een deurwaarder; hij zendt namelijk aan den officier van justitie een verzoek dien getuige door een deurwaarder of dienaar der openbare macht te doen roepen. Nu zou het geval zich kunnen voordoen, dat een getuige, door een deurwaarder gedagvaard, antwoordt: ik ben niet gedagvaard volgens de wet, want deze bepaalt, dat alleen de provoost-geweldige kan dagvaarden. Door een zeer eenvoudige regeling, namelijk door den tegenwoordigen toestand te fixeren, wenscht de Regeering te voorkomen, dat door een gedagvaard getuige een beroep op de onwettigheid van de dagvaarding wordt gedaan.

Ik meen hiermede de heer THOMSON geantwoord te hebben op zijn onderscheidene vragen en kom thans tot de opmerkingen van den heer HUGENHOLTZ.

Deze is begonnen met een beschouwing over de tucht in het leger, waarop ik hem zeer gaarne zou willen antwoorden, maar op dezen weg mag ik, als Regeeringscommissaris, hem uiteraard niet volgen. Om te toonen dat ook een jurist zich aan tucht kan onderwerpen, zal ik aan de verzoeking om daarop te antwoorden weerstand bieden en het aan de Regeering overlaten om, als zij zulks noodig acht, daarop in te gaan. Ook een andere quaestie, de geschiedenis van de tucht, de psychologie van de tucht, zal ik thans stilzwijgend voorbijgaan.

De geachte afgevaardigde heeft opgemerkt, dat, nu eenmaal behouden is in dit wetsontwerp het schriftelijk proces, in elk geval niet behouden had mogen worden de officier-commissaris in plaats van den jurist-commissaris. Zijn bezwaar was, dat op dit oogenblik bij de schriftelijke behandeling van het proces het vóóronderzoek was in handen van den officier-commissaris, terwijl hij dat had willen hebben in handen van een burger.

De heer HUGENHOLTZ: Dan hebt u mij verkeerd begrepen. Ik heb gezegd, dat ik u geen verwijt heb gemaakt van het verkeerde uitgangspunt, omdat dit het werk is geweest van een vorige Regeering, maar dat u niet genoeg gedaan hebt om die fout door mondeling debat voor den kriegsraad te verzachten.

De heer DRESSSELHUYNS, Regeeringscommissaris: Ik heb u zeer uitdrukkelijk hooren zeggen, dat de officier-commissaris gevaar zou opleveren voor een goede rechtsbedeeling.

Intusschen, indien dit niet het geval is, kan ik van dit punt afstappen. En wat het schriftelijke proces aangaat, wensch ik den geachten afgevaardigde mede te deelen dat, nu dienaangaande amendementen zijn ingediend en wij later dus de bespreking van de schriftelijke behandeling zullen krijgen, ik mijnerzijds gaarne het debat zal uitstellen tot die amendementen in behandeling komen. Ik vertrouw, dat de geachte afgevaardigde daartegen geen bezwaar zal hebben.

Ik kom ten slotte aan de opmerkingen van den geachten afgevaardigde uit Amsterdam IV, den heer VAN HAMEL, die twee punten heeft ter sprake gebracht, waarvan het eerste was, dat de commune overtredingen niet zouden blijven bij den militairen rechter, maar bij den kantonrechter zouden komen.

Wanneer ik op dat punt niet breedvoerig inga, is het omdat de Regeering van 1904 reeds uitdrukkelijk heeft gezegd: de vraag of zeker delict ter berechting moet opgedragen worden aan den burgerlijken strafrechter, is niet een vraag van strafvordering, maar zuiver een vraag van rechterlijke organisatie, van rechtsmacht. Bij de behandeling van het Strafwetboek van 1904 heeft de toenmalige Regeeringscommissaris, professor VAN DER HOEVEN, met instemming van de Regeering verklaard, dat de geheele rechtsmacht geregeld zou moeten worden bij de invoering van het Militair Strafwetboek en van de wet op de krijgstucht. Ik geloof dus, dat, wanneer ik op dit onderwerp breedvoerig inging, ik het verwijt zou loopen te debatteeren buiten den kring van de behandeling.

Wanneer ik intusschen uit courtoisie inga op het argument van den geachten afgevaardigde, dan houde hij mij ten goede, dat ik dat doe, omdat ik meen, dat die vraag niet is een vraag van beginsel, maar van techniek. Ik zou willen antwoorden: de vraag of commune overtredingen kunnen overgelaten worden aan den burgerlijken rechter, hangt eenvoudig hiervan af of de scheidslijn kan getrokken worden tusschen commune delicten en militaire delicten. De geachte afgevaardigde zag in zijn rede voorbij, dat commune delicten kunnen worden militaire delicten onder zekere omstandigheden, dat er dus zijn gemengde delicten.

Wanneer men nu zegt, dat een dergelijke splitsing onmogelijk zou zijn, kan men zich daarbij beroepen op den besten kampioen dien ik in het geding kan brengen, op professor VAN HAMEL, nl. op hetgeen hij gezegd heeft in de Nederlandsche Juristenvereniging in 1900, toen die zaak ter sprake kwam.

Toen heeft die geachte afgevaardigde het volgende opgemerkt:

„Luitenant-kolonel KOOLEMANS BEYNEN wenscht splitsing van de door militairen te plegen delicten. Hij wil de zuiver militaire en de gemengde militaire bij den militairen rechter, de commune delicten bij den gewonen rechter brengen. Nu meen ik dat dergelijke splitsing onmogelijk is, gelijk m. i. duidelijk aangetoond en met voorbeelden toegelicht is door twee andere praeadviseurs, de heeren mrs. ROLLIN COUQUERQUE en VERLOREN VAN THEMAAT.

Uit een militair oogpunt is splitsing reeds onmogelijk.

Luitenant-kolonel KOOLEMANS BEYNEN zegt: met commune delicten heeft het militaire niets uit te staan. Ik geloof niet dat dit juist is. Immers wat bedoelt men met de handhaving van de tucht in het leger? Daarmede bedoelt men dat gezorgd moet worden voor een leger met uitnemende soldaten; dat de militairen niet alleen gehoorzaam zijn, maar ook rechtvaardig en moreel; dat zij een leger vormen dat onder alle omstandigheden ordelijk is. Wanneer nu een soldaat een burger aanrandt, misbruik maakt van zijn wapen of diefstal pleegt tegenover burgers, is dit m. i. ook een groote militaire fout, die zich wreken zal wanneer het werkelijk oorlog is. Is hij gewoon een burger minder te tellen, en zich tegen dezen te vergrijpen, dan zal hij hem in oorlogstijd, als hij weerloos en de soldaat gewapend is, licht bestelen en molesteeren, wat juist een schending is van de krijgstucht in den oorlog.

Ik geloof derhalve, dat ook de commune delicten per se vallen binnen de grenzen van het militaire recht.”

Die laatste uitdrukking laat geen twijfel over, en wenscht nu de geachte afgevaardigde op dit oogenblik de commune overtredingen, welke ook commune delicten zijn, te brengen binnen de rechtsmacht van den burgerlijken rechter, dan meen ik dat dit in tegenspraak is met hetgeen hij in

1900 heeft betoogd, terwijl ik juist door de voorbeelden die de geachte afgevaardigde heeft aangehaald geloof, dat de geachte afgevaardigde het in 1900 bij het rechte eind had. Ik wil daarvan een voorbeeld geven. Gesteld dat aan een soldaat straf is opgelegd door een kapitein, dat hij zich daarop wil wreken en nu bij den kapitein uit baldadigheid de ruiten ingooit of andere straatschenderij pleegt. Dan is dat feit toch onmogelijk te brengen bij den burgerlijken rechter zonder groote schade te doen aan de militaire tucht en zonder het geheele systeem van de militaire rechtspraak onderst boven te werpen.

Ten slotte een enkel woord over hetgeen de geachte afgevaardigde gesproken heeft betreffende het behoud van den burgerlijken fiscaal bij den vasten krijgstraad. De geachte afgevaardigde heeft gelijk, dat de Regeering dit punt sober heeft toegelicht, maar dat is hieraan toe te schrijven, dat de invoering van een burgerlijk fiscaal bij den vasten krijgstraad van de marine zóó uit het systeem voortvloeit, dat nadere toelichting absoluut onnoodig scheen.

De Regeering heeft nu eenmaal de gemengde rechtspraak gekozen en heeft bij het vooronderzoek en de vervolging den auditeur-militair voor de verwijzing gesteld naast den militairen commandant. De garnizoenscommandant heeft dus bij den aanvang van het proces, nog vóór de terechtzitting, naast zich een jurist als helper, als raadgever, die mede zal adviseeren over de hechtenis, kortom den garnizoenscommandant in alle opzichten zal ter zijde staan. Wanneer de Regeering nu ook wil dat een jurist den commandant van het schip ter zijde staat — ik zou haast zeggen den garnizoenscommandant bij de zeemacht — dan is dat eenvoudig een consequentie van het voor de landmacht gekozen systeem, dat is goedgevonden en door de Kamer aanvaard. De geachte afgevaardigde schudt van neen, maar ik begrijp niet waarom. Ik geloof, dat de Regeering heeft gedaan wat in de practijk gedurende 100 jaar volkomen goed bevonden is. Bij het Hoog Militair Gerechtshof is immers ook de fiscaal voor land- en zeemacht al dien tijd geweest een jurist, en men heeft daarvan niets anders beleefd dan genoegen, want indien er iets goeds is in het militaire recht, dan zeker de rechtspraak van het Hoog Militair Gerechtshof, die uit een versteende en doode wet al die jaren heeft weten te putten frisch en levend recht en het zoover heeft weten te brengen dat er, ondanks de verouderde wet met slechte taal, zooals de geachte afgevaardigde uit Leeuwarden zegt, en met slechte vormen, zooals wij allen toegeven, toch is ontstaan een jurisprudentie die met de burgerlijke op tal van punten gerust kan wedijveren. Wat gebleken is goed te zijn bij het Hoog Militair Gerechtshof, moet evenzeer goed zijn bij de zee-krijgsraden, want indien het recht van het militair gerechtshof te prijzen viel, dan vraag ik mij af: waarom zou de Regeering dat recht wel doen toekomen aan de hoofdofficieren, maar onthouden aan de minderen die voor den krijgstraad terechtstaan. Er is, dunkt mij, geen enkele plausible reden om, indien men aanneemt dat de rechtspraak van het Hoog Militair Gerechtshof bij de landmacht goed is, die anders, minder toe te passen voor de zeemacht.

Dat men tot dusver bij de zeemacht geen juridischen, maar een militairen fiscaal had, was eenvoudig, omdat een jurist nu eenmaal geen zeebeenen heeft en bij voorkeur vasten grond onder de voeten houdt. Men kan trouwens niet op elk schip een advocaat meenemen.

Men koos dus: the next best, een officier van bijzondere opleiding, nl. een officier van de administratie, die een cursus in het recht had doorloopen. Die toestand behoeft niet behouden te worden nu wij krijgen een vasten

krijgsraad aan wal, en de mogelijkheid bestaat ook hier een jurist de functie van officier van justitie te doen waarnemen.

Wanneer nu dientengevolge een scheiding zal ontstaan tusschen de fiscaals op zee, die officieren zullen zijn, en den vasten fiscaal aan land, die jurist is, dan spruit dat noodzakelijk uit den toestand voort. Bovendien wordt de scheidingslijn eigenlijk ook getrokken ten aanzien van de delicten. Op zee gebeuren nu eenmaal betrekkelijk zelden commune delicten; op zee pleegt men geen rijwielovertredingen, klopt men 's avonds na tien uur geen kleedjes uit, steelt men geen vee uit de wei, kortom, pleegt men bijna alleen militaire delicten, terwijl de commune delicten zullen bewaard blijven voor den fiscaal die den vasten krijgsraad bedient, die zal komen in Amsterdam, althans aan den wal. Ook door de overtredingen is dus als het ware getrokken een natuurlijke scheiding, waarbij een zekere groep van overtredingen bewaard blijft voor berechting door een jurist, en een andere groep, de militaire, door den militairen fiscaal aan boord. Ik meen, dat deze omstandigheid een gelukkige is, en dat dus het bezwaar dat wij hebben, dat op zee geen juristen zijn, op die manier zeer gelukkig ondervangen wordt, aangezien de militaire fiscaal zal krijgen de zaken, die speciaal tot zijn competentie behooren.

Wanneer de geachte afgevaardigde betreurt, dat de fiscaals niet zijn kunnen blijven de ongepromoveerde fiscaals, die, naar hij heeft medegedeeld, hebben doorlopen een cursus in het recht, dan is mijn antwoord daarop alweer hetgeen gezegd is door den heer VAN HAMEL op het Juristencongres van 1900, waar hij toen met zeer veel klem het volgende heeft opgemerkt:

„Wil men iets anders, en de officieren een cursus doen doorlopen in het recht, dat vind ik uitstekend. Zooals wij weten wordt er bij de marine een cursus in het recht gegeven aan de officieren van administratie, die als fiscaal zullen optreden. Doch daarmede wordt een officier nog geen geschikte en blijvende rechter. Een rechter moet leeren recht spreken door blijvende studie; hij moet daaraan zijn geheele leven wijden, zich voortdurend met de rechtsvragen bezighouden en steeds daarvan studie maken. Hij moet op de hoogte blijven en niet alleen van de quaestien op rechtsgeleerd terrein, maar, zooals de heer VAN GEUNS terecht opmerkte, het terrein voor de studie van het strafrecht breidt zich voortdurend uit. Hij moet dus ook sociologie en anthropologie studeeren en zeggen dit is mijn levenstaak.”

En indien die geachte afgevaardigde dat destijds opmerkte voor de rechters, zeg ik: dat is volmaakt toepasselijk op de ambtenaren van het openbare ministerie. Ook zij moeten van de studie van het recht hun levenstaak maken, zij moeten evengoed de genoemde takken van wetenschap kennen als de rechter en zij moeten bovendien beoordeelen of een feit strafbaar is en in welke mate, en zij moeten op grond van al die studie komen tot de beslissing of een zaak moet worden vervolgd of niet. Ik ben dus overtuigd, dat men niet kan tevreden zijn met te zeggen: laat deze ambtenaren een cursus volgen, maar dat men hun een volledige opleiding moet geven. En wanneer de geachte afgevaardigde daarnaast vraagt aan de Regeering: geef intusschen een militairen cursus, ik hoop dat voor de landmacht een cursus zal worden ingericht gelijk aan dien voor de zeemacht, zoodat de officieren meer voor hun rechtertaak zullen geschikt worden, dan antwoord ik daarop persoonlijk, dat die wensch mijn volkomen sympathie heeft, maar dat den Minister van Oorlog daaromtrent geen verwijt treft, aangezien in 1906 met 55 tegen 36 stemmen in deze Kamer is aan-

genomen een amendement van de heeren VAN SASSE VAN YSSELT en VAN VLIJMEN, waarbij die cursus is geschrapt.

Wanneer de Minister van Oorlog op het oogenblik de zaak opnieuw zou willen overwegen, dan zou het niet zijn een erkenning van in gebreke zijn, maar een zoo spoedig mogelijke behandeling van de zaak.

Mijnheer de Voorzitter! Het ver gevorderd uur maakt dat ik verder op de beschouwingen van den geachten afgevaardigde niet zal ingaan; in hoofdzaak meen ik zijn opmerkingen te hebben ontmoet.

Het doet mij genoegen, dat die geachte afgevaardigde heeft gezegd, dat dit wetsontwerp niet alleen geen bezwaar bij hem ontmoet, maar dat hij dit beginsel zelfs in hooge mate toejuicht.

Waar de geachte afgevaardigde vroeg, of dit ontwerp ook medebrengt de Unmittelbaarheid, het directe contact tusschen rechter en verdachte en getuigen, wil ik hem antwoorden, dat naar mijn meening die Unmittelbaarheid daartuit wel degelijk voortvloeit.

Deze wetsontwerpen brengen twee — de geachte afgevaardigde heeft ze te recht zeer belangrijk genoemd — nieuwe beginselen, de openbaarheid en de Unmittelbaarheid. Ik geloof, afgezien van de vraag, of in deze ontwerpen meer nieuwe punten hadden kunnen worden geregeld, dat in die twee beginselen zal liggen de kiem voor een rechtsontwikkeling, welke zal meebrengen, dat binnen zeer korten tijd deze gewijzigde ontwerpen van alle gebreken zullen kunnen worden gezuiverd.

Mijn opmerkingen besluitend, wil ik nog dit zeggen, dat dit ontwerp, eenmaal aangenomen, zal zijn en blijven een leelijke wet, misschien wel de leelijkste van onze geheele gecodificeerde wetgeving. Doch evenals den mensch moet men ook een wetsontwerp niet alleen naar zijn uiterlijk beoordeelen, maar men moet ook letten op de innerlijke goede hoedanigheden. En uit dit oogpunt beschouwd, geloof ik, dat in deze ontwerpen liggen zóóveel kiemen voor een goede rechtsontwikkeling, dat de toekomst zal leeren, dat men bij de voorbereiding dezer wijzigingen een volkomen juiste opvatting heeft gehad.

De heer REGOUT, Minister van Justitie: Ik zal zeer kort zijn en stel het zeer op prijs, als de Kamer mij in de gelegenheid stelt nog hedenavond het woord te voeren.

Ik zal kortheid betrachten, vooreerst met het oog op de vele werkzaamheden van de Kamer en ook omdat de Kamer besloten heeft aan de in behandeling zijnde materie eenige avondvergaderingen te wijden, in de verwachting, dat de behandeling niet van langen duur zou zijn.

Ik wil beginnen met aan den voorzitter van de Commissie van Rapporteurs mijn dank te betuigen voor de welwillende woorden die hij heeft gericht tot de Regeering en ook voor de woorden die hij richtte tot den afgetreden Minister van Marine. Die woorden waren niet misplaatst. Bij de voorbereiding van deze zaak is door het „burgerdepartement”, het Departement van Justitie, van de militaire Departementen zeer veel medewerking ondervonden in den geest van een ruime opvatting zooals die bij de burgerlijke justitie bestaat en die men licht geneigd zou zijn bij de beide militaire Departementen niet te verwachten.

Bij de totstandkoming van deze wetsontwerpen heb ik voor mij, voor zoover ik als hoofd van het Departement van Justitie daarbij betrokken was, steeds gevonden de meest welwillende medewerking bij de verschillende Departementen, en ik mag er wel bijvoegen: gebaseerd op den meest ruimen blik.

De geachte afgevaardigde uit Leeuwarden heeft zich ernstig beklaagd over de wijze waarop tot stand zijn gekomen de overeenstemmingen tusschen de Commissie van Rapporteurs en de Regeering. In dit opzicht had ik stellig eerder dank verwocht. Ik heb mij steeds beijverd, en de Commissie eveneens, om, in aanmerking nemende de omstandigheid, dat de Kamer buitengewoon overladen is met arbeid, het werk dat in deze materie verricht kon worden binnenskamers, ook binnenskamers te verrichten. Dat is gebeurd en steeds op de meest aangename wijze. Er is met de Commissie op tal van punten overeenstemming verkregen. De Commissie van Rapporteurs heeft niet, gelijk de geachte afgevaardigde uit Weststellingwerf het heeft voorgesteld, maar steeds alle moeite moeten doen om telkens een stukje van den Minister los te krijgen. Niet werd door de Commissie nu eens dit van de Regeering verkregen, dan weer dat, neen, wij hebben met elkander gesproken en zijn dan tot resultaten gekomen die zeker van belang zijn. Zoo mag ik er op wijzen bijv., dat thans in het ontwerp staat, dat de voorzitter van den Krijgsraad zal zijn een burger-rechtsgeleerde, zonder meer, zonder den eisch dus, dat hij bij voorkeur moet zijn een militair die zeven dienstjaren heeft. Dat is niet iets geweest, dat de Commissie van de Regeering heeft verkregen, neen, dat is van mij persoonlijk, dat heb ik op eigen initiatief gedaan. De geachte afgevaardigde had dus een dergelijke beschuldiging niet tot de Regeering mogen richten, waar hij daarvoor geen enkel bewijs gegeven had.

De Regeering heeft met de Commissie van Rapporteurs steeds op de meest aangename wijze samengewerkt; wij hebben nuttig werk verricht en daarvoor verdienen wij eer dank dan iets anders. De geachte afgevaardigde uit Leeuwarden wees er op, dat het beter ware geweest indien wij een Commissie van Voorbereiding hadden gehad. De geschiedenis moet nog uitmaken of een Commissie van voorbereiding beter is dan een Commissie van Rapporteurs. Bij mij bestaat die overtuiging allerminst. Ik heb bij verschillende wetsontwerpen mogen samenwerken met Commissiën van Rapporteurs en wij hebben veel en zeer nuttig werk kunnen verrichten, vóór dit naar buiten zichtbaar werd. Op diezelfde wijze kan dit ook geschieden bij een Commissie van Voorbereiding, zeer zeker. maar tot nu toe was het overleg daar wel eens onvruchtbaar!

Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde geeft mij dit alles nu toe; daarover ben ik zeer verheugd; misschien had hij dan zijn opmerkingen onuitgesproken kunnen laten. De geachte afgevaardigde uit Amsterdam is begonnen met iets te zeggen, dat ik niet goed begrepen heb. Hij sprak van verwarring van beginselen bij de rechterzijde, die de laatste dagen zou zijn gebleken, en dat het bij dit wetsontwerp liberale denkbeelden zou gelden. Ik onderstel, dat hij die uitdrukking niet bedoeld heeft als tegenstelling tegenover rechtsche beginselen, want als hij meent dat in dit wetsontwerp liberale beginselen zijn neergelegd, dan wil ik hem dat genoeg gaarne laten en daarbij wil ik dan wel zeggen, dat dit ontwerp voor mij allerminst is een ideaal, dat ik daarmee niet tevreden ben, maar dat „mijn” beginselen mijlen verder gaan. Ik vind dit wetsontwerp het beste dat wij op het oogenblik krijgen kunnen, maar het blijft toch in menig opzicht een prulwetboek van de bovenste plank. Het is niet anders dan een oplappen van een oud gebouw en meer niet. Wij brengen daaraan groote verbeteringen aan, terwijl vooral door de openbaarheid de bestaande gebreken sterk voor den dag zullen komen en de prikkel sterker zal worden om die gebreken weg te nemen. Waaronder verlangde ik nu zoo om dezen arbeid, die reeds in 1904 begonnen is — op den 8sten Maart 1904 werd

dit ontwerp bij Koninklijke boodschap bij de Tweede Kamer ingediend — zooveel in mijn vermogen was af te doen? Omdat, indien ik dit niet deed, van de zaak niets terecht zou komen, want dit staat vast: als wij dit werk tot stand hebben gebracht, dan kunnen wij gaan arbeiden aan de invoering van het Militair Strafwetboek, wat ik in hooge mate wenschelijk acht. Daarmede zal ook moeten gepaard gaan een kleine wijziging van dit ontwerp.

Daarna kan, het nieuwe Wetboek van Strafvordering als voorbeeld nemende, een nieuwe militaire strafvordering tot stand gebracht worden en daarbij kunnen eerst geheel mijn denkbeelden verwezenlijkt worden, die veel verder gaan dan dit ontwerp.

Indien ik niet met dit ontwerp gekomen ware, zou deze materie geruimen tijd zijn blijven liggen en zou bestendig zijn de toestand van nu, dien ik niet aarzel eenvoudig verschrikkelijk te noemen. De toestand van nu schreeuwt om hervorming. Daarom heb ik mij groote moeite getroost om, niettegenstaande de groote overlading van arbeid van de Kamer, de Kamer in staat te stellen dezen zomer de zaak te behandelen en tot een goed einde te brengen.

Ten slotte wensch ik over de verschillende amendementen dit in het algemeen te zeggen. Betreffende het amendement VAN HAMEL reserveer ik mijn oordeel tot het desbetreffende artikel. Ten aanzien van de andere, die alle zijn ingediend door den geachten afgevaardigde uit Weststellingwerf, heb ik gedaan wat ik kon. Hij had ze vooraf aan de Commissie van Rapporteurs medegedeeld en de Commissie van Rapporteurs had mij een brief gestuurd, waardoor mij ten deele inzage was verschaft van die amendementen. Daarvan heb ik een deel overgenomen bij Regeeringswijziging en toen ik ze in druk vóór mij had, heb ik èn betreffende de landmacht èn betreffende de zeemacht er nog twee overgenomen. Ik heb getoond te willen medewerken met de Kamer, van welken kant die medewerking ook kwam, zij was mij even aangenaam, maar er zijn bij de overblijvende amendementen beginselen betrokken ten aanzien waarvan ik meen niet te mogen toegeven. Intusschen zal ik mijn eindoordeel opschorten tot ik de toelichting heb gehoord.

Aan den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden kan ik niet de toezegging doen van een letterkundige herziening. Die kan hij van mij niet verwachten, want zij zou geen eenvoudige zaak zijn, gelijk de Regeeringscommissaris reeds heeft opgemerkt. Hij heeft gewezen op de Staatscommissie voor de civiele Kinderwetten, die een moeilijke taak op zich heeft genomen, waarvoor ik haar erkentelijk ben. Die taak is nuttig en ik hoop dat de commissie binnen niet te langen tijd met haar arbeid gereed zal zijn.

Maar de arbeid is niet eenvoudig. Wanneer ik hetzelfde werk bij deze materie wilde doen, zou ik de zaak in gevaar brengen en dat wil ik niet.

Maar ik moet toch in een opzicht mijn verontschuldiging aan de Kamer aanbieden en dat is, dat wij hier en daar al te zuiver Hollandsch hebben gebruikt. De geachte afgevaardigde heeft zulk een ontzettende virtuositeit aan den dag gelegd om een enkele zuiver Nederlandsche volzin in de cacographie van het ontwerp om te zetten, dat ik hem, hadde ik die virtuositeit gekend, zeer zeker zijn „advijs” zou hebben gevraagd om de Rechtsplegingen geheel te behouden in den stijl, zooals deze was.

De geachte afgevaardigde uit Amsterdam heeft gezegd, dat hij met veel belangstelling zou gadeslaan deze poging van leekenrechtspraak.

Ik geloof, dat hij zich hierin vergist. Wij hadden juist een krijgsraad, die geheel uit leeken bestond en nu krijgen wij juist het omgekeerde,

namelijk een krijgsraad, zoo wij reeds lang een Hoog Militair Gerechtshof hadden. waarin ook juristen zitting hebben. Het geldt hier dus allerminst invoering van leekenrechtspraak, maar het omgekeerde gebeurt: namelijk een militair — een leek dus op rechtskundig gebied — wordt vervangen door een rechtsgeleerde, door iemand, die moet zijn mr. in de rechten.

Ten slotte heeft de geachte afgevaardigde uit Leeuwarden geklaagd over de inkleeding van het wetsontwerp en gezegd, dat het zoo moeilijk was daarop amendementen in te dienen. Hij was daarover zelfs eenigermate boos.

Nu ben ik daaraan onschuldig, want ik heb het ontwerp zoo gevonden; maar ik zie niet in, dat het zoo lastig is op dit ontwerp amendementen in te dienen. Ik denk dan ook wel, dat de ontevredenheid van den geachten afgevaardigde alleen daaruit voortspuit, dat hij gemerkt heeft, dat de geachte afgevaardigde uit Weststellingwerf wél kon, wat hem niet mogelijk was.

De heer COLIJN, Minister van Oorlog, tijdelijk belast met het beheer van het Departement van Marine: Mijnheer de Voorzitter! Er blijft voor mij niet veel meer te bespreken over.

Het weinige wat ik te zeggen heb, is echter gedeeltelijk aangenamer dan wat door mijn ambtgenoot van Justitie en den heer Regeeringscommissaris in het midden is gebracht, daar die beiden in het algemeen een afwijzende houding hebben moeten aannemen, terwijl ik in de gelukkige omstandigheid verkeer, dat ik een paar tegemoetkomende mededeelingen kan doen.

In de eerste plaats betreft dit een vraag van den geachten afgevaardigde uit Weststellingwerf, den heer HUGENHOLTZ, die nog eens informeerde, hoe het stond met het overleg ter zake van instelling van hooger beroep van vonnissen, door de krijgsraden bij de zeemacht in Indië gewezen.

Ik kan mededeelen dat de Minister van Koloniën zijn aanvankelijke instemming met dat denkbeeld heeft betuigd en dat dus dit onderwerp weldra, naar ik hoop, zal kunnen worden geregeld in dien zin, dat beroep op het Indisch Hoog Militair Gerechtshof zal worden opengesteld.

De geachte afgevaardigde heeft daarbij nog gevraagd of dan niet gelijktijdig zou kunnen worden overwogen de instelling van één enkelen vasten krijgsraad in Indië, omdat hij meent dat er dan met 2 krijgsraden zou kunnen volstaan worden: een vasten krijgsraad te Batavia en een vasten krijgsraad te Amsterdam.

Ik wil gaarne nog eens nagaan of het mogelijk is eenigermate te gemoet te komen aan dat denkbeeld van een vasten krijgsraad in Indië, hetwelk mij op zich zelf wel sympathiek is, maar ik moet er al dadelijk aan toevoegen, dat uit het instellen van een vasten krijgsraad in Indië volstrekt nog niet volgt dat daarmede elke andere krijgsraad zal kunnen vervallen. Men houdt het schip in de West; men kan een alleen varende schip buitengaats hebben, dat bij voorbeeld te Buenos-Aires vertoeft. Dan zal men niet steeds kunnen zeggen: ik zal mij begeven naar den krijgsraad te Amsterdam of naar dien in Indië.

De geachte afgevaardigde uit Amsterdam is reeds beantwoord zowel door den Regeeringscommissaris als door mijn geachten ambtgenoot van Justitie, maar ik wil toch nog gaarne een enkele opmerking maken naar aanleiding van het door hem gesprokene over de rechtskundige opleiding van officieren.

Hem is er reeds aan herinnerd, dat door een votum van de Kamer het voor het Departement van Oorlog onmogelijk gemaakt is zich in die

richting te bewegen; maar dat inmiddels dat Departement niet heeft stilgezeten moge hieruit blijken, dat een drietal officieren in de rechten studeerden, waarvan twee geheel van dienst vrijgesteld werden om hen in staat te stellen de colleges te volgen, en dat voor deze twee ook de collegegelden betaald zijn. Twee hunner zijn reeds in de rechten gepromoveerd, terwijl de derde zijn studie nagenoeg voltooid heeft. Verder zijn nog 2 officieren geheel van dienst vrijgesteld geworden, ten einde zich te kunnen voorbereiden voor het Staatsexamen tot toelating tot de universiteit.

Het Departement van Oorlog heeft zich dus wel niet kunnen bewegen in de richting die door den geachten afgevaardigde als de wenschelijkste wordt geacht, maar het heeft zich geheel bewogen in de richting van de *volledige* rechtsstudie aan de universiteit.

En nu houde de geachte afgevaardigde mij één opmerking ten goede. Ik kan niet deelen — ik spreek het met zekeren schroom uit — in de meening alsof de opleiding in bijzondere rechtskennis, zooals die bij de zeemacht toepassing vindt, beter zou zijn dan wat het Departement van Oorlog tot nu toe heeft toegepast, n.l. het doen volgen van een volledige rechtsstudie en het verwerven van het doctoraat in de rechten. Ik geloof, dat wij hier te doen hebben met voorkeur van een half ei boven een heel.

Ten slotte nog een enkele opmerking aan het adres van den geachten afgevaardigde uit Weststellingwerf.

Die geachte afgevaardigde heeft den Ministers in de schoenen geschoven deze bewering, dat de militaire rechtspraak eigenlijk uit den boeze was, en hij heeft dat hierop gegrond, dat de Regering bezwaren zou hebben geopperd tegen de wijze van procedeeeren en tegen de samenstelling van de militaire rechtbanken, de twee voornaamste elementen in de rechtspraak. Inderdaad is dat juist. Maar dat de Regeering de militaire rechtspraak ook uit den boeze zou achten nadat te gemoet gekomen is aan de bezwaren die zij op het oog had, ten aanzien van de samenstelling van de rechtbanken en de wijze van procedeeeren, is een conclusie, die ik niet alleen moet laten voor rekening van dien geachten afgevaardigde, maar die ik van de Regeringstafel, ook namens mijn ambtgenoot van Justitie, bepaaldelijk op de meest besliste wijze moet tegenspreken.

De heer VAN HAMEL: Drie geachte afgevaardigden hebben mij de vriendelijkheid bewezen mij de gelegenheid te schenken allereerst een woord van replek te spreken, omdat ik gedwongen ben binnenkort te vergadering te verlaten voor ambtsbezigheden, die ik elders heb uit te oefenen. Ik dank daarvoor die heeren zeer.

De enkele opmerkingen die ik te maken heb, zijn de volgende.

Ten eerste ben ik den Minister van Justitie een klein antwoord schuldig, omdat Zijn Excellentie een korte opmerking van mij over de rechtsbeginselen verklaard heeft niet te begrijpen. Die woorden waren ook niet tegen den Minister gericht. Die woorden waren eenvoudig de uiting van een behoefte om neer te leggen en vast te leggen op dit oogenblik een opmerking die bij mij zelf ontstaan was en reeds geruimen tijd ontstaan is. Toen ik de eer had het allereerst in de Kamer te zijn, heb ik bijgewoond een zeer sterke klemlegging op de stelling, dat het aan de rechterzijde de Christelijke rechtsbeginselen waren, die haar bijeenhielden, dat in de huldiging van die beginselen haar gemeenschappelijke belijdenis lag. Sinds dien tijd ging ik aandachtig na, telkens wanneer het te pas kwam, waarin de Christelijke rechtsbeginselen nu van andere waren te onderscheiden. Dat was een rechtsphilosophische vraag die mij natuurlijk interesseerde. En

nu heb ik eenvoudig dit willen opmerken, dat, waar wij dezer dagen bij de behandeling van de Ziekwet vele rechtsbeginselen op sociaal gebied hebben hooren verkondigen, bij de rechterzijde allerminst eenstemmigheid, integendeel een groote diversiteit is opgemerkt, terwijl wij het nu, bij de behandeling van deze herziening der militaire rechtsbeginselen, strafrechtspleging, in de Kamer in hoofdzaak allen eens zijn over rechtsbeginselen, waarvan het een vaststaand feit is, dat dat zijn in hun aard en oorsprong liberale beginselen. Dit eenvoudig-feit had ik behoefte te onderstrepen.

Ik wensch thans in de eerste plaats een opmerking te maken omtrent de kwestie van de overbrenging van de summier te behandelen overtredingen naar den kantonrechter, een hervorming welke ik gaarne in deze wet had zien opgenomen, en wel omdat ik door den geachten Regeeringscommissaris op dit punt tegen mij zelf ben uitgespeeld; dit laatste geschiedde ook nog bij een andere gelegenheid.

De heer Regeeringscommissaris zeide tot mij: waar zou de splitsing moeten worden gemaakt tusschen commune en militaire overtredingen; gij zelf hebt immers indertijd geleeraard, dat alle delicten, ook de commune, een militair karakter dragen wanneer zij door militairen worden begaan. Ik kom echter allerminst met mij zelf in strijd. Vooreerst zou ik willen volgen de formeele splitsing zelf, die in het ontwerp is aangenomen ten aanzien van de procedure, en die blijkbaar door de Regeering wel uitvoerbaar is bevonden. Dezelfde overtredingen nu, waaraan de summiere procedure is verbonden, had ik willen verwezen zien naar den gewonen kantonrechter; wat — dat voegde ik er bij — ook een belangrijke proeve zou zijn geweest van berechting van militairen door den gewonen rechter, waarvan men de werking met aandacht zou hebben gevolgd. Er kan dus geen moeilijkheid bestaan ten aanzien van de splitsing, ook niet uit het oogpunt waaruit ik vroeger de zaak besproken heb, nl. de onmogelijkheid van splitsing voor de competentie des rechters van commune en militaire delicten. Ik heb daarbij echter altijd het voorbehoud gemaakt, dat kleine delicten door militairen begaan, disciplinair moesten kunnen en ook aldus zouden worden afgedaan, zelfs wanneer de berechting van meer gewichtige feiten zou behooren bij den gewonen rechter. Welnu, juist deze kleine overtredingen zijn, wanneer zij door de militaire autoriteiten worden aangezien als dragende een krijgstuuchtelijk karakter, bij uitstek geschikt voor disciplineaire atdoening. Naar den kantonrechter zouden dus alleen verwezen worden die overtredingen, waarbij de militaire autoriteiten zeggen: die kunnen niet disciplinair worden afgedaan. Dat is allerminst in strijd met wat ik vroeger gezegd heb. Ik heb in de Juristenvereniging geheel hetzelfde betoogd, dat alle delicten verwezen zouden moeten worden naar den burgerlijken rechter, en dat daarnaast de disciplineaire macht altijd zou blijven bij de militaire autoriteiten. Ik zie allerminst tegenspraak, en m. i. was de opmerking van den Regeeringscommissaris dus niet ter plaatse.

In de tweede plaats heb ik te beantwoorden de opmerking, die door denzelfden geachten spreker gemaakt is tegen mijn verdediging van de positie van de fiscaals bij de zeemacht. Dat is een punt dat door anderen, zoo niet in redevoeringen dan toch in interrupties, zeer sterk is aangevallen en waarover ook de Minister van Oorlog heeft gesproken.

Ik heb over de militaire rechtspraak op zich zelf niet gesproken. Dat vraagstuk is op dit oogenblik niet in debat; dit is niet te betwisten en ook niet betwist. Ik heb eenvoudig gezegd: wij zullen nu krijgen een gemengde rechtspraak, militaire rechtspraak onder presidium van een burgerrechtsgeleerde. Dat heb ik genoemd een zekeren vorm van leekenrechtspraak.

De Minister van Justitie heeft gezegd: wij hadden leekenrechtspraak bij de militairen en dat zal in het vervolg niet meer het geval zijn. Mijnheer de Voorzitter! Wij zullen thans een vorm van leekenrechtspraak krijgen zooals in Duitschland bestaat bij de *Schöffengerichte*, en waar er tegenwoordig een zekere beweging bestaat om aan de medewerking van leeken bij de rechtspraak meer waarde te hechten dan eenigen tijd geleden, daar is het van groot belang, dat men de werking van het nieuwe instituut onder de waarborgen van openbaarheid en vrije verdediging nagaat; daar blijf ik bij.

Nu heb ik verder gevraagd om bij de zeemacht de fiscaals, mits natuurlijk een rechtskundige opleiding gehad hebbende, te behouden als de aanklagers en daarop is tegen mij aangevoerd hetgeen ik vroeger heb gesproken over de noodzakelijkheid dat ook een rechter over militairen niet enkel mocht volstaan met het volgen van een rechtskundigen cursus, maar dat hij aan die taak meer tijd en inspanning moest wijden dan hij met en door zoo'n enkelen cursus geven kon. De cursus, die ik toen bestreed, Mijnheer de Voorzitter, waarvan ik gezegd heb dat hij onvoldoende was, is inderdaad op verre na niet de opleiding die nu op het oogenblik vanwege Marine aan de universiteit van Amsterdam wordt gegeven. De cursus die ik toen besprak is de enkele cursus in het strafrecht en in het strafproces, met examen voor een deskundige commissie. Hier echter hebben wij te doen met een bijzonderen vorm van juridische, van universitaire opleiding. En de geachte Regeeringscommissaris weet ook wel dat tegenwoordig in de wetenschappelijke wereld, in de juridische wereld in het bijzonder, zeer sterk wordt gedacht over de vraag of men voor degenen die met de strafrechtspraak zullen worden belast, de gewone, gebruikelijke, de overwegend civielrechtelijke opleiding moet behouden blijven, dan wel of die opleiding niet een veel sterker publiekrechtelijk en psychologisch karakter moet dragen. Dat is een vraag, die o. a. in de internationale vereeniging voor strafrecht is opgeworpen als een punt, waarover in de a. s. algemeene vergadering zal worden gedebateerd.

Ten aanzien van de fiscaals heb ik nog een opmerking te maken. De heer Regeeringscommissaris heeft zelf gezegd, als ik mij niet bedrieg in de herinnering, dat het denkbeeld van een dergelijke opleiding als ik beschreven had, met het oog op de militairen die in de krijgswaarden zullen zitten, hem wel aanlokkelijk toescheen, maar dat hij alleen is opgekomen tegen het handhaven van de heeren fiscaals als vervolgers en hen wilde vervangen door burger-juristen.

Nu moet men niet vergeten, dat ik hier alleen spreek over de heeren fiscaals en dat dit geen rechters zijn, maar vervolgende ambtenaren, ambtenaren die naast die taak van vervolging een andere hebben, nl. het behartigen van een groot deel van de administratie en de intendance van de vloot.

Nu heeft de geachte heer Regeeringscommissaris gezegd: bij den burger-auditeur-militair van het leger is het goed gegaan, met den burger-advocaat-fiscaal bij het Hoog Militair Gerechtshof is het ook goed gegaan, dat zijn burger-juristen en nu moeten wij ook voor den zeekrijgsraad te Amsterdam een burger-jurist hebben. Daartegenover stel ik, dat niemand zich beklagde heeft over de wijze waarop de fiscaals bij de vloot hun functie uitoefenen, en allerminst sinds den tijd dat zij die bijzondere opleiding genieten.

Men moet niet vergeten dat in andere landen — ik heb bijv. het oog op Engeland — de vervolging ook toevertrouwd wordt niet alleen aan bijzondere personen, maar bijv. ook aan vele ambtenaren bij speciale

diensten, bijv. de directeurs van gezondheidsdiensten, inspecteurs bij de keuring van voedingsmiddelen enz. Het denkbeeld dat als vervolgende ambtenaren niet uitsluitend juristen behoeven te worden aangewezen, is dus volstrekt niet vreemd.

Als men zegt: die fiscaal zal dan toch ook officier van administratie zijn en heeft zich dus in zijn loopbaan niet uitsluitend met rechtszaken bezig te houden, maar met veel zaken van geheel anderen aard, dan antwoord ik: de fiscaal te Amsterdam zou toch zeker zijn een zeer bekwaam man; niet ieder officier van administratie zou tot dat ambt worden geroepen. En nu is het een feit, dat zeer knappe menschen wel velerlei werk kunnen doen. Ik heb een voorbeeld, zóó voor de hand liggend, dat ik het haast niet durf noemen, maar toch ook zóó *ad hominem*, dat ik het niet wil achterhouden. Wanneer men vraagt: wat doet de secretaris-generaal van een Departement, dan luidt het antwoord allicht, dat hij de zorg heeft voor den goeden gang van zaken aan het Departement, dat hij ook te behartigen heeft allerlei huishoudelijke belangen van het Departement, bijv. ook met aanschaffingen en aanbestedingen ten dienste der justitie zich heeft te bemoeien. Welnu, diezelfde secretaris-generaal is, wanneer hij een knap man is, ook wel belast met legislatieven arbeid op zeer groote schaal — ik weet dat bijv. door mijn persoonlijke aanraking met den geachten hier aanwezigen titularis —, maar bovendien krijgt hij zelfs de opdracht in deze Kamer te verschijnen als Regeeringscommissaris. Knappe menschen kunnen zich met zeer verschillende arbeid bezig houden en evenmin als men een knap secretaris-generaal zou recuseeren als legislatieve kracht, omdat hij zich ook met huishoudelijke zaken bemoeien moet, evenmin moet men een knap officier van administratie als fiscaal bij den zee-krijgsraad hier te lande recuseeren, omdat hij zich in zijn loopbaan ook heeft moeten bemoeien met administratief werk en omdat hij op aanbestedingen en inkoopten had toe te zien.

Deze opmerking wilde ik niet achterwege laten, daar zij zoo sprekend is en zeer zeker voor hen die den Regeeringscommissaris nog niet mochten kennen, na zijn gisteravond gehouden rede nog meer sprekend zal zijn geworden.

Men heeft tegen het denkbeeld van de door mij besproken opleiding tegengeworpen het votum van 1906; maar laat men niet voorbijzien, dat dat votum niet gold een opleiding, zooals ik bedoel en gisteren heb beschreven, en verder dat een van de groote argumenten waarop het amendement van de heeren VAN SASSE VAN YSSELT en VAN VLIJMEN aangenomen is, dit is geweest, dat men de zaak toen praematuur vond en eerst de herziening der rechtspleging meende te moeten regelen alvorens voor zulk een cursus als de Minister STAAL voorstelde geld te voteeren. En tegenover dat votum zou ik ook willen stellen het feit, dat elk jaar op de Marinebegrooting door de beide Kamers gelden gevoteerd worden voor een universitaire opleiding van officieren, waarover ik het gisteravond heb gehad. In het Voorloopig Verslag bij hoofdstuk VI der Staatsbegrooting voor 1910 is hierop nog gewezen.

De Minister van Oorlog heeft inderdaad een belangrijke mededeeling gedaan toen hij gisteren zeide, dat hij aan een opleiding als bij de marine geschiedt zijn sanctie niet wilde geven, maar dat hij niettemin het aan officieren gemakkelijk maakt te studeeren voor meester in de rechten. Ik wil wat ik gisteren daaromtrent heb gezegd niet nader ontwikkelen, maar wél blijft het mijn meening, dat, met het oog op de speciale strafrechtspraak waaraan deze militairen willen deelnemen, voor hen een meer publiek-

rechtelijke opleiding beter is dan de gewone opleiding voor meester in de rechten. Bovendien meen ik, dat als de Minister deze personen alleen steunt om te worden meester in de rechten, er gevaar bestaat, dat zij na hun opleiding leger en vloot verlaten, zoodat de gelden besteed zijn uitsluitend in het belang van de personen zelf. Laat men hen echter een speciale opleiding volgen, dan is daarvoor niet te vreezen.

Ik zou echter den Minister willen vragen of, wanneer mocht worden aanvaard het door de Regeering aangenomen standpunt, dat men een promotie als meester in de rechten voor dien fiscaal verlangt, en dat, wanneer mijn amendement mocht worden aangenomen, ook een gepromoveerde officier van administratie fiscaal te Amsterdam zal kunnen zijn, het in de bedoeling van den Minister van Oorlog als Minister van Marine ligt, ook voor kundige officieren uit dien tak van dienst het studeeren voor den graad van doctor juris te bevorderen. Ik heb tegen dien weg echter ook nog dit bezwaar, dat er niet zooveel officieren zullen zijn die daarvan gebruik zullen maken, omdat hij zoo lang is; er moet nog eerst Latijn en Grieksch worden geleerd, voordat men zelfs aan de eigenlijke rechtsstudie kan beginnen. Er zal dus, naar ik meen en hoop, voor het volgen van de door mij aangeprezen opleiding, die thans bij marine voert tot het erlangen van een toelage op het traktement, nog aantrekkelijkheid genoeg overblijven; en in verband hiermede herinner ik nog eens aan de strekking van de opmerkingen, die ik gisteren gemaakt heb aangaande deze zaak, dat ik niet alleen voor den officieren-fiscaal, maar ook voor de andere officieren van leger en vloot, die aan de rechtsspraak zelf zullen deelnemen, gewenscht acht, dat zij meer begrip krijgen van publiek recht, strafrecht, rechtspsychologie en meer dergelijke belangrijke takken van rechtswetenschap. Bij de ervaring die ik heb opgedaan door het nauwgezet nagaan en volgen van de resultaten van die opleiding, kan ik niet anders doen dan de Regeering aan te bevelen om op dien weg voort te gaan bij de marine en hem in te slaan bij Oorlog.

Ik meen hiermede de opmerkingen die mij gemaakt zijn naar aanleiding van mijn eerste rede, te hebben beantwoord, en eindig met den heeren die mij hun beurt hebben afgestaan, nog eens dank te zeggen voor hun vriendelijkheid.

De heer VERHEY: Ik ben niet voornemens om over dit wetsontwerp een lange rede te houden; ik zal zeer kort zijn, omdat ik meen, dat het aan het werk, dat voor ons ligt, kwaad zou doen, wanneer men te veel ging analyseeren, het ging doodpraten waardoor zal zekere tegenzin tegen het ontwerp zou kunnen ontstaan. En dat zou jammer zijn, zeer jammer zelfs, omdat, wanneer zich die af zou spiegelen in de stemming, wij ons weer eenige jaren zouden moeten behelpen met den ouden toestand, terwijl nu door hetgeen de Regeering voorstelt, in ieder geval een enorme vooruitgang valt te constateeren; wij zijn nu op den goeden weg, en al is niet alles verkregen wat men wenschelijk acht, ik erken dat er nog verschillende zaken zijn die niet zijn opgelost; wij moeten toch niet trachten het werk in waarde te verminderen, want inderdaad, hetgeen is verricht, is van niet weinig betekenis.

Gisteren heeft de Minister van Justitie, naar aanleiding van hetgeen door verschillende geachte sprekers in het midden was gebracht, als zou de Commissie van Rapporteurs stuksgewijze hebben moeten verkrijgen wat nu is voorgesteld, geantwoord, dat dit niet juist was en dat ben ik geheel met den Minister eens. De samenwerking tusschen de Commissie van

Rapporteurs en de Regeering is, ik zou haast zeggen, zeer bevredigend geweest. De Regeering was op tal van punten zeer toeschietelijk; in menig opzicht heeft zij ons verrast door zelf voorstellen te doen, die wij niet hadden verwacht, die echter dankbaar zijn geaccepteerd. Dat wil nu niet zeggen, dat ook alle denkbeelden en voorstellen die in de Commissie zijn aan de hand gedaan, door de Regeering zijn overgenomen; er bleven enkele hoofdzaken over, waarmede de Regeering zich niet kon vereenigen, maar de gegrondheid van de argumenten die zij daarvoor aanvoerde, moesten wij ook erkennen. Al zou het dan ook niet geheel onmogelijk zijn aan de bezwaren op eenigerlei wijze te gemoet te komen, daartegenover stond echter de opmerking, die ook weder gegrond was, dat men, door verder te gaan, de grondslagen, waarop de bestaande rechtspleging rustte, nog meer aan het wankelen zou gaan brengen, waardoor ten slotte de geheele zaak gevaar liep in elkander te vallen. Zoo zijn er punten waaromtrent met de Regeering over een regeling is overlegd, waaronder enkele waaromtrent de heer HUGENHOLTZ amendementen heeft voorgesteld, o.a. de regeling van de preventieve hechtenis. Ook door de Commissie van Rapporteurs was daaromtrent een voorstel gedaan, doch de bezwaren daartegen door de Regeering geopperd waren inderdaad vele. Hetzelfde geldt van de mondelinge behandeling op de terechtzitting. Ook had de Commissie een bepaalde regeling voorgesteld voor het appèl voor de krijgswaarden voor de zeemacht in Indië, omdat het toch eigenlijk onverantwoordelijk is, dat jaarlijks een honderdtal vonnissen, van welken aard ook, aldaar worden gewezen zonder recht van appèl. Dat is inderdaad een onhoudbare toestand. Hetgeen echter tegen ons voorstel door de Regeering werd opgemerkt, was wederom van dien aard, dat wij moesten toestemmen, dat, zonder dat men eerst de Indische regeering had geraadpleegd, geen oplossing kon worden vastgesteld en wel in de eerste plaats over de vraag of het Hooggerechtshof in Indië in deze aangelegenheid kon of moest worden gemoeid, zoodat wij ons ook gaarne hebben gevoegd naar den wensch van de Regeering tot uitstel, te meer omdat zij heeft toegezegd, dat zij omtrent een regeling met de Indische Regeering in overleg zoude treden. Met den heer HUGENHOLTZ hoop ik dat dit niet te lang zal mogen duren en dat het gunstige gevolgen zal hebben.

Een ander punt betreft een vasten krijgswaarden in Indië, nl. om aldaar te verkrijgen wat wij voortaan zullen hebben in Amsterdam of in een van de andere directiën der marine. De bezwaren door de Regeering bij de Commissie ingebracht waren, gelet op de enorme uitgestrektheid van het Indische territorium, zeker niet van belang ontbloeit. Ik voor mij meende, dat er toch wel aanleiding en mogelijkheid zou bestaan om te trachten die bezwaren te overwinnen, maar dan zou daarnaar eerst een grondig en onbevooroordeeld onderzoek moeten plaats hebben. Nu heb ik gisterenavond den Minister van Marine niet tot het einde toe kunnen aanhooren, maar volgens het verslag in de *N. R. C.* heeft de Minister toegezegd ook dit punt te zullen onderzoeken. Als dit juist is ben ik, gezien de richting waarin de Minister van Marine zich wil voortbewegen, volkomen gerust, dat de zaak goed onder de oogen zal worden gezien.

De heer THOMSON heeft gisteren enkele opmerkingen gemaakt omtrent de spelling. Ook mij heeft het, evenals andere leden van de Commissie van Rapporteurs, geërgerd, dat in den tegenwoordigen tijd dergelijk abracadabra — als ik dit zeggen mag met eerbied voor een taal die wij ontwassen zijn — aan de Kamer moet worden voorgelegd. Wanneer men er zich toe zet om althans eenheid te brengen, dan zal men spoedig ont-

waren, dat het een moeilijke taak is. De heer Regeeringscommissaris heeft er reeds op gewezen, dat er òn in de Regtspleging voor de Landmagt èn in de Regtspleging voor de Zeemagt verschillende uitdrukkingen door elkander worden gebruikt. Zoo wordt bij voorbeeld bij de Regtspleging voor de Landmagt gezegd dat de president, de secretaris, de auditeur-militair, de fiscaal van de krijgsraden hun plichten moeten „naarkomen”, terwijl bij de zeemacht gesproken wordt van „nakomen”. Zoo worden de woorden „recht” en „regt”, „onrecht” en „onregt”, „oprechtheid” en „opregtheid” door elkaar gebruikt; in het eene artikel zus en in het andere zoo.

Hoeveel ik ook gevoel voor een goede Nederlandsche spelling, ik acht het niet geraten om te trachten te dien opzichte in dit ontwerp nog verbetering te brengen, ook al omdat het ten slotte tot het materieele van de zaak, ten minste van de rechtspleging zelf, weinig afdoet. Ik zou dus den geachten afgevaardigde wel in overweging willen geven over die spelling heen te stappen, althans daaraan geen motief te ontleenen om tegen het wetsontwerp te zijn.

De heer THOMSON: Ik denk er niet aan om tegen te stemmen. Ik ben er vlak voor.

De heer VERHEY: Ik wist wel, dat de geachte afgevaardigde het zoo erg niet bedoelde en dat in hetgeen hij zeide hoofdzakelijk moet worden gezien dat hij echt Nederlandsch voelt.

De geachte afgevaardigde heeft de rangschikking van de artikelen besproken en daarbij ook weder gelijk. In het belangrijke proefschrift van mr. VAN ROSSEM over de rechtspleging bij de zeemacht wordt ook verplaatsing van eenige artikelen, zelfs naar andere hoofdstukken, voorgesteld. Wameer men echter daaraan wil beginnen zou ik ook hier willen vragen: waar is het eind? De Regeering heeft haar taak zóó opgevat, dat de zaken die zonder schade al zoo lang gelooopen hebben, zooals de plaatsing der artikelen, waaraan nu nieuwe artikelen zich aansluiten, maar zouden blijven als zij zijn, en naar wij hopen slechts voor den korten tijd dat deze gewijzigde rechtspleging nog zal bestaan.

Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde uit Weststellingwerf heeft in bespreking gebracht de tucht bij de krijgsmacht. De geachte afgevaardigde kan zich met dat woord „tucht” niet goed vereenigen. Ik geloof dat dit van den geachten afgevaardigde niet goed gezien is. Wat beteekent tucht bij leger en zeemacht? Niet om de militairen met geweld onder den duim te houden, maar hen tucht te doen uitoefenen over zich zelf en in de verhouding tot anderen. Dit moet natuurlijk geleerd worden in elke betrekking, ook als militair. Indien de geachte afgevaardigde niet wil weten van tucht, dan moet hij toch wel wat gevoelens voor ondergeschiktheid en gehoorzaamheid, die ook in de burgermaatschappij bestaan moeten en bij de krijgsmacht onmisbaar zijn.

Dat kan niet anders. Als een bevel gegeven wordt, moet er zekerheid bestaan dat het wordt uitgevoerd. Er kon quaestie zijn of het bevel al dan niet redelijk is, of een bevel door den eenen superieur gegeven, door een ander wordt te niet gedaan en aan wien dan moet worden gehoorzaamd, maar feitelijk heeft dit met de rechtspleging als zoodanig niet te maken. Hoe men de zaak ook opvat, er moeten wetten en bepalingen zijn, en deze moeten redelijkerwijze ook worden opgevolgd.

Eenige jaren geleden is een wetboek van militair strafrecht tot stand gekomen, dat uitdrukking gaf aan het gevoelen, dat inderdaad de krijgs-

macht een bijzonder wetboek noodig had, en zoo zie ik ook de nuttigheid in van afzonderlijke rechtbanken van militairen, mits zij goed georganiseerd zijn. Een andere vraag is echter of alle delicten moeten komen voor den militairen rechter, en nu meen ik met den geachten afgevaardigde uit Weststellingwerf, dat het, afgescheiden van de bezwaren die de Regeerings-commissaris terloops aanroerde, zeer goed mogelijk zou zijn de militaire delicten voor den militairen en de commune delicten voor den burgerlijken rechter te brengen. Ik zie niet in dat de militaire wereld, inzonderheid de officieren, door die scheiding in hun waardigheid zouden worden aangetast of dat de krijgsmacht gevaar zou loopen, als zij niet meer te berechten zouden hebben de commune delicten.

De officieren hebben met eenrichtige uitoefening van hun krijgstuhtelijke bevoegdheid de handen vol; commune delicten behoeven er waarlijk niet bij, te blijven.

Van mijn standpunt gezien acht ik het een zeer weinig gefundeerde redeneering, dat men door aan de militaire rechtsmacht te ontnemen de commune delicten, als het ware het prestige van de officieren zou bena-deelen. Dit heb ik nooit ingezien en ik zie het nog niet in. Ik zal daarop thans echter niet verder ingaan.

De heer VAN HAMEL heeft zich een warm voorstander betoond van cursussen in het militaire en in het gewone strafrecht ook voor officieren der landmacht.

De Minister daarentegen zou, zooals de geachte afgevaarde zeide, liever gaan in de richting, om de officieren in de gelegenheid te stellen te studeeren voor meester in de rechten.

Dit is natuurlijk ook wel goed, maar het wil mij toch voorkomen, dat daaraan bezwaren zijn verbonden, en gelijk de geachte afgevaardigde reeds aanvoerde, wel voornamelijk dit bezwaar, dat, wanneer een officier eenmaal den doctoralen graad behaald heeft, hij liever in de particuliere praktijk zal gaan of bij de burgerlijke rechters een plaats zal zien te vinden.

Ik meen dus, dat oprichting van cursussen inderdaad goed zal zijn.

De lessen welke gegeven worden aan de verschillende opleidingsinrichtingen, zooals de Militaire Academie en het Koninklijk Instituut te Willemsoord, doen een globale kennis van het militaire en ook van het burgerlijk strafrecht en wat daarmede samenhangt kennen, maar zij kunnen toch niet van dien aard zijn, dat zij een voldoende voorbereiding zijn voor het aanstaande lidmaatschap van den krijgsraad.

De eerste keeren dat men in zoo'n raad zitting neemt, ondervindt men hoe vreemd men voor het innerlijke der zaak staat. Eerst wanneer men wat ambitie in deze dingen heeft, zich er wat meer inwerkt en meermalen een krijgsraad heeft meegemaakt, krijgt men eenigen grond onder de voeten.

Ik mag wel zeggen, dat ik de eerste keeren, dat ik in den krijgsraad zitting had, schroomde te vonnissen. Het moest wel, maar eigenlijk was er altijd twijfel of ik goed deed. Daarom zou ik het denkbeeld om cursussen voor de officieren der landmacht in te richten, wel willen ondersteunen, waarbij men echter rekening zal moeten houden, dat men geen te groot getal zal moeten toelaten.

De heer VAN HAMEL heeft ook gesproken over den militairen fiscaal bij de zeemacht.

In navolging van den heer Regeeringscommissaris zal ik hetgeen ik misschien daaromtrent te zeggen zou hebben, uitstellen tot het desbetreffende amendement van den geachten afgevaardigde.

Summa summarum kom ik tot het resultaat, dat het inderdaad nood-

zakelijk mag worden genoemd om deze wet aan te nemen, en ik wil kortelings aangeven welke voordeelen daarmede bereikt zullen worden.

In de eerste plaats krijgt de krijgsraad een meer permanent karakter; verder wordt verzekerd een behoorlijke omschrijving van de aanklacht; het voorloopig arrest voor militairen beneden den rang van officier is niet verplicht en op zich zelf beter geregeld; de terechtzittingen van den krijgsraad zullen openbaar zijn; ook wordt de verdediging door een raadsman toegelaten en uit de laatste wijzigingen welke de Regeering heeft aangebracht blijkt, dat men dit nieuwe iustituut tot zijn recht wil doen komen.

Verder wordt de gelegenheid opengesteld om op de terechtzitting getuigen te hooren; er zal appèl zijn van alle veroordeelende vonnissen, wat tot nog toe niet mogelijk was; de absolutie van de instantie zal vervallen; een burgerrechtsgeleerde zal optreden als president van den krijgsraad, terwijl een afzonderlijke secretaris bij den krijgsraad zal zijn.

Ten slotte is geheel op initiatief van de Regeering geschapen een bijzondere berechting voor overtredingen, die de tegenwoordigheid van den beklagde ter terechtzitting onnoodig maakt en waarbij het schriftelijk vooronderzoek vervalt.

Er blijven nu natuurlijk de bezwaren bestaan, die reeds in dit debat genoemd zijn, waartoe ook behoort de schriftelijke instructie voor den officier-commissaris. Door de Regeering echter is reeds opgemerkt dat dit nu eenmaal het systeem is der wet en ook de geachte afgevaardigde uit Weststellingwerf heeft zich daarbij nedergelegd. Zijn redeneering in deze was ook: het is nu eenmaal zoo, laat ons ons daarbij neerleggen.

Ik hoop dat binnen korten tijd dit wetsontwerp in het *Staatsblad* zal kunnen verschijnen.

De heer HUGENHOLTZ: In zijn antwoord op het door verschillende sprekers te berde gebrachte is de heer Regeeringcommissaris niet ingegaan op het meest principieele gedeelte van het door mij aangevoerde, dat hij zelf betitelt als de psychologie van de tucht.

Ik begrijp, dat het voor hem ook eenigszins moeilijk zou geweest zijn en ik duid het hem dan ook allerminst ten kwade. Men wijdt hier liever zijn aandacht aan wat voor het oogenblik practisch belang heeft. Al dat andere ligt immers nog in een ver verschiet. Maar ik, van mijn standpunt, heb toch niet willen nalaten aan te toonen onder welke voorwaarden mijns inziens in een groot lichaam als leger en vloot behoorlijk tucht kan heerschen, waarom dit nu niet het geval is en waarom de tegenwoordige tuchtopenvattingen een averechtsche uitwerking moet hebben.

Beginselen moeten verkondigd worden om gemeengoed te kunnen worden en ik wil mij dan troosten met de gedachte, dat na langer of korter tijd de door mij beleden beginselen tot het terrein van de practische politiek zullen gaan behooren en dat er dan een Regeering zal zijn die mogelijk deze aangelegenheid een bespreking wel waardig zal keuren.

De heer VERHEY intusschen, die even op dit punt is ingegaan, heeft blijkens hetgeen hij gezegd heeft, de bedoeling van dat deel mijner rede in het geheel niet begrepen. Immers, hij begon reeds dadelijk te verklaren, dat ik mij met het woord — hij zal wel bedoelen begrip — tucht niet kan vereenigen. Integendeel! Ik behoor tot een politieke partij die zeer strenge tucht, en volkomen te recht, weet te oefenen, en die politieke partij staat in de nauwste en vriendschappelijkste verbinding met een geheel van vakvereenigingen waarin diezelfde tucht zeer streng wordt toegepast.

Maar wat is nu het groote verschil tusschen die tucht en de tucht die op het oogenblik in het leger nog gewenscht wordt en die men nog tracht

daar aan te kweken? Dat de tucht die in onze politieke partij en in de moderne vakverenigingswereld wordt geoefend, is een vrijwillig aanvaarde tucht, die men ondergaat, omdat men weet, dat zij noodzakelijk is ter verkrijging van het gemeenschappelijk doel dat men zich stelt, waar allen die aan die tucht zijn onderworpen, een zelfde groot belang bij hebben; terwijl de tucht in het leger is van boven af opgelegd, door dwang in stand gehouden. De heer VERHEY meende van niet, maar deze geheele militaire rechtspleging vindt ten slotte alleen haar rechtvaardiging in den dwang, die noodig is om die tucht te handhaven. De tucht in leger en vloot komt niet voort uit het hebben van een gemeenschappelijk doel dat moet worden bereikt, neen, die tucht moet daar worden gehandhaafd juist omdat de groote meerderheid van hen die leger en vloot vormen, in hun een steeds grooter verzet voelen opkomen tegen het doel waarvoor zij onder de wapenen worden gehouden. Dat doel toch, dat zou kunnen wezen de verdediging van een gemeenschappelijk vaderland, waarbij zij allen een gemeenschappelijk politiek en economisch belang hebben, is inderdaad niets anders dan het onderworpen houden van de groote klasse van het proletariaat, met het vooruitzicht dat zij zelfs geroepen kunnen worden om te vuren op hun klassegenooten, die trachten zich te onttorstelen aan de huidige klasse-overheersching. Daarom komen zij tegen die tucht in opstand, en daarom dan ook gevoelt de tegenwoordige bezittende klasse, dat het haar belang is die tucht van boven af met geweld te handhaven. Nu heb ik daarop laten volgen — en de heer THOMSON, die mij interrompeerde, zal het kunnen bemerken, als hij mijn betoog nog eens overleest —, dat van het standpunt van de bezittende klasse misschien juist om die reden gezegd zou kunnen worden: Dus moeten wij de tegenwoordige rechtspleging handhaven; dus is het van ons standpunt zeer goed gezien, dat wij die tucht op die wijze in stand houden. Ik heb er aanstonds op laten volgen, dat dit mogelijk was, toen men nog had een leger van huurlingen, die geen andere aspiratiën koesterden dan soldij te verdienen. Maar nu het leger is samengesteld uit miliciens, uit leden van de proletarische klasse, is die tucht niet meer te handhaven, kan zij op die wijze alleen averechtsch werken, bij het groote gevoel van vrijheidsbegeerte, dat alleen door het onrecht van de militaire rechtspleging tijdelijk nog kan worden onderdrukt.

De Voorzitter: Ik verzoek u u wat te matigen. U moogt niet spreken van onrecht der militaire rechtspleging.

De heer HUGENHOLTZ: Het is al zeer zonderling, dat ik van de banken der Volksvertegenwoordiging niet zou mogen spreken van het onrecht dat geschiedt door de militaire rechtspleging, terwijl van de Regeeringstafel precies hetzelfde, zij het in andere woorden, is betoogd. Waar de Minister van Justitie gisteravond met stemverheffing heeft gesproken van deze geheele zaak als van een „prullewinkel”, zou ik niet het recht hebben te spreken zooals ik gedaan heb?

De heer REGOUT, Minister van Justitie: Ik zal u straks wel duidelijk maken, dat ik dat in een geheel ander verband gezegd heb.

De heer HUGENHOLTZ: Natuurlijk, maar uit het verband waarin u dat zeide, bleek toch wel, dat uit de rechtspleging onvermijdelijk onrecht moest voortvloeien.

Wat nu het aanhangig wetsontwerp betreft, mijn betoog gisteravond is in hoofdzaak dit geweest. De vorige Regeering heeft getracht het euvel van de schriftelijke behandeling eenigermate te corrigeren door de benoeming van een officier-commissaris in den krijgsraad, maar dit is te recht door deze bewindslieden van de hand gewezen.

En daarop heb ik toen laten volgen, dat er daarom dubbele reden was om in het mondeling debat voor de krijgsraden de noodige correctie aan te brengen, maar dat hebben de tegenwoordige bewindslieden niet willen doen. En dat heb ik hen tot een grief gemaakt.

Nu heb ik daarvoor geen andere verklaring gehoord dan uit den mond zoowel van den heer Regeeringscommissaris als van den heer Minister van Justitie, dat zij niet verder konden gaan zonder de geheele wet te ont-wrichten. In een boeiend betoog, dat zeker allen die het hebben gehoord met groot genoegen zullen hebben vernomen, heeft de Regeeringscommissaris getracht de Kamer duidelijk te maken, waarom men nu niet verder kon gaan. Hij heeft daarbij het beeld gebruikt van den architect, aan wien opgedragen wordt een ouderwetsch huis in het midden van de stad te verbouwen tot een moderne Scheveningsche villa. Maar ik vraag mij toch met bescheidenheid af, of niet de aangename vorm van dat betoog eenigszins moest dienen om de soberheid van den inhoud te bedekken. Immers er was een zekere zwakke stee in het geheele betoog en in het door hem gebruikte beeld. Hij zeide n.l., dat wij alleen moeten herzien wat dringend noozakelijk is. Volkomen waar, maar dat is nu juist het punt waaromtrent men verschillen kan. Dat is geen objectieve maatstaf en daardoor verkrijgt men niet een vaste scheidingslijn tusschen wat herzien en wat niet herzien moet worden, want de een zal dringend noodzakelijk erkennen wat de ander niet als zoodanig aanmerkt. Nu wil ik aanstonds toegeven, dat, wanneer men een wet partieel wil herzien, men dan aan den grondslag van de wet niet tornen kan. En vandaar dan ook, dat ik er de Regeering geen verwijt van maak, dat zij bij deze partieele herziening het schriftelijk onderzoek voor den officier-commissaris heeft laten bestaan. Maar ik had het over de procedure voor de krijgsraden. En om nu in het beeld van den Regeeringscommissaris te blijven, zou ik meenen, dat de behandeling voor de krijgsraden meer zou kunnen worden vergeleken bij het dak van een gebouw, de overkapping, en nu is mij nooit duidelijk gemaakt en het kan mij ook niet duidelijk gemaakt worden, waarom er architectonische bezwaren zouden bestaan tegen vernieuwing van een dak. Dit blijft mijn grief.

Maar dat neemt niet weg, dat door mij ook gisterenavond erkend is, dat de Regeering zich op een veel ruimer standpunt heeft geplaatst dan veel van haar ambtsvoorgangers, hetgeen blijkt uit het aantal wijzigingen, dat zij in den laatsten tijd in het wetsontwerp nog heeft aangebracht, en ook uit het overnemen van verschillende van de door mijn politieke vrienden en mij ingediende amendementen, waarvoor ik bij deze der Regeering gaarne mijn dank betuig.

Wat ik gezegd heb en wat mij door den heer Minister van Justitie eenigszins kwalijk schijnt te zijn genomen, over het afdwingen van verbeteringen door de Commissie van Rapporteurs, had dan ook geen betrekking op het tegenwoordige bewind, en het was zeker niet op te vatten in dezen zin, dat de Commissie van Rapporteurs onaangename conferenties had moeten houden met de leden van de Regeering om nog iets af te pingelen.

Maar ieder die kennis genomen heeft van de over deze zaak gewisselde stukken, kan bekend zijn met het feit, dat de Memorie van Antwoord die

in 1905 verscheen, zeer weinig tegemoetkomend was aan de vele bezwaren, die in het Voorloopig Verslag waren geopperd, en kan ook bekend zijn met het feit, dat de Commissie van Rapporteurs langen tijd heeft nage laten Eindverslag uit te brengen, wat toch anders normaal kort na de Memorie van Antwoord geschied zou zijn. Maar niettegenstaande die Memorie van Antwoord al dateerde van het jaar 1905, heeft het geduurd tot 1912, dus 7 jaar later, voordat het Eindverslag is verschenen. De Commissie van Rapporteurs heeft op die wijze het gelukkige oogenblik weten te bereiken waarop meer vooruitstrevende Ministers bereid waren aan verschillende wenschen van de Kamer tegemoet te komen. Het komt mij voor, dat in deze voorstelling niets is, dat ik niet volkomen kan verantwoorden en dat daarin ook niets is gelegen ten nadeele van deze Regeering.

Maar men moet van mij voor deze zaak geen enthousiasme verwachten, een enthousiasme zooals dat gisteravond is uitgekomen in de rede van den heer HAMEL, die tot mijn groot leedwezen wegens ambtsbezigheden naar Haarlem moest vertrekken en dien ik dus thans in zijn afwezigheid zal dienen te beantwoorden. Zijn optimisme omtrent een spoedige definitieve herziening van deze materie kan ik onmogelijk deelen. Het is mij ook bekend, dat een Staatscommissie bezig is met een herziening van ons Wetboek van Strafvordering. Op zijn gezag wil ik zeer gaarne aannemen, dat die Staatscommissie uitnemend werk verricht, dat zij met haar arbeid spoedig gereed zal zijn, en dat zij een wetsontwerp aan de Regeering zal indienen, dat zoo maar aanvaard kan worden. Maar verder ga ik met hem niet mee, want mijn ervaring als lid van de Volksvertegenwoordiging heeft mij geleerd, dat ook vroeger uitnemende Staatscommissiën hebben gewerkt aan herziening van verschillende groote organieke wetten, dat ook die Staatscommissiën wetsontwerpen kant en klaar bij de Regeering hebben ingediend, dat op het oogenblik in de archieven van het Departement van Justitie verschillende van die wetsontwerpen nog altijd liggen te wachten, waarschijnlijk eenwig zullen blijven liggen wachten, en dat dus uit al het voorafgaande niet met die stelligheid kan worden afgeleid, dat ons Wetboek van Strafvordering werkelijk zeer spoedig zal worden herzien. En omdat daarop wacht de definitieve herziening van de militaire rechtspleging, kan ik onmogelijk zoo optimistisch gestemd zijn ten opzichte van den korten levensduur van dit gewijzigd wetsontwerp als die geachte afgevaardigde.

Ook omtrent de beteekenis van de openbaarheid, het nieuwe beginsel, dat nu wordt ingevoerd, denk ik niet zoo optimistisch als de heer VAN HAMEL.

Het is waar, de beklagde en zijn raadsman kunnen getuigen voorbrengen, kunnen vragen tot die getuigen richten, enz. Dat alles is mij bekend, maar de heer VAN HAMEL heeft verzuimd te wijzen op art. 173, dat onmiddellijk volgt op de artikelen waarin deze nieuwe materie wordt geregeld. Ik heb getracht hem bij interruptie daarop attent te maken, maar heb toen abusievelijk art. 175 genoemd, zoodat hij inderhaast het juiste artikel niet heeft gevonden. Dat is mijn schuld.

Art. 173 bepaalt, dat ook ten opzichte van de nieuwe verhooren, die voor de krijgsraden kunnen worden gehouden, dezelfde wijze van procederen zal worden gevolgd als voor den officier-commissaris, d. w. z. het stellen van vooraf opgemaakte vraagpunten, enz. Nu meen ik, dat dientengevolge de procedure voor de krijgsraden niet heel belangrijk zal zijn. Laat ik er bijvoegen dat ik dat vrees, maar dat ik zeer gelukkig zal zijn als ik mocht blijken mij te hebben vergist en indien de Regeering zou kunnen aantoonen, zooals de heer Regeeringscommissaris gisteravond liet doorschemeren — bij de behandeling van het amendement op art. 177 zal dat nader kunnen

worden besproken —, dat met de bepalingen van de verschillende artikelen, zooals zij er nu liggen, de behandeling voor den krijgstraad wel degelijk van beteekenis al zijn, dan kan ik niet anders dan dat aanvaarden als een zeer gelukkige verbetering. Maar ik zal daarop niet ingaan, omdat die zaak bij de bespreking van het amendement vanzelf ter sprake moet komen.

De heer VAN HAMEL is in zijn enthousiasme over dit herziene wetsontwerp zoover gegaan, dat hij gemeend heeft daarin allerlei nieuwe beginselen te kunnen ontdekken, waar ik niets anders zie dan lapmiddelen om aan verouderde toestanden te ontkomen. Zoo heeft hij allereerst gewezen op het nieuwe element van de leekenrechtspraak. De Minister van Justitie heeft dat gisteravond al gerescontreerd en hedenmorgen is nader gebleken, dat de heer VAN HAMEL het nieuwe beginsel ziet in het gemengde college, dat wij voortaan in den krijgstraad zullen hebben. Ik zie daarin niets nieuws; nieuw is zeker niet het leekenelement, dat is juist het oude, — wat er nieuw in komt is de invoering van den burger rechtsgeleerden president om het euvel van het overwegen van het militaire en juridisch-onbekwame element eenigszins te verzachten. Maar als de heer VAN HAMEL zich nu zoo verheugt over die samenvoeging van het leekenelement en het burgerlijke element en dat verklaart door den aandrang, die in den laatsten tijd meer en meer zich openbaart naar de invoering van de leekenrechtspraak, dan zou ik willen vragen: waarom dringt men daarop aan? Omdat van leeken verwacht wordt een zuiverder oordeel, meer beantwoordende aan het in het volk groeiende en veranderde rechtsbewustzijn, meer dan te verkrijgen is van vaak in klasse-vooroordeelen versteende opvattingen van beroepsjuristen. Maar, Mijnheer de Voorzitter, het eigenaardige van het militaire leekenelement is juist, dat daaraan dezelfde fout kleeft als aan de juridische rechtspraak, n.l. de fout van de partijdigheid, van het rechter zijn in eigen zaak. Daar komt dan bij de juridische onbekwaamheid van de militaire rechters en die laatste factor wordt nu voor een deel gecompenseerd. Als zoodanig is dat natuurlijk te aanvaarden, maar daarin nu een norm te zien voor een toekomstige rechtspraak, in datgene wat slechts is een lapmiddel om aan een onhoudbaren toestand te ontkomen, te zien een beeld van de toekomst —, dat gaat mij inderdaad veel te ver.

Daarom deel ik ook niet de liefde van prof. VAN HAMEL voor dien juridischen cursus ter opleiding voor de militaire rechtspraak. Het heeft mij zeer bevreemd een oud-hoogleraar in het strafrecht een dergelijken cursus te hooren verheffen boven de geregelde rechtsstudie aan de Universiteit. Ik kon bijna mijn ooren niet gelooven toen ik hem dat betoog hier heb hooren houden. Heb ik dien geachten afgevaardigde goed begrepen, dan zijn in dien cursus enkele vakken ingeschoven die in de geregelde rechtsstudie worden gemist, vakken van welker noodzakelijkheid hij zeer sterk is overtuigd. Welnu, Mijnheer de Voorzitter, dan is daaraan zeker geen reden te ontleenen om dien specialen cursus zoo hemelhoog te verheffen, maar wel om het program voor de gewone juridische studenten aan te vullen met de vakken die in dien leergang nu ontbreken.

Een feit blijft, dat een juridische opleiding voor een speciaal ambt iets onnatuurlijks heeft en iets oppervlakkigs. In twee jaren tijds kan men onmogelijk dezelfde resultaten bereiken als een ander in vier jaren; men krijgt een vernis van rechtskennis, een speciale africhting op één punt, maar men krijgt niet dien breeden grondslag dien men noodig heeft om later, in welke functie dan ook, als rechter of als openbaar aanklager, op te treden.

Maar vooral zie ik in den cursus die door den heer VAN HAMEL zoo sterk wordt aanbevolen, niets anders dan een mogelijkheid om de militaire rechtspraak te behouden.

Men vreest niet ten onrechte, dat, nu de verdediger zijn intrede gaat doen in den krijgsraad en de procedure voor den krijgsraad openbaar zal zijn, de gebreken van de militaire rechtspraak meer dan ooit in het oog zullen springen en dat daarom de tijd is gekomen iets te doen om de militaire rechters althans eenigszins voor hun taak te bekwaren. Naarmate men daarin slaagt, zal ook de handhaving der militaire rechtspleging in de toekomst langer mogelijk blijven en juist omdat ik liefst zoo spoedig mogelijk met die geheele militaire rechtspleging zou willen breken, ben ik geen voorstander van die speciale opleiding.

Over de door den heer VAN HAMEL besproken quaestie, of de fiscaal een militair zal mogen zijn, zou ik liever willen spreken bij de behandeling van het amendement dat die geachte afgevaardigde heeft voorgesteld.

Nog een enkel woord over de te verwachten Invoeringswet. Op de eerste bladzijde der Memorie van Antwoord — ik herinner er nog eens aan dat die dateert van 1905 — stond te lezen, dat de Invoeringswet van de militaire strafwetten spoedig is te verwachten. Maar gisterenavond heb ik tot mijn bevreemding van den heer Minister van Justitie gehoord: als wij eenmaal dit wetsontwerp binnen hebben, gaan wij aan de Invoeringswet beginnen.

Kloppen die beide mededeelingen wel met elkaar? De Memorie van Antwoord gaf te verstaan, dat de Invoeringswet reeds aan het Departement gereed lag, maar de Minister van Justitie komt ons vertellen, dat men er nog aan moet beginnen. Ik hoop, dat ik de zaak wat te donker inzie en de woorden van den heer Minister niet geheel juist heb geïnterpreteerd. Het zou mij spijten, als nu de Invoeringswet weer lang op zich zou laten wachten.

Van den heer Regeeringscommissaris heb ik een opmerking genoteerd, die denken doet dat de zaak aan het Departement al vrijwel beklonken is. Toen hij nl. de gebrekkige krijgsraden aan boord besprak, waar uit den aard van de zaak noch kan zijn een rechtsgeleerd president, noch een rechtsgeleerd fiscaal, noch een rechtsgeleerd verdediger, zeide hij, als ik hem goed verstaan heb, dat dit ook niet zoo erg is, want dat op zee geen commune delicten voorkomen; dat het zoo erg niet is, wanneer over zuiver militaire delicten een alleen uit militairen samengestelde krijgsraad zal hebben te oordeelen.

Hieruit zou, dunkt mij, voortvloeien, dat ten opzichte van de rechtsmacht van den militairen rechter, die immers in de Invoeringswet zal moeten worden geregeld, reeds nu een principieele beslissing aan het Departement van Justitie is genomen. De militaire delicten zouden dan komen bij den militairen rechter, de commune delicten bij den gewonen rechter. Heb ik dit goed begrepen, dan zou ik dit, voor den tijd waarin dit herziene ontwerp nog zal moeten dienen, niet anders dan toejuichen en dan komt daarbij een extra gelukkige omstandigheid, dat ook de zuiver militaire delicten zullen worden berecht door een college, waarin het juridisch element althans niet geheel ontbreekt.

Ten slotte wensch ik te verklaren, dat ik zeer ingenomen ben met hetgeen de Minister van Oorlog in zijn korte rede heeft gezegd omtrent het denkbeeld van de instelling van een vasten krijgsraad in Indië. Hij heeft die instelling natuurlijk niet kunnen beloven, hij heeft niet anders kunnen zeggen dan dat het denkbeeld hem sympathiek was en dat hij het zou overwegen, maar dat is voor mij reeds een zeer aangename mededeeling

en ik hoop, dat deze bewindsman er in slagen zal om dit punt naar aller genoegen te regelen. Dan zal daaruit misschien kunnen voortvloeien, dat de minst goed ingerichte krijgswaarden, dat zijn die aan boord, voor het grootste deel zullen kunnen vervallen. Zeker, er zal een krijgswaad moeten blijven aan boord van het in West-Indië gestationeerde schip en op een enkel schip alleen buiten het Rijk in Europa, maar dat zijn uitzonderingen; de regel zal dan toch zijn, dat wij een zoo goed mogelijk samengestelden krijgswaad krijgen zoowel in Nederland als in Indië, en dat de rechtswaarden, die nu in dit wetsontwerp zijn verkregen, voortaan ten goede zullen komen aan alle militaire justitiabelen.

De heer THOMSON: Ik zou een enkele opmerking willen maken in verband met de redevoering die wij gisteren van den Regeeringscommissaris hebben gehoord, maar vooraf moet ik met een paar woorden opkomen tegen enkele uiteenzettingen van den heer HUGENHOLTZ, uiteenzettingen die ik niet stilzittend mag laten voorbijgaan, omdat ik niet geacht wil worden, waar het een zaak geldt voor mij van principieel gewicht, die uiteenzettingen te onderschrijven.

Die geachte afgevaardigde heeft een betoog gehouden over de tucht. Nu meen ik, dat de tuchtbegrippen die ik huldig, en die naar ik meen te mogen aannemen niet geheel onbekend zijn, in het algemeen in het oog van den spreker wel genade zullen kunnen vinden; ik heb er althans bij de toepassing in de practijk uitnemende resultaten mede bereikt. Die resultaten heb ik bereikt in het leger, zooals dit op het oogenblik is, op den grondslag waarop de weermacht, met het oog op de taak welke het is toebedeeld, is opgetrokken.

Juist daarom heeft het mij zoo bijzonder bevreemd, den heer HUGENHOLTZ te hooren beweren, dat de militaire tucht niet goed kan zijn, omdat het doel van het leger niet goed is. Hij heeft daarbij een vergelijking gemaakt tusschen het leger en zijn partij. Hij zeide zoo ongeveer: ziet eens welk een ideale toestand bij onze partij bestaat, hoe goed is daar niet de tucht; hoe volgen wij allen de leiders, omdat men juist met dezelfde gedachten is beziel, omdat wij een zelfde doel hebben. Dat geef ik den geachten afgevaardigde geheel toe. Doch het leger is nu eenmaal geen politieke partij, het is een plaats voor allen.

Wanneer in het leger militaire „Wijnkoops” zijn, kunnen zij er niet uitloopen. Dat is het groote verschil. In uw partij gaat dat. Men kan er blijven zoolang als men wil. En wanneer de leider niet tevreden is met sommige individuen, dan gooit hij ze er eenvoudig uit, en daarna wordt gezegd: met dezen of dien man heb ik afgedaan, daar wordt niet meer mee gedebatteerd. Dat gaat niet in het leger en daarom is de vergelijking van den geachten afgevaardigde verkeerd. Wanneer inderdaad de militaire tucht verband hield met het doel, in den zin zooals de heer HUGENHOLTZ zich uitdrukte, dan was zijn redeneering eenvoudig een pleidooi voor de handhaving van die tuchtbegrippen welke hij juist afkeurt, want dan zou het noodig zijn, juist omdat men niet uit het leger kan loopen, om door een zeer strenge, door den geachten afgevaardigde overigens te recht veroordeelde discipline, door „onvermijdelijke bestraffing der geringste nalatigheden” enz. gehoorzaamheid af te dwingen.

Doch de toestand is niet zooals de heer HUGENHOLTZ het doet voorkomen; zelfs met hen die vinden dat het doel van het leger niet juist is, kan men een blijmoedige samenwerking verkrijgen, indien slechts de opvattingen van tucht gehuldigd worden, die gelukkig ook onder den tegenwoordigen —

in dit opzicht door mij gewaardeerden — Minister van Oorlog meer en meer ingang zullen vinden.

Deze enkele woorden heb ik in het midden willen brengen, omdat het hier geldt een principieele zaak, waarop ik even een juister licht wilde werpen.

In de tweede plaats ontmoet ik dien geachte afgevaardigde waar hij in debat is gekomen met den heer VAN HAMEL ten opzichte van de leekenrechtspraak.

Ik kan mij best begrijpen, dat de Minister van Justitie van zijn standpunt gisteren meende den heer VAN HAMEL te moeten terechtzetten, omdat de Minister van Justitie hoogstwaarschijnlijk van leekenrechtspraak niet veel wil weten; maar de opmerking van den heer VAN HAMEL ging niet tegen den Minister van Justitie, maar tegen den heer HUGENHOLTZ. De heer VAN HAMEL heeft er zoo juist op gewezen, dat wij in ons leger een soort leekenrechtspraak hebben, die wij thans meer en meer aan het verbeteren zijn. Wat heeft de HUGENHOLTZ nu daartegen aan te voeren? In zijn stelsel past juist het meer en meer toekennen van een rol aan de „leeken”. Toch wijkt hij daarvan principieel af, iets wat onverklaarbaar is, en m. i. ook niet juist. Waarom niet? Ik erken gaarne, dat de uitsluitend burgerlijke rechter ook voor militairen voordeelen kan hebben, maar daartegenover ben ik ook niet blind voor de voordeelen, die het bij een *behoorlijke samenstelling* van de krijgsraden kan hebben, als daarin ook militairen zitten. Naarmate het leger zich meer en meer ontwikkelt in de door mij als juist geachte richting, acht ik het minder bedenkelijk en ten slotte zelfs principieel verdedigbaar om aan de krijgsraden een karakter te geven als in dit ontwerp nu reeds daaraan gegeven wordt. Ik heb herhaaldelijk in krijgsraden gezeten en ik kan de verklaring afleggen, dat ik vaak met mijn opvattingen lijnrecht gestaan heb tegenover den auditeur-militair; dat de auditeur-militair dikwijls vrij wat meer, laat ik nu maar zeggen „militaristische” opvattingen bleek te hebben dan de leden van den krijgswaad. Dit is een psychologisch verschijnsel, dat men vaak kan waarnemen bij hen die niet in een zeker leven zijn ingegroeid en die dat meer van buitenaf moeten bekijken, van den uiterlijken kant. Men ziet hetzelfde gebeuren bij de reserve-officieren, die dikwijls meer militaristisch, meer vormen-menschen zijn, dan de gewone officieren. Het is mij meermalen voorgekomen, dat ik in den krijgswaad tegenover den auditeur-militair een tegenwicht heb moeten vormen, dat dan ten bate van den beklagde heeft gewerkt. Ik ben bereid den heer HUGENHOLTZ tal van gevallen te noemen, waarin door den auditeur-militair een conclusie van eisch werd gesteld, waarbij de beklagde zooveel maanden of jaren in de gevangenis zou gaan, en waarop de man ten slotte door den krijgswaad werd vrijgesproken. En dit overkwam niet slechts mij, maar ook verscheidene mijner collega's. Nu is het in dit verband wel teekenend, dat de heer HUGENHOLTZ juist die leekenrechtspraak uit de wet wil nemen, en nog eigenaardiger is de toelichting bij zijn voorstel. Wij lezen daarin toch: nu de Regeering, te recht, gebroken heeft met het beginsel dat militairen, ter wille van de tucht en de afhankelijkheid, uitsluitend door hunne militaire meerderen moeten worden terecht, bestaat er geen enkele reden om niet, *ter wille van goed recht*, — op die woorden vestig ik de aandacht — de rechtspraak over militairen aan een geheel uit burgerrechtsgeleerden samengesteld college op te dragen.

Ter wille van goed recht! Hier wordt met zooveel woorden erkend, dat goed recht bestaat als een college uit burger-rechtsgeleerden is samengesteld.

Dat komt naar mijn bescheiden meening toch wel eenigermate in tegenpraak met de „klasse justitie”, waar de heeren van zijn fractie zich zoo nu en dan zoo warm over maken.

Wanneer de heer HUGENHOLTZ gekomen was met een voorstel om in de krijgswaarden op te nemen onderofficieren en manschappen, dan was dit voor hem in zijn lijn een denkbeeld geweest waarvoor ik principieel alle waardeering had gehad en dat ik onmogelijk zou hebben aangemerkt als een verkeerde redeneering. Dit meende ik als kort woord vooraf mijn geachten buurman te moeten opmerken.

Thans nog iets tot de Regeeringstafel. Ik heb met zeer veel genoegen het betoog van den geachten Regeeringscommissaris gehoord en het moge mij vergund zijn hulde aan zijn uiteenzetting te brengen. Ik behoef er niet bij te voegen, dat ik door die uiteenzetting natuurlijk allerminst van mijn standpunt ben afgeweken. Verder wil ik nog de kantteekening maken, dat die rede, waaraan ik uit een oogpunt van welsprekendheid den hoogsten lof toeken, in waarde aanzienlijk zou zijn gestegen, wanneer de geachte Regeeringscommissaris goed had kunnen vinden om niet enkele punten zóó te bespreken, dat hij het denkbeeld van „gelijkhebberij” moeilijk kon ontgaan. De geachte Regeeringscommissaris is op een punt, dat hij een kleinigheid noemde, doch dat zwaar bij hem zal hebben gewogen, in den breede ingegaan. Uit beleefdheid zal ik daarop antwoorden. Het betreft de quaestie van de aanhaling der zoogenaamde wet op de rechterlijke organisatie. Ik heb eenvoudig opgemerkt, dat het toch m. i. niet aangaat, dat als die wet 4 keer wordt aangehaald, het drie keer is met een anderen titel. De Regeeringscommissaris heeft zich beroepen op de beweegreden van de aanvankelijke wet, maar die wet is herdrukt in het *Staatsblad* 146 van 1911. Wanneer de geachte Regeeringscommissaris hier dan komt met een nootje in het wetboek van FRUIN, geloof ik, dat hij zijn eigen positie allerminst versterkt. Hoe FRUIN mocht goedvinden die wet te noemen, al of niet overeenkomstig het hoofd van den tekst in het door mij genoemde *Staatsblad*, is zijn zaak, maar in geen geval zal in het hoofd staan dat men de wet bij voorkeur telkens onder een anderen titel aanhaalt. Waarom nu te pogen hier gelijk te hebben? Dat is toch onmogelijk. Had de geachte Regeeringscommissaris eenvoudig erkend dat hier een slordigheid bestond, zooals er meer bestaan in den tekst voor ons, die bij tweede lezing moeten worden gerepareerd, het zou hem in het minst niet hebben verlaagd, integendeel.

Nu nog een woord over de quaestie van de taal. Dit weegt bij mij zwaar, is voor mij een bepaalde hoofdzaak en volstrekt geen bijzaak.

Ik gevoel mij in de eerste plaats Nederlander en pas in de tweede plaats „dilettant”-jurist. Het kan zijn, dat de juristen er anders over denken, maar ik gevoel in dit opzicht, dat het noodig is een pleidooi te doen hooren voor het bezigen in wetten en in toelichtingen van behoorlijk verstaanbare Nederlandsche taal.

Nu kan men zeggen: Wij hebben voor de „elegance” — zoo noemt men dat immers bij een wet? — dit ontwerp willen zetten in dezelfde taal van honderd jaren terug, maar dan had men dit allereerst ook moeten doorvoeren en nu heb ik er gisteren reeds op gewezen, dat de laatste artikelen in volkomen nieuwe stijl en spelling zijn geschreven. Maar dan zou deze redeneering toch niet behoeven te gelden voor de toelichting die de Regeering geeft. Het is eenvoudig belachelijk, dat men hier in zijn toelichting ook nu en dan poogt om in den stijl van 1814 te blijven!

Nu zeide de Regeeringscommissaris, dat wijziging van den stijl zou

leiden tot „desorganisatie en tot destructie” en dat dit in hooge mate gevaarlijk zou zijn.

Ik begrijp daar niets van, want een oogenblik later zegt de Regeeringscommissaris: houdt nu maar die slechte taal, want deze zal zijn het groene licht, waar de journalisten, die voortaan de krijgsraad zullen bijwonen, voortdurend op zullen wijzen; zij zullen in hun verslagen altijd blijven zeggen: wat een taaltje! en zoodoende zal men tot wijziging komen.

Is dat nu wel een stelregel die men van de Regeeringstafel mag doen hooren? Moet hier de Regeering redeneeren: Laat ons de taal, die we afkeuren, maar zoo houden, dan komt er wel drang uit het volk om deze te veranderen en daaraan zullen wij ten slotte toegeven?

Dit is naar mijn meening een principieel onjuist standpunt. De Regeering moet weten te leiden. En verder, als de Regeeringscommissaris zegt, dat vertaling in verstaanbaar Hollandsch zou leiden tot „destructie” en tot „desorganisatie”, dan ligt daarin opgesloten, dat deze regeling niet is tijdelijk, „provisioneel”, voorloopig; want dan zal verandering na 15 of 100 jaren evenmin doenlijk zijn. Men had dus deze gelegenheid moeten aangrijpen om de vreemde uitdrukkingen door Hollandsche te vervangen.

Nu is men er ook niet af met te zeggen, dat dit zooveel tijd vordert. Ging men alles omwerken, dan was het wat anders, maar dat men hier niet zou kunnen veranderen: recuseeren in: wraken, en: ordonneeren in: bevelen, gaat er bij mij niet in. Daarenboven de Regeering heeft 8 jaren ter beschikking gehad tusschen nu en de indiening van het ontwerp.

De Regeeringscommissaris is, gelijk ik reeds zeide, zeer welsprekend geweest, wat ik ten zeerste waardeer.

Hij maakte een vergelijking tusschen twee woningen, waarvan de een stond in de middenstad en de andere een bekoorlijke villa was op den Scheveningschen weg. Na veel overwegingen kwam hij toen tot de conclusie, dat hij maar liever in de middenstad bleef wonen; hij zou dan wat laten vertimmeren, maar ging niet verhuizen.

Hij wees daarbij op den gevel; dat zou de taal zijn van het ontwerp. Ik nu, Mijnheer de Voorzitter, stel mij meer op het standpunt van de Woningwet en de nieuwe verordeningen ten bate van verkeer en volkshuisvesting als noodzakelijk erkend, waarbij gebouwen, die niet meer voldoen aan de eischen en het verkeer belemmeren, ook al hebben zij een geveltje met ruitjes, die geen licht doorlaten, zooals vroeger de gewoonte was, worden achteruitgezet, indien verbouwing noodzakelijk is. Men verlegt de rooilijn en het geveltje moet verdwijnen. Ik schakel hier natuurlijk uit als men met een natuurmonument te doen heeft, dat tegenwoordig gelukkig wordt beschermd.

Maar dat kon de geachte Regeeringscommissaris niet meenen, want dan zou hij gepleit moeten hebben, dat het geveltje — de taal van het ontwerp — ten eeuwigen dage, zoo lang althans als de tand des tijds het niet verteerd heeft, principieel in stand zou moeten blijven.

Ik wil echter den Regeeringscommissaris ter wille zijn en een oogenblik medegaan in zijn huizenbouwvergelijking. Ik zou hem dan willen laten vergelijken zijn nieuwe villa op den Scheveningschen weg met een winkel in de middenstad, welks gevel versierd is met fraaie krulletters — de mooie Fransche termen van den Regeeringscommissaris als „recollement” met twee l's en dergelijke — en waar men dan leest van „saniteitsartikelen” bij voorbeeld, of wel van „tailleur-confectionneur”, met aan de eene zijde „tailleur pour dames” en aan de andere „tailleur pour heeren”. De Regeeringscommissaris had als punt van vergelijking ook kunnen nemen

een „lunchroom” — of wil men „luns”-room —, waar men kan lezen: op alle uren van den dag „five o’ clock tea”. Was hij aldus te werk gegaan, dan zou ik zijn vergelijking wel kunnen onderschrijven, maar hij heeft nu, dat zal iedereen met mij eens zijn, mijn critiek meer onderstreept dan ik kon en mocht verwachten.

Wat nu betreft het materiele in de rede van den heer Regeeringscommissaris zou ik deze opmerking willen maken.

Ik heb niet begrepen wat hij bedoelt met de mededeeling, dat hier alleen gewijzigd moest worden wat „absoluut noodzakelijk” was. Tot staving daarvan wees hij op het feit, dat toch het wetsontwerp in den vorm waarin het thans voor ons ligt, eigenlijk geen wijziging heeft ondergaan, dat men voortdurend heeft doorgewerkt op het voetspoor van de gedachte van den heer LOEFF. Dit is volmaakt onjuist. De wijzigingen in het wetje van den heer LOEFF aangebracht betreffen telkens nieuwe, principiele zaken; ik wijs o. a. op de instelling van de burgerpresident van den krijgstraad en op de „verkorte procedure”.

Men kan nu wel zeggen: dat was absoluut noodzakelijk, maar ik vraag dan: waar ligt de grens van het absoluut noodzakelijke? Waarom was dat nu plots absoluut noodzakelijk, en niet onder Minister LOEFF? Als men gebleven was bij het wetje van den heer LOEFF en als men gezegd had: het waren die kleine veranderingen van principiele beteekenis, welke de heer LOEFF noodzakelijk oordeelde en welke hij zoo spoedig mogelijk in het *Staatsblad* gebracht wilde zien, dan had de geachte Regeeringscommissaris volkomen gelijk gehad en had ik daartegen geen woord kunnen inbrengen. Maar juist dat men staande de latere voorbereiding voortdurend gekomen is met meer of min principiele invoeringen, doet bij mij de vraag rijzen, hoe men op dit oogenblik met het motief kan aankomen, dat men zich tot het absoluut noodzakelijke moet beperken. De heer Regeeringscommissaris moet evengoed als ik gevoelen dat de grens niet te trekken is. Het zijn eenvoudig zaken die ten gevolge van het onderling overleg tusschen Regeering en Commissie van Rapporteurs op een gegeven oogenblik practisch nog in het wetsontwerp konden worden ingepast; dus zuiver een zaak van nuttigheid, niet van beginsel.

Ik heb de overtuiging, dat, wanneer de heer Regeeringscommissaris de zaak nog eens overdenkt, hij ten slotte, al wil hij gaarne „gelijk hebben”, aan mijn zijde zal staan.

En zoo kom ik natuurlijk bij mijn vraag over het voorloopig arrest. Er kan geen enkele principiele grond worden aangevoerd, dat dit voorloopig arrest op dit oogenblik niet even terloops had kunnen worden in orde gebracht, op denzelfden voet als het in het reglement op de krijgstucht reeds is belichaamd.

Ten slotte een enkel woord aan den Minister van Justitie. Zijn Excellentie heeft gisteren mijn opmerking ontmoet, dat ik deze methode van wetgeving niet de juiste achtte zoowel wat den vorm van het wetsontwerp betreft als wat aangaat de totstandkoming tot op het oogenblik dat het in staat van wijzen verkeert. Hij zeide: gij kunt misschien meer voelen voor een commissie van voorbereiding, ik heb liever te doen met een commissie van rapporteurs, en hij meende dat dit ook was in het belang van de wet. Ja, het is natuurlijk ook mogelijk, dat een Koninklijk besluit een zaak beter regelt dan een wet; het is zeer goed mogelijk, dat, wanneer de Minister daar alleen gaat zitten, hij iets beters tot stand brengt dan wanneer de geheele Kamer er medezeggenschap in heeft. Maar, wij hebben nu eenmaal onze verantwoordelijkheid in deze. En uit een oogpunt van

verantwoordelijkheid van de Tweede Kamer voor de wetgeving acht ik dit een hoogst bedenkelijke methode. De Regeering is met de Commissie van Rapporteurs aan het overleggen geweest. Wij hebben van dat overleg niets kunnen vernemen, het is binnenskamers geschied, en wij weten volstrekt niet op welke overwegingen de uiteindelijke tekst berust. Dit heb ik gewraakt; dit is in strijd met het verantwoordelijkheidsgevoel van de Kamer. Wanneer er was een commissie van voorbereiding, dan had althans, door de bijzitters en door het feit dat de leden der Commissie overleg pleegden met de verschillende partijen in de Kamer, deze geacht kunnen worden van de wet iets te weten. Nu weten wij wel — ik kan dit gerust zeggen — dat de Kamer van deze wet zich niets ter wereld aantrekt, dat er onder mijn geachte medeleden zeer weinigen zijn die in dezen drukken tijd gelegenheid hebben kunnen vinden zich er in te werken; dat is praktisch ondoenlijk geweest. Het bloote feit, dat hier vandaag vergadering wordt gehouden, terwijl om ambtsbezigheden bijkans de helft der Kamer hier gedurende zekeren tijd niet aanwezig kon zijn, dit bloote feit bewijst, dat men nu deze wet liefst zoo spoedig mogelijk „af wil maken”, dat dit eigenlijk het eenige doel is.

Ik begrijp het standpunt van den Minister van Justitie volkomen. De Regeering wil gaarne haar wet hebben, dat is haar niet kwalijk te nemen — zooveel wetten krijgt zij niet binnen. Ik zeg alleen, dat uit een oogpunt van onze verantwoordelijkheid het beter is een dergelijk systeem van wetgeving niet toe te passen.

Overigens wil ook ik gaarne de wet spoedig in werking hebben en ik ben niet blind voor de verbeteringen die zij geeft, maar ik ben — en in dat opzicht sluit ik mij volgaarne aan bij de woorden van den Minister van Justitie — niet door de enkele goede maatregelen verblind ten aanzien van het slechte geheel. Ik ben niet blind voor het feit, dat het eigenlijk niet moest kunnen gebeuren, dat wij een, zelfs wat de nieuwe artikelen betreft, half Fransche wet aan het volk voorleggen, die door het volk niet gelezen kan worden. Ik kom hierbij nog even bij den Regeeringscommissaris terug. Wanneer deze vijf minuten geweest was in de kazerne bij het voorlezen van de kriegsartikelen, zooals dat tot voor enkele jaren bestond, dan zou hij zijn woorden ongesproken hebben gelaten. Die wet is eenvoudig niet te verstaan. Ik sta dus aan de zijde van den geachten Minister van Justitie, waar hij gezegd heeft, dat zijn denkbeelden en wenschen mijnen verder gaan en dat dit blijft een „prulwetboek van de bovenste plank.”

De heer DRESSSELHUIS, Regeeringscommissaris: Er bestaan sprekers — en ik weet uit eigen zelfcritiek dat ik daartoe behoer — die bij een dupliek nog wel eens terugkomen op hetgeen door hen reeds is gezegd. Bovendien heb ik de bescheiden overtuiging dat verschillende opmerkingen, die door de geachte afgevaardigden zijn gemaakt in tweeden termijn, reeds beantwoording vinden in hetgeen ik in eersten aanleg heb gezegd, en wanneer ik er ten slotte nu bij overweeg, dat er een soort van stilzwijgende afspraak bestaat tusschen de Kamer en de Regeering, om dit wetsontwerp op beknopte wijze te behandelen, dan geloof ik, dat de geachte afgevaardigden zich er volkomen mede zullen kunnen vereenigen, indien ik nu buitengewone soberheid betracht. Ik zal dus de opmerkingen van de geachte afgevaardigden alleen beantwoorden in zoover ik meen dat zij mij hebben misverstaan of ik hen.

Onder de geachte afgevaardigden, die ik klaarblijkelijk niet begrepen heb en nog niet begrijp, behoort de heer VAN HAMEL, die helaas nu afwezig

is, en die zich er tegen heeft verdedigd dat ik den vroegeren professor VAN HAMEL tegen het tegenwoordige Kamerlid VAN HAMEL zou hebben uitgespeeld.

Inderdaad heb ik dat gedaan. Intusschen niet met de bedoeling hem persoonlijk te treffen. Dat zou ondankbaar zijn tegenover de vriendelijke woorden, die de geachte afgevaardigde tot mij heeft gericht, en bovendien geheel in strijd met de groote waardeering en vereering, die ik voor den professor, den eeuwig-jeugdigen jurist, koester, en die het geheele land voor hem koestert. Maar ik heb alleen van een zijner schrifturen gebruik gemaakt om wetenschappelijk te kunnen aantoonen, dat er inderdaad een strijd is tusschen den geleerde van vroeger en het Kamerlid van tegenwoordig, en ik meen dit ook thans nog te kunnen handhaven. Hij heeft gezegd, dat hij het gewenscht had geacht, dat de Regeering er toe overgegaan ware de commune overtredingen te brengen bij den kantonrechter, en, men kan daarover denken zooals men wil, daaruit volgt noodwendig dat die geachte afgevaardigde wil splitsing van rechtsmacht. En wanneer ik nu nog eens opsla wat de heer VAN HAMEL zeide in de Juristenvereniging, dan zie ik, dat hij komt tot de resumptie: „Ik geloof derhalve, dat ook de commune overtredingen per se vallen binnen de grenzen van het militaire recht.” En waar de geachte afgevaardigde thans zegt, dat er een splitsing moet zijn, meen ik dat tusschen de twee door hem verkondigde opvattingen bestaat een lijnrechte tegenspraak.

Nu nog iets betreffende den burgerlijken fiscaal.

Hij heeft gezegd: ik heb gewild een militairen fiscaal ook bij den vasten krijgsraad, omdat de cursus die tegenwoordig aan de officieren gegeven wordt, een geheel andere is dan die gegeven werd toen ik mijn rede hield in de Juristenvereniging. Ik ben niet deskundig genoeg om dat te beoordeelen, maar wil toch opmerken, dat in de Juristenvereniging door den geachten afgevaardigde uitdrukkelijk werd gezegd, dat niet de inkleding van den cursus het bezwaar was, maar het feit in het algemeen, dat men zich moest tevreden stellen met een cursus, met een gedeeltelijke opleiding, met het maken, zou men kunnen zeggen, tot gebruiksjurist, terwijl een goed fiscaal of auditeur-militair moet zijn iemand die zijn geheele leven wijdt aan de studie van het recht. Ziedaar opnieuw een zeer duidelijke tegenspraak, een qualificatie door mij gehandhaafd alleen op wetenschappelijke gronden, tusschen hetgeen de geachte afgevaardigde gisteren heeft betoogd en hetgeen hij schreef of zeide in de Juristenvereniging in 1900.

De heer VERHEY heeft voorts een enkele opmerking gemaakt over de taal en zich aangesloten bij den heer THOMSON, in zoverre hij meende met voorbeelden te kunnen aantoonen, dat er verschillende uitdrukkingen in de wetten voor zee- en landmacht niet uniform waren en allicht tot misverstand aanleiding konden geven. Ik geef dat volkomen toe, maar ook die geachte afgevaardigde was met zijn voorbeeld niet gelukkig, aangezien in beide door hem genoemde artikelen uitdrukkelijk van „naarkomen” wordt gesproken.

Ik heb voor mij de bestaande wet, waarover de heer VERHEY sprak. De geachte afgevaardigde haalde als voorbeeld aan de eeden van den fiscaal en van den auditeur-militair en zeide dat in den eenen werd gesproken van „nakomen”, in den anderen van „naarkomen”. Nu lees ik echter in art. 264 van de wet inzake de zeemacht: „In de uitoefening mijner rechterlijke functie zal ik naarkomen”, en in het corresponderende artikel betreffende de landmacht: „getrouwelijk zal ik naarkomen”. Inderdaad dus in beide gevallen dezelfde uitdrukking.

Het is slechts een kleinigheid, maar beleefdheidshalve meende ik den geachten afgevaardigde op de vergissing opmerkzaam te moeten maken.

De geachte afgevaardigde heeft verder betoogd, dat een splitsing van de rechtsmacht, dus van commune en militaire delicten, inderdaad niet zoo moeilijk zou zijn. Ik blijf ook met hem daarover zeer van meening verschillen. De vraag of een delict is een militair of een burgerlijk delict, hangt niet af van de algemeene qualificatie. Men kan niet zeggen: het is diefstal of mishandeling, dus een commuun delict. Indien men dat stelsel volgde, zou men tot zeer vreemde gevolgen komen. Indien een soldaat, omdat hij door zijn kapitein gestraft is, buiten de kazerne dien kapitein ernstig mishandelt, dan is dat een commuun delict (art. 300 Wetboek van Strafrecht) en toch zal niemand kunnen tegenspreken dat het feit, wanneer men splitsing wil, bij den militairen rechter behoort. Men kan niet zeggen: omdat het mishandeling is, behoort het bij den burgerlijken rechter. Men zou de competentie in deze zelfs moeten laten afhangen van de meer intieme overwegingen, die bij den dader hebben gegolden. Indien een soldaat op straat een kapitein, die in politiek is, mishandelt, dan zal de vraag of het is een burgerlijk of een militair delict hiervan afhangen of hij de qualiteit van dien kapitein gekend heeft. Die vraag zal dus herhaaldelijk pas kunnen worden beantwoord ter terechtzitting, tijdens de behandeling van de zaak. Wanneer de geachte afgevaardigde zegt, dat de splitsing zeer gemakkelijk is, dan hoor ik dat met zeer veel genoegen, want dan heeft hij gevonden den steen der wijzen waarnaar vele jaren gezocht is, en ik wensch den geachten afgevaardigde geluk met de door hem ongetwijfeld zeer moeilijk verkregen oplossing. Ik voor mij zou willen zeggen: ik sluit mij aan bij hetgeen prof. POLS heeft gezegd, nl.: de zaak is eenvoudig een zaak van techniek. Indien men vinden kan een logische scheiding tusschen militaire en commune delicten, waarbij niet zullen voorkomen zeer betreurenswaardige conflicten en jurisdictie-geschillen, dan ben ik bereid die splitsing te aanvaarden, maar men moet die eerst concreet aan mij voorleggen, voordat ik gelooven kan dat die mogelijk is. Aan den geachten afgevaardigde dus de taak die splitsing op logische wijze te volbrengen; indien hij daarin slaagt zal hij de juristen in het algemeen, en den Minister van Justitie zeer gerieven.

Ten slotte een enkel woord aan den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden, den heer TUOMSON, vermits de opmerking van den heer HUGENOLTZ beantwoording zal kunnen vinden bij het amendement, dat op het door hem besproken punt is voorgesteld. De heer TUOMSON heeft mij beschuldigd van *Rechthaberei*. Dat heeft mij inderdaad bitter leed gedaan, omdat ik mij daarover in hooge mate verongelijkt gevoel.

Toen die geachte afgevaardigde gisteravond zeer in den breede hierop inging, heb ik in mijn onschuldigheid van een eerste optreden in deze Kamer gedacht, dat de courtoisie en de deferentie meebrachten den geachten afgevaardigde te beantwoorden met een rede van ongeveer dezelfde lengte als hij had gehouden, en dat is alleen het motief geweest, waarom ik op zijn opmerking, die hij zelf onbeteekenend heeft genoemd, ben ingegaan. Aangezien de stelling van den geachten afgevaardigde werd gestaafd met twee voorbeelden — waarmede zijn geheele voorraad was uitgeput: ook de nacht heeft in dit opzicht blijkbaar geen raad gebracht — meende ik met alle recht en reden eenigszins breeder daarop te moeten ingaan, omdat wanneer ik aan kon toonen, dat die voorbeelden onjuist waren, daarmede zijn stelling zou vervallen.

De heer THOMSON: Het is geen goede zaak die u hier verdedigt; de taal der rechtspleging kunt u toch niet in bescherming nemen.

De heer DRESSSELHUYNS, Regeeringscommissaris: Nu begrijpe men wel, dat ik de taal der rechtspleging absoluut niet wil verdedigen. Ik voor mij heb op den voorgrond gesteld — de Minister van Justitie heeft het in zeer sterke bewoordingen gedaan, die ik onderschrijf —, dat de taal van dit wetsontwerp buitengewoon leelijk is. Kan nu de geachte afgevaardigde, wiens verontwaardiging ik begrijp in zijn qualiteit van lid van het Nederlandsch Verbond, een krachtterm vinden om deze taal voldoende te qualificeeren, dan ben ik volkomen bereid dien te onderschrijven; hij kan deze taal niet leelijker vinden dan ik. Maar ik heb slechts gezegd, dat het nu niet de gelegenheid is of kan zijn om die taal te herzien. De geachte afgevaardigde zegt: waarom niet eenvoudig het wetsontwerp vertaald? Men *kan* verschillende uitdrukkingen niet vertalen; de geachte afgevaardigde kan dat ook niet, met allen eerbied gesproken. Indien de geachte afgevaardigde zoo vriendelijk wil zijn voor het woord „intendith”, dat voorkomt in de rechtspleging van de landmacht, een juisten en goedklinkenden Nederlandschen term te geven, zal ik mij inderdaad volkomen gewonnen geven. Het is onmogelijk die woorden te vertalen, men kan ze alleen vervangen door een zeer lange omschrijving, en doet men dat, dan geeft men een nieuw wetboek. Met het woord „recolleeren” is het precies zoo.

Ik heb gezegd: men moet een groen licht hebben om aan te duiden, dat het wetboek herziening vereischt, niet in den zin van de taal, maar wat betreft den inhoud. Het streven zou moeten zijn dit wetboek spoedig, niet alleen wat de taal, maar ook wat den inhoud betreft, te doen vervangen door een geheel nieuw.

Ten slotte heeft de geachte afgevaardigde mijn beeld van gisteren, van het te bouwen huis, eenigszins in een spottend daglicht gesteld.

De heer THOMSON: Neen: heelemaal niet.

De heer DRESSSELHUYNS, Regeeringscommissaris: In een vriendelijk spottend daglicht heeft hij het geplaatst, en hij heeft gezegd, dat, wanneer hij verkeerde in het door mij gestelde geval, een huis met een zeer ouden gevel, dat moest verbouwd worden, hij zou zeggen: breek dien gevel af, en zet een nieuwen in de plaats een eind binnen de rooilijn.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb bewondering voor de stoute architectuur van dien geachten afgevaardigde, maar als ik mijn huis moest laten verbouwen voor geringe kosten, zou ik den geachten afgevaardigde als architect niet nemen.

De heer REGOUT, Minister van Justitie: Een paar korte opmerkingen. De geachte afgevaardigde uit Weststellingwerf meent, dat ik zonder meer dit wetsontwerp, tot wet verheven, noem een „prullenwinkel”.

Het woord dat ik gebruikt heb, was ietwat anders, maar in het wezen der zaak kwam het wel op iets dergelijks neer. Ik heb in dit verband bedoeld en, naar ik meen, ook gezegd, dat dit wetsontwerp, tot wet verheven, allermint een toonbeeld zal zijn in welk opzicht ook; het zal zijn op het punt van taal zeer slecht; op het punt van wetgevingstechniek zeer slecht en op het punt van inhoud verouderd, ofschoon het nu juist wordt vernieuwd en daarin thans wijzigingen en verbeteringen worden aangebracht van buitengewoon groote beteekenis. Terwijl ik zelfs verder

durf gaan en zeggen durf, dat wij thans staan bij een keerpunt op den weg van de hervorming der militaire strafrechtspleging, blijf ik toch uit de genoemde oogpunten dit wetboek noemen een prulwetboek, al worden daarin dan ook thans, gelijk ik zeide, verbeteringen van aanzienlijke beteekenis aangebracht.

De geachte afgevaardigde uit Weststellingwerf heeft gevraagd, hoever het met de Invoeringswet stond. Er bestaat te dien aanzien eenige voorbereidende arbeid, maar die is van dien aard, dat een vrijwel algeheele omwerking noodig zal zijn. Ik vond hierin juist reden te meer om op een spoedige behandeling van dit wetsontwerp aan te dringen, ten einde met zeer grooten spoed die andere materie te kunnen aanvatten en voltooien.

Ik betreur het, dat de geachte afgevaardigde uit Amsterdam IV, wien ik gezegd heb, dat ik tot mijn spijt op enkele zijner woorden zou moeten terugkomen en tot mijn leedwezen niet op de allervriendelijkste wijze, deze vergadering niet verder kon bijwonen, maar ik betreur nog meer, dat hij die woorden gesproken heeft.

Wanneer er een onderwerp is, waarbij de politiek werkelijk in ieder opzicht is uitgesloten, dan is het zeer zeker de herziening, die thans een onderwerp van bespreking uitmaakt. Nu moet ik constateeren, dat de geachte afgevaardigde bij zijn eerste woorden de zaak onmiddellijk bracht op zuiver politiek terrein. Ik hoopte nog hem verkeerd te hebben verstaan, maar ik heb vandaag gehoord, dat ik hem niet verkeerd verstaan had.

De geachte afgevaardigde is begonnen met te zeggen, dat op het punt van beginselen men bij de rechterzijde in den laatsten tijd zooveel verwarring had gezien, dat hij blij was dat in deze zaak nu eens werkelijk liberale beginselen, *zijn* beginselen, waren toegepast. Ik had nog gehoopt, dat de geachte afgevaardigde daarmede bedoelde beginselen van vrijgeveige opvatting, milde beginselen, maar zoo was het niet.

Ik moet tegen deze handelwijze met kracht protesteeren. Het is meer dan vreemd — om het zeer zacht uit te drukken — een wetsontwerp, dat ingediend is in 1904 door de Ministers LOEFF, ELLIS en BERGANSIUS, dat door den eenigen vrijzinnigen Minister dien wij sedert hadden, den heer VAN RAALTE, die daarvan niet weten wilde, is ter zijde geschoven en dat door mij, daarbij gesteund door mijn ambtgenoot die nu naast mij is gezeten, opnieuw is opgenomen, het is meer dan vreemd, zeg ik, een dergelijk wetsontwerp te gaan voorstellen als een wetsontwerp waarin wij hebben trachten in te werken liberale beginselen op het gebied van het strafrecht.

Die opmerking van den geachten afgevaardigde deed mij denken aan een correspondentie die ik las in een blad over een ander land — ik zal den naam niet noemen en mij ook niet er over uitlaten, in hoever de correspondentie mij overigens juist voorkwam —, waarin gezegd werd, dat het zoo moeilijk was de partijen van de rechterzijde in dat land te bestrijden, daar die partijen de stoutigheid hadden gehad, tal van punten die links op zijn program had staan, zooals bijv: de sociale wetgeving, tot een oplossing te brengen. Dat waren punten — hierop kwam de correspondentie neer — die links voor zich besproken had, met uitsluiting van anderen. De geheele opmerking van den geachten afgevaardigde uit Amsterdam is gelijksoortig, zij heeft heusch niet meer waarde, dan wanneer hij gezegd had: zoodra op dit gebied iets gebeurt, dat ik juist acht, kaapt gij denkbeelden, die ik heb uitgesproken, al wat gij doet, is uitwerken van mijn liberale beginselen.

Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde is met eere lid van

de Staatscommissie tot herziening van het Wetboek van Strafvordering; hij is in die Staatscommissie, waarin de meerderheid der leden niet behoort tot zijn politieke geestverwanten, benoemd op voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, Minister van Justitie ad interim, den heer HEEMSKERK. Welnu, Mijnheer de Voorzitter, ik vermoed, dat, wanneer wij straks het verslag van die Staatscommissie zullen krijgen, de geachte afgevaardigde weder zal zeggen, dat haar opdracht geen ander is geweest dan om de denkbeelden van den heer VAN HAMEL op het gebied der straffordering, n.l. de liberale, uit te werken.

Ik moet met kracht protesteeren tegen een dergelijke wijze van doen, die ik te meer betreur, omdat in de omvangrijke schrifturen, die aan deze herziening der militaire rechtspleging sedert 1904 zijn gewijd, geen enkel woord over politiek voorkomt. De heer VAN HAMEL had zich m. i. ook moeten onthouden in deze zaak politiek te mengen.

De heer COLLIN, Minister van Oorlog, tijdelijk belast met het beheer van het Departement van Marine: Ik heb slechts een kort woord te spreken.

In de eerste plaats wensch ik aan den geachten afgevaardigde uit Rotterdam, die gisteravond niet meer tegenwoordig was, toen ik het woord voerde, mede te deelen, dat ik toen reeds heb gezegd, dat door den Minister van Koloniën instemming is betuigd met het denkbeeld om het hooger beroep van de vonnissen der zee krijgsraden in Nederlandsch-Indië te doen uitoefenen door het Hoog Militair Gerechtshof in Ned.-Indië en dat ik nu, voor zooveel dit van mij afhangt, mij zal beijveren om de afdoening dier zaak te bevorderen.

Door den geachten afgevaardigde uit Amsterdam IV en door dien uit Rotterdam III is nog gevraagd, of ik bereid ben om de speciale rechtsstudien van officieren aan te moedigen en door den eersten geachten afgevaardigde is ook nu weer verklaard, dat hij bijzondere cursussen beter acht dan het aanmoedigen van de verwerving van het doctoraat in de rechten. Tot mijn leedwezen ben ik door zijn betoog niet overtuigd geworden, wat echter niet wegneemt, dat ik gaarne bereid ben om na te gaan of het wenschelijk is ook bij de landmacht zulke cursussen in het leven te roepen, terwijl ik ook gaarne wil overwegen wat te doen zij om de *volledige* rechtsstudien bij de zeemacht te bevorderen.

Ten slotte een enkel woord tot den geachten afgevaardigde uit Weststellingwerf, die opnieuw in den breede het vraagstuk van de tucht in het leger heeft besproken en dit naar aanleiding van het thans in behandeling zijnde wetsontwerp. Gisteren is er van de Regeeringstafel op die beschouwingen niet ingegaan en ook nu zal dit niet geschieden, omdat de beschouwingen van den geachten afgevaardigde slechts in een zóó ver verwijderd verband staan met hetgeen hier op dit oogenblik behandeld wordt, n.l. de procedure bij de militaire rechtspraak, dat ik meen, dat het wezenlijk zou zijn tijdvermorsing, wanneer ik thans op die beschouwingen in den breede ging antwoorden.

Aan het antwoord, dat den geachten afgevaardigde in dit opzicht is gegeven door den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden, met wien ik ten aanzien van dit punt in menig opzicht eensgezind denk, wensch ik nog dit toe te voegen: **dat op het oogenblik dat het begrip tucht en ook de wijze van tuchtvorming, die de geachte afgevaardigde uit Weststellingwerf ingang zou willen doen vinden bij het leger en bij de vloot, dat leger en die vloot op dat oogenblik zouden ophouden te zijn een**

landmacht en een zeemacht, omdat zij niet meer in staat zouden zijn om macht te oefenen wanneer dit noodig is. (1)

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

De hoofdpunten van de gehouden besprekingen bij de behandeling der artikelen zullen in de eerstvolgende aflevering worden opgegeven.

Onbevoegd dragen van militaire uitrusting.

Onze aandacht werd gevestigd op de volgende, door een abonné in het Weekblad voor de Burgerlijke Administratie gestelde vraag:

„Is het zonder daartoe gerechtigd te zijn gekleed zijn in militaire uitrusting, bij eenig wettelijk voorschrift strafbaar gesteld?”

De Redactie W. v. d. B. A. schrijft daaronder als haar antwoord:

„Een dergelijk voorschrift is ons onbekend”.

Het wil ons voorkomen dat de steller van de vraag door dit antwoord niet bevredigd zal zijn of, daaruit opmakende dat eene strafbepaling niet bestaat, zou kunnen ervaren dat zulks niet juist is.

Wordt met de vraag beoogd te weten, of een niet-militair zich straffeloos onder alle omstandigheden kleeden kan in „militaire kleding”, dan zouden wij aanraden den belanghebbende te verwijzen naar artikel 196 W. v. S., dat strafbaar stelt het opzettelijk dragen van onderscheidings-teekenen, behorende tot een ambt dat men niet bekleedt of waarin men geschorst is, alsmede naar de verklaring van dat artikel door Mr. T. J. Novon (Het Wetb. van Strafr., 2e druk, IIe deel, pag. 345 vv.).

De kleding van de verschillende categorieën van militairen is geregeld bij Koninklijke Besluiten, waarin o. m. zijn vastgesteld de stof en het model der eigenlijke militaire kledingstukken en de daarop aan te brengen bijzondere kenteekenen, waardoor zoowel de verschillende categorieën van militairen onderling, als de militairen van niet-militairen ten allen tijde te onderscheiden zijn. Ook bestaan er voorschriften waaruit blijkt, dat in het algemeen slechts de vrijwillig dienenden zoolang zij in militairen dienst zijn en dienstplichtigen zoolang zij zich in werkelijken dienst bevinden of anders in bepaald voorgeschreven gevallen, gerechtigd en verplicht zijn de voorgeschreven militaire kleding te dragen.

Krachtens artikel 48 W. v. S. zijn militairen (allen die tot de gewapende macht behooren) te beschouwen als ambtenaren, zoodat de onderscheidings-teekenen van een militair gerekend moeten worden de onderscheidings-teekenen van een ambt te zijn. Hij, die het ambt van militair niet bekleedt, valt, daarvoor vastgestelde onderscheidingsteekenen dragende, niet altijd onder de genoemde strafbepaling. De handeling is strafbaar, wanneer men zich het voeren der uiterlijke teekenen van dat ambt aanmatigt met de bedoeling om anderen in den waan te brengen of te doen gelooven dat men dat ambt bekleedt. Opzet wordt vereischt, hetgeen medebrengt, dat de dader er mede bekend moet zijn dat de kleding of onderscheidings-teekenen welke hij draagt, verbonden is aan het ambt van militair en dat hij daartoe niet bevoegd is. Uit het vorenstaande volgt natuurlijk, dat onder de strafbepaling niet valt b.v. een tooneelspeler, die bij de vervulling van zijn rol militaire kleding draagt.

(1) Wij veroorloofden ons, deze woorden van den Minister van Oorlog in vette letters te doen afdrukken. (Red. M. R. T.).

Gerechtskosten.

In „de Gemeentestem” leest men de volgende vraag van een inzender: „Een militair der landmacht werd wegens overtreding der verordening op de hondenbelasting geverbaliseerd en ter zake voor den Krijgsraad gedagvaard. Aan die dagvaarding gaf hij gevolg. De kosten, die hij wegens zijn reis van hier naar de plaats der zitting van den krijgsraad heeft gemaakt, worden thans door hem van de gemeente teruggevorderd met een beroep op art. 71 der Wet van 18 April 1874 (*Stbl.* n°. 66) gewijzigd bij de Wet van 29 April 1901 (*Stbl.* n°. 94) en art. 2 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Is, waar belanghebbende *beklaagde* is, de gemeente verplicht de reiskosten te vergoeden? Kan voor eene ontkennende beantwoording dezer vraag ook worden ingeroepen het bepaalde bij art. 16 van het Kon. Besl. van 18 December 1874 (*Stbl.* n°. 212)?”

De Redactie antwoordt daarop als volgt:

„Art. 16 van het Kon. Besl. van 18 Dec. 1874 (*Stbl.* n°. 212) is op de beantwoording van de gestelde vraag niet van invloed; vooreerst spreekt deze bepaling alleen van reis- en verblijfkosten voor het afleggen van „getuigenis” en geldt zij dus niet voor reiskosten van beklagden, maar bovendien regelt zij alleen de vaststelling van het bedrag en de wijze van verrekening, zonder zelve eenigen betalingsplicht te vestigen.

Maar ook uit art. 71 van het tarief in strafzaken kan o. i. de verplichting der gemeente tot terugbetaling der in de vraag bedoelde kosten niet worden afgeleid. Zooals uit den aanhef van het tweede lid blijkt, heeft dit artikel slechts betrekking op de kosten, die gemaakt zijn door de administratie, met de vervolging belast, en die — op het tijdstip dat het tarief werd vastgesteld en het verhaal op veroordeelden nog niet was uitgesloten door het tegenwoordig art. 214 Wetb. v. Strafv. — op de veroordeelden konden worden verhaald. Het artikel ziet dus niet op reiskosten, door een beklagde gemaakt, ook al zou men kunnen aannemen, dat eene dagvaarding voor den militairen rechter naar art. 2 der Rechtspleging bij de Landmacht kan worden aangemerkt als eene oproeping, waaraan de betrokkene heeft te gehoorzamen.”

Wanneer het in deze vraag en dit antwoord behandelde geval betrekking heeft op een militair beneden den rang van officier of die althans niet behoort tot de op daggeld reizende militairen, zou de redactie den belanghebbende o. i. hebben kunnen verwijzen naar de voor militairen ter zake geldende bepalingen, welke o. a. aangetroffen worden in punt I van Bijlage n°. 2 der Justitieele Voorschriften voor de Landmacht (*Stbl.* 1907 n°. 154), waarin het antwoord op de vraag te vinden is.

Uit de Pers.

In aflevering 3—5, dus nog vóór de behandeling van het wetsontwerp tot partieele herziening van de militaire rechtspleging, kon de aandacht gevestigd worden op de critische beschouwingen over de in Maart jl. aan de Tweede Kamer ingediende nader (of liever: wederom nader) gewijzigde editie van dit wetsontwerp opgenomen in verschillende dag- en weekbladen. Als 't ware aan den vóóravond van en gedurende de behandeling van het ontwerp in de Tweede Kamer, zijn nog enkele beschouwingen daarover gepubliceerd; wel wat laat om eenig effect te sorteren in ons lagerhuis, doch het zou van de zijde der Redactie M. R. T., vooral nu het Voorloopig

Verslag der Eerste Kamer vermoedelijk nog wel eenigen tijd op zich zal laten wachten, niet aangaan de moeite der schrijvers te beloonen, door hun opbouwende en — meer nog — afbrekende critiek eenvoudig dood te zwijgen. Daarenboven vestigen zij de aandacht op verschillende punten, die belangrijk genoeg zijn om ze, voordat ons Hoogerhuis het ontwerp behandelt, nog eens te releveeren.

In „*de Nieuwe Courant*” van 8 Juni jl. kwam onder de rubriek „Landsverdediging” voor een ingezonden stuk van Mr. G. J. JUTTE, Fiskaal bij den zee-krijgsraad te Willemsoord, getiteld „Een waarschuwing in zake de militaire rechtspleging bij de Zeemacht”. Deze officier-fiskaal laat aan zijne „waarschuwing” voorafgaan eene soort van verontschuldiging dat hij daarmede „wat laat” komt; eene verontschuldiging, die o. i. wel is te aanvaarden op grond van de redenen door hem opgegeven voor zijn zwijgen. Het is ook ons voldoende bekend dat het wijzigingswerk, in 1903 aangevangen, door telkens veranderde opvattingen en eene langdurige periode van stilstand, in 1912 uitlopende op den thans door de Tweede Kamer aanvaarde veelkleurige „lappendeken,” bij de zeemacht in menig opzicht weinig sympathie geniet. Evenzeer was het ons bekend dat, als natuurlijk gevolg van den tragen loop van zaken, „in de met de rechtspleging bij de zeemacht vertrouwde kringen” het idee bestond „dat van deze wetswijziging, ongunstig als ze daar algemeen werd beoordeeld, toch wel nooit iets zou komen”.

Onzerzijds laten wij in het midden of de Zeemacht in het algemeen en de militaire justiciabelen in het bijzonder, al of niet gebaat zullen zijn door het aannemen van het ontwerp R. Z. Mr. JUTTE rekende het zich tot plicht, tegen het onveranderd aannemen van het ontwerp R. Z. te waarschuwen en daaruit volgt eigenlijk van zelf, dat hij in zijn beknopt artikel niet gewaagt van de verbeteringen, welke het ontwerp voor de rechtsbedeeling der militairen aanbiedt, hoewel wij er van overtuigd zijn dat hij bekwaam officier-fiskaal en man van de praktijk, die verbeteringen, zal toejuichen.

Zijne waarschuwing geldt in de eerste plaats de artikelen 8, 14, 14h, 14i, 108, 111 en 113a R. Z., welke, zooals hij terecht opmerkt, „de ruggegraat van het gansche ontwerp vormen”.

„Ze leeren: wie het recht van verwijzen naar den krijgsraad heeft (art. 8); dat de wijze van instrueeren afhangt van de plaats waar de instructie gevoerd wordt (artt. 14, 14h, 14i); wie den krijgsraad te werk stelt (art. 108); hoe de krijgsraad zal zijn samengesteld (art. 111); waar de krijgsraad wordt gehouden (art. 113a).”

Schr. vestigt de aandacht op den toestand der zeemacht, zooals die thans is of mogelijksterwijls kan worden, n.l.

a. een zeemacht van het rijk in Europa, die verdeeld is over eenige directies en waarnaast een vloot, eskader of minder smaldeel kan bestaan;

b. een zeemacht in Nederlandsch-Indië, verdeeld in een Nederlandsch eskader, staande onder bevel van een vlootvoogd en onder oppertoezicht van den commandant der zeemacht in N.-I. en een rest, staande rechtstreeks onder bevel van laatstgenoemde autoritet;

c. een zeemacht in de Caraïbische zee (gemeenlijk één schip), staande onder een commandant dier scheepsmacht;

d. buitengaats-alléén zijnde schepen, die niet bij eenig commando zijn ingedeeld;

e. buitengaats-alléén zijnde schepen, die wel bij eenig commando zijn ingedeeld, dus behooren tot een der eerste drie gemelde categoriën;

Mr. J. mist de roode draad, die door de aangehaalde artikelen moet loopen en acht het „bijzonder lastig, zool mogelijk”, om voor elk der boven aangegeven gevallen den regel te vinden aan de hand van die artikelen. De vragen, die daarbij rijzen, betreffen: het recht van verwijzen naar den krijgsraad van den commandant van een schip buitengaats-alléén (sub *d*), die toch, al geldt het geen geval van oproer, mouterij enz. (art. 111) waarin een buitengewone krijggraad zou moeten uitspreken, het vermogen moet hebben om eene instructie te doen beginnen;

het recht tot verwijzing van den commandant van een schip, behoorende tot categorie *e*, die zelfs in geval van oproer, mouterij enz. niet bevoegd is een buitengewonen krijggraad bijeen te roepen, terwijl toch de mogelijkheid bestaat dat het schip maandenlang alléén vaart en dit zelfs in Indië vaak voorkomt;

het verband tusschen artikel 14 *i*, dat binnenslands een rechtsgebied kent van eene vloot, een eskader of minder smaldeel, en artikel 113 *a*, dat binnen het Rijk in Europa slechts één of meer rechtsgebieden kent van directiën der marine.

In zijne klacht over de bewerking van deze materie staat Mr. J. niet alleen (vgl. o.a. het artikel van den oud-kapitein ter zee J. P. v. Rossum in W. v. h. R. N°. 9300).

Bij de behandeling van het ontwerp in de Tweede Kamer is bij de bedoelde artikelen niet stil gestaan. Misschien glippen zij t. z. t. ook in de Eerste Kamer ongemerkt onder den hamer door! In de praktijk zal men dan, evenzeer als dit gedurende zoo tal van jaren met andere gebrekkige of slecht bewerkte voorschriften der R. Z. het geval was, zich moeten redden en, evenals toen, eene goede oplossing vinden.

Verder was Mr. JUTTE slecht te spreken over de in het ontwerp voorgestelde bepaling (art. 115 R. Z.) dat de fiscaal bij den Krijgsraad der zeemacht binnen het Rijk in Europa „*geen militair*” zou mogen zijn. Het is te begrijpen dat hij, die, op zeker niet gemakkelijke wijze en na vrijwel de jongelingsjaren gepasseerd te zijn, den graad van doctor in de rechtswetenschap behaalde, zich door die uitsluiting niet bepaald geveleid kan gevoelen en van meening was dat de „*militaire fiscaal*” nu voorloopig werd gedegradeerd tot een van lagere orde; immers „*overal, behalve in Holland, mag hij optreden, dan alleen kan hij het werk niet doen, dan is de burgerjurist de rechte man op de rechte plaats*”. Blijkbaar achtte hij de onverwachte uitsluitingsbepaling niet alleen voor hem zelf eene grievende, maar ook voor zijne kameraden, niet-doctors in de rechtswetenschap en taxeert hij — naar zijne ervaring — hunne rechtskundige studie niet zóó laag dat zij als fiscaal wel uitnemende diensten hebben bewezen en buitenlands nog kunnen bewijzen, maar toch voor dat ambt onbekwaam zijn. Hij neemt het toch voor die kameraaden op, waar hij zegt: „aan een gansch corps officieren bij de zeemacht, dat zich tot nu toe in het bijzonder heeft toegelegd op bestudeering en toepassing van 's lands wetten en welke officieren door hun nauwe aanraking met de vloot goede kenners werden van haar behoefte — een zoo noodzakelijke voorwaarde voor een goede vervulling van het ambt van Openbaar Ministerie — (wordt) geheel onverdiend een beleedigenden duw gegeven”.

Inmiddels is door de aanneming van het amendement-van HAMEL op art. 115 R. Z. tegemoet gekomen aan den grief, voor zooveel Mr. JUTTE persoonlijk betreft, althans wanneer het niet uitgesloten zijn van een „*militair*” de benoeming t. z. t. bij den Zeekrijgsraad in Nederland van een *militairen* doctor in de rechtswetenschap ten gevolge heeft.

Het door Mr. JUTTE gevreesde gevolg van de door hem gewraakte bepaling, n.l. dat bij de officieren van administratie „de belangstelling in dat deel van de hun opgedragen taak zal verflauwen” omdat „van welke kwaliteit immers een militair fiscaal mocht zijn, voor den eersten den besten meester in de rechten, die burger is, zal hij eventueel zijn plaats moeten inruimen”, zal naar wij hopen uitblijven. Deze uiting is verklaarbaar, wanneer men bedenkt dat aanvankelijk de bepaling tal van die officieren onaangenaam trof. Maar zeker zal Mr. J., zijne collega's kennende, er met ons van overtuigd zijn dat zij, evenals als tot nu toe, met onverflauwde plichtsbetrachting hun fiscaalsambt zullen vervullen, zich als van ouds met ijver op de rechtsstudie zullen toeleggen en bij de militaire justiciabelen het vertrouwen zullen wekken dat de militaire-fiscaal buitengaats niet is van lagere order dan de — mogelijk — burger fiscaal in Nederland.

In het „*Marineblad*” van 15 Juni j.l. (Jaargang 1912—13, 2de afl.) is opgenomen een artikel (gedateerd Mei 1912) van de hand van den officier van administratie der 1ste klasse NITTEL, Fiscaal te Amsterdam, over de „Herziening van de Rechtspleging bij de Zeemacht”.

Met het oog op de mogelijkheid dat het ontwerp op 11 Juni j.l. in behandeling zou komen, kan het, naar des schrijvers meening, „nut hebben dat een stem uit de praktijk zich doet hooren” en gaf hij derhalve, na eenige algemeene beschouwingen, eenige punten aan, die z. i. nadere overweging vereischten.

In die beschouwingen geeft de schr. in de eerste plaats aan, welke punten wettelijke voorziening eischen. Op één punt na, door hem voorop gesteld, voorziet z.i. het ontwerp in alle door hem opgesomde gebreken.

„In de praktijk waren die grootendeels reeds lang verholpen, met toepassing van de leer: de R. Z. gebiedt het wel niet, maar zij verbiedt het evenmin. De praktijk der R. Z. is reeds jaren beter dan de theorie der wet; aanvallen op de R. Z. komen dan ook hoofdzakelijk voort uit onbekendheid met de praktijk, uit ongemotiveerd wantrouwen in de militaire rechters en uit de zucht om de Militaire Justitie onder te brengen bij de Burgerlijke.”

Wat het door hem voorop gestelde punt betreft, n.l. „dat het eigenlijke onderzoek niet plaats heeft in tegenwoordigheid van den beslissenden rechter”, brengt z.i. het ontwerp weinig verbetering. „Zeker is het meest noodig: erkenning van het beginsel der onmiddellijkheid, wat achterwege gebleven is”.

„Op de z.g. terechtzitting, nu openbare, zal niet veel geschieden. Alles is klaar, de President heeft de stukken voor zich waarop recht zal worden gedaan. De verhooren, ook die van beklagden, behouden volle kracht „alsof dezelve voor den vollen krijgsraad hadden plaats gehad”.

De ingevoegde regeling omtrent de behandeling der zaak op de terechtzitting van den krijgsraad, voldoet in *theorie* vrijwel aan de verlangens van hen die op dit punt aansluiting willen aan het W. v. Sv.; in de *praktijk* zal blijken dat in de meeste gevallen evenals tot nu toe wordt recht gedaan op de stukken, in de instructie bijeen gebracht.”

In dit verband is het begrijpelijk, dat de schr. er niet mede instemt, dat op denzelfden grond als „die bestaande in het gewone strafproces voor de uitsluiting van den rechter-commissaris” ook in het ontwerp „de (eenige) officier-commissaris uit den krijgsraad geweerd” wordt. Hij acht dit niet noodig en „bij de voorgestelde regeling niet wenschelijk”, o.a. omdat de officier-commissaris is „de eenige, die voldoen kan aan de verplichting, den rechter in art. 399 W. v. Sv. opgelegd”. „Niet noodig, omdat reeds nu de arbeid, verricht bij de instructie en die de officier-commissaris dan

later als rechter zal moeten beoordeelen, wordt toevertrouwd aan den fiskaal”, hetgeen, voor zoover schr. bekend, „nimmer aanleiding (gaf) tot eene minder goede instructie”.

De heer N. had, zijn betoog komt ten minste daarop neer, de hoofdrol bij de informatiën willen laten in handen van den Fiskaal en eene geheel andere regeling van het militair strafproces gewenscht, ook ten aanzien der verdediging; wat deze betreft gaat hij zelfs verder dan de in het W. v. Sv. voor het gewone strafproces gegeven regelen. De belangrijkste gedeelten van zijne beschouwingen laten wij hier volgen.

„Het is opmerkelijk dat in het ontwerp voor de Zeemacht 1808 de informatiën voor Officieren-Commissarissen niet voorkwamen. De volle krijgsraad was bij de behandeling der zaak tegenwoordig.

Wanneer men het aantal rechters brengt op drie, bij elke Directie, vloot enz. (geen beperking alzo van het aantal krijgraden) dan zal in de meeste gevallen het onderzoek geheel in hunne tegenwoordigheid kunnen gevoerd worden. Degelijkheid en spoed zullen er bij winnen, veel geschrijf zal worden voorkomen en het beginsel der onmiddelijkheid volledig erkend. De beëdiging van getuigen bij de instructie — indien noodig — zal dan alleen ingeval van noodzakelijkheid moeten geschieden.

In enkele gevallen zal de Fiskaal moeten instrueeren in tegenwoordigheid van een Officier-Commissaris, die echter ook dan lijdelijk blijft.

Deze wijze van behandeling is natuurlijk slechts toelaatbaar bij eene goede regeling der verdediging. Dadelijk bij het verleen van rechtsingang behoort een raadsman te worden gekozen of toegevoegd. De gekozen raadsman zal in bijzijn van Officier-Commissaris, Fiskaal of Secretaris met den beschuldigde mogen spreken. De toegevoegde raadsman zal moeten zijn ambtenaar van den Staat. Deze heeft er evenzeer belang bij dat de onschuld beschermd, als dat de misdaad gestraft wordt. Slechts bij enkele krijgraden, buiten het Rijk in Europa, zou een officier als raadsman moeten optreden, overigens zou ik in dien raadsman willen zien een justitie-ambtenaar, gelijk de „kriessgerichtrath”, opgenomen in het militair verband.

Aan den eisch van openbaarheid der behandeling ware te voldoen door het toelaten van de Pers en van door den President toe te laten belangstellenden, niet van op schandaal beluste baliekluyvers.

De inquisitoire vorm van het militair strafproces wordt in het ontwerp behouden. Zelfs blijft behouden het artikel 75 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof en zal door dat Hof, bij provisie en totdat hierin nader zal zijn voorzien, ten aanzien van de manier van procederen worden gevolgd de stijl van praktijk, bij de Hove van Holland, tot in den jare 1810 in gebruik geweest zijnde. Dat was op zeer vele punten de stijl van de Crimineele Ordonnantie van PHILIPS II van 9 Juli 1570!

Zuiver accusatoir is ook het gewone strafproces niet. Dat het zooveel beter is dan het militaire, zooals dit feitelijk wordt gevoerd, kan niet eens grif worden toegegeven, tenminste door hen, die met de praktijk van beide bekend zijn.

De openbaarheid der gemotiveerde vonnissen, de contrôle uitgeoefend door het Hoog Militair Gerechtshof, waarin naast de militaire leden, bekwame, in de praktijk vergrijpde rechtsgeleerden zitting nemen, waarborgen een strafrechtspraak, die nimmer aanleiding gaf tot Dreyfus- of Papendrechtsche processen, opzienbarende vrijspraken, verdrukte onschuld of verslapping van de tucht bij leger en vloot. De belangrijk snellere be-rechting schijnt aan de deugdelijkheid geen afbreuk te doen. Hoogst

gewenscht is wel dat de bevoegdheden van het Hof te Utrecht of te Batavia ten opzichte van de buiten het Rijk in Europa gewezen vonnissen worden uitgebreid. De billijkheid eischt hier gelijkheid.

Wanneer men dan den militairen rechter wapent met een strafrecht (formeel en materiëel), dat niet, gelijk het vigeerende, als een legkaart aaneengepast moet worden en dat wettelijk vastlegt wat de praktijk reeds langen tijd als billijk en doelmatig erkende, dan behoeft daarbij niet gezocht te worden naar beginselen, ontleend aan wetten, die in de praktijk herhaaldelijk bleken niet te voldoen en waarvan herziening in voorbereiding is.

Men vergete toch niet, dat, gegeven een stel goede voorschriften, de berechting van militaire strafzaken reeds uit haren aard beter kan zijn dan de gewone. De militaire rechter, als hij tenminste militair is, kent de omstandigheden, de psyche van de justiabelen, weet hun verleden, doorgaand gedrag uit de conduite-beoordeelingen, in elk dossier aanwezig. Hij heeft nimmer te doen met doortrapte boeven, met studenten van de publieke tribune in de rechtzaal, de beklagden zijn veelal in confesse, vaak berouwvol. Getuigen ontbreken haast nimmer, zijn daarbij veelal betrouwbaar. *Ceteris paribus* is zijn werk dus gemakkelijker, kans op mistasten geringer.

Hij zal nu betere voorschriften krijgen; na de wijziging van het formeel recht zal de invoering van het sedert 1903 gereedliggend Wetboek van Militair Strafrecht geschieden. Is het nu noodig of zelfs gewenscht, in die betreffende het strafproces beginselen op te nemen, die wortelen in de praemisse dat het gewone strafproces zooveel beter is?

Men zal wel toegeven dat de militaire opvoeding, met uitsluiting van de inmenging van buiten de militaire maatschappij staande personen, aan het militair gezag moet worden overgelaten. Zij nu, die den militair in vredestijd opvoeden en opleiden en in oorlogstijd aanvoeren, die aansprakelijk zijn dat de hun ondergeschikte militairen — evenals zijzelve — aan de steeds hooger wordende eischen voldoen, behooren ook te zijn belast met de toepassing van rechtsregelen, voor de militaire maatschappij noodzakelijk. In de toepassing van het strafrecht vindt het gezag zijne hoogste uiting. Alle gezag, dat zich plaatst tusschen den militair en het over hem gestelde militair gezag, doet afbreuk aan de eenheid en de vorming van de krijgsmacht.

Ik herinner hier aan het woord van Mr. S. VAN HOUTEN, in zijne Staats- en strafrechtelijke opstellen; „Ware niet in onze maatschappij zulk eene groote behoefte aan arbeidsverdeeling, het beste ware de rechtspraak door de omgeving der daders zelve te laten uitoefenen. Deze zou het best weten, welke strafmaat voor hare beveiliging doeltreffend en noodig was.”

Van dit standpunt moet worden verworpen de waarneming van het presidium in den Zeekrijgsraad door een burger, zoowel als de waarneming van het Openbaar Ministerie, zooals de militaire maatschappij dit vereischt en thans bij de Zeemacht vrijwel bestaat, door een burger.

Op de inconsequentie dat, volgens het ontwerp, buiten het Rijk in Europa de burger-rechtsgeleerden weer niet aan de rechtspraak door den Zeekrijgsraad zullen medewerken, is reeds door den Officier van Administratie der 2^e klasse H. RIEM (1) in eene brochure gewezen.

De onbekwaamheid van militairen tot waarneming van het presidium en Openbaar Ministerie is dan ook niet als reden voor hunne uitwerping aangevoerd. Mocht redelijke grond tot twijfel bestaan aan die bekwaam-

(1) Zie M. R. T. afl. 3, 4, 5. blz. 202.

heid, dan behoort de Regeering daarin te voorzien door betere voorbereiding en meer continuïteit in de waarneming.

„Van de eigenaardige opvattingen, waartoe de instelling van het presidium, waargenomen door een burger, leidt, geeft de oud-Kapitein ter Zee VAN ROSSUM (1) uiting in zijn kritiek op het ontwerp Z., in W. 9300. In art. 60 is den beklagde de „verplichting” opgelegd om te antwoorden, wat natuurlijk niet zeggen wil dat hij moet bekennen; hij kan op gepasten toon te kennen geven dat hij op eene bepaalde vraag geen antwoord wenscht te geven. Welnu, die verplichting zou — volgens den heer VAN ROSSUM „in ieder geval” moeten vervallen. En hier wordt die verplichting nog opgelegd tegenover een meerdere, den Officier-Commissaris. Tegenover den burger-president is een hardnekkig stilzwijgen dan zeker wel toelaatbaar — in den gedachtengang van den oud-Kolonel.”

„Toegegeven moet worden dat, in het stelsel van invoeging van burgers in de lagere militair-rechterlijke organisatie, het zooveel mogelijk uitschakelen van het militair gezag, wrijving en incidenten kan voorkomen, die anders wel niet zullen uitblijven.”

„Laat men dan toch ronduit zeggen, dat alle militaire bemoeïng in deze uit den booze is, dat men wil: een burgerlijk strafproces, van militaire smetten vrij.”

Dat de officier van administratie voor de fiscaalplaatsing bij den Krijgsraad binnen het Rijk in Europa niet meer in aanmerking zoude kunnen komen, kan dan ook moeilijk des schrijvers instemming vinden. Op dit punt zullen wij zijne beschouwingen laten rusten. Met het door den oud-Kapitein ter Zee VAN ROSSUM in W. v. h. R. 9300 voorgestane denkbeeld om óók het secretariaat te brengen in handen van burgerrechtsgeleerden en in Indië te volstaan met één krijgsraad, kan hij zich natuurlijk allerminst vereenigen.

„Voor zoover mij bekend, is nog bij geen andere natie het presidium, het secretariaat of het openbaar ministerie bij de gewone zeekrijgsraden in handen van burgers. Waar men prijs stelt op het behoud van de militaire rechtspraak, schijnt men in te zien dat deze functiën, bij uitstek, door militairen behooren te worden waargenomen”.

Kan schr. zich dan met het ontwerp, zooals het na de derde nota van wijzigingen luidt, op sommige — z. i. belangrijke — punten niet vereenigen, zoo werden toch door hem „vele der wijzigingen, aangebracht in de Rechtspleging bij de Zeemacht als werkelijke verbeteringen beschouwd, nu uitgaande van de veronderstelling, dat het ontwerpen van een geheel nieuwen procesvorm te bezwaarlijk zou zijn”.

Verder werden door hem nog eenige opmerkingen gemaakt naar aanleiding van verschillende nieuwe of gewijzigde artikelen der R. Z., waarmede de schrijver blijkbaar de Wetgevende macht gaarne nog rekening zag houden, wanneer deze „de *thans voorgestelde* partiële wijzigingen wil aanvaarden”, (des schrijvers hoop, dat dit *niet* het geval zou zijn, is, voor zooveel de Tweede Kamer betreft, inmiddels ijdel gebleken!)

Wij moeten ons tot enkele dezer opmerkingen, die nog van belang *kunnen* zijn, beperken.

(1) Blijkens door hem voor de Vergadering der Juristen-vereeniging te Middelburg in 1900 uitgebracht praeadvies, tegenstander van de militaire rechtspleging in haar geheel.

Het nieuwe art. 8b R. Z., dat de Fiskaal het recht van beroep op het H. M. G. geeft, indien de Vlootvoogd, in strijd met zijn advies, nalaat eene zaak bij de krijgsraad aanhangig te maken, vindt bij de heer N. geen genade.

Naar zijne meening „wordt hier een der grondslagen van de militaire justitie aangetast: beslissing van het militair gezag of strafrechterlijke vervolging noodig is.”

„Een strijd als nu onlangs is gevoerd voor het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht over de bevoegdheid van den Auditeur-Militair, was bij de Zeemacht tot dusverre terecht uitgesloten. Terecht ook heeft men nu den Fiskaal geen bevoegdheid tot verwijzing naar den krijgsraad toegekend.”

„Hij zal echter de zaak kunnen brengen bij het Hoog Militair Gerechtshof, wanneer de Vlootvoogd zich niet vereenigt met zijn advies van verwijzing. Dat Hof zal daarop moeten beslissen of strafvervolging noodig is. Aangezien het geschilpunt meestal zuiver militaire, nautische of technische aangelegenheden zal betreffen, is te verwachten dat de beslissing dan valt naar de zijde van den Vlootvoogd (Commandeerenden Officier), die allicht beter kan beoordeelen dan de Fiskaal (en zeker als deze burger is) of de vervolging noodig was.”

„En mocht het anders uitvallen, dan komt het mij voor dat het prestige van den Vlootvoogd er onder lijden zal, zonder dat het recht er bij gebaat wordt. De zaak zal dan wel zeer wrak staan.”

„Het ingrijpen van het Hof alzoo, in het eene geval niet noodig, in het andere geval niet wenschelijk.”

„En hoe zal het gaan als de Fiskaal in Indië zich beroept op het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht om de vervolging te gelasten? Daar gaan ruim twee maanden mede heen. Als de beslissing in Indië komt, kan de delinquent in China, Australië of op reis naar Nederland zijn. Waar staat hij dan terecht?”

„Voor al met het oog op de strekking van art. 2 van de Wet op de Krijgstucht, het stelsel daarin gehuldigd, lijkt een eventueel ingrijpen van het Hoog Militair Gerechtshof niet wenschelijk. Intusschen wordt in art. 57 W.Kr. het recht van strafvordering na toepassing van krijgstuchtelijke straf, uitdrukkelijk erkend. Op 28 Mei 1902 zei Mr. VAN RAALTE echter in de Tweede Kamer: „Wij hebben (daarbij) bepaald, dat hetzelfde feit zou kunnen zijn of krijgstuchtelijk vergrijp of strafbaar feit en dat dit zou afhangen van het oordeel van den tot straffen bevoegden *meerdere*”. Dat was toch ook de bedoeling. Het blijkt althans nu weer uit het art. 8, 2^e lid van het ontwerp.”

„Het bezwaar, dat bestaat tegen art. 33 W. v. Sv., mogelijke strijd van dit artikel met art. 5 R.O., geldt hier met dubbele kracht.”

„Mr. A. A. DE PIJNRO (Handleiding blz. 94) zegt: „de verantwoordelijkheid, die op den Minister van Justitie rust en moet rusten, wordt overgedragen op den rechter.”

„Men leze hier voor „Minister van Justitie”, „Minister van Marine” en de bemerking geldt voor artikel 8b van het ontwerp.”

Ten aanzien van de artt. 9 t/m 12 R. Z. wijst de schr. er op, dat de stelling waarvan die artikelen uitgaan, n.l. „dat het beklag over arrest of krijgstuchtelijke straf in eerste instantie kan worden ingebracht *zelfs* bij den Krijgsraad”, in strijd is met de artt. 61 vv. der Wet op de Krijgstucht, vooropstellende het beklag bij de hogere militaire autoriteit, met hooger beroep op het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht of te Batavia”. „Is nu de bedoeling de regeling van het beklag te laten zooals die thans in

de praktijk is", dan behoorde naar zijne meening, „Krijgsraad" te worden vervangen door „Hoog Militair Gerechtshof", want „het uiterst zeldzame geval dat het beklag ter cognitie van den Krijgsraad wordt gebracht (een arrest of straf opgelegd door een subaltern officier, geen commandant zijnde) kan wel opgaan in de algemeene regeling".

Wij merken hierbij op dat de regeling van het beklag over aangezegd arrest over opgelegde krijgstuuchtelijke straf, in de R. Z. niet thuis behoort, doch daaruit moeilijk kan verdwijnen zoolang de Wet op de Krijgstucht niet is ingevoerd. Zoolang kan o.i. ook zonder bezwaar de regeling, zooals die in de praktijk is, gehandhaafd blijven en dit is ook de bedoeling. Voor de praktijk komt ons de vervanging in de wet van het woord „Krijgsraad" door „Hoog Militair Gerechtshof" niet noodzakelijk voor. De groote grief tegen de bestaande regeling, n.l. de bepaling dat de klager ingeval van beroep op den militairen rechter persé in arrest moest blijven of gesteld worden, een maatregel die in vele gevallen onbillijk is en in O. I. een zeer langdurig arrest ten gevolge heeft, is door het ontwerp weggenomen.

Het nieuwe art. 15 h. R. Z. heft den tot nu toe somtijds geopperden twijfel op, of wel op een schip dat zich alléén (d. w. z. zonder tot eene vloot, een eskader of minder smaldeel te behooren) buiten het Rijk in Europa bevindt, informatiën gehouden kunnen worden en opent tevens de mogelijkheid, die informatiën te houden op een schip, ressorteerende onder eene marine-directie, eene vloot, een eskader of minder smaldeel, dat tijdelijk van de commandovlag verwijderd is.

Naar aanleiding van laatstgenoemde bepaling, die hij blijkbaar — evenals wij — toejuicht, stelt de schr. de volgende vragen: „Wie zal nu echter den rechtsingang verleenen? En hoe zal, gesteld den commandant wordt die bevoegdheid toegekend, dat advies van den Fiskaal van de Vloot, het Eskader of minder smaldeel kunnen worden ingewonnen?"

De heer N. stuit dus op dezelfde moeilijkheid als waarop Mr. JUTTE de aandacht vestigde: niet volledige regeling der bevoegdheid tot verwijzing. Voor den commandant van het schip alléén vloeit die bevoegdheid voort uit art. 14i R. Z., doch overigens is zij alleen toegekend aan den Vlootvoogd (art. 8 en 14i) en de Fiskaal dient alleen deze autoriteit van advies.

Ten aanzien van het onveranderd gebleven art. 129 R. Z., welks waarde tot het bepalen der relatieve bevoegdheid der zeekrijgsraden altijd ontkend is merkt de schr. op: „Dit artikel zegt niets, strooit zelfs zand in de oogen. Het vermeldt: „militaire of andere aan den militairen dienst verbonden personen aan hunne (d. i. de Krijgsraden) rechtsmacht onderwerpen", hetgeen in de wet nergens is geschied, doch langs historischen weg wordt afgeleid uit de artikelen 1—7 C. W. W. Bij de invoering van het Mil. Swb. ontvalt ook deze basis aan de militaire rechtsmacht." Hij had dan ook in plaats van dit artikel opgenomen willen zien „eene voorloopige regeling van de relatieve rechtsmacht van den militairen rechter ter zee, ten einde te voorzien in het telkens weder opduikende meningsverschil aangaande de bevoegdheid van Officieren-Commissarissen en van den Krijgsraad". Ook had hij daardoor willen voorzien in het bezwaar dat thans „nergens eene oplossing te vinden (is) van de vraag, welke zeekrijgsraad zal kennis nemen van de zaak, wanneer twee of meer militairen der zeemacht, waarvan een of meer tot het ééne en eene of meer tot een ander Commandement behooren, aan hetzelfde strafbare feit deelnemen". Z. i. zou de door hem gewenschte regeling kunnen luiden:

„De bevoegdheid van den Commandeerenden Officier ten aanzien van personen, aan de rechtsmacht van den militairen rechter onderworpen en

verdacht van strafbare feiten, waarvan de kennisneming aan de zee-krijgsraden is opgedragen, wordt bepaald door het behooren van den verdachte tot de bemanning van een onder zijn bevel behoorend schip of eenige inrichting der Zeemacht, op het tijdstip waarop:

- a. het strafbaar feit wordt gepleegd;
- b. het strafbaar feit is ontdekt;
- c. de aanhouding van den verdachte plaats vindt.

Bij gelijke bevoegdheid van meerdere Commandeerende Officieren zal steeds die Officier-Commissaris met het onderzoek der zaak belast blijven, wien dat onderzoek het eerst werd opgedragen."

Wij zijn met den schr. volkomen eens dat de wet — ook het nu door de Tweede Kamer aangenomen ontwerp — de relatieve bevoegdheid der Zee-krijgsraden niet voldoende regelt en art. 129 R. Z. te dien aanzien niets zegt. Bij nota van nadere wijzigingen, aangebracht in overleg met de Commissie van Rapporteurs, alzoo in Februari j.l. werd aan art. 14 R. L. een nieuw tweede lid toegevoegd (zie nader gewijzigd ontwerp art. 1, I, laatste lid), strekkende tot regeling bij de landmacht der bevoegdheid tot verwijzing in een bijzonder geval. Hieruit kan afgeleid worden dat in de laatste periode der voorbereiding de bevoegdheidskwestie bij het overwegen van wenschelijke wijzigingen onder de oogen gezien is. Maar dan zal er ook wel een goede reden geweest zijn om op dit punt de R. Z. ongewijzigd te laten. De praktijk heeft o. i. bewezen dat het uiterst moeilijk is voor de Zeemacht eene voor alle gevallen afdoende regeling te geven. De door den schr. aangegeven regeling vertoont veel overeenkomst met de beslissing, genomen door het H. M. G. op eene dispositie tot onbevoegdheid van den Zee-krijgsraad te Willemsoord (zie Res. H. M. G. 10 Mei 1907; Milit. Jurisprudentie Deel II n°. 60). De regeling, daarin vermeld, n.l. dat „als regel (buiten de bijzondere omstandigheden in art. 50 Prov. Instr. vermeld) alle vervolging van gepleegde misdrijven uitgaat van den Commandeerenden Officier van de Vloot, het Eskader of minder smaldeel na kennisgeving door den Commandeerenden Officier van het schip, tot welks bemanning de verdachte behoort tijdens het plegen van het strafbaar feit, of — indien dat feit eerst ontdekt of de dader eerst gevat wordt nadat hij tot een ander schip behoort — na kennisgeving door den Commandeerenden Officier van het schip, tot welks bemanning de verdachte alsdan behoort". voorzag nog niet in alle bijzondere gevallen, welke zich bij de Zeemacht op dit punt voordeden. Die bijzondere gevallen betreffen haast uitsluitend schepelingen, die na buitenslands gepleegde desertie in Nederland zich aanmeldden of aangehouden werden. Herhaaldelijk werd in die gevallen, wanneer twijfel rees omtrent de bevoegdheid van den Directeur en Commandant der Marine, in wiens commandement de gedeserteerde zich aanmelde of aangebracht werd, om de zaak naar den — door hem te benoemen — Krijgsraad te verwijzen, het advies van den Advocaat-Fiscaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht ingewonnen en gevolgd.

Op deze wijze heeft zich gevormd eene jurisprudentie, welke zeer moeilijk tot een duidelijk en niet te omslachtig wetsartikel zoo zijn te verwerken, maar voldoende is om meningsverschillen uit te sluiten. Ten aanzien van die gevallen is ons dan ook in de laatste jaren van een telkens weder opduikend meningsverschil niet gebleken, of het moest zijn een enkele maal wanneer het voortvloeide uit onbekendheid met den door Hof of Advocaat-Fiscaal aangegeven regel. Onbekendheid daarmede behoeft echter niet voor te komen, omdat de archieven van directie en fiscaal alle gegevens bevatten. Waar zich nu in de praktijk een regel gevestigd heeft voor de

verschillende gevallen die zich voordeden, het vastleggen van dien regel in de R. Z. in eene al die gevallen omvattende bepaling niet alleen moeilijk is maar ook gevaar oplevert voor strijdigheid met andere wetsbepalingen en het bovendien eene regeling betreft, die niet in de R. Z. thuis behoort en bij het inwerkingtreden van het Mil. Swb. in een afzonderlijke wet opgenomen moet worden, komt het ons waarschijnlijk voor, dat men de indiening en behandeling van het nader gewijzigde ontwerp niet nog langer heeft willen ophouden door het zoeken naar eene bepaling inzake de relatieve bevoegdheid voor de R. Z., die dan toch in alle denkbare gevallen had moeten voorzien. Dat de sedert eenige jaren aangenomen regel overeenkomt met de bedoeling van den wetgever is moeilijk aan te toonen; eerder het tegendeel. Die regel berust eerder op de practische oplossing, die men, in verband met de organisatie der zeemacht, administratieve bepalingen en de belangen der justitiabelen, bij voorkomende gelegenheden gevonden heeft. Of er voor den Wetgever in 1814 aanleiding bestond en of het toen noodig was een rechtsgebied en daarmede de relatieve bevoegdheid van de krijgsraden in eenig maritiem commandement te regelen, zooals dit — zij 't ook niet afdoende — ten aanzien van de krijgsraden der landmacht is geschied in de artt. 131 en 143 R. L., is aan twijfel onderhevig, wanneer men tot de toenmalige organisatie der zeemacht teruggaat. Over het tijdstip waarop of de plaats waar een feit door een schepeling gepleegd was, heeft de wetgever zich vermoedelijk niet vermoed.

De praktijk van jaren lang is, dat een schepeling, deserteerende van den b.v. te Willemsoord liggenden en naar buitenslands bestemden bodem, bij zijn terugkeer van desertie, hetzij te Willemsoord of elders in Nederland, na het „uitloopen” van zijn schip, wordt terechtgesteld voor den zeekrijgsraad te Willemsoord, in zijne zaak door den Vlootvoogd aldaar te benoemen. Toch is het ongetwijfeld de bedoeling van den wetgever geweest, dat zulk een deserteur zou terechtstaan voor het H. M. G. *Administratieve* bepalingen omtrent overplaatsing enz. van een schepeling die bij vertrek naar zee van het schip waarop hij dient afwezig is, hebben er toe geleid, aan te nemen, dat de na het uitloopen van zijn schip als deserteur afgevoerde, dus feitelijk niet tot de sterkte der zeemacht behorende schepeling, behoort tot de rolle van het naastbijzijnde Wachtschip.

Is een schepeling gedeserteerd in O. I. van een tot de zeemacht aldaar behorend schip en meldt hij zich of wordt hij aangehouden later ergens in Nederland, terwijl inmiddels het schip waarvan hij deserteerde in eene maritieme directie aldaar binnengevallen en buiten dienst gesteld, ja zelfs voor den dienst afgekeurd, verkocht en gesloopt is, dan wordt hij terechtgesteld voor een door den Vlootvoogd in die directie te benoemen zeekrijgsraad, omdat voor zoodanig geval is aangenomen dat de van desertie teruggekeerde schepeling behoort terecht te staan voor een krijgsvaad in het commandement waartoe de bodem waarvan hij deserteerde het laatst behoorde. Toch zou men zeggen, dat in dit geval zeker „bijzondere omstandigheden” aanwezig zijn, die toepassing van art. 50 Prov. Instr. vorderen (Vergel. Mededeelingen v. d. Redactie M. R. T. Deel IV pag. 563 vv.).

Verschillende uitleggingen van art. 129 R. Z. zijn gegeven tot regeling van „rechtsgebied” of van de „rechtsmacht” van zeekrijgsraden. Zoo in art. 48 Just. Voorschriften bij de Zeemacht: „Schepelingen behooren terecht te staan voor den Krijgsraad in het commandement, waartoe de bodem, waarop zij dienen, behoort.” Zoo in de „Aanteekeningen op de Mil. Wetten v/h Kr. te W.” van C. J. Blok, pag. 92: „de Zeekrijgsraad

is bevoegd kennis te nemen van de strafbare feiten, gepleegd door de aan zijne rechtsmacht onderworpen personen, welke onder de bevelen staan of *gesteld zijn* (curs. van ons — Red.) van den Vlootvoogd, die den Zee-krijgsraad heeft benoemd, of welke de strafbare feiten hebben gepleegd op een schip of eene plaats, welke behoort tot het gebied, waarover of waar de Vlootvoogd het bevel voert". Met die gewaagde, onduidelijke en onvolledige uitleggingen, bovendien gevaarlijk voor zoover mogelijkheid openblijft tot het langs administratieve weg onttrekken van den schepeling aan den rechter (Krijgsraad of H. M. G.) die de wet hem toekent, is men nimmer tot eene goede oplossing gekomen, en zij zijn door de bovenaangehaalde Resolutie van het H. M. G. van 10 Mei 1904 stilzwijgend te niet gedaan en terecht, want zij berusten niet op een goeden grond. De door den heer N. nu aangegeven regel is evenmin als die aangegeven in de bedoelde Resolutie van het Hof, doeltreffend. Immers, de heer N. erkent vooraf dat slechts langs historischen weg bij afleiding uit sommige wetsartikelen en niet in de wet bepaald is welke „militaire of andere aan den militairen dienst verbonden personen aan hunne (d. z. de Krijgsraden) rechtsmacht onderworpen" zijn. Ook laat zijne regeling ruimte voor de vraag: welke commandeerende officier (vlootvoogd) bevoegd zal zijn om naar den Krijgsraad te verwijzen, wanneer het betreft een schepeling, die op het tijdstip waarop het strafbaar feit wordt gepleegd of is ontdekt, of waarop hij als verdachte is aangehouden niet tot de bemanning van eenig schip of tot eenige inrichting der Zeemacht behoort.

Het tweede punt dat de schr. in het ontwerp geregeld had willen zien, n.l. welke Zeekrijgsraad bevoegd is kennis te nemen van de zaak, ingeval van deelneming aan hetzelfde strafbare feit door meerdere militairen der Zeemacht, die niet allen tot hetzelfde commandement behooren, wordt o.i. terecht in het ontwerp niet aangeroerd. In de praktijk hebben zich meerdere gevallen van dien aard voorgedaan zonder, voor zoover ons bekend, tot moeilijkheden aanleiding te geven. Indien aan een Vlootvoogd, bij de kennisneming eener zaak, waarvan hem rapport is gedaan ter beslissing omtrent de verwijzing, blijkt dat daarin betrokken is een schepeling, die tot een ander maritiem commandement behoort, geeft hij, alvorens rechtsingang te verleenen, van zijne bevinding kennis aan den Vlootvoogd in dat commandement. Wanneer deze eveneens van meening is, dat de onder zijne bevelen ressorteerende schepeling naar de Krijgsraad verwezen behoort te worden, kan diens overplaatsing worden verkregen naar het commandement van eerstbedoelden Vlootvoogd. Na die overplaatsing verleent die autoriteit dan bij eene en dezelfde beschikking rechtsingang tegen beide verdachten. Gaat men zich in deze door den schr. opgeworpen en tot nu toe in de R. Z. niet geregelde kwestie verdiepen, dan komt men op het terrein van de artt. 87—91 W. v. Sv. Het blijkt dan, dat de door den schr. voorgestelde bepaling nog niet volledig is en o.a. de verleiding groot wordt ook te regelen de splitsing, want ook daarover zwijgt de militaire rechtspleging en toch kan daartoe in militaire strafzaken aanleiding bestaan. Acht de schr. voorts de door hem voorgestelde bepaling practisch in het geval dat o.a. een der deelnemers in Nederland, een ander in Oost-Indië dient? Ook omdat, volgens het ontwerp, in Nederland in de toekomst één Zee-krijgsraad en één fiscaal zal zijn, komt het ons verklaarbaar voor, dat dit punt in de laatste periode (1912) niet aangeroerd werd, het ontwerpen eener goede regeling zou zeker tijdroovend geweest zijn. Voor binnenslands althans is dan eenheid van opvatting vrijwel gewaarborgd.

De hier besproken punten zijn ten slotte nog maar twee van de vele

tekorten, welke ook na de in het ontwerp voorgestelde goede veranderingen, in de militaire rechtspleging overblijven en waaruit men zich — gelijk tot nu geschiedde — in de praktijk zoo goed mogelijk in overeenstemming met het W. v. Sv. zal moeten redden.

De heer N. is blijkbaar niet ingenomen met de voorgestelde bijzondere (z.g. verkorte) berechting van strafbare feiten, als overtredingen in het gemeene strafrecht omschreven. Hij zegt dienaangaande: „Uit het nieuwe achtste hoofdstuk van den Tweeden Titel (R. Z.) blijkt wel het duidelijkst hoe moeielijk het is met lappen op een oud kleed een toonbaar nieuw te leveren. De beginselen van de militaire strafprocedure worden hier geheel losgelaten. Het argument, dat voor eenvoudige zaken het vooronderzoek kan ontbreken, kan voor een zeer groot aantal militaire strafzaken gelden. De meestal eenvoudige informatiën in zaken, als bedoeld in art. 169 kunnen al beëindigd zijn in den tijd volgens het ontwerp noodig voor het overleg tusschen b.v. den Vlootvoogd te Willemsoord en den Fiskaal te Amsterdam.”

„Wanneer de betrokken autoriteiten zijn de Commandant der Zeemacht in Oost-Indië en de Fiskaal te Soerabaja, gaan al twee dagen heen met heen en weer zenden der stukken.”

„Nu bij de herziening van het Wethoek van Strafvordering juist de berechting van kleine strafzaken op den voorgrond zal treden, komt het mij voor dat het oogenblik niet gelukkig is gekozen om eene reeks voorschriften uit dat Wetboek voor deze materie over te nemen in het militair strafproces.”

„Een voorschrift, regelende de toepassing van art. 74 van het Wetboek van Strafrecht, zooals voorkomt in art. 254 van het Wetboek van Strafvordering, ware evenwel ook in de R.Z. op hare plaats. De praktijk heeft het intusschen al overgenomen”.

Met den schr. vreezen wij, dat een *spoediger* berechting van overtredingen niet zal worden verkregen; doch wèl zal het proces voor den Krijgsraad beter tot zijn recht kunnen komen. Overtredingen zijn niet altijd eenvoudiger zaken dan misdrijven en zoo komt in ieder geval de van eene overtreding beschuldigde allicht in gunstiger conditie dan de wegens misdrijf beklaagde, wat de behandeling zijner zaak ter terechtzitting betreft. Waarom deze bijzondere berechting tot de overtredingen beperkt bleef, is door den Heer Regeerings-Commissaris in de Tweede Kamer uiteengezet.

Niet verder kunnende ingaan op de opmerkingen van den schr. ten aanzien van verschillende wijzigingen, in het ontwerp voorgesteld en bereids door de Tweede Kamer aangenomen, nemen wij alleen nog over het slot van zijn artikel.

„Niet alleen verbetering van de rechtpositie van den beklaagde (militair der zeemacht), maar ook eenheid en handhaving der krijgstuicht, voor zoover deze afhangt van een juiste toepassing van strafrechtsbepalingen, zullen moeten verkregen en bevorderd worden door eene rechtspleging, die zooveel mogelijk moderne vormen, waarborgen bevattende, rekening houdt met de in 1912 bestaande toestanden en verhoudingen, zoowel binnen als buiten scheepsboord.”

„Zij moet daarom zijn oorspronkelijk, kan niet worden overgeschreven bij Titels of Paragrafen van het Wetboek van Strafvordering, en mag zeker niet bestaan uit een mixtum compositum van bepalingen, dateerende van 1570, 1814 en 1838”.

Met die beschouwingen zullen natuurlijk zij, die t. z. t. geroepen zullen worden eene nieuwe militaire rechtspleging te ontwerpen, zich volkomen vereenigen. Maar dan zal wel reeds een gemoderniseerd Wetboek van

(burgerlijke) strafvordering gereed zijn, dat geraadpleegd en nagevolgd kan worden.

Hebben wij hier wat lang stilgestaan bij de artikelen van de heeren Mr. JUTTE en NITTEL, dan was dit voornamelijk ten einde niet den schijn te wekken als of geen prijs gesteld werd op het oordeel van „mannen van de praktijk"! Al hebben deze beide ervaren Fiskaals hun meening wat laat gegeven, toch blijven hunne beschouwingen voor een groot deel nog van actueel belang en verdienen zij de aandacht, zoolang het wetsontwerp door de Eerste Kamer nog niet is aangenomen.

Hetzelfde geldt voor een artikel in het *Weekblad van het Recht* van 3 Mei 1.1. (No. 9300) waarin de oud-Kapitein ter Zee J. P. VAN ROSSUM het wetsontwerp, voor zooveel dit de R. Z. betreft, aan critiek onderwerpt. Tal van wijzigingen als verbeteringen erkennende, wijst Z.H.E.G. toch op verschillende fouten, die z. i. de rechtspleging blijven aankleven en op een aantal onnauwkeurigheden in de in het wetsontwerp voorgestelde wijzigingen.

Het is verklaarbaar dat de oud-kolonel VAN ROSSUM op sommige punten, waar een vinger gegeven wordt, liefst de geheele hand genomen had. Voor hem, die bij verschillende gelegenheden en wel vooral in zijn bekend prae-advies aan de Ned. Jur. Vereeniging (Handelingen 1900) de bestaande militaire rechtspleging hekelde en de afzonderlijke militaire rechtspraak als uit den boeze en niet meer van onzen tijd oordeelde, moet het natuurlijk moeilijk zijn, zich bij het gegeven „lapwerk" neer te leggen.

De verbeteringen, welke de schrijver nog wenschelijk achtte en z. i. „grootendeels verkregen kunnen worden door kleine wijzigingen van den tekst der artikelen of door eene andere volgorde van deze", werden door hem meerendeels ontleend aan het academisch proefschrift van Mr. J. P. VAN ROSSUM — Het Wetsontwerp tot Wijziging van de Rechtspleging bij de Zeemacht —, waarnaar dan ook telkens, ter toelichting van voorgestelde wijzigingen, verwezen wordt.

Ten aanzien van een aantal nieuwe artikelen der R. Z., vestigt de schr. er de aandacht op dat zij ondergebracht zijn in Hoofdstukken waarin zij niet thuis behooren. Naar onze meening zijn de opmerkingen op dit punt in de meeste gevallen volkomen juist. Zoo behooren b.v. de artt. 108*b* en 108*c*, regelende den rechtsbijstand — keuze en toevoeging van een raadsman na het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad, het nemen van inzage der stukken door den raadsman en den beklagde —, niet in het Hoofdstuk, dat handelt over „Bijeenroeping en Zamenstelling der Krijgsraden" en zou deze materie eigenlijk in een nieuw in te voegen hoofdstuk afzonderlijk geregeld moeten zijn. Ook hier zal zich echter bij de voorbereiding der wijzigingen de moeilijkheid hebben doen kennen om nieuwe lappen op een oud kleed te zetten; zij komen dan allicht terecht op eene plek waar een ander ze weinig oogelijk vindt. In het laatste stadium der zaak daaraan weder te gaan tornen en beter kleur bij kleur te zoeken, zou o. i. vermoedelijk uitstel der behandeling teweeggebracht hebben.

Art. 113*a* R. Z., bepalende waar *a* binnen het Rijk in Europa en *b* elders Krijgsraad wordt gehouden, geeft den schrijver aanleiding te vreezen, dat de gelegenheid bestaat bij de Zeemacht in O. I. „vele krijgsraden naast elkaar te benoemen, hetgeen niet mogelijk moet wezen". Naar zijne meening „zou het eene groote verbetering zijn, indien geheel in den geest van die te Amsterdam ook een permanente krijgsraad werd ingesteld voor Nederlandsch-Indië."

Tegen art. 116 R. Z. voert de schrijver de volgende bedenking aan: „De voorgestelde regeling, waarbij één persoon gelijktijdig als secretaris

zal zijn toegevoegd aan den officier-commissaris in de directie, waar de krijgsraad zitting houdt, en secretaris bij den Krijgsraad wezen, is eene ongerijmdheid. Die Krijgsraad zal alle zaken berechten, welke thans over de Krijgsraden in de drie directies verdeeld zijn en het dus druk genoeg hebben. Maar zijn secretaris zal door de instructie van eenige zaak dikwijls verhinderd wezen tegenwoordig te zijn en hierdoor het bijeenkomen van den krijgsraad beletten". Wij veroorloven ons hiertegenover te stellen, vooreerst dat in de toekomst het aantal der te Amsterdam te instrueeren zaken, betreffende tot die directie behoorende beklagden, uiterst gering zal zijn, omdat het personeel der Zeemacht aldaar nog meer dan nu zal worden ingekrompen; verder dat het houden aldaar van aanvullings-instructie in zaken, welke in andere directiën geïnstrueerd werden, tot de uitzonderingen zal kunnen behooren, indien gezorgd worde voor de benoeming tot officier-commissaris (en tot secretaris) in die directiën van daartoe bekwame (d. w. z. in de rechtswetenschap behoorlijk onderlegde) officieren. Eindelijk, dat art. 118 R. Z. de gelegenheid opent om, wanneer de secretaris een enkele maal door drukke werkzaamheden bij de instructie van zaken verhinderd is bij den Krijgsraad te fungeeren, tijdelijk een ander in zijn plaats te benoemen.

Van de vele wenschen van den heer VAN ROSSUM zullen wij ten slotte alleen nog deze vermelden, dat hij „nu door de allerlaatste wijziging van het wetsontwerp ook voor den fiscaal bij den Krijgsraad binnen het Rijk in Europa de graad van doctor in de rechtswetenschap wordt geëischt en deze burger-ambtenaar door den Koning op gelijke wijze als de President zal worden benoemd", van meening is „dat nog één stap verder zal moeten worden gegaan door voor den secretaris overeenkomstige bepalingen te maken". De invoeging, zooveel mogelijk, van het burger-rechtsgeleerde element in de militaire rechtspraak, past natuurlijk geheel in het kader der denkbeelden van den oud-kolonel over die rechtspraak. Wij eerbiedigen natuurlijk gaarne zijne zienswijze, al deelen wij ze volstrekt niet en stellen wij ons veeleer aan de zijde van den gep. inspecteur van administratie C. J. BLOK, waar deze de militaire rechtspraak behandelde naar aanleiding van de beslissing (?) der Ned. Jur. Vereeniging in 1900 (verg. Marineblad 1900—1901: „Een leerrijk praeadvies"; Verslagen Marine-Vereeniging 1902—1903 n°. 3: „De toekomstige rechterlijke organisatie bij de Zeemacht").

Op het standpunt van den oud-kolonel schijnt ook thans niet te staan de Redactie van het Marineblad. Bij de aankondiging der brochure van den officier van administratie RLEM (overgenomen in de vorige aflevering M. R. T.), in het *Marineblad* 1912—1913, 1e Aft. Mei 1912, worden enkele opmerkingen gemaakt naar aanleiding van de toelichting der Regeering op het nieuwe artikel 115 R. Z. (inmiddels gewijzigd, door de aanneming van het amendement-VAN HAMEL), waarvan wij hier het navolgende overnemen:

„Waar in de Toelichting vermeld staat: „in navolging van de landmacht", komt het ons voor, dat de Schr. (de heer RLEM in zijne brochure, Red. M. R. T.) wat meer de aandacht had kunnen vestigen op het feit, dat het personeel der marine uit geheel ander hout is gesneden dan dat der landmacht. Zijn de militairen van het leger voor het overgrootste deel militieplichtigen, die slechts voor korten tijd en dan nog gedwongen, het militaire kleed dragen, om daarna weder in de burgermaatschappij terug te keeren, waarin hun eigenlijke leven ligt, het personeel der zeemacht bestaat voor het grootste deel uit vrijwilligers, waarvan de meesten een groot deel van hun leven verkeeren onder de hoogst eigenaardige omstandigheden, die

hun beroep medebrengt en waarvan het gemoedsleven dan ook veel sterker den invloed ondervindt."

"Ook is over het hoofd gezien, dat de vergelijking van land- en zeemacht niet opgaat, omdat bij het leger geen korps officieren is, welks leden reeds van af hun intrede in den militairen dienst bekwaamd worden tot het vervullen van de betrekking van ambtenaar bij het Openbaar Ministerie, zooals bij de marine het korps officieren van administratie en waarin deze, *zooals de Regeering verklaart*, zulke uitstekende diensten bewezen hebben. Bij het leger was men noodgedwongen aangewezen op een burgerambtenaar, bij de marine zal men, indien het ontwerp wet mocht worden, alleen noodgedwongen (buitenslands) zijn toevlucht nemen tot den officier-fisikaal. Wij schrijven „noodgedwongen”, want uit de toelichtingen van het ontwerp spreekt ten duidelijkste, dat men den *burger-fisikaal* wil."

"Wordt hier niet over het hoofd gezien, dat bij hen, die aan de rechtspraak der zeekrijgsraden onderworpen zijn, zeer terecht de meening ingang zal vinden, *dat het met hun rechten buitenslands er niet zoo erg op aankomt*, omdat de *zelfde personen*, die *binnenslands* (hoe bekwaam dan ook) toch *niet geschikt worden geacht die functie te vervullen, buitenslands daarvoor dan nog wel in aanmerking komen?*"

"Verder legt de schrijver zich tot ons leedwezen bij het voorstel tot aanstelling van een *burger-voorzitter*, wat al te gemakkelijk neer. Waarschijnlijk, omdat dit reeds een voorstel van veel ouder datum is en hij vreesst, dat daarop niet licht zal worden teruggekomen."

"Wij hopen dat die vrees ongegrond zal blijken en begrijpen niet, waarom dat zuiver juridisch burgerelement in den krijgsraad (binnenslands) zoo dringend noodig wordt geacht en het juridisch-militair element zelfs van die functie wordt *geweerd*."

"Slechts even stipt de Schr. aan, dat er geen grond bestaat om te beweren, dat de rechtspraak bij de zeemacht tot heden achterstaat bij die der landmacht. Wij hadden deze uitspraak gaarne gepaard zien gaan met een beroep op het college, dat bij uitstek bevoegd is daarover te oordeelen, n.l. het Hoog Militair Gerechtshof en het wekt onze bevreemding, dat in geen enkel der op dat ontwerp betrekking hebbende staatsstukken van 's Hofs oordeel betreffende de voorgestelde wijzigingen blijkt".

Wij besluiten onze mededeelingen omtrent de verschillende oordeelvellingen over het wetsontwerp, met de aandacht te vestigen op eene populaire beschrijving en beoordeeling van de bestaande en toekomstige rechtspraak bij de zeemacht in het *Orgaan van de Ned. Ver. „Onze Vloot”* (*Circulaire No. 33—April—en No. 34—Mei—1912*): „De verbetering van de Rechtspleging bij de Zeemacht”. Het is den schrijver gelukt in een kort bestek een vrij volledig overzicht met critische beschouwingen te geven van de oude en van de gewijzigde R. Z., eindigende met zijne conclusie: „dat de in de Wet aan te brengen verbeteringen, wel is waar aanmerkelijk zijn, doch dat hier nog niet uit volgt, dat ook de rechtspraak bij onze Marine er op zal verbeteren; niet omdat in de bestaande rechtspraktijk reeds vele van de nu in de Wet aan te brengen correcties waren opgenomen, maar omdat het ontwerp daarnaast meerdere bepalingen van geen ingrijpenden aard bevat, die deels in het behouden stelsel van rechtspraak op schriftelijke verklaringen uit de instructie niet passen en anderdeels de waarborgen voor zaakkundige berechting verminderen”.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Militaire Justitie in de Grondwetten van 1814 en 1815.

De geschiedenis van ons Staatsrecht is verrijkt met een in 's Rijks geschiedkundige publicatiën verschenen werk over het Ontstaan der Grondwet, Bronnenverzameling, uitgegeven door Dr. H. T. COLENBRANDER. Er zagen twee deelen het licht, het eerste over de Grondwet van 1814, het tweede over die van 1815. Zij die belang stellen in de wijze waarop onze oudste constitutiën zijn tot stand gekomen, in den ontwikkelingsgang van de denkbeelden, welke op den inhoud van onze eerste staatswet van invloed zijn geweest, moeten niet nalaten van deze verzamelwerken kennis te nemen. Voor hen die zich bezig houden met de studie van onze militaire strafwetgeving, zijn de beide deelen in zekeren zin nog van actueel belang. Men vindt er in weer de geschiedenis van de artikelen uit beide grondwetten, die betrekking hadden op de militaire justitie. De discussiën over deze artikelen liepen in 1814 evenwijdig aan die van de ontwerpen van onze militaire strafwetten en werden in 1815 tusschen de Noord- en Zuid-Nederlandsche leden van de commissie voor het ontwerpen van een nieuwe grondwet voortgezet, doch zonder tot wijziging te leiden. Het kan zijn nut hebben in dit Tijdschrift op te nemen hetgeen over dit onderwerp in de beide jaren voorgevallen is bij de beraadslagingen over de nieuwe grondwetten. Hetgeen er in de beide deelen over te vinden is, volge dan ook hierachter.

Tot recht verstand zij vermeld dat er van het verhandelde in 1814 notulen bekend zijn van vier personen. Vooreerst de officieele notulen, die echter in den regel weinig bijzonders bevatten. Dan de notulen van Mr. W. F. ROËLL, die verreweg de uitvoerigste zijn. Daarna de notulen van Mr. C. T. VAN MAANEN en eindelijk die van Mr. C. TH. ELOUT, allen leden der commissie belast met de „zamenstelling der constitutionele wetten voor den Staat der Vereenigde Nederlanden”, op den grondslag van de Schets eener Grondwet van J. K. VAN HOGENDORP. Van deze commissie was de heer VAN HOGENDORP voorzitter. Onder de hierna volgende uittreksels zijn de officieele notulen, als van geen belang, weggelaten.

Omtrent de beraadslagingen in 1815 zijn de officieele notulen, de notulen van Mr. VAN MAANEN en die van den Zuid-Nederlander J. J. RAEPSAET, geëxcerpeerd. Er is toen niet veel over de militaire justitie gezegd. Men nam over wat reeds bestond en in de militaire wetten belichaamd was, op grond van de verklaring dat het altijd zoo geweest was en dat het goed werkte.

De bladzijden van de beide deelen zijn aan het einde van elk uittreksel tusschen haakjes bijgevoegd.

Vergadering van Woensdag 19 Jan. 1814 — Roëll.

VIERDE HOOFDSTUK.

ELOUT geeft in overweging om, alvorens tot de behandeling van dit Hoofdstuk over te gaan, eenige algemeene grondstellingen aan het hoofd van hetzelfde te plaatsen, bepalende:

a. enz.

g. dat de militairen, *in civilibus*, voor den ordinairen rechter moeten geconvenieert worden (blz. 248).

De PRESIDENT stelt voor, om ELOUT en VAN MAANEN te verzoeken, zig te concerteeeren omtrent de redactie van zoodanige artikelen, als zij oordeelen zullen, dat aan die, welke dit hoofdstuk uitmaken, behoren gesubstitueert te worden.

Overeenkomstig het zooveen gedane voorstel van den President besloten (bladz. 251).

Vergadering van Donderdag 20 Jan. 1814 — Roëll.

ELOUT draagt nu de bepalingen voor welke hij vermeent, dat op den voorgrond van dit Hoofdstuk behoren geplaatst te worden, zijnde van den volgende inhoud:

1. enz.

9. Het krijgsvolk te water en te lande is, met betrekking tot alle civiele zaken, onderworpen aan den burgerlijken regter.

VAN LYNDEN vraagt, hoe het met de commune delicten der militairen gaan zal, en vermeent, dat, in zoodanig geval, de zaak voor den burgerlijken regter moet gebracht worden.

De PRESIDENT onderstelt, dat dit bij het maken van het militair wetboek anders zal begreepen worden, en houdt dit ook voor het raadzaamst, ter voorkoming van moeilijkheden.

VAN AYLVA herinnert zig, dat het tegengesteld gevoelen steeds een twist-appel tusschen den burgerlijken en militairen regter was, en is daarom van dezelfde gedagten als de President.

VAN MAANEN is van dezelfde gedagten, en deelt geenszins in de vrees van zommige lieden, alsof de militaire Rechter met de bedoelde delicten de hand zoude ligten. Hij is integendeel overtuigd, dat juist het denkbeeld eener dergelijke inculpatie hem steeds de nodige gestrengheid zal inboezemen (bladz. 255).

De voorgedragene artikelen worden aangenomen (bladz. 256).

ELOUT rapporteert, ook mede namens VAN MAANEN, omtrent den hun bij de vorige zitting opgedragenen last tot ontwerping der nodige artikelen betreffende de zamenstelling der rechterlijke magt, en stelt daartoe de navolgende verordeningen voor, om tot vervolg te dienen van die, welke zooveen zijn aangenomen:

10. enz. (bladz. 256).

21. Er zal een Hoog militair gerechtshof zijn, voor hetwelk het krijgsvolk te water en te lande, wegens delicten door hen gepleegd, zal worden te regt gesteld, volgens de nadere bepalingen, bij de wet vast te stellen (bladz. 257).

.....
 ———
Vergadering van Donderdag 20 Jan. 1814 — van Maanen.
 ———

.....
 ELOUT rapporteert enz.

LYNDEN: moeten de militairen ook wegens commune delicten voor den militairen Regter te regt staan?

De PRESIDENT: dit zal denkelijk het systema zijn, dat in 't Militair Wetboek gevolgd zal worden, en is preferabel om alle jurisdictiequaestien voor te komen: dus *een militair delict is alle delict door een militair persoon begaan*, salvis exceptionibus.

VAN MAANEN appuieert dit, en wordt dit systema aangenomen (blz. 262).

.....
 ———
Vergadering van 20 Jan. 1814 — Elout.
 ———

.....
 Vervolgens worden in deliberatie gebragt de denkbeelden van Elout betrekkelijk de regterlijke magt. Zij worden goedgekeurd met eenige verplaatsing in de orde. Op het 7de artikel:

VAN LYNDEN wilde ook dit van delicten door militairen gepleegd bepaald hebben, doch op elucidatie van HOGENDORP probeert hij het artikel (bladz. 556).

.....
 ———
Vergadering van Donderdag 3 Febr. 1814 — Roëll.
 ———

.....
 Art. 21. (Van de zamenstelling der rechterlijke magt).

VAN LYNDEN hoopt niet, dat de judicature van dit gerechtshof zig ook tot civiele delicten zal uitstrekken, en wenscht dat zulks op de duidelijkste wijze uitgedrukt worde.

VAN TUYLL wil insgelijks de regtspleging van dit gerechtshof tot militaire delicten bepalen, gelijk dit bij art. 50 van het gedrukte ontwerp (1) is voorgesteld.

HUMALDA is mede van die opinie, en zoude liefst de woorden *militaire misdaden*, aldaar voorkomende, ook hier gebezigd zien.

VAN AYLVA inhaereert zijne reeds vroeger opgelegde denkwijze, dat er ten deze geen onderscheid tusschen commune en militaire delicten behoort gemaakt te worden.

REPELAER oppert de vrage, of er niet ook van mindere militaire regtbanken dient gesproken te worden.

De PRESIDENT zal daarover naderhand de gedagten der Leden inneemen.

ELOUT observeert, dat de quaestie over de judicature der militairen driedelig is, namentlijk: 1°. of zij ook in civiele zaken voor den militairen rechter zullen staan? 2°. of de militaire jurisdictie zig tot alle delicten

.....
 ———
 (1) Dat is art. 50 van de derde lezing, luidende aldus „Voor de militaire misdaden wordt een hoge militaire vierschaar opgerigt.” (blz. 54).

van militairen zal uitstrekken? 3°. of zij zig enkel tot militaire delicten zal bepalen? Het eerste punt, zegt hij, is reeds beslist. Het is dus alleenlijk de vraag, welk van de beide andere de voorkeur verdient. Er is, zijnes crachtens, *in utramque partem* veel te zeggen. Hij voor zig aarzelt nogtans niet, om zig ten voordeele van het beginsel te verklaren, dat alle delicten, door militairen gepleegd, zonder uitzondering door den militairen regter moeten beoordeeld worden, in welk begrip ook de commissie staat, welke met de samenstelling van een militair wetboek belast is, gelijk dan ook het artikel in dien geest is opgesteld.

VAN LYNDEN verneemt, dat vermits de zaak nog bij de wet zal moeten vastgesteld worden, de woorden: *wegens delicten door hen gepleegd*, zeer gevoeglijk kunnen weggelaten worden, vooral omdat de zaak daardoor nog meer in haar geheel zoude blijven.

ELOUT twijfelt er aan, of zulks wel aan de intentie zoude beantwoorden, dewijl door die weglating het artikel ook op gewone civiele zaken zoude kunnen toegepast worden.

HEERKENS houdt het voor meest verkieslijk, dat de zaak thans onbeslist blijve, en de beslissing van dezelve aan de wet worde overgelaten.

ROËLL is van oordeel, dat de zaak bij de grondwet moet vastgesteld worden, en zoude het artikel liever versterkt, dan verzwakt zien. Het brengen van commune delicten der militairen voor de burgerlijke rechtbanken heeft altijd vertraging en niet zelden straffeloosheid ten gevolge, door gemis aan medewerking der militaire autoriteiten om de zaak tot klaarheid te brengen.

VAN MAANEN is er te eerder voor, dat het voorgestelde beginsel grondwettig worde uitgedrukt, dewijl Z. K. H. zig aan de samenstellers van het militair wetboek reeds in dien zin heeft geëxpliceerd.

De PRESIDENT geloofte het meest raadzaam te zijn, om, vermits er eene commissie bestaat, welke met de overweging van het bewuste point bezig is, hetzelfde niet bij de grondwet te beslissen, maar aan de eventueele beoordeeling der Staten-Generaal over te laten, ten welken einde hij de navolgende veranderde redactie van het artikel proponeert: „Er zal een „hoog militair gerechtshof zijn, voor hetwelk het krijgsvolk te water en „te lande, wegens delicten door hen gepleegd, en bij de wet te bepalen, „zal worden teregt gesteld.”

HUMALDA acht het volstrekt noodzakelijk dat het beginsel, hoedanig dan ook, bij de grondwet zelve uitgemaakt worde; en gelooft bij nadere overweging, het best te zijn, het artikel te laten zooals het is.

ELOUT betuigt het wezentlijke onderscheid tusschen de redactie van den President, en de zijne, niet te kunnen inzien.

ROËLL is bedugt voor de deliberatiën over een zoo delicaat punt, bij eene zoo talrijke, en zoodanig zaamgestelde vergadering, als die der Staten-Generaal. Wanneer men het beginsel goedkeurt, weet hij niet, waarom men daarvoor niet opentlijk bij de Natie zou durven uitkomen, te minder, dewijl hetzelfde ook nog de sanctie der Notabelen, die de Natie representeeren, vordert.

De PRESIDENT is het, wat het beginsel zelve betreft, ten volle eens met ELOUT, en had zich niet ten voordeele der uitdrukking van hetzelfde in de grondwet verklaard, ten einde daardoor aan de opinie van eenige zijner medeleden toe te geven, en dewijl tog de zaak daardoor niet uit haar geheel geraakte, maar was bereid zig bij de meerderheid te voegen, indien deze het artikel begeert aan te nemen.

VAN TUYLL is bereid, om voor het artikel te stemmen, mits hij de

verzekering ontfange, dat burgerlijke personen, die in militaire delicten betrokken zijn mogten, op grond van hetzelfde nimmer door den militairen regter zullen kunnen gevonnist worden.

VAN MAANEN geeft op dat stuk de volledigste geruststelling.

VAN AYLVA hoopt, dat de kleine militaire misdaden bij het militair wetboek niet te streng zullen gestraft worden.

Besloten het artikel, zooals het liggende is, te adopteeren.

De PRESIDENT brengt alsnu de vrage van REPELAER omtrent de gewagmaking van mindere militaire krijgsraden in deliberatie, en vraagt, of men zoude kunnen goedvinden, in het gearresteerde artikel agter het woord *gerechtshof* te voegen: „en ondergeschikte militaire krijgsraden.”?

VAN LYNDEN vindt zulks onnodig, dewijl de particuliere krijgsraden een noodzakelijk gevolg der zaak zijn, en daaromtrent, bij de instructie voor het gerechtshof, zeekerlijk de vereischte bepalingen zullen gemaakt worden.

HUMALDA vermeent, dat er wel degelijk van mindere krijgsraden moet gesproken worden, ten einde niet het Hoog militair gerechtshof de uitsluitende jurisdictie reclameere.

De PRESIDENT is van oordeel, dat het slot van het artikel aan alle bedenkingen tegemoet kooft, vermits al wat ter materie dienstig is, in de wet kan gebragt worden.

REPELAER zoude het als eene lacune aanmerken indien er van *hooge* en niet van *lage* jurisdictie gesproken wierd. Hij ziet niet in, waarom er, in het militaire, minder dan in 't civiele, van beide zoude gewag gemaakt worden. Zo er van *militaire jurisdictie* in 't algemeen, en niet bepaaldelijk van een *Hoog gerechtshof* gesproken was, zoude hij zijne aanmerking niet gemaakt hebben.

ELOUT observeert dat er een groot onderscheid is tusschen de betrekkingen der hogere en lagere civiele rechtbanken tot elkander, en die van het Hoog militair gerechtshof tot de mindere krijgsraden; dat de ware jurisdictie alleen door het eerste wordt uitgeoeffend, vermits alle vonnissen van mindere, zooals garnisoen- en scheepskrijgsraden, door hetzelfde vooraf moeten geapprobeerd worden; waaromtrent het met de civiele rechtbanken geheel anders gelegen is.

ROËLL zoude gedagt hebben, dat de benaming van Hoog gerechtshof geheel in den zin van REPELAER zijn zoude; juist omdat hoog ook laag onderstelt, en die benaming dus den waarborg geeft, dat er ook lagere krijgsraden zijn zullen, en deze aan de nodige bepalingen zullen onderworpen zijn.

Besloten geen gewag van lagere krijgsraden te maken, en voorts om (Blzn. 334—336).

— — —
Vergadering van Donderdag 3 Febr. 1814. — van Maanen.
— — —

Art. 21. (der concept-artikelen van VAN MAANEN en ELOUT).

VAN LYNDEN: toch niet *in civilibus* hoop ik? — dit wilde ik gaarne uitgedrukt hebben.

HOGENDORP: dit staat reeds in een gearresteerd artikel, zijnde art. 70 van de geschreven constitutie (1).

(1) Dit artikel luidde: „Het krijgsvolk te water en te lande is met betrekking tot alle civiele zaken onderworpen aan den burgerlijken regter.” (blz. 354).

VAN ZUYLEN: te stellen *wegens militaire delicten*.

LAMPSIUS: geen verschil tusschen militaire en commune delicten.

HUMALDA: te stellen *wegens militaire misdaden*.

REPELAER: ita, maar moet ook niet gesproken worden van mindere militaire regtbanken?

VAN HEERDT met LYNDEN.

ELOUT: de quaestie wordt nu drieledig, zullen militairen in civilibus voor 't Hof staan: of over alle delicten, of over militaire delicten alleen? Het eerste is bestlist: — het tweede is 't principe, waaruit de Commissie thans werkt; — hierover is theoretisch veel pro en contra te zeggen. Het artikel is gesteld in den geest, dat militairen justiciabel zijn bij den militairen regter over alle mogelijke delicten.

HEERKENS: de quaestie liefst in 't midden laten.

ROËLL met ELOUT.

IMHOFF ita.

VAN MAANEN insgelijks, vooral daar de quaestie in afferta door Z. K. H. aanvankelijk is gedecideerd.

VAN MAASDAM: ita.

VAN HOGENDORP: het Militair Wetboek is er nog niet; dus liefst de quaestie in de constitutie niet te decideren: — laten de Staten-Generaal het bij eene wet decideren: — dus het artikel liefst aldus: „Het krijgsvolk te water en te lande, wegens delicten door hen gepleegd en nader te bepalen door de wet, zal worden teregt gesteld voor een Hoog Militair Gerechtshof.”

Ita LYNDEN, ZUYLEN.

AYLVA: per me licet, ofschoon ik van een ander systema ben; — LAMPSIUS, REPELAER, HEERDT.

HUMALDA: het stuk in de constitutie te decideren, het is een punt van belang; dus met de redactie van ELOUT.

ELOUT, HEERKENS, ROËLL, IMHOFF, VAN MAANEN, VAN MAASDAM.

De PRESIDENT: ik ben overtuigd van 't principe van de laatst geopineerd hebbende heeren, maar ik cedeer aan de opinie van de heeren die dissenteren: — indien die heeren hunne zwarigheden opgeven, adviseer ik pro articulo.

VAN LYNDEN, VAN ZUYLEN, AYLVA et ita omnes.

Conclusum het artikel te behouden.

De PRESIDENT brengt in omvrage de bijvoeging door den heer REPELAER geproponceerd, en stelt dus voor in 't artikel bij te voegen: *en ondergeschikte militaire krijgswaarden*.

LYNDEN: die krijgswaarden zijn maar pro quolibet casu: — dus nodeeloos: — het spreekt van zelfs, die krijgswaarden zijn een noodzakelijk gevolg van de zaak.

VAN ZUYLEN, ita. LAMPSIUS, HEERDT, VAN AYLVA, ita: sed per me licet.

HUMALDA: het moet uitgedrukt worden, opdat het Hoge Gerechtshof niet de generale jurisdictie sustinere.

REPELAER: *hoog* supposeert *laag*: — dus moet er van die *lage* krijgswaarden ook iets zijn: — ik wil bepalingen hebben, opdat de excessen dier krijgswaarden worden voorgekomen: dus liefst niet te spreken van *Hoog Gerechtshof*, maar van *militaire jurisdictie*.

ELOUT met LYNDEN: de betrekkingen van krijgswaarden tot het Hof is gansch anders, dan die van inferieure regters aan de Hoven.

Conclusum het artikel alzoo te houden. (Blzn. 341--343).

In het gedrukte exemplaar der ontworpen grondwet, dat aan den Souvereinen Vorst werd aangeboden komen de twee volgende artikelen omtrent dit onderwerp voor:

Art. 115. Er zal een Hoog Militair Gerechtshof zijn, voor hetwelk het krijgsvolk te water en te lande, wegens alle delicten, door hen gepleegd, zal worden te regt gesteld, volgens de nadere bepalingen bij de wet vast te stellen.

Art. 116. Het krijgsvolk te water en te lande is, met betrekking tot alle civiele zaken, onderworpen aan den burgerlijken regter.

Bij art. 116 teekende de Souvereine Vorst dd. 22 Febr. 1814 aan:

Art. 116. Binnen 's lands en in ordinaire tijden is dit goed, dog is te bepalen, wat daaraan subintreert in oorlogstijd, en wanneer de legers buiten het territoir zijn; ook op 's lands schepen. Het geval komt niet dikwijls voor, dog de opname van en het openen van testamenten en wat dies meer, vallen voor, waarin schijnt te moeten worden voorzien. (blz. 440).

Daarop antwoordde de Commissie:

Art. 116. In de constitutie schijnt hieromtrent niets te moeten bepaald worden, daar gedeeltelijk in de zaak door het wetboek kan worden voorzien, en, voor het overige, dit objecten zijn, welke naar de plaatshebbende omstandigheden, vooral in tijden van oorlog, te reguleeren zijn. (blz. 443).

Onder de schriftelijke aantekeningen bij stemmen van notabelen dd. 29 Maart 1814 vindt men het volgende:

J. BOTZ HENDRIKSEN:

Art. 115. Dient bepaald, dat het krijgsvolk wegens commune delicten buiten effectieven dienst gepleegd aan den ordinair regter is onderworpen.

Vergadering van Donderdag 1 Juni 1815. — Off. Not.

Art. 115 wordt wel goed gekeurd, maar de nadere redactie van hetzelfde, waarbij tevens de zamenstelling van het Hoog Militair Gerechtshof zooals hetzelfde thans bestaat, en de bepaling dat de leden van hetzelfde hof op hun leven worden benoemd, zoude kunnen worden gevoegd, verwezen naar de commissie.

Art. 116 wordt goedgekeurd. (blz. 283).

Vergadering van Donderdag 1 Juni 1815. — van Maanen.

Art. 115 en 116. DE CONINCK en LECLERC vragen, of het principe wel goed is, volgens hetwelk commune delicten ook in militaire personen door den militairen regter moeten gestraft worden; — te minder daar de militaire regters maar zeldzaam delicta communia straffen; — het is absurd, dat een burger wegens hetzelfde delict door den burgerlijken regter en een militair door den militairen regter worde gestraft.

VAN MAANEN: dit punt is gedecideerd in de militaire wetten en wetboeken

door den Koning en de Staten-Generaal vastgesteld; — er is in theorie veel voor en tegen het principe te zeggen; wij hebben de ondervinding geraadpleegd, en voor impunité is niet te vrezen, in aanmerking van het gestatueerde bij de wet nopens de approbatie der vonnissen door 't Militair Gerechtshof, waarin altijd een regtsgeleerde president, en een gelijk getal van regtsgeleerden, zee- en landofficieren, zitting heeft.

DOTRENGE, DE CONINCK: maar moet dit principe constitutioneel zijn? — men zou er immers door den tijd anders over kunnen denken, en wij zelve zijn van de nuttigheid niet overtuigd.

ELOUT: het principe moet nu *judice* behouden worden; — het hangt samen met voormalige dissensien hier te lande, die de bron hebben geopend tot groote moeielijkheden; — en daarom moeten wij 't behouden, maar voor zoo verre men er eene garantie in vindt, dat de leden van 't Militair Gerechtshof *à vie* zijn, en in gelijke evenredigheid bestaan uit regtsgeleerden, zee- en landofficieren, zoude men dit in de Grondwet kunnen uitdrukken; — et ita conclusum. (blz. 287 v.).

.
— — —
Vergadering van Donderdag 1 Juni 1815. — Raepsaet.
— — —

Art. 115. On a demandé aux Hollandais le motif de la disposition de cet article, en ce qu'elle dévie des principes jusqu' ici suivis relativement aux délits purement militaires, ordinaires et mixtes.

Ils ont répondu, que l'expérience de tous les âges et de tous les pays a fait connaître les contestations interminables sur la compétence entre le civil et le militaire, dans quelle lutte le civil avait ordinairement le dessous; que pour déraciner une bonne fois cet abus, ils ont cru qu'il convenait d'attribuer aux tribunaux militaires la compétence exclusive de droit, attendu que d'une manière ou d'autre ils l'obtenaient de fait, mais qu'il fallait organiser les tribunaux militaires de telle manière, qu'ils présentassent une garantie réelle au civil; qu'en conséquence, ils avaient composé ces tribunaux militaires d'un président *à vie*, pris dans le civil; de trois jurisconsultes civil aussi *à vie*; de trois militaires de la marine et de trois de l'armée de terre. Cette explication ayant été trouvée satisfaisante, l'article a été adopté et renvoyé pour la rédaction à la commission.

L'art 116 est adopté. (blz. 290 v.).

.
— — —
GRONDWET 1815.

Art. 188. — Het krijgsvolk te water en te lande wordt wegens alle delicten door hen gepleegd te regt gesteld voor krijgswet en een Hoog Militair Gerechtshof, volgens de bepalingen bij de wet vast te stellen.

Dit Gerechtshof zal uit een gelijk getal Regtsgeleerden, Zee-Officieren en Land-Officieren bestaan, die voor hun leven door den Koning worden benoemd.

De President zal altijd een regtsgeleerde zijn.

Art. 189. — Het krijgsvolk te water en te lande, is, met betrekking tot alle civiele zaken, aan den burgerlijken regter onderworpen. (blz. 644 v.).

Het constateeren van strafbare feiten door een agent van politie.

Bij vonnis van den Zeekrijgsraad in de marine-directie te Amsterdam van den 5den April 1912, werden drie mariniers veroordeeld, één wegens:

- a. bij eene volksverzameling op den opebaren weg, door de politie gelast zich uit de volksverzameling te verwijderen, niet onmiddellijk aan dezen last voldaan;
- b. wederspanningheid;
- c. wederspanningheid, door twee of meer personen met vereenigde krachten gepleegd;

de beide anderen wegens het laatst vermelde misdrijf.

Bij dit vonnis is als bewijsmiddel gebruik gemaakt van het proces-verbaal van een agent van de gemeente-politie te Amsterdam, waarin bovengenoemde overtreding en misdrijven geconstateerd werden.

Den 10den April jl. werd dit vonnis ter approbatie aan het H. M. G. ingezonden, waarna het bij Res. van het H. M. G. dd. 16 April 1912 teruggezonden werd met de opmerking:

„dat bij het vonnis is gebezigd als bewijsmiddel het proces-verbaal van den „agent van politie v. d. B., welke agent niet behoort tot de personen opgenoemd „in art. 8 van het W. v. Sv., zoodat dit proces-verbaal niet kon strekken tot „bewijs van het misdrijf van wederspanningheid, dat derhalve het beroep van „het vonnis op dat proces-verbaal als bewijsmiddel behoort te vervallen en „enkel zijne verklaring als getuige afgelegd in aanmerking kan komen.”

De Krijgsraad kon zich met deze opvatting van het Hof niet vereenigen en zond andermaal het vonnis, in dit opzicht ongewijzigd, ter approbatie in, waarbij de handhaving der beslissing gemotiveerd werd o. a. onder verwijzing naar de arresten van den H. R. van 14 November 1898 (in het belang der wet gewezen) W. 7204, en van 28 November 1910, W. 9100, waarna het vonnis goedgekeurd werd terugontvangen.

(Geëxtrah. bij het H. M. G. in het register der geapprob. zeevonnissen La. F., fol. 132).

Uit deze goedkeuring van het vonnis valt m. i. af te leiden, dat het H. M. G. zich aansluit bij de gevestigde rechtspraak van den H. R. n.l. „dat een agent van politie bevoegd tot het opsporen van eene overtreding eener plaatselijke politie-verordening bevoegd is bij proces-verbaal te constateeren alle feitelijkheden, die hij daarbij in de uitoefening zijner bediening ondervindt, al behoort de opsporing van het daarin gelegen misdrijf niet tot zijne ambtsbevoegdheid.”

Na de gemotiveerde weigering (1) van den Krijgsraad om het teruggezonden vonnis te wijzigen, zal het Hof toch wel rijpelijk de zaak hebben overwogen, alvorens zijne goedkeuring daaraan te hechten. (Vgl. SIMONS, Beknopte Handleiding tot het W. v. Sv., uitgave 1901, 3e druk pag. 82).

De Officier van Administratie der 1e klasse,

W. F. VAN GRASSTEK.

(1) Het woord „weigeren” klinkt wel wat vreemd en zal waarschijnlijk door den heer VAN GRASSTEK niet in letterlijken zin bedoeld zijn. Uit zijne voorafgaande mededeeling is af te leiden, dat het bedoelde vonnis door het Hof met de voormelde opmerking werd teruggezonden krachtens art. 58 Prov. Instr. alzoo „met aanschrijving om dezelve abuzen, verzuimen of informaliteiten naar behooren te redresseeren”. De heer VAN GRASSTEK zal weten, dat de Krijgsraad niet kan weigeren aan zulk eene aanschrijving van den hooger en rechter gevolg te geven; hoogstens kon kenbaar maken de reden, waarom het bewuste proces-verbaal als bewijsmiddel was aangenomen, welke reëdu dus aan het Hof uit de stukken nog niet had kunnen blijken. Wij meenen dit te moeten opmerken ter voorkoming van de dwaling, dat een Krijgsraad gerechtigd zou zijn de al of niet juistheid eener beslissing van het H. M. G. te beoordeelen en, in het laatst geval, daaraan geen gevolg te geven.

(Red. M. R. T.).

Het juridische stelsel in den Staat Iowa (V. S. v. A).

In de N. Ct. van Zondag 14 Juli 1912 komt onder bovenstaand opschrift eene zeer interessante schets voor van de hand van den heer BERNARD CANTER, welke den indruk vestigt, dat het juridische stelsel van den Staat Iowa bijzonder practisch is. Deze Staat is in het gelukkig (?) bezit van eene rechtspraak en een straffenstelsel, die van de algemeen voorkomende stelsels ten eenen male afwijken. Wij veroorloofden ons de vrijheid achter het woord „gelukkig” een vraagteeken te zetten. De aangegeven stelsels toch mogen bijzonder practisch zijn, wij achten het vermoeden gewettigd, dat de aan die stelsels verbonden bezwaren op zijn zachtst gezegd opwegen tegen de door den schrijver met een enkel woord aangeduide voordeelen. Wij hopen echter voor den Staat Iowa, dat dit eenigszins sombere oordeel zijn voornaamsten grond vindt in onbekendheid met Loweesche toestanden, en achten dit ook zeer waarschijnlijk, nu de schrijver begint met ons aan het verstand te brengen, dat men geruimen tijd noodig heeft om bedoelde stelsels te leeren begrijpen.

„In Iowa zijn de rechters geen rijksambtenaren, doch particulieren, die het rechtersvak uitoefenen als winstgevend beroep (*is men in andere landen alleen rechter voor zijn plezier?*) Het Rijk bemoeit zich slechts in „zooverre met de jurisdictie, dat alleen aan hen is toegestaan, zich als „rechter te vestigen, die in het bezit zijn van het rechtersdiploma, hetwelk „na eene universitaire opleiding is te verkrijgen. Daar nu echter in Amerika „allen (?) studeeren, die eerst een aantal (?) andere nuttige vakken hebben „uitgeoefend, als makelaar, aannemer, kantoorbediende, colporteur, redacteur, dompteur of auteur, vindt men onder de bezitters van rechters- „diploma's lieden, die het leven door en door kennen, zoodat zij een veel „ruimeren blik op de maatschappij hebben dan vaak de altoos eenzijdig „ontwikkelde juridische rechters in andere beschaafde landen.” (1)

Speelt ons hier onze onbekendheid met Loweesche toestanden weer parten, of wordt men in dien ideaal-staat eerst rechter na twaalf ambachten en dertien ongelukken gehad te hebben?

„Het voor ons Europeanen vreemde, maar in het land van den te mach- „tigen dollar doodgewone verschijnsel doet zich voor, dat in Iowa de „rechter betaald wordt door dengeen, die hem noodig heeft.”

De schrijver legt ons uit, dat in Europa de staat voor de opleiding van juristen van hun zesde tot hun vier-en-twintigste levensjaar misschien wel f 5000.— per jurist betaalt. Betaalt de Staat Iowa dan niets aan het onderwijs? Daarna bezoldigt en pensionneert de Staat zijn rechters nog, en dat allemaal ten aanzien van de civiele procedure ten gerieve(?) van lieden, die in stede van onderling hun krakeel te beslechten, daarvoor de hulp van deskundigen inroepen en ten aanzien van de strafprocedure ten gerieve(?) van den misdadiger, die zich reeds tegen de maatschappelijke orde, tegen de toch zoo duidelijke(?) wet vergrepen heeft. Gelukkig land! roepen wij uit, dat er in geslaagd is een „toch zoo duidelijke wet” te verkrijgen, een geluk, dat wel alle andere staten Iowa benijden zullen!

„Ons stelsel,” zegt de Lowees, die het pro-deo pleiten bij ons niet begrijpt, „is veel logischer. Wie bij ons in Iowa wil procederen, heeft niet alleen „de gerechtskosten, maar ook den rechter te betalen. Waarom zoudt gij „uw tandarts wel, uw rechter niet betalen? Kiespijn is doorgaans iets dat „wij niet met onzen eigen wil krijgen. Terwijl een proces, dat wij als

(1) Het tusschen haakjes geplaatste en de vraagteekens zijn van ons.

„eischer wenschen te voeren, altoos van onzen wil afhankelijk is (?). En „ons stelsel,” zei de Iowees, „is ook veel voordeeliger. Daar elkeen weet, „dat procedeeën veel geld kost, tracht men door zorgvuldig opgestelde „contracten zooveel mogelijk processen te voorkomen.”

Het is mogelijk dat dit in Iowa opgaat. Het wil ons echter voorkomen, dat er bij ons toch ook reden te over is om zooveel mogelijk te trachten uit de handen van tandarts en advocaat te blijven. De vergelijking met den tandarts gaat ook bij ons op en is bijzonder gelukkig gekozen. „Zich een kies laten trekken” is niet prettig, in den letterlijken zoomin als in den figuurlijken zin!

Krijgt iemand in Iowa verschil en is 't onmogelijk om het door arbitrage of schikking in der minne uit den weg te ruimen, dan gaat hij naar een rechter. Gewoonlijk kiest hij een rechter, van wien bekend is dat hij van de soort geschillen, waaronder het zijne te rekenen is, een specialiteit heeft gemaakt. Hij legt den rechter zijn zaak uit en deze geeft hem een voorloopig vonnis, d. w. z. hij vertelt zijn cliënt welk vonnis hij zou vellen als deze zaak hem objectief, door een niet-geïnteresseerde zou worden voorgelegd. De cliënt geeft dit vonnis aan de tegenpartij. Deze zal of dadelijk berusten, of op zijn beurt naar een rechter gaan, dezen het vonnis overhandigen en zijn oordeel vragen. De tweede rechter geeft of zijn geachten collega gelijk, of hij stelt een tegenvonnis op. In het laatste geval komen dan de rechters bij elkaar, confereeren en stellen een slotvonnis op. Dit is bindend. (Het is misschien heel ongemotiveerd, maar onwillekeurig komt ons het Hollandsche spreekwoord in de gedachte: „twee joden weten wat een bril kost”).

Bij strafzaken een analoge wijze van procedeeën, waarbij dan de politie de beledigde partij is.

Hoe het gaat als de beide rechters het niet eens kunnen worden, vermeldt de historie niet. Dat schijnt niet voor te komen.

De straf is, echt Amerikaansch, altijd in geld uitgedrukt. Echter mag hiervan maar hoogstens $\frac{1}{3}$ gedeelte door den veroordeelde contant betaald worden, en moeten $\frac{2}{3}$ worden opgebracht door gevangenisarbeid, door den veroordeelde persoonlijk te verrichten. Dit stelsel wordt als zeer practisch aanbevolen. Nergens toch wordt met zooveel ijver gearbeid als in Iowa, en juist deze arbeid is voor de meeste misdadigers een zoo heilzame leerschool, dat recidive er zoo goed als onbekend is. De prikkel van de te herwinnen vrijheid is tevens prikkel tot arbeid.

Dit stelsel lijkt ons dan ook zeer verkieselijk, mits men een juisten maatstaf vinde voor de op te dragen soort van arbeid. Men kan toch een „appelsienenventer” niet aan het sinaasappelen venten zetten, een circusclown of specialiteiten-theater-directeur aan het vermaken hunner medegevangenen! Aan allen denzelfden arbeid opdragen, zal ook wel niet gaan. Bovendien krijgt men dan de onbillijkheid, dat de een werk te verrichten krijgt, dat hij eerst leeren moet, terwijl de ander het zijn leven lang al gedaan heeft en dus veel vlugger de benooidigde som bijeen zal hebben.

Mocht echter de gezegende Staat Iowa ons bij zijn recept een aanmerkelijke gebruiksaanwijzing kunnen verschaffen, dan zouden wij dit recept gaarne in alle andere staten voorgeschreven zien.

BOEKAANKONDIGING.

Engelsche Misdadigers en hunne Behandeling, *door Mr. N. Muller, uitgegeven te Rotterdam* *bij W. L. & J. Brusse.*

Een bundeltje onderhoudend geschreven schetsen, door eenige kiekjes verlicht — een nette, welverzorgde uitgave.

In de inleiding geeft de schrijver ons een denkbeeld van de ruime mate van belangstelling, die de crimineele politiek bij het Engelsche publiek geniet. Vervolgens verdeelt hij de te behandelen stof in drie deelen, t. w.: de Engelsche gevangnissen, de hulp aan ontslagen gevangenen en het opbergen van onverbeterlijken.

In het eerste gedeelte geeft de schrijver ons achtereenvolgens eene beschrijving van de drie soorten van gevangnissen: local prisons (voor straffen van korteren duur dan 3 jaar), convict prisons (voor straffen van 3 jaar en meer) en de Borstal Institution (voor jeugdige veroordeelden van 16 tot 21 jaar). De voorspelling van den schrijver, dat men na lezing dier hoofdstukken zal kijken op een strafstelsel, dat, bij het onze vergeleken, van groote vriendelijkheid en humaniteit is, wordt volkomen bewaarheid. De Borstal Institution — zegt hij — is de eerste gevangenis, waar opvoeding hoofddoel is; uitbreiding van dat beginsel over de andere gevangnissen is eene quaestie van praktijk en uitvoering, niet meer van principe.

Het hoofdstuk „Hulp aan ontslagen gevangenen” opent met eene korte levensbeschrijving van THOMAS HOLMES, den secretaris der Howard Association, en behandelt daarna de verschillende eischen, aan de hulpverlening te stellen.

Het laatste gedeelte geeft eerst een schets van het leven onder Londensche dakloozen en de pogingen tot redding, in het werk gesteld door het Leger des Heils, en behandelt vervolgens de opsluiting van onverbeterlijken.

De schrijver is er in geslaagd, op onderhoudende en bevattelijke wijze de aandacht te vestigen op de gematigd-moderne wijze van behandeling van misdadigers, zooals die in Engeland in praktijk gebracht wordt, en ons er van te overtuigen, dat dit land ons op dat gebied in vele opzichten vóór is. Aan hen, die belang stellen in crimineele politiek, kunnen wij de lezing van deze schetsen dan ook ten zeerste aanbevelen.

Entscheidungen des Reichsmilitärgerichts.

Van dit werk verscheen bij Franz Vahlen (Berlin, 1912) het 16de deel.

Ook in dit deel vinden we weder verscheidene belangrijke beslissingen van Duitsche militaire rechtbanken, o. a. over wat verstaan moet worden onder „dienst” en „dienstzaken”, over dienstweigering (bij geneeskundige behandeling door den officier van gezondheid, — operatie), over de wijze van eedsaflegging, over samenloop en mededaderschap, over wederrechtelijke toeëigening, verloren en onbeheerde voorwerpen, valsheid in geschrift (bij vervalsching van een postwissel), belediging enz. enz.

Het meerendeel dezer beslissingen is ook voor hen, die met de militaire rechtspraak te onzent te maken hebben, de kennismeming waard.

In deze aflevering maken wij gaarne nog melding van de gewaardeerde toezending aan de redactie van het academisch proefschrift, getiteld „*Het Wetsontwerp tot wijziging van de Rechtspleging bij de Zeemacht*,” geschreven en verdedigd door den heer J. P. VAN ROSSUM Jr. ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtswetenschap aan de Leidsche Universiteit. (Mei 1912 — Leiden; Boek- en Handelsdrukkerij EDUARD IJDO —).

Blijkens zijn „Voorwoord” bedoeld Mr. v. R. met het schrijven van dit proefschrift te geven eene critische beschouwing van het, toen nog bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangige en sedert in die Kamer behandelde wetsontwerp tot „Wijziging van de Rechtspleging bij de Landmacht en van die bij de Zeemacht, alsmede van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.” Dat speciaal dat gedeelte van het ontwerp, dat betrekking heeft op de „Rechtspleging bij de Zeemacht” een onderwerp van bespreking uitmaakt, verklaart de schr. daarin gelegen te zijn, dat „anders het proefschrift een te grooten omvang zou aannemen” en hij bovendien door omstandigheden meer in staat was ook practische gegevens te verkrijgen aangaande de rechtspleging bij de zeemacht, zooals zij thans werkt, dan aangaande die bij de landmacht.”

Al moge ten aanzien van Mr. v. R. eene als 't ware aangeboren belangstelling in de Zeemacht en de niet onwaarschijnlijk in zijne naaste omgeving door hem vernomen grieven tegen de verouderde en hoogst gebrekkige strafwetgeving bij de Zeemacht, het zijne daartoe hebben bijgedragen, verdient het toejuiching dat blijkbaar meer dan voorheen het militaire strafrecht aan de universiteiten belangstelling ondervindt. Het onderwerp, daaruit door Mr. v. R. gekozen, was inderdaad, door het nog juist intijds verschijnen van zijn proefschrift, van actueel belang.

De schr. geeft eerst een kort — niettemin duidelijk — geschiedkundig overzicht van onze militaire strafwetgeving van af 1814 tot op heden. Waar in dat overzicht (bladz. 6) ons opnieuw in herinnering gebracht wordt hoe dit stuk wetgeving, „so compleet” geoordeeld in 1814 „dat bij geen der mogendheden van Europa iets dat daarnaar lijkt, zal kunnen vertoond worden” (de mede-ontwerper, de oude heer MOORREES zag niet op tegen eenige overdrijving!), eigenlijk reeds in 1815 als vol gebreken veroordeeld was, komt onwillekeurig weder de vraag op, hoe het eigenlijk mogelijk is dat die wetgeving in 1912 nog geldt, alsmede de vrees, dat wij daarvan — althans nog een belangrijk gedeelte er van — nog het eeuwfeest zullen beleven!

In een volgend hoofdstuk — Inleidende beschouwingen — werden twee bekende vragen ouder de oogen gezien, n.l.:

„Kunnen wij wel genoeg nemen met eene dergelijke *partieele* herziening?” (van de militaire rechtspleging, waartoe strekte het door schr. behandelde wetsontwerp) en „Heeft men dan ook eene afzonderlijke militaire rechtspraak van noode?” Ten aanzien van de eerste vraag sluit Mr. v. R. zich aan bij de vrijwel algemeene opinie, dat op algeheele herziening, als zijnde noodzakelijk, krachtig aangedrongen moet worden; maar is niettemin zijn antwoord op die vraag bevestigend. „Om alles, algeheele herziening van ons militair strafproces, te verkrijgen, wijze men het alvast aangeboden mindere, partieele herziening niet af!” Ten aanzien van de tweede vraag stelt de schr. de opinie van de verschillende vóór- en tegenstanders der afzonderlijke militaire rechtspraak tegenover elkander, om aan te geven hoezeer de meeningen daaromtrent uiteenloopen. In verband met de op dit punt nog bestaande oneenigheid, die, indien bij deze gelegenheid getracht werd deze principieele kwestie tot eene oplossing te brengen, de partieele

herziening der rechtspleging in gevaar zou brengen, komt de schr. tot de o. i. zeer juiste conclusie: „roer thans de zaak niet aan, om te voorkomen, dat de militairen nog langer gebukt moeten gaan onder de meer dan erge (1) gebreken, die ons tegenwoordig militair strafproces-recht aankleven; maar stel de vraag op de eene of andere wijze eerst aan de orde, vóór dat men over gaat tot het ontwerpen van een geheel nieuw wetboek.”

Vervolgens geeft de schr. eenige „Algemeene opmerkingen omtrent het Wetsontwerp” en wel naar aanleiding van twee zaken, die hem getroffen hebben „namelijk dat er blijkbaar geen rekening is gehouden bij de samenstelling van dit wetsontwerp met de bepalingen van het nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht en de nieuwe Wet op de Krijgstucht, en dat de terminologie van de voorgestelde veranderingen veelal niet is van dezen tijd.”

Daarna worden door hem behandeld „de eigenlijke wijzigingsvoorstellen”, aan de hand van de sedert 1904 tot Maart 1912 verschenen officieele stukken, vermeld in een in het proefschrift opgenomen lijst. Ten aanzien van de critische beschouwingen, waartoe de voorgestelde wijzigingen de schr. aanleiding gaven, veroorloven wij ons te constateeren, dat o. i. de schr. daarbij blijk geeft van een zelfstandig gevormd en meestal helder oordeel, na raadpleging van de verschillende artikelen sedert 1904 naar aanleiding van het wetsontwerp verschenen in dagbladen en tijdschriften. Dat wij het met de opvattingen van Mr. v. R. — in de meeste opzichten overeenstemmende met de bij de zeemacht bekende zienswijze aangaande de militaire rechtspleging van de oud-kapitein ter zee J. P. VAN ROSSUM — niet altijd eens zijn, doet niet af tot onze waardeering voor de duidelijkheid en — in deze matere zeldzame — gematigdheid waarmede hij zijn standpunt uiteenzet.

De veranderingen — verbeteringen — welke Mr. v. R. nog aangebracht had willen zien — aan eenige zijner wenschen was inmiddels door de Nota van Wijzigingen d.d. 1 Maart 1912 tegemoetgekomen — zullen wij niet bespreken.

Wij stelden ons met deze beknopte aankondiging slechts ten doel de aandacht te vestigen op het proefschrift van Mr. VAN ROSSUM, dat o. i. een goede aanvulling is op de litteratuur in zake de militaire rechtspleging, deze „up to date” maakt en alleszins waard is aandachtig te worden gelezen, ook door hen die principieel op een ander standpunt staan dan de heeren J. P. VAN ROSSUM SR. en JR.

(1) Deze krasse uitdrukking laten wij voor rekening van Mr. v. R.

MILITAIRE RECHTSpraak.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 20 September 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

Een commandeerende officier is ingevolge het Reglement van Krijgstucht bevoegd een onderofficier te degradeeren, doch legt die straf op krachtens zijn eigen oordeel en wegens overtreding der krijgstucht, niet krachtens een opdracht van den Krijgsraad.

De Krijgsraad, van oordeel zijnde dat een onderofficier, wegens het plegen van een strafbaar feit veroordeeld tot militaire detentie, militaire gevangenisstraf of gevangenisstraf, ter zake van het gepleegde feit ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden, is bevoegd en verplicht zelf de straf van degradatie op te leggen, voor zoover hij niet tevens ontzegging uitspreekt.

De verwijzing van den veroordeelde naar den commandeerenden officier tot terugstelling tot den stand van soldaat moet derhalve uit het vonnis vervallen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landinacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 31sten Augustus 1910 geautoriseerd aan den Hove te provooceren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 20sten Augustus 1910 gewezen in de zaak tegen een korporaal-kok bij het 4de Regiment Veld-Artillerie, oud 24 jaar, geboren te Putten, gedetineerd te 's Hertogenbosch, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10, 11, 27, 44, 55, 57, 84, 266, 267, 269, 300 en 304 ^{2o} van het Wetboek van Strafrecht,

1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: 1°. eenvoudige belediging aan ambtenaren in de rechtmatige uitoefening hunner bediening in hunne tegenwoordigheid mondeling aangedaan;

2°. mishandeling door een ambtenaar gepleegd tegen ambtenaren gedurende de rechtmatige uitoefening hunner bediening, bij het begaan van welk strafbaar feit de schuldige gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken, en deswege veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee maanden onder bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf sedert 13 Augustus 1910 in mindering zal worden gebracht, met verwijzing naar den Commandeerenden Officier tot terugstelling tot den stand van soldaat, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 6den September 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor zooveel gedaagde daarbij is verwezen naar den Commandeerenden Officier en hij niet is gedegradeerd, en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling tevens van artikel 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), zal worden gedegradeerd en mitsdien teruggebracht tot den stand van soldaat, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden korporaal-kok, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gelet op hetgeen de gedaagde bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij in den nacht van 2 op 3 Augustus 1910 circa 12 uur te 's Hertogenbosch op den openbaren Orthenschen weg, de agenten van politie Th. K. en T. V., terwijl deze ambtenaren waren in de rechtmatige uitoefening hunner functie:

a. heeft beledigd door hun toe te voegen: „ploerten en rotzakken”;

b. opzettelijk heeft mishandeld door met zijne sabel, een middel hem door zijn ambt als veld-artillerist geschonken, den agent K. tegen hoofd en rechterarm en den agent V. tegen den rechterschouder te slaan, zoodanig

dat hij beiden veel pijn veroorzaakte en eerstgenoemde agent bloedend werd verwond aan het linker oor;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde was te last gelegd alsmede zijne schuld daaraan;

dat die bewezen verklaarde feiten bij het vonnis met juistheid zijn gequalificeerd en dat de deswege aan den beklagde bij het vonnis opgelegde gevangenisstraf van twee maanden, met toerekening der voorloopige hechtenis sedert 13 Augustus 1910 in goede verhouding staat tot de zwaarte der bewezen verklaarde strafbare feiten;

dat echter de Krijgsraad ten onrechte bij het vonnis den veroordeelde heeft verwezen „naar den Commandeerenden Officier tot terugstelling tot den stand van soldaat”;

dat toch de Commandeerende Officier van het korps, waartoe de veroordeelde behoort, wel bij artikel 39 van het Reglement van Krijgstucht is bevoegd verklaard om een onderofficier te degradeeren, maar die Commandeerende Officier, zulks doende, dat doet krachtens zijn eigen oordeel en wegens overtreding der krijgstucht, niet krachtens een opdracht van den Krijgsraad als bij het vonnis is gegeven;

dat daarentegen de Krijgsraad, van oordeel zijnde dat een onderofficier, wegens het plegen van een strafbaar feit, veroordeeld tot de straf van militaire detentie, van militaire gevangenis of van gevangenis, ter zake van het gepleegde feit, ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden, bevoegd en verplicht is de straf van degradatie aan den veroordeelde op te leggen voor zoover hij niet tevens aan dezen het recht ontzegt om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen, hoedanige ontzegging bij het vonnis niet is uitgesproken;

Overwegende dat derhalve uit het vonnis moet vervallen de verwijzing naar den Commandeerenden Officier tot terugstelling van beklagde tot den stand van soldaat;

Overwegende dat de veroordeelde ter zake van de bewezen verklaarde feiten ongeschikt is om den graad van korporaal te behouden;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en bovendien art. 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191).

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 20sten Augustus 1910 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, tegen den beklagde gewezen alleen voor zoover daarbij de beklagde is verwezen naar den Commandeerenden Officier ter terugstelling tot den stand van soldaat:

Houdt het vonnis in stand, voor zooveel de beklagde daarbij is schuldig verklaard aan:

1°. eenvoudige belediging aan ambtenaren in de rechtmatige uitoefening hunner bediening in hunne tegenwoordigheid mondeling aangedaan;

2°. mishandeling door een ambtenaar gepleegd tegen ambtenaren gedurende de rechtmatige uitoefening hunner bediening, bij het begaan van welk strafbaar feit de schuldige gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken en hij te dier zake is veroordeeld tot gevangenisstraf van twee maanden, met toerekening der voorloopige hechtenis sedert dertien Augustus 1910 en in de proceskosten;

En doende wat de eerste rechter had behooren te doen;

Legt den beklagde bovendien op de straf van degradatie;

Stelt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;
Bepaalt dat de kosten in hooger beroep gevallen zullen blijven ten laste van den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 Mei 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. A. VAN SOEST.

Wanneer in een verlofpas alleen vermeld is de verplichting om op daartoe door den burgemeester gedane oproeping voor Gedeputeerde Staten te verschijnen, maar niet dat het verlof onder die voorwaarde verleend is en het dus zou ophouden zoodra hij aan een dier voorwaarden niet voldeed, blijkt uit dien verlofpas niet wanneer het verlof eindigt.

Waar achterblijven na het intrekken van het verlof niet gelegd is tot grondslag der ingestelde vervolging en den beklagde niet is voorgehouden als het hem te last gelegde feit, kan daarop geen recht gedaan worden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 19den April 1910 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 8sten April 1910 gewezen in de zaak tegen een milicien-soldaat bij het 6de Regiment Infanterie, oud 21 jaren, geboren te Kralingen (thans gemeente Rotterdam), gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 17, 134 en 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door langer dan acht dagen na het eindigen van een hem verleend verlof van zijn korps en garnizoen afwezig te blijven, zonder de reden van zijne afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen, opgevoigd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede opgevoigd van arrestatie, en veroordeeld tot

eene militaire detentie van vijf dagen, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij Resolutie van den 26sten April 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis, en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling en toepassing van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken der hem te last gelegde beschuldiging, de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen te dragen door den Staat, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden milicien-soldaat, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verkiaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij, nadat hem te Breda op den 27sten April 1909 een verlof was verleend naar Rotterdam, onder gehoudenheid zich, uiterlijk den dag na aankomst in de gemeente, bij den Burgemeester aan te melden, te zorgen dat zijn nauwkeurig adres steeds bij den Burgemeester bekend is en zich op den dag, het uur en de plaats, hem door de zorg van den Burgemeester mede te deelen, aan te melden bij het College van Gedeputeerde Staten te 's Gravenhage, aan die op hem rustende verplichting om voor Gedeputeerde Staten voornoemd te verschijnen, zijnde hij daarvoor tegen den 4den Mei 1909 opgeroepen, niet heeft voldaan, doch na het daardoor eindigen van dit hem verleend verlof, zonder verlof, moedwillig en onafgebroken langer dan acht dagen van zijn korps en garnizoen te Breda is afwezig gebleven, totdat hij zich op den 22sten Februari 1910 te Rotterdam vrijwillig als deserteur heeft aangemeld bij A. v. d. W., sergeant bij de afdeeling Mariniers, op dat oogenblik Commandant van de wacht aan de marinierskazerne aldaar;

Overwegende dat door beklagdes bekentenis en de overige wettelijke bewijsmiddelen, in het vonnis weergegeven, wettig en overtuigend is bezwen wat aan den beklagde was te last gelegd;

dat echter ten onrechte daaruit bij het vonnis is afgeleid dat beklagde, door niet te voldoen aan de oproeping om voor Gedeputeerde Staten te verschijnen, zich heeft schuldig gemaakt aan desertie door zonder geldige reden, na het eindigen van zijn verlof, achter te blijven;

Overwegende dat bij Besluit van den Minister van Oorlog van 21 Januari 1909 tot vaststelling van eene Militie-beschikking 1909, met daarbij behorende Militie-instructie 1909, in § 12 onder 6°. ten aanzien van miliciens, die zich in het geval bevinden, waarin deze beklagde verkeerde, is bepaald: dat zij desgewenscht met verlof kunnen worden gezonden; dat dit verlof hun wordt verleend onder de voorwaarden, dat zij zich uiterlijk

den dag na hunne aankomst in de gemeente, waarheen zij met verlof vertrekken, bij den Burgemeester dier gemeente aanmelden, dat hun nauwkeurig adres bij dien Burgemeester steeds bekend zij en dat zij zich op den dag, het uur en de plaats hun door de zorg van bedoelden Burgemeester mede te deelen, aanmelden bij het College van Gedeputeerde Staten der provincie, binnen welke zij voor de militie zijn ingeschreven en dat deze voorwaarden in den verlofpas vermeld worden;

Overwegende dat in den ten processe aanwezigen aan beklaagde op 27 April 1909 uitgereikten verlofpas wel is aangegeven dat beklaagde gehouden was op dag, uur en plaats, hem door de zorg van den Burgemeester mede te deelen, voor Gedeputeerde Staten te verschijnen, maar niet — zooals bij de aangehaalde beschikking is voorgeschreven — dat het verlof onder de voorwaarde verleend was, dat hij aan zoodanige oproeping zou voldoen en het dus zou ophouden zoodra hij aan een dier voorwaarden niet voldeed, zoodat uit den verlofpas niet blijkt wanneer het verlof eindigde;

Overwegende dat wel ten processe voorhanden is afschrift van een schrijven van den Compagnies-commandant van beklaagde aan den Burgemeester van Rotterdam van 26 Mei 1909, houdende uitnoodiging om den beklaagde te doen aanzeggen dat zijn verlof op 27 Mei 1909 is ingetrokken, terwijl uit het antwoord van dien Burgemeester aan dien Compagnies-commandant van 28 Mei 1909 blijkt dat die aanzegging niet heeft plaats gehad omdat reeds den 13den Mei t. v. bekend was dat beklaagde niet aan het door hem opgegeven adres te vinden was, maar dat het achterblijven na het intrekken van zijn verlof op den 27sten Mei 1909 niet is gelegd tot grondslag der tegen hem ingestelde vervolging wegens desertie en hem niet is voorgehouden als het hem te last gelegde feit, zoodat daarop thans niet kan worden recht gedaan.

Overwegende dat beklaagde derhalve moet worden vrijgesproken van het hem te last gelegde.

Gezien de artikelen 181 der Rechtspleging bij de Landmacht en 117 der Militiewet 1901;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 8sten April 1910 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw recht doende;

Spreekt beklaagde vrij van het hem te last gelegde;

Bepaalt dat de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen, zullen blijven ten laste van den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 10 Mei 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. VAN ENGEN.

De milicien-verlofganger, die gedurende den tijd, waarop hij voor herhalings-oefeningen in werkelijken dienst moet komen, door een geldige reden is verhinderd om aan zijne verplichting te voldoen, wordt noch door de wet, noch door eenige der hier in aanmerking komende regelingen verplicht zich daartoe aan te melden, zoodra de reden der verhindering niet meer bestaat.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 8sten April 1910 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 27sten Maart 1910 gewezen in de zaak tegen een milicien-soldaat bij het 8ste Regiment Infanterie, oud 25 jaar, geboren te Hengelo, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, 214 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en 117 der Militiewet 1901, is vrijgesproken van de beschuldiging dat hij te Doesburg op 30 Augustus 1909 ingedeeld zijnde als loteling van de lichting van 1909 uit de gemeente Hengelo (Gelderland) bij openbare kennisgeving van den burgemeester dier gemeente van 22 April 1909 aldaar opgeroepen om op 30 Augustus 1909 bij zijn korps te Doesburg in werkelijken dienst te worden gesteld voor herhalingsoefeningen, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Doesburg op 2 Maart 1910 bij zijn korps heeft gemeld; met opheffing van het verband waaronder hij zich door het ontslag onder handtasting bevindt en met verwijzing van den Staat in de proceskosten;

Welke Advocaat-Fiscaal, verzocht en bij Resolutie van den 15den April 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 117 en 133 der Militiewet 1901, 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: „misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst

hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd door arrestatie, door als verlofganger van de nationale militie niet te voldoen aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, en deswege veroordeeld tot acht dagen militaire detentie en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden milicien-soldaat, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien ;

Gezien de processtukken ;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan, ter zake :

dat hij te Doesburg op 30 Augustus 1909 ingedeeld zijnde als loteling van de lichte van 1907 uit de gemeente Hengelo (Gelderland) bij openbare kennisgeving van den Burgemeester dier gemeente van 22 April 1909 aldaar opgeroepen om op 30 Augustus 1909 bij zijn korps te Doesburg in werkelijken dienst te worden gesteld voor herhalingsoefeningen, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Doesburg op 2 Maart 1910 bij zijn korps heeft gemeld ;

Overwegende dat bij het vonnis, waarvan beroep, op grond van de daarin vermelde en in hoofdzaak weergegeven wettige bewijsmiddelen, terecht als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen :

dat beklagde van de lichte der Nationale Militie voor het jaar 1907, behorende bij het 8ste Regiment Infanterie, laatstelijk op 14 September 1907 is gesteld in het genot van groot verlof, hij daarna zijn verlofperiode tijdig voor gezien heeft doen afteekenen door den Burgemeester van Hengelo (Gelderland), van daar niet voor vertrek naar eene andere gemeente is afgeschreven en bij openbare aankondiging in genoemde gemeente tijdig is opgeroepen om op 30 Augustus 1909 te Doesburg bij zijn korps voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst te komen ;

dat hij aan die oproeping niet heeft voldaan, krachtens machtiging van Zijne Excellentie den Minister van Oorlog van 15 November 1909 op den 18den daaraanvolgenden als deserteur is afgevoerd en zich op 2 Maart 1910 bij zijn korps heeft gemeld en dat hij, blijkens verklaring van Dr. BIRKHOVEN, practiseerend arts te Benrath in Pruisen, van 15 Augustus tot 24 September 1909 ziek is geweest en niet in staat te reizen ;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht uit deze gebleken omstandigheden heeft afgeleid dat beklagde ten genoegen des rechters de reden zijner afwezigheid heeft bewezen en hem derhalve van het hem te last gelegde heeft vrijgesproken ;

Overwegende toch dat de herhalingsoefeningen waartoe beklagde is opgeroepen ingevolge Koninklijk Besluit van 14 Januari 1909 n°. 32, krachtens artikel 111 der Militiewet 1901, in verband met den daarbij gevoegden staat en de beschikking van den Minister van Oorlog van 23 Februari 1909 (blz. 255 en volgende), voor den beklagde waren bepaald

op den tijd van 30 Augustus tot 24 September 1909, zoodat hij — gedurende dien geheelen tijd door een wettige reden verhinderd zijnde geweest aan zijn militieplicht te voldoen — niet strafbaar is wegens desertie ter zake dat hij zich na verloop van den tijd voor herhalingsoefeningen bestemd, eerst weder bij zijn korps heeft aangemeld toen hij reeds, op last van den Minister van Oorlog, was afgevoerd als deserter;

Overwegende toch dat, krachtens artikel 111 der Militiewet, onder de verplichtingen van de ingelijfdcn bij de Nationale Militie te Land, die hun eersten diensttijd hebben volbracht, behoort het opkomen in werkelijken dienst voor herhalingsoefeningen gedurende niet langer dan twaalf of negen weken verdeeld over ten hoogste drie of twee perioden;

dat jaarlijks door de Koningin worden aangewezen de lichten die in den loop van dat jaar voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst zullen worden geroepen en het aantal dagen dat die oefeningen zullen duren, terwijl daarbij aan den Minister van Oorlog wordt opgedragen de bepaling van den dag waarop, bij elk onderdeel van het leger, de verlofgangers in werkelijken dienst moeten komen;

dat nòch bij de wet, nòch bij eenige der hier in aanmerking komende regelingen is bepaald dat de verlofganger, die gedurende den tijd waarop hij voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst moet komen, door een geldige reden is verhinderd om aan zijne verplichting te voldoen, verplicht is om zich daartoe aan te melden zoodra de reden der verhindering niet meer bestaat, ofschoon zulks in de Hoofdstukken IV en V der Wet uitvoerig is geregeld voor de aanwijzing tot den dienst en voor de inlijving van hem die zich in de onmogelijkheid bevindt om de vervulling zijner militieplichten op den voor hem bepaalden normalen tijd aan te vangen;

dat ook, blijkens het bepaalde bij artikel 30 der Militie Instructie 1909, verhandeling door ziekte, gedurende den tijd voor de herhalingsoefeningen bepaald, den militieplichtige ontheft van het deelnemen aan die oefeningen zonder eenige verdere verplichting om, na zijn herstel, in werkelijken dienst op te komen;

Overwegende dat beklaagde derhalve bij het vonnis terecht is vrijgesproken van het hem te last gelegde;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis den 29sten Maart 1910 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklaagde gewezen, waarbij hij is vrijgesproken van het hem te last gelegde;

Bepaalt dat de kosten, in hooger beroep gevallen, zullen blijven ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertooner zich met die vrijspraak niet vereenigen kan;

dat immers, al moge beklaagde het aannemelijk hebben gemaakt, dat hij door ziekte verhinderd was om op 30 Augustus 1909 bij zijn korps terug te komen, dat beletsel sinds 24 September 1909 niet meer bestond;

dat beklaagde evenwel toen óók weggebleven is, en zich eerst op 2 Maart 1910 bij zijn korps aangegeven heeft.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 28 Juni 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal; Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. E. W. H. DUZINGS.

Voor eene veroordeeling wegens „het opzettelijk eenige handeling, door een ambtenaar belast met de uitoefening van eenig toezicht en met het opsporen en onderzoeken van strafbare feiten, ondernomen ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift, beletten, belemmeren en vrijdelen” is niet voldoende, dat bewezen is, dat beklaagde opzettelijk een agent van politie belet heeft eene arrestatie te doen, door den te arresteeren persoon, toen deze zich in de onmiddellijke nabijheid van den agent van politie bevond, bij den arm te pakken, hem vooruit te duwen en onder den uitroep: „loopen, loopen” met hem hard weg te loopen, waardoor deze aan zijne arrestatie is gekomen.

De telast legging behoort mitsdien te worden aangevuld in dien zin, dat beklaagde door herhaaldelijk en gedurig te loopen vóór den agent en door, toen deze den verdachte wilde vatten, tusschen den verdachte en den agent zich te bewegen en den verdachte weg te duwen, zoodat de agent den verdachte niet kon vatten, die handeling van genoemden ambtenaar heeft belet.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve, en als bij Resolutie van den 24sten Mei 1910 geautoriseerd aan den Hove te provooceren van het vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord den 12den Mei 1910 geweest in de zaak tegen een matroos 3de klasse, oud 20 jaar, geboren te Tilburg, eerst gedetineerd aan boord van gemelden bodem, doch ingevolge 's Hofs Resolutie van den 24sten Mei 1910, op dien dag bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequiereerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 91 en 184 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan: het opzettelijk beletten van eene handeling, ondernomen ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift door een ambtenaar, belast met het opsporen van strafbare feiten en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van eene week, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf sedert 27 April 1910 in

minderung zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 14den Juni 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 91 en 184 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zal worden schuldig verklaard aan: „het opzettelijk eenige handeling, door „een ambtenaar, belast met de uitoefening van eenig toezicht en met het „opsporen en onderzoeken van strafbare feiten, ondernomen ter uitvoering „van eenig wettelijk voorschrift, beletten, belemmeren en vrijdelen”, en deswege veroordeeld tot zes weken gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs Sententie, van den 27sten April 1910 tot den 24sten Mei d. a. v. voorloopig in verzeerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof, in goede Justitie, verstaan zal te behooren, — alzo impetrant van mandament van appel en eis cher ambtshalve, ter eenre, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch a minima, tevens verweerder a minima

en

genoemden matroos 3de klasse, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eis cher a minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch a minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen den beklagde vrij te spreken van het hem nader en meer te last gelegde en hem, voor het overigens te last gelegde, eene zoodanig lichte straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren.

HET HOF.

Gelet op hetgeen beklagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

dat hij in den avond van den 10den April 1910 in de nabijheid van en op de Achtergracht Zuidzijde te Helder, toen de agent van politie der gemeente Helder tevens onbezoldigd rijksveldwachter J. P. B. C., den lichtmatroos B. G. op vermoeden van zich aan een strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt, wilde arresteeren ten einde hem voor den hulp-officier van Justitie te geleiden, opzettelijk dien politiebeampte heeft belet hieraan gevolg te geven door genoemden G., toen deze zich in de onmiddellijke

nabijheid van den agent C. bevond, bij den arm te pakken, hem vooruit te duwen en onder den uitroep „loopen, loopen”, met hem hard weg te loopen, waardoor G. aan zijne arrestatie is ontkomen;

welke telastlegging in hooger beroep is aangevuld met het volgende:

althans dat hij, op tijd en plaats vermeld, toen genoemde politiedienaar gezegden lichtmatroos, vooreerst wegens verstoring eener godsdienstige bijeenkomst en huisvredebreuk en vervolgens ook ter handhaving der openbare orde -- daar G. na uit het lokaal van het Leger des Heils en op den openbaren weg -- Spoorgracht -- gebracht te zijn, aan het bevel van hem, politie-beambte, om zich van dat lokaal te verwijderen en door te loopen niet voldeed -- wilde aanhouden en voor den hulp-officier van Justitie brengen, opzettelijk die door agent C. ondernomen handelingen belet, belemmerd en verijdeld heeft door aanhoudend voor de voeten van dien agent te loopen;

Overwegende dat bij het vonnis terecht wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen in eersten aanleg aan beklaagde was telast gelegd; dat daarbij tevens terecht is aangenomen dat de agent van politie C. toen beklaagde het hem te last gelegde pleegde, een ambtsplicht volbracht en daarbij uitvoering gaf aan een wettelijk voorschrift, maar dat de bewezen verklaarde handeling van beklaagde op zich zelve niet kan gezegd worden dien ambtenaar het volvoeren dier handeling te hebben belet, zoodat het vonnis, waarbij zulks is aangenomen, behoort te worden vernietigd;

Overwegende dat in het proces-verbaal, den 12den April 1910 op den ambtsead opgemaakt door de agenten van politie J. J. B. en J. P. B. C. te Helder, tevens onbezoldigde Rijksveldwachters, is vermeld dat zij op den 10den April 1910 des avonds omtrent halftien te Helder, uit het lokaal van het Leger des Heils hebben verwijderd, twee marine-schepelingen, die door hunne handelingen aldaar de openbare godsdienstige bijeenkomst hadden verstoord; dat een van deze schepelingen, B. G., niet voldeed aan hun last om door te loopen en door zijne houding oorzaak was dat er zich eene groote volksverzameling vormde; dat zij hem wilden aanhouden, maar hij aan die arrestatie ontkwam door te vluchten, daartoe aangespoord door beklaagde die herhaaldelijk tot hem riep: „loopen, loopen, G...” en aanhoudend voor de voeten der agenten liep en bleef loopen toen dezen G. wilden arresteren;

dat beide agenten van politie, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep voor het Hof als getuigen onder eede gehoord, den inhoud van voormeld proces-verbaal hebben bevestigd en wijders verklaard: dat zij, na den matroos G. uit het gebouw van het Leger des Heils te hebben verwijderd, dezen achtervolgd hebben gaande in de richting van het politiebureau met het voornemen om hem aan te houden; dat, toen zij op de Botbrug gekomen waren, de beklaagde riep „loopen, loopen” en G. hard wegliep; dat beklaagde daarbij voortdurend liep om en bij G., vóór de voeten van C. en dat juist, toen deze aan het eind van de Botbrug eene poging deed om G. aan te houden, beklaagde tusschen hem en G. insprong en G. wegduwde, en dat, indien beklaagde niet voor de voeten van C. had geloopt, deze G. wel zou hebben aangehouden;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven in eersten aanleg:

dat hij in den avond van den 10den April 1910 zich te ongeveer 9 uur in den omtrek van het Gebouw van het Leger des Heils te Helder heeft opgehouden;

dat hij vóór dat gebouw een oploop zag en zich derwaarts heeft begeven; dat hij toen zag dat lichtmatroos G., na uit dat gebouw te zijn gezet,

door eenige in uniform gekleede politieagenten in de richting van het politiebureau werd geduwd; dat hij naast G. is gaan loopen en met dezen en nog meerdere matrozen over de Botbrug is gegaan steeds achtervolgd door die agenten; dat G. en hij nog eerst de tegenovergestelde richting wilden inslaan, doch dat zij daarin door die agenten werden verhinderd; dat, daar hij vermoedde dat die agenten den lichtmatroos G. bij het politiebureau wilden arresteren, hij dezen aan het einde der brug toevoegde: „als je niet in het bureau terecht wilt komen, moet je hier de gracht afslaan”; dat hij, toen die agenten nader kwamen, G. bij den arm heeft genomen en hem heeft gezegd: „loopen, anders ga je er in”, dat zij toen samen hard weggeloopten zijn de Achtergracht Zuidzijde op; dat hij, na eenige oogenblikken G.'s arm heeft losgelaten en deze hard is blijven doorloopen; dat hij vermeent op die wijze ongestraft tegenover de politie te mogen optreden, daar hij zulks in Amsterdam wel meer heeft gedaan;

waarna hij in hooger beroep heeft ontkend wat hem nader was te last gelegd en heeft opgegeven niet te hebben geloopt voor de voeten van den agent C. maar wel het voornemen te hebben gehad om de arrestatie van G. te belemmeren door hem bij zijn arm te grijpen en voort te trekken, zulks omdat hij zijn kameraad niet gaarne in het politiebureau zag brengen;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en den inhoud van het door hen opgemaakt proces-verbaal, gedeeltelijk bevestigd door de opgaven van den beklaagde, wettig en overtuigend is bewezen wat aan den beklaagde zoo in eersten aanleg als in hooger beroep is te last gelegd;

Overwegende dat de agenten van politie tevens onbezoldigd rijksveldwachters C. en B. op tijd en plaats in de telastlegging vermeld, als belast met het opsporen van strafbare feiten, bevoegd en verplicht waren den lichtmatroos G. aan te houden en te geleiden voor een hulp-officier van Justitie ten einde door dezen te worden gehoord omtrent het verstoren eener geoorloofde godsdienstige samenkomst van het Leger des Heils, ter zake waarvan hij uit het gebouw dier vereeniging juist was verwijderd;

dat die agenten, dien schepeling daartoe drijvende in de richting van het politiebureau ten einde hem in de nabijheid daarvan te vatten, eene handeling hadden ondernomen ter uitvoering van het wettelijk voorschrift hun als voormeld gegeven bij artikel 39 van het Wetboek van Strafvordering;

dat beklaagde, door herhaaldelijk en gedurig te loopen vóór den agent C. en door, toen deze den verdachte G. wilde vatten, tusschen G. en C. zich te bewegen en G. weg te duwen zoodat C. G. niet kon vatten, die handeling van genoemde ambtenaren opzettelijk heeft belet, weshalve ook beklaagdes schuld aan de bewezen verklaarde feiten wettig en overtuigend is bewezen; dat die feiten opleveren het opzettelijk belemmeren en beletten van eene handeling, ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift ondernomen, door een ambtenaar belast met het opsporen en onderzoeken van strafbare feiten;

Gezien de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27 91 en 184 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 12en Mei 1910 door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord tegen beklaagde gewezen; En opnieuw rechtdoende;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde zoo in eersten aanleg als in hooger beroep is te last gelegd, alsmede zijne schuld daaraan;

Verklaart beklagde schuldig aan :

het opzettelijk belemmeren en beletten van eene handeling, ondernomen ter uitvoering van een wettelijk voorschrift, door een ambtenaar belast met het opsporen en onderzoeken van een strafbaar feit;

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van eene week;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde sedert den zeven en twintigsten April 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst den veroordeelde in de kosten in eersten aanleg gevallen;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep gemaakt zullen blijven ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan :
dat Vertoonster met 's Hofs toestemming, ter 's Hofs terechtzitting, aan den beklagde nog heeft ten laste gelegd :

althans dat hij enz. (zie de Sententie hiervoren);

dat daaromtrent beklagde, alsmede J. P. B. C., J. J. B., en B. G. als getuigen onder eede zijn gehoord;

dat voorts aan den beklagde voorgehouden, en hij gehoord is omtrent het door Vertoonster in deze zaak overgelegd proces-verbaal der getuigen C. en B. voornoemd, door deze lieden op 12 April 1910 op hun ambtseed van rijksveldwachter opgemaakt;

dat nu, door de zoo in eersten aanleg als in hooger beroep bijgebrachte bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den beklagde en in eersten aanleg en in hooger beroep ten laste is gelegd, zoomede zijne schuld daaraan;

dat die bewezen feiten te zamen eerst opleveren het misdrijf waaraan de eerste Rechter beklagde schuldig verklaarde en deswege veroordeelde, doch die feiten alleen, welke den beklagde in eersten aanleg werden ten laste gelegd, geen misdrijf vormden;

dat daarom het vonnis des eersten rechters niet gehandhaafd — doch vernietigd — en opnieuw rechtgedaan moet worden.

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd:

dat uit het verhoor van gedaagde, die zonder omwegen erkent, dat hij de arrestatie G. heeft willen verhinderen, doch ten stelligste ontkent, dat hij den agent C. voor de voeten heeft geloopt, valt af te leiden, dat, zoo de voorstelling van dezen laatsten feitelijk juist is, bij gedaagde het opzet ten eenenmale ontbroken heeft;

dat gedaagde derhalve van het hem nader en méér ten laste gelegde behoort te worden vrijgesproken;

dat, indien gedaagde op grond van het hem overigens te last gelegde behoort te worden veroordeeld, in aanmerking behoort te worden genomen, dat de handelwijze van gedaagde, hoezeer ook een vergrijp tegen de tucht en daarom af te keuren, op zich zelve voortspoot uit een edel motief, namelijk om zijn kameraad uit onaangenaamheden te redden;

dat, nu gezinszins is gebleken, dat gedaagde behoorde tot hen, die zich

aan wanordelijkheden in het lokaal van het Leger des Heils schuldig maakten, de aan gedaagde op te leggen straf zoo licht behoort te zijn, als in het belang van orde en tucht maar eenigszins toelaatbaar is.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 September 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

De tegen een meerdere in rang gebezigde woorden: „zoo baasje” en „zeg baasje” zijn wel zeer onbetamelijk, maar niet beledigend voor den meerdere; een beklagde behoort ter zake van het bezigen dier woorden verwezen te worden naar den Commandeerenden Officier.

Een soldaat, die zijn meerdere in rang bij den neus grijpt, maakt zich schuldig aan „het door een soldaat aangrijpen van zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand.”

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-kanonnier bij het 2e Regiment Vesting-Artillerie, oud 21 jaar geboren te Bussum, eerst gedetineerd te Arnhem, doch ingevolge 's Hofs Resolutie van den 28sten Juli 1910, den 29sten Juli d. a. v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, gewezen den 19den Juli 1910, met aanhaling der artikelen 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 117 der Militiewet 1901, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan het met woorden en gebaren beledigen van zijn meerdere in rang en deswege veroordeeld tot eene militaire detentie van vier maanden, onder bepaling dat de tijd, door beklagde van 24 tot 28 Juni 1910 en van 14 Juli 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de proceskosten;

van welk vonnis beklagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van het te last gelegde feit en de qualificatie daaraan te geven, als den aard en duur der op te leggen straf, en ten

aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 28en Juli 1910 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot teniet doening van het vonnis en dat alsnog de impetrant en verweerder, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan „het door een soldaat aangrijpen van zijn meerdere in rang, in tijd van vrede en niet voor den vijand”, en te dier zake veroordeeld tot zes weken militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs Sententie van 24 tot 28 Juni 1910 en van 14 tot 29 Juli 1910 voorloopig in verzeerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, met vrijspraak van het meerder hem te last gelegde en met verwijzing van den beklaagde naar den Chef van zijn korps ter beslissing of beklaagde ter zake van het bezigen der woorden: „zoo baasje” en „zeg baasje” zich heeft schuldig gemaakt aan overtreding der Krijgstucht, alsmede veroordeeling in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, de kosten in hooger beroep te dragen door den Staat.

HET HOF.

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen appellant bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

dat hij te Bussum op 23 Juni 1910, des avonds omstreeks elf uur, opzettelijk den in uniform gekleed zijnden eerste-luitenant der Infanterie W. J. M. L. in het openbaar met woorden en gebaren heeft beleedigd door hem in een stoomcaroussel op de kermis aldaar de woorden toe te voegen „zoo baasje” en dien officier daarna bij den neus te grijpen en hem daarbij toe te voegen de woorden „zeg baasje”;

Overwegende dat appellant, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep, heeft opgegeven dat hij wel is waar op de kermis in een stoomcaroussel te Bussum op 23 Juni 1910 des avonds omstreeks 11 uur een in uniform gekleed zijnden eerste-luitenant der Infanterie de woorden heeft toegevoegd: „zoo baasje” en hem daarna bij den neus heeft gegrepen, hem daarbij de woorden toevoegende „zeg baasje”, maar dat hij niet de bedoeling heeft gehad een luitenant aan te raken of te beleedigen; dat beklaagdes broeder,

die pas den dienst uit was, ook in het caroussel aanwezig was en hij bedoeld had hem te grijpen en te roepen; dat hij bij ongeluk een luitenant heeft gegrepen en de in de klacht vermelde woorden toegevoegd; dat zijn broeder in burgerkleeren was; dat hij, beklagde, bier had gedronken en in zoodanig opgewonden toestand was, dat hij zich zijn handelingen van dien avond niet juist meer kan herinneren;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. W. J. M. L., eerste-luitenant bij het 7e Regiment Infanterie:

Ik bevond mij op 23 Juni 1910, des avonds te ongeveer 11 uur, in een stoomcaroussel op de kermis te Bussum, gekleed in uniform; de Garnizoens-Commandant had mij als fungeerend plaatselijk adjudant te Naarden opgedragen de patrouilles, die op het kermis-terrein te Bussum liepen, te controleren. Ik was in gezelschap van de luitenants W. van E., L. en Z. Wij wandelden achter elkaar in een stroom menschen. Op een gegeven oogenblik voegde mij een onbekende kanonnier der Artillerie, de in rechte aanwezige beklagde, die zich in den tegenovergestelden stroom menschen bevond, schuins rechts voor mij, terwijl zich tusschen hem en mij eenige burgers bevonden, de woorden toe: „zoo baasje”; die woorden waren bepaald tot mij gericht, hij keek mij daarbij aan, op een afstand van ongeveer twee meter. Ik liep door. Toen hij mij tot op ongeveer een halven meter genaderd was, stak hij zijn hand uit en greep mij, tusschen de menschen door, bij den neus, zeggende: „zeg baasje”. Het was zeer licht in het caroussel;

2°. J. D. L., tweede luitenant bij het 7de Regiment Infanterie:

Op 23 Juni 1910, des avonds ongeveer tusschen 10 en 11 uur tijdens de kermis te Bussum, stond een mij onbekende kanonnier der artillerie, de in rechte aanwezige beklagde, in een caroussel aan den kant, met een vrouw aan den arm. Luitenant L. passeerde hem. Toen deze ongeveer drie kwart meter van hem was, bewoog beklagde zich naar den luitenant en stak daarbij den arm in zijn richting uit. De vrouw trok hem terug. Toen luitenant L. een of twee pas was doorgegaan en aan beklagde reeds voorbij was, kwam beklagde achter hem aan en trok hem bij den neus, zeggende: „dag baasje” of „zeg baasje”. De vrouw trachtte hem tegen te houden. Het was goed verlicht in het caroussel.

3°. W. F. H. Z., tweede luitenant bij het 2de Regiment Vesting-artillerie:

Ik liep op 23 Juni 1910 des namiddags te ongeveer 11 uur in burgerkleeding op de kermis te Bussum met den eerste-luitenant L., die in uniform was gekleed, en de luitenants W. van E. en L. Ik liep achter luitenant L. en hoorde plotseling het geroep „baasje”. Opkijkende zag ik een kanonnier met een vrouw bij zich. Eensklaps zag ik dat deze kanonnier, de in rechte aanwezige beklagde, aanstalten maakte om op luitenant L. af te gaan; om dit te voorkomen stelde ik mij tusschen hen. Ik zag beklagde evenwel de hand naar den luitenant uitstrekken. Beklagde maakte op mij den indruk, onder den invloed van sterken drank te zijn, en

4°. G. A. W. v. E., eerste luitenant bij het 7de Regiment Infanterie:

Ik heb in den avond van 23 Juni 1910, in een stoomcaroussel op de kermis te Bussum zijnde, gezien dat beklagde de rechterhand uitstak en den in uniform gekleeden eerste-luitenant L. bij den neus greep. Hij bezigde daarbij het woord „baasje”. Ik kreeg den indruk, dat hij onder den invloed van sterken drank was. Een in zijn gezelschap vertoevende vrouw trachtte hem te beletten naar den luitenant toe te gaan.

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen wettig en overtuigend is bewezen dat beklagde zich op den 23sten Juni 1910 des avonds

omstreeks elf uur heeft bevonden in een stoomcaroussel op de kermis te Bussum en daar, op een afstand van ongeveer twee meter, tot den eerste-luitenant W. J. M. L. die zich, in uniform gekleed, als fungeerend plaatselijk adjudant ter controleering van de patrouilles bevond, heeft gezegd: „zoo baasje” en dat hij kort daarna ter zelfder plaats dien luitenant bij den neus heeft gegrepen onder het uiten der woorden: „zeg, baasje” een en ander terwijl zich ter plaatse eene menigte menschen bevond;

Overwegende dat appellants beweren, ook bij zijn verhoor voor het Hof volgehouden: dat hij genoemden luitenant niet als zoodanig heeft herkend en dat hij bedoeld heeft zijn broeder toe te spreken, door niets is gestaafd, en geheel onaannemelijk is;

Overwegende dat die bewezen verklaarde feiten bij het vonnis ten onrechte zijn gequalificeerd als belediging met woorden en gebaren van zijn meerdere in rang;

dat toch het toespreken door een soldaat van zijn meerdere in rang met de woorden „zoo baasje” en „zeg baasje” wel zeer onbetamelijk is, maar dat in die woorden niets is gelegen, waardoor de eer of de kieschheid van dien meerdere wordt aangerand en deze beledigd, terwijl ook geen andere wetsbepaling het uiten dier woorden strafbaar stelt als misdrijf, weshalve beklagde van dit punt der beschuldiging behoort te worden vrijgesproken, blijvende aan den Commandeerenden Officier de beoordeeling in hoeverre beklagde, door het uiten dier woorden tot den luitenant, de krijgstucht heeft overtreden;

Overwegende dat beklagde, door den luitenant L. bij den neus te grijpen, dezen heeft aangegrepen en zich daardoor schuldig gemaakt aan het misdrijf voorzien bij artikel 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, weshalve deze strafbepaling op hem behoort te worden toegepast;

dat beklagde daarbij wel uit moedwil handelde maar zijne handeling meer was te wijten aan overmoed en brooddronkenheid dan aan den wil om den luitenant te mishandelen of te grieven, weshalve eene straf van korten duur voldoende kan worden geacht;

Gezien de artikelen 117 der Militiewet 1901, 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 19den Juli 1910 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklagde gewezen;

En opnieuw recht doende,

Verklaart wettig en overtuigend bewezen dat beklagde op tijd en plaats in de telastlegging aangegeven, den eerste-luitenant W. J. M. L. de woorden heeft toegevoegd: „zoo baasje” en „zeg baasje” en dien officier daarbij bij den neus heeft gegrepen;

Spreekt hem vrij van het hem te last gelegde dat hij dien officier daardoor met woorden en gebaren heeft beledigd;

Verwijst hem ter zake van het bezigen dier woorden tegen dien officier naar den Commandeerenden Officier opdat deze beoordeele of er grond bestaat om den beklagde deswege krijgstuchtelijk te straffen;

Verklaart den beklagde schuldig aan:

het door een soldaat aangrijpen van zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand;

Veroordeelt hem te dier zake tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Bepaalt dat de tijd, door den beklaagde van vier en twintig tot acht en twintig Juni en van veertien tot negen en twintig Juli 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst den veroordeelde in de kosten in eersten aanleg gevallen;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen komen ten laste van den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 25 November 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TREINITÉ.

Advocaat-Fiscaal Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. E. W. H. DULZINGS.

Een onderofficier nam een soldaat (den beklaagde) de kepi van het hoofd ten einde te weten te komen welk wapenummer deze had. Toen beklaagde de kepi terug wilde nemen, hield de onderofficier die boven het hoofd. Naar de kepi grijpende, greep beklaagde den onderofficier in de borst, doch liet hem onmiddellijk weder los. De onderofficier, als getuige onder eede gehoord, verklaarde dit aangrijpen niet te beschouwen als een daad van geweld, maar als in verband staande met de pogingen om de kepi terug te krijgen.

De Krijgsraad veroordeelde beklaagde wegens het aangrijpen van zijn meerdere in rang, het H. M. G. verklaart dit niet wettig en overtuigend bewezen en spreekt hem daarvan vrij.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-soldaat bij het 9de Regiment Infanterie, oud 21 jaren, geboren te Doekum, gedetineerd te Arnhem, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, gewezen den 7den October 1910, met aanhaling der artikelen 13, 99, 100 en 211 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 7, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 10, 27, 58, 84, 91 en 180 van het Wetboek van Strafrecht, 117 der Militiewet 1901, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: I^o. het aangrijpen van zijn meerdere in rang,

gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand; II°. het met woorden en gebaren dreigen van zijn meerdere in rang, en III°. wederspanningheid, en deswege veroordeeld tot *a.* militaire gevangenisstraf van zes maanden, *b.* militaire detentie van drie maanden, en *c.* gevangenisstraf van zes weken, onder bepaling dat de tijd, door beklaagde sedert 29 Augustus 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straffen, allereerst op de militaire detentie, vervolgens op de militaire gevangenisstraf en eindelijk op de gevangenisstraf, in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de proceskosten;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot vrijspraak van den impetrant van het onder I en II te last gelegde, terwijl hij zich refereert aan 's Hof's oordeel voor zooveel betreft punt III de te last legging en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij 's Hof's Resolutie van den 18den October 1910 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appèl en eisch a minima bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis van den Krijgsraad voor zoover impetrant is schuldig verklaard aan het hem sub I^o. te last gelegde en deswege veroordeeld, en dat alsnog de impetrant en verweerder, met weglating van de aanhaling der artikelen 100 en 211 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), doch met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden vrijgesproken van de hem sub I^o. te last gelegde beschuldiging, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat.

HET HOF.

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de appellant bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde is te laste gelegd dat hij te Harderwijk op 28 Augustus 1910;

1°. den sergeant-majoor-administrateur J. W. v. d. G., die zijn kepi had afgenomen om zijn wapennummer op te nemen, naardien hij weigerde aan den last om naar de kazerne te Harderwijk te gaan gevolg te geven, zoomede om zijn naam op te geven, gewelddadig bij de borst heeft gegrepen;

2°. den sergeant-majoor-administrateur J. W. v. d. G. dreigend heeft toegevoegd: „Geef mij mijn kepi hier of ik steek je kapot”, daarbij dreigend met de hand naar het gevest van de bajonet grijpend;

3°. zich tegen de soldaten J. Th. E., en A. R., die hem op last van den sergeant-majoor instructeur D. N. aanpakten en hem naar het kamp overbrachten, en mitsdien werkzaam waren in de rechtmatige uitoefening hunner

bediening, met geweld heeft verzet door hen te trappen en te slaan en naar hen te bijten;

Overwegende dat de beklaagde, zoowel bij den Krijgsraad als in hooger beroep bij het Hof, heeft bekend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem in de derde plaats is te last gelegd en heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem in de eerste plaats en in de tweede plaats is te last gelegd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht heeft beslist dat door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend is bewezen dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan de feiten hem in de tweede plaats en in de derde plaats te last gelegd, en te recht den beklaagde ter zake daarvan heeft schuldig verklaard aan de misdrijven van

1°. het met woorden en gebaren dreigen van zijn meerdere in rang,

2°. wederspannigheid,

terwijl de deswege door den Krijgsraad aan den beklaagde opgelegde straffen van militaire detentie van drie maanden en van gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, niet zijn te zwaar in verhouding tot die feiten, door den beklaagde gepleegd;

Overwegende echter dat de Krijgsraad ten onrechte heeft beslist dat wettig en overtuigend is bewezen dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het feit, hem in de eerste plaats te last gelegd;

Overwegende toch dat de sergeant-majoor-administrateur v. d. G. voormeld bij den Krijgsraad als getuige onder eede heeft verklaard dat hij, op tijd en plaats als in de telastlegging is vermeld, aan een soldaat de kepi van het hoofd heeft gepakt ten einde te weten te komen welk wapennummer deze soldaat had omdat deze weigerde zijn naam op te geven en naar de kazerne te Harderwijk te gaan, dat deze soldaat toen op hem is afgekomen roepende: „geef me mijn kepi terug” en te gelijkertijd naar zijn kepi heeft gegrepen, die hij vasthad, dat hij daarom de kepi boven zijn hoofd heeft gebracht, waarop deze soldaat naar de kepi grijpende, hem bij de borst heeft gegrepen, doch hem onmiddellijk weder heeft losgelaten; dat hij dat aangrijpen niet heeft beschouwd als een daad van geweld, gepleegd door den soldaat, maar meer als een daad in verband staande met de pogingen van den soldaat om zijn kepi terug te krijgen;

Overwegende dat uit voormelde verklaring volgt dat die soldaat, welke gebleken is de beklaagde te zijn geweest, niet gezegd kan worden, voornoemden sergeant-majoor-administrateur gewelddadig bij de borst te hebben gegrepen en zich dientengevolge te hebben schuldig gemaakt aan het misdrijf strafbaar gesteld in artikel 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen, met weglating van de artikelen 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 der Wet 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162) en met bijvoeging van artikel 181 van de Rechtspleging bij de Landmacht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, 7 October 1910 in de zaak tegen beklaagde gewezen voor zoover daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen aan den beklaagde in de eerste plaats is te last gelegd, hij ter zake daarvan is schuldig verklaard aan het misdrijf van het aangrijpen van zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor

den vijand, en hij deswege is veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde in de eerste plaats is te laste gelegd;

Spreekt den beklaagde daarvan vrij;

Houdt het vonnis in stand voor zoover daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen aan den beklaagde in de tweede plaats en in de derde plaats is te laste gelegd, de beklaagde ter zake daarvan is schuldig verklaard aan de misdrijven van:

1°. het met woorden en gebaren dreigen van zijn meerdere in rang,

2°. wederspanningheid;

en hij deswege is veroordeeld tot eene militaire detentie voor den tijd van drie maanden en eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert negen en twintig Augustus 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, eerst bij de uitvoering der hem opgelegde militaire detentie en daarna bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

De Verdediger voerde als grond voor zijne conclusie aan:

dat hij zich geheel vereenigt met de opvatting van den Heer Advocaat-Fiscaal, als zoude op punt I der telastlegging vrij spraak moeten volgen, op grond van de eigen verklaring van den sergeant J. W. v. d. G., dat hij het „aangrijpen” niet beschouwde als eene daad van geweld;

dat evenwel ook op het IIe punt, de bedreiging, geene veroordeeling mag volgen, daar o. a. volgens den Hoogen Raad (25 November 1907, W. 8621) slechts dan eene bedreiging strafbaar is, wanneer daardoor bij den „bedreigde” ook werkelijk de indruk van „bedreiging” ontstaat;

dat dit laatste in casu niet het geval schijnt te zijn blijkens de verklaring van genoemden J. W. v. d. G., gegeven als antwoord op de vraag: „Waarom hebt gij in Uw rapport geen melding gemaakt van de bedreiging: „of ik steek je kapot””? luidende: „Ik achtte dit besloten in de woorden „van het rapport: „vloeken en tieren”;

dat hieruit duidelijk blijkt, dat v. d. G. die woorden, zoo zij gesproken zijn door den beklaagde, geenszins heeft opgevat als eene bedreiging, doch enkel als tieren;

dat mitsdien van een strafbare bedreiging moeielijk sprake zal kunnen zijn,

terwijl door den

Advocaat-Fiscaal bij zijne eisch à minima werd betoogd:

dat Vertoonster het goedkeurt, dat beklaagde is schuldig verklaard aan het hem sub II en III ten laste gelegde en deswege veroordeeld;

dat Vertoonster echter het afkeurt, dat de beklaagde ook is schuldig verklaard aan — en veroordeeld wegens het hem sub I ten laste gelegde;

dat toch de sergeant-majoor-administrateur v. d. G. zelf stelt, dat toen hij door den beklaagde aangegrepen werd, hij dit niet beschouwde als een daad van geweld van den beklaagde, maar meer als in verband te staan met — en een gevolg te zijn van beklaagde's pogingen om zijn kepi terug te krijgen en

dat deze opvatting strookt met beklaagde's bewering: van slechts naar de kepi gegrepen te hebben.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 September 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSENS.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. A. Ph. W. ALTA.

Wanneer op de chambrée een horloge is ontvreemd van een militair, die zich daar ophield niet ter zake van den dienst en buiten weten van de betrokken autoriteit, behoort dit feit te worden gestraft volgens art. 310 W. v. Sr. en niet volgens art. 191 C. W. L.

Waar de ontvreemding van een rijwiel geschied is om de desertie gemakkelijk te maken en deze derhalve, als gepaard met ontvreemding van goed van een van beklagdes kameraden, daardoor met zwaarder straf bedreigd wordt dan anders het geval zou zijn, moet niettemin die diefstal gestraft worden volgens art. 310 W. v. Sr., zijnde die het gevolg van een zelfstandig misdadig opzet.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 13den Augustus 1910 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Leeuwarden, den 21sten Juli 1910 gewezen in de zaak tegen een huzaar bij het 4de Regiment, oud 19 jaren, geboren te Deventer, thans gedetineerd te Utrecht, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 10, 27, 57, 58, 91, 310 pr. sub 4° en sub 5° van het Wetboek van Strafrecht, 1, 13, 136, 152 en 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 185 der Rechtspleging bij de Landmacht en der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35) is schuldig verklaard aan: *a.* diefstal door twee vereenigde personen, waarbij de schuldigen zich den toegang tot de plaats des misdrijs verschaft hebben door middel van braak en inklimming; *b.* diefstal tweemaal gepleegd; *c.* het als soldaat in tijd van vrede ten tweede male deserteeren, door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn en gearresteerd worden, gepaard gaande met ontvreemding van goed van een kameraad; *d.* diefstal, waarbij de schuldige zich den toegang tot de plaats des misdrijs verschaft heeft door middel van braak en inklimming, en deswege veroordeeld ter zake van het onder *c.* omschrevene tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden en ter zake van het onder *a.*, *b.* en *d.* omschrevene tot eene gevangenisstraf van twaalf maanden, met bepaling dat de tijd, door den beklagde sedert den 31sten Mei 1910 voorlooptig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde militaire ge-

vangenisstraf en daarna zoo noodig van de opgelegde gevangenisstraf, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 25sten Augustus 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis wat de qualificatie sub *b* en de opgelegde straf betreft en dat de gedaagde alsnog sub *b* zal worden schuldig verklaard aan diefstal en voorts nader zal worden veroordeeld: ter zake der strafbare feiten sub *a*, *b* en *d* tot één jaar en zes maanden gevangenisstraf en wegens het strafbare feit sub *c* zes maanden militaire gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden beklaagde, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF

Gelet op de verklaring van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi.

Gelet op hetgeen de gedaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht,

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan beschuldigd dat hij:

a. te zamen en in vereeniging met den milicien-huzaar A. W. in Maart 1910, op of omstreeks den 25sten dier maand, te Epse onder de gemeente Gorssel, heeft weggenomen uit een aan J. V. en diens huisvrouw J. A. toebehoorend zomerhuisje, dat gesloten was en waartoe hij, beklaagde, en die W. zich den toegang hadden verschaft met te klimmen door een raam waarvan tot dat doel reeds een vensterruit door hem, beklaagde vernield en weggebroken was: een boodschappenzak geknoopt van touw, een damesmantel, een damesblouse en een hangmat, alsmede een Jaeger-onderbroek, een tafellaken, een sluitdoek, een kussensloop, een paar zwarte sokken, een zakdoek, een stofdoek en een handdoek, al welke goederen toebehoorden aan J. V. en J. A. voornoemd en zulks met het oogmerk om zich deze goederen wederrechtelijk toe te eigenen, hebbende hij, beklaagde daarna voormelde goederen samen met dien W. verkocht;

b. in April 1910, op of omstreeks 19 dier maand in de cavalerie-kazerne te Deventer op de kamer, alwaar hij verblijf hield met andere militairen, onder wie de fuselier bij het Nederlandsch-Indische leger L. G. B., heeft weggenomen: een horloge, toebehoorende aan dien B. met het oogmerk om zich dat horloge wederrechtelijk toe te eigenen;

c. in den nacht van 19 op 20 Mei 1910 in de cavaleriekazerne te Deventer het arrest-lokaal, waarin hij zich als arrestant bevond, heeft verlaten, vervolgens in de gang dier kazerne heeft weggenomen een rijwiel, toebehoorende aan den evenals bij, beklaagde, in die kazerne gehuisvesten milicien-huzaar J. K., met het oogmerk om zich dat rijwiel wederrechtelijk toe te eigenen, en daarop, met medeneming uit die kazerne van voormeld aan zijn voornoemden kameraad K. toebehoorend rijwiel, moedwillig en zonder verlof zijn korps, het 4de eskadron van het 4de Regiment Huzaren te Deventer heeft verlaten en daarna zonder verlof sedert dien nacht afwezig is geweest en gebleven, totdat hij in den avond van 24 Mei 1910 te Deventer is gearresteerd geworden als deserteur door de marechaussée, een en ander na op 28 December 1909, wegens eerste desertie krijgstuchtelijk te zijn gestraft geworden;

d. in Mei 1910, op of omstreeks 20 dier maand te Epse onder de gemeente Gorssel heeft weggenomen, uit een aan J. V. toebehoorend zomerhuisje, waartoe hij, beklaagde, zich den toegang had verschaf met te klimmen door een raam, waarvan tot dat doel reeds een ruit door hem, beklaagde, vernield en weggebroken was: een manscostuum bestaande uit jas, broek en vest, een pet en een in een zak van die jas zich bevindend snoeimes, al welke goederen toebehoorden aan J. V. voornoemd, met het oogmerk om zich die goederen wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door de wettige bewijsmiddelen waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was telast gelegd, alsmede zijn schuld daaraan;

Overwegende dat door de bewijsmiddelen tevens wettig en overtuigend is bewezen:

dat het den beklaagde onder *a* te laste gelegde door hem is gepleegd op den 25sten Maart 1910;

dat het hem onder *b* te laste gelegde is gepleegd in den nacht van 19 op 20 April 1910

en dat het hem onder *d* te last gelegde door hem is gepleegd op den 20sten Mei 1910.

Overwegende dat de Krijgsraad die bewezen verklaarde feiten met juistheid heeft gequalificeerd als:

a. diefstal door twee vereenigde personen, waarbij de schuldigen zich den toegang tot de plaats des misdrijs hebben verschaf door middel van braak en inklimming,

b. diefstal tweemaal gepleegd,

c. het als soldaat in tijd van vrede ten tweeden male deserteeren door zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn en gearresteerd worden, gepaard gaande met ontvreemding van goed van een kameraad;

d. diefstal, waarbij de schuldige zich den toegang tot de plaats des misdrijs verschaf heeft door middel van braak en inklimming,

met name het onder *b* te last gelegde als diefstal, vermits de eigenaar van het ontvreemde horloge, hoezeer militair, behoorende tot een ander korps dan waartoe de beklaagde behoorde en zich op de chambrée van beklaagde ophield *niet* ter zake van den dienst doch buiten weten van de betrokken autoriteit, zoodat het hem toebehoorende horloge niet tengevolge van zijne dienstbetrekking aan de goede trouw van den die kamer bewonenden beklaagde was overgelaten;

dat ook de diefstal van het rijwiel onder *c.* te last gelegd niet betrof

een voorwerp dat door den eigenaar noodzakelijk aan de goede trouw zijner kameraden was overgelaten, weshalve het terecht niet is gequalificeerd als diefstal, strafbaar gesteld bij artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, en terecht is gestraft met de straf bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht bedreigd;

dat toch de diefstal van het rijwiel wel door beklaagde gepleegd is om de desertie gemakkelijk te maken, en deze derhalve, als gepaard met ontvreemding van goed van een van beklaagdes kameraden, door die verzwarende omstandigheid met zwaarder straf bedreigd werd dan anders het geval zou zijn geweest, maar dat niettemin die diefstal het gevolg was van een zelfstandig misdadig opzet en opleverde een feit waartegen straf is bedreigd van een ander soort dan die door de wet op desertie is gesteld;

Overwegende dat de straffen bij het vonnis aan den beklaagde opgelegd in goede verhouding staan tot de zwaarte der strafbare feiten, waaraan hij is schuldig verklaard;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis den 21sten Juli 1910 door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Leeuwarden tegen beklaagde gewezen;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen komen ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 15 September 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 1 Augustus 1911.

President: Luit.-Kolonel H. M. A. VIGELIUS.

Leden: de Kapiteins N. SUERMONDT en P. C. MELJER en de Luitenants
W. VAN INGEN SCHOUTEN, J. L. A. VAN BOXMEER, J. C. HAITTSMAN MULIER
en W. A. BOSWYK.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Een wachthuis van de H. IJ. S. M., dat des nachts verlaten wordt, is

geen woning. Diefstal van voorwerpen daaruit omstreeks 12 uur 's nachts is wel gedurende den voor den nachtrust bestemden tyd gepleegd, doch niet in eene woning of op een besloten erf waarop eene woning staat en valt niet onder de strafbepaling van art. 311, 3°. W. v. Sr.

Het opzet van beklaagde, om zich een burgerpak en een horloge van een milicien en een rijwiel van een sergeant wederrechtelijk toe te eigenen, is een ander geweest dan het opzet om te deserteeren, zoodat de door den beklaagde gepleegde desertie wel is gepaard gegaan met de ontvreemding van die goederen en dientengevolge met zwaardere straf is bedreigd dan die, welke op desertie zonder ontvreemding van goederen is gesteld, maar die desertie is met die ontvreemdingen niet tot één strafbaar feit geworden; derhalve moeten bedoelde diefstallen afzonderlijk gestraft worden.

VONNIS.

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT,
HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat R., oud 19 jaar, geboren te Amsterdam, geniesoldaat 2^e klasse bij het Regiment Genietroepen, gedetineerd te Arnhem, voor den Krijgsraad is gesteld ter zake:

I. dat hij te Maartensdijk in den nacht van 13 op 14 Mei 1911 omstreeks 12 uur, gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd heeft weggenomen uit het wachthuis der Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij de Hollandsche Rading 37 plaatskaartjes en geld ten bedrage van omstreeks f 8.75, welk een en ander aan een ander dan aan beklaagde toebehoorde, met het oogmerk om zich die goederen wederrechtelijk toe te eigenen, bevindende hij zich in het wachthuis buiten weten van den recht-hebbende;

II. dat hij in den nacht van 25 op 26 Mei 1911, in arrest zijnde in de politiekamer-onderofficieren in de Geniekazerne te Utrecht, hieruit door uitklimming is ontsnapt, met het oogmerk 's Lands dienst voor goed te verlaten met medeneming van een burgerpak en een horloge, toebehoorende aan den medebewoner dier kazerne den milicien G. C. H. en geborgen op diens kribbekastje in logieslokaal n°. 16, voortdurend afwezig is gebleven van zijn korps, het Regiment Genietroepen, en te Rotterdam op 26 Mei 1911 door de politie is gearresteerd; en

III. dat hij in den nacht van 25 op 26 Mei 1911 in de Geniekazerne te Utrecht heeft weggenomen een rijwiel, toebehoorende aan den sergeant 1ste klasse Th. C. A. B. en onbeheerd staande in den corridor van de 4de compagnie, met het oogmerk zich het wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende betrekkelijk het onder I te laste gelegde:

dat beklaagde heeft bekend zich hieraan te hebben schuldig gemaakt, opgevende dat hij in den nacht van 13 op 14 Mei 1911 te ongeveer 12 uur, onder den invloed van sterken drank zijnde, op wacht kwam bij het wachthuis Hollandsche Rading te Maartensdijk; dat hij, toen hij op post stond, den ambtenaar uit het wachthuisje zag weggaan en, na de deur te hebben gesloten, den sleutel ophangen onder het dak; dat hij kort daarna het wachthuis is binnengegaan met behulp van den sleutel; dat hij geld uit een zak heeft weggenomen; dat hij eveneens een aantal kaartjes heeft weg-

genomen, die hij eerst op verschillende data heeft afgestempeld en met retour; dat hij later in zijn slaapkwartier aan Th. eenige kaartjes heeft aangeboden en op een plank boven hem heeft gelegd; dat hij de vertoonde kaartjes herkent als de door hem weggenomen kaartjes;

dat H. B., rijksveldwachter brigadier-titulair en J. F., gemeente- en onbezoldigd rijksveldwachter, beiden gestationneerd te Maartensdijk bij ambts-eedig proces-verbaal hebben verklaard, dat zij op 14 Mei 1911 in beklaagdes bezit hebben bevonden 2 rijksdaalders en 9 centen, die zij in beslag hebben genomen;

dat de navolgende getuigen, allen tijdens het gebeurde te Maartensdijk, onder eede hebben verklaard:

1°. H. VAN M., ploegbaas bij de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij;

In den morgen van 14 Mei 1911 omstreeks 8 uur, ging ik in het bijgebouw van het blokhuis aan de Hollandsche Rading om den dienst van den afgeloopen nacht na te kijken. De arbeider D. had den laatsten trein in den afgeloopen nacht bediend. Ik opende met den sleutel de kast waarin het geld lag en een deel der kaartjes. Ik zag dat in een bakje, waarin altijd voor f 3.— aan wisselgeld ligt, slechts f 1.60 lag en dat een aantal plaatskaartjes in de richtingen Maartensdijk en Amsterdam verdwenen waren. Ook zag ik, dat van een zak in die kast waar het geld van de den vorigen dag verkochte kaartjes inzat, de lederen strop af was en dat het geld uit dien zak verdwenen was, terwijl blijkens het briefje dat er nog in was voor f 6.10 aan kaartjes verkocht waren. Verder zag ik dat uit een kast waarvoor een schuifdeur was, ook een aantal plaatskaartjes naar Amsterdam en naar Maartensdijk verdwenen waren. In het geheel vermiste ik 35 van die plaatskaartjes 2de en 3de klasse. In het geheel vermiste ik aan geld f 7.50. Zoowel het geld als de plaatskaartjes waren het eigendom van de spoorwegmaatschappij. Het huis waaruit een en ander vermist werd is het blokhuis L. B. De in rechte aanwezige kaartjes zijn dergelijke als in mijn verklaring bedoeld;

2°. A. D., spoorwegarbeider bij de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij:

Ik had in den avond van 13 Mei 1911 dienst als overwegwachter aan de Hollandsche Rading. Ik verliet het haltegebouw in den nacht van 13 op 14 Mei 1911 te 12.20 uur, na het ontvangen geld, f 6.10, zijnde 2 rijksdaalders, 1 gulden en 1 dubbeltje, met het contrôleboekje en den staat in den daarvoor bestemden lederen zak te hebben geborgen en dezen te hebben gesloten en f 3.— aan kasgeld in het daarvoor bestemde bakje te hebben geborgen en na de plaatskaarten te hebben nagezien en mij te hebben overtuigd dat alles in orde was. Ik sloot daarna de buitendeur met den daarvoor bestemden sleutel, dien ik buiten aan het wachtlokaal onder een riggel aan een spijker hing. Toen ik dit deed stond de soldaat, die alhier dienst had voor de veeziekte, bij de spoorboomen;

3°. C. Th., geniesoldaat 2de klasse:

In den nacht van 13 op 14 Mei 1911 omstreeks 10 minuten voor 12, stond ik op post bij het wachthuis Hollandsche Rading te Maartensdijk. Beklaagde kwam mij aflossen; ik zag dat hij dronken was. Ik ben te 12 uur naar mijn kwartier gegaan, ongeveer tegelijk met den ploegbaas uit het wachthuis. Te omstreeks 3½ uur kwam beklaagde mij wakker maken en wilde mij 14 spoorkaartjes cadeau geven. Ik vroeg hem hoe hij daaraan kwam, waarop hij antwoordde, dat hij ze uit het wachthuisje gehaald had. Ik wilde ze niet hebben; hij legde ze toen op een plank boven de bedstede.

Ik heb de kaartjes des morgens aan den sergeant gegeven. Ik herken de ten processe aanwezige kaartjes voor een gedeelte als degenen die beklagde mij wilde geven;

4°. H. A. B., sergeant bij het regiment Genietroepen:

In den ochtend van 14 Mei 1911 heeft de vorige getuige mij een aantal spoorkaartjes gebracht. Dienzelfden dag heb ik aan beklagde spoorkaartjes afgenomen. Ik herken de ten processe aanwezige spoorkaartjes als degenen die Th. mij gebracht heeft en die ik van beklagde heb afgenomen;

en 5°. H. B., rijksveldwachter brigadier-titulair, overeenkomstig zijn ambtseedig procesverbaal;

dat door de bekentenis van beklagde, bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit het ambtseedig proces-verbaal en de beëdigde verklaringen der getuigen in onderling verband en samenhang, wettig en overtuigend is bewezen, van hetgeen aan beklagde in de eerste plaats is ten laste gelegd, dat hij te Maartensdijk in den nacht van 13 op 14 Mei 1911 omstreeks 12 uur heeft weggenomen uit het wachthuis der Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij de Hollandsche Rading 37 plaatskaartjes en geld ten bedrage van omstreeks f 8.75; welk een en ander aan een ander dan aan hem beklagde toebehoorde, met het oogmerk om zich die goederen wederrechtelijk toe te eigenen, zoomede zijn schuld daaraan; dat het onder I meer te laste gelegde niet wettig en overtuigend is bewezen en hij daarvan zal behooren te worden vrijgesproken;

Overwegende betrekkelijk het onder II en III te laste gelegde, dat beklagde heeft bekend zich hieraan te hebben schuldig genaakt, opgevende dat het zijn bedoeling was om weg te komen, omdat hij vreesde in de gevangenis te komen wegens diefstal;

dat het zijn bedoeling niet was om de door hem medegenomen voorwerpen te behouden, maar hij ze heeft gebruikt om weg te komen; dat zich aan het rijwiel een onderofficierssabel bevond, die hij er af heeft genomen en weggelegd; dat hij de kazerne heeft verlaten door overklimming van een hek bij het magazijn van levensmiddelen; dat hij achter de woningen van gehuwde militairen is gegaan en door het openstaande hek op de brug voor de militaire slachterij op de Kroeselaan is gekomen; dat hij in een café buiten Gouda het rijwiel heeft verkocht voor f 6.—; dat hij op 27 Mei 1911 het horloge heeft verpand bij de W. te Rotterdam voor 50 centen; dat hij bij de verbreking van het arrest het oogmerk had 's Lands dienst voor goed te verlaten; dat hij op 29 Mei 1911 te Rotterdam door de politie is gearresteerd; dat hij niet gedwongen is geweest tot die afwezigheid; dat hij de ten processe aanwezige overtuigingsstukken herkent als de door hem medegenomen goederen;

dat A. J. de R., onder-inspecteur van politie der gemeente Gouda en onbezoldigd rijksveldwachter, bij ambtseedig proces-verbaal heeft verklaard, dat hij op 24 Juni 1911 bij J. C. K., koopman wonende te Haastrecht ten huize van zijn vader den herbergier en koopman C. K., een rijwiel in beslag heeft genomen zijnde een zwart gelakt groen gebieds herenrijwiel merk Cito, met rem op het voorwiel, freewheel en Solarlantaarn;

dat D. B., hoofdagent van politie te Rotterdam, tevens onbezoldigd rijksveldwachter, bij ambtseedig proces-verbaal heeft verklaard, dat hij op 24 Juni 1911 te Rotterdam, bij L. de W. pandjeshuisher in de Schilderssteeg, een horloge in beslag heeft genomen;

dat W. O., agent van politie, tevens onbezoldigd gemeente-veldwachter te Rotterdam, bij ambtseedig proces-verbaal heeft verklaard, dat hij in den nacht van 28 op 29 Mei 1911 te ongeveer 3 uur, surveilleerende aan de

Rijnhaven aldaar, slapende in een ledigen spoorwegwagen aantrof een man die hem desgevraagd opgaf genaamd te zijn W. K., dat hij, naar aanleiding van de mededeeling van een zich ter plaatse bevindenden man dat K. hem verteld had te zijn gedeserteerd van het regiment Genietroepen, heeft bevonden, dat diens ondergoed was gemerkt No. 3320 G. I., dat hij K. daarop heeft overgebracht naar het bureau van politie aan de Tolhuislaan te Rotterdam;

dat E. van B., inspecteur van politie te Rotterdam, tevens onbezoldigd gemeente-veldwachter, bij ambtseedig proces-verbaal heeft verklaard, dat hij naar aanleiding van het voorafgaande proces-verbaal den in dat verbaal genoemden W. K. op 29 Mei 1911 heeft gehoord; dat deze toen heeft verklaard niet genaamd te zijn K., doch R., soldaat bij het regiment Genietroepen te Utrecht;

dat de navolgende getuigen, de 6 eerstgenoemden dienende bij het Regiment Genietroepen te Utrecht, onder eede hebben verklaard:

I. G. C. H., miliciens-soldaat:

Ik sliep in den nacht van 25 op 26 Mei 1911 op kamer no. 16 in de Geniekazerne te Utrecht. Toen ik op 26 Mei 1911 wakker werd, kwam ik tot de ontdekking, dat mijn kleeren en voorwerpen, die op mijn kribbekastje op bovengenoemde kamer gelegen en gehangen hadden, verdwenen waren. Het vermiste bestond uit een grijze colbertjas met vest, een donkerblauwe lakensche broek en een lichtgrijze sportpet. In het pak zat onder meer een horloge met ketting. Ik herken onder de ten processe aanwezige overtuigingstukken, mij vertoond, de mij toebehoorende goederen.

II. T. C. A. B., sergeant 1e klasse:

Ik had mijn rijwiel in den avond van 25 Mei 1911 om 11 uur neergezet in den corridor van de 4e pionierscompagnie in de Geniekazerne te Utrecht en vond het daar den volgenden morgen niet terug. Mijn sabel was aan het rijwiel bevestigd; ik vond die op 26 Mei 1911 terug in den vuilnisbak bij de 4e compagnie. Het rijwiel was van het merk Cito, met vrijwiel, een velgrem voor en nikkelen velgen, zadel gemerkt Cito en tasje gemerkt Cito, met Solarlantaarn. Ik herken het ten processe aanwezige rijwiel als het mijne.

III. J. A. K. N., miliciens-soldaat.

Ik was in den nacht van 25 op 26 Mei 1911 om 2 uur als schildwacht uitgesteld bij de militaire slachterij nabij de Geniekazerne te Utrecht. Ik liep heen en weer en bevond mij bij de woningen van de gehuwde militairen, toen ik een burger met een rijwiel in de Kroeselaan zag, die mij toeriep: „Ik ben vannacht gaan loopen, je zult er morgen wel meer van hooren”. Het hek bij de militaire slachterij stond open, toen ik om 2 uur op post kwam. De persoon ging toen op zijn rijwiel en reed weg. Het was te donker om de kleeding van den burger waar te nemen.

IV. W. H., sergeant.

Ik was wachtcommandant op 25 Mei 1911 in de Geniekazerne te Utrecht en ben 's avonds ongeveer 10.40 uur bij beklaagde in de politiekamer geweest om hem brood te brengen. Ik heb daarna de deur gesloten en gegrendeld. Op 26 Mei 1911 des morgens te 5 uur bemerkte ik bij het visiteeren der arrestanten, dat beklaagde uit de politiekamer verdwenen was. Ik heb vingerafdrukken en afgevalen vuil gezien bij den luchtkoker.

V. J. F. O., adjudant-onderofficier:

Ik herken beklaagde als den geniesoldaat 2e klasse R. dienende bij het Regiment Genietroepen te Utrecht. Toen de vorige getuige mij als adjudant-onderofficier van de week in den morgen van 26 Mei 1911 rapporteerde,

dat beklaagde uit de politiekamer-onderofficieren was ontvlucht, is mij gebleken, dat beklaagde niet meer in die onderofficierskamer aanwezig was. Er waren sporen, dat hij door een luchtkoker, uitkomende op een deponeerkamer was ontsnapt. Op de deponeerkamer waren voetstappen op kleedingstukken en was een stuk opengemaakt gaas.

VI. W. P., sergeant-majoor-administrateur:

Ik dien evenals beklaagde bij de 1e compagnie van het 1e bataljon. Op 26 Mei 1911 des morgens ongeveer 8 uur is mij gerapporteerd, dat beklaagde de politiekamer had verlaten. Hij is na dien niet meer bij de compagnie aanwezig geweest tot 30 Mei 1911.

VII. J. C. K., koopman wonende te Haastrecht:

Op 26 Mei 1911 des voormiddags omstreeks 6 uur heb ik uit de herberg mijns vaders te Haastrecht een jongen man zien komen, gekleed met grijs jasje, blauwe broek en een pet. Ik kende hem niet. Hij zeide dat hij uit Utrecht kwam. Hij bood mij een rijwiel te koop aan dat hij bij zich had en dat, zooals hij zeide, zijn eigendom was. Ik heb het rijwiel voor f 6.— van hem gekocht, die ik hem betaalde. Hij gaf mij op genaamd te zijn G. C. H. In het laatst van Juni 1911 is het rijwiel bij mij in beslag genomen en medegenomen door den inspecteur van politie R. te Gouda. Het had nikkelen velgen, was zwart gelakt, had het merk Cito, een rem op het voorwiel en freewheel;

en VIII L. de W., pandjeshuishouder wonende te Rotterdam:

Op 27 Mei 1911 is te Rotterdam in mijn pandjeshuis aan de Schildersteeg een man bij mij gekomen die mij opgaf genaamd te zijn H. en die mij geheel onbekend was. Hij heeft mij een nikkelen horloge beleend en ik gaf hem daarop 50 centen. Bedoeld horloge is in het laatst van Juni 1911 bij mij in beslag genomen en medegenomen door een hoofdagent van de Rotterdamsche politie;

dat door de bekentenis van beklaagde bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de ambtseedige processen-verbaal van B. en O. en de beëdigde verklaringen der getuigen I, III, IV, V, VI en VIII in onderling verband en samenhang wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen aan beklaagde onder II is te laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan; en door zijn bekentenis, bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit het ambtseedige proces-verbaal van R. en de beëdigde verklaringen der getuigen II en VII in onderling verband en samenhang, hetgeen aan beklaagde onder III is te laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan;

Overwegende dat beklaagde ter zake van de gepleegde feiten ongeschikt is om in den militairen stand te blijven of de betrekking van militaire geëmployeerde te vervullen;

Gezien de artikelen 9, 27, 55, 57, 58, 91 en 310 van het Wetboek van Strafrecht; 12, 132a en 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 1, 2, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191); de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het aan beklaagde te laste gelegde, in voege voorschreven, wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als:

dat onder I en III als diefstal twee maal gepleegd; dat onder II als desertie in tijd van vrede, gepleegd door een militair, met het oogmerk

's lands dienst voor goed te verlaten, gepaard met ontvreemding van het goed van een zijner kameraden;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem voor dat onder I en III tot eene gevangenisstraf van drie maanden en voor dat onder II tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden;

met bepaling dat de tijd door beklagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering der straffen in mindering zal worden gebracht, allereerst der militaire gevangenisstraf, van 14 tot 25 Mei en sedert 29 Mei 1911;

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor vijf jaren;

Spreekt hem vrij van het wijders te last gelegde;

Verwijst hem in de proceskosten.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 23sten Augustus 1911 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 1sten Augustus 1911 gewezen in de zaak tegen R., oud 19 jaar, geboren te Amsterdam, geniesoldaat 2de klasse bij het Regiment Genietroepen, gedetineerd te Arnhem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen enz. is schuldig verklaard aan enz. en deswege veroordeeld tot enz. (Zie het vonnis).

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 5den September 1911 verkregen hebbende 's Hof's mandament van appèl, ten dage in rechten beteevend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 13, 132a en 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 9, 27, 55, 57, 58, 91 en 311 3°. van het Wetboek van Strafrecht, 1, 2, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35) en der artikelen 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: 1°. diefstal gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd, in eene woning door iemand die zich aldaar buiten weten of tegen den wil van den rechthebbende bevindt; 2°. desertie in tijd van vrede, gepleegd door een militair, met het oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten, gepaard gaande met ontvreemding van het goed van twee zijner kameraden, en te dier zake veroordeeld tot: 1°. drie maanden gevangenisstraf en 2°. vier maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door beklagde eerst van den 14den tot den 25sten Mei 1911 en daarna sedert den 29sten Mei 1911 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dezer straffen in mindering zal worden gebracht allereerst der militaire gevangenisstraf en daarna van de gevangenisstraf, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen

voor den tijd van drie jaren, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en in die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre,

en

genoemden R., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde voor wien, voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen bij vernietiging van het vonnis a quo, den gedaagde tot geen zwaardere straf te veroordeelen dan hem door den Krijgsraad is opgelegd.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde is telast gelegd:

1°. dat hij te Maartensdijk in den nacht van . . . enz. (zie het vonnis);

Overwegende dat de dagteekening „26 Mei 1911”, voorkomende in het vonnis als dag, waarop de beklaagde te Rotterdam is gearresteerd, blijkbaar is een schrijffout, daar aan den beklaagde, bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen te Arnhem op 29 Juli 1911 behoorlijk is voorgehouden dat hij te Rotterdam is gearresteerd 29 Mei 1911;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte den beklaagde heeft vrijgesproken van de omstandigheden dat hij het hem in de eerste plaats telast gelegde feit heeft gepleegd gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd en dat hij zich in het in de telastlegging bedoelde wachthuis heeft bevonden buiten weten van den rechthebbende, als zijnde die omstandigheden niet wettig en overtuigend bewezen;

Overwegende toch dat omstreeks 12 uur 's nachts is een tijd bestemd voor de nachtrust, terwijl door de bewijsmiddelen omtrent het aan den beklaagde in de eerste plaats telast gelegde feit, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde zich in het in de telastlegging bedoelde wachthuis heeft bevonden buiten weten van den rechthebbende;

Overwegende dat, aangezien het wachthuis, in de telastlegging bedoeld, niet is eene woning, de Krijgsraad terecht den beklaagde niet heeft schuldig verklaard aan diefstal gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd in eene woning of op een besloten erf, waarop eene woning staat, door iemand die zich aldaar buiten weten of tegen den wil van den rechthebbende bevindt, strafbaar gesteld in artikel 311 nummer 3 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht al het overigens aan den beklaagde telast gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen;

Overwegende dat de qualificatie, door den Krijgsraad gegeven aan de feiten waaraan de beklaagde is schuldig verklaard, is minder juist, daar de beklaagde door de aan hem onder 2° en 3° telastgelegde en bewezen verklaarde feiten zich heeft schuldig gemaakt niet alleen aan overtreding

van de artikelen 132^a en 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande maar ook aan overtreding van artikel 191 van dat Wetboek en van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende toch dat het opzet van den beklaagde om zich een burgerpak en een horloge van een milicien en een rijwiel van een sergeant wederrechtelijk toe te eigenen een ander is geweest dan het opzet om te desertieren, zoodat de door den beklaagde gepleegde desertie wel is gepaard gegaan met de ontvreemding van die goederen en diensengevolge met zwaardere straf is bedreigd dan die welke op desertie zonder ontvreemding van die goederen is gesteld, maar die desertie niet met die ontvreemding tot één strafbaar feit is geworden;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte ter zake van de feiten aan den beklaagde in de eerste plaats en in de tweede plaats telastgelegd heeft opgelegd alleen gevangenisstraf en ter zake van het feit aan den beklaagde in de derde plaats te last gelegd militaire gevangenisstraf, zijnde zulks in strijd met de wet;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht aan den beklaagde voor den tijd van vijf jaren heeft ontzegt het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Gezien de in het vonnis aangehaalde artikelen met weglating van artikel 181 van de Rechtspleging bij de Landmacht, en met bijvoeging van artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en artikel 56 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem 1 Augustus 1911 tegen R. gewezen, wat betreft dat daarbij niet wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard de omstandigheden dat de beklaagde het hem in de eerste plaats te last gelegde feit heeft gepleegd gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd en dat de beklaagde zich in het in de telastlegging bedoelde wachthuis heeft bevonden buiten weten van den rechthebbende, en hij deswege is vrijgesproken, voorts wat betreft de qualificatie door den Krijgsraad gegeven aan de feiten, door den beklaagde gepleegd, en de aanwijzing van de misdrijven ter zake waarvan gevangenisstraf en militaire gevangenisstraf zijn opgelegd;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen al hetgeen aan den beklaagde is te last gelegd;

Verklaart den beklaagde schuldig, ter zake van het hem in de eerste plaats telastgelegde, aan het misdrijf van diefstal, en, ter zake van het hem in de tweede plaats en in de derde plaats telastgelegde, aan de misdrijven van

a. door een militair bestelen van zijn kameraad in het slaapkwartier,

b. diefstal,

staande de onder *a* en *b* vermelde misdrijven in zóódanig verband dat zij moeten worden beschouwd als eene voortgezette handeling;

c. desertie in tijd van vrede, gepleegd door een militair met het oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten, gepaard gaande met ontvreemding van goed van een zijner kameraden en met ontvreemding van eens anders goed uit de kazerne;

Doet te niet de in het vonnis voorkomende vrijspraak van den beklaagde van het wijders telast gelegde, zijnde de omstandigheden, dat hij het hem in de eerste plaats telast gelegde feit heeft gepleegd gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd en dat hij zich in het in de telastlegging

bedoelde wachthuis heeft bevonden buiten weten van den rechthebbende;

Veroordeelt den beklagde ter zake van den diefstal, waaraan hij in de eerste plaats is schuldig verklaard, tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden en ter zake van de misdrijven waaraan hij in de tweede plaats en in de derde plaats is schuldig verklaard, tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de bepaling dat de tijd, door den beklagde van veertien tot vijf en twintig Mei 1911 en sedert negen en twintig Mei 1911 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht, eerst bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf en daarna bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf, en voorts wat betreft de ontzegging aan den beklagde van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

De waarnemende Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan:

dat beklagde bij vonnis van den Krijgsraad te Arnhem dd. 1 Augustus 1911 is veroordeeld omdat hij te Maartensdijk . . . enz. (zie het vonnis);

dat de Krijgsraad blijkbaar niet wettig en overtuigend bewezen heeft geacht, dat hij, beklagde, gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd den diefstal heeft gepleegd en zich in het wachthuis buiten weten van den rechthebbende bevonden heeft, ofschoon deze omstandigheden, naar Vertooners meening, evenzeer zijn bekend door den beklagde en nader bevestigd zijn door de aanwijzingen die voortvloeien uit de verklaring van getuige D. en mitsdien evenzeer wettig en overtuigend zijn bewezen, zoodat beklagde had moeten zijn veroordeeld op grond dat hij zich heeft schuldig gemaakt aan diefstal gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd in eene woning, terwijl hij zich daarin bevindt buiten weten van den rechthebbende, en zulks met toepassing van a. t. 311 sub 3 van het Wetboek van Strafrecht;

dat de Krijgsraad den beklagde ter zelfder tijd veroordeeld heeft op grond dat hij in den nacht van 25 op 26 Mei 1911, in arrest zijnde . . . enz. (zie het vonnis);

dat de Krijgsraad dit feit heeft gekwalificeerd als desertie in tijd van vrede, gepleegd door een militair met 't oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten, gepaard met ontvreemding van het goed van een medebewoner dier kazerne, met toepassing van de artt. 132a en 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande;

dat het Vertooner niet ontgaan is dat het Hof deze handelingen kwalificeert als diefstal benevens als desertie als bedoeld in art. 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, omdat het opzet om zich die goederen wederrechtelijk toe te eigenen een ander was dan het opzet om zich van zijn korps te verwijderen, doch het wil vertooner, *salva omni reverentia*, toeschijnen — hoe waar deze beschouwing op zich zelve ook moge zijn — naar algemeene rechtsbeginselen — de vraag, of de kwalificatie, door den Krijgsraad aan de handelingen gegeven, niet meer conform is met de interpretatie van artikel 152 van het Crimineel Wetboek voornoemd, daardoor nog niet beantwoord is;

dat, ofschoon in het Ontwerp 1810 aan 't artikel 128, welk artikel ons artikel 152 is geworden, was toegevoegd: „De bepaling van dit artikel „strekt geenszins om te verminderen de straffe bij het Algemeen Crimineel „Wetboek op de misdaden van diefstal en roof vastgesteld”, is in 't ontwerp van 1814, van 1815 en in ons artikel 152 deze toevoeging weggelaten;

dat, naar de meening van Prof. POLS (op art. 152 van het Crimineel Wetboek) de bedoeling is van dit artikel, dat tusschen beide misdrijven — desertie en diefstal — een verband bestaat dat ze als het ware tot één handeling maakt; waar de diefstal is gepleegd om te deserteeren daar is ons artikel van toepassing;

dat in dit artikel het misdrijf van desertie en dat van diefstal samen zijn gevlochten tot één misdrijf gelijk het is gekwalificeerd in artikel 152 van het Crimineel Wetboek ;

dat POLS ook spreekt: om het misdrijf van ons artikel daar te stellen behoort tusschen beide misdrijven een verband te bestaan, dat ze als 't ware tot ééne handeling maakt;

dat deze bepaling van artikel 152 van het Crimineel Wetboek ook had kunnen zijn geplaatst onder den achtsten titel, handelende over diefstal, doch, waar het opzet wordt behandeld om te deserteeren en met 't oog daarop diefstal is gepleegd, is inderdaad de plaatsing onder het Derde Hoofdstuk, handelende over Desertie in tijd van vrede, juist;

dat zoo ook in casu: het opzet van beklagde is gericht geweest om te deserteeren, om dit opzet te volvoeren en de volvoering te bevorderen, heeft hij zich aan verschillende diefstallen schuldig gemaakt;

dat, wanneer de desertie bedoeld in art. 152 C. W. en diefstal afzonderlijk worden genomen, komt dan niet twee malen de diefstal ten laste van beklagde, eenmaal als misdrijf van diefstal en ander maal als de verzwarende omstandigheid bij de desertie. kunnende beide misdrijven, op grond van de ongelijksoortigheid der feiten, niet als eene voortgezette handeling worden beschouwd?

En, zou de Vertooncr willen vragen, staat deze beschouwing niet gelijk met de beschouwing dat iemand die zich aan diefstal met braak heeft schuldig gemaakt moet worden veroordeeld 1o. voor diefstal met braak (art. 311 sub. 5 W. v. Str.) en 2o. voor beschadiging (art. 350 W. v. Str.)?

dat, wat de straftoemeting betreft, deze kwalificatiekwestie van geen belang is;

dat het hier geldt een feit, waarvoor eene bijzondere strafbepaling bestaat, zoodat, naar luid van artikel 55 tweede lid van het Wetboek van Strafrecht, terecht artikel 152 van het Crimineel Wetboek is toepasselijk verklaard;

dat, wat het sub III ten laste gelegde betreft, het Vertooncr wil voorkomen dat de diefstal van het rijwiel is geschied met het oog op de te ondernemen desertie en dat de ontvreemding bedoeld bij 't sub II ten laste gelegde en bij 't sub III ten laste gelegde in elk geval in zóódanig verband staan, dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling;

dat in het wezen der zaak de diefstal van het rijwiel bezwaarlijk als een buiten de desertie om gepleegde diefstal kan worden aangemerkt;

dat beklagde derhalve had moeten zijn schuldig verklaard dat hij zich van zijn korps heeft verwijderd met 't oogmerk 's Lands dienst voor goed te verlaten met ontvreemding van een horloge en een burgerpak van een zijner kameraden, den medebewoner dier kazerne den milicien-soldaat G. C. H. en een rijwiel toebehoorende aan een zijner kameraden, den

medewoner dier kazerne, den sergeant Th. C. A. B., al welke goederen door hun eigenaren niet noodzakelijk aan de goede trouw van hunne kameraden waren overgelaten;

dat deze feiten, door hem gepleegd, hadden moeten zijn gekwalificeerd, wat het sub I ten laste gelegde betreft, gelijk in den aanhef reeds is gezegd;

wat het sub II en III ten laste gelegde betreft, als desertie in tijd van vrede gepleegd door een militair met het oogmerk 's Lands dienst voor goed te verlaten, gepaard met ontvreemding van het goed van twee zijner kameraden:

dat beklagde had moeten zijn veroordeeld voor het feit sub I tot gevangenisstraf en voor de feiten sub II en III tot militaire gevangenisstraf, terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie van antwoord werd betoogd:

dat bekl. zich ten aanzien van de louter formeele vraag hoe het door hem gepleegde misdrijf behoort te worden gequalificeerd refereert aan het oordeel van het Hof;

dat het voor hem toch geheel hetzelfde is welke qualificatie men aan het feit gelieve te geven doch hij slechts verzoekt dat, nu de heer Advocaat-Fiscaal op louter formeele gronden het appel den Hove heeft doen interjecteeren, dit niet ten gevolge moge hebben dat hij overeenkomstig den eisch van den heer Advocaat-Fiscaal zoude worden veroordeeld tot eene zwaardere straf, dan hem door den Krijgsraad werd opgelegd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 Januari 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTÉ.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. D. R. J. DE VISSER te Arnhem.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 29 September 1910.

President: W. A. C. BLJVOET, Luit.-Kol. Intendant.

Leden: Kapiteins J. SUERMONDT en D. A. VAN DER WEDDEN en de Luitenants A. J. D. DE WINTER, R. D. STORM BUIJSING, F. H. DOLLEMAN en G. A. W. MASSINK.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Raadsman: Mr. Dr. R. J. DE VISSER te Arnhem.

Art. 200 C. W. L. — Art. 225 W. v. Sr.

Een officier van wapening kan niet gezegd worden als militair te zijn gesteld in eene militaire directie of administratie, commissie of bewind van penningen, omdat hij geen gelden onder zich heeft waarover hij het beheer voert.

Een zoodanig officier, die een aanvraag om teruggave van uitschotten valschelijk opmaakt met het oogmerk om die als echt en onvervalscht te gebruiken, moet worden schuldig verklaard aan het misdrijf van art. 225 W. v. Sr.

CONCLUSIE VAN EISCH.

DE AUDITEUR-MILITAIR IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM,

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende dat Z., oud 33 jaar, Eerste Luitenant bij het 8ste Regiment Infanterie, in garnizoen te D., gerequireerde in persoon, voor den Krijgsraad is gesteld, beschuldigd:

dat hij te D. in den aanvang van 1910 in zijn hoedanigheid van Officier van wapening van het 1ste bataljon 8ste Regiment Infanterie de wapenkamer van dat bataljon dirigeerende en administreerende, daaromtrent ontrouw begaan en in de daarop betrekking hebbende aanvraag om teruggave van gedane uitschotten valscheid gepleegd heeft, door valschelijk op

te maken onderstaande aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan voor herstellen van onderhoud van wapenen ten behoeve van de wapenkamer van het 1ste bataljon 8ste Regiment Infanterie dienst 1910, 1ste kwartaal, met het oogmerk om die als echt en onvervalscht te gebruiken en onder die aanvraag valschelijk de verklaring te stellen als aangegeven en die aanvraag voor gezien en goedkeuring te doen teekenen door den majoor, commandant van het bataljon, terwijl hij die uitschotten, waarvan hij het opgegeven bedrag f 23.83 van het Rijk heeft terug ontvangen niet op de in de aanvraag gestelde datums voor de daarbij gestelde prijzen had gedaan, die aanvraag bestemd was om tot bewijs van de uitschotten op de daarin gestelde datums voor de daarbij gestelde prijzen te dienen, en uit het gebruik eenig nadeel kon ontstaan.

DIENST 1910.

1e kwartaal.

Herstellen en onderhoud
van wapenen.

8e Regiment Infanterie
1e bataljon.

Aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan, door ondergeteekende Z., Eerste luitenant, officier van wapening, bij opgemeld bataljon.

Datums 1910.	OMSCHRIJVING DER UITSCHOTTEN.	Bedrag.
	<i>Benoodigdheden voor het onderhoud van wapenen op de wapenkamer:</i>	
3 Januari	Groene zeep 2 K.G. ad f 0.22 K.G.	f 0 44
10 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Touw, 3 strengen, ad f 0.25 per streng	" 0 75
	Sponzen, 1 stuk, ad f 0.50 per stuk.	" 0 50
	Zeemlederen lappen, 1 stuk, ad f 0.70 per stuk.	" 0 70
17 "	Steenkolen, 1 H.L., ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Petroleum, 2 L., ad f 0.10 per Liter	" 0 20
24 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1. — per H.L.	" 1 —
	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak.	" 0 06
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 22
28 "	Turven 100 stuks ad f 0.60 per 100 stuks . . .	" 0 60
	Vuuraanmakers 100 stuks ad f 0.25 p. 100 stuks.	" 0 25
31 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Groene zeep 2 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 44
	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03 per stuk	" 0 60
	Amerikaansche bezems 1 stuk ad f 0.40 p. stuk.	" 0 40
	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per Liter.	" 0 20
	Naaigaren 1 klos ad 0.07 per klos	" 0 07
	<i>Transporteeren</i>	f 9 43

Datums 1910.	OMSCHRIJVING DER UITSCHOTTEN.	Bedrag.
	<i>Transport</i>	f 9 43
8 Februari	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	f 1 —
15 "	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	" 0 06
	Draadnagels 2 K.G. ad f 0.20 per K.G.	" 0 40
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per Liter	" 0 20
	Vertinde nagels 2 pakjes ad f 0.14 per pakje	" 0 28
24 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
28 "	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03 p. stuk.	" 0 60
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 22
3 Maart	Petroleum 2 liter ad f 0.10 per Liter	" 0 20
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Dweilen 2 stuks ad f 0.20 per stuk	" 0 40
10 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per stuk	" 1 —
	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	" 0 06
	Draadnagels 1 K.G. ad f 0.20 per K.G.	" 0 20
17 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per stuk	" 1 —
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 22
	Turven 100 stuks ad f 0.60 per 100 stuks	" 0 60
	Vuuraanmakers 100 stuks ad f 0.25 per 100 st.	" 0 25
19 "	Handvegers 1 stuks ad f 0.40	" 0 40
	Poetsborstels, groote, 2 stuks ad f 0.50 p. stuk.	" 1 —
	Poetsborstels, kleine, 4 stuks ad f 0.10 p. stuk.	" 0 40
24 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Paknaalden 1 stuk ad f 0.05 per stuk	" 0 05
31 "	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03 p. stuk.	" 0 60
	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per Liter	" 0 20
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	" 0 06
	Totaal	f 23 83

Gezien en goedgekeurd ter som van drie en twintig gulden drie en tachtig cents.

De Majoor,
Commandant van gemeld Bataljon,

(w.g.) M.

De ondergeteekende verklaart, dat de uitschotten in deze aanvraag vermeld ten dienste van het onderwerp in het hoofd dezer omschreven, noodig waren en naar behooren geschied zijn, dat de uitgetrokken prijzen billijk en niet hooger zijn dan ter plaatse daarvoor wordt betaald en dat het bedrag der voorschotten ter som van drie en twintig gulden drie en tachtig cents door hem is terug ontvangen.

Te D., 31 Maart 1910.

(w.g.) Z.

Overwegende dat beklagde heeft opgegeven:

Ik ben in het 1e kwartaal 1910 officier van wapening geweest van het 1e bataillon 8e Regiment Infanterie te D.; sedert half November 1907 had ik de wapenkamer. Ik heb opgemaakt een Aanvraag gelijkkluidend met de ten processe aanwezige Aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan, door mij als officier van wapening bij het 1e bataljon 8e Regiment Infanterie, Dienst 1910, 1e kwartaal, Herstellen en onderhoud van wapenen ten bedrage van f 23.83 en heb onder de oorspronkelijke aanvraag de verklaring gesteld: „De ondergeteekende „verklaart, dat de uitschotten in deze aanvraag vermeld ten dienste van „het onderwerp in het hoofd dezes omschreven, noodig waren en naar „behooren geschied zijn, dat de uitgetrokken prijzen billijk en niet hooger „zijn, dan ter plaatse daarvoor wordt betaald, en dat het bedrag der „voorschotten ter som van drie en twintig gulden drie en tachtig cents „door hem is terugontvangen. Te D. 31 Maart 1910. w.g. Z.”, waarna ik die aanvraag door den bataljons-commandant voor gezien en goedkeuring heb doen teekenen. Ik erken dat deze aanvraag in hoofdzaak gefantaseerd is. Nochtans heb ik geen ontrouw gedaan, omdat ik geen gelden onder mijn berusting had. Ik heb geen valsheid gepleegd waaruit eenig nadeel kon ontstaan of ontstaan is. Ik heb dat bedrag van f 23.83 genoten;

Overwegende dat ten processe is overgelegd een afschrift van een aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan, dienst 1910, 1e kwartaal, Herstellen en Onderhoud van wapenen, voor het 8e Regiment Infanterie 1e bataljon, door Z., Eerste Luitenant Officier van wapening bij gemeld bataljon, welke aanvraag luidt als volgt:

Datums 1910.	OMSCHRIJVING DER UITSCHOTTEN.	Bedrag.
	<i>Benoodigheden voor het onderhoud van wapenen op de wapenkamer.</i>	
3 Januari	Groene zeep 2 K.G. ad f 0.22 K.G.	f 0 44
10 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Touw 3 strengen ad f 0.25 per streng	" 0 75
	Sponzen 1 stuk ad f 0.50 per stuk	" 0 50
	Zeemlederen lappen 1 stuk ad f 0.70 per stuk	" 0 70
17 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Petroleum 2 L. ad f 0.10 per L.	" 0 20
24 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	" 0 06
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 22
28 "	Turven 100 stuks ad f 0.60 per 100 stuks	" 0 60
	Vuuraanmakers 100 stuks ad f 0.25 per 100 stuks	" 0 25
31 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Groene zeep 2 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 44
	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03 per stuk	" 0 60
	<i>Transporteeren</i>	f 8 76
		39

Datums 1910.	OMSCHRIJVING DER UITSCHOTTEN.	Bedrag.	
	<i>Transport</i>	f	876
	Amerikaansche bezems 1 stuk ad f 0.40 per stuk	"	040
	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per liter	"	020
	Naaigaren 1 klos ad 0.07 per klos	"	007
8 Februari	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	"	1—
15 "	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	"	006
	Draadnagels 2 K.G. ad f 0.20 per K.G.	"	040
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	"	1—
	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per Liter	"	020
	Vertinde nagels 2 pakjes ad f 0.14 per pakje . .	"	028
24 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	"	1—
28 "	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03	"	060
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	"	022
3 Maart	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per Liter	"	020
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	"	1—
	Dweilen 2 stuks ad f 0.20 per stuk	"	040
10 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	"	1—
	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	"	006
	Draadnagels 1 K.G. ad f 0.20 per K.G.	"	020
17 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	"	1—
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	"	022
	Turven 100 stuks ad f 0.60 per 100 stuks . . .	"	060
	Vuuraanmakers 100 stuks ad f 0.25 per 100 stuks	"	025
19 "	Handvegers 1 stuk ad f 0.40	"	040
	Poetsborstels groote 2 stuks ad f 0.50 per stuk.	"	1—
	Poetsborstels kleine 4 stuks ad f 0.10	"	040
24 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	"	1—
	Paknaalden 1 stuk ad f 0.05 per stuk	"	005
31 "	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03 per stuk	"	060
	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per Liter	"	020
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	"	1—
	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	"	006
	Totaal	f23	83

dat onder deze aanvraag de navolgende verklaring voorkomt:

„De ondergeteekende verklaart, dat de uitschotten in deze aanvraag vermeld ten dienste van het onderwerp, in het hoofd dezes omschreven, noodig waren en naar behooren geschied zijn, dat de uitgetrokken prijzen billijk en niet hooger zijn dan ter plaatse daarvoor wordt betaald, en dat het bedrag der voorschotten ter som van drie en twintig gulden drie en tachtig cents door hem is terugontvangen. Te D. 31 Maart 1910. w.g. Z.”;

zoomede het onderschrift: „Gezien en goedgekeurd ter som van drie en twintig gulden drie en tachtig cents. De Majoor-Commandant van gemeld bataillon (w.g.) M.”

Overwegende dat beklaagde, na op 2 Mei 1910 te zijn gehoord door eene Commissie, naar aanleiding der vraag of hij het bedrag van f 23.83, door hem ontvangen op den uitschottenstaat van het 1e kwartaal 1910, kon verantwoorden naar de aanschaffingen ten behoeve van het Rijk, zooals deze in werkelijkheid zijn geschied, den voorzitter dier commissie de navolgende ten processe overgelegde verantwoording, gedagteekend Doesburg 3 Mei 1910 heeft doen toekomen, sluitende met een eindcijfer van f 22.73;

Verantwoording der gelden, vermeld op Uitschottenstaat voor het 1e kwartaal 1910, betreffende benodigdheden op de wapenkamer van het 1e bataljon 8e Regiment Infanterie.

2 voetmatten bij Hagenberg.	f	210
Fonteintje gerepareerd.	”	035
Patroonzakken gewasschen door Drohm.	”	040
Voor lak betaald bij Beeking	”	012
Voor handdoeken op de wapenkamer 6 stuks gekocht.	”	402
Letters geplaatst op voertuigen (Wassenk).	”	032
Kaarsen 1 pak	”	025
Poetsborstels bij A. Haar	”	105
Toiletzeep	”	013
1 spons.	”	035
1 zeemlap	”	085
1 Amerikaansche bezem	”	040
2 boenders.	”	028
2 dweilen	”	040
1 Handveger	”	040
Brandstof volgens bons bij Starink	”	333
” contant gekocht bij Starink	”	232
Handdoeken gewasschen door Drohm.	”	180
Spijkers en draadnagels bij van Heun contant betaald.	”	044
Lucifers 3 pakjes (contant betaald)	”	021
Schuurlinnen	”	005
Anthraciet voor mijn werkkamer van Starink.	”	155
(is nog grootendeels voorradig).		
Petroleum 5 Liter (contant betaald)	”	045
Groene Zeep 5 K.G. (gedeeltelijk bij Stam gekocht als ik mij goed herinner.	”	116
	f	2273
Nog disponibel voor brandstof voor 2 ^o kwartaal 1910.	”	110

D. 3 Mei 1910.

De Officier van Wapening I 8 R. I.

(w.g.) Z.

Overwegende dat nochtans bij het onderzoek gebleken is, dat de navolgende posten hierop ten onrechte voorkomen:

2 voetmatten bij Hagenberg f 2.10.

(Hieromtrent heeft J. A. H. behanger te D., als getuige onder eede

verklaard, dat hij op 23 December 1909 twee vloermatten aan de wapen kamer te D. heeft geleverd; dat de betaling heeft plaats gehad door Mevr. Z. op 3 Mei 1910, terwijl op verzoek is gekwiteerd op 30 Januari 1910; terwijl beklagde bij art. 23 van zijn verhoor van 18 Augustus 1910 heeft erkend, dat die 2 vloermatten in het eind van het vorig jaar of begin van dit jaar zijn aangeschaft, maar nog betaald moesten worden. De betaling heeft plaats gehad na het indienen van den uitschottenstaat).

Fonteintje gerepareerd f 0.35.

(Hieromtrent heeft korporaal J. E. D. als getuige onder eede verklaard, dat het fonteintje ruim 1 jaar voor zijn verhoor op 20 Augustus 1910 is gerepareerd, terwijl hij van betaling niets afweet, terwijl beklagde bij art. 23 voornoemd heeft erkend dat die reparatie nog moet betaald worden).

Voor handdoeken op den wapenkamer 6 stuks gekocht f 4.02.

(Beklaagde erkent t. a. p. dat die in het 1ste kwartaal 1910 niet zijn aangeschaft. Sergeant W. F. A. heeft als getuige onder eede verklaard: Er zijn op de wapenkamer 2 soorten handdoeken en wel die bestemd voor de manschappen welke gezocht worden uit de poetslappen die ontvangen worden uit het garnizoens-kleeding-magazijn en die welke hingen op het bureel van den officier van wapening. Deze laatsten worden alleen gebruikt door den officier van wapening en den sergeant. Ik ben sedert het laatst van 1908 op de wapenkamer geëmployeerd; gedurende dien tijd zijn de handdoeken niet vernieuwd).

1 spons	} als reserve voorraad contant betaald begin Januari 1910.	f 0 35
1 zeemlap		" 0 85
1 Amerikaansche bezem		" 0 40
2 boenders.		" 0 28
2 dweilen		" 0 40
1 handveger.		" 0 40
		f 2 68

(Beklaagde erkent dat de aanschaffing en betaling dezer artikelen heeft plaats gehad in het 2de kwartaal 1910. Sergeant A. bevestigt, dat in het 1ste kwartaal 1910 op de wapenkamer niet nieuw ontvangen zijn zeemlappen, Amerikaansche bezem, boenders of andere schoonmaakgereedschappen. Korporaal D. verklaart, dat hij in het 1ste kwartaal 1910 van den Officier van Wapening niet heeft ontvangen zeemlederen lappen, sponsen, Amerikaansche bezems, boenders of andere schoonmaakgereedschappen).

Anthraceut voor zijn werkkamer van Starink f 1.55.

(Getuige S. verklaart in het 1ste kwartaal 1910 meermalen brandstof ten huize van beklagde geleverd te hebben).

Overwegende dat derhalve is gebleken dat van de door beklagde gedane verantwoording f 22.73 moeten worden afgetrokken de posten van f 2.10, f 0.35, f 4.02, f 2.68 en f 1.55 samen f 10.70, zoodat het door beklagde werkelijk verantwoorde bedrag aan uitschotten slechts bedraagt f 12.03;

Ove.wegende dat nog als getuigen onder eede hebben verklaard:

1o. W. F. de V. van N., kapitein kwartiermeester bij het 8ste Regiment Infanterie te Arnhem;

Ik bevestig de juistheid van het ten processe aanwezige stuk: Aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan door Z. Dienst 1910, 1ste kwartaal 8ste Regiment Infanterie I Bataljon. Herstellen en onderhoud van wapenen, tot een slotsom van f 23.83. Ik heb dat afschrift zelf overeenkomstig de waarheid, naar het oorspronkelijke gemaakt.

Het is in overeenstemming met de officieële bescheiden, opgevraagd aan het Departement van Oorlog en de Rekenkamer;

20. M. M. majoor der Infanterie:

Ik was in den aanvang van 1910 te D. commandant van het 1ste bataljon 8ste Regiment Infanterie. Ik ben in April 1910 uit D. gegaan; vóór dien tijd heb ik de aanvraag over het 1ste kwartaal 1910, om teruggave van uitschotten voor de wapenkamer van het Bataljon geteekend. Ik kan mij niet bepaaldelijk herinneren, dat ik de ten processe in afschrift aanwezige aanvraag om teruggave van uitschotten voor de wapenkamer van het Bataljon, 1ste kwartaal 1910 ter som van f 23.83 heb geteekend, maar gewoonlijk werden mij zoodanige aanvragen op het einde van het kwartaal ter teekening aangeboden. Ik heb beklagde gekend sedert October 1908 toen ik als majoor te D. kwam. Ik heb hem altijd als een door en door eerlijk mensch beschouwd. Beklaagde was zeer nauwgezet in zijn werk;

Overwegende dat twee vragen te beantwoorden zijn:

10. Heeft beklagde valsheid gepleegd?

20. Heeft beklagde ontrouw gepleegd?

in beide gevallen onder de bij klachte vermelde omstandigheden en op de daarbij aangegeven wijze;

Overwegende wat betreft de eerste vraag, dat beklagde heeft bekend, dat de door hem opgemaakte aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan over het 1ste kwartaal 1910 (prod. U.) „in hoofdzaak gefantaseerd” is; dat uit de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen der getuigen A. en D. mede blijkt, dat die aanvraag valsch is, al zijn wel enkele posten daarop voorkomende inderdaad geschied;

dat deze laatste omstandigheid niet het karakter van valsheid aan de aanvraag, in haar geheel beschouwd, ontnemt; dat beklagde nu wel beweert, dat uit het gebruik geen nadeel kon ontstaan, maar ten onrechte; dat beklagde door op de aanvraag in hoofdzaak verzonnen posten op te nemen de controle op de juistheid daarvan vrijwel onmogelijk maakte, dat bovendien de mogelijkheid van geldelijk nadeel voor het Rijk geenszins was buiten gesloten nu beklagde niet in staat is met juistheid aan te geven, dat hij inderdaad in het 1ste kwartaal 1910 voor het herstellen en onderhoud van wapenen voor de wapenkamer van het 1ste bataillon het uitgetrokken bedrag heeft besteed; dat dus de eerste vraag bevestigend moet worden beantwoord;

Overwegende wat betreft de tweede vraag:

dat beklagde op 31 Maart 1910 van het Rijk heeft ontvangen f 23.83, als beweerdelijk door hem in het 10. kwartaal 1910 ten dienste van de wapenkamer van het 1ste bataljon gedane uitschotten voor herstellen en onderhoud van wapenen, dat nochtans beklagde na zijn verhoor voor de Commissie van onderzoek te D. op 2 Mei 1910 eene schriftelijke verantwoording van gelden heeft opgemaakt, zooals die in werkelijkheid zijn uitgegeven in het 1ste kwartaal 1910, en die verantwoording sluitende met een eindcijfer van f 22.73 aan de Commissie heeft ingediend, maar dat, zooals hierboven is uiteengezet bij het verdere onderzoek gebleken is, dat ten onrechte posten tot een gezamenlijk bedrag van f 10.70 daarop gesteld zijn en beklagde niet is geslaagd om aan te toonen, dat hij inderdaad in het 1e kwartaal meer dan f 12.03 ten behoeve van de wapenkamer heeft uitgegeven; dat beklagde nu wel wil aannemelijk maken, b. v. wat betreft den eersten post, 2 voetmatten bij Hagenberg f 2,10,

dat hij met dat bedrag reeds rekening zou hebben gehouden bij het opmaken van de aanvraag voor het 1ste kwartaal, maar dat deze bewering door niets gestaafd wordt, dat toch beklagde kennelijk de uitgaven noteerde in het kwartaal waarin zij gedaan waren en niet in het kwartaal waarin de schuld was aangegaan; dat dit blijkt uit den derden post op zijn verantwoording van 3 Mei 1910, patroonzakken gewasschen door Drohm, terwijl het wasschen reeds had plaats gehad in November 1909; dat hetgeen door beklagde omtrent de verdere posten van f 0.35, f 4.02 en f 2.68 wordt beweerd, niet als een behoorlijke verdediging kan gelden, dat hij zich alleen dan van de beschuldiging van ontrouw zou zuiveren indien hij kon aantonen in het 1ste kwartaal 1910 een equivalent te hebben aangeschaft, ten behoeve van de wapenkamer, voor het door hem van het Rijk genoten geld voor niet aangeschafte artikelen;

dat het geen betoog behoeft, dat beklagde niet gerechtigd was aan het Rijk in rekening te brengen hetgeen door hem thuis voor de verwarming van zijn werkkamer, gebruikt werd, anthraciet Starink f 1.55; dat, indien beklagde inderdaad zich gerechtigd achtte dit bedrag in rekening te brengen, hij zulks had behooren te doen, maar zijn ontrouw juist hieruit blijkt, dat hij door het opgeven van valsche opgaven wel het deswege benoodigde geld aan het Rijk in rekening bracht, dat beklagde trouwens heeft erkend, dat hij een vertrek bij zich thuis als bureau had ingericht en hij de daartoe benoodigde verwarming en verlichting ten laste van het Rijk meende te mogen brengen; (art. 27, 1ste verhoor); dat hij, vroeger niet stokende in die kamer, nu voor het plaatsn van een kachel meer belasting moest bepalen; dat hij meende dat die kosten evenzeer ten laste van het Rijk moesten worden gebracht;

dat beklagde heeft beweerd geen ontrouw te hebben begaan, omdat hij geen gelden onder zijn berusting had; dat nochtans beklagde, als officier van wapening de wapenkamer dirigerende en administreerende en gerechtigd de uitschotten, ten dienste van het Rijk gedaan voor herstellen en onderhoud van wapenen, te declareeren, een militaire betrekking had, met bepaald administratieve functiën waaraan een geldelijke verantwoording was verbonden;

dat beklagde zich nog heeft beroepen op een usance op administratief gebied om zaken te verantwoorden die op andere wijze niet of op zeer omslachtige wijze in uitgaaf konden worden gesteld:

dat, aangenomen dat wel eens in bijzondere omstandigheden een zaak wordt verantwoord, niet in overeenstemming met de werkelijkheid, in ieder geval ten deze niet is gebleken van eenige bijzondere omstandigheid, die aanleiding zoude hebben gegeven een aanvraag te doen ik strijd met de waarheid, dat bovendien in het gedachte geval het bewijs van goede trouw, trots de ambtelijke onjuistheid onmiddellijk zal blijken uit het equivalent voor het wel verantwoorde, maar inderdaad niet aangeschafte, in welk bewijs beklagde ten eenenmale is te kort geschoten;

dat uit al het overwogene volgt dat ook de tweede vraag bevestigend moet worden beantwoord;

Overwegende, dat door de gedeeltelijke bekentenis van beklagde, bevestigd door de beëdigde verklaringen der getuigen en het onder prod: U in afschrift overgelegde bescheid, hetwelk de kracht van schriftelijk bewijs heeft naardien de overeenstemming met het oorspronkelijke stuk erkend is en vaststaat, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklagde is te laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan;

Gezien de artt. 225 van het Wetboek van Strafrecht, 200 van het

Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 4 en 8 der wet van 14 November 1879 (*Stbl.* n°. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Stbl.* n°. 64); en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Heeft de eer te requireren en te concluderen, dat de Krijgsraad het aan beklaagde te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen verklaare, het kwalificeere als „Ontrouw en falsiteit omtrent een bewind van penningen, waarin beklaagde als militair gesteld was”;

hem hieraan schuldig verklaare en veroordeele tot de straf van cassatie, met verklaring dat hij is ontslagen uit den militairen dienst, met ontzegging van het recht om ooit weder bij de gewapende macht te dienen of eene betrekking van militairen geëmployeerde te bekleeden, of tot zulke andere straffe als de Krijgsraad in goede Justitie verstaan zal te behooren, met zijn verwijzing in de proceskosten.

ARNHEM, 27 September 1910
De Auditeur-Militair
(get.) W. F. VAN MEURS.

MEMORIE VAN VERDEDIGING.

Blijkens een der stukken van het dossier is gevraagd een onderzoek in te stellen naar het weinige verschil in eenheidsprijzen en de groote regeldmaat bij de aanschaffing in de verschillende kwartalen van de artikelen, voorkomende op de door den beklaagde ingeleverde staten van uitschotten.

De Bataljons Commandant-Majoor H., heeft daarin aanleiding gevonden — terwijl beklaagde nog met verlof afwezig was — een Commissie te benoemen van drie officieren om Zijhoogedelgestrenged daarover in te lichten.

GEDurende de afwezigheid van den beklaagde is door deze Commissie navraag gedaan bij het personeel van de wapenkamer en verschillende leveranciers en toen de luitenant, van verlof teruggekeerd, zich bij zijn Bataljons Commandant meldde, vernam hij dat inlichtingen waren gevraagd over zijn uitschottenstaat en eene commissie van onderzoek was benoemd, zonder tegelijkertijd te vernemen dat reeds bij verschillende personen navraag gedaan was, en werd hem gelast met den bij den Majoor H. aanwezigen luitenant adjudant V. naar den kapitein J. te gaan, bij wien hij het derde lid der Commissie, luitenant-kwartiermeester H., zou aantreffen, voor welke Heeren Officieren luitenant Z., geheel *onvoorbereid* uit het *geheugen*, zonder over aantekeningen of kwitantien te beschikken heeft moeten antwoorden op vier en twintig vooraf op schrift gestelde vragen, volgens het van dit verhoor opgemaakte procesverbaal van 2 Mei 1910;

Op dienzelfden dag is hem door den majoor H. te kennen gegeven, dat deze zijne verantwoording er niet door kon, en is hem aanbevolen nog op *dienzelfden dag* een nieuwen staat in te leveren, waarbij alle uitgaven precies werden verantwoord, onder te kennengeving dat er anders wel een *krijgsraadzaak* uit zou kunnen voortspuiten.

Neemt men in aanmerking dat over het 1ste kwartaal 1910 aan uitschotten was verantwoord een bedrag van slechts f 23.83, dat de begrooting dier uitschotten opgemaakt door den Bataljons-commandant, door den Regiments-commandant was goedgekeurd, volgens de gegevens door den luitenant belast met het beheer van de wapenkamer Z. verstrekt, dat door dien luitenant over de jaren 1908 en 1909 aan uitschotten is verantwoord f 133.82 en door zijn voorganger over 1906 en 1907 te zamen weinig minder, te weten f 127.82, over die twee jaren, dat de staten van uit-

schotten steeds waren gebleven *binnen de perken der begrooting*, door den Regiments-Commandant goedgekeurd, dan trekt zeker de aandacht dat van den aanvang af deze zaak zoo hoog is opgenomen en aanstonds een onderzoek is ingesteld bij *minderen* en *leveranciers*, zonder den betrokken luitenant eerst *zelf* in de gelegenheid te stellen om over de wijze van opmaken der staten alle gewenschte inlichtingen te geven.

Die staat van uitschotten was, gelijk erkend is, niet in orde; ook de gegevens om den hem gevraagden tweeden en juistten staat alsnog op te maken, stonden niet meer te zijner beschikking, gelijk door den beklagde dadelijk is gezegd en *gebleken* uit de door hem alsnog gedane *navraag* bij het personeel der wapenkamer en den steenkolenleverancier STARING, en al ware de beklagde een ander persoon en minder achterdochtig geweest, dan hij volgens getuigenis van den als psychiater gehoornden deskundige Dr. SNIJDERS in werkelijkheid is, dan is nog zeer begrijpelijk dat hij, toen hem een krijgsraadzaak in uitzicht werd gesteld, vreesde dat geen ingang zou vinden dat inderdaad nog eenig geld aanwezig was voor artikelen ten dienste van de wapenkamer bestemd.

Ook zonder het omvangrijk en minuticus onderzoek zou bij een meer gemoedelijk optreden aanstonds zijn erkend, — zonder dat minderen en leveranciers in zijne zaak gemoeid hadden te zijn — dat en in hoeverre de opstelling van den uitschottenstaat niet juist was en al te gewaagd is de onderstelling niet, dat de inrichting van dien staat *hoogstens* tot eene berisping of disciplinaire straf zou hebben geleid.

Aan de door hem volgens de bestaande modellen ontworpen „door den bataljons-Commandant *ingediende* en den Regiments-commandant *goedgekeurde* begrooting, achtte de beklagde zich angstvallig gebonden, evenals aan een potloodaanteekening voorkomende op een staat van een zijner voorgangers, den toenmaligen luitenant van N., over het 2de kwartaal 1900 „iedere post mag hoogstens *f* 1.— bedragen”, welke aanteekening blijkbaar is ontleend aan ad art. 212 van het Reglement van Administratie, „Bij aanvraag om teruggaaf van uitschotten worden overgelegd kwitantien van de sommen hooger dan *f* 1.—”.

De beklagde meende: 1°. geen posten in uitschot te mogen stellen hooger dan *f* 1.—, 2°. geen andere artikelen vergoed te kunnen krijgen dan op de begrooting waren vermeld en 3°. geen andere prijzen dan die der begrooting te mogen verantwoorden.

Van deze opvatting blijkt uit den door hem opgemaakten staat zelf en uit de verklaringen der getuigen. Men denke aan de gekochte aanwezige en onder *fictieve* posten verantwoorde vloermatten, aan de berekende prijzen, die hooger en *ook lager* zijn dan de werkelijke, eene opvatting welke in een vroeger gemaakte aanmerking steun vond.

Deze opvatting brengt mede dat het opmaken van den staat van uitschotten voor den beklagde niet zoo zeer vereischte het op juistten datum stellen van uitschotten d. w. z. van door hem aangeschafte en reeds betaalde artikelen, waarvan de koop prijs door hem ten dienste van het Rijk was voorgeschoten, maar in de eerste plaats het *middel* om betaald te krijgen wat hij ten dienste van het Rijk kocht en voornemens was zich ten dienste van het Rijk alsnog aan te schaffen.

Hiermede stemt overeen zijne bekentenis dat hij nog geld voor steenkolen en vuurmakers onder zich had, welke hij meende niet in een volgend kwartaal te kunnen aanschaffen, volgens de in zwang zijnde opvatting, dat van Rijkswegen na 1 April niet meer gestookt wordt, zoodat op vroegere staten brandstoffen *na* dien termijn, ook *nimmer* door hem verantwoord zijn en

zij is evenzeer in overeenstemming met zijne verklaring, dat door hem opdracht was gegeven tot aanschaffing van handdoeken en poetsartikelen, welke bekendenis *altijd door* gepaard is gegaan van de opmerking, dat nooit of nimmer bij den beklagde het voornemen heeft bestaan om zich zelf ten koste van het Rijk te bevoordeelen. De beklagde wilde schade ontgaan, d.w.z. het liefst in kas hebben en verzekerd zijn van de vergoeding van hetgeen voor het Rijk werd aangeschaft, gelijk in overeenstemming is met zijn door den psychiater geschetsten aard en karakter.

Deze voorstelling vindt evenzeer bevestiging in de gehoorde getuigen, uit wier verklaringen blijkt dat de aanschaffing van poetsartikelen en handdoeken ter vervanging dezer *versleten* benoedigdheden dringend vereischt werd en mitsdien het aankopen daarvan in het volgend kwartaal *noodwendig* moest gebeuren, althans een kwestie van slechts korten tijd kon zijn.

Men verlieze niet uit het oog dat het gaat om een zoo luttel bedrag, dat van dezen beklagde ondersteld mag worden, dat hij ten allen tijde in staat was om zich uit eigen middelen aan te schaffen de benoedigdheden, welke hij voornemens was te koopen en die bereids op zijn staat als gekocht en betaald voorkwamen, aan welk voornemen ongetwijfeld uitvoering gegeven zou zijn, als men hem daartoe slechts tijd en gelegenheid had gelaten.

Niet minder houde men in het oog dat ieder, die declaratiën voor eenig officieel lichaam heeft opgemaakt, bij ervaring weet, dat omwisseling van posten, boeken op andere data en het in uitgaaf brengen van benoedigdheden in een *afgesloten* kwartaal, welke feitelijk in een *volgend* eerst worden aangeschaft, alles behalve tot de „uitzonderingen” behoort, en naar de verdediger van verschillende zijden heeft vernomen wordt ten aanzien van officieele *Militaire* declaratiën dezelfde tot *stelsel* geworden gewoonte gehuldigd. Vrij algemeen wordt uitgegaan van de meening dat de opstelling in de allereerste plaats *administratief* genade moet kunnen vinden, zonder dat in hoofdzaak op juistheid van data en posten wordt gelet.

Men denke hier slechts aan de uitvoering van werken ten dienste van het Rijk, waarbij verschildend materiaal zoo menigmaal tegen de eenmaal vastgestelde prijzen wordt omgewisseld, teneinde administratieve rompslomp te vermijden en aan hetgeen bij het declareeren van reis- en verblijfkosten van algemeene bekendheid mag heeten en maar al te veelvuldig voorkomt.

Vaststaat dat de ingediende declaratie onjuist is, maar evenzeer dat het model, waarnaar deze is opgemaakt, reeds tot onwaarheid noopt.

Volgens de stukken verklaart de declarant bij de *indiening* van zijn staat, dat het bedrag door hem is *terugontvangen*, welke voor de teruggaaf zijner uitschotten *noodzakelijke* verklaring eene grove onwaarheid behelst, die nog wel door den Majoor, Commandant van het Bataljon M., ex-officier, is *gezien en goedgekeurd!*

Dat het zoeven over de onregelmatigheden in dergelijke declaratiën opgemerkte ook aan den chef niet geheel onbekend is, moge blijken uit hetgeen volgens de stukken door den Majoor M. *ten gunste* van den beklagde is verklaard en die hem, reeds op zijn eigen telkens en telkens herhaalde verzekering van oneerlijke bedoelingen vrijpleit.

Deze Majoor onderstelt blijkbaar dat op de eerlijkheid van een *Officier* mag worden *vertrouwd* en hem in zijne uitgaven ten dienste van het Rijk eene zekere vrijheid van beweging behoort te worden gelaten, dat men zijn *woord* dient te *gelooven*, als hij verklaart voornemens te zijn geweest zich de ontbrekende benoedigdheden aan te schaffen en dat een officier bij onderstelde onregelmatigheid in posten van zoo *luttel* bedrag, niet aanstonds van een ernstig *misdrijf* behoort te worden verdacht.

Eerst wanneer de in rekening gebrachte artikelen of het in de plaats daarvan werkelijk benoodigde er niet was in den loop van een volgend kwartaal of bij overdracht aan een opvolger, zou redelijkerwijze aan valscheid gedacht mogen worden.

Volgens ad art. 212 van het Reglement van Administratie worden de bewijzen wegens aanschaffing en herstellingen, bij de korpsen te betalen, opgemaakt in den vorm van rekeningen en declaratiën door den *belanghebbende* volgens bijgevoegd model 157, de aanvraag om teruggaaf van uitschotten volgens model 158.

Bij de eerste methode is elke onregelmatigheid, althans zonder medewerking van den betrokken leverancier, vrijwel uitgesloten en dat men den beklagde de *tweede* methode liet volgen, welke methode het declareeren zonder overlegging van kwitantien mogelijk maakt (althans van posten beneden f 1.—) en waarbij een *onmiddellijke* betalen *uit eigen zak* wordt ondersteld, dat bij het oploopen van tal van kleine posten wel geen vaste regel zal zijn, wijst reeds heen op eene zekere vrijheid van beweging.

Nergens althans wordt verboden artikelen uit eigen voorraad voor de wapenkamer te bestemmen en voor de aanschaffing van huishoudelijke benoodigdheden zou deze wijze van handelen zelfs in het belang van den dienst kunnen zijn.

In de onjuiste dateering en het omzetten van posten heeft men dus, waar de tweede methode is gevolgd en evenmin in het declareeren van posten van artikelen, die men zich later wil aanschaffen, eene *valscheid* te zien, maar veeleer eene aanpassing der verantwoording aan de administratieve voorschriften als gevolg van de eischen der praktijk.

Toen na het reeds ingesteld *voorloopig* onderzoek aan den beklagde slechts enkele uren werden gelaten om een verbeterden staat in te leveren, had hij geene gegevens meer te zijner beschikking en behoefde hij die niet meer ter beschikking te hebben, omdat zulks nergens wordt voorgeschreven. Van wien is te vergen dat de aanschaffing van allerlei futiliteiten in het geheugen blijft bewaard? En dat beklagde geene aantekening hield blijkt afdoende uit zijn toen gedane navraag bij het personeel en een der leveranciers.

Door hem is erkend dat hij nog geld voor bepaald omschreven en door hem genoemde artikelen onder zich had, van welk geld het voor brandstoffen bestemde deel is afgedragen, nadat tot aanschaffing der andere artikelen reeds opdracht was gegeven.

Het moge zijn opgevallen dat de beklagde op den tweeden staat bagatellen verantwoordt, welke een ander meent *niet* in rekening te moeten brengen, maar het recht daartoe valt niet te betwisten en van hem is bekend dat hij zuinig, zelfs wat benepen van aard is.

Ook het cijfer van andere bataljons kan niet in aanmerking worden genomen, omdat daarbij gelijk gebleken is, andere regels worden gevolgd en vaststaat dat bij zijn bataljon, ook door zijne voorgangers een volkomen overeenstemmend bedrag noodig is gebleken.

Evenwel niet over den tweeden staat — enkel en alleen bestemd ter opbeholding van den eersten — loopt de aanklacht.

Die tweede staat heeft trouwens geene andere betekenis dan om met de daarmede verband houdende toelichtingen voor den Rechter aannemelijk te maken dat het Rijk geen nadeel heeft geleden.

Thans de vraag of en in welk opzicht de beklagde onder de strafwet kan vallen.

Mocht worden gemeend dat aanwezig is het feit omschreven in art. 200 C. W., dan moge voldoende zijn op te merken dat daarvoor geëischt

wordt dat de betrokken militair met *administratieve werkzaamheden* is belast, waaraan geldelijk *beheer* is verbonden, zooals uit de omschrijving van het artikel volgt en door de jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof wordt bevestigd. Zie Handleiding KOOLEMANS BELJEN, Sententie Hoog Militair Gerechtshof 19 Februari 1909, opgenomen in deel V Militair Rechtelijk Tijdschrift.

De beheerder van een wapenkamer is *niet* gesteld in eenige directie of administratie, commissie of bewind van penningen, omdat hij over *penningen* geen *beheer* heeft te voeren en enkel en alleen eigen *uitschotten* declareert, om zich het *gedeclearerde* (niet beheerde) bedrag te doen afgeven, zoodat in casu alleen sprake kan zijn van valsheid in *declaratie* en niet van valsheid in *administratie*.

Men zie ook de artikelen 260 en 286 van het Reglement van Administratie, waarbij den Officier van wapening wordt opgedragen het bewaren der goederen en het houden der rekening en verantwoording daarvan.

Mocht worden gemeend dat aanwezig is het feit van art. 225 Strafrecht, dan houde men in het oog dat bij de toegelaten tweede methode het opmaken van den uitschottenstaat veeleer is te beschouwen als eene rekening en verantwoording van een bij de begroting toegestaan bedrag, welke *administratief* aan de begroting moet worden aangepast, evenals reeds tegelijk met het opmaken van dien staat moet verklaard worden dat *administratief* het bedrag aan uitschotten reeds ontvangen is, zoodat van *valschelijk* opmaken in den zin van bedoeld artikel in casu geen sprake kan zijn.

Evenmin is het vereischte *nadeel* aanwezig daar voldoende overtuigend is gebleken dat het Rijk geen nadeel heeft geleden en bij de beoordeeling der vraag of uit het gebruik nadeel *kan* ontstaan behoort te worden gelet op de *bestaande gewoonte* (arrest Hof Amsterdam, 22 December 1888, W. 5665).

Doch welke andere strafbepaling ook de Rechter van toepassing zou kunnen oordeelen, voor het overhoopt geval dat deze al te hoog opgenomen zaak niet mocht worden „*overgelaten*” aan de regelen der Krijgstucht, in elk geval zullen de gepleegde onregelmatigheden zeer verschoonend beoordeeld dienen te worden en behoort in aanmerking te worden genomen dat de desertie — een gevolg van zijn angstvoorstelling, in verband met huiselijke omstandigheden — met zes weken militaire detentie is gestraft en dat hij ter zake van het nu aanhangige feit in bewaring is gesteld.

Wat den beklaagde tot deze desertie bewoog, leze men uit de memorie van verdediging voor den Krijgsraad te Haarlem;

Oordeelt de Rechter dat eenige strafbepaling op den beklaagde zou kunnen worden toegepast dan blijft nog ter beantwoording over of de Rechter overtuigd is van de schuld van beklaagde en of en in hoeverre het feit den beklaagde kan worden toegerekend.

Voor een ontkenkend antwoord op de eerste vraag biedt deze memorie voldoende gegevens en hare beantwoording verblijf aan het onbevangen oordeel van zijn wapenbroeders, die zoo bij uitstek bevoegd zijn om, in verband met de administratieve bepalingen en de daaruit voortvloeiende gewoonten en consequenties over zijn schuld te oordeelen.

Voor de beantwoording der tweede vraag kan worden verwezen naar de scherp geformuleerde verklaring van den als deskundige gehoorde Dirigeerend Officier van Gezondheid Dr. SNIJERS.

Diens rapport aan den heer Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst ingediend, waarbij de beklaagde „*volstrekt ongeschikt*” voor den militairen dienst wordt verklaard, zal in elk geval aan de militaire loopbaan van

dezen Officier een einde maken en zal hij weldra voor zich en zijn gezin voor de in casu niet zoo gemakkelijk op te lossen vraag om het bestaan worden geplaatst.

De door den Rechter thans te geven uitspraak zal beslissend zijn voor het antwoord zijner thans nog jeugdige kinderen op de vraag *waarom* en op *welke wijze* deze beklaagde, zelf de zoon van een verdienstelijk Hoofd-officier, het Nederlandsche leger heeft verlaten.

ARNHEM, September 1910.
(get.) R. J. DE VISSER.

VONNIS.

IN NAAM DER KONINGIN!

De Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem; Gezien de stukken van den processe.

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Gezien de memorie van verdediging.

Overwegende dat Z. oud 33 jaar, geboren te Nijmegen, Eerste Luitenant bij het 8ste Regiment Infanterie, in garnizoen te Doesburg, voor den krijgsraad is gesteld, beschuldigd dat hij te Doesburg enz. (zie conclusie van eisch).

Overwegende dat ten processe is overgelegd een afschrift van een aanvraag enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat beklaagde na op 2 Mei 1910 te zijn gehoord enz. (zie conclusie van eisch).

Overwegende dat beklaagde naar aanleiding dezer verantwoording nog heeft opgegeven, dat hij deze uit zijn geheugen heeft opgemaakt; dat enkele posten daarop gefingeerd zijn, omdat hij die moest opmaken op aandrang van zijn Bataljons-commandant, doch dat die in hoofdzaak juist is; dat hij nochtans toen niet meer beschikte over de richtige gegevens om die naar behooren op te maken; dat hij tot op het oogenblik dat de nitschottenstaat werd ingediend, zijn gegevens had bewaard, maar daarna niet meer, omdat hij niet veronderstelde, dat er ooit weder naar gevraagd zou worden; dat hij ook niet voor den dag durfde te komen met de mededeeling wat hij vermeende op de declaratie te mogen verantwoorden; dat de Bataljonscommandant hem zeide, dat de verantwoording voor de Commissie kinderachtig was en liet doorschemeren, dat indien hij, beklaagde, geen betere verantwoording kon geven, het wel een Krijgsraadzaak zou kunnen worden wegens bedrog of valsheid in geschrift; dat hij schrok van die woorden;

Overwegende dat nog als getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. W. F. DE V. VAN N., kapitein-kwartiermeester bij het 8ste Regiment Infanterie te Arnhem:

Ik bevestig enz. (zie conclusie van eisch);

2°. M. M. Majoor der Infanterie:

Ik was enz. (zie conclusie van eisch).

Overwegende dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hem te laste gelegde; dat bijzonderlijk, wat betreft de te last gelegde valsheid, de Krijgsraad van oordeel is, dat niet bewezen is dat uit het gebruik enig nadeel kon ontstaan; dat beklaagde derhalve zal behooren te worden vrijgesproken;

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verklaart het aan beklaagde te laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen.

Spreekt hem vrij;
 Heft op het verband waaronder hij zich bij ontslag onder handtasting bevindt;
 Verwijst den Staat in de proceskosten.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
 tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambts-halve en als bij Resolutie van den 21sten October 1910 geautoriseerd aan den Hove te provooceren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 29^{en} September 1910 gewezen in de zaak tegen Z. oud 34 jaar geboren te Nijmegen, eerste-luitenant bij het 8ste Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging: dat hij te D. in den aanvang van 1910 in zijne hoedanigheid van Officier van wapening van het 1ste bataillon, 8ste Regiment Infanterie, de wapenkamer van dat bataillon dirigeerende en administrateerende, daaromtrent ontrouw begaan en in de daarop betrekking hebbende aanvraag om teruggave van gedane uitschotten valsheid gepleegd heeft, door valschelijk op te maken de aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan voor herstellen en onderhoud van wapenen ten behoeve van de wapenkamer van het 1ste bataillon 8ste Regiment Infanterie, dienst 1910, 1ste kwartaal, met het oogmerk om die als echt en onvervalscht te gebruiken en onder die aanvraag valschelijk de verklaring te stellen als daaronder vermeld en die aanvraag voor gezien en goedkeuring te doen teekenen door den Majoor Commandant van het bataillon, terwijl hij die uitschotten, waarvan hij het opgegeven bedrag van f 23.83 van het Rijk heeft terugontvangen, niet op de in de aanvraag gestelde datums voor de daarbij gestelde prijzen had gedaan, die aanvraag bestemd was om tot bewijs van de uitschotten op de daarin gestelde datums voor de daarbij gestelde prijzen te dienen, en uit het gebruik eenig nadeel kon ontstaan, met opheffing van het verband, waaronder beklaagde zich, door zijn ontslag onder handtasting bevindt en met verwijzing van den Staat in de proceskosten;

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 4den November 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4 en 8 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n° 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: „ontrouw en falsiteit omtrent eene militaire administratie en bewind van penningen, waarin hij als militair was gesteld”, en deswege veroordeeld tot de straf van cassatie, met verklaring dat hij is ontslagen uit den militairen dienst, met ontzetting van het recht om ooit weder bij de gewapende macht te dienen of een betrekking van militairen geëmployeerde te bekleeden en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere

straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre en genoemden beklaagde, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde

HET HOF.

Gehoord de pleidooien.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat gedaagde in appèl voor den Krijgsraad heeft terecht-gestaan beschuldigd: dat hij te D. in den aanvang van 1910, in zijn hoedanigheid van Officier van wapening van het 1ste bataljon, 8ste Regiment Infanterie, de wapenkamer van dat bataljon dirigeerende en administree-rende, daaromtrent ontrouw begaan en in de daarop betrekking hebbende aanvraag om teruggave van gedane uitschotten, valscheid gepleegd heeft door valschelijk op te maken onderstaande „aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan, voor herstellen en onderhoud van wapenen ten behoeve van de wapenkamer van het 1ste bataljon 8ste Regiment Infanterie, dienst 1910 1ste kwartaal,” met het oogmerk om die als echt en onvervalscht te gebruiken en onder die aanvraag valsche-lijk de verklaring te stellen als aangegeven en die aanvraag voor gezien en goedkeuring te doen teekenen door den Major Commandant van het bataljon, terwijl hij die uitschotten, waarvan hij het opgegeven bedrag f 23.83 van het Rijk heeft terug ontvangen, niet op de in de aanvraag gestelde datums voor de daarbij gestelde prijzen had gedaan, die aanvraag bestemd was om tot bewijs van de uitschotten op de daarin gestelde prijzen te dienen en uit het gebruik eenig nadeel kon ontstaan.

Dienst 1910

1ste kwartaal.

Herstellen en onderhoud
van wapenen.

8ste Regiment Infanterie.
1e Bataljon.

Aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan, door ondergeteekende Z., Eerste Luitenant, Officier van wapening bij opgemeld bataljon.

Datum 1910.	OMSCHRIJVING DER UITSCHOTTEN.	Bedrag.
	<i>Benoodigdheden voor het onderhouden van wapenen op de wapenkamer.</i>	
3 Januari	Groene zeep 2 K.G. ad 22 cent per K.G. . . .	f 0 44
10 „	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	1 —
	Touw drie strengen ad f 0.25 per streng	0 75
	Sponzen 1 stuks ad f 0.50 per stuk.	0 50
	Zeemlederen lappen 1 stuks ad f 0.70 per stuk.	0 70
17 „	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	1 —
	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per L.	0 20
	<i>Transporteeren</i>	f 4 59

Datums 1910.	OMSCHRIJVING DER UITSCOTTEN.	Bedrag.
	<i>Transport</i> . . .	f 4 59
24 Januari	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	" 0 06
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 22
28 "	Turven 100 stuks ad f 0.60 per 100 stuks	" 0 60
	Vuuraanmakers 100 stuks ad f 0.25 p. 100 stuks.	" 0 25
31 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Groene zeep 2 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 44
	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03 p. stuk.	" 0 60
	Amerikaansche bezems 1 stuk ad f 0.40 p. stuk.	" 0 40
	Petroleum 2 Liter ad f 0.10 per Liter	" 0 20
	Naagaren 1 klos ad f 0.07 per klos	" 0 07
8 Februari	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
15 "	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	" 0 06
	Draadnagels 2 K.G. ad f 0.20 per K.G.	" 0 40
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Petroleum 2 L. ad f 0.10 per L.	" 0 20
	Vertinde nagels 2 pakjes ad f 0.14 per pakje	" 0 28
24 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
28 "	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03 p. stuk.	" 0 60
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 22
3 Maart	Petroleum 2 L. ad f 0.10 per L.	" 0 20
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Dweilen 2 stuks ad f 0.20 per stuk	" 0 40
10 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Lucifers 1 pak ad f 0.06 per pak	" 0 06
	Draadnagels 1 K.G. ad f 0.20 per K.G.	" 0 20
17 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Groene zeep 1 K.G. ad f 0.22 per K.G.	" 0 22
	Turven 100 stuks ad f 0.60 per 100 stuks	" 0 60
	Vuuraanmakers 100 stuks ad f 0.25 p. 100 stuks.	" 0 25
19 "	Handvegers 1 stuks ad f 0.40	" 0 40
	Poetsborstels groote 2 stuks ad f 0.50 per stuk.	" 1 —
	Poetsborstels kleine 4 stuks ad f 0.10 per stuk	" 0 40
24 "	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Paknaalden 1 stuks ad f 0.05 per stuk	" 0 05
31 "	Voor het wasschen van handdoeken voor het personeel op de wapenkamer 20 stuks ad f 0.03 p. stuk.	" 0 60
	Petroleum 1 L. ad f 0.10 per L.	" 0 20
	Steenkolen 1 H.L. ad f 1.— per H.L.	" 1 —
	Lucifers 1 pak ad f 0.66 per pak	" 0 06
	Totaal	f 23 83

Gezien en goedgekeurd
ter som van drie en
twintig gulden
drie en tachtig cents.

De Majoor
Commandant van gemeld
Bataljon
(geteekend) M.

De ondergeteekende verklaart dat de uitschotten in deze aanvraag vermeld, ten dienste van het onderwerp in het hoofd dezes omschreven, noodig waren en naar behooren geschied zijn, dat de uitgetrokken prijzen billijk en niet hooger zijn dan ter plaatse daarvoor wordt betaald en dat het bedrag der voorschotten ter som van drie en twintig gulden drie en tachtig cents, door hem is terug ontvangen.

Te D., 31 Maart 1910.

(get.) Z.

Overwegende dat gedaagde heeft opgegeven:

ik ben in het 1e kwartaal 1910 Officier van wapening geweest van het 1e bataljon 8e Regiment Infanterie te D., sedert half November 1907 had ik die wapenkamer; ik heb opgemaakt een aanvraag gelijklopend met de ten processe aanwezige aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan door mij als officier van wapening bij het 1e bataljon 8e Regiment Infanterie, dienst 1910, 1e Kwartaal, Herstellen en onderhoud van wapenen ten bedrage van f 23.83, en heb onder de oorspronkelijke aanvraag de verklaring gesteld: „de ondergeteekende verklaart, dat de uitschotten in deze aanvraag vermeld ten dienste van het onderwerp in het hoofd dezes omschreven, noodig waren en naar behooren geschied zijn, dat de uitgetrokken prijzen billijk en niet hooger zijn dan ter plaatse daarvoor wordt betaald, en dat het bedrag der voorschotten ter som van drie en twintig gulden drie en tachtig cents, door hem is terug ontvangen. Te D. 31 Maart 1910”, waarna ik die aanvraag door den Bataljonscommandant voor gezien en goedkeuring heb doen teekenen. Ik erken dat deze aanvraag in hoofdzaak gefantaseerd is. Nochtans heb ik geen ontrouw begaan, omdat ik geen gelden onder mijne berusting had. Ik heb geen valsheid gepleegd, waaruit eenig nadeel kon ontstaan of ontstaan is. Ik heb dat bedrag van f 23.83 genoten.

Overwegende dat ten processe is overgelegd een, door den Secretaris der Hoofdadministratie van het 8e Regiment Infanterie voor eensluitend geteekend afschrift van een aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan, dienst 1910 1e kwartaal. Herstellen en onderhoud van wapenen voor het 8e Regiment Infanterie, 1e bataljon door Z., eerste Luitenant, officier van wapening bij gemeld bataljon, welk afschrift, gelijk den Hove uit eigen bezichtiging is gebleken, eensluitend is met de hiervoren opgenomen aanvragen en onder welk afschrift — gelijk op dezelfde wijze gebleken is — voorkomen eene verklaring van luitenant Z. en een onderschrift ondertekend door den Majoor, Commandant van dat bataljon M., beide eensluitend met de bovenstaande, tegen welk, aan gedaagde vertoond, afschrift hij verklaard heeft niets in te brengen te hebben.

Overwegende dat de volgende personen als getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. W. F. de V. van N., kapitein-kwartiermeester bij het 8e Regiment Infanterie te Arnhem:

ik bevestig de juistheid van het ten processe aanwezige stuk: „Aanvraag om teruggave van uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan door Z. dienst 1910, 1e kwartaal, 8e Regiment Infanterie, 1e bataljon, Her-

stellen en onderhoud van wapenen, tot een slotsom van f 23.83. Ik heb dat afschrift zelf, overeenkomstig de waarheid, naar het oorspronkelijke gemaakt. Het is in overeenstemming met de officieele bescheiden, opgevraagd aan het Departement van Oorlog en de Rekenkamer;

2°. M. M., Majoor der Infanterie:

Ik was in den aanvang van 1910 te D. Commandant van het 1e bataljon 8e Regiment Infanterie. Ik ben in April 1910 uit D. gegaan, vóór dien tijd heb ik de aanvraag om teruggave van uitschotten voor de wapenkamer van het bataillon geteekend. Ik kan mij niet bepaaldelijk herinneren dat ik de ten processe in afschrift aanwezige aanvraag om teruggave van uitschotten voor de wapenkamer van het bataljon, 1e kwartaal 1910, ter som van f 23.83, heb geteekend, maar gewoonlijk werden mij zoodanige aanvragen op het einde van het kwartaal ter teekening aangeboden.

Overwegende dat door de aanwijzingen, voortvloeiende uit deze opgaven van gedaagde en verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend beezen is, dat gedaagde te D. in den aanvang van 1910, in zijne hoedanigheid van Officier van wapening van het 1e bataljon 8e Regiment Infanterie, de wapenkamer van dat bataillon dirigerende en administreerende eene daarop betrekking hebbende „aanvraag om teruggave van gedane uitschotten ten dienste van het Rijk gedaan voor herstellen en onderhoud van wapenen, ten behoeve van de wapenkamer van het 1e bataillon „8e Regiment Infanterie, dienst 1910, 1e kwartaal”, gelijk die in de telastlegging is opgenomen, heeft opgemaakt met het oogmerk om die als echt en onvervalscht te gebruiken en onder die aanvraag de verklaring heeft gesteld als boven en die aanvraag voor gezien en goedkeuring heeft doen teekenen door den Majoor Commandant van het bataillon en dat gedaagde de f 23.83 van het Rijk heeft ontvangen.

Overwegende dat door de volgende personen als getuigen onder eede is verklaard:

1°. A. A. L. S., handelaar in brandstoffen te Doesburg:

dat hij in het 1e kwartaal 1910 ten dienste van de wapenkamer te D. heeft geleverd op bons de navolgende steenkolen als: op 27 Januari één H.L. à f 1.—, op 12 Februari één H.L. à f 1.— en op 21 Maart één H.L. à f 1.—; dat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat in datzelfde kwartaal nog eens brandstoffen ten behoeve van die wapenkamer zijn geleverd tegen contante betaling, dat die brandstoffen altijd werden afgehaald;

2°. W. F. A., sergant van wapening te D.:

dat hij sedert het najaar 1908 is geëmployeerd op de wapenkamer te D.; dat op die wapenkamer werden gebruikt steenkolen; dat, wanneer de voorraad op was, de luitenant van wapening een bon afgaf en korporaal D. met een corvée neuen voorraad haalde bij S. te D.; dat het in den winter van 1909/1910 eenmaal is voorgekomen dat de steenkolen werden gehaald zonder bon met geld;

3°. J. L. D., korporaal te D.:

dat hij sinds 1904 geëmployeerd is op de wapenkamer te D.; dat hij voor die wapenkamer de steenkolen bij getuige S. haalde met een corvée op een bon; dat hij gedurende den winter 1909/1910 heeft aangeteekend het aantal hectoliters steenkolen dat ten behoeve van de wapenkamer is gehaald; dat dit aantal is 9: dat in 1910 is aangeschaft 3 à 4 hectoliter; dat hij eenmaal heeft gehaald met geld in het laatst van December 1909 of begin Januari 1910.

Overwegende dat door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de voormelde opgaven van gedaagde en uit de bovenvermelde verklaringen der getuigen

S., A. en D. wettig en overtuigend is bewezen, dat gedaagde, in strijd met de waarheid, op den meergemelden staat heeft verklaard dat hij op de daarin vermelde datums voor 12 hectoliters steenkolen ten behoeve van de wapenkamer heeft betaald f 12.—;

Overwegende dat W. v. d. B. winkelier te D., als getuige onder eede heeft verklaard, dat hij in het 1ste kwartaal 1910 aan de wapenkamer te D. petroleum heeft geleverd tegen den prijs van 9 cents per liter;

Overwegende dat in den meergemelden staat de petroleum wordt vermeld als te zijn betaald met 10 cents per liter;

Overwegende dat door de aanwijzingen voortvloeiende uit de voormelde opgaven van gedaagde en de verklaring van getuige v. d. B., wettig en overtuigend is bewezen dat gedaagde, in strijd met de waarheid, op den meer gemelden staat heeft verklaard dat hij de petroleum ten behoeve der wapenkamer betaald met 10 cents per liter;

Overwegende dat — wat er moge zijn van de overige posten op den staat, waaromtrent het onderzoek geen zekerheid heeft gegeven — aldus wettig en overtuigend bewezen is dat de meergemelde aanvrage bevat posten, die gedaagde niet had voorgeschoten, en die aanvrage derhalve door gedaagde is opgemaakt in strijd met de waarheid en dus valschelijk is gesteld de bovenvermelde verklaring, terwijl hij die uitschotten, waarin hij het opgegeven bedrag f 23.83 van het Rijk heeft ontvangen, niet op de in de aanvrage gestelde datums voor de daarbij gestelde prijzen had gedaan;

Overwegende dat bedoelde aanvrage met onderschrift, blijkens haar inhoud, bestemd was om tot bewijs van het doen der uitschotten op de daarin gestelde datums voor de daarbij gestelde prijzen, te dienen;

Overwegende dat gedaagde, na zijn verhoor op 2 Mei 1910 voor een door den Majoor Commandant van het bataljon benoemde commissie — naar aanleiding van de vraag of hij het bedrag van f 23.83 door hem ontvangen op den uitschottenstaat 1ste kwartaal 1910 kon verantwoorden naar de aanschaffingen ten behoeve van het Rijk, zooals die in werkelijkheid zijn geschied — den Voorzitter dier commissie heeft doen toekomen een verantwoording gedagteekend D. 3 Mei 1910, sluitende met een eindcijfer van f 22.73 met de vermelding „nog disponibel voor brandstof voor 2de kwartaal 1910 f 1.10”, welk stuk aan gedaagde is voorgehouden bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen op 18 Augustus 1910;

Overwegende dat kapitein B. A. J. als getuige onder eede heeft verklaard, dat gedaagde bij zijn verhoor aan de commissie in Mei 1910 f 1.10 heeft overhandigd;

Overwegende dat dus een tweetal staten zijn overgelegd betreffende zogenoemd dezelfde uitschotten, waarop slechts drie posten eensluitend zijn nl.: 40 cents voor een Amerikaansche bezem, 40 cents voor dweilen en 40 cents voor een handveger, terwijl de overigen groote afwijkingen vertoonen, zoowel wat betreft de gekochte voorwerpen als de daarvoor uitgegeven prijzen, en daardoor gedaagdes opgave, dat de eerste staat in hoofdzaak gefantaseerd was, bevestigd wordt, niet alleen, maar ook blijkt dat een staat van gedane uitschotten, door gedaagde tot verantwoording van zijn eerste aanvrage overgelegd, sluit met een saldo in kas, disponibel, gelijk het heet, voor het volgende kwartaal;

Overwegende dat uit dezen tweeden staat blijkt dat gedaagde door de oorspronkelijke aanvrage te gebruiken, had gevraagd en verkregen uitbetaling van meer dan hij uitgeschoten had;

Overwegende dat door het aldus gebruiken van een in hoofdzaak gefantaseerden staat niet alleen nadeel kon ontstaan, maar het werkelijke nadeel

voor het Rijk is ontstaan: dat gedaagde f 1.10 meer heeft ontvangen dan hij uitgeschoten en dus werkelijk te vorderen had;

Overwegende dat aldus door de bewijsmiddelen, hierboven vermeld, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen gedaagde is telast gelegd, met uitzondering der woorden: „daaromtrent ontrouw begaan en” met zijn schuld daaraan, blijkende het opzettelijke van het gebruiken van het valsche stuk uit het gebruiken zelf;

Overwegende dat derhalve de Krijgsraad ten onrechte gedaagde heeft vrijgesproken en het vonnis behoort te worden vernietigd;

Overwegende — ten aanzien der aan het feit te geven qualificatie — dat gedaagde niet kan gezegd worden als militair te zijn gesteld geweest in eene militaire directie of administratie, commissie of bewind van penningen, omdat hij, als Officier van wapening, de wapenkamer dirigerend en administrateerend, geen gelden onder zich had, waarover hij het beheer voerde, zoodat het door gedaagde gepleegde feit niet valt onder artikel 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Laude, maar in zich verenigt alle elementen van het misdrijf strafbaar gesteld bij artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht en derhalve oplevert valscheid in geschrift en het opzettelijk gebruik maken van het valsche stuk als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan;

Overwegende dat gedaagde tot zijne verontschuldiging heeft aangevoerd dat bij de militaire administratie eene usance bestaat om op den staat van uitschotten, die elk kwartaal wordt ingediend, onder gefingeerde uitgaven posten te verantwoorden, die anders niet of op zeer omslachtige wijze kunnen worden in uitgaaf gebracht, mits men daarbij maar blijve binnen het bedrag der begrooting voor het Regiment door den Kolonel goed-gekeurd;

Overwegende hieromtrent dat, al kon worden aangenomen dat een dergelijke usance bestaat en van hoogerhand wordt goedgekeurd, daarbij toch zeker 1°. de eisch zal worden gesteld, dat bijzondere omstandigheden aanwezig zijn, die dergelijke wijze van verantwoorden onvermijdelijk maken voor de militaire autoriteiten wien het geldt, van hoedanige bijzondere omstandigheden hier niet is gebleken; 2°. bepaaldelijk zal moeten vaststaan dat het als aan uitschotten betaald opgegeven en daarom teruggevraagde bedrag — zij het voor andere voorwerpen — werkelijk ten behoeve van het Rijk is uitgeschoten, terwijl ten deze het tegendeel vaststaat; doch dat in elk geval de strafrechter, als de vraag, of valscheid is gepleegd, eenmaal aan zvn oordeel wordt onderworpen, met zoodanige usance geen rekening kan houden;

Overwegende dat dus deze verontschuldiging gedaagde niet kan baten;

Overwegende dat echter bij de bepaling der straf die aan gedaagde moet worden opgelegd, in aanmerking komt dat niet gebleken is dat gedaagde het opzet heeft gehad om voordeel te trekken uit de door hem ingediende aanvraag.

Gezien de artikelen 225 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis den 29en September 1910 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem tegen beklagde gewezen;

En opnieuw rechtdoende:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde is telastgelegd en zijn schuld daaraan, voor zoover dat hierboven als bewezen is aangenomen;

Qualificeert het als valsheid in geschrifte en het opzettelijk gebruik maken van het valsche geschrift als ware het echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan.

Veroordeelt gedaagde deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één dag, en in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep.

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde meer is te last gelegd dan als bewezen is aangenomen.

Spreekt hem daarvan vrij;

Ontzegt allen anderen eisch.

Bij Kon. Besl. is deze straf verwisseld in eene geldboete van *f* 25.—, waarna de veroordeelde voor den militairen dienst is afgekeurd en daaruit eervol ontslagen onder toekenning van pensioen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 September 1911.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY,
H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENTITÉ.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSSELT.

Verdediger: Mr. R. VAN WOELDEREN.

Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis dd. 23 Juni 1911.

President: Jhr. H. M. VAN DER GOES, Luitenant-Kolonel.

Leden: de Kapiteins B. W. KRAAKE en P. C. MEIJER en de Luitenants
W. VAN INGEN SCHOUTEN, J. E. HATTSMA MULIER, L. H. C. CADERIUS
VAN VEEN en Mr. Dr. J. S. BARBAS.

Auditeur-Militair: Mr. W. F. VAN MEURS.

Art. 200 C. W. L. — Art. 225 W. v. Sr. — Art. 321 en 322 W. v. Sr.
Het eigenlijk beheer der voor de voeding toegestane gelden is niet opgedragen aan den onderofficier-menagemeester, maar aan den officier, belast met de voeding. Zoodanig onderofficier is alzoo niet als militair gesteld in eene militaire directie, administratie, commissie of bewind van penningen.
Een onderofficier, die als sergeant van de cantine gelden verduistert, hem ter hand gesteld door den officier, belast met het beheer der cantine tot het doen van betalingen voor de cantine, maakt zich schuldig aan het als ambtenaar opzettelijk verduisteren van geld, dat hij in zijne bediening onder zich had.

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT,
HOOFDPLAATS ARNHÈM:

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat A., oud 23 jaar, geboren te Amsterdam, sergeant bij het 4e Regiment Infanterie, gedetacheerd bij de 1e compagnie Wielrijders in garnizoen te Nieuwersluis, gëdetineerd te Arnhem, voor den Krijgsraad is gesteld ter zake:

dat hij in 1911 te Nieuwersluis, sergeant-menagemeester zijnde van de 1e compagnie Wielrijders

I. opzettelijk de navolgende gelden, toebehoorende aan een ander dan aan hem, die hij anders dan door misdrijf onder zich had en die hij had ontvangen ter uitbetaling aan na te noemen leveranciers, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door die te eigen bate aan te wenden, op 25 Februari *f* 16.68; op 4 Maart *f* 3.34; op 11 Maart *f* 15.65; op 15 Maart *f* 8.25; op 18 Maart *f* 0.15; op 25 Maart *f* 1.25; op 1 April *f* 1.75; op 8 April *f* 2.35; op 15 April *f* 1.91; op 22 April *f* 1.77½; op 29 April *f* 2.55; op 6 Mei *f* 1.69, alles verschuldigd aan den kruidenier F. J. D. te Loenen aan de Vecht; en op 1 April *f* 4.86; op 8 April *f* 5.56; op 15 April *f* 4.54; op 22 April *f* 4.59; op 29 April *f* 4.52; en op 6 Mei *f* 6.31, alles verschuldigd aan den hovenier N. V. te Loenen aan de Vecht;

II. het kwitantieboekje dier compagnie, hetwelk bestemd is om tot bewijs van de leveringen en betalingen te dienen, heeft vervalscht met het oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken door in de kolom voor de handteekening voor voldaan den naam van den genoemden F. J. D. te stellen, en wel in de menagerekening van 19 tot en met 25 Februari 1911 achter het bedrag van *f* 16.68, in die van 26 Februari tot en met 4 Maart 1911 achter dat van *f* 3.34; in die van 5 tot en met 11 Maart 1911 achter dat van *f* 15.65; in die van 12 tot en met 15 Maart 1911 achter dat van *f* 8.25; in die van 16 tot en met 18 Maart 1911 achter dat van *f* 0.15; in die van 19 tot en met 25 Maart 1911 achter dat van *f* 1.25; in die van 26 Maart tot en met 1 April 1911 achter dat van *f* 1.75; in die van 2 tot en met 8 April 1911 achter dat van *f* 2.35; in die van 9 tot en met 15 April 1911 achter dat van *f* 1.91; in die van 16 tot en met 22 April 1911 achter dat van *f* 1.77½; in die van 23 tot en met 29 April 1911 achter dat van *f* 2.55 en in die van 30 April tot en met 6 Mei 1911 achter dat van *f* 1.69; zoomede den naam van den genoemden N. V. in de menagerekening van 26 Maart tot en met 1 April 1911 achter het bedrag van *f* 4.86; in die van 2 tot en met 8 April 1911 achter dat van *f* 5.56; in die van 9 tot en met 15 April 1911 achter dat van *f* 4.54; in die van 16 tot en met 22 April 1911 achter dat van *f* 4.59; in die van 23 tot en met 29 April 1911 achter dat van *f* 4.52; en in die van 30 April tot en met 6 Mei 1911 achter dat van *f* 6.31, en van voormelde geschriften telkens in de week waarin zij waren opgemaakt opzettelijk heeft gebruik gemaakt, als waren die echt en onvervalscht, door die aan den luitenant belast met het toezicht over de menage en cantine ter goedkeuring en onderteekening aan te bieden, terwijl uit dat gebruik nadeel kon ontstaan;

III. dat hij opzettelijk op 16 Mei 1911 te Nieuwersluis *f* 114.57½ die de tweede-luitenant P. C. G., belast zijnde met het beheer der cantine bij de 1e compagnie Wielrijders aan hem als sergeant van de cantine had ter

hand gesteld tot het doen, van betalingen voor de cantine, welk geld aan een ander dan aan hem beklaagde toebehoorde en hetwelk hij anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door het te eigen bate aan te wenden.

Overwegende dat beklaagde heeft bekend zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, behalve wat punt I der beschuldiging betreft, den post van *f* 4.86 verschuldigd op 1 April 1911 aan den hovener N. V., en behalve wat punt II der beschuldiging betreft, de handtekening achter den post in de menagerekening van 26 Maart tot en met 1 April 1911 van *f* 4.86 van N. V.; dat hij ontkent zich dat bedrag te hebben toegeëigend, zoomede de handtekening N. V. achter den post *f* 4.86 op 1 April 1911 te hebben gezet; dat hij in schulden geraakt was te Amsterdam en daarvoor geld noodig had; dat hij daarom het geld, dat hij telkens van den sergeant-majoor H. ontving om het door de menage verschuldigde te betalen aan de leveranciers D. en V. te eigen bate heeft aangewend en hun handteekeningen in het kwitantieboekje vervalscht; dat hij als sergeant belast met de cantine, op 16 Mei 1911 van den luitenant G. *f* 114.59⁵ heeft ontvangen bestemd om betalingen te doen voor de cantine; dat de leveranciers hem maanbrieven hadden gezonden; dat hij dien dag aan V. *f* 22.90 heeft afgedragen, volgens een ten processe aanwezige kladaanteekening, en aan D. *f* 75.—; dat hij tegenover den luitenant aanvankelijk heeft voorgewend het geld te hebben verloren; dat hij al het te kort komende geld heeft terugbetaald;

Overwegende dat ten processe is overgelegd 1° een met potlood geschreven klad aanteekening (prod. K.), luidende:

5.56
4.54
4.59
4.52
3.72
—
22.93
1.05

2° een geschrift tot opschrift hebbende: Quitantieboekje Huishoudelijke Menage A (prod. L.), bevattende op blz. 1 menagerekening van 19 t/m 25 Februari 1911, levensmiddelen bedrag *f* 16.68 handtekening F. J. D., op regel 10 van onderen; op blz. 4 menagerekening van 26 Februari t/m 4 Maart 1911, levensmiddelen bedrag *f* 3.34 handtekening F. J. D., op regel 10 van onderen; op blz. 7 menagerekening van 5 t/m 11 Maart 1911, levensmiddelen bedrag *f* 15.65 F. J. D., tusschen den 5en en 6en regel van onderen; op blz. 10 menagerekening van 12 t/m 15 Maart 1911 levensmiddelen bedrag *f* 8.25. F. J. D. tusschen den 7en en 8en regel van boven; dat telkens aan het einde van de week waarop de menagerekening is afgesloten staat: Gezien de Officier (de Officier belast met de voeding, de 2e Luitenant belast met het toezicht) get. P. C. G. Opgemaakt door mij menagemeester get. A. (beklaagde); en

3° een geschrift tot opschrift hebbende: Quitantieboekje soldatenmenage B. (prod. M.), bevattende op blz. 43 menagerekening van 16 tot en met 18 Maart 1911, levensmiddelen bedrag *f* 0.14, handtekening voor voldaan F. J. D., tusschen den 10en en 11en regel van boven; op blz. 44 menagerekening van 19 tot en met 25 Maart, levensmiddelen bedrag *f* 1.25, handtekening voor voldaan F. J. D., tusschen den 13en en 14en regel van boven; op bldz. 45 menagerekening van 26 Maart tot en met 1 April

1911, levensmiddelen bedrag *f* 1.75, handteekening voor voldaan F. J. D. tusschen den 16en en 17en regel van boven; op blz. 46 menagerekening van 2 tot en met 8 April 1911 levensmiddelen bedrag *f* 2.35, handteekening voor voldaan F. J. D., tusschen den 15en en 16en regel van boven, en levensmiddelen bedrag *f* 5.56, handteekening voor voldaan N. V. op den 18en regel van boven; op blz. 47 menagerekening van 9 tot en met 15 April, levensmiddelen bedrag *f* 4.57, handteekening voor voldaan N. V. op den 7en regel van boven, en levensmiddelen bedrag *f* 1.91, handteekening voor voldaan F. J. D., tusschen den 13en en 14en regel van boven; op blz. 48 menagerekening van 16 tot en met 22 April 1911, levensmiddelen bedrag *f* 4.59, handteekening voor voldaan N. V. op den 9en regel van boven, en levensmiddelen bedrag *f* 1.77⁵, handteekening voor voldaan F. J. D., tusschen den 14en en 15en regel van boven; op blz. 49 menagerekening van 23 tot en met 29 April 1911 levensmiddelen bedrag *f* 4.52, handteekening voor voldaan N. V., op den 9en regel van boven, en levensmiddelen bedrag *f* 2.55, handteekening voor voldaan F. J. D., tusschen den 15en en 16en regel van boven en op blz. 50 menagerekening van 30 April tot en met 6 Mei 1911 levensmiddelen bedrag *f* 6.31, handteekening voor voldaan N. V., op den 9en regel van boven, en levensmiddelen bedrag *f* 1.69, handteekening voor voldaan F. J. D.; dat telkens aan het einde van de week, waarop de menagerekening is afgesloten staat: Opge- maakt door mij menagemeester (get.) A. (bekl.). Accoord bevonden. De uitbetaling heeft plaats gehad in mijn tegenwoordigheid. De Officier belast met de voeding (get.) P. C. G.;

Overwegende dat beklagde heeft bekend deze menagerekeningen te hebben opgemaakt, bovengenoemde bedragen ter uitbetaling aan de leveranciers te hebben ontvangen van den sergeant-majoor-administrateur H. en valschelijk de handteekeningen voor voldaan te hebben gesteld;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. T. J. B., kapiteid-commandant van de 1ste compagnie Wielrijders te Nieuwersluis:

Beklaagde is sedert 15 October 1910 gedetacheerd bij de 1ste compagnie Wielrijders. Hij bekleedde hierbij de functies van menagemeester en sergeant belast met het toezicht der cantine. Het kwitantieboekje gemerkt A. is een huishoudelijk kwitantieboekje, het kwitantieboekje gemerkt B. is het gewone kwitantieboekje bedoeld bij art. 122 Inwendige Dienst Infanterie. Er is bij de 1ste compagnie Wielrijders van begin December 1910 tot half April 1911 niet officieel menage gevoerd. De deelnemers aan de menage ontvingen gedurende dien tijd geen levensmiddelen in natura, doch een verhoogde vergoeding van 50 cent per dag. Dit geld werd door den Officier belast met de voeding beheerd, ten einde het gezamenlijke bedrag dat door de deelnemers aan de menage werd ontvangen zoo voordeelig mogelijk te besteden;

2°. A. N. K. H., sergeant-majoor-administrateur bij de 1ste compagnie Wielrijders, in garnizoen te Nieuwersluis:

In Februari 1911 ontving de 1ste compagnie Wielrijders *f* 0.50 per man voor de voeding. Ik betaalde aan beklagde wekelijks uit de bedragen, waarop de compagnie recht had; hij moest daarvan de leveranciers betalen;

3°. F. J. D., kruidenier, wonende te Loenen aan de Vecht:

Ik heb ten behoeve van de cantine en de menage van de 1ste compagnie Wielrijders te Nieuwersluis van Februari tot Mei 1911 ongeveer voor een bedrag van *f* 75 aan kruidenierswaren geleverd. Beklaagde deed in den aanvang persoonlijk de bestellingen. Ik heb gedurende de maanden Februari,

Maart en April 1911 geen geld ontvangen. De navolgende handteekeningen zijn niet door mij gesteld, en het kwitantieboekje A blz. 1 regel 10 van onderen; blz. 4 regel 10 van onderen; blz. 7 tusschen den 5den en 6den regel van onderen; bldz. 10 tusschen den 7den en 8sten regel van boven; en in kwitantieboekje B. blz. 43 tusschen den 10den en 11den regel van boven; bldz. 44 tusschen den 13den en 14den regel van boven; blz. 45 tusschen den 16den en 17den regel van boven; bldz. 46 tusschen den 15den en 16den regel van boven; bldz. 47 tusschen den 13den en 14den regel van boven; blz. 48 tusschen den 14den en 15den regel van boven; blz. 49 tusschen den 15den en 16den regel van boven en blz. 50 tusschen den 13den en 14den regel van boven. Beklaagde heeft mij op 16 Mei 1911 f 75 betaald. Hij kwam opgewonden in mijn winkel; hij zeide dat hij had geboemeld en geld verloren. Hij verzocht mij, dat ik als ze kwamen vragen of hij geld gebracht had, zou zeggen van neen; dat hij zou zeggen dat hij dit geld verloren had;

4°. J. V., zich noemende N. V., hovenier, wonende te Loenen aan de Vecht:

Ik ben leverancier van de groenten voor de menage van de compagnie Wielrijders te Nieuwersluis. Beklaagde kwam telkens de bestellingen bij mij doen. Ik heb in April en in de eerste week van Mei 1911 gemiddeld voor een bedrag van f 4 à f 5 per week geleverd. Ik heb in de maand April en in de eerste week van Mei 1911 geen geld voor de leverancier gebeurd. Op 16 Mei 1911 heeft beklagde mij f 22.93 betaald. Beklaagde heeft op een stukje papier, in rechte aanwezig, uitgerekend hetgeen de menage aan mij schuldig was. Dit papiertje heeft hij bij mij achtergelaten en is later door luitenant G. in beslag genomen. De in het kwitantieboekje B. voorkomende handteekeningen N. V. op blz. 46, 18den regel van boven, blz. 47, 9den regel van boven, blz. 48, 9den regel van boven en blz. 50, 9den regel van boven zijn niet door mij gesteld;

en 5°. P. C. G., Eerste-Luitenant bij de 1ste compagnie Wielrijders te Nieuwersluis:

Beklaagde was sedert mijn komst te Nieuwersluis op 1 December 1910, sergeant-menagemester bij de 1ste compagnie Wielrijders. Hij ontving in deze hoedanigheid de aan de leveranciers der menage verschuldigde gelden, ter uitbetaling aan hen. Hij bood mij de ten processe aanwezige kwitantieboekjes gemerkt A. en B. iedere week ter goedkeuring en onderteekening aan. Voor zoover daaronder staat: „De uitbetaling heeft plaats gehad in mijn tegenwoordigheid”, zij opgemerkt dat zulks niet heeft plaats gehad. In deze kwitantieboekjes worden de vorderingen van de leveranciers aan de menage overgenomen uit het menageboek, terwijl zij in de kwitantieboekjes voor voldaan moeten teekenen. De sergeant-majoor H. gaf aan beklagde telkens, namens mij, het benodigde geld ter uitbetaling aan de leveranciers. Telkens als beklagde mij de kwitantieboekjes ter goedkeuring en onderteekening aanbood, stonden de namen V. en D. in de kolom voor Handteekening voor voldaan, achter de door hen geleverde bedragen. Ik verkeerde dan in de meening dat zij zelf die handteekening, nadat hun vordering voldaan was, hadden gesteld en zou de rekeningen niet hebben goedgekeurd en geteekend, indien ik had geweten dat hun vorderingen niet waren voldaan en zij niet voor voldaan hadden geteekend.

Ik heb op 16 Mei j.l. als gedelegeerd lid van de Cantinecommissie te Nieuwersluis aan beklagde f 114.59½ ter hand gesteld ter uitbetaling van schulden der cantine. Dat geld behoorde aan de cantine. Eenige uren later kwam hij zeer geagiteerd bij mij en vertelde mij, dat hij al het geld

dat ik hem gegeven had verloren had. Naar aanleiding van een gerucht dat mij ter oore kwam, dat beklaagde al eenigen tijd bij de leveranciers niet betaald had en in schulden zat, ben ik onmiddellijk naar den groentenleverancier V. gegaan.

Ik heb daar het papiertje in beslag genomen, waarop beklaagde 's middags had uitgerekend wat hij nog betalen moest (prod. K.). Toen ben ik naar den leverancier D. gegaan. Naar aanleiding van hun mededeelingen waarmede ik den kapitein in kennis heb gesteld, heeft beklaagde na ondervraging ten slotte bekend, dat hij het geld niet verloren had, doch daarmee de achterstallige menagegelden betaald had. Het geld is door de familie aangezuiverd, zoodat geen geldelijk nadeel is geleden;

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëdigde verklaringen der getuigen en de aangehaalde schriftelijke bescheiden wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde is telast gelegd, zoomede zijn schuld daaraan, behalve wat betreft de onder I te laste gelegde verduistering van f 4.86 op 1 April 1911 en de onder II te laste gelegde vervalsching in de menage-rekening van 26 Maart tot en met 1 April 1911 achter het bedrag van f 4.86; dat hij in zoverre zal behooren te worden vrijgesproken;

Overwegende dat beklaagde ter zake der gepleegde feiten ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden;

Overwegende dat de onder I en II omschreven feiten, ofschoon elk op zich zelf misdrijf opleverende, in zoodanig verband staan, dat zij moeten worden beschouwd als één voortgezette handeling; dat beklaagde, door het vervalschen van het kwitantieboekje en het daarvan gebruik maken als ware het echt en onvervalscht zich herhaaldelijk heeft schuldig gemaakt aan de misdrijven omschreven bij artikel 225 Wetboek van Strafrecht, waarop ingevolge het bepaalde bij artikel 56 van het Wetboek van Strafrecht slechts één strafbepaling wordt toegepast, zijnde in dit geval de bijzondere strafbepaling van artikel 200 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, vermits beklaagde de aangeduide valschheden en het gebruik maken daarvan heeft gepleegd in de militaire administratie der menagegelden, waarin hij als onderofficier gesteld was;

Gezien de artikelen 13 en 200 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 1, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Stbl.* n°. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Stbl.* n°. 64); 27, 55, 56, 57, 91, 225 en 321 Wetboek van Strafrecht en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het aan beklaagde te laste gelegde, in voege voorschreven, wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als: 1°. falsiteit zeventien maal begaan door een onderofficier gesteld in eene militaire administratie van penningen;

2°. Verduistering;

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot een gevangenisstraf van vier maanden;

Degradeert hem en brengt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Bepaalt dat de tijd, door beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht sedert 16 Mei 1911;

Spreekt hem vrij van het wijders te laste gelegde;

Verwijst hem in de proceskosten.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 15den Juli 1911 geautoriseerd aanden Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 23sten Juni 1911 geweest in de zaak tegen A., oud 24 jaar, geboren te Amsterdam, sergeant bij het 4de Regiment Infanterie, gedetacheerd bij de 1ste compagnie Wielrijders, thans gedetineerd te Utrecht, die bij gemeld vonnis is schuldig verklaard aan en veroordeeld tot enz. (zie het vonnis);

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 12den September 1911 verkregen hebbende 's Hof's mandament van appèl, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 13 en 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 55, 56, 57, 91, 225, 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: 1°. ontrouw en falsiteit, vele malen begaan door een onderofficier, gesteld in eene militaire administratie van penningen; 2°. verduistering, gepleegd door hem, die het goed uithoofde zijner persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft en, te dier zake, zal worden veroordeeld tot eene gevangenisstraf van acht maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf, sedert den 16den Mei 1911, in mindering zal worden gebracht. met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en in die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen. desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, met vrijpraak van het meerder telast gelegde, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden A, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage den gedaagde vrij te spreken van het sub II en III aan hem telast gelegde en hem ter zake van het sub I, IV en V telastgelegde geen zwaardere straf op te leggen dan door den Krijgsraad is geschied;

HET HOF

Gelet op hetgeen beklagde bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

dat hij . . . enz. (zie het vonnis);

welke telastlegging in hooger beroep door den Advocaat-Fiscaal is aangevuld en verbeterd, zoodat zij thans luidt:

dat hij in 1911 te Nieuwersluis, sergeant-menagemeester zijnde van de eerste compagnie Wiehrijders,

1°. opzettelijk de navolgende gelden, toebehoorende geheel, of althans ten deele, aan een ander dan aan hem, die hij anders dan door misdrijf, uithoofde zijner vermelde persoonlijke dienstbetrekking, onder zich -- en ter uitbetaling aan na te noemen leveranciers ontvangen had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door die geheel te eigen bate aan te wenden en wel op:

25 Februari	f	16.68
4 Maart	„	3.34
11 Maart	„	15.65
15 Maart	„	8.25
18 Maart	„	0.15
25 Maart	„	1.25
1 April	„	1.75
8 April	„	2.35
15 April	„	1.91
22 April	„	1.77
27 April	„	2.55
6 Mei	„	1.69

alles verschuldigd aan den kruidenier T. J. D. te Loenen aan de Vecht, en op:

1 April	f	4.86
8 April	„	5.56
15 April	„	4.54
22 April	„	4.59
29 April	„	4.52
en 6 Mei	„	6.31

alles verschuldigd aan den hovenier N. V. te Loenen aan de Vecht;

II°. het quitantieboekje gemerkt A der huishoudelijke menage dier compagnie, hetwelk bestemd is om tot bewijs der levering aan- en betalingen door deze menage te dienen, heeft vervalscht, mét het oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken, door eigendunkelijk in de kolom voor de handteekening voor „voldaan” den naam van den genoemden T. J. D. te stellen, en wel in de menagerekening van 19 tot en met 25 Februari 1911, achter het bedrag van f 16.68 in die van 26 Februari tot en met 4 Maart 1911, achter dat van „ 3.34 in die van 5 tot en met 11 Maart 1911 achter dat van . . . „ 15.65 in die van 12 tot en met 15 Maart 1911 achter dat van. . . „ 8.25

III°. het quitantieboekje der soldatenmenage van meergenoemde compagnie gemerkt B, hetwelk bestemd is om tot bewijs der leveringen aan- en betalingen door deze menage te dienen, heeft vervalscht, met het oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken, door, eveneens eigendunkelijk in de kolom voor de handteekening voor „voldaan” den naam van den meergenoemden T. J. D. te stellen en wel in de menagerekening van 16 tot en met 18 Mei 1911 achter het bedrag van f 0.15 in die van 19 tot en met 25 Maart 1911 achter dat van. . . „ 1.25 in die van 26 Maart tot en met 1 April 1911 achter dat van . „ 1.75

in die van 2 tot en met 8 April 1911 achter dat van . . . f	2.34
in die van 9 tot en met 15 April 1911 achter dat van . . . „	1.91
in die van 19 tot en met 22 April 1911 achter dat van . . . „	1.77 ^s
in die van 23 tot en met 29 April 1911 achter dat van . . . „	2.55
en in die van 30 April tot en met 6 Mei 1911 achter dat van „	1.69
zoo mede den naam van den genoemden N. V. in de managerekening van 26 Maart tot en met 1 April 1911 achter het bedrag van . . f	4.86
in die van 2 tot en met 8 April 1911 achter dat van . . . „	5.56
in die van 9 tot en met 15 April 1911 achter dat van . . . „	4.54
in die van 16 tot en met 22 April 1911 achter dat van . . . „	4.59
in die van 23 tot en met 29 April 1911 achter dat van . . . „	4.52
en in die van 30 April tot en met 6 Mei 1911 achter dat van „	6.31

IV°. van voormelde vervalschte geschriften, telkens in de week waarin zij waren opgemaakt, opzettelijk heeft gebruik gemaakt, als waren die echt en onvervalscht, door ze aan den luitenant, belast met de voeding, ter goedkeuring en onderteekening aan te bieden, terwijl uit dat gebruik nadeel kon ontstaan;

V°. opzettelijk op 16 Mei f 114.59^s, die de tweede luitenant P. C. G., belast zijnde met het beheer der cantine bij de 1e compagnie Wielrijders aan hem, als sergeant dier cantine, had ter hand gesteld tot het doen van betalingen voor de cantine, welk geld aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorde en hetwelk hij anders dan door misdrijf, uithoofde zijner evengenoemde persoonlijke dienstbetrekking, onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door het te eigen bate aan te wenden;

Overwegende dat bij het vonnis niet is onderzocht of de boekjes, waarin beklaagde de handteekeningen van D. en V. valschelijk heeft gesteld, bestemd waren om tot bewijs van eenig feit te dienen en evenmin of door het gebruik, 't welk beklaagde bij het valschelijk stellen dier handteekeningen beoogde daarvan te maken, en door het gebruik dat hij daarvan gemaakt heeft, eenig nadeel kon ontstaan, en dat de bij het vonnis aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatiën niet zijn overeenkomstig de wet, weshalve het vonnis moet worden vernietigd;

Overwegende dat beklaagde in eersten aanleg heeft bekend de hem te last gelegde feiten te hebben gepleegd, uitgezonderd de wederrechtelijke toeëigening der som van f 4.86 op 1 April 1912 en het valschelijk stellen der handteekening van den leverancier N. V. achter dat bedrag, en dat beklaagde in hooger beroep bij die bekentenis heeft volhard en hij verder heeft opgegeven.

dat hij in schulden geraakt was en ter voldoening daarvan heeft gebezigd de gelden der menage van de compagnie, welke hij telkens van den sergeant-majoor H. ontving om daarmede de schulden dier menage bij de leveranciers te betalen en dat de bedragen, onder I°. der aangevulde telastlegging vermeld, op de tijden daarbij aangegeven, zijn geboekt in het ten processe aanwezige boekje gemerkt A en na 16 Maart 1911 in het ten processe aanwezige boekje gemerkt B, als verschuldigd aan de leveranciers T. J. D. en N. V., onderscheidenlijk zooals hem is te last gelegd;

dat hij achter die aldus als verschuldigd vermelde bedragen de handteekeningen der voormelde leveranciers heeft gesteld voor quantitie en de aldus door hem ingevulde boekjes met de valschelijk daarin voor kwijting gestelde handteekeningen op de daarvoor bepaalde dagen heeft overgelegd aan den Officier belast met de voeding;

dat hij als sergeant belast met de cantine, op 16 Mei 1911 van den

luitenant G. f 114.59⁵ heeft ontvangen, om daarmede betalingen te doen voor de cantine; dat de leverancier D. hem een maanbrief had gezonden; dat hij dien dag van dat geld aan V. heeft afbetaald f 22.93 volgens een ten processe aanwezige klad-aanteekening, en aan D. f 75.— een en ander ter voldoening van het hun komende voor leveringen aan de menage die nog niet betaald waren; dat hij aan den luitenant ongeveer acht gulden heeft terugbetaald en niet weet waar de rest is gebleven; dat hij het tekort komende bedrag later heeft terugbetaald;

Overwegende dat ten processe is overgelegd:

1°. een met potlood geschreven klad-aanteekening luidende:

5.56

4.54

4.59

4.52

3.72

22.93

1.05;

2°. een boekje gemerkt A ten opschrift hebbende: „Quitantieboekje „Huishoudelijke menage”, bevattende, op bladzijde 1: „Menagerekening „van 19 t/m 25 Februari 1911” en waarin in de kolom met opschrift „Levensmiddelen” zijn aangegeven verschillende waren tot een gezamenlijk bedrag van f 16.68, waarachter op een quitantiezegel de handteekening „T. J. D.”;

op bladzijde 4: „Menagerekening van 26 Februari tot en met 4 Maart 1911” onder „Levensmiddelen” bedrag f 3.34, waarachter de handteekening „T. J. D.”; op bladzijde 7: „Menagerekening van 5 tot en met 11 Maart 1911”, „Levensmiddelen” bedrag f 15.65, en daarachter op een quitantiezegel de handteekening „T. J. D.”;

op bladzijde 10: „Menagerekening van 12 t/m 16 Maart” „Levensmiddelen” bedrag f 8.25, en daarachter de handteekening „F. J. D.”,

in welk boekje telkens aan het einde van elk genoemd tijdvak de menagerekening is afgesloten en daaronder staat: „Opgemaakt door mij menage-meester A. (bekl.)”, terwijl ter zijde staat: „Gezien de Officier belast met de voeding „P. C. G.”;

3°. een boekje, gemerkt B, tot opschrift hebbende „Quitantieboekje Soldatenmenage”, bevattende:

op bladzijde 43: „Menagerekening van 16 tot en met 18 Maart 1911”, „Levensmiddelen” „Bedrag” f 0.15, met daarachter als handteekening voor voldaan „T. J. D.”;

op bladzijde 44: „Menagerekening van 19 tot en met 25 Maart” „Levensmiddelen”, „Bedrag” f 1.25, en daarachter de handteekening voor voldaan „T. J. D.”;

op bladzijde 45: „Menagerekening van 26 Maart tot en met 1 April 1911” „Levensmiddelen”, „Bedrag” f 1.75 en daarachter als handteekening voor voldaan „T. J. D.”;

op bladzijde 46: „Menagerekening van 2 tot en met 8 April” „Levensmiddelen”, „Bedrag” f 2.35, en daarachter als handteekening voor voldaan „T. J. D.”, en „Levensmiddelen” f 5.56, en daarachter de handteekening voor voldaan „N. V.”;

op bladzijde 47: „Menagerekening van 9 tot en met 15 April” „Levensmiddelen” „Bedrag” f 4.54, en daarachter als handteekening voor voldaan „N. V.”;

en „Levensmiddelen” „Bedrag” f 1.91 en daarachter als handteekening voor voldaan „T. J. D.”;

op bladzijde 48: „Menagerekening” van 16 tot en met 22 April” „Levensmiddelen” „Bedrag” f 4.59, en daarachter als handteekening voor voldaan „N. V.”;

en „Levensmiddelen” „Bedrag” f 1.77⁵, en daarachter als handteekening voor voldaan „T. J. D.”;

op bladzijde 49: „Menagerekening” van 23 tot en met 29 April 1911” „Levensmiddelen” „Bedrag” f 4.52, en daarachter als handteekening voor voldaan „N. V.”;

en „Levensmiddelen” „Bedrag” f 2.55, en daarachter als handteekening voor voldaan „T. J. D.”;

op bladzijde 50: „Menagerekening van 30 April tot en met 6 Mei” „Levensmiddelen” „Bedrag” f 6.31, en daarachter als handteekening voor voldaan „N. V.”;

en „Levensmiddelen” „Bedrag” f 1.69, en daarachter als handteekening voor voldaan „T. J. D.”;

in welk boekje telkens aan het einde van elk genoemd tijdvak de menagerekening is afgesloten en daaronder staat: „opgemaakt door mij menagemeester A. (bekl.)”, terwijl ter zijde staat: „Accoord bevonden. De uitbetaling heeft plaats gehad in mijne tegenwoordigheid”. „De Officier belast m/d voeding „P. C. G.”;

Overwegende dat beklagde heeft bekend al de genoemde menagerekeningen te hebben opgemaakt terwijl hij als menagemeester bij de compagnie was aangewezen, de voormelde bedragen te hebben ontvangen van den sergeant-majoor administrateur der compagnie H., maar die niet op de aangegeven tijden aan voormelde leveranciers te hebben betaald doch die te eigen bate te hebben aangewend en de verschillende handteekeningen voor quitantie door voormelde leveranciers zelf te hebben gesteld;

Overwegende dat onder eede is verklaard door:

a. F. J. B., kapitein-Commandant van de 1e compagnie Wielrijders te Nieuwersluis;

beklaagde is bij de 1e compagnie Wielrijders gedetacheerd geweest sedert 15 October 1910 tot het vervullen der functiën van menagemeester en van sergeant belast met het toezicht over de cantine;

het quitantieboekje gemerkt A is een huishoudelijk quitantieboekje en voor het gemak ingericht volgens het quitantieboekje bedoeld in artikel 122 van het Reglement op den Inwendigen dienst der Infanterie;

na begin December tot half April is bij de compagnie Wielrijders niet officieel menage gevoerd; de deelnemers aan de menage ontvangten gedurende dien tijd geen levensmiddelen in natura doch eene verhoogde vergoeding van vijftig cent per dag; dit geld werd beheerd door den Officier belast met de voeding, ten einde het gezamenlijk bedrag, dat door de deelnemers aan de menage werd ontvangen, zoo voordeelig mogelijk te besteden;

het boekje, gemerkt B., is het gewone quitantieboekje bedoeld bij het aangehaalde artikel 122, volgens welk artikel de leveranciers in dat boekje eigenhandig moeten teekenen voor „voldaan”, ten bewijze dat al hetgeen door hen ten behoeve der menage is geleverd betaald is;

b. A. N. K. H., sergeant-majoor-administrateur bij de 1ste compagnie Wielrijders te Nieuwersluis;

in Februari 1911 ontving de 1ste compagnie Wielrijders twee kwartjes per man voor de voeding; ik betaalde aan beklagde wekelijks uit de bedragen waarop de compagnie recht had; beklagde moest daarvan de leveranciers betalen;

c. T. J. D., kruidenier wonende te Loenen aan de Vecht:

ik heb ten behoeve van de cantine en de menage van de 1ste compagnie Wielrijders te Nieuwersluis van Februari tot Mei 1911 voor een bedrag van ongeveer 75 gulden geleverd aan kruidenierswaren; beklaagde deed in den aanvang persoonlijk de bestellingen; ik heb gedurende de maanden Februari, maart en April 1911 geen geld van beklaagde ontvangen; ik heb hem eenige malen schriftelijk om het geld verzocht; de handteekeningen in het boekje gemerkt A op blz. 1 achter f 16.68, op blz. 4 achter f 3.34, op blz. 7 achter f 15.65, op blz. 10 achter f 8.25, en die in het boekje gemerkt B op blz. 43 achter f 0.15, op blz. 44 achter f 1.25, op blz. 45 achter f 1.75, op blz. 46 achter f 2.35, op blz. 47 achter f 1.91, op blz. 48 achter f 1.77⁵, op blz. 49 achter f 2.55 en op blz. 50 achter f 1.69, zijn niet door mij gesteld;

beklaagde heeft mij nooit betaald zonder dat ik er voor teekende; hij was mij ten slotte ongeveer f 75.— schuldig; tot ongeveer Januari werden de rekeningen der menage geregeld betaald;

op 16 Mei 1911 heeft beklaagde mij 75 gulden betaald; hij kwam opgewonden in mijn winkel, zeide dat hij had geboemeld en geld verloren had en verzocht mij, als ze kwamen vragen of hij geld gebracht had, te zeggen „neen”, dan zou hij zeggen dat hij dit geld verloren had en zien het den volgenden dag te Amsterdam van zijn familie te krijgen;

d. J., zich noemende N. V., hovenier, wonende te Loenen aan de Vecht;

ik ben, sedert het eind van Maart 1910, leverancier van de groenten voor de menage te Nieuwersluis; beklaagde kwam telkens de bestellingen bij mij doen; ik houd geen boek, zoodat ik niet kan verklaren voor hoeveel ik in April 1911 ten behoeve van de menage geleverd heb; gemiddeld heb ik in April en de eerste week van Mei dezes jaars voor een bedrag van 4 à 5 gulden per week geleverd; in April heb ik daarvoor geen geld gebeurd noch in het begin van Mei, maar eerst op den zestienden dezer maand;

het mij vertoonde stukje papier, door luitenant G. bij mij in beslag genomen, is hetzelfde als waarop beklaagde te mijnen huize heeft uitgerekend hoeveel de menage aan mij schuldig was; hij heeft de daarop voorkomende cijfers in potlood gesteld;

de handteekeningen N. V., voorkomende in het mij vertoonde boekje gemerkt B op blz. 46 achter f 5.56, op blz. 47 achter f 4.54, op blz. 48 achter f 4.59, op blz. 49 achter 4.52 en op blz. 50 achter f 6.31, zijn niet door mij gesteld;

beklaagde heeft mij nooit betaald zonder dat ik er voor teekende; op 16 Mei heeft beklaagde mij f 22.93 betaald; kort nadat hij mij betaald had kwam hij terug, onthutst vertellende dat hij geld had verloren;

e. P. C. G., eerste-luitenant bij de 1ste compagnie Wielrijders te Nieuwersluis;

Sedert mijne komst te Nieuwersluis op 1 December 1910 was beklaagde sergeant-menagemester bij de 1ste compagnie Wielrijders en was ik belast met het toezicht op de menage en de cantine; hij ontving iedere week van den sergeant-majoor H. namens mij, het geld om de leveranciers der menage te betalen en gaf mij dan de quitantieboekjes gemerkt A. en B. waarin zij voor quitantie geteekend hadden, ter goedkeuring en onderteekening; wel heb ik in het boekje B telkens onderteekend de verklaring „de uitbetaling heeft plaats gehad in mijne tegewoordigheid” maar zulks is niet geschied; in die boekjes worden de vorderingen van de leveranciers der menage overgenomen uit het menageboek en zij moeten in die boekjes

voor „voldaan” teekenen; telkens als beklagde mij het boekje aanbod stonden de namen D. en V. in de kolom „Handteekening voor voldaan” achter de door hen geleverde bedragen; ik verkeerde dan in de meening dat zij zelve die handteekeningen hadden gesteld nadat hunne vordering voldaan was en zou de rekeringen niet hebben goedgekeurd en geteekend indien ik geweten had dat zij niet waren voldaan en zij niet voor „voldaan” hadden geteekend;

op Dinsdag 16 Mei 1911 heb ik als gedelegeerd lid der cantine-commissie aan beklagde f114.59⁵ ter hand gesteld ter uitbetaling van schulden der cantine, welk geld behoorde tot de cantine; des namiddags van dien dag omstreeks half vier kwam beklagde zeer geagiteerd bij mij en vertelde dat hij al het geld, dat ik hem gegeven had, verloren had; naar aanleiding van een mij daarna medegedeeld gerucht, dat beklagde al sedert eenigen tijd de leveranciers niet had voldaan, ben ik toen naar den groentenleverancier V. gegaan en vernam van hem dat beklagde 's middags bij hem was geweest en hem f22.93 had betaald, welk bedrag nog van de menage achterstallig was; ik nam bij V. het papiertje in beslag, waarop beklagde 's middags had uitgerekend wat er nog verschuldigd was;

toen ben ik naar den leverancier D. gegaan, die eerst verklaarde dat beklagde hem dien dag niet had betaald, maar den volgenden dag mij mededeelde dat beklagde hem wel 75 gulden had betaald maar verzocht had het niet te vertellen; na mijn bezoek aan D. heb ik den kapitein van een en ander in kennis gesteld, die den beklagde bij zich deed komen, waarop beklagde, in mijn bijzijn, erkende dat hij het geld van de cantine niet had verloren maar er achterstallige rekeringen der menage mede had betaald; ook erkende beklagde toen dat hij sinds Januari aan D. en sinds April aan V. het verschuldigde niet betaald had, en de gelden der cantine voor de betalingen aan D. en aan V. had gebruikt; bij inzage der boeken en papieren van D. ben ik gekomen tot het bedrag van 75 gulden, als aan hem verschuldigd geweest; beklagde is, na het onderhoud bij den Kapitein, in arrest gesteld, hij had toen nog in bezit f 8.05 die hij mij heeft afgegeven; het geld is later door zijn familie aangezuiverd;

Overwegende dat door de bekentenis van den beklagde bevestigd deels door de verklaringen der getuigen B., G., H., D. en V., deels door de uit die verklaringen voortvloeiende aanwijzingen en door de schriftelijke bescheiden hiervoor onder 1°, 2° en 3° vermeld, wettig en overtuigend is bewezen:

dat beklagde in 1911 te Nieuwersluis is belast geweest met de werkzaamheden van sergeant menagemeester der eerste compagnie Wielrijders en als zoodanig.

I van den officier belast met de voeding heeft ontvangen:

op 25 Februari 1911	f 16.68
„ 4 Maart	„	.	.	.	„ 3.34
„ 11 „	„	.	.	.	„ 15.65
„ 15 „	„	.	.	.	„ 8.25
„ 18 „	„	.	.	.	„ 0.15
„ 25 „	„	.	.	.	„ 1.25
„ 1 April	„	.	.	.	„ 1.75
„ 8 „	„	.	.	.	„ 2.35
„ 15 „	„	.	.	.	„ 1.91
„ 22 „	„	.	.	.	„ 1.77 ⁵
„ 29 „	„	.	.	.	„ 2.55
„ 6 Mei	„	.	.	.	„ 1.69

alles ter voldoening van door T. J. D. ten behoeve der menage geleverde kruidenierswaren

en op	8 April 1911	f	5.56
"	15 "	"	"	.	.	"	4.54
"	22 "	"	"	.	.	"	4.59
"	29 "	"	"	.	.	"	4.52
"	6 Mei	"	"	.	.	"	6.31

alles ter voldoening van door (N.) J. V. ten behoeve der menage geleverde groenten;

en dat hij die gelden, die hij derhalve anders dan door misdrijf onder zich had niet heeft betaald aan de leveranciers voor wie zij bestemd waren, maar ze zich opzettelijk wederrechtelijk heeft toegeëigend door die te eigen bate aan te wenden;

II. dat beklagde in de Quitantieboekjes gemerkt A en B, achter elk der bedragen hiervoren vermeld, als verschuldigd aan D., onder de dagteekeningen als daarbij vermeld, telkens heeft gesteld den naam „T. J. D.” en achter elk der bedragen hiervoren vermeld, als verschuldigd aan V. onder de dagteekeningen als daarbij vermeld, telkens heeft gesteld den naam „N. V.”, zulks zonder dat die personen eenige betaling ontvingen of iets van het stellen hunner namen wisten en met het oogmerk om de rekeningen waarin die namen voorkwamen als werkelijk door D. en V. achter de hun verschuldigde bedragen ingevuld, te gebruiken;

dat die handteekeningen, blijkens het opschrift der boekjes, blijkens het gebruik van quitantieplakzegels en blijkens het opschrift der kolom, waarin zij voorkomen, beteekenden dat de leveranciers der levensmiddelen achter welke kooprijzen hunne namen gesteld waren, die kooprijzen hadden ontvangen;

dat die aldus opgemaakte rekeningen bestemd waren om tot bewijs te dienen zoo van de daarin vermelde leveringen als van de prijzen daarbij aangegeven en van de gedane betalingen;

Overwegende dat door het gebruik dier aldus door beklagde valschelijk ingevulde rekeningen nadeel kon ontstaan, vermits uit die stukken de rekening der voeding voor de compagnie werd opgemaakt en daarin als betaald werden verantwoord vorderingen ten laste der menage welke in werkelijkheid niet betaald waren;

Overwegende dat wel bij de telastlegging, gelijk die in eersten aanleg aan beklagde, bij zijn verhoor op 9 Juni 1911 uitvoerig is voorgehouden, niet is vermeld dat uit het gebruik 't welk beklagde bij het valschelijk stellen der handteekeningen beoogde van de rekeningen te maken, nadeel kon ontstaan, en dat ook bij de in hooger beroep aangevulde en verbeterde formuleering der telastlegging aan beklagde, dit element van het strafbaar feit niet is opgenomen, maar dat bij het verhoor van beklagde voor Officieren-Commissarissen gehouden den 29en Mei 1911, op welk verhoor hij in de zitting van den Krijgsraad van 23 Juni 1911 is gerecoleerd, aan hem (art. 9) is voorgehouden eene beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad door den Garnizoens Commandant te Nieuwersluis van den 27en Mei 1911, bij welke beschikking hij naar den Krijgsraad is verwezen ter zake dat hij, van half Januari en van 1 April tot 6 Mei 1911 het quitantieboekje heeft vervalscht, door het stellen der handteekeningen van D. en van V., met het oogmerk om het als echt en onvervalscht te gebruiken . . . terwijl uit dit gebruik nadeel kon ontstaan, waarna hij bij dat verhoor heeft verklaard tegen de daarin vermelde beschuldiging

niets te hebben in te brengen, weshalve de strafbare feiten in hunne verschillende bestanddeelen den beklagde voldoende zijn voorgehouden;

III. dat beklagde van de als voormeld valschelijk door hem opgemaakte rekeningen opzettelijk gebruik heeft gemaakt, als waren ze echt en onvervalscht, door ze aan het eind van elke week voor te leggen aan den Officier belast met de voeding ten einde ze door dezen te doen goedkeuren, en dat ook uit dit gebruik nadeel kan ontstaan, doordat die Officier dientengevolge, in de afrekening der voeding, leveringen als betaald verantwoordde welke in werkelijkheid niet betaald waren;

Overwegende dat beklagde die onder I, II en III bewezen verklaarde strafbare feiten wel heeft gepleegd als menagemeester of als zoodanig optredende, maar dat het eigenlijk beheer der voor de voeding toegestane gelden niet aan hem was opgedragen, maar aan den Officier belast met de voeding, zoodat hij, tijdens het plegen dier feiten, niet als militair gesteld was in eene militaire directie, administratie, commissie of bewind van penningen, weshalve de bepaling van artikel 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande hier buiten toepassing blijft;

dat hij echter, als tot de gewapende macht behoorend persoon, als ambtenaar wordt beschouwd en als zoodanig de gelden, welke hij zich opzettelijk wederrechtelijk heeft toegeëigend in zijne bediening onder zich had;

IV°. dat beklagde van de som van f 114.59⁵, welke hij op 16 Mei 1911 van den luitenant G. heeft ontvangen om daarmede betalingen te doen voor de cantine waarmede hij belast was en welk geld hij anders dan door misdrijf onder zich had, een bedrag van f 106.54⁵ opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door dat te eigen bate aan te wenden tot het betalen van vorderingen der leveranciers D. en V. ten laste der menage, welke hij tot dusver onbetaald had gelaten, ofschoon hij de daarvoor bestemde bedragen had ontvangen;

dat hij ook deze gelden als ambtenaar in zijne bediening onder zich had;

Overwegende dat het andere of meerder aan beklagde te last gelegde niet wettig en overtuigend is bewezen;

Overwegende dat beklagde ter zake van de door hem gepleegde feiten, ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 56, 57, 84, 225, 321 en 359 van het Wetboek van Strafrecht en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 23sten Juni 1911 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklagde gewezen;

En opnieuw recht doende;

Verklaart beklagde schuldig aan:

I. het als ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, opzettelijk verduisteren van geld dat hij in zijne bediening onder zich had, achttien malen gepleegd;

II. Valschheid in geschrift, zeventien malen gepleegd;

III, het opzettelijk gebruik maken van een valsch geschrift als ware het echt en onvervalscht, uit welk gebruik nadeel kon ontstaan, twaalf malen gepleegd;

Veroordeelt hem tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden en tot degradatie, brengt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert zestien Mei 1911 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem anders of meer is telast gelegd dan wettig en overtuigend is bewezen verklaard;

Verwijst hem in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat beklagde, met uitzondering der verduistering van f 4.86 op 1 April 1911 en de vervalsching in de menagerekening achter dat bedrag, overigens bekend heeft zich aan het hem nader ten laste gelegde schuldig gemaakt te hebben;

dat thans door die bekentenis, in verband met de overige ten processe reeds aanwezige bewijsmiddelen, met bovenvermeld voorbehoud, rechtens bewezen is hetgeen aan den beklagde nader is ten laste gelegd evenals zijn schuld daaraan;

dat de bewezen strafbare feiten, met aanhaling tevens van art. 322 van het Wetboek van Strafrecht, behooren te worden gequalificeerd als;

1°. Ontrouw en falsiteit; vele malen begaan door een onderofficier, gesteld in eene militaire administratie van penningen;

2°. Verduistering, gepleegd door hem, die het goed uithoofde zijner persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft;

dat aanhaling en toepassing van art. 17 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande hier niet noodig is;

dat ofschoon er bij de 1ste compagnie Wielrijders van begin December 1910 tot half April 1911 zoogenaamd officieel geen menage is gevoerd, beklagde toch ook in dit tijdvak menagemeester dier compagnie is geweest en dat in die hoedanigheid beklagde, van zijn compagnies-commandant, rijks gelden ontvangen heeft, om die voor de huishoudelijke menage der compagnie, onder toezicht van en verantwoording aan den Officier belast met de voeding te besteden;

dat de vrijheidstraf aan den beklagde op te leggen, gevoelig moet wezen, in aanmerking genomen, dat hij zóó vele malen misdreven heeft en het vrij aanzienlijk geldelijk nadeel, dat hij veroorzaakt heeft, al is het dan ook ten slotte door zijne familie weer aangezuiverd;

dat eindelijk de beklagde ter zake der gepleegde feiten, ongeschikt is om in den militairen stand te blijven of de betrekking van militair gëm-ployeerde te behouden,

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie van antwoord werd betoogd:

dat hij (bekl.) heeft erkend, zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat het hem echter niet duidelijk is, waarom de oorspronkelijke te lastlegging is gewijzigd, zooals dit door den Heer Advocaat-Fiscaal geschiedde;

dat toch de oorspronkelijke te lastlegging was verdeeld in drie onderdeelen, die ieder op zich zelf strafbare feiten daarstelden;

dat daarentegen de gewijzigde telastlegging is verdeeld in vijf onderdeelen, waarvan intusschen slechts die sub I, IV en V strafbare feiten zijn, in tegenstelling met die sub II en III;

dat toch deze laatste slechts dan strafbaar zouden zijn, indien daarbij gesteld ware, dat uit het bedoelde gebruik eenig nadeel kan ontstaan; dat, nu dit niet gesteld is, ter zake van het sub II en III ten laste gelegde geen veroordeeling zal kunnen volgen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 29 November 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENITÉ.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. WINKEL.

Art. 321 en 322 W. v. Sr. — Art. 199 C. W. L.

Aan een burger-oppasser bij een garnizoens kleeding- en nachtlegermagazijn zijn de daarin opgeborgen goederen toevertrouwd in den zin van art. 199 C. W. L., ook al is hij daarvoor niet bepaaldelijk aansprakelijk.

Waar door een beklagde gedurende een tijdsverloop van meer dan twee jaar talrijke ontvreemdingen zijn gepleegd en tot elke ontvreemding telkens een nieuw besluit is noodig geweest (vermits beklagde telkens opnieuw heeft toegegeven aan de zucht om zich door het ontvreemden van hem toevertrouwd goed de middelen te verschaffen tot het verkrijgen van sterken drank), zijn die ontvreemdingen wel telkens het gevolg van een gelijk opzet, maar staan die niet in zoodanig verband met elkaar dat zij als eene voortgezette handeling kunnen worden beschouwd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 4den November 1910 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 25sten October 1910 gewezen in de zaak tegen een burger-oppasser bij het garnizoens kleeding en nachtleger magazijn te Venlo, gedetineerd te 's Hertogenbosch, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 5 en 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 27, 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: het voortgezette misdrijf van verduistering gepleegd door hem die het goed uit hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft; en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van twee jaren, onder bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de

opgelegde gevangenisstraf sedert den 7den Juni 1910 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Welke Advocaat-Fiscaal, bij Resolutie van den 11den November 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten betekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, wat de aan de gepleegde feiten gegeven qualificatie, de soort der opgelegde vrijheidsstraf en de niet-ontzegging betreft, en dat de gedaagde alsnog, met weglating der aangehaalde artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 56, 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht en aanbaling alsnog der artikelen 199 van gemeld Crimineel Wetboek, 55, 57 en 91 van genoemd strafwetboek en 7 en 12 der meergenoemde wet van 14 November 1879, zal worden schuldig verklaard aan: het als geëmployeerde tot het verrichten van eenig werk of dienst in garnizoens-kleeding- en nachtleger magazijnen, ontvreemden der hem, in voege voorschreven, toevertrouwde goederen, elf maal gepleegd, en deswege veroordeeld tot twee jaren militaire gevangenisstraf, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden beklaagde, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, vanwege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtstaan beschuldigd:

dat hij op verschillende tijdstippen in de jaren 1908, 1909 en 1910 te Venlo, als burger-geëmployeerde belast met het verrichten van diensten in het garnizoens kleeding- en nachtleger-magazijn aldaar, door ten eigen bate:

I. aan J. P. te Venlo, 15 onderbroeken, 15 hemden, 15 lakens, 10 paar sokken en 1 handdoek voor dranken gedeeltelijk in ruil te geven, gedeeltelijk te verkoopen en

II. te verkoopen:

a. aan W. G. J. H. te Venlo: 2 hemden;

b. aan J. S. van N., echtgenoot van W. van L. te Venlo: 4 geweven en 2 bombazijnen onderbroeken,

c. aan H. C. te Venlo: 2 onderbroeken;

d. aan H. K. te Venlo : 4 militaire rijbroeken, 2 hemden, 1 paar schoenen, ongeveer 180 paar zolen en 180 paar achterlappen;

e. aan C. J. la M. te Venlo : 1 wollen deken, 5 lakens 2 hemden, 2 onderbroeken, 1 mantel, 1 rijbroek, 1 paar rijlaarzen en 1 paar rijgschoenen.

f. aan H. B. H. te Venlo : 1 rijbroek, 1 pelerine, 1 spons, 1 wollen deken, 2 lakens, 3 onderbroeken, 2 hemden en 6 paar wollen sokken;

g. aan P. B. L. B. te Venlo : 1 paar rijgschoenen, 16 paar sokken, 8 hemden, 28 handdoeken, 8 onderbroeken, 1 wollen borstrok, 1 rosborstel, 16 lakens, 1 blauwe cavaleriesjerp, 3 schoenborstels, 1 kolbakzak, 3 paar lage schoenen, 1 stalmut, 3 stalbroeken, 1 kolbak, 2 paar beenstukken, 1 paar broekdraagbanden, 1 spons, 1 kleeborstel, 3 attila's, 2 pelerines, 3 rijbroeken, 1 paar wollen handschoenen en 1 knipmes;

h. aan J. M. de R. te Venlo : 3 rijbroeken, 1 attilla, 1 lange jas, 2 onderbroeken, 2 hemden en 2 paar sokken.

i. aan C. J. van M. te Venlo : 1 rijbroek, 2 hemden, 3 onderbroeken en 6 paar sokken;

j. aan E. Th. R. te Venlo : 2 hemden, 1 paar rijsporen, 2 mondzakken, 1 spons, 1 rosborstel, 2 paar sokken, 1 roskam en 1 kolbak;

k. aan F. H. te Venlo : 1 rosborstel;

die sub I en II genoemde goederen, welke toebehoorden aan het Rijk, zich opzettelijk wederrechtelijk heeft toegeëigend, terwijl hij ze uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich had;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de bekentenis van den beklagde, bevestigd door de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklagde was te last gelegd;

dat echter de goederen, welke de beklagde bij de talrijke feiten van wederrechtelijke toeëigening, in de telastlegging aangegeven, heeft weggenomen uit het magazijn waar hij was werkzaam gesteld, in den zin van artikel 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande aan hem waren toevertrouwd, ook al was hij, krachtens de ten deze geldende administratieve voorschriften, niet bepaaldelijk daarvoor aansprakelijk, terwijl uit de telastgelegde feiten, gelijk die bij het vonnis zijn bewezen verklaard, volgt dat hij die voorwerpen van het magazijn heeft weggevoerd met het oogmerk om zich die wederrechtelijk toe te eigenen;

dat derhalve voor de bewezen verklaarde feiten, ofschoon die ook vallen onder de algemeene strafbepalingen der artikelen 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht, in voormeld artikel 199 eene bijzondere strafbepaling is gesteld en deze daarop behoort te worden toegepast;

Overwegende dat wel de vele ontvreemdingen, door beklagde gepleegd, telkens van een gelijk opzet, om zich de hem toevertrouwde goederen toe te eigenen, het gevolg waren, maar dat zij niet in zoodanig verband stonden, dat zij als eene voortgezette handeling kunnen worden beschouwd;

dat toch die talrijke ontvreemdingen gepleegd zijn gedurende een tijdsverloop van meer dan twee jaren en — al moge het ontvreemden van aan beklagde toevertrouwde goederen dan ook bij hem tot gewoonte zijn geworden — tot elke ontvreemding telkens een nieuw besluit is noodig geweest, vermits beklagde telkens opnieuw heeft toegegeven aan de zucht om zich door het ontvreemden van hem toevertrouwd goed de middelen te verschaffen tot het verkrijgen van sterken drank;

Overwegende dat uit de bewezen verklaarde feiten wel blijkt aan hoevele personen beklagde door hem ontvreemde goederen heeft verkocht of in

ruil gegeven, maar daaruit niet is gebleken en het ook niet mogelijk is uit het geblekene op te maken, hoeveel malen beklaagde zich aan ontvreemding als voormeld heeft schuldig gemaakt;

Overwegende dat derhalve het vonnis moet worden verbeterd ten aanzien van de qualificatie daarbij aan de bewezen verklaarde feiten gegeven en van de daarbij opgelegde straf, en dat beklaagde, na het plegen der feiten waaraan hij is schuldig bevonden, niet als militair geëmployeerde kan worden geduld;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglating der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 56, 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht en gezien bovendien de artikelen 199 van gezegd Crimineel Wetboek, 55, 57 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 7 en 19 der genoemde Wet van 14 November 1879;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis den 25en October 1910 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, tegen beklaagde geweest, alleen voor zooveel betreft de qualificatie aan de daarbij bewezen verklaarde feiten gegeven en de daarbij opgelegde straf;

Verklaart beklaagde schuldig aan:

het als geëmployeerde tot het verrichten van eenig werk of dienst in een magazijn ontvreemden van de hem in voege voorschreven toevertrouwde goederen, zeer vele malen gepleegd;

Veroordeelt hem te dier zake tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren;

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert zeven Juni 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep.

De Advocaat-Fiscaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan: dat Vertoonner van meening is, dat in dat vonnis de als bewezen aangenomen strafbare feiten onjuist zijn gequalificeerd;

dat toch die feiten niet vallen onder de artt. 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht, doch wel, in verband met art. 55 van dit Wetboek, onder art. 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande;

dat voorts voorschreven feiten niet onafgebroken, maar op onderscheiden tijdstippen, zelfs met groote tusschenruimte van tijd, gepleegd zijn, waarom er tusschen die onder I en II te laste gelegde feiten, onderling althans, niet zoodanige samenhang bestaat dat zij als eene voortgezette handeling beschouwd moeten worden;

dat bovendien beklaagde ter zake van het plegen dier feiten, ongeschikt is om de betrekking van militair geëmployeerde te behouden.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 12 Februari 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLIJK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een soldaat beklagde zich bij den Krijgsraad over een hem door zijnen compagniescommandant opgelegde straf.

De Krijgsraad handhaaft de straf, doch wijzigt de strafreden.

Het H. M. G. beslist, dat nu door de wijziging der strafreden een gedeelte der telastlegging verviel, de Krijgsraad ook de straf had behooren te verminderen, en vermindert de straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring van 2 Januari 1909, waarbij een soldaat van de 1e compagnie, 4e bataillon, van het 3e Regiment Infanterie, in garnizoen te Vlissingen, verklaart in hooger beroep te komen bij dit Hof van eene beschikking van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, van 31 December 1908 waarbij zijne klacht over eene straf van drie weken politiekamer hem op den 14en December te voren opgelegd door zijnen compagniescommandant, den Eerste Luitenant D., met de strafreden: „Op 12 December 1908 op het ziekenbriefje „verzocht den Officier van gezondheid te spreken, zooals later bleek zonder „ziek te zijn doch naar aanleiding van de hem op 12 December 1908 „opgelegde straf en gedurende het onderhoud op zoodanig oneerbiedige „wijze van zijn compagniescommandant te spreken, dat de Officier van „gezondheid hem elk verder praten verbood”, — gedeeltelijk gegrond wordt verklaard, de opgelegde straf wordt gehandhaafd doch de strafreden wordt gewijzigd als volgt: „Toegelaten tot een onderhoud met den Officier „van gezondheid, daarbij aangevangen zich op ongepaste wijze en op „ongepasten toon uit te laten over zijn compagniescommandant, waarin „hij door dien Officier van gezondheid werd gestuit”;

Gelezen de redenen waarom klager opgeeft appel aangeteekend te hebben tegen de beslissing van den Krijgsraad en de verklaring van den straffer dat hij tegen die redenen niets heeft aan te voeren en geen nadere toelichting heeft te geven;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal, strekkende om 's Krijgsraads beschikking te bevestigen doch de opgelegde straf, welke door den Krijgsraad werd gehandhaafd, te verminderen tot veertig dagen politiekamer;

Overwegende dat klager in bovenbedoelde redenen opgeeft dat de Krijgsraad, toen hij de strafreden van den straffer wijzigde, daardoor te kennen gaf dat hij, klager, zonder reden is gestraft terwijl bovendien de in de plaats gestelde strafreden onjuist is omdat daarin staat, dat hij op ongepaste wijze en ongepasten toon zich zou hebben uitgelaten over zijnen compagniescommandant, wat z. i. niet waar is omdat die uitlating tegen den Officier van Gezondheid: „dat me nou die kapitein”, niets ongepastst bevat, terwijl de woorden: „op ongepaste wijze”, welke in die strafreden voorkomen, voor hem onverklaarbaar zijn omdat hij, klager, beleefd tegen

den Officier van gezondheid heeft gesproken en ook de verplichting heeft in acht genomen welke een mindere behoort na te komen als hij tegen een meerdere spreekt;

Overwegende dat de klager, door de aanvoering der genoemde redenen voor zijn appèl, geen nieuw gezichtspunt op zijne zaak heeft geopend terwijl is gebleken dat de Krijgsraad op goede gronden, welke in de beschikking goed zijn aangegeven, de krijgstuchtelijke overtreding, waaraan klager zich jegens zijn kapitein schuldig maakte, strafbaar heeft geoordeeld en deze overtreding in juiste bewoordingen heeft teruggebracht tot wat de strafreden thans inhoudt;

Overwegende dat echter de Krijgsraad de straf ongewijzigd liet en deze had behooren te verminderen, toen hij het gedeelte der oorspronkelijke strafreden, — waarin den klager werd te last gelegd dat hij op eene ongeoorloofde wijze zich toegang tot den Officier van gezondheid heeft weten te verschaffen en zich op eenigerlei wijze bij dezen over eene opgelegde straf of eene ondervonden behandeling had beklaagd omdat van een en ander niet voldoende was gebleken, — wegliet;

Gezien artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende in hooger beroep.

Vermindert de straf, welke bij 's Krijgsraads beschikking werd gehandhaafd, tot veertien dagen politiekamer.

Bevestigt voor het overige die beschikking;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal en een uittreksel aan klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 3 December 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TLIJSSENS.

Een onderofficier beroept zich op het H. M. G. ter zake van de beschikking van den Krijgsraad, waarbij zijn klacht over een hem opgelegde straf wegens: „eene schuld gemaakt bij een particulier, waardoor zijn compagniescommandant in deze aangelegenheid werd betrokken en niet voldaan aan de belofte, aan dezen gegeven, om de geheele schuld op denzelfden dag af te betalen, hoewel hij in 't bezit van voldoende geld was”, ongegrond verklaard is en zoodanig lichtvaardig, dat zij niet anders kan worden toegeschreven dan aan verregaande oneerbiedigheid.

Het Hof overweegt dat de straffer de straf enkel heeft opgelegd wegens het niet betalen der schuld na zijn desbetreffend onderhoud met klager, en dat klagers opgave in hooger beroep dat hij niet kan inzien het lichtvaardige van zijn reclame, niet kan worden aangenomen als geldende reden voor het door hem ingestelde hooger beroep; wijzigd de strafreden, handhaaft de straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de beschikking den 16en November 1909 genomen door den Krijgs-

raad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, op de klacht den 13en October 1909 ingediend door een sergeant bij de 1e compagnie 1e bataillon, 7e Regiment Infanterie, in garnizoen te Naarden, over de straf van drie dagen politiekamer, hem den 12en October 1909 opgelegd door zijn compagnies-commandant ter zake: „eene schuld gemaakt „bij een particulier, waardoor zijn compagnies-commandant in deze aan- „gelegenheid werd betrokken en niet voldaan aan de belofte, aan dezen „gegeven, om de geheele schuld op denzelfden dag af te betalen, hoewel „hij in 't bezit van voldoende geld was;

bij welke beschikking de klacht is verklaard ongegrond en zóódanig lichtvaardig dat zij niet anders kan worden toegeschreven dan aan verregaande oneerbiedigheid, en deswege den klager is opgelegd eene straf van zes dagen politiekamer;

Gezien de verklaring den 19en November 1909 door klager geteekend, houdende dat hij zich van die beschikking voorziet in hooger beroep, alsmede de schriftelijke toelichting door klager gegeven tot steun van dat beroep;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiscaal voor de Zee- en Landmacht strekkende tot wijziging der strafreden met handhaving der opgelegde straf en der door den Krijgsraad opgelegde straf;

Overwegende dat de Krijgsraad op juiste gronden, waarmede het Hof zich verenigt, de klacht heeft verklaard ongegrond; dat klager's opgave in hooger beroep: „dat hij niet kan inzien het lichtvaardige van zijne „reclame” niet kan worden aangenomen als geldende reden voor het door hem ingesteld hooger beroep, daar hij toch, als volwassen man en als onderofficier, behoort te begrijpen dat — indien hij aan zijn compagnies-commandant, op diens gemoedelijk vertoog, belooft eene schuld binnen een bepaalden tijd te betalen, hij verplicht is zijne belofte gestand te doen, en het met de instandhouding eener goede krijgstucht niet bestaanbaar is, dat hij aan die verplichting niet voldoet;

dat klager derhalve, door zich niet te onderwerpen aan de wel verdiende en zeer matige straf, hem door zijn compagnies-commandant te dier zake opgelegd, zóó lichtvaardig heeft gehandeld dat de klacht niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, weshalve de Krijgsraad te recht aan klager te dier zake heeft opgelegd de straf van zes dagen politiekamer;

Overwegende echter dat de straffer heeft verklaard de straf enkel te hebben opgelegd wegens het niet betalen door klager van zijne schuld op 11 October 1909 na het onderhoud, dat hij dien dag met klager had gehad, en dat het wenschelijk is dit in de reden der straf te doen uitkomen, te meer nu klager heeft opgegeven dat hij in de straf zou hebben berust, indien de kapitein hem gestraft had ter zake van het eerste gedeelte der strafreden;

Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op het hooger beroep;

Bevestigt de beschikking des Krijgsraads voor zoover daarbij de klacht is verklaard ongegrond en zóódanig lichtvaardig dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, en den klager ter zake van het indienen der klacht is opgelegd de straf van zes dagen politiekamer;

Wijzig de reden der straf, door die te doen luiden:

„Nadat een particulier, die hem geld geleend had, de tusschenkomst van „zijn compagnies-commandant had ingeroepen om de teruggave dier leening „te verkrijgen, niet voldaan aan de door hem aan dien commandant gedane

„belofte om die schuld nog denzelfden dag in haar geheel te betalen, hoewel hij in bezit was van het daartoe vereischte geld”;

Bepaalt dat de reden voor de straf, in klagers straflijst aangegeven, zal worden vervangen door de bovenvermelde;

Heft op het verband waaronder klager zich, krachtens het ontslag bij handtasting op 8 November 1909 bevindt;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fisikaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 7 December 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een onderofficier had zich bij den Krijgsraad beklaagd over een hem door zijnen waarnemend Afdelingscommandant opgelegde straf.

De Krijgsraad oordeelde de klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, doch wijzigde de strafreden.

Klager komt in hooger beroep, omdat hem eene bijkomende straf is opgelegd, niettegenstaande de reden van zijn straf werd veranderd en daardoor werd getoond, dat zijne klacht niet ongegrond was.

De Advocaat-Fisikaal adviseert tot wijziging der strafreden en het niet opleggen van een nieuwe straf wegens het beklag.

Het H. M. G. bevestigt de beschikking van den Krijgsraad.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring van 20 October 1909 waarbij een wachtmeester van het 3de Regiment Veld-Artillerie, in garnizoen te Bergen op Zoom, in hooger beroep komt bij dit Hof van eene beschikking van den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, waarbij zijne klacht over de straf van acht dagen politiekamer, hem den 1sten September t. v. opgelegd door zijnen waarnemend Afdelingscommandant, met de strafreden: „Het slecht en slordig beheeren van de „onderofficieren-menage en bij het onderzoek ongepast op te treden tegenover „den waarn. Afdelingscommandant”, ongegrond is verklaard met verandering der strafreden in: „het slordig inschrijven van de menagerekening „in het daarvoor bestemde menageboek, en het slecht beheeren der onder- „officiersmenage”, met handhaving van het tweede gedeelte dier strafreden en handhaving der straf, terwijl aan klager eene straf van twee dagen provoost wordt opgelegd omdat zijne klacht zóódanig ongegrond en lichtvaardig is bevonden dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Gehoord klager en straffer en onder eede den eerste-luitenant F., adjudant der afdeling te Bergen op Zoom;

Gelezen de verschillende bescheiden ter zake dienende;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fisikaal strekkende om, met wijziging der strafreden, de straf te handhaven doch aan klager, wegens zijn beklag, geen nieuwe straf op te leggen;

Overwegende dat door klager is opgegeven:

dat hij van de beschikking van den Krijgsraad in appel is gekomen omdat hem daarbij eene bijkomende straf is opgelegd niettegenstaande de reden van zijne straf werd veranderd en daardoor werd getoond dat zijne klacht niet ongegrond was; dat hij erkent de menage-rekeningen van 8 en 21 en die van 22—28 Augustus slordig te hebben ingeschreven, doch niet netter te hebben kunnen werken omdat het neerschrijven van cijfers hem zenuwachtig maakt en hij dan knoeit; dat de rekening van 1--7 Augustus, die geen slordigheid vertoont, om die reden, door een ander is ingeschreven doch door hem werd geteekend; dat hij wist, toen hij op 8 Augustus de menage inschreef, dat er nog f 33.— over was en dat de inleg f 0.45 per dag bedroeg; dat er op den eersten der maand geen commissarissen van de tafel zijn benoemd en dus ook niet door hen, overeenkomstig artikel 170 van den Inwendigen Dienst, de soort en de hoeveelheid der spijzen is bepaald; dat hij de deelnemers daarop echter niet heeft gewezen doch in den ouden sleur is doorgegaan; dat in twee dagen, en wel voor de inkoop van den dag van terugkomst uit het kamp en voor den daarop volgende Zondag, de groote uitgaven zijn gedaan; dat hij voor die dagen, vóór dat hij naar het kamp ging, aan den kok, die voor de inkoop heeft gezorgd, heeft opgegeven wat er op de bedoelde twee dagen moest gegeten worden en tevens de hoeveelheden van vleesch, groenten en aardappelen, doch niet die der andere waren; dat er voor den dag van terugkeer maar f 0.25 is gestort voor elken deelnemer; dat het hem bekend was dat er ongeveer f 25.— overschot moest blijven al wist hij niet waarvoor; dat, wat het tweede gedeelte der strafreden betreft, hij zich niet bewust is brutaal te zijn geweest of op ongepaste wijze te hebben gezegd dat hij verzocht den Regimentscommandant te mogen spreken, toen hem, door den straffer, was medegedeeld dat hij zou worden gestraft voor zijn slecht en slordig beheer der onderofficiers-menage; dat daarentegen toen de straffer opsprong, met de vuist op tafel sloeg en hem, klager, toevoegde dat hij dit kon doen maar dan mocht lijden dat hij er zwaar tegen aanliep; dat de straffer te zijnen opzichte, vriendelijk was toen hij hem mededeelde dat hij dit verzoek zou intrekken, maar zijne vriendelijke houding veranderde nadat hij, klager, had te kennen gegeven dat het zijn voornemen was zijne zaak door den Krijgsraad te laten behandelen; dat hij ten slotte de straf te zwaar vindt omdat hij de jongste onderofficier is en hem geen commissarissen waren toegevoegd;

Overwegende dat door den straffer is opgegeven, zoowel schriftelijk als mondeling:

dat het slordig inschrijven der menage-rekeningen van 8 en 21 Augustus en van 22—28 Augustus hem aanleiding gaven klager te straffen; dat klager kon en moest weten dat de onderofficiers-menage steeds een overschot behoort te hebben, omdat hem dit bij het overnemen der menage is bekend gemaakt; dat er door klagers schuld te weelderig is gegeten en daardoor het overschot van ongeveer f 33.—, dat op den 7den Augustus nog aanwezig was, op den 28sten d. a. v. was opgemaakt; dat, nadat het een en ander hem door den Luitenant-Adjutant der Afdeeling, den eerste-luitenant F., was gerapporteerd, hij den klager bij zich heeft laten komen en met hem kalm het verzuim heeft besproken en daarna de strafreden en de straf aan hem medegedeeld;

dat klager toen kwaad werd en in die stemming zeide: „dan verzoek „ik den Regimentscommandant te spreken”; dat hij, straffer, toen is opgestaan maar niet is opgevolgen, hoewel de wijze waarop klager de genoemde woorden uitsprak, de daarbij aangenomen toon en houding, in strijd waren met die welke een mindere tegenover een meerdere behoort aan te nemen; dat het onwaar is dat hij jegens klager van houding is veranderd nadat deze hem had medegedeeld dat hij niet den Regimentscommandant over zijne straf wenschte te spreken maar zijne zaak door den Krijgsraad wilde behandeld zien, want dat deze verandering van klagers voornemen hem niet door klager zelf maar door diens batterij-commandant is medegedeeld geworden en wel juist op het oogenblik waarop hij wilde beginnen den Regimentscommandant schriftelijk op de hoogte te brengen van de reclame;

Overwegende dat door den eerste-luitenant-adjutant F. onder eede is opgegeven:

dat, bij het optreden van klager als menagemeester der onderofficieren op 1 Augustus, hij dezen heeft ingelicht en medegedeeld dat de menage zuinig beheerd moest worden en er, bij zoodanig beheer, een overschot bleef dat onder getuiges berusting was; dat hij niet zeker weet aan klager te hebben gezegd dat er aan het einde der maand f 25.— ongeveer moest overblijven, maar dat hij het zeer waarschijnlijk acht, terwijl trouwens alle onderofficieren dit weten, hoewel daaromtrent geen geschreven order bestaat; dat de opvolgende menagemeesters de rekeningen van elkaar overnemen, waarin dit overschot wordt opgenomen; dat volgens de voorschriften de menagemeester en niet de kok voor de inkoop moet zorgen, en dat alleen voor den 28sten Augustus, den dag waarop de troep uit het kamp terugkwam, en vermoedelijk ook voor den onmiddellijk daarop volgenden Zondag, door den onderofficier, die in het garnizoen achtergebleven is, voor de menage der onderofficieren gezorgd was; dat hem wel bij den Inwendigen dienst het bestuur en toezicht over de menage der onderofficieren is opgedragen maar dat dit zich, naar de algemeene gewoonte, nooit heeft uitgestrekt over het inkoop en bereiden van het eten; dat door hem de rekening van den 8sten en 21sten Augustus niet is opgenomen op laatstgenoemden datum maar op den 28sten d. a. v., omdat hij op den 21sten voor twee dagen met verlof is gegaan; dat hij niet kan aannemen dat klager niet zou geweten hebben dat er zooveel mogelijk van den inleg der onderofficieren moet worden bespaard, omdat alle onderofficieren, en dus ook klager, weten dat het overschot boven de f 25.— onder hen wordt verdeeld en zij daarvan iets terug ontvangen; dat zijn indruk is geweest, toen hij tegenwoordig was bij het betreffend onderhoud tusschen straffer en klager, dat de houding van dezen, toen hem werd aangezegd dat hij gestraft zou worden, indisciplinair en niet normaal was en hij toen op zeer ongepaste toon heeft gezegd: „dan verzoek ik den Regimentscommandant te spreken”;

Overwegende dat uit het bovenstaande en het betreffende menageboek is gebleken dat klager de rekeningen van 8 en 21 Augustus en die van 22 en 28 Augustus d. a. v., slordig heeft ingeschreven, terwijl diens verantwoordiging, dat hij niet netter kan werken omdat hij bij het neerschrijven van cijfers zenuwachtig wordt en dan begint te knoeien, onaanvaardbaar is, omdat klager bij gevoelde onbekwaamheid voor het waarnemen van zijn dienst, waartoe behoort het voeren der menage, hiervan kennis had behooren te geven, wat niet is geschied;

dat daaruit tevens is gebleken dat klager de menage der onderofficieren, gedurende de hierboven genoemde dagen, slecht heeft beheerd, door een

bedrag van f 33.86⁵, dat op den 7den Augustus als saldo aanwezig was en als zoodanig op den 8sten Augustus door hem als overschot van de vorige rekening was geboekt en waarvan het zuinig beheer hem was aanbevolen, ten bate der menage te verbruiken, waardoor op den 28sten Augustus van dit overschot nog maar overbleef een bedrag van f 0.77⁵, en dit niettegenstaande er tusschen 8 en 21 Augustus door de onderofficiëren geen menage was gevoerd, omdat zij toen in het kamp waren;

dat nu wel door klager o. a. wordt aangevoerd dat er voor de dagen van 21 en 22 Augustus niet door hem, die toen in het kamp was, maar door den kok is ingekocht en hij aan dezen enkel de in te koopen hoeveelheden vleesch, groenten en aardappelen heeft opgegeven, maar dat dit voor klager, die aangewezen was als menagemeester voor de geheele maand, juist een aanleiding had moeten zijn om na te gaan of er van de overige bestanddeelen te veel was ingekocht en dit zoo noodig voor de volgende dagen te laten bewaren, dat dit echter niet is geschied en er daarom terecht in de strafreden wordt gezegd dat de menage door klager slecht is beheerd;

dat, wat het tweede gedeelte der strafreden betreft, het ongepast optreden van klager tegenover den waarnemend Afdeelings-commandant blijkt uit diens verklaring en die, onder eede afgelegd, van den Luitenant-Adjutant, terwijl daarentegen de ontkenning van klager aan beteekenis verliest omdat, blijkens zijn strafregister, hij zich in drift niet weet te beheerschen en hij zich in zijn diensttijd bij herhaling schuldig heeft gemaakt aan het aannemen eener ongepaste houding jegens zijne meerdere; dat daarom de Krijgsraad dan ook terecht klagers ongepast optreden als vaststaande aannam en dit in de gewijzigde strafreden opnam;

Overwegende dat het slordig inschrijven en het slecht beheeren der onderofficiërsmenage en het ongepast optreden tegenover den meerdere bij een betreffend onderzoek, overtredingen tegen de krijgstucht vormen, welke strafbaar zijn, en de Krijgsraad daarom te recht de opgelegde straf, met wijziging der strafreden, heeft goedgekeurd, terwijl hij eveneens te recht de klacht zóódanig ongegrond en lichtvaardig heeft geoordeeld dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en aan klager daarvoor de straf van twee dagen provoost heeft opgelegd;

Overwegende dat 's krijgsraads beschikking mitsdien moet worden bevestigd;

Gezien artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende in hooger beroep op bovengenoemde klacht;

Bevestigt de door den Krijgsraad genomen beschikking in haar geheel;

Bepaalt dat zij gevolg zal hebben;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 17 December 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een onderofficier beklagt zich bij den Krijgsraad over de strafreden en

de straf, hem opgelegd door zijn waarnemenden compagniescommandant.

De Krijgsraad beschikt, dat de klacht is 1e. ongegrond wat betreft de strafreden, 2e. gegrond wat betreft de straf, en vermindert deze straf.

Het H. M. G. verbetert die beschikking voor zooveel het 2e punt betreft en bepaalt de straf zooals die oorspronkelijk was opgelegd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de beschikking door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, 12 November 1909 genomen op de klacht van een sergeant bij de 3de compagnie, 2de bataillon van het 11de Regiment Infanterie, in garnizoen te Ede, over de strafreden en de straf van 12 dagen politiekamer, hem 27 October 1909 opgelegd door zijn waarnemenden compagniescommandant, tweede-luitenant S. van Gemeld Regiment, ter zake van „zeer onvoldoende ijver bij gymnastiek „door het op hoogst slordige wijze voordoen van springoefeningen bij eene „rekruten klasse en, toen de met de leiding belaste officier, hem hierover „eene aanmerking maakte, dezen getracht te misleiden, voorgevende zelfs „geen hoogte sprong van ongeveer veertig centimeter te kunnen voordoen „wegens een lichaamsgebrek, hetgeen bij geneeskundig onderzoek bleek „onwaar te zijn”;

Overwegende dat bij die beschikking door den Krijgsraad gemelde klacht is verklaard ongegrond voor zoover die is gericht tegen de strafreden, en gedeeltelijk gegrond voor zoover die is gericht tegen de straf, welke straf door den krijgsraad is bepaald op acht dagen politiekamer;

Gezien de verklaring van klager van 20 November 1909, waarbij hij van die beschikking in hooger beroep is gekomen bij het Hof;

Gelet op het advies van den Avocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot bevestiging van die beschikking;

Gezien de stukken en verhooren op deze zaak betrekking hebbende;

Gelet op de mondelinge verklaringen 3 December 1909 in hooger beroep bij het Hof gedaan door klager en onder eede door S. baron van H. eerste luitenant bij het 11de Regiment Infanterie te Ede, als getuige;

Overwegende dat de Krijgsraad op goede gronden, in de beschikking uiteengezet, met welke gronden het Hof zich vereenigt, de klacht heeft verklaard ongegrond voor zoover die is gericht tegen de strafreden;

Overwegende toch dat tegenover de verklaring van klager in hooger beroep bij het Hof dat hij wegens eene breuk-operatie, in October 1905 door prof. Lameris te Utrecht bij hem verricht, telkens, wanneer hij heeft gesprongen, pijn in zijn ingewanden gevoelt, staat de bij den Krijgsraad als getuige onder eede afgelegde verklaring van den officier van gezondheid 1ste klasse te Ede Dr. P. dat hij op 27 October 1909 klager geneeskundig heeft onderzocht en heeft bevonden dat klager wel heeft een litteken van eene vroeger ondergane breuk-operatie, maar dat dit litteken van dien aard is dat klager er alle diensten mede kan verrichten en dat voor de door klager aangegeven pijn geen enkele verklaarbare oorzaak aanwezig is;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte de klacht gedeeltelijk gegrond heeft verklaard voor zoover die is gericht tegen de straf van 12 dagen politiekamer;

Overwegende toch dat voor die vermindering van straf geene reden bestaat en klager door gemelden waarnemenden compagniescommandant eerder te licht dan te zwaar is gestraft, daar voldoende is gebleken dat bij klager onwil heeft bestaan;

Beschikkende in hooger beroep krachtens artikel 55 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof;

Verklaart den appellant door gemelde beschikking niet te zijn bezwaard; Verbetert die beschikking wat betreft de straf daarbij aan klager opgelegd;

Bepaalt dat die straf zal zijn 12 dagen politiekamer, zijnde dezelfde straf als aan klager door zijn waarnemenden compagniescommandant, tweede-luitenant S., 27 October 1909 was opgelegd;

Bevestigt overigens die beschikking;

Bepaalt dat afschriften van deze beschikking zullen worden uitgereikt aan appellant, aan strafoplegger en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 18 Januari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS,

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een soldaat was gestraft voor het niet passend toespreken van een schildwacht. De verklaringen van hem en van den schildwacht kwamen niet met elkander overeen wat betreft de gebezigde woorden.

De Krijgsraad acht geen voldoende termen aanwezig om klager ter zake van de door hem gepleegde handelingen te straffen; verklaart de klacht gegrond.

Het H. M. G. neemt de getuigenis van den schildwacht als de ware aan, ten eerste omdat die voor den Krijgsraad is beëdigd en tevens omdat de gebezigde woorden, zooals klager die opgeeft, te ongewoon zijn bij soldaten onderling om als gebezigd te kunnen worden aangenomen; doet te niet de resolutie van den Krijgsraad en verklaart de klacht ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring van 23 November 1909 waarbij de kapitein, commandant van het Algemeen Depôt van Discipline te Vlissingen, in hooger beroep komt van eene beschikking door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement te 's Gravenhage den 20sten te voren genomen waarbij de klacht van een jager bij het Regiment Grenadiers en Jagers, destijds als soldaat van speciale diensten gedetacheerd bij genoemd depôt, ingebracht tegen de hem op 8 November te voren door den bovengenoemden kapitein opgelegde straf van acht dagen kwartierarrest ter zake van: „Een „schildwacht niet passend toegesproken toen deze hem verbood eene kat „te slaan”, gegrond wordt verklaard en bepaald dat de onderwerpelijke straf en strafreden in klagers straffijst zullen worden geroyeerd;

Gelezen de toelichting en mededeelingen van den appellant, de contra-memoried van den klager en de verschillende bescheiden ter zake dienende; Gehoord den klager en den in de strafreden bedoelden schildwacht;

Gelezen het advies van den Advocaat-Fiscaal strekkende tot bevestiging van 's Krijgsraads beschikking;

Overwegende dat door den appelland in zijne toelichtingen o. a. is opgegeven dat hij hem geen twijfel bestaat aan de waarheid van het rapport van den schildwacht, bij het aflossen aan den wachtcommandant uitgebracht, namelijk dat de klager tot hem, schildwacht, na eene gemaakte opmerking, had gezegd: „houd je smoel maar tegen mij, je hebt daarmee niets te „maken”; dat hij volkomen kan begrijpen dat de schildwacht zich door deze woorden gegriefd heeft gevoeld en hij het daarom zijn plicht achtte den soldaat, die deze woorden had gebruikt, te straffen; dat een schildwacht moet gevrijwaard zijn tegen dergelijke grievende uitdrukkingen en hij het in strijd acht met de instandhouding eener goede discipline; dat een militair, van welken rang ook, soortgelijke uitdrukkingen tegen een schildwacht niet ongestraft mag bezigen; dat de ontkenning van den gestrafte de bovenaangehaalde uitdrukking te hebben gebezigd niet opweegt tegen de bij den Krijgsraad beëdigde verklaring van den schildwacht dat dit wel het geval is geweest, te minder omdat deze geen enkele reden kon hebben om den klager te bezwaren; dat de schildwacht, na de aflossing, zoowel den wachtcommandant als den officier van politie en den volgenden dag ook aan den depôt-commandant, de toedracht der zaak heeft verklaard en zich zelf daarbij gelijk is gebleven en dat hem, appelland, de uitdrukking: „u moet uw mond houden, u weet wel dat u niet tegen mij mag spreken”, die klager zegt tegen den schildwacht gebezigd te hebben, hem, bestraffer, zoo buitengewoon ongewoon voorkwam, dat hij geen oogenblik aan de onwaarheid van dit gezegde heeft getwijfeld;

Overwegende dat de verklaringen voor dit Hof van den schildwacht en den klager geheel overeenkomen met die welke de eerstbedoelde onder eede en de laatste buiten eede voor den Krijgsraad hebben afgelegd en de laatste dus blijft volhouden dat hij, op den 7en November, nadat hij in de onmiddellijke nabijheid van den post van den schildwacht met de volle hand een klap op de kop van een kat had gegeven en de schildwacht hem had gezegd, dat hij zichzelf moest slaan en niet de kat, tegen dien schildwacht heeft gezegd: „U moet Uw mond houden, U weet wel dat U tegen „mij niet mag spreken”, terwijl de schildwacht blijft beweren te hebben gezegd: „het is beter dat jij jezelf slaat dan die kat” en als antwoord daarop hem de woorden zijn toegevoegd: „houdt je smoel maar tegen mij, daar hebt ge niets mede te maken”;

Overwegende dat er, naar 's Krijgsraads oordeel, geen voldoende termen aanwezig waren om klager, ter zake van de door hem op 7 November gepleegde handelingen, te straffen, waarom de Krijgsraad dan ook de klacht gegrond heeft verklaard doch zonder de gronden op te geven waarop zijn oordeel berust;

Overwegende dat uit het bovenstaande en de betreffende bescheiden is gebleken dat er op den 7en November tusschen den schildwacht voor 't geweer en klager eene woordenwisseling heeft plaats gehad naar aanleiding eener bemerking van den schildwacht aan laatstgenoemde, die in de nabijheid van zijn post een kat sloeg; dat de daarbij gebezigde uitdrukking volgens de schildwacht bestond uit de woorden: „houdt je smoel „maar tegen mij, je hebt daar mee niets te maken”, terwijl volgens klager is gezegd: „U moet Uw mond houden, U weet wel dat U tegen mij niet mag spreken”;

Overwegende dat het eerstbedoelde gezegde — gebezigd tegen een schildwacht op zijn post — eene grievende uitdrukking is, welke niet mag geduld worden, omdat een schildwacht, gedurende de uitoefening van zijne functie,

met eenig gezag is bekleed, terwijl het laatst aangehaalde gezegde eene uitdrukking bevat welke niets kwetsends heeft;

Overwegende dat dus moet worden beslist welke van de twee gezegden is gebezigd en het Hof van oordeel is dat de getuigenis van den schildwacht de ware is, ten eerste omdat die voor den Krijgsraad is beëdigd en tevens omdat de uitdrukking van den klager, zooals deze opgeeft, op het oogenblik dat hij zich ten onrechte volgens hem berispt zag door eene bemerking van den schildwacht, te ongewoon is bij soldaten onderling, om als gebezigd te kunnen worden aangenomen;

Overwegende dat de bestraffer dan ook terecht het rapport van den schildwacht voor waar heeft aangenomen en den klager voor zijne on gepaste uitdrukking heeft gestraft om eene strafreden welke het voorgevallene juist weergeeft en met eene straf welke, in verband met klagers straffijst, niet te zwaar is;

Overwegende dat alzoo terecht met eene niet te zware straf en eene juiste strafreden is gestraft;

Gezien de artikelen 15 en 16 der Rechtspleging bij de Landmacht, 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende in hooger beroep op bovengenoemde klacht;

Doet te niet de betreffende resolutie van den Krijgsraad in het 1e Militaire Arrondissement en verklaart de klacht ongegrond;

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 8 Februari 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een korporaal over de hem opgelegde straf wegens: „als wachtcommandant verzuimd de voorgeschreven rondes te maken”, welk verzuim door straffer was afgeleid uit de onregelmatigheid der indrukken in de strook van het gebruikte contrôleklokje.

De Krijgsraad verklaart de klacht gegrond en gelast de straf en de strafreden te royeeren.

Beroep van straffer op het H. M. G.

Het H. M. G. neemt als vaststaande aan, dat de voorgeschreven rondes gemaakt zijn, doch is van oordeel, dat de gestrafte het contrôleklokje niet op de voorgeschreven wijze behandeld heeft, derhalve een verzuim pleegde en terecht is gestraft.

Het Hof vernietigt de beschikking van den Krijgsraad, handhaaft de straf, doch wijzigt de strafreden in: „bij het doen der voorgeschreven rondes de contrôleklok niet behoorlijk behandeld, zoodat het doen der rondes niet goed werd aangewezen”.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de verklaring van den kapitein Commandant van de Instructie-

compagnie te Schoonhoven, houdende verzoek, dat de door den korporaal S., thans behorende tot het 4de Regiment Vesting-Artillerie, in garnizoen te Hellevoetsluis, ingebrachte reclame, over een hem opgelegde straf van vier dagen kwartierarrest, nader door het Hof zal worden onderzocht.

Gelet op het schriftelijk advies van den Advocaat-Fiscaal strekkende tot bevestiging van de beschikking door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, den 23sten December 1909 in de onderwerpelijke zaak genomen en den 28sten December d.a.v. geresumeerd.

Gelet op de door den straffer, onderscheidenlijk aan den Krijgsraad en aan het Hof, overgelegde schriftelijke toelichtingen van de gronden, waarop hij heeft gestraft en waarom hij van oordeel blijft, dat de straf billijk is.

Gelet op hetgeen door straffer en gestrafte en door den als getuige onder eede gehoorde adjudant-onderofficier O. voor het Hof is verklaard en de voor het Hof door den straffer gegeven verklaring van de inrichting en werking van het in deze zaak betrokken en aan het Hof vertoonde klokje met papieren strooken.

Gezien de verdere stukken in eersten aanleg.

Overwegende dat de korporaal S., destijds van de instructie-compagnie te Schoonhoven, thans behorende tot het 4de Regiment Vesting-Artillerie te Hellevoetsluis, op 6 December 1909 door den kapitein Commandant van de instructie-compagnie is gestraft met vier dagen kwartierarrest om reden: „als wacht-commandant verzuimd de voorgeschreven rondes te maken”.

Overwegende dat op verzoek van den gestrafte de Krijgsraad de zaak heeft onderzocht en bij beschikking van 23 December 1909 de klacht van den gestrafte heeft gegrond verklaard en gelast de straf en strafreden uit het strafregister te royeeren.

Overwegende dat uit het onderzoek, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep is gebleken:

dat klager op 5 December 1909 was commandant der wacht te Schoonhoven; dat hem was voorgeschreven in den nacht van 5 op 6 December vijf rondes te maken en dat hij op vijf plaatsen een hem tot dat doel ter hand gesteld waakklokje met een sleutel moest behandelen, zooals dit hem eveneens was voorgeschreven; dat, wanneer het klokje behoorlijk behandeld wordt en dit goed werkt, na elke ronde in de strook papier, die op het daartoe bestemde wiel is bevestigd, op het uur der ronde zeer regelmatig onder elkander een vijftal prikken worden gemaakt, gevolg van het insteken en omdraaien van een der sleutels op de verschillende plaatsen, waar zich die sleutels in de kazerne bevinden; dat in den ochtend van 6 December 1909 bij de opening van het klokje bleek — gelijk de gestrafte erkent — dat in de in het klokje op de juiste wijze bevestigde strook papier zich zeer onregelmatig, geheel afwijkend van de bij behoorlijke behandeling ontstaande volgorde, een aantal prikken bevonden;

dat de gestrafte beweert de vijf voorgeschreven rondes te hebben gemaakt en zich tot bewijs daarvan beroept op twee voor Officiëren-Commissarissen onder eede gehoorde getuigen, van welke de een — W. — verklaart dat hij den gestrafte heeft vergezeld op diens rondes te ongeveer 8.30 en 11 uur nm. en te 1 v.m. en dat hij om 3 uur en om 5 uur voorm. den gestrafte met getuige de G. het wachtlokaal heeft zien verlaten, terwijl de andere — gezegde de G. — verklaart, dat hij den gestrafte heeft vergezeld op diens rondes om 3 uur en om 5 uur voorm. en dat hij den gestrafte met getuige W. om 9 uur, 11 uur nam. en 1 uur voorm. het wachtlokaal heeft zien verlaten.

Overwegende dat, nu de gestrafte heeft beweerd de voorgeschreven rondes te hebben gemaakt en de verklaringen der getuigen niet ongeloofwaardig blijken, vaststaat dat de gestrafte de voorgeschreven rondes heeft gemaakt.

Overwegende dat door getuige O. is verklaard dat hij de strook voor 4 op 5 December 1909 van het wiel in de klok heeft genomen en de strook toen uitstekend in orde was, dat hij op 5 December een strook om het wiel heeft gedaan en er aan het klokje toen niets mankeerde;

Overwegende dat straffer heeft verklaard, dat hij op 6 December het klokje heeft nagezien en er toen niets aan ontbrak en dat de gestrafte niet heeft ontkend dat — na het constateeren van den onbehoorlijken toestand der strook in den ochtend van 6 December — kapitein K. met hem langs de vijf voorgeschreven posten is gegaan en het klokje toen behoorlijk werkte.

Overwegende dat er in deze omstandigheden niet de minste grond bestaat om den deugdelijken toestand van het klokje in den nacht van 5 op 6 December in twijfel te trekken en het Hof — nu, gelijk hierboven is overwogen, de verklaring van den gestrafte, dat hij de rondes heeft gemaakt, wordt aangenomen — van oordeel is, dat de gestrafte het klokje bij het doen der rondes niet heeft behandeld, zooals hem dit was voorgeschreven, hoewel hij dit heeft kunnen doen.

Overwegende dat dus de gestrafte bij het doen der rondes in den nacht van 5 op 6 December 1909 een verzuim heeft gepleegd en hij terecht is gestraft, met een niet te zware straf, doch dat de strafreden niet juist is, nu het verzuim niet gelegen is in het niet doen der rondes, maar in het niet behoorlijk behandelen der klok.

Overwegende dat daarom de beschikking van den Krijgsraad niet kan worden gehandhaafd en ook de strafreden moet worden gewijzigd.

Gezien de artikelen 15, 16 en 18 der Rechtspleging bij de Landmacht en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie.

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's-Gravenhage, den 23en December 1909 in bovengemelde klachtzaak gewezen, waarbij de doorhaling van de opgelegde straf en strafreden is gelast.

En opnieuw beschikkende op de oorspronkelijke klacht van den korporaal S.

Verklaart dat klager terecht is gestraft.

Handhaaft de straf.

Wijzig de strafreden zoodat zij zal luiden: „bij het doen der voorgeschreven rondes de controleklok niet behoorlijk behandeld, zoodat het „doen der rondes niet goed werd aangewezen”.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiscaal.

INHOUD.

	Blz.
Aangrijpen. Het door een soldaat. — van zijn meerdere in rang	567
— Het — van zijn meerdere in rang; veroordeeling door Krijgsraad, vrij spraak door H. M. G.	571
Aanhouding. Wanneer een deserteur zich wendt tot de politie om nachtverblijf, wegens gebrek aan geld en werk, aan welk verzoek wordt voldaan, en dan, eerst nadat hij door de politie is overgebracht naar de door hem opgegeven woonplaats zijner ouders ten einde als minderjarig zwerver onder het ouderlijk gezag te worden hersteld, blijkt dat hij deserteur is en hij als zoodanig wordt behandeld, kan zulks noch als — door de politie, noch als vrijwillige terugkomst gelden	23
Aansprakelijkheid. — van een met de leiding eener oefening belasten officier voor het gevolg van een ongeval	396
Aanwijzing. Gebruik als — van een door den beklaagde erkend feit. —. Bewijs van de als — gebezigde buitengerechtelijke bekentenis van den beklaagde	102
Afspraak. — tot desertie i. t. v. v. tusschen twee militairen, werkelijk gevolgd door desertie; ten onrechte door den krijgsraad als bewezen aangenomen	196
Ambtelijk bevel. Veroordeeling door den krijgsraad wegens het opzettelijk niet voldoen aan een bevel, krachtens wettelijk voorschift gedaan door een ambtenaar belast met de opsporing van strafbare feiten. Vrij spraak door H. M. G. Een politiebeambte is tot het doen der vordering aan of tot een op heeterdaad betrapt en door hem aangehouden pleger van een strafbaar feit, om zijn naam op te geven, niet bij enig wettelijk voorschift bevoegd verklaard, terwijl ook aan den aangehouden persoon niet bij eenige wetsbepaling is opgelegd de stellige verplichting om op die vraag of vordering te antwoorden	23
Ambtenaar. Een brievenbesteller bij de posterijen is een —, die bij het bezorgen van postpakketten is in de uitoefening zijner bediening	91
—. Wie zijn ambtenaren? door Mr. J. A. EIGEMAN	111
—. Voor het aanwezig zijn der verzwarende omstandigheid, bedoeld in art. 304, 2e, W. v. Sr, wordt vereischt de wetenschap bij den dader, dat hij een — in de rechtmatige uitoefening zijner bediening mishandelt	234
Ambtsplicht. Schending van een bijzonderen — door een ambtenaar in een geval van mishandeling	347
Ancienneteit. De — van officieren der Landmacht, die op non-activiteit geweest zijn	47
	230

Appèl. Opleggen van eene zwaardere straf door het H. M. G. bij — van den beklaagde	227
Auditeur-Militair. Bevoegdheid van den — tot het gelasten der vervolging eener zaak	263, 266
Authentieke akte. Een formulier der kwijting van terugontvangen gelden uit de Rijkspostspaarbank is geen —	88
Beleedigen. Toepassing van de artt. 17 en 99 C. W. L. wegens het — van een meerdere in rang door een ingezonden stuk in een weekblad	13
— Het door een minder schepeling — met woorden van zijn meerdere in rang	382
— Het als soldaat — met woorden van zijn meerdere in rang	412
— — met woorden en dreigen met gebaren van een meerdere in rang; vrijspraak wegens ontoerekenbaarheid	79
— Vrijspraak van het — met woorden van zijn meerdere in rang; de toegevoegde woorden zijn wel zeer onbetamelijk, doch niet beleedigend	567
Beleediging. Eenvoudige —, een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening aangedaan	350
— Eenvoudige —, met vrijspraak van het meerder ten laste gelegde (laster)	443
Bestelen. Het — van zijn kameraad in het slaapkwartier	352, 578
— Schuldig verklaring door krijgsraad aan diefstal; in hooger beroep door H. M. G. aan het — van zijn kameraad in de chambrée	359
Bevel. Opzettelijk niet voldoen aan een —, krachtens wettelijk voorschrift gegeven; bevoegdheid der rijksveldwacht tot het geven van bevelen	184
Bewaring. Het van een krijgsman beneden den rang van officier goederen behoorende tot de kleeding enz. in — nemen door een militair; toepassing van art. 439, 1e, W. v. Sr.	20
Bewijs. Bekentenis van den beklaagde, zonder meer, levert geen voldoende — op	23
— De opgave van den beklaagde, dat hij zich de bedoelde voorwerpen heeft toegeëigend, door geen ander bewijsmiddel bevestigd, levert niet op het — der toeëigening; het vonnis te dezen aanzien vernietigd	50
— Uit de door de wettige bewijsmiddelen bewezen feiten kan de rechter afleiden dat door den beklaagde is gehandeld, zooals bij dagvaarding was te last gelegd	107
— Het afleiden van het oogmerk en het doel van den beklaagde met de door hem gepleegde handelingen, behoort tot de taak van den rechter	186
— De inhoud van eene getuigenverklaring en van een procesverbaal, welke als — gebezigd zijn, moeten in het vonnis worden opgenomen	192
— — van de als aanwijzing gebezigde buitengerechtelijke bekendenis van den beklaagde	196
— Vrijspraak in hooger beroep door H. M. G., omdat het wettig en overtuigend — van beklaagde's schuld aan het hem ten laste gelegde niet voldoende geleverd is	342
Bewijsmiddel. De bekendenis van den mede-beklaagde is een onwettig —	23
— Gebruik als aanwijzing van een door den beklaagde erkend feit	102

Bewijsmiddel. Bezigen der verklaring van den beklagde als ---	180
---. Bezigen der verklaring van een getuige-deskundige als --	189
Dactyloscopie. De --- in den dienst van de Justitie; door JACOB ISRAËL DE HAAN (overgenomen uit W. v. h. R.)	206
Dader. Wie --- is van een strafbaar feit; ingeval van toepassing van plaatselijke verordeningen	177
Degradatie. Opleggen van --- als krijgstuuchtelijke straf door den Comm. Off., als bijkomende straf door den krijgsraad	553
Desertie. Eerste --- van een milicien-verlofganger. Vrijspraak door krijgsraad. Veroordeeling door H. M. G.; de opgegeven redenen van verhindering om tijdig voor herhalings-oefeningen op te komen kunnen wegblijven niet rechtvaardigen	3
---. Eerste --- door een milicien-soldaat; vrijspraak door den krijgsraad; schuldigverklaring door H. M. G.	57
---. Eerste --- gepleegd door een soldaat	91
---. Eerste --- gepleegd door een milicien-soldaat. Vrijspraak door den krijgsraad, aannemende dat de M. v. O. niet bevoegd was den beklagde een jaar uitstel van opkomst voor de herhalingsoefeningen te verleenen. Veroordeeling door H. M. G. met beslissing dat de M. v. O. die bevoegdheid wel had	126
---. Vrijspraak van een milicien-verlofganger van eerste ---; inhoud verlofpas	556
---. Tweede ---, gepaard met ontvreemding van goed van een kameraad	575
---. Tweede --- gepleegd door een soldaat; geen grond aanwezig bevonden om de strafbaarheid uitgesloten te beschouwen wegens ziekelijke storing der verstandelijke vermogens, maar wel om een straf van niet langen duur op te leggen	139
---. Tweede --- gepleegd door een soldaat; onderzoek naar beklagdes verstandelijke vermogens; beklagde toerekenbaar verklaard	145
---. --- met het oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten, gepaard met ontvreemding van goed van een kameraad en ontvreemding van eens anders goed uit de kazerne	578
---. --- door een schepeling	301
Diefstal.	578
---. --- gedurende den voor den nachtrust bestemden tijd	578
---. --- gepleegd bij nacht in eene plaats die bewoond is	415
---. Het op de chambrée ontvreemden van een horloge van een militair, die zich aldaar ophield niet ter zake vnn den dienst en buiten weten van de betrokken autoriteit, strafbaar volgens art. 310 W. v. Sr. en niet volgens art. 191 C. W. L.	575
---. Het wegnemen van een voorwerp met het doel om in de gevangenis te komen niet als --- aangenomen	205
Dienstverrichting. Voor het misdrijf van art. 95 C. W. L. is wel noodig dat het bevel eene bepaalde --- betreft	17
Dienstweigering. Onjuiste motiveering van een vonnis, omdat daarin is overwogen, dat voor het misdrijf van art. 95 C. W. L. niet vereischt wordt dat het bevel eene bepaalde dienstverrichting betreft	17
---. Vrijspraak van --- door den krijgsraad, aannemende dat de beklagde tot zijne handeling is gedrongen door overmacht (psychischen dwang), zoodat hij niet strafbaar is; het H. M. G. neemt het bestaan van dwangangst, die als overmacht zou kunnen worden	

aangemerkt, niet aan en verklaart beklaagde schuldig aan — . . .	364
— Vrijpraak van — door den krijgsraad wegens ontoerekenbaarheid.	83
— Als voren, door het aannemen van overmacht	306
— Veroordeeling wegens — van een sergeant, met verwerping van beklaagdes verweer, dat hij niet met opzet de gegeven order heeft overtreden, doch niet in staat was daaraan gevolg te geven . . .	132
Dood. Vrijpraak van het veroorzaken van den — door schuld.	396
Doodslag. — of moord	200
Dreigen. Het met woorden en gebaren — van zijn meerdere in rang.	571
Eedsvraagstuk. Het —. Academisch Proefschrift van Mr. W.J.L. v. Es.	1
Eigeman, Mr. dr. J. A. Wie zijn ambtenaren?	234
Entscheidungen des Reichsmilitärgerichts	550
Executie. Opschorting der — van een vonnis, hangende het verzoek om gratie? Aud.-Mil.: <i>ja</i> , met beroep o. a. op art. 68 G. W. en art. 339 W. v. Sr.; krijgsraad: <i>neen</i> , op grond van art. 216 R. L. Het H. M. G., in aanmerking nemende dat eene regeling als bedoeld in art. 6 K. B. 13 Dec. 1887 Stbl. 215 en art. 337 W. v. Sv. niet voorkomt in de mil. rechtspl., verwijst naar art. 216 R. L. . . .	164
— Een besluit van den krijgsraad, om het vonnis te doen executeren aan boord van het schip waarop hij zitting houdt, heeft geen zin, zijnde zulks in de wet voorgeschreven; eene uitnoodiging tot den commandant van een ander schip, om zijne equipage bij de — tegenwoordig te doen zijn, is onbestaanbaar en ligt buiten de bevoegdheid van den krijgsraad; het vaststellen van de plaats, waar de — zal geschieden, moet plaats hebben nadat het vonnis geapprobeerd en executabel verklaard is	355
— op een vonnis, gewezen tegen een afwezigen (ontvluchten) beklaagde, mag het fiat-executie niet verleend worden	382
Eysten, Mr. J. Enkele opmerkingen over art. 557 W. v. Sr. in verband met de verhouding tusschen het burgerlijk en het militair gezag. Acad. Proefschr.	258
Geldboete. Aan de bepaling van art. 54 C. W. L. ontleent de militaire rechter niet de bevoegdheid om de mil. gevangenisstraf, door het C. W. L. tegen het gepleegde feit bedreigd, te vervangen door —, omdat laatstgenoemde straf niet onder de in het C. W. L. bedreigde militaire straffen is opgenomen	354
Gerechtskosten	523
Getuigen. Bewijs door —	102, 189
— — tevens deskundigen	189
Gezag. Verhouding tusschen het burgerlijk en het militair —	258
Grasstek, W. F. van. Het constateeren van strafbare feiten door een agent van politie	547
Gratie. Opschorting der executie bij verzoek om —	164
Haan, J. I. de. Dactyloscopie in den dienst der Justitie	206
Hamersma, G. H. Het Eedsvraagstuk. Boekaankondiging.	1
— Verhouding tusschen het burgerlijk en het militair gezag. Boekaankondiging	258
Heling.	170, 174
Herziening. — van het formeel Militair Strafrecht	211, 449

Hinderlijk volgen. Art. 426bis W. v. Sr. is slechts toepasselijk, indien een — na en ondanks den uitdrukkelijk verklaarden wil van den gevolgte, dat daarmede worde opgehouden, wordt voortgezet.	105
Internationaal recht. Academie voor —	250
Insubordinatie. Feitelijke — en beleedigen van een meerdere in rang; de feiten door den krijgsraad als ééne voortgezette handeling beschouwd; door H. M. G. <i>niet</i>	10
— Vrijspraak door H. M. G. in hooger beroep van feitelijke —	35
— Een krijgsraad in Ned.-Indië veroordeelt een Europeesch fuselier wegens feitelijke — gepleegd onder verzachtende omstandigheden tegen een korporaal der Kon. Mar. Het H. M. G. in Ned.-Indië veroordeelt hem met toepassing van art. 228a Swb. voor Europeanen wegens het moedwillig toebrengen van slagen enz., van oordeel zijnde dat tusschen den aanrander, die tot het leger van Ned.-Indië, en den aangerande, die tot de Kon. Marine behoort, geen hiërarchische verhouding bestaat en de eerste dus niet ondergeschikt is aan den laatste en derhalve de toepassing van art. 100 C. W. L. is uitgesloten	99
Jachtwet. Overtreding artt. 1 en 2 der —	401
Juridisch stelsel. Het — in den Staat Iowa (V. S. v. A.)	548
Justitie. De Militaire — in de Grondwetten van 1814 en 1815.	539
Jutte, Mr. G. J. Benoeming Officier van Administratie der 1ste klasse — tot Fiskaal te Willemsoord	227
Klachtzaken. Klacht van een marinier over eene disciplinaire straf wegens het bezigen van een ongepast gezegde tegen zijn bakmeester, door H. M. G. ongegrond verklaard.	62
— Klacht van een huzaar over eene disciplinaire straf wegens het richten van een hoogst ongepast verzoek tot den Comm. Off. Het H. M. G. wijzigt de strafreden, handhaaft de straf.	64
— Klacht van een matroos, over de reden van eene disciplinaire straf; praten onder eene manoeuvre na herhaalde waarschuwing, door het H. M. G. wettig verklaard; straf en strafreden te niet gedaan	66
— Klacht van een matroos over eene disciplinaire straf wegens ongepast gedrag in het gelid bij exercitie landingsdivisie nadat hem eene aanmerking gemaakt was, door het H. M. G. zoodanig ongegrond en lichtvaardig bevonden, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en deswege bovendien straf opgelegd	69
— Klacht van een milicien-soldaat over eene disciplinaire straf wegens zich ziek gemeld en niet ziek bevonden, door den krijgsraad ongegrond verklaard. Vier geneesk. verklaringen omtrent <i>niet</i> ziek zijn. Het H. M. G. verklaart de klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en legt deswege bovendien straf op	71
— Klacht van een matroos over eene disciplinaire straf, door H. M. G. zoodanig ongegrond en lichtvaardig bevonden dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en deswege bovendien straf opgelegd	152
— Klacht van een sergeant over de hem door zijn batalj.-comm.	

opgelegde straf en, na beklag daarover, door den Reg.-Comm. opgelegde straf wegens het indienen van een zoodanig ongegronde en lichtvaardige klacht dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, door het H. M. G. ongegrond verklaard	154
— Klacht van een soldaat over eene disciplinaire straf, opgelegd omdat hij, niet zoodanig ziek bevonden zijnde om geen dienst te kunnen doen, daartoe toch onwillig was, door den krijgsraad en vervolgens door het H. M. G. ongegrond bevonden	158
— Klacht van een matroos over eene disciplinaire straf wegens hoogst ongepast gezegde na het ontvangen van eene aanmerking, door het H. M. G. ongegrond bevonden en bovendien straf opgelegd wegens verregaande oneerbiedigheid door het indienen van eene ongegronde en lichtvaardige klacht	161
— Klacht van een schepeling over opgelegde disciplinaire straf wegens het plegen van ontuchtige handelingen, door het H. M. G. wettig verklaard (zie in verband met deze zaak: dienstweigering-overmacht, bladz. 306)	306
— Klacht van een onderofficier over een hem opgelegde straf. Wijziging van straf en strafreden	418
— Klacht van een schepeling over een hem opgelegde straf. Klacht ongegrond verklaard, klager deswege gestraft.	421
— Klacht van een officier over een hem opgelegde straf. Straf gehandhaafd, strafreden gewijzigd	423
— Klacht van een soldaat over een hem opgelegde straf. Klacht niet binnen den termijn van drie dagen ingediend, klager niet ontvankelijk verklaard in zijne klacht.	429
— Klacht van een huzaar over een hem opgelegde straf. Wijziging der strafreden door den krijgsraad, klacht gegrond verklaard door het H. M. G.	430
— Klacht van een officier over een hem opgelegde straf. Wijziging van straf en strafreden door den krijgsraad. Het H. M. G. handhaaft de oorspronkelijke straf en strafreden	433
— Klacht van een schepeling over een hem opgelegde straf. Straf gehandhaafd, strafreden gewijzigd.	435
— Klacht van een schepeling over een hem opgelegde straf. Klacht ongegrond, straf en strafreden gewijzigd	438
— Klacht over een opgelegde straf ter zake van het overtreden der Motor- en rijwielwet. Klacht gegrond verklaard, straf te niet gedaan	441
— Klacht van een soldaat over eene hem opgelegde straf, door krijgsraad gedeeltelijk gegrond verklaard; de straf gehandhaafd, doch de strafreden gewijzigd. H. M. G. beslist, dat nu door de wijziging der strafreden een gedeelte der telastelegging verviel, ook de straf verminderd had moeten worden en vermindert de straf.	632
— Klacht van een sergeant over eene hem opgelegde straf, door krijgsraad ongegrond bevonden en zoodanig lichtvaardig, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, waarvoor bovendien straf wordt opgelegd. H. M. G. bevestigt de beschikking van den krijgsraad voor zoover de klacht ongegrond en lichtvaardig is bevonden en ter zake van het indienen der klacht straf is opgelegd, doch wijzigt de strafreden	633
— Klacht van een wachmeester over eene hem opgelegde straf,	

door krijgsraad ongegrond verklaard, doch de strafreden gewijzigd; bovendien straf opgelegd omdat de klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig werd bevonden, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kon worden toegeschreven. Adv. Fisk. adviseert tot wijziging der strafreden, handhaving der straf, doch het niet opleggen van nieuwe straf wegens het beklag. H. M. G. bevestigt de beschikking van den krijgsraad.	635
— Klacht van een sergeant over eene hem opgelegde straf, door krijgsraad gegrond verklaard wat de straf betreft, die verminderd wordt, en ongegrond wat betreft de strafreden. Het H. M. G. acht de klacht ook wat de straf betreft ongegrond, oordeelt de opgelegde straf eerder te licht dan te zwaar, doch handhaaft die straf	638
— Klacht van een soldaat over eene hem opgelegde straf wegens het niet passend toespreken van een schildwacht. De krijgsraad verklaart de klacht gegrond. De Adv. Fisk. adviseert tot bevestiging van die beschikking. Het H. M. G. neemt de getuigenis van den schildwacht aan, doet de beschikking te niet en verklaart de klacht ongegrond	640
— Klacht van een korporaal over eene hem opgelegde straf door den krijgsraad gegrond verklaard. Beroep van den strafoplegger op het H. M. G. Het Hof vernietigt de beschikking van den krijgsraad, handhaaft de straf, wijzigt de strafreden	642
Klacht. Termijn voor het indienen eener — wegens opgelegde disciplinaire straf	429
Krijgstuchtelijke straf. Strafrechtelijke vervolging ter zake van een feit, waarvoor reeds — is opgelegd	228
Laster. Vrijspraak van —	443
Listige kunstgrepen. Wat onder — moet worden verstaan	107
Militieplichtigen. — der Landmacht. Eerste desertie. . 3, 57, 126,	556
— Niet voldoening aan oproeping voor den werkelijken dienst; vrijspraak van desertie	393
— Niet verplichting tot aanmelding nadat de reden van verhindering om voor herhalingsoefeningen op te komen niet meer bestaat	559
Misdadigers. Engelsche — en hunne behandeling	550
Mishandeling. — van een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening.	7
— Veroordeeling door krijgsraad ter zake van — door een ambtenaar gepleegd; aanvulling telastlegging door Adv. Fisk. in hooger beroep; veroordeeling door H. M. G. ter zake van — gepleegd door een ambtenaar, die daardoor een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden.	47
— Recidive. Veroordeeling door krijgsraad wegens —; door H. M. G. wegens — tweemaal gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende	95
— — den dood tengevolge hebbende, gepleegd door een ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, die bij het begaan van het strafbare feit gebruik heeft gemaakt van een middel, hem door zijn ambt geschonken	322
— Veroordeeling door krijgsraad wegens — van een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening; door H. M. G. in hooger beroep, wegens —	347

— Vrijspraak van —, met toepassing van art. 41 W. v. Sr. . . .	403
Misdrijf. — tegen het openbaar gezag (art. 184 W. v. Sr) . . .	562
Moord. — of doodslag	200
Motiveering. Onjuiste — van een vonnis	17
— Omtrent — in het vonnis van het al of niet bestaan van samenloop volgens art. 56 W. v. Sr.	170
— Vernietiging van een vonnis, als zijnde niet voldoende met redenen omkleed.	172, 194
— Nergens in de wet is de eisch gesteld, dat in het vonnis moet worden aangegeven door welk bewijsmiddel elk onderdeel der aanklacht moet worden bewezen verklaard; voldoende — van het vonnis, indien uit de daarin opgenomen aanwijzingen kan worden afgeleid de wetenschap van beklagde omtrent de misdadige herkomst der gekochte voorwerpen	174
— Voldoende — van een vonnis, wanneer het bewijs wordt aangenomen op grond van de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de in het vonnis opgenomen getuigenverklaringen	196
Motor- en Rijwielwet. Vrijspraak van overtreding der — door zee-krijgsraad; veroordeeling door H. M. G.	39
— Vrijspraak van overtreding der — door krijgsraad, met toepassing van art. 40 W. v. Sr., door H. M. G. met toepassing van art. 43 W. v. Sr.	44
— Overtreding der —	91
— Buiten noodzaak te paard berijden van een rijwielpad. De door den krijgsraad ter zake opgelegde straf door het H. M. G. te licht bevonden	55
— Overtreding der — door een militair valt niet onder eenige bepaling van het R. v. Kr. en staat ter berechting door den gewonen rechter over militairen	441
Onbevoegdverklaring. Dispositie tot — van een zee-krijgsraad; geappreëerd door H. M. G.	22
— Dispositie tot — van een krijgsraad door H. M. G. te niet gedaan, zijnde bij de wet geen ander rechter over de zaak of den persoon des beklagden gesteld	167
Ontoerekenbaarheid. Vrijspraak wegens —, zijnde beklagde een imbecil. Rapport van deskundigen	79, 83
— van den beklagde (erfelijk belast zenuwlijder) voor zijn daad van dienstweigering niet aangenomen, doch het feit niet strafbaar geoordeeld, zijnde gepleegd onder overmacht.	306
Ontsnapping. — van gevangenen door schuld van met de bewaking belaste ambtenaren	361
— van een beklagde vóór het wijzen van het vonnis; geen fiat-executie te verleenen.	382
Ontuchtige handelingen. Het plegen van — niet gebleken. . . .	306
Ontvreemding. Tweede desertie, gepaard met — van goed van een kameraad	575
— door een geëmployeerde tot het verrichten van eenig werk of dienst in een magazijn van de hem in voege voorschreven toevertrouwde goederen, zeer vele malen gepleegd; toepassing van art. 199 C.W.L., niet van artt. 321 en 322 W. v. Sr.	628
Oogmerk. Een vonnis, houdende schuldigverklaring aan diefstal, is	

niet voldoende gemotiveerd, wanneer daarin niets voorkomt waaruit het — tot wederrechtelijke toeëigening kan worden afgeleid . . .	194
— — om 's lands dienst voor goed te verlaten	578
Openbaarheid. — bij het uitspreken of uitlezen van het vonnis van den krijgsraad	301
Opzet. Waar het — tot een gepleegde daad vaststaat, ligt daarin opgesloten het — tot het van die daad onafscheidelijk gevolg, ware zij geheel tot uitvoering gekomen	114
— — om te dooden	200
Overmacht. In casu bestond geen —, doch werd de overtreding gepleegd ter uitvoering van een ambtelijk bevel, door het daartoe bevoegd gezag gegeven	44
— Vrijpraak van dienstweigerings, omdat het feit, gepleegd zijnde onder —, niet strafbaar is	306
— Het bestaan van — door den krijgsraad <i>wel</i> , door het H. M. G. <i>niet</i> aangenomen	364
Pers, Uit de —	217, 523
Poging. Strafbare — tot zware mishandeling of tot doodslag . . .	114
Proefschrift. Academisch — van Mr. W. J. L. van Es	1
— als voren van Mr. J. Eysten	258
— als voren van Mr. J. P. van Rossum	551
Pronunciatie. — van een vonnis kan geen gevolg hebben, wanneer zij niet is geschied in tegenwoordigheid van den veroordeelde . .	340
Psychiater. Verzoek van den beklagde tot onderzoek door een —, door het H. M. G. afgewezen	23
Rapport. — van deskundigen 81, 85, 141, 147, 321, 367,	374
Recidive 95,	347
Rechtskennis. Toegekende toelage aan officieren der Zeemacht voor meer uitgebreide —	119
Rechtsgeleerde studie. — bij de Landmacht	226
— — bij de Zeemacht	226
Redactie. Verandering in de — van het Mil. Recht. Tijdschrift .	210
Regeerings-Commissaris. Benoeming van Mr. H. C. Dresselhuys tot —.	225
Rechtspleging. Militaire — in Suriname	120
— Herziening van de militaire — 211,	449
— Het Wetsontwerp tot wijziging der — bij de Zeemacht	551
Riem. H. Militaire Strafrechtspleging (Brochure).	252
Samenloop. — van misdrijven en overtredingen. Het vonnis van den krijgsraad, waarbij beklagde werd veroordeeld wegens: 1ste verduistering, 2de openbare dronkenschap, 3de zaakbeschadiging, tot 3 maanden gevangenisstraf en f 3.— boete, vernietigd, omdat niet blijkt voor welke feiten elk dezer straffen is opgelegd, hetgeen noodig is, aangezien op de sub 1o en 3o vermelde feiten zoowel geldboete als gevangenisstraf is gesteld.	50
Schuld. Vrijpraak van het veroorzaken van den dood door — . .	396
Strafbare feiten. Het constateeren van — door een agent van politie.	547
Strafrecht. Herziening van het formeel Militair — 211,	449
Strafrechterlijke vervolging. — ter zake van een feit, waarvoor reeds eene krijgstuchtelijke straf was opgelegd	228

Suriname. Militaire rechtspleging in —, door 1ste Luit.-Kwartierm. MAC KENZIE	120
Telastlegging. Vrijspraak van hetgeen oorspronkelijk was telastgelegd, omdat de —, zooals zij geformuleerd was, geen strafbaar feit be- helst; nadere — in hooger beroep door den Adv.-Fisk.	23
— . Aanvulling der — door den Adv.-Fisk. in hooger beroep 47, 95, 322, 342,	562
— . Onvolledige formuleering der —	358
Termijn. — voor het inbrengen van klachten over opgelegde disci- plinaire straf.	429
Toerekeningsvatbaarheid. Verminderde —	139
Uitrusting. Onbevoegd dragen van militaire —	522
Uitsluiting. — der strafbaarheid op grond van noodzakelijke zelf- verdediging	403
Valsch geschrift. Het opzettelijk gebruik maken van een — als ware het echt en onvervalscht, uit welk gebruik nadeel kan ontstaan	612
Valsche naam. Opgeven van een —	91
Valsheid. Krijgsraad veroordeelt wegens — in eene authentieke akte enz. Het H. M. G. veroordeelt wegens — in geschrift enz. Formulier van kwijting van uit de Rijkspostspaarbank terug ont- vangen gelden is geen authentieke akte	88
— . Schuldigverklaring aan het misdrijf van art. 225 W. v. Sr., <i>niet</i> aan dat van art. 200 C. W. L.	590, 612
Verdediging. Ambtshalve —	250
Verduistering 23, 50,	301
— . — gepleegd door hem die het goed uithoofde van zijn per- soonlijke dienstbetrekking onder zich heeft	135
— . Het als ambtenaar, tot de gewapende macht behoorend persoon, verduisteren van geld, dat hij in zijne bediening onder zich had	612
Verhouding. Hiërarchische — tusschen het Leger in Ned.-Indië en de Kon. Marine	99
Vervanging. — van een lid van den krijgsraad na het wijzen van het vonnis.	301
Verwijzing. Zelfstandige bevoegdheid van den Auditeur-Militair tot — eener zaak naar den krijgsraad	263, 266
Vonnis. Motiveering van het — 17, 170, 172, 174, 194,	196
— . Verbetering van het — van den krijgsraad door H. M. G., om- dat verzuimd werd daarin de reden van zijne beslissing omtrent het bestaan van opzet om te beledigen op te geven	350
Verzachtende omstandigheden. Bij toepassing van art. 191 C. W. L. kan de geringe waarde van het ontvreemde niet gelden als ver- zachtende omstandigheid	352
Voorbedachte raad	200
Voortgezette handeling. De krijgsraad beschouwde de gepleegde feitelijke insubordinatie en belediging van een meerdere in rang als ééne —; het H. M. G. <i>niet</i>	10
— . Mishandeling tweemaal gepleegd, ééne — uitmakende	95
— . Het bestelen van zijn kameraad in het slaapkwartier en diefstal, als ééne — beschouwd	578
Vredesconferentie. De tweede Haagsche —	251

Vrijwillige terugkemst. Als — of als aanhouding van een deserteur door de politie kan niet gelden zijne aanmelding bij de politie om nachtverblijf, wegens gebrek aan geld en werk, wanneer, na voldoening aan dit verzoek, eerst nadat hij door de politie naar de door hem opgegeven woonplaats zijner ouders is overgebracht ten einde als minderjarig zwerver onder het ouderlijk gezag te worden hersteld, blijkt dat hij deserteur is en hij als zoodanig wordt behandeld.	23
Wapenwet. Overtreding der —	403
Wederspanningheid	91, 412, 571
Wetsontwerpen. Ingetrokken —	227
Woning. Een wachthuis van de H. IJ. S. M., dat des nachts verlaten wordt, is geen —	578
Zaakbeschadiging.	50
Zelfverdediging. In een geval van mishandeling het beroep op noodzakelijke — van den beklaagde door het H. M. G. verworpen. —. Noodzakelijke — in een geval van mishandeling aangenomen .	95 403
Ziekelijke storting. Vrijspraak op grond van — der verstandelijke vermogens.	79, 83
—. Het strafbare feit in zijn geheel niet geacht te zijn begaan onder den invloed van — der verstandelijke vermogens	139
—. Het ten laste gelegde feit (desertie) is niet begaan onder den invloed van gebrekkige ontwikkeling of — der verstandelijke vermogens.	145